De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 11

bron
De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 11. R. Wachtelaer-Debruijn, Antwerpen 1894

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_nie244189401_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

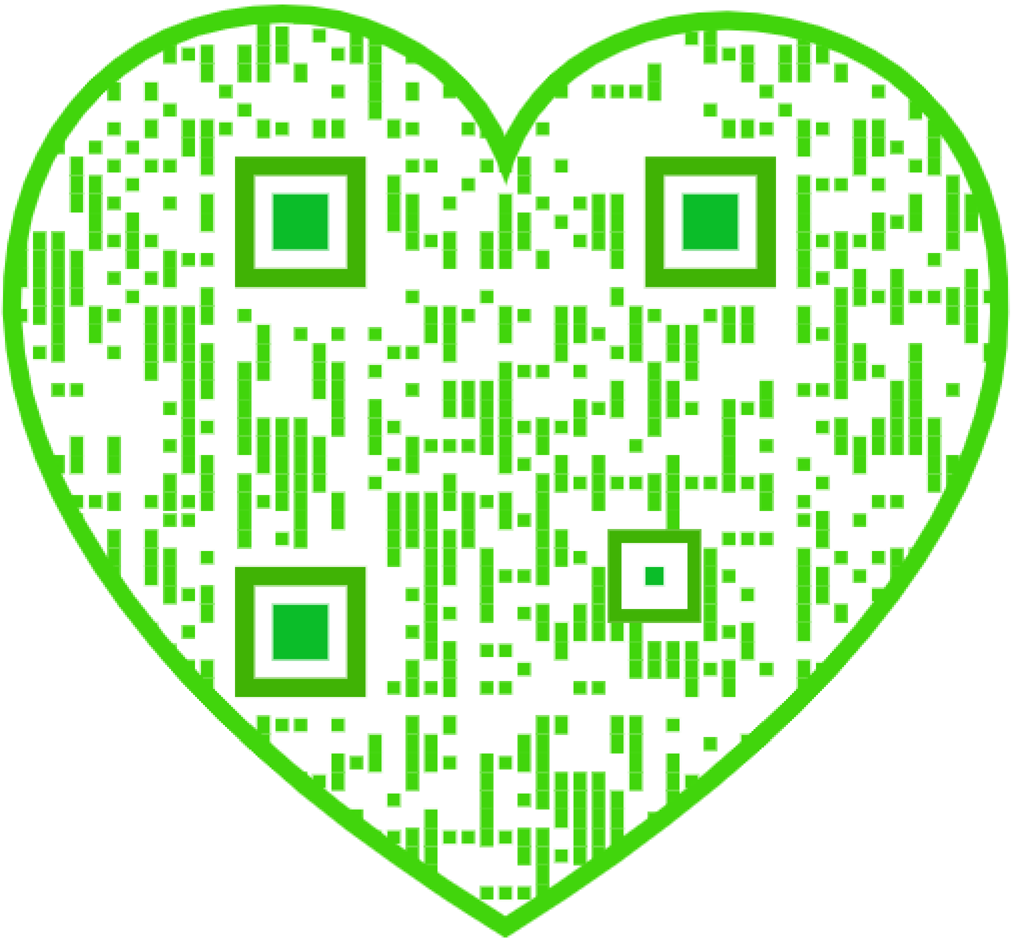

Bladwijzer.

Novellen, Verhalen, Schetsen, Humoresken.

	BLADZ.
Avontuur (Een) in het land der Yankee's	343, 351
Biljart (Een partij), door Sylvester	206
Biljartspel (Uit de geschiedenis van het)	247
Geheim (Het) van Duberly, door Mathilde	2, 10, 17, 26, 34, 42, 50, 58, 65, 74, 83, 90, 98, 106
Genezen (Radicaal), door Forestier	142
Gered, door J.J.F. van Zeijl	306, 314. 331, 337, 346, 355
Huwelijken (Drie) in den Achterhoek, door J. Heuvels	360, 370, 378, 386, 394, 403, 410
Hyena's (De) der zee	383
Indringster (De), door J.R. van der Lans	113, 122, 130, 138, 146, 153, 162, 170, 178, 186, 193, 202, 210, 226
Kindje (Een bedorven). Novelle door G. van Neubourg	290, 297
Kurketrekker (Door een). Ook een geschiedenis van valsche bankbiljetten	59, 67, 78
Logéetje (Een) uit Indië, door J. Vesters Jr.	3, 11, 22, 27, 35, 46
Nacht (Een bange). Vertelling uit Nieuw-Mexico	374
Nacht (Stille), door P.N. Brouns	319
Ordonnans-officier van Zijne Excellentie. Vertelling	150
Overwonnen (Zichzelf). Kerstvertelling door F.J.A.L. Cordens	218
Pawnee Bill. Een schets van de Antwerpsche Tentoonstelling	19
Plezierreisje (Een), door Sylvester	206
Praatje (Een) over groote getallen, door Forestier	190, 195
Reisgezel (Een vreemde), door F.C.	302
Rooken (Waarin het genot van) zit	239

Samenzweerder (De). Humoreske door Jan Rombout	382, 389
Sigmair (Peter), de held van Tirol	211
Sollicitatie (Mijn mislukte), door Eduard	235, 246, 254, 262
Speelhol (In het)	291
Troost (De laatste)	398
Verstooten. Tiroler vertelling door Jan Rombout	406, 411
Vers (Zijn). Een charge	110
Verrader (De). Episode uitdenFransch-Duitschen oorlog	407
Vlucht (Een gevaarlijke). Episode uit den Amerikaanschen burgeroorlog	78
Wraak (De) van den Protector, door J. Vesters Jr.	234, 241, 249, 259, 265, 274, 283, 289
Wraak (De) van den correspondent, door A. van Em	93, 102
Zomerreisjes	51

Poëzie.

	BLADZ.
Arthur (Koning), door J.R. van der Lans	132
Chronicum, door J.C.A.T.	321
Droom (De) van den koloniaal, door Alf. v.M.	310
Gelijk (Voor God), door G.F.W.	102
Gegroet, Nieuw Jaar, door J.R. van der Lans	233
Kind (Het slapend), door P.N. Brouns	127
Kinderen (De H. Onnoozele), door Fr. A. van Kerckhoff O.C.	226
Koning (De) der armoede, door G.V.	220
Onbestendigheid, door H.J. Dolmans	46
Onvoldaan ('t Blijft), door G.v.d.K.	119
Ooievaar (De), door Theodorosa	334
Opdracht (Maria's) in den tempel, door E.O.C.	188

Sneeuwvlok (Een blanke), door Alf. v.M.	278
Troost in rouwe, door Theodorosa	206
Verrijzenis (Op de) des Zaligmakers, door pastoor Nanning (1756)	367
‘Wees gegroet’ (Het) van den Duitschen ridder, door F. Busch	295
Wonderhostie (De H.) van Amsterdam, door Eduard Brom	321

Levensschetsen.

	BLADZ.
Casimir Périer	46
Groot (Professor J.V. de), *S. Theol. Mag.*, door W.A.v.D.	137
Lorenzelli, (Mgr. B.), Apostolisch Internuntius	73
Nuyens (Dr. W.J.F.) door J.C. Alb. Thijm S.J.	281
Parijs (De graaf van)	123
Staal (Z.D.H.W.J.), Titulair-Bisschop van Mauricastro, Apostolisch-Vicaris van Batavia, door J.C. Alberdingk Thijm S.J.	257
Voogel (Pastoor)	295
Wulfingh (Mgr. W.A.F.) C.S.S.R. titulair-bisschop van Cambysopolis, Apostolisch Vicaris van Suriname	305

Godsdienst.

	BLADZ.
Antonius (De H.), de kluizenaar	251
Blasius (De H.)	273
Hubertus (De H.)	167, 174
Kerstmis	218

Geschiedenis.

	BLADZ.
Israël (De verdrukking van) in Egypte	126
Peking (De plundering van het Zomerpaleis te)	335
Zwaanridder (De sage van den)	147

Geschiedenis van den dag.

	BLADZ.
Carnot (De moord op president)	42
Lombok (De helden van)	402
Maarschalk (De laatste) van Frankrijk	303
Mahdi (Tien jaren in de gevangenschap van den)	270
Ministers (Onze)	118
Rijksdaggebouw (Het nieuwe Duitsche	267

Land- en Volkenkunde.

	BLADZ.
Freiburg in Zwiterland en zijn Universiteit	81, 95
Gaurisankar (Aan den voet van den) Reisbeschrijving uit Nepaul	310, 315
Graf (De kerk van het H.)	359
Lourdes	117
Mekka (Een kijkje binnen)	271
Smokkelaars en havenpolitie te NewYork	7, 15
Torens (Scheeve)	199
Wilmington (Het Negerweeshuis van Father De Ruyter te)	350

Kijkjes in Nederland.

	BLADZ.
Delft (De fabriekinrichtingen onder leiding van den heer Van Marken te)	157, 164
Dokkum (De St.-Bonifacius-fontein te)	399
Sandenburg (Het huis)	131
Tilburg (De Congregatie der Fraters van O.L. Vrouw Moeder van Barmhartigheid, gevestigd te)	182

Kennis der Natuur.

	BLADZ.
Konijnenplaag (De) in Australië	134
Kortzichtigheid (Iets over)	87
Oceaan (De diepten van den)	278
Parelen (Iets over)	230

Kunst en Nijverheid.

	BLADZ.
Advocaat (Van Bijsterveld's)	216
Kruisweg (De)	353
Monument (Het bekroonde ontwerp voor een) ter eere van Thomas à Kempis	339
Stede (Uit de geschiedenis der H.) te Amsterdam, door S.	322, 329

Humor.

	BLADZ.
Chinees (De slimme)	408
Dandy voor den spiegel	152

Dilettant-goochelaar (De)	32
Drama (Een) in de diergaarde	376
Gevolgen (De) van een verzuimde repetitie	208
Leeuw (De gefopte)	240
Verwisseling (Onaangename)	72

Bij de Platen.

6, 14, 23, 30, 38, 47, 54, 63, 71, 79, 87, 95, 103, 111, 127, 135, 143, 151, 160, 168, 175, 183, 191, 198, 207, 215, 240, 248, 255, 263, 272, 279, 288, 295, 304, 311, 319, 336, 344, 352, 375, 384, 391, 399, 415

Wetenswaardig Allerlei.

	BLADZ.
Afval (Kostbare)	64
Alarmfluitjes voor postduiven	320
Atlantis (Het eiland)	120
Bladeren (De grootste)	119
Bliksemafleider (Nog eens de)	40
‘Blizzard’ (De)	120
Bloemen (Reuk van)	64
Boek (Een merkwaardig)	120
Boek (Een merkwaardig)	344
Brug (De hoogste)	272
Collectie (Een prachtige)	272
Dieren, die nooit drinken	304
Dieren (Wilde) en slangen	272
Doktershonoraria	79
Franschman (Een onvermoeide)	120
Gas (Verkoop van)	64
Gemoedelijkheid (Chineesche)	320
Haren-statistiek	88

Harten (De zwaarte van)	96
Hoeden (Het reinigen van zwarte vilten)	40
Houthandel (De) van Noorwegen	119
Infusiediertje (Hoe sterk is een)?	352
Insetensteken	56
Klokken	55
Klokken (Nog iets over)	80
Knevel (Het nut van den)	248
Lak (De taal van het)	344
Lekkernij (Een nieuwe)	312
Lynch (Rechter)	352
Mensch (De lengte van den)	215
Millionnairs (Arme)	103
Millionnairs (De) in de Vereenigde Staten	248
Montblanc (De eerste beklimming van den)	272
Muil (De vreeselijke) van de slak	231
Napoleon I en de openbare meening	64
Neusbloeden (Een middel tegen)	120
Overweging (Ter)	96
Perpetuum mobile	287
Petroleum (De oorsprong van)	232
Postduiven in dienst der pers	88
Pracht (Oostersche)	96
Rattenvangers (Voor)	320
Rusland (De keizerlijke waardigheidsteekenen in)	191
Schouwburgbranden	352
Slapeloosheid (Middel tegen)	344
Spaarpot (De rijkste) der wereld	104
Spoorwegcoupé's (Ter onderscheiding van)	24
Sport (Chineesche)	88
Toorn (De) mei betrekking tot de gezondheid	416
Vereenigingen (Aardrijkskundige)	248

Vetvlekken (Om) uit papier te verwijderen	272
Volkenslag (Uit den) bij Leipzig	192
Voorzichtigheid bij open wonden	320
Water (Besparing door)	232
Woningen (Vochtige)	416
Zakkenrollers (Russische)	120
Zee (De ontvolking der)	64
Zeepwater tot stilling der golven	312
Zesvingers-club (De)	352
Zij van spinnen	40
Zilver (De grootste klomp)	320

Slotwoord	416

Alphabetische lijst der Gravures.

		BLADZ.
Aanval (Brutale)		304
Advocaat (Van Bijsterveld's)		
	Van Bijsterveld's distilleerderij te Amsterdam	216
	De distilleerderij van binnen	216
	Een flesch Van Bijsterveld's advocaat	216
Afscheid van het ouderhuis		213
Amsterdam (De H. Stede te)		
	Cherubijnen, fragmenten van de oude schilderij der H. Stede	321
	De aanbidding van het H. Sacrament door een gilde	324
	De H. Stede op het einde der 16e eeuw	324
	De miraculeuze Hostie wordt, uit het huis van den zieken man, door den priester in processie naar de kerk gebracht	325
	Biddende vrouw	327
	De priester vol verbazing en aanbidding het wonder vernemende	328
	De vinding der miraculeuze Hostie te midden der vlammen	328
	De ‘Mirakelkist’	329
	De vinding van de H. Hostie in het haardvuur en de nederlegging in de kist	330

		Verkleind facsimile van het handschrift van Willem van Hildegaersberch	330
Antonius de kluizenaar (De H.) bij het lijk van den H. Paulus			250
Antwerpen (De juweelenmarkt te)			100
Antwerpen (Het park van)			136
Antwerpen (Wereldtentoonstelling te)			
		Het Oud-Gildenhuis te Oud-Antwerpen	4
		Het Schepenhuis en het Brouwershuis te Oud-Antwerpen	4
		Het Moezelhuisje	31
		Het monumentale schip aan den ingang	39
		Vijver in het Congo-dorp	48
		Hutten en plantengroei in het Congo-dorp	48
		Nog een kijkje in Oud-Antwerpen	63
		Gezicht op de tentoonstelling bij vogelvlucht	97
		Altaar der collegiale kerk van St. Gummarus te Lier	104
		Het Paviljoen der Philippijnsche tabakmaatschapij	111
		Algerijnsch theater	112
		Arabieren	112
		Frans van Kuyck, bouwmeester van Oud-Antwerpen	127
		Eugène Geefs, bouwmeester van Oud-Antwerpen	127
		Paviljoen van den Congo-staat	128
		Straat van Caïro	128

Het paviljoen van Delftsche nijverheid	133
‘In de stad Franckfort’	136
Archimedes (De dood van)	29
Arthur's (Koning) dood	132
Asschepoester moet thuisblijven	204
Asschepoester en de tooverfee	205
Bart (Jan) werft te Duinkerken matrozen aan in 1680	140
Beer (De Hoogeerw. pater Joannes Antonius de)	184
Bethlehem's (In) stal	220
Blasius (Het wonder van den H.)	273
Bloemen (Tusschen de)	36
Bologna (De torens Asinelli en Carisenda te)	200
Boschbrand (Een) in Amerika	156
Breischool (In de)	105
Caecilia (De H.)	185
Canrobert (Maarschalk)	303
Carnot (Sadi)	41
Carnot te Lyon doorstoken	44
Carnot (De uitvaart van president) in de Notre-Dame te Parijs	52
Carnot (De Italiaansche Kamer in rouw wegens den dood van president)	56
Caserio Santo	55
Casimir Périer	44
Constantinopel (Aardbeving te)	69
Coullié (Mgr.) aartsbisschop van Lyon	71
Crispi (Aanslag op den minister-president) te Rome	45
Damascus (De ingang tot de groote moskee te)	92
Dameskransje	237
Dandy voor den spiegel	152
Dante weenende over Beatrix	173
‘Dat is de kwestie’	392

Dierentemster (De kleine)		176
Dilettant-goochelaar (De)		32
Dochtertje (Het) van den jager		373
Dokkum. (De St.-Bonifacius-fontein te)		
	Plattegrond	400
	Pomp en afsluithek	400
Drama (Een) in de diergaarde		376
Dronk (Een) na het spel		372
Eduard VI (Koning) van Engeland voor de onderteekening van zijn eerste doodvonnis		381
Eiffeltoren (De)		232
Einde (Het) van een koning in ballingschap		341
Emmaus (De leerlingen van)		368
Engelenbegroeting		221
Esther voor koning Assuerus		385

Fabriekinrichtingen (De) onder leiding van den heer Van Marken te Delft.

	Gezicht op den vijver, woning en het kantoor van den heer Van Marken	157
	Gezicht in het Park	157
	Coöp. winkel aan den ingang van het Park	158
	Straat in het Park	159
	Kinderspeeltuin in het Park	159
	Gebouw ‘de Gemeenschap’	160
	Het vaandel der bewaarschool	160
	Schaftlokaal en biljartzaal der Gistfabriek (‘de Villa’)	164
	Kegelclub in het Park	164
	Ingang der Gistfabriek met Spoelinginrichting	166
	Ketelhuis der Gistfabriek	167
	Gistpakkerij	167
	Perszaal der Oliefabriek	167

	Boogschuttersvereeniging 'Recht op het doel' in het Agneta-Park	168
Felix Faure		288
Freiburg en zijn universiteit.		
	Dr. Decurtins	81
	P. Fr. Berthier O.P.	84
	Gezicht op de stad met de hangende brug	84
	P. Fr. Mandonnet O.P.	88
	Convict der theologanten	88
	Dr. Sturm, rector magnificus	95
	Minister van Onderwijs Python	96
Gaurisankar (Aan den voet van den).		
	Tempel naast het oude paleis te Katmandoe	316
	Paleis en tempel te Batgaon	316
'Geef vuur!'		13
Geluk (Huiselijk)		196
Goesti Djilantik, vazal van den radja van Lombok te Karang Asam op Bali		404
Graf (Het inwendige van het H.) te Jerusalem		359
Graflegging (De)		366
Groot (Professor J.V.de)		137
Grootvaders lieveling		313
Ham (Generaal-majoor P.P.H. Van)		404
Herinneringen (Oude)		153
Herinneringsmedaille aan de expeditie op Lombok		402
'Hoe is je naam?'		17
Hohenlohe-Schillingfürst (Prins Von)		192
Hubertus (De H.)		165

Inwijding (De) van het nieuwe gebouw voor den Duitschen rijksdag	268
Israël (De slavernij van) in Egypte	124
Jeanne d'Arc, haar stemmen hoorende	68
Jesus ontmoet Zijne Moeder	353
Jesus valt voor de eerste maal onder het kruis	361
Kamergymnastiek (Onverwachte uitwerkselen der)	64
Kerkhofbezoek	199
Keizerin (De Duitsche) en haar jongste kinderen	395
Keizerin (De) van Rusland	199
‘Kiele, kiele!’	272
Klokkenspel (Electrisch)	287
‘Komt, kleinen tot Jesus’	224
Koning (Z.M. de) der dieren	209
Koopman (De kleine)	177
Kruisgang in het Dominicanerklooster	388
Kruisiging (De)	360
Lannes (Maarschalk) bij Esslingen	149
Livadia (Het keizerlijk lustoord te)	180
Leeuw (De gefopte)	240
Lentedag (De eerste)	345
Lied (Een oud)	369
Lombok (De radja van) met zijn twee zoons en twee kleinzoons	404
Londen (De nieuwe Towe brug te)	241
Lorenzelli (Mgr. B.) Apostolisch internuntius	73
Lourdes. De miraculeuze grot	113
Gedenkplaat bij de grot	117
Het kasteel en de Gave	117
Gezicht, genomen van het station	117
Portaal van den H. Rozenkrans	120

Maneschijn (Bij) in de haven	413
Matterhorn (De)	12
Maria (De kroning van)	76
Maria 's opdracht in den tempel	188
Maria (Het nuwelijk van) en Josef	264
Markt (Naar de)	297
Meesters (De) van den Europeeschen vrede	28
Meineedige (Een) ter dood geleid	389
Mekka (De Kaäba in)	269
Middernachtmis (Ter)	229
Ministers (Onze)	116
Moeder (De zieke)	388
Moedertje	40
Moppie (Een lollig)	249
Mopsjes (Drie)	253
Muziekmeester (De oude)	352

Naïm (Het wonder van)	85
Napoleon's vlucht door Leipzig	5
Napoleon in 1814	197
New-York. (Smokkelaars en havenpolitie te). Een schuilhoek voor rivierschuimers	7
Een boot met twee personen bemand stoot van de patrol af	8
Een der kerels valt getroffen overboord	8
De schuldige ontmaskerd	15
De gevangen smokkelaars worden aan wa1 gebracht	16
Het graf van den douanebeambte	16
Nicolaas II (Z.M.) keizer aller Russen	189
Nuyens (Dr. W.J.F.)	281
Nydia, de blinde van Pompeji	332

Onafscheidelijk	336
Onraad	193
Ontmoeting met een eland	380
Ontwerp (Het bekroonde) voor een monument ter eere van Thomas à Kempis	340
Onweder (Boven het)	377
Oorlog (Uit den) tusschen China en Japan. - De slag aan de Jaloe-rivier	284
Oostenrijk (Anna Maria van), gemalin van Philips II van Spanje	348
Oostenrijk (De keizer van) en de jongste Habsburgers	409
Opschik (De eerste)	65
Ortrud op de knieën voor Elsa van Brabant	145
Oudejaarsavond	236
Overrompeling van een speelhol in het Westen van Berlijn	293
Paardenmarkt (Op de)	109
Paleiswachter (De)	244
Parijs (Louis Philippe Albert, graaf van)	121
Piano (Aan de)	337
Pinken (Hollandsche)	77
Pisa (De toren van)	200
Plaaggeest (De)	344
Pijn (Zonder)	25
Repetitie (De gevolgen van een verzuimde)	208
Rome (De Engelenburcht te) bij maanlicht	21
Rossignoli (Pater) uit de gevangenschap van den Mahdi ontsnapt	269
Ruyler (Father De) te midden zijner negerkinderen	349
Salus Mundi	217
Sandenburg (Het huis) in de vorige eeuw	134
Sandenburg (Het huis) in zijn tegenwoordigen staat	135
Saragossa (De gesloopte Torre Nueva te)	200
Schooltje spelen	416

Sigmair (Peter) de held van Tirol	212
Simeon (De profetie van)	276
Sneeuwvermaak	261
Speelgoed (Verraderlijk)	320
Staal (Z.D.H. Mgr. Walterus Jacobus)	257
Stamhouder (De)	33
Staten-Generaal. (De leden der katholieke partij in de)	
Eerste Kamer	172
Tweede Kamer	300
Steenarenden (Twee) in gevecht	108
Talent (Een ontluikend)	312
Tilburg (Het moederhuis der congregatie van O.L.V. Moeder van Barmhartigheid te)	183
Tivoli (De villa d'Este bij)	20
Toreador (Het afscheid van den)	169
Twist (Huiselijke)	289
Vaderlijke berisping	292
Vaders (Op) schouder	80
Vaders thuiskomst	265
Vaders verjaardag	72
Venetië (In het kloosterpand van San Gregorio te)	148
Venetië (Overstrooming van het St.-Marcusplein te)	277
Verdiept in de lectuur	384
Vergaan (Het) van het Duitsche stoomschip ‘Elbe’	308
Verstooten	405
Verteller (De) aan boord	252
Verwisseling (Onaangename)	72
Vesuvius (Een kijkje in den krater van den)	256
Vetter (Luitenant-generaal J.A.), de held van Lombok	401
Vionville (Episode uit den slag van)	412
Vlissingen. (Heronthulling van De Ruyter's standbeeld te)	
Aankomst der koninginnen op de Groote Mark	141

Eerepoort en versiering in de Palingstraat	141
Vóór de onthulling	141
Na de onthulling	141
Het standbeeld op den Noordzee-Boulevard	144
Vlucht (Op de) naar Egypte	288
Voogel (Pastoor) vóór zijn vertrek naar Indië	296
Voogel (Pastoor) tijdens zijn verblijf op Celebes	296
Vrouwen (De H.) en Joannes aan den voet van het kruis	356
Water (Stilstaand)	93
Wegen (Verschillende)	9
Wilhelm (Keizer) aan boord van zijn jacht Hoherzollern	129
Wilhelmina (Koningin) in Friesche kleederdracht	89
Wilmington (S.-Joseph's home te)	350
Winterzondag op het eiland Marken	317
Worsteling met een leeuw	181
Wuifingh (Mgr. W.A.F.) C.S.S.R.	304
Wurtemberg (Thuiskomst van graaf Everard van)na den slag bij Döffingen	37
Wijsgeer (De) in bespiegeling	61
Wijzen (De) uit het Oosten	225
Ijsvermaak	260
Zandruiter (Een)	333
Zet (Een gewichtige)	201
Zomer (Volop)	57
Zondvloed (De)	396
Zuid-Tirol (In de Dolomiten van)	60

[Nummer 1]

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.

I.

Aader en zoon stonden tegenover elkander.

'Verloren, verloren!' kermde de grijze man, in zijn handen krampachtig een brief verfrommelend, 'al die jaren wachtens, al die vernederingen, al die teleurstellingen. Er wacht mij niets anders dan een oude dag even ellendig als mijn heele leven is geweest.'

'Klagen helpt niets, vader!' antwoordde Ferdinand. 'Er moet iets gedaan worden.'

'Ja, maar wat, wat! Ik kan het zoo niet langer volhouden, ons kapitaal is zoo goed als versmolten; met het crediet dat wij hebben kan ik het nog volhouden...'

'Hoelang?'

'Weet ik het! Een jaar, anderhalf ten hoogste, als wij nu die erfenis van tante Kee hadden gehad, dan waren wij er boven op geweest, maar wie had zich zoo iets kunnen denken? 't Is een schandaal, zeg ik, een schandaal.'

'Niet zoo hard, vader, de buren konden het eens hooren, en 't helpt toch niets er zich zoo warm over te maken.'

'Ja, je hebt makkelijk praten, je bent jong...'

'Juist daarom, ik heb een heel leven nog voor mij, een leven van ontbering en ellende...'

'O zoo en ik ben toch dicht genoeg bij het graf, dan komt het er minder op aan, hé! Echt kinderlijk van je, maar zoo gaat het, aan jou heb ik mijn heele leven opgeofferd, voor jou heb ik al die kuren van een oude vrouw verdragen en wat heeft het mij geholpen? Niets, zij sterft en laat bij testament alles aan kerken en hospitalen achter.'

'Met de vermelding dat zij ons gedurende haar leven zooveel goed heeft gedaan, dat zij het na haar dood anderen wil doen.'

'Die zij nooit gezien heeft.'

'En er geen moeite voor deden.

'Wat! De geestelijken zijn er schuld aan, dat houd ik vol; omdat ik de kerk niet plat loop, omdat ik alles aan haar heb opgeofferd behalve mijn beginselen, daarom hebben ze mij bij haar zwart gemaakt en zijn ze oorzaak geworden, dat de erfenis, die mij wettig toekwam, mij is ontgaan.'

'U bedoelt mij, niet waar, vader! Ik ben de benadeelde in elk opzicht. Tante Kee was mijn oud-tante, de zuster van mijn grootmoeder, en nu mama's heele familie overleden is, was ik haar eenige erfgenaam.'

'Nu ja, maar zijn wij niet een? Ten minste zoo hoorde het te zijn.'

'Wel zeker! Ik had er niets tegen, maar dat doet er niet meer toe; 't stelt mij natuurlijk ook vreeselijk te leur. Mijn heele leven lang heb ik van die erfenis gehoord, op die erfenis hebben wij schulden gemaakt, we hebben daarvan goed geleefd. Ik

was de eenige bloedverwant van tante Kee en nu komt het als een bom in huis vallen, de jobstijding, dat zij alles vermaakt heeft aan allerlei zoogenaamde vrome stichtingen. Wie dat op zijn geweten heeft, zullen wij maar niet onderzoeken. U zei altijd op hoogen toon, dat de ouderwetsche begrippen van een oud mensch geen invloed zouden uitoefenen op uw principes, en dus zit er niets anders op dan dat u de gevolgen draagt van uw verzekeringen.'

'Wat had je dan gewild?'

'Dat u meer in tantes geest had gehandeld.'

'En mijn principes daarvoor op te offeren?'

'Wel zeker, waarom niet? 't Was misschien veel beter voor mij geweest als u mij in den geest van tante en - van mijn moeder had opgevoed. Zoo'n succes heeft u tot nu toe nog niet van mij gehad.'

'Neen, waarlijk niet. Je bent een leeglooper, een doeniets geworden, dat is waar!'

'Misschien als u mama had vrijgelaten, dan was alles anders geweest...'

'Zwijg over je moeder! Die heeft mij levenslang tegengewerkt, die heeft tweedracht in het huishouden gezaaid, die...'

'Och, vader, laat moeder rusten!'

De jonkman wendde zich af en ging aan het raam staan; zij geleken weinig op elkander, die vader en die zoon. Hij een man van goed zestig, zag er nog kras en flink uit, maar aangenaam was zijn voorkomen niet; er lag iets barsch, iets tiranniek in zijn koude, blauwe oogen, waarover dikke, borstelachtige nog gitzwarte wenkbrauwen vielen; de volle snor en het overgebleven haar op zijn overigens kalen schedel waren sneeuwwit. Ergernis, eigenzinnigheid, onvoldane verlangens, hadden onbarmhartig huis gehouden op zijn gelaat, maar vooral op zijn voorhoofd. Zij hadden het doorkerfd en doorploegd in alle richtingen. Zijn houding was stram en verried meer den oud-militair dan den notaris dien hij werkelijk was.

Ferdinand was slanker dan hij, er lag in zijn trekken iets slaps, in zijn heele houding iets onverschilligs; zijn gelaat was fijn besneden en zijn eenigszins gekruld haar gaf er een meisjesachtige uitdrukking aan, doch aan de donkere kringen om zijn oogen en zijn onfrissche kleur zag men, dat hij, hoe jong ook, reeds meer van het leven had genoten, dan wenschelijk was.

Nu keek hij naar buiten op de kleine Brink van het Zuidhollandsch dorp, waaraan het huisje stond door notaris Van Rhoden bewoond, en een vage spijt vervulde zijn ziel, zooals hem altijd overkwam als hij aan zijn moeder dacht.

Zij was een allerliefst jong meisje geweest, toen Van Rhoden, die reeds weduwnaar was, haar trouwde, een meisje zoo pas van kostschool gekomen, vroom en goed. Hij had zulk een jonge vrouw gekozen juist omdat hij meende haar geheel als was in zijn sterke vingers te kunnen kneden. Bij zijn eerste vrouw, zeiden de menschen, die rijk was en van adel, had de overigens allesbehalve meegaande man weinig te zeggen gehad; zij was hem de baas gebleven, misschien wel omdat zij hem levenslang in vrees had gelaten òf hij wel in het bezit zou komen van haar geld, daar hun huwelijk kinderloos bleef. Toen Van Rhoden weduwnaar werd en haar fortuin rustig geërfd had, besloot hij nu geheel volgens zijn zin te trouwen; het meisje dat hij zich koos was er een uit een klein gezin, wel opgevoed, maar arm.

Zijn eerste werk was haar familie zoo ongenadig te behandelen, dat deze geheel en al van haar vervreemdde; hij had een vrouw getrouwd, verzekerde hij, maar van haar 'nasleep', zooals hij haar ouders en zusters noemde, was hij niet gediend.

Het arme vrouwtje gaf toe; zij koesterde voor haar man meer vrees dan liefde. Eerst meende zij dat het achting was, maar hoe beter zij hem leerde kennen, hoe

meer zij inzag dat zijn onredelijke eischen, zijn gevoelloos karakter volstrekt niet gegrond waren op degelijkheid van beginselen en vastheid van oordeel. Geld zucht en heerschzucht bezielden al zijn daden en daaraan offerde hij de fijn bewerktuigde ziel zijner vrouw op. Langzamerhand viel het beeld, dat zij zich gevormd had van haar man, en dat zij hoog op een voetstuk in het heiligdom harer ziel had geplaatst, jammerlijk in gruis; zij gevoelde zich geheel in zijn macht en als een verschrikt vogeltje voegde zij zich naar al zijn wenschen of grillen, zag hem naar de oogen en gehoorzaamde hem zelfs in zijn onbillijkste eischen en toch was Van Rhoden niet tevreden; er was nog iets in dat zwakke, teere schepsel, dat hem weerstond.

Zij had hem alles opgeofferd, haar familie, waaraan zij zoo innig gehecht was, haar neigingen, haar liefhebberijen; zij verloor haar karakter, haar vroolijkheid zelfs, maar in haar godsdienst bedreigd, wilde zij niets toegeven, en dat werd de bron van ondraaglijke, telkens terugkeerende huiselijke twisten. Zooveel mogelijk verborg mevrouw Van Rhoden het haar man, dat zij haar godsdienstige plichten zoo trouw als zij kon vervulde, maar juist dit geheimzinnige, stille doen maakte hem soms razend. Hij was katholiek geboren en opgevoed, maar sedert lang had hij alle praktijk opgegeven en wenschte hetzelfde van zijn vrouw. Hiertoe was echter zij niet te brengen. Had zij moed gehad hem openlijk te weerstaan, misschien ware het beter geweest; maar zij was zwak, zenuwachtig, angstig, hij had haar wil en energie gebroken en nu nam zij haar toevlucht tot listen, onschuldige, aandoenlijke listen om 's Zondagsmorgens vroeg naar de kerk te gaan, de vastendagen te houden, en toch waren deze de oorzaak van de heftigste tooneelen, de bitterste verwijtingen.

Nog erger werd de toestand, toen Ferdinand, de eenige van haar vele kinderen, die in het leven bleef, grooter werd; het kind was het evenbeeld der moeder; met innige liefde hing hij haar aan, hoewel de vader, die voor iedereen ongenaakbaar, norsch en despotiek was. hem op belachelijke wijze verwende en bedierf. Wat de moeder door haar opvoeding trachtte goed te maken, dat verknoeide hij door zijn dwaze grillen; het kind was goed en vroom van aard, de vader trachtte met waarlijk helschen spot de gevoelens en de leeringen der moeder belachelijk te maken. Misschien zou zij nog de overwinning hebben weggedragen, wanneer zij niet in volle jeugd weggekwijnd was, nog vóór dat het haar vergund was,het zaad, in het hart van haar kind gestrooid, te zien ontkiemen.

Nu was Ferdinand geheel aan zijn vader overgeleverd en deze voedde hem op naar zijn eigen inzicht; het duurde niet lang of hij had een zoon naar zijn hart, wild, lui, ongezeglijk, stijfhoofdig. Toch klaagde en jammerde notaris Van Rhoden luide over zijn jongen; zijn zoon slaagde voor geen enkel examen. Of hij 't al probeerde op drilscholen of hoogere burgerscholen, bij strenge meesters, of dat hij zelf eens opspeelde zoo hevig dat zijn klerken en zijn vrouw er voor in den grond waren gekropen, het baatte niets. De knaap lachte hem in zijn gezicht uit en de toorn van den vader smolt bij zijn lach weg, als sneeuw voor de zon. Eigenlijk had hij in den jongen zijn meester gevonden; deze deed met hem, wat hij beliefde, zeide hem de waarheid, zoo onomwonden mogelijk, gaf handen vol geld uit, liep weg, wanneer het hem ergens niet beviel en antwoordde niets of heel iets brutaals op de strafredenen des vaders. Eindelijk had Van Rhoden zich in het onveranderlijke geschikt, alles wat zijn klein, zelfzuchtig hart nog bevatten kon aan liefde, had zich op Ferdinands hoofd vereenigd en zoolang hij hoop had zijn droevig versmolten kapitaaltje aan te vullen met het groote fortuin van tante Kee, besloot hij zijn zoon niet meer lastig te vallen en zich te troosten met het ergens opgevangen modedenkbeeld, dat het goede in den

mensch ten slotte altijd overwint en eindigt met hem den weg te wijzen naar het voor hem bestemde geluk.

Hij had tante Kee, zooveel hij het met zijn stroeven aard kon overeenbrengen, met beleefdheid behandeld, maar de oude dame had hem en zijn zoon jaren lang een toelage geschonken, die hun goed te pas kwam; hij, die in zijn buitenleven veel deed aan jagen en visschen, voorzag dat 'mensch' zooals hij haar niet anders noemde, van wild, visch en vruchten uit zijn tuin, en dat had niets geholpen. Haar heele fortuin was vermaakt aan liefdadige inrichtingen. Van haar neven Van Rhoden werd zelfs geen woord melding gemaakt; alleen wist

de notaris te vertellen, wat Ferdinand daareven zeide. En onder dezen indruk verkeerden vader en zoon op dien morgen.

'Ja, vadertje!' zeide Ferdinand, zijn opkomende aandoening afschuddend, op vrij oneerbiedigen toon, 'daar heeft u zich nu in vergist, men moet niet al te slim willen zijn. Ik wed dat als u mama had laten begaan, alles heel anders zou zijn geloopen!'

'Jij verzoekt mij de dooden te laten rusten,' riep de majoor nu op zijn beurt met een stem en een uitdrukking op het gelaat, die ieder ander zou hebben doen schrikken, maar op Ferdinand niet den minsten indruk maakte.

'Dat is 't eenige, wat wij kunnen doen,' antwoordde hij, zich met de beenen over elkander achteloos op een stoel werpend; 'wanneer u mij een andere opvoeding had gegeven, zou ik mij al lang zelf geholpen hebben en hadden wij geen erfenissen van oude tantes noodig gehad.'

De aderen op het voorhoofd des vaders zwollen op, zijn gelaat werd bloedrood.

'Ondankbare jongen, heb ik dat alles niet gedaan ter liefde voor jou? Ben ik niet zwak en toegevend geweest omdat ik het hart niet had, jou iets te weigeren?'

'En juist daarom heeft u zoo'n mispunt van mij gemaakt. Een inwendig lam, ongedurig schepsel, dat geen gril kan weerstaan, dat in alles zijn zin hebben moest...'

Hij geeuwde onbehoorlijk luid.

'Totdat hij eindelijk in niets meer zin had. Mama zou mij geleerd hebben een hoogere wet te gehoorzamen, dan die van mijn neigingen, dan zou zij mij versterkt hebben tegen mij zelf, dan had zij het goede in mij ontwikkeld...'

'Zij had van jou een kwezel, een kophanger gemaakt.'

'Ben ik nu zoo veel beter? Waarlijk, ik was zoo kwaad niet van aard, maar uw opvoedingssysteem heeft mij bedorven en mijn arm moedertje te vroeg, veel te vroeg naar het graf geholpen.'

Sprakeloos zag Van Rhoden zijn zoon aan, die hem op de koelste wijze zulke vreeselijke waarheden zeide, welke niemand hem ooit had durven zeggen. Hij werd streng gestraft juist daar waar hij 't meest gezondigd had, en nog kon hij het hoofd niet buigen, hij gaf de schuld aan zijn slecht gesternte, aan de omstandigheden, aan dien lammen boel, welke het leven was, aan de maatschappij, maar niet aan zich zelf.

'Nu vader,' zeide Ferdinand opstaande, 'zeg ik u niets meer...'

'Me dunkt, 't is wel geweest!'

'Vind u?' hij lachte brutaal; 'en wij moeten nu maar eens maatregelen voor onze toekomst gaan beramen.'

'Onze toekomst, de mijne is nog maar kort.'

'U is met uw zestig jaren even kras als ik met mijn drie en twintig, 't Beste zou zeker zijn als ik naar Harderwijk ging en daar een voudig dienst nam als soldaat...'

Verschrikt zag Van Rhoden zijn zoon aan.

'Maar, Ferdinand.'

''t Beste, zeg ik, vader! En dat is 't zeker, ik ben u niet meer tot last, u kan alleen ruim van uw verdiensten leven en in Atjeh vind ik licht een kogel, die aan alles een einde maakt.'

De vader zag hem radeloos aan; wat zou hij antwoorden? Levenslang had hij zijn zoon ge leerd, dat een leven, waarin men niet genieten, zich niet vrij bewegen kan, het leven niet waard was.

'Of,' ging de jongen spottend voort, 'zullen wij dien kogel maar het werk verlichten en dan samen...'

Dat viel nog minder in des vaders smaak.

'Je bent gek,' bulderde hij los, 'een man als jij, zoo knap, zoo flink van uiterlijk, moet die tot zulke maatregelen zijn toevlucht nemen?'

'Ik ben tot niets in staat, ik kan niet werken, ik kan mij voor niets uitgeven, ik heb geen lust in iets.'

'Dat is het ongeluk! Je hebt een goed hoofd genoeg, en je weet ook het noodige, maar je hebt je aan geen band willen laten leggen.'

'Och, 't was ook niet noodig met tante Kee altijd op den achtergrond.'

'Durf je er nog om lachen?'

'Och, huilen heb ik nooit meer gedaan, dat is gekheid heeft u mij eens gezegd.'

De vader wendde het hoofd af; ja, hij wist het nog maar al te goed, wanneer hij dat gezegd had, jaren geleden, toen zijn zoontje bitter schreiend geknield lag voor den ligstoel, waarin hij zijn moeder had zien sterven.

Met geweld had de vader hem daarvan weggerukt; die ontroostbare smart was hem een al te bitter verwijt; hij had het kind eerst streng beknord en zijn kinderlijke droefheid belachelijk gemaakt; toen had hij hem medegenomen naar de kermis, naar het paardenspel, den schouwburg, totdat Ferdinand eindelijk lachte en zijn moeder scheen te vergeten; en nu na zoovele jaren kwam die oude herinnering als een spooksel uit het graf van het verledene opstijgen en plaatste zich weer tusschen hen.

'Ferdinand,' zeide hij eindelijk op een toon, dien hij met geweld tot kalmte dwong, 'er is een middel dat ons redden kan.'

'En dat is?'

'Je weet, dat ik nog een half-zuster heb, die woont daar ergens in Limburg; we hebben nooit heel veel met elkaar geconverseerd, ik was niet erg familiegek.'

'Ja, dat weet ik!'

'Wij zijn elk een anderen kant uitgegaan; we hebben eens onaangenaamheden gehad over geld...'

'Natuurlijk! waarover zou men anders onaangenaamheden krijgen?'

'Zij heeft trouwens een huwelijk gedaan beneden haar stand; op onze huwelijksreis zijn wij er geweest, later niet meer. Ik geloof zelfs dat het je peters zijn...'

'En nu het met tante Kee is misgeloopen, zullen wij daarheen onze netten uitwerpen?'

''t Was te probeeren. Je moest er eens heen en je.... je voordoen, òf... òf je geheel met mij gebroken hadt.'

Ferdinand zag zijn vader verbaasd aan; ondanks zijn groote gebreken en alleronaangenaamste karaktertrekken had hij hem nooit op een oneerlijkheid betrapt, en nu scheen hij in koelen bloede een onwaarheid, een leugen te willen gebruiken om zijn doel te bereiken. Zijn laatste illusie, zoo hij die nog van zijn vader had gekoesterd, verdween en het was of hij zich nog armer voelde dan hij reeds was.

'Maar die menschen zijn niet rijk en hebben een pleegdochter.'

Die pleegdochter was eigenlijk de oorzaak geweest van de breuk tusschen Van Rhoden en zijn zuster; hij had het toen ten hoogste ongepast van hen gevonden, dat zij zich de weelde veroorloofden, een vreemd kind als het hunne aan te nemen, terwijl zij toch wisten dat zijn kinderen recht hadden op hun erfenis. Hij achtte het echter niet noodig zijn zoon op de hoogte te brengen van deze omstandigheid.

'Wat voor voordeel is er dan nu te halen?'

'Mijn zuster deed een mésalliance, zei ik immers. Haar man heeft een fabriek van porselein.'

Ferdinand keek zijn vader verbaasd aan, de oude heer had moeite uit zijn woorden te komen. Hij kende zijn vader door en door en begreep dat één enkele gedachte hem bezig hield en dat hij moeite had, die uit te spreken. Onbewimpeld wilde bij die niet loslaten. Ze moest eerst in allerlei windels worden gewikkeld, die haar op het eerste oogenblik onherkenbaar en daarna aannemelijk moesten maken.

'Nu dan, vader! Wat heeft u op het hart? Hebben die onbekende oom en tante iets, wat het winnen waard is?'

'Ja, de zaak bloeit, je hebt toch wel gehoord van het Duberly porselein.'

'O ja, is dat niet van dat mooie, lichte, dat naar men zegt met het oude kan wedijveren?'

'Nu, die Duberly is je oom.'

'Hé! en dat wist ik niet eens!'

'Waar diende het ook voor? Ik heb die menschen genegeerd jarenlang. Hij was reeds een man van aanzien en naam, toen mijn zuster, die ook al de eerste jeugd gepasseerd was, hem trouwde; nu zal hij een goede zeventiger zijn en zijn vrouw -zij is uit het eerste huwelijk van mijn vader - is ook van dien leeftijd.'

'Dus nu de eerste erfenis ons ontgaan is, moeten wij de tweede zien op te jagen?'

'Er is meer!'

'Dat dacht ik wel.'

Een oogenblik zweeg Van Rhoden; hij stond op, stak zijn pijpje aan, liep de kamer op en neer, bleef even voor het raam staan, altijd gevolgd door den onderzoekenden, doordringenden blik van zijn zoon.

'Nu vader,' drong hij aan, toen de oude heer nog bleef zwijgen en haastige trekjes deed aan zijn pijp. 'Wat is er nu weer?'

'Je oom is de uitvinder van dat porselein; hij alleen bezit het geheim om het dien glans en die lichtheid te geven, welke het Duberlyporselein kenmerkt. Hij doet echter zijn zaken in het klein, meer als liefhebberij dan als middel om rijk te worden. Mij is nog dezer dagen verteld geworden, dat er een verbazende toekomst zit in die uitvinding, als hij ze maar wilde exploiteeren naar de eischen des tijds, maar de man heeft geen eerzucht, omdat hij geen eigen kinderen bezit, geen behoefte aan rijkdom. Begrijp je mij nu?'

'Nog niet goed!'

'Wanneer je nu bij die oude lui je beminnelijk en bemind weet te maken, wie weet of je dan niet het geheim te weten komt en daarmede het geld verdient wat er stellig in zit.'

'Een mooi ding!' en hij lachte hartelijk, 'ik fabrikant worden, opvolger van zoo'n soliden, ouderwetschen oom! Maar begrijpt u dan niet, dat ik binnen het jaar de heele zaak in 't honderd zal hebben gestuurd met de schitterende bekwaamheden, die ik bezit.'

'Dat is mijn bedoeling ook niet, ik weet dat je een dom uilskuiken bent en voor niets goed, maar dat geheim alleen is schatten waard. Je kunt het verkoopen aan een Engelschman of een Amerikaan.'

'En denkt u dat die oom zoo onnoozel zal wezen het mij te leeren?'

'Wanneer je zijn vertrouwen wint door je heel anders voor te doen dan je bent! Of anders op een andere manier er aan weet te komen.'

(*Wordt vervolgd.*)

Een logéetje uit Indië

door J. Vesters, Jr.

I.

De heer Van Swaay, een deftig en welgesteld koopman, zat met zijn vrouw en schoonmoeder heel gezellig bijeen in den grooten salon. Het was ruim negen uur in den avond en de groote *lambe Belge* verspreidde een aan genaam licht en een prettige warmte door het heele vertrek. Door den glans van het licht blonk en schitterde alles: de meubels, het behangsel, het servies dat voor het avondeten gebruikt was, en niet het minst de gezichten der drie personen, die aan de tafel zaten, van tevredenheid en geluk.

Moeder en dochter voe den een gesprek over de laatste Parijsche mode van zomermantels, maar op eenigszins gedempten toon, ten einde mijnheer niet te storen, die, met een heelen stapel brieven voor zich, de avondpost nazag. Geruimen tijd had hij zich zwijgend hiermee onledig gehouden, toen hij plotseling het hoofd ophief en, het gezicht naar de dames gekeerd, zei: ‘Kijk, een brief uit Samarang, zeker van George’

De beide dames staakten onmiddellijk haar gesprek. George was een neef van mijnheer Van Swaay en te Samarang met de dochter van een schatrijken plantagebezitter getrouwd. En daar men altijd verlangend is te weten, wat een schatrijke bloedverwant wel kan te schrijven hebben, vooral als hij daarmee zoo zuinig is als neef George was, zagen mevrouw Van Swaay en haar moeder den koopman

nieuwsgierig aan, toen hij de enveloppe opensneed en het papier ontvouwde.

'Nu manlief,' vroeg mevrouw Van Swaay, 'is hij van George, en wat schrijft hij?'

'Ja, hij is van George, en hij vertelt, dat zijn schoonzuster Nonnie - ik heb het altijd zoo'n gekken naam gevonden - met de eerstvolgende pakketboot naar hier komt.'

'Dus, ze komt met ons kennis maken; nu, dat vind ik wel aardig van haar. Ik ben benieuwd zoo'n Indische nabob eens in levenden lijve te zien. En u, moeder?'

'Och ja,' antwoordde de oude mevrouw Haspers, 'dat geeft weer eens wat variatie. Is ze nog jong, August?'

'Even twintig, schrijft George. Maar het moet een excentriek ding zijn,' voegde de koopman, die als bezadigd en solied man natuurlijk niet van excentriciteiten hield, er min of meer spijtig bij.

'Nu, dat mag ik wel een keer,' zei mevrouw Van Swaay. 'Dat geeft nog eens wat afwisseling, zooals moeder zegt. 't Is hier ook alles even saai en stijf. Zoo'n jong meisje over den vloer is wel eens aardig, en vooral zoo een uit de Oost, die alles gezien heeft en van alles weet.'

'Nu, nu, vrouw, wat ben je in extase,' zei de koopman ironisch. 'We zullen ze waarschijnlijk niet veel over den vloer hebben, en voor mijn part hoe minder hoe liever.'

'Hoe zoo, August?' vroeg mevrouw Van Swaay, op wier geestdrift de prozaïsche woorden van haar echtgenoot werkten als een koud-waterstraal.

DE WERELDTENTOONSTELLING TE ANTWERPEN.
Het Oud-Gildenhuis in Oud Antwerpen.

‘Wel, George vraagt, of ik voor Nonnie een paar kamers wil bestellen in een der beste hotels, want ze wil niet graag iemand tot last zijn, ze wil alle vrijheid hebben, dat is zoo Indische mode.’

‘Ze is ons anders niets tot last,’ meende mevrouw Van Swaay, ‘we hebben een paar mooie logeerkamers...’

‘Maar je zal toch zoo gek niet zijn, ze haar op te dringen,’ gaf de koopman ten antwoord. ‘Laat dat malle ding maar gerust naar een hotel gaan, en hoe verder van mijn huis, hoe liever.’

‘Wat ben je vandaag onaardig, August,’ hernam het jonge vrouwtje. ‘Wie weet wat een aardig kind die Nonnie is. Een beetje vreemd, nu ja, dat zijn die Indischen immers allemaal. Blijft ze lang hier?’ vroeg ze verder, toen haar man opstond.

‘Wat kan het mij schelen!’ hernam Van Swaay, door de belangstellende nieuwsgierigheid van zijn vrouw min of meer geprikkeld, ‘al blijft ze een jaar. Maar hier heb je den brief, want anders ben je toch niet tevreden. Of je uit dat gekrabbel

wijs zal kunnen worden, is een andere vraag, want George begint hoe langer hoe slechter te schrijven, net een keukenmeidenhandje.'

'Nu ja, hij hoeft er zijn kost ook niet mee te verdienen,' meende mevrouw Haspers.

'Ik wel, wil je zeggen,' merkte de koopman met een spottend lachje op.

'Ik ben ook niet zoo gelukkig geweest, een schatrijke vrouw te trouwen. Nu adieu, veel genoegen, ik ga nog even naar de sociëteit.'

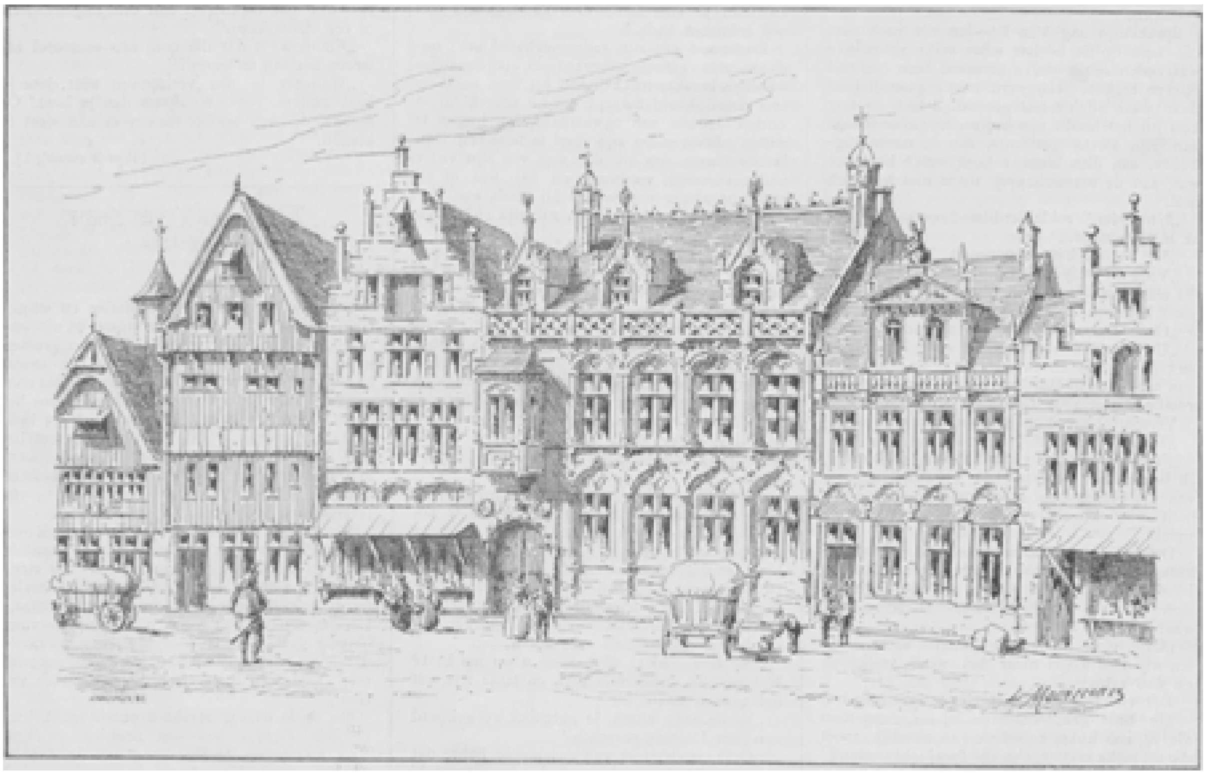

DE WERELDTENTOONSTELLING TE ANTWERPEN. - Het Schepenhuis en het Brouwershuis in Oud-Antwerpen.

NAPOLEONS VLUCHT DOOR LEIPZIG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LOUIS BRAUN.

Niet zoodra was Van Swaay vertrokken, of de beide dames vielen op den brief aan, die tot twee- driemaal toe hardop werd voorgelezen.

‘'t Is toch een raar schepsel,’ zei mevrouw Van Swaay. ‘Zoo'n jong ding van twintig jaar heel alleen uit de Oost overkomen! En dan heel Europa door gaan reizen, moederziel alleen. Hoe komt ze op 't idee? En wat zal dat een schatten van geld kosten!’

‘Och, daar hoeft ze niet naar te kijken Als je een millioen of vijf rijk bent, dan komt het op een vijftig duizend gulden niet aan.’

‘Een dag of acht denkt ze in Amsterdam te blijven,’ zei de jonge mevrouw, nogmaals den brief inkijkend. ‘Zou ze nu met alle geweld naar een hotel willen? 't Is toch niet hartelijk, als je familie hebt, die ruim is gehuisd.’

‘Och, ik zou daar nu maar geen zwarigheid over maken. Laat ze maar haar eigen gang gaan. En als je haar het *American Hotel* recommandeert, is ze vanzelf dicht in de buurt. Je man scheen het er toch al niet op te hebben.’

‘O, August, ja, die is dadelijk uit zijn humeur, als er iets buiten den gewonen doen gebeurt. Hij is zoo aan de oude sleur gewend, dat komt van dat vervelend kantoor. Maar als ik aanhoud, krijg ik toch mijn zin,’ zei het jonge vrouwtje met zelfvoldoening.

‘Ik zou hem toch liever op dat punt niet contrarieeren,’ hernam mevrouw Haspers, ‘vooral niet, nu Nonnie het zelf liever niet heeft. Je zal toch wel eens een soiréetje of zoo iets moeten geven, en dat kan je dan beter van je man gedaan krijgen als je hierin zijn zin doet.’

Mevrouw Van Swaay vereenigde zich ten slotte met de meening van haar moeder en beiden besloten, dat Nonnie in het *American Hotel* haar intrek zou nemen.

‘Zeg Emma,’ zei mevrouw Haspers na een oogenblik stilte, ‘ik zou je iets willen vertellen, maar onder stipte geheimhouding. Je moet er ook niets van tegen je man zeggen, want die is soms zoo vreemd, dat hebben wij straks wel gezien.’

‘U kan er op rekenen, moeder,’ zei mevrouw Van Swaay, brandend van nieuwsgierigheid; ‘geen woord, dat weet u wel. Staat het met Nonnie in verband?’

‘Ja,’ hernam mevrouw Haspers bijna fluisterend, als was ze bang dat de muren ooren hadden. ‘Wat dunk je, zouden Nonnie en Antoine niet een mooi paar zijn?’

Antoine was de eenige zoon van mevrouw Haspers, nog ongehuwd en candidaat-notaris in Den Haag.

‘Antoine, zegt u!’ riep mevrouw Van Swaay vol verbazing uit.

‘Nu, vind je het dan zoo dwaas?’ vroeg haar moeder, een beetje gekrenkt door dien uitroep van uiterste verwondering.

‘Dwaas niet, maar onmogelijk. Nonnie is millionnair, en Antoine... Neen, daar zou ik nooit aan gedacht hebben.’

‘Daar ben ik moeder voor, om er aan te denken,’ zei mevrouw Haspers met een zegevierend glimlachje. ‘Je zegt dat het onmogelijk is, maar dat weet ik nog zoo zeker niet. Zooals George schrijft, is het een mal schepseltje, ze heeft geen ouders meer of niets, ze kan dus doen wat ze verkiest en heeft van niemand orders af te wachten.’

‘Nu, wat zou dat?’ vroeg Emma, die nog niet overtuigd scheen, dat de schatrijke erfgename daarom nu juist haar broer, den candidaat notaris, moest gelukkig maken.

‘Wat dat zou? Begrijp je dat nog niet? Als Antoine haar bevalt, dan trouwt ze hem. Zoo'n Oost-Indische kent al de ceremoniën en al den omhaal niet, die wij hier

gebruiken, en al kent zij ze, dan bekreunt ze er zich nog niet om. Om kort te gaan, jij kunt me daarbij van veel dienst zijn.'

'Graag, moeder, als ik maar weet waarmee.'

'Dat zal ik je zeggen. Je moet ze zien in te palmen, dan moet je zorgen, dat je man vriendelijk is. Als hij wil, kan hij heel aardig zijn, dat weet ik nog wel uit den tijd dat hij met jou verkeerde. Maar daarom moet je hem in kleinigheden zijn zin geven en zoo bijvoorbeeld er ook niet op aandringen, dat Nonnie hier logeert. Ik zal natuurlijk ook mijn beste beentje vooruitzetten, maar ik moet me een beetje op den achtergrond houden, anders loopt het soms in het oog en dan is de kans verkeken.'

Deze uiteenzetting, met ongelooflijke radheid opgezegd, had mevrouw Van Swaay met gespannen aandacht aangehoord. Nog nooit had ze geweten, dat haar moeder zoo'n diplomaat en tacticus was. Ook haar kwam nu het door mevrouw Haspers in breede trekken ontworpen krijgsplan niet meer zoo onmogelijk voor. Maar toch, er waren nog zooveel bezwaren.

'Het is niet kwaad overlegd, moeder, maar ziet u, Antoine is in Den Haag, en wie zegt u, dat we Nonnie daarheen krijgen?'

'Dat hoeft ook niet,' gaf mevrouw Haspers, die in een oogenblik al een heel *plan de campagne* gevormd had, ten antwoord. 'Antoine moet overkomen, hij moet aan zijn notaris een week vacantie vragen, zeggen dat ik ziek ben, of iets anders. Enfin, dat is van latere zorg. Het komt er vooreerst maar op aan, dat we elkaar goed begrijpen, want van jou hangt het meest af. Je hebt om zoo te zeggen het lot van je broer in je hand.'

'Nu geloof ik toch, dat u een beetje overdrijft, moeder,' zei mevrouw Van Swaay, die zich haar alvermogendheid niet zoo duidelijk bewust was.

'Neen, kind, dat doe ik niet. Ik ben een oud mensch, en met mij zal Nonnie niet veel op hebben, maar jij bent nog jong, je kan met haar omgaan als met een zuster; je neemt ze hier en daar mee naar toe, je leert gauw haar eigenaardigheden kennen en weet dus wat haar zwakke zijde is. Ongemerkt moet je het gesprek op Antoine zien te brengen, enfin, je weet zelf het best wat je van hem zeggen moet, en dat je het ijzer moet smeden als het heet is.'

'En Antoine zelf?'

'Wel die komt, als Nonnie hier is, toevallig over; hij heeft zaken hier, die zijn aanwezig heid een dag of wat vereischen. Je stelt hem aan het meisje voor, dat dan, als je het slim weet aan te leggen, al half voor hem gewonnen is. Ik kan je dat alles zoo niet zeggen, je moet maar naar omstandigheden handelen. Maar veel tijd hebben we niet; George schrijft, dat ze een dag of acht op zijn hoogst hier denkt te blijven. En zoo'n jong ding is zoo wispelturig, dat ze er, als het haar niet heel goed aanstaat, misschien den derden dag al van doorgaat. Daarom is het zoo noodig, dat je man vriendelijk en meegaand is. Zorg daar dus eerst voor.'

'Nu, moeder, u kan er op rekenen, aan mij zal het niet liggen. Maar toch, ik ben er nog zoo gerust niet op.'

'Gerust... gerust... dat is het woord niet. Maar het kan, en het is dan ook wel de moeite waard, dat we daarvoor ons best doen. We zijn met twee vrouwen tegen één jong meisje, dat van den prins geen kwaad denkt. Doch het is nu mijn tijd om te gaan,' zei de waardige dame, op haar horloge kijkend. 'Geef me mijn hoed en mantel, dan stap ik dadelijk op de tram. Morgen voormiddag kom ik nog wel eens praten, als je man op zijn kantoor is. Je zegt hem nog niets, hoor, maar ziet hem alvast in een goede stemming,te brengen, want we hebben zijn hulp noodig.'

Hier bleef het dien avond bij. Mevrouw Haspers droomde 's nachts van Nonnie, die al met haar zoon, den candidaat-notaris, getrouwd was, en mevrouw Van Swaay was den volgenden morgen bijzonder vriendelijk en voorkomend jegens haar man.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

ONZE TITELPLAAT heeft zeker geen toelichting noodig. Op het eerste gezicht bemerkt de beschouwer dat hij hier de verpersoonlijking voor zich heeft van onze *Illustratie*, gereed haar 28en jaargang te beginnen. Beschut door het schild des kruises en bestraald door de fakkel der ware verlichting, zet zij moedig haar edele taak voort. Met bezielden blik staart zij voor zich uit in de wereld, immer met pen en teekenstift gereed om tot nut en genoegen van het katholieke volk ten papiere te brengen wat tot aangename ontspanning en gezonde leering, tot veredeling van geest en gemoed kan strekken.

Aan haar voeten liggen de hulpmiddelen, waarvan zij zich bedient, de boeken waaruit zij put, omstrengeld van groen en bloemen, die de waardeering en erkentelijkheid vertolken van het katholieke volk, namens hetwelk een gevleugelde beschermgeest haar met den eerelauwer kroont.

Wereldtentoonstelling te Antwerpen. -

Onze twee volgende gravures zijn gewijd aan de groote wereldkermis, die op het moment aller blikken naar de gastvrije Scheldestad trekt. Zooals ieder uit de breedvoerige berichten in de dagbladen zal weten, is de *clou* van deze tentoonstelling het zoogenaamde Oud-Antwerpen, een kunstige nabootsing van de oude stad in het tijdperk van haar schilderachtigste ontwikkeling, iets alzoo in den trant van het zeventiende-eeuwsche Marktplein, dat indertijd de tentoonstelling van voedingsmiddelen te Amsterdam zulk een menigte bezoekers verschafte.

Van de wereldtentoonstellingen zelve raakt, door het herhaald terugkeeren van dezelfde uitstallingen, zachtjes aan de aardigheid af. Daarom moet er iets bij bedacht worden, dat de nieuwsgierigheid en belangstelling wekt en de kijkers en koopers trekt.

Het tentoonstellingscomité van Antwerpen heeft in dit opzicht een heel gelukkig idee gehad, al kan dit, na hetgeen wij in 1888 te Amsterdam aanschouwd hebben en later nog eens te Brussel terugvonden, niet op oorspronkelijkheid bogen. Het heeft voor de oogen der duizenden, die dezen zomer het negentiende-eeuwsche Antwerpen zullen komen bezoeken en bewonderen, tevens het bloeiende Antwerpen uit de vijftiende eeuw doen herleven.

Onder de leiding der bouwmeesters Van Kuyck en Geefs met medewerking van tal van kunstenaars is op het tentoonstellingsterrein een heele stad verrezen, die op bedrieglijke wijze de oude veste van voor vier eeuwen terugroept. De geheele aanleg der oude stad met haar voornaamste gebouwen is zooveel mogelijk tot in de kleinste bijzonderheden weergegeven. De Groote Markt met haar fraai Gemeente-, Schepen- en Markgravenhuis, het oude kerkje naast het Godshuis, de Bloedberg, de Borzestraat en de Borze (beurs), al wat een naam droeg in Antwerpen herleeft hier in werkelijkheid.

De groote verscheidenheid in bouwtrant, die het hier teruggeroepen tijdperk kenmerkte, stelde de ontwerpers in staat, een geheel samen te stellen, dat in

schilderachtigheid zijn wedergade zoekt. En de uitvoering is van dien aard, dat de illusie, bij het betreden dezer tooverstad, volkomen is. Vooral draagt hiertoe bij dat ook de bewoners zich in het pak van het tijdperk gestoken hebben, terwijl op bepaalde dagen de vertooning van oude volksfeesten, landjuweelen en ridderspelen dit schouwspel van middeleeuwsch leven en bedrijf volmaakt. Men waant zich in werkelijkheid eenige eeuwen terug verplaatst, men droomt zich een roman.

Onze afbeeldingen geven een paar van de interessantste punten weer. De grootste stelt het Schepen- en Brouwershuis voor, de kleinere het Oud-Gildenhuis, dat thans nog op de Groote Markt te Antwerpen in werkelijkheid bestaat, maar hier geheel is gerestaureerd.

Napoleons vlucht door Leipzig. -

De geweldige Volkenslag bij Leipzig was geslagen en de onweerstaanbare overweldiger, die heel Europa onder zijn ijzeren hiel vertrapte, had eindelijk ondervonden dat de vrijheidzucht der onderdrukte volken ten slotte toch nog sterker is, dan de machtigste geweldenaar. Vier dagen lang, van den 16en tot den 19en October had de strijd geduurd, maar ten slotte hadden de troepen van Napoleon, ondanks het krijgstalent van hun aanvoerder en ondanks den moed der vertwijfeling, waarmee zij streden, moeten zwichten voor de wapenen der verbonden mogendheden. De lange en bange

worsteling was met de verpletterende nederlaag der Franschen geëindigd, en de overmoedige keizer, die gewoon was, alles voor zijn zegevierend zwaard te zien bukken, zag zich gedwongen tot een smadelijke vlucht.

Het stond geschreven dat bij Leipzig het lot van Europa zou beslist worden. Sedert weken hadden de mogendheden haar troepen samengetrokken tot den grooten beslissenden strijd in de breede met dorpen bezaaide vlakte. Gelijk eenmaal op de Catalaunische velden stonden als 't ware de volken der heele wereld hier tegenover elkander. Als een peletonvuur zonder pauze, rolde van den vroegen morgen tot den laten avond de donder van het zware geschut. Tot muren hoopten zich de lijken op; in de brandende dorpen woedde alom de vreeselijkste strijd, tot eindelijk in den avond van den vierden dag het pleit der vrijheid tegen de dwingelandij was gewonnen. Toen, zoo verhaalt men, dankten de monarchen, op hun heuvel geknield, den Hemel voor de bevochten zege. De gefnuikte imperator zat in de duisternis half versuft op een houten stoel in zijn bivouac. Het was nacht, toen hij naar Leipzig terugkeerde, door helder maanlicht begunstigd. Maar de verbonden mogendheden lieten hem den tijd niet, daar weer tot bezinning te komen. Den volgenden morgen begon van alle kanten de aanval op de stad en Napoleon streed nog slechts om een veiligen aftocht; ternauwernood kon voor hem zelf met zijn naaste omgeving een weg gebaand worden.

Uit vrees en vergissing liet men te vroeg een brug in de lucht springen en zoo viel de rest van het leger in handen der vijanden. Zelfs ontbraken verschillende maarschalken; Macdonald zwom de rivier over, maar Poniatowski, de Poolsche Bayard, werd met zijn paard door den vloed meegesleept.

In den namiddag was de stad door de verbonden mogendheden overmeesterd. Keizer Alexander van Rusland en koning Frederik Wilhelm van Pruisen, trokken ze onder het gejubel der inwoners binnen.

Terwijl het leger der verbonden mogendheden van de oostzijde de stad binnenrukte, ijlde Napoleon met een jammerlijk geslonken gevolg door de Frankforterstraat aan den tegenovergestelden kant de stad uit en vluchtte naar het westelijk van Leipzig gelegen dorp Lindenau.

Dat was een vreeselijke aftocht, en onze gravure, hoe pakkend ook, geeft er maar een flauw denkbeeld van. Napoleons officieren konden hem enkel met de uiterste krachtsinspanning een uitweg banen door de dichte drommen van het krijgsvolk, dat zich als een teugellooze stroom in dezelfde richting voortstuwde.

Thans reed hij niet langer aan de spits als een gebieder, maar droop met gebogen hoofde af als een verslagene, die zich zelfs van de eigen getrouwen verlaten voelt. Want dezelfde mannen, die hem indertijd met blinde geestdrift hadden gevolgd, toen hij hen van zege tot zege leidde, hieven nu de vuist tegen hem op, en vervloekten den dwingeland, die hen den dood te gemoet voerde.

Met het geluk, dat in de laatste jaren zijn altijd zegevierende vanen den rug scheen gekeerd te hebben, had ook het tot dusver onwankelbaar vertrouwen zijner soldaten hem verlaten. Zij herinnerden zich de gruwzame ellenden van den Russischen veldtocht, waarin honderdduizenden hunner kameraden gebleven waren, met wier gebeenten de sneeuwvelden nog lagen bezaaid. Zij dachten aan de eindelooze marschen, de bloedige gevechten, de schromelijke ontberingen, die de niets ontziende geweldenaar hen had laten doorstaan, hen vleiende met schitterende vooruitzichten van zegepraal en glorie, terwijl hij hen nu in zijn dolle vlucht onder de hoeven van zijn ruiterstoet dreigde te vertrappen.

Zoo diep het ontzag, zoo slaafsch de vrees was geweest voor den tiran, terwijl hij nog onverwinnelijk scheen, zoo onverzoenlijk was de verbittering, nu hij bleek de overmoedige beloften niet te kunnen houden, waarmee hij zijn volgelingen had weten te betooveren tot waanzin toe.

En vielen zelts de eigen mannen hem af, met hoeveel verwenschingen werd hij niet achtervolgd door de bevolking, die hij als een tweede geesel Gods had geteisterd! Heel het vernederde Europa, dat te lang het juk van den Corsicaan had getorst, slaakte een zucht van verademing, toen het vernam dat de overweldiger voor de vereende macht der bondgenooten het trotsche hoofd had moeten buigen.

Alle volken schudden de kluisters af, die de dwingeland hun had aangelegd, en hij die de heele wereld aan zijn voeten geknield had gezien, zag nu de heele wereld in woede tegen hem opspringen en zich aangorden tot zijn vernietiging.

De Volkenslag van Leipzig had het pleit beslist: Europa had zijn vrijheid herwonnen. Het had begrepen, dat de macht van een tiran alleen berust in de slaafsche onderwerping der volken, die hij onder zijn schepter gekromd houdt, en dat geen wereldveroveraar bestand is tegen den machtigen aandrang der ontwaakte vrijheidzucht.

Smokkelaars en havenpolitie te New-York.

De haven van New-York, een der grootste en schilderachtigste van de geheele wereld, is in drie deelen gescheiden, de Lower Bay, de buitenste, en de Upper Bay, de binnenste bocht, en in de armen van de Hudson of *North* en van de Eastriver, die Manhattan Island omgeven, waarop zich de Empire City verheft. De buitenste bocht strekt zich uit over een lengte van twaalf Engelsche mijlen tot aan de *Narrows*, de engten, en hierdoor komt men in de binnenste baai, die zich eivormig in een omtrek van acht tot vijf mijlen tot aan de beide rivieren uitstrekt, die het eiland vormen, dat de huizenzee van New-York torst.

SMOKKELAARS EN HAVENPOLITIE TE NEW-YORK.
Een schuilhoek voor rivierschuimers.

Uit den Atlantischen Oceaan komt men voor de invaart in de haven in de groote bocht bij Sandy Hook, een zandige duinenkling, waar een vier zeemijlen ver in den vloed geankerde lichter met dubbele roode vuren de nachtelijke schippers groet. Nadat men de *bar* is gepasseerd, stevent men tusschen de kusten van Staten- en Long Island op de *narrows* toe, den sleutel tot den ingang der binnenste bocht, waar de elkaar tot op een zeemijl naderende oevers met machtige versterkingen bekroond zijn. Omtrent in het midden der bocht, op Bedloes Island, verrijst het ontzaglijke, 46 meter hooge beeld der vrijheid van Bartholdy, het grootste der wereld, dat zijn stralen van electrisch licht ver over land en zee verspreidt.

Tusschen Governors Island, den zetel van den militairen gouverneur van New-York, en Ellis Island, de landingsplaats der tusschendekspassagiers, begeeft men zich nu naar de *Battery*, de zuidelijkste punt van Manhattan-eiland, vanwaar uit zich links in bijna rechte lijn de breede arm der Hudson uitstrekt, terwijl rechts de meer bochtige East-River het strand der wereldstad bespoelt. De laatste is eigenlijk geen rivier, daar hier eb en vloed met elkaar afwisselen.

De groote breedte dezer beide stroomen veroorlooft niet het onmiddellijke verkeer tusschen de zustersteden New-York en Brooklyn, door één enkele, de beroemde Brooklyner brug verbonden. Om deze reden heeft er, vooral bij den aanvang en het einde van den werktijd, een ware volksverhuizing plaats op de ontzaglijke, prachtig ingerichte stoomschepen, van welke er omtrent vierhonderd honderdduizenden menschen van de omliggende plaatsen naar de wereldstad overbrengen. Door de menigvuldige dichte nevels in voor- en najaar weten de kapiteins hun vaartuigen met bewonderenswaardige handigheid te sturen, alleen gehoorzamend aan de signalen, die zoowel op de schepen zelf als op de aanlegplaatsen of piers onophoudelijk werkzaam zijn.

De volgende cijfers mogen een denkbeeld geven van het reusachtige verkeer, waarvan New-York het middelpunt is. Gedurende de twaalf maanden, eindigende met den 30[en] Juni 1891, kwamen in de haven van New-York aan 5236 schepen met een tonneninhoud van 6.403.064, en vertrokken daaruit naar vreemde havens 4812 schepen met 6.044.372 tonneninhoud. Van kustvaartuigen kwamen er 2482 aan en liepen er 2928 uit.

New York is het doel der meeste geregelde stoombootlijnen, die Europa met Noord-Amerika verbinden. Uit Liverpool komen er wekelijks aan de schepen der *White Star*, der *Cunard*-, der *Guion*-, der *Inman*- en der *Anchor*-lijn; uit Duitschland tweemaal per week die van de Noordduitsche Lloyd te Bremen en die van de Hamburg- Ame-

rikaansche -pakketvaart-actiën-maatschappij; uit Havre eenmaal per week de stoomschepen der *Compagnie Générale Transatlantique*; bovendien beurtelings uit Amsterdam en Rotterdam die der Nederlandsch-Amerikaansche Stoomvaart-Maatschappij, en uit Antwerpen de schepen der *Red Star Line*. Bovendien moeten nog genoemd worden vijf lijnen uit de Middellandsche zee, een van Spanjes westkust, een verbinding met Bordeaux, Hamburg, Kopenhagen, Stettin en twee met Londen.

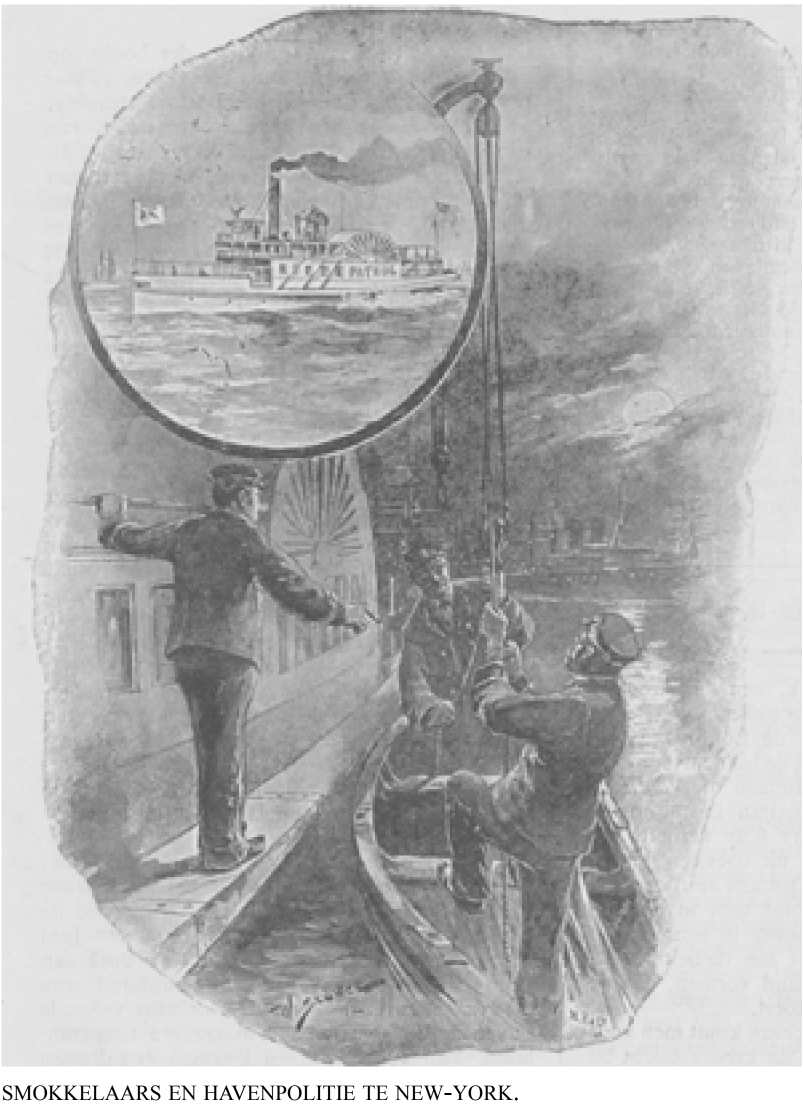

SMOKKELAARS EN HAVENPOLITIE TE NEW-YORK.
Een boot met twee personen bemand.... stoot van de *patrol* af.

Om het handelsverkeer te bevorderen ontstonden in het zuidoosten van Brooklyn de reusachtige Atlantische dokken, waarbij zich die van het Brooklyn-bekken aansluiten. De lengte van de dijken der eerste bedraagt omtrent vier kilometer, en in het bekken, dat een slechts 60 meter breede invaart heeft, is ruimte voor te 500 schepen te gelijk. De verborgen plaatsen achter de piers zijn voortreffelijke loer- en schuilhoeken voor de rivierschuimers, waar zij op hun gemak rookend, drinkend en pratend de gelegenheid bespieden, om een rooftocht te ondernemen.

Het ontzaglijke verkeer maakt natuurlijk een sterke en waakzame havenpolitie noodzakelijk. Twee booten patrouilleeren dag en nacht op beide stroomen, die

Manhattan Island omgeven. De manschappen worden alle zes uren afgelost en hebben om den anderen dag vrij. Ze zijn dus van elke twee en zeventig uren vier en twintig in dienst en zoodoende volstrekt niet met werk overladen.

De havenboot der politie heet *patrol* (patrouille) en de bemanning bestaat uit een kapitein, een sergeant, twee detectives, drie *roundsmen* en zestien *patrolmen*. Bovendien wordt de lange kustlijn nog door honderd man bewaakt, die evenwel alleen overdag op hun post zijn. Des nachts hebben alle dokken, waarin koopwaren of goederen zijn opgeslagen, hun bijzondere wachters, en ook de in de haven aankomende schepen zetten een wacht uit, maar deze staat niet zelden in verbinding met de rivierschuimers, zooals wij verder zullen zien.

Heele bende rivierschuimers overvallen soms de vaartuigen en maken zich, als het niet anders kan, met geweld van een deel der lading meester. Bloedige gevechten met hen behooren niet tot de zeldzaamheden, en zelfs voor een. moord of wat schrikken ze niet terug. Onmenschelijk toonen zij zich vooral dan, als hun slachtoffer door een noodlottig toeval weerloos gemaakt is.

Zoo houden zij steeds een scherp oog op ongelukken, als bij voorbeeld een schip strandt of met een ander in botsing komt. Zij maken zich de daarbij onstane paniek en verwarring ten nutte, daar zij snel als het weerlicht met hun vlugge boot bij de hand zijn en zich even snel met hun buit uit de voeten maken, eer iemand den diefstal bemerkt heeft of in staat is, de vluchtelingen te achterhalen.

De groote omvang van de New-Yorker haven, de ontzaglijke oppervlakte, die ze beslaat, het verbazende handelsverkeer, de vermetelheid en sluwheid der schuimers verzwaren in niet geringe mate de taak der havenpolitie.

De dikke nevel, die dikwijls boven het water hangt, brengt ernstige gevaren mee, want voor de tallooze stoomschepen, meest van reusachtige afmetingen, en de sleepers, die de rivieren bevolken, moet tijdig uitgeweken, worden. Het komt voor, dat het signaal der *roundsmen* een der snuivende zeemonsters, die het vastland met het eiland verbinden, met zijn gloeiende roode en groene oogen pas weinige schreden voor de kleine politieboot tot staan brengt. Dikwijls echter is het onmogelijk, voor een stoomschip uit te wijken, welks lichten al te plotseling en onverwacht door den duisteren, grijzen nevelmuur breken; dan wordt de patrouilleboot in den grond geboord en de bemanning springt, om zich te redden, in de schuimende golven. Daarom moeten alle leden der havenpolitie voortreffelijke roeiers en zwemmers zijn.

De avond is gevallen en er zal een *razzia* op de Hudson ondernomen worden, om den schuimers, die zich sedert eenigen tijd koener en vermeteler getoond hebben dan ooit, mores te leeren. Een boot met twee personen bemand, van wie de een het roer, de andere de riemen voert, beiden met revolvers gewapend, stoot van de *patrol* af en glijdt zonder geruisch te maken over den stroom.

De nacht is klaar en helder, en de lichten aan het strand van New-Jersey verlichten als duizenden sterren de scheidingslijn tusschen hemel en water; maar eenige honderden passen van den oever, waar de politieboot zich zonder geluid door de strooming laat meedrijven, is het tamelijk donker.

Plotseling schiet haar een kleine, met vier personen bemande boot voorbij en zet koers naar de kust van den naburigen Staat. De riemen zijn omwikkeld, zoodat men den slag in het water niet hoort. Snel is de boot der havenpolitie haar op zij gekomen; een luid: ‘Halt!’ klinkt den schuimers in de ooren en wanneer ze hun krachten verdubbelen, om hun vervolgers te ontkomen, knalt een schot. Een der kerels valt getroffen overboord en de anderen springen in het water. De gekwetste verdrinkt; een tweede wordt uit het water gehaald; de derde zwemt op den oever toe en klemt

zich uitgeput aan den pijler van een pier vast, waar hij in hechtenis genomen wordt; den vierde ten slotte gelukt het te ontkomen. De op den stroom drijvende boot bevat een aanzienlijke lading koffie, die de roovers op een in de Hudson voor anker liggend schip hebben buit gemaakt.

(*Slot volgt*).

SMOKKELAARS EN HAVENPOLITIE TE NEW-YORK.
Een der kerels valt getroffen overboord....

[Nummer 2]

VERSCHILLENDE WEGEN. NAAR DE TEEKENING VAN HERMANN KOCH.

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.
(*Vervolg*)

Aader, tot nu toe heb ik niet veel gedeugd, dat is waar, maar één ding had ik in mijn voordeel. Ik gaf me zooals ik was. En nu wil u nog een huichelaar van mij maken. Dat is de kroon op uw werk.'

'Zie je dan een andere kans?'

'Ik ging liever naar Atjeh!'

'Groote woorden! Dat zou je ook goed afgaan, zoo'n soldatenleven. Verwend, lui, brutaal wittebroodskindje dat je bent.'

'En als oom mij dus niet goedschiks dat geheim leert, dan moet ik het zeker stelen?'

De notaris haalde de schouders op.

''t Is de strijd om het bestaan, dien men voeren moet met alle middelen, welke ons ten dienste staan. De sterken komen er, de zwakken gaan onder en daarom is het zaak zoo sterk mogelijk te zijn, in verstand, in lichaamskracht of - in list.'

'Eigenlijk heeft u gelijk,' zei Ferdinand, 'en ik begrijp niet, waarom er iets is in dat plan, wat mij zoo vreeselijk tegen de borst stuit. We hebben toch maar één enkel leven; hadden wij daarin niet zooveel pleizier als wij konden hebben, dan is onze kans jammerlijk verspeeld. Dat zijn uw theorieën, vader; u heeft daar steeds naar gehandeld en ook mij geleerd. Mijn arme moeder dacht anders! Maar dat komt er niet op aan! Daar wil u niet van hooren! Vertel u mij nu maar liever uitvoerig, hoe ik die zaak moet aanleggen. U is wijzer dan ik.'

En het waardige tweetal besprak het mooie plan al overleggend nog een heele poos.

II.

Twintig jaar geleden, op een kouden winteravond, schelde een arm gekleede vrouw aan de deur van het woonhuis der fabriek van den heer Duberly.

Zij zag er nog zeer jong van gestalte uit, bijna een kind, maar haar trekken waren verwelkt en ingevallen, de vinnige kou kon niet eens een blosje op haar doodsbleeke wangen brengen; in een dunnen omslagdoek hield zij een pak tegen haar borst gedrukt; een klein gehaakt mutsje bedekte maar ter helft haar lokken; zij was niet slordig gekleed, maar arm, bitter arm.

In hun gezellige huiskamer zaten de heer en mevrouw Duberly voor het vuur; zij breide aan een kleedingstuk, dat te grof scheen voor eigen gebruik en dienen moest voor arme kinderen; hij teekende en was verdiept in zijn werk.

Het was een opmerkelijk paar; hij groot, flink met een mooien, edelen kunstenaarskop, waarvan het reeds ter helft grijze haar tot aan zijn schouders viel, en met een paar oogen, die goedig en zacht in het dagelijksche leven, wanneer hij over zijn arbeid sprak, konden vonkelen en schitteren, met het echte, heilige vuur, dat de kunstenaars van vroeger, die in hun taak een roeping en een plicht vonden, bezielde.

Zij daarentegen klein, pittig, beweeglijk met een paar levendige zwarte oogen, als diamantjes flikkerend in haar blank, blond gezicht, oogen, die alles tegelijk schenen te zien, en iemand tot diep in de ziel konden lezen; een poppetje van uiterlijk, maar in geestkracht en sterkte van wil een reuzin. Op haar broer den notaris geleek zij volstrekt niet of het moest zijn in den vorm van kin en mond, die bij beiden vastheid van karakter verried, maar bij hem in tyrannieken zin was overgegaan.

Zij was haar leven lang gouvernante geweest bij een adellijke familie, totdat zij eenige jaren geleden Duberly had ontmoet; hij, het groote, geniale kind, voelde zich aangetrokken tot de kleine, krachtige vrouw; gelijkheid van grondbeginselen effende het groote verschil van uiterlijk voorkomen en karakter. Zij hadden beiden veel van het leven geleden, illusiën bezaten zij niet meer, maar zij leerden elkander achten, beiden stonden even verlaten en eenzaam op de wereld. Bertha van Rhoden had haar geheele leven in dienstbaarheid doorgebracht. Henry Duberly had steeds met zijn moeder geleefd; hij had hard gewerkt voor zijn talrijke broers en zusters; van de onderste sporten der maatschappelijke ladder was hij opgeklommen tot zijn fraaie positie. Nu was hij eindelijk vrij om aan zijn eigen geluk te denken, Bertha boezemde hem sympathie in en zij waren toen samen getrouwd tot groote ergernis van haar broeder, die zich nooit om zijn zuster bekommerd, nooit haar de behulpzame band had geleend, als de strijd om het dagelijksche brood haar te zwaar werd.

De eerste mevrouw Van Rhoden had minachtend en met dommen trots op die schoonzustergouvernante neergezien; nu Bertha aan haar eigen geluk begon te denken, deden zij haar de bitterste verwijten, dat zij onder haar stand trouwde. Bertha liet hen praten en ondanks hun tegenstand berouwde het haar nooit Duberly getrouwd te hebben. Zij konden het goed met elkander vinden, zij pasten in elkander. Bertha bezat de ‘bazigheid,’ die een kenmerkenden trek der familie was, in ruime mate, maar zij was verstandig en had levenslang geleerd haar eigen wil onder dien van anderen te buigen; daarenboven was zij hoogst practisch en Duberly daarentegen had alle onhandigheden aan groote geesten eigen. Hij vertrouwde zijn vrouw, hij koesterde den grootsten eerbied voor haar gezond verstand en scherp oordeel; in schrijven en rekenen bezat hij minder dan middelmatige kennis en hing voor zijn correspondentie en boekhouding geheel van vreemden af, zoodat hij dat gemis aan kennis dikwiils zeer duur betalen moest.

Bertha, die hoogst ontwikkeld was en vele talen kende, nam nu dit alles op zich en Duberly verbaasde zich over de resultaten. Ware zij nu eerzuchtig of geldzuchtig geweest, dan zou zij hem met weinig moeite er toe hebben kunnen overhalen, aan zijn zaken grooter uitbreiding en hooger vlucht te geven, maar Bertha hield hem juist op dit punt tegen. Zij was met bescheiden middelen tevreden; zij hadden genoeg met hun tweeën, zij vreesde niets zoozeer dan een herhaling der ramp, die in haar jeugd haar familie, midden in den grootsten voorspoed, getroffen had.

Hun vader, een aanzienlijk koopman, was door speculaties geruïneerd; met zijn zoon had hij den trek gemeen, van nooit genoeg te hebben, altijd meer te willen bezitten; plotseling waren zij doodarm, de vader overleefde slechts kort dien vreeselijken slag, en Bertha, de oudste dochter, voelde meer dan de anderen armoede en schande, want in dien tijd behoorden die plotselinge wendingen der fortuin nog tot de zeldzaamheden.

Thans nu men dagelijks van zulke slagen hoort, nu in het slaan van een failliet geen schande meer schijnt te schuilen, denkt men er lichter over, maar voor Bertha was het een onvergetelijke ramp. Haar verloving met een jonkman, dien zij hartelijk lief had, maakte zij onmiddellijk af, zij ging studeeren met geleend geld voor haar

examen, hetgeen toen ook nog moeilijker ging dan thans; haar oudste broer werd klerk op een notariskantoor, de andere kinderen en hun moeder werden door haar familie ondersteund. Het leven verliep zoo geheel anders, dan zij het zich in de droomen harer jeugd had voorgesteld. Het werd zwaar, moeilijk, vernederend, en nu zij eindelijk op den grens van den ouderdom in een veilige haven was aangeland, nu zij een geachte, beminde vrouw was geworden, vreesde zij niets zoozeer dan dit rustige leven te moeten vaarwel zeggen, weer de harde lessen van een vermindering van inkomen te moeten ontvangen.

'Wij hebben genoeg,' zeide zij tot haar man, 'wij leven kalm en tevreden. Waarom zullen wij nu meer najagen? Laat ons tevreden zijn met de weldaden, waarmede God ons overlaadt!'

Beiden waren innig godsdienstig; ondanks vele kleine gebreken was Bertha een voorbeeldige, vrome vrouw. Haar godsdienst had haar staande gehouden in de moeilijkste oogenblikken van haar leven en zij hechtte er zich met alle krachten harer ziel aan, en een groot leed was het voor haar, dat tengevolge der jammerlijke verandering in hun leven, haar stiefbroertjes en zusjes, wier moeder niet katholiek was, geheel van den godsdienst hunner ouders vervreemdden.

Zij had elken band met hen verbroken; alleen met Jakob, haar oudsten broeder, hield zij eenige correspondentie, maar de sympathie tusschen hen was ook niet groot.

Duberly was een Belg van geboorte en door en door katholiek; zijn leven was slechts een en al toewijding en opoffering geweest, zijn karakter was anders eerzuchtig genoeg en slechts de omstandigheden hadden hem belet van zijn uitvindingen al het gebruik te maken, dat hij er zich van voorstelde. Hij had droomen van roem en fortuin, maar nadat hij vrij geworden was van de banden, welke hem beknelden, vond hij in Bertha een grooter beletsel dan alle vorige tot zijn grootsche plannen. Dit was het eenige punt, waarover zij het oneens werden, maar gewoon altijd toe te geven, schikte Duberly zich nu ook weer in de wenschen zijner vrouw en langzamerhand wist zij het hem zoo aangenaam te maken in de rustige kalmte van hun stille woning, dat hem de lust verging, zich in het gewoel en de drukte der wereld te wagen, kansen te loopen, die hem dit zoo hoog gewaardeerde huiselijk geluk konden doen verliezen.

'Wij zijn zoo oud en wij hebben geen kinderen. Voor wie zullen wij ons moe maken? Voor onze neven en nichten, die zoo weinig om ons geven?' Met dit argument bracht Bertha alle hoogvliegende plannen van haar man naar den grond terug.

Dezen avond, terwijl de wind in den schoorsteen huilde, en de koude, scherpe lucht door zware wollen gordijnen en tochtlatten afgesloten was van hun gezellig huisvertrek, waar deerde Bertha de gunstige wending, die haar lot genomen had, dubbel. Zij was hier meesteres, wat met haar karakter veel beter overeenkwam dan ondergeschikte te zijn. Als gouvernante had zij zeer goed voldaan; hoe hard en bitter het brood der dienstbaarheid haar ook smaakte, zij had het zonder klagen gegeten, maar dit maakte juist dat zij nu des te meer genoot van het voorrecht, hier in haar huis en over haar man alles te kunnen zeggen.

Tevreden zag zij rond; de meubels waren door haar gekozen, niet zoo sierlijk als Duberly zou hebben gewild, maar soliede, flink; de stoelen en tafels stonden onwrikbaar op hun vier pooten. Alles glimde bij het licht der lamp, nergens een stofje, een vlekje, of een krasje. Het theeservies op tafel zag helder en glanzend, juist zooals zij het wenschte; over zijn werk gebogen, zag zij met dankbaarheid het edele hoofd aan van haar goeden man, die haar zoo vrij liet in al haar liefhebberijen, die, hoe gevreesd en gehoorzaamd ook op zijn fabriek, hier in huis naar haar oogen keek,

en al zijn minder nette en onordelijke oude jongeheeren- of kunstenaarsmanieren had afgelegd.

'O God! laat het zoo blijven!' bad Bertha en vermoedde niet, dat een groote verandering in haar leven nabij was, dat deze haar woning naderde en om toelating in huis verzocht.

Juist wilde zij opstaan om het theegoed om te wasschen en daarna haar man te vragen of hij nu naar het Hoofdstuk uit Thomas à Kempis, dat zij alle avonden voorlas, wilde luisteren, een vraag, die zij elken avond deed en waarop hij dan gewillig zijn teekenarbeid wegborg en zich op den grooten stoel tegenover haar zette, toen de schel weerklonk.

'Hé, wat kan dat zijn! 't Is nog een half

uur te vroeg voor de post,' zei Bertha naar de klok ziende; het omwasschen en het lezen moest altijd geëindigd zijn, vóórdat de post kwam, die Henri Duberly verscheidene brieven en couranten placht te brengen, welke hem voor de rest van den avond genoeg te lezen en te bespreken met zijn vrouw bezorgden.

Hij haalde zijn horloge uit.

'Misschien is de klok achter.'

'Die is nooit achter,' sprak Bertha beslist.

'Neen, mijn horloge is er ook mede gelijk,' haastte zich Duberly te zeggen, want hij wist dat het een van Bertha's lievelingsstelregels was, dat de klokken in een welgeordend huishouden altijd op de minuut gelijk moesten wezen.

'Ik zou wel willen weten, wie dat was,' sprak Bertha, die reeds gehoord had, dat de meid de gang door was gegaan en de deur opende, na een poos. 'Wat laat Sientje die deur open, men kan de kou hier voelen!' en zij wierp een paar blokjes op den vroolijk brandenden haard.

'Ja, 't is hier beter dan buiten,' zeide Duberly, zich behaaglijk schuddend en de eenige sigaar nemend, die Bertha hem 's avonds te rooken toestond.

Er werd aan de deur getikt en op Bertha's afgemeten 'binnen' trad Sientje, de heldere, flinke meid in en zei op opgewondener toon dan men van haar gewoon was:

'Mevrouw, verbeeld u, daar is een arme vrouw, die u spreken wil.'

'Zoo laat, maar Sientje!'

'Ja mevrouw, dat weet ik wel, maar zij heeft gezegd, dat het er niets op aan kwam en zij wist dat mevrouw zoo goed voor de armen was en zij kon niet op een anderen tijd terugkomen.'

Bertha's natuurlijke aard zou geweest zijn, het arme mensch, dat zoo onbehoorlijk ongelegen kwam, onbarmhartig van de deur te wijzen; haar broer had dat zeker gedaan, maar èn de gods dienst èn het leven hadden Bertha strenge lessen geleerd; zij wist haar natuurlijke neigingen te overwinnen en wanneer er zich twee wegen voor haar openden en haar instinct haar den gemakkelijksten wees, dan waarschuwde haar verbeterd *ik* haar den anderen te kiezen, die, hoe moeilijk ook, naar een beter doel leidde.

Even stond de oude mensch nog in haar op.

'Ik begrijp niet dat zulk bedelvolk zoo bij nacht en on tijd komt, want 't is toch om bedelen te doen.'

'Och vrouw!' zeide Duberly, ''t moet zeer koud zijn buiten, wij merken er niets van in onze warme kamer, goed doorvoed als wij zijn.'

Het hinderde Bertha dat haar man uitsprak wat zij zelf dacht en dat het den schijn zou hebben, dat zij op zijn aanmerkingen van plan veranderde.

'Waarom blijven zij niet thuis? Maarzij kiezen juist zoo'n avond om medelijden op te wekken. Thuis stoken zij harder dan wij 't doen. Waar staat ze, Sientje?'

'In de gang, mevrouw!'

'Hoe onvoorzichtig! Waarom niet in de mangelkamer. Je weet niet wat voor een mensch het is en ze kon daar onze paraplu's en mijnheer zijn hoed gemakkelijk meenemen. Je denkt om niets.'

'Kom vrouw, je bent ook zoo ergdenkend!'

'Laat haar even in de mangelkamer, Sientje,' en toen de meid zich verwijderd had, zeide zij op haar gewonen beslisten toon, waarin iets scherps klonk: 'Ik wou, Duberly, dat je toch in presentie der booien mij geen lessen gaf. Anders zal ik ze gaarne van

je aannemen, maar wanneer ik terechtgewezen word in presentie van de meid, dan verlies ik alle gezag over haar!'

Duberly boog gedwee en van zijn schuld bewust het hoofd en nam zijn potlood weer op; mevrouw ging na de kopjes op haar gemak gewasschen te hebben, de kamer uit.

Haar man zou, als hij gedurld had, haar wel tot eenigen spoed hebben willen aanzetten; hij had zoo dikwijls moeten wachten in spreekkamers, dat hij medelijden voelde voor ieder, die in hetzelfde geval verkeerde; hij wist dat het mangelkamertje koud was en had de arme vrouw graag een plaatsje in de warme keuken en nog liever hier in de huiskamer gegund. Bertha talmde misschien opzettelijk een weinig langer; eindelijk was zij gereed en zuchtend ging zij heen.

'Nu zijn we niet klaar als de post komt,' sprak zij spijtig.

'Och, wat zou dat!' zei Duberly, 'ik wou die teekening graag eerst af hebben. Wij kunnen straks wel lezen.'

'Je bent ook altijd even ongeregeld,' en met dezen pijl in het aftrekken geschoten, verliet zij de kamer.

(Wordt vervolgd.)

Een logéetje uit Indië
door J. Vesters Jr.

II.

Het was ruim tien uur in den morgen, toen mijnheer Van Swaay met zijn echtgenoote over het perron van het Centraal Station heen en weer wandelde. Den avond te voren hadden ze een telegram gekregen van Nonnie uit Rotterdam, waar ze dien dag met de pakketboot was gearriveerd, dat ze met den trein van kwart over tienen te Amsterdam zou aankomen. Het had heel wat ingehad om den koopman over te halen, mee naar het station te gaan, daar hij al vijftien jaar lang punctueel om negen uur op zijn kantoor was verschenen, en er nog nooit toe had kunnen komen, dit uur te verschuiven. Eindelijk was mijnheer Van Swaay evenwel voor de smeekbeden van zijn vrouw gezwicht, die hem lang en breed betoogd had, dat het niet meer dan een staaltje van zijn allerelementairsten plicht was, de Oostindische millionnaire aan het station te verwelkomen. Ook zijn schoonmoeder had een aantal klemmende argumenten aangevoerd, en zoo geschiedde het, dat de deftige koopman, tot groote verbazing van zich zelf en van alle bekenden, die hem op dat memorabel oogenblik zagen, met groote stappen het perron op en neer liep, telkens op zijn horloge kijkend, of de trein nog niet haast zou komen. Met zijn gedachten was hij evenwel op zijn kantoor, tot groote ergernis van zijn vrouw, die op al haar vragen en opmerkingen geen ander antwoord kreeg, dan een onverstaanbaar gebrom. Mevrouw dacht met schrik aan de aanstaande ontmoeting; was haar man tegenover Nonnie ook zoo vriendelijk, dan viel het heele krijgsplan het eerste oogenblik al in het water. En haar moeder had haar nog zoo de les ingescherpt; er stond dan ook niets meer of minder op het spel, dan de toekomst van haar broer Antoine.

De oude dame was wel graag zelf mee naar het station gegaan, om te zien hoe de aanstaande van haar zoon er uitzag, maar, zich inspireerend aan de regels der strategie uit vroeger en later tijd, achtte ze het wenschelijk, zich niet op den voorgrond te

dringen, maar integendeel met de uiterste discretie te werk te gaan. Antoine was natuurlijk verwittigd van de heerlijke toekomst, die hem was toe gedroomd, en om welke te verwezenlijken vrouwelijke scherpzinnigheid en list alles zouden doen wat in haar vermogen was.

'August,' zei mevrouw Van Swaay, na eenigen tijd het stilzwijgen te hebben bewaard, 'als we Nonnie nu maar kennen. We hebben ze nooit gezien, en 't is zoo vreeselijk druk.'

'Loop naar den drommel met je Nonnie,' bromde Van Swaay. En als wilde hij nu zijn langdurig stilzwijgen goed maken, sprak hij veel vlugger dan hij gewoon was: 'Of je ze kennen zal! Ik wed, dat ze er uitziet als een kaketoe. En dan met zoo'n mal schepsel de stad doorloopen, om voor den gek gehouden of uitgelachen te worden. 't Is gezellig, hoor! Wat ben ik ook zoo dwaas geweest, je zin te doen, in plaats van stilletjes naar mijn kantoor te gaan.'

Nu hij eenmaal aan den gang was, wilde hij blijkbaar nog meer zeggen, maar daar kwam de trein, die snuivend en stoomend het station binnenreed, hem onderbreken In een oogenblik was het een drukte, dat hoo en en zien verging. Krantenjongens galmden de namen van hun bladen uit, in het wit gedoste bedienden snelden met confituren en dranken beladen den trein te gemoet, handwagens, met kisten en pakken er op, werden over het perron geduwd, de conducteurs en andere treinbeambten riepen een litanie van namen af, reizigers en belangstellenden ijlden naar de portieren.

'Toe, August, dring dan ook wat naar voren,' spoorde zijn vrouw hem aan, daar hij te midden van de golvende menschenmenigte even onbeweeglijk bleef staan als weleer Loth's huisvrouw, toen ze in een zoutzuil was veranderd. Ondertusschen hield mevrouw Van Swaay, trippelend van ongeduld en ook wel een beetje zenuwachtig van de alteratie, den blik onafgewend op de coupé's eerste klas gericht. Eindelijk, toen het sein van vertrek gegeven zou worden, stapte een jonge dame uit, met het rustige flegma van een oud-gast, overzag den hoop wriemelende en krioelende menschen, en werd mevrouw Van Swaay gewaar, die ook haar in het oog gekregen had.

'Dat is Nonnie,' zei ze tegen haar man, hem aan zijn mouw meetrekkend, en met de andere hand naar de jonge dame wijzend. Deze stapte met de kalme bedaardheid van iemand, die zich overal thuis gevoelt, op hen toe. Ze zag er volstrekt niet als een kaketoe uit, maar was in een allerliefst reiscostuum gekleed en hield een klein valiesje in de hand.

'U is Nonnie,?' vroeg mevrouw Van Swaay.

'Ja,' antwoordde het jonge meisje, 'en ik vind het heel lief van u, dat je u de moeite gegeven hebt, mij af te komen halen.'

'Van harte welkom; ik ben blij dat ik u zie. Mag ik u mijnheer Van Swaay voorstellen?'

Ook de koopman sprak nu een paar woorden van verwelkoming en vroeg, of Nonnie niet iets in de restauratie wilde gebruiken.

'Dank u wel voor uw beleefdheid, maar ik heb op het oogenblik in niets trek.'

Mijnheer Van Swaay stelde nu voor, met de tram of een rijtuig naar- zijn huis te gaan, al naar Nonnie verkoos. Maar deze gaf de voorkeur aan een wandeling, als ten minste mijnheer en mevrouw daar niets tegen hadden; ze had al zooveel van Amsterdam gehoord, en ze wilde nu maar dadelijk zien, hoe de stad er uitzag. De koopman wilde zich met het valies van het jonge meisje belasten, maar deze verzette er zich uit alle macht tegen. Ten slotte moest ze evenwel zwichten. 'Nu dan, *toewan*[1)]

1) Mijnheer.

Van Swaay,' zei ze, dreigend den vinger opstekend, 'ik vertrouw u mijn schat toe; ga er, als het u belieft, niet mee van door, want dan ben ik geruïneerd.'

'Een millionnair geruïneerd,' schertste mevrouw Van Swaay, 'heb je dan je heele vermogen in dat valiesje zitten?'

'Mijn heele vermogen wel precies niet, maar toch een aardig kapitaaltje aan wissels en banknoten. Mijnheer is bankier, niet waar?'

'Koopman maar,' zei Van Swaay bescheiden.

'Nu, ook goed, koopman, 't komt al omtrent overeen uit. Als het niet te veel gevraagd is, had ik wel graag, dat u me die banknoten inwisselde. Of heb je daar afzonderlijke wisselkantoren voor?'

'Je kan wel bij mij klaar komen,' zei Van Swaay.

'Nu, dank u wel, maar dat is van latere zorg.'

'Je gaat toch zoo gauw niet weg?' vroeg mevrouw Van Swaay.

'Dat zal er van afhangen. Ik heb den tijd aan mijzelf, bevalt het me hier, dan blijf ik een dag of tien. George zei me, dat hier zooveel merkwaardigs te zien is, musea, een prachtige schilderijenverzameling. Ik ben gek op schilderijen, zie je. Maar, daar denk ik nu pas aan, George en zijn vrouw hadden me zoo opgedragen, u veel groeten te doen. Neem me niet kwalijk, *toewan* Van Swaay, dat ik er

DE MATTERHORN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E.F. COMPTON.

'GEEF VUUR!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN D'ENTRAYGUES (Salon des Champs Elysées van 1893).

niet eerder aan gedacht heb. Ik vergeet altijd alles, *kasian*[1]!'

''t Beteekent niets,' antwoordde de koopman, die door de ronde manieren van Nonnie al half was ingepalmd. 'En hoe maakt George het, en zijn vrouw?'

'Opperbest, en ze hebben een paar lieve kindertjes, heel *pinter*[2], zooals u weet. U hebt immers ook kinderen, mevrouw?'

'Ja, twee jongens en een meisje.'

'Dat is aardig,' zei Nonnie, blijvende stilstaan om in haar handen te klappen. 'Ik houd zoo van kinderen, vooral als ze klein zijn; als ze groot worden, gaat er de aardigheid af. Dat zie ik wel aan mij zelf.'

'Wat een vreemd schepsel,' dacht Van Swaay bij zichzelf. Maar hardop zei hij: 'Kom Nonnie, dat zeg je nu maar, doch je meen het niet.'

'Neen, heusch, ik meen wat ik zeg. Toen ik een kind was, had ik overal schik in, ik was met alles tevreden. Maar thans geef ik nergens meer om, ik ben, zooals men dat hier noemt, *blasé.'*

'Ik geloof ook, dat je u nu zwarter maakt dan je ben,' merkte mevrouw Van Swaay op

'Soedah[3], we zullen er maar niet verder over kibbelen,' hernam het jonge meisje luchtig. ''t Is ook al te gek, om met menschen, die je nog maar vijf minuten gesproken hebt, over je gebreken te gaan praten.'

'Wij stellen veel belang in u, Nonnie,' antwoordde mevrouw Van Swaay, 'omdat u de schoonzuster van George bent.' De tweede en eigenlijk de hoofdreden noemde ze natuurlijk niet, maar geen oogenblik was die haar uit de gedachten gegaan.

In het huis van den koopman aangekomen, kon Nonnie niet uitgeroepen komen over de gezellige en comfortabele wijze, waarop alles was ingericht, zco geheel verschillend van de huizen in Indië, waar alles groot, hol en leeg was. Mijnheer en mevrouw Van Swaay had den schik in de ongeveinsde opgetogenheid van het jonge meisje, dat met haar aangeboren vrijmoedigheid alles bekeek en betastte.

'Och, *toewan* Van Swaay, doe me het genoegen en geef me mijn valiesje even. Ik heb er iets uit te nemen.' Toen ze het gevraagde gekregen had, haalde ze er een prachtigen, met de hand gewerkten en rijk geïncrusteerden gouden penhouder uit, dien ze den koopman, en een schitterende juweelen broche, die ze zijn vrouw offreerde, als een 'klein cadeautje' uit Indië.

'Maar dat is veel te veel, Nonnie,' zei mevrouw Van Swaay, die intusschen met van genoegen stralende oogen het kleinood beschouwde en in de zon liet flikkeren. Ook de koopman schudde het hoofd, ''t Is een vorstelijk geschenk, kind, ik durf het niet aannemen'

Nonnie glimlachte allerliefst, ze had blijkbaar schik in de verrassing der beide echtelieden. *'Soedah,* spreek er nu maar niet meer van, want dan bederf je heel mijn genoegen. Ik hoop, dat je ook later als ik weg ben, nog wel eens aan mij zal denken, wanneer je het cadeautje ziet of draagt.'

Beiden betuigden, dat ze de lieve schenkster nooit zouden vergeten en drukten de hoop uit, dat ze lang in Amsterdam zou blijven.

'August, blijf je mee dejeuneeren, of ga je eerst nog naar je kantoor?' vroeg mevrouw Van Swaay een oogenblik later.

1) Uitroep bij wijze van stopwoord.
2) Knap.
3) Een uitroep.

‘Daar heb je 't al,’ riep Nonnie uit, die de vraag gehoord had, ‘voor mijn plezier is mijnheer Van Swaay niet naar zijn kantoor gegaan. Dat ik daar ook niet eerder aan gedacht heb! Maar ik denk ook aan niets! Meneer Van Swaay, als we goede vrienden willen blijven, moet u niets voor me laten en niets aan uw gewone doen veranderen. U doet net of ik er niet ben. Zoo gauw ik gewaar word, dat ik u overlast aandoe, of u *soesah*[4] voor mij maakt, ga ik weg. En ik verzeker u, dat ik woord zal houden!’ zei ze lachend, dreigend den kleinen vinger opstekend.

‘Neen, kindlief, je doet ons niet in het minste last, integendeel, het geeft nog eens wat variatie,’ antwoordde de koopman. Mevrouw kon haar ooren niet gelooven, toen ze haar echtgenoot nu dezelfde uitdrukking hoorde bezigen, waaraan hij zich, toen zij en haar moeder die bij de ontvangst van Georges brief gebruikten, zoo geërgerd had.

‘Ik blijf mee dejeuneeren,’ vervolgde Van Swaay, ‘het kantoor loopt niet weg. (Is dat mijn man, die spreekt? vroeg mevrouw zich af). Jouw gezelschap is mij meer waard dan alle mogelijke posten en commissies. (Mevrouw keek haar man bij deze verloochening van zijn heele koopmansverleden met de uiterste verbazing aan.) En nu moet ik je nog wat vragen, Nonnie. George schreef, dat je in een hotel wilde logeeren. Is dat nu gemeend, of blijf je bij ons? We hebben een paar mooie logeerkamers, daar ben je heelemaal baas over....’

‘Je moet het me niet kwalijk nemen, meneer, Van Swaay, maar het is gemeend. Het is, als u wil, een *idéé fixe* van me, een *tinka,*[1] of hoe u het noemen wil.’

‘Nu, ik dring niet langer aan, ik laat je geheel en al vrij. Maar kom je tot andere gedachten, dan staat het huis hier altijd voor je open. En hoe meer je komt, hoe liever het ons zijn zal.’

Mevrouw vond het niet noodig, hier nog iets bij te voegen, daar haar man het haar op zoo ongehoopte wijze had uit de hand genomen. Wat zou haar moeder blij zijn, als ze vernam, hoe innemend August was geweest en hoe Nonnie blijkbaar al geheel was ingepalmd. Ook aan het dejeuner was mijnheer Van Swaay even voorkomend en sprak nu in een half uur meer dan anders in een heele week. Nonnie vond alles even lief, snoeperig en gezellig, in één woord alles heel anders dan in Indië.

Toen de kinderen uit school thuis kwamen, was het weer een nieuwe verrassing. Het jonge meisje trok ze naar zich toe, kuste ze allerhartelijkst, vond ze beeldig mooi en riep weer om haar valiesje. De kinderen kregen geschenken, zooals ze met St. Nicolaas ot op hun verjaardag nog nooit gehad hadden. ‘Wat een lieve *anak-anak*[2], nog knapper dan die van George!’ riep Nonnie opgetogen uit, met welke betuiging ze natuurlijk het hart der ouders stal.

Mijnheer Van Swaay bracht Nonnie zelf naar het *American-Hotel,* evenwel niet voor zij de belofte had afgelegd, bij de Van Swaay's het middagmaal te zullen komen gebruiken en het verdere van den avond bij hen door te brengen. Den tusschentijd zou ze besteden om haar dagboek bij te houden en als ze tijd en lust had, in Amsterdam op verkenning uit te gaan. Mevrouw Van Swaay bood zich aan om haar te vergezellen, maar dit aanbod wees Nonnie beleefd doch beslist af. Ze wilde den eersten dag de stad alleen zien, 't was een gril, goed, doch daar moesten ze nu maar vrede mee hebben.

Nauwelijks was mijnheer Van Swaay met Nonnie vertrokken, of mevrouw begaf zich naar haar schoonmoeder, om deze, die natuurlijk van ongeduld en nieuwsgierigheid brandde, van alles haarfijn verslag te doen. ‘Een beeld van een

4) Drukte.
1) Gril.
2) Kinderen.

meisje,' besloot ze haar verhaal, 'en als ze er niet af en toe een Maleisch woord doorgooide, zou je aan haar niet merken, dat ze uit de Oost kwam.'

'De kansen staan goed,' zei de oude dame, na een oogenblik zwijgens, nadenkend een snuifje nemend. 'Vooral je man is een kost bare bondgenoot. Met een beetje beleid en een beetje geduld wordt ze de vrouw van Antoine.'

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Verschillende wegen. -

De kunstenaar heeft hier een dier treffende tegenstellingen weergegeven, waaraan het leven zoo rijk is. Op den steiger voor de afvaart der stoomboot zien wij twee paren van zeer uiteenloopenden aard. Het eene is blijkbaar een jong echtpaar op de huwelijksreis; het andere bestaat uit twee liefdezusters. Beide groepjes wachten op de boot, die in de verte komt aangestoomd, om zich in te schepen; het echtpaar droomt van de genoegens der reis door het schilderachtige bergland, in elkanders gezelschap; de zusters denken aan de taak, die haar wacht op haar bestemming, waar zij hetzelfde leven van zelfverloochening, arbeid en gebed zullen voortzetten, dat zij tot dusver onverpoosd hebben geleid.

De jonge dame maakt een praatje met een der zusters, in wie zij waarschijnlijk een oude bekende terugziet, een schoolkameraadje misschien uit haar jeugd. Glimlachend haalt zij de herinneringen op uit het verleden, terwijl haar jonge echtgenoot belangstellend toeluistert. Wat een verschil in het levenslot dier beide vriendinnen, welke eenmaal naast elkander zaten op dezelfde schoolbanken en dezelfde spelen deelden, en wier wegen nu zoo hemelsbreed uit elkaar loopen! De eene gaat een leven in de wereld te gemoet met al de genoegens en beslommeringen, de wisselvalligheden van lief en leed, die het oplevert. De andere is dood voor de wereld en beschouwt het leven enkel als een voorbereiding tot het beter en hooger bestaan in de eeuwigheid, een korte pelgrimsreize langs een doornig pad naar het hemelsche vaderland.

Haar gezellin, die in peinzende houding over de leuning van den steiger gebogen staat, schijnt verzonken in de gedachten, die deze tegenstelling onwillekeurig in den geest moet opwekken.

De Matterhorn. -

Is het niet iedereen gegeven, in het mooie jaaigetij een tochtje naar Zwitserland te maken, de kunst stelt ons toch in staat, althans door welgeslaagde afbeeldingen, van de heerlijke natuurtafereel en te genieten, die het schilderachtige land in zoo kwistigen overvloed biedt. De schilderij van E.F. Compton, waarvan wij in dit nummer een reproductie geven, stelt ons een der vermaardste toppen van het betooverende bergland voor, namelijk den Matterhorn, den stoutsten rotskegel van de Penninische Alpen.

De Matterhorn, in het Fransch Mont-Cervin, in het Italiaansch Monte-Silvio geheeten, verheft zich, 4482 meter boven den zeespiegel, op de grens tusschen Piemont en het Zwitsersche kanton Wallis, ten westen van den Monte-Rosa en ten oosten van den Dent d'Hérens.

Het is, zooals onze afbeelding duidelijk te zien geeft, een alleenstaande, scherpkantige soort obelisk met eenigszins omgebogen spits en bijna loodrecht

oprijzende wanden, zoodat er maar weinig sneeuw op kan blijven hangen. Het materiaal, waaruit die natuurlijke reuzenzuil is opgetrokken, wordt door de mineralogen als *gneis* betiteld. Die obelisk rijst meer dan 1000 meters boven de bergkam uit, die nagenoeg geheel met gletschers is overdekt.

Onnoodig te zeggen dat de bestijging van den Matterhorn geen karweitje is, dat men zoo maar eens op een zomerschen achtermiddag onderneemt. Eeuwen lang gold het eenvoudig een onmogelijkheid, er boven op te komen. Maar wat is er onmogelijk voor de waagbalzige zonen Albions, die niet rusten voor zij alle hoogten en diepten der aarde door eigen aanschouwing hebben geverifieerd? Den 14en Juli 1865 werd de Matterhorn voor het eerst beklommen door de heeren Hudson, Whymper, Hadow en lord Douglas, leden van de Londensche Alpenclub, in gezelschap van drie gidsen.

Het avontuur brak hun leelijk op. Bij het afdalen gleed Hadow uit en trok zijn gezellen mee; het touw, waarmee zij aan elkander verbonden waren, brak af, met het pevolg dat Hudson, Hadow en Douglas met den gids Croz in een afgrond stortten ter diepte van 1300 meters.

Toch schrikte het lot der ongelukkige toeristen hun navolgers niet af; integendeel scheen het hen veeleer tot naijver te prikkelen. Ten minste sedert dat geval is de bestijging, zoowel van Zermatt als van Breil uit, herhaaldelijk opnieuw beproefd. Zij moet dan ook niet meer zoo gevaarlijk zijn, sinds aan de oostzijde van den bergvoet, bij den Hörnli (3298 meter boven den zeespiegel) en aan de zuidelijke helling, aan de zoogenaamde Kravatte (4122 meters boven den zeespiegel) hutten zijn opgericht, waar de bergbeklimmers onderweg kunnen schuilen en rusten, terwijl verder de

ontoegankelijkste punten, door het laten springen van rotsblokken en het aanbrengen van touwen en kettingen, meer bereikbaar zijn gemaakt.

Van de passen aan den voet van den berg zijn de Col de Tournanche (3468 meter hoog) westelijk en het Furggejoch (omstreeks 3300 meter) oostelijk ruwe en moeilijke gletscherpaden; daarentegen is de zuidoostelijk gelegen Theodulpas of Matterjoch, ondanks zijn hoogte van 3322 meter, een der gemakkelijkste en drukst gebruikte gletscherpassen in de Alpen. Ter hoogte van de grens tusschen het Zwitsersche kanton Wallis en de Italiaansche provincie Turijn, waar men tevens de waterscheiding heeft tusschen Rhône en Po, staat een kleine herberg.

De overtocht van Zermatt over den Theodulpas maar Val Tournanche en Chatillon aan den St.-Bernardswegeischt ongeveer dertien uren.

Tegenover den Matterhorn ligt het dorp Matt of Zermatt, dat, geheel van de buitenwereld afgescheiden, in zijn aartsvaderlijken eenvoud nog iets van de gouden eeuw der oude dichters schijnt bewaard te hebben. Gebrek en overvloed zijn aan de vergenoegde herders, die de bevolking uitmaken, even onbekend: ieder heeft en stelt zich tevreden met hetgeen hij behoeft, en dat is niet veel. Ondanks al de vorderingen der nieuwere beschaving wordt daar nog op de ouderwetsche manier rekening gehouden met kerfjes in het hout, waaraan grooter gezag wordt toegekend dan elders aan eeden en gerechtelijke bekrachtigingen. De ouderdom staat in hoog aanzien en de grijsaards moeten elken twist beslechten. De vreemdeling, die zich als een zeldzame verschijning in deze streken vertoont, wordt van alle kanten op het hartelijkst verwelkomd en met bewijzen van belanglooze gastvrijheid overladen.

Nog over de duizend voet hooger ligt, aan het kleine Gornermeer, het gehucht Zumutt, welks inwoners met breede houten sneeuwschoenen en lange puntige stokken gewapend, ook gedurende den heelen winter, die bij hen maar eventjes negen maanden duurt, trouw in Zermatt naar de kerk komen.

‘Geef vuur!’ -

De vredesbonden, die zich met de hoop vleien den oorlog zachtjes aan geheel afgeschaft te krijgen, zoodat de volken voortaan allen als broeders in eendracht en vrede leven, zullen waarschijnlijk nog lang kunnen ijveren eerhun ideaal is bereikt.

De zucht naar strijd en gevechten zit er bij het menschelijk geslacht nu eenmaal zoo diep in, dat het niet licht de bloedige liefhebberij van het oorlogvoeren zal prijsgeven. Tot zelfs bij de kinderen komt die strijdlustige aard van ons geslacht duidelijk uit. Wat doen gezonde, kloeke jongens liever dan soldaat]e spelen?

Ongetwijfeld is de opvoeding onzer knapen daar voor een groot deel schuld aan. Jan Holland heeft ergens terecht opgemerkt, dat de jeugd al op de schoolbanken het militairisme inzuigt door het onderwijs in de geschiedenis, die gemeenlijk van oorlogen, belegeringen en veldslagen aan elkaar hangt, terwijl de mannen, door wier toedoen het meeste bloed in de wereld vergoten is, als schitterde helden worden verheerlijkt. Zeker is het, dat het ouderwijs in de geschiedenis vrij wat meer opvoedende waarde kon hebben, als het zich minder uitsluitend bepaalde tot de zoogenaamde *histoire bataille* en de jeugd zoodoende er toe gebracht werd, niet de

oorloghelden, maar de mannen des vredes als weldoeners der menschheid te vereeren en als voorbeelden ter navolging te beschouwen.

Wat daarvan zij, zoolang onze knapen frisch en gezond zijn en zoolang zij de verdedigers des vaderlands in blinkende wapenrusting en mooie pakjes langs 's heeren straten zien stappen, zullen zij zich tot het opwekkende soldaatjesspel voelen aangetrokken. Het schalk tafereel van den Franschen schilder op blz. 13 is dan ook recht uit het kinderleven gegrepen. Dat zal de lezer nog gereeder toestemmen, als hij bedenkt, hier jonge Franschen voor zich te zien, die aanhoudend het woord *revanche* hooren en dus opgroeien met de gedachte, dat zij eenmaal bestemd zullen zijn, het vaderland te wreken van den bloedigen smaad, die het in 'tjaar'70 van de gehate *Prussiens* heeft ondergaan.

De deugnieten op onze gravure verbeelden zich, den vijand al onder schot te hebben. De looden soldaatjes, netjes op de tafel in het gelid geschaard, stellen het Pruisische leger voor, dat zij zonder genade denken te mitrailleeren. Reeds is het kanon geladen en de kleine man, die met de bediening van dit grof geschut belast is, wacht nog maar op het teeken van den aanvoerder. De omstanders zien in ademlooze spanning toe.

‘Geef vuur!’ klinkt het kort en kloek bevel - paf! zeit het kanonnetje en - rits! daar vliegt het heele Pruisische leger uit elkaar, onder het zegevierend hoera der overwinnaars.

Smokkelaars en havenpolitie te New-York.
(*Slot*).

In het algemeen leggen de schuimers in de New-Yorker haven groote voorzichtigheid aan den dag en toonen, dat zij in hun vak een rijke ondervinding bezitten. Van tijd tot tijd loven de stoombootmaatschappijen groote belooningen voor de arrestatie der dieven uit, en ook de katoenbeurs der stad aan de Hudson is met zulke premies niet karig.

Een der voordeeligste en betrekkelijk gemakkelijkste van deze werken der duisternis is namelijk de roof van katoen, die in balen uit het Zuiden komt en van de transportschepen op de lichters wordt overgebracht, die ze naar den oever vervoeren. Zoodra de katoen zich op de lichters bevindt, varen de rivierschuimers er in de diepste stilte van den nacht met omwikkelde riemen om heen, tot zich de gelegenheid aanbiedt, ongemerkt aan boord te komen. Zij maken de touwen, die de balen bij elkaar houden, met een bijzonder daarvoor ingericht werktuig, den zoogenaamden *band buster,* los, halen er een partij katoen uit, pakken ze in kleine zakken, binden daarna de balen weer dicht en maken zich daarna even stil als zij gekomen zijn uit de voeten, zonder een spoor van hun nachtelijk bezoek achte re laten. Dat er een diefstal is begaan, wordt eerst geconstateerd, als de balen gewogen en te licht bevonden worden. Neemt men de gemakkelijkheid in aanmerking, waarmee zich een boot onder bescherming der nachtelijke duisternis langs de piers kan bewegen, zonder vrees voor ontdekking, en de vaak onvoldoende bewaking der lichterschepen, dan zal men de moeielijkheden begrijpen, die de politie bij de jacht op deze schelmen te overwinnen heeft.

Een der grootste lichtermaatschappijen van New-York had onlangs zware verliezen door toedoen der rivierschuimers geleden, en haar beambten waren voortdurend op hun *qui vive.*

Op zekeren avond werd aan een politiepost op den oever meegedeeld, dat er klaarblijkelijk maatregelen werden beraamd, die de berooving van een lichter ten doel hadden, welke aan die en die pier voor anker lag.

Onmiddellijk gelastte de kapitein der havenpolitie twee detectives en twee agenten in burgerkleeren en met revolvers en lantaarns voorzien, hem bij het vallen van den avond naar de aangeduide plek te vergezellen.

Om zeven uur kwamen zij bij de bewuste pier aan en roeiden naar den spiegel van het vaartuig. Zij vonden daar evenwel geen boot, zoodat de roovers, in strijd met hun gewoonte, niet van uit het water, maar van de pier aan boord van den lichter waren geslopen. De reden van deze gewijzigde tactiek kwam later aan het licht. De kapitein klauterde behoedzaam op het dek, door de beide detectives gevolgd. Aan het andere einde van het schip zat een man neergehurkt, die oplettend naar den oever uitkeek. Zonder gezien te worden, kroop de kapitein op den uitkijk toe en rees toen over eind. ‘Wat moet je hier?’ vroeg de andere, die hem voor een van zijn spiesgezellen aanzag, ‘ga liever naar beneden en zeg aan de anderen, dat ze voort maken. Zeg tegen William, dat de boot van Tom nog wel niet in 't zicht is, maar dat...’

SMOKKELAARS EN HAVENPOLITIE TE NEW-YORK. - De schuldige ontmaskerd.

Voordat hij een kreet kon slaken, had de kapitein hein bij de keel gegrepen en op het dek neergeworpen. De detectives bonden hem de handen en openden daarna het middelluik, lichtten met hun lantaren bij

en zagen bij het schijnsel daarvan twee kerels, die op hun gemak zakken met katoen vulden, die zij uit een aantal aangebroken balen getrokken hadden. Omtrent dertig van die zakken lagen op den grond en de helft daarvan was al gevuld. De dieven spraken fluisterend met elkaar, en na een oogenblik wachtens gaf de kapitein den detectives een teeken. Dezen gingen de trap af en traden de roovers met overgehaalde revolvers te gemoet. Een hunner trok een mes, de andere greep een katoenhaak, maar toen zij den loop der vuurwapens dreigend op zich gericht zagen, gaven zij zich over. Zij werden gekneveld en voor den kapitein gebracht, die ze in verhoor nam, maar zij weigerden op zijn vragen te antwoorden.

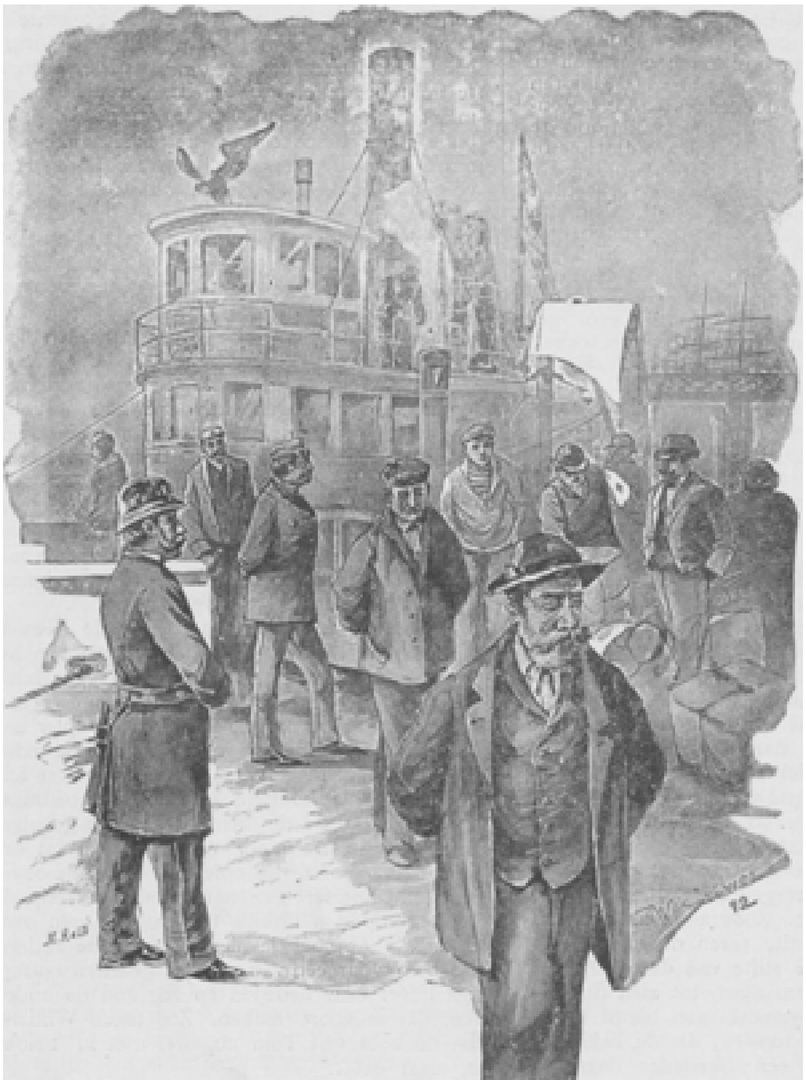

SMOKKELAARS EN HAVENPOLITIE TE NEW-YORK. De gevangen smokkelaars worden aan wal gebracht.

'Ook goed,' zei de politie-beambte, 'we zullen ook zonder jullie met de anderen wel klaar komen.'

De beide politie-agenten, die in de politieboot no. 1 waren achtergebleven, kregen bevel, naar een in de nabijheid geankerd stoomschip te roeien. Na lang gewacht te hebben kwam uit de duisternis van den nacht een boot zoo plotseling te voorschijn, of zij door een geest bestuurd werd. Zonder geraas te maken gleed zij onder den

spiegel van den lichter en die er in zat liet een zacht gefluit hooren. De kapitein, die zich aan boord van den lichter bevond, beantwoordde dit gefluit en vroeg met gedempte stem: 'Ben jij het, Tom?'

'Ja,' antwoordde de man in de boot, 'gauw, want de vloed komt op.'

'We zijn klaar,' gaf de kapitein ten antwoord.

De man in de boot werd het politievaartuig niet eer gewaar, voor dit hem vlak op zijde was en hij in den loop van twee revolvers keek. Na korten tegenstand werd hij gevangen genomen en bekende, dat de wachter op den lichter, in het complot betrokken was. Daar ze van dien kant niets hadden te vreezen, waren de rivierschuimers van de pier uit aanboord gegaan. De stoomboot *Patrol* werd onmiddellijk van de goede vangst verwittigd, om de roovers aan land en verder in hechtenis te brengen.

Daar de inkomende rechten in de Vereenigde Staten hoog en bijna alle goederen daaraan onderworpen zijn, werken zij de smokkelarij in de hand, want hoe hooger de inkomende rechten, hoe grooter de winst, en hoe meer artikelen daaraan onderhevig zijn, hoe meer zich het smokkelen uitbreidt.

Elk stoomschip heeft passagiers aan boord, die de smokkelarij als beroep uitoefenen en, jaar in jaar uit, tusschen Europa en Amerika heen en weer reizen, tot ze eindelijk de douane in handen vallenen hooge boeten moeten betalen. Dit belet hun evenwel niet, de zaak toch voort te zetten, want ze levert veel op en het verlies is spoedig weer ingehaald.

Ook dames versmaden het volstrekt niet, edelgesteenfenten, kant, zijde en andere kostbare stoffen òf beroepsmatig, wat vooral modisten doen, òf bij gelegenheid te smokkelen.

Met het oog hierop heeft de New-Yorker douane vrouwelijke inspecteurs aangesteld, die met kennersblik haar aan land stappende zusters monsteren en de verdachten in afzonderlijke vertrekken onderzoeken. De smokkelaarsters weten door het handig opnaaien van oude strooken nieuwe kleeren het voorkomen van gedragen te geven, of zich kant en zijde zoo kunstig om het lichaam te wikkelen, dat alleen het geoefende oog der inspectrices de list doorziet en de schuldige door het afwikkelen van den zorgvuldig omgeslagen gordel ontmaskert.

Ook de bemanning en beambten der binnenloopende schepen trekken niet zelden van hun positie partij, om zich door smokkelarij te verrijken.

Vaartuigen, die met havanna-sigaren, koffie of andere koloniale waren in de baai van New-York komen, worden door lieden, met wie de eigenaars in onwettige handelsbetrekkingen staan, op den dag der aankomst afgewacht. Reeds vóór de landing varen zij ze in de buitenste bocht te gemoet, nog voor de douanekotter zich laat zien, en van boord worden hun de waren in waterdichte zakken in zee toegeworpen. Ze visschen ze dan op en laden ze aan het strand in eigen wagens Reeds menig douanebeambte, die den moed had, de smokkelaars te overvallen, heeft zijn koenheid met zijn leven moeten betalen en zijn graf op het zand van het strand gevonden.

SMOKKELAARS EN HAVENPOLITIE TE NEW-YORK. - Het graf van den douanebeambte.

[Nummer 3]

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.

III.

In het mangelkamertje zat de arme vrouw. Rillend drukte zij het pak, dat op haar armen rustte, tegen haar hart; de meid stond aan de deur der keuken en sprak met haar. Nu en dan tusschen beider stemmen klonk een zwak, huilend stemmetje.

'Een kind!' riep mevrouw Bertha ontzet, 'hoe verzint dat mensch het met zoo'n wurm van een kind door zulk een weer te loopen. Weet je wel, dat het ongehoord is, onverantwoordelijk?'

De zwarte oogen stonden streng en strak in hun diepliggende kassen, terwijl zij het arme schepsel van het hoofd tot de voeten opnam.

'Ja, ik weet het...' stotterde de vrouw, 'maar... maar morgen heb ik geen tijd.'

'Geen tijd, wat heb je dan te doen?'

'Ik moet naar het gasthuis.'

En als om haar woorden te bevestigen ontsnapte een akelige, droge kuch, die haar borst scheen te verscheuren en haar keel te verbranden, uit haar dunne lippen.

'Nu mensch! Dat is ook geen onnoodige weelde,' pruttelde mevrouw Duberly. Zij had opgemerkt dat het vrouwtje nog bitter jong was, een kind haast nog, dat op haar bleek gelaat door de tering reeds met het teeken des doods was gestempeld. 'Heb je nog wat warme melk, Sientje? Ga hier zitten bij het vuur. En wat heb je mij nu te vragen, kind!'

Zij zag nu eens mevrouw smeekend aan, toen dwaalde haar blik naar de meid.

'HOE IS JE NAAM?' NAAR DE SCHILDERIJ VAN ANTON MULLER.

'Sientje,' sprak mevrouw, 'ik heb het theegoed nog niet geheel opgeruimd. Maak dat maar even af, voorzichtig dat je het theepotje niet be-

krast.' - Sientje had hier heel warm en gezellig gezeten bij het brandende 'vuur,' een stoof onder de voeten, haar naaiwerk in de hand, haar naaidoosje en koffiegoed naast haar op tafel. Alles blonk en schitterde in de keuken, het koper als goud, het blikwerk als zilver en de schamel gekleede vrouw vlekte tegen al die blinkende netheid.

Aangenaam vond Sientje dat heengaan zeker niet, maar wat de arme vrouw hebben moest van haar meesteres boezemde haar weinig belang in.

''t Was toch maar om dit te doen,' en in gedachten liet zij haar duim tegen de voorste vingers schuiven.

'Nu, wat wou je van mij?' vroeg Bertha, die bij de tafel bleef staan, terwijl moeder en kind op Sientjes stoel gingen zitten.

'Mevrouw,' zeide het vrouwtje en sloeg den omslagdoek weg, 'ik kom u mijn kindje als een geschenk brengen.'

'Wat belief je?'

'Och, mevrouw, ik vraag zooveel, of liever neen, ik wil u zooveel geven. Ziet u eens, wat een engeltje, ik wou het zoo graag houden, maar ik kan niet....'

Groote tranen rolden over de ingevallen wangen, terwijl zij het kind hartstochtelijk kuste.

De zonderlinge manier van deze arme vrouw sloeg Bertha Duberly als met verbazing; zij kwam niet smeeken, maar scheen haar een grooten dienst te bewijzen; vragend bleet zij haar aanzien.

'Ziet u mevrouw! Ik weet dat u een braaf mensch is. U en mijnheer wordt door iedereen geprezen. Onze Lieve Heer heeft u geen kinderen gegeven, wat kan u nu beter wenschen dan zoo 'n lief meisje?'

'Hoe kom je er aan, je kind weg te geven?'

Het arme wezentje snikte of haar hart breken moest.

'Mevrouw, ik ben zoo ongelukkig, u ziet het zelf, ik loop met den dood in de schoenen, ik ga naar het gasthuis om daar te sterven en.... en mijn man heeft mij verlaten.'

'Je verlaten? En waar is hij naar toe?'

'Naar Amerika.' Zij lichtte haar doekje op en wees haar een afschuwelijk litteeken aan den hals.

'Hij was niet kwaad, maar hij dronk en hij leefde te midden van slecht gezelschap en eens toen hij dronken was, heeft hij mij met een mes dit gedaan en om de politie te ontvluchten is hij heengegaan.'

'Waar woon je dan?'

Zij noemde een slecht befaamde buurt in het naburige stadje, waar niets dan smokkelaars, ketellappers, scharenslijpers en dieven woonden.

'En ben je van daar naar hier gewandeld? In dit weer en met dat kind?'

'Ja mevrouw, mijn man heeft vroeger bij mijnheer gewerkt, dat was nog voor ons trouwen. Hij zal Cesar Wegers nog wel kennen, maar hij is toen weggegaan, omdat hij meende met smokkelen meer te verdienen, maar altijd zeide hij:

''t Is mijn ongeluk geweest, dat ik weg ben gegaan, mijnheer en mevrouw zijn zoo goed en zoo vroom!'

't Streelde Bertha te hooren, dat de faam harer goedheid zelfs in die hel was doorgedrongen; zij zag het jong vrouwtje nu zelfs met belangstelling aan.

'En heb je geen familie?' vroeg zij.

‘O ja, mevrouw, veel te veel! Had ik die maar niet. En juist omdat ik die familie heb van beide kanten, kan ik er niet aan denken, dat mijn kindje door hen zal worden opgevoed en zoo slecht worden als hij, of zoo ongelukkig als ik...’

Zij schreide nog heviger, zij bracht den zakdoek aan den mond en haalde dien met bloed bevlekt terug.

‘Drink eens even! Schepsel, schepsel! Wat ben je toch begonnen, zoo'n tocht te maken, ziek als je bent en dan met dat zware kind.’

Het kind werd wakker, de moeder zette het recht op haar arm en het wreef met zijn kleine ronde handjes in de oogen. Het was waarlijk een pracht van een kind, teer en fijn, met zijdeachtig blond krullend haar en mooie, heldere blauwe oogen, die het telkens als verblind door het licht der lamp toesloeg.

‘Hoe oud is het?’

‘Acht en een halve maand.’

‘En hoe heet het?’

‘Marie Celeste.’

‘Mijn hemel! Wat een mooie naam! Hoe kom je er aan?’

‘Ik kon het niets anders geven dan een mooien naam,’ zuchtte de moeder, ‘en ik heb mijnheer den deken laten vragen toen het gedoopt moest worden, of hij het zoo noemen wilde; onze freule, die jong gestorven is, heette ook zoo en ieder zei dat zij haar naam met eere droeg en dat de H. Maagd haar altijd beschermd heeft, en nu hoop ik dat Onze Lieve Vrouw haar ook wil beschermen en - dat u haar wil nemen.’

‘Maar kind! Weet je wel dat het met heel veel bezwaar gepaard gaat? 't Is geen kleinigheid een kind tot zich nemen, wij zijn niet rijk.’

‘Zij zal den zegen in huis brengen.’

‘Maar wat zal mijnheer er van zeggen?’

‘Mijnheer doet alles wat u zegt, dat weet iedereen in de stad!’

Bertha kon een glimlach niet weerhouden.

Wat de menschen toch al niet wisten!

‘En u hoeft nooit bang te zijn dat de familie het kind zal opvragen,’ zoo stelde zij mevrouw gerust. ‘Mevrouw kan het kind geheel als van haar zelf beschouwen. Ik ga naar het gasthuis en over een maand of misschien veertien dagen ben ik dood en de familie zal denken dat ik het kind bij mijn schoonzuster in Pruisen heb gebracht. Zij zullen er niet naar omkijken.’

‘En de vader?’

‘Och, die is in Amerika. Die kan het niets schelen, niet waar, mijn schatje! O, wat zal ik bidden voor mevrouw en mijnheer en het kindje als ik bij Onzen Lieven Heer ben!’

Er lag in haar stem iets onbeschrijflijk treurigs en naïefs, dat Bertha tot diep in het hart drong.

‘En als ik bedank voor de eer om het kind aan te nemen. Wat doe je dan?’ vroeg zij.

‘Dat zal mevrouw niet doen! Want dan blijft het kind in dien hoek en dan groeit het op als - alle vrouwen van daar, en is dat niet jammer van zoo'n kleinen engel met zoo'n prachtigen naam?’

‘Maar waarom ben je dan met dien man getrouwd? Je bent nog zoo jong!’

De vrouw zuchtte diep.

‘Cesar scheen zoo heel anders dan die anderen, hij sprak zoo mooi en hij droeg zijn pet zoo netjes op een oor en zijn haar was altijd zoo glad geplakt met pomade en hij speelde wat prachtig op de harmonica.’

‘Dus door uiterlijkheden heb jij je laten verleiden zonder op deugd en degelijkheid en fatsoen te letten,’ zeide Bertha en liet haar oogen rollen en deed haar stem zoo indrukwekkend mogelijk klinken.

‘Ja, mevrouw, Cesar was als de anderen, maar hij zag er ten minste van buiten netjes uit. O mevrouw kan zoo goed knorren, dat zeggen de menschen ook, mevrouw is zoo streng en heeft zeer veel kinderen goed geleerd, dus zal mevrouw mijn kindje ook wel goed leeren.’

‘Ik moet eerst informaties inwinnen als ik je help,’ zeide Bertha, die nooit over één nacht ijs zou gaan.

‘En als mevrouw alles weet, precies wat ik gezegd heb, dan ben ik dood en waar blijft het kindje terwijl ik in het gasthuis ben?’

‘Maar je dient mij toch eerst te zeggen - hoe heet je?’

‘Marieke.’

‘Nu Marieke, je dient mij toch te zeggen hoe jij heet en je man.’

‘Ik heb alle papiertjes meegebracht,’ zeide zij tusschen haar kleeren zoekend.

‘En wat was je betrekking voor je trouwde?’

‘Ik naaide voor de menschen ook op het kasteel, u weet wel, de Swindert. Vroeger kwam ik daar zingen en bedelen en de freules vonden mij zoo aardig, want ik was een lief kind, heel mooi al zeg ik het zelf, en toen lieten de freules mij naaien en breien leeren, en later kwam ik bij haar in dagdienst. Maar half en half deugt niet, mevrouw! Ik bleef toch bij mijn ouders thuis en zag daar zooveel leelijks en toen freule Celeste stierf, ging de familie naar Brussel en ik bleef bij moeder thuis; ik was daar zoo ongelukkig, want ik dacht alleen om het kasteel en de freules en dat kon ik niet vergeten, al was ik ook getrouwd.’

Met haar groote, schitterende oogen zag zij smeekend mevrouw Duberly aan en leerde het kindje naar haar te kijken en kushandjes te maken; tusschenbeide snikte zij weer erbarmelijk.

Tegen haar gewoonte stond Bertha besluiteloos. Allerlei gedachten stormden door haar ziel; wat de vrouw van haar vroeg, het was een zware verantwoordelijkheid, het was't offer van haar kalm, tevreden, regelmatig leven, het waren lasten, bezwaren, waarvan men het einde niet voorzien kon en toch van den anderen kant, er was iets in, wat haar levendigen geest aantrok, iets wat een lang gekoesterden wensch van haar hart vervulde. Zij had jaren achtereen kinderen opgevoed, kinderen van allerlei karakter en neiging; zij was door de ouders nu eens gesteund, dan weer tegengewerkt in haar taak; soms hadden de kinderen, als zij aan haar werden toevertrouwd, reeds andere invloeden ondergaan en dan weer moest zij terwilleder ouders haar systeem wijzigen; nooit had zij vrij spel met hen gehad, en dikwijls, maar steeds tevergeefs, had zij gewenscht, eens geheel en al een menschelijke ziel te kunnen vormen naar haar eigen inzicht.

En nu scheen God haar verlangen te vervullen; Hij zond haar dit kind, niet als een weldaad die zij bewijzen moest, maar als een geschenk, dat Hij haar gaf; mocht zij het dan weigeren?

‘Hoor eens vrouwtje,’ zeide zij, ‘warm je maar lekker aan het vuur; ik moet mijnheer spreken.’

‘Dan zal ik Onzen Lieven Heer bidden, dat Hij u ingeeft wat goed voor u is,’ antwoordde Marieke.

‘Verbeeld je, Henri,’ zeide zij tot haar man, haastig binnenkomend, ‘wat die vrouw wil.’

En zij vertelde hem alles wat er gesproken was.

‘Ken je dien Cesar?’

‘Ja, 't was een flinke jongen, jammer erg lichtzinnig en aan den drank. Hij had zelfs artistieken aanleg. Ik had hem gaarne vooruit geholpen, maar 't wilde niet. Slecht gezelschap heeft hem bedorven, als zoovele anderen.’

‘Nu ja, maar wat moeten wij nu beginnen?’

‘Lieve Bertha, hoe kan ik dat nu weten?’

‘'t Beste is, dunkt mij, dat ik Leentje even stuur naar den rijtuigverhuurder, en dat ik het mensch dan naar het gasthuis laat rijden. Zij is in de laatste periode van de tering, dat is zeker, en verbeeld je, als zij eens hier een bloedspuwing kreeg en zij kwam hier te sterven. Vind je dat ook niet?’

‘Zeker, vrouw, maar.... maar, als wij dan voor haar betaalden in een hoogere klasse, vindt zij toch stellig betere verpleging.’

‘Nu ja, dat kunnen wij zien! Misschien dat ik wel even meerijd; zoo'n schaap alleen, in dien toestand, is toch niet vertrouwd, en ik ken moeder Elisabeth goed, en als ik ze aan haar recommandeer, heeft zij, als het kan, nog meer hart voor haar.’

‘Maar 't kind dan?’

‘Ja 't kind, 't kind! Je begrijpt, dat ik het zoo op stel en sprong niet houd; daar moeten wij nog eens rijp over nadenken, en dan ook informaties nemen. Vindt je ook niet?’ Als mevrouw Duberly zoo dikwijls. ‘Vind je ook niet,’ zeide was het een teeken, dat zij reeds een vast plan had opgevat.

‘En waar blijft het dan?’

‘Ik kan het toch niet meenemen naar het gasthuis. Dan blijft het maar hier. Lientje kan er op passen voorloopig en morgen zullen wij verder zien.’

En dit was het begin van de gebeurtenissen, die zoo diep ingrepen in het leven der Duberly's; de arme moeder leefde geen week meer

na haar aankomst in het gasthuis; de Duberly's namen haar geschenk aan en het bracht hun niets dan geluk en zegen. Met de kleine Celeste was het zonnetje bij hen in huis gekomen; in de eerste jaren had Bertha veel van haar idealen van netheid en regelmaat moeten opgeven; de kleine meid was nu hier meesteres geworden, maar later toen zij haar systeem naar hartelust kon toepassen, werd het kind zelf een der onderdeelen van het raderwerk in het welgeordend huishouden.

Het meisje werd uitstekend opgevoed, maar als Bertha het koele verstand min of meer vertegenwoordigde, dan vond zij bij haar pleegvader het warme hart. Reeds bij den eersten oogopslag had zij hem dat hart gestolen. Hij vreesde niets zoozeer, dan dat zijn vrouw zich van haar goed plan zou laten afbrengen en het meisje naar een weeshuis sturen; met slechts kwalijk verborgen ongeduld luisterde hij naar haar lange redeneeringen over het voor en tegen van Ce leste als hun kind op te voeden en deze genegenheid verloochende zich geen oogenblik, en groeide, zoo het mogelijk was, nog aan, toen Celeste een bepaalden aanleg voor teekenen en boetseeren aan den dag legde.

Bertha vond het wenschelijker dat het meisje leerde naaien en stoppen; maar op dat punt hield de anders zoo meegaande man voet bij stuk. Het was zonde zulk een talent als dat van hun pleegkind niet te ontwikkelen; als hij ze maar drie uur per dag had, dan mocht Bertha over de rest van den tijd beschikken. Dit werd dan goedgevonden, en toen zij twintig jaar oud was, had Duberly in haar zijn rechterhand gevonden.

Wanneer zij haar zagen zoo fijn, gedistingeerd en beschaafd, konden de oude menschen elkaar wel eens glimlachend aanzien en zeggen:

'Wie zou in haar een scharenslijperskleinkind herkennen?'

Van den vader had men nooit iets vernomen en van haar familie evenmin. Celeste wist dat zij een weesje was, maar ook meer niet. In het dorp had men al lang de geschiedenis vergeten of liever, men dacht dat de Duberly's een kind van hun familie hadden aangenomen. Sientje was sedert lang getrouwd in een andere streek; niemand wist dus het ware van de geschiedenis. Oom Jacob had het zijn zuster erg kwalijk genomen, dat zij die dwaasheid beging; hij schreef er toen een scherpen brief over, dien zij niet minder malsch beantwoordde, en na dien tijd had Bertha slechts af en toe iets van haar geliefden broeder gehoord, en dat weinige was niet geschikt om haar spijt te doen gevoelen over de verwijdering, die er tusschen hen bestond.

(*Wordt vervolgd.*)

Pawnee Bill.
Een schets van de Antwerpsche tentoonstelling.

Wie heeft er in zijn jeugd niet gelezen van de Roodhuiden, de Indianen van Noord-Amerika? Hun strijd tegen de Europeesche planters, die voet voor voet hun grondgebied veroverden en hun blokhuis bouwden te midden der wildernis, heeft stof geleverd voor menigen boeienden roman. Het was een avontuurlijk leven voor de blanke gelukzoekers; aanhoudend waren zij bedreigd, en door gevaren omringd, en van alle hulp verstoken, was hun eenige vriend en verdediger de blinkende karabijn. Zij hadden den strijd aan te binden met mannen, die van jongsaf te paard de prairieën

hadden doorkruist, wier eenig vermaak bestond in den oorlog en de jacht en die in iederen blanke een indringer zagen, die met geweld moest worden geweerd. Dat de Roodhuiden beproefde krijgers waren hebben zij getoond in hun gevechten met de Europeesche *Settlers,* in hun oorlogen tegen de troepen der Noordamerikaansche Unie en nog weinige jaren geleden in den bloedigen veldtocht, die met den dood van het Indianen-opperhoofd *Sitting Bull,* Zittende Stier genoemd, eindigde.

Op den duur konden de Roodhuiden der prairie den strijd niet volhouden tegen de geregelde troepen; meer en meer slonk hun grondgebied en stam voor stam boog den nek onder de sterrenbanier der Vereenigde Staten.

Hun gouden tijd, toen zij de heerschers waren der *Far West*, is lang voorbij; zij vormen nog eenige stammen, min of meer onderworpen aan het Amerikaamch gezag, die te midden der wildernis hun nomaden leven voortzetten en tot uitsterven zijn gedoemd.

Men behoeft echter niet naar Amerika te gaan om de koperkleurige Indianen te zien met hun wuivende hanenveeren op het hoofd, hun wijde *mocassins,* hun rookende veldtenten en hun vlugge paarden. De Antwerpsche tentoonstelling, met recht een *world's Jair* of wereldkennis, waar alle typen van volkeren elkaar ontmoeten, biedt gelegenheid te over om de voormalige heerschers der prairie te zien en te bewonderen in de volle ontwikkeling hunner mannelijke kracht. Daar zijn niet een vier- of vijftal Indianen, die zich in doffe onverschilligheid laten bekijken door een publiek, dat zij innerlijk verachten; neen, men telt ze met tientallen, mannen, vrouwen en kinderen, die onder de tent de herinnering aan hun ver verwijderd vaderland levendig houden en door schijngevechten en oefeningen te paard een treffend beeld geven van hun behendigheid en hun vroegeren strijd tegen de tegenwoordige overheerschers.

Behalve de Roodhuiden heeft Pawnee Bill - majoor Gordon - nog een aantal *cow-boys,* veehoeders der prairie, meegebracht, die met het geweer aan den bandelier en den lasso in de vuist hun kudden bewaken en ieder oogenblik gereed zijn de bedreigde planters ter hulp te snellen in den strijd tegen de Indianen.

Wij zijn op de tentoonstelling in *American Midway-Plaisance,* waar de voorstellingen van Pawnee Bill plaats hebben. Onmogelijk is het, alles op te sommen, wat er wordt vertoond; wij bepalen ons tot eenige grepen uit de geschiedenis der *Far West.*

Vanaf de tribune met haar duizenden zitplaatsen zien wij eenige tenten, uit huiden vervaardigd, spits toeloopend, terwijl boven, waar de vier staken, die het geheel dragen, elkaar kruisen, een lichte blauwe rook ontsnapt. Door den halfgeopenden ingang bespeurt men den schijn van een vroohjk vuurtje en voor de tenten liggen eenige Roodhuiden te rooken en te praten.

Een zware postwagen, door vier paarden getrokken, rijdt de wildernis in; naast den koetsier zit een man met geladen karabijn, want in het gebied der Indianen staat men ieder oogenblik aan een overval bloot. De koetsier legt de zweep over de paarden en in galop gaat het verder. Toch heeft het arendsoog der Roodhuiden het logge voertuig bemerkt. In een oogwenk zitten een veertigtal Indianen te paard en onder het aanheffen van hun krijgsgeschreeuw gaat het in vliegende vaart het rijtuig achterna. Maar de mannen daarbinnen hebben het gevaar bemerkt en zullen zich tot het uiterste verdedigen. Nauwelijks zijn de Roodhuiden onder het bereik hunner karabijnen of een paar schoten knallen.

Een woest geschreeuw en een salvo van geweerschoten is het antwoord. Met ongelooflijke snelheid laden de reizigers hun geweren en onderhouden een welgevoed snelvwur op hunne aanranders. Maar ieder schot wordt door de Indianen beantwoord;

vergeefs spoort de koetsier zijn schuimende paarden tot spoed aan; het rijtuig is bijna omsingeld, en als de paarden zijn neergeschoten, is het met de reizigers gedaan. Doch in de verte nadert hulp. Een aantal *cow-boys* met slappen, vilten hoed, in kleurige boezeroen, komen in vollen galop aanrennen. Van verre hebben zij de schoten gehoord. Als een lawine stormen zij op de Roodhuiden af en een vreeselijk vuurgevecht begint.

Te midden van den kruitdamp galoppeeren de Indianen met hun koperkleurige gezichten en hun flikkerende zwarte oogen, terwijl zij onophoudelijk hun geweren afschieten en moedig den aanval der *cow-boys* weerstaan; maar eindelijk zwichten zij voor de overmacht, nog een laatste schot en in vliegende vaart vluchten zij weg in de prairie. De postwagen is ontzet en de *cow-boys* keeren naar hunne kudden terug.

Een ander tafereel, dat de gevaren der moedige kolonisten aanschouwelijk voorstelt.

Er zal een nieuw blokhuis worden gebouwd. Volgens vast gebruik onder de *settlers* moeten de nieuwaankomenden de buitenposten bekleeden en de voorwacht vormen in het Indianen-gebied. Een drietal wagens, met paarden en ossen bespannen, brengt de *settlers* naar de aangewezen plaats. Op den voorsten der vier ossen, die den wagen trekken, zit de *vaquero* of drijver en spoort behendig de logge dieren aan tot haastigen stap. Eindelijk houdt de karavaan halt. De wagens worden uitgespannen en in een driehoek opgesteld; de *settlers* maken vuur en gaan hun maaltijd bereiden, terwijl er eenigen als schildwachten, plat op den grond uitgestrekt, voor de veiligheid waken van het kamp.

Plotseling komen twee Indianen aangereden. In de stijgbeugels staande, turen zij met de hand voor de oogen naar alle richtingen uit; eindelijk wijst er een op den grond naar de sporen van hoeven en raderen; een eindweegs worden die gevolgd, dan wenden zij den teugel en rijden in gestrekten draf heen om hun stamgenooten de ontdekking mede te deelen. Een groote menigte Roodhuiden is weldra op weg. Maar de kolonisten zijn inmiddels gewaarschuwd en hebben zich in hun wagenburcht verschanst. Nauwelijks zijn de Indianen in de nabijheid of uit alle openingen der beweegbare verschansing worden zij door een moorddadig geweervuur begroet. Vergeefs heffen ze hun krijgsgeschreeuw aan en stormen onder herhaald schieten op de wagens los; maar tusschen alle spleten en zelfs achter de wielen der wagens flikkeren de vuurstralen uit de geweren der *settlers*; in dolle woede rennen de Roodhuiden rondom het kamp onophoudelijk hun wapens afschietend, maar 't is onmogelijk er binnen te dringen en hun blijft niets anders over dan het slagveld te ontruimen.

Verscheiden paarden en Roodhuiden liggen op den grond uitgestrekt.

De *settlers* zijn vertrokken en de Indianen komen terug om hunne dooden op te nemen. Behoedzaam worden zij dwars over de paarden gelegd en langzaam keert de trein ige stoet naar de legerplaats weer.

Nog een voorstelling uit de geschiedenis der *Wild West.*

Het blokhuis is gebouwd. Saamgesield uit ruwe houten palen en boomstammen staat het alleen in de wildernis. 't Is er niet veilig in den omtrek; de *settler* heeft te strijden tegen wilde dieren en tegen nog wildere menschen. Niet alleen zijn leven, maar ook zijn have en goed wordt bedreigd en vooral gevaarlijk zijn de beruchte paardendieven.

't Is avond en een paar Roodhuiden zwerven rondom de woning om zich van eenige paarden meester te maken.

Hun toeleg mislukt echter; een klein meisje bemerkt de dieven, grijpt een geweer en schiet een Roodhuid overhoop. De andere vlucht weg. Nu is de ondergang van

den *settler* gezworen en een groot aantal Roodhuiden trekken uit om den dood van hun makker te wreken. Onder hun eentonig en vèrklinkend krijgsgeschreeuw rijden zij in dichte drommen voort op hunne vlugge, bontgevlekte paarden. Hun geweren flikkeren in het licht der electrische booglampen, die het uitgestrekt terrein als met zacht maanlicht overgieten, en die schaar van ruiters in hun veelkleurige kleedij levert een aanblik, zoo wild fantastisch en schoon, dat men de geheele omgeving vergeet en geheel en al tegenwoordig is bij een dier drama's, die jaren geleden in de prairie werden afgespeeld.

Nabij het blokhuis wordt halt gehouden

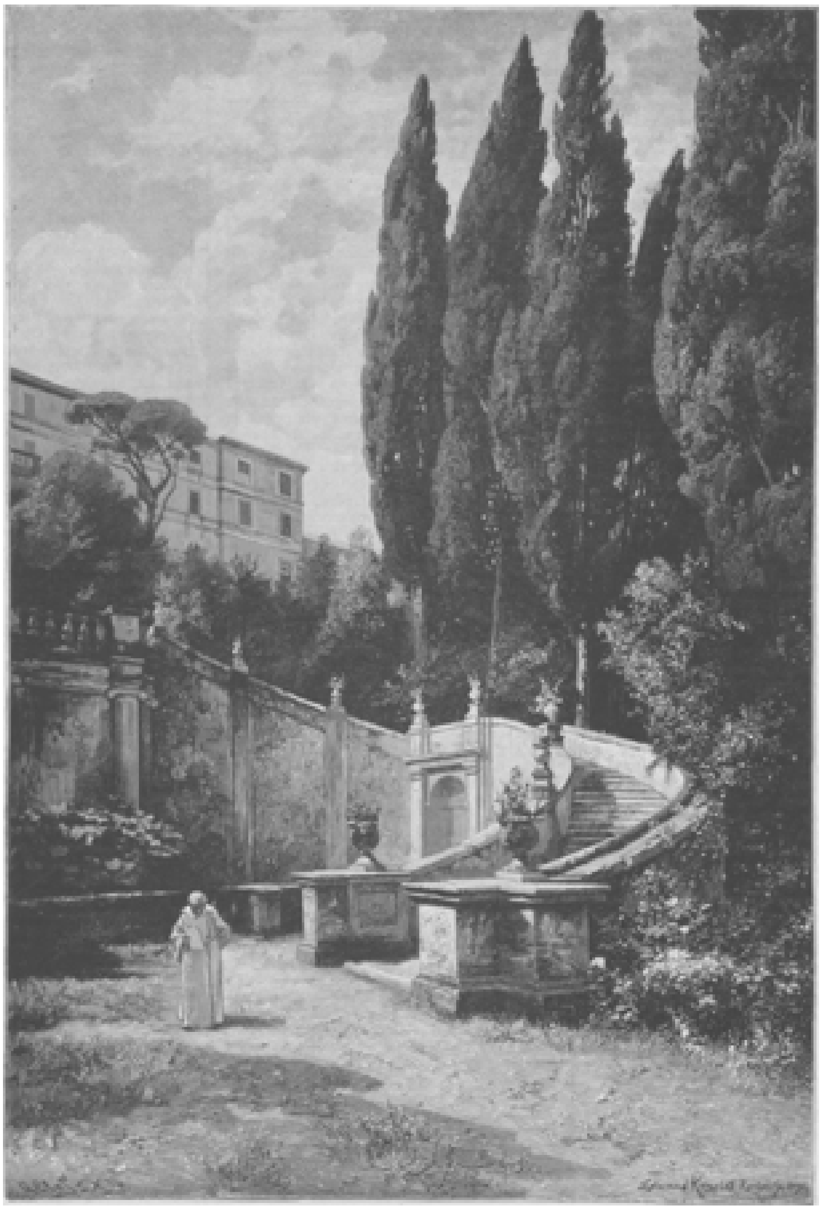

DE VILLA D'ESTE BIJ TIVOLI, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. KANOLDT.

Herinneringen uit Italië.

De villa d'Este bij Tivoli.

O toovertuin, een reuk van ananassen
En rozen waait me tegen balsemzacht,
Roep 'k voor mijn geest uw bloeiende terrassen,
Warm zonnig in hun witte marmerpracht,

De waaiers van uw hooge pronkgewassen,
Wier stengel buigt van geurge bloesemvracht,
De boschjes, waar de beelden ons verrassen,
Wier blank zoo blij in 't groene lommer lacht.

'k Betreed opnieuw uw statige bordessen,
   Den blik verrukt van wondre weelde en lust,
   En sluit dan de oogen langzaam, onbewust,

Daar 't zoet geruisch der wuivende cipressen
   En watervallen 't hart tot vrede sust
   En droomen doet van zaalge hemelrust.

De Engelenburcht te Rome bij maanlicht.

   Als zilver glanst de stille Tiberstroom.
   De huizenrij, die hangt aan d'oeverzoom,
De brug en ginds St. Pieters tempelkoepel, -

   Eerbiedig zwijgend als in heilgen schroom,
   Zinkt alles weg in mijmerenden droom.
Wijd stralend kromt de maan haar zilvren hoepel.

   Ontzaglijk heft zich 't reuzig burchtgevaart
   Hoog in de lucht, - een wachter onvervaard
Trots storm op storm, die over Rome woedde;

   Want op de tinne staat met vlammend zwaard
   De Aartsengel, die de Heilge Stad bewaart.
Wel veilig slaapt wie rust in 's Heeren hoede.

J.R. van der Lans.

DE ENGELENBURCHT TE ROME BIJ MAANLICHT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. WUTTKE.

[Vervolg Pawnee Bill]

en de troep stijgt af. De hoofdman der Indianen, kenbaar aan zijn grooten vederbos, treedt naar voren en deelt zijn laatste bevelen uit. In weinig oogenblikken hebben de Roodhuiden een aantal dorre takken en stroo voor de woning opgehoopt en in brand gestoken. Langzaam kronkelt het vuur langs het hout; maar het geknetter der vlam heeft de *settlers* gewaarschuwd en een vreeselijk geweervuur wordt van uit het huis op de Indianen geopend; onder luid geschreeuw, dat boven het onophoudelijk ratelen der geweerschoten uitklinkt, wordt de strijd van weerszijden voortgezet. Maar de brand vlamt hooger en hooger op, het vuur heeft zich aan het houten huis meegedeeld en de vlammen slaan aan alle zijden uit de vensters. In de woning hoort men het gegil van vrouwen en kinderen, die door het vuur worden bedreigd en buiten onvermijdelijk zullen vallen onder de kogels der wilden. Intusschen geeft de *settler* den strijd niet op; vanuit zijn brandende vertrekken en vanaf het platte dak blijft hij zich tot het laatste verdedigen.

Eensklaps verschijnt te midden der vlammen de hooge gestalte van het Indianen-opperhoofd; met de strijdbijl in de vuist maakt hij een einde aan den laatsten wederstand. Langzaam stort het gebouw ineen: de wraak der Roodhuiden is volkomen, en tevreden met de overwinning, zijn zij in een oogwenk te paard gestegen en verdwijnen in vliegende vaart.

Wij hebben hier eenige tafereelen meegedeeld uit den strijd tusschen Roodhuiden en blanken, die de groote aantrekkelijkheid vormen der voorstellingen van Pawnee Bill. Maar nog veel meer houdt de aandacht der toeschouwers gespannen en wekt hunne hoogste bewondering. De rijkunst van *cow-boys* en *vaqueros,* die in razenden galop hun hoeden van den grond oprapen en met de grootste behendigheid den lasso hanteeren, grenst aan het ongelooflijke. Ook het breidelen van wilde paarden getuigt van hunne kracht en behendigheid.

Het spreekt vanzelf dat de Roodhuiden voor de blanken niet onderdoen; van jongsaf gewoon in den zadel te zitten vormen zij als een geheel met hun paard.

Ook de wijze, waarop zij hun geweer weten te gebruiken, doet menigen scherpschutter beschaamd staan. Als zij in vollen galop rijden, zullen ze de balletjes krijt of gips, die in de hoogte geworpen worden, nooit missen. Zelfs de kleine miss May Lillie verricht dit kunststuk.

Maar de voorstelling is afgeloopen: de laatste ruiter heeft de arena verlaten en het publiek ontruimt de tribune. Zwijgend en stil liggen daar de rookende tenten en de Roodhuiden gaan uitrusten van hun vermoeiende bezigheid. En met het oog op dat vreedzame kamp vraagt men zich af of het voor hen niet beter ware geweest te blijven in hun land aan de moerassige oevers der Missouri of in de onherbergzame streken van het Rotsgebergte. Hier vinden zij al het schitterende, al het wufte eener verfijnde beschaving, misschien ook een beter bestaan, maar zij vinden er waarschijnlijk niet ‘die perle, waarvoor men 't al met winst verliest,’ die parel, die een of ander Europeesch jongeling, in het zwarte kleed van Pater De Smet aan hunne broeders in het Westen gaat brengen.

Een logéetje uit Indië
door J. Vesters Jr.

III.

Nonnie was op tijd aan het diner verschenen, tot groot genoegen van den punctueelen heer Van Swaay, die al half gevreesd had, dat de Indische, die zich haar heele leven om klok noch tijd bekommerd en allen zich naar haar wil of gril had zien voegen, veel te laat zou komen.

‘Nu, hoe vind je Nonnie?’ had mevrouw hem gevraagd, toen hij van zijn kantoor thuis kwam.

‘Een heel aardig meisje,’ had hij geantwoord, ‘en ook niet zoo excentriek als George schreet. Misschien doet ze tegenover ons wel haar best om heel gewoon te schijnen. Maar 't is goed, dat ze millionnair is, anders was ze in een jaar geruïneerd,’ merkte de practische koopman op.

‘Hoe zoo?’ vroeg mevrouw.

‘Wel, ze heeft aan ons en de kinderen cadeau's gegeven, die handenvol geld kosten.’

‘Ja, 't is een juweel van een broche, die ze me gegeven heeft, en die penhouder van u is ook magnifique. Me dunkt, we mogen haar dan ook wel een beetje fêteeren,’ zeimevrouw, die van dit gunstig oogenblik wilde gebruik maken.

‘Fêteeren, hoe bedoel je dat?’ vroeg de koopman. ‘Je moet bedenken, dat wij toch nooit tegen haar aan kunnen, en dat zij zelf alles kan hebben wat ze wenscht. Wat ons duizenden guldens kost, is in haar oog een bagatel.’

‘Neen August, ik bedoel, dat we ter eere van Nonnie wel eens een partijtje of soiréetje mogen geven, vind je ook niet? We kunnen daar kwalijk buiten, en van den anderen kant moeten we met Nonnie een beetje geuren. Je weet nooit waar het goed voor is en 't verhoogt in alle geval je prestige.’

Het gezicht van mijnheer Van Swaay, die heel goed wist, wat er aan dat ‘geuren’ vast is, betrok een beetje. ‘Maar dat kost hoopen geld, kind....’

‘Nu ja, maar heel eenvoudig,’ viel mevrouw Van Swaay haar man haastig in de rede, ‘heel familiaar. We inviteeren alleen onze beste kennissen.’

‘Nu, we zullen zien,’ antwoordde de koopman. ‘Ze is er pas, en zoo'n partijtje kan je het best geven tegen dat ze weggaat.’

Mevrouw drong niet verder aan. Met deze halve toezegging was ze tevreden: ze wist, dat ze haar soirée zou hebben, en dit was al weer een stapje verder.

Onder het diner vertelde Nonnie hoe ze haar middag had doorgebracht. Ze had eerst haar dagboek bijgehouden; ze zou het mevrouw Van Swaay wel eens in vertrouwen laten lezen - meneer gaf natuurlijk om die prullen niet, daar was hij te veel man van zaken voor.

Daarna had ze een paar uren door Amsterdam gevagabondeerd, met haar *Baedeker* in de hand: ze vond het zoo prettig, alleen door een groote stad te dwalen en op geen half uur te weten waar je eigenlijk bent. In het Vondels park was ze geweest, en in de Diergaarde en nog in een paar musea. Natuurlijk maar ter vlucht; later zou ze alles wel eens meer op haar gemak gaan bezichtigen, als mevrouw Van Swaay zoo beleefd wilde zijn, haar cicerone te wezen.

Even na het diner werd mevrouw Haspers aangediend, die niet langer had willen wachten om kennis te komen maken met het logéetje van haar dochter. Nonnie toonde zich vol eerbied jegens de oude dame. Alleen speet het haar, dat ze haar valiesje niet bij zich had: ze had ook voor mevrouw Haspers een kleine herinnering uit Indië meegebracht en zou haar die nu zoo graag hebben geoffreerd. Als ze mevrouw niet hinderde, zou ze haar den volgenden dag een visite komen maken en tevens het cadeautje meebrengen. Mevrouw Haspers vond haar idee allerliefst, met haar bezoek

was ze zeer vereerd, maar van een cadeau wilde ze niet hooren. Nonnie was veel te goed, veel te lief, zij was er werkelijk mee verlegen. Het jonge meisje lachte maar eens en verzekerde, dat het niets te beteekenen had. Geruimen tijd bleef men nog gezellig pratende bijeen. Nonnie had het hooge woord, maar met zooveel lieftalligheid en discretie, dat niemand er zich aan ergeren kon. Ze vertelde van haar leven in Indië, van de ontzaglijke koffieplantages haars vaders in de Preanger-regentschappen, van haar zuster en haar zwager George, van haar reis op de pakketboot, en deed dit op zoo onderhoudende manier, dat vooral de dames aan haar lippen hingen. Mevrouw Haspers legde telkens een moederlijke bezorgdheid aan den dag en zinspeelde er heel diplomatisch maar heel even op, dat het voor Nonnie toch heel gelukkig zou zijn, als ze een eigen thuis, een liefhebbend echtgenoot had. De Indische was niet alleen beleefd genoeg om dit niet tegen te spreken, maar. verklaarde zelfs, dat ze geloofde, nooit iemand uit Indië te kunnen lief hebben. ‘U zal het misschien excentriek van me vinden, dat ik zoo over mijn eigen landgenooten denk, maar het is nu eenmaal zoo. Ik kan onze sinjo's niet uitstaan.’

Vooral mevrouw Haspers was met deze verklaring hoogelijk ingenomen: de kansen van haar zoon stegen daardoor op eens vijftig percent; maar ze was diplomatiek genoeg het niet te laten merken. Ze nam zelfs de verdediging der gesmade sinjo's - die haar anders zoo koud lieten als een steen - op zich, alleen om het gencegen te hebben, Nonnie nogmaals en met meer beslistheid te hooren verklaren, dat ze nooit in haar leven haar hand zou geven aan een landgenoot.

‘*Toewan* Van Swaay,’ viel het jonge meisje zich zelf in de rede, ‘ik zit u hier te vervelen met mijn dwaze ideeën, want ik weet zeker dat u bij u zelf denkt: wat een malle meid...’

‘Neen, neen,’ protesteerde de koopman, ‘ik vind je integendeel allerliefst en ik hoor je graag.’

‘Nu, goed, aangenomen dat het zoo is, dan ben ik toch overtuigd, dat u om mij thuis blijft, en u weet wel, dat we alleen goede vrienden blijven op conditie dat u om mij niets in uw gewone doen verandert.’

Mijnheer Van Swaay wilde plechtig verzekeren, dat hij 's avonds altijd thuis bleef, maar Nonnie gaf er hem geen tijd toe. ‘Mevrouw, u moet mij nu eens oprecht zeggen, is mijnheer niet gewoon, 's avonds naar de sociëteit te gaan?’ vroeg ze gemaakt plechtig.

Mevrouw antwoordde niet, maar keek Nonnie schalks aan. ‘Ik zie het al,’ vervolgde deze, ‘mijnheer, ik word nog *nakal*[1)] op u; we moeten kiezen of deelen: u de deur uit of ik. Als u zoo doorgaat, zijn we binnen twee dagen geslagen vijanden.’

‘Nu, nu, kind, als je het dan met alle geweld wil, zal ik gaan,’ zei Van Swaay lachend, maar tuch inwendig verheugd, dat hij zijn spelletje trictrac, waaraan hij verslaafd was, kon gaan opzoeken.

‘'t Is u geraden, meneer,’ hernam Nonnie, ‘want ik was vastbesloten, anders geen voet meer over dezen drempel te zetten, *kasian*!’

‘Je bent een kleine tiran,’ zei de koopman ‘doe nu maar je best, om ook deze beide dames onder je juk te brengen.’

‘Ik zal het wel klaarspelen,’ antwoordde het jonge meisje. ‘En nu nog iets, mijnheer de koopman. Vindt u het goed, dat ik morgen inspectie kom houden op uw kantoor?’

‘Ja maar, er zijn zooveel heeren, ben je daar niet bang van?’

1) Boos.

Nonnie lachte hardop. *'Maloe*?[2] Nog niet van twee dozijn. Dus dat is afgesproken. Ik kom prompt om elf uur. Ik ben toch benieuwd, hoe er zoo'n Hollandsch kantoor uitziet. 't Zal wel ijselijk deftig en geleerd zijn.'

Nadat mijnheer Van Swaay vertrokken was, zetten de dames haar gesprek voort, dat van lieverlede een steeds vertrouwelijker karakter aannam.

'En woont u nu zoo alleen,' vroeg Nonnie aan mevrouw Haspers, 'ik meende George wel eens te hebben hooren zeggen, dat u een zoon had.'

Mevrouw Haspers had al haar koelbloedigheid noodig om bedaard te blijven, nu het onderhoud door toedoen van het jonge meisje zelf de zoo gewenschte wending nam.

'Ja, ik woon alleen,' antwoordde ze, 'althans voor het oogenblik. Mijn zoon Antoine is candidaat-notaris in Den Haag.'

'Kijk, dat is jammer,' antwoordde Nonnie, 'ik zou graag kennis met hem gemaakt hebben.'

2) Bang.

Mevrouw Haspers was letterlijk in de wolken. Ze had het wel uit willen schreeuwen van plezier. ‘Het zou mij ook gespeten hebben, en Antoine niet minder,’ antwoordde zij, ‘indien hem dat voorrecht niet te beurt mocht vallen, maar toevalligerwijs zal het toch kunnen.’

‘Wel, dat doet me genoegen,’ hernam het jonge meisje, ‘hij komt dus over?’

‘Ja, dat is te zeggen, zijn notaris, mijnheer Beekveld, heeft hem een paar gewichtige commissiën hier in de stad opgedragen, die hem zeker wel acht dagen zullen ophouden. Antoine is zoo bij de hand en ijverig, dat meneer Beekveld hem letterlijk alles kan toevertrouwen.’

‘Maar dan zal uw zoon het te druk hebben, om zich met mij te bemoeien,’ merkte Nonnie op, ‘en dan, zoo'n geleerd en *pinter* meneer haalt natuurlijk voor zoo'n mal ding als ik ben den neus op.’

Mevrouw Kaspers werd tot haar schrik gewaar, dat ze in het ophemelen van haar zoon zijn knapheid te veel op den voorgrond geschoven had. In de oogen van Nonnie moest hem dit eer verlaagd dan verhoogd hebben. Gelukkig kwam haar dochter haar te hulp ‘Moeder zegt daar, dat Antoine bij de hand is, en dat is ook zoo. Maar buiten zijn bureau is het de aangenaamste en gezelligste jongen, dien je je kunt denken. Enfin, je zal het zelf zien, want, al heeft hij hier een gewichtige commissie uit te voeren, toch zal hij wel tijd overhouden, om van uw aangenaam gezelschap te profiteeren.’

‘Nu, zooveel te beter,’ zei Nonnie; ‘komt uw zoon al gauw?’ vroeg ze aan mevrouw Haspers.

‘Denkelijk morgen al,’ antwoordde de aangesprokene.

‘Nu, ik hoop hem aan te treffen, als ik u morgen een visite kom maken,’ hernam het jonge meisje.

Spoedig hierna stond mevrouw Haspers op. Ze wendde nog enkele bezigheden voor, maar in werkelijkheid wilde ze Nonnie alleen laten met haar dochter, die, als zij er niet bij was, beter den lof van Antoine kon verkondigen.

De oude dame was niet ontevreden. De Indische was haar veel meegevallen en zij zou ze graag als schoondochter gewild hebben. Ze wanhoopte er niet aan, haar plan te verwezenlijken, mits de omstandigheden haar daarbij gunstig waren.

Den volgenden dag waren de kansen van Antoine aanmerkelijk gerezen. Volgens haar belofte was Nonnie haar een bezoek komen brengen en had een prachtige camee meegebracht, waarover de oude dame haast niet uitgeroepen kon komen. Het jonge meisje was jegens haar weer allerliefst, zoodat mevrouw Has pers haar wel om den hals had willen vallen. Toevallig kwam, terwijl Nonnie bij zijn moeder was, Antoine thuis. De candidaat-notaris nu was inderdaad een innemende verschijning en een aangenaam causeur. Hoewel hij er niet zoo'n goede hoop op had als zijn moeder, dat hart en hand der Indische millionnaire binnen acht dagen te veroveren zouden zijn, vond hij het toch ook de moeite wel waard, daartoe zijn uiterste best te doen. Het vooruitzicht, eenmaal notaris te worden in de Hemel weet wat voor naargeestig dorp, lachte hem maar matig toe, en het andere vooruitzicht, met Nonnie ook haar millioenen te krijgen, was hem natuurlijk veel aanlokkelijker. Voor één ding was hij evenwel bang geweest: dat het een leelijk, pretentieus, onuitstaanbaar nest zou zijn. Maar hoe aangenaam verrast was hij, toen bij het zien van Nonnie zijn vrees ongegrond bleek en hij daarentegen met een allerliefst meisje met innemende manieren kennis maakte. Vijf minuten later waren ze zoo vertrouwelijk aan het praten, of ze

elkaar al jaren gekend hadden, en mevrouw Haspers ontging het niet, dat Antoine onmiskenbaar den besten indruk op Nonnie maakte. De gelukkige moeder was in de wolken: een zoo groot en zoo direct succes had zij zich, zelfs in haar stoutste verwachtingen, niet durven voorspellen.

Weer vroeg Nonnie naar haar valiesje en haalde er een keurige juweelen dasspeld uit. 'Ik geloof niet, dat het hier in het land mode is,' zei ze, 'een heer, dien men nog maar even kent, een cadeau te geven, maar ik kom uit de Oost en hoet mij dus aan de hier heerschende mode niet te houden. Mag ik daarom mijnheer deze kleine herinnering aanbieden?' En met een allerliefsten glimlach bood ze Antoine de dasspeld aan.

Mevrouw Haspers kende zich zelf niet meer. 'Kind, het lijkt wel of je al de schatten van Peru in dat valiesje hebt zitten. Met volle handen geef je van die kostbare cadeau's weg, en dat aan vreemden.'

'U en mijnheer uw zoon zijn geen vreemden meer voor mij,' antwoordde Nonnie, 'daarvoor hebt u me veel te hartelijk ontvangen. Kom, mijnheer, doe mij nu het genoegen, dit souvenir van mij aan te nemen.'

'Nonnie, ter wille van de lieve geefster durt ik niet weigeren,' zei Antoine. 'Deze speld zal altijd de aangenaamste herinneringen bij me wekken en mij steeds aan u doen denken.'

'Zooveel vraag ik niet,' zei het jonge meisje; 'als u mij maar niet geheel vergeet, wanneer ik weer in de Oost terug ben, ben ik al meer dan genoeg beloond. Ik hoop alleen, dat u mij niet al te zonderling zal vinden: u moet maar denken, dat ik het goed meen.'

'Neen, neen, wij vinden u allerliefst,' haastte mevrouw Haspers zich te antwoorden, 'u zijt waarlijk veel te goed voor ons'

Toen de Indische afscheid nam, drong zij er op aan, dat Antoine en zijn moeder haar in het hôtel zouden komen opzoeken, dan zou ze met hen en met mevrouw Van Swaay Amsterdam eens ingaan. Ze wipte nu nog even naar haar toe, om ze te gaan waarschuwen.

Mevrouw Haspers en haar zoon betuigden dat het hun veel genoegen en eer zou zijn, en hierop nam Nonnie afscheid.

'Nu, wat zeg je er van, jongen?' vroeg de oude dame, toen het meisje vertrokken was, 'hoe vind je ze?'

'Een juweel van een meisje,' antwoordde Antoine, 'en ik begin waarachtig te gelooven, dat er kans is.'

'Kans?' riep mevrouw Haspers vol geestdrift uit, 'ze wordt je vrouw jongen; daar ben ik vast van overtuigd. Zoo lief, en dan zoo rijk, 't is een lotje uit de loterij. Verbazend, zoo gauw als die Oosterlingen bij iemand thuis zijn; nu, ik mag dat wel.'

'Vooral in de gegeven omstandigheden,' voegde Antoine er bij.

'Wat is dat kind royaal,' hernam mevrouw Haspers. 'Ze kent letterlijk de waarde van het geld niet. Wat dunk je als wij vandaag eens naar een juwelier gingen, om een mooie broche of zoo iets voor haar te koopen? Jij kunt die haar dan geven, me dunkt, we kunnen daar niet buiten.'

'Niet kwaad bedacht, moeder, maar die dingen zijn criant duur, want met een prul kan je niet bij haar aankomen.'

'Dat spreekt van zelf, maar we behoeven ook niet op een honderd gulden of wat te zien. Je weet wel, een spiering voor een kabeljauw. Ik ben er van overtuigd, dat Nonnie het een aardige attentie van je zal vinden.'

Nog geruimen tijd bleef de Oosterlinge het onderwerp van het gesprek tusschen moeder en zoon, en beiden overlegden hoe ze het, met mevrouw Van Swaay als bondgenoot, moesten aanleggen, om de Indische millioennaire in hun netten te verstrikken.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

'Hoe is je naam?' -

De vraag zou doen denken, dat we hier een ambtenaar van den burgerlijken stand voor ons hebben, gereed een nieuw ingezetene in de registers der gemeente in te schrijven. En inderdaad heeft de gemoedelijke oude heer in zijn lange huisjas, met den ouderwetschen bril op den neus en de zware folianten vóór hem op tafel iets van zoo'n stadhuisman. De bloemen en kruiden echter, die zijn werkkamer vervroolijken, de afbeeldingen aan de muren, de portefeuilles met gedroogde planten op de stoelen verspreid, en het kabinet van naturaliën op den achtergrond zeggen ons, dat we hier met een man te doen hebben, die in het rijk der natuur, speciaal in de afdeeling botanie, de taak van ambtenaar van den burgerlijken stand vervult.

Hij boekt in zijn registers de namen der planten met haar volledig signalement; hij kent op zijn duimpje de dikwijls subtiele kenmerken, waardoor de geslachten, de soorten en familiën zich van elkander onderscheiden; en zoo hij op dit oogenblik in twijfel staat, dan is het omdat hem toevallig een kruidje onder handen is gekomen, dat hij niet weet thuis te brengen.

'Hoe is je naam?' vraagt hij aan het bescheiden kind der natuur, maar aangezien dit hem het antwoord wel zal schuldig blijven, zal hij dat zelf uit den aard van het beestje dienen op te maken.

De villa d'Este bij Tivoli. -

Op een paar uren atstand van Rome ligt het bekoorlijke stadje Tivoli, het vermaarde Tibur der ouden, bekend om zijn herinneringen aan Horatius, Propertius, Catullus, Maecenas, kortom al die beroemde Romeinen, welke de eeuw van Augustus tot sieraad strekken.

De weg er heen is bezaaid met de ruïnen van dat schitterend verleden; oude graftomben, bouwvallen van tempels en villa's herinneren ons bij elken voetstap aan de verdwenen heidensche beschaving, die hier eenmaal heeft gebloeid.

Moeilijk kan de treffende indruk beschreven worden, dien de eerste aanblik van het huidige Tivoli op den bezoeker teweegbrengt. Oude vestingwerken, torens met kanteelen, die in hoogte met kerktorens wedijveren, bedekken in schilderachtige wanorde een uitgestrekte rotsachtige hoogte, welker hellingen, hoe steil ook, toch met een weligen plantengroei zijn bekleed.

Op ieder plekje, waar het menschelijk overleg maar eenige duimen aarde heeft kunnen bijeenbrengen, groeien olijven en wijnstokken; de rotspunten vertoonen zich in een gewaad van mos en bladerrijk struikgewas, dat welig tiert in een soort van vochtigen mist, die hier bijna gestadig heerscht. En aan alle kanten ruischen waterstroompjes Na tot velerlei nuttige doeleinden van nijverheid of huiselijk bedrijf gediend te hebben, ontsnappen zij tusschen de huizen en boomen, verfraaien den

omtrek door hun menigvuldige vallen en vormen die overheerlijke *Cascatelle,* die de bewondering der reizigers uitmaken.

De stad, die 872 voet boven den zeespiegel ligt, heeft tusschen de 6 en 7000 inwoners. De hoofdkerk San Lorenzo verheft zich op de plek, waar weleer een tempel van Hercules stond. Onder de omliggende bouwvallen uit den ouden tijd als die van een tempel van Vesta, van de villa van Maecenas en het ontzaglijk landgoed van keizer Hadrianus, ziet men er ook enkele van later dagteekening en daaronder die van de prachtige villa d'Este.

Deze beroemde lusttuin werd in 1549 aangelegd door kardinaal Ippolito d'Este en is zelfs in zijn vervallen staat nog een waar paradijs. Terrassen op terrassen, versierd met vazen en standbeelden, strekken zich over een uitgebreide ruimte uit. In het welige groen verrassen ons telkens de nabootsingen in het klein van de monumenten van het oude Rome. Als kunstwerken hebben die geen groote waarde, maar het effect, dat zij in deze weelderige omgeving maken, is bewonderenswaardig. Van meer belang voor de kunstenaars zijn de fresco's van Zuccheri, Muziano en andere kunstenaars uit hun tijd, waarmee het inwendige van het paleis versierd is. En bovenal zijn de eeuwenoude cipressen beroemd, die niet als de kunstwerken van den tijd geleden hebben, terwijl ook het heerlijk uitzicht, dat men van de terrassen der villa op de Romeinsche Campagna geniet, den bezoeker in verrukking brengt.

De heele aanleg der villa heeft den kardinaal d'Este, zoon van den hertog van Ferrara, de som van drie millioen Romeinsche kronen, dat is meer dan achttien millioen gulden gekost. Tegenwoordig is zij het eigendom van kardinaal Hohenlohe, den broer van den stadhouder van Elzas-Lotharingen.

De Engelenburcht te Rome bij maneschijn.

- De Nederlandsche pelgrims, die in het vorig jaar de bedevaart naar Rome meemaakten, hebben het treffend schouwspel niet kunnen genieten, dat onze derde gravure te zien geeft. De Tiberbrug namelijk tegenover den Engelenburcht, met de beroemde beelden van Bernini versierd, was in reparatie en door allerlei steigerwerk en stellages zoo goed als onzichtbaar, terwijl het verkeer over de rivier door een ijzeren noodbrug werd onderhouden.

Onze gravure kan hun eenigszins een denkbeeld geven van den grootschen aanblik, dien anders de Tiberbrug met den Engelenburcht er tegenover en de St.-Pieterskerk op den achtergrond aanbiedt.

Het ontzaglijke steenen gevaarte, dat thans *Castello Sant Angelo* (Engelenburcht) heet, was, gelijk men weet, eenmaal het praalgraf van keizer Hadrianus, die gewild had dat zijn mausoleum in pracht alles zou overtreflen wat hij op zijn reizen in Griekenland en het Oosten gezien had. Van die praal is thans weinig meer te bespeuren, want alleen de baksteenen romp is maar overgebleven. De rijke marmeren bekleeding, waarmee die eenmaal van onder tot boven bedekt was, de verguld bronzen ruiterbeelden, die op de vier hoeken van den vierkanten onderbouw prijkten, de pilasters die de rotonde sierden en de standbeelden, waarmee zij was bekroond, dat alles is verdwenen in de herhaalde stormen, die over het bouwwerk zijn heengestreken.

Hoe 't aan den naam van Engelenburcht komt, heeft men kunnen lezen in den 21sten jaargang, in het verhaal *Twee Veroveraars,* waarin een uitvoerige schildering voorkomt van de pest, die Rome teisterde onder de regeering van Gregorius den Groote, op wiens gebed op den top van den burcht een engel verscheen, die ten aanschouwen van het biddende volk het uitgetogen zwaard in de scheede stak, ten teeken dat de geesel zou ophouden.

Het meest aangrijpend is de aanblik van den Engelenburcht bij nacht, als diepe stilte over dit gedeelte der stad is neergedaald, en de geest onwillekeurig wordt teruggevoerd naar het verleden met al de wereldgebeurtenissen, waarvan deze steenkolos is getuige geweest.

Onze gravure stelt den Engelenburcht met omgeving voor, gelijk hij zich vertoont op een heerlijken, door maneschijn verhelderden avond. Krachtig steekt de zware massa van het reuzenmonument tegen den fijnen avondhemel af, terwijl al het overige in een zilveren nevel is gehuld. Op den voorgrond aan den oever ontwaren wij een doedelzakspeler, die naar oud-Romeinsch gebruik zijn avondlied speelt voor een klein kapelletje der madonna, tegen den bouwvalligen muur aangebracht, terwijl een klein gezelschap van toehoorders in vrome aandacht naar de weemoedige tonen luistert, die zoo plechtig klinken in de stilte van den avond.

Kunstbroeders. -

Over het algemeen zullen schilder en verver, al hanteeren beide ook het penseel, elkaar niet als kunstbroeders op voet van gelijkheid behandelen; moge al de eerzucht van den laatste daarop aanspraak maken, de kunstenaarstrots van den eerste zou er verontwaardigd tegen op komen. Op ons tafereel echter bejegenen beide meesters

van den penseele elkaar zoo broederlijk mogelijk: de schilder verwaardigt zich, van den verver een beetje vuur te vragen, en deze toont zich niet alleen bereid, dit onmiddellijk toe te staan, maar er zelfs nog iets op toe te geven, dat zijn kunstbroeder bij latere ontdekking zeker minder aangenaam zal zijn.

Allerlei

Ter onderscheiding van spoorwegcoupé's. -

Wien is het in den tegenwoordigen tijd van reizen en trekken al niet eens overkomen, dat hij, van den trein gebruik makend, en aan het een of ander station uitgestapt om van het buffet of een andere gelegenheid te profiteeren, bij het terugkomen in de haast zijn compartiment niet meer vinden kon?

Om dat ongerief te voorkomen, is men in Frankrijk op het denkbeeld gekomen de coupé's aan de buitenzijde van in 't oog vallende figuren te voorzien, waardoor de reizigers van verre hun compartiment kunnen herkennen.

De spoorwegmaatschappij *Paris-Lyon-Méditerranée,* die het initiatief tot deze nieuwigheid heeft genomen, zal zich beijveren het zoo vernuftig mogelijk toe te passen. Men zal voor de figuren afbeeldingen van dieren of personen nemen, zoodat men in het vervolg geen nummer meer zal hoeven te onthouden om een bepaalde coupé terug te vinden. Heeft men bijvoorbeeld iets in den wagen laten liggen, dan zegt men niet meer tot den stationschef: ‘mijn paraplu ligt in No. 354,’ maar bijvoorbeeld: ‘ze ligt in den olifant.’

KUNSTBROEDERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. LIMMER.

Dat kan nog tot aardige tooneeltjes aanleiding geven, als de reizigers, na zich wat lang aan het buffet opgehouden te hebben, op het affuiden van den trein, verschrikt naar de coupés stormen.

'Papa,' zal bijvoorbeeld een bengel roepen, 'hier is onze walvisch.'

'Hou je mond, jongen; we zaten in geen walvisch; we hadden een haai genomen.'

Elders zal een reiziger den conducteur de coupé van Karel den Groote of Van Speyk vragen. En het lijdt geen twijfel of ook de reclame zal zich wel weer van dit stelsel meester naken, zoodat de eene coupé naar Van Houtens cacao en de andere naar de thee van Brandsma genoemd wordt.

Per rijwiel naar de Noordpool. -

Tot dusver heeft, voor zoover wij weten, niemand nog de Noordpool gezien. Aan pogingen van liefhebbers heeft het anders niet ontbroken. Van den Amerikaan Franklin af, die onderweg bezweek, tot den Noor Nansen, die juist op het oogenblik bezig is te probeeren of hij gelukkiger zal wezen, zijn de waaghalzen van alle natiën niet te tellen, die te scheep, per slee of te voet de reis naar de Noordpool beproefd hebben - zonder hun doel te bereiken.

Tevergeefs heeft kapitein Hatteras, romanesker gedachtenis, zoo wat alle bekende vervoermiddelen aangeraden, de drijvende ijsschotsen en onbestuurbare luchtballons niet uitgesloten, en hebben zijn denkbeelden zelfs bijval gevonden.

Vergissen wij ons niet, dan stelde toch de reeds genoemde Nansen kort geleden voor, zich tijdens den ijsgang op een losgerukte schots in te schepen en, gebruik makende van de zeestroomingen, die van Nova Zembla naar Groenland loopen, in de begeerde richting te stevenen. En van den anderen kant heeft een jaar of twee, drie geleden een welbekend Fransch luchtvaarder, Gustave Hermite, getracht onder begunstiging der luchtstroomen een Noordpoolreis per ballon te organiseeren.

Maar aan een Noordpoolreis per rijwiel had tot heden nog niemand gedacht. Toch kon in onze dagen van wielersport een dergelijk denkbeeld niet uitblijven. Een Amerikaansch cyclist, met name Mèlins, heeft op zich genomen, aan de Noordpool de eer van het rijwiel te gaan handhaven.

Tot dat doel heeft hij zich aangesloten bij de expeditie Wellmann, die binnenkort naar die onherbergzane oorden denkt te vertrekken. Hij zal dus op een schip, dat opzettelijk voor den tocht is gebouwd en uitgerust, zoo ver mogelijk in de verlangde richting vooruit zien te komen, en wanneer hij niet meer verder kan en het uur der onvermijdelijke overwintering geslagen is, zijn rijwiel tusschen de beenen nemen.

Het spreekt van zelf dat dit een rijwiel van bijzonder maaksel is, vooreerst buitengewoon sterk van bouw en vervolgens ook geschikt om het ijs te berijden. Dit is nu juist geen nieuwigheid, daar de ijs-velocipèdes in Canada al sinds lang bekend zijn. Er bestaan er zelfs van verschillende modellen; sommige zijn, in plaats van raderen, van een soort stalen schaatsen voorzien; andere hebben wel raderen, maar bij deze steken de spaken buiten de velgen uit in den vorm van scherpe punten, die in het ijs vastgrijpen en zoo de voortbeweging verzekeren. Van welk type het bedoeld rijwiel des heeren Melins zal zijn, weten wij nog niet; maar in elk geval koestert hij er groote verwachtingen van.

Daarbij kan hij zich, als de gelegenheid zich daartoe mocht aanbieden, ook laten trekken door eskimo-honden, die overigens bijna onmisbare medehelpers zijn bij alle Noordpool-ondernemingen. In de wielrijderswereld weet men misschien niet dat een hond gemakkelijk voor een twee- of driewieler is te spannen. Dat heeft doctor Madeuf in den vorigen zomer door openbare proefneming bewezen.

Zooals men ziet, kan men het op een rijwiel ver brengen, en onze kampioenen schrikken voor niets terug. Na de bewoonde wereld veroverd te hebben, denken zij zich ook van de onbewoonde wereld meester te maken.

[Nummer 4]

ZONDER PIJN. NAAR DE SCHILDERIJ VAN DETTÉ.

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.

IV.

Een heerlijke, frissche, vroege lente.

Het geheele dal, waarin de fabriek Duberly lag, schitterde in fijn, zacht groen, in wit, in rozenrood. Heuvels glooien zacht neder naar de overhangende boomen, waaronder de beek voortstroomt; tegen de helling van een der boschrijke heuvels stijgt het dorpje omhoog, gegroept om den slanken kerktoren; diep in de laagte staat de fabriek, klein, niet hoog maar artistieker opgetrokken dan de meeste gebouwen van dat soort; de rivier scheidt haar van het woonhuis, maar een landelijke brug van boomstammen vereenigt ze weer.

De woning zelf gaat schuil onder seringen en gouden regen, alles nu schitterend in rijken, vollen dos; klimop rankt omhoog langs den geelsteenen gevel en valt in sierlijke slingers van het balkon omlaag; een soort terras met oranjeboomen in tobben en omringd door een steenen balustrade, daalt met eenige trappen af in den netten voortuin, en is door het hek van den grooten weg afgeschut. In dien tuin bloeien groote magnoliastruiken en staan veel winterplanten, die in het bladerlooze jaargetijde er nog een frisch, vroolijk aanzien aan geven. Alles blinkt en schittert aan het huisje, de spiegelruiten zijn half bedekt door roode gordijnen, helder opvlammend tusschen al het groen. De fabriek stoot vroolijk haar zachtblauwe rookwolkjes uit, in den hemel van nog dieper blauw. De laan van bloeiende lindeboomen kronkelt een kwartier lang weg naar het kleine station, dat aan den overkant ligt van de beek.

Juist was de trein aangekomen en vluchtte, dampend en snuivend, weg tusschen de heuvels; weinige passagiers waren uitgestapt, een paar mannen in blauwe kielen, een enkel vrouwtje met een mand aan den arm en een doek om het hoofd.

Ook een heer, die zich blijkbaar vreemd voelde in deze omgeving, dralend over het kleine perron liep, eens rondkeek en toen den chef vroeg of hij hem den weg wilde wijzen naar de fabriek Duberly.

De chef, blijde eens met iemand een woordje te kunnen spreken, wees hem overdreven beleefd vol drukke gebaren den niet te miskennen weg naar de fabriek; de vreemdeling luisterde half verstrooid, bedankte en ging toen langzaam, besluiteloos, den weg op; telkens stond hij stil, keek eens rond, haalde diep adem en deed dan weer eenige stappen vooruit.

't Had er veel van óf hij, hoe dichter bij het doel komend, hoe meer er tegen opzag het te bereiken.

Eindelijk stond hij voor de fabriek; vrede, kalmte rustte over het heele groepje gebouwen en die vrede en kalmte straalden er uit om zich aan de omgeving mede te deelen.

Het was geen reusachtige, onrustige fabriek, een van die zwarte, rookerige steenklompen, die een geheele landelijke omgeving bederven, de lucht mijlen ver in den ronde besmetten met roet en rook, maar een vriendelijk, bescheiden gebouwtje in harmonie met de natuur daarom heen en zoo vriendelijk verscholen in groen en

bloemen, dat het bijna scheen of het voor zijn aanwezigheid excuus wilde vragen door zich zelf zooveel mogelijk te doen vergeten.

Een ouderwetsche brug van grijzen steen, welfde zich eenige minuten verder over het riviertje, dat nu kalm en vroolijk in zijn diepe met varens begroeide bedding murmelde, maar op andere tijden soms boos en driftig tegen de steenen der brug kon beuken.

Op de brug stond de reiziger even stil; hij scheen ook geheel onder den indruk te raken van den schoonen, frisschen morgen, hij zag naar de met bouwland en bosch bedekte heuvels, naar het dorpje met zijn eenvoudige huizen en zijn gothieke kerk, hij zag op de brug een verweerd steenen beeld van den H. Johannes Nepomucenus en verder op den weg, die iets hooger begrensd werd door het ijzeren hek van het woonhuis der Duberly's, en 't was of hij lood onder de voeten had, of hij den moed miste het bruggetje weer af te dalen.

Hij scheen zelfs te weifelen of hij niet beter deed terug te keeren naar het station, maar eensklaps nam hij een vast besluit en maakte een oogenblikje later met een beweging vol vastberadenheid het hekje open, dat langs een pad van geel zand naar het terras leidde rondom een fluweelachtig zacht grasperk met een groot bed lentebloemen in het midden.

Een jong meisje stond bij het bed; zij had een eenvoudig roze katoenen blouse aan met een donkeren rok; zij was blootshoofds en een dikke blonde vlecht viel op haar rug; zij begoot de bloemen en zag verbaasd op, toen het hekje geopend werd en de vreemde gast binnenkwam.

Hij boog zich beleefd, zijn hoed afnemend en vroeg of hij hier terecht was bij mevrouw Duberly.

‘Ja, mijnheer!’ antwoordde zij vriendelijk, ‘moet u mevrouw spreken? Mijnheer is op de fabriek.’

‘Neen, ik wilde mevrouw, als ik haar niet derangeer, een oogenblik ontmoeten.’

‘Zeker een reiziger in wijn,’ dacht het meisje, zette haar gieter neer en liep het gras over naar huis toe.

‘Wie moet ik zeggen dat er is?’ vroeg zij, en nu merkte de jonge man, dat zij er aardig en lief uitzag als een rozenknop, als de lente en de geheele natuur om zich heen.

‘'t Lijkt hier alles even jong en frisch te zijn,’ dacht hij en antwoordde hardop: ‘zeg u maar niets. Mevrouw kent mij toch niet. Straks zal zij het wel hooren.’

Zij glimlachte vroolijk en verzocht hem haar te volgen de trappen van het terras op. Een rood en grijs gestreept zeil beschutte het tegen de zon, een paar rottingstoelen en een canapé stonden om een met naaiwerk bedekt tafeltje, een groote, witte poes lag rustig te slapen op een der stoelen.

‘Wil u hier even wachten of liever binnengaan?’ vroeg zij, ‘ik zal moeder waarschuwen.’

‘O zoo, het aangenomen kind!’ zeide hij tot zich zelf. ‘'t Is hier heerlijk, ik zal gaarne even wachten.’

‘Ja, 't is een prachtige morgen, zoo'n mooi voorjaar herinnert zich niemand beleefd te hebben.’

Zij snelde weg, door de geopende kamer, waarin Ferdinand degelijke, flinke meubels zag met een artistieken stempel voorzien, zich uitende in bonte draperieën, bloemschotels aan de muren, bouquetten van pauwenveeren en gedroogde palmen, midden op tafel een bord vol bloeiende vergeet mij-niet. De kamer zag er echter wel wat te zwaar, donker en te solide uit, dacht hij bij deze lenteachtige, frissche, jonge

omgeving, maar er was toch blijkbaar een andere hand aan bezig geweest om al het ernstige te temperen en er een waas van vroolijkheid aan te geven.

Het meisje was intusschen naar de keuken gegaan, waar mevrouw Duberly de meid hielp aan een schoteltje voor het middageten.

De twintig jaren, die zij ouder was, hadden haar lokken geheel vergrijsd, haar huid gerimpelder en doorschijnender gemaakt, maar overigens had zij niets verloren van haar vlugheid en redzaamheid; die donkere gitoogjes dansten onder het gouden brilletje nog op en neer, zwierven overal rond om te zien, of er hier of daar iets te beredderen, iets te veranderen viel.

‘Moeder!’ riep de pleegdochter, de deur openende.

‘Maar kind!’ en snel keerde de oude vrouw zich om. ‘Wat maak je een tocht!’

‘Tocht op dezen mooien, warmen ochtend...’

‘'t Is nog April. In mijn tijd zette men de kachel nooit weg vóór Mei en zat niet met open deuren vóór dat April goed en wel uit was.’

‘Och moes! De wereld verandert, maar zoo zou ik mijn boodschap vergeten, die toch zoo'n haast heeft. Er is een heertje om u te spreken, zoo'n *chic* heertje, hij moet zeker een bestelling van u hebben in wijn. Hij weet ook niet wat hij doet om naar mevrouw te vragen en niet naar mijnheer! Die is altijd veel gauwer over te halen.’

‘Ik heb geen tijd! Vraag jij hem maar wat er van zijn dienst is! Die menschen zijn zoo vervelend.’

‘Hij moet bepaald mevrouw spreken, zegt hij.’

‘Die pudding slaat neer, als ik er van daan ga; je kunt er veel gauwer van afkomen.’

't Meisje keerde naar het terras terug en zeide vriendelijk maar toch eenigszins uit de hoogte: ‘Mijn moeder is op 't oogenblik bezig. Kan ik de boodschap niet aannemen?’

‘O, ik heb den tijd om te wachten. Mevrouw behoeft zich volstrekt niet te haasten en de boodschap aannemen kan u moeilijk, want - ik kwam opzettelijk om kennis te maken met mevrouw, die mijn eigen tante is.’

‘Uw tante! dat verandert de zaak. Ik zal het dadelijk zeggen. En uw naam...’

‘Van Rhoden, Ferdinand van Rhoden.’

Zij had een kleur gekregen van blijdschap over de verrassing, die haar pleegmoeder wachtte, want zij wist dat deze vooral in den laatsten tijd er weet van had, dat alle banden met haar familie waren afgebroken.

‘Moeder, 't is een neef van u, Ferdinand van Rhoden.’

De oude vrouw keek haar van onder haar bril aan, als verstond zij haar maar half.

‘Van Rhoden, mijn neef! Een zoon van Jakob,’ zoo begon zij langzamerhand, ‘waar komt die van daan? Ach! heer! daar is de schuim nu toch heengeslagen! Hoe jammer, dat je mij ook zoo deed schrikken.’

‘Nu moeder, ik zal wel verder het eiwit kloppen; gaat u maar uw neefje goeden dag zeggen.’

‘Hij kan wachten,’ en het stemmetje klonk nu scherp en schel, ‘ik heb over de twintig jaar gewacht, dat iemand van de familie mij kwam bezoeken. Dan kan hij wel vijf minuten geduld oefenen.’

Zij wilde het niet laten merken, maar het bericht trof haar toch; zij had haar vader beloofd, nu bijna vijftig jaar geleden, dat zij haar halve broers en zusters niet zou verlaten, maar deze hadden zich nooit om haar bekommerd; eerst leefde hun moeder nog, die Bertha geheel aan haar lot had overgelaten; later gingen zij allen hun eigen weg, zonder ooit hun zuster, de gouvernante, iets te vragen. Zij waren allen dood, in Indië of in Amerika; alleen Jakob was hier gebleven, en na den kwaadaardigen brief

bij gelegenheid van Celeste's opname in hun huis, had zij niets van hem gehoord, zelfs geen aankondiging ontvangen van den dood zijner vrouw.

Dit vooral was een wonde plek in Bertha's ziel; dit kon zij niet vergeten; toch had zij Jacob gecondoleerd, toen zij van een anderen kant het sterfgeval vernam maar nooit op dezen brief antwoord ontvangen.

Dit herinnerde zij zich snel op dit oogenblik en hardop sprak zij een opkomende gedachte uit, geheel tegen haar gewoonte:

‘Hij heeft mij zeker noodig.’

‘Maar moesje! Oordeelt u nu niet voorbarig? Dat ben ik niet van u gewoon!’

Bertha ergerde zich over haar eigen inwendige opgewondenheid; zij waschte haar handen, droogde ze met bestudeerde langzaamheid af. Celeste schikte nog iets aan haar kanten mutsje, nam haar het keukenschort af en zeide toen lachend:

‘Ik wil dat die neef zijn tante heel mooi vindt. Kent hij u in het geheel niet?’

‘Wel neen! Zou zijn vader dood zijn of.... of....’

Een oogenblik later betrad de oude dame het terras; zij liep heel statig met kleine pasjes,

haar hoofd een beetje achterover, in haar eene hand het sleutelmandje, het teeken harer waardigheid, dat haar 's morgens nooit verliet.

Ferdinand stond op en maakte een deftige buiging.

‘Tante, ik heb de eer mij aan u voor te stellen.’

‘'t Wordt tijd, neef!’ sprak zij stijf en afgemeten, ‘ik dacht dat gij en mijn broer geheel vergeten hadt, dat er in zoo'n vergeten hoekje van ons land nog een tante van u woonde.’

‘Ik heb 't ook pas vernomen,’ antwoordde Ferdinand, ‘en door een toeval.’ Hij sloeg de oogen neer en ging met bewogen stem voort. ‘Wij staan zoo alleen. Mijn vader heett zich van zijn heele familie afgescheiden - ik weet niet waarom...’

‘Wil u plaats nemen, neef?’

En met een bevallig gebaar wees tante Bertha hem een der stoelen aan, terwijl zij zelf tegenover hem ging zitten. Zij sprak nog niets, maar bleef hem met haar doordringende oogjes strak aanzien.

‘Mijn vader meent reden te hebben zich over hen te beklagen.’

‘Reden tot klagen? Hij - heeft hij dat gezegd? Over mij?’

‘O neen, tante!. Vader sprak slechts in het algemeen. Ik dacht - ik geloof, dat het mijn moeders familie betrof.’

‘Daar weet ik niets van. Maar wat mij betreft, ik heb hem alles vergeven, wat hij mij voor onaangenaams heeft aangedaan - zullen wij niet naar binnen gaan? - 't is mij nog te vroeg in het seizoen om buiten te zitten.’

Gedwee volgde Ferdinand haar naar binnen en toen zij daar weer tegenover elkaar zaten, zette zij haar rede voort van hetzelfde punt, waar zij er mee was uitgescheiden.

‘En als bewijs daarvoor dient, dat ik hem geschreven heb, toen uw moeder overleden was; hoeveel jaar is dat geleden?’

‘Elf jaar.’

‘Neen, twaalf jaar met September is het geweest. Ik had in al dien tijd niets van hem gehoord en ik las het sterfgeval in de courant. Bij het graf houdt alle wrok op. Ik heb hem geschreven, zelfs gevraagd, of hij mij in kennis wilde brengen met zijn kinderen, hoeveel hij er had wist ik niet eens; ik verzocht hem zelfs uit naam van uw oom hier te logeeren en op dien hartelijken brief - bepaald hij was hartelijk - heb ik taal noch teeken terug ontvangen.’

‘Juist iets van pa!’

‘En na dien tijd kon *ik* toch geen stap meer doen; ik word een dagje ouder. Wie weet, hoe spoedig ik door Onzen Lieven Heer zal worden opgeroepen, en dan valt het mij hard met mijn eigen bloed niet in vrede te leven, gedurende dat korte spannetje jaren of maanden, die mij resten.’

‘Tante,’ en Ferdinand greep haar kleine, doorzichtige handen, ‘ik ook had zoo 'n behoefte u te zien. Vader weet het niet, dat ik hier ben, hij denkt het ik op reis ben naar een velocipèdewedstrijd in Luik, maar sedert ik hoorde dat ik nog een tante bezat, een goeie, lieve, oude tante, had ik geen rust meer. Ik wilde haar zien. Och tante! u kent mijn vader ook wel! Liefde heeft men zoo weinig van hem te wachten.’

‘Zijn zoon ook niet! God beware mij echter iets ten nadeele van een vader te zeggen tegenover zijn kind. Als broer kan ik hem beoordeelen, maar als vader mag ik het niet. Heeft u geen broers of zusters meer?’

‘Neen, niemand meer. Vader en ik staan geheel alleen.’

‘En waar woont vader nu?’

Ferdinand noemde het dorpje.
‘Hoe oud is u?’
‘Drie en twintig jaar.’
‘En welke betrekking heeft u?’
‘Ik heb er op 't oogenblik geen! Vader vond het onnoodig!’
‘Onnoodig voor een jongmensch een betrekking te hebben! - Nog eens, ik mag mij niet stellen tusschen zoon en vader. En hoe brengt ge uw tijd door?’
‘Met sport, met rijden, jagen, visschen.’
‘En verveelt dit nutteloos leven u niet?’
‘Ontzettend! Maar wat kan ik anders doen? Een huiselijk leven bezitten wij niet. Bij ons aan huis is het vreeselijk ongezellig en daarom had ik er behoefte aan, een onweerstaanbare behoefte om familie van mij te bezoeken, hun vriendschap te winnen, misschien hun raad te vragen.’
‘Dus hebt gij geen andere bedoelingen, om niets anders komt gij hier dan om kennis te maken met mij en uw oom?’
‘Welkebedoelingen zou ik anders hebben?’
Hij voelde dat die oude oogen met hun jeugdig krachtig vuur hem brandden in de ziel en hij zegende het getemperde licht in de kamer, dat hem in halve schaduw liet.
‘Ja,’ ging de oude vrouw met bewonderenswaardige scherpzinnigheid voort, ‘als wij rijk waren zou ik misschien in die onverwachte toenadering iets verdachts zien, maar dat zijn wij volstrekt niet. Integendeel! Uw oom moet in dezen tijd van concurrentie en reclame nog hard werken op zijn ouden dag. Bovendien hebben wij een kind.’
‘Die jonge juffrouw van daar straks?’
‘Ja, dat is *onze* dochter. Geld en goed kunt gij hier dus niet verwachten.’
‘O tante, zoo'n onderstelling!’
‘Neen, ik onderstel niets, ik stel mijzelf alleen gerust. Ik wil niets liever dan het kind van mijn broer, den kleinzoon van mijn vader...’
Hier trilde haar stem.
‘....Hartelijk welkom heeten. Hem zeggen dat mijn - ons huis ook het zijne is, dat ik geen wrok koester tegen zijn vader, al kan ik ook zijn onbesuisde handelwijze niet vergeten; maar ik wil niet gaarne dupe zijn, ik ben oud, maar nog te goed om als werktuig te dienen tot bereiking van het een of ander plan.’
‘Verduiveld!’ dacht Ferdinand, ‘die oude vrouw is een waardige zuster van mijn ouden heer. Wat een scherp, doordringend verstand. Ik moet op mijn tellen passen.’
‘Tante,’ zelde hij, op bedroefd klinkenden toon, ‘'t Spijt me voor u, dat het leven u zulke ondervindingen gegeven heeft. Als u mij wantrouwt is 't misschien het beste, dat ik maar heenga. Uw hart spreekt toch niet te mijner gunste.’
‘Het hart moet het nog van 't hootd leeren, neef! Maar ik wantrouw u niet, o neen! Ik wil alleen zekerheid hebben.’
‘Twijfelt u misschien nog, of ik Ferdinand van Rhoden wel ben?’
(Wordt vervolgd.)

Een logéetje uit Indië
door J. Vesters Jr.

IV.

Reeds een dag of tien had Nonnie te Amsterdam doorgebracht en zich daar, naar haar zeggen, kostelijk geamuseerd. Honderdmaal had ze wel verklaard, dat ze zulk een ontvangst niet had verwacht en nog nergens zulke gezellige, hartelijke menschen had aangetroffen. Mevrouw Van Swaay had zich voor haar dan ook letterlijk uitgesloofd en mevrouw Haspers deed voor haar dochter in hartelijkheid niet onder. De koopman zelf was al die dagen de beminnelijkheid in persoon geweest; hij vond Nonnie een charmant meisje en hij verklaarde, oprecht gemeend, dat het hem speet, toen ze van vertrekken begon te spreken.

De kansen van Antoine stonden, naar de verzekering van mevrouw Haspers en ook naar de vaste overtuiging van den pretendent zelf, allermagnifiekst. Met de prachtige broche, die hij haar gekocht had, was ze zeer ingenomen geweest, niet zoo zeer om de stoffelijke waarde van het cadeau, als om den persoon van den gever en zijn lieve attentie. Aan mevrouw Van Swaay had Nonnie, natuurlijk heel in vertrouwen, gezegd, dat ze Antoine een aardigen, degelijken jongen vond en dat ze wel geloofde, van hem te zullen kunnen houden.

Mevrouw Van Swaay had dit, natuurlijk met belofte van de stiptste geheimhouding, aan haar moeder en broer oververteld, die over deze verklaring van Nonnie in den derden hemel waren. Zulk een prachtig resultaat binnen zoo korten tijd hadden ze niet durven droomen. Maar hun hoop weid zekerheid, toen ze, door de welwillende tusschenkomst van mevrouw Van Swaay, kennis kregen van een onderhoud, dat Nonnie met den koopman gehad had.

Op zekeren morgen was ze hem op zijn kantoor komen opzoeken.

‘Meneer Van Swaay, ik zou u eens een oogenblikje alléén willen spreken, en daarom kom ik hier.’

De koopman ging met haar in een afzonderlijk vertrek en vroeg, min of meer ongerust: ‘Scheelt er wat aan, kindlief?’

‘Tidah[1], of liever, toch eigenlijk wel Iets. Ik kom u om raad vragen, en ik hoop maar, dat u het niet dwaas van mij zal vinden.’

‘Wel neen, kind, spreek gerust op, als ik je een raad kan geven, met genoegen.’

‘Welnu, meneer Van Swaay, dan moet u mij eens oprecht zeggen, hoe u over uw schoonbroeder denkt.’

‘Mijn schoonbroeder?’ vroeg de koopman verbaasd, ‘hoe bedoel je dat?’

‘Nu, ik zal het u maar ronduit zeggen: ik houd van hem.’

‘Is het hem dat?’ zei Van Swaay lachend.

‘Ja, u zal wel denken, wat een dwaas meisje, om zoo iets aan een vreemde te vertellen. Ik weet wel, dat dit hier niet het gebruik is, dat hier een heele omhaal van ceremoniën in acht wordt genomen. Maar ik ben nu eenmaal geen Hollandsche, ik ben een Indische, en heb zoo mijn eigen denkwijze en begrippen. Ik heb veel achting voor u, meneer Van Swaay, en veel vertrouwen, en daarom wilde ik u vragen, of uw zwager ook inderdaad is, zooals hij zich voordoet. Ik heb niemand, tot wien ik mij kan wenden, dan tot u. Van uw vrouw houd ik heel veel en ze is goed voor me, veel te goed, maar dit wilde ik haar niet vragen, omdat ze een zuster van Antoine en.... een vrouw is. Maar u zijt een man, u zal mij rechtuit zeggen hoe u er over denkt.’

De koopman was langzamerhand van zijn verbazing bekomen. Getroffen door het vertrouwen, dat het jonge meisje in hem stelde, nam hij haar hand en zei: ‘Wat je me daar vraagt, is heel ernstig, maar ik ben blij, dat ik een gunstig antwoord kan geven. Ja, Antoine is een solide jongen, die, ik ben er stellig van overtuigd, zijn vrouw gelukkig zal maken. Maar één ding moet ik je toch doen opmerken.’

1) Neen.

‘En dat is, meneer Van Swaay?’

‘Dat je wel wat vlug te werk gaat. Je bent nog maar enkele dagen hier.’

‘Nu hoor ik den bedachtzamen Hollander weer,’ zei Nonnie lachend. ‘Maar als u nu zegt, dat het een solide jongen is, - u, die hem al zooveel jaren kent, - dan ben ik van dien kant gerust. Bovendien ben ik nog niet getrouwd, en wie weet, of Antoine eigenlijk wel om me geeft!’

‘Om je geeft? Wel kind, je hebt ons aller hart gestolen, en dan zou die jongen alleen onverschillig zijn gebleven! Neen, van dien kant hoet je geen zorg te hebben.’

‘Welnu, meneer Van Swaay, ik denk bij mijn plan te blijven. Ik ga eerst mijn reis door Europa maken, en als u het goedvindt, kom ik dan over een half jaartje terug. Ben ik dan niet van gedachten veranderd, dan trouw ik Antoine.’

‘Ik moet zeggen, dat je doortastend bent,’ gaf de koopman lachend ten antwoord. ‘Maar die reis is heel goed, dan heb je al den tijd om er nog eens rijpelijk over na te denken.’

Dit gesprek, door Van Swaay aan zijn vrouw, en door deze aan de belanghebbenden verteld, maakte aan alle onzekerheid een einde. De Indische millionnaire was de zekere prooi van den overgelukkigen candidaat-notaris.

Czaar Alexander III van Rusland.
Keizer Frans Jozef van Oostenrijk-Hongarije.
Keizer Wilhelm II van Duitschland.
DE MEESTERS VAN DEN EUROPEESCHEN VREDE.

DE DOOD VAN ARCHIMEDES NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. VIMONT.

Een paar dagen na dit onderhoud, op een Dinsdag, zaten mevrouw Van Swaay en mevrouw Haspers in de huiskamer van eerstgenoemde. Mevrouw Van Swaay was bezig de invitaties klaar te maken voor de soirée, die den volgenden avond ter eere van Nonnie zou gegeven worden. Geruimen tijd hadden ze al op deze zitten wachten, toen eindelijk het jonge meisje, met haar valiesje in de hand, binnenkwam.

‘Wat ben je er laat, Nonnie,’ zei mevrouw Van Swaay, ‘we hebben al zoo lang op je gewacht.’

‘Ik ben voor zaken uit geweest,’ antwoordde de Indische.

‘Voor zaken, jij?’ zei mevrouw Haspers, ongeloovig glimlachend.

‘Ja, heusch, voor zaken, en nog wel bij meneer Van Swaay.’

‘Jij schijnt drukke confidenties met mijn man te hebben,’ merkte mevrouw Van Swaay met een ondeugend knipoogje op.

‘Confidenties? Wat wil je bij een koopman anders zoeken dan geldzaken?’ vroeg Nonnie.

‘Ik heb dan ook geldzaken met hem te behandelen gehad, een heele *tjerita*[1)]!’ En haar valiesje open doend, vervolgde ze: ‘Ik had voor dertig duizend gulden aan bankpapier bij me. Dat heeft meneer Van Swaay ingewisseld voor Fransch goudgeld....’

‘Maar dat is toch veel te zwaar, kind,’ viel mevrouw Haspers haar in de rede.

‘O, maar ik heb niet voor dertig duizend gulden goudgeld. Alleen maar voor tien duizend. Voor het overige heb ik een wissel op de firma.... laat zien.... o ja, Schröder te Berlijn. Meneer Van Swaay wilde me met alle geweld disconto geven, geloof ik dat hij het noemde, omdat de wissel eerst over drie maanden vervalt. Ik had alle moeite van de wereld om hem daarvan terug te brengen. Wat kan mij die disconto schelen. *Soedah*!’ Hierna sloot het jonge meisje haar valiesje weer. ‘En zeg me nu toch eens, wat je daar aan het doen bent. Het lijkt wel of je met schrijven je brood moet verdienen.’

‘Ik ben de invitaties aan het klaar maken voor de soirée van morgenavond.’

‘Dat is heerlijk,’ riep het jonge meisje, opgetogen in de handen klappend. ‘Komt er veel volk?’

‘Neen, 't is maar *en famille,* om het zoo te noemen. Enkel de beste vrienden van moeder en van ons. Mijn man houdt niet van groote partijen.’

‘Zooveel te beter,’ zei Nonnie. ‘Een klein gezelschap is ook prettiger dan zoo'n groote *soesah.* Je bent dan meer vertrouwelijk, en ik heb nergens meer het land aan dan aan vervelende ceremonies. Maar wat hebt u een last met me!’ riep ze plotseling uit.

‘Volstrekt geen last,’ repliceerde mevrouw Van Swaay, ‘integendeel, het is ons allen een genoegen. Alleen spijt het ons, dat je nu al zoo gauw weggaat.’

‘Ga je nu zeker overmorgen?’ vroeg mevrouw Haspers. ‘Kan je er nog niet een paar daagjes bij aanknoopen?’

‘Neen, lieve mevrouw, onmogelijk. Mijn plan staat vast en daar laat ik me niet van afbrengen. Maar ik zal u niet vergeten, daar kan u op rekenen.’

‘Ook wij zullen altijd aan je denken,’ verzekerde mevrouw Van Swaay, ‘en dan kom je dus stellig terug?’

‘Zeker, zeker, en ik zal u dikwijls schrijven, en mevrouw Haspers ook.’

‘Ga je nu eerst naar Brussel?’ informeerde mevrouw Van Swaay.

1) Geschiedenis.

‘Ja, eerst naar Brussel, dan naar Parijs, dan naar Rome, vervolgens naar Weenen en Berlijn. Maar of ik me precies aan dit itinerair zal houden, weet ik niet. Het zal er ook veel van afhangen, of het me bevalt. Binnen een half jaar ben ik in alle geval terug.’

‘Wat zal die tijd lang vallen,’ verzuchtte mevrouw Haspers.

‘Kom, kom, mevrouw, de tijd gaat gauw genoeg voorbij. Maar neem me niet kwalijk, nu moet ik weg, want ik heb nog een en ander te beredderen. Ook moet ik mijn dagboek bijhouden. Ik kom dus niet terug voor morgenavond.’

‘Niet voor morgenavond!’ riepen mevrouw Haspers en haar dochter uit één mond. ‘Maar kind, zóó lang kunnen we je niet missen,’ zei de oude dame.

‘Moet je den laatsten dag weer in Amsterdam gaan rondzwerven?’ vroeg mevrouw Van Swaay lachend.

‘*Sayah*[1], ook al,’ antwoordde Nonnie. ‘Kom, geef me nu nog eenmaal mijn zin. Dus tot morgenavond acht uur.’

‘Zie dan ten minste dat je aan het diner komt,’ zei mevrouw Van Swaay, ‘we zijn nu zoo aan je gewoon, dat het ongezellig zal zijn, als we je moeten missen.’

‘En als ik dan weg ben?’ vroeg het jonge meisje.

‘O ja, dan moet het, maar dit plezier moest je ons nog doen. Van Swaay zal ook niet graag zien, dat je wegblijft.’

‘Nu, als het eenigszins kan, kom ik om zes uur. Maar er vast op rekenen, moet je niet, en op mij wachten, als ik er niet ben, evenmin.’

‘In Gods naam dan,’ zei mevrouw Van Swaay. ‘Maar nu zou ik nog vergeten, je mijn nieuw toilet te laten zien, dat ik voor de soirée heb laten maken 't Is beeldig mooi, al zeg ik het zelf, en het staat me zoo goed, niet waar moeder? Heb je nog even tijd om het te bekijken?’

‘Heusch, ik heb geen tijd meer. En dan, morgenavond zie ik het immers vanzelf. Anders is er ook de verrassing af. Nu, dag mevrouw Haspers, dag mevrouw Van Swaay, tot morgen dus. Ik bedank u alvast voor het prettige avondje. Complimenten aan mijnheer en aan Antoine. Hij komt immers stellig? Nu, dat doet me genoegen. Zeg ook de kinderen van me goeden dag’

Toen Nonnie vertrokken was, bleven de beide dames nog lang pratende bijeen, vol van het heerlijke avondje, waarvan zij zich zooveel voorstelden, en van de schitterende toekomst van Antoine.

Het jonge meisje begaf zich met vluggen tred naar het *American Hotel* en begon, op haar kamer aangekomen, haastig te schrijven. Toen ze het briefje af had, schelde ze. ‘Laat dit onmiddellijk bezorgen bij den juwelier Verhoek in de Kalverstraat,’ zei ze tot den binnentredende.

Een half uur later kwam de juwelier aan het hotel. ‘Is hier juffrouw Brandelaar gelogeerd?’ vroeg hij aan den *maître d'hôtel.*

‘Juffrouw Brandelaar, ja.’ gaf deze ten antwoord, ‘al acht dagen. Puissant rijk en fameus royaal. Geparenteerd met de Van Swaay's en de Haspers,’ informeerde de man verder.

‘In order,’ zei de juwelier. ‘Kan ik naar de kamer van de dame gaan?’

‘Zeker, volg me maar.’

Toen de juwelier binnentrad, was Nonnie juist bezig, het goudgeld tot rolletjes te maken, terwijl een lias bankpapier naast haar op tafel lag.

‘Ik stoor u toch niet, freule?’ vroeg de binnentredende, door het gezicht van al dat goudgeld en die banknoten geheel gerust gesteld.

1) Ja.

‘O neen, volstrekt niet; u is zeker meneer Verhoek?’

‘Om u te dienen, freule.’

‘Neem u plaats, meneer.’ zei Nonnie, de stapels goudstukken een weinig ter zijde schuivende. ‘Heb u wat moois meegebracht?’

‘Prachtige broches en colliers, freule, diamanten, smaragden, saffieren, kortom van alles. Nergens zal u een rijkere keuze hebben.’

‘Op aanraden van mevrouw Van Swaay heb ik mij ook tot u gewend. Nu, laat eens zien’

De juwelier stalde op tafel een aantal kostbare kleinoodiën uit, die een schitte enden glans verspreidden, maar waarvoor Nonnie, die er aan gewoon was, geheel koel bleef.

‘Ik heb eigenlijk weinig verstand van edelgesteenten,’ zei de Indische ten slotte; ‘er is toch geen bezwaar, dat ik mevrouw Van Swaay mee laat kiezen? Morgen geven ze een soirée, en dan zou ik wel een collier voor me zelf willen hebben, terwijl ik ook mevrouw Van Swaay en mevrouw Haspers een of ander zou willen offreeren.’

‘In het minst geen bezwaar, freule, in het minst niet.’

‘Je hebt immers alles genoteerd, want ik houd van stipheid. Als je wil,’ vervolgde ze lachend, naar het bankpapier wijzend, ‘kan je wel enkele papiertjes van duizend tot pand krijgen.’

‘Volstrekt niet, ik vertrouw de freule ten volle,’ zei de juwelier, ‘familie van mevrouw Van Swaay en mevrouw Haspers, de beste namen uit de stad.’

‘Zooals je wil; men kan anders in onzen tijd niet te voorzichtig zijn.’

‘Daar heeft de freule gelijk in, maar ik ken mijn volkje,’ hernam Verhoek. ‘Dag freule, ik hoop, dat u een goede keus mag doen.’

‘Ik twijfel er niet aan,’ zei Nonnie. ‘Bonjour, meneer Verhoek.’

(Wordt vervolgd.)

Bij de Platen.

Zonder pijn. -

Dit aardig tafereeltje bewijs ons, dat de brutale bluf der tandentrekkers die met het onbeschaamdste gezicht van de wereld verzekeren, u ‘zonder pijn, zonder de minste pijn’ al de kiezen uit het gebit te rukken, niet van vandaag of gisteren dateert. De schilderij verplaatst ons minstens een honderd jaar terug, maar behoudens costumes en omgeving is alles hetzelfde als nu. Wie ooit de operatie ondergaan heeft, weet er van mee te spreken.

Het heet, dat het maar een kleinigheid is, in een wip gedaan. De patiënt heeft zich maar een oogenblik goed te houden, en eer hij het weet, is de leelijke kies, de oorzaak van zooveel razende pijn en slapelooze nachten, er voorgoed uit. De vaardige tandmeester verlost er hem van zonder de minste pijn, ja, met een onverstoorbaar lachje op 't gezicht.

O zeker, maar de wanhopige spartelingen van den armen lijder bewijzen, dat *hij* er zeker niet zonder pijn afkomt. En dan moet zoo'n aap van een jongen, des tandmeesters helper, hem neg heimelijk in zijn leed bespotten!

De meesters van den Europeeschen vrede.

- In de laatste maanden is het vraagstuk van een algemeene ontwapening weer herhaaldelijk ter sprake gebracht, daar meer en meer het gevoelen veld wint, of liever de feiten uitwijzen, dat door de schromelijke opdrijving der uitgaven voor leger en vloot, Europa ten laatste aan uitputting zal moeten sterven.

En wie zouden krachtiger den stoot kunnen geven tot die zoo vurig gewenschte ontwapening, dan de drie machtige keizers van Duitschland, Oostenrijk en Rusland? Zeker, de tijd ligt al ver achter ons - alles gaat tegenwoordig zoo vlug - dat het Drievoudig Verbond uit de drie keizerrijken bestond; maar toch twijfelt niemand er aan, of zoowel de jeugdige Duitsche keizer als de bedachtzame czaar van Rusland en de grijze monarch van Oostenrijk-Hongarije, zijn, elk voor zich, met de beste gevoelens bezield, om den Europeeschen vrede te bewaren.

Maar de vrede kan op den duur niet bewaard worden, als de wapeningen steeds *crescendo* gaan, en daarom hopen wij, dat spoedig verwezenlijkt mag worden wat onze fraaie gravure voorstelt: de drie machtigste vorsten van Europa tot heil van hun volken en van heel ons werelddeel beraadslagend, hoe op de beste wijze den looden last van het militairisme af te schudden, die Europa verplettert.

De dood van Archimedes. -

Mag Euclides terecht de vader en grondlegger der wiskundige wetenschappen genoemd worden, Archimedes was een van zijn eerste en schranderste leerlingen. In het jaar 287 vóór Christus te Syracuse op Sicilië geboren, hield hij zich zijn heele leven met nasporingen op het toen nog maar weinig ontgonnen veld der exacte wetenschappen bezig en verrijkte zoowel de wiskunde als de natuurkunde - deze laatste vooral op het gebied van mechanica en hydrostatica - met belangrijke ontdekkingen.

Nu spreekt het wel vanzelf, dat men niet alles, wat aan Archimedes wordt toegeschreven,

als een Evangelie behoeft te gelooven; de man is al meer dan 2000 jaar ter ziele, maar toch is het onbetwijfelbaar zeker, dat zijn verdiensten voor de wis- en natuurkunde buitengewoon groot zijn.

Zoo ontdekte hij, om maar iets te noemen, dat een kegel, een halve bal en een cilinder, met herzelfde grondvlak en dezelfde hoogte, tot elkaar staan als de getallen 1, 2 en 3; toonde aan, dat de oppervlakte van een cirkel gelijk is aan die van een driehoek, met den omtrek van dien cirkel als basis en de straal als de hoogte; stelde vrij nauwkeurig de waarde van de fameuze π (de verhouding van de middellijn des cirkels tot den omtrek) vast, waaraan na hem nog tal van anderen hun krachten hebben beproefd.

Meer bekend dan door dit alles, is Archimedes door de naar hem genoemde natuurkundige wet, dat een lichaam in een vloeistof zooveel aan gewicht verliest, als de door het lichaam verplaatste vloeistof weegt. 't Is evenwel de vraag, of de beroemde geleerde ook hierdoor wel zoo bekend zou zijn, als er niet een vertelsel aan verbonden was.

Op zekeren keer dan - zoo beginnen immers alle vertelsels - had Hiëro, koning van Syracuse, een goudsmid een gouden kroon laten vervaardigen. De goudsmeden schijnen in dien tijd een slechte reputatie gehad te hebben, want, hoewel de kroon even zwaar woog als het daarvoor bestemde goud, vertrouwde Hiëro de zaak niet en was bang, dat de goudsmid er zilver onder gemengd had.

De koning ging nu naar Archimedes en vroeg dezen, of hij dat vraagstuk niet kon oplossen. Thans zou een veertienjarige scholier, die in de vergelijkingen van den eersten graad met één onbekende thuis is, het met behulp der wet van Archimedes in vijf minuten oplossen; maar voor Archimedes, die toen zijn wet nog moest vinden, was het een zeer ingewikkeld probleem.

Evenals het toeval vaak tot de belangrijkste ontdekkingen heeft geleid, zoo was het ook hier. Op een keer dat Archimedes een bad nam, bemerkte hij, dat zijn lichaam uit de boordevol gevulde badkuip zooveel water verplaatste, als de inhoud van zijn lichaam bedroeg.

Naar er verder bijverteld wordt, zou Archimedes onder het uitroepen van het sedert te pas en te onpas gebruikte woord *Heureka*! ik heb het gevonden, naar huis gesneld zijn.

Hij had nu spoedig gevonden, dat zuivergoud 52 duizendsten en zilver 95 duizendsten van zijn gewicht in water verliest. De kroon, die 7482 gram woog, verloor 63 duizendsten van haar gewichtin water, en door een eenvoudige algebraïsche vergelijking kwam de schrandere geleerde tot de bevinding, dat de schelmachtige goudsmid niet minder dan 1914 gram zilver had gebruikt.[1)]

Niet minder verdienstelijk dan voor de hydrostatica, maakte Archimedes zich voor de mechanica. Zoo ontdekte hij de schroef zonder einde, naar hem de schroef van Archimedes genoemd, den takel, het planetarium en vond nieuwe stellingen voor het zwaartepunt en den hefboom. Op zekeren keer lichtte hij een reusachtig schip, *Alexandria* genaamd, dat Hiëro had laten bouwen, door middel van een aantal takels van de helling. Men vertelt zelfs, dat hij bij die gelegenheid tegen den verbaasden koning de merkwaardige woorden sprak: ‘Geef mij een vast punt buiten de aarde, waarop ik mijn hefboom kan plaatsen, en ik zal ze uit haar naven lichten.’

Opmerkelijk is het zeker, dat deze bolleboos onder de natuurkundigen reeds bekend moet zijn geweest met de kracht van den stoom en hem zocht toe te passen op het

1) Voor den belangstellenden lezer laten wij hier die vergelijking volgen.
Stellen wij het gewicht van het aanwezige goud op x gram, dan is het zilver 7482 - x gram. Het goud verliest 52/1000 in gewicht, x gram dus $x \times 52/1000$. Het zilver verliest in gewicht 95/100; 7482 - x gram dus $(7482 - x) \times 95/1000$. Dit gezamenlijk verlies is gelijk aan het verlies aan gewicht der geheele kroon, of $7482 \times 63/1000$.

Wij hebben dus $\frac{52\,x}{1000} + \frac{95\,(7482 - x)}{1000} = \frac{63 \times 7482}{1000}$

Deelen wij de drie termen dezer vergelijking door 1000, dan krijgen wij:
$52\,x + 95\,(7482 - x) = 63 \times 7482$, of
$95 \times 7482 - 43\,x = 63 \times 7482$, of
$32 \times 7482 - 43\,x =$
$43\,x = 32 \times 7482$, of
$x = 32 \times 174$, of
$x = 5568$
Het in de kroon aanwezige goud bedraagt 5568 gram, zoodat er 1914 gram zilver bij gemengd was.

werpen van kogels uit geschut. Dit geschut werd tot op een derde van zijn hoogte in het vuur geplaatst, zoodat het hierin aanwezige water in stoom veranderde, die door een kraan met zooveel geweld in een buis drong, dat een kogel ter zwaarte van een talent (ruim 62 Nederlandsche ponden) tot op verren afstand werd weggeslingerd.

Gedurende den tweeden Punischen Oorlog koos Syracuse de zijde van Carthago, maar haalde zich daardoor in het jaar 212 v. C. een belegering der Romeinen onder Marcellus op den hals. Bij dit beleg bewees Archimedes met zijn slingermachines, waardoor reusachtige steenklompen in het kamp der belegeraars werden geworpen, uitstekende diensten. Sommigen beweren zelfs, dat hij met behulp van brandspiegels de Romeinsche vloot in brand stak, maar door anderen is dit naar het rijk der fabelen verwezen.

Toen de vijanden eindelijk de stad hadden ingenomen, bevond Archimedes zich in zijn studeervertrek, waar hij meetkunstige figuren op den met zand bestrooiden vloer trok. In deze bezigheid was hij zoo verdiept, dat hij niets gewaar werd van wat om hem heen voorviel, en zelfs toen een Romeinsch krijgsman woest zijn woning binnenstormde, dacht hij niet aan zijn eigen levensgevaar, maar sprak, enkel bezorgd voor zijn teekeningen, de gedenkwaardige woorden: *Noli turbare circulos meos*! Wisch mijn cirkels niet uit!

De Romein bekommerde zich hier evenwel niet om, maar stak den geleerde zonder genade neer en maakte op deze wijze een einde aan het werkzaam leven van den 75-jarigen grijsaard. Dit oogenblik wordt door onze prachtige gravure op aangrijpende en plastische wijze voorgesteld. Na het bedrijven dier moedwillige daad schijnt de Romein evenwel met schrik geslagen en de gedachte bij hem op te komen, dat hij wellicht een groot man van het leven beroofd heeft. Het verbaasde gezicht van den tweeden Romein in de deuropening en de laaie vlammen der brandende stad op den achtergrond passen geheel bij het hoofdmoment van dit interessante schilderij.

Op het graf van Archimedes werd een cilinder en een bal van denzelfden inhoud voorgesteld, en door deze kenteekenen gelukte het 137 jaar later aan Cicero, toen hij quaestor op Sicilië was, de plaats te vinden, waar de groote wiskunstenaar begraven was.

Wereldtentoonstelling te Antwerpen. Het moezelhuisje. -

Als men op de Antwerpsche tentoonstelling moe gedwaald is in de groote hallen, en de Belgische afdeeling door den hoofdingang, onder den grooten koepel verlaat, vindt men terrechterzijde aanstonds een aangename rustplaats in het zoogenaamde Moezelhuisje. Gebouwd op een rots en geleund tegen een ouden, vervallen toren, trekt het reeds van verre den blik en noodigt uit tot een bezoek. De vindingrijkheid van het uitvoerend bestuur der tentoonstelling, die aan elk der talrijke koffiehuizen (of hoe men die rust- en drinkplaatsen noemen wil), zijn eigenaardig karakter verleende, heeft ook hier iets moois, iets typisch geleverd.

Verplaatst bijv. de Hongaarsche Czarda of het Weener café ons voor een oogenblik in het rijk van Frans Jozef, in het *Moselhäuschen* of liever in den *Gasthof zur Moselburg* zien wij ons overgebracht aan de boorden der Moezel, met haar aardige landhuisjes en vervallen kasteelen.

Het Moezelhuisje, waarvan onze gravure een getrouwe afbeelding geeft, is allerliefst gelegen op de rots, diemet mos en wilde struiken is begroeid. Onder het genot van een heerlijk glaasje *Moselblümchen* en de opwekkende tonen der Duitsche

muziek, heeft men van het balkon een mooi uitzicht op de prachtige tuinen der tentoonstelling, met den monumentalen voorgevel ter rechterzijde, terwijl aan den linkerkant nog een aantal gebouwen uit het groen opduiken, met de witte huizen en minaretten der Oostersche wijk in het verschiet. Of liever, men ga binnen door de groote deur met haar gekleurde glasraampjes en vindt in den oud-Duitschen *Gasthof* de Duitsche opgewektheid en gemoedelijkheid terug, die op den reiziger, die Moezel en Rijn heeft bezocht, steeds den aangenaamsten indruk achterlaten. Nog een kijkje in den ouden toren, nog een blik geworpen door de verweerde vensters, en uitgerust en verkwikt kan men zijn wandeling weer voortzetten naar andere landen en andere werelddeelen.

De dilettant-goochelaar

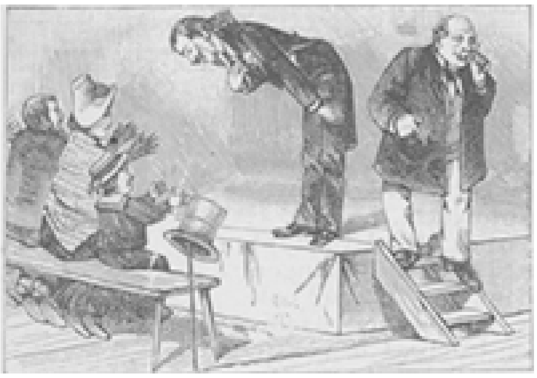

[Nummer 5]

DE STAMHOUDER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN O. KIRBERG.

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.
(*Vervolg.*)

Hij wilde zijn zakboekje voor den dag halen, maar met een welsprekend gebaar gaf mevrouw Duberly hem te verstaan dat het niet noodig was.

'Ik twijfel er geen oogenblik aan. Uw gelijkenis met uw moeder is te sprekend. Ik heb haar maar kort gezien en even gesproken; zij boezemde mij sympathie in. Gaarne had ik in zusterlijke verhouding met haar geleefd. Het mocht niet wezen.'

Zij zuchtte en Ferdinand sprak met gedempte stem:

'Zij is te vroeg gestorven.'

Deze woorden, waaruit oprecht gevoel sprak, vermochten meer dan alle mogelijke verklaringen op het hart en het verstand van mevrouw Duberly. Eenvoudig reikte zij hem de hand en sprak:

'Nu neef, ik zeg u welkom onder ons dak! Dadelijk komt oom. Ge blijft onze gast zoolang gij wilt.'

'O tante, u is veel te goed.'

'Dat hoop ik niet. Als gij het verdient kan ik niet te goed voor mijn broederskind zijn. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan.'

Zij sprak nu op ongedwongen toon met hem over allerlei familiezaken, zij had veel te vragen, maar Ferdinand wist op weinig te antwoorden. Alleen omtrent hetgeen zijn vader zelf en hem betrof was hij goed op de hoogte.

Er werd aan de deur getikt en Celeste kwam vragen of zij de koffie binnen zou brengen; mevrouw Duberly vroeg haar gast:

'Wij eten hier vroeg, maar drinken om twaalf uur een kopje koffie. U doet toch mede, neef?'

'Heel gaarne, tante!'

Het meisje kwam met het blad terug, zette het op tafel, alles even stil, netjes en handig.

'Onze dochter,' zei mevrouw plechtstatig. 'Juffrouw Celeste Wegers.'

Celeste keek met lachende oogen even op. Zij scheen er niet vreemds in te vinden, dat zij anders heette dan haar zoogenaamde ouders.

'Ik heb het genoegen reeds gehad met de juffrouw kennis te maken,' antwoordde de jonge Van Rhoden, 'is oom op de fabriek?'

'Ja vóór twaalf uur is hij niet te spreken, maar 't is op slag, niet waar Celeste?

O ja moeder! Daar hoor ik al de Engel des Heeren....'

Een zilverachtig klokje deed zijn tonen door de vallei galmen en zij drongen hier in de kamer door; mevrouw stond op, boog en ook Celeste deed eveneens, zij liet de kopjes op het blad staan, vouwde de handen en bad. Ferdinand, die nooit zoo iets gezien had, zag ze verbaasd aan, toen besloot hij maar haar voorbeeld te volgen, uiterlijk ten minste, want onder de leiding van zijn hoogwijzen vader had hij sedert lang alle gebeden verleerd.

De dames hadden echter met voldoening deze beweging van hem gezien en toen zij geeindigd hadden, vroeg tante hem goedig:

'Dat hoort men in Holland nooit, niet waar? De Angelus?'

'O zoo,' dacht Ferdinand, 'heet dat de Angelus' en herinnerde zich meteen het schilderij van Millet, dat zoo verbazend veel geld had opgebracht. 'O neen, tante, 't is daar al te protestantsch.'

'En gij volgt natuurlijk nog steeds de lessen uwer goede, vrome moeder! Och, ik herinner mij nog, wat zij zich hier gelukkig voelde. "Ach zus!" zei ze, "in een katholiek land ademt men toch dubbel, met lichaam en ziel." "Die uitdrukking is mij altijd bijgebleven."

'Ja, mama was zeer godsdienstig.'

'En zij waakt zeker nog over u? Misschien is zij het wel, die u het denkbeeld heeft ingegeven hier te komen.'

Een flinke, veerkrachtige tred deed zich in het achterhuis hooren en Henry Duberly kwam binnen; hij was nog minder veranderd in voorkomen dan zijn vrouw. Zilverwit waren zijn lange lokken en baard als twintig jaar geleden; het kalme, rustige, regelmatige leven en de gezonde, frissche berglucht hielden hem jong, krachtig, opgewekt. Met Celeste om hem heen, het vroolijke zonnetje in huis, voelde hij zich misschien nog beter dan voorheen, in het stijve, deftige huis, waarin zijn vrouw hem had willen wennen. Celeste had hem verteld, wat voor visite zich bij zijn vrouw bevond. Zijn ontvangst en begroeting waren geheel anders dan die van Bertha.

'Wel neef!' riep hij op gullen, ronden toon met zijn eigenaardig Vlaamsch accent, 'daar doe je wel aan, dat je eens je oude oom en tante komt bezoeken. En hoe gaat het pa? Nog flink? Nu, die is de dertig zeker ook gepasseerd. Dat vind ik eens zoo'n goed idee! De oudjes blijven thuis, en de jongen komen hen eens opzoeken. Je blijft eten, hé? Kom Celeste, haal me dat kistje met sigaren, je weet wel, die in het platte kistje. Inez, heeten ze, geloof ik. Je rookt immers?'

'Als de dames het toestaan?'

'O, hier is 't gepermitteerd, vooral als de ramen open staan. Lekker weertje, hé!'

'Man, je hebt je werkpak nog aan,' vermaande mevrouw.

'Nu, dat zou ook wat. Neef zal wel eens meer een ouden heer op zijn daagsch gezien hebben. Zie je, werken is zalig, zeg ik maar! Ik heb 't al zestig jaar aan een stuk achter elkaar gedaan en 't zou mij vreemd voorkomen, als ik eens vacantie nam.'

'Je had je toch wel een beetje kunnen opknappen.'

'Straks, vrouw, straks! Ik was te nieuwsgierig om dien neef van je te zien. Een flinke kerel, hoor! Had ik maar zoo n jongen!'

'Spijt het vader, dat ik geen jongen ben?' vroeg Celeste, die met het kistje terugkwam, schalks.

'Neen, om de weerga niet. Mijn dochtertje heb ik te veel noodig en dat moet ik zeggen, zij doet half jongenswerk. Nu is zij aan het boetseeren gegaan en zij doet het zoo flink, beter dan mijn knecht die mij onlangs verlaten heeft. Nu beginnen wij ook aan de bloemen in het genre Meiszner porselein.'

''t Is wel interessant zoo'n fabriek. Maar zij is zeker niet te bezichtigen?'

'Waarom niet? Je kunt er alles van zien, behalve - behalve een heel klein hokje, hé Celeste,' en hij knipoogde haar guitig toe. 'Dat is mijn heiligdom, daar komt niemand in. Zelfs mijn dochter niet. Nog niet!'

Bertha zat druk te breien; zij vond haar man veel te druk en te spraakzaam, hij liet zich als naar gewoonte weer veel te veel uit tegen iemand, dien hij nog geen tien minuten kende. Dat Duberly-geheim was Bertha's grootste zorg; tot nu toe had zij het streng bewaakt en zelfs er zich tegen verzet, dat hij het Celeste mededeelde.

''t Is altijd vroeg genoeg, men moet zich niet haasten,' was haar gewone gezegde. Zij vond het praten over dat geheim reeds zeer onnoodig en gevaarlijk. Wat had het

publiek daarmede te maken? Het zou nog het beste zijn als niemand ter wereld wist, dat er zulk een geheim bestond. Op haar verlangen had Duberly een boekje geschreven over dat procédé, en dit boekje werd door haar als goud bewaard. Men kon nooit weten, wat er gebeurde. Nu was het zeker ten minste dat hij 't niet in zijn graf medenam, maar er anderen over spreken dat diende voor niets.

'Dunkt je niet?' vroeg zij om het gesprek een andere wending te geven, 'dat neef veel op zijn moeder gelijkt?'

Duberly herinnerde zich het jonge vrouwtje, dat hij maar eens gezien had, slechts zeer flauw; bovendien was hij niet sterk in het vinden van gelijkenissen.

'Ik dacht meer op zijn vader,' antwoordde hij losweg.

'Maar man, hoe kan je dat zeggen. Jakob heeft een vierkant gezicht en zoo'n kin.'

'Geheel de uwe, tante!'

'Ja, dat zeggen zij meer,' antwoordde de oude dame eenigszins gevleid, 'de echte Van Rhoden's kin.'

'O, u is door en door een Van Rhoden. U lijkt veel op mijn vader, maar bij hem is alles scherper, bij u verzacht en verfijnd.'

'Ja, 't is me een popje, die tante van je,' verzekerde Duberly, met een blik vol warme genegenheid en bewondering zijn vrouw aanziende, 'zoo op 't oog is het niets, je zoudt ze wegblazen en van binnen is er een kracht in en een willetje, dat bergen zou kunnen verzetten, en kijk me die oogen aan, dat ziet bij dag en nacht....'

'Kom, Duberly, maak dat de poes wijs!'

'Poes laat zich niets wijs maken,' zei Celeste, die de sneeuwwitte poes op haar armen droeg. 'Poes weet wel dat alles waar is wat van de vrouw wordt gezegd.'

'En in de toekomst en in het verleden. Zoo iets heb je nooit gezien, neef. Is het bij de andere familie ook zoo? Zij zal den 1oen April iets doen of laten, omdat zij weet, dat het den 2oen September op wat anders invloed zal hebben. Zij zegt niets of zij weet vooruit, welke gevolgen dat hebben zal misschien over tien jaar.'

'Foei Henri, wat ben je weer aan den gang!'

Zij zat druk te breien, maar aan de ondeugende flikkering in haar oogen, en een eigenaardig vertrekken der dunne lipjes kon men genoeg merken, dat het haar goed deed, zoo door haar man te worden geprezen. Celeste lachte en keek beurtelings haar vader en moeder vroolijk aan.

'Wat eenvoudige menschen,' dacht Ferdinand, 'zij hebben plezier om niets. Dat kind schijnt zich goed met die oudjes te amuseeren. 't Zal lang duren vóór ik mij hier thuis gevoel.'

De koffie was uitstekend; er werd vlâ (Limburgsche taart) bij gepresenteerd en Ferdinand liet het zich smaken. In den loop van het gesprek vertelde hij dat zijn valiesje aan het station was gedeponeerd; oom besloot toen dadelijk iemand te zenden om het te laten halen.

Tegen halfeen ging Duberly even weg.

'Zaken gaan vóór,' zeide hij, 'na het eten kan je de fabriek zien. Praat nu maar wat met je tante over koetjes en kalfjes.'

'Wat een vroolijke, opgeruimde oude heer!' zei Ferdinand met oprechte bewondering, toen hij heen was, 'wat een verschil met mijn vader.'

Tante drukte de lipjes op elkander, als vreesde zij woorden daardoor te laten ontsnappen, die hier niet op hun plaats waren en ongeveer aldus zouden geluid hebben:

'Dat wil ik gelooven; een man, die zijn leven lang altijd zijn eigen wil heeft gedaan, zich noch om God, noch om zijn naaste bekommerde, die krijgt een treurigen,

somberen, ouden dag. Mijn goede man heeft altijd gewerkt en gebeden, en voor anderen geleefd; geen wonder dat Onze Lieve Heer zoo'n nuttig leven bekroont met een gezegenden, gelukkigen ouderdom.'

V.

Het eten viel Ferdinand ook zeer mede, alles was even smakelijk en degelijk als het heele huishouden. De eetkamer met zijn eikenhouten ameublement, uitkomend op het achtererf, - een moestuin die zich uitstrekte tot het water - en uit welks ramen men op de fabriek en het landelijke bruggetje kon zien, trof Van Rhoden nog meer dan de huiskamer door haar gezelligheid.

De oude heer had het hoogste woord; hij sprak over alles, veel en gemakkelijk; nu en dan slechts voegde tante Bertha er een woordje tusschen vol verstand en overleg; soms achtte zij het noodig, zijn vurigheid wat te temperen, en dat deed zij door een schudden van

het hoofd, een zacht verwijtend: 'Maar man, man!' of wel door hem beslist tegen te spreken. Hij zag haar naar de oogen. Die groote, forsche man scheen zich geheel te laten beheerschen door dat zwakke, nietige vrouwtje, maar hij deed het blijkbaar gaarne, hij had schik in haar wijsheid, haar scherp oordeel en vond het zeker een voorrecht door haar te worden terechtgewezen.

Celeste sprak nog minder dan haar tante, zij hield zich bescheiden op den achtergrond; al het huishoudelijke werk aan tafel werd door haar verricht. Zij schepte de soep op, sneed het vleesch.

'Zie je, 't is eigenlijk mijn werk,' sprak oom, 'maar ik ben in die dingen zoo wanhopig onhandig en nu moeder de vrouw er wat oud bij wordt, neemt de jonge juffrouw het haar uit de hand.

'Ja, maar Celeste moet het ook leeren,' verklaarde Bertha weer ophelderend.

Het meisje scheen te genieten in elk woord harer ouders; zij lachte over elke aardigheid van haar pleegvader, zag haar moeder naar de oogen om van haar allerlei stomme bevelen te ontvangen, die zij stil en handig uitvoerde. Geen dochter had Ferdinand ooit gezien, die haar eigen ouders zoo scheen te eeren en te gehoorzamen als dit meisje. Hij werd ook steeds spraakzamer; als man van de wereld kostte het hem weinig moeite onderwerpen te vinden, die het drietal belang konden inboezemen; hij zorgde er echter voor, dat niets een wanklank wierp in dezen kleinen kring; het kostte hem moeite zonder zijn keuze te beperken en zijn oordeel niet al te onbewimpeld uit te spreken. De gedachtenwereld van deze menschen was zoo geheel anders dan die van hem en zijn vader. Met zijn oom en Celeste te spreken en hen te boeien was geen zware taak, maar die zwarte oogen van tante hadden zulk een eigenaardige manier om hem van boven tot onder te bezien, van binnen en van buiten; en zij werd dat onderzoek maar niet moede.

'Wat wil ze toch weten?' dacht hij inwendig geërgerd. Hij bepaalde zich nu maar tot het doen van allerlei vragen, die zijn oom gelegenheid gaven hem uitvoerig te beantwoorden, en waardoor hij ook meer op de hoogte kwam van allerlei personen en toestanden uit deze geheel onbekende omgeving.

Hij deed trouw medemet het bidden; tot zijn verbazing herinnerde hij zich nog geheel en al de woorden van het 'Wees Gegroet' en de helft van het 'Onze Vader!' Hij verdacht tante wel dat zij door een kleine opening van haar vast gesloten oogen hem nog onder het bidden bestudeerde, maar hij was er zeker van, dat niets haar wantrouwen in zijn vroomheid op dit oogenblik kon opwekken.

Na het middagmaal noodigde oom Duberly hem uit, de fabriek te gaan zien.

'Tante gaat wat nadenken,' zeide hij lachend. 'wat wijsheid opdoen voor middag en avond.'

Celeste ruimde met de meid de tafel leeg en beide heeren, na nog een goede sigaar te hebben opgestoken, gingen door den moestuin naar de brug.

Duberly wees Ferdinand allerlei bedden van deze en gene groenten aan, toonde hem de vruchtboomen en voorspelde van de eenen meer, van de anderen minder oogst. Ferdinand luisterde aandachtig of 't hem zeer veel belang inboezemde; inwendig kon hij het niet begrijpen, hoe verstandige menschen zich daarvoor konden interesseeren.

'Doet je vader ook aan tuinbouw?' vroeg oom Duberly, na bij het aspergebed een paar ontsnappende aspergekoppen met pijpendoppen te hebben bedekt.

‘O hemel neen! Ik geloof niet dat mijn vader de groenten anders kent dan gekookt,’ antwoordde hij lachend.

Oom lachte hartelijk mee.

‘Maar heeft hij andere liefhebberijtjes?’

‘Politiek, jagen en visschen.’

‘Nu, daar moet ik juist niets van hebben, en jij helpt hem daar zeker in mede?’

‘Och neen! Ik kan ook niet zeggen, dat ik daar zooveel liefhebberij in heb. Papa wilde mij laten studeeren, maar ik heb er geen hoofd voor, al die dorre dingen, die bij elke studie komen, in mijn hoofd op te nemen. Ik ben toen aan het schrijven gegaan en had een heel aardige betrekking aan een Haagsche courant, maar onze hoofdredacteur heeft zich verwijderd en onze uitgever is failliet, en.... nu zat ik weer zonder werk!’

‘Dat deugt niet, jongmensch! Dat deugt niet! Zoo jong en dan niets te doen. Al ben je nog zoo rijk.’

Ferdinand keek oplettend naar een paar duiven, die in en uit vlogen door de bovenramen der fabriek en eindelijk zei hij op moedeloozen toon:

‘Niemand voelt het beter dan ik.’

‘Nu je bent nog jong genoeg om iets aan te pakken,’ ging oom goedig voort; ‘'t is maar de vraag waarvoor je geschiktheid hebt.’

‘Ik geloof voor alles en voor niets,’ en Ferdinand lachte.

‘Je moest hier blijven en mij helpen,’ zei oom, ‘ik ben geen jongmensch meer, ik heb mijn heele leven lang gewerkt en zou nu gaarne aan jongere krachten wat meedeelen van mijn taak.’

O als tante Bertha toch dien onnadenkenden ouden man gehoord had, hoe hij weer zijn hart op de tong droeg, wat zouden haar wenkbrauwen zich ontevreden gefronsd, hare verwijtende oogen hem streng aangezien hebben. Altijd sprak hij ook zijn mond voorbij: zoo kwam er een gedachte op in zijn levendigen geest, zoo moest hij die uitspreken, zonder ooit de gevolgen te berekenen, zonder te denken hoe hij later over zoo'n ondoordachte uiting spijt kon hebben.

Nauwelijks had hij die woorden ook gezegd, of Duberly voelde dat hij zich versproken had tegenover dat neefje, dien hij een paar uur geleden nog niet eens kende. Instinctmatig keek hij rond of zijn vrouw ze niet gehoord kon hebben, maar niemand had ze opgevangen dan de zwaluwen, die fladderend boven hun hoofd zweefden, en - de neef zelf:

‘O als dat kon! Maar u is een kunstenaar en ik ken niets!’

‘Denk je dat wij alleen kunstenaars hier kunnen gebruiken?’

‘Als u iets voor mij te doen heeft, zet u mij gerust aan het werk. Ik verzuim toch niets!’

Duberly zag nu in dat hij te ver was gegaan. Bertha zou het niet goedvinden, dat hij ten opzichte van haar neef een beslissing nam zonder haar te kennen.

Ferdinand toonde de grootste belangstelling bij de bezichtiging der fabriek; hij was zeer belezen en kon dus zonder in domheden te vervallen op de natuurlijkste wijze over de geschiedenis van het porselein en de verschillende soorten daarvan spreken. Hij had in het buitenland zulk een fabriek gezien, misschien ook maar alleen de beschrijving daarvan gelezen. In elk geval, zijn oom was zeer gevleid over de belangstelling, die hij toonde.

‘En nu het atelier van mijn eerste artiste,’ zeide Duberly lachend en tikte aan de deur, van een torenkamertje, dat men, na eerst een paar trappen opgegaan te zijn, bereikte.

‘Binnen,’ riep een heldere stem.

Duberly draaide aan den knop en zij kwamen in een eenvoudig atelier, maar dat er nu uitzag als iets zeer vreemds, bijna tooverachtigs. Een gekleurd raam op den achtergrond liet een overvloed van bonte tinten door, door de zon verguld en als 't ware verheerlijkt. Een glans als van een aureool gaf gloed en kleur aan de eenvoudige houten stoelen en kale deuren en aan het meisje, dat achter de werktafel zat.

Celeste had een blauwen werkkiel aan over haar gewone kleeding; haar vlecht was nu hoog opgestoken en zij zag er nu heel anders uit dan zoo straks, veel ernstiger, veel nobeler en stemmiger.

Er lag een tak rozen en seringen voor haar op de tafel, en een hoop wit geprepareerd gips, dat zij met haar slanke vingers bewerkte.

‘Neef wil je kunst eens zien, Celeste,’ zei Duberly en wees Ferdinand een tabouretje aan, terwijl hij zelf een stoel naderschoof.

‘Mijnheer komt juist op een goeden tijd,’ antwoordde het meisje eenvoudig, ‘ik ben juist aan een mooien tak bezig.’

En zij wees hem de heerlijk door elkander geslingerde bloemen, die zij nabootste.

(*Wordt vervolgd.*)

Een logéetje uit Indië
door J. Vesters Jr.

V.

Mijnheer en mevrouw Van Swaay zaten aan het diner, ook mevrouw Haspers en Antoine waren gekomen, maar Nonnie was niet verschenen, al had men nog half en half gehoopt, dat ze er bij tegenwoordig zou zijn.

‘Wat is het stil, nu Nonnie er niet is,’ merkte de koopman op. ‘Hoe een mensch er toch spoedig aan gewoon wordt.’

‘Ja, wij zullen ze erg missen,’ voegde mevrouw Van Swaay er bij.

‘Wat een vreemd idee toch van zoo'n kind, om een heelen dag moederziel alleen door een stad als Amsterdam te dwalen,’ merkte mevrouw Haspers op.

‘Nu, ik mag lijden, dat ze er op tijd is voor de soirée,’ hernam mevrouw Van Swaay, ‘want niets is vervelender, dan wanneer je moet zitten wachten.’

‘Ze zal er wel zijn,’ meende Antoine, ‘Nonnie heeft nog nooit gemankeerd, als ze haar woord gegeven had.’

‘'t Zou voor jou ten minste eene heele teleurstelling wezen, als ze eens niet kwam,’ zei Van Swaay.

‘En voor ons zeker niet,’ hernam zijn vrouw. ‘Maar wat gaan wij daar nu over zitten praten. 't Zou me niets verwonderen, als ze nog kwam vóór we met het diner klaar waren.’

Maar men was met het diner klaar, doch Nonnie was er nog niet. De teleurstelling nam met het oogenblik toe. Waar ze toch blijven mag! deze uitroep werd wel twintigmaal herhaald, zonder dat iemand opheldering wist te geven. 't Werd zachtjes aan acht uur, de meeste genoodigden waren reeds verschenen, doch de hoofdpersoon ontbrak nog altijd. Mevrouw Van Swaay trippelde in haar fraai nieuw costuum, waarvan zij zich zooveel had voorgesteld, doch waar ze nu niet eens meer aan dacht, zenuwachtig op en neer. Anders altijd even spraakzaam en innemend, wisselde ze

nu nauwelijks een paar woorden met de gasten, die zich niet bijzonder op hun gemak gevoelden.

Mevrouw Haspers begon al ongerust te worden en haalde zich allerlei histories van verdrinken en vermoorden in het hoofd. Antoine zat op zijn stoel op zijn knevel te bijten, veel ongeduldiger dan hij schijnen wilde tegenover de genoodigden, die hem benijdden om het fortuintje, dat hem zoo onverwachts was aangewaaid. Alleen Van Swaay bleef onverstoorbaar kalm. ‘Ik begrijp niet waarom je je toch zoo opwindt,’ zei hij tegen zijn vrouw, ‘Nonnie zal in geen zeven sloten te gelijk loopen ...’

‘Neen, dat niet,’ viel ze hem gejaagd in de rede, ‘maar het is zoo onaangenaam.... ik had zóó op dat avondje gerekend en me dan zoo teleur te stellen! 't Is nu al lang over achten. Als er maar niets gebeurd is.’

‘Wat zou er gebeurd zijn? Kom, zet je dat nu uit het hoofd. Ze zal er dadelijk wel zijn en dan komt alles vanzelf weer terecht.’

Maar Nonnie kwam niet; het werd halfnegen en nog was ze er niet.

‘Ik kan het niet langer uithouden,’ riep mevrouw Van Swaay uit, ‘ik ga er heen.’

‘Waarheen?’ vroeg de koopman

‘Naar *American hotel.* Ik wil toch eens hooren, of zij er niet is.’

‘Dan zal ik wel even gaan,’ zei Van Swaay, ‘maar als zij daar was, dan zou ze toch wel hier komen.’

TUSSCHEN DE BLOEMEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SANGA PINTO.
Salon des Champs Elysées 1893.

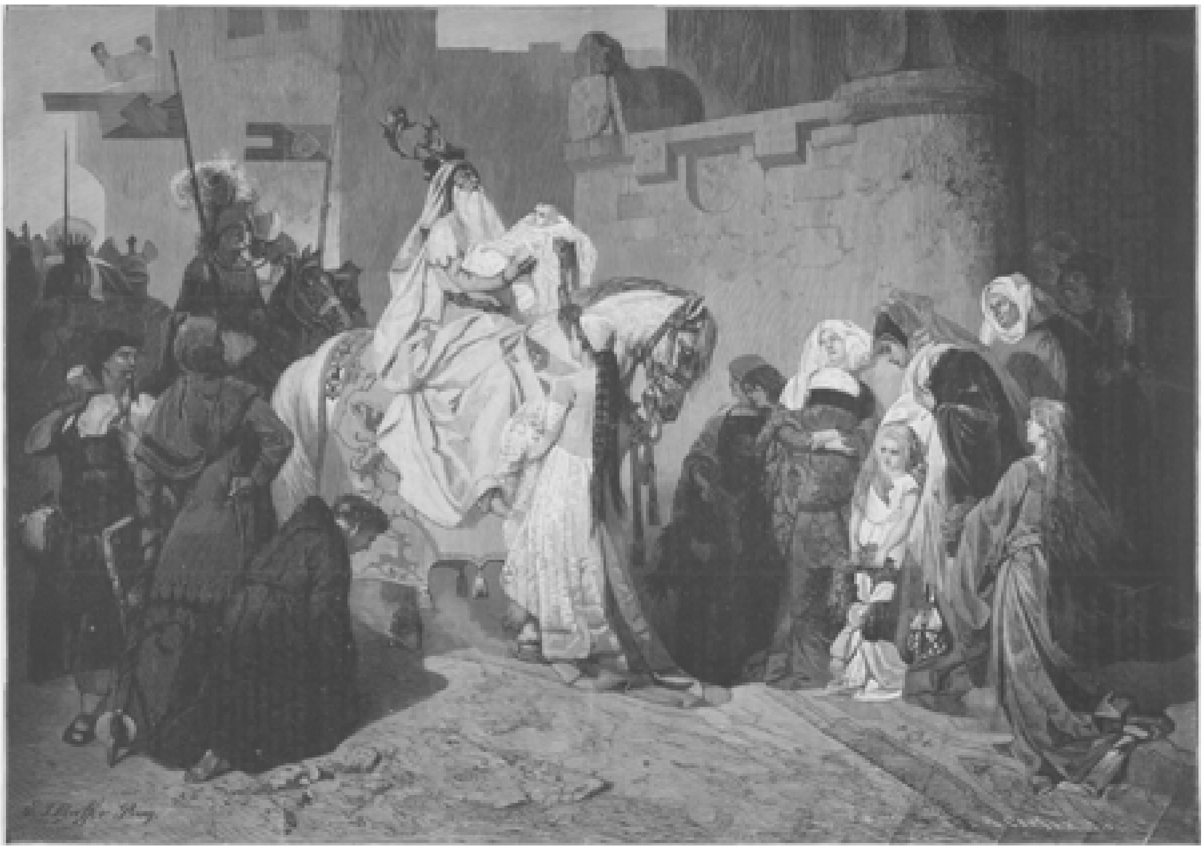

THUISKOMST VAN GRAAF EVERHARD VAN WURTEMBERG NA DEN SLAG BIJ DÖFFINGEN. - NAAR DE SCHILDERIJ VAN J.E. LAUFFER.

‘Neen, ik ga,’ herhaalde mevrouw, ‘en dan kan Antoine wel even meegaan.’

Een oogenblik later liepen beiden haastig de straat door. ‘Ik weet het niet, 't is misschien dwaas van me,’ zei mevrouw Van Swaay, ‘maar ik ben zoo bang, zoo bang....’

‘Kom, Emma, maak je nu toch niet angstig,’ antwoordde Antoine, ‘je hoeft toch waarachtig over Nonnie niet ongerust te zijn.’

‘Laten wij er maar niet meer over spreken,’ hernam mevrouw Van Swaay, maar haar arm beefde zoo in dien van haar broer, dat deze haar ongerust aankeek.

‘Weet je dan iets, Emma?’ vroeg hij.

‘Neen, ik weet niets, niets, maar me dunkt, dat het mis moet loopen.’

De jonge man vroeg niet verder, doch ook hij werd nu nadenkend.

Spoedig hadden ze *American hotel* bereikt. ‘Is juffrouw Brandelaar nog op haar kamer?’ vroeg mevrouw Van Swaay aan den spoedig ontboden *maître d'hôtel.*

‘Juffrouw Brandelaar? Neen, mevrouw, ze is den heelen dag niet hier geweest. Ik dacht....’

‘Den heelen dag niet?’ hernam mevrouw Van Swaay, die alle moeite had zich goed te houden. ‘Isze dan vanmorgen vroeg uitgegaan?’

Nu keek de *maître d'hôtel* op zijn beurt mevrouw Van Swaay verbaasd aan.

‘Uitgegaan, mevrouw? Maar ik dacht.... ze had gisteren gezegd, dat ze bij u logeerde.’

‘Heeft ze dan hier niet gelogeerd?’ vroeg mevrouw nogmaals, zich aan een stoel vasthoudend om niet te vallen.

‘Neen, mevrouw, juffrouw Brandelaar is gisterenmiddag uitgegaan en na dien tijd is ze niet meer terug geweest.’

‘Mijn God,’ riep mevrouw Van Swaay in de hoogste ontroering uit. ‘Heeft ze dan niets gezegd?’

‘Neen, mevrouw, dat ze bij u zou logeeren, anders niet.’

‘Als haar maar geen ongeluk overkomen is!’ liet Antoine zich ontsnappen.

Mevrouw wrong radeloos haar handen. ‘Is er niets op haar kamer, dat eenige aanwijzing kan geven?’ vroeg Antoine.

‘We zijn er niet op geweest, mijnheer,’ gaf de *maître d'hôtel* ten antwoord. ‘Als u even mee wil gaan...’

Een oogenblik later waren ze met hun drieën voor, de kamer van Nonnie aangekomen. Mevrouw Van Swaay klemde zich aan den arm van haar broer vast en sidderde als een riet. Het vertrek binnentredende, werden ze niets buitengewoons gewaar. Op de tafel lag evenwel een enveloppe, waarin een brief, met het opschrift: Den WelEdelGeboren Heer Van Swaay. Bevend nam mevrouw hem ter hand.

‘Gauw, Antoine, gauw naar huis! Mijn man kan misschien raad geven wat te doen.’

Nog vlugger dan ze gekomen waren, werd de terugweg afgelegd. Aan de voordeur wachtte mevrouw Haspers hen reeds op. ‘Nonnie er niet! Mijn God!’ jammerde de oude dame.

‘Gauw, moeder, roep August, hier in deze kamer. Maar stil, dat de gasten het niet hooren. Och, Antoine, ga jij maar even, want moeder beeft zoo, dat ze het allen zien moeten.’

De jonge man begaf zich naar den salon en fluisterde den koopman een paar woorden in het oor. ‘Wil mij een oogenblik verontschuldigen,’ zei Van Swaay met hetzelfde onverstoorbare flegma, dat hem nooit begaf; ‘het zal niet lang duren.’

Daarna ging hij met Antoine naar de kamer, waar zijn vrouw en moeder reeds in de uiterste spanning op hem wachtten.

'Och, August, Nonnie is weg, en deze brief lag op haar tafel.'

'Mijn God, ze is dood,' snikte mevrouw Haspers. 'Mijn God! mijn God!' en handenwringend keek ze Antoine aan, wiens schitterende toekomst zoo op eenmaal de bodem scheen ingeslagen.

Met de grootste kalmte, maar inwendig geweldig geagiteerd, scheurde de koopman de enveloppe open. Vluchtig overzag hij het schrijven: op zijn trekken stond verbazing en toorn te lezen. Evenwel slechts een oogenblik, want spoedig had hij zich geheel hersteld. 'Wie had dat kunnen denken!' mompelde hij.

'Is Nonnie dood?' vroeg zijn vrouw met bonzend hart.

'Heeft ze zich?...' informeerde mevrouw Haspers: het vreeselijke woord durfde ze niet uitspreken.

'Neen, ze is niet dood en heeft zich evenmin van kant gemaakt, maar het was Nonnie niet.'

'Nonnie niet?' vroegen drie stemmen in koor.

'Neen, het was een behendige oplichtster. Maar hier heb je den brief,' vervolgde Van Swaay, bij wien plotseling een denkbeeld opkwam, 'ik ga onmiddellijk naar de politie, misschien kunnen ze nog de hand op haar leggen. Veel hoop is er evenwel niet, want ze is ons meer dan een dag voor en de hemel weet waarheen ze gestoven is.'

Toen de koopman vertrokken was, nam Antoine den brief op en las het volgende.

WelEdelGeboren Heer.

Het spijt me zeer, dat ik moet vertrekken zonder afscheid van u te nemen en u te bedanken voor de meer dan hartelijke ontvangst, die mij in uw huis is te beurt gevallen. Of die ontvangst ook zoo hartelijk zou zijn geweest, als u geweten had, dat ik niet Nonnie was, maar... enfin, de naam doet er niets toe -laat ik in het midden. Zondig ik, door met stille trom te vertrekken, tegen de regels der welvoeglijkheid en dankbaarheid, ik wil dit althans eenigermate goedmaken, door van den anderen kant geheel oprecht te zijn. Daarom deel ik u het volgende mee.

Van uw neef George, die natuurlijk mijn zwager niet is, had ik vernomen, dat u te Amsterdam woonde en in goeden doen verkeerde. Van uw overvloed, meende ik, kon u mij wel een kleinigheid afstaan, en daar ik begreep, dat u zulks goedschiks niet zou doen, bedacht ik een list, die - tusschen twee haakjes gezegd - uitstekend geslaagd is.

Door een goede kennis, wiens hand nogal veel van die van uw neef George wegheeft, liet ik u melden, dat Nonnie Brandelaar naar Europa zou komen en u een bezoek brengen. Nonnie kwam dan ook inderdaad en werd allerhartelijkst ontvangen.

Om niets te verzwijgen, moet ik beginnen met te zeggen, dat de geschenken, die ik het genoegen had u te offreeren, valsch zijn: van goud of edelgesteenten is daarvan geen spoor te ontdekken. Al vermindert deze bekentenis hun waarde aanmerkelijk, toch hoop ik, dat ze u nog wel eens aan mij zullen doen den ken. De broche, die mijnheer Antoine mij vereerde, is echt, en daar blijf ik hem dankbaar voor, al spijt het mij, dat ik nu zijn vrouw niet kan worden, zooals de waardige mevrouw Haspers zoo van ganscher harte gehoopt had. Mijnheer Antoine had mij plechtig verzekerd, dat de dasspeld, die ik hem vereerde, steeds de aangenaamste herinneringen bij hem zou wekken. Dit nu durf ik, na deze onthulling, wel eenigszins in twijfel te trekken, maar toch vertrouw ik, dat hij mij niet geheel zal vergeten.

U, mijnheer Van Swaay, wil ik toch nog even vragen, of u, na dit alles, nog precies zoo over uw beminnelijken zwager denkt, als op dien gedenkwaardigen morgen, toen ik u om raad kwam vragen betreffende zijn persoon. U verzekerde mij toen, dat ik het hart van u en de uwen gestolen had. Dit zelfs *cum grano salis* - u ziet, dat ik behalve Maleisch ook Latijn ken - opgevat, geloof ik niet, dat u dit nu nog zou herhalen. Ik vraag daar ook niet naar: uw hart en dat van uw hooggeschatte familieleden geef ik u graag cadeau, daar u wel zoo beleefd is geweest mij klinkender en meer gangbare geschenken te geven. Met uw groote scherpzinnigheid hebt u natuurlijk nu al geraden, dat de banknoten, die u zoo welwillend was in te wisselen, valsch zijn. In alle geval zijn ze nu nog aardig speelgoed voor uw lieve kinderen. Ik wil hier nog bijvoegen, dat gij u omtrent uw wissel op de firma Schröder te Berlijn geen illusies meer hoeft te maken. Als u dit schrijven ontvangt, is hij reeds op een zeer achtenswaardig bankier geëndosseerd. Plaats en naam noemen kan ik niet, maar daar zal de politie wel voor zorgen, dat ze u dien troost ten minste verschaft. Ik behoef u wel niet te zeggen, hoe erkentelijk ik u ben voor dat vorstelijk geschenk van dertig duizend gulden. U kan er staat op maken, dat ik het geld goed zal besteden. Stel s.v.p. die goede mevrouw Haspers gerust, die meende, dat ik met volle handen kostbare cadeau's weggeef aan vreemden. *Pas si folle.*

Ik ben evenwel nog niet aan het eind van mijn bekentenis. Ik meende van mijn reputatie als Indische nabob en mijn parentage met zoo achtbare familiën als de Van Swaay's en de Haspers geen beter gebruik te kunnen maken, dan door twee vliegen in één klap te slaan. De eene vlieg was u - met uw verlof - en de andere de juwelier Verhoek in de Kalverstraat. Deze goede man heeft mij op den middag van mijn vertrek een heel kistje kleinoodiën bezorgd, kostbare broches, colliers en andere snuisterijen, alle van het zuiverste water. Hoeveel een en ander precies waard is, weet ik niet, maar ik schat het op een twintig à dertig duizend gulden. In details behoef ik niet te treden, daar ik met reden mag veronderstellen, dat de man er u zelf zooveel van zal meedeelen en misschien meer dan u lief is. Alleen hoop ik, dat hij u niet in ongelegenheid zal brengen, want dit zou mij oprecht leed doen.

Wat mij ook leed doet, is, dat ik niet op uw heerlijke soirée kan verschijnen; misschien zal dit briefje, dat u waarschijnlijk om dien tijd zal geworden, u eenigermate voor het gemis van mijn onbeduidend persoontje schadeloos stellen. In zekeren zin is het ook jammer van het nieuwe costuum van mevrouw Van Swaay - waartoe mij de tijd ontbroken heeft om het te zien - maar ik troost mij met de gedachte, dat het haar wellicht nog eens aan mij zal doen denken. Er zijn trouwens meer herinneringen aan mijn kortstondig verblijf verbonden, die wel verhinderen zullen, dat ik bij u en de uwen in het vergeetboek geraak.

Nu twijfel ik niet, of uw onverdiende belangstelling in mij is zoo groot, dat u pogingen in het werk zal stellen om mijn spoor te ontdekken; maar ik kan u alvast de verzekering geven, dat die ijdel zullen blijven en u Nonnie nooit zal terugzien, die, hoe voldaan ook over de ontvangst, toch de kennismaking niet wenscht te hernieuwen.

Mag ik u ten slotte verzoeken, WelEdelGeboren Heer, mijn eerbiedige groeten aan te bieden aan mevrouw Van Swaay, mevrouw Haspers en mijnheer Antoine, wien ik hoop, dat door zijn principaal nog vele gewichtige commissies zullen worden opgedragen, die hij dan ongetwijfeld met zijn bekenden ijver en doorzicht zal ten uitvoer brengen. Alleen hoop ik, voor zijn eigen bestwil, dat hij voortaan van dergelijke commissies verschoond blijve, als Indische nabobs uw gast zijn.

U, mijnheer Van Swaay, vraag ik verschooning voor dezen langen brief, - voor het overige hebt u mij ongetwijfeld al absolutie gegeven. Met gevoelens van ware hoogachting noem ik mij voor de laatste maal van UWelEdelGeboren de dienstvaardige dienares Nonnie Brandelaar.

P.S. In der haast heb ik vergeten de rekening in mijn hotel te betalen. Mag ik UEd. als laatste gunst verzoeken, die te willen vereffenen?

(*Slot volgt*)

Bij de Platen.

De stamhouder. -

Dat is een vreugde voor den jongen zeeman, nu hij behouden van de reis thuiskomt, niet alleen moeder de vrouw in den besten welstand terug te zien, maar ook te mogen constateeren, dat zijn veelbelovende

stamhouder de verwachtingen niet verloochent, die hij bij vaders uitzeilen opwekte.

Sapperloot! wat is de jongen in die paar weken uit de kluiten gegroeid! Toen zijn vader hem voor 't laatste tot afscheid kuste, leek hij nog nergens op, en een krachtige keel was ten naastebij het eenige teeken van zijn aanleg om een flink wereldburger te worden. En nu! 't Is of hij zijn vader al herkent, zoo verstandig ziet hij hem met de heldere oogjes aan; ja er zweemt al iets van een lachje om het straks nog pruilende mondje. Het wezenlooze gezichtje van voor een paar weken heeft uitdrukking gekregen. Nu ziet de jonge vader eerst, dat hij een stamhouder heeft, een jongen, die op zijn vader lijkt, althans volgens de verzekering der gelukkige jonge moeder, die er de opmerking bijvoegt: ‘Een goed kind, dat naar zijn vader aardt.’

Tusschen de Bloemen. -

't Is één bloem en al in het welige veld, en de kinderen hebben de verzoeking niet kunnen weerstaan, links en rechts te plukken, hier een roode klaproos, daar een blauwe korenbloem, ginder een wit madeliefje. Ongemerkt hebben zij een heel tuiltje bij elkaar gekregen.

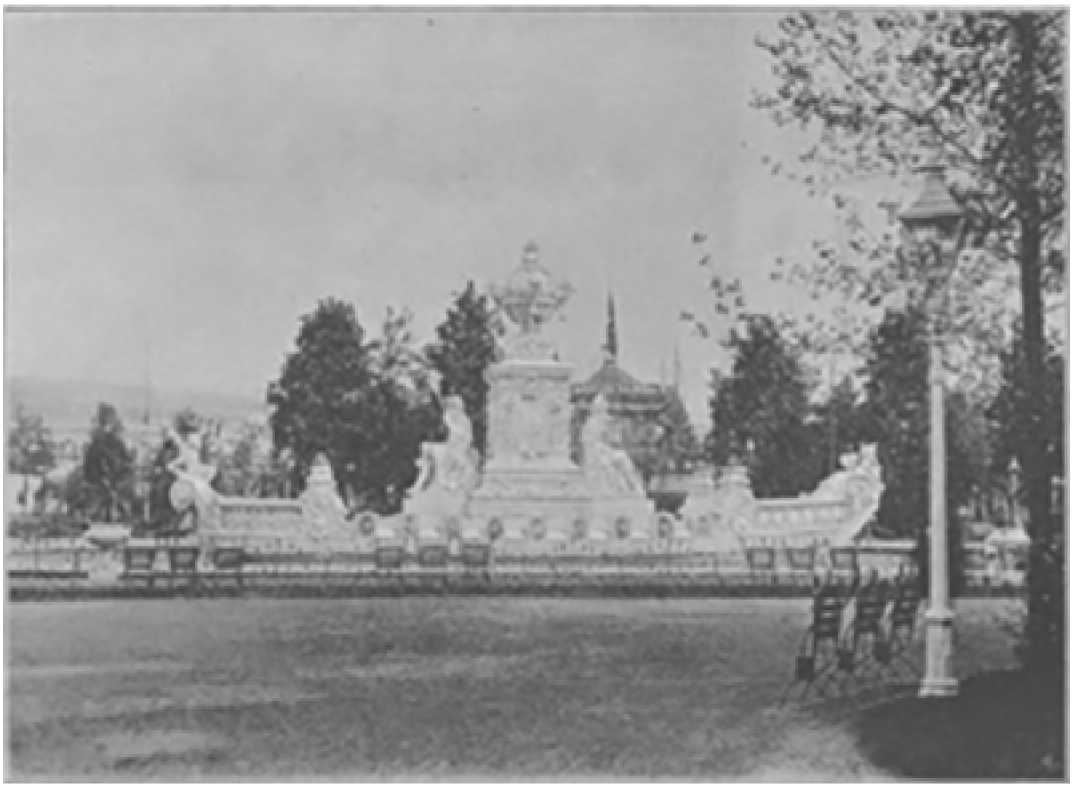

DE WERELDTENTOONSTELLING TE ANTWERPEN. - Het monumentale schip aan den ingang.

Maar wat er nu mee aangevangen? Daar krijgt zusje een idee. Ze wil er haar hoed mee optooien, net als de mooie dames in de stad. Dat werkje valt evenwel niet mee; het is een heele toer, de bloempjes netjes te rangschikken en daarbij zoo vast te steken, dat ze behoorlijk op haar plaats blijven zitten. Maar broertje zal haar een handje helpen, en nu zetten beiden zich neer in het gras om met een zorg en een ijver als hoedenmaaksters van beroep den eenvoudigen strooien hoed te garneeren tot een pronkstuk, dat in de oogen der kleinen met het kostbaarste hoofddeksel uit den winkel

van een modiste kan wedijveren. Het is aardigheid, die kleinen aldus bezig te zien, zelf frisch en fleurig, als bloemen tusschen de bloemen.

Thuiskomst van graaf Everhard van Wurtemberg na den slag bij döffingen.

- Graaf Everhard van Wurtemberg, bijgenaamd met den langen baard, is een van die ridderfiguren uit de middeleeuwen, die door poëzie en kunst met een idealen glans zijn omringd. De groote dichterlijke vereerder der Duitsche middeleeuwen Ludwig Uhland, heeft hem in zijn balladen bezongen, en wie het prachtige werk van B. van Meurs *Uhland's Harp* openslaat, vindt daar al op de eerste bladzijde de treffende ballade van *Graaf Everhards Hagedoorn.*

Ook de schilder van ons tafereel heeft den wakkeren vorst in het aantrekkelijke licht der legende geplaatst. Slaan wij de geschiedenis op, dan vinden wij in graaf Everhard niet de eerbiedwaardige poëtische figuur terug, die zoowel de bovenbedoelde ballade als de gravure in dit nummer ons voortooveren.

Dan lezen wij dat graaf Everhard II, die in de veertiende eeuw regeerde, een allesbehalve gemakkelijk heer was, gestadig in bloedige veeten en oorlogen gewikkeld met zijn naburen, tot groote schade natuurlijk van land en luiden. In de kronieken draagt hij dan ook den minder vereerenden bijnaam van *Greiner*, dat is twistzoeker. Zelfs maakte hij het daarbij zoo bont, dat de keizer en de Rijksdag er aan te pas moesten komen, maar daar stoorde onze krijgshaftige graaf zich al bitter weinig aan. Achttien jaren lang voerde hij een fellen strijd tegen de rijkssteden, nu eens gelukkig, dan weer tot zijn schade. Zoo leed bij Reutlingen zijn ridderschap, met zijn zoon Ulrich aan de spits, een smadelijke nederlaag. Toen Ulrich van de bekomen wonden genezen was, dus verhaalt ons Uhland's gedicht, reed hij naar Stuttgart. Hij trof zijn ouden vader daar alleen aan het middagmaal zitten en werd maar heel koel door hem ontvangen. Hij zette zich tegenover zijn vader aan tafel en sloeg de oogen neer; hij voelde zich beschaamd over zijn nederlaag.

Da fasst der Greis ein Messer und spricht kein Wort dabei, Und schneidet zwischen Beiden das Tafeltuch entzwei.

Daar grijpt de grijsaard zonder spreken een mes en snijdt tusschen hen beiden het tafellaken doormidden. Dat moest beteekenen: ik wil met iemand, die zich zoo smadelijk door de burgers heeft laten toetakelen, niets te doen hebben.

In een later gevecht, den slag bij Döffingen, wilde Ulrich de schande zijner nederlaag uitwisschen. Hij streed met leeuwenmoed aan de zijde zijns vaders, en deze bleef ditmaal overwinnaar, maar.... kocht helaas de zegepraal met den dood van zijn zoon, zijn erfgenaam!

Toch zou daarom het zegemaal te Stuttgart met niet minder luister gevierd worden. De eer toch was gewroken, en die voldoening drong zelfs de gedachte aan het zware verlies voor het oogenblik naar den achtergrond. Feestelijk als een overwinnaar, op een wit ros gezeten, het hoofd met het trotsche helm-teeken gesierd, trok hij ziin burcht binnen. Zijn dappere strijders in de metalen rusting volgden hem. Aan de poort ontving hij de hulde zijner onderdanen: burgers, geestelijken en edelvrouwen wachtten hem eerbiedig op. Zij wisten welk een blijde tijding den vorst bij zijn intrede door een edelknaap was gebracht: ‘Geluk met uw achterkleinzoon!’

Terwijl zijn zoon hem in den strijd was ontvallen, was hem een achterkleinzoon geboren en de toekomst van zijn geslacht dus alweer verzekerd. Men legde den grijsaard het kind op de armen en dankbaar richtte hij den blik ten hemel voor deze nieuwe gunst, die het zware verlies weer goedmaakte en de vreugde der overwinning nog verhoogde.

Dit feit leverde den schilder Lauffer de stof tot het pakkende historiestuk, waarvan wij de reproductie op blz. 37 bewonderen.

Wereldtentoonstelling te Antwerpen. Het monumentale schip aan den ingang. -

Wij hebben de laatste jaren al heel wat wereldtentoonstellingen beleefd, de een al grooter dan de andere. En daar zij uit den aard der zaak min of meer op elkaar gelijken, is het niet alleen noodig geworden dat iedere tentoonstelling een *clou*, een bijzondere aantrekkelijkheid heeft, maar ook in de wijze van versiering moet iets nieuws worden bedacht. Tot hiertoe waren het voornamelijk de fonteinen, die den hoofdingang sierden, maar Antwerpen heeft met die gewoonte willen breken en een ander monument er voor in de plaats gesteld. Of het een gelukkig idee is geweest, alle fonteinen uit de omheining der tentoonstelling te weren, laten wij in het midden, maar de versiering van het plein voor het hoofdgebouw door het monumentale schip, waarvan wij onzen lezers een afbeelding aanbieden, is zeer goed gekozen.

In een bassin van 35 meter lengte, op een breedte van 24 meter, rust het allegorisch schip, den koophandel en den bloei van Antwerpen voorstellend. In het midden, op een sierlijk voetstuk, rust de wereldbol en herinnert den Antwerpen naar, dat de schatten van vijf werelddeelen in zijn haven samenstroomen. De boord van het schip, die in zachte kleuren is beschilderd, prijkt met de wapenschilden van land, stad en provinciën, en aan het stuur waakt een genius met uitgespreide vleugelen.

Het beeldhouwwerk en de beelden, koophandel en zeevaart voorstellende, zijn van de hand van den bekwamen kunstenaar, den heer Van Beurden; de ornamentatie en de bekleeding zijn het werk van den heer Stijnen, dezelfde, die indertijd aan het Landjuweel van Antwerpen zooveel schoons heeft geleverd.

Het bekken is geheel van cement gebouwd en rondom met bloemen versierd.

's Avonds vooral als de veelkleurige lampjes, die zich rond het bassin slingeren, zijn ontstoken en in het water terugkaatsen, biedt het een zeer fraaien aanblik. Op den achtergrond heft de voorgevel zijn reusachtigen koepel als een gloeiende vuurbaak ten hemel en alle lijnen van het gebouw stralen in den glans van veelkleurige lichten. En als men dan door de prachtige geïllumineerde tuinen der tentoonstelling dwaalt, waar men alle volken ontmoet en alle talen hoort spreken, krijgt men een begrip van de macht der koopstad aan de Schelde, waarvan het monumentale schip onzer gravure een allegorische voorstelling geeft.

Bij het beschouwen der gravure zal de lezer ongetwijfeld een oogenblik zijn aandacht, vestigen op de drie zonderlinge stoelen, die onder de gaslantaarn staan. Dat zijn de zoogenaamde automatische stoelen, zooals er op de tentoonstelling vele worden gevonden. Als men vermoeid is, kan men daar uitrusten. Men behoeft de zitting maar omlaag te slaan, zal men zeggen - neen dat gaat niet. Op een plaatje staat te lezen dat men een geldstukje (van 10 centimes, als we ons niet vergissen) in de bus moet werpen, die naast den stoel hangt, en door een vernuftig mechanisme

slaat de zitting vanzelf open. Zoodra men echter opstaat, komt de stoel weer in ijn vorige positie. 't Is soms koddig om te

zien hoe de menschen zich daarmee vergissen. Een oude heer zit er op zijn gemak een sigaar te rooken en een onbekende vraagt hem om vuur. Bereidwillig staat de man op om den ander zijn sigaar aan te bieden, maar flap! de stoel slaat dicht en een nieuw geldstukje is noodig om er weer gebruik van te maken.

Moedertje. -

Al zijn de twee meisjes, die hier door den kunstenaar zoo bevallig gegroepeerd zijn, blijkbaar zusjes, toch mogen wij de oudste veilig 'moedertje' noemen. Zij drukt de kleine zoo liefdevol aan het hart, als anders enkel een moeder zou doen, en het kind voelt zich bij de 'groote zus' even gerust en behaaglijk of het op moeders armen rustte. Treffend beeld van zusterlijke genegenheid, door den schilder met liefde weergegeven.

MOEDERTJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. THUMANN.

Allerlei

Nog eens de bliksemafleider.

- Naar aanleiding van een stukje over dit onderwerp in No. 45 van den vorigen jaargang, ontvangen wij van een onzer lezers, die daar blijkbaar een bijzondere studie van gemaakt heeft, nog de volgende opmerkingen, waaraan wij ten gerieve van belanghebbenden hier gaarne plaats verleenen:

'De afleider moet zooveel mogelijk verbonden worden met groote metaaloppervlakten in de gebouwen, als dakgoten, zinken daken, leidingen en réservoirs voor gas en water enz. Het waarom daarvan ligt duidelijk in de theorie: de bliksemafleider dient om het gebouw en den grond, waarop dit staat, te neutraliseeren; door de opvangstang vereenigt zich - meestal langzaam, geleidelijk en zonder vonk - de electriciteit van gebouw en grond met die der wolk. De wolk wordt daardoor onschadelijk voor de gebouwen, waarboven ze zweeft.

Mocht in enkele gevallen de ontlading plotseling geschieden, - inslaan van den bliksem - dan hangt het hoofdzakelijk van het geleidingsvermogen des afleiders en van de deugdelijkheid der grondverbinding af, of er ongelukken komen of niet. Is bijv. de grondverbinding niet goed, en komt er een zware ontlading, dan zal de bliksem onderweg licht van den afleider o v e r s p r i n g e n op groote metaalmassa's. Zijn zulke metaalmassa's in goed geleidend verband met den grond (vochtige aarde), dan wordt de sprong meer waarschijnlijk. En treft nu de bliksem in dien s p r o n g brandbare stoffen, dan veroorzaakt hij meestal brand.

Had men nooit een plotselinge ontlading te duchten, dan was een dunne metaaldraad evengoed als een dikke kabel. Wijl evenwel dunne draden meer weerstand aan den electrischen stroom bieden dan dikke en zich dus bij doorgang van de electriciteit te sterk verwarmen, kunnen die dunne draden in zulk geval licht smelten en brand veroorzaken. Daarom neemt men wijselijk een flinken draad of kabel van goed geleidend metaal.'

Den geachten inzender dezer belangrijke aanvulling betuigen wij voor zijn belangstelling hartelijk dank.

Het reinigen van zwarte vilten hoeden.

- Ook hoeden hebben eenmaal hun dienst gedaan. Als ze leelijk en vet zijn geworden (met permissie) worden ze afgedankt en weggeworpen. Toch bestaat er nog een middel om ze schoon te maken. Hiertoe neme men twee deelen water met één deel geest van salmiak, bevochtige daarmede een zuiveren linnen lap of een kleinen borstel en doe er den vilten hoed goed mee af. Is dit gebeurd, dan moet men hem eerst met een ander lapje in schoon water gedoopt, en daarna met een drogen lap zorgvuldig glad strijken, hem weer in fatsoen brengen en laten drogen, en, zoo zegt onze raadgever, men heeft een mooien nieuwen hoed.'t Middel is te probeeren. Om het doorzweeten van hoeden te voorkomen, kan men met goed gevolg tusschen den binnenrand een dubbelen reep vloeipapier leggen.

Zij van Spinnen. -

Kort geleden werd er verteld dat op een officieel bal in de hoofdstad van een der Zuid-Amerikaansche republiekjes de gastvrouw een japon droeg, die uit geweven spinnewebben vervaardigd was.

Dat klonk nogal onwaarschijnlijk, en toch is het bericht volstrekt niet ongelooflijk. Het zou de eerste maal niet zijn, dat het weefsel der spin aldus aan de menschelijke bekleeding werd dienstbaar gemaakt.

Reeds in het jaar 1709 zond de heer Bon, eerste president van de rekenkamer te Montpellier, aan de academie der wetenschappen handschoenen en kousen, die met deze nieuwe soort zij gebreid waren. Niemand minder dan de groote Réaumur werd toen belast met het uitbrengen van het verslag over de nieuwe vinding, welk verslag in tusschen niet erg gunstig luidde. Niet dat Réaumur de echtheid der door den heer Bon gezonden staaltjes betwistte. Maar hij rekende eenvoudig uit dat de sop de kool niet waard was. Er waren toch volgens hem niet minder dan 90 draden spinneweefsel noodig om een draad te krijgen, die even sterk is als een draad zij. Verder berekende hij dat er twee maal zooveel spinnen als zijwormen noodig zouden zijn om een zelfde hoeveelheid spinsel te krijgen. Hij voegde er intusschen bij, dat al bood de exploitatie van inlandsche spinnen aldus weinig vooruitzicht aan, men het toch met buitenlandsche soorten zou kunnen probeeren.

Die raad nu is gevolgd. In 1762 nam zekere geestelijke met name Raymond de Termeyer proeven in Brazilië. Hij wist het spinsel van levende spinnen te verzamelen door den draad op een leeren klosje te winden, naarmate hij door het dier werd afgescheiden. Hij moet een man van bewonderenswaardig taai geduld zijn geweest, want hij zette zijn proefnemingen niet minder dan 34 jaar voort, zonder evenwel tot een resultaat van eenig belang te komen; want ondanks al zijn zorgvuldigheid en volharding wist hij in die lange reeks van jaren niet meer dan 673 gram spinneweefsel bijeen te krijgen.

Dit heeft intusschen een groot Engelsch industrieel met name Stillbers niet afgeschrikt. Hij heeft zich opnieuw op het winnen van zij van tropische spinnensoorten toegelegd. De dieren worden in achtkantige hokjes gezet, waar men hun elken dag hun rantsoen geeft van insecten. In het vertrek waar zij bewaard worden, wordt een gestadige temperatuur onderhouden van 15 graden en laat men langzaam een vloeistof verdampen, uit chloroform, ether en alcohol samengesteld. Het schijnt namelijk dat de spinnen zich het best op haar gemak voelen, als zij een beetje bedwelmd zijn. Zij leggen verschillend gekleurde eitjes, die met spinsel zijn omringd. Die soort cocons geven elk een honderdtal meters van een uiterst dunnen en fijnen draad, die op dezelfde wijze als die der zijwormen wordt gesponnen. Men maakt er weefsels van, matgeel van kleur, die vooral door de heelmeesters als bloedstelpend worden gewaardeerd: men weet dat spinneweefsel deze eigenschap in hooge mate bezit. Daarom is reeds omstreeks 1830 een Parijsch industrieel op het denkbeeld gekomen, er pleisters van te maken, die een poosje in zwang bleven. Maar men begrijpt dat men er evengoed ook eigenaardige baltoiletten van kan vervaardigen. Als er maar niet te veel naar den prijs gevraagd wordt; want een kilo *Stillbers' silk* kost niet minder dan 70 of 80 pond sterling. In Amerika is men echter niet gewoon op zoo'n kleinigheid te zien, als het de voldoening geldt van de gril eener dame, die zich zoo iets extra's permitteeren kan.

Herstelling. -

In de als noot bij het bijschrift over Archimedes in het vorig nummer gevoegde vergelijking, is in de gelijkheid: $32 \times 7482 - 43\,x = o$, de o weggevallen.

[Nummer 6]

SADI CARNOT,
President der Fransche Republiek. † 25 Juni 1894.

De moord op president Carnot.

Zondag 24 Juni was een schitterende dag geweest voor Lyon, de tweede stad van Frankrijk. Den dag te voren had de president der republiek, de heer Carnot, daar zijn intrede gedaan, die veel geleek op den triomftocht van een Romeinsch imperator. De geheele bevolking had hem op de meest geestdriftige wijze ontvangen, dankbaar, dat het hoofd van den staat door zijn bezoek hulde kwam brengen aan haar energie en nijverheid, waarvan de tentoonstelling op zoo grootsche wijze blijk gaf. Mogelijk dat ook nog een andere reden aan die weidsche manifestatie niet vreemd was. Over eenige maanden toch zou het Septennaat ten einde zijn, en men fluisterde reeds, dat de heer Carnot zich voor de hoogste waardigheid in de republiek niet meer beschikbaar zou stellen. Wilde Lyon nu, bij de laatste maal wellicht, dat de hooge bezoeker in zijn hoedanigheid van eersten magistraat van Frankrijk daar vertoefde, hem haar sympathie en hulde brengen op een wijze, die onuitwischbare herinneringen bij hem moest nalaten?

Wat hier ook van zij, niemand zal zeker vermoed hebben, dat die dag van opgewektheid en geestdrift een zoo tragisch einde zou vinden, dat de heer Carnot, die te midden der toejuichingen van honderdduizenden zijn intocht had gehouden, onder de algemeene verslagenheid als een lijk Lyon zou uitgedragen worden.

Uit de dagbladen heeft men uitvoerige bijzonderheden kunnen lezen omtrent den verraderlijken aanslag, waarvan de president der republiek het slachtoffer werd. Wij stippen die treurige gebeurtenis daarom slechts met een enkel woord aan.

Zondagavond was ter eere van den heer Carnot een groot feestmaal gegeven in het *Palais du Commerce*, waaraan de bloem van geheel Lyon vereenigd was en de president zijn dank betuigde voor de ontvangst, die hem was bereid, en beloften uitsprak voor een toekomst, die hij helaas, niet meer beleven zou.

Om tien minuten over negenen begaf de heer Carnot zich naar den grooten schouwburg, waar te zijner eer een gala-voorstelling zou gegeven worden. Hij nam in het eerste rijtuig plaats, met den prefect van de Rhöne, den heer Rivaud, naast, en den burgemeester van Lyon, dr. Gailleton en generaal Borius tegenover zich. Duizenden en duizenden verdrongen zich in de feestelijk getooide en schitterend verlichte straten, om den president te zien voorbijtrekken en hem hun hulde te brengen. Beminnelijk en voorkomend als altijd, hield de heer Carnot zijn hoed in de hand en boog onophoudelijk naar alle kanten om zijn dank te betuigen voor deze indrukwekkende ovatie. Zelfs verzocht hij den beiden officieren, die aan weerszijden van het rijtuig reden, wat naar voren te gaan, ten einde de menigte in de gelegenheid te stellen, hem de hand te kunnen drukken. Carnot voelde zich te midden van zijn getrouwe Lyonners zoo veilig, dat hij alle voorzorgsmaatregelen overbodig oordeelde.

Reeds het volgende oogenblik bewees, dat dit niet het geval was. Plotseling sprong een jongmensch, met een bloemruiker in de hand, op den landauer toe. De president dacht niet anders, of ook deze wilde hem zijn hulde brengen, en stak hem dan ook al de hand toe. Doch op hetzelfde oogenblik bracht de moordenaar den dolk, die onder het bouquet verborgen was, te voorschijn en, eer iemand het verhinderen kon, doorboorde hij daarmee den heer Carnot het hart. Deze zakte doodsbleek achterover in het rijtuig, terwijl een breede straal bloed uit de diepe wonde sprong en zijn wit vest rood verfde.

De prefect der Rhône, de heer Rivaud, gaf den moordenaar een zoo hevigen vuistslag, dat hij achterover op de straatsteenen tuimelde en spoedig door de menigte gegrepen werd, die hem in stukken dreigde te scheuren, en uit wier handen de politie hem slechts met de grootste moeite kon bevrijden.

Intusschen had de burgemeester van Lyon, die tevens geneesheer is, den president de eerste zorg verleend, en keerde het rijtuig in allerijl naar het gebouw der prefectuur terug. Spoedig waren de kundigste dokters ter plaatse, maar alle wetenschap kon hier niet meer baten. De wonde was doodelijk, de heer Carnot moest sterven. De geneesheeren waren zich deze droevige waarheid spoedig bewust; toch wilden zij nog het uiterste beproeven en verrichtten daarom een zeer pijnlijke operatie, die evenwel de eenige, zij het dan ook zeer kleine kans bood op behoud. Doch ook deze kans was weldra verkeken. Al keerde de president, na een langdurige bezwijming, tot het bewustzijn terug, het was duidelijk, dat hij nog maar minuten meer te leven had. Nu de taak der geneesheeren naar het lichaam was afgeloopen, kwam de medicijnmeester der ziel, in den persoon van den aartsbisschop van Lyon, Mgr. Coullié, om den stervende met de laatste genademiddelen der H. Kerk te sterken. Eenigen tijd onderhielden beide mannen zich fluisterend met elkaar, waarna de aartsbisschop den heer Carnot de absolutie gaf en vervolgens het H. Oliesel toediende. Kort daarop, Maandagmorgen om kwart voor eenen, blies de president der republiek den laatsten adem uit.

Spoedig was de tijding van den ontzettenden aanslag over geheel de wereld verbreid, die innig deelnam in den slag, waardoor Frankrijk van zijn hoofd was beroofd, en luide haar verontwaardiging uitsprak over een misdaad, die niet enkel een geacht en bemind persoon, maar meer nog in hem het beginsel van het gezag had getroffen.

De dolk van Caserio Santo was niet enkel op de borst van den heer Carnot gericht, hij beoogde niet Frankrijk alleen in rouw te storten, maar was een oorlogsverklaring aan de heele bestaande maatschappij. Daarom dan ook waren wij getuige van een even spontane als algemeene uiting van solidariteit van geheel Europa en zelfs daarbuiten. Koningen en keizers, presidenten en parlementen, allen waren eenstemmig in het veroordeelen van den aanslag, allen spraken daarover hun verontwaarniging uit en betuigden hun deelneming aan Frankrijk, dat zoo onverwachts den diepsten rouw de grootste vreugde had zien vervangen.

Zondag den 1en Juli had in de Notre Dame te Parijs de plechtige uitvaart voor den heer Carnot plaats, terwijl niet enkel in Frankrijk, maar over de heele wereld H. Missen werden opgedragen voor de zielerust van den vermoorden president.

Aangrijpend was de plechtigheid in de Metropolitaankerk van Frankrijks hoofdstad. De nieuwe president, de ministers, de afgevaardigden en senatoren, kardinalen en bisschoppen, gezanten en generaals, deputaties van een groot aantal gemeenten en van tallooze vereenigingen waren onder de gewelven der Notre Dame bijeen, om den doode de laatste eer te bewijzen en om, naar het woord van kardinaal Richard, die de lijkrede uitsprak, den God van barmhartigheid en verzoening te smeeken, ‘aan hem, dien wij beweenen, een plaats te geven in het oord van rust, vrede en licht.’

Na de plechtigheid der Notre Dame werd het stoffelijk overschot van den heer Carnot naar het Pantheon vervoerd, om daar in den ontwijden tempel der H. Genoveva te worden bijgezet. Had het geloovige Frankrijk zijn president, die door de goddelijke genade als Christen was afgestorven, liever op een gewijde plaats, het kerkhof Père Lachaise bij voorbeeld, begraven gezien, vertroostend is het ten minste, dat kardinaal

Richard er, op verzoek van mevrouw Carnot, in toegestemd heeft, den grafkelder in het Pantheon te zegenen, waarin president Carnot rust.

Wat de heer Carnot in zijn openbaar en ambtelijk leven is geweest, behoeven wij onzen lezers hier niet te schetsen. Eenerzijds hebben de dagbladen hen daarvan voldoende op de hoogte gebracht, en anderzijds is dat in een tijdschrift als het onze minder op zijn plaats.

Minder bekend zijn de gelukkige jaren, die de latere president als ingenieur in een uithoek van Frankrijk, te Annecy in Savoye sleet. Dertig jaar geleden, in Maart 1864, werd de toenmaals 27jarige Carnot als ingenieur der bruggen en wegen daarheen gezonden. Hij was eerst kort geleden gehuwd met een beminnenswaardige en echt godsdienstige vrouw en verheugde zich toen reeds in het bezit van een meisje van nauwelijks zes maanden.

In het vreedzame stadje, te midden der Alpen, was Carnot onvermoeid werkzaam en stond weldra in de heele streek als een ingenieur van groote bekwaamheden te boek. De moeielijkste ontwerpen op het gebied van waterbouwkunde werden hem toevertrouwd, en steeds kweet hij zich tot groote tevredenheid van zijn chefs van de hem opgedragen taak.

In de archieven van Annecy worden nu nog een aantal rapporten bewaard, die geheel door hem geschreven werden, met keurig uitgevoerde plannen en teekeningen. Als zijn meesterwerk worden beschouwd de afsluitingen tot regeling van den waterstand in het meer van Annecy. Ook de president scheen er zoo over te denken, want den 21n Juni - drie dagen voor zijn dood - zond de heer Carnot het heele dossier, dat op genoemd werk betrekking had en hetwelk hij nog eens had willen zien, naar Annecy terug.

Tot het einde van het jaar 1870 bleef Carnot als ingenieur te Annecy werkzaam, toen hij, na de afschaffing van het keizerschap en het uitroepen der republiek, door het departement Opper-Savoye naar de Constituante werd afgevaardigd.

Nu begon zijn openbaar leven eerst als volksvertegenwoordiger, daarna als minister en ten slotte als president der republiek, waaraan de dolk van den anarchist op Zondag 24 Juni zoo onverhoeds een einde maakte.

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.
(*Vervolg.*)

Ferdinand kon van haar handigheid zijn oogen niet afwenden; de bloemen schenen zich onder heur vingeren voort te tooveren; zij kneedde, drukte, paste, draaide en dadelijk was een allerliefste rozenknop, een fijn seringetje ontstaan. Zij zag niet op, zoo was zij verdiept in haar werk, en Ferdinand maakte bij zichzelf de opmerking, dat zij een gelaatstint had zoo fijn dat zelfs de zon ze niet kon verbranden. Haar donkerblond haar, niet ontsierd door pony's of krulletjes, golfde natuurlijk en bevallig over haar voorhoofd; fijn geteekend waren vooral haar wenkbrauwen en haar wimpers wierpen hun schaduw op haar wangen, nu zij de oogen neergeslagen hield op het werk. Om haar mond lag een ernstige, rustige uitdrukking; wanneer zij lachte en vroolijk keek als van morgen leefde en straalde alles aan haar van jeugd en geluk; nu echter scheen zij een vrouw vol ernst en waardigheid.

‘Als Celeste aan het werk is, kan er geen woordje en geen lachje af,’ zeide oom Duberly.

Zij keek hem even lachend aan met een vluchtigen opslag, harer oogen en eerst toen het bloempje, waaraan zij werkte, af was, antwoordde zij:

‘Moeder zegt, men moet niets ten halve doen en bij alles, waar men aan bezig is, geheel bij zijn.’

‘Ja, kind! Volg maar je moeders raad, je zult er je wel bij bevinden,’ hernam Duberly opgeruimd. ‘Wanneer alle werklui dat in toepassing brachten,’ ging hij zich tot Ferdinand wendend voort, ‘zou er geen sociale kwestie meer zijn.’

‘Heeft u daar last van?’

‘Van de socialisten, wel neen!’

Een lachje vloog even over Celeste's gelaat, maar slechts voor een ondeelbaar oogenblik; haar vingers hadden het weer even druk.

‘Die kennen wij hier niet,’ ging oom Duberly voort. ‘'t Gaat hier alles even huiselijk toe. Wij deelen eerlijk alles samen, winst en verlies, en zijn tevreden als wij ons dagelijksch brood hebben. Laat je teekeningen eens zien, Celeste.’

Het meisje had juist een bloem af; zij ging eenvoudig naar een kastje in den muur en haalde er een portefeuille uit, die zij op tafel legde; toen zette zij zich weer aan haar werk.

‘Nu moet je in 't oog houden, dat ze geen andere meesters heeft gehad dan mij,’ zeide Duberly met echt vaderlijken trots. ‘Zij teekent alles na wat zij ziet. Kijk, dit zijn allemaal gezichten uit het dal, maar 't liefst teekent en schildert ze bloemen en bladeren. De mooiste collectie is een album, dat ze mijn vrouw gegeven heeft op haar verjaardag.’

Ferdinand bewonderde; af aan toe keek hij naar Celeste, en 't scheen hem dat zij zich niet op haar gemak bevond; haar lippen, anders zóó rustig, drukten zich zenuwachtig te zamen; haar oogen bleven met nog meer halsstarrige inspanning rusten op haar arbeid. De bloemen vorderden niet zoo goed als straks en zelfs haar vingers trilden.

Duberly ging echter voort zijn neef van elke teekening uitvoerig tekst en uitleg te geven. ‘Och vader!’ zei Celeste eindelijk, ‘'t beteekent immers niets. Mijnheer zal wel heel andere en mooiere dingen gezien hebben!’

‘Ja, 't is misschien kinderachtig van mij,’ bekende de oude man, ‘maar ik ben trotsch op mijn leerling.’

‘En u heeft er alle reden voor,’ verklaarde Ferdinand even beleefd als oprecht, want de teekeningen verrieden werkelijk een meer dan gewoon talent.

‘Heeft de juffrouw nooit geëxposeerd?’

‘Och kom!’ en Celeste lachte half spottend, half verlegen, ‘dat zou wat moois zijn.’

‘Ik had 't haar reeds lang laten doen of liever ik had ze gaarne haar Antwerpen of Dusseldorf willen sturen voor lessen in het teekenen en boetseeren, maar moeder de vrouw wil er niet van weten. Dat deugt niet voor meisjes, zegt ze!’

‘Ik hoef ook waarlijk niet meer te kennen, als u maar over mij tevreden is,’ zeide Celeste, ‘zoo ben ik u nog in iets nuttig.’

‘Er zijn vele van onze eerste kunstenaressen, die het van de juffrouw konden leeren, zulke bloemen te maken, zonder dat het haar blijkbaar eenige moeite kost.’

‘Och mijnheer! U moet mij niet zoo vleien,’ hernam zij eenvoudig, ‘ik zie genoeg wat mij mankeert.’

Een klok sloeg drie uur.

‘Nu moet ik aan het werk,’ sprak Duberly opstaande, ‘mijn kantoor moet je nog zien, Van Rhoden.’ Na een vriendelijken groet van Celeste gingen zij beiden heen en Duberly legde uit:

‘Nu gaan mijn vrouw en ik gewoonlijk werken aan mijn correspondentie en administratie. Met klokslag drie heeft zij gedaan met nadenken. En dan is er niets wat haar van de dagorde kan doen afwijken.’

‘Juffrouw Celeste is zeker van heel goede afkomst,’ vroeg Ferdinand.

‘Zoo, dunkt je dat?’ en Duberly lachte. ‘Ja, de kleine meid is een echt prinsesje, maar daarenboven, wat beter is, goed, braaf en godsdienstig! Zij is de troost van onzen ouderdom.’

En een vochtige glans schemerde in Duberly's oogen.

Mevrouw Bertha had tevreden kunnen zijn, wanneer zij gehoord had, op welke slimme wijze haar anders zoo onhandige man de lastige vraag van hun neef ontweek, en Ferdinand, hoewel het opmerkend, was te veel man van de wereld om voor 't oogenblik meer op dit punt aan te dringen.

In het kantoor - een luchtig, vroolijk vertrek met veel boekenrekken goed gevuld, bureauministre, door een glazen deur gescheiden van een andere kamer, waarin de boekhouder en een paar klerken zaten - stond de thee reeds te trekken op een brandend comfoortje, en eenige fijne, porseleinen kopjes van Duberly's fabrikaat noodigden tot drinken uit. Tante Bertha, met haar eeuwig breiwerk in de hand, keek even bij de binnenkomst der heeren op den regulateur, die vijf minuten over drieën wees.

‘Ja vrouw,’ zei de fabrikant, haar stomme aanmerking begrijpend, ‘je moet vandaag geduld met mij hebben ter wille van onzen gast.’

‘Ik zal neef een kopje thee inschenken en dan zal hij wel een wandelingetje maken in de buurt. Wij hebben tot vijf uur werk en ons werk kan niet wachten; zoo is alles geregeld.’

‘O ja, tante, heel graag!’

De meid kwam na een poosje tikken aan de deur en tante gaf haar op een blad de kopjes mede voor de heeren in de naaste kamer en voor juffrouw Celeste.

Ferdinand haastte zich de warme thee door te krijgen, want hij voelde dat hij hier te veel was en dat zijn oom zich ook slecht op zijn gemak voelde. Voor een tweede kopje, hem voor den vorm aangeboden, bedankte hij en ging spoedig naar buiten.

Zonder een woord te spreken nam tante de brieven, sneed ze met een pennemes open en gaf ze toen aan haar man, die nog niet veel lust had in het werken.

‘Vind je het niet wat gek, vrouw?’ vroeg hij, ‘dat wij dien jongen zoo aan zijn lot overlaten? 't Is hem hier alles nog zoo vreemd.’

‘Moeten wij ons naar hem schikken of hij naar ons?’ vroeg Bertha op een afgemeten toon, die haar broeder niet tot oneer had gestrekt. ‘Me dunkt dat hij alle redenen heeft tevreden te zijn over de goede ontvangst,’ en toen Duberly op haar gewone doordringende manier aanziende, vroeg zij:

‘Je hebt hem toch niet te veel gezegd of laten zien?’

‘Wel neen, Bertha, hoe kom je er aan?’ Er was echter iets in zijn toon of manieren, wat Bertha als bij instinct deed gevoelen dat hij niet heel zuiver van geweten was en zij ging voort:

‘Ben je met hem bij 't kind geweest?’

‘Nu ja, wat zou dat?’

Zij schudde het hoofd.

‘'t Diende voor niets. Wij kennen den jongen nog in het geheel niet. Hoe meer wij hem op een afstand houden, hoe beter voor ons...’

‘Maar, lieve kind, hij is toch je broers zoon.’

‘Dat is voor mij geen recommandatie. Ik moet eerst weten wat hij is en hoe hij is en tot dat oogenblik is hij voor mij minder dan een vreemde; voor een vreemde sluit men zijn kostbaarheden af en wat hebben wij kostbaarder dan onze Celeste?’

‘Hij zal ze niet stelen,’ lachte Duberly.

‘Je bent een groot kind,’ zeide Bertha minachtend, zette haar bril recht en vroeg hem iets over de brieven. Weldra waren zij in hun zaken verdiept, terwijl Ferdinand, op zijn gemak in den ruststoel op het terras gezeten, zijn herinneringen verzamelde en zijn gedachten liet teruggaan naar alles wat hij in de laatste uren had ondervonden.

VI.

Oom kwam tegen zes uur zijn nieuwen neef afhalen voor een wandeling; hij had zich opgefrischt en opgeknapt, misschien had tante Bertha wel hier en daar een volmakend tikje aan zijn toilet gegeven. Ferdinand bewonderde ten minste den krassen ouden man met zijn opgeruimd frisch gelaat en gullen, Vlaamsch klinkenden tongval; onwillekeurig vergeleek hij hem met zijn ouden heer, en te weinig was de jonkman opgevoed in den eerbied en achting voor zijn vader, om de vergelijking niet geheel en al ten nadeele van dezen te doen uitvallen.

Zij maakten een heerlijke wandeling door de vallei. Duberly gaf zijn neef allerlei uitleggingen, maar toch verbeeldde Ferdinand zich dat hij niet meer geheel zoo oprecht en mededeelzaam was als dien morgen. Bertha's aansporingen om toch voorzichtig te zijn droegen blijkbaar vruchten en toch vermoedde zij nog de helft niet van de dingen, die haar onnadenkende man reeds had losgelaten.

Duberly liet hem een heuvel beklimmen, vanwaar men een heerlijk uitzicht had over de vallei. Hij wees hem de verschillende kerktorens, in de verte een ruïne, vertelde hem de legenden die hier in omloop waren en toen onwillekeurig kwam het gesprek op zijn eigen levensloop, waarnaar Ferdinand een paar belangstellende vragen deed.

Nu raakte de oude man op zijn dreef; hij vergat de mooie natuur, de geschiedenis, den landbouw, en - zelfs alle wijze lessen van Bertha. Nu eerst bereed hij zijn stokpaardje en vol ijver en gloed verhaalde hij het begin van zijn loopbaan, toen hij als eenvoudig boetseerder op de kleine fabriek was gekomen, hoe hij dag en nacht studeerde en proeven nam om het geheim te vinden, dat het porselein zou verbeteren, zijn verrukking toen hij het eindelijk vond; verder alle mogelijke listen en lagen, die men gebruikte om 't hem afhandig te maken, totdat zijn patroon plotseling stierf en hij de fabriek huurde van diens erfgenamen; de zware, moeitevolle jaren, welke hij doorbracht, voordat hij zijn uitvinding kon toepassen en daarna meer algemeen bekend maken, de zorgen en hoofdbreken, welke het hem kostte, de jaarlijksche huur op te brengen, bezwaard als hij was door de zorg voor zijn familie, zijn oude moeder en kindsche zuster, en een paar slecht oppassende broers. Ja, ja, 't had moeite gekost, maar hij was er gekomen.

‘Met Gods hulp en een vast vertrouwen in de toekomst,’ sprak hij diep ademend, zijn hoed afnemend en als onwillekeurig dankbaar naar bovend ziend, ‘maar de strijd om het bestaan is niet makkelijk. Voet voor voet dient men het terrein te veroveren.’

Ferdinand zag hem met oprechte bewondering aan en hij dacht aan een anderen grijsaard, wien de fortuin alle schatten in den schoot had gelegd, die niets kende, levenslang dan welvaart en een gemakkelijk leven, en die nu verbitterd, ontevreden op zijn afgeloopen jaren neerzag en onwillekeurig dacht hij aan zijn moeder. Ja, die zou een man als Duberly hebben gewaardeerd, die zou zich hier tehuis gevoelen,

beter dan hij, die het rood der schaamte naar zijn wangen voelde stijgen bij de gedachte, waarvoor hij hier eigenlijk gezonden was.

Zij kwamen een hollen weg af, die uitliep op een open plekje, door vier groote lindeboomen overschaduwd; in het midden daarvan stond een kapelletje van geel mergelsteen, zooals men in Limburg zoovele langs de wegen ziet.

Dit onderscheidde zich alleen door sierlijker bouwtrant en door een zeer oud, kunsteloos Mariabeeld; een ijzeren hekje sloot het van een paar trappen af. Nu stond het hek echter open; twee kinderen zaten op de treden en slingerden bloemen in elkander, waarvan er een mand vol voor hen stond, seringen, gouden regen, tulpen, en naderkomend riep Duberly eensklaps met blijde verrassing uit:

'*Tiens*, ons kind!'

Werkelijk was in het kapelletje Celeste bezig, de bloemen te schikken in de vazen en de guirlandes, die de kinderen haar toereikten, om het beeld te doen vallen.

Met een vroolijken uitroep begroette zij haar vader. Zij had moeite blijkbaar om een spijker, die wat te hoog voor haar was, te bereiken. Ferdinand snelde toe en hielp haar, terwijl Duberly zich op een bankje neerzette en met de kinderen een praatje maakte.

'Dat moest vader zien,' dacht Ferdinand, terwijl hij gemakkelijk het werk verrichtte, dat het tengere meisje nogal inspanning scheen

te kosten, 'zijn vrij opgevoede zoon een Mariabeeld versierende. Hij zou verontwaardigd zijn òf - zeggen, dat ik prachtig comedie speel.'

CASIMIR PÉRIER,
De nieuwe president der Fransche Republiek.

''t Is morgen de 1e Mei,' zeide Celeste, 'en daarom versier ik het beeld. Zij hebben hier in den omtrek groote devotie voor dit kapelletje, en toen een paar jaar geleden het oude, bouwvallige ding, dat reeds eeuwen oud moet zijn, bij een hevigen storm inzakte, heeft vader dit mooie huisje laten bouwen, maar het beeld is 't zelfde gebleven. Dat zouden de menschen niet gaarne zien vervangen door een ander, al was 't nog zoo mooi en van hooge kunstwaarde.'

Ferdinand begreep dit volstrekt niet, maar hij liet het niet merken; nadat de versiering was aangebracht, verwijderde Celeste netjes alle overgebleven bladeren, takken en bloempjes, en zich toen tot haar vader wendend, vroeg zij:

'Zullen we nu een tientje bidden, papa?'

'Best kind! Zeker!'

Zij knielde tusschen de kinderen op de trappen neer en begon met haar heldere klankvolle stem te bidden. Duberly en de meisjes antwoordden, maar Ferdinand, hoewel hij zeer eerbiedig er bij bleef staan met ontbloot hoofd en den hoed tusschen de gevouwen handen, vertrouwde zich niet te antwoorden. Als hij eens naar de stad

ging, wilde hij zich een kerkboekje koopen en zijn herinnering aan die oude gebeden, welke zijn moeder hem vroeger stilletjes leerde, weer opfrisschen.

Toen het gebed geëindigd was, liepen de kinderen met de mand hard weg en Celeste wandelde met de beiden heeren mede terug naar huis. Zij had niet eens haar hoed op en handschoenen nog minder aan; zij was een echt landmeisje, gezond, krachtig, frisch, en niets verried in haar de kunstenares, zoo bescheiden hield zij zich op den achtergrond.

Tehuis wachtte tante Bertha met het souper, dat ook echt landelijk was, eenvoudig gebakken aardappelen en hamomelette, rijstepap, en tot drank het zuivere, krachtige landbier.

Tante was altijd even onberispelijk beleefd, maar Ferdinand vond haar toch afgemeten en stijf in haar Hollandsche deftigheid; zij deed hem allerlei vragen, die hij moeite had te beantwoorden en die hij op de grens der onbescheidenheid vond, misschien juist wegens de moeilijkheid, waarin zij hem brachten, om zijn eigen gevoelens en bedoelingen te verbergen.

Na het maal haalde Celeste het schaakbord voor den dag en plaatste het tusschen haar en haar vader; dit was de dagelijksche ontspanning van Duberly. Uit beleefdheid voor Ferdinand wilde hij, hoeveel het hem ook kostte, er voor vandaag afstand van doen, maar tante Bertha, die nu haar breiwerk door een even grof haakwerk had vervangen, belette het hem, zeggende:

PRESIDENT CARNOT TE LYON DOORSTOKEN, 24 JUNI LL.

'Neen, manlief! Ga gerust je gang! Neef en ik zullen wat over de oude tijden praten, terwijl je te zamen speelt. Men moet zoo min mogelijk van zijn vaste gewoonten afwijken, wat er ook gebeurt. Dit is mijn principe altijd geweest van jongsaf en ik heb er mij steeds goed bij bevonden. Het geeft een steun en een leiddraad.'

Ferdinand wenschte èn steun èn leiddraad naar de Mookerheide; op dit gesprek over oude tijden met zijn tante was hij volstrekt niet gesteld. Hij was moede door de buitenlucht en de eigenaardige inspanning, welke hij zich had moeten getroosten telkens voelde hij zijn oogen beneveld worden, het eentonige schuiven der schaakstukken op het bord, de enkele woorden, die Duberly en Celeste daarbij spraken, schenen hem van heel uit de verte te komen. Hier dichtbij hoorde hij de ernstige, bijna plechtige stem zijner tante, die nu het woord alleen had en over oude familiegeschiedenissen verhaalde, waarop hij bij tusschenpoozen een verstrooid: 'O ja, tante! Juist! Ach, wat zegt u!' liet hooren.

Eens vroeg zij hem iets, maar hij verstond het niet en antwoordde niet dadelijk.

'Neef, hoort u mij niet?' vroeg tante verwijtend en hij schrikte eensklaps op als uit een diepe mijmering en zeide verward: 'Vindt u dat, tante?'

AANSLAG OP DEN MINISTER-PRESIDENT CRISPI TE ROME, 16 JUNI LL.

Celeste sloeg lachend het tooneeltje gade, en vergetend dat haar koning onbedekt stond, zeide zij:

'Moeder, neef zal naar zijn kamer verlangen: mag ik Treesje bellen om ze hem te wijzen?'

'Mat!' riep Duberly, 'ik heb 't gewonnen, kind! Hoe kon je ook zoo in de war zijn.'

'Dat treft goed, vader! Nu is mijnheer Van Rhoden vrij!'

'O, neemt u mij niet kwalijk,' zeide Ferdinand verlegen, 'ik was een beetje absent.'

‘U sliep, neef! Dat is de waarheid,’ verklaarde tante Bertha, ‘maar ik houd het u ten goede. De jeugd stelt zoo weinig belang in hetgeen voor den ouderdom het leven is, dat wil zeggen: het verledene.’

‘Hij is moede,’ verschoonde Duberly.

‘Waarvan? Van dat wandelingetje! O! die tegenwoordige jongelui.’

Zij keek naar de klok.

‘Pas negen uur. 't Is wel wat vroeg, maar wij zullen dan voor neef ons avondgebed wat vervroegen, en kunnen dan straks onze gewone godsdienstige lezing houden, in afwachting dat de post komt.’

De regel was niet veranderd, sedert vóór twintig jaar Celeste's moeder er op zekeren avond zulk een onverwachte stoornis in bracht.

‘Omdat het den eersten avond is, zullen wij van onze gewoonte afwijken,’ ging zij voort, neerknielende op een voetenbankje, dat Celeste voor de tafel neerzette.

Het meisje was naar de keuken gegaan om de oude meld en haar man, die tuiniers- en knechtswerk verrichtte, en het kleine dienstmeisje binnen te roepen. Allen knielden neer en

ook Ferdinand zag zich verplicht zijn stijve knieën te buigen en de welluidende stem van Celeste begon ernstig en plechtig: ‘Stellen wij ons in de tegenwoordigheid Gods!’

Ferdinand dacht eerst: ‘Ik bid vandaag meer dan ik in mijn heele leven heb gedaan.’ Maar langzamerhand luisterde hij naar het schoone, indrukwekkende gebed, dat zulke geheel andere gedachten bevatte, dan die hem en de vrienden van zijn kring vervulden.

Celeste bedankte God voor de weldaden, hun allen gedurende dien dag bewezen; zij vroeg vergiffenis voor alle bedreven zonden, zij wekte op tot berouw en tot nadenken over de eeuwige waarheden.

(*Wordt vervolgd.*)

Onbestendigheid.

Wanneer de zon aan de oosterkim ontrijst
En alles door haar toovergloed doet leven,
De leeuwrik in zijn lied den Schepper prijst,
Dat trillend naar de wolken op gaat zweven,
En de aarde ons in haar bloementooisel wijst
Op Hem, Die haar dat bruidskleed heeft geweven, -
Dan is het hemel in ons hart, dat dankt
Den Gever van Wien 't al dat schoone ontvangt.

Maar gaat die zon haar schitt'rend hel'dre stralen
Verschuilen achter 't dreigend wolkgevaart,
Maar schiet de bliksem over berg en dalen
En dreunt de donder tot in 't hart der aard,
Maar kent de zee voor 't kokend nat geen palen
En stuwt ze, als bergen, golven hemelwaart, -
Dan klopt dat hart, dan werpen we ons terneder
En stijgt de beê: ‘Toon, Heer, uw aanschijn weder.’

Die wis'ling der natuur is 't ware beeld
Van 't leven, dat we op aarde moeten leiden,
Dat heden ons zijn doornen toebedeelt,
Dan rozen, waar zich de oogen aan vermeiden,
Ach! rozen, waar het wuft geluk meê speelt,
Maar doornen die ons 't eeuwig loon bereiden:
Zóó kronkelt aller pad langs 's afgronds boord
Of bloemvalleien naar den Hemel voort.

Wèl hem die bij die aardsche wisselingen
Ter rechter- noch ter linkerzijde wijkt;
Die pal staat waar de stormen zich verdringen,
Dezelfde blijft, waar 't fonk'lend zonlicht prijkt,
Het oog gericht op God Wien de Eng'len zingen,
‘Bij Wien geen schaduw van verwiss'ling blijkt,’ -
Gelijk een teerling, hoe hij went'len moge,
Een vierkant vlak steeds opheft naar den Hooge.[1)]

O! groote God, onze Oorsprong en ons Doel,
Geleid ons aan Uw hand door 't pelgrimsleven;

1) H. Augustinus.

Bestier Gij onzen geest, bestier 't gevoel
Der ziel waar ze in de worst'ling ooit mocht beven,
Tot we, aan het eind van 't drukkend strijdgewoel,
Die ziel weêr in uw handen zullen geven,
Om in te stemmen met het eeuwig lied:
'Gij zijt de Heer, en Gij verandert niet.'

Tilburg, Juni 94.
H.J. DOLMANS.

Casimir Périer
De nieuwe president der Fransche republiek.

De algemeene verslagenheid, door den moord op president Carnot door heel Frankrijk verwekt, heeft gelukkig niet belet dat onmiddellijk, in de beste orde en met alle wettelijke formaliteiten, een opvolger werd benoemd, zoodat het raderwerk van den staat, dat een oogenblik geschokt scheen, weer spoedig zijn geregelden gang kon hervatten.

De persoon van den nieuwen president schijnt een waarborg te zijn, dat die regelmaat in het bestuur des lands ook voor het vervolg zooveel mogelijk zal worden verzekerd. De heer Casimir Périer toch wordt ons beschreven als een man, die meer dan zijn voorganger van de constitutioneele middelen gebruik zal weten te maken om in alle takken van beheer orde en tucht te handhaven. Van Carnot is het bekend, dat zijn hooggeroemde impassibiliteit soms ontaardde in een onverschilligheid, die Gods water over Gods akker liet loopen. Van den heer Périer moet iets dergelijks geheel niet te verwachten zijn. Veeleer ziet men in hem een man, die het gezag zal weten te doen eerbiedigen, niet alleen door te waken tegen wanordelijkheden op de straat, maar door orde te stellen op het heele bestuur des lands, van de hoogste tot de laagste ambtenaarskringen.

Rechtschapen en rond van karakter, zal hij, zoo vertrouwt men, niet dulden dat de anticlericale dweepzucht, die zich onder Carnot's bestuur zoo aanmatigend toonde, nog langer zoo driest den kop opsteekt. Integendeel zal hij er naar streven, dat de verdraagzaamheid in het godsdienstige geen ijdele vlag zij, die dient om een geheimen oorlog tegen de Kerk te bemantelen. Wel zal hij niet op eenmaal aangenomen wetten terugkomen; als republikein en bewonderaar van de moderne staatsinstellingen, acht hij die te behooren tot het wezen der republiek; maar overeenkomstig den wensch van de groote meerderheid der Franschen, zal hij die toepassen in een geest van welwillendheid, en niet met kleingeestige zoekerij. Om zich voor teleurstellingen te hoeden zullen optimisten intusschen weldoen met zich te herinneren dat Perier toch altijd een vrijdenker en vrijmetselaar blijft.

Bovenal verwacht men van hem krachtige pogingen tot onderdrukking der anarchie, die op het oogenblik alle regeeringen van Europa en de heele geordende maatschappij bedreigt. Hij beschouwt die taak als de voornaamste reden zijner verheffing tot het presidentschap, en heeft zich in die opvatting aangemoedigd gezien door de toejuichingen, die van alle zijden, uitgenomen die der socialisten, zijn verkiezing hebben begroet.

De algemeene ingenomenheid, waarmee het Fransche volk zijn nieuwen president heeft ontvangen, mag als een geruststellend verschijnsel aangemerkt worden. Men weet toch sinds lang wat voor man Périer was, en zijn verkiezing werd onmiddellijk, toen het congres moest bijeenkomen, als verzekerd beschouwd. Dat bewijst wel dat

hij als de rechte man op de rechte plaats werd aangezien en men, na het onbeduidende presidentschap van Carnot, met vreugde aan de spits des lands een man zag optreden, die krachtiger het roer van den staat zou besturen. De toekomst zal moeten leeren of hij aan die verwachtingen beantwoordt.

De nieuwe president is nog een man in den bloei der jaren. Den 8en November 1847 te Parijs geboren, is hij nog niet voluit 47 jaar oud. Toch heeft hij reeds een schitterende loopbaan achter zich. Na te Parijs in de letteren te hebben gestudeerd, onderscheidde hij zich tijdens het beleg in 1871 zoo gunstig als kapitein der mobiele garden uit het departement der Aube, die toen naar de hoofdstad waren ontboden, dat hij het ridderkruis van het Legioen van Eer verwierf. Op jeugdigen leeftijd reeds nam hij aandeel in de politiek. Van 1871 tot 1874 was hij *chef de cabinet* aan het ministerie van Binnenlandsche Zaken, waar hij zijn vader verving, die later ook plaats voor hem maakte in den Algemeenen Raad van het departement Aube. Lid van de Kamer werd hij eerst in 1876 en ofschoon zijn familie trouw het oude koningschap aanhing, schaarde hij zich beslist aan de zijde der republikeinen. Dit belette hem evenwel niet, in 1883 zich met nadruk te verzetten tegen het wetsvoorstel, strekkende om de prinsen uit de vorstenhuizen, die vroeger over Frankrijk hadden geregeerd, over de grenzen te zetten. Hij nam bij wijze van protest zijn ontslag als afgevaardigde, doch keerde spoedig daarop weer in de Kamer terug, waar hij van 1885 tot 1893 de functie van vice-president bekleedde, tot hij in laatstgenoemd jaar met overgroote meerderheid tot voorzitter gekozen werd.

Den 3en December van hetzelfde jaar trad hij op als minister-president van het kabinet, dat den 22en Mei 11. zijn ontslag indiende naar aanleiding van de stemming der Kamer over de wet op de beroeps-syndicaten. Hij was den minister Dupuy als hoofd van het ministerie opgevolgd en ruilde nu weer met dezen als voorzitter der Kamer.

Thans heeft hij die functie verwisseld met die van president der republiek en heeft alzoo den hoogsten post in het land ingenomen. Moge zijn optreden aan de spits van den staat de groote verwachtingen niet beschamen, die zijn bekwaamheden en karakter van hem doen koesteren!

Een logéetje uit Indië
door J. Vesters Jr.

VI
(*Slot*).

Toen Antoine den brief reeds had voorgelezen, keken de beide dames elkaar nog geruimen tijd sprakeloos aan. Mevrouw Haspers verbrak het eerst het stilzwijgen. ‘Wat een gemeene oplichtster!’ borst de oude dame uit. ‘Wie had dat ooit kunnen denken! En dan zulk een brief! 't Is om het nooit te boven te komen, nooit! nooit!’

‘Mijn arme man!’ snikte mevrouw Van Swaay, ‘voor dertig duizend gulden heeft ze hem opgelicht, die slang, en daar gaat ze nu nog groot op. Wat ben ik toch dwaas geweest; ik zal het mij zelf nooit vergeven. Zoo'n slang! zoo'n slang!’ Terwijl ze dit zei, maakte ze de broche los en smeet die woedend op den grond.

‘Er is nu toch eenmaal niets aan te veranderen,’ merkte Antoine wijsgeerig op. ‘Maar ik had nooit kunnen denken, dat een zoo lief meisje zoo'n geslepen dievegge kon zijn.’

‘Een lief meisje, dat mag je nog wel zeggen,’ hernam mevrouw Haspers. ‘En die kostbare broche van achthonderd gulden, die je haar gegeven hebt. Ik vergeet het nooit, zoo oud als ik word,’ voegde de oude dame er met kracht bij.

Hierna zwegen alle drie geruimen tijd, elk geheel met zijn eigen gedachten vervuld. Mevrouw Van Swaay had het eerst haar kalmte en zelfbeheersching teruggekregen.

‘We kunnen de gasten toch niet alleen laten,’ zei ze ten slotte, ‘wat moeten zij wel van ons denken!’

‘Van de soirée is anders alle aardigheid af,’ merkte Antoine op.

Zijn moeder keek hem met een allesbehalve malschen blik aan. ‘Je kunt ze toch de heele geschiedenis niet vertellen,’ zei ze vervolgens tot haar dochter. ‘Ik zou daarmee in alle geval wachten tot August thuis is.’

Lang hoefden ze hier niet meer op te wachten. Van Swaay was buitengewoon kalm, en wie het niet wist, zou het aan hem niet gezegd hebben, dat hij een verlies van dertig duizend gulden had geleden. ‘Ik ben bij de politie geweest,’ zei de koopman, ‘en er is onmiddelijk naar alle richtingen getelegrapheerd. Maar ik geloof niet, dat het veel zal uithalen, want ze heeft meer dan een dag voor en zal dus wel in veiligheid zijn. Bovendien zal ze haar medeplichtigen wel hebben, die alles in ge-

reedheid hebben gebracht. Het is een kwade dag voor me,' besloot hij, 'zoo lang ik koopman ben, heb ik zoo'n tegenvaller nog nooit gehad.'

Mevrouw Van Swaay en haar moeder barstten in jammerklachten en verwijten uit.

'Al dat jammeren helpt niets,' zei de practische koopman, 'en 't is gelukkig geen doodwond. Maar nu moeten we op de eerste plaats onze gasten inlichten, want het geheim te houden heeft geen nut. Het is ook de eenige manier, waarop wij ons tegenover hen kunnen verontschuldigen. Dan moet ik ook van avond nog naar het bureau van politie, want de commissaris wenscht den brief te hebben, dien de oplichtster heeft achtergelaten. Ook de hotelhouder en de juwelier Verhoek zullen dan ontboden worden, maar of er nog iets van terecht komt, geloof ik niet.'

Ondertusschen hadden de genoodigden onder elkaar levendig de vraag besproken, wat er toch wel aan de hand mocht zijn. Ze begrepen wel, dat dit met de Indische in verband stond, maar al hun vermoedens en veronderstellingen brachten hun geen stap verder. Het lange wachten prikkelde natuurlijk hun nieuwsgierigheid, waaraan ten slotte de koopman door een getrouw relaas van wat hem wedervaren was, kwam voldoen. Spoedig hierop trokken ze af, na hun leedwezen betuigd te hebben, dat het prettige avondje, waarvan zij zich zooveel hadden voorgesteld, op voor den gastheer zoo onaangename wijze was verstoord.

Ondanks alle nasporingen der politie mocht het niet gelukken, het spoor der pseudo-Nonnie te vinden. Alleen kwam men te weten, dat de wissel op de firma Schröder te Berlijn reeds Woensdagmorgen - den dag van de soirée - op den bankier Von Hohen te Keulen was geëndosseerd. Een bejaard, deftig heer, die opgaf Van Gelder te heeten, had hem bij den Keulschen bankier gepresenteerd en deze had hem het bedrag van twintig duizend gulden uitgekeerd. Ook op dezen heer gelukte het de politie niet, de hand te leggen.

Mijnheer Van Swaay had intusschen een brief geschreven aan zijn neef George te Samarang, waarin hij hem een uitvoerig verslag gaf van het avontuur, waarvan hij de dupe was geworden, met bijvoeging van het schrijven van den pseudo-George en den epistel der pseudo-Nonnie.

In het antwoord van George werd de zaak gedeeltelijk opgehelderd. Hij was geruimen tijd bevriend geweest met een mijnheer Bonders te Samarang, die een dochter had van ongeveer denzelfden leeftijd als Nonnie. Deze heer Bonders was door speculaties doodarm geworden, en nu was het niet onwaarschijnlijk, dat hij, die met Georges familieomstandigheden goed op de hoogte was, den bewusten brief geschreven en zijn dochter voor Nonnie gespeeld had. Beiden waren dan ook sedert eenigen tijd spoorloos uit Samarang verdwenen. De bejaarde heer, die te Keulen den bewusten wissel endosseerde, was vermoedelijk de heer Bonders. Uit het signalement, dat George van juffrouw Bonders gaf, bleek den heer Van Swaay, dat zij inderdaad de behendige oplichtster was geweest, terwijl de Keulsche bankier in het signalement van den heer Bonders den bejaarden heer meende te herkennen.

Het tweede gedeelte van Georges brief bevatte een nog grooter verrassing. Nonnie Brandelaar - ditmaal de echte - had, na het lezen van het relaas, zin gekregen, kennis te maken met den heer Van Swaay en de zijnen. Hadden dezen tegen haar komst geen bezwaar, dan zou ze hen met genoegen komen opzoeken. Misschien, zoo gaf

Georges brief tusschen de regels te lezen, was ze wel in staat, de door de pseudo-Nonnie aangerichte schade eenigermate te herstellen.

Daar niemand bezwaar had, kwam Nonnie inderdaad over. Ze bracht geen valsche steenen mee, maar - wat veel welkomer was - gaf den koopman dertig duizend gulden en stelde ook den juwelier Verhoek schadeloos. Ze leerde bovendien Antoine als een solied jongmensch kennen en werd zijn vrouw, tot onuitsprekelijke vreugde en voldoening van mevrouw Haspers, die ditmaal, door de ervaring wijzer geworden, van alle diplomatische en strategische kunstgrepen had afgezien.

Zooals de pseudo-Nonnie wel voorspeld had, geraakte zij niet in het vergeetboek, maar de gelukkige oplossing, die het avontuur had gevonden, was oorzaak, dat aan haar met minder bitterheid en onaangename gewaarwordingen werd gedacht, dan zij waarschijnlijk wel verwacht had. Mevrouw Haspers was haar integendeel zelfs dankbaar, want zonder haar komst zou Antoine de schitterende toekomst niet te gemoet gegaan zijn, die hem nu was weggelegd. Het geschenk van juffrouw Bonders, de camee, kon de oude dame met niet meer zorg en piëteit bewaren, wanneer de valsche steen een kostbare diamant van het zuiverste water was geweest.

Op zekeren avond, ruim twee jaar na het gedenkwaardige bezoek van juffrouw Bonders, zaten Antoine met zijn jong vrouwtje en zijn moeder bij den heer Van Swaay. Weer kwam het gesprek op de vermetele oplichterij, toen de koopman, die, als naar gewoonte, zijn krant zat te lezen, plotseling een lichten kreet van verwondering slaakte.

Onmiddellijk werd het gesprek gestaakt en keken allen den koopman vragend aan.

‘Wat is er, August?’ vroeg mevrouw Van Swaay.

‘De oplichters zijn gevat,’ antwoordde de koopman.

‘Wie? welke?’ klonk het in het rond.

‘Je naamgenoot,’ zei Van Swaay tegen Nonnie Brandelaar, de vrouw van Antoine.

‘De valsche Nonnie! Die listige dievegge! Heb je van mijn leven! waar is ze gevat?’ gonsde het in koor.

‘Luister, dan zal ik het je voorlezen:

“De politie te Weenen blijkt een uitstekende vangst gedaan te hebben, toen ze de hand legde op den zich noemenden Serrurier en zijn dochter, maar die bij nader onderzoek bleek te zijn zekere Bonders van Samarang (Nederl. Oost-Indië) een cosmopolitische *Schwindler* van het gevaarlijkste allooi, die bij de tallooze oplichterijen, waaraan hij zich sedert twee jaar heeft schuldig gemaakt, door zijn dochter op de sluwste wijze werd bijgestaan.

Beide oplichters werden gevat, op het oogenblik dat ze op een bal bij baron Von Eylau, waarop zij waren geïntroduceerd, een der ge noodigden een kostbare diamanten haarspeld ontfutselden. De politie had hen reeds geruimen tijd op het oog, maar bij nader onderzoek bleken zij nog gevaarlijker te zijn, dan ze eerst gemeend had.

Wel blijven zij hardnekkig ontkennen, maar toch is het de politie te Weenen reeds gelukt, een gedeelte van de door hen gepleegde oplichterijen op te sporen. Het lijdt geen twijfel, of zij zal spoedig den geheelen draad in handen hebben. Zij vermoedt, dat Bonders met zijn dochter uit Samarang naar Nederland vertrokken zijn en daar het eerst slachtoffers gemaakt hebben. Zoodra hieromtrent zekerheid verkregen is, zal de politie gemakkelijker haar onderzoek kunnen voortzetten en lijdt het geen twijfel, of dit zal met gunstigen uitslag bekroond worden.”

Die zekerheid zal ik verschaffen,' zei de koopman, de krant toevouwende, nadat hij het bewuste berichtje had voorgelezen. 'Ik ga onmiddellijk naar de politie, dan kan ze die te Weenen op de hoogte helpen.'

De achterblijvenden bespraken nog geruimen tijd het groote nieuws, totdat Van Swaay thuis kwam met de meedeeling, dat de commissaris onmiddellijk naar Weenen getelegrapheerd had.

Met behulp van deze gewichtige aanwijzing mocht de politie er spoedig in slagen, volledig licht te doen opgaan over de oplichterijen, door Bonders en zijn dochter sedert meer dan twee jaar met buitengewone stoutheid en sluwheid in verschillende groote steden van Europa gepleegd. Beiden werden dan ook tot een gevangenisstraf van tien jaar veroordeeld.

''t Is verdiend loon,' merkte de koopman op, toen hij de uitspraak der rechtbank vernam.

'En toch is het jammer van het meisje.' zei mevrouw Van Swaay, 'want ze was weergaasch aardig en bij de hand.'

'Ik kan niet boos op haar zijn,' besloot de waardige mevrouw Haspers, 'want haar heb ik het te danken, dat Antoine Nollie Brandelaar tot vrouw heeft gekregen.'

Bij de Platen.

De moordaanslag op Crispi. -

De gruwelijke moord, waarvan de president der Fransche republiek het slachtoffer is geworden, heeft den aanslag, waaraan weinige dagen te voren de Italiaansche minister-president Crispi had blootgestaan, spoedig op den achtergrond gedrongen. Die laatste misdaad had trouwens lang niet dien verpletterenden indruk gemaakt, welken de moord te Lyon noodzakelijk moest teweegbrengen. Vooreerst toch kwam het slachtoffer er met den schrik af en ten andere kon de aanslag weinig bevreemding wekken na de schrikkelijke bedreigingen, waarvan de gehate minister in den laatsten tijd het mikpunt was geweest.

Met het oog op die bedreigingen werd de minister-president sedert eenige maanden door de politie met de zorgvuldigste waakzaamheid omringd. De zorg voor zijn kostbaar leven heeft intusschen niet kunnen beletten, dat in den namiddag van den 16en Juni dat leven ernstig in gevaar werd gebracht.

Op het oogenblik dat hij, zoowat om twee uren, in een rijtuig de *via Gregoriana* kwam afgereden, naderde een jongmensch plotseling het portier en schoot een pistool op hem af.

De aanvaller werd onmiddellijk gearresteerd, nog vóor hij den tijd had voor de tweede maal zijn wapen aan te leggen op den heer Crispi, die niet geraakt was. De pleger van den aanslag antwoordt op den naam van Pietro Lega en is een anarchist van de gevaarlijkste soort.

De heer Crispi begaf zich onmiddellijk na den aanslag naar de Kamer, waar hij de pistool van den booswicht als een bewijsstuk van het gevaar, waaraan hij ontsnapt was, bij het bureau deponeerde. De voorzitter der Kamer wenschte hem in plechtige bewoordingen geluk met het buitenkansje, dat hij er zoo goed was afgekomen.

Wereldtentoonstelling van Antwerpen. Het Congo-dorp.

- Een der voornaamste aantrekkelijkheden der Antwerpsche tentoonstelling is ongetwijfeld het Congo-dorp. Een ieder weet, welk een voorname plaats de onafhankelijke Congo-staat inneemt in het groote beschavingswerk van het *Dark Continent*, het geheimzinnige Afrika. Veel heeft België reeds gedaan voor de beschaving, velen zijner zonen hebben hun bloed en hun leven gelaten onder de brandende zon der tropen, in de verraderlijke wouden en aan de oevers der breede rivieren, die het land in alle richtingen doorsnijden.

Geen wonder dat België groot gaat op zijn Congo, gelijk wij trotsch zijn op onze Oost; vandaar ook het stoute plan om te midden van Antwerpen een Congo-dorp te stichten, waardoor de bezoeker der tentoonstelling zich een denkbeeld kan vormen van het leven en bedrijf in het zwarte werelddeel. Aan het einde van het dorp verheft zich nog een groot museum met voortbrengselen van den Congo, zooals ivoor, beeldwerk, waaronder eenige leelijke beschilderde afgodsbeelden; ook zijn er talrijke photographieën van spoorwegen en groote werken, die een ieder aantoonen, welke reuzenschreden de jeugdige staat op den weg der beschaving heeft gezet. Daarom hulde aan de energie onzer zuidelijke buren, hulde aan den moed en de volharding der missionarissen, en aan de dappere bestrijders van den slavenhandel. Het Congo-dorp neemt op de tentoonstelling een aanzienlijke oppervlakte in, en geen wonder, want het is goed bevolkt. Honderd een en veertig Congoleezen, waaronder dertig soldaten, zijn per stoomschip *Lulu Bohlen* naar Antwerpen overgebracht. Uit verschillende streken vindt men bewoners: Bangala's, Wangata's, Sango's, Katangien's, lieden van den stam van Zappo-Zapp en bewoners van den Beneden-Congo, allen in hun verschillende dracht en eigenaardige versiering. Jammer dat die menschen zooveel te lijden hebben gehad van het klimaat. Eenigen van hen zijn gestorven; hun Antwerpsch. Boma, waar, bij

hun aankomst, een gure wind door de palmen woei, onder een grauwen, zonloozen hemel, was te koud voor hen, die gewoon zijn aan de heete Afrikaansche lucht.

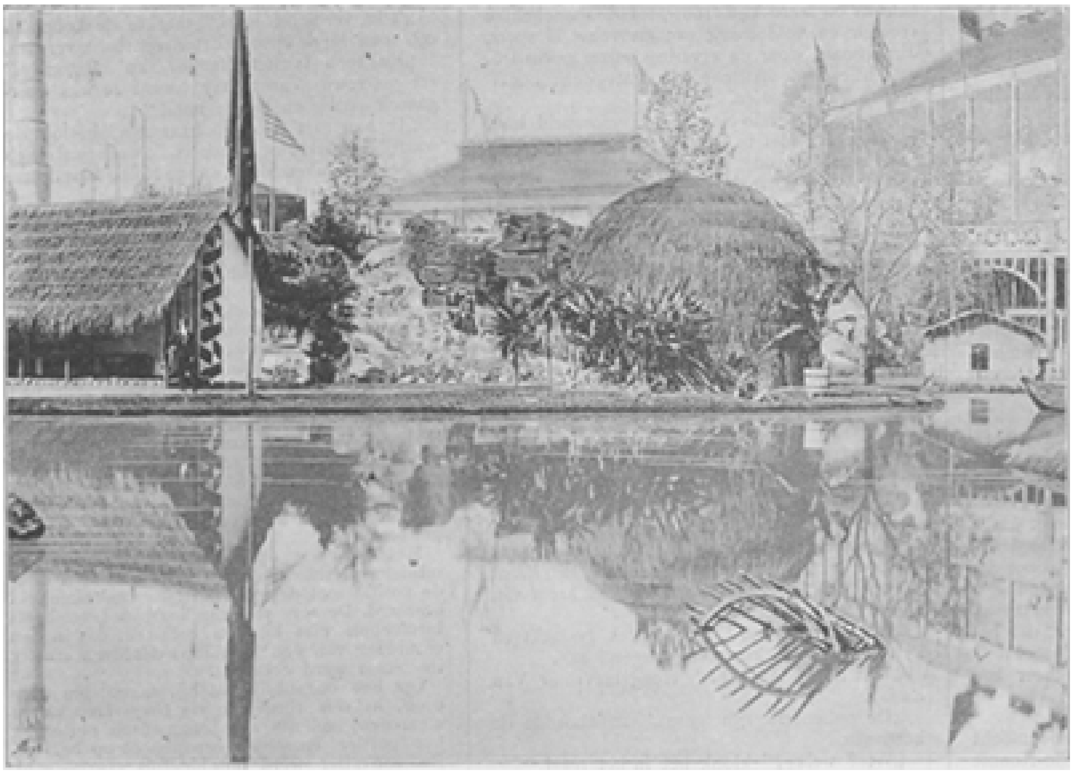

DE WERELDTENTOONSTELLING TE ANTWERPEN. - Vijver in het Congo-dorp.

Wij zullen een kijkje gaan nemen in hun dorp, en ons voor een oogenblik verplaatsen in de binnenlanden van Afrika. Onze eerste gravure geeft een gezicht op het dorp en den grooten vijver. Een paar huizen trekken al aanstonds de aandacht: het een heeft veel weg van een reusachtigen bijenkorf, het andere en grootste, met de beschilderde palen en een groote blauwe vlag er naast, is, als wij ons niet bedriegen, voor de soldaten ingericht. De huizen zijn gebouwd van bamboe en riet en hebben over het algemeen niet veel sierlijks; een enkel is van buiten met zwarte figuren beschilderd. Meer wordt er ten koste gelegd aan de versiering van binnen, natuurlijk een versiering op zijn Afrikaansch, want Europeesche salon-ameublementen moet men er niet gaan zoeken. Op den grond liggen hier en daar potten flesschen, ketels, bijlen en gereedschappen, want de Congoleezen zijn niet in Antwerpen gekomen om niets te doen, neen, ze oefenen ook hier hun ambacht uit.

Het Congo-dorp moet ook zijn industrie hebben, anders is het niet compleet. Zoo zijn er fabrikanten van palmolie en aardewerk; een ander maakt prauwen en sloepen, waarvan men er op onze gravure een gedeeltelijk zien kan rechts in den vijver, onder het groote gebouw, dat het einde is der machinengalerij; een vierde is een specialiteit in het vervaardigen van korven, manden en matten; verder zijn er smeden, lood- en koperwerkers, die, het zij tot hun eer gezegd, in het bewerken dier metalen zeer bedreven zijn. In hun vijver kunnen zij zich afkoelen als ze het te warm krijgen (daar hebben zij echter nog niet veel hinder van gehad), of rondvaren in hun prauwen en naar de geldstukjes visschen, die door de bezoekers in het water geworpen worden; hier en daar (zooals op onze eerste gravure tusschen de twee huizen) zijn rotsen aangebracht; een waterval stort er ruischend naar beneden om het Congolandschap

te volmaken, en een brug, uit een paar omgehouwen palmboomen bestaande, voert over den waterval heen.

Onze tweede gravure geeft een kijkje op het dorp en den plantengroei. Overal verheffen zich hooge varens, palmen en acacia's, te midden van wier donker groen de witte en gele huizen scherp afsteken. Hoe jammer dat de illusie gedeeltelijk wordt benomen door de hooge gebouwen, die zich rondom verheffen. De hooge witte toren van Kemmerich, een reclame voor het bekende vleeschextract, die zich ver boven de hutten verheft, herinnert er steeds aan, dat wij te Antwerpen in een negerdorp rondwandelen, maar niet in de Congo-streek.

Zooeven zeiden wij, dat zich onder de Congoleezen een dertigtal soldaten bevinden. 't Is wel de moeite waard die forsche, zwaar gebouwde zwarten te zien exerceeren onder bevel van hun Belgischen kapitein; in de stiptheid en gelijkheid, waarmede alle commando's worden uitgevoerd, evenaren zij de best gedrilde Europeesche soldaten. Geen wonder dat zij de algemeene belangstelling wekken, als zij door het dorp marcheeren, trompetters voorop, in hun donkerblauwe met rood gegalonneerde uniform en wijde, korte zouavenpantalon.

Maar het trompetgeschal sterft in de verte weg; nog een laatsten blik geworpen op die zwarten met hun zonderlingen gelaatstooi, waarbij het vel van hun voorhoofd op kunstmatige wijze als een hanekam wordt omhoog getrokken; nog een oogslag op het dorp met zijn hutten en palmen, zijn waterval en rotsen en het blinkende meer, en wij verlaten de Congo-afdeeling, hoogst voldaan over al het wetenswaardige, dat hier den bezoeker boeit.

DE WERELDTENTOONSTELLING TE ANTWERPEN. - Hutten en plantengroei in het Congo-dorp.

[Nummer 7]

VADERS VERJAARDAG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN R. BEYSLAG.

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.
(*Vervolg*.)

De eeuwigheid nadert en wij denken er niet aan, wij denken niet aan die strenge rekenschap, welke wij u eens zullen moeten afleggen van onze daden en uwe genaden!'

Hoe toepasselijk waren die woorden op hem. Die eeuwigheid, dacht hij daar wel ooit aan; die strenge rekenschap, welke hij eens moest afleggen, oefende zij eenigen invloed uit op zijn handelingen?

Hij rilde onwillekeurig. Als het toch eens waar was, als zijn moeder en deze menschen eens gelijk, zijn vader en diens vrienden ongelijk hadden? Maar nu vroeg Celeste's zachte stem een reeks van weldaden af over allen, die haar dierbaar waren, of zij hier of verre van haar waren. Niemand werd vergeten. Zij vroeg de gastvrijheid voor hun huis, de mildheid voor hun handen af, de vergevingsgezindheid voor hun hart, de eendracht voor hun gezin, voor de ouders den zegen in hun kinderen, voor de kinderen gehoorzaamheid, voor de meesters goedheid en rechtvaardigheid, voor de dienstbaren trouw en onderwerping, verder kracht voor de lijdenden, gezondheid voor de zieken, bekeering voor de zondaars, bescherming voor de reizenden, een genadig oordeel voor hen, die bestemd waren dezen nacht voor God te verschijnen, eeuwige rust voor alle afgestorvenen.

Ferdinand voelde een wonderlijk gevoel over hem komen; men kon in dit huis niet anders bidden, niet anders handelen. Alles was hier in harmonie. Die grijsaards, dat jonge meisje, die bedienden, allen waren zij vereenigd voor God; allen voelden zij zich een en gelijk door het gebed.

En hij, hoever stond hij van allen af.

Werd er ook voor hem gebeden? Hij boog het hoofd nog dieper en vergat dat zijn stijve knieën hem pijn deden en trachtte aan zijn moeder te denken. Haar gedachtenis was de eenige band, die hem aan deze vrome, eenvoudige menschen hechtte.

Toen Celeste de litanie van Onze Lieve Vrouw bad, beproefde hij in te stemmen met het antwoord: 'Bid voor ons!' zacht, bijna onhoorbaar, maar toch verstonden zijn tante en Celeste het. Hij verafschuwde zichzelf als een huichelaar, maar dan dacht hij weer aan zijn moeder en het was of deze gedachte zijn ziel reinigde en opbeurde.

'Zie zoo, neef!' sprak tante, nadat de bedienden weg waren, 'zoo lang bidt gij zeker op andere avonden niet. Dat hoeft ook niet, als gij maar bidt, hoe kort ook, want het gebed is de ademhaling der ziel. Zonder haar sterft zij onverbiddelijk.' En den blaker opnemend, dien de meid had binnengebracht, sprak zij:

'Ik zal u zelf uw kamer wijzen.'

Ferdinand wenschte zijn oom en Celeste goeden nacht en volgde tante Bertha naar boven. Op den drempel van het kleine, maar lieve kamertje gaf zij hem het licht over, reikte hem de hand en zei op haar gewonen plechtigen toon, door een scherpen blik vergezeld: 'God geve dat uw verblijf onder dit dak u en ons tot zegen strekke!'

Zij liet hem alleen; Ferdinand slaakte een zucht van verlichting, toen zij de deur achter zich dicht trok; hij wenschte zich mijlen ver van daar. De lucht benauwde hem

hier en 't was toch zoo frisch en koel in dit vertrek; hij blies de kaars uit en maakte de glazen deur open, die toegang gaf tot een klein balkon.

Daar buiten alles kalme vrede! De maan, zoo juist opgekomen, wierp over alles een glans van zilverblauw licht; alles kwam verrassend duidelijk daarin uit, de muren der fabriek, de moestuin, de wilgen langs de rivier, die als een kronkelende, donkere streep de vallei doorsneed; de grond scheen wit, bijna als sneeuw in de manestralen, waarover hier een daar de schaduw van het loof der boomen kanten sluiers scheen te werpen; aan gene zijde der fabriek werd alles kristalhelder als een meer, met aan den horizont die heuvels afwisselend wit en donkerblauw, en over alles zulk een zoete vrede. Men onderscheidde elk geritsel in den lentenacht, elk gemurmel van de beek, elk getjilp van een vogel, bijna den vleugelslag der vlinders, en het vallen van een blad of bloem.

Ferdinand stond geleund over het balkon; nu voelde hij zich niet meer gedrukt, maar zoo ernstig, zoo weemoedig gestemd als nooit te voren.

‘Wat heb ik gedaan? Wat heb ik gedaan?’ mompelde hij, ‘ben ik de slang niet, die in dit Paradijs sluipt? Ik kom hen bedriegen, berooven, maar hoe kan ik teruggaan zonder mij zelf te verraden en - mijn vader!’

Hij besloot den volgenden morgen te vertrekken en zijn vader te zeggen, dat hij diens opdracht niet kon vervullen, maar waar zou hij dan weer moeten heengaan, wat zou hij moeten beginnen? Kon hij hier dan niet blijven als in een veilig, rustig toevluchtsoord?

En een groot heimwee naar een nuttig, een goed leven vervulde hem plotseling; alle goede instincten zijner ziel, door de misdadige opvoeding zijns vaders tot zwijgen gebracht, ontwaakten. 't Was misschien de heerlijke maneschijn, de vredige kalmte om hem heen, die voor het oogenblik zijn ziel zoo goed en rustig stemde; de herinnering aan het edele, eenvoudige, grootsche van die arbeidzame, godsdienstige menschen, met wie hij vandaag kennis had gemaakt, werkte misschien op hem. In elk geval hij voelde zich op dit oogenblik hun onwaardig en dat hij het gevoelde, verhief hem in zijn eigen oogen een weinig; het was of alles hem aanspoorde tot blijven, tot niet weggaan. Was het de stem zijner moeder, die tot hem sprak?

‘Maar ik kan hier niet blijven zonder te veinzen en te huichelen. Als ik mij aan hen laat kennen zooals ik werkelijk ben, dan zullen zij zich vol afschuw van mij afwenden, en wanneer ik doe en spreek zooals zij mij gaarne zouden zien, ben ik dan geen bedrieger? En toch, ik kan niet weg! Als deze reddingsplank mij ontvalt, is het gedaan met mij!’

En evenals alle zwakke zielen stelde hij het uit een besluit te nemen; hij wilde voorloopig hier blijven, hun leven medeleven, zich zooveel mogelijk naar hen schikken en plooien, en de toekomst aan het toeval of het noodlot overlaten, zooals zijn vader de macht noemde, die de levens der menschen schikt en regelt.

VIII.

Beste Vader!

‘Veertien dagen ben ik reeds hier en die veertien dagen zijn omgevlogen. Ik geloof niet dat u mij terug zou kennen, zoo doet die kalme buitenlucht en die geregelde levenswijze mij goed.

Ik ken trouwens mijzelf niet meer; 's morgens om zes uur op, een groote wandeling in den omtrek maken, ontbijten met melk, brood, honig, eigengemaakte boter en kaas; dan zet oom mij aan het werk. Zijn boekhouder heeft hem juist onlangs verlaten;

nu moet ik diens werk doen, brieven beantwoorden, boeken aanhouden, allemaal heel licht werk, want alles gaat hier zoo eenvoudig en huiselijk mogelijk toe en in de geheimen dring ik nog niet. Wat de boekhouder scheen te doen was maar alles oppervlakkig, het intieme echter is het werk van tante Bertha.

O vader, wat ik u toewensch, het zou wezen zoo'n kuur hier in deze stille vallei en dan onder leiding van tante Bertha! Ja, die tante Bertha, had een van uw beide vrouwen op haar geleken, dan zou u stellig een ander man geworden en dat zou gelukkiger zijn geweest voor u - en voor mij.

Ik amuseer er mij mede, zooals zij alles met haar principes regeert, dat kleine, oude vrouwtje, rap, vlug, alles opmerkend, alles schikkend, alles regelend, vandaag berekenend wat er over eenige maanden moet gebeuren, en daarnaar elk harer woorden, en zelfs bewegingen regelend, van alles het “waarom” en “omdat” moetende weten en zelf in practijk brengend, een en al bedachtzaamheid, plichtsbesef, verstand; een band, een steun, die men vervelend, lastig mag noemen, maar, is men er eens aan gewend geraakt, niet meer ontberen kan.

En dan oom Duberly! 't Ideaal van een vader! Och, wat kan ik den zoon beklagen, dien hij niet gehad heeft. Wat had hij er een mensch van gemaakt! Die man, een en al ijver, vuur, gloed, genie! En een hart van goud, het hart van een goed, lief kind, nooit aan zich zelf denkend, altijd aan anderen. Zichzelf vergetend en misschien verwaarloozend uit zuivere goedheid. Wat 'n menschen die twee! Zedelijke grootheid en goedheid, en toch zooveel verstand! Neen, die vrije opvoeding van u en de omgeving, waaraan u mij van jongs af wende, zijn oorzaak dat ik ze aanzie of zij uit een andere wereld komen!

Onbegrijpelijk hoe ik mij toch aan hen pas! Eerst ging het wat moeilijk; de drukke goedhartigheid van oom Duberly maakte mij verlegen en die nimmer falende wijsheid van tante Bertha stemde mij ongeduldig en kregelig, maar nu gehoorzaam ik haar zooals alles haar gehoorzaamt, ik kijk haar naar de oogen, neem een paraplu mede, als zij beweert dat het slecht weer wordt, laat ze thuis, als zij beloften geeft van zonneschijn, 't moge er nog zoo donker en grauw uitzien als het kan. Ik maak mijn excuses als ik te laat kom - de helft van een halve minuut - met eten. Ik luister aandachtig, als zij mij de genealogie opdreunt der familie Van Rhoden, en ik laat oom doordraven op zijn lievelingsonderwerpen, zijn opvatting van de werkliedenkwestie, zijn kennis van porselein en aardewerk, zijn plannen voor de toekomst, als God hem tijd van leven en een goeden opvolger geeft.

Waarlijk, ik geloof, dat ik in den smaak van die oudjes val; tante was eerst nog wat wantrouwend, maar sedert u haar dien beleefden brief van dankbetuiging zond voor de welwillende ontvangst van uw zoon, is zij veel veranderd en ziet mij met geheel andere oogen aan.

't Zal mij geen moeite hoegenaamd kosten, mij nog dieper in hun vertrouwen en genegenheid te dringen. Ik voor mij ben vast overtuigd, dat oom Duberly in mij het ideaal ziet van een opvolger, maar - de groote vraag is, zal ik het hier op den duur kunnen uithouden in dezen stillen, godsdienstigen kring? Zal ik jarenlang het kunnen volhouden, *ja* en *amen* te zeggen op alles wat die oude lui vertellen? Of zal ik hier blijven totdat ik alles weet om dan met mijn wetenschap voordeel te kunnen doen? Dit is uw bedoeling, ik weet het, maar geloof mij, vader! het wordt mij bij den dag moeilijker.....’

Hier ontviel Ferdinand de pen, en met het hoofd in de handen bleef hij zitten peinzen, starend op de letters.

‘Ik veracht mezelf, maar papa zal er om lachen,’ fluisterde hij, ‘en langer hier talmen, als ik noch ooms noch vaders wil denk te doen is tijdverlies, lafheid!’

Hij herlas den brief; er stond veel in over de oude lui, maar niets over Celeste, en zijn vader had hem toch juist in het bijzonder naar haar gevraagd, over haar uiterlijk, haar persoonlijkheid, haar verhouding tegenover haar pleegouders; maar Ferdinand kon niets over haar schrijven. Wat hij ook zeide, zijn vader kon hem toch niet begrijpen. Zij was zoo heel anders dan alle andere jonge meisjes, die hij en dus ook zijn vader kende, zoo bescheiden, zoo zedig, zoo eenvoudig en toch zoo vroolijk, zoo opgeruimd en werkzaam. Het geheele huis-

houden rustte op haar, dan had zij bovendien nog zooveel te doen op de fabriek en toch scheen niets haar zwaar te vallen, niets haar moeite te kosten; zij deed alles zonder ophef, regelmatig, vlug, goed. Zij had den opgewekten aard van oom zonder zijn artistieke zorgloosheid, het overleg van tante, maar met oneindig meer beminnelijkheid.

Zij scheen hun waardige dochter, het was of zij hun beste eigenschappen hadden medegedeeld aan het door hen gevormde kind; zij vervulde het huis met zacht geneurie, met vroolijk praten of tegen haar ouders, of tegen de bedienden, of tegen hond, kat, vogels. Zij was niet luidruchtig, nauwelijks levendig, en toch als zij des middags op haar atelier zat, scheen het huis uitgestorven.

Ferdinand leerde ook boetseeren; oom Duberly zette hem goed aan het werk, want, zeide hij:

‘Tante zegt, niets is zoo verderfelijk als lediggang voor jongelui.’

Op den middag, nadat Ferdinand den brief begonnen was, zei oom, terwijl zij op het kantoor tegenover elkander zaten, onverwacht:

‘Hoor eens Ferdinand! Ik moet je spreken.’

‘Waarover oom?’

‘Ja, zie je, ik zou er niet aan gedacht hebben. Ik denk nooit verder dan aan den dag van vandaag, maar je tante - een kapitale vrouw, ik wensch je zoo'n vrouw toe als je ooit trouwt - zij wil dat ik er eens ernstig met je over spreek.’

Hij zag er zoo kluchtig uit, die goede, oude man, in zijn welgemeende pogingen om zich zakelijk en ernstig voor te doen, dat Ferdinand onwillekeurig begon te lachen, al koesterde hij in zijn binnenste een heilzamen angst voor tante Bertha's wijze invallen.

‘Nu dan, jongen! De zaak is deze! Je weet ik zit nu zonder boekhouder. Tante en de kleine meid hebben mij wel zoo'n beetje er mee voortgeholpen, maar dat is toch eigenlijk sukkelen. En nu kwam jij daar zoo uit de lucht vallen en pakte alles heel flink aan.’

‘Was dat dan niet goed, oom?’

‘Wel zeker, maar nu, zie je, 't kan zoo niet langer blijven, ik moet een anderen boekhouder hebben. Er heeft zich een heele goede bij mij gerecommandeerd. Ik denk hem te nemen....’

‘En mij weg te zenden, oom?’

‘Ten minste, als jij die betrekking niet wilt vervullen voorgoed?’

Het bloed steeg Ferdinand naar de wangen, en in zijn verwarring drukte hij een vouwbeen vast tusschen zijn vingers.

‘Je hebt toch niets beters te doen,’ zegt tante. ‘Hier ben je ten minste nuttig,’ zei ze ook nog. Ik zal je geven, wat ik den andere betaalde, als je hier blijft en je vader vindt het goed.’

‘Oom, mag ik nadenken en vader schrijven?’

‘Natuurlijk, zeker, dat spreekt. Maar er is nog iets. Daar was tante ook op gesteld. Als je hier blijft, dan vindt zij het beter dat je in het dorp woont, evenals de vorige boekhouder. 't Is bij heele nette menschen, een erg lieve kamer.’

‘Ja, tante heeft gelijk als het voorgoed is!’

Daar kwam Celeste in het kantoor, de lente in persoon, met de zon dansend op haar blonde haren, en in haar blauwe oogen, lelietjes van dalen en viooltjes en gouden regen in haar eene hand, een vaas van klei in de andere houdend.

‘Ik kom uw raad vragen,’ zeide zij glimlachend, ‘ik heb hier wat gearrangeerd; u weet wij zouden het bouquet om den hals van deze vaas slingeren, maar was het niet beter, als wij van onder begonnen?’

En met haar vlugge vingers schikte zij het bouquet om de nog natte klei.

Duberly vond het in hoofdzaak goed, maakte alleen nog een paar kleine aanmerkingen en verschikkingen, en Celeste wilde weer aan haar werk gaan.

‘Ik vraag onzen neef of hij onze boekhouder wilde worden!’ zeide Duberly.

‘O!’ zij keek hem eenvoudig aan zonder te blozen, ‘dat zal neef niet doen. 't Is hem hier veel te stil!’

‘Juist in die stilte komt het huiselijk leven tot zijn volle recht,’ antwoordde Ferdinand, blijde dien mooien volzin te hebben gevonden.

‘Ik zou het wel prettig vinden voor zijn tante, iemand van haar naaste familie altijd in de nabijheid te hebben,’ zeide het meisje en ging heen.

Ferdinand was inwendig boos! Wat ging het haar aan, hoe zijn tante er over dacht; hij had zoo graag geweten, of zij het plezierig vond of niet; daar vloog een visioen hem voor den geest: rustig dit leven voortzetten in deze vallei, geregeld opstaan in de vroegte, werken, wandelen, bidden, zijn leven lang, nooit meer opwindend gezelschap bijwonen, komedies, concerten, wedrennen, feesten waarbij de wijn stroomde en de champagne bruiste, niets dan landelijke eenvoud, ernst, ingetogenheid. Hij dacht, hij wist zelf niet hoe 't kwam, op eens aan Celeste, zij werd voor hem, zooals zij daar was binnengekomen, een beeld van frischheid, lieftalligheid, goedheid en deugd, en voor 't eerst kwam het in hem op, of oom en tante niet de geheime bedoeling koesterden, haar tot zijn vrouw te bestemmen, hun de fabriek over te laten.

Tante deed niets zonder in de toekomst er de gevolgen van te berekenen; wie weet of zij dit niet voor had, nu zij hem liet vragen of hij blijven wilde voorgoed. Ja, dat was 't zeker, misschien wist oom er niets van, de goede man, maar zij wilde hem leeren kennen, door en door bestudeeren, misschien vormen tot een geschikter schoonzoon, tot den man van het kind, over welks geboorte en afkomst hij zoo goed als niets wist.

Die gedachte snoerde hem de keel als het ware toe, een zware last viel hem op de borst; hij stond op en ging naar het open raam, terwijl zijn oom zich weer verdiepte in de teekening van een paar candelabres. Daar trachtte hij in zijn vollen omvang het denkbeeld, dat zoo pas bij hem was opgekomen, te beschouwen.

't Lachte hem niet toe, integendeel, het schrikte hem af; niet dat hij Celeste geen aardig, lief meisje vond, dat het hem geen genot was haar aan te zien, te hooren en met haar te spreken, maar te trouwen?

Hij deelde geheel en al de nieuwerwetsche begrippen over het huwelijk; dat had zijn vader hem zoo geleerd. De banden des huwelijks zijn de zwaarste ketenen, die een man dragen kan en zij kunnen alleen eenigszins lichter worden, als zij uit massief goud bestaan. Niet trouwen dan met een schatrijk meisje was de leuze, die de oude heer Van Rhoden zijn zoon had ingeprent, maar Celeste was niets minder dan rijk, integendeel, zij bracht hem niets anders aan dan de fabriek, die alleen door hard werken in staat was, hun een bescheiden bestaan op te leveren. Dus beteekende een ingaan op het voorstel van zijn oom niets anders dan een afzweren van zijn vroegere gewoonten, zijn vroeger leven, zijn vroegere grondbeginselen, zijn levensbeschouwing zelfs; hij moest als deze menschen gaan voelen, gaan denken, gaan werken. De huichelarij zou voortduren zijn leven lang, dat was toch onmogelijk, dat kon men niet van een mensch vergen.

Een andere mogelijkheid deed zich eensklaps aan hem voor; zou hij niet kunnen veranderen, niet werkelijk worden zooals men van hem verwachtte; maar even spoedig verwierp hij deze onderstelling. Als hij het geheim maar bezat, als hij het verkoopen kon voor veel geld, dan zou hij deze omgeving ontvluchten, die hem benauwde, en toch weer aantrok, die hem zoo geheel verschillend maakte van zijn eigen zelf.

'Als jij dat schrijfwerk voor mij deed, Ferry, dan kon ik rustig aan mijn teekeningen blijven,' zeide oom, als zette hij de gedachte van zooeven voort, 'en 't is juist zooals Celeste zeide: eigen volk is veel waard, die zullen je niet bedriegen.'

Ferdinand boog zich uit het raam, hij voelde zich gloeiend rood worden. Waarom waren die menschen toch zoo edel vertrouwend, zoo onnoozel goed, waarom was het toch zoo makkelijk, zich in hun vertrouwen te dringen? Ja, hij voelde het genoeg, den ingeslagen weg voortzetten was zichzelf verlagen, zedelijk ondergaan, maar daarom behoefde hij nog aan de toekomst niet te denken. Voor het oogenblik was hij hier gaarne, het beviel hem zeer goed, het ware dwaasheid van hier te gaan.

Uitstellen, afwachten, een vaste beslissing ontkomen, was een der hoofdtrekken van Ferdinands karakter, een der gevolgen van de modelopvoeding, hem door zijn vader gegeven.

'Oom', antwoordde hij zonder zich om te keeren, 'ik neem uw voorstel aan - maar voorloopig. Ik heb ongelukkig niet den aard van tante Bertha, die precies weet wat zij vandaag over drie maanden zal willen en voelen, ik handel meer onder den indruk van het oogenblik en die indruk raadt mij nu aan te blijven. Misschien zal ik over een maand juist het tegenovergestelde willen.'

'Neen, neef! Daar kunnen wij niet op vertrouwen!' zei een besliste stem, die hem het hoofd deed omkeeren.

Tante Bertha, haar eeuwig sleutelmandje aan den arm, stond in de geopende deur en had zijn laatste woorden opgevangen.

'Een mensch moet zich niet altijd door zijn indrukken laten vervoeren; dan lijkt hij een zwak riet, door elk windje heen en weer bewogen, hij wandelt op de golvende zee en niet op vasten grond. Als gij nu het voorstel aanneemt en over een maand daarover berouw hebt, dan brengt gij uw oom in groote verlegenheid, want nu kan hij een flink jongmensch tot boekhouder krijgen en over een maand is die niet vrij meer.'

Wat bewoog Ferdinand plotseling een vast besluit te nemen? Hij wist het zelf niet, maar later herinnerde hij zich dikwijls, dat hij niet anders had kunnen doen. Misschien had het woord - een flink jongmensch - van tante Bertha nog den meesten invloed gehad op zijn besluit.

In den geest zag hij dat onbekende jongmensch hier reeds de plaats innemen, welke hij nu vervulde, hij zag hem de genegenheid winnen dezer oude menschen, misschien wel Celeste's sympathie, hij zag die twee in de gedachte reeds getrouwd hier wonen en gezamenlijk de fabriek besturen, terwijl hij doelloos rondzwierf door de wereld, zichzelf en anderen tot last, altijd dieper vallend, altijd zedelijk achteruitgaande, en met een beslistheid, die anders niet in zijn gewoonten lag, zeide hij vastberaden en flink:

'Nu dan, oom, ik zal vader schrijven, dat ik uw voorstel hoog waardeer en het aanneem.'

'Voorgoed?' vroeg tante, hem met de scherpte harer oogjes doorborend.

'Nu ja, voorgoed, voorgoed!' suste oom, 'voor zoover een mensch meester is van zijn toekomstige handelingen en gevoelens. Ik ben heel blij met je besluit, jongen! Hier, geef mij er de hand op!'

Ferdinand aarzelde een ondeelbaar oogenblik, nu hij zijn hand in de uitgestoken breede palm van zijn oom legde, maar hoe kort die weifeling ook geweest was, tante Bertha had ze gezien en kon niet laten, er telkens en telkens weer aan te denken.

(*Wordt vervolgd.*)

Zomerreisjes.

'Reizen is iets, wat men in zijn leven maar eens onderneemt; daarom moet men op de kosten zoo nauw niet zien.'

Dat staat te lezen in een reishandboek, dat in het jaar 1700 te Hamburg verscheen en onderrichtingen gaf ten dienste van hen, die Duitschland, Frankrijk, Italië, Denemarken, Zweden of Engeland wenschten te bereizen.

Onze tijdgenooten zijn van een ander gevoelen; het reizen is hun half en half een levensbehoefte geworden, en wie het maar eenigszins doen kan, maakt tegenwoordig jaarlijks een reisje. Vroeger reisden alleen koop-

DE UITVAART VAN PRESIDENT CARNOT IN DE NOTRE-DAME TE PARIJS.
De kardinaal-aartsbisschop, Mgr. Richard, spreekt de absoute uit.

lieden en geleerden, terwijl vrome lieden ter bedevaart gingen, waarbij zich, blijkens de ongunstige meening van Thomas à Kempis over de bedevaartgangers van zijn tijd, ook wel eens reizigers aansloten, die niet uitsluitend door vroomheid gedreven werden.

De groote massa bleef intusschen thuis en de stedelingen waren zoo.... hokvast, zou men bijna zeggen, dat zelfs het maken van uitstapjes naar de naburige dorpen als nutteloos rondloopen in kwaden reuk stond. De stadsbesturen verboden om verschillende redenen zulke wandelingen dikwijls bij openbare verordeningen, waarvan er enkele nog in de archieven worden bewaard.

Zoo werd, om een paar voorbeelden aan te halen, te Bazel in het jaar 1650 het ‘uitloopen naar de dorpen’ wegens de treurige tijden en nog telkens voorkomende aardbevingen verboden, en in het jaar 1693 werd in een verordening bepaald, dat men zich op Zondagen van het wandelen en rijden in de naburige dorpen had te onthouden.

Dertig jaar later werd het verbod hernieuwd en de achtbare overheid zeide: ‘Het uitloopen van de stad op Zon- en feestdagen naar de omliggende dorpen, inzonderheid tot dansen, drinken en andere onbetamelijkheden, is verboden.... Alleen op vertoon van een bewijs van een *Reformationsherr* zal men voor het einde der avondpreek de poort uit gelaten kunnen worden.... Intusschen laten wij toe dat op Zondag een eerzaam burger na de morgenpreek buiten de poort zich in onschuld vermaakt, naar zijn land gaat zien of wandelt, mits hij zich voorneemt vóór de avondpreek weer binnen te zijn.’

Er werd streng voor gewaakt dat deze verordeningen stipt werden nageleefd; behoorlijk stonden aan poorten en bruggen stadsknechten geposteerd, die elke overtreding van het gebod beletten.

In dien goeden ouden tijd voelde men er nog geen behoefte aan, zich in het vrije veld te vertreden, en had over het algemeen weinig oog voor de schoonheden der natuur. Zelfs in een bergland als Zwitserland kreeg niemand het in het hoofd, voor zijn plezier bijvoorbeeld een berg te beklimmen. Alleen herders klommen naar de Alpenweiden en in het hooger gebied van bosschen en gletschers waagden zich enkel gemsjagers en kristallenzoekers.

Weetgierige natuurvorschers waren ook heel zeldzame gasten in de Alpenwereld; eerst in het jaar 1787 toch werd de Mont-Blanc, de koning der Europeesche bergen, door Saussure bestegen. Het hooggebergte kwam onzen voorvaderen als een schrikkelijke woestenij voor, waar niemand zich waagde, die er niet noodig had, en het volk vermeed met bijgeloovige vrees de bergtoppen, die als de geliefkoosde verzamelplaatsen van heksen en al dergelijk ontuig werden aangemerkt.

Eerst tegen het einde der vorige eeuw ontwaakte met den zin voor natuurschoon de lust om uitstapjes te maken in het vrije veld en bergen te bestijgen. Bij mooi weer ging men 's avonds wandelen, men beklom heuvels en bergen en onder de jongelui kwam het in zwang een bergreis te maken, die men de *Schweizerreise*, de Zwitserreis noemde. Het voorbeeld der Zwitsers vond al spoedig navolging bij de Engelschen en nu werden de Alpen het middelpunt van een druk toeristenverkeer.

Dezelfde kentering deed zich ook in andere bergstreken voor, en in de geschiedenis der bestijgingen van den Brocken spiegelt zich als het ware de ontwikkeling der ontspannings- en gezondheidsreizen af. Eeuwen lang kreeg geen sterveling het in den zin, op den top van den Brocken te klauteren. Eerst in het jaar 1583 besteeg de

genees- en kruidkundige Joh. Talluis uit Nordhäusen voor het eerst den berg om planten te zoeken. Korten tijd daarna, in het jaar 1591, werd de top door een talrijken en schitterenden stoet bezocht. De aanleiding daartoe was deze. Hertog Heinrich Julius van Brunswijk wilde zijn jonge gemalin Elisabeth van Denemarken met een enkelen blik een groot gedeelte van zijn land laten overzien en liet tot dat doel door het woud en kreupelgewas een pad hakken. Dit pad groeide spoedig weer dicht, tot tegen het einde der zeventiende eeuw de Brocken een groote aantrekkingskracht begon uit te oefenen op nieuwsgierige natuurvrienden.

In het jaar 1697 bezocht czaar Peter de Groote den Brocken. Voor een onderkomen ten dienste der bergbestijgers was toen nog in 't geheel niet gezorgd; alleen was bij een bron in de nabijheid van den top aan een ijzeren stang met een ketting een ijzeren emmer bevestigd. Eerst graaf Christoph Ernst zu Stollberg-Wernigerorde begon in het begin der vorige eeuw den berg wat op te knappen; hij legde rijwegen van Ilsenburg en Wernigerode aan en richtte in 1736 het steenen ‘wolkenhuisje’ tot beschutting der bezoekers op. Nu werden er op den Brocken ook boeken neergelegd, waar de reizigers hun naam konden inschrijven, en uit het oudste, dat van het jaar 1753 dagteekent, blijkt dat in dit jaar reeds 198 personen den top beklommen.

In den zomer van het jaar 1800 werd het eerste logement op den Brocken geopend; het was een huis van één verdieping met een uitkijktoren op het dak. Het getal der bezoekers steeg van jaar tot jaar; weldra bedroeg het een groote duizend per jaar, tot eindelijk de Brocken om zoo te zeggen platgeloopen werd en tegenwoordig gemiddeld 40.000 menschen per jaar van zijn top het omliggende land overzien.

Ten dienste van den ontwaakten reislust ontstond spoedig een bijzondere literatuur, die der reisboeken. Reeds op het einde der vorige eeuw gaf Reichard te Weenen een ‘Reisgids door Europa’ uit en van 1804 tot 1805 verscheen Ebel's *Anleitung, die Schweiz zu bereisen* (wegwijzer om Zwitserland te bereizen). In het jaar 1829 ondernam de Engelsche uitgever John Murray de uitgave van zijn gunstig bekende handboeken voor reizigers en tien jaar later werd hetzelfde denkbeeld door den sedert algemeen bekend geworden Karl Baedeker voor Duitschland in practijk gebracht. Op het oogenblik is het aantal reisboeken, gidsen en wegwijzers niet te tellen.

Het grootste aandeel in de algemeene opwekking van den reislust hebben ongetwijfeld de spoorwegen. Hoe treurig was het in vroeger eeuwen niet met het personenverkeer gesteld! Oude menschen, die den postwagen nog gekend hebben, weten daarvan mee te praten: langzaam, vermoeiend en kostbaar, - ziedaar de ouderwetsche reismanier in één woord geprezen. Tegenwoordig, nu wij op elk uur van den dag met den spoortrein overal heen kunnen, valt het haast niet mogelijk ons een denkbeeld te maken van de toestanden tijdens de alleenheerschappij der diligence. En toch heeft deze haar rijk tot in het midden dezer eeuw kunnen staande houden. Nog in het jaar 1841 had men in heel Duitschland maar vier spoorlijntjes en geschiedde al het verdere personenen goederenvervoer met den postwagen. Maar reeds tien jaar later had de spoortrein het rijk der diligence tot op de helft ingekrompen en ten slotte bleef aan deze laatste maar de rol van Asschepoester in het algemeen verkeer.

De snelheid, waarmee wij tegenwoordig reizen, zou onzen overgrootvaders als fabelachtig in de ooren hebben geklonken. In een enkelen dag doorvliegt het stoomros het uitgestrekte gebied van heel Middel-Europa. Het is interessant, in het nieuwste Duitsche *Reise-Kursbuch* de kortste verbindingen tusschen Berlijn en de voornaamste plaatsen van Europa na te gaan. Zoo is Koningsbergen van Berlijn uit in 10 uren te bereiken, terwijl de reis van de hoofdstad naar Aken maar 11 uren in beslag neemt.

Berlijn en Weenen zijn slechts 14 uren van elkaar verwijderd, Parijs is in 19 uren te bereiken en in 22 uren tijds reist men van Berlijn naar Londen. In 33 uren kan de Berlijner te St.-Petersburg wezen en binnen het dubbele van dien tijd voert hem het stoomros naar Lissabon. Wat beteekent op het oogenblik een reis over de Alpen naar hel zonnige Italië! Zonder dat men het weet, overschrijdt men den geweldigen scheidingsmuur, dien vroeger de bergen tusschen de volken optrokken, en in 38 uren kan men van de boorden der Spree de Heilige Stad bereiken. De reis van daar naar den Gouden Hoorn en de wonderen van Constantinopel duurt maar 62, die naar de klassieke gedenkteekenen van Athene maar 90 uren.

En hoe voorkomend zijn de spoorwegbesturen, hoe inschikkelijk komen zij aan al de wenschen van het reizend publiek te gemoet. Hoe maken zij het ons gemakkelijk, rondreis boekjes samen te stellen over trajecten van meer dan 600 kilometer. En welk een ruime keuze is er van vaste rondreis- en zomerkaarten. Er is geen bezienswaardige stad, geen mooie streek in Europa, die niet binnen den kring dezer rondreisbiljetten tegen verlaagd tarief is opgenomen.

‘Reizen is een ding, dat men maar eens in zijn leven onderneemt,’ Kom daar tegenwoordig eens om! Door de middelen van verkeer is de aarde kleiner, het leven langer geworden. Wij reizen tegenwoordig sneller van het eene werelddeel naar het andere dan onze voorouders van het eene naar het andere land in Europa. Dat is zeker een groot voorrecht, wie zal er aan twijfelen? Maar het gemakkelijk verkeer heeft ook zijn schaduwzijden. De reislust kan zoo licht in reiswoede ontaarden! Hoevelen willen in een korten vacantietijd zooveel mogelijk zien, zooveel mogelijk profiteeren, en jagen rusteloos van stad tot stad, van de bergen naar de zee, en van de zee naar de bergen, tot zij afgemat en zenuwachtig thuis komen.

Die soort plezierreizigers zijn diep te beklagen. Zij begrijpen hun tijd niet. Wij kinderen van de negentiende eeuw zijn voor het grootste gedeelte tot het verblijf binnen de enge muren der steden veroordeeld, wij werken dag in dag uit in bedompte kamerlucht, - wij hebben daarom dringend 's zomers een opfrissching noodig in het groene woud, aan de zeekust of tusschen de bergen; wij hebben behoefte aan de kalme, gezonde, hart en geest verheffende natuur.

De verkeersmiddelen van den tegenwoordigen tijd hebben teweeggebracht dat die groote geneesmiddelen voor het afgetobde zenuwachtige menschengeslacht onzer dagen om zoo te zeggen voor de poorten der groote steden voor het grijpen liggen; maar dan moeten wij ze verstandig weten te gebruiken, onzen reislust binnen de perken houden en het gewillige stoompaard tot onze eigen schade niet afjakkeren.

Vooral dienen wij te begrijpen dat het, om een mooi en gezond uitstapje te maken, volstrekt niet noodig is, ver over de grenzen te sporen: ons eigen klein vaderland biedt gelegenheid in overvloed tot ontspanning van lichaam en geest in de vrije natuur; en als wij die met reizen niet opdoen, als we ons integendeel afmatten en suf kijken, kunnen we beter thuis blijven.

Bij de Platen.

Vaders verjaardag. -

Dat dit het onderwerp van ons aardig tafereeltje is, heeft zeker geen toelichting noodig; de beschouwer merkt op het eerste gezicht wat hier gaande is. Die opgetogen jonge moeder, die met een bloemruiker in de hand, met zichtbaar ongeduld aan de kamerdeur tikt; de kleine dreumes, die zich met het eene handje aan haar japon

vastgrijpt en in de andere de groote Duitsche pijp draagt, die hij paatje als verjaringsgeschenk moet aanbieden; tot zelfs de belangstellende houding van den schranderen hond wijst uit dat het hier het feest van den heer des huizes geldt.

Gelukkige man, die bij het ontwaken op zijn verjaardag aldus door vrouw en kind met gelukwenschen en geschenken wordt begroet! Het eenvoudige, gemoedelijke huiselijk tafereeltje, door den Duitschen kunstenaar zoo bevallig naar het leven weergegeven, omvat een wereld van echtelijke en ouderlijke weelde.

De uitvaart van president Carnot in de Notre-Dame.

- De begrafenis van den heer Carnot heeft plaats gehad met een luister, die aantoont, hoe in het republikeinsche Frankrijk nog altijd de gewoonten en de praal van het koningschap zijn in zwang gebleven. Het schitterendste moment van deze begrafenis was ongetwijfeld de plechtige uitvaart in de oude hoofdkerk der Fransche hoofdstad, de indrukwekkende Notre-Dame.

De geheele week na den moord was de bevolking van Parijs in staat gesteld, in de *chapelle ardente* een laatsten blik te werpen op het stoffelijk overschot van den president, en honderdduizenden hadden hiervan gebruik gemaakt. Zaterdagavond werd de doodkist overgebracht naar de katafalk, die in de met zwart behangen *cour d'honneur*, aan den voet van het breede perron, was opgericht. Deze katafalk bestond uit een sacophaag van antieken vorm, onder een hemel, gedragen door vier Corinthische zuilen, geflankeerd door zilveren engelen met uitgespreide vleugelen. Aan de voorzijde de eerste letter van den naam des overledenen, door groene palmen omgeven; aan de rechter- en linkerzijde wisselde de C. af met schilden, waarop de initialen R.F. (*République Française*). Aan de hoeken zilveren lampadaires, pluimen van groen en tropeeën van vlaggen.

Zondagmorgen, den dag der begrafenis, werd de doodkist, bedekt met zwart fluweel, met zilveren sterren bezaaid, en waarover de nationale driekleur, op den lijkwagen geplaatst.

Bij het verlaten van het Elysée werd de lijkwagen omringd door leerlingen der Polytechnische school, met den degen in de vuist, en gevolgd door officieren, die Carnot's ridderorden op kussens droegen. Deze monumentale lijkwagen, rijk gedrapeerd, aan de hoeken met zilveren beelden versierd en door zes met rouwkleeden omhangen paarden getrokken, heeft ook bij de begrafenis van president Thiers en van maarschalk Mac-Mahon gediend.

Indrukwekkend was de stoet, zooals hij naar de Notre-Dame optrok. Hij werd geopend door een escadron van de republikeinsche garde; daarop volgde de militaire gouverneur van Parijs, generaal Saussier, en zijn staf. Vóor den lijkwagen kwamen nu nog de troepen, de wagens met kransen, de muziek der republikeinsche garde, een peloton van de Polytechnische School en de kransen, door den nieuwen president der republiek en door vreemde souvereinen aangeboden. Onmiddellijk op den lijkwagen volgden het militaire en civiele huis van den heer Carnot, de familie van den overledene, president Périer, de voorzitters van Senaat en Kamer, de gezanten en ministers, de kardinalen en legerhoofden, de buitengewone afgezanten, de Senaat en de Kamer van afgevaardigden. Hierna kwamen nog tallooze vereenigingen en deputaties, te veel om op te noemen.

De prachtige versiering der Notre Dame verhoogde nog den glans der godsdienstige plechtigheden. Van den grond tot de galerijen was de heele kerk van binnen behangen met zware zwarte tapijten, met zilverdraad doorweven en met hermelijn afgezet. Aan de pilaren waren vlaggentropeeën en schilden aangebracht. De katafalk, in het midden van het transept opgericht, verhief zich tot een hoogte van omtrent twaalf meter; ze droeg een sarcophaag, rustend op vier schraagbeelden en werd overhuifd door een ontzaglijk baldakijn, tusschen de vier groote pilaren gespannen. Boven het koor straalde een wit kruis, waarboven de letter C. De kaarsen op het hoogaltaar schitterden

als sterren in de verte, terwijl te midden van het sombere middelschip, door tallooze kandelabers verlicht, de groene vlam der fakkels een plechtigen weerschijn gaf.

Onze prachtige gravure stelt dit gedeelte van de kathedraal voor tegen het einde der plechtigheid, op het oogenblik dat kardinaal Richard, die, omringd van alle aanwezige prelaten, de *absoute* gegeven heeft, de doodkist bewierookt. Hierna defileerden alle aanwezigen voor de katafalk en besproeiden ze met wijwater.

Na deze plechtigheid verliet, zooals men weet, de stoet de Notre-Dame, om zich naar het Pantheon te begeven, waar voor president Carnot de laatste rustplaats was bereid.

Caserio Santo. -

De moordenaar van den heer Carnot zal voortaan in de geschiedenis van Frankrijk in éen adem genoemd worden met Ravaillac, die in het jaar 1610 koning Hendrik IV het leven benam. Opmerkelijk is het, dat deze beide moorden geheel op dezelfde wijze zijn gepleegd: Koning Hendrik zat evenals de heer Carnot in een rijtuig en beiden werden met een dolk doorstoken. De dolk schijnt wel in Frankrijk het meest geliefkoosde wapen te zijn geweest, om koningsmoorden te bedrijven, want door een dolk werd ook koning Hendrik III in 1589 en de hertog de Berry, zoon van koning Karel X, in 1820 om het leven gebracht. Elders heeft de pistool een grootere rol gespeeld. Althans door dat moordwapen vielen koning Gustaaf III van Zweden in 1792, en de presidenten der Vereenigde Staten, Lincoln in 1865 en Garfield in 1881.

Wij geven het portret van den moordenaar van den heer Carnot volgens een in de gevangenis te Lyon van hem genomen photographie. Caserio Santo wordt hierop voorgesteld in het costuum der gevangenen en in een breeden riem gekneld, die het dwangbuis vervangt. Het gezicht is bleek, de oogopslag stroef, met nauwelijks een weinig schaduw op de bovenlip. Het geheele voorkomen van dezen drie-entwintigjarige vertoont het type van den gemeenen misdadiger.

De Italiaansche Kamer in den rouw. -

Alle Parlementen van Europa en daarbuiten hebben op de meest ondubbelzinnige wijze blijk gegeven van hun deelneming in en afschuw over den verraderlijken aanslag, waarvan de president der Fransche republiek het slachtoffer is geworden. Het Italiaansche Parlement wilde nog op een andere manier dan door het zenden van een adres van rouwbeklag zijn deelneming toonen, om het Fransche volk te overtuigen, dat, mocht de moordenaar van den heer Carnot al een Italiaan zijn, de vertegenwoordigers van het Italiaansche volk door den aanslag even diep waren getroffen, als de Franschen zelf.

CASERIO SANTO.

Nadat de heer Crispi in de zitting van Maandag 25 Juni, uit naam der regeering, met bewogen stem hulde had gebracht aan den heer Carnot en den moordenaar had veroordeeld, stelde hij, behalve een betuiging van leedwezen, voor, dat de Italiaansche Kamer den rouw zou aannemen. Met algemeene stemmen werd dit aangenomen. Onmiddellijk werd de zitting opgeheven en gingen werklieden aan den arbeid, om de regeeringstafel en de amphitheatersgewijze geplaatste banken der afgevaardigden met zwart floers te bedekken.

Onze gravure op bladzijde 56 geeft ons een kijkje op Montecitorio in rouw.

Allerlei

Klokken. -

De uitvinding der klokken dagteekent van het verst verleden. De Egyptenaren bedienden er zich reeds van bij de feesten van Osiris. Bij de Joden was het kleed van den hoogepriester met gouden klokjes omboord. Te Athene bediende men zich van

klokjes tijdens de feesten van Proserpina om de offeranden aan te kondigen. Volgens Aristophanes droeg de soldaat, die de nachtronde deed in de Grieksche legerkampen, een klokje bij zich, waarschijnlijk tot groot genoegen der slaperige schildwachts, die hem al van verre konden hooren aankomen. Te Rome werden de klokken geluid om de opening der publieke baden aan te kondigen; ook gebruikte men ze als een of ander orakel antwoord gegeven had en bij bijzondere gelegenheden, om een zonsverduistering aan te kondigen, of als een boosdoener ter strafplaats geleid werd.

De uitvinding der klokken wordt dus door sommigen ten onrechte toegeschreven aan den H. Paulinus, bisschop van Nola in de Campagna. De Latijnsche namen *nolae* en *campanae*, aan de klokken gegeven, vinden meer waarschijnlijk hierin hun oorsprong, dat het werk der Noleesche klokkengieters boven dat der anderen uitmuntte, of dat de H. Paulinus de eerste is geweest, die van de klokken gebruik maakte om de geloovigen voor de godsdienstoefeningen bijeen te roepen.

Het gebruik der klokken was spoedig in het Westen verspreid en in de zesde eeuw bijna algemeen. Toch sloeg nog in 610, hij het beleg van Sens door Clotarius II, zijn leger op de vlucht, verschrikt door het gelui der stadsklokken.

In het Oosten werden de klokken eerst later bekend. De eerste, die in de Sophia-kerk te Constantinopel werden opgehangen, waren een geschenk van den doge van Venetië aan keizer Michael, in 865. Rusland bezit zeer merkwaardige klokken, maar de Turken verboden het gebruik daarvan aan de Christenen. Ook de Chineezen hebben klokken, die beroemd zijn om haar klank en afmeting.

Het gewicht der klokken was in het begin zeer onaanzienlijk, doch voortdurend werd het verzwaard.

Sint-Gallen bezat er een van 400 pond. Twee eeuwen later liet koning Robert er een gieten van 2600 pond voor de kerk van Saint-Aignan te Orleans. Rudolf, abt van Sint-Truien, die in de elfde eeuw leefde, spreekt in zijn kroniek over een klok van zijn klooster, die 3300 pond woog; zij werd *Quintina* genoemd, naar Sint Quintijn, aan wien zij was toegewijd.

De *Jacqueline* van de Notre-Dame te Parijs word in 1400 gegoten en woog 15000 pond. In 1680 en 1685 werd zij opnieuw gegoten en

weegt tegenwoordig 26000 pond. Lodewijk XIV en Maria Teresia zijn er peter en meter van en gaven haar den naam *Emmanuel-Maria-Teresa*.

De Sint Pieter te Rome heeft een klok van 19.000 kilo; de kathedraal van Lissabon van 21 000; de *Laurence* van den Nicolaastoren te Aberdeen, in Schotland, weegt 20 000 kilogram; de groote klok van Westminster te Londen 30 000 pond.

Een heel ander gewicht bereiken de beroemde Russische klokken. De zware klok van het Kremlin weegt niet minder dan 196.464 kilo; haar hoogte is 7.82 meter met een grootste doorsnede van 7.47 meters. Die enorme metaal-massa is driehonderd jaren lang in den vorm blijven staan, waarin Michael Monterine ze gegoten had. Een Fransch ingenieur, de heer Montferrand slaagde er in, in 't jaar 1836, de klok uit den vorm te lichten en op het steenen voetstuk te plaatsen, waarop zij nu rust. Maar Rusland heeft nog meer zware klokken. Te Trozkoi, bij Moskou, ligt een klooster, dat een klok rijk is van 175.000 kilo; die van Sint Iwan te Moskou is bijna 57.00 kilo zwaar.

DE ITALIAANSCHE KAMER IN DEN ROUW WEGENS DEN DOOD VAN PRESIDENT CARNOT.

Klokken van dergelijke afmetingen zijn er in Europa niet meer te vinden. Na Rusland kunnen de Chineezen zich op monsterklokken beroemen. Peking bezit er een van 60,000 kilogram en Nanking een van 25.000.

Verleden jaar, na afloop der Fransch-Russische feesten te Toulon, boden de Russen door bemiddeling van den pastoor van Moskou aan de Franschen een klok van 90.000 kilogram om in de Notre-Dame te Parijs op te hangen. Ongelukkigerwijs moest dit gewichtig geschenk worden geweigerd, omdat de torens de noodige draagkracht niet bezaten. In Frankrijk is voor dergelijke monsters geen plaats; daar vervaardigen ze klokken, welke, hoewel kleiner, uitmunten door zuiverheid van toon en fijnheid van

afwerking. De *Savoyarde* voor de kerk van het H. Hart op den Montmartre te Parijs weegt 16000 kilo, maar geeft te gelijker tijd den grondtoon met octaaf en terts, wel een bewijs, hoever de Fransche klokkengieters het in die industrie hebben gebracht.

Over de symboliek der klokken zou nog zeer veel te zeggen zijn: zij begroeten den mensch bij zijn intrede in het leven; bij vreugdevolle en droevige gebeurtenissen doen zij haar metalen stem hooren en luiden als de tijd gekomen is om tot een ander, beter leven over te gaan.

Insektensteken. -

Het is niet alleen hinderlijk, dat wij op onze wandelingen door bloeiende velden of schaduwrijke boomen zoo dikwijls door kleine plaaggeesten gestoord worden, die ons met hun angels zoo pijnlijke wonden kunnen toebrengen, maar deze insecten, bijen en wespen, muggen en steekvliegen, kunnen soms ook gevaarlijk zijn voor ons leven. Daarom is een eenigszins nauwkeurige kennis van de behandeling der insectensteken voor een ieder van groot nut.

Terwijl deze plaaggeesten ons steken, enten zij ons een zeer kleine dosis sterk vergif in. Van welken aard dit vergif is, weten wij helaas! tot dusver niet. Maar volgens de jongste navorschingen is het niet onwaarschijnlijk, dat het met het beruchte slangen vergif overeenkomt.

Onder het volk is het gevaarlijke dezer insecten al van oudsher bekend; dit blijkt wel uit de populaire zegswijze, dat twee horzels een mensch en drie een paard kunnen dooden. Zulk een uitwerking behoort volstrekt niet tot het gebied der fabels, doch komt toch gelukkig maar hoogst zelden voor, namelijk dan, wanneer een bijzonder gevoelige plaats van het lichaam door een bijen- of wespensteek getroffen wordt. Geschiedt dit bijvoorbeeld op de tong, dan zwelt zij en de omliggende lichaamsdeelen zoodanig op, dat de gestokene stikt, indien niet spoedig geneeskundige hulp ter plaatse is.

De steek kan ook een bloed- of lympha-vat treffen; in dat geval gaat het gif onmiddellijk in het sap over en heeft ernstige algemeene ziekteverschijnselen ten gevolge. Na verloop van zeer korten tijd treedt bij den getroffene een toestand van eigenaardig verval van krachten in. De huid wordt koel en met klam zweet bedekt, de pols flauw en zwak, en het bewustzijn verdwijnt. Gewoonlijk duren deze dreigende verschijnselen maar enkele uren, doch de zieken gevoelen zich nog dagen mat en uitgeput.

Heel anders wordt het echter, indien men niet door een enkelen, maar door een aantal steken getroffen wordt, als menschen of dieren door een bijen- of wespenzwerm worden overvallen. Dan vindt er een vergiftiging in den hoogsten graad plaats, en dikwijls heeft men ondervonden, dat op zulke wijze toegetakelde personen binnen korten tijd sterven.

In duizenden gevallen echter zijn de gevolgen van een bijen- of wespensteek geheel onschadelijk. Hij heeft dan enkel een plaatselijke ontsteking ten gevolge, die wel zeer pijnlijk is, maar spoedig geneest. De behandeling van zulk een steek is doodeenvoudig; eerst verwijdert men met behulp van een tangetje den angel, waarbij men moet oppassen, het daaraan hangende gifblaasje niet te drukken en zoo den heelen inhoud vergift in de wonde te persen; vervolgens druppelt men op de kleine steekwonde wat geest van salmoniak en legt er koude omslagen op.

De steken der muggen zijn minder gevaarlijk. Deze plaaggeesten kwetsen ons met haar spitsen snuit en enten ons daardoor het prikkelend werkend speekselsap in. In

den regel trekken zij het steektoestel terug, en dan heeft de plaatselijke ontsteking niet veel te beteekenen. Breekt echter de snuit af en blijft hij in de wonde zitten, wat vooral bij het haastig verjagen of dooden der mug het geval is, dan wordt de opzwelling bijzonder groot en pijnlijk.

Ook tegen muggensteken gebruikt men geest van salmoniak en koude omslagen. Een onmiddellijk tegengif tegen het venijn der insecten is tot dusver nog niet bekend, ten minste geen, dat met zekerheid helpt. Door de ijmkers in de zuidelijke landen wordt evenwel scorpioenolie als een voortreffelijk middel tegen bijensteken geroemd; men verkrijgt ze door uitgeperste scorpioenen in boomolie te bewaren.

De hoop is echter niet uitgesloten, dat de aard van het bijenvergif ontdekt en dan ook een tegenmiddel zal gevonden worden.

Voor bijenhouders was het zeker zeer wenschelijk, een middel te bezitten, dat hen voor dit vergif ongevoelig maakt. Er zijn toch menschen, die langzamerhand door herhaalde bijensteken, als het ware eenigermate door inenting, onvatbaar voor het vergif geworden zijn. Onlangs is het ook gelukt, dieren daardoor voor dierlijk vergif ongevoelig te maken, dat men het vergif verhitte, dus verzwakte en daarmee de dieren inente.

Misschien zou dit ook bij insecten vergif gelukken! Een ware zegen zou zulk een beschermende inenting ongetwijfeld in de tropische, door de muskieten geplaagde landen zijn. Maar dit zijn nog enkel droomen voor de toekomst. Mochten ze evenwel in vervulling gaan, dan zouden ook onze koloniën daarbij baat vinden, en Afrika niet minder, dat uitgestrekte streken bevat, waar paardenen veeteelt wegens het voorkomen der giftig tetse-vlieg onmogelijk is.

Opmerkelijk is het zeker, dat insectenvergiften door den mensch ook als geneesmiddel zijn beproefd. De 'mierenspiritus' wordt namelijk als opwekkend middel gebruikt, terwijl ook door sommigen aan het bijenvergift geneeskundige kracht wordt toegeschreven. Men heeft het tegen rheumatiek aanbevolen, en de lijders daaraan lieten zich opzettelijk door bijen steken. Op het eiland Malta moet deze behandeling een zeer populair middel tegen rheumatiek zijn. De geneeskracht van het bijenvergif is evenwel niet bewezen, en wij zullen daarom niemand een proefneming aanraden.

Wij hebben tot dusver alleen van de werking van zuivere insectensteken gesproken. Maar de angel dezer plaaggeesten kan ook verontreinigd zijn; en dan kunnen behalve het insectenvergif nog andere schadelijke stoffen in de wonde komen. Heeft bijvoorbeeld de steekvlieg of horzel eerst op een lichaam, behept met ziektekiemen opwekkende bacteriën gezeten, dan kan ze die bacteriën in de wonde overbrengen. Deze geneest dan niet spoedig, maar wordt kwaadaardig; er kan bloedvergiftiging bijkomen en de onschuldige vliegensteek den dood tengevolge hebben. Op deze manier ook is dikwijls het miltvuur op den mensch overgebracht.

Men kan nooit te voorzichtig zijn en daarom moet in alle gevallen, dat de insectensteek niet onmiddellijk geneest, maar ontsteking en vorming van blaasjes tengevolge heeft, zoo spoedig mogelijk geneeskundige hulp worden ingeroepen; want alleen door een tijdig en krachtig optreden kan in zulke gevallen het ergste worden voorkomen,

Gevaarlijke bacteriën kunnen echter ook op andere manieren in de wonde komen. Al is de angel zuiver geweest, dan kunnen wij zelf door vuile omslagen gevaarlijke stoffen in de wonde brengen. Daarom moeten de koude omslagen steeds met zuivere doeken en zuiver water worden gemaakt. Spinnewebben, natte aarde, aardappelschillen

en dergelijke, die als huismiddeltjes tegen insectensteken worden aanbevolen, moet men dus nooit gebruiken.

[Nummer 8]

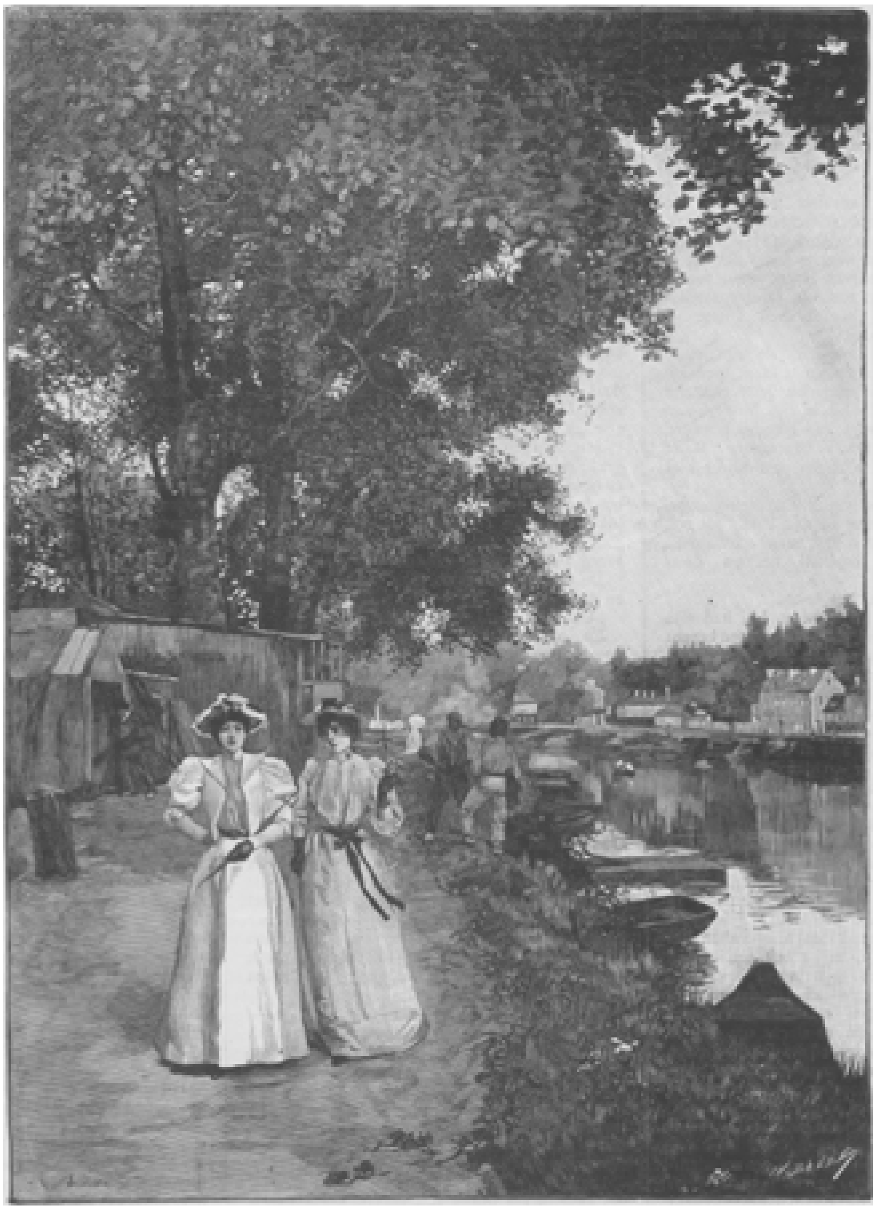

VOLOP ZOMER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ROGER JOURDAIN,
(Salon du Champ de Mars 1894.)

Het geheim van Duberly.
Door
Mathilde.

VIII.

Zij pakken je in, jongen! met hun schijnheilige gezichten en vrome praatjes. De aard van je moeder, die geheel onder den invloed was der geestelijken, zit in je en daar weet dat volk gebruik van te maken.

‘Ik waarschuw je maar - vaderlijk. Te veel heb ik door dien geest geleden, dan dat ik zonder huivering zien kan, hoe mijn eenige zoon er ook onder gebukt zal raken.

Wanneer ik geweten had, dat je zoo zwak en inwendig slap was, ik zou er nog tweemaal over nagedacht hebben, vóór ik je naar dien uithoek zond.

't Is waar, er is nog niets verloren, je bent er uitstekend in geslaagd je in hun vertrouwen te dringen, maar - vergeet je doel niet. Denk waarom je daar gekomen bent; ik kan het nog een jaar volhouden, langer niet, dan komt de groote krak, de schande, als jij mij niet vóór dien tijd helpt!

Wanneer je daar verkiest te blijven, een plantenleven te leiden, misschien dat opgeraapte kind te trouwen, dan ben je persoonlijk geborgen - altijd wanneer je het volhoudt in die duffe lucht te blijven leven, want veranderlijkheid was altijd een van je eigenaardigheden, die mij veel hoofdbreken kostte - maar je arme vader dan!’

Ferdinands aderen zwollen om zijn voorhoofd hoog op; zijn lippen trilden, toen hij zoo ver gekomen was met den brief van zijn ‘ouwen heer,’ zooals hij in zijn kinderlijken eerbied altijd den ouden Van Rhoden noemde.

‘Moet ik hem redden, ik en waarom? Waar is zijn geld gebleven, waarom past hij er niet beter op?’

Hij las bevend van verontwaardiging door.

‘Bedenk dat, wanneer ik aan lager wal sta, het vooral het werk is van mijn zoon, wiens liefhebberijen mijn kapitaal hebben doen versmelten.’

Nu boog Ferdinand het hoofd.

‘Ja, het was maar al te waar. Hij had zijn vader veel geld gekost en welke renten bracht dit geld nu op? Immers niets!’

‘Je weet, ik heb je graag gegund dat gij je jeugd genoot; ik heb dank mijn vader een droevige jeugd gekend, niets dan tobben en werken. Ik wilde, dat mijn kind ruim over geld zou beschikken, dat hij aan al zijn grillen kon toegeven, ik rekende er op, dat de erfenis van tante Kee mij niet zou ontgaan en deze ruim voldoende was om mij er boven op te helpen, aan al mijn verplichtingen te voldoen. Ik heb andermans geld moeten aanspreken, en als ik geen hulp krijg, dan wacht mij niets dan de vlucht en de schande, die ik natuurlijk bijtijds ontkomen zal door den kogel, waarmee ik reeds mijn revolver heb geladen.’

Hijgend liet Ferdinand den brief vallen; het koude zweet parelde op zijn gelaat, een schroef scheen hem de keel toe te wringen.

‘Mijn eenige hoop is gevestigd op dat geheim. Tracht het te verkrijgen op wat voor manier dan ook. De tijden zijn te slecht om nog te letten op meer of minder edele daden. In den strijd om het leven moet men trachten te overwinnen, onverschillig door welke wapenen!’

‘En dit is nu mijn vader, die dat zegt, mijn opvoeder, de man, die mijn ziel met geweld ontrukte aan mijn moeder. Hij heeft mij bedorven en nu wil hij van mij een misdadiger maken en ik mis de kracht hem te weerstaan, ik draag mede de verantwoordelijkheid van zijn schuld door mijn gedrag!’

Alles walgde hem, hij wilde deze omgeving ontvluchten, meer en meer raakte hij hier aan alles gewoon, meer en meer trok het hem aan, als hij maar vergeten kon, waarom hij hier was gekomen, wat hij hier eigenlijk deed.

Hier blijven, hun leven deelen, hij zou het wenschen, maar dan moest hij anders zijn dan hij nu was, hij voelde zich hier onwaardig, en toch, wat kon hij anders doen? Zijn vader laten sterven, dien hij liefhad ondanks alles, met een natuurlijke genegenheid, die met eerbied of achting niets te maken had?

Zuchtend stond hij op, hij zat nu in zijn kamer op het dorp; het was tijd, dat hij weer naar de fabriek ging. Met looden schoenen wankelde hij het binnenpad door, dat dwars door het koornveld liep. Onderweg verscheurde hij den noodlottigen brief in kleine snippers, die hij over de halmen strooide.

Er was op het oogenblik een kleine onregelmatigheid in den anders zoo geregelden gang van het huis. Oom Duberly was naar Aken om iemand te spreken en kwam eerst tegen den avond thuis; tante had haar hoofdpijndag, die geregeld als alles bij haar om de vijf of zes weken haar een dag te bed hield. Celeste moest dan bij haar blijven om natte compressen op haar hoofd te leggen.

Er was dus niemand op het kantoor. Ferdinand nam werktuigelijk zijn gewone plaats in voor het bureau, maar hij kon niet werken; zijn eigen gedachten vervulden hem te veel. Met het hoofd in de handen en de oogen in de boeken, zag of las hij niets meer; toen begonnen de cijfers beteekenis voor hem te krijgen; er werd te weinig, veel te weinig verdiend. Oom deed alles op te kleine schaal, het Duberly-geheim in handen van een groot industrieel, een Engelschman of Amerikaan, zou schatten opbrengen, als het behoorlijk, naar de eischen des tijds, geëxploiteerd werd.

Ferdinand wist nu genoeg van de porseleinfabricatie, om te kunnen begrijpen, hoe dit geheim toegepast werd, als hij het maar eenmaal kende. Het zijn oom te laten vertellen, daar zag hij geen kans toe, want, hoe spraak-zaam Duberly ook was, pijnlijke ondervindingen uit vroeger tijd en de aanbevelingen zijner vrouw, hadden op dit punt zijn lippen verzegeld; maar toch had hij 't niet kunnen verzwijgen, dat hij het geheim uitvoerig had beschreven, voor het geval dat hem een ongeluk overkwam.

‘En wie erft dat geheim nu van u, oom!’ vroeg Ferdinand, schertsend.

De oude man knipte slim met zijn oogen en antwoordde:

‘Dat is de bruidschat onzer dochter!’

En op een der gesloten vakjes van zijn lessenaar wijzend, sprak hij, geheel en al de lessen van zijn vrouw voor een oogenblik vergetend:

‘Daar ligt het in, veilig en wel!’

Onwillekeurig keek Ferdinand nu naar het vakje, en het was plotseling, of zijn bloed stilstond, of alles in de kamer om hem heen draaide; een sleuteltje stak in het slot, hij kon zijn oogen niet vertrouwen, hij staarde op het sleuteltje, hij betastte het met zijn vingers. Geen twijfel meer. Het was zoo, zijn verhitte verbeelding bedroog hem niet, maar hoe kon zijn oom zoo zorgloos zijn? Als het sleuteltje hier nog in stak, dan was het zeker, omdat het vak nu ledig was; hij had het kostbare boekje ergens anders in geborgen, en om zich hiervan te verzekeren, keek hij nog eens rond, of niemand hem bespiedde, en draaide het sleuteltje om.

Daar opende zich het vak voor hem en - het cahier lag er in, zie! het was een boek met lederen omslag, dat daarenboven nog gesloten was. Tante Bertha had het zoo beschikt; zij kende de zorgeloosheid van haar man, zij had nog een copie gemaakt van het stuk en dit in de brandkast geborgen. Ja, zij dacht aan alles, alleen maar niet aan de laagheid van haar broeder en diens zoon.

Hij stak er de hand naar uit; kon het zijn, het geheim lag onder zijn bereik, hij behoefde eenvoudig het boek in zijn zak te steken, morgen of overmorgen een voorwendsel te vinden om zijn vader te gaan bezoeken, naar het heette, en dan stonden rijkdom en weelde hem te wachten. Niemand behoefde zelfs te vermoeden, dat hij het geheim gestolen had; den sleutel wierp hij weg en dan zou zijn oom niet eens meer weten, hoe hij dien verloren had; als dan het geheim in andere handen was, kon hij 't aan alles toeschrijven, maar niet aan hem. 't Zou zoo lang duren vóórdat alles uitkwam. Allerlei drogredenen rezen bij hem op; hij was toch de rechtmatige erfgenaam van zijn tante, in zekeren zin behoorde het geheim ook hem toe; als zij dat kind niet hadden aangenomen, dan was hij toch hun rechtstreeksche erfgenaam. Tante Kee had hem wederrechtelijk haar geld onthouden, het was niet meer dan billijk, dat hij zich op andere wijze voor die onrechtvaardigheid schadeloos stelde.

Als zijn vader het wist! Slechts zijn hand uitsteken en zonder eenige verdere moeite was zijn doel bereikt. Scheen het niet of het noodlot - die almachtige godheid zijns vaders - alles zoo beschikt had, om hem in 't bezit te stellen van het middel, dat zijn vader voor schande, hem voor armoede zou bewaren?

Ja, dat boekje vertegenwoordigde voor hem vrijheid, genot, redding; wat weerhield hem dan het op te nemen? Zulk een gelegenheid kwam nooit meer terug, nooit meer. Geen verdenking zou op hem vallen, hij kon hier blijven, het boekje zenden aan zijn vader, die wist beter hoe er mede te handelen. Al werd de diefstal ontdekt, wie zou hem durven beschuldigen?

Neen, het moest, het moest! Laf zou het zijn, zich nu terug te trekken. Hij was immers daarvoor hier gekomen. Die kleingeestige bezwaren waren overblijfselen van zijn eerste, weekelijke opvoeding - de opvoeding zijner moeder, die van hem zulk een geheel ander man had willen maken, een man, die werkelijk zou verdiend hebben, Celeste's echtgenoot te worden en op die manier eerlijk het geheim te verkrijgen.

Maar hij was niet waardig, haar man en de erfgenaam der Duberly's te worden; als hij het geheim niet stal, dan kwam het nooit in zijn bezit. Dus maar moedig alle bezwaren vertrapt.

Hij nam het boekje in handen, hij bezag het van alle kanten en toen wel met afgewende oogen liet hij het in zijn borstzak verdwijnen; toen sloot hij het vak, haalde het sleuteltje er uit en verborg dit in zijn vestjeszak, maar terwijl hij het deed, voelde hij iets of hij zich zelf onteerde. Hij dacht aan zijn moeder en aan Celeste te gelijk, maar hij had er behoefte aan die gedachte te verjagen; die reine beelden mochten niet langer in zijn bezoedelde ziel vertoeven, hij had misdaan, zwaar misdaan, hij wist het, maar wat kon hij anders doen? Zijn vader verlangde het en zoo hij er nu geen gebruik van maakte, dan verwoestte hij hun beider toekomst; het was immers ook geen geld, dat hij stal, niets dan eenige letters, een paar bladen papier!

Dien middag werkte Ferdinand onafgebroken door; het was of hij door verdubbelden ijver, oplettendheid en zorg wilde goedmaken, wat hij jegens zijn oom had misdreven; de klok sloeg vier uur, toen aan zijn deur werd getikt en op zijn ‘binnen’ stak het hoofd van Celeste door de reet.

‘Neef, heeft u tijd op het terras thee te komen drinken? Tante slaapt gelukkig en ik zou u gaarne even alleen willen spreken.’

Ferdinand stond haastig op, borg zijn boeken weg en zeide, verbaasd over dit ongewone verzoek van Celeste, en nog opgewonden over het voorgevallene, haperend:

‘Met alle genoegen, Celeste! Ik kom dadelijk.’

Hij streek met de hand door de haren, hij voelde nog eens over zijn borstzak, keek nog eens naar het vakje of er iets verraderlijks aan te zien was en verliet toen de kamer, na de deur eerst zorgvuldig achter zich te hebben toegetrokken. Hij liep over het bruggetje, Celeste stond bij het huis en speelde met een duif, die zij op haar uitgestrekte hand lokte; snel als de ge-

dachte wierp Ferdinand het sleuteltje in het water, dat vlug stroomend het onder zijn golfjes bedekte.

‘Wat zou zij mij te zeggen hebben, zij moest eens weten, dat ik een dief was - een dief!’

Het was heerlijk koel onder de waranda, het theegoed noodigde zoo smakelijk tot aanzitten. Celeste had een nieuw eigen gemaakt zomerjaponnetje aan, blauw en wit katoen en een weinig kant over de schouders en aan de mouwen; als gewoonlijk had zij een bouquetje in de ceintuur gestoken.

In zijn verlegenheid vroeg hij naar tantes hoofdpijn en Celeste vertelde hem dat het vandaag bijzonder erg was geweest, maar dat gelukkig de slaap gauwer was gekomen dan anders.

‘Het komt zoo goed uit nu oom weg is en tante slaapt,’ zeide zij eenvoudig, hem het kopje geurige thee overreikende, ‘dat ik u vrij spreken kan.’

Ferdinand nam met trillende hand het kopje aan, het was van het fijnste Duberly-porselein, dat mooie, fijne, teere, op glas gelijkende porselein, met een zacht rose-blauw kleurtje, dat de kenners zoo hoog waardeerden en waarvan hij nu het geheim bij zich droeg. Hij dacht meer aan dat geheim, dan aan het geheim, dat Celeste hem wilde toevertrouwen.

‘U ziet er niet goed uit. Heeft u ook hoofdpijn?’ vroeg zij argeloos, hem bezorgd aanziende.

O, als zij eens wist wat hem scheelde!

‘Neen, Celeste, 't is de warmte, de inspanning!’

‘U werkt te veel, uw oom is zoo tevreden over u. Hij zegt dat hij nooit zoo'n goeden boekhouder heeft gehad,’ ging het meisje in haar eenvoud voort, oprecht als de duif, waarmede zij zoo pas had gespeeld.

Ferdinand bloosde, zijn hart klopte tot brekens toe; waarom waren die menschen toch zoo goed, zoo eenvoudig? Hij zette het kopje neder, hij was bang, dat het hem door het beven zijner vingers uit de handen zou vallen.

‘Kom Celeste! Ik weet zelf het best, dat er nog veel aan mij ontbreekt.’

‘En zelfs moeder, die eerst zoo voorzichtig was en zoo bang zich aan koud water te branden, zegt nu dat het zoo'n veilig idee is, dat zij u in de nabijheid heeft en dat met u de zegen over onze fabriek is gekomen, want 't is nooit zoo druk geweest met bestellingen.’

Waarom zei ze hem dat alles nu toch, juist nu?

‘En vooral ben ik zoo blij, dat u nu hier is,’ ging zij voort in haar beminnelijke onschuld, ‘omdat vader en moeder in het najaar hun zilveren bruiloft vieren en dan begrijpt. u wel, zou ik er graag een feest van maken en als u mij dan helpen wil!’

Het najaar, hij haar helpen! Zijn hoofd brandde van de gloeiende kolen, die zij er hoog op stapelde.

‘Wij moeten vroeg beginnen, want er is veel te doen. Ik zou zoo graag een onvergetelijk feest er van willen maken,’ hernam zij, hem vroolijk aanziende.

‘Ja zeker, dat moet u doen! Dat verdienen zij!’ en zijn hand streek onwillekeurig langs zijn jas; het deed hem daar pijn, het cahier drukte hem met centenaarslast, het stak hem, als was het bedekt met duizenden spelden.

‘En waarmede kan ik u dan helpen?’ vroeg hij.

‘Met een komediestukje. U is schrijver, heeft vader gezegd, en dan zou 't u ook niet moeilijk vallen, een toepasselijk stukje te maken, dat moeten de kinderen van

de werklui, - u weet wel, die ik leer zingen voor de Mariaoefening in de Meimaand - dan opvoeren. Ik zal 't hun leeren. Is 't te veel moeite voor u?' vroeg zij, toen Ferdinand er niet dadelijk op antwoordde.

'Ik weet niet of ik 't zal kunnen,' zeide hij zoo verlegen, als hij zich nog zelden tegenover iemand had gevoeld.

'Wel zeker zal u het kunnen! 't Is niets moeilijk, ik zal u wel alles zeggen wat er in moet staan.'

'Maar er is toch geen haast bij?'

'O, u weet niet hoe dom die kinderen zijn en hoe moeilijk ze iets uit het hoofd leeren. Ik moet er dus vroeg mee beginnen en alleen des Zondags heb ik er tijd toe. Hoe vroeger ik het dus krijg, hoe beter! Maar doet u het wel graag?'

'O zeker, Celeste, niets liever dan dat.'

'Zal ik u dan mijn plan zeggen? Natuurlijk, ik weet niet hoe het moet gemaakt worden, ik zeg u maar alleen, wat er zoo al in moet komen.'

'Ik geloof dat u het beter zou kunnen maken dan ik.'

'O neen, er moeten ook gedichtjes in komen, voor hen om te zingen, toepasselijke versjes om op te zeggen.'

'Maar dat is veel moeilijker dan ik dacht.'

'Dat moet u nog niet zeggen. U moet eerst alles hooren. Daar waren dan een oude koning en koningin - dat zijn vader en moeder - die hebben geen kinderen - want die hebben zij ook eigenlijk niet....'

En zij zag hem bedroefd aan. 'Maar toen kwam er uit een ander land, waar een heel booze koning regeerde, familie van hen - dat moet ge nu maar zelf zoo veranderen als u het 't beste vindt - een jonge prins aan, dat was de zoon van dien koning, hij was niet slecht van aard, maar zijn vader had hem gezegd, dat hij zorgen moest in den smaak te vallen bij die oude menschen. Nu moet u weten, dat zij heel veel goed deden en hun schatten onuitputtelijk waren, want, vertelde men, zij kenden een enkel woord, en als zij dat uitspraken, dan bracht een vogel hun goud of diamanten, wat zij maar wilden. Begrijpt u, dat is het Duberly-geheim!'

Ferdinand voelde zich krijtbleek worden; krampachtig omklemden zijn vingers de leuning van zijn stoel. Dat het kind nu, juist vandaag, hem zulke vertelsels moest doen!

'Verveel ik u?' vroeg zij, iets zonderlings in zijn houding opmerkend.

'Integendeel, u weet niet half, met hoeveel bewondering ik luister, en hoe ik niet begrijp, hoe u zulke mooie dingen verzinnen kan.'

'Och, kom, nu plaagt u mij,' en blozend schonk zij hem opnieuw thee in, 'en dien vogel wilde de oude koning zoo gaarne ook in zijn macht hebben, en de prins deed zich voor als een arme, zieke jongen, en hij wordt vol medelijden door den ouden koning en de koningin opgenomen. Nu heeft men goede gelegenheid, ziet u, om goed te doen uitkomen, hoe vele weldaden zij verrichten; dan kan er een oude man komen op krukken, en dan een arme vrouw met haar kind,' hier trilde haar stem even, 'en die worden allen geholpen en allen vertellen hoe zij behandeld zijn, en dit hoort de prins en dan vraagt hij, of hij hun knecht mag zijn, alleen uit dankbaarheid, heet het, maar eigenlijk om hen te berooven.'

Hij luisterde met gefronsde wenkbrauwen, zij schrikte en vroeg ongerust:

'Bevalt u dat niet? Vindt u het al te leelijk? Kan u niet gelooven, dat een mensch zoo slecht is? O, 't is ook maar een sprookje en het loopt goed af.'

'Neen, 't interesseert mij zeer - ik ben alleen maar nieuwsgierig hoe 't loopen zal!'

Hij hijgde, elk woord had moeite uit zijn keel te komen.

Zij merkte zijn ontroering niet op, zij lachte, zoo onschuldig met haar reine lippen, haar duivenoogen.

'Ik heb het maar verzonnen,' herhaalde zij. 'Hij weet zoo mooi te praten, dat eindelijk de oude koningin hem het woord laat zeggen, ik zeg opzettelijk de koningin om het minder te doen lijken, want u begrijpt wel, dat moeder nog veel minder iets zou laten ontsnappen dan vader - en dan weet hij 't, maar hij is zoo veranderd door het zien van hun deugden, dat hij er niet toe kan besluiten, den vogel iets te vragen. Als hij hem geroepen heeft, dan laat hij hem weer ontsnappen, en bekent alles aan den ouden koning en koningin, ofschoon hij weet, dat hij streng gestraft zal worden, als hij bij zijn vader terugkomt, en dan moet alles goed afloopen, dat zal [u] wel schikken.'

'Wie heeft u zulke mooie fabels leeren verzinnen?' vroeg Ferdinand met onzekere stem.

'O, ik moet ze altijd bedenken. Die kinderen doen alles voor een vertelsel van mij, en dan bedenk ik maar wat. Hoe wonderlijker en ongelooflijker ze zijn, hoe mooier zij die vinden. Ziet u kans er iets van te maken?'

'Ik zal eens zien; het onderwerp is erg moeilijk.'

'O als u iets beters weet, dan heel graag!' en zij keek hem weer zoo trouwhartig aan, dat hij gedwongen was zijn schuldige oogen neer te slaan.

'Dat weet ik niet. Ik zal eens kijken. U heeft een te hoog idee van mijn talent,' zeide hij, en stond op. Hij voelde zich hier stikken in de frissche buitenlucht, en had er behoefte aan weg te komen.

'Als u maar niet vindt, dat ik te vrijpostig ben geweest,' sprak het meisje blozend, 'tante zou mij misschien beknorren als zij 't wist. Maar zij mag natuurlijk niets weten, 't moet een verrassing blijven. U neemt het mij niet kwalijk?'

'Volstrekt niet, uw verzoek vereert mij, ik wilde alleen dat ik waardiger was - om het uit te voeren.'

'O dat zal wel, ik twijfel er geen oogenblik aan. Nu moet ik zien of tante een kopje thee belieft.'

'En ik ga nog wat werken.'

(*Wordt vervolgd*.)

Door een kurketrekker.
Ook een geschiedenis van valsche bankbiljetten.

Omstreeks het jaar 1882 werd Europa overstroomd door valsch Russisch papieren geld. In Engeland, in Frankrijk, in Zwitserland waren heele fabrieken gestadig bezig met het vervaardigen van biljetten ter aangegeven waarde van zooveel roebels. Duitschland werd om zoo te zeggen als de groote beurs beschouwd, waar al dat valsch papier van de hand gedaan werd aan agenten, die het dan verder over de Russische grenzen brachten.

Daarom werd in het voorjaar van 1882 de Russische ritmeester der gendarmerie, baron Von Langen, naar Berlijn gezonden ten einde zich met de Duitsche politie te verstaan tot een nieuwen veldtocht tegen de vervaardigers der valsche roebelbiljetten. De Duitsche politie van haar kant toonde zich daartoe gaarne bereid, daar het ook in het belang van het Duitsche rijk was, het valsche Russische papieren geld te weren. Ten gevolge van de onmiddellijke nabuurschap der beide staten en de veelvuldige handelsbetrekkingen tusschen Rusland en Duitschland zijn in laatstgenoemd land

veel roebelbiljetten in omloop en een vervalsching daarvan moest ook in Duitschland groote storing in handel en bedrijf teweegbrengen.

Ritmeester Von Langen verzocht om zes Berlijnsche politiebeambten, en daaronder was er een, die de interessante rol, door hem in deze belangrijke zaak gespeeld, later zelf heeft verteld. Wij geven hem het woord.

Daar ik al meermalen, dus verhaalt hij, in deze *branche* gewerkt had, werd ik baron Von Langen als medehelper toegevoegd, en nauwelijks had ik een uurtje met mijn collega gepraat of ik was behoorlijk op de hoogte. Uitvoerig deelde hij mij mee, dat er te Parijs sedert eenigen tijd een fabriek moest bestaan, waar bij groote massa's Russische biljetten van drie roebels werden vervaardigd. Alle sporen, die men kon nagaan, wezen naar Parijs als de plaats van fabricage. De biljetten werden, zooals gewoonlijk, weer in Duitschland aan agenten afgegeven, maar men wist niet met zekerheid of die agenten te Berlijn dan wel te Aken scholen. Ongelukkig was het de Fransche politie tot dusver ook niet gelukt, de fabriek te Parijs te ontdekken, ofschoon reeds sedert verscheidene weken een heele afdeeling Fransche

IN DE DOLOMIETEN VAN ZUID-TIROL, NAAR DE TEEKENING VAN E.F. COMPTON.

detectives zich met dat zaakje bezighield. Volgens tamelijk onzekere berichten, die men door verraders gekregen had, waren de vervalschers van plan binnenkort een aanmerkelijke hoeveelheid valsche biljetten van drie roebels in Duitschland binnen te smokkelen, om ze deels daar af te zetten, deels verder naar Rusland te verzenden Meer positief bewijsmateriaal was er niet, en met ons zessen politiebeambten kregen wij in last, zekere hotels te Berlijn zorgvuldig te bewaken om te zien of daar geen Russische agenten van de valsche-bankbiljettenmakers afstapten. Een gedeelte van ons gezelschap werd naar Aken gezonden om daar de hotels ten strengste te bewaken. Ik bleef met twee andere collega's te Berlijn en nam op mij, een paar hotels van den tweeden rang in de oude stad en in de oostelijke wijk te snrveilleeren. Daar het ons aan alle verdere aanknoopingspunten ontbrak, was er dus weinig vooruitzicht op groot succes.

DE WIJSGEER IN BESPIEGELING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN REMBRANDT, berustende in het Louvre te Parijs, gegraveerd door L. Camp.

Omstreeks dien tijd verzocht mijn vrouw mij, bij gelegenheid toch eens een kurketrekker mee te brengen, daar we geen ordentelijk instrument van dien aard meer in huis hadden. Die opdracht schoot mij te binnen, toen ik in de *Neue Friedrichstrasse* te Berlijn voorbij een winkel van ijzerwaren kwam, waar een menigte voorwerpen tot huishoudelijk gebruik voor het raam lagen uitgestald. Ik ging den winkel binnen

en verzocht een kurketrekker te mogen zien. Blijkbaar werd ik door den eigenaar van de zaak zelf geholpen. Hij vroeg mij of ik in

nieuwe vindingen belangstelde, en daar ik die vraag bevestigend beantwoordde, liet hij mij een kurketrekker zien, die voor dien tijd van heel nieuwen en origineelen vorm was.

De kurketrekker had een vrij sterk omhulsel of koker, dat over den hals van de flesch geschoven werd; dan draaide men den eigenlijken kurketrekker in de kurk, en door middel van een kleinen hetboom met tandrad, die ter eene zijde van den koker was aangebracht, kon men gemakkelijk de kurk uit den hals van de flesch lichten. Ook ik nam er de proef van en, daar ik er zeer over bevredigd scheen, zei de verkooper met een lachje van voldoening:

'Iets heel nieuws, een patent dat veel opgang zal maken.'

'Door u zelf uitgevonden?' vroeg ik.

'Neen,' verklaarde de verkooper, 'zooals u op den stempel kan zien, is het een patent Simon. Ik heb het patent van een zekeren Simon gekocht, een Rus, die het zelf eerst uit Zweden heeft geïmporteerd; die Simon is mijn compagnon geworden en ik heb de fabricage op mij genomen. De nieuwe kurketrekker gaat er bij het publiek zoo goed in, dat ik mijn compagnon in het afgeloopen semester meer dan tien duizend mark als zijn aandeel heb kunnen uitbetalen.'

'Men zou niet denken,' zei ik, 'dat aan zulke kleinigheden zooveel verdiend wordt.'

'Wezenlijk doelmatige nieuwigheden worden door het publiek altijd graag gekocht en goed betaald. Mijn compagnon reist voortdurend in Rusland, Frankrijk, Zweden en Denemarken rond, koopt en verkoopt patenten, en ik geloof dat hij veel geld verdient'

De kurketrekker was wel een beetje duur, maar ik kocht hem toch omdat hij mij beviel. Dat maakte den verkooper nog vertrouwelijker en hij vroeg op den man af:

'Is u misschien een technicus, als ik vragen mag?'

'Neen,' antwoordde ik, 'maar ik interesseer me nogal voor dergelijke dingen, omdat ik iemand in mijn familie heb, die een fabriek gehad heeft.'

De fabrikant was blijkbaar heel spraakzaam van aard; het deed hem genoegen, iemand te vinden, die in de aangelegenheden van zijn vak belang stelde, en hij vertelde verder:

'Ik heb nu weer een nieuwe vinding bij wijze van proef onderhanden, waar misschien ook mooie zaken mee te doen zouden zijn. Daar u geen technicus is, kan ik u het ding wel laten zien, omdat ik niet bang hoef te zijn dat u het namaakt.'

Hij haalde de teekening van een machine voor den dag, die veel op een naaimachine leek, maar blijkbaar veel zwaarder in elkaar zat. Op de tafel van die machine zag men eenige sterke spiraalveeren en een paar kruishefboomen aangebracht, waarvan ik het doel niet begreep.

'Het is de uitvinding van een Engelschman,' zei de winkelier-fabrikant, 'een wezenlijk geniaal idee. Deze hefboom met de spiraalveeren ontwikkelen een drukking, die kolossaal mag genoemd worden.'

'En wraar dient die machine voor?' vroeg ik.

'Voor, het satineeren van allerhande dikke stoffen, zooals van leer voor de handschoenenfabricatie, zware wollen goederen en zoo al meer. Het eerste model is alleen voor handgebruik ingericht; blijkt het doelmatig, dan zullen wij het voor stoombeweegkracht inrichten en natuurlijk laten patenteeren De hefboomen, die de ontwerper van dit model heeft aangewend, zijn al gepatenteerd, naar hij zegt, en dus kan de vinding ons niet afgenomen worden. Ziet u, zoo brengt de eene zaak de andere

aan. De man, die mij deze machine heeft aangeboden, was ook aangetrokken door den kurketrekker, dien u in het raam zag liggen. Hij kwam binnen, wij raakten aan 't praten en ten slotte bracht hij mij zijn teekening om uit te voeren.'

Ik wenschte den meedeelzamen fabrikant geluk met zijn patenteeringen en ging met mijn patent-kurketrekker naar huis. Ik vermoedde in de verste verte niet, dat die kurketrekker eigenlijk de sleutel was tot een groot geheim, hetzelfde geheim, waarnaar niet alleen ik met mijn vijf Berlijnsche collega's, maar de heele Parijsche crimineele politie en een deel van de Russische gendarmerie bezig was te zoeken. De grootste van alle criminalisten is echter het toeval, en dat zou ook bij deze gelegenheid weer blijken.

Mijn vrouw was met den nieuwen kurketrekker zeer in haar schik, al vond ze hem ook een beetje duur. En ook ons achtjarig zoontje had veel plezier in de nieuwe mechaniek; in een onbewaakt oogenblik wist hij er zich van meester te maken, om den kurketrekker niet op de fleschkurken, maar op de keukentafel te probeeren. Het gelukte hem niet alleen den kurketrekker een goed eind in het dekblad van de tafel te draaien, maar hem ook middendoor te breken en de heele machinerie onbruikbaar te maken.

Met alle praten kregen we den kurketrekker niet weer heel; ik stak hem bij mij om hem bij gelegenheid den fabrikant ter reparatie te geven. Maar ik kwam eerst na een paar dagen in die buurt en zocht nu den spraakzamen winkelier op. Hij verklaarde dat de reparatie binnen een paar dagen klaar zou zijn; hij had op het oogenblik veel te doen, hij moest zijn boeken in orde brengen, want zijn compagnon had van uit Parijs plotseling om geld geschreven. Hij was in de aangename gelegenheid, hem alweer vier duizend mark als aandeel in de winst uit te betalen. Juist wilde ik heengaan, toen de fabrikant, dien ik hier maar met den naam van Müller zal aanduiden, me zeide:

'Wat een mensch toch al overkomen kan! Verbeeld u, daar hebben ze mijn compagnon te Parijs in de kast gezet en wel omdat hij een biljet van drie roebels uitgegeven heeft. Dat biljet moet valsch geweest zijn. Mijn compagnon kon intusschen bewijzen dat hij een eerlijk man is, hij heeft zijn heele correspondentie met mij en andere fabrikanten kunnen overleggen en zoo heeft men hem weer op vrije voeten moeten stellen. Het schijnt hem evenwel nu in Parijs niet meer te bevallen; daarom heeft hij zich geld laten sturen en zal nu in de eerste dagen wel te Berlijn terugkomen.'

Ik hield mij of de zaak me volkomen onverschillig was en ging heen. Ik had evenwel geen criminalist moeten zijn, als op dat oogenblik die onbekende mijnheer Simon niet bijzonder interessant voor mij geworden was. Misschien was het maar een toeval, dat hij een valsch biljet van drie roebels ontvangen en weer uitgegeven had; maar voor een criminalist is er geen toeval; voor hem heeft de kleinste kleinigheid waarde en kan dikwijls van onberekenbare beteekenis worden.

Ik wachtte een paar dagen om den gerepareerden kurketrekker te gaan halen, en toen ik ditmaal bij Müller kwam, trof ik het uitstekend. Ik vond namelijk zijn compagnon Simon bij hem, een man van misschien vijftig jaar, die er heel net uitzag en goed Duitsch sprak, zij het ook met een buitenlandsch accent. Ik toonde mij even spraakzaam als de fabrikant en bleef in den winkel hangen om mij in het gesprek te mengen, dat nu weer over de nieuw bestelde satineerpers liep, die Simon ook heel doelmatig vond. Hij verklaarde zelfs, als de fabricatie in het groot moest aangepakt worden, daar graag een flinke som geld in te willen steken. Ook ik gaf als mijn meening te kennen, dat, van een commercieel standpunt beschouwd, de zaak zich

heel gunstig liet aanzien, en ten slotte kon ik er niet van buiten, mij voor te stellen; ik gaf voor dat ik Albert Meyer heette en koopman was van beroep.

Müller en Simon stelden zich van hun kant ook voor, en het eindresultaat was, dat ik met Simon samen den winkel verliet en naar het centrum der stad slenterde.

‘U is koopman,’ vroeg mijn nieuwe bekende, ‘mag ik ook vragen in welke branche!’

‘Nu,’ zei ik met een zeker dubbelzinnig lachje, ‘bij de tegenwoordige slechte tijden moet men zooal nemen wat men krijgen kan; ik scharrel zoo'n beetje aan de beurs, ik ben makelaar in hypotheken, ik verkoop huizen, kortom, ik doe van alles en sla niets af, als er maar wat aan te verdienen valt. Wie tegenwoordig kieskeurig is uitgevallen, die krijgt niets gedaan. Ik heb anders ook agenturen, maar voor het oogenblik niets van dien aard omhanden. Vroeger heb ik voor Russische firma's gewerkt en veel met Russische lui te doen gehad.’

Met deze bewering loog ik niet; want in elk geval is de Russische politie een zeer belangrijke firma, en de gendarmerie, zoogoed als de vervaardigers van valsche bankbiljetten, waarmee ik zooveel te stellen had, waren stellig Russische lui.

‘Waar woont u?’ vroeg Simon verder.

Ik glimlachte verlegen en zei:

‘Eigenlijk heb ik geen vast domicilie. Ik verblijf meestal in een hotel en verander nogal eens, zooals ik vandaag ook denk te doen. Ik ben namelijk een beetje ongelukkig geweest en heb voor een paar jaar bankroet moeten slaan, waarbij ik met mijn schuldeischers niet tot een accoord kon komen. Nu zijn enkelen van die lui zoo onverstandig, het mij lastig te maken en mij een deurwaarder op mijn dak te sturen; daarom is 't maar het beste, dat ik er geen vast domicilie op na houd, maar nu hier, dan daar logeer.’

‘En waar ga je nu naar toe?’ vroeg Simon, die zich bijzonder voor mij scheen te interesseeren.

‘Naar den Groenen Boom in de *Krausenstrasse*,’ verklaarde ik, ‘ik denk van middag te verkassen. En waar woont u, als ik vragen mag?’

‘In een hotel garni in de nieuwe *Friedrichstrasse*.’

‘No 17?’ vroeg ik op goed geluk af, om Simon tot een nadere aanduiding te nopen.

‘Neen,’ zei hij, ‘No 84. Willen we samen niet een flesch wijn drinken?’

‘Met alle genoegen,’ verklaarde ik, ‘ik heb toch op het oogenblik niets te doen, waar haast bij is.’

Wij bevonden ons in de nabijheid van de *Königstrasse* en gingen daar een wijnkelder binnen, waar Simon een flesch Rijnwijn bestelde, waarvan hij ondertusschen maar heel weinig dronk. Hij scheen het er op gezet te hebben, mij tot drinken aan te sporen, en daar ik tamelijk veel kan verdragen, hield ik mij ook of het genot van den Rijnwijn voor mij iets heel buitengewoons was en toonde mij zeer erkentelijk tegenover den heer Simon. Een tweede flesch sloeg ik evenwel af, maar uitte daarentegen den wensch, met mijn gezelligen nieuwen bekende nog menigmaal samen een glas te leegen. Hij zei dat hij mijn adres zou noteeren, wat hij dan ook deed en voegde er bij:

‘Het zou kunnen gebeuren dat we met elkaar in relatie konden treden. Ik heb een flinken vertegenwoordiger in Berlijn noodig, die een goed vertrouwbaar man moet zijn.’

Toen de kellner kwam om zijn geld aan te nemen, vroeg Simon hem of hij met Russisch papier bij hem klaar kon komen. Toen de kellner daarop een ontkennend

antwoord gaf, bedwong ik met moeite de opgewondenheid, die zich van mij meester maakte en merkte op:

'Als het niet te veel is, kan ik u misschien een paar biljetten afnemen, mijnheer Simon. 'Ik heb toevallig een betaling te doen aan een Russische firma en hoef het dus niet bij den bankier te wisselen.'

Ik heb een paar biljetten van drie roebels' zei Simon en haalde een portefeuille uit, waarin een aantal nieuwe exemplaren van zulke biljetten staken. Ik keek het geld na, dat ik bij mij had, en verklaarde dat ik met plezier drie biljetten, samen van negen roebel, voor mijn rekening wou nemen. Wij lieten de krant komen, keken den koers na, berekenden de waarde, en ik stak de biljetten bij mij, om voor de deur van mijnheer Simon afscheid te nemen. Ik kwam op het politiebureau aan in een spanning, die mij bijna belette te spreken. Hier trof ik tot mijn geluk den ritmeester Von Langen, die de biljetten bezichtigde en ze aanstonds voor

afdrukken van de gezochte vervalschingen verklaarde. Door een merkwaardig toeval hadden wij tamelijk zeker een der agenten van de vervaardigers der valsche bankbiljetten in handen. Als wij voorzichtig te werk gingen, konden wij door hem al zijn medeplichtigen en ook de fabrikanten in Parijs op het spoor komen.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Volop zomer. -

Dit bevallig, echt zomersche tafereeltje was een der sieraden van den jongsten Parijschen Salon op het *Champ de Mars*, waar het de algemeene aandacht trok en ieders bewondering wekte.

Geen wonder! Zoowel de aantrekkelijkheid van het onderwerp als de keurigheid der uitvoering zijn er op berekend om den beschouwer te boeien. De voorstelling verplaatst ons in een van die levendige dorpen in de nabijheid der groote streden, waar de stedelingen op mooie Zondagen zich komen verpoozen in de vrije natuur. Het schijnt er kermis te wezen, ten minste onder het dichte lommer der groote boomen herkennen we eenige tenten en kramen, die wegens het vroege morgenuur nog half gesloten zijn, maar later op den middag, als de bezoekers uit de stad komen afzetten, een heele bedrijvigheid zullen ontwikkelen.

Voor die bezoekers liggen ook de bootjes klaar aan den oever; het frissche, heldere water noodigt onweerstaanbaar tot een roeitochtje uit, en in den middag belooft het heel druk te zullen worden zoowel van roeilustigen als van kermisgangers. De rustige en toch bedrijvige kalmte van het oogenblik is anders gunstiger voor een wandeling, als waarvan de beide jonge dames op den voorgrond profiteeren. In haar lichte toiletjes voltooien zij den indruk van het tafereel, dat het hier volop zomer is.

In de Dolomieten van Zuid-Tirol. -

Ook het drietal, op onze tweede gravure is voor plezier buiten, maar getroost zich vrij wat meer inspanning dan de drentelende dametjes.

De 3074 meter hooge Elferkofel, ofschoon wel niet de stoutste top der vermaarde Dolomieten in het Lexenthal, levert een interessante klimpartij op tegen de steile helling vooral van zijn zoogenaamden Weitwand. Deze kant van den berg werd eerst in 1879 door den reislustigen baron Eötvös beklommen, in gezelschap van den bekenden gids Michael Amerkofler uit Sexten.

Onze plaat stelt den wakkeren berggids voor op het oogenblik, dat hij een klein gezelschap van liefhebbers voorgaat in het beklimmen van den Elferwand. Die aardigheid valt den toeristen niet mee. Naar de gemakkelijke bewegingen van Amerkofler te oordeelen, zou men niet zeggen dat het zoo'n karwei was. Door jarenlange oefening heeft de beproefde gids een lichtheid en zekerheid in het klimmen gekregen, waarvoor hij onder al zijn collega's beroemd is.

Hem te zien klauteren is voor de toeristen, die hem volgen willen, een voortdurende opwekking en aanmoediging; maar o wee, als zij in zijn voetstappen willen treden; dan merken ze eerst hoever ze in kracht en lenigheid bij hun voorganger achterstaan.

Toch ontbreekt het niet aan liefhebbers, die met Amerkofler hun krachten eens aan een klimparttijtjein de Tiroolsche Dolomieten beproeven willen. Het Lexenthal met zijn omgeving wordt om zijn heerlijken plantengroei en wild-romantische rotspartijen als een der schilderachtigste punten van de Dolomieten geroemd.

De wijsgeer in bespiegeling. -

Deze welgeslaagde gravure is door een veelbelovend jeugdig landgenoot, den heer L. Camp, vervaardigd naar de schilderij van onzen grooten landgenoot Rembrandt, berustende in het *Louvre* te Parijs, waar zij in den catalogus vermeld staat onder den naam: *Le philosophe en méditation*.

De oorspronkelijke schilderij heeft een grootte van 33 bij 28 centimeter en is een der juweeltjes van de zoo overrijke verzameling.

Op den middelgrond rechts is een soort van gewelfde galerij en tegenover een raam, in vieren gedeeld, is een grijsaard gezeten aan een tafel, waarop men ziet een groot geopend boek, twee andere gesloten boeken en een aardglobe. Hij is in overweging verdiept. Met een muts op het hoofd en gekleed in een pelsjas, strijkt hij met de linkerhand over den baard, terwijl de rechter rust op den arm van zijn leunstoel. Op den voorgrond links een houten wenteltrap, op den achtergrond een galerij, evenwijdig aan de eerste, doch lager, en geheel op den achtergrond een deur, geleidende naar een trap. Links beneden doch bijna onleesbaar door fijnheid de naam R. van Rijn 1633.

Men ziet daaruit dat Rembrandt nog jong was, toen hij deze schilderij vervaardigde, die dan ook tot zijn eerste manier behoort.

Verkocht (voor zooverre is nagegaan) in 1750 op de verkooping van den graaf van Vence voor 3000 livres, in 1772 op die van den hertog van Choiseuil voor 14000 livres, in 1777 op de verkooping van Randon de Boisset voor 10.900 livres, in 1784 op de verkooping van den graaf van Vaudreuil voor 13000, werd zij eindelijk het eigendom van Lodewijk XVI, uit wiens collectie zij na de revolutie in het Louvre werd geplaatst. De tegenwoordige waarde kan men licht op het tiendubbele schatten.

Deze schilderij is verschillende malen gegraveerd, o.a. door Surugue, R. Houston, W. Baillie, Michael Bisi enz. De gravure in dit nummer danken wij, zooals we reeds aanstipten, aan onzen jeugdigen landgenoot L. Camp, van wien wij, blijkens dit eerste werk, nog menigen kunstrijken arbeid te wachten hebben.

Wereldtentoonstelling van Antwerpen. Nog een kijkje in Oud-Antwerpen. -

Een der schilderachtigste gedeelten van de oude stad, die ons het leven der voorvaderen van vier eeuwen terug voor den geest toovert, geeft ons de kapel en een hoek der Kapelle- en Hofstraat.

WERELDTENTOONSTELLING TE ANTWERPEN - Nog een kijkje in Oud-Antwerpen.

De kapel is, zooals de lezer op onze gravure zien kan, gebouwd in eenigszins gemengden stijl, waarin de gothiek de overhand heeft; de hooge spitsboogvensters laten een zacht, schemerachtig licht door en versieren de schoone *absis*, die menig kerkje aan de kapel van Oud-Antwerpen mag benijden. De ingang is een getrouwe afbeelding van die eener andere kapel, die thans nog in de Hoogstraat te Antwerpen gevonden wordt.

Het groote kruisbeel der naast is ‘echtantiek.’ Vroeger stond het op de Gevangenbrug, niet ver van het Steen, en de terdoodveroordeelden gingen er gewoonlijk een oogenblik voor nederknielen alvorens het schavot te bestijgen.

Naast de kapel ligt een smidshuis met een hoefstal op straat, zooals dat vroeger gebruikelijk was. Daartegenover bevindt zich een slagerswinkel, ‘In de Hesp’ en de gezellige herberg ‘In den aenghenaemen Hof,’ die geen vreemde in Oud-Antwerpen onbezocht zal laten.

Nu wij toch weer in Oud-Antwerpen zijn, is het niet onaardig, eens na te gaan hoe die kleine tooverstad eigenlijk ontstaan is.

De lezer zal zich den schilderachtigen optocht herinneren, die twee jaar geleden onder den naam van *Landjuweel* de straten van Antwerpen doortrok bij gelegen heid van 't 50-jarig bestaan van de Belgische aca demie van oudheidkunde. Een der bewonderaars van dat heerlijke schouwspel, de heer Adriaensen, vatte toen het plan

op, om het bij de aanstaande tentoonstelling te hernieuwen. Hij sprak er over met drie der voornaamste medewerkers aan het *Landjuweel*, den schilder Frans van Kuyck, den wethouder Possemiers en Max Rooses, bewaarder van het museum Plantijn.

Twee andere medewerkers aan het *Landjuweel* voegden zich bij hen, en vormden een commissie, die, in tegenstelling met zoovele andere, de zaak niet in den doofpot stopte, maar zich al spoedig met de directie der aanstaande wereldtentoonstelling wist te verstaan. Er werd besloten een wijk te stichten van Antwerpen in de zestiende eeuw, waarin de verschillende ambachten der burgers van dien tijd

werden uitgeoefend, terwijl in de straten en op de pleinen feesten uit die dagen zouden worden gegeven.

Het grondplan, de verdeeling van het terrein en de bestemming der gebouwen, was in weinig maanden gereed en op den dag voor de opening bestemd, stonden de burgers in hun schilderachtig zestiende-eeuwsch gewaad klaar om de goede gemeente der negentiende ontvangen.

Met volle recht konden de oprichters tot koning Leopold zeggen, toen zij hem de sleutels van Oud-Antwerpen overhandigden:

'Het stadhuis, de kapel, de beurs, de schouwburg, de particuliere woningen en de werkplaatsen der ambachtslieden, zullen u verhalen van het leven en streven onzer burgers van voorheen: de gebouwen en hunne versiering zullen u het schilderachtig aanzien teruggeven van de oude Scheldestad.'

De gebouwen in het eerste nummer van dezen jaargang en het stadgezicht, dat wij hier den lezer aanbieden, geven eenigszins een denkbeeld van het schoone en eigenaardige, dat Oud-Antwerpen tentoonspreidt. Huis voor huis is op de meest smaakvolle wijze versierd; van de kleinste bijzonderheden heeft de kunst partij getrokken om een niet overladen verfraaiing aan te brengen, altijd in den geest en naar de behoeften van dien tijd. Om slechts te spreken van het fijne smeedwerk der verschillende uithangborden, overal kan men opmerken, hoezeer 't kunstambacht bij onze voorvaderen heeft gebloeid.

Een schitterend succes heeft de stichters van Oud-Antwerpen voor hunne moeite beloond; ook onder geldelijk opzicht zal het blijven, wat in de beurswereld genoemd wordt 'een mooi zaakje.'

De stad van hout en *staff* heeft, alles saamgenomen, ongeveer 300.000 franks gekost. Veertien dagen vóór de opening der tentoonstelling had het verhuren der woningen alleen reeds 320.000 franks opgebracht. Honderdduizenden bezoekers zullen voor de sluiting der tentoonstelling den 'incomprijs' van 10 centimes offeren, waarvan een vierde gedeelte door het bestuur der tentoonstelling aan de zes geniale ontwerpers wordt afgestaan.

Allerlei

Napoleon I en de openbare meening. -

Hoeveel Napoleon er aan gelegen was, de meening der Franschen over zijn regeering te vernemen, kan blijken uit het volgende.

Den 20en Maart 1817 verhaalde hij aan den Engelschen geneesheer O'Meara, dat hij als eerste consul de openbare meening over zijn regeering eens had willen weten. Hij bracht twaalf mannen van de meest uiteenloopende politieke overtuiging bijeen, Jacobijnen, royalisten, republikeinen, imperialisten, kortom van alle politieke schakeeringen. Hij gaf hun 1000 franks in de maand, waarvoor zij hem maandelijks door bemiddeling van den postdirecteur Lavalette verslag moesten uitbrengen omtrent hetgeen het volk over de maatregelen der regeering zei. Napoleon las deze rapporten zorgvuldig van A tot Z door, maakte er gebruik van, zoover hem dat raadzaam voorkwam en verbrandde ze dan. Zelfs zijn ministers wisten niet dat hij op die wijze

nog beter omtrent de openbare meening ingelicht was, dan dit door het lezen van dagbladen had kunnen geschieden.

Verkoop van gas. -

Een ieder kent de automatische toestellen, waaruit men, na er een dubbeltje of zoo iets te hebben ingeworpen, een pakje chocolaad of sigaretten en dergelijke dingen krijgt. Dergelijke toestellen heeft een maatschappij te Londen in werking gesteld voor den verkoop van lichtgas aan lieden, die geen maand crediet hebben of verlangen, maar aan de gasfabriek liever direct betalen. In arbeiderswoningen en bij verscheidene, kleine particulieren ziin van die automatische gasverkoopers geplaatst. Als men een pennystuk in de gleuf werpt, leveren zij 27 kub. voeten gas, die men, naar verkiezing, bij tusschenpoozen voor verwarming of verlichting kan gebruiken, terwijl een wijzerplaat voortdurend aanwijst, hoeveel gas en al verbruikt is. Ook kan men door het inwerpen van meerdere pennystukken aldus een zekeren voorraad gas opdoen.

Kostbare afval. -

Het is ongelooflijk, welke betrekkelijk reusachtige sommen het verzamelen van lompen en afval te. Parijs opbrengt. Vrouwenhaar, d.w.z. weggeworpen oude vlechten, chignons enz., heeft een waarde van vier franks per pond en brengt den voddenrapers te Parijs jaarlijks meer dan 1500 franks op. Dit is echter nog weinig, vergeleken bij de opbrengst van den afval van kleermakers en modisten, die niet minder dan 170.000 franks bedraagt. Oude beenderen brengen zelfs een kleine 500.000 franks op, en bovendien levert het oud papier, gebruikte kurken, broodkorsten, die alle in verschillende industrieën weer verwerkt worden, nog heel wat op. IJverige lompenverzamelaars vinden dan ook in dezen tak van nijverheid een flink bestaan en kunnen, als ze willen, zelfs een aardig stuivertje voor hun ouden dag overleggen.

De ontvolking der zee. -

Hoe ongelooflijk het haast ook moge schijnen, toch is het zoo, de ontvolking der zee begint reeds verscheidene regeeringen ongerust te maken. De buitengewone vruchtbaarheid der visschen moest oogenschijnlijk alle vrees hieromtrent wegnemen; toch schijnen het steeds toenemend aantal visschers en het veelvuldig voorkomen van slechte vangsten op het dreigend gevaar van ontvolking te wijzen.

Daarom heeft men onlangs in New-Foundland, in Canada en Noorwegen inrichtingen in het leven geroepen, om het uitkomen der milliarden eieren te bevorderen, die, aan zich zelf overgelaten, dikwijls een prooi van andere visschen worden.

Dit jaar is nog een nieuw station van piscicultuur te Dunbar in Schotland geopend, dat reeds 7.700.000 jonge visschen in de Forth geworpen heeft en op het oogenblik 8.500.000 eieren laat uitbroeden.

Ziehier op welke wijze deze stations werken. De visschen, die op het punt staan kuit te schieten, worden in bijzondere bekkens gebracht, die aan den oever der zee zijn ingericht en welke men na den rijtijd ledigt. De dieren, die op de oppervlakte

van het water drijven, worden in netten met heel kleine mazen teruggehouden en in groote reservoirs gebracht, voortdurend van zeewater voorzien, dat men op verscheidene lagen flanel filtreert, om het zoo zuiver mogelijk te houden. De broeitijd in deze reservoirs duurt omtrent drie weken.

Reuk van bloemen. -

Het zien van een bloem wekt vanzelf de gedachte aan reuk, maar toch moet niet meer dan één tiende van de door de botanisten gecatalogiseerde bloemen een aangenamen of slechten geur verspreiden.

Onverwachte uitwerkselen der Kamergymnastiek.

[Nummer 9]

Het geheim van Duberly.
Door
Mathilde.

XI.

Maar het werken gaf niets, de letters dansten hem voor de oogen en het boekje brandde hem als vuur tegen de borst. O als hij dat sleuteltje niet had weggegooid, hij bedacht zich geen oogenblik en zou het weer op zijn plaats leggen, maar nu, waar kon hij er mede blijven? Hij werd hoe langer hoe benauwder, eindelijk kon hij 't niet meer uithouden; hij riep het klerkje in de naaste kamer toe, dat hij weg moest en ging toen naar buiten. Zonder te weten waarheen, dwaalde hij tusschen akkers en bosschen, altijd vervolgd door een onzichtbaren geest, die hem als het ware met striemen voortdreef.

DE EERSTE OPSCHIK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN K. VON BERGEN.

Vermoeid, afgemat, uitgeput naar lichaam en geest, kwam hij, toen de avond reeds viel, in het dorp terug. Hij sleepte zich voort, verdrietig, zenuwachtig, de hand nog altijd krampachtig gedrukt tegen den zak, waarin hij zijn diefstal had geborgen, van zich zelf walgend.

Hij snakte naar rust, naar steun, naar een vriendenraad, hij wist niet hoe zich uit dit doolhof te redden; de onschuldige woorden van Celeste brandden hem in de ziel. O als zij toch wist, wat een ellendeling hij was, slechter dan hij, dien zij zich verbeeldde. Hij kwam langs de kerk, de deur stond open, een onweerstaanbare behoefte naar rust kwam over hem en dreef hem naar binnen.

Natuurlijk bezocht hij hier op Zon- en feestdagen geregeld de kerk; hij, die anders sedert jaren slechts zelden de H. Mis hoorde, schikte zich ook hierin naar de gebruiken der familie; maar nu kon hij niet anders, in zijn ellendigen gemoedstoestand hoopte hij misschien in de kerk hulp te vinden.

Hij trad binnen, de kerk was leeg op dit uur, alleen een enkel oud vrouwtje bad den kruisweg, een andere lag voor het Mariabeeld geknield. Het was hier verkwikkend

koel en frisch, het avondlicht viel door de gekleurde glazen in allerlei tinten, rood, blauw, groen, violet over de vloer, de banken, de beelden,

de altaren. Het was een Romaansch kerkje met donkere zijbeuken, op het einde van het priesterkoor stond het altaar, sneeuwwit, een geschenk van de Duberly's; frissche bloemen en groen, wolkjes wierook vervulden de lage gewelven met hun vage geuren, in de verte gloeide de Godslamp, het was er zoo stil, zoo kalm, zoo plechtig; een ongekend gevoel van eerbied en aandoening vervulde hem.

De gedachte aan zijn moeder, die hem gedurende zijn verblijf in deze omgeving maar niet verlaten wilde, leefde nu in volle kracht weer op in zijn ziel; hij voelde haar zoo nabij en toch weer zoo verre; werktuiglijk zette hij zich op een der laatste banken neder en het hoofd verborgen in de handen, barstte hij in snikken uit.

‘Erbarming! o God! Erbarming!’ smeekte hij, ‘ik ben zoo diep, diep gevallen! Hoe kan ik mij oprichten? Moeder, bid voor mij!’

En lang vergeten gebeden stegen weer op van zijn lippen, hij stond weer aan haar knieën, hij voelde haar arm om hem heen geslagen, hij hoorde weer haar zachte, welluidende, eenigszins bevende stem, die hem deze woorden voorzeide - en dan schrikten zij beiden, zij hoorden vader komen, dadelijk werd het vrome gebed gestaakt als verrichtten zij een misdaad. Bleek en bevend nam zijn moeder haar handwerkje op en kleine Ferdinand ging een paar stappen verder aan het raam staan; nog altijd voelde hij den invloed dier dubbele opvoeding, dat stille verlangen naar deugd en godsvrucht en dan die noodzakelijkheid om te veinzen en zijn innigste gevoelens te verbergen voor den barschen, strengen vader.

Was zijn moeder blijven leven, dan hadden wellicht haar lessen de overwinning weggedragen, dan had hij daarin de kracht gevonden, zijn vader te wederstaan, als deze zijn geweten geweld durfde aandoen, maar nu was hij bijna alles vergeten wat zijn lieve moeder hem leerde, zijn vader had alles gedaan om alle sporen daarvan uit zijn kinderziel weg te wisschen en hij had er niets van behouden dan een onverklaarbaar heimwee naar zijn onschuldige kinderjaren, dat hier in het vrome gezin der Duberly's in kracht toenam en nu onder de drukking van zijn vaders misdadige raadgevingen zijn geheele ziel beheerschte.

‘Goed, vroom worden als zij! O dat ik het nog kon; maar 't is onmogelijk, nu ik reeds een dief, een verrader ben,’ zuchtte hij en trachtte tevergeefs zijn aandoening te bedwingen, maar al zijn pogingen waren vergeefsch; toen gleed hij op zijn knieën en het hoofd steunend tegen de leuning der bank, liet hij vrij zijn tranen stroomen, zooals hij niet meer had gedaan sedert dien dag, toen zijn vader hem verboden had langer zijn moeder te beweenen.

Hij voelde zich zwak en klein, vluchtig kwam 't in hem op wat zijn vader en zijn vrienden zouden zeggen, als die hem hier konden zien in deze dorpskerk neergeknield, gebroken, vernederd, vol berouw en wroeging.

Nu wist hij wat hij wenschte, altijd voortleven tusschen die goede oom en tante met - Celeste naast hem, Celeste zijn lieve, brave vrouw, Celeste, vrij om haar kinderen op te voeden zooals zijn moeder hem gaarne had opgevoed, en leven vol drukken arbeid, maar rustig, tevreden, ver van de valschheid en bittere, drukkende zorgen der wereld; in God gelooven, op Hem vertrouwen in alle omstandigheden des levens en vooral dien ellendigen tweestrijd niet meer voelen in het hart tusschen zijn beste neigingen en verkeerde grondbeginselen.

Maar het was te laat, te laat! O kon hij dat boek maar van zich afwerpen, maar ook dat kon hij niet meer. Hij was veroordeeld voort te gaan op den ingeslagen weg,

hij moest die goede menschen bedriegen, berooven - Celeste berooven, want het was haar bruidschat, dien hij gestolen had. - Nergens zag hij uitkomst, nergens redding!

‘Help mij, o God, help mij. Gij zijt almachtig. Red mijn vader en... en mij!’ smeekte hij uit het diepste van zijn ziel; hij geloofde nu weer vast aan den God zijner moeder, aan den God van Celeste!

Het licht stierf langzaam weg, de schitterende kleuren, door de kerkramen weerkaatst, waren weggevaagd, niets vonkelde meer dan het Godslampje daar in de verte; en Ferdinand kon nog maar niet heengaan, hij voelde zich kil en koud, hoewel 't buiten een warme zomerdag was; zijn tanden klapperden, zijn oogen gloeiden, hij voelde zich moede en ziek als nooit te voren. Die geheel onbekende aandoeningen grepen zijn gestel aan; hij voelde evenals alle zwakke karakters nu een vurig verlangen om te sterven, met alles gedaan te hebben, niet meer te strijden, te rusten, sterven zooals zijn moeder gestorven was, zacht, kalm, vol hoop op Gods barmhartigheid, op een eeuwig geluk.

Sterven zonder dat zijn vader hem verwijten kon, oorzaak te wezen van diens val, sterven zonder dat oom, tante en Celeste hem konden verachten, maar dat boekje dan, dat boekje!

Al stierf hij, dan zou het toch blijken, dat hij een dief was, dat hij evenals de jonge prins uit Celeste's sprookje misbruik had gemaakt van de goedheid en het al te groote vertrouwen dezer brave menschen.

‘Ik zie geen uitkomst!’ kermde hij zacht, ‘ik zal niets meer doen, ik zal het boekje bewaren en er geen gebruik van maken. Vader niets er van zeggen - voorloopig!’

Het was weder een uitvlucht, die hij zocht, een beslissing, die hij kon uitstellen, maar toch, dat hij zich ten minste iets had voorgenomen stemde hem kalmer; hij sloot nu de toekomst af voor zijn oogen en besloot zich alleen aan het tegenwoordige te wijden en dat tegenwoordige zou bestaan in eenvoudig af te wachten, voort te blijven leven van uur tot uur, tot weer iets hem in een andere richting voortstuwde.

Hij wilde opstaan, toen de deur geopend werd en hij een paar onzekere stappen hoorde, een geschuifel als van iemand, die niet goed durfde binnentreden. Omziende bemerkte hij iemand, die er uitzag als een bedelaar of landlooper en tegen den achtermuur der kerk gedrukt, een rozenkrans tusschen zijn vingers liet rollen en daarbij halfluid zijn gebeden murmelde. In zijn behoefte om iets goeds te doen, om zijn schuld door een weldaad goed te maken, haalde hij zijn portemonnaie uit den zak en gaf hem een paar kwartjes.

‘God zal u loonen, mijnheer, goede mijnheer!’ antwoordde de man, en toen Ferdinand de deur opende, wierp het daglicht een laatsten glans op een vervallen, mager gelaat, waarop armoede, gebrek, misschien ook zonde hun verwoestende merkteekenen hadden gedrukt.

Hij wierp hem met zijn verwaterde blauwe oogen een dankbaren blik toe en onwillekeurig moest Ferdinand aan Celeste's helderen, reinen blik denken.

‘Alles herinnert mij aan haar!’ zuchtte hij, ‘alles!’

Langzaam ging hij naar zijn kamers, met gebogen hoofd liep hij door de lindelaan, waarvan de ineengeslingerde takken boven zijn hoofd een koepeldak vormden en die langs het kerkhof naar de kom van het dorp leidden. Eerst echter moest hij nog een brug over, onwillekeurig, toegevende aan een dwaze veronderstelling, boog hij zich over de borstwering om te zien of hij het sleuteltje hier niet zien kon. Dadelijk over zijn eigen inval glimlachend, ging hij weer voort; het was reeds half duister; toch ontdekte hij op het voetpad, dat voorbij de laatste lage huisjes van het dorp naar de fabriek leidde, twee vrouwengestalten; in de eene herkende hij Celeste, de andere

was de meid. Zij gingen zeker naar het station om oom af te halen en moesten deze brug over.

Snel keerde hij zich om, hij wilde haar niet ontmoeten, maar een plotseling opkomende bezorgdheid ried hem aan in de nabijheid te blijven; misschien dacht hij aan den landlooper van daar straks.

Hij ging de lindelaan weer door en ontmoette juist een paar stappen verder den vagebond, die er nu hierbuiten in het flauwe schemerlicht nog ongunstiger uitzag dan straks.

De man groette hem met overdreven beleefdheid en Ferdinand, alsof hij inwendig gewaarschuwd werd, bleef staan en zag hem na. Juist tegenover de laan kronkelde zich het voetpad, dat naar het station leidde. De twee vrouwen kwamen de brug af en liepen snel voort; Celeste had haar regenmantel om en een zomerhoed op, de meid liep blootshoofds.

Ferdinand zag hoe de man, die bij de brug had gestaan, haar aansprak en zijn pet uitstak; de beide meisjes keken elkander aan; zij hadden zeker geen geld bij zich, want Celeste scheen hem iets te zeggen en wilde weer voortgaan, maar hij versperde haar den weg en bleef midden op het smalle voetpad staan. Celeste scheen zich te bedenken, onzeker of zij zou omkeeren of voortgaan; zij verzocht zeker op haar gewonen, vriendelijken toon, of hij haar wilde doorlaten,

Zonder zich te bedenken snelde Ferdinand vooruit, en zeide op bevelende toon:

‘Je hebt geen geld noodig, dat weet ik wel! Laat dus de dame maar door!’

‘Och mijnheertje, ik ben zoo'n arm man, ik heb in geen drie dagen iets gegeten, ik kom van zoover uit Amerika.

‘Maar nu heb je genoeg om van avond te eten en te slapen.’

‘En morgen, heb ik gezegd, kan hij aan de fabriek een maal eten halen,’ zeide Celeste.

‘Nu dan ben je geholpen voorloopig; is dat niet mooi genoeg? Uit den weg of ik gebruik geweld! Kom Celeste!’

De man liet het pad vrij, hij stond als versteend, zijn pet in de handen, zijn oogen strak gevestigd op de drie anderen, die vlug hun weg voortzetten.

‘Heb ik goed gehoord? Celeste, niemand heet anders Celeste! Dat moet ik nader hooren.’

En strompelend keerde hij op zijn schreden terug, den weg naar het dorp inslaande.

X.

Er was gestolen op de fabriek, of liever, men had getracht er te stelen; een ruit was gebroken, men vond sporen van voetstappen op den grond; aan het bureau was blijkbaar geweld gepleegd. Natuurlijk bracht de ongewone gebeurtenis alle bewoners van het huis en alle arbeiders der fabriek in rep en roer.

Zoo iets was hier nog nooit gebeurd; men wist uit de couranten, dat er in de wereld dieven bestonden, maar hier in het stille dorp had niemand er ooit iets van gemerkt.

't Scheen haast ongelooflijk, tante Bertha zuchtte over de verdorvenheid der tijden, oom Duberly haastte zich den veldwachter er bij te roepen, en ook de burgemeester, een eenvoudige boer, verscheen op de plaats van het ongeval.

Ferdinand, die, na een slapeloozen nacht, niets kwaads vermoedend, op de fabriek kwam, schrikte hevig, toen hij het hoorde; zijn eerste was gedachte, dat de door hem gepleegde roof ontdekt was. Nu hij merkte wat er eigenlijk gebeurd was, kwam het

in hem op, nu de omstandigheden zoo zonderling medewerkten, allen schijn van schuld van zich af te schuiven en op den onbekenden dief te werpen.

‘Mist u niets, mijnheer?’ vroeg de veldwachter aan Duberly.

‘Dan zou ik mijn lessenaar vak voor vak moeten nazien,’ antwoordde hij, zijn sleutels voor den dag halend, ‘maar de lessenaar is niet opengebroken geweest. De dief is blijkbaar gestoord geworden in zijn plan.’

‘'t Zou toch goed zijn als u alles nakeek!’ Duberly ontsloot alle kastjes, waarin hij geld of belangrijke papieren had liggen; nergens ontbrak er iets aan; toen kwam hij aan het laatje, dat Ferdinand maar al te goed kende en waarbij hij met kloppend hart zijn oom zag naderen.

‘*Tiens*!’ riep deze na een paar sleutels gepast te hebben, ‘daar schijn ik den sleutel niet van te hebben, o ja! 't is waar ook. Ik ben er van de week bij geweest. Die sleutel zit zeker in mijn andere jas. 't Doet er niet toe! Wat daar in zit, daar heeft de dief niet veel

aan,' voegde hij er lachend, met zijn eigenaardig schalksch knipoogje bij. Ferdinand, die er bij stond, meende op heete kolen te staan; hij beet zich op de lippen en keerde zich om, want hij voelde dat hij doodsbleek was geworden.

Hoe gelukkig dat tante hier niet was; die zou de zaak wel nader onderzocht hebben, en niet rusten voor men zekerheid had, dat het kostbare boekje goed en wel in zijn schuilplaats rustte.

Langzamerhand, vóóral toen men tot het besluit was gekomen niets te missen, kwam de rust weer terug op het huis; tegen den middag verscheen de veldwachter opnieuw en wel met de boodschap, dat men in deze buurt gisterenavond een landlooper had zien ronddwalen.

'O', riep Celeste, 'dat is die man, van wien ik u gister vertelde, vader, en die ons lastig viel, Trees en mij, toen neef er gelukkig aankwam.'

'O ja, dat heb jelui mij verteld, toen je mij afhaalde.'

Tante Bertha, die gisteravond niet meer beneden was gekomen, wilde het verhaal nu ook hooren en zeide, dat het haar nu niets meer verwonderde. Dat slechte volk kwam van buiten af; hier in 't dorp waren zij niet te vinden, en zij hoopte maar, dat de politie er in slagen zou, dien gevaarlijken man te vatten.

Eenige uren later kwam werkelijk het bericht, dat de man gevangen was; men had hem gevonden in een slecht befaamde herberg een uur verder, dicht bij de grenzen, waar hij druk bezig was zich te bedrinken; hij werd door twee veldwachters, die blij waren iets te doen te hebben, naar de eenige gevangenis gebracht, onder het gemeentehuis.

De burgemeester liet mijnheer Duberly verzoeken, met de jongejuffrouw even aan te komen om te vragen of zij hem herkenden.

'Och,' zeide Celeste, 'zij hadden dien man maar vrij moeten laten; hij heeft immers niet gestolen en hij zag er ook zoo ellendig uit. 't Speet ons zoo, dat wij, Trees en ik, met ons beiden geen Gröschen op zak hadden; anders zouden wij 't hem wel gegeven hebben.'

'Maar mijnheer zei toch, dat hij hem pas iets gegeven had,' meende Treesje.

'Ja, 't is waar ook. Dat zeide neef!'

De man was half suf van den drank, en kon geen verstaanbaar antwoord geven; Ferdinand verklaarde, dat hij hem twee kwartjes had in de hand gestopt, maar de ongelukkige scheen hier geen herinnering meer van te hebben.

'Wat kom je hier doen?' vroeg de veldwachter, barsch.

Met zijn verglaasde oogen zag hij rond, en antwoordde toen in haast onverstaanbare taal:

'Mijn kind zoeken!'

'Je kind! Ben je dan je kind kwijt?'

Hij knikte met zijn hoofd.

'En waar zoek je het dan?'

Hij scheen als uit een droom te ontwaken, keek rond, wees in de richting der fabriek, en stotterde:

'Daar, daar!'

'Dus je bekent, dat je daarin geslopen bent, en een ruit gebroken hebt, met het kennelijk doel om te stelen.'

Weer verviel de ongelukkige in zijn sufheid.

'Je wou daar toch stelen?'

‘Stelen, neen!’ en hij herhaalde weer op klagenden toon, ‘neen, mijn kind zoeken!’

‘Je kind, maar wie is je kind? Hoe heet dat?’

‘Celeste!’

De veldwachter keek lachend Duberly aan, maar deze was plotseling doodsbleek geworden; krampachtig greep zijn hand die van zijn pleegdochter, die den noodlottigen naam niet verstaan scheen te hebben.

‘De man is niet bij zijn verstand, mijnheer. Wij zullen hem laten uitslapen en dan moet hij naar Maastricht.’

‘Ce... kind! Ga naar moeder, je hebt hier niets meer te maken,’ zeide Duberly, die nauwelijks meer wist wat hij sprak, ‘ik kom dadelijk!’

Het meisje gehoorzaamde onmiddellijk; onderweg dacht zij: ‘Wat zei die man toch? Celeste! hoe grappig, mijn naam! Dat scheen vader niet prettig te vinden.’ Zij wist niets van haar ouders; dat zij Celeste Weyers heette, ja dat hadden zij haar gezegd, en dat haar ouders jong gestorven waren. Meer vonden de Duberly's onnoodig haar te vertellen; waar zou het voor dienen? Tante Bertha had dikwijls genoeg er voor gevreesd, dat men moeilijkheden met de wet zou krijgen om hun aangenomen kind, maar telkens had oom Henri die schouderophalend beantwoord.

‘'t Ging immers niemand aan,’ placht hij te zeggen. Niemand had er hem ook lastig om gevallen, van wie dat kind was, wie er de ouders of voogden van waren. In dit vergeten uithoekje dacht niemand er aan, de wetten toe te passen op zulke geachte, brave menschen als de Duberly's waren.

Nu voelde oom Duberly weer voor de zooveelste maal in zijn leven, dat zijn vrouw alweer gelijk en hij ongelijk had. Hij gaf op zenuwachtigen toon bevel - een toon, waaruit ieder moest kunnen opmaken, dat er iets bijzonders aan de hand was - de zaak voorloopig te laten rusten.

Hij moest iemand spreken over zijn geheime vrees nog voordat hij die Bertha mededeelde; en hij haastte zich dadelijk naar zijn kantoor, waar Ferdinand ingespannen zat te werken.

‘Verbeeld je, neef!’ zoo begon hij gejaagd ‘wat die man daar schijnt te hebben gewild.’

Verschrikt, doodsbleek richtte Ferdinand het hoofd op.

‘Wat dan, oom?’

‘Je bent er ook van streek van, zie ik! Ja, heele nare dingen schijnen ons te wachten.’

Ferdinand hield zich aan zijn schrijftafel vast, in een oogwenk dwarrelde het hem door het hoofd. Die bedelaar was een verkleede spion, afgezonden door iemand, die het groote geheim wilde machtig worden; alleen daarvoor was hij hier gekomen en nu had zijn oom het gemis nog niet eens ontdekt van zijn kostbaar boekje. Als hij 't ontdekte, zou een ander er de schuld van krijgen, een ander, die er geheel onschuldig aan was.

‘U doet me schrikken, oom!’

‘Ja, dat merk ik! Je bent een beste jongen, zoo belangstellend in alles wat ons aangaat, zoo echt sympathiek, en daarom zal ik je ook in vertrouwen alles zeggen, vóór ik het je tante zeg, want waarlijk, 't is een moeilijk geval!’

(*Wordt vervolgd.*)

Door een kurketrekker.
Ook een geschiedenis van valsche bankbiljetten.
(*Vervolg*).

II.

Ik woonde als koopman Albert Meyer in den Groenen Boom, en mijnheer Simon werd door twee collega's op het zorgvuldigst ‘geobserveerd’, dat wil zeggen: hij kon geen voet verzetten zonder van alle kanten bespied te worden. Zoo gunstig het zaakje zich echter in den beginne had laten aanzien, zoo ongunstig was de verdere loop. De heele boel kwam tot stilstand en wij bleven even wijs.

Opzettelijk liet ik mij door Simon nu en dan in de nabijheid van zijn woning ontmoeten. Hij liep een paar straten met mij op, dronk hier of daar een glas bier met mij, maar sprak van niets anders dan zijn patenten, waarvan hij er een menigte had. Op een keer zocht hij mij ook in mijn hotel op, maar in mijn verwachting, dat hij mij bepaalde aanbiedingen zou doen, bijvoorbeeld tot het in omloop brengen van drie-roebel-biljetten, zag ik mij toch bedrogen. Hij kwam mij maar afhalen voor een wandelingetje; waarschijnlijk wilde hij maar eens zien of ik werkelijk in den Groenen Boom logeerde en inderdaad die Meyer was, waarvoor ik mij had uitgegeven.

De rapporten van mijn twee observeerende collega's brachten ook niets nieuws; er werd alleen gemeld, dat Simon herhaaldelijk in zekere bierlokalen in de nabijheid van zijn woning met een man was samengekomen, met wien hij op heel vertrouwelijken voet scheen en urenlange gesprekken had. Het was een groote kerel, met blonden baard, die naar de veertig liep en heel vlot Engelsch sprak. Het werd noodig, ook dezen man door twee collega's te laten observeeren, en spoedig vernam men, dat hij Canter heette, een Engelschman was en in de *Sophienstrasse* op gemeubileerde kamers woonde. Hij was agent voor Engelsche firma's. Wat hij uitvoerde was niet gemakkelijk uit te visschen, in elk geval was het niets, wat in het oog liep.

Uit Parijs luidden de berichten heel ongunstig. De drukkerij der valsche drie-roebel-biljetten had, naar het heette, het werk gestaakt. Waarschijnlijk waren er genoeg valsche biljetten gemaakt, en het was nu de taak der Russische en Duitsche politie, zich van die biljetten meester te maken. Maar bij wien berustten al die papieren? Simon had ze niet; hij was maar een der onderagenten, dat moest iederen criminalist onmiddellijk duidelijk worden. Hij gaf zelfs geen drie-roebel-biljetten meer uit; men kon er hem ten minste niet op betrappen, hoe zorgvuldig men hem ook bespiedde. Hij scheen het een of ander af te wachten, en hadden wij hem nu in hechtenis genomen, dan zouden we misschien een paar valsche biljetten bij hem gevonden hebben, maar hadden tegelijk ons zelven verraden, door zijn arrestatie de hoofdschuldigen gewaarschuwd en ons oogmerk, de fabrikanten zelf in handen te krijgen, verijdeld. Wij wisten ook niet in welke verhouding Canter tot Simon stond, en zonder bijzonder verlof van den procureur konden wij bij Canter geen huiszoeking houden, daar hij zich als Engelschman onmiddellijk tot den Engelschen gezant zou gewend hebben. Dan was het tot diplomatieke verwikkelingen gekomen met de Engelsche regeering, die, zooals men weet, haar onderdanen in het buitenland op de naijverigste manier beschermt.

Simon en Canter konden ons intusschen niet ontsnappen; zij werden op al hun schreden bewaakt, en hadden zij willen vertrekken, dan zou men ze toch niet uit het oog verloren en in geval van nood met geweld teruggehouden hebben. Eenige dagen

lang was ook de fabrikant Müller geobserveerd, maar er werd niets verdachts bij hem opgemerkt; naar allen schijn wist hij van de geheimen van zijn compagnon niets af.

Toch zocht ik hem op zekeren keer weer op, onder voorwendsel om in zijn winkel een huishoudelijk voorwerp te koopen. Ik vond hem in een zeer onaangename stemming en volstrekt niet geneigd om veel praatjes te maken. Ik informeerde naar de machine, die hij onderhanden had, maar dat was olie in het vuur.

‘De duivel mag dat ding halen;’ viel Müller uit, ‘ik heb er niets dan onaangenaamheden mee. Voor een paar dagen kwam de vent hier, die mij de machine besteld heeft. Het is een Engelschman, die Canter moet heeten. Hij speelde op, omdat ik over de machine gesproken had. Hij verweet me dat ik zijn geheim had verraden, kortom hij ging te keer als een razende. Ik zou wel eens willen weten, hoe hij er achter kan gekomen zijn, dat ik me over de machine heb uitgelaten. Ik heb ze niemand anders laten zien dan u en mijn compagnon Simon. Ik heb er Simon ook al over aangesproken, maar die verzekert dat hij den Engelschman in 't geheel niet kent, en dacht daarom dat u er verder over gepraat moet hebben.’

‘Ik kan je de stellige verzekering geven van niet,’ zei ik. ‘Ik heb aan je heele machine niet meer gedacht. Is ze al klaar?’

‘Het mocht wat,’ zei Müller, ‘die Engelschman is stapelgek. De hefboomen waren al zoo sterk, dat men er een os mee had kunnen dooddrukken, en nu wil hij ze nog al sterker hebben. Ook de maat van de walsen, die er in gezet moesten worden, is veranderd. Ik heb hem dan ook verklaard, dat ik met het heele ding niets

meer te doen wil hebben en ik er wel voor bedank, er nog verdere onkosten voor te maken. Toen draaide hij bij en heeft mij cautie gegeven, driehonderd roebel, hij had toevallig geen ander geld bij zich. Hier heb ik ze,' zei Müller, een pakje uit zijn lessenaar halend, 'honderd stuks biljetten van drie roebel. Ik heb ze Simon laten zien; die zei dat ze in orde waren en het geld goed was; ik moest de machine maar afmaken, dat zaakje kon nog goed worden. Simon heeft ook weer een nieuw patent onderhanden, een Engelsch. Dat wil hij in Stockholm zien kwijt te worden. Waarschijnlijk zal hij overmorgen al vertrekken.'

JEANNE D'ARC, HAAR STEMMEN HOORENDE, naar de muurschildering van J.E. Lenepveu in het Pantheon te Parijs.

Ik had den spraakzanten Müller wel willen omhelzen. Wat ons ondanks de nauwlettendste observatie niet mogelijk geweest was te ontdekken, kwamen we nu in eens te weten. Ook Canter betaalde met drie-roebel-biljetten, ongetwijfeld met

valsche; toch was hij voorzichtig genoeg, het geld alleen in pand te geven en niet in omloop te brengen.

Hij stond in betrekking met Simon en deze loochende tegenover Müller dat hij hem kende;

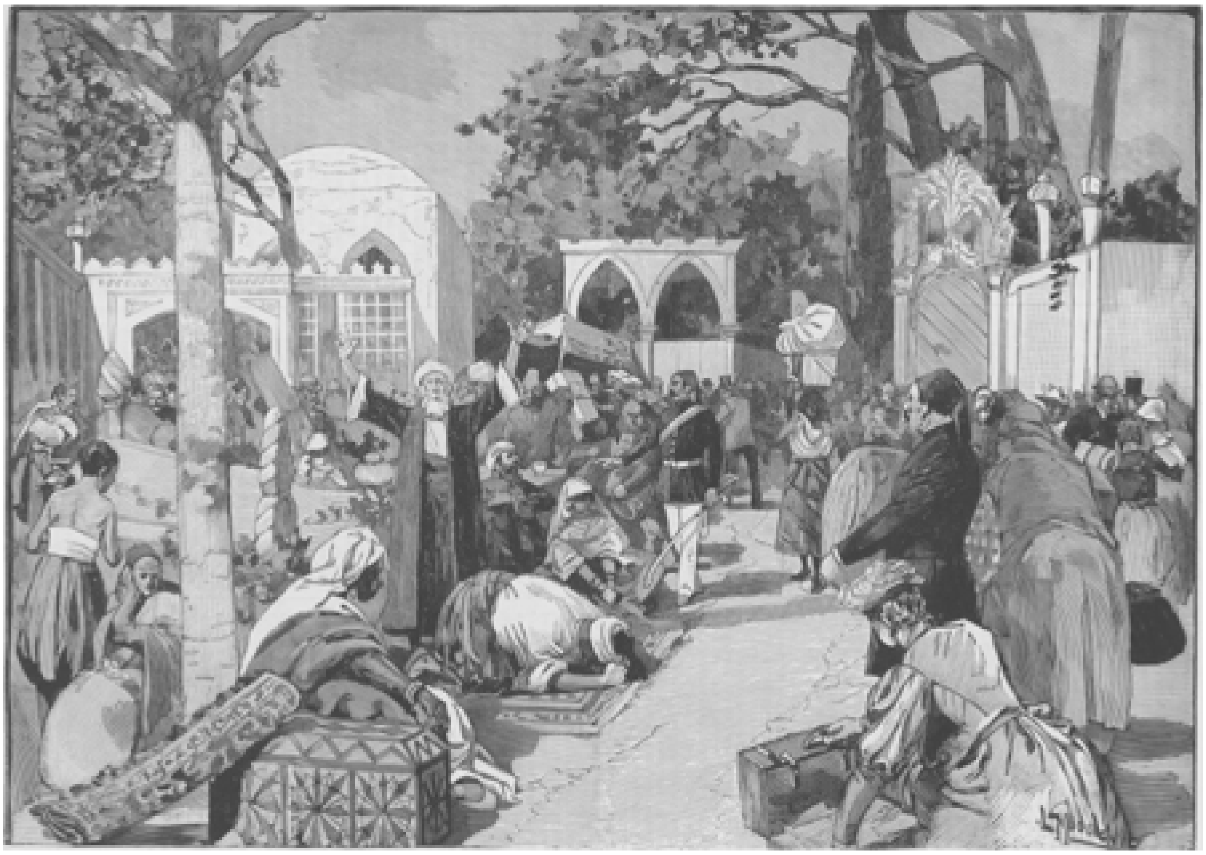

DE AARDBEVING TE CONSTANTINOPEL, NAAR DE TEEKENING VAN M. MOULIGNIÉ. - Vluchtelingen op de kerkhoven gekampeerd.

zij waren het dus klaarblijkelijk samen eens en toen ik vijf straten verder geloopen was, bleef ik eensklaps als van den bliksem getroffen stilstaan: er was mij een gedachte te binnen geschoten, die mij geweldig aanpakte: de zonderlinge machine, die bij Müller besteld was, was niet tot het satineeren van leer of wollen stoffen, maar tot het drukken van papieren geld bestemd; daar was die kolossale kracht voor noodig, die van de hefboomen en spiraalveeren gevorderd werd; daar dienden die herhaalde wijzigingen voor. Waarschijnlijk waren de walsen, waarop de teekeningen van de biljetten waren aangebracht, eerst nu klaar gekomen en waren de afmetingen anders uitgevallen, dan eerst berekend was.

Simon wilde naar Stockholm. We mochten hem natuurlijk nu niet meer de stad uit laten gaan, en in een conferentie werd besloten, hem op het oogenblik van zijn vertrek in hechtenis te nemen. Het sprak vanzelf dat Canter te gelijker tijd moest gearresteerd worden en dat wel beiden zooveel mogelijk zonder opzien te baren.

Ik liep Simon opzettelijk tegen het lijf en hij deelde ook mij mee dat hij naar Stockholm dacht te gaan, maar binnen een paar dagen zou terugkomen; hij gaf mij zelfs den trein aan, waarmee hij dacht te vertrekken, en ik bood aan, hem naar het spoor te brengen. Dat vond hij goed en wij spraken af, dat ik hem 's avonds zou komen afhalen voor den nachttrein, die naar Stralsund vertrok.

Op het bepaalde uur kwam ik aan het hotel garni, waar hij logeerde, met een huurkoets voor en had den koetsier natuurlijk naar behooren ingelicht. Wij hadden een gesloten rijtuig en op den bok werd Simon's bagage gezet. Hij stapte met mij in en ik gelastte den koetsier op in het oog loopende manier, dat hij ons naar het Noorderstation zou rijden. Het rijtuig zette zich in beweging, gevolgd door een tweede huurkoets, waarin mijn collega's gezeten waren, die Simon tot het laatste oogenblik in zijn hotel hadden geobserveerd. Ik hield Simon aan den praat en deze dacht er niet aan, op den weg te letten, dien wij volgden. De voerman reed zoo hard als hij kon naar het politiebureau en door de groote poort tot op het binnenplein. Achter ons kwam de tweede huurkoets aangereden, wier ingezetenen gelijk met ons uitstapten. Toen Simon bij het stilstaan van het rijtuig verbaasd rondkeek en mij vroeg waar wij waren, verzocht ik hem uit te stappen en verklaarde daarop:

‘U is gearresteerd. Gelief mij zonder verzet te volgen, u zal aanstonds in het verhoor worden genomen.’

Hij verbleekte eerst, toen hij in mij een ambtenaar der geheime politie herkende, maar spoedig scheen hij zijn tegenwoordigheid van geest teruggekregen te hebben.

Wij brachten hem boven, naar de crimineele afdeeling, en zetten hem voorloopig in een cel, nadat wij eerst den inhoud zijner zakken geleegd hadden. In zijn portefeuille vonden wij nog twintig drie-roebel-biljetten. Met de sleutels, die wij gevonden hadden, openden wij zijn koffers, maar ontdekten daar niets verdachts in. Oogenblikkelijk in 't verhoor genomen, stelde Simon zich heel verbaasd aan en vroeg waarom men hem van zijn vrijheid wilde berooven. Toen hem daarop gezegd werd, dat hij een onderagent van de Parijsche roebelvervalschers was, haalde hij de schouders op en zei, dat dat eerst nog bewezen diende te worden; hij had werkelijk te Parijs een aantal biljetten van drie roebel in betaling ontvangen, maar hij had niet beter geweten of zij waren echt. Hij had die ook niet uitgegeven en alleen mij, op eenig aandringen, drie biljetten van drie roebel tot den gewonen koers afgestaan; nu zag hij in, dat ik hem een hinderlaag gelegd had, terwijl hij mij maar een genoegen

had willen doen. Toen men hem herinnerde, dat hij ook te Parijs wegens het uitgeven van een valsch roebelbiljet in hechtenis genomen was, verklaarde hij verbaasd, niet te begrijpen hoe men dat tegen hem kon aanvoeren, daar toch de Parijsche politie hem evenzeer als volkomen onverdacht had laten gaan.

Simon was een slimme vogel; hij had zich op het oogenblik van zijn inhechtenisneming dadelijk te binnen gebracht, dat men hem in Duitschland eigenlijk niet veel maken kon. Als hij zich voor het gerechtshof op dezelfde manier wist schoon te praten als bij dit eerste verhoor, moest men hem vrijspreken, of hij werd hoogstens wegens het lichtvaardig uitgeven van valsch geld tot een korte hechtenis veroordeeld. We hadden nog wat te vroeg toegegrepen, maar konden moeilijk anders.

Om denzelfden tijd was ook Canter zonder eenig opzien door een aantal beambten der geheime politie in zijn woning gearresteerd en eveneens naar het politiebureau op de Molkenmarkt overgebracht. Er werd in zijn appartementen een zorgvuldige huiszoeking gehouden, al zijn bagage in beslag genomen en naar de crimineeie politie overgebracht. Er werd echter niets verdachts bij hem gevonden, alleen een paar teekeningen, die kennelijk betrekking hadden op de machine, die bij Müller besteld was; op de vraag wat die teekeningen beduidden, antwoordde Canter bedaard, dat hij bij een fabrikant, met name Müller, een machine besteld had, die tot het satineeren van leer en stoffen bestemd was. Men bracht hem in herinnering, dat hij bij dien fabrikant honderd biljetten van drie roebels als cautie had achtergelaten. Daarop antwoordde hij bedaard dat hij die biljetten van een handelsvriend ontvangen had, en toen men hem meedeelde dat ook Simon in hechtenis genomen was, zag hij er geen bezwaar in, te verklaren dat Simon hem dat geld had gegeven. Dat het valsch was had hij in de verte niet kunnen vermoeden.

Een politiebeambte reed naar den fabrikant Müller, om beslag te leggen op de honderd biljetten van drie roebel; ik vermeed, mij met die taak te belasten om Müller niet te laten zien wie ik was.

De roebelbiljetten waren valsch; maar wat bewezen zij tegen Canter? Hij had ze immers van een ander ontvangen, namelijk van Simon, dien hij, naar hij voorgaf, toevallig bij Müller had leeren kennen. Tegen Canter bestonden er alzoo in 't geheel geen gronden van verdenking en wij hadden hem dus eigenlijk dadelijk moeten laten loopen. Toch wilden wij hem tot den volgenden morgen in onze macht houden, daar wij altijd nog hoopten, dat Simon de een of andere bekentenis zou afleggen. Deed hij dit niet, dan waren wij leelijk gefopt, daar wij ons dan zelf alle verdere ontdekking hadden afgesneden. Volgens de wet moest Simon den volgenden dag voor den rechter van instructie gebracht worden, en als hij bleef loochenen, zou hij mogelijk op vrije voeten worden gesteld. De hoofdzaak alzoo, de ontdekking van de Parijsche fabriek en vooral van de valsche biljetten, waarvan de voorhanden exemplaren maar de eerste proef waren, was dus totaal mislukt.

III.

Tot onze verbazing had de Russische ritmeester Von Langen geweigerd, bij de eerste verhooren van Simon en Canter tegenwoordig te zijn. Toen hem het resultaat van die verhooren werd meegedeeld, glimlachte hij en zeide, dat den volgenden dag de zaak wel anders zou staan. Des morgens heel in de vroegte ging Von Langen Simon in zijn cel opzoeken en bleef een half uur met hem alleen. Daarop kwam hij terug en verklaarde dat Simon om een half uurtje bedenktijd verzocht had.

‘Maar ik ben overtuigd, dat hij wel zal opbiechten. Ik heb hem de keus gelaten tusschen een ruiterlijke bekentenis en een verbanning naar de Siberische loodmijnen. Hij had niet gedacht, dat ik er achter zat; hij meende dat hij alleen met de Pruisische politie te doen had en deze kon hem maar een korte hechtenis, hoogstens een jaar gevangenisstraf opleggen; nu hij evenwel weet dat ik zijn uitlevering eisch en dat hem in Rusland een zware, levenslange gevangenis te wachten staat, zal hij wel eieren voor zijn geld kiezen.’

Nog vóór het half uur om was, klonk de electrische schel uit de cel van Simon en deze verzocht, gehoord te worden. Hij verscheen met een lachend gezicht en verklaarde:

‘Ik heb mij bedacht en wil alles bekennen, als de ritmeester mij zijn eerewoord geeft, dat het bij het gedane voorstel blijft.’

‘Ik zal mijn woord houden,’ verzekerde de ritmeester, ‘maar alleen dan, als wij bereiken, wat ik geëischt heb.’

‘U zal alles bereiken wat u wil,’ verklaarde Simon, ‘en zooveel er maar te bereiken is. Maar ik voeg er onmiddellijk bij, dat ik alleen dat wil bekennen, wat u noodig heeft. Ik heb geen reden, anderen te verraden, die met deze zaak niets hebben uit te staan.’

‘In welke betrekking staat u tot Canter?’

‘Canter heeft met de zaak der drie roebelbiljetten niets te maken. Hij heeft met een ander consortium, met welks leden ik ook bekend ben, het voornemen, biljetten van vijf en twintig roebels te drukken, en tot dat doel heeft hij de machine hier besteld. De persen, waarmee gedrukt moet worden, zijn, voor zoover ik weet, nog niet klaar. Zij moeten te Parijs gemaakt worden, en Canter heeft mij van de zaak niets verteld. Ik ken te Parijs enkel het hoofd van de daar verblijf houdende roebelvervalschers en mijn taak is het geweest, de roebels in Rusland binnen te smokkelen. De valsche biljetten, die ik heb uitgegeven, waren maar proefdrukken, en daarmee had ik te Parijs al veel moeite. Daarom ben ik te Berlijn met de uitgifte ook zoo voorzichtig geweest. In het geheel zijn er honderdduizend valsche biljetten van drie roebels vervaaidigd. De fabricatie te Parijs is nu afgeloopen, en dezer dagen komt het geld naar Duitschland, om van hieruit naar Rusland gebracht te worden. Ik had op mij genomen, het hier in ontvangst te nemen en voor de uitgifte in Rusland te zorgen.’

‘Lieg je niet? Zijn er inderdaad maar honderdduizend valsche biljetten van drie roebels gedrukt?’

‘Niet meer; u begrijpt, dat het opvallend zou geweest zijn, zooveel nieuwe biljetten van drie roebels in omloop te brengen.’

‘Juist. Maar hoe zou je het aangelegd hebben, om al die honderdduizend biljetten aan den man te brengen? Zulk een hoop moest toch al in het oog vallen, als je ergens een groote betaling had te doen. Je hebt natuurlijk door je patentenindustrie meer relaties met fabrieken, maar toch zou het de aandacht getrokken hebben, als je plotseling een groote som alleen met biljetten van drie roebels, dus van eén waarde, en dan nog wel met n i e u w e biljetten betaalde.’

Simon glimlachte sluw en verklaarde toen:

‘Mijnheer de ritmeester, om u te doen zien, hoe oprecht ik ben en dat ik voor eens en voor altijd met de heele zaak breek, zal ik u ook uitleggen, hoe men zich van zulke sommen ontdoet. Er zijn in Rusland als overal fabrikanten en kooplieden, die na aan een bankroet toe zijn, en met beide handen elk middel aangrijpen, dat het bankroet kan afwenden. Vergeet niet, dat het bankroet volgens de Russische wet strenger gestraft wordt dan in Duitschland, en de bankroetiers bijna zonder uitzondering naar

Siberië gedeporteerd worden. Als een groot fabrikant om een vijftig duizend roebels verlegen is, en men verklaart hem die vijftig duizend voor de helft, dus voor vijf en twintig duizend roebels, te willen leveren, dan bijt hij graag toe ook als hij weet, dat hem valsch geld wordt geleverd. De fabrikant betaalt met het geld zijn werkvolk uit en zoodoende komt het binnen weinige dagen in het groote verkeer. U ziet, dat ik u geen zaakgeheimen verzwijg, voor zoover ze mij betreffen.'

'En je kan ons al de honderdduizend biljetten in handen spelen?'

'Neen, mijnheer de ritmeester, dat zal niet lukken, maar misschien negentig duizend stuks.

Een gedeelte blijft in Frankrijk, een gedeelte is al uitgegeven, een ander gedeelte is ook al door een anderen agent over de Russische grens gesmokkeld en, voor zoover ik weet, ongehinderd aan den man gebracht.'

'Binnen hoeveel tijd kan je ons de valsche biljetten bezorgen?'

'De volgende week,' antwoordde Simon. 'Ik zal te Aken van den directeur van het Parijsche consortium negentig duizend biljetten tegen betaling in ontvangst nemen. Ik betaal maar een derde van de nominale waarde en krijg de biljetten te Aken bij een bankier gedeponeerd. U ziet, dat ik u ook dit geheim verraad. Ik heb al het geld, dat ik den laatsten tijd met mijn patenten verdiend heb, bij elkaar moeten scharrelen, om de valsche roebelbiljetten te kunnen overnemen. Daarom was ik ook graag te Berlijn ettelijke biljetten kwijt geworden, maar ik waagde het toch niet, ze uit te geven. Ik heb mij maar een enkelen keer in bijzijn van dezen heer laten verleiden, drie stuks te wisselen. Canter sprak mij om geld aan; daar ik het hem evenwel niet kon geven, bood ik hem honderd valsche biljetten, die hij als waarborg bij den machinefabrikant deponeerde.'

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

De eerste opschik. -

De zucht naar opschik is het schoone geslacht aangeboren, naar men wil. Zeker is het dat die neiging bij de meeste leden van de zwakkere sekse wordt aangetroffen, en dat wel onverschillig of wij onder de dames van de groote wereld, dan wel onder de eenvoudige dienstmeisjes rondkijken - hetzij we den blik wenden naar de middelpunten der negentiende-eeuwsche beschaving, waar de mode den schepterzwaait of den zonderlingen tooi gadeslaan der negerinnen, in de binnenlanden van Afrika.

Het kleine boerinnetje op onze aardige gravure is ook al bezig zich mooi te maken. Zij is zoo gelukkig geweest, een doosje kleurige glazen kralen machtig te worden, en nu haast ze zich die aaneen te rijgen tot een mooien armband, dien zij om het mollige polsje past. De zichtbare voldoening, waarmee zij dien eersten opschik beschouwt, bewijst genoeg, dat zij, ondanks al haar kinderlijken en landelijken eenvoud, geen uitzondering maakt op den algemeenen regel der Eva's dochters en even graag mooi is als de rest.

Jeanne d'Arc, haar stemmen hoorende. -

De Maagd van Orleans maakte wèl een uitzondering op denalgemeenen regel. Van haar weten wij, dat zij aan heel andere dingen dacht dan vrouwelijke opschik, maar zij was dan ook een meisje uit duizenden, een figuur, zooals wij er in den loop der eeuwen maar enkele aanschouwen, een heldin en een heilige.

Na de uitvoerige studie, die in onzen 21en jaargang aan de Maagd van Orleans gewijd is, behoeven wij voor de lezers der *Illustratie* haar beeld hier niet meer te schetsen. Toch zullen zij ons dank weten, dat wij hun, naar aanleiding van de hooge

vlucht, die de vereering van Jeanne d'Arc den laatsten tijd in Frankrijk genomen heeft, een der fraaiste kunstwerken onder de oogen brengen, aan die maagdelijke kampioen voor Vaderland en Moederkerk gewijd. Het is de muurschildering, door den Franschen kunstenaar Lenepveu, op last der regeering, in het Pantheon te Parijs aangebracht.

Het Pantheon, de thans ontheiligde tempel der H. Genoveva, is, zooals men weet, ingericht tot een soort heiligdom ter verheerlijking van de gloriën uit Frankrijks geschiedenis. *Aux grands hommes la patrie reconnaissante*, aan de groote mannen het dankbare vaderland, - dus leest men op het fronton van den trotschen gevel. Overeenkomstig die bestemming is het fraaie gebouw van binnen versierd met de marmeren standbeelden van de grootste en edelste mannen, die Frankrijk in zijn roemrijk verleden heeft gekend, de H. Dionysius, de H. Martinus, de H. Gregorius van Tours, de H. Vincentius van Paulo enz. De wanden prijken met muurschilderingen, die de voornaamste gebeurtenissen uit de geschiedenis van het katholieke Frankrijk voor den geest roepen, als de redding van Parijs door de H. Genoveva, het doopsel van Clovis, Karel den Groote enz.

Een dezer schilderingen, wier uitvoering aan de eerste kunstenaars van Frankrijk is toevertrouwd, wordt door onze gravure weergegeven. Het is de pas kort geleden voltooide voorstelling van de Maagd van Orleans door Lenepveu. Zij vertoont ons het nederige dorpsmeisje van Domrémy op het oogenblik dat zij de hemelsche stemmen verneemt, die haar aanmanen het vaderland van de heerschappij des vreemdelings te bevrijden.

De aartsengel Michael, de aanvoerder der hemelsche heirscharen, reikt haar het zwaard, waarmee zij de vijanden van Frankrijk moet bestrijden, en de heilige Margareta en Catharina houden haar reeds bemoedigend de kroon der zegepraal voor.

Met bezielden blik voor zich uit starend, hoort Jeanne die stemmen aan; zij vergeet de schaapjes, die vreedzaam aan haar voeten grazen; zij laat het vlas vallen, dat zij bezig was te spinnen; zij denkt alleen aan haar hooge, heilige zending en grijpt vastberaden naar het wapen, haar door den engel gereikt.

MGR. COULLIÉ, AARTSBISSCHOP VAN LYON.

Op den achtergrond zien wij haar vader, met zijn ossen het veld omploegende, haar moeder, ijverig bezig een schaap te scheren, beiden niets vermoedende van de grootsche taak, waartoe hun kind van God is geroepen.

De aardbeving te Constantinopel. -

Den 11en Juli en volgende dagen werden Constantinopel en omstreken door een vreeselijke aardbeving geteisterd, die honderden gebouwen heeft vernield en, helaas, ook meer dan duizend menschenlevens kostte. Er volgden drie schokken kort op elkander, waarvan de beide laatste het hevigst waren. Puin, dakpannen en telegraafdraden versperden de straten; vele minarets kwamen omlaag, huizen stortten in, de Groote Bazaar werd in een puinhoop veranderd, ook andere gebouwen werden zwaar beschadigd en door de heele stad werden de glasruiten verbrijzeld. Deze verwoesting bepaalde zich niet tot de hoofdstad alleen, maar strekte zich tot bijna geheel Turkije uit, zoodat bijvoorbeeld op den Anatolischen spoorweg een vijftal stations werden vernield.

De aardschokken gingen van een beving der zee vergezeld, waardoor vooral de Prinseneilanden geweldig geteisterd werden. Vier dagen later herhaalden zich de schokken en voltooiden het werk der verwoesting.

Te Adrianopel werden een poort en de wallen vernield, terwijl de prachtige Achmetmoskee met haar vermaarde mozaïeken groote schade leed.

Intusschen verminderden de schokken zachtjes aan in hevigheid en hielden ten laatste op. Maar nu dreigde een ander gevaar, namelijk de besmetting, die onvermijdelijk te wachten was bij de opeenhoopingen van menschen, die zonder dak rondzwierven. Groot was de schrik, die zich onder de bevolking verspreidde. Radeloos van angst ontvluchtte zij de huizen om een veilig verblijf te zoeken in de parken en op de openbare pleinen. Ook het kerkhof werd tot een groot kamp ingericht, waar honderden een schuilplaats vonden. Onze gravure, naar een teekening van Moulignié, geeft een blik op het kerkhof van Constantinopel, dat door een menigte vluchtelingen is ingenomen. Eenige zitten als echte Muzelmannen in zwijgende berusting bij het weinige goed, dat zij nog konden redden; een ander doet, ondanks de verwarring, nog het voorgeschreven gebed tot Allah, met het gelaat op den grond gebogen, terwijl de meesten jammeren en weeklagen en zich slechts met moeite door de Turksche officieren tot kalmte laten bewegen. Menschen uit alle standen zijn hier vereenigd: rijke Aziaten, die zooveel mogelijk van hun kostbaarheden hebben gered, arme pakjesdragers uit de volksbuurten en dames uit de voornaamste kringen, allen zijn door de vrees voor lijfsbehoud bijeengebracht, want voor den dood zijn allen gelijk.

Mgr. Coullié, aartsbisschop van Lyon, -

Reeds vóór den noodlottigen aanslag op den heer Carnot, wien de aartsbisschop van Lyon in dien somberen en gedenkwaardigen nacht den laatsten troost van onzen heiligen godsdienst mocht schenken, was de naam van Mgr. Coullié in Frankrijk op aller lippen.

Toen door de regeering de beruchte wet op de comptabiliteit der kerkfabrieken was uitgevaardigd, waardoor het wereldlijk gezag een nieuwe inbreuk maakte op de eeuwenoude rechten der Kerk in Frankrijk, was het Mgr. Coullié, de pasbenoemde aartsbisschop van Lyon, die als primaat van Gallië een mannelijk protest deed hooren.

Onmiddellijk ontnam de regeering den wakkeren prelaat zijn toelage en bracht het schrijven van den aartsbisschop voor den Raad van State.

Maar het katholieke Frankrijk betuigde Mgr. Coullié zijn hulde en hoogachting, niet slechts door woorden, maar ook door daden, want in korten tijd waren duizenden franks bijeengebracht om den Kerkvorst schadeloos te stellen voor het geldelijk verlies, dat niet hij, maar de scholen en vrome stichtingen, welke Mgr. Coullié krachtig steunde, door de willekeurige handelwijze der regeering geleden hadden.

Daar brak de 24e Juni aan. Zonder zich door persoonlijke gevoeligheid of andere overwegingen te laten terughouden, had de aartsbisschop van Lyon bij den heer Carnot, die een bezoek aan de tentoonstelling kwam brengen, zijn opwachting gemaakt en deel genomen aan het diner, dat ter eere van den president der republiek gegeven werd. Slechts weinige minuten later vernam Mgr. Coullié, die naar zijn paleis was teruggekeerd, den lagen aanslag en onmiddellijk snelde hij met zijn vicaris-generaal naar het gebouw der prefectuur, om den heer Carnot in zijn uiterste oogenblikken bij te staan. Men weet, hoe de eerbiedwaardige aartsbisschop het geluk had, den stervende de laatste H. Sacramenten toe te dienen en hem getroost en gesterkt de groote reis te doen aanvaarden.

Niet het toeval, zooals de ongeloovige zegt, maar een wonderbare beschikking der Voorzienigheid was het, dat dezelfde kerkvoogd, die zoo kort te voren door de regeering was gestraft omdat hij zijn plicht deed, het hoofd dier regeering den laatsten troost van onzen heiligen godsdienst mocht schenken.

Ook de regeering schijnt de beteekenis dezer Coïncidentie begrepen te hebben, althans ze heeft haar aanklacht tegen den wakkeren aartsbisschop ingetrokken en hem in het genot van zijn toelage hersteld, met restitutie tevens van hetgeen hem tot dusver onthouden was.

Onzen lezers zal het ongetwijfeld genoegen doen, kennis te maken met het portret van den primaat van Gallië, die zich zoo kloek kweet van zijn priesterlijken plicht.

Onaangename verwisseling.

‘Ga je mee naar de stad? Ik moet er van middag spelen.’
‘Kijk, ik moet er vandaag ook op karwei. Dat treft! we Nu kunnen samen gaan.’

‘Als je dan maar een beetje voortmaakt.’
‘O, mijn boeltje is gauw genoeg ingepakt. Een paar planken, mijn zaag, zie zoo.’

‘Het is nog vroeg; we kunnen hier best eerst eens aanleggen.’

‘Dat zeg je wel: een frisch glas zal smaken na zoo'n wandeling.’

‘Dat is een verduiveld lekker potje bier.’
‘Zeg dat wel, ik lust er nog wel eentje.’

‘Jongen-jongen! dat heeft ons goedgedaan!’
‘Als we nou maar oppassen, dat ieder zijn eigen pakje weer opvat.’

‘Als je zoo'n stevig glas op hebt, dan loop je wel ééns zoo plezierig.’
‘Zeg dat wel! En het werk zal ook ééns zoo makkelijk gaan.’

‘Bez.pen vent, wat moet je met dat ding hier komen uitvoeren?’
‘Wel! ik zou immers den vloer wat komen repareeren, zooals was afgesproken.’

‘Wij wachten al een half uur op de bas om te beginnen.’
‘Hier ben ik al met mijn instrument, mijnheer de directeur.’

[Nummer 10]

Mgr. B. Lorenzelli,
Apostolisch internuntius.

Wij hebben het voorrecht, onzen lezers in ait nummer het portret aan te bieden van den vertegenwoordiger des H. Stoels bij het Nederlandsche hof, den apostolischen internuntius Mgr. Benedictus Lorenzelli. Ongetwijfeld zullen alle katholieken van Nederland met belangstelling de beeltenis beschouwen van den man, door wien de Kerk van ons vaderland in rechtstreeksche gemeenschap slaat met het geëerbiedigde Hoofd der katholieke wereld en die dus voor ons de plaats bekleedt van den H. Vader.

Heeft Mgr. Lorenzelli alleen om die hooge waardigheid reeds aanspraak op ons aller eerbiedige vereering, die eerbied voor zijn persoon kan slechts toenemen, wanneer wij de groote verdiensten en bekwaamheden nagaan, waardoor hij zich de verheven taak heeft waardig gemaakt, hem door Paus Leo XIII toevertrouwd.

Wat Mgr. Lorenzelli is, zal het best blijken uit een beknopt overzicht van zijn werkzaam leven en zijn onvermoeiden arbeid in den dienst der Kerk.

Den 11en Mei 1853 geboren, voltooide Mgr. Lorenzelli zijn letterkundige, wijsgeerige en godgeleerde studiën aan het aartsbisschoppelijk seminarie van Bologna en werd den 1en April 1876 door Zijne Eminentie kardinaal Morichino, aartsbisschop dier stad, priester gewijd. Na vervolgens tot doctor in de wijsbegeerte en godgeleerdheid bevorderd te zijn, werd hij door kardinaal Parocchi, den opvolger van kardinaal Morichini, naar Rome grezonden, ten einde daar het burgerlijk en canoniek recht te bestudeeren. Weldra werd hij tot professor in de moraal aan het seminarie benoemd, en toen hij in 1879 tot doctor in de beide rechten was bevorderd, benoemde Paus Leo XIII hem tot professor in de philosophie aan het groote college der Propaganda te Rome.

MGR. B. LORENZELLI, APOSTOLISCH INTERNUNTIUS,
naar de laatste photographie.

Daar onderwees Mgr. Lorenzelli gedurende veertien jaren de wijsbegeerte van Aristoteles en den H. Thomas in tegenstelling met de valsche philosophie van vroeger en later tijd. Tevens gaf hij een jaar lang les in de dogmatiek aan het Romeinsch seminarie en toonde zulk een belangstelling en liefde voor het onderwijs, dat hij daags vóór zijn vertrek naar ons vaderland, den 7en Juli van het vorig jaar, nog een examen voor het doctoraat in de wijsbegeerte wilde bijwonen.

Tien jaren lang, van 1884 tot 1894, vereenigde Mgr. Lorenzelli het ambt van hoogleeraar met de bediening van rector aan het Boheemsch College te Rome, door Paus Leo XIII en de bisschoppen van het rijk des H. Wenceslaus gesticht. Onder Mgr. Lorenzelli op bescheiden voet begonnen, breidde het college zich, dank aan zijr ijverigen rector, voorspoedig uit en raakte weldra in het bezit van een huis en kerk aan de *via Sistina*, een der voornaamste straten van Rome op de hoogte van den Monte Pincio.

In de geleerde wereld heeft Mgr. Lorenzelli, die lid is van de Romeinsche academie des H. Thomas, zich een welverdienden naam verworven door het schrijven van

verschillende wetenschappelijke werken, zooals *La Psuologia d'Aristotile e la critica dei moderni; La teoria del materiale e dell' immateriale; Le senzanioni ed i Sensibili; Il teismo cristiano e la critica panleistica*, enz. Gelijk uit de titels blijkt, hebben die werken hoofdzakelijk de verdediging der christelijke wijsbegeerte tegen de ongeloovige philosophie ten doel. In het jaar 1890 gaf de onvermoeide professor een volledigen cursus in de wijsbegeerte uit, in twee deelen, getiteld: *Philosophiae Theoreticae Institutiones secundem doctrinas Aristotelis et sancti Thomae Aquinatis*. De eerste oplage van dit belangrijke werk is thans reeds geheel uitverkocht.

Ondanks zijn ijverige studiën en de vele werkzaamheden, verbonden aan zijn professorale en rectorale bediening, wist Mgr. Lorenzelli nog gelegenheid te vinden, zich verdienstelijk te maken door de waarneming van diplomatieke functies, die als de voorbereiding waren tot de loopbaan, welke hij thans is ingetreden.

Tot tweemalen toe werd hij namelijk door den H. Vader als apostolisch ablegaat naar Weenen gezonden; de eerste maal in 1884 bij gelegenheid der verheffing van Mgr. Gangelbauer, aartsbisschop van Weenen, tot kardinaal, waarbij hij door den keizer van Oostenrijk met het commandeurschap der

IJzeren Kroon werd vereerd; de tweede maal bij gelegenheid der verheffing van kardinaal Schönborn, aartsbisschop van Praag, toen de keizer hem het commandeurschap schonk van de Frans-Jozef-orde met ster.

Den 30en Mei 1893 benoemde de H. Vader Mgr. Lorenzelli tot apostolisch internuntius in Nederland. Moge het hem gegeven zijn, nog vele jaren zijn buitengewone talenten dienstbaar te maken aan de belangen der katholieke Kerk in ons vaderland!

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.
(*Vervolg.*)

Het goedige gezicht van den ouden man stond nu zoo bekommerd en zorgvol, dat Ferdinand er nog dieper door getroffen raakte en zijn geweten hem heviger dan ooit de bitterste verwijtingen deed; hij voelde zich dit vertrouwen zoo geheel onwaardig en wilde het niet ontvangen.

‘Oom,’ bad hij dringend, ‘zeg mij maar niets. Ik - ik weet er niets van - ik ben zoo....’

‘Ja, je bent jong! maar je hebt verstand, misschien meer practisch verstand dan ik, die in dit opzicht een lummel ben geweest mijn leven lang! Als ik ooit iets doe op mijn eigen houtje, dan loopt het altijd mis uit, daar is nu hier weer een bewijs van, tante heelt het mij duizend malen gezegd.’

‘Wat kon 't anders betreffen dan het Duberly-geheim?’ dacht Ferdinand, die na het mislukken zijner pogingen om zijn oom te doen zwijgen, thans het onmogelijke beproefde om zich goed te houden.

‘Och oom, zoo erg is 't toch niet,’ zeide hij nauwelijks wetend, wat hij sprak.

‘'t Kan de jammerlijkste gevolgen hebben voor 't kind.’

Ferdinand was op het punt zich voor zijn oom neer te werpen en alles te bekennen toen deze voortging:

‘Haar toekomst staat op het spel.’

‘Oom!’ riep Ferdinand haast buiten zichzelf van wanhoop en wroeging.

‘Ja, 't is zoo en door mijn schuld!’

‘Neen, zeg u dat niet, oom!’

‘'t Is toch zoo, jongen, door mijn onverantwoordelijke lichtzinnigheid, mijn dwaze eigenwijsheid.’

Groote zweetdroppels parelden op Ferdinands hoofd, zijn lippen werden blauwwit; neen! hij voelde het genoeg, hij was niet als misdadiger geboren; het zondigen viel hem te zwaar, veel te zwaar.

‘Je trekt het je zoo aan, je hebt een goed hart. In jouw oog zal zij altijd dezelfde blijven, al blijkt zij ook de dochter te zijn van een vagebond.’

Sprakeloos staarde Ferdinand zijn oom aan, hij wist niet wat hij hoorde of zag.

‘'t Is verschrikkelijk, vind je niet, verschrikkelijk!’

‘Maar oom! U zou me alles vertellen,’ zei Ferdinand, die een weinig moed begon te vatten, nu hij merkte, dat zijn gedachtenloop een geheel andere was dan die van den ouden man.

‘Ja, 't is waar ook, dan moet ik je alles vertellen. Je mag het wel weten, je bent van de familie, en je geeft genoeg bewijzen hoe heelemaal één je met ons zijt in denkbeelden en in gevoelens.’

‘Beste oom!’

De tranen sprongen Ferdinand weer in de oogen en hij keerde zich om ten einde ze af te wisschen.

‘Hoe heb ik het nu met je! Wat scheelt je nu?’

‘U is te goed, veel te goed!’

‘Kom, kom! Zoo, geef mij de hand! Je bent een brave beste jongen en daarom zal je alles weten!’

En nu vertelde oom hem de geheele geschiedenis van Celeste van den avond toen haar stervende moeder haar aan de zorg zijner vrouw had toevertrouwd tot aan het vermoeden dat plotseling in zijn ziel had post gevat.

‘Verbeeld je eens, Ferdinand! Wat dat zou wezen, die man haar vader, die heeft dus wettelijk alle recht op haar! Hij kan haar opeischen desnoods, met zich medenemen, want zij is nog minderjarig! En wat een ontdekking voor haar! In zulk een schepsel haar vader te vinden.’

De aandoening belette hem verder te spreken!

‘'t Is zoo'n lief, zoo'n goed kind’ herhaalde hij telkens. ‘De zegen van ons huis, de zon voor onzen ouden dag. Alles was voor haar bestemd! Ik zou zoo graag een man naar ons hart voor haar gevonden hebben, een jongmensch, die in ons opging, een tweede kind. Hem had ik dan zoo gaarne de geheele fabriek toevertrouwd en hem mijn geheim geleerd; daar ik, oude man, niet meer vermocht die, uitvinding te exploiteeren en er de uitbreiding aan te geven, waarvoor zij vatbaar is.’

Hij drukte Ferdinands hand vast in de zijne en zag hem aan op een wijze, die den jonkman geheel vermurwde; beter dan ooit begreep hij nu de illusie van den al te goed vertrouwenden man, dien hij zoo schandelijk had bedrogen en bestolen.

‘Maar,’ sprak hij haastig om zijn oom geen tijd te geven tot andere ontboezemingen; ‘er is niets verloren, oom! Weet u wat ik doen zal, ik ga van middag nog naar Maastricht. Ik zal een knap advocaat raadplegen en vragen wat er hier gedaan kan worden. Als u het doet, dan begrijpt ieder dat het Celeste betreft, maar van mij weet men dat ik nog zoo'n groot pleegkind niet kan hebben.’

‘Wil je dat doen, neet!’ en het oude gelaat straalde van blijdschap, ‘dat was 't beste, zeker verreweg het beste. Want verbeeld je, als er eens ruchtbaarheid aan werd gegeven.’

Daar werd de deur geopend en tante Bertha kwam binnen.

‘Ik moest je alleen spreken, Duberly,’ zeide zij veelbeteekenend. Ferdinand stond op zeggende:

‘Nu oom, dan zal ik maar gaan.’

‘Best jongen, best!’

Maar zijn stem klonk al niet meer zoo vast en beslist als daar even, meende Ferdinand.

‘Celeste vertelt mij daar iets,’ zoo begon mevrouw Duberly, zoodra zij alleen waren, ‘dat ik niet goed begrijp, en zij Goddank nog minder. Die man, dien zij voor den dief aanzien, beweert niet te hebben willen stelen, maar zijn kind te zoeken en dat heet Celeste.’

‘En dat heeft zij je verteld!’ riep Duberly verschrikt uit.
‘Ja, zonder de portée er van te voelen, want zij vermoedt niet, dat zij nog een levenden vader kan hebben. Wat is daarvan aan?’
‘'t Is zoo,’ zuchtte Duberly, ‘dat heeft die man gezegd en - ik geloof dat ik Cesar Wegers heb herkend.’
‘En nu?’ vroeg Bertha, hem strak aanziende, met haar sprekende oogen, het eenige wat nog leefde in haar doodsbleek, als versteend gezichtje.
‘Ferdinand zal naar Maastricht gaan en een advocaat er over spreken.’
‘Ferdinand! Heb je Ferdinand dan alles gezegd!’
‘Ja zeker,’ antwoordde hij zoo vast mogelijk, ‘wien zou ik 't beter kunnen vertellen. De jongen houdt van ons en hij is jouw neef!’
‘Al is hij ook duizendmaal mijn neef, ik vertrouw hem nog niet, want ik ken hem niet genoeg!’
‘Vrouw,’ barstte Duberly nu eensklaps uit, ‘wanneer zal je toch eens ophouden minder wantrouwig te zijn, en alles op een goudschaaltje te wegen? Dan zijn het leven en de vriendschap nimmer iets waard. Wat kan je nu toch tegen dien goeien jongen hebben? Hij leeft heelemaal met ons mede! Hij had zooeven de tranen in de oogen.’
Met de handen gevouwen, de oogen kalm over haar bril, liet mevrouw Duberly haar man rustig uitpraten, toen hij even ophield, zeide zij bedaard:
‘Je verstaat mij als gewoonlijk verkeerd, Duberly. Ik wil niets kwaads of wantrouwends zegeen tegen onzen neef! God beware er mij voor, maar ik geloof toch niet tegen de christelijke lielde te handelen, als ik mij voorneem hem nog wat ernstiger te bestudeeren voor ik hem mijn vertrouwen schenk. Ik weet niets anders van hem dan dat hij de zoon is van zijn vader.’
‘En dat kan je niet vergeven. Ik begrijp niet, dat je niet wat toegevender kan zijn, Bertha,’ hernam Duberly, altijd nog op denzelfden vurigen toon, maar meer en meer voelend, dat hij op wankelenden grond stond en zijn vrouw gelijk had als altijd.
‘Misschien heb ik ongelijk en ik hoop het van harte, Henri. 't Is niet prettig altijd een ongeluksprofeet te zijn; veel liever zou ik mij eens vergissen, maar helaas! je ziet nu weer, hoe jammer het is dat je niet eens mijn raad volgde.’
Duberly zweeg nu, geheel van zijn schuld bewust! Ja, dat bekende hij zich zelf genoeg; op dit punt had Bertha meer dan ooit gelijk.
‘En dus weet hij nu alles - meer dan zij zelf?’
‘Natuurlijk, hoe kon hij anders bij een advocaat om advies gaan? Er is toch niets verkeerds in.’
‘Gedane zaken nemen geen keer!’ zuchtte Bertha, ‘het voornaamste is dat het kind zoo lang mogelijk er niets van vermoedt - maar als hij haar zien wil, dan hebben wij het recht niet het hem te weigeren.’
‘Die kerel, die zich levenslang niet om haar bekommerd heeft, wat voor rechten kan die nog hebben?’
‘Hij is haar vader, Duberly! Misschien zal het ons vele geldelijke opofferingen kosten, want wij kunnen haar natuurlijk niet afstaan, maar haar geluk boven alles...’
‘Ja, haar geluk.’
Wat zou Bertha zeggen als zij wist, dat hij zijn plannen ten opzichte van Celeste reeds zoo duidelijk aan den jonkman had bloot gelegd, zoodat hij gemakkelijk begrijpen kon, wien zijn oom op het oog had.

Die plannen vervulden Duberly geheel en al, maar hij durfde er zelfs zijn vrouw niet over spreken. Begon hij met haar daarover, dan zeide zij doodbedaard, zoodat haar woorden op zijn vuur de blusschende werking hadden van koud water:

'Och, Henri! Wij hebben immers den tijd. Het kind is nog zoo jong en ons testament is gemaakt, er is niets geen haast bij. Jong getrouwd is vroeg gerouwd. Wij waren ook zoo piepjong niet meer toen wij trouwden en zijn wij er minder gelukkig om geweest?'

'In elk geval,' verklaarde mevrouw Bertha nu op haar gewonen hoog gewichtigen toon, 'moeten wij wachten met een besluit totdat het jongmensch terug is.'

XI.

Ferdinand kwam des avonds terug; het ad vies luidde, dat men niets beters kon doen dan dien man door vleierijen of geld tot berusting in het gebeurde aan te sporen, want hij bezat nog alle rechten op zijn dochter en op het verzuimen der voogdijstelling door Duberly stond een zware boete.

Bertha deed zich zelf in stilte eenige verwijten; zij had niet genoeg bij haar man aangedrongen de zaak te regelen, want zij had het onaangenaam gevonden als die arme familie van vrouw Wegers in de zaak gemengd was geworden.

Niemand wist immers, waar dit kind gebleven was, niemand had er ook naar gevraagd, nadat de arme Marie in het gasthuis was overleden; aan den vader had men niet gedacht, dan als aan een verwijderd schrikbeeld.

'Ja, wij hebben hoogst verkeerd gehandeld,' erkende Bertha, 'elke misstap draagt zijn straf in zich.'

Men had ondertusschen den vagebond zijn roes laten uitslapen, en nog eens ondervraagd; maar het bleek dat hij niets kon zeggen; ja, hij was bij den fabrikant binnengedrongen, maar dat was om zijn kind te zoeken, bleef hij volhouden.

De man was zonder eenig middel van bestaan; uit zijn papieren bleek dat hij werkelijk Cesar Wegers heette, in de Ommerschans was geweest, nadat hij uit Amerika was teruggekeerd met een klein sommetje geld, dat hij echter reeds dadelijk in Amsterdam had verspeeld.

Men moest hem dus weer opzenden naar een bedelaarskolonie, als mevrouw zich niet over hem ontfermde; want in de gevangenis kon men hem alleen houden, als de heer Duberly zijn aanklacht volhield.

In het dorpje ging alles huiselijk toe. Duberly verzocht hem maar los te laten; een hond had evengoed de schade kunnen aanrichten en voor den man zou hij verder zorg dragen; hij liet hem brengen in een eenvoudige herberg, waar de zwakke man een goed bed en een flink maal eten kreeg en hier kwamen beiden hem bezoeken.

Duberly had niet alleen willen gaan, hij wilde de verantwoordelijkheid van zulk een belangrijk gesprek niet alleen dragen, en bovendien wantrouwde hij zich zelf te veel om niet bevreesd te zijn bij deze gelegenheid te veel of te weinig te zeggen.

De landlooper zat in betere kleederen uit de oude garderobe van den heer Duberly gestoken, in een net vertrek, hij hoestte erbarmelijk en zag er slecht uit; toen de deftige heer en dame binnenkwamen, stond hij op en trachtte zijn trillend hoofd, bij wijze van groet te buigen.

'Cesar Wegers! ken je mij niet meer?' vroeg Duberly.

'Mijnheer Du...du...du ..'

Eensklaps scheen er een licht in zijn verwarde hersenen op te gaan, en begreep hij pas hoe hij zoo goed den weg had kunnen vinden in het kantoor en de fabriek; jaren geleden had hij daar gewerkt en wist dat eens in die kamer de patroon zat.

In zijn half benevelden toestand had hij daar de ruit gebroken en was toen er in gekropen; door het een of ander geritsel verschrikt, was hij toen snel langs denzelfden weg naar buiten gevlucht.

'Ken je mijnheer niet meer?' vroeg Bertha. 'Je hebt hier immers op de fabriek gewerkt.'

'O, ja, ja! Dat was lang, heel lang geleden, toen had ik nog geen kind!'

'Heb je dat kind al lang gezocht?'

De man keek hem suf aan, als verstond hij die eenvoudige vraag niet.

'Ben je om je kind uit Amerika hier gekomen?' vroeg Duberly, die beter met zulke menschen spreken kon dan de fijn beschaafde, ondanks haar langdurig verblijf in de provincie nog echt Hollandsche Bertha.

'Neen, om de vrouw ook!'

Duberly en zijn vrouw hadden aan den pastoor van de parochie, waartoe Marieke Wegers behoorde, alles verteld, wat zij hun verzocht had, zoodat dus in elk geval de familie van het kind, als zij het verlangd hadden, hier over haar inlichtingen konden bekomen

'Maar je vrouw is al twintig jaar dood, Wegers.'

'Twintig jaar!'

De man herhaalde deze woorden dof, maar zij schenen in zijn ziel geen indruk achter te laten.

‘Ja, en je kind heeft zij toevertrouwd aan menschen van wie zij verwachtte, dat zij haar goed zouden opvoeden in deugd en godsdienst.’

De man luisterde altijd even wezenloos.

‘En die menschen hebben het ook gedaan. Je kind is een model geworden van lieftalligheid en braafheid. Elk vader kan trotsch op haar zijn!’

‘Ja, ia!’ riep de man als ontwakend uit: ‘ik heb haar gezien, Marie Celeste! Ik ben naar de familie gegaan en daar wist niemand iets van haar, zeiden ze. Marieke had haar gebracht naar het land van Pruisen en toen ben ik doorgegaan naar Ekkerath en toen hebben zij mij over de grenzen gezet; ik wist den naam niet eens van Mariekes tante en gister hoorde ik een juffrouw, een mooie echte juffrouw noemen: ‘Celeste,’ dat is de freule van het kasteel, dacht ik, ‘waar Marieke bij gewoond heeft, maar hier is geen kasteel alleen een fabriek, en toen - toen ...’

Hier belette een hevige hoestbui hem meer te spreken, Duberly en Bertha zagen elkander aan; die man was op een verkeerd spoor; in zijn verwarden, half versuften geest verwarde hij de beide Celestes met elkander. Er scheen geen gevaar voor, dat hij hun kind zou opeischen; die man was haar niet gevaarlijk, zij konden hem gerust aan zijn lot overlaten; hij ging een spoedigen dood tegemoet. Maar zij zagen elkander aan en hun eerlijke zielen begrepen elkander dadelijk.

‘Wegers,’ begon Bertha, ‘je hebt niets gedaan voor je vrouw en kind. Je arme vrouw is door je mishandeld, geslagen en verlaten en 't arme schepsel zag geen kans om haar kind behoorlijk op te voeden dan door het af te staan. Later heeft u zich ook niets meer om haar bekommerd.’

Met gebogen hoofd luisterde Wegers naar de strafpreek; en tante Bertha, tevreden over zijn berouwhebbende houding, ging voort:

‘Te ziet dus in dat je heel verkeerd, ja zelfs slecht gehandeld hebt, Wegers? Zoo dat je alle recht verbeurd hebt op je kind.’

Weer geen antwoord.

‘Maar een kind blijft een kind en een vader een vader!’

En bij deze indrukwekkende waarheid, waar niemand iets tegen kon aanvoeren, keek Bertha Duberly zegepralend haar man en den diep gebogen bedelaar aan.

‘En daarom zal God ons bewaren je van haar te scheiden. Je zult haar zien en spreken, en dan kunnen oordeelen wat de menschen, aan wie je vrouw haar heeft toevertrouwd, van haar maakten.’

‘Ja, haar zien, haar zien!’ riep de oude man; de gedachte aan zijn dochter wierp nog alleen een lichtstraal in zijn verdoofden geest, ‘waar is zij?’

‘Hier zal je haar niet zien!’

Duberly, die al dien tijd doodstil had gezeten, bewonderend zijn vrouw aanziende en naar haar luisterend, scheen er schik in te krijgen en luisterde nog aandachtiger.

‘Wij zullen u een plaats zien te bezorgen in het oude-mannenhuis en als je daar bent, goed en netjes, uitgerust en wel, dan brengen wij u uw dochter!’

Duberly haalde verlicht adem. Weer zoo'n echte wijze inval van zijn vrouw, waardoor alle onaangename, kwetsende indrukken op Celestes ontvankelijk gemoed zouden vermeden worden. Zij zou haar vader niet terugzien als een bedelaar, een vagebond, een verdachte dief, maar als een netten grijsaard, verpleegd door de zusters, die in een gesticht, voor oude heeren bestemd, zijn laatste dagen in kalmte doorbracht.

‘Top, man, top! Dat moet je aannemen.’ riep hij in de overmaat zijner verrukking, ‘dat is een best en goed voorstel, je moet het goed vinden, 't is het beste voor jou en voor je dochter.’

‘Een gesticht!’ mompelde de man op minachtenden toon, ‘een gesticht!’

‘Ja, maar wat voor gesticht. Ik zal onzen Lieven Heer op mijn beide knieën danken als ik mijn leven eindigen mag in zoo'n inrichting bij de goede zusters. En denk er aan, hoe heerlijk het voor je dochter zal zijn, als zij je daar aantreft in zoo'n zindelijke omgeving, want je moet weten, zij is een dame geworden, een echte dame...’

Bertha wierp haar man een ongeduldigen verwijtenden blik toe; daar was hij weer druk bezig zijn mond voorbij te praten, dat onvoorzichtige, oude kind!

‘Kom, man,’ zeide zij opstaande, ‘Wegers vindt het natuurlijk heel best, dat spreekt! Hij begrijpt dat menschen, die levenslangvoor zijn kind hebben gezorgd, ook hem ten beste zullen raden, Wij zullen onze maatregelen nemen dat hij bij de Zusterkens in H. geplaatst wordt en dan zullen wij hem morgen of overmorgen daarheen brengen.’

‘En dan krijgt hij een leven als een prins,’ riep Duberly opgetogen uit, blijde dat alles zich nu zoo ten beste scheen te zullen schikken en dat er bij hen geen verandering zou komen en zijn lieve pleegdochter hun kind bleef. ‘Je zult zien, man, hoe je weer jong wordt.’

Bertha wenkte hem heen te gaan en buiten gekomen: ‘Je praat veel te veel!’ zeide zij verwijtend, terwijl de oude man als een bestrafte schoolknaap naast haar ging, ‘je zult de beste plannen altijd in de war gooien met je voorbarig praten. Die man heeft niet te kiezen. Je ziet, hij is zoo goed als suf. Wij bieden hem een rustigen, ouden dag aan. Celeste kan hem bezoeken zooveel zij wil; zij komt dan in een passende omgeving en behoeft zich niet over haar vader te schamen. Is dat niet veel?’

‘O zeker, en daarom juist wou ik 't hem zoo smakelijk voorstellen.’

‘Waar dient dat voor? Hij begrijpt er immers niets van. Hoe minder die man er besef van heeft dat hij naar een gesticht gaat, hoe beter. Want je ziet, hij krijgt een stuip van het woord gesticht. Dus hoe minder hij er van hoort hoe beter.’

Duberly eindigde met zijn vrouw gelijk te geven, al was het dan ook niet hardop, toch in 't diepst van zijn hart; op zijn kantoor gekomen vertelde hij Ferdinand alles wat er gebeurd en vastgesteld was.

‘'tZal ons veel opofferingen kosten,’ zei de brave man, ‘dat weet ik wel, want wij zullen hem in een hooge klas doen opnemen, maar die hebben wij er gaarne voor over. Het geldt de toekomst van ons kind. Als haar vader zoo'n bedelaar en landlooper is en het wordt bekend, dan zou het haar toekomst kunnen schaden, maar nu gaat het niemand aan, wat hij geweest is. Hij is kostheer in een klooster en dat klinkt toch altijd deftig. 't Is mijn liefste illusie zoo stil en godsdienstig mijn leven te eindigen, als ik het ongeluk heb dat mijn goede vrouw voor mij komt te sterven en onze dochter getrouwd is. Niemand kan haar dan haar afkomst verwijten, vind je wel, Ferdinand.’

‘Als iemand het geluk heeft de genegenheid van Celeste te winnen, zou hij haar niet waard zijn, als hij zich door zulk een omstandigheid liet terughouden, al wist hij ook de heele waarheid,’ antwoordde Ferdinand ernstig.

‘Dat zeg jij, maar je bent ook zoo'n beste, brave kerel,’ riep Duberly opgetogen uit, en in zijn hart dacht hij: ‘Als Bertha hem nu hooren kon, zou haar wantrouwen dan niet geheel en al verdwijnen?’ En luid ging hij voort:

‘Maar al denkt nu een flinke, ferme jongen zoo, dan is het nog de groote vraag hoe zijn familie het opneemt; 't is niet prettig te hooren: mijn zoon trouwt met de dochter van een verpleegde uit de Ommerschans, hé!’

Het geheim van den fabrikant lag hem op de punt der tong en hij verbeeldde zich nog maar altijd dat niemand het kon vatten, omdat hij 't zoo goed verborg, maai Ferdinand leed weer bittere pijnen bij het hooren en zien van dat groote vertrouwen; het Duberly-geheim werd hem als het ware aangeboden met de hand van Celeste; niets dan de nog niet overwonnen terughouding zijner tante stond tusschen hem en

dit geluk, dat hij langzamerhand als het wenschenswaardigste voor zijn toekomst zou gaan beschouwen.

Deze terughouding kon hij gemakkelijk verwijderen; Celeste, als gehoorzame dochter, zou niets liever doen dan den wensch harer pleegouders vervullen, maar toch kon, toch mocht hij niet het hem aangeboden lot aannemen; zijn eigen onwaardigheid stond tusschen hem en die goede, edele menschen. Wat beteekende Celestes lage afkomst bij zijn lage handelwijze, bij de schandelijke drijfveeren, die hem hierheen hadden gebracht en die hem zelfs een diefstal hadden doen bedrijven? Kon niets hem dan weer verheffen in eigen oogen, kon

DE KRONING VAN MARIA,
naar de schilderij van Rubens in het Museum te Berlijn.

HOLLANDSCHE PINKEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RICHARD FEHDMER.

hij niets doen, waardoor hij de achting van zichzelf kon herwinnen, en verdienen, in de oogen der Duberly's werkelijk zoo te zijn als hij scheen?

Onder den indruk dezer gedachten werkte Ferdinand inderdaad aan zijn zelfverbetering; hij vond in ijverig werk een spoorslag en een steun en tegelijker tijd een afleiding; hij ging nu niet meer voor den schijn naar de kerk, maar om er werkelijk te bidden en God om uitkomst te verzoeken. Zijn drijfveer was misschien egoïstisch, maar hij was nog jong, en zijn slechte opvoeding, meer dan zijn natuurlijk karakter, waren oorzaak van zijn afdwalingen, en geen gebed gaat ooit verloren. Zijn geweten was wakker geschud door spijt en wroeging over zijn misstap en niets wiegde het meer in slaap.

Het kostbare boekje bewaarde hij als goud, in plaats van het zooals zijn eerste plan was aan zijn vader toe te zenden. Niets, meende hij, zou in staat zijn hem over te halen, er een verkeerd gebruik van te maken; zijn vurigste verlangen was het terug te geven, als hij maar de kans schoon had gezien om het op een bedekte manier te doen.

Tante Bertha en Celeste gingen den volgenden dag naar het klooster te H., waar men oude heeren opnam; mevrouw Duberly had haar dochter eenvoudig gezegd, dat zij daar zaken te bespreken had met de zusters en dit was het meisje voldoende. Zij bleef, terwijl haar pleegmoeder met de overste aan het spreken was, met de andere zusters door den tuin wandelen, totdat deze terugkwam, blijkbaar hoogst voldaan over den uitslag harer onderhandelingen.

De afspraak was dat den volgenden morgen, mijnheer Wegers daar zou gebracht worden, dat de zusters hem behoorlijk moesten opknappen en, als hij na eenige dagen er frisch en beter doorvoed uitzag, zou mevrouw Duberly met haar dochter terugkomen. In dien tusschentijd wilde zij dan Celeste langzaam voorbereiden op de ontmoeting met haar vader.

Zeer tevreden over zichzelf en over de zusters, keerde mevrouw Duberly in opgeruimde stemming naar huis terug en Celeste was niet minder vroolijk.

‘Wat is het leven toch heerlijk, moeder!’ riep zij uit, de mooie natuur rondom haar bewonderend, ‘is het altijd zoo? Hoe schoon moet dan de hemel zijn!’

‘Ja kind! Dat mogen wij nooit vergeten! De hemel is zoo heerlijk, omdat daar nooit iets verandert. Pas hebben wij hier den mooisten zonneschijn, of dan komt er een vreeselijke onweersbui en al het mooie verdwijnt. Zoo voelen wij ons volmaakt gelukkig, of dan komt er iets, wat ons bitter bedroefd, misschien wanhopend stemt.’

Celeste vond haar moeder wel wat zwaartillend, maar nog geen tien minuten later pakten zware wolken zich aan den hemel te zamen; de zon ging daarachter schuil, het werd donker en onstuimig, de wind verhief zich, regen en hagel ontlastten zich boven hen en bliksem en onweer deed de heuvels daveren.

Angstig school Celeste bij haar moeder en zuchtte:

‘U heeft goed voorspeld, moeder! Als het andere ook maar niet waar wordt, wat u gezegd heeft!’

‘Kind! Wij zijn in Gods hand; alles wat Hij zendt, regen en mooi weer, geluk en ongeluk, 't komt van Hem, dus moeten wij het niet alleen gewillig, maar zelfs dankbaar aannemen.’

Het rijtuig had moeite voort te gaan over die natte slijkwegen; telkens dreigde het te blijven steken in de modder, de regen nam in hevigheid toe en de beide vrouwen

waren uiterst dankbaar, toen het eindelijk over de hobbelige, onregelmatige steenen van de dorpstraat reed en na eenige minuten voor het woonhuis der fabriek stilhield.

(*Wordt vervolgd.*)

Door een kurketrekker.
Ook een geschiedenis van valsche bankbiljetten.
(*Slot.*)

De fabrikant Müller had een heel verbaasd gezicht opgezet, toen ten zijnent een beambte der crimineele politie verscheen, zich als zoodanig legitimeerde en hem de honderd biljetten van drie roebel opvorderde. Den volgenden dag werd hem meegedeeld dat die biljetten valsch waren en dat hij onder die omstandigheden de bewuste machine niet mocht afmaken.

Te gelijker tijd ontving hij ook een brief van Simon, die op ons dictée geschreven en door ons toedoen te Straalsund op de post gedaan was. De brief was kort en hield enkel in, dat Simon Straalsund bereikt had en juist op het punt stond, naar Stockholm te stoomen.

Müller, die volkomen argeloos en oningewijd was, kwam niet op het denkbeeld dat Canter en Simon met elkander bekend waren. Toch moest hij zich gerustgesteld gevoelen, dat Simon niet ingerekend was, hetgeen hij van Canter wel vermoeden moest.

Simon bevond zich in zeer lichte hechtenis en had zich te onzer beschikking gesteld om de vervalschte biljetten in Aken op te vangen. Canter bleef zijn ontkenningen ook voor den rechter van instructie volhouden en Simon weigerde beslist iets te zijnen laste te zeggen. Toch werd Canter later wegens het uitgeven van valsche roebelbiljetten tot drie jaren gevangenisstraf veroordeeld. Ik stip dat maar aan om verder van hem af te zijn.

De machine, die hij bij Müller besteld had, werd later door de politie in beslag genomen.

Wij, politiebeambten, en onze nieuwe vriend Simon maakten ons ondertusschen vijf dagen later op, om te Aken de aankomst der vervalschte biljetten af te wachten.

De directeur van het Parijsche consortium was een Poolsch edelman, die misschien alleen uit nationaliteitshaat tegen de Russen aan de onderneming had deelgenomen.

Hij moest op een bepaalden dag te Aken aankomen, om daar met Simon het zaakje af te maken. Als plaats, waar hij zou afstappen, was zeker logement in de *Camphausbadstrasse* opgegeven; wij namen daar met Simon onzen intrek en wachtten de aankomst van den Pool af.

Simon speelde een eigenaardige rol; hij reisde met ons en wie hem met ons had zien verkeeren, zou zeker niet anders gedacht hebben of hij was vrij. Inderdaad was hij onze gevangene en werd op het strengste bewaakt. Hij ging intusschen, zooals we later inzagen, eerlijk tegenover ons te werk. Op het laatste oogenblik toch had hij ons nog kunnen misleiden, wanneer hij niet wezenlijk het oogmerk had gehad, zich de vervulling der belofte te verzekeren, die ritmeester Von Langen hem gegeven had.

Simon deelde ons mee dat de Pool waarschijnlijk maar het kleinste deel van het geld bij zich dragen zou; het grootste deel zou men in de bagage of de kleeren

verborgen vinden van de dame, met wie hij zich al in Parijs had opgehouden en die òf met hem te gelijk òf eenige uren na hem zou aankomen

Ons geduld werd nog in 't laatste oogenblik op een harde proef gesteld: de aankomst van den Pool liet zich drie dagen wachten; er kwam echter een depêche aan Simon, waarin hem werd meegedeeld, dat die vertraging verder niets te beduiden had.

Eindelijk, nadat wij drie dagen hadden uitgezien, verscheen de Pool en met den volgenden trein, drie uur later, zijn vrouw. Wij namen eerst den Pool in hechtenis en vonden omtrent tien duizend biljetten van drie roebels op hem; van veel meer waarde was echter de vangst, die we bij de dame deden. Wij ontdekten niet minder dan tachtig duizend biljetten, ingenaaid in haar japon en corset, en in nog twee andere japons en corsetten, die ze in een valies bij zich had. Slechts een gering gedeelte van de valsche biljetten was dus in andere handen. Hiervan werden later nog een aantal te Parijs ontdekt, alsmede de gedeeltelijk reeds vernietigde machines, die tot het drukken gediend hadden.

Het resultaat van de verblijdende vangst was voor allen bevredigend, behalve voor den Pool en diens vrouw. Beiden werden onmiddellijk naar Rusland gezonden, en waarschijnlijk verder door naar Siberië. Hoe dit ook zij, ik heb van hun lot later nooit meer iets gehoord. Ook Simon werd naar Rusland getransporteerd, om daar in verhoor genomen en veroordeeld te worden; maar hij wist ‘merkwaardigerwijs’ onderweg te ontsnappen en werd in het geheel niet achtervolgd, zoodat hij zelfs bij den bankier te Aken zijn geld kon gaan opnemen. Ook Simon is verdwenen, en ik geloof zelfs dat hij zijn woord houdt en zich niet meer met de vervaardiging van valsche biljetten afgeeft, maar alleen met zijn patenten handel drijft. Ik heb hem ten minste nooit weergezien en ik kan nauwelijks gelooven, dat hij nog ooit een voet in Berlijn zal zetten.

Ritmeester Von Langen werd tot majoor bevorderd en kreeg een ridderorde, en wij, Pruisische beambten, werden door den keizer van Rusland met flinke geschenken in geld bedacht, waarvan ik het grootste kreeg, omdat ik door het zonderlinge toeval bij het koopen van den kurketrekker, het eerst licht in de duistere zaak gebracht en het plan der valsche munters had doen mislukken.

Bovenstaande regels mogen een nieuw bewijs zijn voor de stelling, dat het toeval de grootste en knapste criminalist ter wereld is, en de crimineele politie zonder dezen bondgenoot weinig kan uitvoeren.

Een gevaarlijke vlucht.
Episode uit den Amerikaanschen burgeroorlog.

Een ieder heeft al eens van den bloedigen Amerikaanschen burgeroorlog gelezen, die gewoonlijk de secessie- of afscheidingsoorlog genoemd wordt en van 1861 tot 1865 duurde. De aanleiding daartoe was de slavenhandel, die door de zuidelijke staten der Unie uit alle macht werd voorgestaan, terwijl de noordelijke hem afgeschaft wilden zien. Jarenlang waren de zuidelijken de toongevers op staatkundig gebied en wisten zij bij de opvolgende presidentskeuzen een aanhanger der slavernij gekozen te krijgen.

In 1860 evenwel behielden de noordelijken de overhand en werd Abraham Lincoln tot president gekozen. Dit was het sein tot de afscheiding der zuidelijke staten, die zich vereenigden tot een statenbond, Geconfedereerde Staten geheeten.

Het bombardeeren van fort Sumter in Zuid-Carolina, dat den noordelijken was trouw gebleven, door den generaal Beauregard van de zuidelijken, deed den oorlog

uitbreken, die na een bloedige worsteling van vier jaar met de volslagen nederlaag der zuidelijken en de afschalfing der slavernij eindigde.

Een der belangwekkendste episoden uit dezen geweldigen burgeroorlog is de ontsnapping van een aantal officieren van het leger der noordelijken uit de Libby-gevangenis te Richmond. Bij deze vlucht moesten hinderpalen uit den weg worden geruimd, waarop zelfs de taaiste volharding en de meest ongewone energie kon schipbreuk lijden. Voor het geval hun voornemen ontdekt of zij op de vlucht achterhaald werden, stonden hun straffen te wachten, die zelfs den onverschrokkenste zouden hebben afgeschrikt. Neemt men daarbij nog in aanmerking de lichamelijke uitputting der gevangenen ten gevolge van de slechte behandeling, dan zal men de vlucht als een daad beschouwen, die zelfs den vijand, hoe gevoelig hij ook moest zijn voor het verlies van zooveel gevangenen van hoogen rang, bewondering moest afdwingen.

Het besluit, om tot elken prijs en ondanks alle gevaren, een poging tot ontsnapping te beproeven, werd genomen, toen het uitleveringstractaat tusschen Noord en Zuid verbro-

ken en daarmee alle uitzicht verdwenen was, door wederzijdsche uitwisseling bevrijd te worden.

Overste Streight van het 71e Indiana-regiment, die op een verkenningstocht door Georgië en Louisiana met zijn heele commando was gevangen genomen, had reeds eenmaal een poging tot ontsnapping beproefd, was echter weer in handen der zuidelijken gevallen, en, ofschoon hij toen de zwaarste straffen had ondergaan, stelde hij ook nu weer een plan tot ontvluchten voor en bevorderde het op de krachtigste wijze. Er werd besloten te ontsnappen door middel van een onderaardsche gang, die buiten de voorpostenketen, welke de gevangenis bewaakte, moest uitkomen.

Men bezat maar weinig hulpmiddelen. Een paar pennemessen waren de eenige werktuigen, die men tot zijn beschikking had, en daarmee moest de eiken vloer doorgesneden worden. Om door den grond te dringen had men niets dan de handen, en stiet men op muren, dan hoopte men een stuk ijzer te vinden, om er bres in te slaan. Van uit het venster der gevangenis maten de gevangen ingenieurs den afstand, dien men moest doorgraven, en schatten hem op vijftig voet; maar zelfs dan nog zou de tunnel dicht bij de straat uitkomen en de vluchtelingen stonden aan het gevaar bloot, reeds onmiddellijk weer te worden ingerekend.

In het midden van December ging men tot de uitvoering over. De ruimten, waarin de gevangenen bijeen waren, lagen boven het hospitaal en vormden de beide hoogste verdiepingen der gevangenis. Onder het hospitaal bevond zich een kelder, waarin de gevangenisbeambten het vuile stroo uit de hospitaalbedden wierpen, en reeds dikwijls had men zich over de slechte dampen beklaagd, die daaruit opstegen. Niemand vermoedde, dat juist de in dit gewelf heerschende verwarring door de gevangenen ter beveiliging van hun plannen gebruikt zou worden, en zoodra deze gevormd waren, hoorde men in de gevangenis geen klachten meer over het vuile stroo in den kelder.

Deze laatste was enkel door den schoorsteen te bereiken, die door alle verdiepingen liep en in den kelder uitkwam. Er werd nu een gat in den schoorsteen gemaakt, maar zoo goed dichtgestopt, dat niemand er erg in kon hebben, en des nachts begaf zich een onverschrokken man daardoor naar den kelder, op verkenning uit. Hij berichtte wat wij boven gezegd hebben, en versterkte de gevangenen in hun plan, een tunnel te graven, door de meedeeling, dat men de uitgegraven aarde zonder vrees voor ontdekking over den kelder kon uitspreiden. Dit gaf den doorslag.

Voortaan daalden nacht aan nacht behendige gestalten in den donkeren kelder neer. Hun bewegingen moesten geen geluid maken, want in het hospitaal, waar altijd ziekenoppassers wakker waren, zouden ze gehoord worden, als het minste geraas hen verried. Nacht op nacht, te midden van de ongezonde dampen, door ongedierte ontgeven, werkten deze wakkere mannen aan den tunnel. De aarde werd in kleine potjes uit de gang gehaald en over den kelder uitgespreid. Steenen werden met pennemessen of kleine stukjes ijzer uitgebroken, aardlagen met de nagels der handen weggekrabbeld.

Zoo werkte men ongeveer twee maanden. Eens was men de oppervlakte genaderd, maar men bevond, dat de tunnel midden op straat zou uitkomen, waarom het werk nog twaalf voet moest worden voortgezet. Middelerwijl koesterden de gevangenisbeambten niet de minste verdenking; geen geruisch had hun argwaan gaande gemaakt, zoo voorzichtig werd het werk verricht.

Den 8en Februari was eindelijk alles in gereedheid. De poging tot ontvluchten werd daarom op den volgenden nacht vastgesteld. Men lootte, wie den tocht leiden,

wie het laatst door den tunnel kruipen zou. Op den overste van een regiment uit New-York, Rose, viel het lot, vooraan te gaan; overste Kendrick uit Tennessee met eenige officieren uit het Westen moest den tocht sluiten. Een touwladder hing in den schoorsteen, en nog enkel behoefde het teeken gegeven te worden, om de vlucht te beginnen.

Overste Kendrick met de kapiteines Janes en Bradford stonden 's avonds om negen uur voor het bovenste venster der Libby-gevangenis en keken naar de straat. Zestig voet van hen af, stond een houten loods, waarin vroeger tabak werd opgeborger, en niet ver van daar zag men een straatlantaarn, die evenwel slechts een dof schijnsel op de loods wierp. Eenige minuten wachtten zij met kloppend hart, daarna zagen zij een menschelijke gedaante daar in het halfduister der loods uit den grond kruipen en snel de straat doorgaan. Het was overste Rose, de pionnier der vluchtelingen. Daarna kwam er een tweede, een derde, een vierde. Met hun tweeën ofwel met hun drieën verstrooiden zij zich in alle richtingen. Allen droegen de uniform van het Bondsleger, maar gelukkig waren de meeste regimenten der zuidelijken, die te Richmond in garnizoen lagen, op dezelfde wijze gekleed. Met tusschenpoozen van een paar minuten kwamen de donkere gestalten te voorschijn. Plotseling echter werd het levendig in de gevangenis. De wachten hadden gedruisch gehoord en kwamen de zalen inspecteeren. Maar daar zag alles er zoo kalm en onschuldig uit, dat zij met de overtuiging dat alles in orde was, aftrokken.

Kendrick stond weldra weer op zijn post en keek naar beneden, doch eerst na een uur begon de vlucht opnieuw. Hij maakte zich al ongerust over de waaghalzerij van sommigen, die dicht langs de schildwachten voorbijgingen, en dan zelfs een praatje met hen maakten. Maar alles ging goed, en spoedig doofde men het licht der lantaarns uit, waardoor de vluchtelingen nog grooter veiligheid kregen.

Om twaalf uur eindelijk waren allen weg en kwam de beurt aan Kendrick en zijn makkers. Toen hij den tunnel verliet, hoorde hij nog het geroep der wacht, dat alles in orde was, en met een verlicht hait wendde hij den kerker den rug toe.

De vluchtelingen, honderd negen in getal, hadden zich over alle wegen verstrooid. Alleen hierdoor meenden zij te mogen hopen, de Bondstioepen te kunnen bereiken. Nair Noord-Carolina, naar West-Virginië, naar Fredericksburg, de James rivier of naar het Schiereiland, dit waren de wegen, die ze reeds te voren hadden aangegeven.

Kendrick s plan was het, te trachten, Fort Monroe te bereiken. Maar in plaats van de James af te gaan, gaf hij er de voorkeur aan, de Chicahominy te overschrijden, omdat hij dan eerder op de stroopende bende van generaal Buttler hoopte te stooten.

Na groote gevaren, vooral bij het overtrekken der Chicahominy, waar hij bij Batthom's Bridge bijna in handen der zuidelijken was gevallen, na ontberingen, die hij, evenals zijn door de gevangenisschap uitgeputte makkers, niet te boven zou zijn gekomen, als niet ter elfde uur mannen, die onder een zwarte huid een medelijdend hart hadden, zich over hen hadden ontfermd, - bereikten zij eindelijk den grooten weg naar Yorktown, een soort neutraal gebied, dat door de verkenners en voorposten der beide vijandelijke legers gedurig bezocht werd. Uit den toestand van den weg bleek, dat nog maar kort geleden een sterke ruiterijafdeeling hem, en wel in de richting naar Richmond, was overgetrokken. Of het vriend of vijand was geweest, was nu de vraag maar.

De vermoeide zwervers besloten niet verder te gaan. Zij legerden zich achter een groote heg en konden den weg naar alle kanten overzien, zonder zelf gezien te worden. Nu volgde een uur van pijnlijk wachten, maar daarna zou dan ook over hun toekomstig lot beslist worden. Een donkere streep werd in de verte zichtbaar, verdween nu eens

in het woud, en kwam dan weer en steeds duidelijker te voorschijn. Nog eenige minuten en een escadron van het elfde Pennsylvanische cavaleriereggiment reed de vluchtelingen voorbij en nam hen met gejuich in zijn midden op.

Bij de Platen.

De kroning van Maria. -

De schoone feestdag der tenhemelopneming van Maria, op den 15en Augustus gevierd, is ongetwijfeld een geschikte aanleiding om onzen lezers een welgeslaagde reproductie aan te bieden van Rubens' meesterlijke voorstelling der kroning van Maria in den hemel.

De beroemde schilderij, thans een der sieraden van het Berlijnsch museum, behoort tot de schitterendste periode van den grooten Vlaamschen meester. Gelijk al de werken van Rubens, onderscheidt ze zich door betooverenden kleurengloed, machtige forsebheid van teekening en weelderigen rijkdom van conceptie. Wij zien hier de Moedermaagd, in vorstelijk gedrapeerd gewaad, van juichende engelen omzweefd, in de hoogste sfeŕen der hemelen opgenomen, waar de Eeuwige Vader haar de kroon der heerlijkheid biedt, die haar goddelijke Zoon haar met liefdevol welgevallen op de slapen drukt, terwijl de Heilige Geest in de gedaante eener duif de vleugelen uitbreidt boven het hoofd zijner welbeminde bruid.

In deze glorieuze voorstelling van de jubelende blijdschap der hemelen bij de plechtige kroning harer maagdelijke Koningin viert ook het trotsche penseel van Rubens zijn hoogsten triomf.

Hollandsche pinken. -

Het schilderachtige onzer vaderlandsche stranden met haar visscherijbedrijvigheid vindt niet alleen in onze Hollandsche meesters als Mesdag, Israëls, Verveer, Artz enz. gelukkige tolken; het trekt ook de buitenlandsche meesters herhaaldelijk aan. En onder deze is zeker de Duitsche kunstenaar Richard Fehdmer niet een van de minste. Onze gravure geeft een zijner best geslaagde doeken weer. De plompe visscherspinken met haar zeilen, want en fladderende wimpels afstekende tegen de grauwe lucht, van krijschende meeuwen doorkliefd, de drukte van het visschersvolkje, ijverig aan het loven en bieden om een deel van de aangevoerde vangst machtig te worden, de rusteloos bruisende golven, kortom heel de aardige poëzie van het Hollandsche strandleven is door den schilder met veel gevoel uitgedrukt.

Op vaders schouder. -

Dit aardig schilderijtje trok begrijpelijkerwijze zeer de aandacht op den Parijschen salon van dit jaar. Het boeit den beschouwer dan ook onweerstaanbaar door den gemoedelijken humor, die er uit spreekt.

Het onderwerp is zoo eenvoudig mogelijk: een vader, die zijn kleine meid op zijn schouder laat paardrijden. Maar met wat kranige meesterschap, wat gul-hartelijk gevoel voor huiselijke vreugd is het op doek gebracht! Het genoegen zoowel van den vader, die zonder moeite, zonder er zelfs zijn pijp voor te laten, den lichten lieven

last torst, als van het kind, dat de mollige, krachtige armpjes om zijn hals slaat, werkt bepaald aanstekelijk; wij genieten van beider plezier mee, alleen door het aan te zien.

Allerlei

Doktershonoraria. -

De oude geschiedschrijver Plinius de jongere schrijft het volgende in het 29e boek van zijn Natuurlijke geschiedenis: ‘De dokters, die onder de Romeinsche keizers een jaarlijksch inkomen van 250.000 sestertiën hadden, ga ik voorbij. Maar Q. Stertinus gaf den keizers op snoevenden toon te verstaan, dat hij met 500.000 sestertiën jaarlijks tevreden zou zijn, terwijl hij hun bewees, dat zijn gewone practijk er hem 600.000 opbracht. Aan diens broeder verspilde keizer Claudius een even groote som, en ofschoon deze aanzienlijke sommen ter verfraaiing der stad Napels afstond, liet hij zijn erfgenamen toch 30.000.000 sestertiën na, een som, als tot dusver geen andere dokter behalve Arruntius heeft nagelaten..... Crinias uit Massilië liet 10.000.000 sestertiën achter, en een niet geringere som heeft hij aan het bouwen der muren om zijn vaderstad besteed.’

Als wij bedenken dat een sestertie hier een waarde heeft van ruim honderd gulden, dan krijgen wij onwillekeurig eerbied voor de dokters uit het klassieke Rome, die zulke reusachtige rekeningen wisten op te maken.

De gezondheid is evenwel het grootste goed, en daarom hebben in alle tijden de menschen, die het konden doen, hnn dokters ontzaglijke sommen voor hun diensten betaald, en zijn, evenals tegenwoordig, eenige 'specialiteiten' tot buitengewone rijkdommen gekomen, terwijl het gros der dokters zich met een meer bescheiden lot moesten tevreden stellen.

Paus Honorius IV ontbood eens, toen hij in het jaar 1282 ziek werd, den beroemden dokter Thaddeus uit Florence. Deze kwam evenwel eerst over, toen men hem honderd goudstukken beloofd had. Deze eisch, voor dien tijd waarlijk buitensporig, was ook den Paus te hoog, en toen de H. Vader genezen was, onderhield hij er den beroemden dokter over. Deze was echter ook een slimme vos en antwoordde: 'Hoe! het hoofd der Christenheid zou minder zijn dan de kleine graven en vorsten, die mij allen honderd ducaten per dag betalen!'

De H. Vader maakte nu geen tegenwerpingen meer. Hij betaalde niet enkel de gevraagde som, maar gaf den geneesheer bovendien een geschenk van 10.000 ducaten.

OP VADERS SCHOUDER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN II. STROM.
(Parijsche Salon van 1894.)

Lodewijk XI van Frankrijk betaalde den dokter Jacques Collier voor een behandeling van zeven maanden de voor dien tijd ontzaglijke som van 100.000 daalders.

In den lateren tijd zijn het de beroemde chirurgen, die voor operaties buitensporige sommen vragen en krijgen. Zulke groote specialiteiten berekenen zelfs voor betrekkelijk lichte operaties sommen, die in de duizenden loopen, en moeten deze heeren voor hun operatie een reis ondernemen, dan laten zij zich daarvoor een vermogen betalen. Zoo ontving de directeur van het stedelijk ziekenhuis te Berlijn, dr. Hahn, voor een reis naar Engeland, die hij ondernam, om bij den rijken advocaat

Williams een keeloperatie te verrichten, 1000 pond sterling of 12000 gulden. Zulke honoraria zijn volstrekt niet zeldzaam en min of meer gerechtvaardigd, omdat de specialiteit door zijn reis de opbrengst van zijn gewone praktijk moet derven. Deze legt hem geen windeieren, want bij de beroemde chirurgen kan men hun inkomen uit het professoraat, de kliniek, spreekuren enz. gerust op een goede 500 gulden per dag schatten. De Amerikaansche dokters vragen en krijgen, natuurlijk mits ze celebriteiten zijn, nog veel hoogere honoraria dan hun Europeesche collega's. Rekeningen van 50 000 gulden en daarboven komen zeer dikwijls voor. Het hoogste leveren op dit gebied de geneesheeren in Argentinië. De Oostenrijksche consul Schnabl verhaalt in zijn boek *Buenos Ayres:*

'Er zijn geen vaste honoraria, en de dokter kan feitelijk zooveel vragen als hij wil.

Zoo komt het, dat een gecompliceerde ribben- of beenbreuk het jaarlijksch inkomen van een burgerman verslinden en een bescheiden gezin ruïneeren kan.

Voor een bevalling wordt met het onnoozelste gezicht ter wereld 500 tot 1000 frank gevraagd. Zie, mij is een geval bekend, dat een dokter de onbeschaamdheid had, voor een onderhuidsche inspuiting maar even 50.000 frank op de rekening te brengen. De geschiedenis gebeurde te Montevideo. Of deze dokter niet krankzinnig was, hoor ik vragen. Neen, hij was het niet, en ook de patiënt was in het volle bezit van zijn verstandelijke vermogens, want.... hij betaalde.'

Als de patiënten gekroonde hoofden zijn, dan worden de honoraria natuurlijk naar een nog veel hooger tarief berekend. Toen de keizer van Brazilië, Dom Pedro, tijdens een verblijf te Milaan ziek werd, ontbood men dr. Charcot uit Parijs, die daarvoor 40.000 franks kreeg. Toen voor vijf jaar koning Luiz van Portugal stierf, werd voor de geneeskundige behandeling van enkele weken meer dan 300.000 frank betaald. Het honorarium, dat de Engelsche specialiteit dr. Mackenzie voor de behandeling van wijlen keizer Frederik ontving, wordt op 300.000 franks geschat. Iets zekers is daarover nooit bekend geworden. De *Reichsanzeiger* meldde indertijd: 'Onlangs deed in de bladen het bericht de ronde, dat professor Mackenzie voor de behandeling van den kroonprins omtrent 54000 mark zou hebben ontvangen. Naar wij vernemen, heeft deze som alleen betrekking op de beide reizen van den dokter van Engeland hierheen en terug. Het honorarium is daarbij niet begrepen, maar aan het goedvinden des keizers overgelaten.'

Een vennootschap van dokters te Londen, waartoe de beroemdste specialiteiten behooren, heeft voor eenigen tijd besloten, als overeenkomstig de etiquette bij vorstelijke personen voor elk consult 1000 guinjes of 12000 gulden te vragen.

Het publiek heeft tegenwoordig een ware manie, om de specialiteiten ook te raadplegen in gevallen, die volstrekt niet gecompliceerd zijn. Vooral dames meenen haar heil in den regel enkel bij de beroemdheden van den dag te vinden, waar ze uren lang in de antichambre moeten wachten, en dan na een paar minuten worden afgescheept, om dan gewoonlijk te hooren, dat zij zich aan de voorschriften van haar huisdokter maar moeten houden. Het gezond verstand moest haar toch zeggen, dat de gewone dokter zich veel meer moeite geeft, omdat hij het gestel en de gewoonten van zijn patiënten veel beter kent, en ook voor waarnemingen meer tijd heeft, dan de van alle kanten bestormde specialiteit, die zich van de hem geheel vreemde patiënten gauw afmaakt. Als de kunst van den huisdokter machteloos is, zal hij zeker zelf zijn patiënt naar een specialiteit verwijzen, maar deze in alle gevallen te consulteeren, is overbodig, en, naar het schijnt, vooral een kwestie van mode.

Nog iets over Klokken. -

Als aanvulling op hetgeen wij in nummer 7 van dezen jaargang over dit onderwerp schreven, deelt een belangstellend lezer ons nog het volgende mee:

De Nederlandsche klokken zijn algemeen bekend als de schoonstklinkende. Hierna volgen Frankrijk en België, terwijl Duitschland en Rusland zware klokken bezitten. Men kan zich hiervan overtuigen, als men, na te Aken met zijn wanluidende klokken vertoefd te hebben, van deze plaats langs Luik reist. Opvallend is het een beteren toonaard en harmonie te hooren. Hetzelfde verschijnsel doet zich voor als men, na Kevelaar te hebben bezocht, de grenzen overtrekt en de groote klokken hoort luiden van Venray, Uden, Vechel enz., die een wezenlijk muzikaal genot verschaffen. Reden genoeg voorzeker, om niet bij het buitenland ter markt te gaan, als men klokken noodig heeft.

De deugd eener klok bestaat in de *unison* van grondtoon, groote terts en quint; deze in de klok te gieten is het geheim der kunst, aan Nederland eigen, wat bij de Antwerpsche tentoonstelling in 1885 gebleken is.

Herstelling. -

Een onzer lezers, de heer S., oudkapitein, maakt ons opmerkzaam op een schrijffout in de noot, behoorende bij het bijschrift over Archimedes, in no. 4 van dezen jaargang.

In die root staat:

'Wij hebben dus $\frac{52\,x}{1000} + \frac{95\,(7482 - x)}{1000} = \frac{63 \times 7482}{1000}$

D e e l e n we de drie termen dezer vergelijking door 1000, dan krijgen wij:

$52\,x + 95\,(7482 - x) = 63 \times 7482$,' enz.

De opmerkzame lezer zal reeds onmiddellijk bemerkt hebben, dat dit de el en moest zijn v e r m e n i g v u l d i g e n .

Den heer S. onze dank voor zijn welwillende opmerking.

[Nummer 11]

Freiburg in Zwitserland en zijn Universiteit.

Een schilderachtig stadje, dat Zwitsersche Freiburg, als hangende tuinen zich slingerend om de glooiing van dien heuvel, aan drie zijden door de kristalheldere, snelvlietende wateren der Sarine bespoeld. En de groene valleien en lagere heuvelen in het rond, en de zilveren golven der Zwitsersche meren in de verte en de hemelhooge bergen met hunne spichtige toppen in het verschiet, welk een pracht en heerlijkheid in dat land!

Jaren van strijd en vervolging heeft het kleine Freiburg beleefd, maar den glans zijner schoonheid heeft het immer onbesmet bewaard; een volheid van frissche levenskracht komt uit die bergen u tegemoet.

In het jaar 1179 werd de ‘Vrije Burcht’ door een hertog van Zaehringen op een der Zwitsersche heuvelen gesticht, en na de veldslagen van Grandson en Morat, waarin zijne strijders wonderen van dapperheid verrichtten, in het jaar 1481 onder de vereenigde kantons opgenomen.

Geen onverzaadbare zucht naar uitbreiding van zijn grondgebied zette den Freiburger er toe aan, den grenspaal zijner stede te verplaatsen; in de bergpassen of op de vlakte der heuvelen verrees hier en daar een woning onder het loof der lindeboomen. Trouw aan vorst en godsdienst stond den Freiburger diep in het hart gegrift.

FREIBURG EN ZIJN UNIVERSITEIT. - DR. DECURTINS,
Lid van den nationalen raad van Zwitserland, mede-oprichter der Universiteit.

Toen in de zestiende eeuw de storm der Reformatie over Europa ging, bood het kleine Freiburg het woest geweld der hervormers moedig het hoofd, met zeldzame volharding het katholiek geloof - de bron van zijn bloei en levensvatbaarheid - verdedigend en bewarend; en zie, bekoorlijk als de jeugd met rozengloed op de frissche wangen en vol levenslust in de fonkelende oogen, zoo lacht het schilderachtig stadje u tegen.

Een gedeelte van Freiburg ligt op de hooge vlakte van het schiereiland, langs welks steile boorden de wateren der Sarine ruischen; een ander daalt langs den sterk glooienden heuvel af tot diep in de vallei, tot aan de oevers der rivier. Daar verrijzen de bolwerken, waar vroeger de oorlogskreten schetterden van Freiburg's kloeke mannen, daar ook de monumenten des vredes en der liefde, kloosters en stichtingen van barmhartigheid. Op de vlakte der bovenstad staren trotsche gebouwen pralend u aan; breede pleinen en straten, in lateren tijd aangelegd, strekken zich voor u uit. Daalt men langs de trap, die van het plateau der hooge bergvlakte naar de benedenstad leidt, dan ziet men de overblijfselen uit vroegere dagen, in bochtige straatjes de oude woningen met kegelvormige daken, donkerbruine muren met kleine vensterruiten in een omlijsting van mat gekleurd glas; andere in het midden van bloeiende tuinen gelegen; weer andere, eenzaam als de kluis van een eremiet, opgeworpen tegen den rand van een bergkloof, onder het koepeldak van een lommerrijken den tegen regen

en wind beschermd; altegader een aangenaam contrast van het landelijk en nijverheidsleven, een beeld *enrelief* der verschillende leeftijden van een stad, van haar verleden en heden.

Een heerlijk uitzicht op de Freiburgsche natuur levert het terras van het voormalig hotel Zaehringen. Dit terras ligt als een balkon in haast perpendiculaire richting op den rand eener steile rots. Aan de eene zijde bemerkt men de beroemde van ijzerdraad gevlochten brug,[1]

(1) Zie over Freiburg: X. Marmier, Voyage en Suisse, en C. Cornaz-Vulliet: En Pays Fribourgeois.

hangende boven een nonderd en tachtig voet diepen afgrond en over een lengte van negenhonderd voet twee heuvelen met elkander verbindende; een grootsch tafereel, dat kunstrijk vlechtwerk hoog in de lucht met het lichtblauwe firmament tot achtergrond en de toppen van twee bergen tot kolommen. Recht voor u uit verrijst een heuvel, welks kruin met torens gekroond is. Het is een ruïne, overgebleven uit den tijd van Freiburg's veldslagen en triomfen, een kostbaar gedenkstuk uit de roemvolle dagen, waarin de Tyrtaeus van Helvetië, Veit-Veber, zijn van geestdrift gloeiende strijdliederen zong. In de nabijheid van een dier torens zweeft een andere hangende brug hoog in de lucht, hooger nog dan de eerste, maar zoo licht dat een kindervoet haar doet schommelen.

En tusschen deze twee heuvelen strekt de liefelijke, groene weide zich uit, ver weg het bekoorlijke dal van Gotteron in. Dat is de uitverkoren plaats van Freiburg's arbeiders bevolking. Een bochtig pad kronkelt wispelturig door de velden heen; hier en daar glinstert het water eener frissche beek, die door hare krachtige strooming de zaagmolens in beweging brengt. Op den dag is het daar één leven, één arbeid en al in de vallei. Des avonds ademt alles er de kalme rust der tevredenheid. Bij het kleppen van den Angelus komen de kinderen uit de velden dartelend en spelend aanhuppelen, als was het de stem der hemelsche moeder die riep, en hun aardsche moeder knielt met hen neder om te bidden tot de Onbevlekte, dat zij die teedere bloemen bescherme en smetteloos rein beware als de blanke leliën der vallei. De landman brengt zijn paarden naar den stal; de zaagmolen krast niet meer; de hamer ligt onbeweeglijk op het aambeeld; de arbeid is gestaakt. En in het schemerlicht van den avond zetten de ouden van dagen zich neder aan de posten hunner landelijke woning, keuvelend en koutend met hun geburen en zich lustig vermakend over de jonge mannen en meisjes, die langs het kronkelpad der vallei bij groepen van tien, twaalf in hun schilderachtig costuum voorbijtrekken onder vroolijk gescherts of blij gezang, dat het klinkt over de stille velden.

Van het balkon, waarop wij ons geplaatst hebben, ziet men op den heuvel, langs welks helling de Freiburgsche tuinen bloeien, boven de gebouwen uit de breede kruin van een hoogen lindeboom. Die boom, staande op een der pleinen in het midden der stad, is een voorwerp van eerbied en trots voor iederen Freiburger, een levend beeld ook van het poëtisch karakter der Zwitsers. Onder het volk gaat de legende rond, dat na den roemrijken slag van Morat een jeugdig krijger uit den Vrijen Burcht in woeste vaart van het slagveld kwam aansnellen, in zijn hand wuivend met een bloeienden lindetak, den palm der overwinning. ‘Victorie, victorie!’ riep hij met geestdrift uit en uitgeput van vermoeienis zeeg hij stervend neder. Op de plaats waar hij stierf plantte men den tak van den lindeboom, hij sloeg zijn wortelen in den geheiligden grond; daar rees een twijg omhoog, daar ontwikkelde zich met den loop der jaren de teedere stengel tot een krachtigen, lommerrijken boom, in welks schaduwen reeds vijftien geslachten den roemvollen held hebben herdacht. Nu is zij oud, de linde, eerbiedwaardig om hare jaren en beteekenis, maar frissche levenskracht doorstroomt haar nog, al worden hare takken als de armen van een grijsaard ondersteund.

Freiburg is altijd geweest en is nog steeds een stad van godsdienst, en gelijk zij den moed harer helden verheerlijkt heeft in het oprichten van monumenten, zoo ook heeft zij in verschillende eeuwen uiting gegeven aan haar godsdienstig gevoel door de stichting van drie grootsche gebouwen: de St.-Nicolaaskerk, het college der Jesuïeten en de over de gansche wereld beroemde Staatsuniversiteit.

De Kathedraal van den H. Nicolaas werd gebouwd ongeveer een eeuw na de stichting van Freiburg, de toren werd eerst op het einde der vijftiende eeuw voltooid. Een treffende geschiedenis van het geloof en patriotisme der Zwitsers is er aan verbonden. Omtrent het jaar 1450 werden eenige patriciërs van Bern wegens poging tot opstand door Albrecht van Oostenrijk gevangen gezet te Freiburg in Breisgau. Daar zagen zij in de nabijheid hunner gevangenis den majestueuzen toren der Freiburgsche Kathedraal en besloten, eenmaal verlost, in het Zwitsersche Freiburg een zelfde kunstwerk tot stand te brengen. Eenige jaren later werd de eerste hand aan dit kostbaar gedenkteeken gelegd. De breedte zijner basementen, de bevalligheid zijner proportiën, de ranke torentjes en lichte kolommen langs de vier hoeken maken een grootschen en aangenamen indruk. De voorgevel der Kathedraal - een rijk beeldhouwwerk - stelt het laatste oordeel voor.

Maar van hooger waarde dan deze kunstgewrochten is de kostbare schat, dien Freiburg bewaart in de kerk van het College St. Michel, het heilig gebeente van den Hollandschen Gelukzalige Petrus Canisius. Het geloof der Freiburgers heeft ter eere van dien heilige in genoemde kerk een smaakvolle kapel gebouwd. Het feest van den zalige, naast St. Thomas van Aquino de tweede Patroon der Universiteit, wordt jaarlijks den 27^{en} April met grooten luister gevierd. Als om haar wetenschappelijken arbeid onder zijne krachtige bescherming te plaatsen, heeft dien dag de plechtige opening van het zomersemester der Universiteit plaats. Dit beroemde College werd door de Paters der luisterrijke Jesuïeten-orde gesticht. De naijverige Protestanten echter, wien de bloei dezer school, die een achthonderd leerlingen een godsdienstige en wetenschappelijke opleiding schonk, een doorn in het oog was, vorderden in 1847 hare opheffing en verbanning der Jesuïeten. Men moest zwichten voor dien zoo onrechtmatigen eisch; de Jesuïeten, mannen uitmuntend door deugd en geleerdheid, werden met ruw geweld verdreven, het huis ontheiligd. Gewapend trok een bende Calvinisten, huichelaars van vrij onderzoek, het College binnen en vernielde alles wat onder haar bereik kwam. Als door een wonderbare bescherming van Gods Voorzienigheid bleef Petrus Canisius' graf ongeschonden. En toen er rustiger tijden waren aangebroken, vertrouwde Freiburg's regeering het College toe aan de leiding van wereldgeestelijken, die ook thans nog het werk hunner beroemde voorgangers met ijver voortzetten. Ook was de bevolking van Freiburg door den gezegenden invloed der paters Jesuïeten te diep van het catholicisme doordrongen geworden, om zich de Calvinistische dwaalleer te laten opdringen. Freiburg bleef ondanks de geweldige pressie der Calvinisten het katholiek geloof hoog houden en ongekreukt bewaren, en het is den Jesuïeten een eer en voldoening, door hun arbeid onder het goede volk de oprichting der vermaarde katholieke Staats-universiteit te hebben voorbereid en vergemakkelijkt.

In October 1889 verspreidden de dagbladen het verblijdend bericht, dat deze lang gewenschte stichting geopend was. Dit nieuws wekte in en buiten Zwitserland groote verwondering. Men had niet gemeend een plan, waaraan zoovele moeilijkheden vast waren, zoo spoedig volvoerd te zien. In den tijd van drie eeuwen was de oprichting eener Universiteit honderddertigmaal voorgedragen, maar telkens had men om geldgebrek en den naijver der Zwitsersche kantons het plan moeten opgeven. Rapperswijl, Rorsbach, Bremgarten, Luzern en Locarno werden successievelijk aangewezen, maar van den beginne af eischten de Freiburgers deze eer voor zich op. Door een gelukkige financieele operatie had het gouvernement van Freiburg een

winst van twee en een half millioen franks gerealiseerd. Den 24en December 1887 werd door den Grooten Raad besloten, dit kapitaal voor de oprichting eener Universiteit aan te wenden; den 4en October 1889 werd de rente er van besteed tot dekking der onkosten, welke men bij de opening der hoogeschool verplicht was te maken. Intusschen had men een voldoend aantal geleerde mannen, wier naam een goeden klank had, voor het professoraat aangezocht, zoodat in die zelfde maand van het jaar 1889 de Universiteit kon worden geopend met twee faculteiten, die van het recht en de letteren.

Uit het bovenstaande heeft men reeds begrepen, dat de Freiburgsche Universiteit in eigenlijken zin een S t a a t s universiteit is.

Als zoodanig wordt zij ook in het buitenland erkend; hare studenten kunnen dus onder bepaalde voorwaarden aan iedere hoogeschool tot de universitaire examens worden toegelaten.

Dat zij bovendien een *Katholieke* hoogeschool is en blijven zal waarborgt haar de bevolking van Freiburg, Katholiek van top tot teen. Op deze voorwaarden dan ook alleen, dat zij eene katholieke zou zijn, vorderden de Freiburgers de oprichting dezer hoogeschool voor zich en dit te meer, wijl in verscheidene kantons reeds vrije universiteiten zijn opgericht en die van Freiburg, tenzij zij eene Katholieke ware, dus geen reden van bestaan zou hebben.

Dr. Python, Staatsraad en Minister van onderwijs, een man met een warm Katholiek hart, had echter volkomen begrepen, dat aan de stichting eener Katholieke universiteit de goedkeuring van den H. Stoel niet mocht ontbreken. Leo XIII toch heeft van het begin zijns Pontificaats af bijzonder zijn arbeid gewijd aan de verspreiding der Katholieke wetenschap over de wereld, en in zijn encyclieken, breven en allocuties er herhaaldelijk op aangedrongen, het onderwijs een echt Katholiek karakter te geven. 's Pausen ingenomenheid met de oprichting der Freiburgsche universiteit was dus te voorzien. Dr. Python, Dr. Decurtins, Nationaal-raad, en de Dominicaan Berthier, de drie grondleggers der Universiteit, traden in onderhandeling met het pauselijk hof, met het verblijdend gevolg, dat Paus Leo XIII zijn zegen schonk aan hun plan en in een Breve van 1 Augustus 1889 zijne levendige vreugde over de nieuwe stichting openlijk uitsprak. Bijzonder stelde Leo XIII belang in de theologische faculteit, welke Hij wenschte op te dragen aan professoren der Orde van den H. Dominicus, de bewaarster dier rijke schatten van wetenschap, door den engel der school, Thomas van Aquino, aan de Kerk geschonken. Decurtins bespoedigde de uitvoering van 's Pausen wensch. Door zijne bemiddeling werd den 24en December1890 een overeenkomst getroffen met den Generaal der Dominicanen, pater Larocca, waarbij de theologische faculteit aan de professoren dier orde werd toevertrouwd.

Deze overeenkomst werd den 31en December door het gouvernement van Freiburg bekrachtigd, zoodat de theologische faculteit een jaar na die van het recht kon worden opengesteld. De eerste rector magnificus was de Dominicaan Pater Joachim Berthier, een man van groote bekwaamheid en wiens laatste werk, een rijk geïllustreerde commentaar op Dante's *Divina comoedia*, door ongeloovigen zoowel als Katholieken met uitbundigen lof is begroet geworden.[1)]

Bij de jaarlijksche rectorskeuze vond hij een bekwaam opvolger in Dr. Sturm, professor bij de philosophische faculteit, wiens lessen in de klassieke philologie en archeologie getuigen van eene zeldzame geleerdheid.

Tot deken der theologische faculteit koos men voor dit studiejaar (1893-1894) den Dominicaan Mandonnet, professor in de kerkelijke geschiedenis. Van zijne hand zag

1) Van Berthier verschenen Tractatus de locis theologicis. - L'étude de la Somme théologique de S. Thomas d'Aquin.

eenigen tijd geleden een belangrijk werk het licht over den invloed der Dominicanen en de leer van St. Thomas en Aristoteles op Columbus' ontdekkingsreizen.[2)]

De Dominicanen, thans 10 in getal, bewonen met een zestigtal studenten der theologische faculteit een ruim, doelmatig ingericht gebouw ‘Dominicaner-convict’ geheeten, dat, op een

2) P. Mandonnet. Les Dominicains et la découverte de 1'Amérique. Lethielleux, Paris, 1893.

der schoonste en hoogste punten der bovenstad gelegen, een verrukkelijk uitzicht biedt op de heerlijke Freiburgsche tuinen, velden en bergen.[1)]

(*Slot volgt.*)

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.
(*Vervolg.*)

Duberly verkeerde in de grootste ongerustheid; daarbij had hij zoo pas een andere jobs tijding ontvangen en kon zich nu niet rustig houden; hij liep van de eene kamer naar de andere, keek uit het raam, ging naar de deur, naar de keuken om met de meiden te praten en snelde eindelijk naar voren, toen het rijtuig bleef stilstaan.

'Goddank! Goddank! dat ik jelui terug heb. Dat is het voornaamste. Het andere zal zich wel schikken, ja, ja, dat schikt zich wel. Ben je nat, Celeste, en ben je erg geschrikt, Bertha? Kom hier! Ik heb de kachel maar in de huiskamer laten aanmaken en Trees een kop thee laten zetten. Een ongeluk komt toch nooit alleen.'

'Maar wat is er toch in 's hemelsnaam gebeurd?' vroeg Bertha, die allen doorgestanen schrik vergat, bij het zien der geheimzinnige wenken van haar man.

'Ja, straks, straks,' en hij meende al heel slim en verstandig te zijn door niets te zeggen en maar knipoogjes te geven in de richting van Celeste, die natuurlijk dadelijk begreep, dat zij te veel was en naar boven ging, naar haar kamertje.

'Wat is er?' haastte Bertha zich te vragen, zich nauwelijks tijd gunnend, haar mantel en hoed af te werpen.

'Hij is weg!'

'Wie, Ferdinand?'

'Neen, neen! Die vagebond!'

'Cesar Wegers! En waar is hij heen?'

'Ja, wist ik dat maar! Jean kwam het mij vertellen, dat hij van morgen niet opgestaan was; hij had hem pap op bed gebracht, hij hoestte zoo erg en zeide dat hij maar onder de dekens wilde blijven. Dat vond hij heel best, en tegen etenstijd wilde Hubertine hem zijn soep brengen en daar vond zij den vogel gevlogen, het bed leeg en hij weg met mijn kleeren aan.'

'En wat heb je toen gedaan?'

'Ja, wat zou ik doen? Ik kon hem toch niet door de politie laten zoeken, want de politie heeft niets met hem te maken. Ferdinand is dadelijk er op uit gegaan om hem te zoeken en nu is hij nog niet terug, - ik ben zoo ongerust.'

De bevende handjes van mevrouw Duberly konden er niet in slagen, de keelbanden van haar hoed los te strikken.

'Als ik toch niet thuis ben,' zuchtte zij, ''t was alles zoo goed geregeld, zoo goed! Hij zou daar een leven hebben als een prins. Ik heb zijn kamer gezien en het heele gesticht, den tuin, alles even keurig en proper. En nu is hij weg - en wat een idee om

1) In het Dominicanerconvict kan ieder student der theologische faculteit worden opgenomen. Het jaarlijksch kostgeld bedraagt 550 franks.

hem door Ferdinand te laten zoeken. De jongen, die hier geen weg of steg kent! Dat is weer net iets voor jou, zoo iets onbedachtzaams.'

En zij begon te schreien. Duberly, die nooit zulk een uitbarsting van zijn verstandige, kalme vrouw had bijgewoond, verloor het laatste restje overleg dat hem bijgebleven was, en liep zenuwachtig naar buiten.

'Andermanskind! De eenige zoon, wat zal mijn broer zeggen als hem een ongeluk overkomt,' klaagde zij, en nu voor 't eerst voelde zij, hoe Ferdinand toch ook een plaats bekleedde in haar genegenheid en hoe treurig zij het zou gevonden hebben, als hij slecht te pas kwam. 'Dat is de heele kerel niet waard, mijn eigen neef er aan op te offeren.'

Zij vergat in haar opgewondenheid, dat, toen Duberly, op Ferdinands eigen verzoek, hem uitzond, het nog prachtig zonnig weer en klaarlichte dag was.

Haar man liep intusschen naar boven en waarschuwde Celeste op half wanhopenden toon:

'Och, Celeste, kom gauw naar beneden, moeder is zoo erg van streek.'

'Maar waarom toch, vader?'

Nu begreep hij plotseling, dat Celeste de eigenlijke reden van hun aller ontroering niet weten mocht, en in zijn besluiteloosheid greep hij het eerste, beste voorwendsel aan.

'Och kind! dat komt door neef Ferdinand! Die is in dat hondenweer uitgegaan met een boodschap voor mij, en nu is tante bang, dat hij verongelukt is.'

Nu werd ook Celeste doodsbleek; dat Ferdinand zich nu buiten bevond, had zij op zich zelf wel niet zoo erg gevonden, maar als moeder er zich ongerust over maakte, dan was het zeker iets heel ergs, en toen dacht zij aan hetgeen moeder daar even gezegd had en dat nu haast klonk als een profetie: zonneschijn gevolgd door regen, vreugd door verdriet. Zou hun een ongeluk wachten, een groot ongeluk?

Bevend en bijna schreiend, kwam het meisje beneden en trachtte haar pleegmoeder te doen bedaren, maar gelukkig, het onweer trok weg, de zon brak door de wolken en ook Ferdinand kwam thuis, kletsnat, met een buil op zijn voorhoofd en schrammen aan de handen, door neervallende takken veroorzaakt.

Zijn tocht was natuurlijk mislukt. Nergens had hij den voortvluchtige ontdekt, maar zooveel hartelijkheid en goedheid als hij hier ontving was hem nooit ten deel gevallen; zelfs tante scheen veranderd, geen moeder kon hem met teerder zorg koesteren dan de anders een weinig afgemeten en berekenende vrouw. Voor hem, die na zijn moeders dood nooit hartelijke verzorging had ondervonden zou die behandeling anders een ware verkwikking zijn geweest; nu echter vervulde zij hem slechts met des te meer schaamte en wroeging. Meer dan ooit voelde hij, hoe hij zooveel goedheid onwaardig was, nu hij inzag, hoe die achtenswaardige menschen hem inderdaad geheel als een lid hunner familie beschouwden, terwijl hij al die weldaden met de zwartste ondankbaarheid vergold.

XII.

Een week verliep na deze gebeurtenissen; Ferdinand had zich met ijver gezet aan het gelegenheidsstukje; de geest was over hem gekomen; hij schreef met een vuur en een gloed als nooit te voren. Hij had ongelukkig slechts in zijn eigen gemoed te lezen om te weten welke gevoelens den verraderlijken prins moesten bezielen bij zijn valsche daad en genoeg zelfverwijten had hij zich zelf gedaan, om niet lang te

zoeken naar de treffende maar waardige woorden, die de oude, diep beleedigde koning zijn onwaardigen neef toevoegde na de ontdekking van diens verraad.

Toen hij Celeste dit gedeelte voorlas, barstte zij in tranen uit en zeide diep bewogen:

'Ach! neef! 't Is veel te mooi, veel te aandoenlijk, zij zullen nu allen aan 't schreien gaan en dat moest toch eigenlijk niet op zoo'n vroolijk feest!'

Ferdinand durfde onder haar reinen, bewonderenden blik de oogen niet opslaan; wat voelde hij zich nu klein en erbarmelijk laag tegenover het meisje, dat zijn vader - hij hoorde diens minachtende stem - verachtelijk de dochter van een vagebond zou noemen, een Van Rhoden onwaardig.

'U kan er aan veranderen, Celeste, wat u wil,' antwoordde hij, 'ik heb geschreven wat mij in den geest opkwam en de ziel vervulde.'

'O 't is heel mooi!' verhaalde het meisje, 'en oom en tante zullen het prachtig vinden, maar voor die boerenkinderen,' en hier lachte zij even, 'is het veel te hoog en te... te onbegrijpelijk.'

Op diens laatsten brief had Ferdinand zijn vader niet geantwoord; hij vond het rustig en kalm niets meer van hem te hooren; met angst en schrik zag hij den brievenbesteller steeds naderen en hij slaakte een zucht van verlichting, als deze niets had voor zijn adres.

Maar die rust zou niet lang duren; er kwam weer een brief met het bekende handschrift van den ouden heer Van Rhoden, uit welks trekken een schriftkenner ongetwijfeld een nijdig, heerschzuchtig karakter zou erkennen.

'Ferdinand!' stond er boven op en deze korte aanspraak beloofde al heel weinig goeds.

'Mijn laatste brief is niet door u beantwoord.

'Ik gun mij de vrijheid - want tegenwoordig is het mode dat ouders zich in alle vormen der beleefdheid tot hun kinderen moeten wenden - u te vragen, hoe uw zaken daar ginds staan. Het is mijn bedoeling volstrekt niet, u tot dienstknecht te maken van dien pottebakker, met wien mijn zuster in een ondoordacht oogenblik getrouwd is; als gij klerk wilt spelen, kunt gij het even goed doen op mijn kantoor, dat wint er nog ten minste een uit, maar dit hebt gij nooit gewild, dit vondt gij beneden u, notarisklerk te spelen, en nu blijft ge maanden lang bij die menschen hangen. Ik hoor niets van het eigenlijke doel van uw verblijf ten hunnent en ik moet dus hieruit opmaken, dat het u daar bijzonder goed bevalt en gij misschien wel idée hebt, u daar voor altijd te vestigen, misschien dat gevonden of opgeraapte kind wel te trouwen. Hiertoe, dat begrijpt ge, ontvangt ge nooit of nimmer mijn toestemming, tenzij het de voorwaarde is om het Duberly-geheim te verkrijgen; dan zult ge altijd wel een voorwendsel vinden om, zoodra gij het weet, alle betrekking tot dat kind te verbreken.

'Schrijf me eens oprecht hoe gij er mede staat? Is het nu politiek of vadsigheid, die u zoo lang doet zwijgen? Bedenk dat de tijd dringt; ik vrees dat ik den winter niet meer halen zal met mijn crediet, en wat dan? Een vlucht naar Griekenland, daar pas ik voor; de kogel dat is het eenige wat mij nog aanlokt, maar neen, zoover zal het niet met mij komen. Ik heb nog een zoon, die zal zijn vader redden, kost wat het kost! Aan u heb ik een groot gedeelte van mijn fortuin opgeofferd, aan u is het ook mij te helpen, nu de nood zoo dringend wordt.

'Laat mij dus nu spoedig iets van je hooren, mijn beste, goede jongen! Vertel me dat je het kostbare geheim op het spoor zijt en dan zullen wij zien er geld uit te maken. Ik ben reeds in correspondentie met den eigenaar van een groote ceramiek fabriek uit Londen, die mij f 100.000 heeft geboden voor het geheim der Duberly's. Ik wil echter anderhalve ton hebben; begrijp dus wat het waard is voor kenners.

‘Die oude uil van een Duberly vermoedt hoogstwaarschijnlijk niet, welk een schat hij bezit; het is dus billijk, dat anderen die het wel weten er gebruik van maken.

‘Verbeeld je, als ik er de f 150.000 voor kreeg, dan kon ik mijn verplichtingen vervullen en hield nog genoeg over om met u samen netjes te leven. Stel dus alles en nog eens alles in het werk om die lui dat geheim te ontfutselen. Ik hoop maar dat ge op den goeden weg bent en dus mij heel spoedig verheugen zult met dat blijde bericht.

‘Wanneer je het alleen kunt krijgen door het meisje ten huwelijk te vragen, dan moet je het in 's hemels naam maar doen, doch dit is een uiterste, waartoe je niet dan in den grootsten nood moet overgaan, want hoe spoediger je alle banden verbreekt, na je doel bereikt te hebben, hoe beter.

‘Ik vergat je nog te melden dat het grootste geheim die geheele onderhandeling zal bedekken. Je oom hoeft niet eens te vermoeden dat hij bestolen is, nog minder dat het door u geschied is. Het nieuw soort porselein komt plotseling ter markt, niemand behoeft te weten op welke wijze; dus gij behoeft niets te vreezen, zelfs niet den toorn van uw geliefde oom en tante.

‘In spanning wacht ik een schrijven van u af: het liefst u zelf beladen met het kostbare geheim.

In afwachting

UW VADER.

Ferdinand frommelde driftig den brief in elkander; hoe nader de ontknooping kwam, hoe meer de slechte karaktertrekken van Van Rhoden te voorschijn traden. Terwijl het instinct van zelfbehoud alles overwoekerde wat er nog goeds en nobels in zijn hart was overgebleven, na een leven geheel aan egoïsme en zucht naar genot gewijd, kwamen juist bij zijn zoon al de kiemen, door een goede moeder in zijn hart gelegd en later door onkruid verstikt en door dorheid verdroogd, op en schenen een schitterenden bloei te beloven, indien niet telkens de vernietigende adem van zijn vaders theorieën ze kwam dooden.

Hij ging zijn kleine kamer op en neer. Wat zou hij doen?

O, als zijn vader geweten had, dat hij reeds sedert acht dagen met dat geheim onder zijn hoofdkussen sliep, het geheim, dat zoo ontzaglijk veel waard was, meer dan hij dacht; het geheim, dat voor zijn vader redding van armoede en schande beteekende! Hij nam het boekje, dat nog altijd gesloten was, in zijn hand en keerde het telkens en telkens om.

Dat was nu het geheim, waarom zijn eigen vader wilde, dat hij misdadig zou worden. Meer dan ooit zag hij de kloof, die zijn eigen gevoelens scheidde van die van den ouden heer Van Rhoden; die kloof was nu nog wijder geworden, nu hij in deze omgeving had leeren kennen, wat werkelijk goed en edel was.

FREIBURG EN ZIJN UNIVERSITEIT. - P.FR. BERTHIER, O.P.
Professor in de theologie.

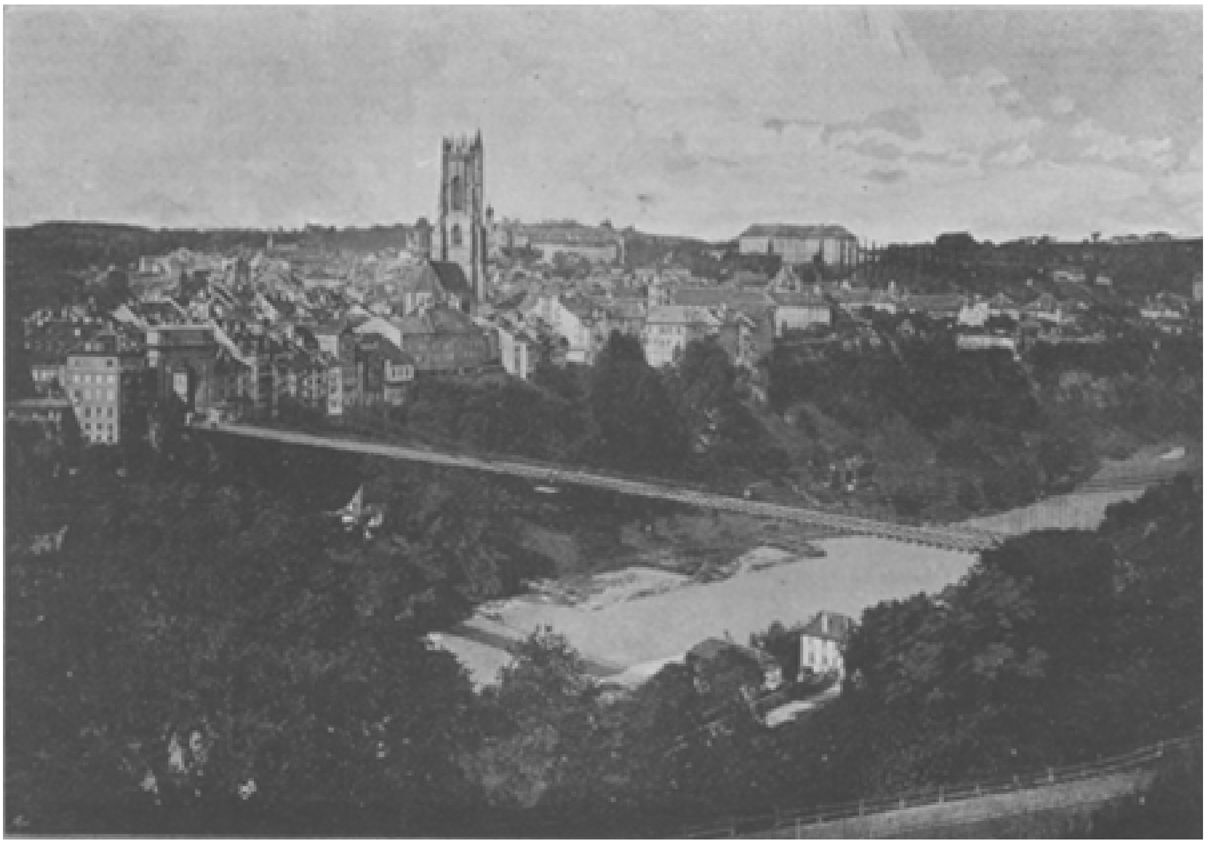

FREIBURG EN ZIJN UNIVERSITEIT.
- Gezicht op de stad met de hangende brug.

Niets gemakkelijker schijnbaar dan het boekje te verzenden, en toch, niets zoo moeilijk. Als hij het deed, dan voelde hij het duidelijk was hij reddeloos verloren Dan scheidde hij zich voorgoed van alle menschen, die hij bewonderde en hoogachtte, van zijn moeder, van zijn oom en tante Duberly, van Celeste, maar kon hij nu zijn vader ongelukkig laten worden? Hij kende dien man met zijn eigenaardig, stijfhoofdig karakter, zijn hevige hartstochten van toorn en geldzucht; hij wist, dat, zoo hij zijn vader ronduit schreef dat hij afzag van zijn misdadig voornemen, deze onmiddellijk den revolver zou laden om er zich mede dood te schieten.

En nu Ferdinand weer begon te gelooven, nu God, hemel en hel voor hem geen ijdele woorden meer waren, zooals voorheen, nu huiverde hij ook voor het lot, dat zijn vader na zulk een dood wachtte.

Mocht hij al die ellende over den man doen nederkomen, die, hoe onwaardig ook, toch zijn vader was? Maar mocht hij niet nog minder zich schuldig maken aan diefstal, bedrog, verraad?

O dat boekje! Wanneer hij dat ten minste niet in handen had gehad, de verleiding zou zoo groot niet wezen; hij kon zijn vader dan schrijven, om hem te zeggen, dat hij er geen kans toe zag, het geheim te vernemen, hij zou de Duberly's verlaten en ergens anders zijn geluk beproeven. Hij wist niet waar, hij wist niet hoe en zijn hart kromp pijnlijk ineen bij de gedachte, dat hij met zijn zwak karakter weer geheel alleen zou staan in de wereld met niets om aan zijn neigingen weerstand te bieden, dan de herinnering aan dit bevoorrechte plekje grond. Maar nu kon hij dat niet meer doen! O als het waar

HET WONDER VAN NAÏM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LOUIS FELDMANN.

was dat alles geheim kon blijven, dat nooit de Duberly's zouden weten hoe schromelijk hij hun gastvrijheid had vergolden! Maar nog geen seconde vertoefde hij bij deze gedachte. Neen, zijn schuld zou er niet kleiner om zijn, hij moest en zou het boekje doen verdwijnen, maar waar?

In dezen tweestrijd stak hij het weer bij zich en ging toen buiten om te trachten, in de vrije lucht zijn gedachten te verzamelen en misschien tot een besluit te komen.

XIII.

Van Cesar Wegers had men niets meer gehoord, geen spoor meer gezien; het scheen of hij onder de aarde verdwenen was, zoo onzichtbaar had hij zich gemaakt. Celeste bekommerde zich weinig om den bedelaar, van wiens betrekking tot haar zij niets vermoedde. Bertha had haar man op het hart gedrukt, het meisje voorloopig niets daarvan te zeggen; zij zou het toch altijd vroeg genoeg hooren.

Tegen den avond ging Celeste altijd naar een schuur bij het begin van het dorp; daar kwamen de kinderen dan bij elkander, die zij leerde zingen en die zij nu het gelegen-heidsstukje van Ferdinand wilde laten opvoeren.

Het was nauwelijks tien minuten van het huis gelegen en Celeste dacht er niet aan, anders dan alleen dien korten weg te maken. Ieder kende haar als juffrouw Duberly, ieder achtte haar en mocht haar gaarne lijden, want de weldadigheid en goedheid der familie waren algemeen bekend en niemand zou het haar dus lastig maken, wanneer zij naar huis ging, zelfs alleen.

Het donker begon reeds te vallen, toen zij als naar gewoonte het pad, dat tusschen hooge struiken zich kronkelde, langzaam afliep; zij was in gedachten verzonken over den mooien avond, over de toebereidselen tot het feest; zij herhaalde onwillekeurig de laatste regels van het lied, dat Ferdinand zoo mooi had gemaakt om de deugden van haar pleegouders te verheerlijken en zocht naar een geschikte melodie om het haar leerlingen te doen zingen; in gedachte plukte zij eenige blaadjes af van de struiken, die langs haar groeiden.

Daar schrikte zij plotseling hevig, een knokerige hand legde zich op haar arm, zij gaf een gil, keek om en ontwaarde toen vlak bij haar schouder het havelooze gezicht van den vagebond.

‘Laat mij los, laat mij los!’ gilde zij, ‘leelijke man, wat kom je hier doen? Wat heb je met mij te maken? Ik zal den marechaussee....’

‘De marechaussee! Wat ik met je te maken heb? Dat weet je niet, dat hebben zij je niet gezegd, maar nu zal je het toch hooren, je moet met mij mee, ver met mij mee naar Amerika.’

‘Naar Amerika!’ en Celeste begrijpend, dat zij met een krankzinnige te doen had, besloot tijd te winnen.

‘Wat zou ik daar doen in Amerika? Ik heb het hier veel te goed bij mijn ouders!’

‘Je ouders! Dat zijn je ouders niet! Weet je wie ik ben?’

‘Neen, hoe kan ik dat weten?’

‘Ik ben je vader, je eigen vader!’

Celeste had moeite haar lachlust te bedwingen. Zij vond de gedachte dat die vagebond haar vader was, te kluchtig om waar te kunnen zijn; maar nog altijd hield

zij het voor de gril van een waanzinnige en hoewel inwendig bang, besloot zij zich moedig te toonen.

'Nu dan,' zeide zij, 'als u mijn vader is, moet u mij geen pijn doen en mijn arm loslaten. Wil u, dat ik naar Amerika mee ga, dan moeten wij dezen weg afloopen en dan komen wij er stellig!'

'Neen, neen, dien weg ga ik niet! Dan kom ik weer bij die menschen, die mij mijn kind hebben ontstolen en die mij nu willen zenden naar een gesticht, maar ik wil het niet, ik wil het niet, ik laat mij niet opsluiten en mijn kind moet met mij mee, waar ik ook ga!'

'Nu is het genoeg.' zeide Celeste, hoe langer hoe angstiger voor zijn groote, holle oogen, die haar verward, angstig en toch met een soort van strakke beslistheid aanstaarden; 'de grap heeft nu lang genoeg geduurd. Laat mij maar los!'

Maar hij greep haar nog steviger in zijn harde vingers, die als klauwen haar polsen omsloten.

'Neen, je gaat met mij mee, Celeste, mijn dochter, mijn eenig kind! Je bent van niemand anders dan van mij; die menschen hebben niets op je te zeggen zoolang als ik leef!'

Hij duwde haar tegen de struiken, Celeste trachtte zich te ontworstelen, maar hij liet haar niet los.

'Je moet mee,' herhaalde hij telkens met zijn schorre stem, 'met je vader, den eenige, die recht op je heeft.'

'U is mijn vader niet,' riep Celeste, 'dat weet ik beter,' en trachtte zich los te werken, maar het wilde haar niet gelukken, toen eensklaps onverwachts hulp kwam opdagen. Ferdinand, die het geroep hoorde van den anderen kant der weide, liep die geheel over, drong tusschen de struiken en greep Wegers bij de armen.

'Laat haar met rust, Wegers!' zeide hij, 'en doe eenvoudig wat van je verlangd wordt. 't Is tot je welzijn.'

Celeste hoorde verbaasd zijn woorden aan; wanneer Ferdinand hem met geweld van haar aanvaller had bevrijd, zou zij het begrepen hebben, nu echter kon zij zich van zijn bijna beleefde terechtwijzing geen denkbeeld vormen, maar de naam Wegers trof haar oor en deed plotseling haar bloed stilstaan.

'Zij is mijn dochter, ik wil haar terughebben,' zeide Wegers, terwijl Ferdinand stevig zijn polsen in de zijne hield, zoodat Celeste nu vrij was; 'het gerecht zal mij helpen, al ben ik maar een bedelaar.'

'Is dat zoo?' vroeg het meisje bevend, 'dat is toch de waarheid niet? Hoe kan ik zijn dochter zijn?'

'Celeste! Ga naar huis! Zoo spoedig mogelijk,' riep Ferdinand haar in het Fransch toe, terwijl hij zooveel hij kon den half wijzen, half dronken man tot bedaren trachtte te brengen.

'Waarom moet je mij beletten mijn dochter te omhelzen?' vroeg hij op half huilenden toon: 'waarom bemoei jij je met zaken, die je niet aangaan? Celeste is mijn kind; in twintig jaar heb ik ze niet gezien. Nu moet zij bij mij blijven.'

'Maar Wegers,' begon Ferdinand, toen het meisje buiten bereik zijner stem was, 'luister verstandig toe! Wat heb je nu je dochter aan te bieden? Niet eens een dak boven haar hoofd. Je wilt haar toch niet laten bedelen? Zij is daarvoor niet opgevoed. Die goede menschen, die levenslang voor haar hebben gezorgd, willen je in alles helpen, zij willen je ook je kind teruggeven, maar dan moet je een rustig, behoorlijk leven leiden.'

‘Neen, ik wil haar terughebben, zij moet mij gehoorzamen. Zij moet geld voor mij verdienen; zij zeggen, dat zij dat geheim der Duberly's kent en dat is schatten waard.’

Ferdinand werd doodsbleek; die man was zeker ook in dienst van menschen, die evenals zijn eigen vader aasden op het kostbaar geheim van zijn ooms uitvinding en die hem nu opstookten en misschien betaalden om door Celeste het te weten te komen.

‘Wegers,’ zeide hij na een oogenblik nadenkens, ‘geef mij den arm. Ik heb niets te zeggen, noch over je dochter, noch over de familie Duberly; ik zie alleen dat je oud bent, ziek en zwak en geen onderkomen bezit. Ga dus met mij mede, ik zal je in het logement brengen Slaap daar goed uit en morgen...’

‘Ik wil niet naar het gesticht.’

‘Morgen breng ik je dochter bij je’

‘En dan gaan wij samen weg, ver weg naar Amerika?’

‘Dat bespreken wij morgen.’

En met een zacht lijntje troonde hij den man met zich mede naar het kleine dorpslogement; halfweg kwam hij Duberly tegen, wien Celeste alles verteld had en die nu in haast was komen aanloopen om Ferdinand te helpen.

Hij stond verbaasd, toen hij zijn neef vertrouwelijk gearmd zag loopen met den vluchteling, hem vriendelijk toesprekend en tot kalmte aanmanend.

‘Die goeie jongen,’ dacht hij en kreeg de tranen haast in de oogen van aandoening, ‘een eigen zoon zou niet hartelijker deel kunnen nemen in alles, wat ons aangaat. Als Bertha hem nu zag...’

Zij bezorgden dan Cesar Wegers een onderkomen in het logement en toen zij hem aan de goede zorgen der madame toevertrouwd hadden, gingen beide mannen naar huis.

‘Hoe is 't met Celeste?’ vroeg Ferdinand dadelijk.

‘Natuurlijk erg geagiteerd toen zij thuis kwam; zij kon haast niet praten het arme kind, zóó was zij van streek; tante is nu met haar bezig. Och, och! wat bezorgt die man ons toch een last en wat zal het einde wezen? Wij kunnen hem immers niet gevangen houden in zoo'n gesticht, als hij er niet goedschiks in wil.’

‘Ik geloof, dat u nu Celeste de waarheid zal moeten zeggen,’ meende Ferdinand, ‘misschien kan zij hem overhalen om het goede lot, dat u voor hem bestemd heeft, niet langer te ontvluchten.’

‘Ja, ja, dat zal wel moeten. Arm kind!’

‘Mag ik u een misschien onbescheiden vraag doen?’

‘Onbescheiden kan je niet wezen, beste vriend! Je toont je zoo één met ons in lief en leed, dat wij niet anders kunnen doen dan je deelgenoot van alles maken.’

Ferdinand dankte de duisternis, omdat zij het schaamrood van zijn voorhoofd en wangen bedekte; na een poos zwijgens, dat zijn oom een weinig verwonderde, vroeg deze:

‘En wat is die vraag dan, Ferdinand?’

‘Heeft u vijanden in den omtrek?’

‘Vijanden voor zoover ik weet niet, maar benijders misschien wel. Er is in X. een fabrikant van aardewerk, die reeds alle mogelijke moeite gedaan heeft om mij mijn geheim te ontfutselen; zij hebben zelfs spionnen in mijn dienst gedaan - ik merkte het niet maar je slimme tante begreep het spoedig - hopende dat het op die manier zou uitkomen, maar aangezien ik bij de kleine schaal, waarop ik mijn zaken drijf, alles gemakkelijk zelf doe, is er geen kans voor hen het te ontdekken. Maar wat bedoel je er mee?’

‘Kan die man niet in dienst van die jaloerschen, staan en hopen zij misschien door zijn dochter het eer te kunnen weten?’

Als door een nieuw denkbeeld getroffen, staarde Duberly zijn neef verbaasd aan.

‘Je tante is toch een geniale vrouw,’ riep hij op een toon van onverholen bewondering, ‘zij heeft mij nu honderd maal belet, Celeste alles te zeggen. Zie je, 't is een beetje omslachtig en je moet de kunst van het porseleinmaken grondig kennen om het te begrijpen. Celeste zou het gauw vatten, maar tante heeft nooit gewild, dat ik het haar zou vertellen. Ik vond het overdreven en nu wat een geluk, dat zij het niet weet! Gelukkig voor haar zelf bedoel ik, want hoe zou die kerel daar misschien misbruik van kunnen maken, en haar er om plagen.’

‘Maar wij moeten haar niet aan hem overgeven,’ riep Ferdinand vol overtuiging uit, ‘die man is broodeloos.’

‘Ja, maar zooals je het uitlegt is 't best mogelijk, dat die lui hem gouden bergen beloven en zij met de justitie dreigen, en wat moet ik dan doen?’

Zij stonden voor het woonhuis; Duberly vroeg zijn neef of hij binnen wilde gaan, maar Ferdinand bedankte, hij had er behoefte aan alleen te zijn; in het logement, waar hij ook woonde, gekomen, kon hij, voorbij de kamer van Wegers gaande, de verzoeking niet weerstaan om te zien of de man sliep.

Hij hoorde zijn rochelende ademhaling en zag op een stoel zijn versleten, stoffige kleeren liggen; een plotselinge gedachte kwam op in zijn geest. Daar was een goede gelegenheid om het boekje, dat zijn ziel zoo bezwaarde,

kwijt te raken. Hij behoefde het maar in Cesar's kleeren te steken; hij rekende op een toeval om het morgen daarin te doen vinden. De zaak bleef dan wel raadselachtig, maar het boekje zou dan weer in het bezit komen van zijn rechtmatigen eigenaar en hij was verlost van den vreeselijken tweestrijd, die hem alle rust en kalmte ontroofde.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Het wonder van Naïm. -

De treffende gebeurtenis, beschreven in het Evangelie, dat de Kerk op den vijftienden Zondag na Pinksteren den geloovigen ter overweging voorhoudt, vindt in de schilderij van den Duitschen meester, op blz. 85 weergegeven, een aangrijpende illustratie.

Ze stelt ons het oogenblik voor, dat de gestorven jongeling, de eenige zoon zijner moeder, die weduwe was, de poort wordt uitgedragen om grafwaarts te worden gebracht, en de groote Wonderdoener de diepbedroefde vrouw het troostende woord toespreekt: ‘Ween niet meer.’ Al de liefdevolle geruststelling, in dat eenvoudige woord gelegen, heeft de schilder op het edele gelaat van den Verlosser uitgedrukt.

Ook het geloovig vertrouwen, waarmee de weduwe op dat woord het neergezonken hoofd opbeurt, en de innige deelneming der verwanten, die het geliefde lijk volgen, zijn weergegeven met een waarheid en gevoel, die getuigen dat de kunstenaar zich diep van zijn onderwerp heeft doordrongen.

In den lijkstoet onderscheiden wij een jongeling, die, het hoofd in diepe smart op den schouder van een ander gebogen, zijn tranen den vrijen loop laat. In dien jonkman heeft de schilder ongetwijfeld de treurende vriendschap willen voorstellen en wij meenen in hem den ‘goeden Ruben’ te herkennen uit het fraaie herdersdicht, indertijd door onzen grijzen dichter Leesberg aan het wonder van Naïm gewijd.

Ruben was de neef en boezemvriend van Simon, en

> Op 't droevige berigt, dat weinig hoop meer restte,
> En Simon, Rubens vriend, op zijn verscheiden lag,
> Was hij er heengesneld nog op den eigen dag.

Na drie dagen thuisgekomen, deed hij zijn vader en zuster, die in angstige spanning zijn terugkeer afwachtten, het verhaal van hetgeen hij in Naïm aanschouwd had:

> Ik trad in Naïms wallen,
> Toen reeds het zonlicht daalde en de avond was aan 't vallen,
> En zag van verre aldra voor 't huis de droeve schaar
> Van pijpers, reeds gereed voor 't treurig rouwgebaar,
> En baande in haast me een weg tot de rampzaal'ge woning:
> Ach, hoe beschrijf ik u die smartlijke vertooning!
> Bij 't schijnsel eener lamp, die van de zoldring hong,
> Waardoor het doodsch vertrek het schrale licht ontvong,
> Zat daar mijn goede moei, als beeld der diepste ellende,
> Zag wezenloos mij aan, en toen zij mij herkende,
> Deed mij een bange zucht geheel heur ramp verstaan.
> Geen hoop, geen uitkomst meer! 't Was met mijn vriend gedaan;
> Hij lag daar, uitgeteerd, de doodskleur op de wangen,

En 't bleek, de laatste strijd was voor hem aangevangen.
Toch sloeg hij 't goedig oog nog eenmaal flauw in 't rond,
En speelde een lieflijk lachje om zijn verbleekten mond,
Toen hij mij zag. Hij scheen voor 't laatst zijn kracht te zaamlen,
Want 'k hoorde fluistrend nog 'dank...goede...Ruben' staamlen.
Nu noemde hij nog eens den zoeten moedernaam,
Wees ons ten hemel heen, bragt stil de handen zaam,
Neigde het matte hoofd, en... de adem was verdwenen.
O, God, wat oogenblik! Dat hartverscheurend weenen,
Dat kermen mijner moei, die, bij het lijk geknield,
Het koude hoofd heurs zoons in beide handen hield,
't Met kussen overdekte, en, magtloos neergeslagen,
In 't naaste slaapvertrek op 't rustbed werd gedragen;
Dat droevig lijkbestel, die drukte, dat geween,
Dat snerpend treurgepijp, dat huilen en gesteen
Der vrouwen, die heur klagt aan 't treurig sterfhuis bragten
Die rustelooze dag en eind'loos lange nachten,
En dan.... die jammervolle togt naar 't verre graf....
'k Weet naauw hoe ik 't doorleefde en wat me er kracht toe gaf.
Maar toen.... O groote God! na zooveel smartlijk lijden,
Wat zalige ommekeer! Wat overgroot verblijden!
Wat vreugd, die nooit gedacht, niet te beschrijven is!

De vader, door die opgetogenheid van zijn zoon gerustgesteld, meent, dat het een geval van schijndood is geweest, wat Ruben hem omtrent Simon verhaalt; maar zijn zoon helpt hem uit den droom. 'Neen, vader,' herneemt hij:

Neen vader, 't was geen schijn! Ach! al de teek'nen gaven
Ons 't droevigste bewijs. Die koude als marmersteen,
Die lijkkeur, reeds verspreid om heel het lichaam heen,
Die onuitstaanbre reuk!... Doch - wilt mij verder hooren,
De laatste droeve pligt was ons nu nog beschoren:
Daar lag hij op de baar, in 't doodskleed uitgestrekt,
't Aanminnig wezen met den zweetdoek overdekt,
En zag men vriend en maag al weenend zich vergaren
En schier de halve stad zich in den rouwstoet scharen;
Want, ja, gij weet, mijn moei, ze is algemeen geacht.
Zoo werd dan 't jeugdig lijk het sterfhuis uitgebragt.
Zij volgde in stil geween, een sluier omgeslagen,
Min door mijn arm gesteund dan wanklend voortgedragen.
Dus trokken wij bedrukt tot buiten Naïms poort.
Hier wordt de lange tocht op 't onverwachts gestoord:
Wat gaat er momplend rond? Langs een der akkerwegen
Kwam Jesus, zoo ik hoorde, ons met zijn Jongren tegen.
Bij 't noemen van dien naam, verzuchtte ik in den geest:
'Och goede Meester! waart Gij vroeger hier geweest!'
Dan zie.... met kalm gelaat, den volkshoop doorgetreden,
Rigt Jesus tot mijn moei nu langzaam zijne schreden,
En legt bedaard de hand op haren schouder neer,
En spreekt vol medelij.... 'ween, vrouwe! ween niet meer!'
Hij naderde de baar, en door die aan te raken
Deed Zijn gebiedend oog op eens het dragen staken.
't Stond alles met den blik naar Jesus heengerigt,
Die nu beveelt, dat men van 't lijk de windsels ligt'
En ook de zweetdoek van 't gelaat worde opgeheven.
Maar hoe! daar wij met schrik 't ontbloote lijk omgeven,
Rees op dit oogenblik de ontsteltenis ten top,
Als Jesus sprak: 'Ik zeg u, jongeling, sta op!'
O God! daar zagen wij den doode zich verheffen!

Neen, vader, Martha, neen! het is niet te beseffen
Watschrik om 't harte ons sloeg en ons versteend deed staan!
En Simon?.... Hij zag ons met strakke blikken aan,
Vroeg wat hem was geschied en alles zoo deed treuren;
Tot Jesus, die gebood hem van de baar te beuren,
Van een der Jongeren den ruimen mantel vroeg,
Dien Hij aan Simon om de naakte schoudren sloeg,
En hem met eigen hand tot zijne moeder leidde.
Wat schouwspel, toen mijn moei heur armen openspreidde,
Haar pas herboren kind aan 't minnend harte sloot,
En hem met kus op kus en tranen overgoot,
En eindlijk, met heur zoon aan Jesus' voet gelegen,
Heur redder snikkend dankte en smeekte om Zijnen zegen.
Nog staat al 't volk verstomd, daar breekt in jubeltoon
Op eens de geestdrift los. ‘Hosanna Davids Zoon,
Gezegend Jesus! Hij, die kwam in naam des Heeren!’
Zoo galmt het door de lucht bij 't juichend stadwaarts (keeren
Met Jesus aan het hoofd. Een zegestoet gelijk,
Stroomde al het volk te zaam, uit iedre straat en wijk
En voerde ons in triumf 't nu blijde sterfhuis binnen,
Om daar weer 't jubelfeest der liefde te beginnen.
't Was meng'ling van ontzag en nooit gekende vreugd,
Omhelzing, heil'ge vrees, en schreijen van geneugt;
Elkeen wou Simon zien, betasten en bevragen.
Om weer met luider stem van 't wonder te gewagen!

Die gevoelvolle verzen van den toenmaals tachtigjarigen zanger vormen zeker het schoonste bijschrift bij ons aandoenlijk tafereel.

Iets over kortzichtigheid

Algemeen komt men tot het inzicht, dat de tegenwoordige inrichting der school eenzijdig werkt, en dat haar gebreken aankleven, die nadeelige gevolgen hebben voor de gezondheid der jeugd. De staat heeft zich met den bouw der schoollokalen ingelaten en zet er somtijds schoolpaleizen neer, die den armen leerling zich doen schamen over het nederig huis zijner ouders; maar ondanks alle sommen gelds, die voor het onderwijs worden opgeofferd, ondanks alle verbeteringen, die worden aangebracht, is er toch één gebrek, dat meer toe- dan afneemt, namelijk de kortzichtigheid der leerlingen.

Kortzichtige of bijziende menschen zijn er te allen tijde geweest; maar het aantal gebrilde jongelui is in de laatste jaren ontzettend toegenomen. Dat ligt er niet aan, dat de brillen goedkooper geworden, maar dat de oogen van het jonger geslacht verzwakt zijn.

De dokters onderscheiden tweeërlei soort van kortzichtigheid: de eene is meestal verbonden met inwendige oogziekten, zooals ontsteking van het netvlies en dergelijke; deze soort is dikwijls erfelijk. De tweede is het gevolg van overmatigen arbeid, waarbij het oog op te korten afstand zijn werking verricht. Gewoonlijk beperkt zich deze soort van kortzichtigheid tot de lagere of middelste graden, maar kan ook, onder zekere omstandigheden, in den eerstgenoemden, hoogsten graad overgaan.

Uit de talrijke onderzoekingen van geneesheeren blijkt zonneklaar, dat de kinderen meestal tijdens de schooljaren kortzichtig worden; ook is berekend, dat het aantal kortzichtige leerlingen in de lagere klassen geringer is dan in de hoogere en dat het van klas tot klas stijgt. De Duitsche professor Schmidt-Kimpler, die op last van den Pruisischen minister van Eeredienst de oogen der scholieren aan een aantal

gymnasiums heeft onderzocht, verkreeg daarbij merkwaardige gegevens. Hij onderzocht de oogen van 702 knapen en deed het drie jaren later opnieuw. Nu verdeelde hij de jongens, naar den maatstaf hunner vorderingen in drie klassen: vlijtigen, tragen en allertraagsten, en kwam tot de slotsom, dat de vlijtigen doorgaans meer aan kortzichtigheid lijden dan de tragen, terwijl de ergste luilakken aan hun oogen weinig of niets bederven.

Nu valt het behoedmiddel der luiheid noch in den smaak der ouders, noch in dat des onderwijzers; er moeten dus andere maatregelen worden genomen om het kwaad te bestrijden.

De wetenschap heeft uitgemaakt, dat het tegenwoordige schoolwezen inderdaad kortzichtigen vormt; verder, dat de kortzichtigheid erfelijk is, waarom met het oog op de toekomst met recht de eisch mag worden gesteld, dat het euvel verholpen worde, zelfs al moest de uitgebreidheid van het onderwijs er onder lijden. Het zou ten minste dwaas zijn de jeugd ten koste der gezondheid een hoogeren graad van ontwikkeling op te dringen en met de geleerdheid, die tegenwoordig zoo veelvuldig te koop is, 's menschen oogen te bederven. Een kleine beperking van leervakken zou voor jeugdige oogen - misschien nog meer voor jeugdige hersens - zeer aan te bevelen zijn. Maar niet alleen in de school, ook thuis moet er gewaakt worden, dat de kinderen hun oogen niet bederven. Thuis is dit de taak der ouders; maar hoe zullen zij het aanleggen?

Vooreerst moet er gezorgd worden voor goed licht, zoowel overdag als 's avonds bij de lamp. Lichtmetingen kunnen echter niet door iedereen worden uitgevoerd, maar om te weten of een vertrek, waar kinderen zitten te werken, voldoende verlicht is, heeft men toch een gemakkelijk middel: iemand met goede oogen behoeft namelijk slechts een krant of iets dergelijks te nemen met kleinen druk en als het lezen daarvan op ongeveer dertig centimeter afstand van het oog niet hinderlijk is, kan men overtuigd zijn dat de verlichting niets te wenschen overlaat. Hierbij moet men echter niet uit het oog verliezen, dat plaatsen, die bij zonnig weer voldoende zijn verlicht, bij donkere dagen somtijds niet aan de gestelde eischen voldoen. Vooral tegen den avond, in het licht-en-donker, moet alle arbeid met de oogen ophouden: in 't bijzonder geldt dit voor kinderen, die na de schooluren voor eigen liefhebberij nog lezen willen. Hierbij spannen zij zich dikwijls nog meer in dan op school en die geestesinspanning heeft onvermijdelijk bloedaandrang naar de hersenen ten gevolge. Als men dan toch lezen

wil, sluite men wat vroeger de gordijnen en steke licht aan.

Hiermede komen wij aan het vraagstuk der kunstmatige verlichting. Professor Herman Cohn heeft de vereischten van goed kunstlicht in weinige woorden saamgevat: het licht mag de oogen niet verblinden, niet trillen, niet te heet en niet te zwak zijn. De petroleumlamp, zooals zij thans nog gebruikelijk is, voldoet het best aan de gestelde eischen. Voorzien van een mat glazen lichtbreker hindert ze niet aan de oogen, zij geeft op matigen afstand ook niet te veel hitte af en haar licht flikkert niet. Eén zaak moet echter in acht genomen worden, nl. dat de lamp voldoende licht werpt op het werk, dat men onderhanden heeft - en dit hangt weder af van de lichtsterkte des branders. Een gewone lamp geeft op een halven meter afstand nog voldoende licht; maar verder kan men ook niet gaan zonder het oog te benadeelen; bij grootere lampen, zooals de normaal-lampen en mitrailleuse-branders kan men op een afstand van driekwart meter en verder nog zeer goed zien. Zulke lampen zijn vooral aan te bevelen, als verscheidene kinderen aan dezelfde tafel arbeiden.

Dat bij het schrijven het licht steeds van den linkerkant op het papier moet vallen, is zoo bekend, dat het niet meer aangestipt behoeft te worden. Een slechte, namelijk een zwakke verlichting oefent een nadeeligen invloed op het gezichtsvermogen uit, dewijl het oog dan gedwongen wordt het voorwerp op korten afstand te naderen, waardoor het zich te veel inspant. Deze overspanning heeft ook bij goede verlichting plaats, wanneer het boek of schrift te dicht bij het oog wordt gebracht.

De Duitsche geneesheer Rembold verklaart het bepaald nadeelig, dat iemand goede oogen op een afstand van minder dan 25 cM. ziet; geschiedt dit voortdurend, dan kan het tot kortzichtigheid aanleiding geven. Nu komt dit echter het meest voor bij kinderen.

Volgens Rembold, die meer dan 500 kinderen van zes tot veertien jaren onderzocht, hielden slechts een derde bij het lezen of schrijven hun oogen op den vereischten afstand van het papier. Hoe jonger de kinderen zijn, des te slechter is de verhouding; in een klas van meisjes van zes jaren nam er geen enkel den vereischten afstand in acht. Ook bij het lezen liggen de kinderen meestal veel te dicht met hun neus op het boek, en vormen aldus reeds vroeg den grondslag tot kortzichtigheid. Maar ook op de houding van het lichaam en het hoofd moet gelet worden en hier dragen ondoelmatige stoelen en tafels dikwijls groote schuld dat de kinderen hun oogen bederven.

Een der voornaamste dingen is echter: niet te veel vergen van de oogen. Als de kinderen op school een langen dag hebben gewerkt, moeten zij thuis spelen in de vrije natuur, hetgeen versterkt en het oog ook aan afstanden gewent; hun vrije middagen moeten zij zooveel mogelijk in de open lucht doorbrengen en niet te veel tijd besteden aan liefhebberij-lectuur, of muziek en dergelijk tijdverdrijf; er wordt toch al meer dan genoeg van jeugdige hersenen gevergd.

FREIBURG EN ZIJN UNIVERSITEIT. - P. FR. MANDONNET, O.P.
Professor in de kerkelijke geschiedenis.

FREIBURG EN ZIJN UNIVERSITEIT.
- Convict der theologanten.

Mannen van alle richtingen doen tegenwoordig hun best om de werkplaats van den fabrieksarbeider uit gezondheidkundig oogpunt zoo goed mogelijk te maken. Hetzelfde moet ook gedaan worden voor de kinderen op school; er moet gezorgd

worden voor een flink en krachtig geslacht, dat in onzen zenuwachtigen tijd meer en meer begint te verdwijnen, en vooral moet de groote vijand, de kortzichtigheid, worden bestreden, wat met goed gevolg kan geschieden, als de overheid, de onderwijzers en de ouders eendrachtig de handen ineenslaan.

Allerlei

Chineesche sport. -

De Chineezen bezitten een eigenaardige sport, de krekelgevechten, die sterk aan de hanengevechten herinneren. Zoodra beide partijen het over de voorwaarden der weddenschap en vooral hierover eens zijn, wanneer de overwinning als behaald te beschouwen is, worden twee krekels in een grooten, breeden porseleinen schotel met effen bodem en loodrechte wanden gezet.

De toeschouwers scharen zich om den schotel en ieder kiest voor een der beide dieren partij. Zoodra de krekels, die nijdige beestjes zijn, elkaar maar aanraken, worden ze woedend en beginnen onmiddellijk te vechten. Dit duurt zoo lang, tot een der twee zich terugtrekt of uit den schotel gegooid wordt. Is de overwinning beslist, dan is de vreugde bij de winnende Chineezen even groot, als de woede bij de tegenpartij.

Zulke vechtende krekels worden in de bazaars te Peking verkocht, en de prijs wisselt af tusschen 1 tot 50 gulden. Deze sport staat bij de Chineezen in hoog aanzien, en ze zijn er, naar verzekerd wordt, zoo verzot op, dat verschillende personen reeds hun heele vermogen bij die weddenschappen verloren hebben.

Postduiven in dienst der pers. -

De *New-York Herald* heeft in zijn nieuw gebouw ook een duiventil laten oprichten. De vogels worden zoo dikwijls mogelijk gebruikt. Zoo werden er onlangsverscheidene aan boord van een pantserschip gebracht, dat proeven van zijn snelheid moest geven. Op deze manier kon het Amerikaansche blad van uur tot uur van den uitslag der proefnemingen op de hoogte gehouden worden.

Haren-statistiek. -

Een physioloog, die het aantal haren van verschillende hoofden geteld had, kwam bij vier omtrent even groote schedels tot het volgende resultaat, wat de kleur der haren betreft: rood haar 90.000, zwart 103.000, bruin 109.000, blond echter 140.000. De roode haren moeten, evenwel het stevigst zitten, want menschen met rood haar krijgen zelden een kaal hoofd.

[Nummer 12]

H.M. KONINGIN WILHELMINA, IN FRIESCHE KLEEDERDRACHT, NAAR EEN PHOTOGRAPHIE.

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.

XIV.

Celeste lag op haar knieën voor haar pleegmoeder, het hoofd verborgen in Bertha's schoot; hevige snikken schokten haar lichaam en de goedige, vriendelijke oogen der oude dame waren ook met tranen gevuld, terwijl zij streelend met haar handen over het diepgebogen kopje van het arme kind streek.

'Lieve Celeste! Wat er ook gebeurt, je blijft dezelfde voor ons!' herhaalde mevrouw Duberly telkens. 'Zeker, 't is hard te denken, dat je vader zoo - zoo - ongelukkig is, maar in elk geval, hij blijft je vader. Wij hadden het je zoo gemakkelijk mogelijk willen maken, maar het mocht niet zijn.'

'En wat moet ik nu doen, moederlief?' vroeg zij, het bedroefde gezichtje opheffend.

'Wij zullen trachten alles nog ten beste te schikken. Misschien zal je vader, als hij morgen uitge - rust is, beter te spreken zijn en inzien dat wij 't goed met hem meenen, door hem een onbezorgden ouden dag te verschaffen in een net gesticht, waar zijn dochter hem zoo dikwijls als hij verlangt kan bezoeken.'

'O ja, dat wil ik heel gaarne,' riep Celeste uit, 'als ik maar niet met hem mee moet, als ik niet u en vader moet verlaten.'

'Daar is geen kwestie van, kind! Je bent onze dochter; wij hebben je opgevoed, omdat je goed moedertje je aan ons toevertrouwde, en wij zullen je niet afstaan dan alleen - in geval van uitersten nood.'

'Als dat gebeuren moest, o God! bewaar er mij voor!' En krampachtig snikkend omhelsde zij haar pleegmoeder, die, hoe verstandig en meesteres van haar gevoel als zij anders was, nu toch de grootste moeite had zich bedaard te houden.

Juist kwam Duberly binnen; een blik op de houding der beide vrouwen verried hem dat Celeste alles wist.

'Mijn lief meisje,' zeide hij met door aandoening verstikte stem, haar hand in de zijne nemend, 'houd je maar goed, alles zal wel naar wensch afloopen.'

Meteen schudde hij echter het hoofd om zijn vrouw te zeggen, dat de zaak niets verder was.

'Waar is hij nu?' vroeg Celeste.

'In het Gouden Anker. Neef Ferdinand heeft zeer goed voor hem gezorgd. Ik kwam ze tegen arm in arm.'

Er glom iets als verteedering in tante Bertha's oogen; sedert de laatste dagen onderging haar oordeel over Jacobs zoon een groote verandering en Celeste voelde iets als troost in haar gewond hartje nederdalen.

'Ik ben blij dat... dat neef... dat mijnheer Van Rhoden zoo goed en vriendelijk voor hem geweest is,' zeide zij, 'want ach! hij is zoo ongelukkig, niet waar, vader?'

'Ja kind, dat is hij zeker en wij zouden niets liever wenschen dan dat hij ons wilde toestaan, goed voor hem te zorgen en hem een rustig oud dagje te bezorgen.'

'O ik weet het, u is zoo goed voor mij - voor ons,' snikte het meisje, beide handen in de hare drukkend. 'God zal het u nooit genoeg vergelden en mijn moeder...'

Duberly streek met zijn nog vrije hand over de oogen en Bertha zeide op een toon, dien zij bevelend en ferm wilde doen klinken:

‘Kom, Celeste! Nu ga je naar bed, ik zal je een kopje anijsmelk brengen, want dat heb je noodig om te kalmeeren. Wensch vader maar goeden nacht!’

Celeste gehoorzaamde en steunend op haar pleegmoeder ging zij naar boven naar haar lief kamertje.

‘En te denken,’ barstte zij boven gekomen uit, ‘dat, terwijl ik 't hier zoo goed had en een jonge damesleven leidde, mijn arme vader over de groote wegen zwierf en door bedelen zijn brood moest verdienen! O, ik zal toch nooit meer een oogenblikje rust hebben nu ik het weet!’

Mevrouw Duberly kalmeerde haar zooveel mogelijk, maar zij kon niet beletten dat het meisje haar telkens en nog eens weer bedankte en beloofde alles te zullen doen om zulke groote weldaden te vergelden.

Toen zij eindelijk ingesluimerd was, ging mevrouw zachtjes naar beneden en vond in de huiskamer haar man zitten met een geopenden brief in de hand.

‘Weer een jobstijding?’ vroeg zij verschrikt; want de strakke blik, dien hij op haar vestigde, verried haar genoeg.

‘Ja, beste vrouw, ik geloof dat Ferdinand gelijk had!’

Mevrouw Duberly zette haar brilletje op en las den brief; hij kwam van een advocaat en was op den hoogen, bevelenden toon, waarvan advocaten het geheim schijnen te bezitten, geschreven, den heer Duberly bedreigend met alle straffen der wet, als hij langer Cesar Wegers zijn minderjarige dochter onthield. Nu zou alles nog in der minne kunnen geschikt worden, maar als de heer Duberly langer tegenstreefde, zou het gerecht zijn loop moeten volgen.

‘En waarom heeft Ferdinand gelijk?’ vroeg Bertha, oogenschijnlijk kalm, maar inwendig bevend van verontwaardiging, angst en vooral verdriet.

‘Hij meende dat benijders of vijanden achter de heele zaak verscholen waren en Wegers opstookten of omkochten ten einde ons in moeilijkheden te brengen en nu zie je het. Die advocaat is de zwager van mijn collega te X. Dus is het bepaald een complot, en de arme Cesar is niets dan een werktuig.’

‘Dat moeten wij onderzoeken,’ zeide Bertha, ‘voor wij verdere stappen kunnen doen, maar wij hebben ons reeds genoeg geagiteerd vandaag. Ik geloof dat wij verstandig doen, kalm naar bed te gaan en God te bidden, dat Hij ons verstand verlicht om het beste besluit te nemen. Voor vandaag is er toch niets meer te handelen.’

‘Je hebt gelijk, Bertha, je hebt geliik! O maar dat arme kind, ik heb zoo met haar te doen! Denk eens aan, als zij in zulke handen viel.’

De tijden waren te ernstig dan dat Bertha er nog op zou terugkomen, dat, wanneer men haar zin had gedaan, alles zou voorkomen zijn. Zij was er trouwens te edelmoedig voor en in het diepst van haar hart had zij medelijden met haar goeden, bedroefden man, die zijn gebrek aan zorg nu zoo zwaar moest boeten.

Zij gingen naar boven en deden te zamen hun avondgebed, maar het scheen bepaald, dat zij dien dag geen rust zouden genieten, want nauwelijks waren zij met het rozenhoedje begonnen, of de schel werd hard overgetrokken.

‘Wie kan dat weer zijn, zij maken het kind wakker,’ riep Bertha bezord en geërgerd tegelijk.

Hoewel het nachtslot al op de deur was, ging Duberly naar de voordeur; zijn vrouw riep hem nog na, de ketting er eerst op te doen en te vragen wie er was, maar in zijn ontroering luisterde hij niet eens naar haar aanbeveling en de deur openend, vroeg hij: ‘wie er was?’

Het knechtje uit den ‘Anker,’ met de boodschap dat de vreemde mijnheer zoo raar deed en het leek of hij wel sterven ging; en dat mijnheer Van Rhoden liet vragen of mijnheer Duberly even wilde komen.

‘Ja, ja zeker! Ik kom,’ zeide Duberly.

Zijn overjas aantrekkend en den hoed opzettend vergat hij zijn vrouw, die boven de trap stond met een kaars in de hand, de boodschap over te brengen en snelde zoo gauw als zijn oude beenen het hem toelieten den weg op naar het dorp.

In het logement was alles in rep en roer; Fedinand, dien der ‘Madame’ gewaarschuwd had, toen zij een verdacht geluid hoorde op de kamer van haar gast, had den dokter laten roepen, maar deze woonde een uur verder in een nabij gelegen stadje en intusschen gaf hij aan den zieke te gelijk met de herbergierster alle hulp, die nog noodig kon zijn, warme kruiken, wrijvingen met brandewijn; maar de oogen van Cesar Wegers schenen al gebroken, zijn ademhaling was zwaar en reutelend en de vrouw vroeg of hij katholiek was, daar men dan den heer pastoor zou roepen. Te gelijker tijd werd het knechtje naar de fabriek gezonden en toen Duberly er was, duurde het niet lang of de geestelijke bevond zich ook aan het ziekbed.

‘Ferdinand,’ zeide Duberly, ‘ik bedenk mij daar. Je tante weet van niets, ik ben daar zoo van huis geloopen zonder iets te zeggen. Wil je het haar vertellen en, mocht het zijn, dat hij werkelijk in gevaar is, dan moet zijn kind hier komen.’

Ferdinand beloofde de boodschap op zich te nemen en ging heen; intusschen was de pastoor alleen bij den zieke gebleven, in wien nog slechts een flauw straaltje van bewustzijn gloorde. Hij scheen echter de vragen, die hem de priester deed, te begrijpen en telkens door een handdruk, hoe flauw ook, te beantwoorden.

‘Mijn dochter,’ klaagde hij, toen de biecht afgeloopen was, ‘mijn kind!’

De pastoor ging naar buiten en zeide, dat hij nu de zieke ten volle zou bedienen.

‘Hij vraagt om zijn dochter. U schijnt zich voor den man te interesseeren. Weet u waar zij is?’

‘Ja,’ zeide Duberly eenvoudig, ‘zij zal er komen.’

En hij zond een tweede boodschap naar zijn huis met het verzoek of de dames wilden komen.

Nog geen kwartier later of mevrouw Duberly en Celeste, vergezeld door Ferdinand, kwamen in het logement aan; Celeste was zeer bedroefd, maar haar pleegmoeder sprak haar moed en kalmte in. De verheven toediening der HH. Sacramenten had daar in die eenvoudige herbergkamer plaats en de zieke scheen alles nog met verstand te kunnen volgen.

Toen de ceremonie geëindigd was, bracht mevrouw Duberly Celeste aan zijn bed.

‘Hier is uw dochter, Wegers! Zij is ons door haar moeder toevertrouwd en als gij haar terugziet, zeg dat wij onze taak goed vervuld hebben. Zegen haar en vertrouw haar op uw beurt aan ons toe!’

Celeste knielde voor hem neer; met zijn reeds verdoofde oogen staarde hij haar aan en met gebroken stem sprak hij:

‘God zegen u, mijn kind! Vergeef mij, ik ben een slecht vader voor u geweest! En u mijnheer en mevrouw, ik dank u!’

Practisch als altijd liet mevrouw Duberly den logementhouder, den pastoor en Ferdinand bij het bed komen en zeide tot den stervende:

‘Wegers, is het uw verlangen, dat uw kind Marie Celeste Wegers onder voogdijschap komt van Henri Duberly, hier tegenwoordig?’

'Ja, ja!' zeide hij duidelijk hoorbaar, 'ik ben zoo slecht geweest! Zoo slecht, maar zij maakten mij bang en zeiden dat ik rijk kon worden en mijn dochter ook - zij wilden mij daar houden - maar ik ben weggeloopen -'

Akelig hoesten onderbrak zijn woorden, maar zijn magere vingers wezen naar zijn kleeren.

'In dien zak - in dien zak,' reutelde hij telkens.

'Dat zullen wij later zien,' zeide Duberly. Juist kwam de dokter binnen. Hij constateerde dat de man, wiens borst reeds sedert lang aangedaan was, nu aan een verlamming der longen leed en nog hoogstens eenige uren kon leven; zijn zwervend leven en het gebrek, dat hij geleden had, verergerden de kwaal natuurlijk.

Dien nacht bleef Celeste aan zijn ziekbed, zij verpleegde hem zooveel zij kon, verlichtte zijn benauwdheid en tegen den morgen sliep hij zacht in, haar hand in de zijne gedrukt.

Zij was zeer bedroefd, maar toch kon uit den aard der zaak haar verdriet niet zoo groot zijn,

als wanneer een harer pleegouders gestorven was. Zij had den onbekenden vader slechts eenige uren gekend en op een wijze, die haar zijn gemis niet al te hard kon doen betreuren.

De Duberly's bewezen hem de laatste eer zoo waardig en net mogelijk, zonder echter de verwantschap, die tusschen den overledene en hun pleegkind bestond, bekend te maken.

Zij noemden hem voor de menschen een oud vriend, die ongelukkig was geworden; de kleederen waren dadelijk op bevel van Bertha weggesloten en eerst na de begrafenis en uitvaart dachten zij er aan, die te onderzoeken; maar wie beschrijft den schrik van Ferdinand, die de laatste dagen in betrekkelijke kalmte had doorgebracht, toen het bleek, dat de meid der logementhoudster, die op bevel van haar madame de kleederen had weggeborgen, de jas aan haar vader had gegeven.

Haperend kwam het er uit: de jas zag er zoo kaal en versleten uit en vader had juist een jas noodig; zij meende dus dat zij het vrij had mogen doen, want, zij had toch ook nogal moeite gehad met dien zieken mijnheer en verdiende wel een fooitje.

‘En heb je de zakken niet nagezien?’ vroeg Ferdinand, hijgend van spanning.

‘Neen, mijnheer! ik wist niet dat het moest.’ Ferdinand moest zich aan de tafel vasthouden, zoo duizelde zijn hoofd.

‘Waar woont je vader?’ vroeg hij met schorre stem.

‘Aan den anderen kant van den berg in Reimerheide.’

Dat was vlak bij X. Wie weet in welke handen het boekje zich nu bevond; zonder zich te bedenken, vroeg Ferdinand haar den naam en de woning haars vaders en haastte zich op weg.

Toen een oogenblik later ook Duberly op het ‘Anker’ kwam, vertelde madame hem op huilachtigen toon, wat er gebeurd was en hoe mijnheer Van Rhoden dadelijk op weg was gegaan om de jas terug te halen.

Nu herinnerde zich Duberly, hoe de stervende met zeker soort van zelfverwijt telkens naar zijn kleeren had gewezen met de woorden: ‘In den zak, in den zak.’ Stellig wilde Ferdinand nu de bewijzen in handen zien te krijgen van het complot, zoo dit bestond. Hij bewonderde de activiteit van den jonkman en kreeg er hem te liever om.

XV.

Daags na Wegers' dood had Ferdinand den volgenden brief aan zijn vader geschreven.

‘Vader!

't Is een goed idee geweest mij hier te zenden. U hecht daar niets aan, u is boven al die kinderachtige denkbeelden verheven, maar ik geloof vast en stellig dat God mij op voorbede mijner brave moeder in dit huis heeft geleid, om, wat er nog goeds in mij was, te redden.

Ik kwam hier met een laag en helsch plan; dat u het mij ingaf is voor mij geen verontschuldiging. Ik greep het aan als een laatste reddingplank; de wanhoop over een naderend onheil benevelde zeker uw verstand, verduisterde het anders nog zoo levendige eergevoel, dat u in de oogen der menschen zoo achtenswaardig maakte.’

Ferdinand wist dat zijn vader over dezen eerbiedigen toon, waaraan hij van de zijde zijns zoons niet gewend was, verwonderd zou staan, maar ook over de verhouding tusschen kinderen en hun ouders - hoe onwaardig die ook konden zijn - had Ferdinand andere begrippen in deze omgeving opgedaan.

Het voorbeeld van Celeste, die toch ook zooveel te verwijten had aan haar vader, leerde hem tegenover den zijne een schijn van eerbied te bewaren en in zijn hart voor diens onverantwoordelijke handelwijze verschooning te vinden.

‘Ja, het was als een dief, een spion, dat ik hier kwam, ik was vast voornemens die eenvoudige menschen te bedriegen en hun het kostbare geheim te ontstelen. Zij maakten het mij gemakkelijk genoeg; behalve tante, die een weinig scherper toezag, ontvingen de anderen mij met een vertrouwen en een hartelijkheid, die mij met schaamte vervulden.

Langzamerhand heb ik hen leeren achten, waardeeren en liefhebben; hun huiselijk leven trok mij aan, hun beginselen vonden in mij een echo! U heeft veel gedaan om mij op te voeden, op alle manieren heeft u het beproefd, mij tot onderwerping en volgzaamheid te dwingen. Alle mogelijke systeemen zijn door u aangewend en u weet met welk gevolg. Er is niets van mij terecht gekomen, ik kon nergens lang blijven; mijn wispelturigheid en grilligheid joegen mij van de eene school, van de eene betrekking naar de andere.

En hier voel ik mij rustig, kalm, gelukkig. Ik zou niets liever willen dan altijd bij oom en tante te blijven, hard werken, tevreden en goed zijn.

Begrijpt u dat, Vader? Ik geloof dat uw opvoeding te veel indruischte tegen mijn karakter; ik kon er niet tegen, dat heeft mij zoo geknakt, maar ik doe u geen' verwijten; u meende voor mijn bestwil te handelen, doch nu bid, nu smeek ik u, - mijn toekomstig geluk, mijn redding hangen er van af, dat ik voortga op den ingeslagen weg. Als ik van hier ga en ik doe uw wensch, dan ga ik zedelijk ten onder, ik voel het! Vader! dat kan uw wensch niet zijn. Is er dan geen kans op om u te redden? Waarom zou u geen hypotheek nemen op ons huis en dan verder door zuinig leven, orde brengen in uw zaak; maar verlang niet van mij, dat ik voortga, mijn oom en tante te bedriegen, hun van hun kostbaarste goed te berooven.

Ik zal u gehoorzamen en helpen in alles, maar hierin alleen niet. Ik heb hier ook geleerd, dat God meer te vreezen is dan de menschen; wanneer u mij het offer vroeg van mijn leven, ik zou 't u gaarne brengen, maar mijn ziel, mijn eer dat nooit!’

Hij voelde zich verlicht, toen deze brief weg was; als nu het boekje maar in handen was van zijn oom, meende hij, zou zijn geweten tot rust komen en hij kalm zijn toekomst onder de oogen kunnen zien en nu moest hij eensklaps hooren, dat het kostbare boek weggeraakt, verloren of misschien erger nog, in handen van Duberly's vijanden zou gevallen zijn.

Zonder zich te bedenken sloeg hij den weg in naar Reimerheide; zijn knieën knikten, zijn hoofd gloeide, het was Augustus en de weg over den berg, tusschen de afgemaaide korenvelden strekte zich brandend heet voor hem uit. Hij lette er niet pp, één doel alleen had hij voor oogen, het kostbare boekje terughalen en als hij dan terugkwam, zou hij niet aarzelen zijn plicht te doen. Zijn oom wilde hij alles bekennen, alles, ja alles! en dan natuurlijk moest hij heengaan, verre van deze vallei, waar alles, wat er nog goeds en edels in hem was overgebleven, getriomfeerd had over de gevolgen eener slechte opvoeding en verkeerde omgeving.

Anderhalf uur was Reimerheide van het huis der Duberly's verwijderd; hij kende den weg er heen, eenige weken geleden was hij met oom Henri en Celeste er heen gewandeld; toen golfde het koren nog in zijn goudgele pracht, toen plukte Celeste

vroolijk en onbezorgd handenvol klaprozen en korenbloemen, toen was hij nog geen dief, toen had hij zijn ellendig verraad nog niet volbracht, toen kon hij nog betrekkelijk luchthartig zijn; nog niets onherstelbaars had hij misdaan.

Hijgend stond hij, op den top van den berg gekomen, stil, en veegde zich de druppels zweet van het gelaat, nog nooit had hij zich zoo moede en afgemat gevoeld als thans; het liefst was hij aan den rand van den weg neergevallen om te rusten, maar neen! hij moest voort, naar zijn doel.

Het was een begin zijner boete, dacht hij, en deze gedachte gaf hem moed, wekte hem op weder voort te gaan; het pad ging tusschen een dubbele dennenhaag, maar nog altijd even zonnig en onbeschut.

Iets verder kwam hij door een gehucht; hier waren ten minste eenige hooge boomen, een weinig schaduw. Even dacht hij er aan, in een eenvoudige herberg zijn dorstige keel te verfrisschen met een glas bier; doch neen! Dat zou weer tijd kosten en reeds te lang was de weg, te ver zijn doel; hij liep dus maar door en de boeren en boerinnen, die op hun eenzame wegen dezen net gekleeden heer zagen voortdraven, zonder naar links of rechts om te zien, staarden hem verbaasd na en vroegen zich af, waar hij toch heen wilde en wat hem zoo voortdreef, als zat de vijand hem op de hielen.

Hij ging over bergen en dalen, langs gloeiend heete vlakten en door kronkelende holle paden, zonder een enkelen keer den weg te vragen, zonder een enkele maal zich te vergissen.

Daar zag hij eindelijk een torentje, omringd door armelijke huizen, ja, dat was Reimerheide; voor 't eerst na zijn korte halt op den heuveltop bleef hij weer staan en haalde diep adem; daar voorbij het kerkje was het huis, waarin de ouders van Hubertina woonden; waarom zou hij nu nog vreezen? Er bestond alle kans op, dat de man de jas had weggehangen zonder nog den inhoud der zakken te onderzoeken, dan was hij immers dadelijk gered.

Hoe kon hij zich nog ongerust maken? Hij lachte over zijn overgroote bezorgdheid en schreef die toe aan zijn zenuwachtigen toestand ten gevolge der gehaaste wandeling in de zon; als hij 't boekje maar eens terug had, wat zou hij zich dan verfrisschen in gindsche herberg aan een glas koud bier, hij wilde er goed uitrusten en eerst als de zon weg was terugwandelen naar huis. Hij had geen haast daar te komen, waar hem zulk een vernederende schuldbekentenis wachtte; hij zou er altijd vroea genoeg zijn.

Maar wat hem nu het hardste viel, het was niet zijn zelfbeschuldiging, niet de schaamte, waarmede hij zich tegenover zijn oom en tante belaadde, niet het droevige figuur, dat hij maakte, maar alleen de noodzakelijkheid heen te gaan, misschien voorgoed!

Zijn ziel hechtte met al haar vezelen aan die omgeving, aan dat huis, die fabriek, die lieve, goede, oude menschen, maar misschien voornamelijk aan Celeste. Zou 't kunnen zijn, dat zij, getuigen van zijn berouw, dat uit zijn oprechte bekentenis sprak, hem wilden vergeven? Zou het mogelijk wezen, dat zijn lievelingsdroom eens vervuld kon worden? Ach! hoe kon hij dat verwachten? Zijn bekentenis zou het ronde, edele vertrouwen, hem betoond, onherstelbaar kwetsen, ja misschien wel dooden. Wantrouwen en wrok zouden er voor in de plaats komen. Hij viel van zijn voetstuk en niets kon hem meer daarop herstellen. Was dan die schuldbelijdenis wel noodig? Zou hij niet op een andere manier zijn misdaad kunnen goedmaken, zonden dat zijn oom en tante vermoedden, dat hij iets te hunnen nadeele had gedaan?

Een oogenblik dacht hij er aan, hun het boekje terug te geven, alsof hij 't in den zak van den thans overleden man had gevonden. Het veld der gissingen stond hun dan open; zij konden denken, dat hij bij zijn poging tot inbraak het boek gestolen

had. Het was zijn oorspronkelijk plan geweest, toen hij in den nacht van Wegers' dood het boekje in diens zak had verborgen. Waarom zou hij nu het goed overlegde plan laten varen; hij hoefde eenvoudig het boekje met nog andere dingen, die misschien in deze zaak zouden te voorschijn komen, aan zijn oom te geven. Hij kende er den inhoud niet eens van; als oom den kostbaren schat weer in handen kreeg, en dan door hem, zou zijn dankbaarheid geen grenzen kennen; in plaats, van met schande, oneer, verwijten, zou hij overladen worden met dankbetuigingen, met lof en eer.

(*Wordt vervolgd.*)

DE INGANG DER GROOTE MOSKEE TE DAMASCUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. BAUERNFEIND.

De wraak van een correspondent door A. van Em.

STILSTAAND WATER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KIZELOFF.

Willem Heideman (vergun mij, lieve lezer of lezeres, dat ik een tot nogtoe onbekende grootheid opvoer) was een wakkere, jonge schoolmeester in een Noordbrabantsche stad en zal naar gissing op 't oogenblik zes en twintig jaar oud zijn. Hij was nog wel hulponderwijzer en moest zeer tevreden zijn met een jaarwedde van 450 gulden, maar liep toch al sedert eenige maanden met de hoofdakte in den zak en wachtte slechts op een gelukkige kans, om den een of anderen oud-gediende te kunnen vervangen.

Willem Heideman, of laat ik liever ‘onze Willem’ zeggen, daar ge hem nu toch eenmaal kent, had evenwel nog een andere functie waar te nemen, en wel een zoodanige, dat ze hem soms meer moeite en hoofdbreken kostte dan zijn betrekking als kweeker der bloeiende *spes patriae*; hij was namelijk, evenals zeer vele bolleboozen onder zijn collega's, correspondent van een veelgelezen dagblad, zeker een betrekking, waarvoor niet iedereen in de broek is gestoken.

Hij toonde zich dan ook van het gewicht zijner waardigheid ten volle bewust: zijn ijver in het opsporen van alle mogelijke en onmogelijke nieuwtjes ging het hoogste begrip van alle niet-correspondenten te boven. Hij was lid van de onderwijzersvereeniging ‘Nos jungit Minerva’, van de liedertafel ‘Les Rossignols’, van de postduiven-sociëteit ‘Vice Versa’, van de tooneelvereeniging ‘Zonder moed, nimmer goed’ en *last not least* van de correspondentenclub ‘Truth and Impartiality.’

Geen enkele bijeenkomst, uitvoering of concours, waarbij onze dagbladcorrespondent ontbrak, en al is het hem tot heden toe nog niet gelukt, iets bij uitstek uitstekends te ontdekken, b.v. een quartet met vijven[1)] zooals een Tilburgsch correspondent, volgens een bericht in verschillende bladen, eenigen tijd geleden heeft bijgewoond, toch sprak uit zijn nauwkeurige verslagen een oplettendheid en fijnheid

1) Onder dien titel onlangs ook uitgegeven door Joh. C.M. van Mastrigt te Arnhem en G. Schellekens te Tilburg.

van oordeel, waarvan het dagbladlezend publiek herhaaldelijk met uitbundigen lof gewaagde.

Echter beperkte zijn correspondentieele ijver zich niet tot bovengenoemde vereenigingen. Daar kon in heel de stad geen paard gevallen zijn, onze Willem wist nog denzelfden dag hoe en waar; er brak geen brand uit, al werd hij reeds in de kiem gestikt, of het kwam hem, als hij geen ooggetuige had kunnen zijn, binnen het eerste uur met oorzaak en gevolg ter ooren; daar werd geen extraordinair zware os geslacht, geen abnormaal groote aardappel gerooid, geen kalf met twee koppen of zes pooten geboren, geen drinkebroer op klaarlichten dag door diens eega uit de kroeg gehaald en op een portie vuistbeenderen geregaleerd, daar kon geen nachtegaal door zijn eerste hymne de lentemaagd begroeten, of onze ijverige correspondent had het gehoord, gezien of vernomen en stortte de overmaat van zijn deelnemend gemoed met de meest afwisselende bewoordingen in zijn dagblad uit. Dientengevolge zag geen enkel nummer het licht of onze Willem had er drie, minstens twee nieuwsberichten toe bijgedragen, en elk bericht deed zijn financiën met twee dubbeltjes vermeerderen.

En als de lezers dan om strijd de bek waamheid en schranderheid prezen van dien correspondent, die zich trots alle nasporingen, onder den sluier der geheimhouding bleef verbergen, o, hoe popelde dan zijn hart van het fiere bewustzijn. dat die lof niet aan een onwaardige werd weggeschonken!

Moet ik u zeggen, lezer, dat hem in zulke oogenblikken soms de verzoekiig overviel, zijn

alter ego voor de wereld bloot te leggen en te getuigen, dat hij het was, die zoo getrouw den volke iedere gebeurtenis met ap- en dependenties onder de oogen bracht? Maar door de ondervinding toegerust met de wetenschap, dat die bekentenis dikwijls onaangename gevolgen heeft, weerde hij dapper die streelende verzoeking van zich af.

Eén enkelen keer toch had hij zich die bekentenis laten ontglippen, niet in tegenwoordigheid van een gansch gezelschap, maar in bijzijn van zijn overbuurmans dochter, de mooie, in Willems oogen haast onvergelijkelijke, Elise Kenners. Nu, dat was den jongen te vergeven, want beste lezer, wat ik u nog niet heb medegedeeld, Willem Heideman was verliefd en naar mijn oordeel mag dat een jeugdigen onderwijzer-dagbladcorrespondent met hoofdakte in den zak en een aardig meisje in de buurt niet al te euvel worden atgenomen.

Papa Kenners echter scheen er anders over te oordeelen, want hij wilde van die schoolmeestersvrijage, zooals hij het noemde, niet zien of hooren en kwam met het Bismarckachtigste gezicht van de wereld zijn Liesje binnenroepen, als deze het eens waagde, van den drempel der woning een vriendelijken blik of een beminnelijk woordje te wisselen met haar innemenden overbuurman. Wie onder dit opzicht misschien een lotgenoot van onzen Willem is, kan zich het best voorstellen, hoe hard een dergelijke bejegening dezen jonkman moest vallen. Meende de heer Kenners evenwel door zijn hardvochtigheid ons tweetal te zullen scheiden, dan bedroog hij zich allerdeerlijkst, want Willem was van dien aard, dat hij tot het uiterste beproefde, wat hij eenmaal had ondernomen en meende, het mislukken van dit streven met de tering te zullen bekoopen; en Elise zag den hupschen jongen zóó graag, dat zij vast besloten was: Willem Heideman of geen. In die verstandhouding hadden zij in 't voorjaar van 189. ongeveer acht maanden gehoopt en gevreesd en kwamen tegen de schoone Mei overeen, aan papa Kenners, van wien alleen nog alles afhing, toestemming te vragen tot een huwelijk in den aanstaanden zomer. Dat zou wel niet bij de eerste proefneming vlotten, maar, zoo deden zij elkaar gelooven, ‘papa is juist niet kwaad, hij meent het heel goed met ons en heeft waarschijnlijk onze genegenheid maar op de proef willen stellen.’ Arme Willem! Arme Elise! Zoo is de liefde: in kleinigheden ziet zij de moeielijkste hindernissen; den krachtigsten weerstand meent zij met een weinig moeite te kunnen overwinnen.

Op een vroegen Maandagmorgen in de Mei wandelde de heer Kenners met zichtbare voldoening in zijn sierlijken tuin langzaam heen en weder. Nu eens stond hij stil voor een prachtige collectie stamrozen en vermeide zich in de beschouwing der talrijke knoppen en bloesems met de bekoorlijkste kleuren, dan weer werd verderop zijn oog geboeid door een perk van de liefste viooltjes, die men kon verlangen. Zoo kwam de eene bloem voor, de andere na, aan de beurt van wat hij zijn dagelijksche inspectie noemde, want een groot er bloemenvriend zou men tevergeefs in heel de stad zoeken. Die liefhebberij kostte hem jaarlijks een aanzienlijke som gelds, maar door een winstgevenden handel in koloniale waren had hij op vijftigjarigen leeftijd genoeg verdiend, om met zijn Elise, het eenig kind, dat zijn overleden echtgenoote hem had nagelaten, rustig te leven en naar hartelust te genieten wat met zijn wenschen strookte.

Terwijl hij nu in de beschouwing van zijn lievelingsbloemen verdiept was, werd hij geheel onverwachts door zijne dochter gestoord. Deze was achter hem komen aanwandelen en niet eer door hem opgemerkt, dan toen zij hem met een hartelijk,

maar eenigszins schuchter ‘goê morgen papa,’ begroette. Hij keerde zich om en beantwoordde haar groet op gullen, maar verrasten toon.

‘Ei! goeden morgen, kindlief, al zoo vroeg in den tuin; dat is niet volgens je gewoonte. Hebt je goed gerust, Elise?’

Een hooge blos overtoog op die vraag haar aangezicht, doch de vriendelijkheid haars vaders boezemde haar tevens moed in tot spreken.

‘Niet al te best, papa, maar 't heeft ook zijn reden.’

‘En wat is die reden, mijn kind? Ik ben al nieuwsgierig: heeft mijn lieve soms van een nieuwen zomcrhoed gedroomd of van een uitstapje naar tante Dora?’

‘'t Is heel iets anders, papa; ik wenschte u te spreken over een gewichtige zaak, waarvan mijn levensgeluk afhangt. Laten wij ons op de tuinbank neerzetten en ik zal terstond mijn belangen blootleggen.’

Vader en dochter namen opeen eikenhouten zitbank plaats, waarna Elise het gesprek hervatte:

‘U weet, papa, dat Willem Heideman veel van mij houdt, en dat...’

‘En dat jij Willem Heideman graag mag lijden, nietwaar?’

Dat klonk allesbehalve vriendelijk.

‘Juist wat ik u zeggen wilde,’ hernam Elise; ‘maar omdat zoo'n losse verkeering op den duur onbestaanbaar is, hebben wij besloten tot een huwelijk en vragen daartoe uw welwillend verlof, dat u ons...’

‘Dat ik u nooit of nimmer geven zal, al vroeg je 't mij honderd keeren daags,’ onderbrak de heer Kenners andermaal, nu in nauwlijks onderdrukten toorn; ‘'t gaat mijn verstand te boven, hoe jij je met zoo'n waanwijzen meester kan inlaten, die niet meer dan genoeg voor eigen onderhoud verdient, terwijl je als mijn eenig kind de erfgename bent van mijn gansch vermogen, waartegen menig voornaam jonkman met eerbied opziet!’

Een stil traantje parelde in Elises smeekend oog.

‘Maar, papa,’ sprak zij met van aandoening trillende stem, ‘Willem is toch een allerbeste jongen, en weet u wel, dat hij nog een andere betrekking heeft dan die van onderwijzer?’

‘Zoo, en welke betrekking is dat?’

‘Hij is correspondent van het meest gelezen dagblad van heel Noord-Brabant.’

‘Haha! correspondent van een dagblad! Ik moet er waarlijk om lachen, Elise: een benijdenswaardige betrekking, dàt verzeker ik u, daarop kan een mensen huizen bouwen en tuinen aanleggen. Correspondent van een dagblad! Ik heb er al dikwijls over nagedacht, wat je eigenlijk nog te kort kwam, en nu ontdek ik, dat het niets anders is dan een man, die van den vroegen morgen tot den laten avond op nieuwtjes jaagt, maar ik beloof je op mijn woord van vader, dat je daarom juist nooit de vrouw zal worden van Willem Heideman!’

Deze laatste woorden, met alle kracht gesproken, deden Elise in tranen en snikken losbarsten. Al haar hoop was opeens verdwenen, want zij wist bij ondervinding dat haar vader vasthield aan zijn eens gegeven woord.

Weenend verliet zij den tuin en zonk in haar kamer, als krachteloos geworden door die teleurstelling, op haar stoel neer. Na eenige oogenblikken weer zich tot zich zelve gekomen, peinsde zij op het beste middel, om haar geliefden Willem die verpletterende samenspraak mee te deelen. Hem ontbieden ware onvoorzichtig en zou tot nog erger gebeurtenissen aanleiding kunnen geven; naar hem toegaan durfde zij evenmin uit vrees, dat haar vader zich nog meer boos maken zou, en toch kon zij

van het voorgevallene niet langer zwijgen. Er schoot dus niets anders over dan hem schriftelijk er van in kennis te stellen.

Zij zette zich in haast tot schrijven neer en liet een kwartier later een meisje van haar buurman aan Willem Heideman het volgende bericht bezorgen:

‘Beste Willem,

Volgens afspraak, heb ik aan papa toestemming gevraagd tot ons huwelijk, maar wat ik ook beproefde, al mijn pogingen waren vergeefsch. Toen ik hem eindelijk trachtte te bewegen, door te zeggen, dat gij correspondent zijt, lachte hij daarover en verzekerde mij u daarom juist nooit of nimmer tot schoonzoon te willen aannemen. Ik ken papa als een man van zijn woord, zoodat wij ons bij deze verzekering zullen moeten neerleggen.

Uw bedroefde vriendin Elise.’

Als er op dat oogenblik een dynamietbom ontploft ware in Willems onmiddellijke nabijheid, kon hij er niet heviger ontsteld hebben uitgezien dan na het vluchtig lezen van deze jodstijding. Zijn gelaat werd bleek als dat van een doode; een koud zweet brak hem uit alle leden; hij beefde van ontzetting, maar nog meer van onbedwingbare woede. Hoe! durft die harteloozе vernietiger van zijn geluk hem afwijzen omdat hij correspondent is, een titel, waarop hij zelf de hoogste eer draagt! Moet juist de hoedanigheid, waarmee hij gemeend had, bergen te kunnen verzetten, voor hem 't struikelblok zijn op den weg naar fortuin! Waagt het die domme bloemengek, die nimmer of nooit een dagblad in handen neemt, hem te bespotten in zijn edelste levenstaak!

Dat roept om wraak, vreeselijke wraak, en wreken zal hij dien hoon, al kostte het hem de liefde van Elise zelf. Hij zal zich wreken, niet als teleurgesteld minnaar, niet als vernederd onderwijzer, maar met de sluwheid van een beleedigden correspondent. De grilliste plannen doorkruisen zijn koortsig gloeiend brein; de eene gedachte verdringt de andere, totdat hij eindelijk aan ééne vasthoudt en als hij die ten uitvoer heeft gebracht, dan eerst zal het blijken, wat een correspondent vermag.

Hij zet zich aan een schrijftafel en in weinige minuten tijds heeft hij een bericht geschreven aan de redactie van zijn dagblad. Tien kansen voor één, dat het nog den avond van denzeltden dag het lezend publiek zal verrassen.

Met ongeduld zag hij het oogenblik, waarop het blad hem gewoonlijk bezorgd werd te gemoet; aan de deur van zijn huis wachtte hij den bode op en, nauwelijks weer binnengekomen, sloeg hij met zenuwachtig bevende hand het dagblad open en zocht en vond inderdaad het beteekenisvolle bericht. Om zich te overtuigen of er niets aan veranderd was, las hij het met luider stemme:

‘T..., 7 Mei 189.. Het spreekwoord: “Op den eersten Mei leggen alle vogeltjes een ei” moge al dan met den toets van een nauwkeurig onderzoek kunnen doorstaan, zeker is het, dat sommige vogels er reeds lang vóór dien tijd mee beginnen. Ten bewijze van deze bewering diene de vermelding van het feit, dat in den tuin van den heer H.K. alhier sedert eenige dagen een nest met vier jonge merels te zien is, welke zich, ondanks haar vroegtijdige geboorte, in den besten welstand verheugen. Dat genoemde heer ten hoogste ingenomen is met zulke rustige tuinbewoners, en de beste zorgen aanwendt, om hen tegen katten of roofvogels te beschermen, behoeft geen betoon. 't Valt echter te betwijfelen, of zijn zorgen het bestendig welzijn der lieve

diertjes zouden kunnen handhaven, als onze vogelminnende jeugd vrijen toegang kreeg tot zijn prachtigen tuin.'

'Ziezoo!' lachte onze correspondent met zelfvoldoening en innig leedvermaak, na zijn bericht te hebben gelezen; 'dat muisje zal wel een staartje krijgen, of ik ken den aard van mijn leerlingen niet meer.'

Hij scheen voor vandaag genoeg te hebben gelezen, want hij legde het blad op zijn lessenaar en verdiepte zich in gedachten aan de gevolgen, die dit bericht zou na zich sleepen. Zijn koele berekening werd, helaas, maar al te goed bewaarheid.

(*Wordt vervolgd.*)

FREIBURG EN ZIJN UNIVERSITEIT. - DR. DURUAZ, Bisschop van Genève en Lausanne.

Freiburg in Zwitserland en zijn Universiteit.
(*Slot.*)

Niettegenstaande den snellen bloei der Universiteit - zij telt reeds ruim tweehonderd vijftig studenten - ontbreken nog twee faculteiten, in onzen tijd van groote beteekenis, die namelijk der natuurlijke en medische wetenschappen. Dit gemis valt zeer te betreuren, daar aan bijna alle hoogescholen juist in deze faculteiten het meest propaganda wordt gemaakt voor het materialisme. Hoevele jongelieden hebben hun geloof verloren, omdat zij zonder voldoend philosophisch onderricht aan de moderne universiteiten hunne opleiding in de medische en natuurlijke wetenschap hebben genoten. De professoren dezer vakken - corypheeën in hun theorieën - weten de materialistische leerstellingen onder schoonklinkende phrasen van diepzinnige wijsheid aan hunne leerlingen voor te stellen; de studenten, wier verstand aan ernstig nadenken nog niet gewend is en die onder den zedelijken invloed hunner ongeloovige professoren bezwaarlijk waarheid van leugen kunnen onderscheiden, nemen de materialistische begrippen zonder veel moeite en zonder het zelf te bemerken in zich op, en het betreurenswaardig gevolg is, dat binnen weinige jaren het denkend deel onzer maatschappij bestaat uit mannen zonder geloof, zonder godsdienst, mannen met een ingewortelden haat tegen de Kerk en haar verheven leer over een hooger leven.

Het valt gemakkelijk in te zien welk een afbreuk aan het materialisme en ongeloof onzer eeuw zal gedaan worden door de oprichting der faculteiten voor medische en natuurwetenschappen aan een katholieke hoogeschool.

Voor de faculteit der natuurwetenschappen zijn de benoodigde fondsen gelukkig reeds aanwezig. Sedert eenige maanden houdt zich dan ook een nieuw benoemd professor onledig, om hare opening met het aanstaande wintersemester voor te bereiden.

Nu reeds zoo ontzaglijke offers gebracht zijn, gaat de stichting eener bovenal kostbare medische faculteit de financieele krahten te boven van een kanton, dat nauwelijks 118.000 zielen telt. Freiburgs gouvernement heeft om deze reden door het uitschrijven eener loterij gemeend een beroep te mogen doen op de katholieken der geheele wereld en wij aarzelen niet, een ieder, die belang stelt in de zedelijke verbetering onzer van materialisme doortrokken en diep bedorven maatschappij, aan te sporen deze onderneming krachtig te steunen. Op dien weg gaat ons voor de koning der wetenschap in de negentiende eeuw, Paus Leo XIII, die in de audiëntie van den 4en Mei 1893 tot de Zwitsersche pelgrims sprak: ‘Wij van onzen kant zullen uw land de oprechtste liefde blijven toedragen. Daarom ook hebben Wij aangedrongen op de stichting der katholieke hoogeschool van Freiburg, die, ofschoon zij eerst kort geleden is opgericht, reeds een zoo groot getal leerlingen telt. Deze Universiteit, Wij zullen haar met Ons gezag beschermen, uit geheel Ons vermogen bijstaan, want hare bestemming is grootsch en zij zal - dit is Onze hoop - een bakermat worden der wetenschap en haar licht uitstralen over de gansche aarde.’

Niet minder betuigt de te Freiburg resideerende Bisschop van Genève en Lausanne Mgr. Daruaz, opvolger van Z. Em. Kardinaal Mermillod, die zijn apostolisch optreden tijdens de dagen van den Culturkampf met verbanning boeten moest, bij iedere gelegenheid zijn ijverige belangstelling in het welzijn der Universiteit. Keer op keer richt hij tot professoren en studenten een herderlijk woord, waardoor zij zich aanhoudend zien aangespoord, om door onvermoeide studie de ware wetenschap dienstbaar te maken aan de verdediger der bovennatuurlijke geloofswaarheden.

Ten slotte een woord over het Freiburgsche volk, dat voor de stichting zijner universiteit edelmoedig reeds zoo groote offers gebracht heeft. Krachtig en schoon van gestalte, godsdienstig en vriendelijk is de bevolking, maar vooral ook vol levenslust en speelsche vroolijkheid. Dezelfde menschen, die men in de kerk met de innigste godsvrucht hun gebed ten hemel ziet opzenden, vrouwen, die gedurende een hoogmis van het begin tot het einde op het hard plaveisel geknield liggen, ziet men een uur daarna in de schaduw van een denneboom onder wondere vroolijkheid vereenigd dat het klinkt in het rond. In den herfst na den oogsttijd wordt in bijna ieder dorp de klarinet gestoken, die oud en jong oproept tot den wals. Bij zomeravond gaan geheele groepen jongens en meisjes de heuvelen en velden over uit volle borst een traditioneel feestlied de Caraoulès, zingend.

In sommige omliggende dorpen bestaat nog de oude gewoonte een eigenaardig jaarfeest te organiseeren. Aan dat feest neemt alles deel, jong en oud, rijk en arm. Het begint met een plechtigheid in de kerk, waarna groot feestmaal, en wordt besloten met een schitterenden dans. Ieder dorpeling heeft dien dag zijn gezellin, maar het staat hem niet vrij uit de Zwitsersche deernen een keuze te doen naar de ingevingen van zijn hart; daarover beslist het lot, en ik geef het den lezer te denken, watschalke vreugde er in die levendige kijkers schittert, wat vroolijk gelach er uit diedartele groepen opgaat, wanneer het lot met weergalooze hardvochtigheid een oudje met

gerimpeld gelaat aan een kloek twintigjarig jonkman toewijst of een forsche smid uit het dal van Gotteron zijn ruigen arm slaat om dien eener rijke, patricische matrone.

Het is een waar genot dat volk van Freiburg gade te slaan in zijn arbeid en ontspanning, dat volk trouw aan zijn plichten, matig in zijn wenschen, tevreden met hetgeen de hemel schenkt. En wat verrukkelijke vergezichten, wat verscheidenheid in dit kleine land, zoo schilderachtig gelegen op de heuvelen tusschen Bern en Waadtland! Ten noorden trotsche wouden, welig bloeiende velden, ranke heuvelen door diepe groenende valleien van elkander gescheiden; ten zuidwesten de vertakkingen der Middel-Alpen-keten, uitgestrekte weiden, afgewisseld door dichte dennenbosschen, ginds steile rotsen en in het verschiet de hemelhooge Moléson, zich meer dan zes duizend voet verheffend boven de oppervlakte der zee. Een wandeling daarheen is de vermoeienis overwaard, want ook daar is de Zwitsersche natuur onbeschrijfelijk schoon. Aan de eene zijde staart men in diepe valleien, waar de heldere stroomen van frissche beken doorruischen, op heuvelen met kasteelen als bezaaid; aan de andere ziet men de meren van Brienz, Thun, Morat en Neuchâtel, verder nog de azuren golven van het meer van Genève en in sierlijke groepeering de steden en dorpen, die er zich als een koralensnoer om heen strengelen, en ver ver weg een reusachtigen ijskegel, wiens smeltende kristallen in de gouden bundels zonnelicht als een regen van myriaden fonkelende diamanten op de rotsen nederdruppelen, uiteenspatten en weer regenen op de rotsen omlaag met onbeschrijflijk lichtgeflikker, en weer opspatten en weer neerdruppelen, totdat zij samenvloeiend in beddingen van ijs langs en over en tusschen de rotsen wegspoelen als duizend strepen van louter zilverlicht, hel glinsterend en etherisch doorschijnend, - den majestueuzen koning der Europeesche bergen, Mont-Blanc.

Bij de Platen.

H.M. Koningin Wilhelmina, in Friesche Kleederdracht.

- Bij gelegenheid van den veertienden verjaardag onze beminde, jeugdige koningin, meenen wij onzen lezers een genoegen te doen, door hun een der laatste portretten van Hare Majesteit aan te bieden en wel dat waarop zij is voorgesteld in Friesche kleederdracht.

Men weet hoe bij het bezoek der koninginnen aan het Noorden des lands de rechtgeaarde Friezen hun geestdrift voor de geliefde Oranjetelg toonden door haar een kostbaar Friesch hoofdtooisel te vereeren. Het was hun een behoefte het aanvallige koningskind, bestemd om als vorstinne des lands de roemrijke kroon harer vaderen te dragen, getooid te zien in de aloude nationale kleederdracht. In dit schilderachtig en rijk costuum, deftig ondanks zijn eenvoud, bevallig bii edele strengheid, komt het veelbelovende vorstenkind ons voor als bekleed met de liefde van haar volk.

Waar zij zich in dien vaderlandschen tooi vertoonde, daar steeg de geestdrift der bevolking ten top. Moge ook de aanschouwing van haar beminnelijk beeld, als Friezinnetje op de eerste bladzijde van dit nummer, bij allen de liefde en trouw vermeerderen jegens onzejeugdige koningin, die in deze kleedij inniger dan ooit met haar onderdanen verbonden schijnt.

Leve Koningin Wilhelmina!

***

FREIBURG EN ZIJN UNIVERSITEIT. - DR. STURM, Rector Magnificus.

Ingang der groote moskee te Damascus. -

Damascus behoort tot die klassieke steden, wier namen in de wereldhistorie met onvergankelijke letteren staan opgeteekend. Sedert eeuwen een der brandpunten van de Muzelmansche dweepzucht, bewaart zij nog tal van oud-christelijke herinneringen. Zoo wijst men in de langste en fraaiste staat (*Tarik el Mostakim*, rechte straat) nog het huis aan, waar de apostel Paulus zijn intrek zou hebben genomen, en de stadspoort, waarheen deze straat leidt, heet nog Pauluspoort. Het is een overoud gebouw uit kolossale steenblokken opgetrokken, en men ziet daar ook nog huizen op den stadsmuur evenals in den tijd, toen de apostel door zulk een huis over den muur buiten de stad werd gelaten. Nog andere gebouwen worden in verband gebracht met den grooten Romein, die op den weg naar Damascus door den genadestraal werd getroffen, waaraan hij zijn bekeering en de wereld den apostel der heidenen dankte.

FREIBURG EN ZIJN UNIVERSITEIT. - MINISTER VAN ONDERWIJS PYTHON, Stichter der Universiteit.

Ook de gedachtenis van Johannes den Dooper leeft nog voort onder de Mohammedaansche bevolking, die in een der kapellen van de Groote Moskee het afgehouwen hoofd van des Heeren Voorlooper beweert te bewaren. In elk geval is in dat merkwaardige gebouw nog een gedenksteen ter eere van den H. Johannes te zien afkomstig uit de christelijke kerk, die eenmaal de plaats innam, waar thans de moskee haar zeven minarets verheft. Oorspronkelijk stond op deze plek een Corinthische tempel, dien keizer Heraclius door een kerk van den H. Joannes den Dooper verving.

Dit heiligdom werd echter door den overweldiger Timoer van zijn luister beroofd en veranderd in een moskee, die door verloop van tijd een der voornaamste heiligdommen werd van den Islam. Het is de *Dsjami* der Omajaden waar nog een exemplaar wordt bewaard van den koran van kalif Othman. Dit meesterstuk der Arabische bouwkunst dagteekent van kalif Abd el Malik, die van het jaar 705 tot 715 regeerde en de vijfde kalif was uit het huis der Omajaden.

Op een der zeven minarets, Madinet Isa genaamd, zal volgens het geloof der Muzelmannen op den jongsten dag Christus uit den hemel neerdalen.

Het middelschip van het prachtige gebouw rust op twee rijen zuilen van serpentijn, graniet, porfier en veelkleurig marmer ter hoogte van veertig meter. Vier groote poorten openen zich naar de vier hemelstreken. Een dier monumentale ingangen wordt door onze gravure weergegeven, die tevens een interessanten blik levert op het schilderachtig schouwspel van het Mohammedaansche leven in zulk een heiligdom. Op den voorgrond zien wij de wachters der moskee zich den tijd korten met een gemoedelijk praatje of met naar de duiven te kijken, die daar in vrijheid ronddartelen, terwijl over het zonnige voorplein een godsdienstige stoet met ontplooide vanen schijnt te naderen.

Behalve de Groote Moskee heeft Damascus nog bij de twee honderd vijftig kleinere moskeeën. De bevolking, die uit 120.000 zielen bestaat, is dan ook overwegend Mohammedaansch en onderscheidt zich van ouds door fanatieken Christenhaat, waarschijnlijk nog een overblijfsel uit den fellen strijd, die hier eenmaal ten tijde der kruistochten tusschen het Kruis en de Halve Maan heeft gewoed. De ontzaglijke citadel, die zich met haar zware muren en torens aan de westzijde van Damascus uitstrekt, moet nog uit den tijd der kruisvaarders dagteekenen.

Stilstaand water. -

Een meesterlijk schilderij, op meesterlijke wijze door de graveerstift van den wereldberoemden Pannemaker weergegeven. Hij heeft de fijne harmonie, de stil droomerige stemming, die de Russische meester in het landschap heeft weten te leggen, met de fijngevoeligste nauwgezetheid vertolkt. Stilstaand water is de titel der schilderij van Kiezeloff en zij stelt ons dan ook een eenzamen plas voor, waar de waterlelies weelderig tieren, daar geen strooming in het stille water haar vredigen groei en bloei verstoort. Als witte sterren schitteren zij tusschen het glimmende groen der groote drijvende bladen en spiegelen zich in de weinige open plekken, die het blauw van den hemel weerkaatsen. Een krans van fijn geboomte omgeeft den onbewogen plas en vormt door de eindelooze verscheidenheid van getakte en bladvormen een bevallige tegenstelling met de eentonige effenheid van het watervlak. Een bootje, een oude brug, een opgerolde mat alleen herinneren aan menschelijk

leven en bedrijf, maar doen, door de afwezigheid van alle figuren, de geheimzinnige stilte dezer bekoorlijke wildernis nog meer uitkomen.

Allerlei

De zwaarte van harten. -

Men spreekt altijd van een klein vogelhartje, in volstrekten zin genomen zal dit ook wel meestentijds het geval zijn, doch betrekkelijk is het groot, veel grooter dan het hart van den mensch.

Gemiddeld weegt het hart van een normalen mensch vijf duizendsten van het heele gewicht van zijn lichaam, of, zooals men dat zegt, de grootte van het hart is vijf op duizend van het lichaamsgewicht.

Onlangs heeft dr. Carl Parrot de harten van verscheidene dieren en vogels gewogen, en, in duizendsten van het heele gewicht des lichaams uitgedrukt, de volgende gemiddelde getallen gevonden: De grootte van het hart is bij een varken 4.52, bij een rund 4.59, bij een schaap 6.01 bij een paard 6.31. De huisdieren staan onder dit opzicht het dichtst bij den mensch, wiens hart, zooals we boven aanstipten, 5 bedraagt. Het wilde hert heeft een hart van 11.5. De meeste vogels echter overtreffen, wat de betrekkelijke zwaarte van het hart betreft, alle bekende dieren. Bij de postduif bedraagt de zwaarte 12,25, bij de huismusch 16.22, bij den boom valk 16.98, en het hart van de lijster weegt zelfs 25 duizendsten van zijn geheel lichaamsgewicht, of, in verhouding, vijfmaal zoo zwaar als het hart van den mensch.

Ter overweging. -

Of men 's morgens om zes, dan wel om acht uuropstaat, geeft binnen veertig jaren een verschil van 29.200 uren, of 3 jaren 121 dagen en 10 uren. Wanneer men die tijdruimte verdeelt in werkdagen van acht uren, dan blijkt men voor tien jaren genoeg te hebben. Wie dus, in plaats van om acht, om zes uur opstaat, verlengt zijn leven met niet minder dan tien jaren arbeidstijd!

Oostersche pracht. -

De moeder van den khedive van Egypte gaf hem onlangs een kostbaar toiletservies ten geschenke, dat vroeger aan zijn overleden vader had behoord. Het bestaat uit niet minder dan zeven en twintig stuks, alle van 18-karaatsgoud, en ieder voorwerp draagt het monogram met de letters A.P. in diamanten; in het geheel is het stel met twaalfhonderd diamanten versierd.

Stoom- Boek- en Steeudrukkerij van LUTKIE & CRANENBURG 's-Hertogenbosch

[Nummer 13]

WERELDTENTOONSTELLING TE ANTWERPEN - Gezicht op de tentoonstelling bij vogelvlucht.

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.
(*Vervolg*.)

Waarlijk! het was verleidelijk genoeg; weer stond hij op den tweesprong, weer moest hij kiezen. Nu benadeelde hij niemand dan zich zelf door de ware toedracht der zaak te verhalen; niet alleen zich zelf, maar ook zijn vader bracht hij anders in moeilijkheden.

Was het niet eenvoudiger, verstandiger de zaken te laten zooals zij waren? Hij zag in den geest de van vreugde schitterende oogen van zijn oom, hij voelde zijn dankbaren, hartelijken handdruk, hij hoorde zijn luide, opgetogen dankbetuigingen, hij zag den vochtigen blik zijner tante, haar trillende lippen, die zooveel minder spraken als die van haar man, maar waarvan elk woord, dat ze doorlieten, zulk een beteekenis had, en vooral hij koesterde zich aan den zonnigen glans, die van Celeste's gelaat uitstraalde. Allen bedankten, allen bewonderden hem; 't kostte hem maar een woord en zijn oom nam hem aan als opvolger, schonk hem de hand zijner pleegdochter; nooit zou iets verraden wat hij gewild, wat hij gedaan had; hij hoefde niets te doen dan te zwijgen.

Hij streek met de hand over de oogen, het visioen aan den eenen kant was zoo schoon, het vooruitzicht aan den anderen zoo afschrikwekkend en hij voelde zich nog zoo zwak in zijn goede voornemens, zoo weinig bevestigd in de deugd.

‘O God, wat moet ik doen?’ fluisterden onwillekeurig zijn lippen, maar reeds toen hij den naam van God uitsprak, teekende zich zijn plicht duidelijk en vast voor zijn oogen, bleek hem het verkeerde van zijn plan helder als de dag.

Hoe kon God willen, dat hij de leugen zou kiezen boven de waarheid? Want leven met een leugen op de ziel, zou toch voortaan zijn lot wezen, als hij voortging met zijn bloedverwanten te bedriegen; op een leugen zou hij zijn toekomst bouwen. Wilde hij breken met het verleden, dan kon het alleen zijn ten koste eener volledige schuldbekentenis, dan moest hij het weefsel van leugen en bedrog, waarin hij zich gewikkeld had, met vaste hand verscheuren.

Zoo nadenkend en strijdend was hij de kom van het dorp genaderd; daar, een honderd stappen van de kerk, zag hij aan gene zijde van het beekje een arme hut van hout en leem met stroo gedekt staan; ten overvloede vroeg hij aan een meisje, dat bij de beek bezig was te wasschen, of daar Matthieu Linders woonde.

‘Ja, daar was het,’ en verbaasd keek zij den heer aan, die zoo ‘hoog Hollandsch’ sprak. Wat zou die bij Linders toch komen doen?

Ferdinand ging de plank over, die de straat met het huis verbond; een paar kippen vlogen op, toen hij het erf betrad, een varken gromde hem een knorrig welkom toe, een keffende keeshond sprong hem te gemoet en een vrouw met een kind op den arm kwam in de deur staan, terwijl een ander kind zich huilend aan haar morsigen boezelaar vastklampte.

't Kostte Ferdinand moeite zich verstaanbaar te maken met zijn zuiver Hollandsch, waar hij vrij onhandig eenige woorden plat, die hij wel eens opgevangen had, doorheen wierp; de goede vrouw begreep niet, wat die mijnheer met zijn Hubertine, het Anker en een oude jas bedoelde: het scheen dat zij niets wist van een oud

kleedingstuk, dat haar man, terugkomend van zijn dochter, zou hebben tehuis gebracht; 't was om er het geduld bij te verliezen.

'Maar je hebt toch een dochter, die Hubertine heet?'

O jawel, die had zij.

'En ze dient in het "Anker" te....'

'Just, daar diende ze!'

'En is je man daar niet geweest, gisteren, eergisteren of van de week?'

'Ja, dat kan wel!'

'En heeft hij dan geen jas daarvandaan medegebracht?'

'Neen, dat wist zij niet.'

Ferdinand haalde twee Pruisische daalders voor den dag en liet die blinken onder de oogen der vrouw; die kon zij krijgen, als zij hem de jas teruggaf of alleen maar vertoonde.

Die stukken zilver spraken een verstaanbaarder taal. Zij ging naar binnen en verzocht hem haar te volgen in het armzalige kamertje met den rood steenen gebarsten vloer, de gewitte muren, waarop eenige bonte, verweerde, vrome voorstellingen hingen en de meubelen zoo schaarsch waren, dat een blind paard hier weinig schade kon doen.

Achter een gescheurd gordijn hing de garderobe der familie; de vrouw ging daar eens kijken. Ferdinands hart klopte luid, het draaide hem voor de oogen; als die jas eens niet te vinden was, wat dan?

De vrouw kwam met eenige onsmakelijke, half versleten kleedingstukken aangedragen; dat was een buis van haar man, dat bedoelde mijnheer toch zeker niet, en dat was zijn jas, zijn beste jas en die zag er al zoo geel en grauw mogelijk uit, en die had haar man nu al met Paschen tien jaar elken Zondag aan, die bedoelde mijnheer toch niet.

Neen, dat was de jas niet, die Ferdinand zocht; de jas van Cesar Wegers was een afgedankte van Duberly, van donkerblauw kamgaren, hij zou ze dadelijk herkend hebben, want terwijl hij het boekje in den zak wegborg, had zich de stof van het door die paar dagen dragens van Wegers onooglijk geworden stuk vast in zijn hersens geprent.

'Maar wat heeft je man nu aan?'

'Nu? Wel zijn kiel.'

Een on beschrijflijke moedeloosheid maakte zich van Ferdinand meester. Zou dus al zijn moeite, al zijn haasten en jagen nog met niet het minste resultaat bekroond worden? Als een booze gedachte schoot het weer door zijn geest.

'Gij hebt gedaan wat gij kondt doen! Laat nu de zaak maar op haar beloop. Gij zijt verantwoord!'

'Neen, duizendmaal neen!' riep de goede stem in zijn binnenste, 'nu eerst kan het kwaad, nu het boekje uit ooms handen is, nu het zwerft, de hemel weet waar, nu het misschien in handen van zijn benijders zal vallen, als ik het niet terugkrijg. Ik moet het vinden kost wat kost. Dat is 't eenige, waardoor ik mijn fout kan goedmaken.'

Hij drukte zijn vuisten in elkander, om zich zelf tot volharding aan te sporen en zijn geestkracht op te wekken.

'Waar is uw man?' vroeg hij aan de nog altijd verbaasde vrouw, die hem half wezenloos, half ongerust aankeek.

'Op zijn werk.'

'En waar werkt hij dan?'

'Op de fabriek van G.'

Ferdinand duizelde; het was of de grond onder hem wegzonk; hij moest zich neerzetten op een der matten stoelen om weer tot zich zelf te komen.

'En wanneer komt hij thuis?' vroeg hij na een poos.

'Van avond om negen uur.'

'En hoever is die fabriek van hier.'

'Een half uurke!'

Dat beteekende dus minstens een uur.

'Is er hier geen rijtuig te krijgen?'

Een rijtuig! Het mensch keek hem aan, alsof hij bij de Noordpool van olifanten had gesproken; daar kon zij geen begrip van krijgen.

Hij haalde zijn horloge uit, het was vier uur. Dus dan zou hij tot negen uur hier moeten wachten in deze spanning. Dat hield hij nooit vol; dan maar liever onmiddellijk zich weer op weg begeven. Hij vroeg iets te drinken en liet zich toen den weg wijzen, die naar G. leidde. De zon daalde gelukkig reeds, de ergste hitte was voorbij, maar aan den horizon pakten zich de wolken samen; er kon een onweer komen, voordat hij aan het doel van zijn tocht was, en wat dan?

Met een diepen zucht en een hart vol neerslachtigheid sloeg Ferdinand opnieuw den weg in.

XVI.

Alle moed was uit hem verdwenen; de groote teleurstelling, die hem in Reimerheide had getroffen, maakte aan zijn opgewonden stemming een einde; toen had hij nog met zeker pijnlijk gevoel gedacht aan zijn zelfbeschadiging, hij had zich zelf in een mooi licht geplaatst, misschien zich zelf in gedachten en zonder het te willen getooid met de kleederen van een boeteling; zelfs in die vernedering vond hij iets dat hem verhief, hem in eigen oogen hooger stelde.

Nu echter viel ook die verbeelding weg, hij zag zich zelf zoo armzalig, zoo nietig, zoo erbarmelijk klein en belachelijk, zooals hij hier zich voortsleepte door het gebergte, een oude jas zoekend, die misschien reeds bij den een of anderen uitdrager hing of wel op den rug van een landlooper uren van daar zwierf. Of neen, dit zou te gelukkig zijn, het boekje was nu misschien in handen juist van hen, die er het meest belang bij hadden; zijn booze geest fluisterde hem toe: 'Dat is nu de straf van uw domheid! Gij hebt er geen gebruik van willen maken, toen het zich in uw handen bevond, toen het kostbare geheim uw vader had kunnen redden en u rijk maken; nu gaan anderen er gebruik van maken, nu hebt gij gewerkt voor vreemden.'

Hij verdreef deze gedachte wel onmiddellijk, hij wilde er niet aan toegeven; daar hij ze zijner onwaardig vond, maar zij lier hem niet los, zij nestelde zich in zijn hersens, zij groef zich in zijn borst. Hij had gezondigd en nu werd hij gestraft door wellicht den ondergang zijner bloedverwanten aan te zien door zijn schuld, terwijl hij zelf er niet het minste voordeel bij had.

In plaats dat ze hem troostte, pijnigde hem deze gedachte meer en meer, en dat zij hem hinderde was hem nog veel onaangenamer; zijn gedachten raakten verward, alsof hij een koortslijder was; alles dwarrelde hem in het hoofd, zijn beenen waren zwaar als lood, hij sleurde zich voort; eindelijk kwam er een oogenblik dat hij nauwelijks meer denken kon, maar machinaal voortliep, nu eens langzaam, dan weer harder, soms bijna hollend, en dan weer voetje voor voetje.

Het half uurtje was lang voorbij en het uur ook; en hij liep maar door, altijd door; eenige groote druppels, die hem op het bloote hoofd vielen - hij had zijn hoed afgezet

en in de hand genomen - brachten hem tot bezinning. Hij merkte, dat hij als in een droom voortgeloopen had, en rondziende zag hij dat de lucht een en al donkergrijs geworden was, maar ook, dat hij van den rechten weg afsedwaald scheen en op een muilen zandweg voortstapte.

De regen werd steeds harder, hij liep snel voort, hopende ergens een schuilplaats te bereiken; het onweer brak los met al het geweld, waartoe het in 't gebergte in staat is, de wind zweepte door de boomen en hij voelde zich nu nog meer verloren, nog meer verlaten van God en de menschen dan ooit te voren.

Eindelijk zag hij een kleine herberg in de verte staan; door een sluier van dikke regendroppels zag hij het uithangbord schemeren; zoo hard hij loopen kon, snelde hij daarheen. Die plotselinge opwinding en gedwongen beweging hadden ten minste het goede gevolg, zijn gedachten wakker te schudden en hem te doen ontwaken uit de loomheid, die misschien ook een uitvloeisel was van het naderende onweer.

Eindelijk kwam hij in de herberg, doornat en hijgend van den snellen loop; terwijl hij in de keuken bij het vuur zijn kleederen

trachtte te drogen, kwam het hem in de gedachte, hoe hij nog zoo kort geleden ook door een onweer overvallen was, toen hij Celeste's vader had willen zoeken en hoe liefderijk en goed de Duberly's hem toen hadden verzorgd en gekoesterd bij zijn terugkomst.

Die gedachte gaf hem nieuwen moed en nieuw vuur om ter wille van hen alles in het werk te stellen ten einde hun een onberekenbare schade te besparen. Alle andere overwegingen werden op den achtergrond geschoven. Dit doel alleen stond hem voor oogen en dit moest hij bereiken tot elken prijs.

Met ongeduld wachtte hij het oogenblik af, dat het weer zou opknappen; van den herbergier had hij reeds gehoord, dat hij geheel verdwaald was en dat hij nu nog bijna drie kwartier van de fabriek en een uur van J. was verwijderd; maar gelukkig bedaarde de storm, heerlijke frischheid verving de drukkende, benauwende warmte van daareven, en zoodra het maar eenigszins mogelijk was, begaf zich Ferdinand weer op weg.

Hij voelde zich nu veel opgewekter dan straks; het scheen, of ook het onweer in zijn hoofd gewoed en het nu evenzeer opgefrischt had als de natuur rondom hem. Het was nu bij zessen; tegen halfzeven, als hij goed aanstapte, kon hij aan de fabriek zijn. Ofschoon niets hem moed was komen geven of hoop op een goed succes, was hij nu lang niet meer zoo moedeloos als daar straks; het moest goed gaan, hij wist het zeker. Hij zou zijn doel bereiken, dit stond bij hem vast.

Aan de fabriek gekomen, die veel grooter en uitgebreider scheen dan die van de Duberlys, belde hij bij den portier aan en vroeg naar Matthieu Linders.

Een oogenblik later kwam de man aan met handen vol leem en klei en een zeer ongunstig uiterlijk, waaraan men duidelijk zien kon, dat hij wel van een glaasje te veel hield. Wantrouwend zag hij Ferdinand aan, die er ondanks zijn gehavende natte kleeren nog altijd als een heer uitzag.

Hij bracht hem zijn boodschap over, en 't scheelde veel, dat de man hem spoediger verstond dan de vrouw.

‘O ja, die jas van Hubertine, hij wist het wel, maar het was zoo'n prul, hij had ze onderweg in de herberg voor een schelling verkocht aan een jood, een kramer, die het land plat liep; hij had ze niet eens thuis gebracht en de vrouw er ook niets van verteld.’

Nu voelde Ferdinand dat hij 't spel bijna verloren had; hoe nu zulk een jood op te sporen; en er waren negen kansen op tien, dat deze het pronkstuk reeds aan een derde zou hebben verkocht, en dan - o, als hij maar wist dat het boek vernietigd was!

‘Maar er zat iets in de jas, heb je daar niet naar gekeken?’ vroeg hij met haperende stem.

De man sloeg zich voor 't hoofd en vloekte.

‘Neen! Dat had hij vergeten; hij had toen ook een slokske te veel gebruikt. Dat kwam er van, dan was hij maar een half mensch, zei de vrouw altijd!’

Ferdinand liet de daalders voor zijn oogen schitteren en vroeg of zich hij den naam van den opkooper niet herinneren kon. Jawel! Mozes Leman en hij woonde in J.

‘Zou je mij niet daarheen kunnen brengen?’

Hij bedacht zich een oogenblik; wel ja! Hij zou vrijaf vragen, het was toch slap op het werk, en reeds bij zevenen. De meesterknecht zou er niets tegen hebben, dat hij voor een half uurtje heen ging.

Een oogenblik later kwam hij terug, gereed om Ferdinand te vergezellen, die nu allen moed weer scheen verloren te hebben; hij was vermoeid van al die oponhoudelijke slingeringen tusschen hoop en vrees, welke hem de laatste uren hadden heen en weergeworpen; de man naast hem boezemde hem meer afkeer dan sympathie in en onwillekeurig dacht hij er aan, hoe die arme kerel in zijn handen onbewust een schat had gedragen, waarvoor zijn patroons hem gaarne duizenden guldens zouden hebben betaald, terwijl hij er nu slechts dertig centen voor had ontvangen. Hard stapten beide man nen door, de duisternis viel reeds, toen zij in de nauwe straten van het stadje kwamen. De woning van Leman lag in een steeg, en volgens Ferdinands berekening moest men er niet ver meer af zijn, toen Lindeis eensklaps zeide:

'Er zullen vandaag geen mazematten met hem te maken zijn, want de sabbath is juist begonnen.'

Ferdinand stond verschrikt stil en zag naar boven. Ja, daar flikkerden de sterren reeds en keken vriendelijk naar beneden, als waren zij blijde, dat de dikke wolken, die zooeven de aarde bedekten, nu weg waren gedreven en zij rustig op haar konden neerzien.

Maar voor Ferdinand waren die sterren een droevig gezicht, een nieuwe teleurstelling; hoe kon hij nu nog wachten tot na den sabbath, nu deze man reeds wist, dat hij de jas zocht om haar inhoud.

Zij kwamen aan een onaanzienlijk huisje; de deur stond aan en zij traden binnen in het vertrek, waar de sabbath lamp reeds was aangestoken en de familie om de tafel vereenigd zat.

'Linders, leg jij hun uit, wat ik hebben moet,' fluisterde Ferdinand hem toe en de werkman begon in zijn taal met den jood te spreken, die zijn schouders ophaalde en antwoordde dat hij wegens den sabbath geen zaken mocht doen.

'Maar ik ben zoo ver gekomen,' sprak Ferdinand smeekend, 'wat ik uit die jas wil hebben is een familiestuk, geen voorwerp van waarde hoegenaamd, ik zal u voor de moeite betalen.'

Hij liet hem een paar blinkende rijksdaalders zien, de heele familie keek er begeerig naar, maar zijn hoofd schuddend sprak de huisvader:

'Ik mag het vandaag toch niet aannemen.'

'Ik zal het deponeeren bij den notaris der stad,' ging Ferdinand voort, 'en dan kunt gij het morgenavond halen. Geef mij de jas maar!'

'Ik mag ze u niet geven,' zeide Mozes veelbeteekend, den nadruk leggend op het woordje *ik*.

Een licht ging in Ferdinands geest op.

'Mag ik ze misschien zelf zoeken?'

'Zij liggen in de kamer hiernaast. Linders kan u daar brengen,' antwoordde Mozes Leman zonder op te zien.

'Dus u heeft ze nog niet verkocht,' juichte Ferdinand bijna.

'Verkocht,' hernam de andere verontwaardigd, 'een bedelaar zou dat vod nog niet aan willen hebben. 't Is nog geen Gröschen waard!'

'En nu brengt het u vijf gulden op! Dus u heeft ze nog niet onderzocht?'

'Neen, ik breng ze eerst alle thuis.'

'Ja en dan knapt hij ze op en maakt er zeker nog wel twee mark van,' verklaarde Linders.

De jood verzekerde bij hoog en laag, dat Linders loog en het heele prul goed was om er een vogelverschrikker in den boomgaard mede op te schikken; maar Ferdinand

drong aan, dat men hem de kleeren zou toonen en nu bracht Linders, die hier blijkbaar den weg kende, hem in het onooglijke winkeltje; hij stak zelf de lamp aan en wees hem een hoop oude vodden, die daar opeengestapeld lagen, en een allesbehalve frisschen geur verspreidden.

'Zoek u nu maar zelf, mijnheer', zeide Linders en verschool zich in de schaduw, maar zoo, dat zijn loerende, schuwe oogen elk zijner bewegingen konden volgen.

Ferdinands fijne vingers behandelden met hun toppen die morsige, bestoven, besmeurde broeken, vesten en jassen; eindelijk zag hij het reeds rossig geworden blauw kamgaren jasje en zijn hart sprong van vreugde op en tevens van angstige spanning. Wat dan, als de zakken nu eens ledig bleken?

Hij haalde de jas uit den hoop en onderzocht zenuwachtig, jagend de zakken, ja, hij voelde reeds dat het zwaar afhing, hier in dezen zak was het, neen toch niet! Wat hij er uit haalde was een oude portemonnaie, met eenige papieren tot een morsig pakje samengebonden. Dan in dezen zak! Neen! toch wel! Ja, hij had het in handen, het kostbare boekje, hij kon zijn oogen niet genoeg vergasten aan het gezicht daarvan bij het flauwe licht van de walmende petroleumlamp; hij stak den geheelen inhoud der jas bij zich, liet de rijksdaalders in de zakken rollen en ging met een van vreugde schitterend gelaat terug naar de huiskamer, door Linders op den voet gevolgd.

'Daar, Leman, ik dank je wel hoor! Ik heb het geld in de zakken gelegd, je ziet zelf, er is niets van waarde in, zie man, dit boekje, die portemonnaie, - hij liet ze hem van binnen zien met niets er in dan een paar Gröschen, en dit zijn papieren, familiestukken. Goeden avond en prettige feestdag!'

Op straat rekende hij ook met Linders af, liet zich door hem een logement wijzen en ging met verlicht hart zich nu verkwikken; hij liet zich een kop koffie en een broodje brengen, at en dronk met smaak, overtuigde zich dat er niets mankeerde aan het boekje en verborg het toen in zijn borstzak. De portemonnaie wilde hij wegwerpen, maar herinnerde zich dat Wegers in zijn laatste oogenblikken over die zakken had gesproken en besloot alles dus maar mee te nemen en zijn oom ter hand te stellen.

Het was bij negenen, toen hij besloot huiswaarts te keeren. De logementhouder had hem eenige inlichtingen gegeven. Als hij den grooten weg volgde, kon hij in vijf kwartier best thuis zijn; over Reimerheide was het een heele omweg, nu kon hij niet dolen, het was prachtige maneschijn. Aan een rijtuig dacht Ferdinand niet meer; de dag was al duur genoeg voor hem geweest; hij voelde zich nu geheel uitgerust en opgefrischt, hij had uren ver kunnen loopen.

'Mijnheer,' zeide de logementhouder, 'als ik u een raad mag geven, neem dan dezen stok van mij mede. Er loopt veel slecht volk bij den weg, en u heeft niets bij u; men kan nooit weten, 't is voorzichtiger dat u niet geheel zonder wapen is.'

Ferdinand lachte, hij vond het een overdreven bezorgdheid van den man en vroeg, hoe hij den stok terug zou bezorgen.

'O, dat is niets, u komt wel eens dezen kant uit; met mijnheer Duberly is u meer hier geweest. Ik heb meer stokken, ik ben er niet om verlegen.'

Gewapend met den dikken stok, het kostbare boekje op zijn borst gedrukt, ging Ferdinand nu vroolijk en luchthartig huiswaarts; hij kon zich niet voorstellen dat hem nog iets akeligs wachtte, het scheen hem toe of alle bezwaren van zelf zouden worden opgeheven, of zijn oom en tante zijn bekentenis met toegevendheid zonden aannemen, aan zijn berouw gelooven, en, meenende dat hij reeds genoeg gestraft was, hem in genade zouden aannemen.

In een oogenblik had hij de fabriek achter zich, bewonderend keek hij rond, naar de velden en heuvels, die schenen te baden in gesmolten zilver. Hij ademde vol genot

de heerlijke geuren in van het bosch, die na het onweer nog eens zoo sterk en krachtig geworden waren; hij hield zijn stok in de hand, maar aan gevaar dacht hij niet. Hij vermoedde niet hoe Linders, op de fabriek teruggekomen, zijn wedervaren aan zijn kameraden had verteld, hoe deze hem uitscholden voor een domoor, die zich zijn geluk uit de hand had laten nemen.

Als die mijnheer zich de moeite gegund had, door de brandende zon en den regen zulk een verren weg te maken, alleen om de zakken van een oude jas te onderzoeken, dan was dat wel een bewijs, dat die zakken iets heel belangrijks bevatten. Linders vertelde hoe gelukkig die mijnheer geschenen had, toen hij den inhoud der zakken ongeschonden vond, en kwam tot de overtuiging, dat hij eigenlijk heel dom had gehandeld met niet te trachten het op een slinksche wijze weer in handen te krijgen, en òf er een som voor te bedingen, òf, zoo het werkelijk van waarde bleek, zich stil toe te eigenen.

Linders was misschien zelf niet kwaad, maar hij dronk en verkeerde geheel onder den invloed van slechte vrienden en raadgevers. Dezen wisten hem over te halen, Ferdinand op te wachten als hij huiswaarts keerde en te berooven.

DE JUWEELENMARKT TE ANTWERPENAAR DE SCHILDERIJ VAN VAN DER OUDERAA. (Afdeeling Schoone Kunsten [op] de Wereldtentoonstelling te Antwerpen.)

Zij loerden op hem, toen hij de stad verliet en wisten langs een binnenpad hem voor te zijn op den grooten weg.

Niets vermoedend, met opgericht hoofd, alleen vervuld met den goeden uitslag van zijn tocht, liep Ferdinand over den helder door de maan verlichten weg, die aan weerszijden door kreupelboschjes was begrensd, toen hij eensklaps een paar handen op zijn schouders voelde.

Snel keerde hij zich om en zag twee gebaarde mannen van schrikwekkend uiterlijk achter hem staan; hij worstelde zich los en verweerde zich met zijn stok tegen zijn aanvallers Zoo hard kwam het hout neer, dat een hunner luid jankend zijn arm vastgreep en hem losliet. Vastbesloten zich tot het uiterste te verdedigen, klampte hij zich vast aan den andere om dien op den grond te werpen. Misschien was het hem gelukt, als niet twee andere mannen uit het kreupelhout waren toegesneld; ook de vierde overwon zijn pijn om zich bij de andere helden te voegen. De weg was eenzaam, nergens was een mensch of een huis te zien; zoolang hij kon, verdedigde zich Ferdinand, maar de mannen haalden nu messen voor den dag en ontwrongen hem zijn wapen; wat er verder gebeurde, bleef voor hem omsluierd in eeuwigen nacht. Hij zonk, overmand door slagen en steken, voor dood neer. De mannen doorzochten zijn zakken en legden hem toen ter zijde van den weg in het gras.

(*Wordt vervolgd.*)

Voor God gelijk.

Angstig tuurt een jonge moeder
Onder 't dek van hermelijn:
'Zou de kleine rustig zijn?
Zou de koorts al zijn geweken?....
God, verhoor mijn droevig smeeken, -
Geef hem, bloeiend als weleer,
Aan mij weer!'

Ginds een arme vrouw, - gebogen
Over 't jongske, teer en krank....
Hier geen bont, als sneeuw zoo blank;
Slechts van stroo een legerstede, -
Maar dezelfde moederbede:
'Geef hem zijn gezondheid, Heer,
Spoedig weer!'

....
Zie, twee moeders bidden, knielend
Bij twee lijkjes, tot den Heer:
'Geef ons ééns elkander weer!'...
En twee kinderzieltjes zweven
Als twee Englen door de dreven
Van Gods eeuwig bloeiend Land
Hand aan hand.

Alkmaar, 24 Juli 1894.

G.F.W.....

De wraak van een correspondent door A. van Em. (*Slot.*)

Toen de heer Kenners des anderen daags de gewone morgenwandeling in zijn tuin deed, zag hij een paar knapen zeer omzichtig een opening in de tuinhaag maken, groot genoeg om er het hoofd door te steken en links en rechts zijn tuin te bespieden. Zij schenen zijn aanwezigheid nog niet vermoed te hebben, want toen hij, naderbij gekomen, kortaf vroeg, wat hun plan was, trokken zij zich verschrikt terug en zetten het op een loopen. Voor 't oogenblik niets kwaads vermoedend, vervolgde hij zijn wandeling tot het maken zijner dagelijksche inspectie. In den loop van den dag evenwel maakte hij zich gedurig ongerust over dat voorval, en den volgenden morgen stapte hij een uur vroeger dan naar gewoonte zijn tuin in.

Vreeselijke ontdekking! Nauwelijks was hij aan den ingang of zijn oog viel op een breede opening in de haag, zóó breed, dat een volwassen jongen er met gemak kon doorloopen. Hij spoedde zich met kloppend harte verder en het tooneel, dat zich toen voor zijn oogen ontrolde, deed hem van schrik en ontsteltenis verbleeken. Ontelbare rozentakken hingen afgescheurd of lagen op den grond verspreid en vertrapt. Palmen en oleanders waren uit hun verband gerukt, geknakt of geschonden; pyramiden van peren en appelen waren bijna tot den grond gebogen en van knoppen en bladeren beroofd; zijn kostbare cactusplanten waren gebroken of met pot en al omvergeloopen; geen enkel viooltje stond nog ongerept op zijn stengel; geen bloemperk vertoonde nog een enkel spiertje, tenzij door een baldadigen voet vermorzeld of gekreukt; het gansche tuinhuis van weelderigen wingerd bood een aanblik als hadden storm en hageljacht saamgespannen tot zijn vernieling; kortom, er was in den ganschen tuin een verwoesting aangericht, waarvan de sterkste verbeelding zich geen denkbeeld had kunnen vormen. En de reden? Hoe de heer Kenners zich ook inspande, die vraag te beantwoorden, 't was en bleef hem een onoplosbaar raadsel. Zijn eerste verdenking viel op de twee knapen, die hij den vorigen dag gezien had, maar hij kende ze niet en op 't oogenblik zag of hoorde hij niemand. Een ander vermoeden drong zich bij hem op: Zou misschien die Willem Heideman..... maar neen, zóó laaghartig kon die onderwijzer toch niet zijn. In radelooze smart zag hij op zijn verdelgde lievelingen neer, en hij, die meende de felste slagen van het lot mannelijk te kunnen doorstaan, kon bij dat tooneel van vernieling zijn tranen niet bedwingen.

Toch moest er raad geschaft en behouden worden wat nog te redden was. Onmiddellijk zond hij naar den timmerman met de boodschap, dat deze het gat in de haag met stevige eiken palen en latten zou dichtmaken. Intusschen weer naar binnen gegaan, meldde hij zijn bevinding aan Elise. Ook zij ontstelde hevig en deelde in het leed haars vader. Wel gaf zij voor, geen enkel kwaad vermoeden jegens iemand te koesteren, maar 't was haar, of een inwendige stem haar zeide: ‘Willem Heideman is de schuldige, leg af den blinddoek der liefde en herken hem aan zijn handelwijze.’ Echter zweeg zij uit vrees voor de gevolgen.

De timmerman deed, wat hem was opgelegd en vóór den avond was de heillooze bres weer gevuld. Den derden morgen vinden wij den heer Kenners voor dag en dauw in zijn tuin in afwachting van hetgeen er komen zou. Toen hij ongeveer een half uur had rondgewandeld, hoorde hij menschelijke stemmen achter de haag. Hij

trad eenige passen nader, om zoo mogelijk, iemand te herkennen. Een jongensstem riep hem toe:

'Mijnheer Kenners, mogen wij ze uithalen?'

'Uithalen! wat wil je uithalen? Heb je gisteren mijn tuin nog niet genoeg gehavend? Er valt hier niets uit te halen, hoor!'

'Je tuin gehavend? Wij? een mooie grap! we zijn er niet bij of omtrent geweest. Dat hebben die andere jongens gedaan; ze hebben gisteren met hun achten even gezocht voor je op was en nog niets gevonden.'

De heer Kenners begreep er geen jota van.

'Gezocht! Wat komen ze hier voor den drommel toch zoeken?'

'Nu, ook een vraag! zeg ereis, oude heer, hou je maar zoo dom niet, je weet wel beter! Geef ze ons maar gauw, dan ben je van ons af.'

'Wat geven? Zit er dan een jonge kat in mijn tuin?'

'Hoe langer, hoe mooier, ha ha ha! een jonge kat; dan had je ze al lang doodgeschoten: waarom sta je anders zoo vroeg op, als om dat nest met jonge merels te bewaken? Toe, mijnheer Kenners, geef ons nou dat nest, dan zal er geen kat meer aan komen.'

'Maar jongens, daar heeft nooit een merel in mijn tuin genesteld. Weet je wat? Gaat nu gauw naar je moeder en komt terug als je uitgeslapen bent.'

'We kunnen hier blijven, zoolang wij willen, en blijven zullen we tot we de merels krijgen. Zeg nou maar niet langer, dat je nergens van weet; je hebt niet voor niets de haag zoo stevig laten afplanken.'

Ondertusschen hadden meerdere jongens zich bij de eersten aangesloten en drongen er om 't zeerst op aan, het vurig verlangde nest te mogen hebben; en of de heer Kenners hun herhaaldelijk verzekerde, dat er geen vink of bastaardnachtegaal, veel minder nog een merel in zijn tuin te vinden was, de jongens hielden voet bij stuk en eindelijk meende één onder hen den tuinheer niet beter te zullen kunnen bewegen, dan door het noodlottige nummer van het dagblad over de haag te werpen, er bij voegende:

'Je zoekt ons te bedotten, maar kijk eens wat hier staat boven die blauwe potloodstreep.'

De heer Kenners nam het papier op en las het bekende bericht. Daar ging hem licht op in deze duistere zaak. Ja, die verwaande correspondent had hem al dat leed berokkend. Omdat hij zijn dochter aan de klauwen van dien wolf in schaapskleeren ontrukt had, zag hij nu zijn heelen tuin vernield en de moeiten, zorgen en kosten, daaraan besteed, vruchteloos gemaakt. Maar wacht.....!

Hij stampte van woede op den grond en begrijpende, dat goede woorden niet in staat zouden zijn, de jongens uit den waan, waarin het dagbladbericht hen natuurlijkerwijs gebracht had, terug te voeren, dreigde hij de lastige vogelvrienden met gerechtelijke vervolging, als zij het waagden een voet in den tuin te zetten.

Eindelijk keerde de een na den ander huiswaarts en kon ook de heer Kenners zijn tuin verlaten.

In huis gekomen las hij het dagbladbericht zijn dochter voor, die haar vermoedens nu volkomen zag bewaarheid.

'Ken je nu den schuldige, Elise?' vroeg de heer Kenners op doordringenden toon.

'Ik ken hem,' was het eenig antwoord, dat zij kon geven, zoo geweldig was de indruk, dien de valsche handelwijze van Willem Heideman op haar teweegbracht, en weenend en snikkend verborg zij van schaamte over den lafaard het gelaat in beide handen.

‘En ik zal hem de straf voor zijn laaghartigheid doen toekomen,’ vervolgde de heer Kenners, wiens aangezicht gloeide van toorn; ‘nog dezen morgen zal ik hem aanklagen voor het gerecht.’

‘Och, papa, och! doe het toch niet,’ smeekte het meisje met gevouwen handen, ‘genade voor Willem! als u hem vervolgt is zijn toekomst verloren.’

‘Hij heeft het verdiend, Elise, het recht moet zijn loop hebben.’

‘Maar hij zal het zoo kwaad niet gemeend hebben,’ vergoelijkte het meisje.

‘Verontschuldigingen bevestigen de schuld; een correspondent is ten volle aansprakelijk voor de gevolgen van hetgeen hij schrijft; voor de rechtbank zal hij zich verantwoorden.’

‘Als Willem Heideman geen medelijden verdient, zie dan, ik smeek u, pa, om mijnentwille van de vervolging af; ook mijn naam staat op het spel, want ieder weet, dat Willem en ik verkeering hebben gehad.’

Deze woorden, met de volste overtuiging uitgesproken, schenen indruk te maken op het vaderlijk gemoed.

‘Welnu, Elise, om jou zal ik den onverlaat ontzien, maar alleen op deze voorwaarde, dat je nooit of nimmer een groet of blik, een woord of letter wisselt met dien onbeschaamden vent.’

‘Ik beloof het u, papa, duizendmaal dank voor uw goedheid,’ juichte zij, door haar tranen heen lachend van plotselinge vreugde.

De heer Kenners heeft woord gehouden, al moest hij nog veertien dagen lang elken morgen de wacht houden in zijn tuin.

Ook Elise is haar belofte nagekomen en denkt zelfs niet meer aan Willem Heideman.

Deze is nog altijd de correspondent-schoolmeester met hoofdakte in den zak en een aardig meisje in de buurt, maar de genegenheid voor Elise is uit zijn hart verdwenen, want liefde en wraakzucht schuwen elkander als licht en duisternis.

Bij de Platen.

Wereldtentoonstelling te Antwerpen. - Gezicht bij vogelvlucht.

- Nu de stroom van vreemdelingen naar de Antwerpsche tentoonstelling steeds grooter wordt, zal het den lezer niet onwelkom zijn, nogmaals een kijkje te nemen op het terrein. Onze gravure op de eerste bladzijde van dit nummer, welke vervaardigd is naar een photographie, die van een zeer hoog punt van de tentoonstelling is genomen, geeft een beeld van den grooten koepel van het hoofdgebouw met zijn omgeving.

Bij den eersten oogopslag ziet men reeds hoe onbekrompen de aanleg is: breede grasperken, met prachtige bloembedden bezaaid, en flink geboomte geven aan den hoofdingang een voorkomen dat den bezoeker al aanstonds gunstig stemt en hem een oogenblik vol bewondering doet stilstaan.

Toch zullen menigeen de huisjes op deze gravure klein voorkomen. 't Is zoo, doch bij vergelijking worden zij groot. Zie bijvoorbeeld onder den koepel eenige menschen staan; hoe nietig zijn zij in vergelijking met het gebouw, in welks vestibule er vele honderden een ruime plaats vinden. En ook hoe kriemelig klein toont zich het monumentale schip voor den koepel, waarvan wij reeds een afbeelding hebben gegeven, evenals het Moezelhuisje met zijn verweerden toren, dat de lezer schuin over het hoofdgebouw zal terugvinden.

Verschillende huizen der stad, meest winkels en cafés zijn, om plaats te winnen, binnen het terrein van de tentoonstelling getrokken, hetgeen echter op sommige punten er niet toe bijdraagt, om den fraaien aanblik te verhoogen.

Links en rechts en achter den koepel strekken zich de zalen uit, waar de kunst- en nijverheidsproducten der gansche beschaafde wereld zijn tentoongesteld. Onder de galerij bevinden zich restauraties van alle landen der wereld: men ziet er Engelsche

bedienstertjes, gekleed in nette matrozenpakjes; Elzasser vrouwen in haar nationaal, kleurig kostuum met breede strikken op het hoofd en lange, breede linten; kortom, 't is er zoo cosmopolitisch mogelijk, en 't zij er ook bijgezegd: de consumptie is er doorgaans goed en goedkoop, een groote verdienste op een wereldtentoonstelling.

Maar wij zullen voor een oogenblik de tentoonstelling verlaten om een kijkje te gaan nemen in de afdeeling schoone kunsten, die niet minder bezienswaardig is, dan de eigenlijke tentoonstelling.

De juweelenmarkt te Antwerpen. -

Hoe jammer dat die prachtige schilderijen-verzameling, de *Exposition des Beaux Arts* naar evenredigheid zoo weinig bezoekers trekt. De belachelijk lage entréeprijs van tien centimes behoeft hen, die verscheidene franken weggooien om hier en daar in een Oostersche tent een Arabier te zien dansen, toch niet af te schrikken. Of zou de reden zijn, dat de Schoone Kunsten op eenigen afstand der tentoonstelling een plaats hebben gevonden en daarom allicht worden voorbijgegaan?

Wel is waar heeft de wufte, de lichtzinnige kunst ook hier een plaats veroverd, vooral in de Fransche afdeeling; maar er is nog zooveel goeds, zooveel edels te aanschouwen, en ook er valt zooveel te leeren.

De bezoeker vindt hier kunstvoortbrengselen van de voornaamste meesters in Frankrijk, België, Duitschland, Rusland, Noorwegen. Italië, enz., om van de Hollandsche kunstenaars niet te spreken, die wij van harte toejuichen om het goed figuur, dat zij op dezen wedstrijd maken. De kunstvoortbrengselen dier verschillende landen te bestudeeren en onderling te vergelijken, blijft een bron van genot en men betreurt de uren niet, die men in de *Beaux Arts* heeft doorgebracht.

Wij zullen ons een oogenblik wenden naar de Belgische afdeeling. Onder de honderden schilderijen, die de wanden versieren of bedekken, zijn er natuurlijk vele, die allesbehalve doen vermoeden, dat men zich in het land van Rubens bevindt, maar ook hoe krachtig en schoon toont zich hier de groote Vlaamsche kunst. Onder de talrijke schilders, die met den besten uitslag de Vlaamsche traditiën hooghouden, mag de talentvolle Van der Ouderaa met eere worden genoemd. Behalve door zijn inzendingen in de *Beaux Arts* heeft hij zich reeds door andere meesterwerken een grooten naam verworven.

Van een zijner geroemde werken geven wij den lezer een reproductie te aanschouwen; zij stelt voor: de juweelenmarkt te Antwerpen.

Zooals in alle groote steden in de middeleeuwen speelden ook in Antwerpen de marktprivilegiën een groote rol. Tweemaal in het jaar, den tweeden Zondag vóór Pinksteren en den tweeden Zondag na Maria-Hemelvaart werd de opening der jaarmarkt door trompetgeschal plechtig den volke aangekondigd. De markt, die gehouden werd nabij de Lieve-Vrouwe-Kerk op het Groene Kerkhof en in de naburige straten, duurde dan zes weken, en uit alle landen der wereld stroomden er de kooplieden samen, evenals nu nog op de beroemde Leipziger mis of in het half Aziatische Nisjni Novgorod.

De voornaamste aantrekkelijkheid der Antwerpsche jaarmarkten vormde de juweelenmarkt, waar, behalve edelgesteenten, ook goud en zilver, schilderijen, borduurwerken en andere kostbaarheden werden te koop geboden, en die door het penseel van Vander Ouderaa levendig is weergegeven.

Wat een drukte en vertier heerscht er onder den grooten zuilengang, waar de kooplieden hun waren hebben uitgestald. De rijkdom dier tijden spreidt zich hier op

kwistige wijze ten toon in de kleederdracht der Oud-Antwerpsche ingezetenen en in de kostbaarheden, waarnaar zij kooplustig hun blikken wenden.

Begeerig ziet de edelman op den voorgrond naar de kostbare vaas, die een Oostersch koopman hem aanbiedt. Zijn vrouw schijnt hem tot koopen aan te sporen, maar hij wantrouwt wellicht den sluwen Oosterling, die er niet op ziet met het onverschilligste gezicht van de wereld een overdreven prijs te vragen. Doch wacht maar; de Oosterlingen zijn joden in den handel en onze koopman zal den prijs zijner sieraden wel zoo verlagen, dat de edelman ze met genoegen koopt en er voor hem nog een redelijke winst overschiet.

Wat verder zijn op een tafel kelken, wierookvaten en andere kostbaarheden tentoongesteld. Met het oog van een kenner staat een grijze monnik te zien of er niets bij is, wat tot sieraad van zijnkloosterkeik kan strekken. Naast hem is een jonge poorteres in onderhandeling over den prijs van een zilveren keten, wellicht een versiering voor 't een of ander heiligenbeeld.

Ook op de binnenplaats, buiten de kolonnade, heerscht drukte en bedrijvigheid en een der bestgeslaagde groepen is wel die der twee kooplieden, waarvan de een, met de hand op den schouder van den andere geleund, met levendige gebaren hem tot het toeslaan van den koop zoekt te bewegen.

Vander Ouderaa heeft het leven in de machtige Vlaamsche koopstad in al zijn volheid geschilderd; zal menigeen zijn vrouwenfiguren niet fijn en edel genoegvinden, in vergelijking met die, zooals de Venetiaansche school bijvoorbeeld ze ons geeft, toch zalmen haar een groote mate van gevoel en uitdrukking niet ontzeggen en een blik op degeheele schilderij met haar schoone groepen en talrijke typen, waarin de meest verschillende gemoedsbewegingen zich spiegelen, dwingt ons al aanstonds bewondering af voor het kleurenrijk palet van den Belgischen meester.

Wereldtentoonstelling van antwerpen. - Altaar

- Wij zullen nu een ander meesterstuk gaan bewonderen, en tevens zien op hoe hoogen trap de kerkelijke kunst in België zich verheft. Wij begeven ons daarom naar de Belgische afdeeling, naar de rijke inzending van het huis Lambert van Rijswijck-Bogaerts te Antwerpen, algemeen bekend om zijn prachtig drijf- en smeedwerk. Altaren, kelken, cibories, ampullen en wijvatersvaten in alle vorm en grootte, Christusbeelden in goud, koper en brons, boeien hier het oog van den bezoeker; doch allermeest trekt wel de aandacht een heerlijk schoon altaar van den H. Antonius, bestemd voor de collegiale kerk van Sint Gummarus te Lier. Het is van verguld brons, in den stijl van het rijkste tijdperk der gothiek en tot in de kleinste bijzonderheden wonderlijk fijn van afwerking. Lie retable vertoont aan weerszijden van het kruisbeeld, door engelen omgeven, een voorstelling in relief uit het leven van den H. Antonius, den vriend der armen, den wonderdoener, die tot beschaming der ketters een redeloos dier voor de opgeheven Hostie doet knielen.

Boven het altaar verheft zich het schoone beeld van den Heilige, aan wien het is gewijd, overhuifd door een sierlijk, opengewerkt baldakijn, dat op waardige wijze het kunstwerk bekroont.

Nog een enkel woord over het huis, dat zulke kunststukken levert. Het werdin 1843 gesticht door Lambert van Rijswijck, den vader van den tegen woordigen meester der firma. In het begin was het een gewone, eenvoudige werkplaats voor drijf- en bronswerk, en waar ook de goudsmeedkunst werd beoefend. Maar het

ongemeen fijne werk, dat Van Rijswijck leverde, trok spoedig de algemeene aandacht; groote bestellingen volgden elkaar op, zoodat de zaak weldra belangrijk moest worden uitgebreid en nu een der eerste zoo niet de eerste is onder de Belgische firma's, welke in die kunst haar bestaan vinden.

De jonge Van Rijswijck-Bogaerts, die zijn vader is opgevolgd en sinds tien jaren aan het hoofd staat der zaak, is ingelijks een volmaakt werkman en echt kunstenaar; alle teekeningen van eenigbelang worden door hem zelf vervaardigd, en alles wordt onder zijn zorgvuldig toezicht bewerkt, waaruit men juist den echten kunstenaar kan kennen. Voeg hier bij, dat alle werklieden van jongsaf in zijn huis zijn gevormd en dat velen onder hen eveneens met recht den naam van kunstenaar verdienen - welke naam, helaas, maar al te dikwijls lichtvaardig wordt weggeschonken. Geen wonder, dat Van Rijswijck ook buiten de grenzen van zijn land gunstig is bekend; o.a. de Sint-Jozefskerk te Tilburg is versierd met een koperen beeld van drie meter hoogte, in de werkplaatsen dier firma vervaardigd. Bijna in alle grootesteden van België vindt men in de kerken kruiswegen of altaren in gedreven koper, van dezelfde firma afkomstig, - om niet te spreken van het klein drijfwerk in goud, koper of brons, waaraan de uiterste zorg wordt besteed - en al die werkstukken dwingen ons bewondering af voor de schoone christelijke kunst, die in den heer Van Rijswijck-Bogaerts zulk een bekwamen vereerder gevonden heeft.

Allerlei

Arme millionnairs. -

De meeste menschen denken, dat millionnairs zich door hun geld alle genoegens bereiden, alle onaangenaamheden van zich afschuiven kunnen. In werkelijkheid is niets minder waar dan dat. De meesten voelen zich veel minder gelukkig dan menschen met een matig kapitaal of inkomen, ja dan menig daglooner.

Een blik in het leven van die geldkoningen leert, dat zij door veel, werkelijke of ingebeelde, kwalen gefolterd worden, die hun vreugdebeker vergallen. Neem bij voorbeeld mr. Philip Armour te Chicago. Hij kan een schuldbeken-

tenis van tien millioen gulden even gemakkelijk onderteekenen, alsof hij een maaltijd bestelde. Een voortdurende maagverzwakking heeft hem echter al lang elke smullerij onmogelijk gemaakt en hem zoover gebracht, dat hij zich alleen met melk en brood moet voeden. De man, die reusachtige kudden runderen en schapen heeft gefokt, veroordeeld tot het sobere dieet van een vegetariër!

Jozef Pulitzer, de oprichter van de *New-York World*, die daarmee een ontzaglijk vermogen verdiend heeft, leed jarenlang aan bijna volslagen blindheid ten gevolge van overwerking.

John Mackay, de zilverkoning, leidt ook allesbehalve het leven van een Sybariet. Voortdurend bezig met zijn bank, zijn mijnen en telegraaflijnen, heeft hij bovendien onophoudelijk met processen en andere moeielijkheden te worstelen. Altijd angstig over zijn gezondheid, is hij gewoon te zeggen: ‘Mijn gezondheid is mijn eemge werkelijke rijkdom.’

Daarom verricht hij alle morgens gymnastische oefeningen, neemt een koud bad en kleedt zich zelf aan. Een eigen rijtuig houdt hij er niet op na, maar maakt hoogstens

van de tram gebruik, evenals zijn jongste bediende. Hij neemt een zeer sober ontbijt, middagmaalt zeer eenvoudig en matig en gaat zelden naar schouwburg of opera. Gewoonlijk maakt hij een lange wandeling in het Centraal Park, maar draagt altijd zijn financieele zorgen met zich mee, want vroolijkheid en miilioenen staan in den regel met elkaar niet op te besten voet.

De van huis uit arme gebroeders Rockefeller hebben een vermogen van meer dan een milliard verworven, maar heel veel plezier beleven ze er niet van. De eentonigheid van hun bestaan heeft hen tot geldmakers-automaten verlaagd. Elken morgen begeven zij zich van hun woning naar hun kantoren, waar zij zich onmiddellijk aan den meest ingespannen arbeid zetten. Als het tijd is voor de lunch, mengen zij zich onbemerkt onder de menschenmassa's in Broodway, maar gaan spoedig daarop weer aan het werk. Eerst om vijf uur komen zij thuis, gebruiken het middagmaal en houden zich dan misschien een beetje met hun gezin bezig. Zoo gaat het den eenen dag voor en den anderen na. Ze hebben paarden, die ze zelden berijden, jachten waarmee ze nooit varen, terwijl hun vrouwen en dochters met de kostbaarste juweelen schitteren. De mannen ontzeggen zich het bezoeken van alle clubs en gezelschap. Voor letterkunde, kunst en muziek ontbreekt hun alle smaak. Hun leven is zoo lang aan hard werken en geld verdienen gewijd geweest, dat ze nu niet weten wat met hun schatten aan vangen.

Cornelius van der Bilt behoort eveneens tot diegenen, welke van hun millioenen geen genot hebben. Behalve om zijn zaken bekommert de man zich letterlijk om niets. Lid van een dozijn voorname clubs, laat hij er zich bijna nooit zien. Kortom, hij leidt een zoo stil en eenzelig leven, dat geen enkel der door hem bezoldigde jongelieden daarmee tevreden zou zijn. Hij verdeelt, zijn tijd tusschen zijn gewichtige spoorwegzaken, zijn familie en godsdienstige oefeningen. Hij heeft zelfs langen tijd in een Zondagschool gepreekt. Zijn millioenen leveren hem niets op, dan dat hij hard werkt, een mooi huis heeft, goed eet en zich deftig kleedt Maar daar heeft men toch geen honderden millioenen voor noodig.

Toch zouden waarschijnlijk de meeste menschen, als het hun werd gepresenteerd, dolgraag eens een proef nemen, om als millionnair te leven. Of ze dan veel gelukkiger zouden zijn?

De rijkste spaarpot ter wereld. -

Dit benijdbaar goed is het eigendom der Engelsche Bank. De spaarpot, een stevig gewelfde kelder, is rondom aan de muren van den vloer tot de zoldering met vuurvrije brandkasten voorzien, waarin zich een aantal zakken met goud en zilver, elk met een waarde van 2000 pond sterling (f 24.000) en heele stapels bankbiljetten bevinden. Alleen aan gemunt geld bevat deze spaarpot een klein milliard.

In den kelder der bank bevinden zich 77 millioen bankbiljetten, die nu niet meer gangbaar zijn, met een nominale waarde van 1750 millioen pond en een gericht van 18.100 centenaars. Daaronder bevindt zich een bankbiljet ter waarde van een millioen pond sterling en een ander, waarvan de waarde in 111 jaar van 260 tot 60.000 pond gestegen is.

[Nummer 14]

IN DE BREISCHOOL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. WERNER.

Het geheim van Duberly,
Door
Mathilde.
(*Slot.*)

XVII.

Notaris Van Rhoden zat in zijn kantoor met somber, onheilspellend gelaat; voor hem lagen zijn boeken, maar hij zag ze niet in, al zijn aandacht was ingenomen door een velletje vol beschreven, dat hij zoo pas ontvangen had. Het was de laatste brief van zijn zoon, waarin deze hem schreef, dat hij niet langer zijn werktuig konde zijn tot een onedele handeling, maar een geheel anderen weg wilde inslaan.

Dat was nu de vrucht zijner opvoeding! De opvoeding naar zijn eigen inzicht en plannen, die hij zijn zoon gegeven had. Reeds dikwijls had die zoon hem zorgen gebaard, wanneer hij niet wilde leeren, wanneer hij nu eens van deze, dan weer van die school was weggezonden, wanneer hij meer geld verteerde dan hem lief was, maar nooit nog had hij hem meer ergernis bezorgd dan juist nu, nu hij hem verklaarde, dat hij wilde breken met alle grondbeginselen, hem door zijn vader ingeprent, en een geheel anderen weg inslaan, den weg, dien zijn moeder voor hem gekozen zou hebben.

Vol verbeten woede balde hij de vuisten en zag op naar het groote portret zijner vrouw, dat boven zijn bureau hing, niet uit liefdevolle herinnering aan haar, maar opdat zijn cliënten hoog zouden denken van zijn trouw aan haar nagedachtenis.

Hij zag op naar dien zachten, vriendelijken, eenigszins schuwen blik, naar die vermagerde trekken, waarop reeds de stempel van een vroegen dood gedrukt scheen en waarin hij nooit duidelijker dan thans zulk een sprekende gelijkenis met haar zoon had kunnen vinden, en alle oude toorn, die hem vroeger vervuld had, als hij haar ziel niet onder zijn ijzeren wil had kunnen buigen, deed hem nu weer van onmachtige woede trillen.

‘Zou zij nu nog overwinnen, zooveel jaren na haar dood? Mij liet zij zijn lichaam, maar zij bezit zijn ziel, nu nog. Dwaze, die ik was, hem daarheen te zenden. Die menschen hebben hem mij weer ontnomen! Maar neen! Ik wil overwinnen tot elken prijs!’

Van Rhoden had zijn toestand tegenover zijn zoon sterk overdreven; 't is waar, altijd hopend op tante Keetjes erfenis, had hij veel meer verteerd dan zijn inkomsten, en ook zijn zoon een leven laten leiden geheel naar diens neigingen, zonder er zich om te bekommeren, dat hij daardoor verreweg zijn middelen overschreed en dus vroeg of laat zijn kapitaal er aan moest opofferen.

Maar hij kon dien zoon niets weigeren; geen offer was hem te groot geweest, als hij daardoor Ferdinands liefde had kunnen behouden; in dien tusschentijd was zijn geheele bezitting er mede heengegaan of liever hij had bij voorkeur het geld zijner cliënten gebruikt zonder zijn eigen goederen te bezwaren. Nu echter die erfenis hem ontgaan was, zag hij tot zijn schrik in, dat hij besluiten moest zijn kapitaal aan te spreken, om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen, en zóó Ferdinand nu maar het kostbare Duberly-geheim bezat, zou dit niet noodig geweest zijn. Hij had zijn bezitting ongeschonden aan zijn eenig kind kunnen nalaten en nu kwam die jongen met zijn overspannen ideeën alles weer omverwerpen; hij achtte het bezit van geld

gering, hij had hooger schatten ontdekt, naar het scheen, in dat nederige huis van zijn oom; hij wilde daar het liefst blijven, de arme tobber, zijn leven lang, in plaats van het leven te leiden van een grooten heer, zooals hij hem gaarne had gegund. Van Rhoden met zijn tyrannieken geest wilde ieder gelukkig maken op de wijze, die hem het beste leek. Dat ieder het recht had zelf zijn lot te kiezen, kon hij niet begrijpen, wilde hij niet toegeven.

Het was zijn ijzeren wil, die hier een tegenstand onverwacht vond, en dit ergerde hem bovenmate, dit deed hem inwendig bruisen van toorn, en naar elk middel grijpen om zijn doel toch te bereiken; het was de geest van zijn zoon, die hem nu ontsnapte voorgoed. Hij kon hem dreigen met zelfmoord, schande, gevangenis, Ferdinand scheen toch te vermoeden, dat het zoo erg niet met hem gesteld was, in elk geval hij zou hem kunnen antwoorden:

'Ik doe, wat ik mijn plicht acht. Aan u te doen, wat het beste voor u is!'

En was hij dan niet onmachtig? Was hij dan niet verplicht, zijn eigendommen te verkoopen om zijn eer te redden? Het was schrikkelijk, levenslang gedwarsboomd te worden, eerst door die vrouw met haar vriendelijk, lijdend gelaat en nu door zijn eigen kind!

Wat een goede vader was hij toch voor Ferdinand geweest! Al zijn wenschen, al zijn grillen had hij ingewilligd, zijn geest was door hem vrijgemaakt van alle vooroordeelen, van alle banden en ketens. Hij had hem het genot en het geld, waarvoor men alle genot koopen kan, aangewezen als het eenige doel van het leven, en nu ging die ongelukkige knaap een andere richting op. Wanneer hij nu maar rustig op de fabriek wilde blijven, wanneer hij Celeste trouwde en met haar het geheim, hij zou er desnoods vrede mee kunnen hebben; maar hij sprak er van heen te gaan, even arm nis hij gekomen was, zelf zijn geld verdienen ergens in Amerika als elke arme schooier, hij de zoon van notaris Van Rhoden. Was dat niet ergerlijk, schandelijk!

De aderen zwollen hoog op zijn voorhoofd, zijn oogen schoten vuur en den brief verfrommelend in zijn vingers, de wenkbrauwen dreigend gefronst, riep hij uit:

'Dan liever dood, als zulk een vernederend lot! toch! Frédérique, gij zult hem niet hebben!'

Hij nam een vel papier en schreef uit de volheid van zijn boos, verontwaardigd hart, woorden van gift en spijt, hij, de onwaardige vader, die niet verdiende een zoon te bezitten als Ferdinand oorspronkelijk was, en wien hij met geweld een andere richting had gegeven.

Hij herhaalde zijn gezegde van zooeven:

'Ik heb je liever...'

Daar werd aan de deur geklopt.

'Ja,' riep hij knorrig, omdat hij gestoord was in zijn werk, dat nu juist onder de aandrift der verontwaardiging zoo goed vlotte.

De klop werd herhaald.

'Nu ja, wat is 't?' en met een gezicht als een donderbui keerde hij zich om naar een zijner klerken, die binnentrad met een telegramenveloppe in de hand.

'Een telegram, expres bestelling,' zei de jongen schoorvoetend, want hij wist dat als zijn patroon zijn kwade buien had, het bar toe kon gaan.

'Geef hier!'

Hij rukte het papier den knaap uit de handen.

'U moet teekenen,' mompelde de jongen.

Met een pennestreek zette hij zijn naam onder het reçu, en bijna gedachteloos, want telegrammen kwamen dagelijks aan zijn kantoor, sneed hij de enveloppe open;

daar verstijfden plotseling zijn trekken, zijn oogen staarden op het blad, zijn hand greep naar zijn voorhoofd, hij keek nog eens op het blad, hij spelde de letters een voor een en werd toen eensklaps lijkkleurig bleek, zijn tanden klapperden op elkander, zijn forsche leden trilden. Kon 't mogelijk zijn dat het er stond duidelijk zichtbaar:

> 'Ferdinand hoogst zorgelijk. Onmiddellijke overkomst gewenscht.
> Duberly.

Wat was er gebeurd? Zijn jongen gisteren nog zoo vol leven, vol kracht, wiens brief voor hem lag, vandaag ernstig ziek, zorgelijk? Wat zou het zijn, een ongeluk, een toeval, een....

En zijn blik werd als met geweld teruggetrokken naar zijn eigen brief en hij las de laatste woorden, die hij geschreven had en welke alleen de aankomst van het telegram belette te voltooien.

'Ik heb je liever....'

Met een zenuwachtigen ruk greep hij het papier en verfrommelde het in zijn vingers; bij toeval viel zijn oog op het portret, hij wendde den blik af. Was het verbeelding? Frédérique scheen hem droevig verwijtend aan te zien, als vroeg zij rekenschap van haar kind. Wat had hij van dat kind, haar evenbeeld, gemaakt? Had hij zijn zoon niet vervloekt, den dood gewenscht?

Hij stond op, wankelend bereikte hij de deur, hij onderscheidde niets meer, alles rondom hem scheen te dansen en te trillen; de grond golfde onder zijn voeten, hij gevoelde zich alsof hij een zwaren slag tegen het hoofd had ontvangen, één enkel doel alleen zag hij voor zich. Hij moest weg, zijn zoon zien, zijn eenige. Nu eerst voelde hij, hoe dat kind één met hem was geworden.

Met geweld trachtte hij zich tot kalmte te dwingen. Hij ging staan voor een spoorwegdienst, die aan den muur hing, maar alle letters en cijfers wriemelden hem voor de oogen, of het kleine slangen waren; hij kon niets onderscheiden.

'Jorissen' riep hij eindelijk en hij schrikte zelf van den klank zijner stem, en de klerken en de candidaat keken elkaar verbaasd aan. Was dat de 'ouwe', zooals zij hem minder eerbiedig betitelden, die daar zoo wonderlijk een hunner riep?

'Jorissen, kijk eens na, wanneer de eerste trein naar... naar... Arnhem... ik bedoel naar Utrecht vertrekt, en wanneer er aansluiting is naar... naar,.... je weet toch wel?'

'Neen mijnheer!'

En in plaats hem af te snauwen, zooals Jorissen stellig verwachtte, zeide hij als uit een droom ontwakend, half versuft:

'Naar Maastricht.'

De klerk rekende het uit en het bleek dat de trein, waardoor die aansluiting bereikt kon worden, juist vertrokken was, en wanneer men met den volgende vertrok, kon men eerst 's avonds om tien uur te Maastricht zijn.

'Dat is te laat, veel te laat! dan kan ik er niet meer komen. Dat wachten maakt mij gek.'

Hij stampvoette van onmachtige drift en angst en gebood:

'Een rijtuig spoedig naar Nijmegen. Hoe laat kan ik dan in Maastricht zijn?'

'Om zeven uur!'

'Laat het voor komen. Wacht, breng dit telegram weg.'

Met zijn bevende hand schreef hij, haast onleesbaar: 'Zend nadere berichten, station restante, Nijmegen.

Rhoden,' en ging toen de noodige voorbereidingen treffen om onmiddellijk op reis te gaan, de vreeselijke reis met het zoo onzekere, droevige uiteinde.

XVIII.

Doodsche stilte heerschte in het anders zoo vroolijke huis der Duberly's; een lucht van azijn, ether, jodoform kwam ieder reeds aan de voordeur tegemoet. Henri Duberly zijn groote gestalte en zware voeten tot voorzichtigheid en langzaam stappen dwingend, ging de eene kamer in, de andere kamer uit; op zijn goedig gelaat lagen zware zorg en ernstige onrust. Telkens luisterde hij aan de trap en rekte den hals uit of hij geen geluid kon opvangen; een liefdezuster kwam naar beneden, zachtjes, schier onhoorbaar gleed zij langs de trappen en dadelijk was Duberly haar ter zijde om te vragen: ‘Hoe is het zuster?’

De zuster, die een kom water naar beneden bracht, antwoordde zacht fluisterend:

‘Nog geen verandering. De dokter is ongerust over den slag op het hoofd en de wond

n de borst. Hij kan er nog niets van zeggen, voorloopig.'

'En zijn bewustzijn?'

Die stem, hoe zacht Duberly ze ook wilde doen klinken, behield echter nog altijd een harden galm.

'Hij herkent niemand en als hij spreekt is het ijlend over een boekje, en een jas en zijn vader, en dan vraagt hij vergiffenis en beschuldigt zich zelf en zegt dat alles vergeefsch was! Neem mij niet kwalijk, mijnheer! maar de dokter wacht op mij om met het verbinden voort te kunnen gaan.'

In de huiskamer zat Celeste pluksel te maken; haar oogen waren rood en gezwollen van het schreien en toen haar oom binnenkwam, vroeg zij hem:

'Is er iets nieuws?'

'Neen kind! Ongelukkig altijd hetzelfde! Ik ben maar blijde dat ik het telegram heb gezonden naar zijn vader.'

'Zou de oude heer niet al te erg schrikken?'

'Ja, maar wat kon ik anders doen? Dat voorbereiden geeft niets. Eens moet hij het toch weten en als hij een uur verzuimt, dan is misschien alles verloren.'

Verschrikt zag Celeste hem aan:

'Zou u vreezen, vader!'

'Kind! Hij is zoo vreeselijk mishandeld en wie weet hoe lang hij daar gelegen heeft op het natte gras.'

Het meisje snikte zacht.

'Wat hij daar in G. ging doen?'

'Ik begrijp het niet. 's Middags kwam hij niet op het kantoor, anders mist hij nooit. Ik liet vragen aan het “Anker” of mijnheer Van Rhoden iets mankeerde, en de madame antwoordde, dat hij dadelijk na het eten was weggegaan.'

In zijn verwarring vergat de oude heer geheel en al, dat hij dit verhaal gisteren al telkens had gedaan, toen Ferdinand den geheelen dag niet kwam opdagen en toen het des morgens bleek, dat bij in het geheel niet op zijn kamer was geweest om te slapen.

'En die schrik vannacht, toen zij hem in het rijtuig van de Hasselaars hier brachten!'

'Ja, mijnheer Hasselaars reed er juist langs, toen zijn honden hem daar vonden liggen; hij herkende hem dadelijk en liet hem hier brengen. Die arme vader, ik kan mij zijn schrik voorstellen. Wat hebben wij slecht op zijn eenig kind gepast!'

En groote tranen druppelden uit Duberly's oude oogen.

'O vader! Verwijt u dat toch niet!' zeide Celeste levendig, 'u kan het toch niet helpen! Waarom is hij den heelen middag naar G. geweest? Dit is een onoplosbaar raadsel, dat hij alleen kan ophelderen.'

'Hij ijlt onophoudelijk, zegt de zuster, over een boekje en een jas en van angst te laat te komen, er iets niet te vinden en dat nu toch vergeefsch is.'

'Een jas!' en een licht ging in Celeste's verstand op. 'Vader, herinnert u zich nog, hoe dien avond toen.... toen mijn vader stierf, zijn laatste woorden waren over een zak in zijn jas?'

'Ik weet het niet meer, kind! Ik herinner 't mij niet.'

'Maar ik wel! 't Is mij door het hoofd gegaan, maar gistermorgen zei moeder nog: 'Wij moeten die kleederen uit het Anker laten halen en nazien, maar toen is er niets van gekomen en vandaag nog minder - natuurlijk!'

'Ja, maar wat heeft die jas met zijn reis naar G. te maken?'

‘Dat begrijp ik ook niet. Weet u wat, u moest eens even naar het Anker gaan en naar die kleeren vragen. Het zou zooveel waard zijn, als u meer van de oorzaken van Ferdinands ongeluk wist, wanneer zijn vader hier is.’

Duberly keek bewonderend zijn dochtertje aan; wat had dat meisje een overleg! Zij begon ook hierin sprekend op haar pleegmoeder te gelijken; misschien was hij ook tevreden, dat hij een voorwendsel had om dit benauwde, droevige huis, dat hem zoo vreemd voorkwam, te verlaten en zei, dadelijk zijn hoed nemend:

‘Je hebt gelijk, ik zal eens gaan vragen.’

Ondertusschen ging Celeste naar de kamer, waar Ferdinands bebloede, gescheurde, natte kleederen op een hoop lagen. Zij doorzocht zijn zakken en vond er noch zijn horloge, noch zijn portemonnaie in, niets anders dan een lederen notitieboekje, dat met een slot voorzien was en diep in zijn borstzak school. Zij bracht dit in de huiskamer; een oogenblik later kwam haar pleegvader binnen en vertelde, wat hij in het logement gehoord had over de jammerlijke geschiedenis.

‘Zou dit ook van mijn vader Wegers zijn, dat geloof ik toch niet,’ vroeg zij, hem het boek overreikend.

Duberly nam het in zijn handen en werd doodsbleek.

‘Hoe kwam dat bij hem?’ riep hij verschrikt, bijna ontzet uit, ‘dat is het boekje met mijn geheim?’

Celeste staarde hem radeloos aan, toen wendde zij den blik af en boog het hoofd. Zij begreep het, haar vader had dit zeker gestolen op den dag van de mislukte poging tot inbraak.

‘Dat zat in dien zak. Dat bezwaarde hem in zijn laatste uur,’ snikte zij. ‘O kan u hem vergeven?’

‘En om mij dat terug te geven, heeft die goede jongen zijn leven gewaagd,’ riep Duberly aangedaan uit. ‘Hij heeft die jas, waarin iets belangrijks scheen verborgen te zijn, willen terugvinden. Dat zal hem gelukt zijn en toen wisten anderen, dat hij iets kostbaars bij zich droeg en hebben hem daarvan willen berooven. Celeste, huil zoo niet, den dooden vergeeft men alles!’

‘Mijn vader een dief!’ zuchtte zij diep bedroefd, ‘maar u had het toch niet gemist, is 't wel?’

‘Nu begrijp ik het heel goed! Den sleutel ben ik kwijt, die stak zeker in het gat en toen heeft de sch... toen heeft Cesar het geopend, maar hoe hij 't wist is mij een raadsel. Dat hij omgekocht werd door de G.'schen is mij reeds lang gezegd geworden, maar hoe kon hij iets van dit boek afweten? Niemand heb ik 't ooit gezegd dan moeder en u! Ik begrijp het niet en dat hij het zoo lang bij zich heeft gedragen en er geen misbruik van maakte!’

‘God heeft het niet gewild! Verbeeld u, dat u ongelukkig was geworden door toedoen van mijn... mijn...’

‘Kom kind! Trek je dat niet aan. Als Ferdinand beter wordt, zal hij ons alles wel uitleggen.’

Terwijl Duberly en Celeste zich in al die onbegrijpelijke dingen verdiepten, lag Ferdinand nog steeds te steunen en te kermen; hij zag er treurig uit met zijn gewond, bont en blauw gelaat en de wond op zijn voorhoofd. Hevige koorts deed hem ijlen.

‘Ja, ja! Ik moet het hebben, het boekje, 't is van mijn oom, mijn goeden oom! Die heeft het niet aan mij verdiend en tante ook niet. En zelfs mijn moeder wil het niet. Neen, neen, vader! ik kan u niet gehoorzamen. God wil het niet, vader, de God van mijn moeder en Celeste. Daar in die zakken, Simon! Je krijgt twee Hollandsche rijksdaalders en jij ook Leenders, maar het boekje moet ik hebben, moet ik hebben,

hoor je? Ik moet het, het behoort mijn oom en hem zal ik het teruggeven, 't is van hem. Hij alleen heeft er recht op!'

Dat hoorde Duberly, die zijn kamer binnentrad; maar niet alleen! Zijn zwager Van Rhoden volgde hem, bleek, bevend, gebogen, een grijsaard geworden sinds dezen morgen; Ferdinand herkende niemand. Hij ging voort met ijlen en zijn vader sidderde. Dit noodlottige geheim was oorzaak, hoe dan ook, van den ellendigen toestand zijns zoons, misschien van diens dood.

'Ferdinand, Ferry!' zeide hij met gebroken stem, den naam herhalend, dien de moeder haar kind steeds gaf.

'Ferry, herken je mij niet meer? Mij je... je vader!'

En hij boog zich over zijn zoon en drukte een kus op zijn verbonden hoofd.

Verwilderd zag Ferdinand rond, maar plotseling flikkerde er een licht van herkenning in zijn koortsachtige oogen.

'Vader!' riep hij. 'U hier? U komt het zeker vragen, maar u krijgt het niet! Neen, 't behoort aan oom, en aan niemand anders. Ik ben geen dief!'

Lijkbleek zag de notaris hem aan en tevens ging zijn blik schichtig naar zijn zuster en zwager, die niets verstonden van hetgeen de zieke raasde.

'Hij heeft het over een boekje,' legde Duberly niets vermoedend uit, 'dat voor mij groote waarde heeft en gestolen schijnt. Er moet stellig verband bestaan tusschen dat boekje en zijn verwonding, maar ik weet het niet.'

Bertha begreep er niets van, zij zag haar broeder aan, zooals hij daar gebroken en vervallen voor het ziekbed van zijn eenig kind stond en al haar grieven smolten weg.

'Alle hoop is niet verloren, Jacob,' zeide zij, zijn hand in de hare nemend, 'hij is jong en sterk.' En toen zich keerend tot haar man. 'Maar dat boekje, Henri....'

'Hier is 't,' zei Henri, 'je weet, het geheim der Duberly's, Celeste vond het in zijn zak!' en hij liet het haar zien.

Daar sprong Ferdinand eensklaps op, hij stak de vingers uit en in zijn oogen gloeide een somber vuur, zijn gelaat werd nog donkerder gekleurd.

'Dat is 't, dat is 't,' riep hij bijna jubelend uit 'geef hier! geef hier! Niet hun geven! Neen! zij wilden het stelen evenals hij!' wijzend op zijn vader, 'maar ik moet het terugbrengen. Geef hier!'

Henri Duberly gaf het hem in handen en hij drukte het aan de lippen en legde het toen onder zijn wang; met gesloten oogen bleef hij een poosje liggen, toen scheen hij tot zich zelf te komen; zijn trekken ontspanden zich, zijn oogen bleven gesloten en zijn ademhaling werd regelmatig, eindelijk sloeg hij den blik weer op, er lag nu veel meer kalmte in dan straks.

'Oom!' riep hij zacht, 'tante.'

'Hier ben ik, beste jongen!' zei Duberly en tante Bertha liet hem eau de Cologne ruiken.

'Ik ben er ook nog, Ferdinand,' zeide Van Rhoden, dorstend naar een vriendelijk woord, een teeken van herkenning, maar de zieke luisterde niet naar hem.

'Oom! hier is uw boekje terug! Ik heb het gestolen; om uw geheim te leeren kennen ben ik hier gekomen.' Zijn stem klonk duidelijk hoorbaar en krachtig. 'Ik heb u bedrogen, maar hier leerde ik anders denken, anders zijn. U heeft het mij geleerd, u en Celeste! Nu heb ik er mijn leven voor gewaagd; wil u mij vergeven en voor mij bidden als ik niet meer ben?'

Duberly en zijn vrouw zagen elkander verwonderd aan, terwijl Van Rhoden, verpletterd door schaamte, zich tegen den muur terugdrong en niets liever had gewild, dan zich in den grond te verbergen.

‘Hij is heelemaal in de war!’ zeide Henri half schreiend, maar Bertha ging een licht op; zij wierp haar broeder een blik toe, dien hij niet kon doorstaan, want hij sloeg de oogen neer, zich onteerd en verworpen voelend in de tegenwoordigheid dier eerlijke menschen.

Toen nam zij Ferdinands hoofd in haar handen, legde het zachtjes op 't kussen neer en sprak toen plechtig:

‘Ja Ferdinand! Wij vergeven het je, wat wij niet aan je hebben verdiend, maar wil je nu ook God niet om vergiffenis vragen en je met hem verzoenen? Misschien maakt Hij je beter, in elk geval zal het je rustiger stemmen, als je bij kennis de laatste HH. Sacramenten ontvangt.’

‘Ja,’ fluisterde de zieke, ‘hoe spoediger, hoe liever.’

XIX.

Ferdinand herstelde tegen alle verwachting. Met de grootste liefde en zorg pasten de Duberly's hem op en hun echt christelijke handelwijze vermeerderde nog zijn wroeging en berouw.

Zoodra het gevaar eenigszins voorbij was, vertrok de oude heer Van Rhoden; het dak van zijn zwager, dien hij zoo schandelijk be-

TWER STEENARENDEN IN GEVECHT, NAAR EEN OORSPRONKELIJKE SCHETS VAN F. SPECHT, GETEEKEND DOOR A. SPECHT.

OP DE PAARDENMARKT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LUDWIG HARTMANN.

handeld had, brandde hem als vuur boven het hoofd. Hij nam afscheid met koele, vormelijke dankbetuigingen en zelfs met beloften van alle kosten te vergoeden, welke met verontwaardiging werden afgewezen.

Ferdinand werd niet moede, toen hij zich weer sterk genoeg gevoelde, zijn oom en tante vergiffenis te vragen en hun alle bijzonderheden te verhalen van zijn tocht. De aanvallers waren in handen der politie en zij bekenden, dat, toen zij in de handen van hun slachtoffer een pakje vonden met eenige Amerikaansche banknoten, zij zich niet verder bekommerden om het onooglijke zakboekje en het eenvoudig aan Ferdinand overlieten.

'Je hebt het genoeg geboet, wat je misdaan hebt,' zeide Duberly op hartelijken toon, 'ik zou mij nooit er over heen hebben gezet, als je er onder door waart gegaan.'

Maar tante Bertha hield zich nog steeds op een afstand. Haar voorgevoel had haar dus niet bedrogen; zij had in die onverwachte toenadering steeds iets verdachts gevonden; eerst langzamerhand en ondanks zichzelf was zij van Ferdinand gaan houden en nu voelde zij, dat haar vertrouwen weer een zwaren knak had ontvangen; maar hij scheen zoo oprecht berouwhebbend, hij had voor het boekje bijna zijn leven gegeven, hij was zoo gehecht aan haar en haar man, alsof hij hun eigen kind was, en het kostte haar moeite nog wrok tegen hem te koesteren en zij overreedde zich zelf, dat vergeven christenplicht was niet alleen, maar dat het eenige middel om Ferdinand in het goede te doen volharden, was, de hand niet van hem af te trekken; maar hij moest een proeftijd doormaken. Zoodra hij genezen was, spraken zij ernstig over de toekomst; met zijn gewone goedhartige voortvarendheid wilde Duberly hem dadelijk bij zich houden als vroeger, maar Bertha achtte het noodig, dat hij eerst in den vreemde blijken gaf van het ernstige zijner verbetering.

Op een Engelsche porseleinfabriek kreeg hij door Duberly's tusschenkomst een betrekking; bij het afscheid nemen schoten allen de tranen in de oogen.

'Tot wederziens, jongen! tot wederziens!' riep Duberly 'ik word oud en verlang mijn taak over te doen aan jongere krachten.'

Bertha vond, dat haar man zich weer veel te veel uitliet en meer sprak dan hij verantwoorden kon, maar toen haar neet haar vaarwel kuste en toefluisterde:

'Lieve tante, ik hoop u te kunnen bewijzen, hoe ik een beter mensch ben geworden dan toen ik hier aankwam. Bid voor mij!' toen kon zij zich ook niet goed houden en zeide:

'Zeker, Ferdinand, zeker! Ik hoop dat wij je terugzien.'

En bij Celeste gekomen, nam Ferdinand haar hand.

'Celeste,' zeide hij met trillende stem, 'ik zou je ook willen verzoeken, soms aan mij te denken, doch je ouders weten, hoe onwaardig ik ben dat te vragen. Maar ik vergeet je nooit!'

'Wie weet, Ferdinand!' zeide Bertha, 'of je niet terugkomt en Celeste dan nog aan je denkt!'

Luid snikkend wierp het meisje zich in de armen harer moeder:

'Ach! waarom laat u hem heengaan naar het vreemde land?' vroeg zij diep bedroefd.

''t Is voor zijn bestwil en misschien voor het uwe,' antwoordde mevrouw Duberly.

En Ferdinand kwam terug, lichamelijk en geestelijk versterkt, een man in de volle beteekenis van het woord, geheel volgens het hart van zijn oom en tante.

Vol vertrouwen gaven zij hem hun pleegkind tot vrouw en de oudeheer Duberly deelde hem zijn geheim mede. Ferdinand gaf een nieuwe vlucht aan de fabriek, die weldra een Europeeschen naam verkreeg.

De oude heer Van Rhoden hield zich op een afstand van zijn zoon; hij had zijn ontslag genomen, zijn zaken geregeld en juist voldoende overgehouden om sober te leven in een groote stad. Slechts zelden bezoekt hij zijn kinderen, hoewel Ferdinand thans uit plichtsgevoel hem meer eerbied bewijst dan vroeger.

Ook hun kinderen zien meer met angst dan liefde op naar den barschen somberen grootpapa; de andere grootouders gaan bij hen boven al.

Zijn vers.
Een charge[1].

De lezer herinnert zich stellig de vermakelijke historie van Piet en Pieternelletje, door Pater van Meurs op blz. 142 van den 2osten jaargang zoo oolijk bezongen. Het slot was, zooals men weet:

> Zoo trouwde dan jong Nelletje
> Den ouden Piet om 't gelletje,
> En toen begon het spelletje:
> Kort hemeltje, lang helletje.

Of Piet in zijn bruigomsdagen ook een paar geborduurde pantoffels cadeau heeft gekregen, meldt de geschiedenis niet; maar het is hoogst waarschijnlijk, dat die symbolen der toekomst hem niet zijn onthouden, want nooit zat eenig man zóó onder de pantoffel als hij. En als onze vriend er een enkele maal naar trachtte, zelf het commando te voeren, dan beweerde Pieternelletje, dat iedereen geen baas kon wezen, en dat er maar één roer aan een schip moest zijn. En of Piet dan al verklaarde, dat er op een schip een stuurman moest wezen, en volhield, dat hij de baas was over dat roer, het hielp niets. Pieternelletje bracht hem wel aan het verstand, dat hij te oud was voor stuurman, en zich al lang als gepensionneerd behoorde te beschouwen.

En niet altijd verstond Piet de kunst, zijn ziel in lijdzaamheid te bezitten. De beproeving was ook al te zwaar. Had Piet nog het geluk gehad, door een half dozijn kindermondjes den vadernaam respectievelijk te hooren stamelen, schreeuwen en roepen, dan ware Nelletje gedwongen geweest haar macht te verdeelen; doch nu was Piet haar eenige onderdaan.

Eéne was er, die dit heel aardig vond: Piets nichtje Charlotte, die van kindsbeen af bestemd was geweest, ooms erfgenaam te worden en dat nu bleef.

Alle zomers kwam ze vroeger bij oom logeeren, en kijk! Piet wist door te drijven, dat ze wéér kwam.

Maar Nelletje protesteerde hevig, en toen ze zag, dat er geen winnen aan was, besloot ze met het knaleffect: ‘Welnu, jij vraagt je nicht Charlotte, dan vraag ik mijn neef den luitenant te logeeren.’

‘Goed!’ zei Piet, en zoo kwam Charlotte en de luitenant, die natuurlijk Charles heette, op hetzelfde buiten van oom Piet.

1) Een onzer lezers zendt ons de hier volgende aardigheid, met verzoek ze in de Illustratie op te nemen, iets waaraan wij graag voldoen, overtuigd dat ook andere lezers er wel aardigheid in zullen hebben.

De logées vormden het eenige onderwerp van gesprek, waarover de echtelieden het volmaakt eens waren. Beiden vonden Charlotte en Charles 'net zoo'n spannetje.'

'Hij is nog niet te oud,' zei Piet.

'En van denzelfden leeftijd,' zei Pieternelletje.

Nu, een aardig paar, dat was het.

De luitenant was een knap jongmensch, met een lorgnet en knevels en alles.

En Charlotte was een lief meisje, heel beschaafd en - maakte verzen, en - was de erfgenaam van oom Piet.

Wat wil een luitenant meer?

En wat wil een meisje meer dan een luitenant?

Oom en neef konden het best met elkaar vinden. Vooral na een goed diner, waren ze inderdaad 'dikke vrienden.' Dan kon hun vriendschap geen woorden vinden, om zich op waardige wijze te uiten. Dan togen zij

> .....naar 't kunstloos prieel
> En zogen daar rook uit een steel
> En streken de zeilen geheel
> En keken zeer zuinig en scheel
> En zwegen als muizen in 't meel
> En kregen, Goddank! geen krakeel.[2)]

De luitenant zou zich ook wel wachten ruzie te maken met den effecten-oom van een meisje, waarbij zijn effecten zoo goed stonden

Want met Charlotte kon hij het nòg beter vinden, dan met oom zelf. Was Charles niet de eenige, met wien ze kon spreken over haar gedichten?

Eenmaal had ze oom Piet een vers voorgelezen, getiteld 'De Vlinder', dat aldus eindigde:

> 'Mocht ook ik naar Hooger streven,
> Zorgeloos en immer vrij.
> Mocht ook ik door 't leven zweven,
> Zoo alleen - en toch zoo blij.'

Maar oom had niets anders gezeid, dan:

> 'Gekheid, Lotje!
> Trouwen, mot je.'

Het was het eenige vers, dat oom ooit zelf gemaakt had, en dit vond ze zóó prozaïsch, dat ze begreep, dat oom er geen verstand van had. Maar Charles, die waardeerde haar, die had gevoel voor de dichtkunst.

Wat zou hij van het bundeltje zeggen, dat ze wilde uitgeven? Ze zou het hem eens laten inzien. En Charles zag het in. Om de waarheid te zeggen, hij hield niet van verzen, en vooral niet van meisjes, die verzen maken, ten minste als ze zulke degelijke vooruitzichten hadden, als Charlotte: primo een erfenis te krijgen en ten tweede hem te krijgen.

Maar wie Charlotte kreeg, had met de erfenis ook de verzen. En daarom las hij. Nu en dan schudde hij het hoofd en eindelijk kleurde een edele verontwaardiging zijn wangen, toen hij daar zag:

> Dat 'k arme diertjes
>   Nooit heb gemoord,
> In hun pleziertjes

2) B. van Meurs. Pepennuntjes, tweede druk. CXL.

Zelfs niet gestoord -
Er kan geen lust zijn
Op aard zoo zoet
Als dit bewustzijn
Voor mijn gemoed!'[1)]

'Wat!' barstte hij los, 'is dit taal voor een aanstaande vrouw van een luitenant. Er tegen op te zien, een beest te storen in zijn pleziertjes, nota bene, als je man infanterie-officier is en op menschen moet inhakken. Het is toch niet te denken, dat we altijd niets anders te doen zullen hebben, dan langs straat slenteren, dan te promeneeren meen ik. 't Is een slag in het aangezicht van den Nederlandschen officier.' En venijnig schreef hij er onder:

O ja, juffrouw,
Dat moet wel mooi zijn,
Maar toch ik zou
Niet graag uw vlooi zijn![2)]

En toen zond hij het boek naar de eigenares terug, die het onderschrift las. Wie zal zeggen, wat er omging in Lotjes ziel? Niet ik. De onpartijdige geschiedschrijver geeft alleen feiten; en een feit is, dat Lotje op wraak zon voor zulk een onhoffelijkheid, voor zoo'n totaal gemis aan gevoel voor poëzie, voor haar poëzie.

En in haar wraak was ze echt vrouwelijk. Ze deed, of ze niets had gemerkt, en den volgenden dag vroeg ze met het liefste gezicht van de wereld, of hij ook het tweede bundeltje eens wou inzien.

Charles pakte het aan, ('ze is de erfgenaam van oom Piet,' dacht hij) en beloofde met de meeste belangstelling alles te zullen nagaan.

Hij begon natuurlijk van achteren af. Maar alle drommels! wat is dat! Hij las:

Bekijk reis dat baasje:
Zijn oog knijpt een glaasje,
Een koordje aan het haakje
Zweeft over zijn kaakje.

't Glacé om de handjes,
Zoo wit als zijn tandjes,
Doet krullen een tipje
Van 't haar op zijn lipje.

1) Pepermuntjes CXXIV.
2) Ibidem.

Hij zwaait een fijn stokje,
En stapt in zijn rokje
Zoo recht als een kaarsje
Op 't krakende laarsje.

't Geruisch van een kleedje
Verbuigt hem een beetje,
Dan bedelt zijn hoedje
Een allerliefst groetje.

Wie is toch dat ventje,
Dat kleermakersprentje?..
‘Mien luitnant is 't ien p o l l e t i e k !’
Zei een recruut en nam een chiek.’[1)]

Dat was te veel. Zijn haren rezen te berge, d.w.z., het haar van zijn hoofd: die van zijn knevel waren nog te jong, om zoo op eigen beenen te kunnen staan.

Hij greep naar zijn lorgnet, naar zijn zwaard, naar alles. ‘Eerherstel,’ siste hij. Maar aan een duel viel niet te denken. Neen, smaad om smaad, knarste hij, hoon om hoon, en - vers om vers! Hij liet het gevest van zijn sabel los, greep naar de pen en schreef:

Het hoofdje geneigd naar één kant,
De wimpers half zediglijk dicht,
Op 't hartje de krijtwitte hand,
Een huifje om het effen gezicht,
De mond in de plooitjes gezet -
Zoo naakt zij met langzamen tred
Alsof zij op eieren gaat,
Kweelt woordekens teeder en zoet
Als tolkjes van 't zachtste gemoed...
Pas op, hoor! want ze is een granaat
Die losbarst met dondrenden knal
Om één niemendal.[2)]

Hij liet zorgen voor de bestelling aan het juiste adres, nam afscheid van neef Piet en nicht Nelly en poetste de plaat, of liever schuurde op militaire wijze zijn piek.

Onderweg had hij natuurlijk het land als een aangespoelde matroos; maar eenmaal aangekomen streek hij zijn knevels op, stak een sigaar aan, keek in den spiegel, vond zich een elegant jongmensch, en was gelukkig, want, dacht hij:

Als 't huwlijk is om 't gelletje,
Dan wordt het vaak een helletje;
Nooit volg ik het modelletje
Van Piet en Pieternelletje.

Maar nooit ook vertelde hij op de sociëteit. dat ook hij eenmaal een vers maakte - en hoe dat kwam.

Bij de Platen.

1) Ib. LXXI.
2) Ib. XXXVI.

In de breischool. -

Dat leeren is toch een raar ding; het is wel heel mooi, iets te kunnen, maar eer men zoover is, komt er soms erg veel kijken. Wat een moeite kost het al niet om uit de letters en cijfers wijs te worden, die de meester in de school op het zwarte bord schrijft! En voor de kleine meisjes komt daarbij dan nog het onderricht in de edele breikunst. Het is heel prettig, roode of gestreepte kousen en mofjes te dragen; maar ze zelf te breien, dat is een toer. Vooreerst moet daarbij stil gezeten worden, de handjes moeten regelmatig bezig blijven en de oogen mogen niet van het werk afgewend worden. Dat laatste is nog de grootste karwei; want aanhoudend valt er toch iets te zien, dat de aandacht overwaard is. Nu eens gonst er een groote vlieg door de kamer; waar die wel zal gaan zitten? Door het venster stroomt een gouden bundel lichtstralen naar binnen en in dat licht dansen duizenden stofjes. Daar springt een jong katje rond, en voor het raam trippelt een roodborstje op en neer. Naar niets van dat alles mag omgekeken worden, of anders vallen de steken en het mooie breiwerk vertoont een gaping, die door geen trekken of wrijven te bedekken is: de scherpe oogen van de breijuffrouw merken ze dadelijk. En dan de hiel - die moet zeker door den een of anderen boozen geest zijn uitgedacht. Hoe licht vertelt men zich bij het ‘afnemen,’ en dan komt er niets van terecht.

Dat ondervindt precies het kleine meisje op ons aardig tafereel. Zij heeft een paar steken laten vallen en de breijuffrouw is nu bezig, onder nuttige wenken en vermaningen, haar broddelwerk weer uit den knoei te helpen. Haar kameraadje op het lage bankje zucht bij den arbeid; want al heeft ze nog zooveel talent voor het breien, het is toch veel plezieriger naar de spelende katjes te kijken. Het oudste leermeisje mag al hemden naaien en haar kleine kameraadjes zien met eerbied naar haar op. De naai- en breijuffrouw besteedt blijkbaar veel zorg aan de vorming harer kweekelingen; zij vat haar taak ernstig en nauwgezet op. Dat is op ons gemoedelijk schilderijtje duidelijk te zien, en menige onzer lezeressen zal bij de beschouwing daarvan onwillekeurig uitroepen: ‘Dat was toch een plezierige tijd, toen we nog op de breischool gingen!’

Twee steenarenden in gevecht. -

Terecht wordt de adelaar de koning der vogels genoemd, want zoowel wat zijn kracht als wat de schoonheid en majesteit van zijn vormen betreft, neemt hij onder de gevleugelde dieren de eerste plaats in.

Maar *il y a fagots et fagots*, en zoo zijn er ook arenden em arenden. Komt het kenmerkend type bij sommige soorten der adelaarsfamilie, als hij den visch- en slangenarend veel minder uit, wel het meest komt dit tot zijn recht bij den geduchten steenarend, die in een ongenaakbaar horst op de toppen der bergen zijn woning opslaat en daar, hoog in de lucht, als onbeperkt gebieder heerscht. Deze arend, met zijn scherpe klauwen en vervaarlijken snavel, is de schrik van de heele dierenwereld in zijn omgeving. Ree- en hertebokken, speenvarkentjes, hazen, konijnen, eekhorentjes, zelfs de sluwe vos, niemand is voor zijn geweldige klauwen veilig en allen jaagt hij met zijn in de stilte der natuur gillend en krijschend geluid den doodschrik op het lijf.

Maar een indrukwekkend schouwspel is het, wanneer hoog in de lucht twee dezer koninklijke dieren elkaar met de uiterste verwoedheid aanvallen, wat gewoonlijk gebeurt, wanneer een vreemde zich van het wijfje van een ander zoekt meester te

maken. Prachtige bewegingen, pijlsnelle aanvallen, schitterende verdedigingen, moed en kracht kenmerken zulk een tweegevecht. De beide kampioenen grijpen elkaar vast, slaan de klauwen in elkanders lichaam en trachten elkaar met den geduchten snavel bloedige wonden toe te brengen.

De talentvolle dierenteekenaar Specht stelt ons in dit nummer zulk een geweldige worsteling voor oogen, waarvan de afloop zal zijn, dat de overwonnene zich uit het gebied van den overwinnaar verwijdert, terwijl deze van het wijfje, dat kalm den strijd gadeslaat, het loon voor zijn moed gaat verwerven.

Op de Paardenmarkt. -

In het Beiersche regeenngsdistrict Mittelfranken is de veeteelt in hoogen bloei en vooral de paardenmarkten te Arsbach en in andere kleine steden worden door talrijke koopers en verkoopers bezocht. De daar ter markt gebrachte paarden munten wel niet uit door bijzonder sierlijke vormen, maar ze leenen zich uitstekend tot werk- en ploegpaarden; want ze zijn stevig gebouwd en er worden dan ook mooie prijzen voor gemaakt.

WERELDTENTOONSTELLING ANTWERPEN.
Het Paviljoen der Philippijnsche tabak-maatschappij.

Onze gravure op blz. 109 stelt zulk een paardenmarkt voor op een open ruimte voor de poort van een kleine stad in Mittelfranken.

De koopen schijnen al gesloten te zijn; een welgestelde boer rust van de vermoeienis uit, die onvermijdelijk aan het loven en bieden, het bezichtigen en probeeren verbonden is, door zich te trakteeren op een lekker glas bier, dat hij, op een ton gezeten, met niet zichtbaar welbehagen leegt, terwijl een van zijn onderhoorigen, alvast op een der aangekochte paarden gestegen, de laatste instructies ontvangt voor de thuisreis. Te oordeelen naar de tevreden gezichten, mag men besluiten dat de markt tot aller genoegen is afgeloopen.

Wereldtentoonstelling van Antwerpen. Paviljoen der Philippijnsche tabak. -

Vooraleer wij onze wandeling door de tuinen der tentoonstelling hervatten, moet nog een klein verzuim worden hersteld. De lezer zal zich herinneren, wat wij indertijd over Oud-Antwerpen hebben geschreven. De platen bij den tekst, die het schepenhuis, het brouwershuis, de kapel en andere merkwaardigheden der kleine tooverstad voorstelden, waren ontleend aan het fraaie werkje Oud-Antwerpen, dat de bekende Belgische uitgever E. Lyon-Claesen in den handel heeft gebracht. Voor een ieder, die Oud-Antwerpen heeft bezocht en er prijs op stelt, een kleine herinnering mee naar huis te nemen, zal dit boekje hoogst welkom zijn. Het wordt te koop geboden voor den prijs van één frank en bevat naast tal van afbeeldingen een nauwkeurige historische beschrijving. Aangemoedigd door het succes, dat zijn werk heeft ondervonden, stelt de heer E. Lyon-Claesen voor den prijs van tien franks nog een prachtuitgave verkrijgbaar, die inderdaad een sieraad is voor de salontafel.

WERELDTENTOONSTELLING VAN ANTWERPEN, Algerijnsch theather.

Een der aardigste gebouwen op de tentoonstelling, dat reeds van verre door zijn grilligen vorm de aandacht trekt, is het paviljoen, dat de tabak-maatschappij der Philippijnsche eilanden heeft doen oprichten door de bekwame architecten Bilmeyer en Van Riel. 't Was een gelukkig idee, voor dat gebouw den Moorschen stijl te bezigen, geheel in den geest der liefhebbers van sjiboek en narghilé. Van de

Philippijnen, na Cuba de voornaamste der Spaansche koloniën, wordt de fijnste tabak, vooral Manilla ingevoerd; allerhande merken zijn in het paviljoen der tabakmaatschappij tentoongesteld en ieder, die van een smakelijke pijp of geurige sigaar houdt, zal er ruimschoots van zijn gading vinden.

ALGERIJNSCH THEATER. - Nu wij toch in den vreemde verzeild zijn, zullen wij een bezoek gaan brengen aan de wijk: Tunis en Algiers. Een lange Soedaneesche soldaat, gewapend met een heel groot geweer en een geduchten kromsabel, zit vreedzaam aan den ingang en biedt u dankbaar zijn groote zwarte hand, voor het geval gij hem op een sigaar trakteert.

De wijk bestaat bestaat uit een groot vierkant plein, met koffiehuizen, winkels en een Algerijnsch theater, dat de lezer op onze gravure ziet afgebeeld. Te midden van het plein ligt een groot waterbekken, door groote steenen leeuwen bewaakt; daar bevinden zich de zoogenaamde lichtende fonteinen, die alleen bij avond in werking zijn.

Op onze gravure ziet het er nogal stil en eenzaam uit voor het theater; de reden is, dat de photografen alleen in de vroegte hun opnemingen mogen doen. Anders is er echter leven genoeg en wie zijn trommelvlies op de proef wil stellen, moet er bepaald eens gaan zien voordat de voorstelling begint. Een tiental Arabieren staan dan voor de deur te trommelen op allerhande soort van instrumenten, die Mohammed nog wakker zouden maken; bij afwisseling wordt er een deuntje tusschen gezongen op de eentonige slepende wijs der Oosterlingen, en eindelijk als 't lang genoeg geduurd heeft, marcheeren ze naar binnen. Daar heeft het echter niets weg van een schouwburg en de bezoeker, die hoopt er een of ander Arabisch heldenstuk te zien opvoeren, vindt zich deerlijk teleurgesteld. Toch is er een vertooning, maar men moet sterke zenuwen hebben om ze ten einde toe bij te wonen. Een zes of zeven *fakirs* geven daar hun afschuwelijke kunsten ten beste. 't Is akelig om te zien, hoe onkwetsbaren, na zich boven een dampend komfoor bedwelmd te hebben, stukken glas kauwen, of - schrik niet lezer - een levende schorpioen verslinden, ze verwonden zich niet en er vloeit geen druppel bloed, ook al springen ze blootsvoets op een vlijmscherp geslepen degen of al boren ze zich lange naalden of priemen door de wangen, de armen en zelfs in het oog, maar het blijft niettemin een nare vertooning en menigeen loopt weg voor het einde der voorstelling, den hemel dankend, dat hij in het beschaafde Europa woont. En de lange, schrale Arabier aan den uitgang zegt n og wel: *'très interessant, monsieur'* en klaagt er over dat die arme drommels hem zooveel geld kosten.

Maar we zijn blij, als we het theater, dat er van buiten zoo aanlokkelijk uitziet in zijn eenvoudigen, bevalligen bouwtrant, hebben verlaten om bij avond een aangenamer indruk op te doen, bij het spel der gekleurde fonteinen. Onder de galerij knallen met regelmatige tusschenpoozen de gasontploffingen der machine, die het water in breede stralen tot een groote hoogte opstuwt. Het electrisch licht is gedoofd; men ziet alleen de machtige fonteinen, die in alle kleuren schitteren, rood, purper en blauw, goud, zilver en groen. De kleuren verdeelen zich en vormen een reusachtig bouquet, waartusschen een groote gouden straal als een pijl opschiet en in gloeiende vonken nedervalt. Ruim een uur duurt dat schouwspel, met aanhoudende afwisseling; dan worden de slagen der machine zwakker, lager en lager springen de waterstralen, de electrische lampen werpen haar tooverachtig licht weer op de witte gebouwen en de Algiersche wijk krijgt haar gewoon aanzien terug.

WERELDTENTOONSTELLING VAN ANTWERPEN, Arabier.

TYPEN VAN ARABIEREN.- Ten slotte een paar typen van Arabieren in het schilderachtig costuum, zooals men er bij dozijnen op de tentoonstelling aantreft. Nummer één ziet er nogal vreedzaam uit, een weinig slaperig zelfs. Toch zijn de Arabieren, die achter de toonbank hun borduurwerken, wapens, gordijnstoffen of snuisterijen in oud zilver te koop bieden, goed wakker en meestal slimmer dan ze er uit zien. Staat men voor hun uitstalling te kijken en raakt men met hen aan de praat (velen spreken goed Fransch) dan komt men niet gemakkelijk weg zonder iets gekocht te hebben.

De andere, met zijn degen in de vuist, ziet er krijgshaftiger uit. Velen zijn in de schermkunst uitermate bedreven en verwonderlijk is het, dat zij met hun gevaarlijke vertooningen geen ongelukken maken; maar geen nood, elke slag, hoe vlug en geweldig ook toegebracht, wordt behendig gepareerd en ze hebben er blijkbaar plezier in, den Europeanen een hoog denkbeeld te geven van het gemak, waarmee ze zich van hun wapenen bedienen.

WERELDTENTOONSTELLING VAN ANTWERPEN, Arabier.

[Nummer 15]

De Indringster
door J.R. van der Lans.

I.

Op een zonnigen Zaterdagmiddag stapte een hupsch jongmensch van een groote twintig jaar, lustig met zijn dun rottinkje zwaaiend, door een der slingerende lanen van het park Honingen te Kralingen, die gezellige, rustige voorstad van het woelige Rotterdam.

De aardige optrekjes en kleine villa's blonken van heldere welgedaanheid in het vroolijke licht van den voorjaarsdag. Hier en daar waren meiden en werksters in paarse jakken en witte boezelaars, met opgestroopte mouwen, onder luid gerinkel met blinkend geschuurde emmers of glazenspuiten, nog bezig de Zaterdagsche schoonmaak te voltooien. Maar over het algemeen bewezen de heldere ramen, de geschrobde stoepen, de als goud schitterende deur- en schelknoppen dat de puien en gevels ‘hun gerechtigheid hadden gehad.’

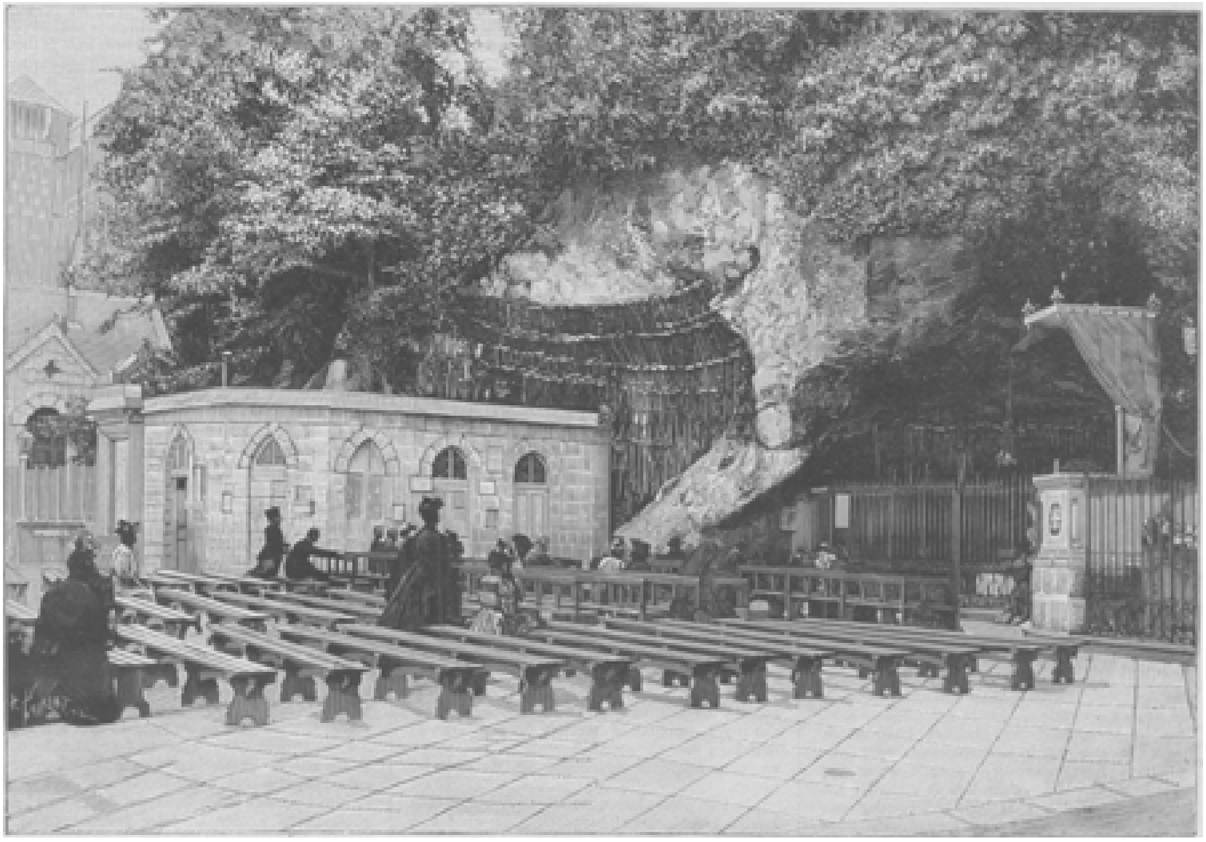

LOURDES. - De miraculeuze Grot.

Met welgevallen liet het jongmensch, op hooge beenen voortdrentelend, den blik links en rechts rondweiden over al die toebereidselen tot de wekelijksche sabbatrust. Na de heele week op een druk handelskantoor in de groote koopstad aan den lessenaar te hebben gezeten, verdiept in allerlei becijferingen en handelsoperaties, was het hem

iederen Zaterdag een verademing, in de gemoedelijk kalme atmosfeer van het dorp terug te keeren. De wit gepleisterde villa's van het park en de meer nieuwerwetsche gebouwtjes van rooden baksteen, coquet tusschen het jonge groen verscholen, schenen hem te groeten als oude bekenden.

Hij kende ze dan ook van ouds; want hij was te midden dezer half stadsche, half dorperlijke omgeving opgegroeid. Hij had als jongen vogelnestjes uitgehaald in de hooge boomen van de Oude Plantage. Op een keer had het maar weinig gescheeld of hij was onder het ijs geraakt van den vijver in het park Honingen en een ander maal had hij bijna den hals ge-

broken bij het opklauteren tegen de steigers van de toenmaals in aanbouw zijnde nieuwe Roomsche kerk.

In die dagen was hij een wilde, ongezeglijke snuiter, die wel onder strenge ouderlijke tucht had mogen staan. Maar die mankeerde hem juist; want vroegtijdig wees geworden, werd hij opgevoed door een verren bloedverwant, die hem tot zich genomen had en dien hij voor het gemak oom noemde. De man was hoog op jaren en had zich, daar hij nooit gehuwd was geweest en dus voor geen huishouden te zorgen had, vroegtijdig uit de zaken teruggetrokken. Vroeger deelgenoot in een groote Rotterdamsche handelsfirma leefde hij sinds jaren stil op een buitentje in het park Honingen, bediend door een oude huishoudster, met haar meester wedijverend in het bederven van den kleinen deugniet, die zooveel levendigheid was komen brengen in hun eentonig bestaan.

Die deugniet was nu het kranig heertje, dat zoo uitdagend om zich heen keek als in den tijd dat hij de leider was van elk kwajongenscomplot; want was hij te Rotterdam, onder zijn kornuiten, een eerste dandy, zoodra hij de voeten buiten de Oostpoort had en de Kralingsche lucht begon te ruiken, voelde hij zich weer de bengel van ouds.

Er straalde iets guitigs in zijn donkere oogen, als hij beleefd den hoed lichtte bij het voorbijstappen van een venster, waar hij, achter de bloeiende azalea's, een bekende verschijning gewaar werd. Fideel noemde hij een ouden tuinman, die het voorpleintje van een der buitentjes aanharkte, bij zijn naam en maakte een praatje met den man over het hek. Ja, toen hij een eind verder een aardig dienstmeisje bezig zag met glazen zeemen, dreigde hij schertsend haar emmer water omver te gooien.

Links en rechts bekenden groetend, nu eens door het ceremonieus aflichten van den hoed, dan weer door een knikje of een luchtige beweging met zijn stok, naargelang van de qualiteit der luitjes, die hij ontmoette, liep hij de slingerende laan ten einde, draaide rechts af en stond voor een ouderwetsch huis, door een laag ijzeren hekje van den weg afgescheiden.

Eben Haezer stond op het hek en die bijbelsche naam prijkte ook in groote letters boven het zolderraam van het stijve, vierkante gebouw, dat, zeker door den een of anderen bijbelvasten godzalige gesticht, nu een aartsvaderlijke vertooning maakte tusschen de lichte, moderne woninkjes, die er in den laatsten, lang niet zoo bijbelschen tijd om heen waren verrezen.

Ondanks het eerbiedwaardig voorkomen van het huis, dat wel een rustend predikant had kunnen herbergen, had de jonge bezoeker de aardigheid, met zijn lange beenen heel oneerbiedig over het lage hek heen te stappen. In twee, drie groote sprongen was hij het goudgeel geschrobde straatje over en bijna op hetzelfde oogenblik had hij den schelknop in handen: een vervaarlijke groengeschilderde leeuwenkop met een zwaren koperen ring in den grijnzenden bek.

De bel ging over met dat zwaarklingelend gebengel, waaraan men de suffisante, ouderwetsche deurschellen herkent. Het duurde nogal lang eer de deur opengedaan werd, en de bezoeker stond al ongeduldig met zijn rottinkje op de blauwe stoep te tikken, toen een dikke schommel van een burgerjuffrouw op den drempel verscheen.

‘Wel Heeremijntijd! onze Rob!’ riep ze met ongeveinsde verrassing, haar vleezige armen, die in brandschoone morsmouwen staken, in de zijden zettende. ‘Als ik dat geweten had, zou ik je zoolang niet hebben laten staan; maar ik was in de keuken bezig, weet je.... Robberts lievelingskostje,’ voegde ze er met een knipoogje bij, ‘daar

kon ik zoo niet van afloopen.. Wel wel, je bent er al vroeg vandaag. Dat zal oompie plezier doen. Ga maar gauw naar binnen... Hola! eerst je voeten vegen! Je loopt met je lange beenen maar overal doorheen. Kijk nou mijn schoone gang eens!...'.

'Nou, nou, Maartje, hou je maar bedaard; 't was zoo kwaad niet gemeend. Kijk maar eens, hoe netjes ik mijn laarzen afveeg.'

En hij stond inderdaad te vegen en te schrapen, alsof hij het halve park Honingen aan zijn voetzolen had hangen.

De goede ziel sloeg hem onder dat bedrijf met bewondering gade.

'Rob, Rob, wat word je toch een groote mijnheer! Je groeit ons heelemaal over 't hoofd. 't Is net of je iedere week een kop grooter ben, en zoo deftig,' voegde ze er met toegeknepen lippen bij. 'Ik zal op 't laatst geen Robbert meer tegen je durven zeggen.'

'En ik zou 't je hoogst kwalijk nemen, als je mij anders noemde,' hernam de jongen met gebiedende gulheid, 'òf er moest gezelschap bij zijn,' liet hij er op volgen, terwijl hij serieus aan zijn opkomenden knevel plukte.

'Hoor eens, mijnheer Robbert, Maartje weet best waar ze staan moet; dat hoeft u me dus niet te zeggenn,' zei de huishoudster, een beetje op de teenen getrapt. 'Ga nu maar gauw naar binnen, dan kan ik weer naar de keuken, en dan zal je strakjes eens zien of Maartje ook naar mijnheers mondje koken kan.'

'Dat weten we van ouds. Ik eet nergens zoo lekker als op Kralingen.'

'Mijnheer is 't anders in den laatsten tijd nogal fijn gewend,' zei Maartje, een mondje zettend, waaruit bleek dat zij het op den hoogsten prijs stelde, haar keuken niet versmaad te zien door iemand, die in groote stadsche restauraties at.

'Wa's dat. begin je nou weer te mijnheeren?'

'Nou, Rob dan, dat zeg ik ook het liefste.... We zullen eens kijken,' liet ze er met een plotselinge opwelling van sentimentaliteit op volgen, 'of Robbert dezelfde gulle, goeie jongen zal blijven als oompie eens uit den tijd is en hij zelf hier te kommandeeren heeft; want we weten heel goed dat, als oom het hoofd neerleit, alles voor neefje is.'

'Foei, Maartje, wat zijn dat nou voor praatjes! Hoe kom je daarop!'

''t Is waar ook... een mensch denkt soms bepaald te ver. Komaan, ik ga aan mijn eten. Als je wat noodig hebt, dan weet je waar de schel hangt.'

Zij schommelde naar de keuken, terwijl Robbert de huiskamer binnentrad, die aan het eind van de gang gelegen was en uitzicht had op den tuin.

'Dag oom,' zei hij, 'hoe maakt u het?'

'Zoo jongen, ben jij daar!' was de uitroep van blijde verrassing, waarmee de oude man zijn pleegzoon verwelkomde. Hij was uit den gemakkelijken stoel aan het raam, waar hij de krant zat te lezen, opgestaan om hem te gemoet te gaan, en zijn lange Goudsche pijp in de linkerhand vasthoudend, stak hij hem gulhartig de rechter toe. 'Laat me eens kijken, hoe je er uitziet,' ging hij voort, den jonkman tot voor het raam trekkend, opdat het volle licht op zijn gezicht zou vallen. 'Kapitaal! De Rotterdamsche lucht schijnt je geen kwaad te doen... Jongen, wil je wel gelooven, als ik jou daar zoo zie, kan ik nog spijt krijgen, dat ik me zoo gauw uit den handel teruggetrokken heb. Wat zou ik op mijn ouden dag nog schik in de zaken gehad hebben, als ik geweten had, in jou mijn opvolger te kunnen zien.'

En met vaderlijken trots beschouwde de grijsaard den jonkman, die er op dit oogenblik dan ook uitzag om trotsch op te zijn. Al het kwajongensachtige van straks was uit zijn voorkomen verdwenen. Zijn ranke gestalte richtte zich kloek en fier op onder het vorschend en goedkeurend oog van den pleegvader; zijn sprekende trekken

kregen een uitdrukking van mannelijken ernst en wilskracht, en schranderheid schitterde uit de donkere oogen.

'Ik heb goed nieuws, oom,' zei Robbert, toen beiden zich hadden neergezet. 'Ik werd van morgen op het kantoor van den patroon geroepen, en mijnheer Dennig zei mij, dat hij uiterst over mij voldaan was, vooral wegens die laatste werkzaamheden, waar ik u al meermalen over gesproken heb: als bewijs van zijn tevredenheid zou hij, met ingang van het nieuwe kwartaal, mijn salaris met tweehonderd gulden verhoogen.'

'Proficiat!' viel de oude heer zijn pleegzoon in de rede. 'Dat is met recht goed nieuws. Zoo'n vlugge promotie had ik niet durven verwachten. Daar mogen we wel eens een fijn glaasje op drinken. Vertel ondertusschen maar door.'

Terwijl Robbert in nadere bijzonderheden trad, haalde de heer Wilkens met de langzame handigheid van een kras oud man, die gewoon is zich zelven te helpen, uit een stemmig mahoniehouten buffetkastje een halve flesch witte port met een paar ouderwetsche kelkjes voor den dag.

'Wil ik u helpen, oom?' vroeg Robbert nog; maar het hoefde niet: de oude heer, die niets om handen had, was gewoon dergelijke huiselijke bezigheden als een kleine tijdpasseering te beschouwen, die hij zich niet graag uit de handen liet nemen. Eigenhandig ontkurkte hij de flesch, schonk de twee glazen vol, zonder een druppel te storten, al beefde zijn hand ook een beetje, en zijn glas opnemend, stiet hij met Robbert aan.

'Nu nog eens, proficiat, hoor! en dat je maar voortdurend je best mag doen! Ik heb het mijne voor je gedaan; aan je opleiding zal het niet mankeeren. Als jij van jouw kant daaraan beantwoordt, dan heb je de mooiste toekomst voor je: oom heeft niet voor niets een duitje opgespaard.'

'Ik hoop me altijd de zorg waardig te maken, die u voor mij gehad heeft, oom. Dat zal het beste middel zijn om u mijn dankbaarheid te toonen, waartoe ik anders weinig gelegenheid zou hebben.'

'En om bij voortduring in mijn gunst te blijven,' voegde de oude man er tot waarschuwing bij. 'Want je begrijpt wel, als jij niet oppaste, dat ik gauw de hand van je zou aftrekken, en dat zou je leelijk opbreken. Je ben voor een paar weken meerderjarig geworden en dus geen kind meer. Zoolang je nog een kleine jongen was, kon ik veel door de vingers zien; maar nu ik je zóóver gebracht heb, moet je op eigen beenen kunnen staan.'

'Dat hoop ik te toonen, oom,' zei de jonkman, vol zelfvertrouwen opziende naar zijn pleegvader, wiens goedig glanzende grijsblauwe oogen wel een beetje in tegenspraak waren met de strengheid van zijn woorden.

'De patroon gaf mij te verstaan,' vertelde Robbert na een poosje, 'dat hij er aan dacht, mij binnenkort een groote rondreis in Duitschland op te dragen tot het aanknoopen van relaties.'

De heer Wilkens scheen met die meedeeling niet bijzonder ingenomen; ten minste hij streek bedenkelijk met de hand langs zijn grijze bakkebaarden en zag den jonkman een poosje stilzwijgend aan.

'En dat zou natuurlijk een kolfje naar je hand wezen?' vroeg hij aarzelend.

'Dat kan u nagaan! En me dunkt dat het goed zou zijn voor me ook, als ik de wereld eens zag. Ondervinding, wereldkennis is alles in den handel, zooals u zelf altijd zegt.'

'Zeker, zeker,' gaf de oude heer aanstonds toe, maar wendde daarop in gedachten het hoofd af en staarde door het raam. 'In mijn jongen tijd was ik er ook altijd op

uit, nieuwe relaties aan te knoopen. 't Was mijn grootste lust, er links en rechts op uit te gaan.... Ik heb wat rondgezworven in Duitschland, in Enland.... en het reizen ging toen zoo gemakkelijk niet als tegenwoordig, nu je maar op den trein hebt te stappen. Toch heb ik plezierige avonturen beleefd, en ongemerkt heel veel kennis opgedaan ook. Het trof nogal eens dat ik de reis in gezelschap kon maken van een confrater, een oud schoolkameraad, met wien ik altijd op den vriendschappelijksten voet ben gebleven, al werden we later geduchte concurrenten. Ik geloof dat ik hem je meer genoemd heb: Dorus van Dongen. Het was een gladde vogel in zijn tijd, maar hij is niet zoo fortuinlijk geweest als ik. Hij heeft zware slagen gele-

den, en dat zou nog zoo erg niet geweest zijn, als hij niet te kampen had gehad met huiselijke zorgen: ziekten en sterfgevallen in zijn gezin en dergelijke miseries, die een mensch vóór zijn tijd afmaken. Anders was hij mans genoeg geweest om er zich weer bovenop te werken.... De tijd heugt me niet, dat ik iets van hem gehoord heb. Hij moet sinds jaren weduwnaar wezen en met zijn eenige overgebleven dochter ergens in een hoekje van Gelderland heel sjofeltjes leven.... Het zou me wat waard zijn als ik hem nog eens spreken kon: wat zouden we weer eens ophalen van den goeden ouden tijd. Och! och, als ik daar nog aan denk, ja jongen, dan kan ik het je niet kwalijk nemen, dat je ook graag het buitenland eens ingaat. Maar....'

Een bedenkelijke zucht verried, wat hij niet precies met woorden wou zeggen.

'U zou er toch, hoop ik, niets op tegen hebben, oom?'

'Op tegen hebben, dat is te zeggen....' En weer woelden de oude vingers in de grijze bakkebaarden. 'Het heeft natuurlijk ook zijn bedenkelijken kant, een jongmensch van jouw leeftijd voor het eerst op zijn eentje de wijde wereld in te sturen.'

'U zal toch ook wel met den eersten keer begonnen zijn, oom,' merkte Robbert ondeugend op.

'Zeker, zeker, en ik wil ook volstrekt niet zeggen dat jij minder te vertrouwen zou zijn dan een ander, maar....'

Het rechte woord wilde er blijkbaar niet uit en eenige oogenblikken keek hij zwijgend den jonkman aan door de dikke rookwolken, die hij uit zijn pijp blies en waarmee hij zich in zijn verlegenheid scheen te willen omhullen.

'Vertel mij eens,' zei hij plotseling daarop, 'zou jij er nu niet tegen opzien, je ouden oom voor een paar maanden hier alleen te laten?'

Robbert kleurde een beetje: in zijn jeugdigen reislust had hij geen oogenblik aan zijn ouden oom gedacht en hij voelde dat die onverschilligheid den goeden man hinderen moest.

'Natuurlijk vind ik dat idee heel onaangenaam,' zei hij, met zichtbare verlegenheid de asch van zijn sigaar stootend, 'maar daar zou ik me overheen moeten zetten. Ik zou toch voortdurend met u in briefwisseling kunnen blijven en u van mijn heele wedervaren op de hoogte houden.'

'Ja, ja, ik weet wel wat daarvan komen zou; je zou in al de beslommeringen en afleiding van de reis je ouden oom gauw vergeten, en ondertusschen zou ik hier alleen zitten koekeloeren met Maartje, in afwachting dat mijnheer weer eens wat van zich zou laten hooren. Een plezierig vooruitzicht! Ik weet nog heel goed, hoe het huis in eens uitgestorven was, toen je naar de Handelsschool moest. Wat was dat een blijdschap, toen wij je weer terughadden! Toen kwam je bij Dennig op het kantoor. Dat was om zoo te zeggen, naast de deur; ik had gehoopt, dat je hier op *Eben Haezer* bij ons kon blijven wonen. Maar neen, mijnheer moest een gestoffeerde kamer hebben in Rotterdam; dat heen en weer loopen was te lastig; hij moest bij de zaken wezen, hij moest omgang en conversatie hebben, anders raakte hij niet thuis in de handelswereld. Goed, ik heb het allemaal laten passeeren; ik wilde je niet aan banden leggen. Ik troostte mij met het idee, dat ik je ten minste iederen Zaterdag terug zou zien en 's Zondags hier zou hebben; in de week, zei je, kon je ook nog wel een keertje overwippen, ofschoon dat niet lang van duur is geweest. Enfin, ik wil daar nu niet over pruttelen: 's Zondags kom je toch trouw je ouden oom opzoeken. Maar nu praat

je me daar van een groote rondreis in Duitschland, zonder een oogenblikje te bedenken hoe ik je hier missen zou!'

'Maar oom!'

Een luid geklingel van de bel ontsloeg hem van de moeilijkheid, op de bedenkingen van den ouden man in eens een afdoend antwoord te vinden.

'Wat mag dat wezen?' vroeg de heer Wilkens, op zijn zwaar gouden horloge met kast kijkend, 'ik ben niemand wachtende.'

Beiden leenden het oor en vernamen, toen de deur geopend was, vreemde stemmen in de gang. Maartje scheen een heele drukte te hebben met de onbekende bezoekers. Allesbehalve welgemutst omdat deze haar van haar gewichtige bezigheden in de keuken hadden opgeroepen, kwam zij met een opgetogen zeil de huiskamer in:

'Daar is een mijnheer en een juffrouw om u te spreken,' zei ze tot den heer Wilkens. 'Hij zegt dat hij u parteklier kent: Van Dongen, zegt hij dat hij hiet.'

'Van Dongen, mijn oude beste vriend Van Dongen,' riep de oude heer verrast en hij sprong zoo driftig uit zijn stoel op, dat de lange Goudsche pijp onder den schok in zijn vingers doorknapte. 'Laat hem aanstonds binnenkomen!'

En zelf haar op zijn stramme beenen nasjokkend, riep hij, den hals uitrekkend en de oogen dichtknijpend om den bezoeker te herkennen, dezen al van ver in de gang toe:

'Is 't waarachtig Van Dongen, ben jij daar? Zoo even spreek ik nog van je! Maar niet te denken dat je zoo in eens voor mijn oogen zou staan... Hoe gaat het, ouwe jongen? kom binnen, kom binnen.'

Onder die opgetogen ontboezemingen van ongeveinsde verrassing trok hij den bezoeker de kamer in. Het was een schraal, vervallen oud man, dien men op 't eerste gezicht zeker een tiental jaren levens méér zou hebben toegeschreven dan zijn voormaligen schoolkameraad. Hij stond verbluft en beverig voor den krassen heer Wilkens, die hem tot voor het venster had getrokken en hem van top tot teen bekeek.

'Kerel! wat ben je oud geworden!' was zijn onwillekeurige uitroep, na dit vluchtig onderzoek.

'Ik denk dat we allebei zachtjes aan onze jaren krijgen,' hernam de heer Van Dongen met een flauw lachje.

'Zeg dat wel; we hebben mekaar op dat punt niets te verwijten,' zei de heer Wilkens, zich haastend den misschien pijnlijken indruk van zijn opmerking weg te nemen. 'En is dat je dochter?' ging hij voort, zich naar de jonge dame omwendend, die den ouden heer op den voet gevolgd was. 'Wel, wat doet me dat een genoegen, eens kennis met haar te maken! Nou, ouwe jongen, je hoeft je niet te beklagen, dat je oud wordt, als je in zulk een telg het leven weer van vooraf aan kan beginnen! Sprekend haar vader.... in zijn jongen tijd. Maar ga in 's hemels naam zitten, je ben hier immers thuis.'

En hij schoof den gemakkelijksten stoel van de kamer voor zijn ouden vriend aan, terwijl neef Robbert, die inmiddels bescheiden op den achtergrond gebleven was, zich haastte de jonge dame een stoel aan te bieden.

Zij dankte met een beleefd knikje en deed de volle van haar eenvoudig reishoedje omhoog. Robbert maakte bij zich zelven de opmerking, dat zij sprekend op haar vader kon geleken hebben in zijn jongen tijd, maar dat zij nu tegen den ouden man afstak als de dag tegen den nacht. Met haar frisch, licht blozend gezichtje, bekroond door weelderige blonde haarvlechten, waarop het vlugge hoedje met opstaande veer alleraardigst stond, en met haar schrandere helderblauwe oogen, was zij het beeld

van de onbezorgde, argelooze jeugd. Naast haar afgeleefden vader geplaatst, deed ze denken aan een wilde roos, dartel oprankend tegen een ouden, vermolmden stam

Terwijl de twee oudjes het natuurlijk geweldig druk hadden met het ophalen van oude herinneringen, kon Robbert niet nalaten, nu en dan ter sluiks naar de lieve bezoekster te zien, die met lachenden mond en van genoegen stralende oogen toeluisterde. Zij genoot zichtbaar van het schouwspel, haar grijzen vader weer geheel te zien opleven, als aangestoken door het nog jeugdige vuur van zijn ouden vriend.

'Maar nu heb je mij nog niet verteld,' zei deze, 'hoe je zoo in eens hier komt aangewaaid.'

'Dat gaat zoo, als je mekaar in geen tien jaar hebt gezien,' hernam Van Dongen lachend, 'dan heb je over en weer zooveel te vertellen, dat je niet weet waarmee te beginnen. Hoe ik in eens dezen kant uit verzeild raakte? Ja, de aanleiding was niet van de plezierigste; maar gelukkig bleek ik me noodeloos ongerust te hebben gemaakt... Je herinnert je misschien dat notaris Hunck in Den Haag mijn kapitaaltje onder zijn beheer heeft. Nu had ik in den laatsten tijd leelijke noten over hem hooren kraken, en omdat je tegenwoordig zoo dikwijls van notarissen hoort, die fout gaan, werd ik daar een beetje bezorgd over. Ik dacht: het zal het beste zijn, dat ik zelf eens ga kijken hoe de vork aan den steel zit.'

'En>'

'O, 't is gelukkig alles in orde. Hij lachte wat met de praatjes, die over hem geloopen hadden. Er is geen vuiltje aan de lucht!'

'Nou, des te beter, zoowel voor hem als voor jou. Zijn kantoor heeft trouwens een uitstekenden naam, zoo solied als de bank!... Ik voor mij zou het er ondertusschen nooit op hebben, mijn boeltje aan een notaris toe te vertrouwen. Ik heb 't liever in mijn eigen brandkast.'

'Och, hij heeft het nou al zooveel jaren onder zijn berusting en nooit heeft hij mij de minste reden tot verdenking gegeven. Ik geloof dus wel dat het hem ook voor 't vervolg best is toevertrouwd. Je begrijpt, ik heb het hem vooral in handen gegeven met het oog op Phine. Als ik eens onverwachts mocht komen te vallen, dan was haar geld goed bezorgd. Ik wist natuurlijk niet hoe lang ik op de been zou blijven; anders was 't misschien niet noodig geweest, maar zelfs op 't oogenblik zou het meisje, als ze in de wereld alleen kwam te staan, het kapitaal moeilijk zelf onder zich kunnen houden.'

'Da's waar,' stemde Wilkens toe en wendde onwillekeurig het hoofd om naar het meisje.

'Maar, lieve kind,' riep hij opeens, 'zit je daar nog altijd gehoed en gemanteld? Denk je al zoo gauw weer weg te gaan.'

Phine keek verlegen naar haar vader.

'Ik had gedacht, vannacht in Rotterdam te blijven,' zei deze; 'dan kunnen we morgen met een vroegen trein de thuisreis aanvaarden.'

'Kan je begrijpen!' viel Wilkens uit. 'En dan zeker weer niets meer van je laten hooren! Neen, ouwe jongen, nu ik je eenmaal hier heb, kom je hier zoo gauw niet vandaan. Je blijft vooreerst eten en dan....'

'Blijven die menschen hier eten?' kwam opeens de schrille stem van Maartje tusschenbeide, die toevallig iets in de kamer was komen beredderen. 'Maar mijnheer begrijpt toch wel dat dat niet gaat.'

'Niet gaat? Waarom niet?'

'Wel omdat ik er niet op gerekend hebt En 't is Zaterdag notabene.'

‘Precies! omdat het Zaterdag is gaat dat juist opperbest. Als neefje hier dineert,’ dus wendde hij zich lachend tot zijn ouden vriend, ‘kunnen we altijd best een paar gasten velen.’

‘Kom, kom, dat is nou maar gekheid,’ zei Maartje en kreeg een kleur; want het handige complimentje over haar zorg voor oompjes lieveling deed haar wàt goed. ‘Als er voor drie man gekookt is, kan er moeilijk voor vijf opgeschept worden.’

‘Hoor eens vriend,’ kwam Van Dongen tusschenbeide, ‘laten we je niet derangeeren. We vinden nog wel wat in de stad.’

‘Een mooie grap!’ protesteerde Wilkens. ‘Daar komt me een oud vriend, dien ik in geen tien jaar gezien heb, met een bezoek verrassen, en ik zou hem maar ongegeneerd de straat op zenden. Hoor eens, Maartje, je schept van middag op voor vier man. Daar helpt niets aan. Kom, zet nu maar geen zuur gezicht: je weet daar best raad op. Je hebt immers Sientje nog, die kan je wel gauw om 't een of ander uitsturen. 't Hindert niet al wordt het een half uurtje later. En jij hebt hier niets in te brengen,’ dus sneed hij alle tegenwerpingen van zijn gast af. ‘Als je vanmiddag te kort mocht komen, heb je 't je zelven te wijten: waarom niet even per briefkaart je komst aangekondigd?’

(*Wordt vervolgd*.)

Luit.-generaal C.D.H. SCHNEIDER. Oorlog.

Mr. W. VAN DER KAAY. Justitie.

Mr. S. VAN HOUTEN. Binnenlandsche Zaken.

Mr. J.P. SPRENGER VAN EYK. Financiën.

Minister-president Jhr. Mr. J. ROËLL. Buitenlandsche Zaken.

Jhr. H.M. VAN DER WIJCK. Marine.

Ph. W. VAN DER SLEIJDEN. Wqaterstaat, Handel en Nijverheid.

Mr. J.H. BERGSMA. Koliniën.
DE NEDERLANDSCHE MINISTERS.

LOURDES. - Gedenkplaat bij de Grot.

Lourdes.

Op het oogenblik, nu weer een talrijke schaar van pelgrims uit ons vaderland aan de Onbevlekte Maagd in haar bevoorrecht genadeoord de hulde brengt van het katholieke Nederland en daar de voorspraak van Maria voor de dierbare betrekkingen en landgenooten afbidt, meenen wij onzen lezers genoegen te doen met hun weer eenige gezichten en afbeeldingen aan te bieden, betrekking hebbende op de wijd vermaarde bedevaartplaats.

Toen in het jaar 1883 de eerste Nederlandsche bedevaart naar Lourdes toog, verschafte de welversneden pen van den eerw. heer Sarton den lezers der *Illustratie* een volledig verslag van dien vromen tocht met uitvoerige, door platen toegelichte beschrijving der bezochte heiligdommen.

Later, op blz. 257 van den 25^{en} jaargang, gaven wij nog eens een afbeelding van de basiliek in haar luisterrijke voltooiing.

Ditmaal zijn wij in staat, onzen lezers eenige interessante gezichten onder de oogen te brengen, die zorgvuldig naar photographieën, op de bedevaartplaats genomen, vervaardigd zijn, en wel allereerst een afbeelding van de vereerenswaardige grot, die getuige was van de wonderbare verschijningen der Onbevlekte Maagd aan de hoogbegenadigde Bernadette Soubirous.

'De steile rots van blinkend steen,' zegt Pastoor Van der Horst[1)], wiens beschrijving over het algemeen nog aan den tegenwoordigen toestand beantwoordt - 'de steile rots van blinkend steen heeft drie onregelmatige openingen, grillig boven elkander geplaatst, en van achteren in gemeenschap met elkander, op de wijze als de gaten eener spons. De beneden opening is gelijk met den grond; en beschrijft een grooten, vrij regelmatigen boog van ongeveer vier meters hoog en van twaalf tot vijftien lang. De diepte der grot zal bijna gelijk zijn aan haar breedte. Daar boven, meer aan uwe rechterhand, is een tweede opening smal en hoog, bij wijze van een spitsboog: 't is de grot, waarin de Onbevlekte Ontvangenis is verschenen, en waarin thans het marmeren beeld prijkt, omgeven van de woorden: *Je suis l'Immaculée Conception*, in zilveren letters. Ter zijde dezer grot, maar weder iets hooger, is de derde kleinere opening.

De benedengrot is gesloten met een hoog ijzeren hek; maar de broeder, die in het kleine huisje naast de grot verblijft, opent het gaarne voor u, als er niet te veel aandrang van volk is. Onder het beeld hangt een gouden lamp, omgeven van ontelbare offers, door dankbare handen van herstellenden daar opgehangen. Vooral het getal van krukken is verbazend groot. Een ijzeren monsterblaker draagt dag en nacht een vracht van geofferde kaarsen, en wordt, evenals de kleinere standaard dieper in de grot, aanhoudend voorzien uit de twee groote kisten, die voortdurend door de pelgrims worden gevuld. Aan uwe rechterzijde, diep in de grot, is een soort van hoeknisje door den grilligen rotssteen gevormd, en daarin liggen duizenden briefjes, die de beden van smeekende zielen tot O.L. Vrouw

LOURDES. - Het kasteel en de Gave.

1) In het belangrijke werk 'O.L.V. van Lourdes,' tweede, vermeerderde druk, J.W. van Leeuwen, Leiden (Hooge Woerd).

LOURDES. - Gezicht, genomen van het station.

van Lourdes bevatten. Wat al geheimenissen van diepen rouw en bitter leed, van oudermin en kinderliefde zullen daar niet verborgen liggen! Wat al tranen en verzuchtingen van verbrijzelde harten en lijdende zielen, van zondaars en rechtvaardigen zullen uit dat verholen hoekje niet opwaarts gaan tot voor Maria's troon!

Meer naar de linkerzijde, achter in de grot, waar het gewelf naar den grond duikt, daar is de plek, waar onder Bernadetta's vingeren de wonderbron is ontstaan en nog immer haar water blijft geven. 't Is een smalle goot, van slechts eenige weinige duimen diepte, afgesloten, door een klein hekje van gevlochten ijzerdraad. Gij ziet niets opborrelen, niets stroomen: en toch geeft de fontein, buiten het hek geplaatst, meer dan honderd duizend kannen daags. Aan den hoek van de oostzijde is dit kanaal ook van boven toegemetseld, en leidt het water naar de fontein en de twee waterkommen in het huisje daarnevens.

Buiten het hek staat de fontein van zwart marmer, en geeft uit drie metalen monden het wonderwater aan de vragende menigte. Tinnen kroezen en glazen staan daar altijd ten dienste der pelgrims; en een ieder drinkt en wascht zich, of vult de blikken bus of de flesch, die hij heeft medegebracht. Een wit marmeren plaat geeft in vergulde letters de woorden te lezen, die de verschijning tot Bernadetta sprak:

ALLEZ BOIRE A LA FONTAINE ET VOUS Y LAVER. FÉVRIER 1858.[1]'

Onze gravure biedt een gezicht op den ingang der grot, door het groote ijzeren hek afgesloten. Rechts zien wij een steenen spreekgestoelte, door een baldakijn overhuifd. Het is bestemd voor de geestelijken, die de pelgrims, voor het heiligdom neergeknield, wenschen toe te spreken. Aan dienzelfden kant, doch op onze afbeelding niet zichtbaar, is ook de natuurlijke boognis, waarin het fraaie marmeren beeld staat van den Lyonschen beeldhouwer Fabisch, dat de verschijning weergeeft op de plaats zelve, waar zij zich voor de oogen der veertienjarige Bernadette vertoonde.

In de nabijheid is een groote marmeren plaat ter hoogte van drie meters aangebracht, waarop de geschiedenis dier verschijningen in groote letters staat gebeiteld:

'In het jaar der genade 1858 verscheen, in de holte der rots, waar men haar beeld ziet, de heilige Maagd aan Bernadette achttien malen: den 11en en den 14en Februari; elken dag, op twee na, van den 18en Februari tot den 4en Maart; den 25en Maart, den 7en April en den 16en Juli.

De H. Maagd zeide tot het kind den 18en Februari: Wilt ge mij de gunst bewijzen, hier veertien dagen lang te komen? Ik beloof niet u gelukkig te maken in deze wereld, maar in de andere. Ik verlang dat hier menschen komen.

De H. Maagd zeide haar in die veertien dagen: Gij zult bidden voor de zondaren, gij zult de aarde kussen voor de zondaren. - Boetvaardigheid, boetvaardigheid, boetvaardigheid! - Gaat aan de priesters zeggen, dat zij hier een kapel doen bouwen. Ik wil dat men in bedevaart hierheen kome. Ga drinken van de fontein en u daar wasschen. Ga van het kruid eten, dat daar groeit.

Den 25en Maart sprak de H. Maagd:

IK BEN DE ONBEVLEKTE ONTVANGENIS.'

Doch keeren wij nog een oogenblik vóór de grot terug. Door het hek onderscheiden wij het altaar, waaraan in de morgenuren en gedurende een groot deel van den nacht

1) Ga drinken aan de fontein en u daarin wasschen. ebruari 1858.

onafgebroken het heilig misoffer wordt opgedragen door de talrijke priesters, die de processies der geloovigen vergezellen. Nacht en dag branden daar honderden waskaarsen, door de geloovigen geofferd. Maar nog treffender tolken van de dankbaarheid dergenen, die hier de machtige voorbede der onbevlekte Maagd in hun ongeluk hebben mogen ondervinden, zijn de duizenden en duizenden krukken en stokken, tusschen het groen opgehangen, waarmee de rots is bekleed. Zij verhalen ons in stomme, maar welsprekende taal van de tallooze wonderbare genezingen, hier door de tusschenkomst van de Behoudenis der Kranken van den goeden God verworven.

Voor het hek der grot is een marmeren vloer gelegd, waarop banken zijn geplaatst ten dienste der geloovigen, die hier komen bidden. De plek leent zich daartoe uitmuntend, daar niets hier de stilte stoort dan het regelmatig gemurmel der rivier de Gave, die niet ver vandaar tusschen vorstelijk aangelegde kaden stroomt. Wanneer men, de grot voorbijgaande, langs deze kade wandelt, waar van afstand tot afstand rustbanken tot zitten noodigen, komt men aan een prachtige laan van platanen, wier dicht lommer het daglicht tempert tot een geheimzinnige schemering, gunstig voor gebed en vrome overweging.

Alles te Lourdes is er op ingericht, den pelgrims, waaronder natuurlijk veel zieken en ouden van dagen zijn, het verblijf in het genadeoord zoo aangenaam en stichtend mogelijk te maken. Geen kosten daartoe zijn ontzien. De loop der rivier is verlegd en ter plaatse, waar zij vroeger haar golven voortstuwde, heeft men thans een esplanade van 300 meters lengte, doorsneden met altijd groene grasbanden en aan beide zijden ingesloten door lanen van prachtige platanen. Aan den ingang dezer vorstelijke wandelplaats verheft zich een standbeeld van den Aartsengel Michaël, den helschen draak verpletterende, aan het andere einde verrijst een beeld der Moedermaagd, dat vriendelijk de armen uitbreidt als om allen welkom te heeten, die tot haar hun toevlucht nemen.

De lanen der esplanade loopen uit op de kerk van den H. Rozenkrans, een rijk gebouw in Byzantijnschen stijl, waarvan men den ingang op blz. 120 ziet afgebeeld.

Een breede hellende weg, op zware gemetselde bogen aangelegd, stelt de pelgrims in staat per rijtuig het hooge terras te bereiken, waarop de basiliek haar rijzige gothieke beuken en haar slanken toren ten hemel beurt. Achter de basiliek staat het huis der paters van de Onbevlekte Ontvangenis, die met de bewaking der grot, de ontvangst der pelgrims, kortom met het heele beheer der bedevaartplaats zijn belast.

Overigens hebben nog verschillende orden te Lourdes hun huizen; Carmelieten, Dominicanen, Assumptionisten, de Blauwe Zusters, de Zusters der Onbevlekte Ontvangenis, de Clarissen, - allen hebben hier in de schaduw der basiliek een schuilplaats gezocht, als onder de onmiddellijke hoede der onbevlekte Maagd.

Van de terrassen der basiliek geniet men een heerlijk schouwspel over de schilderachtige omgeving van het bevoorrechte plaatsje, dat jaarlijks meer dan tweehonderd duizend pelgrims uit alle oorden der wereld binnen zijn muren ontvangt.

Van dat schouwspel kan de lezer zich eenigszins een denkbeeld maken door onze gravure, die een gezicht op Lourdes biedt, genomen van het spoorwegstation.

'Wat ligt Lourdes toch schoon!' was de uitroep, dien deze aanblik eenmaal den begaafden pastoor Van der Horst in de pen gaf. 'Als de spoortrein,' dus schrijft hij, 'na geheel Frankrijk van het noorden tot het zuiden te zijn doorgestoomd, ophoudt aan den voet der Pyreneeën en niet verder schijnt te kunnen gaan; aan het uiteinde der schoone en rijke vlakte van Bigorre, aan de eerste treden van het trotsch amphitheater der hooge steen- en sneeuwbergen, ziet men een ouden zwaren toren

als een reusachtigen adelaar op de punt van een hooge ongenaakbare rots staan. Die rots staat daar als het middelpunt van zeven valleien, die zich aan haren voet ontmoeten; en het breede sterke kasteel daar boven verdedigt het vruchtbaar leven dier zeven zusters, en overschouwt ze als haar machtige heer en gebieder. Die citadel, zeer zeker reeds tweeduizend jaren oud, was het schoonste sieraad der graaflijke kroon van Bigorre, de sleutel van den Lavedan, de poort der Pyreneeën; 't is van vreemden of liever van gemengden bouwtrant, 't is het reuzenwerk der natuur, der Romeinen, der Saracenen, der Engelschen. Steil en loodrecht staat de rots, en laat als met weerzin een smal voetpad om zich slingeren, dat naar het kasteel leidt, terwijl breede zware muren de afhellende westzijde omringen en ongenaakbaar maken. Aan haar voet rolt en bruist de Gave over een steenen bed, en voert een eeuwigen strijd met de rotsblokken, die hare vaart belemmeren en haar dwingen met een breede bocht van het zuiden naar het westen te stroomen. En aan de drie andere zijden is de rots omgeven door vele woningen langs en op de steenheuvels gemetseld, vroeger met een dubbelen muur omwald, thans van poorten en schansen bevrijd.

En daar buiten: aan de noordzijde groenende heuvels, met boomen en vruchten beplant en met lusthuizen bebouwd, waartusschen de spoorweg een gevaarlijke baan beschrijft; ten westen de bergstroom, die met klaterend geweld voortrolt naar Pau en den oceaan; ten zuiden de Espélugues en daarachter de hooge bergen van graniet en marmer, met hun bruine grillige kruinen; en aan de oostzijde, de Pyreneesche reuzen, die in het verschiet allengs hooger klimmen en met eeuwige sneeuw zijn bedekt. Beneden in de zeven dalen is alles groen en veelkleurig; daar grazen groote kudden prachtige schapen en klingelt het klokje, dat de ram of de steenbok om den hals draagt; daar staan vriendelijke bouwhoeven, omringd van goudgele maïsvelden en groene weiden; daar wordt het marmer uit de bergen gekapt en het graniet gehouwen; daar klepperen vele watermolens en zagen het hout en malen het graan; daar trekken honderden ossen de zwaar beladen steenwagens op en af de bergwegen; daar werkt en zwoegt, zingt en leeft een fier en schoon volk, de ontembare montagnards van weleer, de rustige en arbeidzame montagnards van thans. Dat is Lourdes.'

De Nederlandsche ministers.

Bij gelegenheid van de opening der Staten-Generaal komen wij onze lezers verrassen met de portretten der ministers, wien door onze Constitutie de zorg voor de uitvoering der Grondwet en andere wetten is opgedragen.

De oorzaken, die tot het optreden der nieuwe regeering hebben aanleiding gegeven, alsmede de verwachtingen, die van het ministerie in zijn geheel en van de verschillende ministers afzonderlijk worden gekoesterd, vallen buiten het bestek van dit tijdschrift en zijn bovendien in de dagbladpers bij herhaling wijd en breed uiteengezet.

Wij kunnen ons dus hier tot eenige korte aanteekeningen, betreffende den levensloop en het verleden van deze eerste dienaren der Kroon, bepalen.

Samensteller en hoofd van het kabinet is jhr. mr. J. Roëll, die zich met de portefeuille van Buitenlandsche Zaken belast heeft. Voor een klein land als het onze, dat met het buitenland in den regel geen betrekkingen van beteekenis heeft, is het wel wat vreemd, dat juist de eerste minister het departement van Buitenlandsche

Zaken beheert, maar wij hebben althans een precedent in het vorig kabinet, waar ook de minister president die portefeuille voor zijn rekening had genomen.

De heer Roëll, die vijftig jaar oud, dus in de volle kracht van den mannelijken leeftijd is, behoort tot een oud-patricische familie, is op en top een gentleman, en, wat meer zegt, onbetwistbaar een man van groote bekwaamheden, waarvan hij in verschillende gewichtige betrekkingen doorslaande bewijzen heeft gegeven.

Na zijn studiën aan de Utrechtsche Hoogeschool te hebben voltooid, bewoog hij zich meest op het gebied van binnenlandsche be-

stuursadministratie, eerst als commies ter Provinciale Griffie te Utrecht, daarna als griffier der Staten van Zuid-Holland. In zijn studieplaats werd hij tot lid der Tweede Kamer gekozen, waar hij als talentvol en bezadigd spreker van de onverdeelde aandacht zijner hoorders steeds verzekerd was.

Korten tijd is de heer Roëll lid van ons Hoogerhuis geweest, maakte indertijd deel uit van de staatscommissie voor de Grondwetsherziening van 1887 en is secretaris van den voogdijraad over H.M. koningin Wilhelmina.

De tegenwoordige minister van Binnenlandsche Zaken, mr. S. van Houten, is een niet minder bekende figuur. Een kwarteeuw toch had hij voor zijn geboortestad Groningen in de Tweede Kamer zitting. Een ieder weet, dat zijn daar gegeven adviezen maar hoogst zelden bij de katholieken instemming konden vinden, nog minder zijn geschriften op onderscheiden gebied, en het is slechts door een zeer toevallige omstandigheid, dat de heer Van Houten thans geroepen is, een vraagstuk tot oplossing te brengen, waarover hij eenstemmig denkt met velen onzer geloofsgenooten.

Door een groot aantal tijdschrift-artikelen deed de tegenwoordige minister van Binnenlandsche Zaken, wien uitgebreide kennis en groote vaardigheid met woord en pen niet kan worden ontzegd, zich als een ervaren publicist kennen.

De portefeuille van Financiën, gewoonlijk een allesbehalve benijdbaar erfstuk, is ten deel gevallen aan mr. J.P. Sprenger van Eyk, die algemeen de reputatie van een uiterst bekwaam financier bezit. Deze reputatie genoot bij velen ook de vorige minister van Financiën, mr. N.G. Pierson, maar toch is moeilijk grooter tegenstelling denkbaar, dan tusschen den gewezen en den huidigen titularis van Financiën, welke laatste indertijd een scherpe en af brekende critiek op de belastingvoorstellen van zijn voorganger uitoefende.

Zeker is het, dat de heer Sprenger van Eyk op financieel gebied zijn sporen reeds verdiend heeft. Eerst was hij ambtenaar aan het ministerie van Financiën, vervolgens werd hij tot organisatie van het belastingwezen naar Oost-Indië gezonden, waar hij de betrekkingen van inspecteur en directeur van Financiën bekleedde en ten slotte tot lid van den Raad van Indië benoemd werd. In 1884 werd hij naar het Moederland teruggeroepen, om als minister van Koloniën plaats te nemen in het derde ministerie Heemskerk, dat ons in 1887 de Grondwetsherziening gaf, die ook de onderteekening van minister Sprenger van Eyk draagt.

In 1888 keerde hij tot het ambteloos leven terug, maar bleef niet werkeloos, want hij schreef een handboek voor de belastingen en redigeerde het staatkundig en staathuishoudkundig weekblad *Nederland*.

De nieuwe minister van Justitie, de heer mr. W. van der Kaay, is de oudste van het achttal; hij heeft den leeftijd van 63 jaar reeds bereikt. Verschillende rechterlijke betrekkingen heeft hij bekleed, het laatst die van raadsheer in het gerechtshof te 's-Gravenhage.

Alkmaar heeft den heer Van der Kaay een reeks van jaren onafgebroken naar het Binnenhof afgevaardigd, waar hij tot verleden jaar, toen de liberalen zich in twee fracties splitsten, de leider was der liberale Kamerclub.

Een druk spreker was de heer Van der Kaay in de Kamer niet, maar in de afdeelingen werd zijn medewerking op prijs gesteld en als bekwaam jurist werkte hij aan de voorbereiding van het nationale strafwetboek mede.

Voor Koloniën, dat thans, met het oog op de gebeurtenissen op Lombok, meer dan gewoonlijk de aandacht trekt, heeft achter de groene tafel zitting het oud-lid van den Raad van Indië, mr. J.H. Bergsma. Meer dan dertig jaar heeft hij in verschillende belangrijke betrekkingen in onze bezittingen doorgebracht. Achtereenvolgens was hij daar auditeur-militair, officier van justitie, substituutofficier bij den Raad van Justitie te Samarang, lid van dit rechtscollege, omgaand rechter, voorzitter van de landraden te Batavia, secretaris en ook eenigen tijd waarnemend directeur van het departement van Justitie, raadsheer in het Hooggerechtshof, algemeen secretaris van het gouvernement en ten slotte lid van den Raad van Indië, uit welke betrekking hij op zijn verzoek in Juni 1893 eervol werd ontslagen.

Moge onder het bestuur van dezen minister de expeditie naar Lombok, na de nederlaag der vorige maand, een snel en schitterend verloop hebben, en moge hij ook het kostbare Atjeh-vraagstuk een stap nader tot zijn oplossing brengen!

De eenige katholiek, die in het kabinet Roëll zitting heeft, is de minister van Oorlog, luitenant-generaal C.D.H. Schneider, adjudant der koningin in buitengewonen dienst. Deze schitterende en kranige soldaat heeft een verdienstelijke militaire loopbaan achter zich en staat algemeen als een kundig opperofficier bekend.

Nog slechts kort voor zijn optreden als minister werd generaal Schneider gepensioneerd als luitenant generaal en als inspecteur van het wapen der artillerie.

De tweede militaire minister, om het zoo eens te noemen, is de titularis voor Marine, jhr. H.M. van der Wijck. Na als officier bij de zeemacht te hebben gediend en adjudant van verschillende ministers van Marine te zijn geweest, werd hij tot secretaris-generaal van dat departement benoemd. Meer dan tien jaar heeft jhr. Van der Wijck dit gewichtig ambt bekleed en zich zoodoende geheel voorbereid voor de hooge betrekking, die hij thans vervult.

Eindigen wij, na deze beide krijgshaftige departementen, met een man van den vrede en van vreedzame, vruchtbare ontwikkeling. Wij bedoelen den minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, den heer Ph. W. van der Sleyden, die zich als een uitstekend ingenieur heeft doen kennen en vóór zijn ministerieel optreden hoofdingenieur tweede klasse van 's Rijks Waterstaat te Maastricht was.

Ook een poosje heeft de heer Van der Sleyden, als afgevaardigde voor Arnhem, in de Tweede Kamer zitting gehad, maar zich als zoodanig niet aan de politiek te buiten gegaan, doch zich hoofdzakelijk tot de behartiging van zuiver technische zaken bepaald.

't Blijft Onvoldaan.

Wat baat het of de stroomen,
Uit bergen voortgekomen
  En zwellend op hun baan,
Sinds de eerste scheppingsdagen
Hun breede golven jagen
    Naar d'Oceaan?

Wat baat het of de waatren,
Die uit de wolken klaatren,
  In stralen nederslaan,
Sinds duizend, duizend jaren
Zich storten in de baren
    Van d'Oceaan?

Geen streep door stroom en regen

Is 't peil der zee gestegen
Sinds 't uur van haar ontstaan:
Om voedsel voor zijn kolken
Roept nog tot berg en wolken
Thans de Oceaan.

Laat alle weelde en vreugden,
Die harten ooit verheugden,
In één hart overgaan,
Zij maken 't niet volkomen;
Zoo min als wolk en stroomen
Den Oceaan.

Ons hart is hierbeneden
Nooit rustig, nooit tevreden,
't Vraagt altoos meer genot
En altoos nieuwe lusten,
Zoolang het niet mag rusten
Aan 't Hart van God.

G. v. d. K.

Allerlei

De Houthandel van Noorwegen. -

Men kan zeggen dat Noorwegen drie bronnen van inkomsten heeft; vooreerst zijn koopvaardijvloot, die heel belangrijk is, dan zijn visscherijen en eindelijk de handel in het hout, dat zijn bosschen in overvloed opleveren. Hoe belangrijk die houthandel is kan men in bijna elke haven zien, waar de Noorsche schepen hun ontzaglijke ladingen planken, blokken en balken afzetten. Maar om er een juister denkbeeld van te geven, zullen ongetwijfeld enkele cijfers het meest doeltreffend zijn.

Gedurende het jaar 1891 heeft Noorwegen 1,931,500 kubieke meters verschillende houtsoorten uitgevoerd; dat is dus nagenoeg twee millioen kubieke meters, welk cijfer in 1889 nog overtroffen is. Daarbij waren 579.000 kubieke meters geschaafd hout, 502,000 kubieke meters gezaagd hout, 88.000 kubieke meters blokken en evenzooveel brandhout.

Het Vereenigd Koninkrijk ontving daarvan 1.111.000 kubieke meter, Frankrijk 240,000; Nederland 130,000, België 114,000 en Australië, dat toch nogal ver uit de buurt is, 116,000.

Het moet intusschen gezegd worden, dat ook de houtopbrengst van Zweden zeer aanmerkelijk is. Ongelukkig worden die ontzaglijke rijkdommen aan hout naar alle richtingen uitgevoerd, zonder dat men zich afvraagt of zij op den duur ook uitgeput zullen raken.

In Noorwegen behooren van de 78,000 hectaren boschgrond 87 ten honderd, dus het grootste gedeelte, aan particulieren of gemeenten: die bosschen nu worden maar omgehakt, zonder dat men er aan denkt ze te onderhouden; de zware boomen beginnen dan ook zeldzaam te worden, en als dat zoo voortgaat zal Noorwegen spoedig de rol van houtleverancier der wereld moeten opgeven, daargelaten nog den nadeeligen invloed, dien de uitroeiing der bosschen op het klimaat moet hebben.

Wanneer men al het hout, dat in het jaar 1891 uit Noorwegen is geëxporteerd, tot één grooten klomp vereenigde, zou men een kubus hebben met kantlijnen van 125

meter, derhalve nog een beetje hooger dan het tweede platform van den Eiffeltoren en staande op een grondvlak van vrij wat grooter afmeting dan de ruimte tusschen de vier voeten van den toren.

De grootste bladeren. -

Van alle planten hebben zeker wel de palmen de grootste bladeren. De inaja-palm, die aan de oevers der Amazone groeit, prijkt met bladeren, die tot 15 meter lang en 3 tot 3½ meter breed zijn. Sommige bladeren van de op Ceylon voorkomende palmen bereiken een lengte van 6 en een breedte van 4½ meter. De inboorlingen bedienen zich daarvan om er tenten van te maken. Ten slotte bereiken de bladeren van den kokospalm dikwijls een lengte van 9 meter. De *Umbrella Magnolia* (zonneschermpalm) van Ceylon heeft bladeren, die breed en lang genoeg zijn, om vijftien tot twintig personen tegen de zonnestralen te beschutten. Onlangs werd een blad dezer *Magnolia* naar Engeland gebracht, dat niet minder dan 10 meter breed was.

Russische zakkenrollers. -

Op zekeren keer prees de Fransche gezant, die bij een Russischen grootvorst aan tafel was genoodigd, de handigheid der Franschen, die onder meer ook uit de onovertroffen gevatheid der Parijsche zakkenrollers bleek.

'De St.-Petersburgsche zakkenrollers kunnen wel tegen hen aan.' antwoordde de grootvorst. 'Wil u een weddenschap aangaan,' vervolgde hij, zich tegen den ongeloovig glimlachenden gezant wendende, 'dat u, voor het diner is afgeloopen, het horloge of een ander voorwerp, dat u bij u draagt, ontstolen is?'

De gezant nam de weddenschap aan en de grootvorst liet den prefect van politie door de telephoon verzoeken, onmiddellijk den sluwsten zakkenroller te sturen. Al wat hij kon machtig worden, mocht hij houden, zonder dat hij gestraft zou worden. De man kwam en werd in een livrei gestoken, om mede de gasten te bedienen.

De grootvorst had hem opgedragen, hem een teeken te geven, zoodra hem zijn streek gelukt was Hij moest lang tevergeefs op zulk een teeken wachten, want de gezant, die bepaald had, dat zijn horloge hem moest ontfutseld worden, was voortdurend op zijn hoede en hield, zelfs als hij met de voornaamste gasten aan tafel in gesprek was, de hand op zijn vestjeszak.

Eindelijk kreeg de grootvorst het afgesproken teeken. Hij richtte zich onmiddellijk tot den gezant met het spottend verzoek, hem te zeggen hoe laat het was.

Zegevierend tastte deze in zijn zak en - haalde er een aardappel uit te voorschijn. Allen lachten en hij zelf stemde er zuurzoet mee in; maar toch had hij het land, en om dit te verbergen, wilde hij een snuifje nemen; zijn doos was weg. Verder miste hij - ook den zegelring aan zijn vinger en den gouden tandenstoker, dien hij gewoon was in een étui bij zich te hebben. Onder algemeen gelach werd den vermeenden bediende verzocht alles terug te geven, maar de uitbundige vroolijkheid van den grootvorst sloeg in stomme verbazing over, toen de zakkenroller t w e e horloges, twee ringen, twee doozen enz. te voorschijn bracht, en het bleek dat de prins zelf eveneens bestolen was.

Een merkwaardig boek. -

Het merkwaardigste boek, dat op de heele wereld te vinden is, is misschien wel een, dat noch gedrukt, noch geschreven is, want elke letter is in de bladzijden..... uitgesneden, en daar deze bladzijden afwisselend van blauw en van wit papier zijn, is het schrift ook heel gemakkelijk te lezen. Hoeveel werk de vervaardiging van dit kunststuk zal gekost hebben, is licht te begrijpen. Bovendien is de vorm van alle letters zoo nauwkeurig, of het met behulp van een machine was gedaan, en toch is elke letter met de hand gesneden. Het boek draagt tot titel 'Het lijden van Christus,' is een zeer oud werk, want in 1640 was het al een merkwaardigheid, en behoort aan het Fransche prinsengeslacht der Lignes.

Het eiland Atlantis. -

Een aantal Amerikaansche kapitalisten hebben het plan opgevat, in den Atlantischen Oceaan een kunstmatig eiland te voorschijn te brengen. Het eiland, 'Atlantis' gedoopt, zal omtrent veertien Engelsche mijlen van de kust van Long Island verrijzen, waar de zee niet dieper is dan 200 tot 500 voet.

Stalen pijlers in den vorm van cilinders, van binnen met cement gevuld, zullen de fondamenten moeten zijn, waarop zich een aantal gebouwen zullen verheffen, van welke er dit jaar nog een klaar moet komen.

Dit gebouw, in den vorm vaneen vierhoekig paviljoen, zal in zijn hoofddeelen twee, maar in zijn torens drie verdiepingen hoog zijn. De vloer der beide verdiepingen, het zich daaronder bevindend vischpaviljoen en de wandelplaats op het dak zullen te zamen een oppervlakte van 227.800 vierkante voeten beslaan, terwijl het gebouw zelf aan elken kant 400 voet lang is.

Als bouwstoffen worden uitsluitend staal, ijzer, glas en lei gebruikt, en het gebouw zal geheel brandvrij zijn. Het inwendige zal o.a. een amphitheater, 120 logeerkamers, een café, een restauratie en biljartzalen bevatten. Stoombooten zullen op elk uur van den dag en den nacht de verbinding van deze badplaats met New-York Brooklyn en Jersey-City verzekeren. Ook een vuurtoren zal op dit kunstmatig eiland worden opgericht. De kosten van de 'Atlantis' ten slotte worden op vier millioen dollars geraamd.

De 'blizzard.' -

De naam blizzard was voor weinig jaren in Europa nog onbekend. Dit woord is ontstaan in het uiterste Noordwesten van Noord-Amerika en beduidt een met bliksemsnelheid opkomend natuurverschijnsel, dat slechts door een uitvoerige omschrijving te verklaren is. De blizzard is niet een gewone stormwind, evenmin een gewone sneeuwstorm, maar een plotseling opkomende orkaan, van geweldige sneeuwjacht en gruwzame koude vergezeld, die des winters voornamelijk in Montana, Dakota, Idaho en Manitoba woedt en op zijn weg onbarmhartig alle levende wezens doodt.

Alle winterstormen, die langs de Atlantische kust gieren en de bewoners doen rillen van koude en schrik, zijn slechts als de laatste ademhalingen van den vreeselijken blizzard, die, over de prairieën van het Noordwesten heenstuivend, onderweg zijn kracht grootendeels verloren heeft.

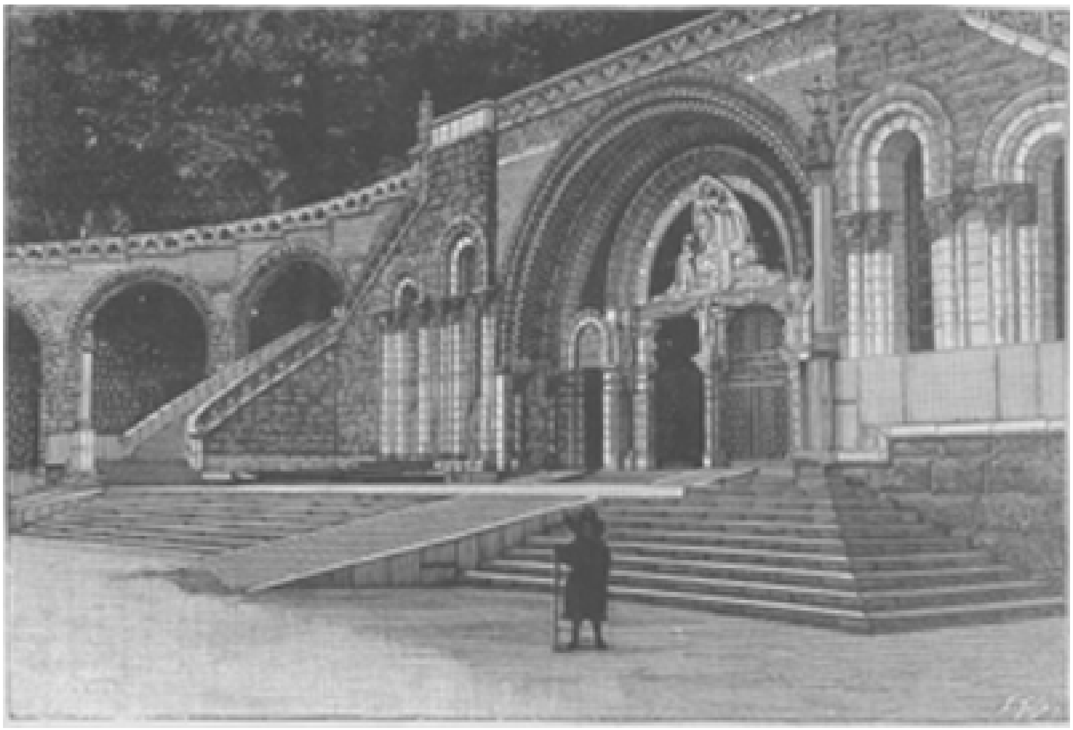

LOURDES. - Portaal van den H. Rozenkrans.

De met graszoden bedekte en omkleede huizen der farmers in Montana getuigen den reiziger, die onder een warme zomerzon met belangstelling deze streken doorreist, hoe onherbergzaam het klimaat er in den winter is. Zelfs voor hen, die in zulke warme woningen verblijven, is de blizzard een harde beproeving, terwijl hij voor degenen, die zich in het open veld bevinden, een doodelijk gevaar is. De wetenschap heeft weerkundige stations doen oprichten, die zijn komst aankondigen; maar zij, die buiten het bereik dezer stations wonen, worden onverhoeds, zonder eenig waarschuwend teeken overvallen. De kortste weg wordt door den snijdenden storm, de dwarrelende sneeuw- en ijsmassa's onmogelijk gemaakt; verblind; verstijfd en verward van zinnen stort de ongelukkige wandelaar neer en wordt oogenblikkelijk door een dik sneeuwkleed bedekt, waaronder hij meestal bevriest.

Er zijn voorbeelden, dat farmers tusschen hun huis en de schuur in den blizzard zijn omgekomen, en op den schoonsten winterdag kan een uitstapje van weinige uren maar al te dikwijls treurige gevolgen hebben, daar de blizzard om zoo te spreken uit den blauwen hemel nedervalt.

De vreeselijkste sneeuwstorm, dien zich de kolonisten in het Noordwesten van Amerika kunnen herinneren, was die van 8 Januari 1873. Volgens officieele berekening vonden op dien vreeselijken dag door storm, sneeuw en koude meer dan 1000 personen den dood. In Minnesota alleen bevroren 70 menschen, in Dakota 120, die in de onafzienbare prairieën verdwaald waren.

Een onvermoeide Franschman. -

In het jaar 1846 begon Emile Littré bouwstoffen te verzamelen voor zijn reuzenwerk, een woordenboek der Fransche taal. Den 27en September 1859 begon hij, slechts met hulp van vier medewerkers, met drukken, wat tot den 4en Juli 1871 duurde, enkel onderbroken door den Fransch-Duitschen oorlog.

De uitgever en drukker Hachette stelde daarvoor 2400 franks per jaar ter beschikking van den onvermoeiden geleerde. De helft daarvan gaf Littré aan zijn vrouw en dochter voor de krachtige hulp, die ze hem daarbij verleenden, en slechts de andere helft gebruikte hij voor zich zelf.

Des zomers op het land ontving hij alleen des Zondags bezoeken, maar op de overige dagen werkte hij, met weinige en korte onderbrekingen, van 's morgens acht uur tot 's nachts drie, soms nog langer, als hij met zijn dagtaak niet was klaar gekomen.

‘Meer dan eens,’ verhaalt Littré in zijn lezenswaardig boekje - Hoe ik mijn woordenboek der Fransche taal tot stand bracht - ‘heb ik gedurende het mooie jaargetijde mijn lampje uitgeblazen en bij het licht der morgenzon verder geschreven.’

Deze levenswijze hield Littré van 1860 tot 72 dagaan dag vol, hoewel hij in het laatste jaar al 71 jaar oud was. Hierbij kwam nog een tweede werk. In het jaar 1861 verzocht hem de weduwe van Auguste Comte, den philosoof en wiskunstenaar, een levensbeschrijving van haar overleden echtgenoot te vervaardigen. Hij ging er eindelijk toe over en gebruikte daarvoor den tijd van middernacht tot drie uur 's morgens.

Twee jaar later was het werk af; het manuscript telde 41.563 bladzijden. Het verscheen in 30 afleveringen van 20 vel druks. Zijn werk verkeerde in groot gevaar in Mei 1871, toen de communards het huis, waarin hij woonde, in brand staken. Maar de soldaten van Versailles redden gelukkig zijn huisraad, boeken en kostbare aanteekeningen.

[Nummer 16]

LOUIS PHILIPPE ALBERT, GRAAF VAN PARIJS, † 8 September 1894.

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg*.)

Och, vrind, je begrijpt, in de onaangename stemming, waarin ik van huis ging....'

'Nu ja, het is ook maar gekheid, je ben me dubbel welkom om de verrassing.'

'Kan ik u soms met het een of ander de hand reiken?' vroeg de jonge dame, die door Robbert met de behoedzaamste galanterie van hoed en mantel ontdaan werd, aan Maartje, die haar verrast aankeek.

'Ik ben ook huishoudster,' voegde ze er met een oolijk glimlachje bij, dat de waardige keukenprinses in eens voor haar innam. 'Ik kan van alles klaar maken.'

'Maar juffrouw,' stribbelde Maartje lachend tegen, 'dat zou wat moois wezen! Op visite komen en dadelijk in de keuken gaan helpen.'

'Och, laat haar maar begaan,' zei haar vader, 'ze doet het graag.'

'Maar 't is volstrekt niet noodig, mijnheer.'

'Kom, ik ga al met u mee; zeg maar wat ik doen moet.' En vlug van haar stoel opwippend, nam zij de oude Maartje onder den arm en verliet huppelend met haar de kamer.

De oude heer Wilkens barstte in een schaterlach uit, toen hij zijn bazige huishoudster zoo in eens door dat jonge ding zag overbluft.

'Ja, 't is een rare!' zei haar vader onder lachend hoofdschudden. 'Anders een best kind! Je kan niet gelooven wat een plezier ik daarvan beleef.'

'Dat kan ik zoo goed gelooven, dat ik er rechtaf jaloersch op ben!.... Jongen, jongen, als ik eens zoo'n dochter had! Wat zeg jij, neefje Rob?'

Neefje Rob, die nog in gedachten naar de deur staarde, waardoor straks de juffrouw verdwenen was, kreeg op die plotselinge vraag, zoo op den man af tot hem gericht, een kleur tot over zijn boordje. En zijn verlegenheid verbeterde er niet op, toen eensklaps het schalke, blonde kopje van Phine weer om den stijl van de deur kwam kijken en zij, met de hand als een schermpje voor den mond, haar vader fluisterend toeriep:

'Pa! wat zal je smullen van middag! Je lievelingskostje!'

Weer lachten de beide oude heeren dat ze schudden om den kinderlijken inval van het jonge meisje, dat in een achterhoek van Gelderland, buiten den invloed der fijngemanierde damesconversatie, aan de zijde van haar ouden vader opgegroeid, al de naïeve bekoorlijkheid had van een natuurkind.

Ook Robbert lachte, maar niet zoo ongedwongen. Hij stond op, nam de krant, waarin zijn oom straks had zitten lezen, en zei schijnbaar onverschillig:

'U heeft er zeker niet tegen, oom, dat ik even in den tuin de krant ga zitten lezen? Dan kan u op uw gemak met mijnheer Van Dongen praten.'

'Ga je gang, jongen,' zei oom kortaf, en terwijl de beide oudjes zich weer in hun herinneringen verdiepten, zette de jonkman zich buiten aan de achterzijde van het huis neer onder het uitgespannen zeildoek, dat daar een soort veranda vormde. Hij nam plaats op een gemakkelijken rieten stoel, die daar bij een ijzeren tuintafeltje stond, en ontplooide plechtstatig het omvangrijke nieuwsblad.

De lectuur scheen hem echter ditmaal niet bijzonder te boeien; want herhaaldelijk sloeg hij het oog van de krant op naar het keukenraam, waarachter hij het hupsche

figuurtje van Phine in aardige bedrijvigheid zag heen en weer dribbelen. En toen Maartje tegen de ruiten tikte bij wijze van kennisgeving dat de tafel gedekt was, sprong hij vlug op om naar binnen te gaan.

II.

In langen tijd had Robbert geen zoo genoeglijken Zaterdagmiddag en Zondag bij zijn oom op *Eben Haezer* doorgebracht, als nu hij er het verblijf deelde met de twee onverwachte gasten, die daar zulk een ongewone gezelligheid hadden aangebracht. Viel er hem anders de tijd soms lang, daar de oude heer hem wel eens verveelde met zijn wijze raadgevingen en nuttige wenken, geput uit zijn lange ervaring, - ditmaal waren de dagen omgevlogen.

Het Zaterdagsmaal, waartegen Maartje zoo erg had opgezien, was tot aller genoegen uitstekend geslaagd en de wakkere huishoudster was overstelpt met loftuitingen, waarvan zij bescheidenlijk de helft overdroeg op haar jeugdige helpster, de vlugge Phine, die haar zoo hulpvaardig had ter zijde gestaan. Na den eten had deze haar weer willen helpen bij het vaten wasschen, maar dien dienst had Maartje beslist afgewezen.

Het was al erg genoeg, meende zij, dat de lieve bezoekster maar aanstonds voor meid had moeten spelen. Zij ried de jonge dame aan, terwijl de oude heeren na tafel een dutje deden, een kijkje te nemen in den tuin, waar mijnheer Robbert haar wel tot gids zou willen strekken.

Inderdaad toonde deze zich daartoe gaarne bereid en weldra dwaalden de beide jongelieden langs de netjes aangeharkte slingerpaadjes van den grooten tuin, terwijl Maartje, met haar vaten rinkelend, hen nu en dan van uit het keukenraam gadesloeg. Had ze eerst een beetje geprutteld over de vreemde gasten, die haar zoo onverwachts in den Zaterdagmiddag op het lijf waren komen vallen en voor wie het heele huis in eens op stelten moest gezet worden, de innemende hulpvaardigheid van juffrouw Phine had haar weer geheel in haar gewone Zondagsche luim gebracht.

Zelfs zag ze er niet tegen op, dat de oude heer en zijn dochter nog een paar dagen zouden blijven logeeren, en geprikkeld door den lof, dien ze straks had mogen inoogsten, bedacht ze al welke nieuwe wonderen van haar kookkunst zij de volgende dagen te genieten zou geven.

Terwijl zij bij zich zelve naging, wat de moestuin en boomgaard daartoe zoo al konden leveren, was juffrouw Phine in de gelegenheid, onder geleide van neef Robbert, den daar voorhanden overvloed in persoon op te nemen. Zij stond er van opgetogen.

‘Wat een prachtige dikke asperges! 't Lijken wel kaarsen!’ riep zij, terwijl zij er met haar vlugge vingers een paar van onder de aarde haalde, en andere, die daar even met een puntje kwamen uitkijken, voorzichtig toedekte met de aarden pijpekoppen, die de heer Wilkens daartoe voor de hand gelegd had.

‘Daar zal u ooms hart mee stelen,’ merkte Robbert op.

‘Kijk die aardbeien eens, en dat om dezen tijd van 't jaar! 'k Heb nog nooit zulke weelderige planten gezien. En wat belooft die perzik daar van 't jaar zijn best te doen. Nu hij heeft er ook een uitstekend plaatsje.’

Zoo keuvelde zij voort als een gezond, opgeruimd buitenkind en maakte haar geleider beschaamd door haar grondige kennis van tuinzaken, waarvoor hij zich maar matig interesseerde. Zij had overal oog voor en wist over dingen, waar hij nooit op gelet had, zoo aardig te babbelen, dat hij haar met de grootste belangstelling

aanhoorde. Alles moest ze zien en in een half uur was zij beter in den uitgestrekten tuin thuis, dan hij het in jaren zou zijn. Met een bundel asperges in de hand, waarmee zij gesticuleerde, zooals een stadsche jonge dame met een waaier zou doen, trippelde zij op haar nette verlakte laarsjes tusschen de bedden door, hier en daar haar kleed opnemende om niet aan een heg of een stekelig besseboompje te blijven hangen. En Robbert zag haar glimlachend begaan; hij hoorde haar maar praten zonder zelf veel te zeggen; ofschoon anders genoeg bij de rede, scheen hij nu met zijn tong een beetje verlegen. Was dat omdat de lieve bezoekster hem zoo klaarblijkelijk de baas was in alles wat den tuin betrof? Of lag het ergens anders aan? Hij zou het zelf niet hebben weten te zeggen. Maar wel had hij volmondig kunnen bekennen, dat hij nog nooit in den tuin zooveel genoegen gevonden had, als nu hij dien aan de zijde van een zoo interessant persoontje doorwandelde.

Zachtjes aan langs andere paadjes weer op het huis toe kuierend, kwamen zij in den bloemtuin terug, waar de geuren van seringen en jasmijnen hen te gemoet kwamen.

‘O, wat een schilderij van een tak!’ riep Phine opeens, opgetogen staan blijvende voor een seringetak, zoo zwaar met bloemen bevracht, dat hij onder het wicht overboog, als om de lieve bezoekster voorkomend zijn zoeten reuk toe te ademen.

‘Zou ik durven?’ vroeg zij met een licht blosje, begeerig de slanke hand naar den bloemtak uitstrekkend. Ze kon er niet bij, hoe hoog ze zich ook op de teenen verhief.

‘Wacht! laat ik u helpen!’ zei Robbert, en op hetzelfde oogenblik glinsterde in zijn hand een fijn zakmes, waarmee hij handig den tak afsneed, dien hij Phine beleefd overreikte, terwijl de boom, onder geheimzinnig geruisch al zijn bloemtrossen schuddend, het paartje in een wolk van geuren hulde.

‘Dank u wel! dank u wel!’ riep Phine opgetogen en bracht den welriekenden tak aan den neus.

‘Daar gaat de neus aan te gast! Heeft u ooit iets zoo delicaats geroken?’ vroeg ze, den jonkman de bloemen voorhoudend, wier fijn aroma hem als een zoete bedwelming naar het hoofd steeg.

Zwijgend stapte hij naast haar voort, terwijl zij verder ging om elders te bewonderen en te genieten.

Een oogenblik later stond zij in extase voor een bed donkere grootbloemige violen, die het purper en goud harer fulpen kelken wijd openspreidden in de koesterende namiddagzon.

‘O wat een pronkstukken!’ riep zij. ‘Die donkerpaarse met dat gouden hart! Net rosetten van fluweel met een juweelen speld in 't midden. En wat een groote bloemen! 't Lijken wel kapellen, die zóó zullen opvliegen!’

Maar 't meest boeiden haar de struikrozen, die een groot geurig en fleurig perk vormden vlak voor het huis, waar knoppen en bloemen, van het teerste bleekrood tot het gloeiendste karmozijn, zich geestig mengelden tusschen het nog ijle, maar rijk geschakeerde groen der fijn getande blaadjes.

In stille aandacht bleef zij staan, als kon zij geen woorden vinden om haar bewondering te uiten bij de beschouwing van den kwistigen overvloed van uitgezochte vormen en kleuren, dien zij hier met een enkelen blik om vaamde. En terwijl zij daar zoo stond, de slanke gestalte hoog opgericht en het blozende kopje, warm door de zon getint, licht voorovergebogen, kon Robbert, die haar van ter zijde beschouwde, niet nalaten bij zichzelf de opmerking te maken, dat zij zelf de mooiste roos was van het heele perk.

Hij volgde onwillekeurig haar blik en ziende dat die op een der bloemen gericht was, die half geopend als met een lachend mondje tot plukken scheen te nooden, rukte hij eensklaps het arme bloempje van den stengel en bood het Phine aan.

‘Och, dat had u niet moeten doen,’ riep zij, ‘ik heb de handen vol.’

En lachend hield ze hem met de eene hand haar bosje asperges en met de andere den seringetak voor.

‘Da's niets, dan zal ik u het roosje wel op de borst steken.’

En zich behoedzaam over haar heen buigend, stak hij het bloempje in een knoopsgat van haar japon. Terwijl hij daarmee nog bezig was, werd hij eensklaps opgeschrikt door de gemoedelijk-knorrige stem van zijn oom, die hen onverhoeds van uit de achterdeur toeriep:

‘Wat! zijn jullie daar mijn tuin al aan 't plunderen!’

‘O mijnheer,’ kwam Phine vleiend tusschenbeide, ‘u neemt het toch niet kwalijk? Ik

maak u mijn compliment over uw heerlijken tuin. Kijk eens, wat een prachtige asperges heb ik voor u meegebracht.'

'Zoo zoo, daar schijn je goed verstand van te hebben. Daar heb je eer van, hoor! Dank je wel, lieve kind. Geef ze maar aan Maartje.'

Robbert had niet misgeraden, toen hij voorspelde, dat het meisje, met haar belangstelling in de asperges, het hart van den ouden heer zou stelen. De tuin was zijn lust, en van het oogenblik dat de jonge logée die liefhebberij bleek te deelen, kon ze geen kwaad meer bij hem doen.

Den avond bracht men gezellig onder de veranda door. Phine schonk thee, en daar zij zich van die taak tot bijzonder genoegen van den gastheer kweet, werd haar door dezen later ook opgedragen, het gezelschap een glas wijn te presenteeren. De goede man was rechtaf in zijn schik en praatte honderd uit met zijn grijzen vriend, die, tot groot genoegen van zijn dochter, wel tien jaar jonger scheen geworden, zoo levendig en opgewekt was hij in woorden en manieren.

Er werden plannetjes gemaakt voor den volgenden dag. Daar de heer Wilkens maar over twee plaatsen in de kerk beschikte, werd er afgesproken dat Robbert en Phine 's morgens naar de vroegkerk en de oude heeren later naar de hoogmis zouden gaan. Als de heer Wilkens niet te veel last had van zijn rheumatiek, zou men dan in den middag gezamenlijk een wandeling gaan doen, en anders moest Robbert de logés den omtrek maar eens laten zien.

Gelukkig kon de gastheer van de partij zijn en het weer werkte van zijn kant uitstekend mee om de wandeling tot een genot te maken. Robbert en Phine stapten op hun jonge beenen vooruit en de beide oudjes kwamen keuvelend achteraan gesukkeld, zoodat de jongelui nu en dan een poosje op hen moesten wachten. Daarvan maakte Robbert gebruik om Phine op de merkwaardigheden te wijzen, die zij passeerden. Met kinderlijke weetgierigheid stelde zij in alles belang; alles merkte zij op, en voortdurend maakte zij vergelijkingen tusschen de prettige levendigheid van het fraaie villadorp en de eentonigheid van hun afgelegen verblijf in Gelderland.

'Maar de natuur is bij ons toch mooier,' zei ze dan, 'o veel mooier! En om de waarheid te zeggen, zal ik toch weer blij zijn als we thuis zijn.'

'Dus u zou hier niet kunnen aarden?' vroeg Robbert.

'O, als ik hier woonde, zou ik er mij best in schikken, denk ik. Maar papa is ginder op zijn gemak en 't is dus maar 't best dat we daar blijven.'

.''t Zou anders wel gezellig zijn voor mijn oom, als hij wat dichter in de buurt woonde,' merkte Robbert op, zeker niet zonder heimelijke bijbedoeling; want het bezoek der Geldersche gasten was hem zelf niet minder aangenaam dan zijn oom.

Wat vloog die Zondag om, en wat vond Robbert het onplezierig dat hij 's Maandagsmorgens naar zijn kantoor in Rotterdam moest! Hoe druk hij het daar ook had, toch was hij 's avonds weer te Kralingen en den volgenden avond nog eens, hetgeen zijn oom een beetje schamper deed opmerken:

'Als ik alleen zit, heeft neefje in de week geen tijd om mij 's avonds een beetje gezelschap te komen houden; maar als ik gezelschap heb, schijnt hij er den tijd best voor te kunnen vinden.'

'U moet denken, oom, dat het maar voor een enkelen keer is,' bracht de jonkman tot zijn verontschuldiging in het midden. 'Op den duur zou het natuurlijk niet gaan. En ik diende van avond toch hier te zijn om mijnheer Van Dongen morgen naar 't spoor te brengen; dat kon ik toch op u niet laten aankomen.'

‘Neen, 't is niet zeker dat mijn beenen dit zullen toelaten.’

Inderdaad bleek de oude man den volgenden dag tot zijn spijt niet instaat, zijn vriend tot Rotterdam uitgeleide te doen. Het afscheid viel hem zwaar.

‘Jongen!’ zei hij tot den grijsaard, onder den gemoedelijk schertsenden toon zijn ontroering pogende te verbergen, ‘het zal wel de laatste keer zijn, dat wij elkander de hand geven. Maar enfin, al wat God blieft! Zien we elkaar hier op de wereld niet meer terug, hierboven hopen we elkaar toch weer te vinden.’

‘Daar zullen we maar op vertrouwen,’ hernam de grijsaard met bevende stem. ‘Tot weerziens dus! Is het hier niet, dan hiernamaals!’

(*Wordt vervolgd.*)

De graaf van Parijs.

Terwijl de republikeinsche regeeringsvorm in Frankrijk steeds hechter wortelen schiet, worden de monarchistische partijen achtereenvolgens door de wreedste slagen van het lot getroffen. Het eerst stierf, in 1879, de veelbelovende keizerlijke prins onder de assagaaien der wilden in het verre Zoeloeland. Toen was, in 1883, de beurt aan den edelen graaf van Chambord, den kleinzoon van Karel X, die de oude lelievlag der Bourbons zelfs niet voor een koningskroon wilde prijsgeven. Thans is ook de graaf van Parijs, het hoofd der royalisten, zoowel van hen, die Bourbon als die Orleans trouw waren, heengegaan.

Opmerkelijk is de groote overeenkomst, die in de geschiedenis en het lot dezer drie pretendenten valt aan te wijzen. Prins Napoleon viel onder de wapenen der wilden en zijn vader, keizer Napoleon III, stierf in ballingschap. Ook de graaf van Chambord en zijn grootvader, koning Karel X, stierven buiten hun vaderland, terwijl zijn vader, de hertog van Berri, door de hand van een sluipmoordenaar om het leven kwam. De graaf van Parijs en zijn grootvader, koning Lodewijk Filips, stierven eveneens op vreemden bodem, en zijn vader, de hertog van Orleans, verloor door een ongelukkigen sprong uit zijn rijtuig, bij het op hol slaan der paarden, het leven.

Louis Philippe Albert, hertog van Orleans, graaf van Parijs werd den 24en Augustus 1838 te Parijs geboren, aan de voeten van den troon, zooals men dat noemt, want zijn grootvader, de burgerkoning Lodewijk Filips, regeerde toen over Frankrijk.

Nog geen tien jaar oud, moest de graaf reeds het bittere brood der ballingschap eten, toen de Februari-omwenteling zijn grootvader van den troon dreef. Zijn begaafde moeder, een geboren prinses van Mecklenburg-Schwerin, voltooide zijn opvoeding te Eisenach, en na in Europa veel gereisd te hebben, trok hij met zijn broeder, den hertog van Chartres, naar het Oosten. Beide broeders namen ook, aan de zijde der Noordelijken, deel aan den geweldigen Amerikaanschen burgeroorlog, en toen in 1870 de oorlog tusschen Frankrijk en Duitschland uitbarstte, verzocht de graaf van Parijs, evenals de overige leden zijner familie, verlof in het Fransche leger te dienen, onverschillig in welken rang. Dit vaderlandlievend verzoek werd evenwel door het Wetgevend Lichaam van de hand gewezen.

Toen, na den val van het keizerrijk, de verbanningswetten werden afgeschaft, keerde de graaf van Parijs naar Frankrijk terug. Op dat oogenblik waren er twee pretendenten naar de koningskroon: de graaf van Chambord als het hoofd der Bourbons, met de oudste brieven, de ware vertegenwoordiger der legitimiteit, en de graaf van Parijs, de leider der Orleanisten.

Den 5en Augustus 1873 kwam de verzoening tusschen de beide takken van den koninklijken stam tot stand. De graaf van Parijs begaf zich naar Frohsdorf, om de knie te buigen voor den graaf van Chambord en hem als het hoofd van het koninklijke huis van Frankrijk te erkennen. 'Ik kom u begroeten,' zei hij, 'niet alleen als het hoofd van ons Huis, maar als den eenigen vertegenwoordiger der monarchie.' De graaf van Chambord drukte den eersten prins van koninklijken bloede aan het hart en antwoordde met deze historische woorden: 'Franschen, het Huis van Frankrijk is loyaal en oprecht verzoend. Schaart u allen vol vertrouwen achter mij.'

De graaf van Parijs trok zich nu weer jarenlang in de afzondering terug, òf te Parijs, òf op het kasteel van Eu, tot hij bij het overlijden van den graaf van Chambord, die geen kinderen naliet, in 1883 als het hoofd van het Huis van Frankrijk optrad. Drie jaar later moest de pretendent weer den weg der ballingschap op. Het was bij gelegenheid der verloving van zijn dochter Amalia met den kroonprins (thans koning) van Portugal, dat de graaf en zijn gemalin in hun hotel te Parijs een receptie hielden, die, in de oogen der republikeinen, al te veel aan een hofhouding herinnerde. Zij noodigden de gezanten van vreemde regeeringen bij de republiek uit, en vreemde prinsen, die zich toen te Parijs ophielden of er kwamen, verschenen in gala. Hier nam de republikeinsche regeering aanstoot aan en spoedig diende zij bij de Kamer een wetsontwerp in, waarbij den pretendenten en hun rechtstreekschen erfgenamen het verblijf in Frankrijk ontzegd werd. De wet werd aangenomen, en de graaf van Parijs en zijn oudste zoon zagen zich genoopt, een toevluchtsoord te zoeken in het gastvrije Engeland. Van hier bleef de prins door middel van manifesten en brieven aan de hoofden der monarchale partij in Frankrijk de royalistische beweging leiden en de republiek bestrijden. De onderhandelingen, door den graaf van Parijs met den avonturier Boulanger gevoerd, om bij gelegenheid der algemeene verkiezingen van 1889 de republiek zoo mogelijk te verslaan, vervreemdden veel beproefde monarchisten van den pretendent. Van den anderen kant echter wekte de kranige daad van zijn zoon, den hertog van Orleans, die, in Februari 1890 meerderjarig geworden, zich voor de nationale militie kwam aangeven, ondanks de verbanningswet die hem den toegang tot zijn land ontzegde, een oogenblik geestdrift.

In de laatste jaren trad de graaf van Parijs veel minder op den voorgrond, niet onwaarschijnlijk omdat de ziekte, die hem ondermijnde, zijn eens zoo jeugdige kracht en stalen energie toen reeds gebroken had.

Omstreeks midden Augustus kwamen de eerste ongunstige berichten van Stowe-House bij Buckingham, waar de pretendent op zeer eenvoudige, bijna aartsvaderlijke wijze met zijn echtgenoote en vijf kinderen (zijn dochter Amalia is met koning Karel van Portugal gehuwd) woonde. Met den dag werden de tijdingen ongunstiger en de hoop, dat de graaf zijn ziekte te boven zou komen, geringer. Hij zelf voelde ook zeer goed, dat zijn einde naderde, en bereidde zich op waardige, echt christelijke en koninklijke wijze tot den dood voor. Een groote troost voor hem was het, dat Mgr. d'Hulst, rector der katholieke hoogeschool te Parijs, zoodra de ziekte een gevaarlijke wending had genomen, naar Engeland overstak, het pijnlijke en langdurige sterfbed van den prins niet meer verliet en hem met de H. Teerspijze sterkte. Een troost ook, dat al zijn familieleden, hoe ver ook verspreid en verstrooid, naar Stowe-House snelden en hem in zijn laatste dagen door hun tegenwoordigheid bemoedigden. Het eerst van allen kwam koningin Amalia van Portugal, zijn beminde dochter; daarna zijn eenige broeder, de hertog van Chartres, diens dochters Marguérite en prinses Waldemar van Denemarken; vervolgens zijn ooms, de tachtigjarige hertog van Nemours, met diens zoons, de graaf van Eu en de hertog van Alencon, de grijze

hertog van Aumale, de prins van Joinville, met diens zoon, den hertog van Penthièvre; ten slotte zijn schoonmoeder, de eerbiedwaardige hertogin van Montpensier, zelf zwak en ziek, zijn zwager prins Antoine en diens vrouw, de infant Eulalie. Kortom, het heele Huis van Orleans

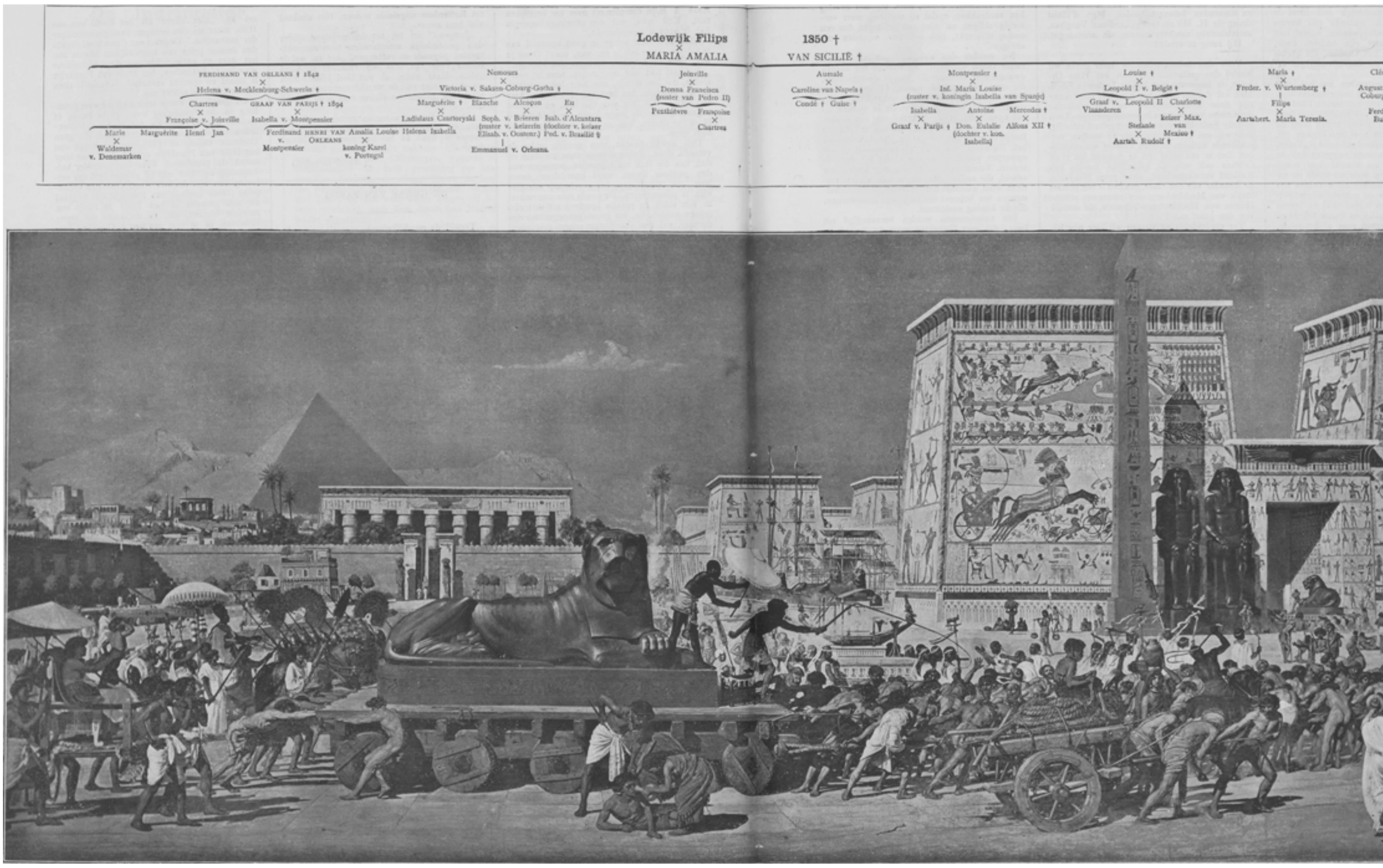

De slavernij van israël in egypte, naar de schilderij van e.j. poynter, tentoongesteld op de bruikleen-verzameling van 1894 in Guildhall te Londen en gereproduceerd met vriendelijke toestemming van den heer J.C. Hawkshaw.

was om het ziekbed van het hoofd van hun stam vereenigd. Herhaaldelijk onderhield de graaf van Parijs zich, ondanks zijn hevige pijnen, met zijn bloedverwanten, vooral met zijn echtgenoote en met zijn oudsten zoon, den 25 jarigen hertog van Orleans, die geroepen stond te worden, de zware vaderlijke erfenis te aanvaarden.

Vrijdag, den 7en September, was het ieder duidelijk, dat de prins nog maar enkele uren meer te leven had. Tot het laatste bleef hij bij volle kennis, doch het spreken viel hem zwaar. In den loop van den avond boog de hertog van Orleans zich over hem heen en zei, met door tranen onderbroken stem: ‘Vader, ik kom zeggen, dat ik niets vergeten heb en dat ik niets vergeten zal van al wat u mij gezegd hebt. Ik dank u voor uw liefde en uw raadgevingen. Mijn gedachte zal u volgen zoo lang ik leef. Ik ken de geheele uitgestrektheid van mijn plichten jegens God en jegens Frankrijk. Ik zal die plichten trouw blijven en God bidden u te beloonen voor al het goede, dat u mij bewezen hebt.’

De graaf van Parijs had alles verstaan. Zijn halfgesloten oogen hadden zich met een onbeschrijfelijke uitdrukking van vreugde geopend. Bij het woord God hief hij zijn vermagerde armen een weinig op en bij den naam van Frankrijk liet hij zijn rechterhand op zijn hart terugvallen.

Zaterdagmorgen, den feestdag van O.L. Vrouw Geboorte, bad Mgr. d'Hulst om halfvijf de gebeden der stervenden en schonk den prins de absolutie *in articulo mortis*. Alle prinsen en prinsessen van het koninklijk huis waren in de sterfkamer bijeen en baden, de oogen gevestigd op het gelaat van den zieke, wiens trekken zichtbaar veranderden. De gravin van Parijs hield de rechterhand van den prins in de hare, terwijl de hertog van Orleans zijn armen geslagen had om den hals zijns vaders. Twintig minuten voor achten hield het hart op te kloppen. De laatste woorden, die men den graaf van Parijs duidelijk had hooren uitspreken, waren deze: ‘H. Lodewijk, koning van Frankrijk, bid voor mij! H. Lodewijk, koning van Frankrijk, kom tot mij.... geleid mij!’

De graaf van Parijs, op de treden van den troon geboren, het grootste gedeelte van zijn leven een balling, stierf als een koning. Dit is de schoonste lofspraak, die men op hem houden kan.

Nadat de telegraaf de tijding van het overlijden verspreid had, kwamen spoedig van de geheele wereld blijken van deelneming en belangstelling aan. Daar de meeste regeerende vorstenhuizen van Europa: Portugal, België, Oostenrijk, Spanje, Denemarken enz. door banden van bloedverwantschap met het huis van Orleans zijn verbonden, namen een groot aantal hoven den rouw aan en lieten zich op de begrafenis van den graaf van Parijs vertegenwoordigen.

Deze begrafenis geschiedde Woensdag 12 September met den grootsten eenvoud te Weybridge in de nabijheid van Londen, in de kapel van den H. Carolus Borromeus, waar het stoffelijk overschot van koning Lodewijk Philips en zijn echtgenoote eenigen tijd gerust heeft, vóór het in den familiekelder te Dreux werd bijgezet, en waar de hertogin van Nemours nog begraven ligt.

Behalve door alle prinsen en prinsessen van het koninklijke huis van Frankrijk werden de lijkplechtigheden bijgewoond door den hertog van York, als vertegenwoordiger van koningin Victoria van Engeland, den hertog van Oporto, vertegenwoordigende zijn broeder koning Karel van Portugal, den graaf van Caserta, voor den koning van Napels, den hertog van Aosta, uit naam van koning Humbert van Italië, en andere vertegenwoordigers van vorstelijke personen. Bovendien waren

nog aanwezig een groot aantal royalisten, uit Frankrijk overgekomen, met den graaf d'Haussonville en den hertog de Luynes aan het hoofd; generaal de Charette, die de roemrijke vlag droeg, welke bij Patay met Pruisische kogels werd doorboord, met zijn zouaven; de gemeenteraad van Buckingham en duizenden belangstellenden. Mgr. d'Hulst droeg de H. Mis op, terwijl kardinaal Vaughan, aartsbisschop van Westminster, de *absoute* gaf.

Hij ruste in vrede!

Voor den belangstellenden lezer geven wij hierbij den geslachtsboom van het Huis Orleans, te beginnen met koning Lodewijk Filips. Men zal daaruit zien, hoe het Huis van Frankrijk door aanhuwelijking met verschillende dynastieën van Europa is vermaagschapt. Toch is deze geslachtsboom nog niet geheel volledig, daar wij, om niet te uitvoerig te worden, verschillende zijliniën hebben moeten verwaarloozen. Zoo is, om maar iets te noemen, het Huis Orleans ook met de keizerlijke familie van Rusland vermaagschapt, daar prins Wladimir, de broeder van den czaar, gehuwd is met prinses Maria van Mecklenburg, een zuster van prinses Helena van Mecklenburg-Schwerin, de moeder van den graaf van Parijs.

Ter verduidelijking voegen wij hier nog bij, dat het teeken X beteekent: gehuwd met, en het teeken † overleden. Tevens hebben wij, daar de voornamen licht aanleiding tot verwarring kunnen geven, de zonen van Lodewijk Filips en eenige andere mannelijke spruiten van het Huis van Orleans met hun hertogelijken, prinselijken of grafelijken titel aangeduid, waaronder ze dan ook het best bekend zijn.

De verdrukking van Israel in Egypte.

Geen rijker bron van inspiratie voor den kunstenaar dan de verheven en aangrijpende geschiedenissen, vervat in de heilige boeken van het Oude en Nieuwe Testament. Inzonderheid dit laatste heeft de christelijke kunst van alle eeuwen aanleiding gegeven tot het scheppen van de treffendste tafereelen. Het Oude Testament trok uit den aard der zaak minder de aandacht, ofschoon ook menig schilder er de onderwerpen vond voor belangwekkende historiestukken. Maar de Renaissance, die eeuwen lang alle opmerkzaamheid voor de Grieksche en Romeinsche oudheid vergde, leidde uit den aard der zaak de opmerkzaamheid van de bijbelsche historiën af. Nu het academische basterd-classicisme heeft afgedaan, is het den kunstenaars aan te raden, zich weer op schriftuurlijke voorstellingen toe te leggen. Zij kunnen zeker zijn, er een dankbaar publiek voor te vinden, en de wetenschappelijke onderzoekingen van den laatsten tijd doen hun daarbij kostbare hulpmiddelen aan de hand.

De Engelsche kunstenaar Poynter heeft van de wetenschappelijke gegevens, waarover men tegenwoordig met betrekking tot het oude Egypte beschikt, meesterlijk partij getrokken om ons een pakkend tafereel te leveren van de slavernij der Israëlieten in het land der Pharao's.

Men weet dat het gezin van vader Jacob, door Jozef naar Egypte ontboden en daar door den koning gastvrij ontvangen, allengs aangroeide tot een groot volk, dat door zijn aantal en macht den Egyptenaren achterdocht en vrees begon in te boezemen. Reeds tijdens het leven van Jozef mochten de nakomelingen van Jacob zich in grooten aanwas verheugen, maar vooral na zijn dood vermenigvuldigden zij zich sterk en konden duizenden gewapende mannen op de been brengen. Zij leefden rustig in het land Gessen, dat de koning hun tot woonplaats had aangewezen, en daar zij zich niet met de heidensche bevolking vermengden, vormden zij als een staat in den staat.

Zoolang het stamhuis van den koning, die Jozef als redder des lands had doen huldigen, nog aan de regeering bleef, liet men zijn stamgenooten ongemoeid, doch toen er een nieuwe dynastie op den troon kwam, braken voor hen treurige tijden aan. De koning sprak namelijk tot de Egyptenaren: 'Ziet, het volk der zonen Israëls is talrijk en ons te machtig. Komt, laten wij met overleg hen verdrukken, opdat zij niet nog meer vermenigvuldigen en niet, als er tegen ons een oorlog uitbreekt, zich met onze vijanden vereenigen.'

Nu werden den nakomelingen van Jacob zware lasten opgelegd; zij werden tot harden dwangarbeid veroordeeld, terwijl de opzichters, die over hen gesteld waren, in last hadden, hen zoo streng mogelijk te behandelen. Die dwangarbeid bestond ten deele in werken op het open veld, onder de brandende zon, zooals, naar de Joodsche geschiedschrijver Flavius Josephus vermeldt, het graven van kanalen om het Nijlwater het land in te voeren en het opwerpen van dammen om elders het water te keeren. Vooral echter bezigde men hen tot een arbeid, die anders door de minste slaven verricht werd, namelijk het vervaardigen van tichelsteenen ten behoeve van de groote bouwwerken, die de koning ondernam.

Die tichelsteenen werden vervaardigd uit leem, dat met fijngekapt stroo doorkneed, in de zon werd gedroogd. Een afbeelding, in een grafkelder te Thebe gevonden, stelt de heele bereiding dier tichels aanschouwelijk voor. Arbeiders dragen het leem in ijzeren korven aan, andere bewerken het met een soort houweel; weer andere nemen de tichels uit de vormen, terwijl een vierde groep de hard geworden steenen wegdraagt. Opmerkelijk is op die afbeelding het onderscheid tusschen de gebaarde geelgekleurde arbeiders en de baardlooze, met stokken gewapende opzichters; de laatsten stellen de Egyptische drijvers, de eersten de Israëlieten voor.

Verder bericht ons Flavius Josephus, dat de Joden in Egypte hoofdzakelijk gebruikt werden voor den opbouw der piramiden, de bekende ontzaglijke steenen gevaarten, die tot begraafplaats voor de koningen en heilige dieren schijnen gediend te hebben.

Twee van de piramiden, die thans nog overgebleven zijn, bestaan werkelijk uit steenen van leem, met gekapt stroo doormengd, gelijk de tichels, waarvan de H. Schrift spreekt.

Dat inderdaad de Joden aan die piramiden hebben meegebouwd, valt ook op te maken uit de bijzonderheid, dat zij later in de woestijn begeerig waren naar de uien en het knoflook van Egypte. Volgens Herodotus nu droeg een der groote piramiden een opschrift, waarin vermeld werd, dat alleen aan uien en knoflook voor de arbeiders een som besteed was van zestienhonderd talenten, overeenkomende met ruim drie millioen gulden.

Volgens het eenparig gevoelen der geleerden, die het diepst in de Egyptische oudheden zijn doorgedrongen, moet de groote verdrukker der Joden geweest zijn koning Ramses II. Het kan zijn dat zijn vader Seti het plan heeft geopperd om de Israëlieten onder een hard juk te verpletteren, maar in elk geval moet dat plan onder zijn zoon vooral tot uitvoering zijn gekomen; want de bouwwerken, door dezen opgericht, wijzen uit dat zij hoofdzakelijk door dwangarbeid werden tot stand gebracht. Men weet dat de Egyptenaren gewoon waren, hun gebouwen te overdekken met hiërogliefen of zinnebeeldige teekens, waardoor de geschiedenis en de bestemming dier reuzengevaarten voor het nageslacht vereeuwigd moesten blijven. Onze Egyptologen nu zijn er in geslaagd, die opschriften grootendeels te ontcijferen en daardoor veel bijzonderheden uit de geschiedenis van het raadselachtige land te weten te komen. Zoo weten zij ons mee te deelen dat koning Ramses II den grooten muur stichtte, die Egypte aan de oostzijde moest beschermen, verder het kanaal

aanlegde, dat den Nijl met de Roode Zee moest verbinden, en tallooze gebouwen, uitgravingen, obelisken, kolossale standbeelden, sfinxen en andere groote werken deed uitvoeren, waarmee Egypte onder zijn regeering, die niet minder dan zeven en zestig jaren duurde, van het eene einde tot het andere werd overdekt.

De schilder van ons tafereel geeft ons een duidelijke voorstelling van die reuzenwerken. Hij verplaatst ons voor den ingang van een ontzaglijken, in aanbouw zijnden tempel. Wij

onderscheiden drie kolossale poorten, die toegang geven tot de geheiligde ruimte, door een hoogen muur afgesloten. Elke poort bestaat uit twee vierkante steenklompen, van onder tot boven met geheimzinnige figuren versierd, terwijl de overdekte tusschenruimte den eigenlijken toegang vormt. De voorste poort wordt geflankeerd door een viertal reuzenstandbeelden en twee obelisken; want de eene zuil, die op onze gravure zichtbaar is, zal aan de andere zijde wel een pendant moeten hebben.

WERELDTENTOONSTELLING VAN ANTWERPEN. Frans van Kuyck.

De breede laan, die onder de drie poorten doorloopt, schijnt aan weerszijden versierd te moeten worden met een rij liggende leeuwen; aan de linkerzijde zien wij al een heele reeks dier steenen monsters op regelmatige afstanden geplaatst. Maar aan den anderen kant zal de rij nog niet compleet zijn; ten minste op onze gravure zien wij nog een dier reuzenbeelden voortsleepen, terwijl onder de eerste poort een tweede leeuw op dezelfde manier wordt naar binnen getrokken.

De schilder heeft het juiste oogenblik gekozen om ons een denkbeeld te geven van den harden slavenarbeid der Israëlieten. Wij zien hen als trekdieren voor den wagen gespannen, waarop de ontzaglijke steenen vracht geladen is, en de drijver, wien door een slaaf een zonnescherm boven het hoofd wordt gehouden, laat zijn geduchte zweep onbarmhartig over hun naakte ruggen striemen. Een jeugdig arbeider op den voorgrond, die van vermoeienis bezweken is en wien door een vrouw een dronk tot lafenis wordt gereikt, wordt blijkbaar dooreen opzichter hard vochtig toegesnauwd. Tusschen de arbeiders, die zich onder de zweepen der drijvers afbeulen, bemerken wij hier en daar nog meer Joodsche vrouwen, met kruiken op het hoofd, om hun drinken te brengen.

De jammerlijke stoet wordt vergezeld door optochten van Egyptische priesters en priesteressen in witte kleederen en met haarbanden om het hoofd, die godsdienstige zinnebeelden dragen, waaronder men dat van den heiligen os Apis herkent. Met gezang en muziek halen zij de nieuw voltooide beelden in, door het volk met gejuich begroet.

De stoet wordt gesloten door aanzienlijke rijksgrooten, in palankijnen onder zonneschermen gedragen, misschien den Pharao zelf, die met belangstelling de vorderingen volgt van de bouwwerken, door hem ondernomen. Wij meenen hem te herkennen in zijn vorstelijken staatsiewagen, waarvan hij zelf de paarden ment, terwijl een dienaar hem het zonnescherm boven het hoofd houdt en anderen hem met groote waaiers frischheid toewuiven of de zinnebeelden zijner macht en waardigheid dragen. De schildering dier Oostersche pracht met haar kouden, onverschilligen trots doet des te scherper de vernedering en verdrukking van het volk Gods uitkomen.

Het Slapend Kind.

Och hoe lief, dat slapend jongske!
   Stil, verstoor zijn droomen niet;
Want; wie weet wat zaligheden
   't Kinderzieltje thans geniet!
Lees, o lees het in die trekjes,
   Zoo lieftallig en zoo rein,
Hoe der jonkheid zieletochtjes
   Niets dan vrede en onschuld zijn!

Kind, gelijk het morgenkoeltje
   Dat met geur en bloemen speelt,
Als Gods vogelke zijn deuntje
   In het jonge loover kweelt,
Zoo speelt zacht des levens adem
   Door uw bloemenrijk gemoed,
Waar het pas ontwaakte zieltje
   Juicht in d'uchtendzonnegloed.

Hult de slaap als in een wolkje
   Thans het zonnetje zoo zacht,
Dat ons anders uit uw blikjes
   Zoo vol zoetheid tegenlacht:
't Half gesloten rozenmondje
   Bloost betooverend en frisch
Als een roosje, dat in d'ochtend
   Van de lente ontloken is.

Slaap gerust, gij aardig jongsken!
   Of gij wakker zijt of niet,
Koninkje toch blijft gij immer
   En ons hart is uw gebied.
O verlies u in die droomen,
   Stil geschapen voor uw oog
Door uw zachtgewiekte vriendjes,
   Nederruischend van omhoog.

Kind, wij allen, allen weten,
   Maar de tijd is lang voorbij,
Hoe ook wij in droomen speelden
   Met Gods engeltjes, als gij;
En hoe straks een brave moeder,
   Op zoo liefelijke wijs,
Ons verhaalde van de dingen,
   Die daar zijn in 't Paradijs.

Ras vervliegen onze dagen,

Wij verandren, worden oud;
En laat de onschuld van de kindsheid
Ook ons harte nimmer koud:
Toch, die poëzie des levens
Is zoo vaak, mijn dierbaar kind,
Wat de bloemen zijn der lente
Voor den killen najaarswind.

P.N. BROUNS.

Bij de Platen.

Wereldtentoonstelling van Antwerpen. De oprichters van Oud-Antwerpen. -

Na al hetgeen wij in den loop van dezen jaargang over de wereldtentoonstelling van Antwerpen, met name over Oud-Antwerpen hebben gezegd, kunnen wij niet nalaten de portretten te geven der mannen, die tot de oprichting der kleine stad den grootsten stoot hebben gegeven, en onder wier leiding ze geworden is het pronkjuweel der tentoonstelling.

Frans van Kuyck werd in 1852 te Antwerpen geboren. Door zijn groote gaven op gebied van schilder- en teekenkunst had hij zich spoedig naam verworven en zag zijn verdiensten gewaardeerd door het aanzoek, dat hem van verschillende inrichtingen gewerd om als leeraar in de teekenkunst op te treden. Behalve zijn werkzaamheden aan de ambachtsschool en de academie voor Schoone Kunsten te Antwerpen, levert hij de teekeningen van alle diploma's, menu's, programma's en andere herinneringsstukken der feestelijkheden, die in Antwerpen plaats hebben.

Hij is de ontwerper van alle historische en andere optochten, die zoo vaak worden gehouden; geregeld is hij lid van de commissies en jury's op gebied van kunst, die in de Scheldestad bijeenkomen, en bij al die bezigheden vindt hij nog den tijd zich door een reeks van werken een plaats te veroveren onder de beste Vlaamsche schilders van dezen tijd

Vooral munt Van Kuyck uit door zijn decoratief talent, waarbij zijn groote kennis der toestanden van het verleden, als hij zich op historisch terrein beweegt, hem altijd den juisten toon, de ware kleur doet kiezen. Met evenveel zorg behandelt hij zijn kleine, zoowel als zijn groote onderwerpen, en in een tijd, waarin zoovele halve kunstenaars zich beleedigd achten, als men ze decoratie-schilders noemt, doet het goed een man te ontmoeten, die als Van Kuyck toont dat er nog lauweren zijn te plukken op den weg, bewandeld door Rafaël en Rubens, de grootste artisten, maar ook de grootste decoratieschilders.

Dat buitengewoon decoratief talent heeft Van Kuyck nog eens te meer in toepassing gebracht bij zijn schepping Oud-Antwerpen, waaraan hij met zijn medewerker Eugène Geefs al zijn kunstsmaak, zijn archeologische kennis en zijn juist begrip van samenstelling en groepeering heeft ten koste gelegd.

Twee jaar jonger dan Van Kuyck is zijn stadgenoot, de architect Eugène Geefs. Nadat hem in 1879 aan de Academie voor Schoone Kunsten de *prijs van Rome* in den grooten prijskamp voor bouwkunst met algemeene stemmen werd toegekend, bezocht hij achtereenvolgens de meeste landen van Europa met Algerië en Tunis en werd kort na zijn terugkeer in België op een-en-dertigjarigen leeftijd tot professor benoemd.

Reeds in zijn academie-tijd had hij ijverige studies gemaakt van de oude gebouwen en monumenten zijner vaderstad en toonde naderhand door vele werken hoezeer de Vlaamsche stijl zich leent tot het oprichten van schilderachtige gebouwen.

In 1892 nam hij een werkzaam deel aan het *Landjuweel*; met het samenstellen van verschillende wagens oogstte hij hoogen lof, en kwam daarbij in nauwere aanraking met Frans van Kuyck, die hem dikwijls als medewerker ter zijde stond.

De twee kunstenaars konden toen elkanders waarde beoordeelen en het oprichten van Oud-Antwerpen, waaraan zij samen negen maanden hebben gewerkt, bewijst ten volle, hoezeer die twee mannen bij elkaar passen, hoezeer hun talenten elkander aanvullen. Al de groote gebouwen in Oud-Antwerpen en de schikking van het geheel zijn van de hand van Geefs; een groot deel van den lof, die het XVIe-eeuwsche stadje ten deel valt, komt dus toe aan hem, die, met medewerking van Van Kuyck, het wist te maken tot de grootste aantrekkelijkheid der tentoonstelling.

HET MUSEUM VANDEN CONGO.- Tegenover het Congo-dorp ligt het museum met voortbrengselen en merkwaardigheden van den onafhankelijken staat. De lezer ziet op onze gravure den ingang van dat museum, dat uit het oogpunt van land- en volkenkunde zoo hoogst belangrijk is. Talrijke photographieën geven gezichten van het land en zijn bewoners, of doen ons zien wat er door bruggenbouw, aanleg van spoorwegen en anderszins voor het land is en wordt verricht; een reusachtige kaart *en relief* geeft ons den juisten loop te zien van den nieuwen spoorweg van Matadi, welks uitvoering zooveel hinderpalen in den weg staan, en welk ontwerp toch met stalen volharding en met opoffering van ontzaglijke sommen gelds wordt doorgezet.

WERELDTENTOONSTELLING VAN ANTWERPEN. Eugène Geefs.

Een groep levensgroote beelden stelt ons bewoners van het land voor, beladen met de stukken eener boot, die uit elkaar genomen kan worden, en die den reiziger van zoo groot

nut is op de talrijke wateren en de snelle stroomen; anderen dragen ivoor of zijn beladen met zware pakken en geven aldus het beeld van een karavaan op weg door het binnenland. Reusachtige olifantstanden, inlandsche houtsoorten, deels ruwe planken, deels als sierlijke meubels bewerkt, caoutchouc, vreemde planten en mineralen toonen ons den rijkdom van den Congo-staat.

WERELDTENTOONSTELLING VAN ANTWERPEN. - Paviljoen van den Congostaat.

Getuigen de plompe, wanstaltige afgodsbeelden, waarvan er aan den voorgevel enkele zijn aangebracht, van het lage zedelijk peil der Congoleezen, hun talrijke werkstukken bewijzen voldoende, dat zij vatbaar zijn voor beschaving en in het bezienswaardig gebouw der anti-slavernij-vereeniging, in een ander gedeelte der tentoonstelling, kan men aanschouwen welken heilzamen invloed de katholieke missionaris en de liefdezuster op de bevolking uitoefenen. Met kruit en kanonnen kan men een wild volk bedwingen, doch de godsdienst alleen kan het beschaven; met dwang kan men een wilde aan 't werk zetten en hem de een of andere kunst doen aanleeren, maar de godsdienst vooral bevordert de ontwikkeling van geest en hart en is voor 's menschen verheffing op geestelijk en stoffelijk gebied van meer belang dan de zweep van den opzichter.

Prachtige beelden en kunstvoorwerpen in ivoor en metaal van den Congo, waarvan er vele voorzien zijn met het etiket: verkocht, sieren de zalen op, en in een

aangrenzend vertrek waren eenige Congoleesche jongens aan het werk met een kleine handpers en deelden den bezoekers prospectussen uit van een boek over den Congostaat, dat door hen wordt gedrukt.

Reeds veel is in weinig jaren in dat gedeelte van het zwarte werelddeel tot stand gebracht; nog ontzaglijk veel blijft er te doen, maar de energie, waarmede het Belgische volk zijn kolonisatie-plannen zoekt te verwezenlijken, geeft gegronde hoop voor het welslagen der onderneming.

WERELDTENTOONSTELLING VAN ANTWERPEN. - Straat van Caïro.

Straat van Caïro. -

Het geheimzinnige land der Pharao's heeft altijd in hooge mate de belangstelling van den Europeaan getrokken. Uit de reisverhalen stellen wij ons de Oostersche steden voor met haar witte huizen, haar Arabieren en Joden, haar levendigen handel en stuitende onreinheid. Caïro, de Egyptische stad, reeds beroemd ten tijde der kruistochten, schijnt in den loop der tijden het best haar Oostersch karakter te hebben bewaard, althans zij geeft haar naam aan de Oostersche straat, die op de Antwerpsche tentoonstelling de nieuwsgierige menigte tot een bezoek uitlokt. De Straat van Caïro is lang geen nieuwigheid meer; Parijs heeft ze op zijn tentoonstelling gezien, Londen ook; Antwerpen wil voor hen niet onderdoen en heeft de straat zelfs nog verbreed, wat misschien aan haar karakter afbreuk doet, maar in ieder geval meer ruimte laat voor de bezoekers.

In hoeverre nu de Antwerpsche Straat van Caïro gelijkt op een straat in het echte Caïro, wagen wij natuurlijk niet uit te maken, zijnde dáár nooit geweest; maar 't is trouwens onnoodig zich in zulke vraagstukken te verdiepen; laat ons bedenken dat wij op de wereld*kermis* zijn (daar is een beetje bluf wel gepermitteerd) en laat ons dan zien, wat er te zien, en hooren wat er te hooren is: een weinig verbeelding zal ons vanzelf naar het Oosten brengen.

De vreemde gebouwen, waaruit de straat is samengesteld en waar hier en daar een Jood of Arabier zijn koopwaar aanbiedt, maken het werk der verbeelding gemakkelijk; bovendien zijn er nog veel andere dingen, die in een straat van Caïro niet mogen ontbreken. Vooreerst kameelen, (hoewel ze op onze plaat niet te zien zijn), leelijke, vieze beesten, waarop ge u voor enkele stuivers kunt zeeziek rijden; ook nog ezels en ezeldrijvers, die veel leven maken en blij zijn als de een of andere mama haar kleine een toertje laat doen. Verder - ja verder zijn er soms heel veel bezoekers, zoodat het er dan niet erg Oostersch meer uitziet, vooral niet als er voor en achter u druk 'Vlaomsch geklapt wordt, zulle.'

Maar enfin, de Turken liggen nog in hun winkeltjes, en uit een paar gebouwtjes klinkt het eentonig getrommel, dat de walglijke Oostersche dansen begeleidt, en over de hoofden onzer Europeesche broeders heen kunnen wij toch de gevels der huizen zien, blauw en wit gestreept met hun vogelkooiachtige balkons, en we gaan heen in de overtuiging, dat we ergens in geweest zijn, wat een straat van Caïro moet voorstellen.

[Nummer 17]

KEIZER WILHELM AAN BOORD VAN ZIJN JACHT HOHENZOLLERN, naar de teekening van Willy Stöwer.

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg*.)

Zijn knokkelige vingers hielden de vleezige hand van zijn vriend omklemd, als konden zij elkaar niet loslaten. Maar de vigelante, die hem naar het station Beurs moest brengen, stond al voor de deur; de tijd drong en hij moest het dus kort maken.

Met wankelenden tred stapte hij, door Robbert geholpen, in het rijtuig; vlug wipte Phine hem na en Robbert nam tegenover vader en dochter plaats. De koetsier sloeg het portier dicht en klauterde op den bok. Nog eens de handen toegestoken tot afscheid, nog eens gewuifd en geknikt, nog eens: 'tot weerziens!' geroepen, - en daar ratelde het rijtuig weg, terwijl de oude heer Wilkens het van de stoep naoogde, tot de kromming van de laan het aan zijn gezicht onttrok. Mistroostig het hoofd schuddend, keerde hij in zijn stille woning terug, waar hij nu weer alleen was met Maartje.

De oude heer Van Dongen was door het afscheid niet minder aangepakt, en er werden in het rijtuig maar weinig woorden gewisseld. Zelfs de anders zoo opgeruimde Phine was stil en Robbert voelde zich evenmin opgewekt tot spreken.

Toch had hij een gevoel of hij heel wat te zeggen had, maar scheen het rechte woord niet te kunnen vinden. Juist dat zij met het rijtuig het station bereikten, kwam de trein met donderend geraas over het viaduct aangestoomd. Door Robbert en Phine aan weerszijden ondersteund, sukkelde de oude man de breede trappen op. In de wachtkamer liet Robbert hen een oogenblik alleen om kaartjes voor hen te nemen, en haastte zich toen om hen in den trein te helpen. Er was groote drukte op het perron en dus geen gelegenheid om nog veel woorden tot afscheid te spreken. Toch betuigde hij nog, half over het portier hangend, zijn genoegen over de kennismaking en de aangename conversatie gedurende de afgeloopen dagen en hoopte dat het hem spoedig gegeven mocht zijn, hen nog eens op *Eben-Haezer* weer te zien.

De oude man dankte met vermoeide knik jes en vochtig glinsterende oogen: zoo opgewekt hij nog gisteren was, zoo afgemat scheen hij nu. Daar kwam de conducteur en drong Robbert op zij.

'Goede reis!' riep hij nog, 'en spoedig weerzien!'

Phine wuifde vriendelijk met de hand, terwijl de oude man doodaf in het kussen zonk. Daar schoof de trein voort en Robbert, tot het laatste oogenblik heftig met den hoed zwaaiend, bleef alleen op het perron achter. Hij scheen het nog niet goed te kunnen gelooven, dat zij nu voorgoed weg waren; want een heele poos bleef hij nog in gedachten de richting uit staren, waarin zij waren verdwenen. Toen op zijn horloge kijkend, merkte hij dat het hoog tijd was om naar zijn kantoor te gaan en met gezwinden pas stapte hij daarheen.

Weldra weer in den maalstroom zijner dagelijksche bezigheden en beslommeringen meegesleept, vergat hij Phine en haar vader, maar herhaaldelijk toch onder den arbeid kwam hem de lieve verschijning van het meisje weer voor den geest. Het kostte hem eenige moeite zich als vroeger in zijn werk te vinden; want de laatste dagen had hij met zijn gedachten meer te Kralingen vertoefd dan bij zijn kantoorzaken. Des avonds had hij wel weer naar *Eben-Haezer* willen stappen, als was daar, na het vertrek van het meisje, nog iets van haar achtergebleven, dat hem aantrok. Maar verschillende

achterstallige werkzaamheden hielden hem tot laat op het kantoor; en daarbij, wat zou zijn oom wel zeggen, als hij nu avond aan avond bleek te kunnen overkomen, terwijl hij altijd beweerd had daartoe hoogstens een enkelen keer in de week tijd te hebben?

Maar den volgenden avond besloot hij toch den goeden man weer eens op te zoeken. De oude heer was blij dat hij hem zag.

'Zoo, kom je nog eens zien hoe ik het maak in mijn afzondering!' vroeg hij, 'daar doe je wel aan, mijn jongen.'

'Ja, ik dacht: oom zal zich nu wel schrikkelijk eenzaam voelen.'

'Zeg dat wel, Robbert; het valt me leelijk af na die prettige daagjes. Wij hebben wat afgepraat, Van Dongen en ik.... Ze zijn behouden en wel thuis gekomen. Phine heeft me een lief briefje geschreven. Je moet wèl de complimenten hebben. Ze schijnen erg content over hun uitstapje hierheen.'

En met genoegen haalde hij zich de gezellige uurtjes weer voor den geest, met zijn ouden vriend gesleten. Ze zaten buiten, onder het zeildoek, evenals toen de logés er waren en Phine hier thee schonk. De gemakkelijke stoel stond er nog, waar de oude Van Dongen in had gezeten, zoodat Wilkens zich verbeelden kon hem nog tegenover zich te hebben.

'Ik zie hem daar nog zitten,' zei hij, 'met zijn eerbiedwaardig grijs hoofd. Wat was de man oud geworden, en wat deed het hem goed, weer eens met mij te kunnen praten.'

En behaaglijk in zijn stoel achterover leunend, vermeide hij zich in die aangename herinneringen, langzaam nu en dan een trekje doende aan zijn lange pijp.

'Daar is de krant, mijnheer,' kwam Maartje zeggen en wierp het blad op het ijzeren tuintafeltje.

'Zou ik nog kunnen zien?' vroeg de heer Wilkens, een onderzoekenden blik werpend in de richting der ondergaande zon. En de krasse oude, nog altijd even actief, had het blad al ontplooid en den bril op den neus gezet.

'Wat worden die kranten toch groot tegenwoordig! Je weet waarachtig niet meer, waar je 't eerst beginnen zal!.... Wa's dat! God in den hemel!'

Robbert schrok, toen hij bij dien uitroep naar zijn oom opzag. De man was ineens zoo bleek als een lijk geworden en staarde met groote oogen en geopenden mond op het wijdontplooide blad.

'Wat is er, oom? Een ongeluk?' vroeg hij en vloog van zijn stoel overeind om zelf een blik in de krant te werpen.

Sprakeloos wees de oude man hem met bevenden vinger een binnenlandsch berichtje. Robbert las: 'De notaris Hunck te 's-Gravenhage, over wien in de laatste dagen al ongunstige geruchten liepen, heeft zich verwijderd, met achterlating van een hopeloos verwarden boedel. Daar hij een onbegrensd vertrouwen genoot, is het te vreezen dat tal van familiën door dezen onverwachten *krach* zullen getroffen worden. Men spreekt van verscheidene klein-kapitalisten, die letterlijk tot den bedelstaf zijn gebracht.'

'Dat is Van Dongen zijn geval!' zei de heer Wilkens met klanklooze stem. 'De man is geruïneerd! En hij had zich nog pas zoo laten geruststellen; hij kwam zoo welgemoed uit Den Haag terug.... Wat een slag! wat een slag!' En de krant van zijn knie latende glijden, staarde hij hoofdschuddend en verslagen voor zich.

'Weet u zeker dat hij er bij betrokken is?' vroeg Robbert nog.

'Hij heeft het me zelf gezegd: hij was expres naar Den Haag gekomen om te zien wat er van die geruchten aan was!... 't Is verschrikkelijk!... Had ik hem nog maar een

paar dagen hier gehouden! Als hij het hier gehoord was, was het zoo erg niet geweest. Ik had hem dadelijk kunnen zeggen: trek er je niets van aan; ik zorg voor je. Maar nu treft hem die slag, terwijl hij amper thuis is, en terwijl hij meent de toekomst van zijn dochter verzekerd te hebben... Dat overleeft hij nooit!... Als ik uit de voeten kon, ging ik er aanstonds naar toe.'

En de oude man, driftig uit zijn stoel opspringende, deed in zijn opgewondenheid een paar waggelende stappen, maar viel weer machteloos in zijn zetel terug.

'Ik kan niet meer uit den weg,' zuchtte hij. 'En Zondag was ik nog zoo goed ter been... 't Eene komt altijd bij het andere... Maar ik zal hem onmiddellijk schrijven... Die arme Van Dongen! Zijn leven lang heeft het ongeluk hem nageloopen, maar dàt doet de deur dicht.'

Weer uit zijp stoel opkrabbelend, sukkelde hij, op den arm van Robbert geleund, de kamer binnen.

Onmiddellijk moest Maartje de lamp brengen en zette hij zich aan het schrijven van een korten, maar welsprekenden brief, dien Robbert oogenblikkelijk op de post bracht.

'God geve, dat hij niet te laat komt!' verzuchtte de oude heer nog. 'Maar ik vrees het ergste; de slag zal zijn dood wezen.'

De waardige man bleek, helaas, goed geraden te hebben. Toen hij den volgenden Zondagmorgen met zijn neef aan de ontbijttafel zat, in angstige spanning nog altijd het antwoord afwachtend op zijn schrijven, werd er een brief met zwaren rouwrand gebracht.

'O God! daar heb je 't al!' riep hij, met bevende hand de enveloppe openscheurend. Zijn eigen brief viel er ongeopend uit, en met half verduisterde oogen las hij:

'Hooggeachte Heer,

Ik vervul den treurigen plicht, u kennis te geven van het plotseling overlijden van mijn innig geliefden vader.

De brief, dien u tot hem richtte, gaat ongeopend hierbij terug. Vader heeft hem niet kunnen lezen. Op het vernemen van het noodlottig bericht omtrent den notaris Hunck Vrijdagmorgen door een beroerte getroffen, is hij haast niet meer bij kennis geweest en des avonds, na de HH. Sacramenten ontvangen te hebben, overleden.

Maandagmorgen wordt hij begraven. De lijkdienst heeft plaats om negen uur. Het zou mij een groote troost zijn, als u daarbij kon tegenwoordig wezen, om den doode, wien u zoo trouwe vriendschap heeft toegedragen, de laatste eer te bewijzen.

Verontschuldig de kortheid van dit schrijven. De pen valt mij uit de handen. Uw komst tegemoetziende, noem ik mij, met ware hoogachting en erkentelijkheid,

Uw diepbedroefde

Adolphine van Dongen.'

'God! God! dat arme kind!' riep de oude man uit en sloeg de handen voor de oogen. 'Ik moet er heen,' liet hij er na een wijl, uit zijn smartelijke overpeinzingen opschrikkend, op volgen, en poogde, uit zijn stoel opgestaan, eenige schreden door de kamer te doen. 'Ik moet er heen! 't Komt er niet op aan hoe.... Kijk het spoorboekje eens na; want ik dien al gauw te vertrekken!'

'Maar oom, u zal u doodmaken,' zei Robbert meewarig, terwijl hij tusschen de papieren op de schrijftafel scharrelde en er het spoorboekje van onder uit haalde.

'Kijk maar eens na, zeg ik je.... Ik m o e t er naar toe! Ik kan toch het kind niet aan haar lot overlaten.... Goeie God, wat kan het toch gauw met een mensch gedaan zijn! Verleden week om dezen tijd zitten we hier nog gezellig bij mekaar en nu staat hij boven aarde!'

Zenuwachtig bladerde de jonkman ondertusschen in het boekje.

'Hier heb ik 't al.... U moet... laat eens kijken... u zal den trein van 11.16 moeten nemen.... Maar u kan het onmogelijk doen.... u moet wel driemaal overstappen, en dat in uw positie!'

'Het m o e t ! Dan moet ik me maar laten oversjouwen. Laat Maartje gauw voor een rijtuig zorgen, en help mij intusschen 't een en ander inpakken.... Lieve God! wie had gedacht dat ik op mijn jaren nog zoo'n reis zou moeten maken!'

'U brengt het er nooit goed af, oom! En

verbeeld u, dat u daar ziek aankomt. Wat een overlast zou u de juffrouw aandoen, die toch al in zoon consternatie zit. Geloof me, u moet er van afzien.'

Moedeloos was de oude man weer in zijn stoel gezonken.

'Ik geloof dat je gelijk hebt, Robbert,' zei hij ten slotte berustend. 'Er was kans dat ze twee dooden te begraven hadden.... Ik ben nu al geen half mensch meer, alleen van de alteratie.... Weet je wat: daar schiet me iets te binnen. Ga jij, namens mij, te begraven en breng het meisje na afloop van de treurige plechtigheid naar hier.... Ze mag daar vooreerst niet alleen blijven: het kind heeft opbeuring en afleiding noodig.'

'Dat zal het beste zijn, oom,' hernam Robbert, het spoorboekje alvast bij zich stekend. 'Als u het goedvindt, dan ga ik nu maar aanstonds weg om eerst in Rotterdam kennis te geven van mijn reis.'

'Neen, ga nu niet in eens weg. Ik zal zelf wel een briefje aan je patroon schrijven, dat hij morgen intijds ontvangt. Blijf nu hier tot het tijd is om te vertrekken: dan kunnen we nog het een en ander bespreken... Mijn hoofd loopt om! Dat arme kind!'

En de anders nog zoo krasse oude man zonk als vernietigd achterover in zijn stoel.

III.

Het was een treurige reis, die Robbert Wierings zoo in der haast moest ondernemen. Half werktuiglijk had hij op het perron een krant gekocht, maar hij sloeg er geen oog in. Als wezenloos staarde hij voor zich, onophoudelijk bezig met het droevige doel van zijn tocht. Voortdurend stond hem het tooneel voor oogen, dat hem bij de aankomst op de plaats zijner bestemming wachtte.

De oude man, dien hij weinige dagen te voren, welgemoed naar het spoor had gebracht, op de lijkbaar; zijn jeugdige, bloeiende dochter verslagen en schreiend er naast; de verwanten, vrienden en bekenden er om heen, heel de akelige drukte van het sterfhuis zag hij al voor zich als in een benauwenden droom. Soms was het hem werkelijk of hij droomde; zoo plotseling en vreemd was alles in zijn werk gegaan, dat het maar een spel van zijn verbeelding scheen.

Het zwarte pak echter, dat hij in der haast op zijn kamer was gaan aantrekken, de rouwband, dien hij in een winkel om zijn zijden hoed had laten spelden, en de rouwhandschoenen, die hij daar in de gauwigheid had aangepast, riepen hem telkens onverbiddelijk tot de werkelijkheid terug: hij ging Phines vader begraven.

Hij huiverde als hij er aan dacht: hij voelde dien geheimen schrik, dat afgrijzen, hetwelk de jonkheid van nature bevangt bij de gedachte aan den dood. Maar het meest zag hij nog op tegen de ontmoeting met de troostelooze dochter; hij had zielsmedelijden met haar, maar hij voelde zich zoo onmachtig om iets tot haar troost bij te dragen, dat het hem bijna een brutaliteit toescheen, haar onder de oogen te durven komen.

Toch was het oogenblik daartoe, juist wijl hij het zoo vreesde, eerder gekomen dan hij dacht. Het was avond, toen hij op de stoep stond van het bescheiden buitenhuis, waarheen hij zich den weg had laten wijzen. Aarzelend trok hij de schel over en met een verlegen trilling in de stem maakte hij zich bekend aan de oude dienstbode, die opendeed.

Zij antwoordde fluisterend, als om de stilte van het verblijf des doods niet te storen. Een geheimzinnig gegons van stemmen klonk hem van uit het huis tegen, dof en

doodsch als kwam het uit een graf. Het waren de vrienden en buren, die bij het lijk den rozenkrans baden. De dienstbode achtte het niet gepast de juffrouw, die aan het gebed deelnam, daarvan af te roepen en vroeg of de bezoeker wilde wachten, dan of hij zich bij de biddenden wilde aansluiten.

Dit laatste achtte hij het beste, en hij volgde het oude mensch door de holle gang, maar spaarzaam door een petroleumlampje verlicht, naar een groot vertrek. Bij het licht van twee hooge waskaarsen, die aan weerszijden van een kruisbeeld brandden, aanschouwde hij in het midden de baar, overdekt met het zwarte kleed, waarop het groote witte kruis zich met scherpe blankheid afteekende. In het rond knielden een zestal gestalten, spookachtig wegdonkerend in de schemering; maar helder door het schijnsel der kaarsen verlicht, herkende hij vooraan het blonde hoofd van Phine, droef gebogen over den stoel, waartegen zij leunde. Zonder verder op te zien, zonk hij, naast de dienstbode, die hem was voorgegaan, op de knieën en mengde prevelend zijn stem met die der biddenden.

Toen de gebruikelijke gebeden geëindigd waren, stonden de gasten op, namen afscheid van de treurende dochter en verwijderden zich in stilte. Robbert Wierings hield zich in de schemering bescheiden op den achtergrond en sloeg met belangstelling het jonge meisje gade, dat daar in het zwarte rouwkleed, met bleek gelaat en licht gebogen hoofd aan het hoofdeinde der baar stond. Fantastisch door de waskaarsen beschenen, leek haar slanke gestalte een verschijning uit een andere wereld, een engel des grafs.

Was dat hetzelfde meisje, dat hij weinige dagen te voren gezien had, lachend, keuvelend met de rozen der jeugd op de wangen en den glans van blijden levenslust in de oogen? Toen had ze hem als een kind toegeschenen, argeloos en zorgeloos, een kind, waarmee men schertst en speelt, bekoord en meegesleept door zijn naïeve vroolijkheid. Dat kind was thans een jonkvrouw geworden, ernstig en ingetogen, zichtbaar ter prooi aan folterende smart, maar toch kalm en fier, als was zij zich bewust dat zij voortaan alleen zou hebben te staan in de wereld. Met den gullen lach en den blijden blos was al het kinderlijke uit haar gelaat verdwenen; in die weinige dagen had ze meer doorleefd dan anders in jaren; de smartelijke ervaringen, in die korte spanne tijds opgedaan, hadden haar gerijpt tot vrouw.

Met eerbied zag de jonkman tot haar op; hij voelde zich tegenover haar onbeduidend als een knaap en schoorvoetend trad hij op haar toe.

Zij herkende hem onmiddellijk.

‘Mijnheer Wierings!’ zei ze met een pijnlijk lachje van verrassing en stak hem haar hand toe, die hij respectueus drukte.

Hij stamelde eenige woorden van deelneming, eenvoudig, maar welsprekend door den toon van innig meegevoel, waarop ze werden geuit. Zij dankte met een zwijgende buiging en een herhaalden handdruk, die hem aanmoedigde.

‘Ik kom eigenlijk namens oom,’ ging hij voort, ‘die graag in persoon zou gekomen zijn om zijn ouden vriend de laatste eer te bewijzen. Maar zijn rhumatische pijnen, waarvan hij in de laatste dagen veel last heeft, maakten het hem onmogelijk. Toen heeft hij mij opgedragen, hem bij de begrafenis te vertegenwoordigen, en tevens u te verzoeken, na afloop van de treurige plechtigheid, op *Eben-Haezer* een beetje afleiding te komen zoeken, waaraan u wel behoefte zal hebben.’

‘Heeft mijnheer Wilkens dat gevraagd?’ viel het meisje hem in de rede en een straal van voldoening brak door de sombere wolk, die over haar gelaat hing. ‘Och! als pa dat had kunnen weten, wat zou het zijn doodstrijd hebben verlicht! De arme

man riep maar om zijn vriend Wilkens. Op hem was al zijn hoop gericht, als hij dacht hoe hij mij alleen in de wereld moest achterlaten.'

'En zeker zou oom van zijn kant niets vuriger gewenscht hebben dan zijn stervenden vriend op dat punt gerust te stellen. Ik durf u stellig verzekeren, dat u op hem rekenen kan als op een vader.'

'Ik heb het wel noodig!' zuchtte Phine, onwillekeurig een blik op de baar werpende; de tranen kwamen baar in de oogen, maar zij wischte die moedig af.

'Neem mij niet kwalijk, mijnheer Wierings,' dus verontschuldigde zij zich, 'dat mijn gemoed volschiet, als ik denk dat valer...' Zij kon den zin niet voleindigen, en bracht opnieuw den zakdoek voor de oogen. 'Ik moet u in de eerste plaats dank zeggen voor uw troostvolle boodschap. U kan niet gelooven wat een opbeuring het voor mij is in mijn verlatenheid, te vernemen hoe vaderlijk die goede mijnheer Wilkens aan mij denkt... Maar of ik zoo gauw al van zijn liefdevolle uitnoodiging gebruik zal kunnen maken, weet ik niet.... Er valt hier nog zooveel te beredderen, daar heeft u geen idee van...' En een diepe zucht ontsnapte aan haar bekommerd gemoed.

Op dat oogenblik deed zich een kuchje vernemen in de schemering en een persoon, die zich op den achtergrond gehouden had, trad naar voren.

'Kijk, is u nog hier, dokter?' vroeg Phine. 'Neem mij niet kwalijk, dat ik u heelemaal vergeten had. U is wel goed dat u, ondanks uw vele bezigheden, toch van avond nog gekomen is.'

'Ik ben immers niet onbescheiden?' vroeg de dorpsgeneesheer met een blik op den jonkman, wiens gesprek met het meisje hij stoorde.

'In 't minst niet, dokter. Integendeel ben ik u erkentelijk voor uw belangstelling.'

Zij stelde hem den jonkman voor en deelde hem in korte woorden de reden van zijn komst mede en de uitnoodiging, die hij, namens den heer Wilkens, voor haar had meegebracht.

'Maar ik zeg al,' voegde ze er bij, 'dat ik onmogelijk zoo gauw zal weg kunnen.'

'Lief kind, je moet zoo gauw mogelijk hiervandaan; je hebt het absoluut noodig.'

'Maar ik kan er hier toch zoo niet uitloopen?... Ik weet niet hoe het gaan moet!' En als radeloos schudde zij het bleeke hoofd.

'Hoor eens hier, Phine, je trekt er morgen zoo gauw mogelijk uit en bekommert je over niets. Dat komt van zelf wel terecht; daar zal ik wel voor zorgen.'

'O dokter, wat is u goed!.... Maar laten we daarover nog even op ons gemak in de huiskamer praten. Ik ben wel onbeleefd, dat ik u en mijnheer zoo lang hier laat staan. Nog een oogenblikje!....'

Zij wierp zich op de knieën voor de hjkbaar en boog het blonde hoofd op het witte kruis van het baarkleed, als om haar vader, die daaronder sluimerde, een 'goeden nacht' toe te fluisteren. De beide mannen bogen het hoofd en prevelden in stilte nog een laatste gebed. Daarop volgden zij het meisje naar de huiskamer om de noodige afspraken te maken voor den volgenden dag.

(*Wordt vervolgd.*)

Het huis Sandenburg.

Ons vaderland is niet bijzonder rijk aan oude kasteelen, althans niet aan zulke, die in den loop der eeuwen hun oorspronkelijke uitwendige gedaante behouden hebben. Wel zijn menigmaal de oude namen der trotsche burchten en ridderhofsteden van weleer bewaard gebleven, maar wat men ons onder dien naam aanwijst, herinnert in niets meer aan dat roemrijk verleden. Het is nu eens een vervallen toren, dan weer een eenvoudige boerenhoeve, een andermaal een modern buitengoed, wat wij te zien krijgen.

Wie er belang in stelt, dergelijke nauwelijks herkenbare overblijfselen uit den voortijd te zien en daarbij te droomen van de schitterende of strijdhaftige tooneelen, eenmaal afgespeeld op de plek, thans soms alleen nog door een historischen naam aangeduid, zal weinig aantrekkelijker streken in ons vaderland vinden dan de smalle strook gronds langs de Langbroekerwetering in de provincie Utrecht. Daar wijst men op betrekkelijk korten afstand nog een aantal bouwvallen van oude kasteelen aan.

Onder de voormalige burchten van den machtigen Stichtschen adel behoort het huis Sandenburg tot die weinige, welke althans hun oorspronkelijke bestemming nog behouden hebben, al zou hun tegenwoordig voorko-

Koning Arthur

O ridderlijke vorst der heldensage,
  Hoe straalt uw blank en smetteloos blazoen,
Den nacht der eeuwen door, nog te onzen dage
  Voor ieders oog, volheerlijk kampioen!

Rechtvaardig koning, onverwinlijk strijder,
  Hoogwijs regeerder, wie in Kerstenrijk
Kwam immer u, God lovende belijder,
  In riddereer en wapenroem gelijk?

Na harden strijd zou blijde vrede u dagen.
  Daar, statig als een zwane, nadert al
De boot, die u naar 't oord der rust komt dragen,
  Waar balsemkracht uw wonden heelen zal.

Op 't eiland, zoet omruischt van zomerzeeën,
  Vlijt teedre zorg u neer aan 't bloeiend strand,
En koninginnen, schoon als tooverfeeën,
  Verplegen u met liefdrijk zachte hand.

Een maagdenarm, van wit sameet omweven,
  Stil rijzende uit het meer, vertrouwde uw hand
Het heilig zwaard, dat nimmer werd geheven
  Dan tot der vromen schuts, der boozen schand.

Gij liet deemoedig in uw Tafelronde,
  't Bezit nastrevend der smaragden schaal,
Waar 't Bloed in vloot, dat afwascht 's werelds zonde,
  Het eergestoelt' den ridder van den Graal.

Eén slaakt den helm, waarvan het bloed uw oogen
  Bedruipt, en neemt uw hoofd in haren schoot.
Eén reikt den balsem; de andren, neergebogen
  Van deernis, schreien om uw heldendood.

Maar neen, niet sterven zult gij, eeuwig leven.
  Uw brekend oog weerglanst van wondren straal;
Want, in 't gewaad uit hemellicht geweven,
  Verschijnt u de engel met den heilgen Graal.

Eilaas! 't bleef ledig. Al uw dappren vielen
  Ten offer aan hun trouw en hoogen moed.
Eén restte er om aan 's meesters zij te knielen,
  Die neerlag, 't blank helmet geverfd van bloed.

Hem gaaft gij 't zwaard, ontzinkend aan uw vingren,
  Dat hij 't kleinood, hel flonkrend als een vlam,
In 't droevig murmlend meer terug zou slingren,
  Waar de arm in wit sameet het wedernam.

Ter plaatse, waar gij voor uws ridders oogen
  Verdweent, verrees een marmren grafgesteent.
Eens, zegt men, zult gij weer regeeren mogen
  En wordt uw Tafelronde opnieuw vereend.

O koning Arthur, zij de dag niet verre
   Dat weer de menschheid 't heerlijk ideaal
Der riddervroomheid nastreve als een sterre,
   Gelijk uw Tafelronde zocht den Graal.

J.R. VAN DER LANS.

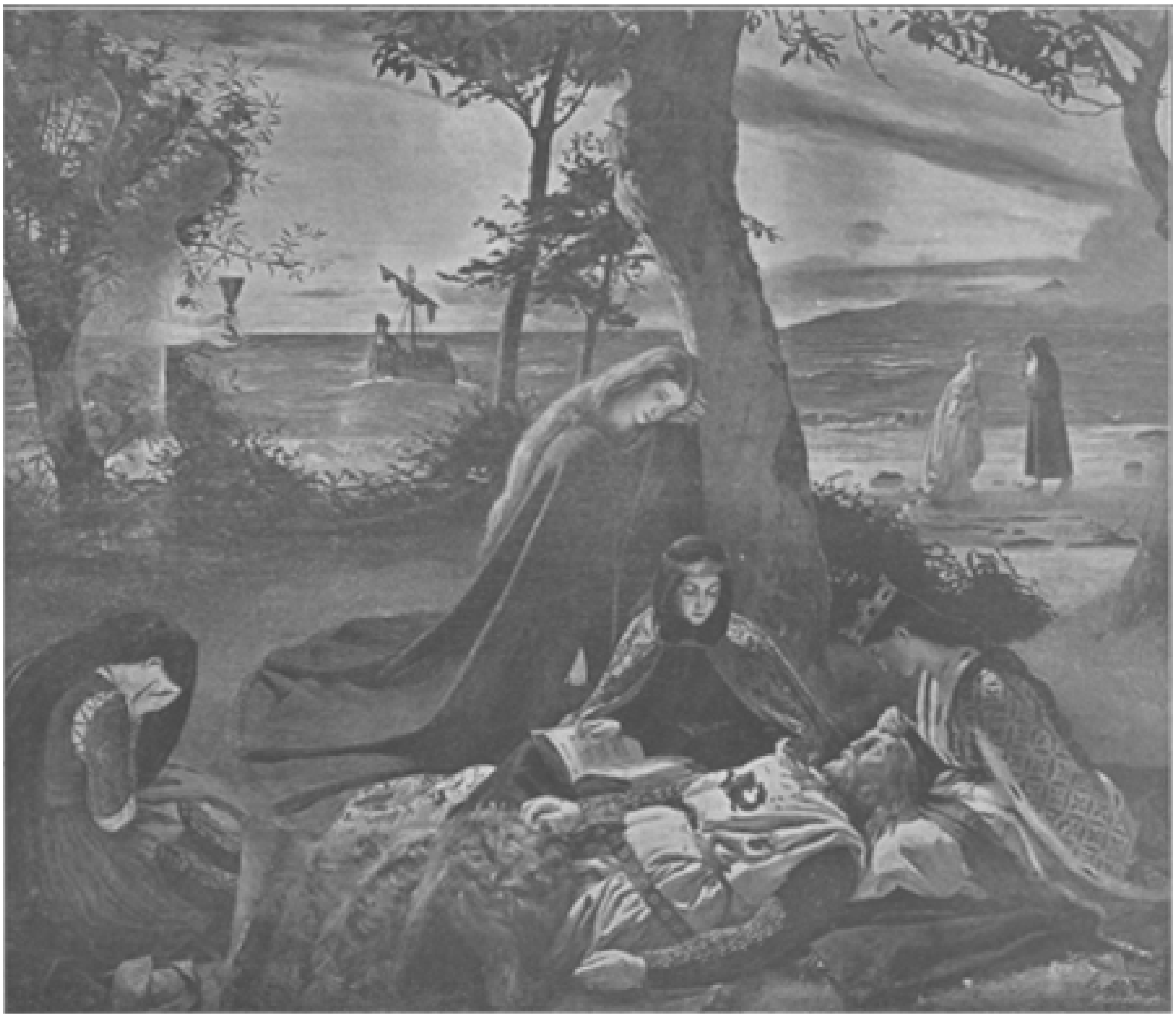

KONING ARTHURS DOOD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JAMES ARCHER, tentoongesteld op de bruikleen-verzameling van Guildhall 1894 en gereproduceerd met welwillende toestemming van den heer Abraham Haworth.

[Vervolg Het huis Sandenburg]

men in de verte niet doen vermoeden welk lang en grootsch verleden zij achter den rug hebben. Het tegenwoordige huis Sandenburg, ongeveer tien minuten van het dorp Neder-Langbroek, ter zijde van den Langbroekerdijk gelegen, maakt den indruk van een sinds kort aangelegde buitenplaats. Het huis is opgetrokken in den bouwtrant, dien koning Willem II hier uit Engeland invoerde en die tijdens zijn regeering zoo algemeen gewild was. Met zijn wit gepleisterde muren, zijn gekanteelde torens, zijn veranda's en balkons, ziet het er tegelijk vriendelijk en vorstelijk uit, gelijk het daar zijde van het voorplein de oranjerie en het koetshuis met de aangrenzende stallen. Al die gebouwen zijn in denzelfden Engelsch gothischen trant opgetrokken en verkeeren in uitmuntenden staat van onderhoud.

WERELDTENTOONSTELLING VAN ANTWERPEN., - Het Paviljoen van Delftsche nijverheid.

De tuinen achter oranjerie en koetshuis, ruim, sierlijk en doelmatig aangelegd, vormen een waren lusthof, en de uitgestrekte weiden rondom het kasteel, waaruit hier en daar keurig gevormde groepen van eiken of ander opgaand hout oprijzen, bieden de schilderachtigste afwisseling. In het geheel beslaan de onderhoorige landerijen van het tegenwoordige Sandenburg, meest bosch- en weiland, een opperligt verscholen in het dichte geboomte van het heerlijke park, omgeven van frissche gazons en kleurige bloembedden. Voor den wandelaar, die in deze bekoorlijke streek omzwerft, is het een aangename verrassing, op eens te midden van het welige groen

dat blanke kasteel met zijn sierlijke, aristocratische lijnen voor zijn oog te zien oprijzen. Het bestaat uit een zwaren, gekanteelden vierkanten toren met twee breede vleugels aan de voorzijde, met vijf kleinere torentjes omzet.

Van twee zijden is de vorstelijke behuizing te bereiken. De hoofdtoegang leidt van den vlakte van 700 hectaren.

Zooals Sandenburg zich op het oogenblik vertoont, mag het een schepping heeten van het adellijke geslacht der Van Lijndens, dat sedert het jaar 1792 in het bezit is van het aloude riddergoed, - meer bijzonder van den vermaarden staatsman graaf Van Lijnden van Sandenburg, wiens portret en levensschets wij op blz. 160 van den 19en jaargang gegeven hebben.

Deze liet in de jaren 1862 en 1863 tegen den zwaren toren, het eenige overblijfsel ten naastebij van de aloude ridderhofstad, een heel nieuw kasteel aanbouwen en tevens het park Langbroekerdijk over een fraaie leuningbrug met groot ijzeren hek aan hardsteenen palen tot het ruime voorplein, dat keurig op zijn Engelsch is aangelegd met sierhout, uitheemsche planten en een groote verscheidenheid van bloemen. De andere toegang, die van den grooten straatweg van Utrecht naar Arnhem, loopt langs bosschen, bouw- en weilanden, biedt op verschillende punten prachtige gezichten en loopt aan de achterzijde, ook door een ijzeren hek, op het voorplein uit. Onmiddellijk bij den hoofdingang heeft men de portierswoning en op onderling gelijken afstand verrijzen ter aanleggen, gelijk de bezoeker dat op het oogenblik bewondert. Sandenburg was het geliefkoosd verblijf van den ijverigen staatsman, die er zich, ook tijdens zijn herhaald ministerschap, geregeld van de drukkende beslommeringen van zijn ambt kwam verpoozen. In het jaar '85 is hij op 59jarigen leeftijd op zijn geliefd buitenverblijf overleden.

Hoe fraai Sandenburg in zijn moderne gedaante zich ook moge voordoen, toch zal de lezer, die het gravuurtje op blz. 134 beschouwt, het allicht betreuren dat de herbouwer de oude vormen niet meer geëerbiedigd heeft. Gelijk het huis zich daar vertoont met zijn hooge

trapgevels en vierkanten toren, omringd van de breede gracht, waarovpr de valbrug is geworpen, die van het ommuurde voorplein met zijn gebouwen naar het eigenlijke slot voert, roept het toch veel meer het eerbiedwaardig verleden voor den geest dan met het tegenwoordige, nieuwerwetsche buitengoed het geval kan zijn.

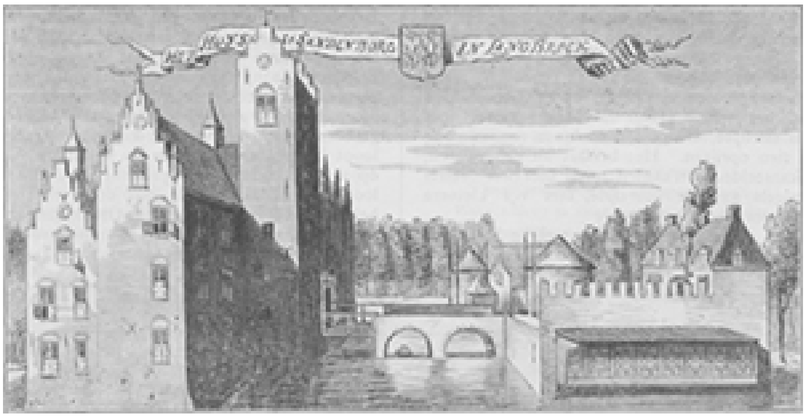

HET HUIS SANDENBURG IN DE VORIGE EEUW, NAAR EEN OUDE GRAVURE.

Die afbeelding dagteekent uit de vorige eeuw, maar de geschiedenis van het huis klimt veel verder op. Volgens de navorschingen van den heer W.B. Kronenburg, wien wij deze bijzonderheden danken, moet de oorsprong van Sauden burg gezocht worden omstreeks het jaar 1300, het tijdstip waarop de meeste oude geslachten en kasteelen hun geschiedenis aanvangen. Daar het wapen bestaat uit drie gouden arenden op een azuren veld, wordt door genoemden oudheidvorscher aangenomen, dat de stichter waarschijnlijk uit het geslacht der Procissen was.

In den *Tegenwoordigen Staat der Vereenigde Nederlanden* wordt ten onrechte vermeld, dat het riddergoed leenroerig is geweest aan het Domkapittel van Utrecht, want niet in de leenregisters van het Domkapittel, maar in die van de Domproosdij komt het voor.

Van degenen, wier naam aan Sandenburg verbonden is geweest, wordt het eerst genoemd Jan van Zijll, dan Gerrit van Eck, die het in 1402 afstond aan Steven de Ridder, in wiens geslacht het een eeuw lang gebleven is. Deze familie, die den titel van baron voerde, schijnt destijds tot de voornaamste geslachten van den Stichtschen adel behoord te hebben.

Vervolgens ging Sandenburg over in handen van het oud adellijk geslacht van Borre van Amerongen, dat het meer dan anderhalve eeuw bezeten heeft, tot het eindelijk op het laatst der vorige eeuw, gelijk wij gezien hebben, in het bezit kwam der Van Lijndens, een geslacht dat vele eeuwen in Nederland en aangrenzende landen heeft gebloeid en volgens Willem Vien, den Egmondschen monnik en kroniekschrijver, afstamt van graaf Arnold van Aspremont, die in 1096 met zijn neef Godfried van Bouillon naar het Heilig Land toog en deelnam aan de inneming van Jerusalem.

De konijnenplaag in Australië.

De kennis, die wij van het vijfde werelddeel hebben, is over het algemeen nogal beperkt. Wie er niet toevallig familie of bekenden heeft wonen, van wie hij nu en dan eenige bijzonderheden omirent land en volk verneemt, of wie niet door het een

of ander wetenschappelijk of handelsbelang tot dat afgelegen vastland wordt getrokken, heeft weinig aanleiding er zich om te bekommeren. Men stelt het zich dan ook gewoonlijk voor als een groote, waterlooze woestijn, alleen aan den Zuid- en Oostrand schaars bevolkt, met hoogstens hier en daar een enkele stad van beteekenis. En de bevolking, wier kern door een voormalige misdadigerskolonie werd gevormd, ziet men allicht ook voor niet veel bijzonders aan.

Deze voorstellingen nu stemmen met de werkelijkheid al zeer weinig overeen. Het thans ontgonnen land behoort tot de vruchtbaarste van de wereld; boringen leveren op verschillende punten overvloed van water op; het klimaat is, met name in het westen en zuiden, uiterst gunstig, en de vlijtige bevolking, een ronde vier millioen zielen, brengt meer voort en voert meer uit dan eenige andere van denzelfden omvang in de heele wereld. Van de onschatbare waarde aan goud, wol, koren en vleesch trekt Engeland natuurlijk het meeste profijt. Het moederland laat zich door zijn kinderen, de koloniën, heel bedaard onderhouden, al kunnen deze daardoor niet tot hun volle krachtsontwikkeling komen.

Ook met Duitschland staat Australië in druk verkeer: geregelde stoombootlijnen verbinden Adelaide, Melbourne en Sydney met de groote Duitsche havens, en onder de *farmer*-bevolking telt men niet minder dan 30.000 Duitschers, die zich, zooals bijna overal, dicht bij elkaar aangesloten houden en in taal en gewoonten hun oud vaderland trouw gebleven zijn.

Deze *farmers* nu hebben alle gelegenheid om Australië ook van de schaduwzijde te leeren kennen: want ook daar bloeien allesbehalve rozen zonder doornen. Overmatige, langdurige hitte wisselt dikwijls af met plotselinge geweldige plasregens, die op wolkbreuken lijken en schromelijke verwoestingen aanrichten; musschen en vliegende vossen (een soort vleermuizen) plunderen in ontelbare scharen de wijnbergen en oofttuinen; mieren vertoonen zich soms in zulke ontzaglijke menigte dat de kolonist wel verplicht is, huis en hof voor ze te ruimen en in geen jaren aan terugkeer kan denken. De Australische inboorling is daarbij de gezworen vijand van elken blanke; in hinderlaag loert hij op zijn niets vermoedend slachtoffer en treft zijn prooi met nooit missende zekerheid.

Maar al deze onaangenaamheden zinken in het niet bij de schrikkelijke plaag, die het land sedert eenige jaren teistert ten gevolge der ontzettende vermenigvuldiging van de wilde konijnen.

Bij millioenen bevolkt dit knaagdier op het oogenblik het grootste deel der bloeiendste koloniën: Victoria, Nieuw Zuid-Wales en Queensland. Vruchtbare landstreken, die honderd-duizenden vlijtige landbouwers en veefokkers konden voeden, vormen thans een onmetelijken konijnenloop, die nog voortdurend grooter wordt. Schapenfokkerijen, die vroeger kudden van over de honderdduizend schapen telden, mogen thans blij zijn als ze er nog een tiende part van bezitten; de *squatters* (veefokkers) moeten het veld ruimen en ieder jaar gaan ontelbare nijvere lui daarbij ten onder.

Het Australische konijn is klein, grauwbruin gekleurd en bereikt een leeftijd van acht tot tien jaren. Het is bijzonder fijn van reuk, en graaft zijn holen het liefst aan de oevers van rivieren en moerassen, doch zoekt ook zandheuvels en boschjes op en vindt een gelief koosd schuiloord in de *mallee-scrubs,* waarmee in Victoria alleen van tien tot twaalf millioen *acres* bezet zijn. (De *mallee-scrub* is een dwergachtige, bij den grond kruipende soort gomboom; de stam heeft maar enkele duimen doorsnee en is van geringe hoogte; de zweepvormige wortel is buitengewoon hard.)

In bewoonde streken verlaten de konijnen hun schuilhoek pas na zonsondergang, want hun vreesachtigheid, inzonderheid voor honden, is grenzenloos. Worden zij door honden nagezeten, dan zwemmen zij rivieren over en beklauteren zelfs boomen van vier tot vijf meters. Waar zij echter aan geen vervolging blootstaan, zitten ze voor den ingang van hun holen en laten voetgangers en wagens bedaard passeeren, ja zij leggen zich soms, om beschutting voor de zonnestralen te vinden, in de schaduw der schapen ter ruste.

Hebben zij het gras tot op den wortel, de boomstammen tot op het hout afgeknaagd, dan woelen zij nog de aarde om, ten einde alles te verslinden wat voor hen maar genietbaar is. Twee jaren zijn voor de onverzadelijke knabbelaars voldoende om welige weilanden in woestenijen te veranderen, zoodat men op het oogenblik honderden kilometers ver reizen kan zonder eenig spoor van plantengroei te vinden. De afgestorven boomen strekken hun kale takken ten hemel, de bodem is overal met geraamten van schapen en lijken van konijnen overdekt en heele zwermen van raven fladderen over deze doodsche velden; verlaten woningen van *squatters* voltooien het beeld der verwoesting.

Worden de konijnen door den honger geplaagd, dan dringen ze zelfs de steden binnen. Zoo werd in Juni van het vorig jaar Wilcannia, een stad van 1500 inwoners, plotseling door de uitgerammelde dieren overvallen. Onder de houten huizen, die naar Australischen trant op palen gebouwd zijn, legden zij hun holen aan en des morgens vond men ze bij hoopen voor de gaten zitten. De kinderen verjagen ze door ze met steenen te gooien; de winkeliers zijn genoodzaakt menschen en honden te gebruiken om hun magazijnen tegen de indringers te beschermen; er ontstaat een regelmatige verdedigings- en verdelgingsoorlog, en de stad moet een bijzonderen wagendienst inrichten om de lijken der gedoode konijnen buiten de muren te brengen. In een biad van Sydney was onlangs te lezen, dat kort te voren in de stad Labar de godsdienstoefening op Zondag moest achterwege blijven, daar de lucht van de doode konijnen, die onder den vloer van de kerk lagen te verrotten, niet te verdragen was.

Tot het jaar 1871 behoorden de konijnen, die een paar jaar te voren uit Europa waren ingevoerd, nog tot het wild, dat een bepaalden tijd van het jaar bij de wet werd beschermd; in 1874 werd de jacht al voor het heele jaar opengesteld. Eerst in 1878 begonnen de overheden premiën uit te loven voor het schieten van konijnen en in 1883 werd door de Kamers van Nieuw-Zuid-Wales het besluit aangenomen, op Staatskosten de totale uitroeiing dier lastige knaagdieren te ondernemen en een bijzonderen dienst voor dat vernielingswerk in te richten. In de eerste drie volgende jaren betaalde de staatskas al de som van vijf en een half millioen gulden aan de aangestelde *rabbiters* of konijnendooders, maar het hielp al bitter weinig. De plaag nam ondanks alle maatregelen hand over hand toe en zoo besloot dan in Augustus 1887 de regeering met goedvinden van het parlement een som van 300.000 gulden als premie uit te loven voor de ontdekking van een middel, waardoor de konijnen voorgoed konden worden uitgeroeid. Dat sommetje is nog altijd te verdienen.

Wel werd in 1870 een nieuwe ‘Konijnenwet’ aangenomen, maar ten gevolge van de ontzaglijke kosten kon zij niet tot uitvoering komen, en zoo bleef dus den grondeigenaren niets anders over dan zich zelven te heipen. Zij omringden hun landerijen met ‘konijnenzekere’ omheiningen van dicht gevlochten ijzerdraad, die ongeveer een meter hoog zijn en een decimeter diep in den grond gaan. Maar langs die heiningen stierven de konijnen bij millioenen en hun lijken vormden wallen, waarvan weer andere gebruik maakten om over de schuttingen te komen. Dikwijls moest daarom op zekeren afstand een tweede heining, evenwijdig met de eerste worden opgericht.

Tusschen de koloniën Nieuw Zuid-Wales en Zuid-Australië staat zoo'n soort Chineesche muur van ijzerdraad ter lengte van 518 kilometer, waarvan de kosten niet minder dan een groote 370.000 gulden beloopen hebben. Enkele van den staat aangestelde opzichters houden daarover het toezicht en waken voor zijn instandhouding.

Andere middelen tot vernietiging van den vijand zocht men in vergiften als rottekruit en strychnine. Daarmee vergiftigt men in tijden van droogte de opzettelijk daartoe aangebrachte waterbakjes, waaraan de konijnen komen drinken; en de gevallen zijn niet zeldzaam, dat men des morgens 10000 en meer lijken in het rond vindt opgehoopt. Of men doopt takken, die men van de bladeren beroofd heeft, in strychnine-deeg en steekt die in den grond. Elk van die takken brengt vijf tot tien konijnen om het leven.

Om hun schuilhoeken in de *mallee-scrub* te bereiken, heeft men dat gewas met ontzaglijke walsen platgerold en daardoor al wat er levends in school verpletterd. Die verdelgingsmiddelen zijn inderdaad barbaarsch, maar... noodzakelijk; want het geldt hier een wanhopigen strijd om het bestaan tusschen mensch en dier.

Ook de pogingen in den geest van Pasteur ondernomen om den dieren door inenting een doodelijke aanstekelijke ziekte te bezorgen, waardoor zij moeten uitsterven, gelijk dat in Griekenland met de muizen gelukt is, zijn tot dusver vruchteloos gebleven. Intusschen hoeit de moed niet opgegeven te worden, dat de schrikkelijke plaag, waaronder duizenden nijvere landlieden zwaar te lijden hebben, eindelijk en ten laatste toch zal bedwongen worden; maar dat kan alleen gebeuren, wanneer al de koloniën van Australië zich tot gemeenschappelijke maatregelen vereenigen en - daaraan heeft het tot dusver altijd nog gehaperd.

Bij de Platen.

Keizer Wilhelm aan boord der ‘Hohenzollern.’ -

In vroegere eeuwen zochten koningen en ridders hun uitspanning in het edele tornooi of steekspel, maar in de negentiende eeuw stellen zij zich met een heel wat minder ridderlijke soort van sport tevreden, en zelfs de Duitsche keizer acht het niet beneden zich, persoonlijk aan zeilwedstrijden deel te nemen.

Tot dusver waren de regatta's in Duitschland onbekend, maar nauwelijks had Wilhelm II ze in het land van zijn grootmoeder, koningin Victoria, leeren kennen en ze zelf met zijn jacht *Meteor* meegemaakt, of hij bracht die mode naar zijn eigen rijk over. Naijverig op den roem van Cowes, dat tot dusver bij zijn jaarlijksche zeilwedstrijden de voornaamste liefhebbers van Europa tegenwoordig had gezien,

besloot de keizer, dat de daarvoor uitstekend gelegen haven Kiel haar Engelsche mededingster zou op zij streven en zoo mogelijk overvleugelen. Of dit zoo gemakkelijk zal gaan is een andere vraag, want den Engelschen zit het roeien en zeilen in het bloed, maar in alle geval heeft de keizer met zijn eerste proefneming succes gehad, daar de regatta te Kiel veel deelnemers en veel bekijks had. Ook persoonlijk succes had de keizer hierbij, daar zijn jacht, de *Meteor,* waarop ook de keizerin gedurende den wedstrijd had plaats genomen, het eerst aankwam.

Van geheel andere constructie dan de *Meteor* is natuurlijk het jacht *Hohenzollern,* waarmee Wilhelm II zijn zeereizen aflegt. Want nog altijd blijft de keizer een eerste liefhebber van reizen, zoodat hij denkelijk nog wel lang als de *Reise-Kaiser* bekend zal staan, in tegenstelling met zijn vader, die de *weise Kaiser,* en zijn grootvader, die de *greise Kaiser* genoemd wordt.

het huis sandenburg in zijn tegknwoordigen staat, naar een photographie.

Hoe het ook zij, de *Hohenzollern,* waarmee Wilhelm ook dezen zomer van Kiel uit de reis naar Noorwegen aanvaardde, is een echt vorstelijk ingericht schip.

Aan stuurboordzijde van het jacht liggen de vertrekken des keizers, die er deftig, vriendelijk en geriefelijk uitzien. Vooral is dit het geval met zijn werkvertrek, waarin de gravure op onze eerste pagina den jongen vorst voorstelt. Electrische telegrafen voeren van de werktafel naar alle hoeken van het schip, terwijl aan de wanden der kajuit instrumenten zijn aangebracht, die den keizer omtrent de snelheid van het schip enz. voortdurend op de hoogte houden. Rechts van de werktafel bevindt zich aan den buitenwand een fauteuil met gebloemd licht overtrek en daarvoor een ronde tafel met eerige stoelen. De wanden prijken met kleine aquarellen en schilderstukjes van bekende marine-schilders, en op zijn schrijftafel staan in een bonte rij photographieën van de keizerin en van de keizerlijke familie, alsmede van de koningin van Engeland. Bijzettafeltjes aan de wanden bevatten werken over marine-literatuur, terwijl een kistje met fijne Havana-sigaren al evenmin ontbreekt.

Achter de werkkamer ligt het slaapvertrek des keizers, hoogst eenvoudig, maar degelijk en deftig. Meer naar voren, dus vóór het werkvertrek, ligt de blauwe ontvangstsalon, die de heele breedte van het schip in beslag neemt. De inrichting is blauw met zilver, en de overtrekken der glanzende meubels zijn van gebloemde zijde. Een pianino siert den salon, die een prettigen en gezelligen indruk maakt. De vertrekken der keizerin aan bakboordzijde en de eetzaal, die onder het promenadedek

ligt, zijn op dezelfde manier ingericht. Al de vertrekken op het keizerlijk jacht worden, als het donker is, electrisch verlicht.

Koning Arthurs dood.

- De aloude Arthursage, die onze vaderen eeuwenlang heeft geboeid, trekt meer en meer de aandacht der hedendaagsche kunstwereld. Dichters en schilders ontleenen er de motieven aan voor hoogst aantrekkelijke scheppingen, die een welkome afwisseling bieden na al het realisme, wat wij in den laatsten tijd op kunstgebied hebben aanschouwd.

In den 24en Jaargang reeds hebben wij, naar aanleiding der fraaie schilderij 'Koning Arthurs laatste tocht,' op blz. 225 gereproduceerd, de aandacht gevestigd op die herleefde belangstelling in de middeleeuwsche sage. Een nieuw bewijs daarvan zien wij in de prachtige schilderij van James Archer, op blz. 132 weergegeven en voorstellende koning Arthurs dood.

Tot toelichting dezer treffende voorstelling meenen wij nog even in hoofdtrekken de sage in herinnering te moeten brengen. Koning Arthur, in vclksliederen en verhalen als het toonbeeld van een edel en rechtvaardig vorst gehuldigd, zag zich verplicht een bijna voortdurenden strijd te voeren tegen onverzoenlijke vijanden. Op het laatst van zijn leven moest hij zijn neef Mordred den oorlog aandoen om zijn gemalin, de schoone Ginevra, tegenover haar lasteraars te wreken. Had hij reeds bij vroegere wapenfeiten velen zijner trouwe ridderschaar zien vallen, in dezen laatsten strijd bezweken ze allen, op één na. De ridders van koning Arthur vormden de zoogenaamde Tafelronde, een ridderorde, wier leden zich hoofdzakelijk ten doel stelden het opsporen van den Heiligen Graal, dat is de kelk of tafelbeker, uit een enkel edelgesteente gesneden, die volgens de overlevering den Zaligmaker zou gediend hebben bij het heilig Avondmaal, of waarin, volgens een andere lezing, door Jozef van Arimathea onder het kruis het bloed van den stervenden Verlosser zou zijn opgevangen. Het bezit van dit kostbare vat werd beschouwd als het onderpand van herneischen zegen, geluk en grootheid voor het gansche land. In het ridderlijk gezelschap der Tafelronde, door koning Arthur ingesteld, bleet altijd een eereplaats open voor den ridder van den Heiligen Graal, dat is den gelukkige, die den vurig begeerden schat zou aanbrengen. Die plaats werd echter nimmer bezet.

Toen nu koning Arthur in zijn laatsten strijd al zijn getrouwen om zich had zien vallen en zelf, doodelijk gewond, zijn eindevoelde naderen, gebood hij den eenigovergeblevene zijner ridders het onverwinnelijke zwaard, dat hem in zoovele gevechten gediend had, in het naaste meer te werpen. Dat zwaard was hem namelijk eenmaal van uit dat meer toegereikt door een geheimzinnigen maagdelijken arm, met wit fluweel omhuld. De ridder, Bedivere met name, slingerde. op 's konings bevel, dat zwaard in het water terug, waaruit weer de wondervolle arm oprees, die het aangreep, tot driemaal rondzwaaide en er mee in de diepte verdween.

Daarop naderde er een geheimzinnige boot, bemand met spookachtige gestalten, die den stervenden koning opnamen, weemoedig nagestaard door zijn trouwen Bedivere. Die boot bracht den koning naar het eiland Avilion, waar het altijd zomer was en waar de koning van zijn wonden zou genezen. Hij werd er verpleegd door koninginnen met gouden kronen op het hoofd.

Dit moment heeft de schilder James Archer tot onderwerp gekozen van zijn bewonderenswaardig tafereel. Wij zien daar de koninginnen zich liefdevol neerbuigen

over den stervenden vorst om zijn wonden te reinigen en met heelenden balsem te zalven, volgens

voorschriften, die een harer uit een boek schijnt te putten. De stervende wordt in zijn laatste ure bemoedigd door de verschijning van den engel met den heiligen Graal, naar welks bezit hij tijdens zijn leven zoo vurig heeft gehaakt. Op den achtergrond zien wij de boot wegvaren, die hem op het eiland gebracht heeft.

WERELDTENTOONSTELLING VAN ANTWERPEN.
'In de stad Frankfort.'

De schilder behoort blijkbaar tot de zoogenaamde p r a e r a f a ë l i t i s c h e school, welke in den laatsten tijd zooveel van zich doet spreken en die in de kunst tot de traditiën der primitieven, dat zijn de oude christelijke meesters vóór Rafael, wil terugkeeren. De schilderij van Archer is ongetwijfeld een der gelukkigste proeven van dat belangwekkende streven, hetwelk hier in het ideale der voorstelling, het treffende der uitdrukking en de zorgvuldigheid van uitvoering bijzonder sprekend aan den dag treedt.

Wereldtentoonstelling van Antwerpen, Paviljoen van Delftsche Nijverheid. -

Wellicht denkt de lezer misschien hier op de eerste plaats aan het vermaarde Delftsche aardewerk, doch een vluchtige blik op onzegravure zal hem aanstonds overtuigen dat dit artikel in het paviljoen niet te vinden is: de talrijke opschriften zeggen het duidelijk genoeg. Voor den belangstellenden lezer geven wij hier de opsomming der exposeerende firma's: de Nederlandsche Gisten Spiritusfabriek, Nederlandsche Oliefabriek, Lijm-en Gelatinefabriek, Van Marken's Drukkerijvennootschap,

Vennootschap Gemeenschappelijk Eigendom; bij deze tentoonstelling heeft zich nog aangesloten de Parfumerie Maison Neuve, firma Suringar en Co.

Eerstgenoemde firma's werken met een gezamenlijk kapitaal van f 2.600.000, en een vast personeel van 648 man. In 1893 werd aan loonen uitbetaald f 575.000, terwijl de omzet bedroeg f 4.755.000 en 208 millioen kilo's grondstoffen, kolen en producten.

Een kijkje in het paviljoen doet ons, al zijn we leek op het gebied van veekoek, gist, spiritus enz., toch verbaasd staan over de volledigheid der inzending; grondstoffen en fabrikaat zijn hier ruim voorhanden en vergelijkende tabellen van het gehalte der verschillende producten zijn voor de kenners van groot belang.

Zoodra men het gebouwtje binnentreedt, krijgt men een beeld te zien van het Agneta-park te Delft met zijn verschillende gebouwen en arbeiderswoningen, die een hoogen dunk geven van hetgeen hier in het belang van den werkman wordt gedaan. Geen wonder, dat het paviljoen zooveel bezoekers trekt; de Nederlander gaat er heen uit belangstelling in de vaderlandsche nijverheid en ook vele vreemdelingen laten het paviljoen niet onbezocht. Maar vooral hij, die belang heeft bij de fabricage van gist en spiritus, veekoek en spoeling, van fijne slaolie, gelatine enz., enz., moet er heengaan; niet alleen zal hij degelijke producten zien, maar ook alle gewenschte inlichtingen zullen hem met de meeste vriendelijkheid en bereidwilligheid worden verstrekt.

'IN DE STAD FRANKFORT,' is het opschrift van het oud-Duitsche huisje onzer gravure, dat een sieraad is in de tuinen der tentoonstelling. Iemand, die nog ionge oogen heeft, kan op de gravure rechts boven den ingang lezen: 'Bindings Brauerei Gesellschaft, Frankturt am Main' en links daarvan: 'Heinrich Bauer, Wurstfabrik.' insgelijks te Frankfort.

Bier en worst, twee Duitsche producten in deze oud-Duitsche herberg! Jammer dat er nog geen zuurkool bij geannonceerd staat; maar bier en worst is eigenlijk voldoende: hongerigen en dorstigen vinden er beiden van hun gading. En wat wil een vermoeid Duitsch mensch nog meer hebben dan een heerlijk schuimend glas Duitsch bier en bij zijn broodje een geurig eind worst? Maar niet alleen voor de Duitschers is dit huis op de Antwerpsche tentoonstelling gezet, neen iedereen wordt tot een bezoek uitgenoodigd. Daarom lezers, die de tentoonstelling nog gaat bezoeken, loopt eerst uw tong uit uw keel, en gaat dan *zur Stadt Frankfurt,* en gij zult een loflied zingen op de Frankforter worst en op het bier van Binding's brouwerij.

Het park van Antwerpen.

- Een wereldtentoonstelling, met name die van Antwerpen, is eigenlijk een heel plezierig ding, machtig plezierig, zeggen veel menschen. Hoevelen er nu precies heengaan om de tentoonstelling, is erg moeilijk te zeggen; een groote aantrekkelijkheid voor de meesten is het internationaal gewoel, het dooreenwriemelen van alle mogelijke volken, de wereldherrie, als wij het zoo mogen noemen. In elk geval trekt ze duizenden bezoekers, en als 's avonds om elfuur de groote klok begint te luiden, dan verdringt zich de menigte naar de uitgangen, dan wordt er storm geloopen en gevochten om in de trams te komen en de duizenden verspreiden zich in alle richtingen door de Scheldestad, om een welverdiende rust te gaan zoeken - jawel, dat komt later.

Den anderen morgen rijden of slenteren ze bij honderden langs de prachtige kaden of gaan wat frissche lucht happen in het park.

Vooral het park van Antwerpen noodigt uit tot een heerlijk uurtje rust te midden van van natuurschoon, dat door de kunst veredeld, niet bedorven is. Schoone wandelwegen slingeren door velerhande geboomte en bloeiende struiken, en talrijke rustbanken geven den vermoeiden wandelaar (op onze plaat een slaperig soldaatje) de gelegenheid om zijn moede beenen uit te strekken.

Het park werd in 1867 aangelegd door den architect Keilig en in 1869 voltooid; het beslaat een oppervlakte van 12 hectaren.

Een der schoonste gezichtspunten heeft men van de hangende brug, die op een hoogte van 13 meters over den grooten vijver geworpen is en de rotsen aan weerszijden verbindt. Aan den eenen kant ziet men de laatste lanen van het park, waarboven de ranke torens der Sint-Jozefskerk zich hoog in de lucht verheffen; aan de andere zijde overziet het oog den vijver in zijn volle breedte en diep beneden zich, over het golvend terrein, de kronkelende wandelpaden, die zich tusschen het donker geboomte verliezen.

Al munt het park van Antwerpen niet uit door groote uitgestrektheid, zijn ligging te midden der stad geeft het weer een groot voordeel boven de wandelplaatsen in verschillende groote steden.

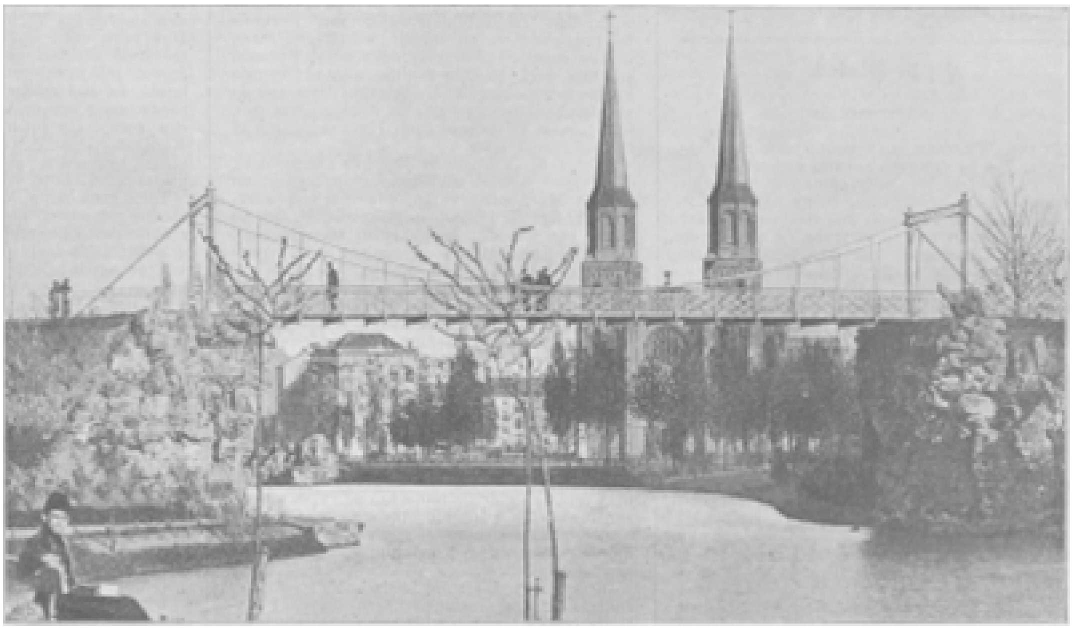

HET PARK VAN ANTWERPEN.

[Nummer 18]

Professor J.V. de Groot.

S. Theol. Mag.

PROFESSOR J.V. DE GROOT.

Bij de algemeene belangstelling, die het oprichten van een leerstoel voor Thomistische Philosophie, in het land gewekt heeft, meenden wij onzen lezers der *Belgische Illustratie* een genoegen te bereiden door het aanbieden van eenige biographische bijzonderheden als bijschrift tot de afbeelding van Prof. J.V. de Groot.

De titularis werd den 4^{en} Juli 1848 te Schiedam geboren; zijn gymnasiale studiën volbracht hij op het St.-Dominicus-College der Paters Predikheeren te Nijmegen. De onvermoeibare zucht tot degelijken arbeid, die hem eigen zou blijken in zijn

priesterlijk leven, deed zich toen reeds gissen en werd door de zorgzame en begeesterende leiding van den Eerw. Pater Koors krachtig ontwikkeld. Volle levenskracht ontving daar de kiem voor het poëtisch schoone, zoodat noch de latere jaren, noch de meer afgetrokken studiën van wijsbegeerte en godgeleerdheid, de liefde tot de letteren zou dooven. Vondel en Dante vooral waren en bleven hem de geliefde dichters bij uitnemendheid; bij hen vond hij:

> 't Gevoel, de hooge Godsvereering,
> Die niets dan poëzie in hoogsten uitdruk is.'

Aan die liefde tot Vondel dankte later de literarische studie: 'Vondel en zijne Bespiegelingen over Godt en Godtsdienst' haar ontstaan: de keuze van dit dydactisch poëm, de wijsgeerige weg, dien deze beschouwingen betreden, duidden reeds toen de philosophische richting aan, die zijn studiën later bij voorkeur zouden inslaan. Bij het verschijnen werd deze verklaring van Vondels leerdicht in het bijzonder door Prof. Alberdingk Thijm hoopvol begroet. Hij kondigde in zijn *Bulletin Périodique* het werk aldus aan:

'De geleerde en beminnelijke pater Dominicaan J.V. de Groot, een nog jeugdig schrijver die hooge verwachtingen doet koesteren, heeft in onze *Revue* een aanvang gemaakt met een reeks studiën over het groote leerdicht van Vondel. De Eerw. Pater bewijst een grooten dienst aan 's dichters vrienden, door onder het volk de schoone denkbeelden te verbreiden, verstrooid in dichtstukken, die soms wat te wijdloopig zijn om lezers te vinden.[1)]

Na met groote vrucht zijne *humaniora* aan bovengenoemd college te hebben voleindigd, trad Johannes de Groot in Sept. 1866 in het convent der EE. PP. Dominicanen te Huisen; tot kloosternaam koos hij zich dien van Vincentius, tot aandenken aan den E.P. Vincentius, van Ewijk.

Gedurende het proefjaar mocht het schijnen, als zou de zwakke gezondheid van den vurigen kloosterling niet bestand zijn tegen de verplichtingen van den kloosterregel; later bleek die vrees ongegrond en kon hij zich in Sept. 1867 door zijne geloften aan de Orde verbinden. Dit noviciaat volbracht hij, geleid door den Eerw. Pater A.M. Joosten, thans titulair bisschop van Marciana en vicaris apostolicus van Curaçao.

Eenige jaren nadien werd hij aangesteld tot het vormen van jongelieden voor den priesterstand aan hetzelfde College, waar ook hij de eerste stappen naar de wetenschap had gezet. Zijn degelijk, vormend onderricht, zijn opgewekte omgang met zijne discipelen, de behaaglijke vorm, waarin hij zijn lessen kleedde, wonnen hem het hart zijner leerlingen, gelijk zij hem later de vriend zouden doen zijn der velen, die zich aan zijn zorgen toevertrouwden.

Aan deze Latijnsche school bleef hij na zijn priesterwijding (1873) verbonden tot 1877; hij doceerde tevens van 1875 tot heden zijn jeugdigen ordebroeders beurtelings dogmatiek, kerkgeschiedenis en *philosophia religionis*.

Toen reeds ving hij aan met de sinds niet meer onderbroken reeks zijner lessen, steunend op de Thomistische philosophie, wier logische kracht hij deed gevoelen ook voor de strijd-

1) Le savant et aimable père Dominicain, le Frère J.V. de Groot, jeune auteur, qui donne de hautes espérances, a commencé dans notre Revue la publication d'un

vragen van den dag, ook voor den breederen omvang en voor de belangrijke wijzigingen, die de empirische wetenschap heeft verkregen. En niet in nauwe grenzen werd dit studieveld omsloten, maar als ware leerling der scholastiek hield hij, op het voorbeeld van haar grooten meester St. Thomas van Aquino, het oog gericht ook op de wetenschap buiten de katholieke Kerk; hetzij om ook door haar de waarheid der Kerkleer schitterend te zien bevestigd, of om te staven, dat ook hier de tegenspraak tusschen de zekere gegevens der moderne scientie en het katholiek geloof slechts in schijn bestond.

Als rijpe vrucht dier volhardende studie schonk de titularis aan de wetenschappelijke wereld zijn spoedig daarna herdrukte: *Summa Apologetica de Ecclesia catholica ad mentem S. Thomae Aquinatis*.

Reeds zeer spoedig, na het verschijnen van dit uitstekend studiewerk, werden de breede philosophische grondslag, de logische volgorde en ontwikkeling, door buitenlandsche geleerden vooral, ten volle gewaardeerd.

Vroeger was van zijn hand verschenen een beschouwend overzicht der Kerkgeschiedenis onder den titel ‘De Pausen en de Christelijke Beschaving.’

In Juni van 't jaar 1878 verkreeg hij, na het verdedigen eener reeks theologische en philosophische stellingen, den graad van: *Lector S. Theologiae*, welke titel gelijkstaat met dien van: *doctor theologiae*, voor leden buiten die orde. Na gedurende den verplichten tijd (zeven jaren) aan zijne jonge ordebroeders te hebben gedoceerd, maakte hij te Rome zijn *examen ad gradus*. Teruggekomen, bracht hij de daarna gevorderde zes jaren in het hooger onderwijs door en ontving de hoogste titulatuur: *Magister S. Theol.*

Van de groote vereering, waarmede hem de wijsgeerige geest van St. Thomas bezielde, gaf hij een meesterlijk blijk in het werk. voortreffelijk én op hagiographisch én op literarisch terrein, getiteld: ‘Het Leven van den H. Thomas van Aquino.’

Bij dezen veelzijdig wetenschappelijken arbeid, wist Prior de Groot steeds tijd te vinden voor eene zeer uitgebreide zielzorg; hij bestuurde tevens den door hem opgerichten Thomaskring, die ten doel had, aan ontwikkelde jongelieden de leer der Kerk, in het licht van geloof en wetenschap, te verklaren.

Als gevierd redenaar was hij niet alleen geëerd in de plaats zijner inwoning, maar ook in de vele steden, waar hij missiën predikte of lezingen voordroeg.

Na zijn priesterlijken arbeid van 21 jaren te Nijmegen volbracht op zoo uitgestrekt en verschillend terrein, mag het zeker geene verwondering baren, dat aldaar zeer velen zijn vertrek als een zwaar verlies gevoelen en onder hen niet het minst de zeer vele armen, wien hij een milde weldoener was en troostend vriend.

Van harte verheugen wij ons echter, dat, door de zorgen van het H.E. Episcopaat, de leerstoel der Thomistische Philosophie door zoo waardig een man zal worden bezet.

Moge het er veel toe bijdragen, dat ook in niet-katholieke kringen worde erkend en gehuldigd het genie van St. Thomas, over wiens werken een protestantsch geleerde, prof. Ihering, voor eenige jaren schreef: ‘Ik vraag mij zelven verwonderd af, hoe het mogelijk was, dat zulke waarheden, nadat zij eenmaal uitgesproken waren, bij onze protestantsche wetenschap in zulke vergetelheid konden geraken.’

série d'études sur le grand poème didactique de Vondel. Le rév. père rend un grand service aux amis de Vondel, en popularisant ainsi les belles idées,

disséminées dans des morceaux de vers quelquefois un peu trop prolixes pour trouver de lecteurs.

W.A.v.D.

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg*.)

De begrafenis liep in alle stilte af. Familieleden namen er bijna niet aan deel. De tegenspoed, waarmee de overledene had te kampen gehad, en de afzondering, waarin hij zich de laatste jaren had teruggetrokken, hadden zijn verwanten van hem vervreemd. Ook op het dorp had hij weinig omgang gehad, en zoo de landlieden in grooten getale den bescheiden lijkstoet volgden, geschiedde dit meer wegens het landelijk gebruik dan uit bijzondere belangstelling: zij kenden den man bijna niet, al had hij jaren in hun midden geleefd.

Ook Phine voelde zich vreemd onder hen; zij had altijd de afzondering van haar vader gedeeld en nooit ander gezelschap gezocht. En toen dan ook het lijk in den grafkuil werd neergelaten, was het alsof haar daarmee alles ontzonk wat zij op aarde had bezeten en liefgehad. Met de handen voor de oogen geslagen, knielde zij snikkend bij de groeve en hoorde de aardkluiten met meedoogenlooze hardheid neerbonzen op de kist, die haar alles bevatte. Zij had zich, in haar kinderlijke liefde, nooit met de gedachte vertrouwd gemaakt, dat haar vader haar eenmaal ontvallen zou. Wanneer de grijsaard op zijn naderend einde zinspeelde, had zij hem met jeugdige zorgeloosheid die gedachte steeds uit het hoofd gepraat. Zij had er niet van willen hooren, en daarom was de slag, hoezeer ook te voorzien, dubbel onverwacht gevallen. Zij kon het niet gelooven dat in die schamele planken kist, met touwen in den grond afgelaten en al halverwege met aarde bedekt, het geliefde wezen rustte, met welks bestaan zij haar jeugdig leven als vereenzelvigd had. En zij kon niet scheiden van de plek, waar zij voorgoed haar vader moest achterlaten. De omstanders eerbiedigden een wijle de smart van de treurende dochter, maar weldra werden zij ongeduldig en de meesten volgden den priester, die zich na afloop der beaarding met de koorknapen en den koster verwijderde.

Robbert Wierings trad op de slanke zwarte gestalte toe, die nog altijd aan het graf lag neergeknield, raakte zacht haar schouder aan en fluisterde haar iets in het oor.

Phine hief het bleeke hoofd op, zij wischte haar tranen af, en zich moedig oprichtende, volgde zij den jonkman en den verderen stoet op den droeven terugweg naar het uitgestorven huis. De zon straalde in vollen luister aan den wolkenloozen hemel; het landschap breidde zich in het rond met de helderste en levendigste kleuren uit; de blozende dorpskinderen speelden tusschen de graven van het kerkhof en staakten maar een oogenblik hun spel om de pet af te nemen voor de zwarte juffrouw met het bleeke gezicht; de landlieden praatten luidruchtig langs den weg en zagen met zwijgenden groet de treurende voorbijgaan. Zij wendde het hoofd niet om; het was of dat alles haar niet aanging, of zij niets gemeens meer had met die omgeving, waarin zij was opgegroeid.

En toen zij thuiskwam, was zelfs het huis haar vreemd geworden; zij zag het vol vreemde gezichten, maar dat éene beminde gelaat, dat voor haar het huis had bezield, vond zij er niet terug. Zoolang het lijk boven aarde stond, scheen ze haar vader nog

bij zich te hebben; zijn lijkbaar was haar toevlucht te midden van de ongewone drukte, die haar omringde. Nu was die drukte luidruchtiger, opdringender dan te voren en had zij zelfs den doode niet meer om dien haar leed te klagen.

Onwillekeurig sloot ze zich aan bij den jonkman, die niet poogde haar te troosten, zooals de anderen, maar wiens zwijgen juist haar het gevoel gaf, dat hij haar begreep. Zelfs de goedige dokter putte zich tevergeefs uit in vaderlijke troostwoorden; zij dankte den gemoedelij ken man met een erkentelijken blik, maar het gekeuvel, waardoor hij haar afleiding wilde bezorgen, was haar heimelijk tot last, en daarentegen voelde zij zich onbewust aangetrokken door den stillen jonkman, wiens zwijgende deelneming als een zachte balsem was op haar schrijnende zielewond.

Een zucht van verademing ontsnapte haar beklemd gemoed, toen zij na het afscheid van de goedmeenende, maar wat plompe buren, van de schreiende oude dienstbode en van den waardigen dokter, die haar tot aan het station had vergezeld, eindelijk met Robbert tegenover zich in den trein zat. Zij had een gevoel, als ging zij op reis om haar verloren vader te zoeken, als zou zij hem wedervinden in den ouden vriend, die haar met open vaderarmen wachtte. Eerst toen de trein zich in beweging zette en zij een laatsten blik wierp op het dorp, waar zij zoolang als aankomend meisje had geleefd, op de kerk, in wier schaduw haar vader was ter ruste gelegd, voelde zij hoeveel haar nog aan die plek hechtte, waaraan toch niets meer haar scheen te boeien.

Daar verdween de heele omgeving, waar zij zooveel kinderlijk geluk had gesmaakt en in de laatste dagen zooveel bitter leed geleden had, als een droomgezicht voor haar oogen, en de snorrende, schokkende trein voerde haar onverschillig mee, als een nieuwe, vreemde wereld in, een onbekende toekomst te gemoet. Toen voelde zij den moed zich ontzinken en het hoofd voorover buigende, verborg zij het gelaat in haar zakdoek. Haar bewegingen verrieden, dat zij snikte, en met innig medelijden sloeg Robbert haar gade. Toch sprak hij geen woord; wat kon hij zeggen, dat niet als een wanklank had geklonken bij die stille smart?

Zij waren alleen in de coupé en zij kon dus vrijelijk uitweenen. Toch droogde zij, na een pooze, uit eigen beweging haar tranen en zag naar haar reisgezel op, die den blik ongemerkt afwendde om niet den schijn te hebben, dat hij haar had bespied. Zij staarde naar buiten in het zonnige veld.

‘Wil u het raampje soms open hebben?’ vroeg hij bezorgd.

‘Als u zoo goed wil zijn,’ fluisterde zij en haalde met verruimde borst adem, toen de frissche lucht de coupé binnenstroomde.

‘Ik geloof dat u beter deed met te gaan verzitten om geen hinder te hebben van den tocht,’ merkte hij op en -ruimde een ander hoekplaatsje leeg, dat door haar kleine bagage was ingenomen.

Alleen door dergelijke kleine oplettendheden toonde hij haar zijn deelneming. Met troostwoorden viel hij haar niet lastig; zorgvuldig vermeed hij de teere snaar aan te roeren, die, hoe zacht ook geraakt, telkens weer haar tranen deed vloeien. Hoe graag hij die tranen had gedroogd, hij voelde er zich niet waardig toe: zoozeer had de smart het meisje in zijn oog verhoogd en veredeld.

Er werd dan ook op de lange reis bijna geen woord tusschen hen gewisseld; alleen bij de halten, als er overgestapt moest worden of als er gelegenheid was om iets te gebruiken; als hij haar voorkomend den arm bood of haar bagage droeg; als hij, met de bezorgdheid van een ouderen broer voor een kranke zuster, haar minste wenschen voorkwam, steeds wakend dat niets haar kon deren, zorgend dat zij een goede plaats had, zooveel mogelijk een coupé met hem alleen of anders vrij van hinderlijk gezelschap, - dan gaf dat soms aanleiding tot een kort, ongedwongen en vertrouwelijk

gesprek. Het was dan ook geen aanstellerij, noch van haar kant noch van den zijne, wat hen deed zwijgen. Het was het natuurlijk gevolg van de omstandigheden en de verhouding: stille, stomme smart ter eene, eerbiediging van dat leed ter andere zijde. En zwijgend waren die twee jonge, rechtschapen harten in inniger verkeer dan wanneer zij hun gevoelens in woorden hadden geuit.

Het was laat in den avond, toen het rijtuig, dat Robbert in Rotterdam genomen had om de reis voort te zetten, voor *Eden Haezer* stil hield. De deur ging vanzelf open, en daarachter stond de oude heer Wilkens, om de dochter van zijn ouden vriend gulhartig als een vader te verwelkomen.

‘Wel, lieve kind, ben je daar?’ zei hij en stak haar zijn beide handen toe. ‘Kom binnen, je zal wel vermoeid zijn van de lange reis.’

Zij traden de gezellige huiskamer binnen, waar de ouderwetsche moderateurlamp een vriendelijk licht verspreidde over de vierkante

tafel, waarop Maartje het een en ander ter verkwikking en hartsterking had klaar gezet. Het goede mensch kwam, op het eerste gerucht, aangesloft om de juffrouw gedienstig en bezorgd van hoed en mantel te ontdoen. Met stille deelneming zag zij haar in het gelaat, schoof een stoel voor haar bij de tafel, en na zich met een blik vergewist te hebben dat er op de tafel niets ontbrak, verwijderde zij zich onder meewarig hoofdschudden.

'Nu denk je maar dat je thuis bent, kind,' zei de oude man, haar met vaderlijke teerhartigheid aanziende en een traan van zijn grijze wimpers wegpinkend.

Phine dankte hem met een glinsterenden blik, liet de cogen even rondweiden door het haar zoo bekende vertrek, greep de beide handen van den grijsaard, drukte die heftig in de hare en liet zich daarop schreiend in den stoel zinken.

'Ik dank u, ik dank u,' meer kon ze niet zeggen; want haar gemoed was zoo vol dat het overliep. Maar in de bitterheid van haar leed mengde zich een streelende zoetheid; inderdaad voelde zij zich weer thuis; het was haar of zij haar vader had teruggevonden.

En toen zij dien avond door Maartje weer naar de kamer was geleid, waar zij weinige dagen te voren zoo genoeglijk had gelogeerd en die nu met de vindingrijkste zorg weer voor haar in gereedheid was gebracht, toen kon zij met een gevoel van dankbaarheid neerknielen voor het Mariabeeld, dat daar op een hoekkastje stond. Voor het eerst na vele dagen genoot zij dien nacht weer een rustigen, weldadigen slaap. Zij droomde van haar vader, met wien zij een reis maakte door een mooi zonnig land, tot zij 's avonds hun intrek namen in een gezellige kamer, waar onder het vriendelijk schijnsel van een moderateurlamp een gedekte tafel hen wachtte; daaraan deden zij zich te goed, toen zij opeens bemerkte dat haars vaders gelaat de trekken had aangenomen van zijn ouden vriend Wilkens, iets wat haar in haar droom volstrekt niet verraste of verwonderde.

IV.

In haar nieuwe aangename omgeving fleurde Phine weer heelemaal op. Wel was ze niet meer het lachende, speelsche kind, dat daar, weinige dagen te voren, als een vogeltje had rondgetrippeld; haar gelaat en houding hadden de ernstige plooi aangenomen, die bij het zwarte rouwkleed paste; maar haar trekken teekenden toch niet meer die diepe neerslachtigheid van den eersten dag. Haar wangen herkregen den gezonden blos. en zachtjes, heel zachtjes keerde de oude blijmoedigheid terug.

De heer Wilkens deed al het mogelijke om haar het geleden verlies te doen vergeten: hij toonde zich werkelijk als een vader voor haar. Zij kon met hem over den doode spreken, zooals met niemand anders. In 't eerst had het haar meermalen de tranen in de oogen gebracht, als hij de herinnering aan zijn ouden vriend ophaalde, maar allengs verloor de smart haar bitterheid en werd een soort van weemoedig genot; zoowel de vriend als de dochter schiepen er behagen in, elkander te spreken over den man, dien beiden zoo innig hadden liefgehad.

Vooral voor den heer Wilkens, die zich zoo dikwijls over zijn eenzaamheid beklaagd had, was het een heel verzet, gestadig het goede, schrandere meisje bij zich te hebben, dat hem verzorgde, gelijk zij haar vader verzorgd had.

Zij schonk koffie en thee voor hem, bediende hem aan tafel, las hem de krant voor, schreef brieven voor hem, leende hem haar arm bij zijn wandelingen door den tuin, stelde belang in zijn buitenmansliefhebberijen, verzorgde zijn bloemen, zijn asperges, zijn kippen, en voorkwam ongezocht zijn minste wenschen. Zij was dat zoo bij haar vader gewend en het ging haar dus heel natuurlijk af; zij wist niet beter of het hoorde zoo.

De oude man voelde zich een ander mensch worden. Had hij, kort geleden, zijn vriend het bezit van zulk een dochter benijd, nu mocht hij zich gelukwenschen, dien schat van hem geërfd te hebben en voor geen geld had hij dien weer willen missen: het was dus zaak, het meisje blijvend aan zich te verbinden.

Phine kon zoo wat een week of drie op *Eben-Haezer* geweest zijn, toen hij op een keer dat zij buiten onder het breede zonnescherm zaten - het meisje had juist een ruiker versche bloemen voor hem neergezet en nam nu het kussen weer ter hand, dat zij bezig was voor hem te borduren - op den man af vroeg:

‘Wel Phine, bevalt het je hier nogal?’

‘Hoe kan u dat vragen, oom?’

Op zijn verlangen, noemde ze hem ‘oom,’ omdat hij het stijve ‘mijnheer’ zoo afgemeten deftig en onhartelijk vond.

‘En denk je dat het je hier ook op den duur bevallen zou?’

Zij kreeg een kleur; want de gedachte dat zij het gastvrije huis weer zou moeten verlaten, had ze steeds als een beangstigend idee van zich afgezet, en toch begreep ze, dat de heer Wilkens niet verplicht was, haar als zijn dochter bij zich te houden. Daarom deed zijn woord haar hart inwendig opspringen van vreugde: als hij haar eens toestond, altijd bij hem te blijven!

‘Maar oom, waar zou ik beter kunnen zijn dan bij u, die voor mij een tweede vader wil zijn?’ Terwijl zij het zeide, kleurde een hooge blos haar gelaat; zij vreesde, dat zij te ver gegaan was en zich te veel op de goedheid van haars vaders vriend had laten voorstaan.

‘Welnu, als je mij voortdurend tot een dochter wil wezen, zooals je in de laatste weken voor me geweest ben, dan wil ik van mijn kant niets liever dan de plaats van mijn ouden vriend tegenover je innemen.... Dus je blijft bij me?’

‘O graag, oom, heel graag,’ Zij had hem wel om den hals willen vliegen van blijdschap, maar daar de heer Wilkens natuurlijk niet aan zulke kinderlijke ontboezemingen gewend was, vergenoegde zij zich met hem dankbaar en innig de hand te drukken.

‘Nu, dat blijft dus uitgemaakt, lief kind,’ ging hij zelf zichtbaar voldaan voort. ‘Maar nu dienen we ook eens verder af te spreken, hoe het met de nalatenschap van je vader gaan moet. Jullie hadt nog huur aan 't huis, is 't niet?’ ‘Twee en een halt jaar.’

‘Nu, daar moeten we af zien te komen. 't Was, dunkt mij, het best dat wij daarvoor den dokter in den arm namen. En wat wou je met den inboedel doen?’

Phine aarzelde; het woord riep haar ineens heel haars vaders huishouden voor den geest, de oude meubels, waaraan hij zoo gehecht was en waaraan ook voor haar zooveel dierbare herinneringen waren verbonden.

De heer Wilkens, die haar in 't gelaat zag, raadde haar gedachten.

‘Ik begrijp dat het je aan 't hart gaat, je vaders boeltje weg te doen, maar je kan toch dat alles niet bewaren. Me dunkt, als je er eens 't een of ander, waar je bijzonder zwak op hebt, uithield, en de rest liet verkoopen? Licht brengt het nog iets op ook.’

‘Het zal wel noodig zijn,’ hernam Phine met zekere verlegenheid, ‘want er zal nogal wat te betalen vallen, den dokter, de begrafenis, de uitvaart....’

‘O, heb daar geen zorg voor. We kunnen de oude dienstbode ook niet in eens op straat zetten; die moet een soort wachtgeld hebben tot ze weer een andere betrekking heeft. Maar maak je daar niet ongerust over; laat dat maar aan mij over. Het zal het best zijn, dat ik den dokter met de regeling van al die zaakjes belast, denk je ook niet?’

‘Dat geloof ik ook,’ zei Phine, die niet beter meende te kunnen doen, dan zich in alles naar de schikkingen van haar vaderlijken beschermer te voegen.

‘Dan zullen we hem morgen aan den dag schrijven; in dien tijd kan jij eens nagaan, wat je uit den inboedel bewaard wil hebben; dat moet hij maar hierheen sturen.’

‘Best, oom!’

Op dat oogenblik ging met helderen klank de schel der buitendeur over.

‘Daar zal je Robbert hebben!’ riep de oude heer vernoegd. ‘Wat die er wel van zeggen zal, dat je hier blijft!’

Phine bloosde, maar, doordat zij met den rug naar het licht zat, merkte hij dat niet op. ‘Het zal tijd worden, dat ik voor de thee ga zorgen,’ hernam zij, en trippelde naar binnen om het theegoed te halen.

Inmiddels verscheen Robbert op den drempel der tuindeur. Hij had nu niets jongensachtigs meer over zich; met rustige kracht verhief zich zijn slanke gestalte en er lag mannelijke ernst in zijn trekken, die wat minder gevuld en blozend dan vroeger, nu fijner en sprekender waren geworden, terwijl een opgekrulde donkere knevel er een geestige teekening aan gaf. Het was opmerkelijk, hoe hij binnen weinige weken in zijn voordeel veranderd was.

‘Dag oom, dag Phine,’ zei hij, beiden een hand gevend, ‘alles nog goed sedert Zondag?’

‘Alles nog in orde,’ antwoordde de oude heer. ‘En wat breng je voor nieuws?’

‘Niet veel Ik weet ten minste voor 't moment niets wat u interesseert,’ zei hij, een stoel nemend.

‘Dan zal ik je eens wat nieuws vertellen,’ hernam de heer Wilkens, met een air van gewicht in zijn gemakkelijken stoel overeind komend. ‘Iets, wat ik je in tienen te raden geef.’

‘Ik zal er mij maar niet aan wagen,’ zei Robbert lachend en sloeg op zijn gemak de beenen over elkaar.

‘Dan zal ik 't je maar in eens zeggen: Phine blijft voorgoed hier, niet waar, meisje?’

Phine bloosde alweer en vergenoegde zich met een grooten hoofdknik ter bevestiging, terwijl zij het geweldig druk scheen te hebben met de rangschikking van het theegoed op het blad.

Robbert keek haar tersluiks aan en er tintelde een vonk van blijde verrassing in zijn oog; het bericht had hem heimelijk meer verheugd dan hij wel wilde laten blijken, toen hij met zekere onverschillige gulheid antwoordde:

‘Wel, het doet mij plezier dat ik dat hoor; want ik twijfel niet of dat zal tot wederzijdsch genoegen van beide partijen besloten zijn. En ik voor mij ben er zelf niet minder mee in mijn schik.’

‘Ja, jullie kunnen 't samen best vinden, geloof ik,’ schertste de oude heer, ‘is 't niet, Phine?’

‘Dat gaat nogal, oom,’ zei het meisje ontwijkend. ‘Maar u weet toch wel, dat als ik hier blijf, dit alleen is om u. Mag ik u nu eens inschenken?’

‘Zeker, je blijft hier voor mij, daar reken ik op...’

‘En wat zegt Maartje er van?’ vroeg Robbert, als om een afleiding verlegen.

‘De goede ziel weet er nog niets van,’ zei Phine, den jonkman een kop thee schenkend.

‘Neen, jij bent de eerste, die het nieuws komt te hooren,’ zei de oude heer.

‘Dan is het zeker nog niet lang beslist, want voor Maartje hebben we anders geen geheimen.’

‘Net voor je de deur inkwam.’

‘Dan ben ik toch benieuwd wat zij er van zeggen zal.’

Toevallig kwam Maartje de theestoof met een ketel heet water brengen, en van die gelegenheid maakte Robbert gebruik om haar deelgenoot te maken van het groote nieuws.

‘Is het toch waar?’ vroeg zij, ongeloovig den ouden heer en de juffrouw aanziende; want het zou de eerste maal niet zijn als ‘meneer Rob’ haar wat op de mouw gespeld had. Maar toen zij uit beider mond de bevestiging der meedeeling vernomen had, ontveinsde zij in het minst haar blijdschap niet.

‘Nu, dat doet me rechtaf pleizier,’ zei ze, herhaaldelijk ten bewijze van haar voldoening met het hoofd knikkend. ‘Rechtaf plezier,’ herhaalde ze nog eens, ‘'t meest voor mijnheer, want die is, sinds de juffrouw hier is, heelemaal epgefleurd. Ze is dan ook compleet als een dochter voor mijnheer, dat is ze. En handig! en attent! Daar is geen voorbeeld van!... Ik denk dat het mijnheer ook erg afgevallen

JAN BART WERFT TE DUINKERKEN MATROZEN AAN IN L6SO, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MADAME DEMONT-BRETON, (Salon des Champs Elysées 1894).

HERONTHULLING VAN DE RUYTER'S STANDBEELD TE VLISSINGEN.
Aankomst der Koninginnen op de Groote Markt. Vóór de onthulling.
Eerepoort en versiering der Palingstraat. Na de onthulling.

zou zijn, als ze heengegaan was. En mijn ook, al zeg ik het zelf; want ik heb er een heele handreiking aan. Ik zou de juffrouw haast niet meer kunnen missen, daar!.... Wel wel! En blijft de juffrouw nu voorgoed hier? Nou, dat doet me rechtaf plezier!'

(*Wordt vervolgd.*)

Radicaal genezen, door Forestier.

Mijnheer Wuppers verdiende den kost als eerste boekhouder bij de firma Grasveld & Co., een der respectabelste en soliedste der heele stad. Bovendien dreef de man nog een wijnzaak, die tijdens zijn kantooruren door zijn eega op onverbeterlijke wijze werd behartigd en in een jaar nogal een mooi duitje inbracht. Deze cumulatie van boekhoudersbetrekking en wijnaffaire maakte, dat de heer en juffrouw Wuppers tot de gezeten leden van den burgerstand mochten gerekend worden.

Over het algemeen werd de heer Wuppers een respectabel man geheeten. Hij *was* het dan ook, maar, evenals alle menschenkinderen, had de eerste boekhouder der firma Grasveld & Co. zijn eigenaardigheden en gebreken. Van deze laatste sprongen hun, die dagelijks met hem in aanraking kwamen, vooral twee in het oog. De heer Wuppers was gierig en eerzuchtig.

Men kon nooit een cent van hem loskrijgen, al wendde men daartoe ook de welsprekendheid van een Cicero of Demosthenes aan; hij was altijd even kaal en sjofel gekleed, en klaagde onophoudelijk over dure tijden en achteruitgang in de zaak.

Zijn stille en vurige wensch, al sedert jaren, was het, *chef de bureau* te worden, natuurlijk op de eerste plaats om het grootere salaris, maar op de tweede, omdat het meer relief gaf en hij daardoor een sportje hooger op de maatschappelijke ladder zou komen te staan en wat verder verwijderd van het *vulgus*, waarvoor mijnheer Wuppers een souvereine minachting bezat.

Maar ongelukkig was de tegenwoordige titularis nog een man in de volle kracht van zijn leven, sterk als ijzer en allesbehalve geneigd, zelfs niet ter wille van den heer Wuppers, één uur vroeger op te stappen, dan hem levenstijd zou gegund zijn. De vooruitzichten van den eersten boekhouder waren dus van dezen kant niet bijzonder gunstig.

Voor zijn collega's waren de gebreken van den heer Wuppers natuurlijk niet lang verborgen gebleven, en vooral van de zijde der jongste klerken, een paar snaaksche jongelui, was hij dikwijls het doelwit van scherts en spotternij geweest, die evenwel door den *chef de bureau* binnen de grenzen der betamelijkheid werden gehouden.

Op een zonnigen Donderdagmiddag - het was een der laatste dagen van Juli - stonden de heeren op het kantoor der firma Grasveld & Co. wel heel netjes voor hun lessenaars, maar voerden niet veel uit. 't Was benauwd warm op het lage kantoor, waar de zon, die recht op de ruiten scheen, door de jaloezieën maar onvoldoende werd buiten gehouden.

'Jongens, wat is het hier heet,' verbrak de jongste klerk Van Dalen plotseling de zwoele stilte, 'ik wou dat ik een lekker glas *Liebfrauenmilch* had uit je kelder, meneer Wuppers. Dat zou smaken!'

‘Prachtige zaken op een dag als vandaag met 100 graden in de schaduw,’ zei meneer Wegman met een knipoogje tegen den eersten boekhouder, ‘ik wed dat de menschen je winkel letterlijk bestormen!’

‘Prachtige zaken!’ meesmuilde de heer Wuppers, ‘'t mocht wat! De menschen drinken tegenwoordig geen wijn meer.’

‘Nu, maar als *ik* de middelen er toe had,’ mengde de *chef de bureau* zich in het gesprek, ‘zou ik een stevig glas wijn drinken. Daar gaat niets boven en je blijft er frisch bij. Het bocht, dat ze tegenwoordig als cognac en arak aan den man brengen, is voor een fatsoenlijk mensch niet genietbaar.’

‘Dat ben ik volkomen met u eens, meneer Grave,’ beijverde de eerste boekhouder zich te antwoorden; ‘als alle menschen er zoo over dachten als u, zou het er met mijn zaak wat beter uitzien.’

‘Je mag nogal klagen, meneer Wuppers,’ zei Van Dalen, ‘maar je zal ons niet verklappen, hoeveel duizenden je alle jaren verdient.’ ‘Duizenden!’ riep de heer Wuppers veel opgewondener uit, dan de warmte raadzaam maakte. ‘Ik merk wel, dat je niet het minste begrip hebt van een affaire, je weet niet, wat er aan vast zit en hoeveel er af moet. Je denkt zeker, dat het allemaal zuivere winst is wat je beurt.’

‘Nu ja, maar je lengt je wijn wat aan,’ hernam de onverbeterlijke Van Dalen, ‘een liter.....’ ‘Nooit!’ viel de eerste boekhouder hem in de rede, ‘nooit!’

‘Neen, zoover ik met de merken van meneer Wuppers heb kennis gemaakt, moet ik zeggen, dat het eerste qualiteit was,’ verzekerde de *chef de bureau* plechtig.

‘U doet mij waarachtig watertanden, meneer Grave,’ zei Wegman, ‘vooral bij zoo'n hitte als van middag. Als we hier tot zeven uur in dit bedompte hol moeten blijven staan, dan zullen we omtrent wel gekookt zijn. Nu een toertje te maken in een open rijtuig, jongens, dat zou me lijken, en ik geloof, dat ook de heeren daaraan wel de voorkeur zouden geven boven hier nog een uur of vier te bakken en te braden.’

Alle heeren waren eenstemmig in het betuigen van hun zeer besliste voorkeur voor het eerste.

Op dit oogenblik trad, daar de deur voorzien was met het opschrift: ‘binnen zonder kloppen,’ een jong meisje, als dienstbode gekleed, het kantoor binnen. Gejaagd trad ze op den *chef de bureau* toe, overhandigde hem een enveloppe en zei: ‘Complimenten van mevrouw, en of u dit eens gauw wil inzien.’

‘Wat kan dat zijn?’ mompelde de heer Grave bij zich zelf, een papier uit de reeds opengescheurde enveloppe nemend en het openvouvend. Een blik wierp hij er op, daarna slaakte hij een kreet.

‘Wat is er, meneer Grave?’ vroeg de eerste boekhouder bezorgd, terwijl de andere heeren hun halzen uitstaken. ‘Toch geen ongeluk, wil ik hopen?’

‘Gelukkig niet, meneer Wuppers,’ antwoordde de *chef de bureau,* blijkbaar nog niet geheel van zijn verbazing bekomen, ‘integendeel, ik krijg daar uit Hamburg een telegram, dat op mijn lot in de Hamburgsche loterij de 500.000 mark is gevallen. Lees maar!’

‘De 500.000 mark,’ stamelde Wuppers, ondanks de hitte koud wordend en in zijn vestjeszak naar een papiertje zoekend. ‘De 500.000 mark; maar dan bent u een kapitalist.’

Ondertusschen waren de andere heeren haastig naar den *chef de bureau* toegegaan en hadden hem op de hartelijkste wijze gefeliciteerd. ‘Wat een onverwachte fortuin!’ zei Wegman, ‘Wat een buitenkansje!’ verklaarde Van Dalen. ‘Je ben een geluksvogel!’ verzekerde Bovenstad. Ook de eerste boekhouder, thans van zijn verbazing bekomen, voegde zijn gelukwenschen bij die der overigen ‘Neem me niet kwalijk, meneer

Grave,’ zei Wuppers, die nu opeens wel tienmaal zooveel respect voor zijn onmiddellijken superieur had, ‘maar mag ik ook het nummer van uw lot weten? Ik heb ook een lotje genomen, ziet u....’

‘Wel zeker, meneer Wuppers, met alle genoegen, 70905.’

‘70905!’ stamelde de eerste boekhouder, die in stomme verslagenheid op het uit zijn vestjeszak te voorschijn gehaalde papiertje keek, ‘en ik had 70907, het scheelt maar twee twee nummers.’

‘Maar twee nummers!’ riep Van Dalen uit. ‘Ik gun het meneer Grave natuurlijk van harte, doch slechts twee nummers verschil, 't is te weinig, meneer Wuppers, bepaald, 't is te weinig!’

‘De fortuin is blind, meneer Wuppers,’ declameerde Wegman, ‘want aan wien had zoo'n buitenkansje beter kunnen besteed zijn, dan aan u!’

‘Eén troost hebt u ten minste, meneer Wuppers,’ betuigde Bovenstad, ‘u wordt nu onze *chef de bureau*.’

Waarachtig, daar had Wuppers in zijn alteratie, dat hem een zoo prachtig fortuin door een grillig spel van het lot langs den neus was gegaan, niet eens aan gedacht. Maar nu Bovenstad dat zoo zei, ja, dan was hij de aangewezen persoon, en, al was hem het half millioen natuurlijk liever geweest, de fortuin had nò blinder kunnen zijn, en zijn eerzucht was door de in het vooruitzicht gestelde promotie toch eenigermate bevredigd.

‘Meneer Wuppers, mag ik u feliciteeren en begroeten als aanstaanden *chef de bureau*,’ zei meneer Grave plechtig. ‘U begrijpt, dat ik in de gegeven omstandigheden mijn betrekking neerleg en dan wordt u mijn opvolger.’

‘Ik dank u voor uw welwillende woorden,’ zei de *chef de bureau in spe* geroerd, ‘maar het is de vraag, of mijnheer Grasveld....’

‘Daarover geen zorg, meneer Wuppers, hij kan en zal iemand van uw bekwaamheden en ijver onmogelijk passeeren.’

‘Leve onze *chef de bureau*!’ riep Van Dalen, den gelukkigen man de hand drukkend, welk voorbeeld door de overige heeren met veel luidruchtigheid gevolgd werd.

Te midden van al deze drukte kwam de heer Grasveld het kantoor binnen. ‘Zoo opgewonden, heeren, en dat bij zoo'n tropische hitte! Er is zeker iets bijzonders aan de hand.’

‘Dat is het ook, meneer,’ verklaarde de heer Grave plechtig als altijd. ‘Ik ontvang zooeven een telegram, inhoudende, dat op mijn lot in de Hamburgsche loterij de 500.000 mark gevallen is.’

‘Van harte gefeliciteerd, meneer Grave,’ zei de principaal, ‘zoo'n fortuintje zou u bij mij nog in lang niet verdiend hebben. Van den eenen kant heb ik er toch wel wat spijt van, want u zal nu natuurlijk....’

‘Ja, dat spreekt, meneer Grasveld,’ antwoordde de *chef de bureau,* ‘ik ga nu van mijn renten leven.’

‘Gelukkig, dat het mij niet moeilijk zal vallen, een waardig opvolger voor u te vinden.’ Dit met een zijdelingschen blik op den heer Wuppers, die er letterlijk door in de wolken was. ‘Ik dank u, meneer,’ mompelde hij, overgelukkig, ‘ik zal mijn best doen, om uw vertrouwen in steeds hooger mate waardig te worden en u het gemis van meneer Grave zooveel mogelijk te doen vergeten.’

‘Dat gemis kan u mij wellicht doen vergeten, maar meneer Grave zelf zullen wij nooit vergeten,’ antwoordde de principaal. ‘En nu wat anders, heeren,’ vervolgde hij op luchtiger toon. ‘Ik begrijp, dat er na deze heuglijke surprise van middag niet veel

meer van het werken komen zal, te minder nu het zoo snikkend heet is. Ik geef den heeren dus voor het verdere van den dag vrijaf en hoop, dat zij zich goed zullen weten te amuseeren. Bonjour, heeren!'

Nadat mijnheer Grasveld zich verwijderd had, werd inderhaast alles opgeruimd en de lessenaars gesloten. 'Wat dunkt u, collega's - want zoo wil ik u vandaag nog noemen,' - zei de *chef de bureau,* 'ik heb straks uit uw mond twee wenschen gehoord, die ik toen niet in staat was te verwezenlijken, maar thans wel. Een lekker glas wijn en een rijtoertje, niet waar, meneer Van Dalen, zouden welkom zijn.'

Algemeene teekenen van instemming.

'Welnu, heeren, laat mij u bij onzen vriend Wuppers op een flesch *Liebfrauenmilch* regaleeren, en daarna maken we een toer in een open landauer. Ik mag waarlijk van het mij zoo onverwachts aangewaaide fortuintje wel een kleinigheid besteden, om de heeren, met wie ik zoo lang en in zoo aangename verstandhouding heb gewerkt, eens te trakteeren.'

'Bravo! leve meneer Grave!' riep de jongste klerk, waarmee de overigen van ganscher harte instemden.

Een kwartier later zaten de heeren heel fideel voor ettelijke flesschen *Liebfrauenmilch,* en lieten zich door de drukkende hitte den verfrisschenden drank uitstekend smaken. Er werd natuurlijk getoost op alles en op nog

wat. Allereerst op den gullen gastheer en zijn half millioen, daarna op den nieuwen *chef de bureau* en zijn uitstekenden kelder, vervolgens op de andere heeren van het kantoor, die door de opschuiving allen min of meer promotie maakten.

‘'t Is godendrank, meneer Wuppers,’ verklaarde de heer Grave, plechtig als altijd; ‘u kan er op rekenen, dat u een goeden klant aan mij zal hebben. Ik benoem u tot mijn hofleverancier.’

‘Leve meneer Grave! leve onze hofleverancier!’ klonk het in koor.

De ‘hofleverancier’ was in zijn nopjes. Zoo'n klant kon in een jaar wat opleveren, ongerekend nog de recommandatie, die hij vanzelf omtrent de voortreffelijke merken des heeren Wuppers geven zou.

Middelerwijl was bij een stalhouder een landauer ontboden, die de heeren te midden der traktatie verraste.

‘Ik ben nu wel een vermogend man,’ zei de heer Grave, toen ze opstonden om in te stappen, ‘of liever, ik moet het nog worden, want op 't oogenblik - 't is in het laatst van de maand - ben ik uiterst schraal bij kas. Als meneer Wuppers mij dan een kleinigheid wilde voorschieten, want we mogen toch onderweg geen honger of dorst lijden.’

‘Met het meeste genoegen,’ betuigde de achtbare heer Wuppers, ‘met hoeveel kan ik u dienen?’

‘Met een vijf en twintig gulden zullen we al een heel eind komen, of neen, geef er maar vijftig, want op een dag als vandaag mag er geen krimp zijn. *Allons*, heeren, ingestapt, anders is het de moeite niet meer waard.’

Spoedig hierop reed de landauer, waarin de heeren zich op hun gemak hadden uitgestrekt, naar buiten. Het was een plezierig toertje, daar de prettigste stemming heerschte en de heer Grave buitengewoon royaal was, wat natuurlijk ook den koetsier ten goede kwam, die verklaarde in geen jaren zoo'n jolig en vrijgevig clubje gereden te hebben. Toen men 's avonds laat thuis kwam, waren de vijftig gulden dan ook voor het grootste gedeelte gevlogen en de hoofden der heeren bijzonder licht. Op hartelijke wijze nam men afscheid, de heer Van Dalen met de plechtige krantachtige verzekering, dat deze dag onuitwischbaar in zijn geheugen zou gegrift blijven De andere heeren waren minder uitbundig in hun betuigingen, maar de minste was toch, dat het een aangename en onvergetelijke dag was geweest.

Den volgenden morgen stapte de heer Wuppers wel nog wat katterig, maar toch met zekere voornaamheid naar het kantoor: binnen een paar dagen zou hij *chef de bureau* zijn, en deze gedachte deed zijn borst zwellen en zijn bloed sneller stroomen. Op het kantoor gekomen, wachtte hem evenwel een bittere ontgoocheling. De heer Grave vroeg hem de rekening van den wijn. want hij wilde zijn schuld maar liefst onmiddellijk afdoen.

‘Maar het heeft niets geen haast, meneer Grave,’ betuigde de eerste boekhouder, ‘volstrekt geen haast. Ik vertrouw u ten volle.’

‘Dat geloof ik graag, mijnheer Wuppers, maar, ziet u, we hebben te vroeg feest gevierd, want de 500.000 mark is niet op mijn nummer gevallen.’

‘Niet,’ riep Wuppers verblult uit, ‘en dat telegram dan?’

Een homerisch gelach was het eenige antwoord. In een oogenblik had de boekhouder alles begrepen. Hij wilde boos worden, maar hij bedacht zich nog intijds, dat hij dan al een heel mal figuur zou maken.

''t Spijt me, meneer Grave,' antwoordde Wuppers, die zijn collega's althans niet de voldoening wilde schenken, zich over hun welgeslaagde list vroolijk te maken. Als een bliksemstraal kwam een denkbeeld bij hem op, dat hem zou vergunnen, bij de ontknooping dezer kleine comedie de *beau rôle* te spelen. 't Bracht wel een geldelijk offer mee, maar dat had hij er ditmaal graag voor over.

'Daar het voor u al teleurstelling genoeg zal zijn, mijnheer Grave, dat het half millioen u ontgaat, zullen wij het er voor houden, dat *ik* de heeren getrakteerd heb.'

Algemeene verbazing onder de heeren, die zulk een oplossing in de verste verte niet verwacht hadden. De jongste klerk Van Dalen was er het eerst van bekomen. 'Bravo voor meneer Wuppers!' riep hij uit.

'Wij blijven u dankbaar voor het gulle onthaal,' nam de *chef de bureau* weer het woord, 'maar de geleende vijftig gulden moet u in alle geval terugnemen.'

'Geen kwestie van!' zei Wuppers met de meeste beslistheid, 'ik trakteer niet ten halve, alles blijft voor mijn rekening, en het doet mij genoegen, dat de heeren zich zoo goed geamuseerd hebben.'

De verbazing was ten top gestegen, maar toen deze wat bedaard was, begrepen de heeren, dat Wuppers radicaal was genezen.

En dit was ook zoo In het binnenste van zijn hart was hij zelfs blij met de les, die zijn collega's hem hadden toegediend, en betreurde hij nooit de geldelijke opoffering, waarop ze hem was te staan gekomen. Met schade en schande wordt men wijs, dacht de heer Wuppers, en hij behoorde gelukkig niet tot degenen, van wie de leekedichter gezegd heeft:

Maar wie de schaê zich zelf verheelt,
Van schande niet wil hooren,
Wordt door de les, hem toebedeeld,
Nog dommer dan te voren.

Bij de Platen.

Jan Bart werft te Duinkerken matrozen aan in 1680.

- Nu wij in dit nummer eenige afbeeldingen geven van de feestelijkheden te Vlissingen bij gelegenheid der plechtige heronthulling van het standbeeld ter eere van onzen grooten De Ruyter, kunnen wij niet nalaten bij die hulde aan den dapperen zeeheld ook even zijn wakkeren leerling Jan Bart te gedenken, al werd die ook later een der geduchtste bestokers der Hollandsche vloot. De Ruyter zelf zou er, als hij dit nummer zien kon, schik in hebben, dat wij zijn Flanschen collega hier behoorlijk recht laten wedervaren.

Er is een merkwaardige overeenkomst in de lotgevallen van de beide zeehelden, die van nederige afkomst, door hun dappere daden en moedige toewijding aan het vaderland zich opwerkten tot den hoogsten rang in de toenmalige maatschappij. Was onze Michiel de zoon van een lijntouwer, Jan Bart, die in 1651 te Duinkerken geboren werd, groeide in nog schameler omstandigheden op. Zijn vader was namelijk een arme visscher, die niet eens over genoeg middelen beschikte om zijn kinderen school te laten gaan. Hij bestemde zijn zoon voor het visschersberoep, maar Jan, die het wat verder in de wereld hoopte te brengen dan zijn vader, ging naar Holland en verhuurde zich te Amsterdam als scheepsjongen. Hij deed met De Ruyter verscheidene tochten als matroos en werd een knap zeeman.

Toen in 1672 de oorlog met Frankrijk uitbrak, weigerde hij, zooals een rechtgeaard vaderlander betaamt, tegen zijn koning en geboorteland te dienen, keerde naar Duinkerken terug en nam dienst op een kaperschip. Weldra was hij in staat zelf zoo'n vaartuig uit te rusten, waarop hij over 36 man het bevel voerde, en waarmee hij den Hollanders, die van nu af zijn vijanden waren, verscheidene schepen afnam, die hij te Duinkerken opbracht. Het duurde niet lang of Jan Bart, die bij de Hollanders het zeemansbedrijf geleerd had, werd de schrik der Hollandsche kust, waar hij niet alleen heele vloten van rijkgeladen koopvaardijschepen wegkaapte, maar zelfs de zwaarste oorlogsschepen aanviel, enterde en opbracht. Nadat in 1686 ook Spanje Frankrijk den oorlog verklaard had, hadden de Spanjaarden niet minder van hem te lijden.

Zijn heldendaden trokken al spoedig de aandacht van den koning en Jan Bart moest aan het hof komen, waar hij door zijn wapenmakker, den ridder de Forbin in 1691 werd gepresenteerd, De ruwe zeebonk stak zóó af bij zijn schitterenden gezel, dat de edelen van Lodewijk XIV zeiden: ‘Ridder de Forbin brengt ons zijn beer.’ Maar dat nam niet weg, dat de koning hem ten aanschouwen van het heele hof met eerbewijzen overlaadde. Hij benoemde hem tot hoofd van een eskader.

‘Sire, daar hebt ge wel aan gedaan,’ zei Jan Bart doodleuk. De hovelingen schoten op dat woord in den lach, maar Lodewijk XIV, die goed begreep wat er groots school in dat eenvoudige antwoord, legde het hun uit. Hij had inderdaad wel gedaan met Jan Bart het bevel over een eskader toe te vertrouwen; want kort daarop wist deze, door 32 Engelsche en Hollandsche oorlogsschepen in de haven van Duinkerken geblokkeerd, met zeven fregatten daaruit te breken en nam vier Engelsche schepen, rijk geladen met bestemming voor Rusland. In dienzelfden veldtocht verbrandde hij 80 vijandelijke schepen, deed een landing te Newcastle, verwoestte de heele kust en keerde terug met een waarde van anderhalf millioen aan buit.

In hetzelfde jaar (1692) ontmoette hij, met drie schepen des konings op zee kruisende, een Hollandsche koopvaardijvloot, met koren geladen. Zij werd door drie oorlogsschepen geescorteerd, maar Jan Bart viel die aan, joeg er twee op de vlucht, maakte het derde prijs en vermeesterde zestien schepen van de korenvloot.

In het volgend jaar voerde hij het bevel over het schip *le Glorieux* met 66 stukken, deel uitmakend van de Flansche scheepsmacht onder commando van Tourville, die de vloot van Smyrna verraste. Bart zag zich bij deze gelegenheid van zijn landgenooten afgesneden; hij ontmoette nabij Faro zes Hollandsche schepen, alle rijk geladen, en boorde ze eenvoudig in den grond.

Eenige maanden later werd de wakkere zeeheld met zes oorlogsschepen uitgezonden om uit de haven van Vlekeren een vloot met koren naar Frankrijk te halen. Hij bracht ze gelukkig naar Duinkerken, ofschoon Engelschen en Hollanders met groote fregatten al het mogelijke deden om dat te beletten. In het begin van den zomer van 1694 zeilde hij met dezelfde schepen uit om een voor 's konings rekening met koren geladen vloot, die in verschillende noordelijke havens werd opgehouden, op dezelfde manier binnen te halen. Deze vloot telde over de honderd zeilen onder escorte van één Zweedsch en twee Deensche schepen. Ze werd tusschen Texel en Vlieland ontmoet door onzen Frieschen vlootvoogd Hiddes de Vries, die er zich met weinig moeite meester van maakte. Maar den volgenden dag kwam Jan Bart er bij en nam Hiddes den gemaakten buit weer af met nog twee van zijn eigen schepen. Hij bracht de korenvloot behouden te Duinkerken binnen en behoedde daardoor zijn vaderland voor een dreigenden hongersnood. Dit schitterend feit verwierf hem brieven van adeldom.

Twee jaar daarna bracht Jan Bart ons nog eens een geweldige schade toe door zich meester te maken van een deel onzer koopvaardijvloot, die uit de Oostzee kwam en die hij op zes mijlen afstands van Vlieland ontmoette. Reeds verheugde hij zich weer in een schitterenden buit, toen de ontmoeting van een twaalftal Hollandsche oorlogsschepen, die een vloot naar het Noorden begeleidden, hem noodzaakte zelf zijn buit te verbranden om te beletten dat die door de Hollanders hernomen werd. Zelf kon hij zich maar ter nauwernood, door alle zeilen bij te zetten, aan hun vervolging onttrekken. Dat was zoowat het laatste avontuur van den wakkeren kerel, die in 1702 op 51jarigen leeftijd stiert.

Jan Bart is zonder twijfel de grootste zeeheld, waarop de Franschen kunnen roemen, al mag hij nog niet in de schaduw staan van onzen De Ruyter. Want al was hij een onversaagde zeerob, die voor geen gevaar terugdeinsde, hij miste alle talent voor een vlootvoogd en had zoo weinig onderwijs genoten, dat hij niet lezen of schrijven kon. Hij wordt ons beschreven als een forsche, kloek gebouwde kerel, maar met een ruw uiterlijk en plompe manieren.

De schilderes van ons tafereel heeft hem blijkbaar wat geïdealiseerd. Zij stelt hem ons voor op het oogenblik dat hij te Duinkerken matrozen aanwerft. Door die eenvoudige visschers buit en eer voor te spiegelen, wist hii ze over te halen, onder zijn bevel aan boord van zijn galjoot *le Roy David* dienst te nemen. Op den achtergrond zien wij de zee, de duinen en de stad, zooals die er op het laatst der zeventiende eeuw uitzag, met haar kerk van St. Eloi, beroemd om haar klokkenspel, met haar scheepswerven, waar druk getimmerd wordt, en eindelijk met haar bedrijvige haven. Het galjoot *le Roy David* ligt al zeilree om straks met zijn bemanning van wakkere varensgezellen zee te kiezen.

Heronthulling van de Ruyter's standbeeld te Vlissingen.

- De 25e Augustus

van dit jaar was een gewichtige en gedenkwaardige dag voor de geboortestad van onzen onvolprezen zeeheld, den luitenant-admiraal van Holland en Zeeland, Michiel Adriaanszoon de Ruyter.

Den 29en April 1840, den datum van De Ruyter's dood, werd door den 82-jarigen vice-admiraal Gobius, den oudsten vlagofficier der Nederlandsche marine en opperbevelhebber van Zr. M. zeemacht op de Schelde, de eerste steen gelegd voor het standbeeld van den grooten Vlissinger op het Rondeel. Den 25en Augustus 1841 werd het standbeeld, door onzen beroemden beeldhouwer Royer gemodelleerd, onthuld in tegenwoordigheid van Z.M. koning Willem II en diens zonen, Willem, Hendrik en Alexander.

HERONTHULLING VAN DE RUYTER'S STANDBEELD TE VLISSINGEN.
Het standbeeld op den Noordzee-Boulevard.

In verloop van tijd breidde Vlissingen zich aanmerkelijk uit en kwam, nadat de vestingwerken waren geslecht, in het bezit van een schoonen Noordzee-Boulevard, waardoor aan het standbeeld een waardiger plaats kon worden gegeven.

Eerst na rijpe overweging evenwel werd tot de verplaatsing op de Rotonde, het oostelijk deel van den Noordzee-Boulevard, besloten, en den 10en Juli jl. door den kapitein ter zee J. C de Ruyter de Wildt, een afstammeling van don grooten admiraal, de eerste steen gelegd van het nieuwe voetstuk, met dezelfde gereedschappen, in 1840 gebruikt door admiraal Gobius, met wiens kleindochter kapitein De Ruyter de Wildt gehuwd is.

Aan H.M. de koninginnen werd nu het eerbiedig verzoek gericht, de heronthulling van het standbeeld met HDr. tegenwoordigheid te vereeren, waaraan door onze beminde vorstinnen welwillend gevolg werd gegeven. Luisterrijk was de ontvangst, onze jeugdige koningin en haar doorluchtige moeder door het innig aan Oranje verknochte Vlissingen bereid.

Van de feestelijkheden, die bij gelegenheid van het vorstelijk bezoek hebben plaats gehad en ongelukkig door geweldige regenvlagen werden verstoord, wat evenwel de feestelijke stemniing in niets verminderde, is in de dagbladen uitvoerig verslag gegeven, zoodat wij kunnen volstaan met een korte toelichting bij de photographieën, door ons als een blijvende gedachtenis aan de feesten van Vlissingen gereproduceerd.

De eerste stelt voor de aankomst der koninginnen op de feestelijk versierde Groote Markt, waar de burgemeester, de heer mr. Tutein Nolthenius, de vorstinnen aan het portier van haar rijtuig begroet.

De tweede stelt ons het oogenblik der onthulling voor oogen. Hare Majesteiten hebben plaats genomen op den troon recht tegenover het standbeeld, dat nog met het doek bedekt is.

De derde geeft ons de eerepoort en de versiering van de Palingstraat te zien. Zonder iets af te dingen op de inderdaad keurige versiering in de andere straten, tot in de kleinste toe, mogen wij toch wel zeggen dat dezede kroon spande. De Palingstraat leende er zich dan ook uitstekend toe en de bewoners gaven van een zoo loftelijken wedijver blijk, dat het niet anders kon, of de aangebrachte versieringen moesten aller goedkeuring en lof, ook die der hooge bezoeksters, wegdragen.

De vierde eindelijk gunt ons een kijkje op den Noordzee-Boulevard, den dag na de onthulling, toen ingezetenen en vreemdelingen, allen nog verkeerend onder de opgewekte stemming van het pas gevierde feest, op hun gemak het standbeeld van den grooten zeeheld gingen bezichtigen en te gelijk de smaakvolle en kostbare versiering in oogenschouw nemen.

Ten slotte geven wij hiernevens een afbeelding van het standbeeld op zijn nieuwe plaats, met op het voetstuk twee kransen, een neergelegd door koningin Wilhelmina als hulde van het huis van Oranje-Nassau aan Neerlands grootsten zeeheld, de andere door den schout-bij-nacht jhr. De Brauw namens de koninklijke Nederlandsche Marine.

Hier op de Rotonde, met den blik naar de zee gericht, door den admiraal zoo vaak schoongeveegd, komt het meesterlijk uitgevoerde standbeeld eerst tot zijn volle recht. Het lichaam steunt min of meer tegen een ouderwetsch roer, waarop de rechterhand rust, die den admiraalsstaf omklemd houdt. Een mantel hangt in breede plooien over den linkerschouder en met groote krullen vallen de lokken van het ongedekte hoofd op de schouders. De kleeding bestaat uit een ringkraag, waarover de insignes der orde van den H. Michaël hangen, hem door den koning van Prankrijk geschonken, en een overrok, die tot boven de knieën strekt. Een los omgeknoopte das valt met

breede slippen neer en de tot de ellebogen opgeslagen mouwen laten het onderhemd zien. De overrok bedekt gedeeltelijk een gebloemd vest, dat met knoopen is bezet. Verder bestaat het costuum uit een korte, wijde broek, met strikken aan de knieën gesloten, daaronder kousen en hooge zeemansschoenen met strikken. De middel is omgord met een sjerp en een sierlijk bewerkten draagband, waarin een kort zwaard hangt, terwijl de linkerhand, die een uitgetrokken handschoen houdt, in de zijde rust.

[Nummer 19]

ORTRUD OP DE KNIEËN VOOR ELSA VAN BRABANT,
Uit Richard Wagners 'Lohengrin' (dramatische bewerking der sage van den Zwaanridder). Naar de schilderij van Th. Pixis.

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

Die ongekunstelde betuiging van ingenomenheid deed het heele gezelschap niet minder genoegen; alleen Phine protesteerde tegen den uitbundigen lof, haar toegezwaaid, en verzocht Maartje schertsend, haar niet zoo in 't gezicht te prijzen, wijl ze daar niet tegen kon. Waarop Maartje weer opmerkte, dat het ook eigenlijk niet noodig was, want dat de heeren hun oogen wel in den zak moesten hebben, als ze niet zagen wat de juffrouw in het huishouden waard was. Kortom het genomen besluit bracht blijkbaar allen in de prettigste stemming, vooral den ouden heer, die zich van zelfvoldoening in de handen wreef over het succes van zijn gelukkig denkbeeld. In zijn hartelijke blijdschap had hij gewild dat de jongelui even gul en luid van hun ingenomenheid hadden doen blijken; maar het kwam hem voor, dat dit hun toch niet recht afging. Beiden schenen, ondanks alle betuigingen van tevredenheid, iets op het hart te hebben, waarvoor zij niet uitkwamen. Bij Phine kon hij dit begrijpen: de te maken schikkingen verlevendigden natuurlijk de Herinnering aan haar vader; de gedachte aan de toekomst riep bij haar die aan het verleden op. Maar wat kon Robbert toch hinderen? Er scheen iets gedwongens in beider verhouding gekomen; zij vermeden tot elkander het woord te richten en wendden zich bijna uitsluitend tot hem. Een vermoeden rees bij bij hem op, en terwijl Phine een poosje in de keuken was, vroeg hij aan Robbert:

‘Je hebt er immers niet heimelijk tegen, dat ik Phine bij mij houd?’

‘Maar oom,’ antwoordde de jonkman, die als uit een droom opschrikte, ‘ik heb immers al twintigmaal gezegd dat ik er heel blij mee ben.’

‘Jawel, en toch schijnt je iets te hinderen. Ben je soms een beetje jaloersch?’

‘Foei oom, ziet u me voor zoo kinderachtig aan!’

‘'t Zou zeker kinderachtig zijn, want jij hebt in elk geval de oudste brieven.... En toch zou ik het je niet kwalijk kunnen nemen; want een beetje schade zal je er altijd door lijden; maar er zal genoeg voor je overschieten, zoodat je daar, dunkt me, niet op hoeft te zien.’

‘Daarover geen woord, oom,’ sprak de jonkman met ongeveinsde verontwaardiging. ‘Nu dacht ik toch dat u me beter kende!’

‘Ik wist het wel, jongen: zoo inhalig zou je niet zijn. Dus je hebt in 't geheel geen achtergedachte?’

‘Op mijn woord, oom.’

‘Nu, dan zal het verbeelding van me geweest zijn.... Zoo, Phine, breng je ons een glas wijn,’ dus wendde hij zich weer tot het meisje, dat in de eene hand een flesch en in de andere een schenkblad met glazen kwam aanbrengen; ‘daar doe je goed aan: wij zullen er eens op drinken, dat ik je nog menig jaar tot een verzet in mijn eenzaamheid en een steun in mijn ouden dag bij mij mag hebben.’

‘Ik verlang niets liever, oom,’ zei het meisje met een trilling van dankbare aandoening in de stem, en met een plechtigen dronk werd het besluit van dien avond bezegeld.

De heer Wilkens had toch niet zoo mis gezien, toen hij meende op te merken dat er in de verhouding tusschen Phine en Robbert iets veranderd was. En hij had ook de reden dier verandering kunnen gissen, als hij wat meer gelet had op den veelbeteekenenden nadruk, waarmee het meisje hem verzekerde, dat zoo zij op *Eben-Haezer* bleef, dit alleen om hem was.

Alleen om hem, dat sprak, van *zijn* standpunt beschouwd, van zelf. Maar voor het meisje hield het een edel besluit van moedige zelfbeheersching in. Bij de schertsende opmerking van den ouden heer dat zij en Robbert het samen best vinden konden, was haar op eens de stille genegenheid bewust geworden, die in haar hart voor den jonkman was ontkiemd. Tot dusver had zij zich daarvan geen rekenschap gegeven. Hoe zou ze ook? Geheel vervuld van haar leed, had ze zich onwillekeurig getrokken gevoeld tot den jonkman, die haar op zoo kiesche wijze een diepgevoelde deelneming toonde. Het gewonde hart neigde zich vanzelf naar den kant, waar het, in een zachte sympathie, balsem vond voor zijn smart. Het was een gevoel van erkentelijkheid, achting, vriendschap.... meer niet: althans het was haar niet bewust. Daarbij vertoefde ze maar tijdelijk op *Eben-Haezer* en kwam maar een paar malen in de week met Robbert in aanraking. Dan kwam hij natuurlijk voor zijn oom, die heel levendige gesprekken met hem voerde. Tegenover het meisje was hij beleefd, voorkomend, vol fijne oplettendheid, maar de ongedwongen vertrouwelijkheid van hun eerste ontmoeting, toen beiden als kinderen door den tuin huppelden, was voorbij. De slanke, bleeke jonkvrouw in het statige rouwkleed was het blozende, lachende kind niet meer. De smart had haar in Robberts oog een hoogere wijding gegeven, en het gevoel van vereering, dat zij hem inboezemde, had ook op hem zelf veredelend, vormend teruggewerkt. Had hij zich bij den eersten aanblik der treurende dochter aan de lijkbaar haar vaders onbeduidend en klein tegenover haar gevoeld, sedert had hij zich opgeheven tot mannelijken ernst om waardig te worden, haar een troostwoord toe te spreken.

De eerbiedige afstand, dien hij tegenover haar in acht nam, kon het meisje in den waan laten dat alleen deelneming tegenover haar ongeluk hem bezielde. De opmerking van haar oom had haar echter wakker gemaakt. Wie weet of de genegenheid, die zij in haar eigen hart ontdekte, niet wederkeerig was! En kon die genegenheid, nu zij voorgoed op *Eben-Haezer* blijven zou en beiden elkaar dus geregeld zouden zien, niet ongemerkt van beide kanten aangroeien tot het verlangen naar een verbintenis voor het leven?

Het kwam maar even in haar op, en toch wierp ze het denkbeeld met verontwaardiging van zich af. Waar dacht zij aan? De oude heer bood de zwervelinge gastvrij zijn huis en de vaderlooze zijn vaderhart. Dankbaarheid dus verplichtte haar, zich geheel aan hem te wijden, enkel voor hem te leven, zooals zij voor haar vader geleefd had. En nu zou ze, nauwelijks een maand in zijn huis, het oog opslaan tot zijn neef? Zij, een arm meisje, uit vriendschap voor haar vader hier liefdevol opgenomen, zij zou speculeeren op de edelmoedigheid van een jong hart! Dat nimmer! Wat de oude heer haar bood, zou zij door ijverige plichtsvervulling, door trouwe toewijding verdienen. Dat was haar taak, haar plicht; aan iets anders denken mocht en wilde ze niet, en daarom had ze zoo nadrukkelijk ten aanhooren van den jonkman gezegd, dat ze enkel en alleen om den ouden heer op *Eben-Haezer* bleef.

Robbert was dit woord niet ontgaan, en hoe ook schijnbaar zonder erg geuit, toch had het hem tot nadenken gebracht. Ofschoon bij het vernemen van het nieuws, dat zijn oom hem vertelde, zijn eerste opwelling geen andere dan die van oprechte blijdschap had kunnen zijn, voelde hij als bij ingeving dat de gestadige aanwezigheid

van het meisje op *Eben-Haezer* hem, in plaats van toenadering, veeleer verwijdering zou brengen.

Dat was de reden waarom de gulle blijdschap van den heer Wilkens bij zijn neef niet den weerklank vond, dien hij wel verwacht had; en de oude man had dus goed gezien, toen hij meende te merken dat Robbert heimelijk iets hinderde.

V.

Omstreeks een maand of vier vertoefde Adolphine van Dongen nu al op *Eben-Haezer* en zoowel voor haar als voor den ouden heer en zijn huishoudster was het alsof zij er altijd geweest was. De beide laatsten zouden zich zeker moeilijk in het denkbeeld hebben kunnen schikken, het goede, verstandige, zorgzame meisje weer te moeten missen. De heer Wilkens zou niet meer buiten haar gekund hebben; zij had hem in dien korten tijd heelemaal verwend. Nu zou hij er niet meer aan gedacht hebben, zelf een glas uit de kast te krijgen of zich in te schenken: Phine was hem in haar vlugge zorg met alles voor, en dat kwam hem goed te pas, nu hij door de verergering van zijn kwaal zachtjes aan al meer hulpbehoevend werd.

Met Maartje was het al niet veel anders: hoe naijverig ook op haar alleenheerschappij in de keuken en de heele huishouding, had zij zich onwillekeurig nu dit, dan dat door de gedienstige, handige juffrouw uit de handen laten nemen. En als zij op haar gemak haar kopje koffie leeg dronk, iets waartoe ze zich vroeger den tijd niet gunde, dan zei ze dikwijls met voldoening tot zich zelve:

'Sinds die juffrouw Phine hier in huis is, ken ik mijn gemak niet... Ik had nooit gedacht dat zoo'n fijn poppetje zoo flink de handen uit de mouw kon steken. Dat is nou met alles even handig, met de pen, met de naald en met den pollepel. Je zou soms zeggen dat ze kon tooveren, daar!'

Met het jonge meisje was er een heele vernieuwing in het ouderwetsche eentonige huishouden gekomen. De heer des huizes scheen ondanks de gestadige verslimmering der kwalen van den ouden dag, met elken dag jonger van hart te worden. Hij was opgeruimder dan ooit en had geen knorrige buien meer, zooals hem vroeger wel eens overkwam. Hoe zou hij ook hebben kunnen knorren, daar Phine hem alle aanleiding daartoe benam? Alles in het huishouden liep tegenwoordig als op rolletjes. De huiskamer zag er wel eens zoo gezellig uit als vroeger, nu Phine ze in orde hield; zij wist alles zoo netjes en geriefelijk te schikken, bracht hier en daar een aardigheidje of nieuw snufje aan; de eenvoudigste dingen kregen onder haar handen een heel ander oog.

Van den zolder tot den kelder en van de straatdeur tot in het achterste hoekje van den tuin was alles in de volmaaktste orde, en toch werd er geen opvallende drukte gemaakt met schuren en schrobben of watergeplons. Phine scheen het geheim te kennen om het heele huis in orde te houden, zonder de gejaagde drukte, dat luidruchtig gestommel, dat anders onafscheidelijk schijnt van de geregelde schoonmaak. De oude heer had niet eens weten te zeggen op welken dag tegenwoordig zijn kamer 'gedaan' werd, en vroeger had dat heel wat in: hij was er geregeld van streek van.

Phine dacht om alles: zijn bloemen, zijn kippen, zijn kranten en correspondentie, zijn huisjas en pantoffels, tot zelfs om de dopjes en doorstekers voor zijn Goudsche pijpen!

De gezelligheid en vriendelijkheid, die tegenwoordig heerschten in het vroeger dikwijls saaie en naargeestige huis, lokten vanzelf bezoekers aan, die den ouden heer een uurtje prettig aan de praat hielden. Vroeger gaven zulke visites dikwijls maar

aanleiding tot gepruttel van Maartje, die met een zuur gezicht en een diepen zucht een voetstap van het tapijt of een vlekje sigaarasch van het tafelkleed kwam vegen, en de menschen wel de deur uit had willen kijken, vooral als de gang of de kamer net ‘aan kant’ was.

Tegenwoordig werd op zulke kleinigheden niet meer gelet. Wie kwam, was welkom. Phine nam tegenover ieder even voorkomend de honneurs waar en had niet méér genoegen, dan wanneer zoo'n bezoek den ouden heer in een aangename luim bracht.

Vooral voor neef Robbert had het huis tegenwoordig een bijzondere aantrekkelijkheid. Oom hoefde hem nooit meer aan te sporen, zich niet tot het geregelde Zondagsbezoek te bepalen, maar ook in de week nog eens aan te komen. Zoo dikwijls hij de kans schoon zag, stapte hij op den omnibus en verscheen 's avonds op *Eben-Haezer*, waar hij natuurlijk niet minder welkom was dan vroeger.

Hij hervond er den ouden heer en Maarlje steeds in de genoeglijkste stemming en vol ingenomenheid met hun jeugdige huisgenoote, wier voortreffelijke eigenschappen ze niet genoeg konden roemen.

Die loftuitingen, waarvan het meisje zich schertsend afmaakte, als was dat alles maar uit gekheid gezegd om haar te plagen, had hij niet noodig om haar meer en meer te bewonderen. Telkens als hij haar terugzag in het effen rouwkleed zonder eenig siersel, de blonde haren stemmig gevlochten en de fijne, vlugge handen met het een ot ander handwerk bezig, kwam ze hem bevalliger en beminnelijker voor.

Hij zag haar met huismoederlijke zorg alles beredderen, bedrijvig van de huiskamer naar de keuken dribbelen, den ouden heer allerlei oplettendheden bewijzen en hoorde haar, als zij aan de gesprekken, die hij met zijn oom voerde, deelnam, met verrassing de schranderste opmerkingen maken.

Tot hem zelf richtte zij maar zelden rechtstreeks het woord, ofschoon er toch in die terughouding niets gedwongens of onhartelijks lag: zij was beleefd, vriendelijk, voorkomend jegens hem, betoonde hem de grootste erkentelijkheid en achting, maar hield zich altijd op zoodanigen afstand, dat aan een gemeenzaamheid, als er reeds bij de eerste ontmoeting tusschen hen ontstaan was, niet meer te denken viel. Soms bracht hij zich die heerlijke dagen te binnen, ioen zij als in kinderlijke uitgelatenheid samen door den tuin hadden geslenterd. Maar hij durfde er niet op zinspelen, uit vrees van treurige herinneringen bij het meisje op te wekken. Het rouwkleed, dat zij met zooveel waardigheid droeg, maakte haar zoo hoog en edel in zijn oog, dat hij alles zou vermeden hebben, wat maar in de verte op te groote vertrouwelijkheid kon lijken.

Zijn oom, die, zelf volmaakt tevreden, niets liever dan de jongelui opgeruimd en vroolijk zag, poogde de lichte wolk, die nog altijd tusschen den jonkman en het meisje scheen te hangen, op zijn manier te verdrijven. Hij meende dat Robbert wel wat overdreef in zijn eerbiediging van den rouw der treurende dochter; dat hij beter deed het meisje wat afleiding te bezorgen, door wat vrijer en spraakzamer met haar te zijn. Hij zei hem dit wel niet in zooveel woorden, maar gaf het hem toch ongezocht te verstaan en werkte zoo ongemerkt een toenadering in de hand, die Robbert ver van onaangenaam kon zijn.

Het was zijn grootste lust tusschen de twee jongelui onder het zeil achter het huis te zitten keuvelen of met hen door den tuin te wandelen, waarbij hij, als hij niet best ter been was, aan den eenen kant op zijn neef leunde, en aan den anderen kant den arm aannam, dien het meisje hem toestak, aldus op beiden steunend als een oude vader op zijn kinderen. In den nazomer vierde hij zijn vijf en-zeventigsten verjaardag, en, door Maartje ter zijde gestaan, had Phine zich met vindingrijke toewijding uitgesloofd om dien dag tot een feest te maken, zooals er sinds jaren in het kort geleden nog zoo stille huis niet was gevierd. Toen de grijze jubilaris 's morgens in

dehuiskamer kwam, wist hij niet wat hij zag. Kleurige bloemruikers prijkten in de vazen van den schoorsteenmantel en in de blauwe pullen op het buffet; zijn stoel leek een groen prieel, een rozeknop sierde het oor van zijn theekopje en een prachtige bouquet late rozen, voor zijn ontbijtbordje geplaatst, geurde hem midden van de tafel tegen.

En ondertusschen werd hij overstelpt met gelukwenschen en geschenken. Robbert, die, om zijn oom te verrassen, van zijn patroon verlof had gevraagd om al vroeg in den morgen naar Kralingen te gaan, bood hem een nieuwe chambercloak, die hem zoo goed stond, zoo gemakkelijk zat en zoo volkomen naar zijn zin was, dat het kostelijke kleedingstuk den heelen dag, cp een kleerknaap, in een hoek van de kamer te pronk moest blijven hangen, om door de bezoekers bewonderd te worden. Phine had een paar fijne pantoffels geborduurd, die zoo precies pasten dat de jubilaris niets anders meer aan de voeten wilde hebben, en Maartje kwam met een mooie schildpadden snuifdoos aandragen.

De waardige man was opgetogen over al die blijken van hartelijke genegenheid.

'Duizendmaal dank, kinderen,' zei hij, tot de beide jongelieden, terwijl hij van ieder een hand nam, die hij met warmte in de zijne drukte. 'Als maar de helft van al het goede dat je mij toewenscht, in vervulling gaat, dan ben ik zeker de gelukkigste mensch van de wereld. Nu, ik moet zeggen, jullie draagt er wel toe bij om me het geluk te bezorgen, dat je mij zoo ruimschoots toewenscht. Jullie zou in staat zijn een oud mensch weer jong te maken.'

'O, als ik daartoe in staat was,' riep Phine met vuur uit, 'dan maakte ik dat u voortaan met iederen verjaardag, in plaats van een jaar ouder, een jaar jonger werd.'

'Daar zou ik niets op tegen hebben,' lachte de oude heer, 'en dan zou ik zeker mijn verjaardagen met meer genoegen te gemoet zien, dan in den laatsten tijd het geval is; want, jongens, als een mensch over de zeventig is, hoeft hij niet meer naar zijn verjaardag te verlangen.'

'Wa's dat nu, oom!' schertste Robbert 'Zou u dan liever niet meer willen verjaren! Nu, ik hoop toch dat u het nog menigen keer mag doen.'

'En ik niet minder,' voegde Phine er bij. 'Als het aan mij lag, verjaarde u nog net zoo dikwijls als u het al gedaan heeft in uw leven,'

'Nou, die vind ik goed,' zei de oude heer en schudde van het lachen. 'Ik hoop dat jullie er allebei getuigen van mag wezen.... en Maartje er bij,' voegde hij er aan toe, met een gulhartigen blik op de oude schommel, die hem al zooveel jaren trouw gediend had.

'We zullen het maar volhouden, zoolang het onzen Lieven Heer blieft,' merkte zij wijsgeerig op en haar welgedaan, blozend gezicht blonk van vergenoegdheid.

De heele dag ging in de plezierigste stemming voorbij. Daar de oude heer, als uit consideratie voor zijn feestdag, door zijn oude kwaal, de rhumatiek, heel gracelijk met rust gelaten werd, was er, bij al wat hem opvroorlijkte, ditmaal niets wat hem hinderde. Hij babbelde honderd uit met de oude kennissen, die in den loop van den dag zijn gezondheid kwamen drinken. Phine had gewild dat er op dezen dag ook aan tafel een paar gasten zouden worden gevraagd tot opluistering van het feest; maar dit was in de oogen van den ouden heer en van Maartje een buitensporigheid, die al te zeer afweek van de traditiën des huizes in de laatste jaren, dan dat ze zelfs door een zoo buitengewone feestelijkheid als des huisheers vijf-en-zeventigste verjaardag gerechtvaardigd kon heeten. De waarheid was dat hij tegen de drukte opzag en, ofschoon niet afkeerig van een beetje bezoek, toch liefst vertrouwelijk samen was

met zijn 'jongens', zooals hij Robbert en Phine op zijn ouderwetsch-vaderlijk betitelde.

Maar al kwamen er geen gasten, toch werd ditmaal de tafel gedekt met een feestelijken luister als Maartje haast niet meer heugde, ooit in huis gezien te hebben. Het zilver en kristal, dat in jaren geen dienst meer gedaan had, was door Phine voor deze bijzondere gelegenheid te voorschijn gehaald en zij had daarbij niet verzuimd te zorgen, dat hetgeen er werd opgeschept, behoorlijk aan dien uiterlijken tooi beantwoordde. Het was een rechte feestdisch, en toen, na het dessert, de oude heer zijn onmisbaren gouwenaar aanstak, die ditmaal als een bruigomspijp met groen en bloemetjes was omvlochten, liet hij nog eens met welgevallen het oog weiden over die feestelijke weelde, - het hooge kristallen middelstuk, als een horen van overvloed uit het midden oprijzende met een schat van uitgezochte bloemen, de blozende sappige vruchten en het heerlijk gebak, de half geleegde glazen, het vriendelijk glinsteren van kristal en zilver in het warme middaglicht, heel die gezellige wanorde van een tafel, waar men, na afloop van het maal, nog een half uurtje genoeglijk blijft plakken.

(Wordt vervolgd.)

De sage van den zwaanridder.

Kortgeleden vestigden wij, naar aanleiding van een tafereel uit de Arthur-sage, de aandacht op de herleefde belangstelling der kunstwereld voor de oude, middeleeuwsche volksverhalen. Niet het minst neeft de beroemde componist Wagner, die aan de dichterlijke sagen de stof ontleende voor zijn groote dramatische toonwerken, door die meesterlijke scheppingen er toe bijgedragen, dat de lang vergeten helden en ridders der legende weer de bewondering uitmaken van de verlichte negentiende eeuw.

In zijn *Lohengrin* bijvoorbeeld herleefde de geheimzinnige Zwaanridder, waarvan ieder, die ooit te Kleef is geweest, en er den Zwanenburg heeft bezocht, heeft hooren verhalen, en die in de middeleeuwen buitengewoon populair moet geweest zijn, te oordeelen naar de vele afbeeldingen, die men nog van hem aantreft in de versiering van oude gebouwen, zooals bijvoorbeeld in het beeldwerk der kanunnikenbanken van de St.-Janskerk te 's-Hertogenbosch.

Tot toelichting der gravure op onze eerste bladzijde, die ons een tooneel uit Wagner's *Lohengrin* voorstelt, meenen wij niet beter te kunnen doen, dan het oude volksverhaal in herinnering te brenger, dat aan de dichterlijkmuzikale schepping ten grondslag ligt. Wij achten dit voor onze lezers des te interessanter, daar het verhaal op onzen bodem speelt.

Te Nijmegen, dus verhaalt de sage, was er een groote toeloop van rijk gekleede ridders, edeien en schildknapen. Van alle kanten stroomden de machtige heeren met hun talrijk gevolg naar de aloude rijksstad.

De oorzaak van die buitengewone beweging was dat de hertogin van Brabant zich te beklagen had over haar schoonbroeder (wij zullen zien waarom) en dat koning Karel naar Nijmegen gekomen was om het geschil te beslechten.

De hertog van Brabant was in den strijd tegen de ongeloovigen gevallen en nu maakte zijn broeder aanspraak op de erfopvolging in zijn staten, die hij aan zijn

weduwe en dochter had willen nalaten. De hertogin van haar kant stond op haar recht, en de vergadering der rijksgrooten, door koning Karel bijeengeroepen om uitspraak te doen in het geschil, scheen besluiteloos.

De meesten voelden zich door medelijden jegens de weduwe en haar dochter gedreven, te harer gunste te beslissen; maar de vrees voor den machtigen pretendent, die dreigde zijn aanspraken met de wapenen kracht bij te zetten, weerhield hen. Hun aarzeling ziende, bood deze aan, het geschil door een Godsgericht te doen beslissen: hij daagde ieder, die voor de rechten der hertogin in het krijt wilde treden, tot een tweegevecht uit, en wie in dien strijd overwinnaar bleef, zou het pleit te zijner gunste beslist zien.

Die voorslag werd aangenomen, maar geen enkele der aanwezige ridders waagde het met den geweldigen strijder voor het recht der hertogin een lans te breken. Een wonderlijk geval kwam evenwel de ongelukkige vorstin in

MAARSCHALK LANNES BIJ ESSLINGEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN BOUTIGNY.

IN HET KLOOSTERPAND VAN SAN GREGORIO TE VENETIË, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. WUTTKE.

dien uitersten nood te hulp. Daar kwam namelijk een bootje de rivier afgedreven, aan een zilveren ketting door een zwaan getrokken, en in dat bootje lag een slapende jonge ridder in volle, schitterende wapenrusting. Deze geheimzinnige strijder kwam als door den hemel gezonden om de aangevochten vorstin tegen de aanmatiging van haar schoonbroeder te beschermen. Na een hevig gevecht overwon hij dezen en daarmee was het pleit ter gunste der hertogin beslecht.

De Zwaanridder, door de luide toejuichingen des volks voor zijn heldhaftige verdediging der verdrukte onschuld beloond, vergezelde de hertogin met haar dochter naar Kleef, haar gewone verblijfplaats. Weldra won hij het hart der jeugdige Beatrijs en met goedvinden der hertogin werd tot het huwelijk besloten. Maar alvorens de Zwaanridder zijn jonge bruid den trouwring aan den vinger stak, liet hij haar beloven dat zij nooit naar zijn naam of afkomst zou vragen.

Aanvankelijk hield zij zich trouw aan die belofte en de beide echtgenooten smaakten het zoetste geluk aan elkanders zijde. Doch ten laatste werd de vrouwelijke nieuwsgierigheid haar te sterk en kon zij den lust niet bedwingen, haar gemaal de noodlottige vraag naar zijn naam en afkomst te stellen. Onmiddellijk betrok zijn gelaat. 'Nu is ons geluk voor altijd verwoest,' zei hij. 'Ik mag niet langer hier blijven; nog weinige uren, en ik zal verre van u zijn.' De zwaan, die hij in Nijmegen met het bootje had weggezonden, keerde terug; hij stapte in het kleine vaartuig en verdween voor altijd uit de oogen zijner beminnende gade en kinderen.

Zij kwijnde weg op het kasteel van Kleef, de Zwanenburg, die nog heden ten dage de zwaan op den toren draagt ter gedachtenis aan de treurige geschiedenis. Tal van middeleeuwsche geslachten beroemden zich op hun afkomst van den geheimzinnigen Zwaanridder en voerden de zwaan in hun wapen, zooals de graven van Gelder, van Kleef, van Rheineck enz. Ook de krankzinnig gestorven koning Lodewijk van Beieren huldigde Lohengrin als zijn stamvader en wijdde dezen zijn nieuw gebouwd tooverslot *Neuschwanstein*.

Gelijk men weet, schiep hij er behagen in, op den vijver in de Blauwe Grot van het kasteel Linderhof, in de kleeding en wapenrusting van den Zwaanridder rond te drijven in een bootje, door een zwaan getrokken.

Waarschijnlijk speelden den ongelukkigen vorst de schitterende tafereelen uit Wagner's opera voor den geest; want hij dweepte, zooals bekend is, met den grooten toondichter, die door zijn koninklijke gunst en vrijgevigheid in staat gesteld was, de grootsche scheppingen van zijn talent te verwezenlijken.

De voorstelling, in Wagner's *Lohengrin* van de Zwaanriddersage gegeven, wijkt aanmerkelijk af van de lezing, die wij hierboven meedeelden als de algemeen gangbare in de Rijnstreek. Zooals van alle middeleeuwsche verhalen bestaan ook van de Zwaanriddersage tal van uiteenloopende lezingen, afwisselend naar gelang der verschillende streken, waar zij nog in de volksoverlevering voortleven, of der verschillende tijdperken, waarin zij door dichters of schrijvers werden bewerkt. In de verzameling *Deutsche Sagen* van de gebroeders Grimm vindt men al die verschillende lezingen meegedeeld.

Wagner heeft van zijn recht als scheppend kunstenaar gebruik gemaakt om uit dien rijken dichterlijken schat te kiezen wat hem goeddacht en dit te verwerken tot een eigen schepping. Bij hem komt het verloop der handeling in het kort op het volgende neer:

De schoone koningsdochter Elsa van Brabant wordt belaagd door den woesten graaf Friedrich van Telramund, die haar tegen haar wil tot vrouw begeert. Door haar afgewezen, zint hij op bloedige wraak en beschuldigt haar ten aanhooren van het heele volk van broedermoord.

Hij eischt een Godsgericht, dat zijn beschuldiging staven moet, en daar niemand van Elsa's mannen het voor haar tegen den geweldigen woesteling durft opnemen, schijnt haar lot beslist. Maar gelukkig komt thans Lohengrin, door de zwaan in het bootje aangevoerd, haar te hulp. Hij treedt voor haar tegen Friedrich van Telramund in het krijt en brengt hem een smadelijke nederlaag toe.

Uit dankbaarheid schenkt Elsa den ridderlijken kampioen haar hand, doch hij aanvaardt die slechts onder de voorwaarde, dat zij nimmer naar zijn naam of afkomst zal vragen. Telramund weet dit en bouwt daarop zijn plan om het geluk der jeugdige echtelieden te verstoren.

Hij zendt zijn gemalin, de sluwe Ortrud, naar Elsa, opdat deze zich listig bij haar moge indringen. Op het tafereel van den Duitschen schilder Pixis, in dit nummer weergegeven, zien wij de valsche Ortrud deemoedig aan de voeten geknield van de edele en zachtaardige Elsa. Op den achtergrond loert de wraakgierige Telramund om den hoek, ten einde den afloop der sluw overlegde poging gade te slaan. Niets vermoedend, neemt Elsa de vrouw, die daar op de knieën haar genade afsmeekt, in het kasteel op en voert haar gastvrij naar de *Kemenate*, de vrouwenvertrekken van den burcht.

Langs allerlei slinksche wegen weet de huichelachtige Ortrud haar argelooze gastvrouw ten slotte zoover te brengen dat zij den Zwaanridder. ondanks zijn dreigende waarschuwing, toch naar zijn naam en afkomst vraagt, met het noodlottig gevolg dat hij haar verlaten moet, en het geluk der jeugdige echtelingen verwoest is. Dat is het einde der schandelijke intrige, die aanvangt op het oogenblik, waarop de medelijdende Elsa de valsche Ortrud minzaam haar deur opent.

Herinneringen uit Italië.

In het kloosterpand van San Gregorio te Venetië.

Ver van het scheepsgewoel der drukke kaden,
En 't straatrumoer, schril galmend door de arcaden,
  Vormt in den stillen kloosterbinnenhof
  Zich de processie voor 't Maria-lof.

In schaduw van de ranke colonnaden
Glanst zacht het goud van kruis en plechtgewaden,
  Van vaan en baldakijn, hier schemerdof,
  Besprankeld ginds met gouden zonnestof.

Terwijl de maagdekens, devoot als englen,
Van nonnekens geleid, haar bloemen strengten,
  Zwaait stout de koorknaap 't zilvren wierookvat.

Straks roept de klok met vriendlijk noodend benglen
De vrome schaar om stem en hart te menglen
  Met d'orgeltoon van 't hoog M a g n i f i c a t .

J.R. VAN DER LANS.

Ordonnans-officier van Zijne Excellentie.
Vertelling.

Het regiments-bevel voor de op handen zijnde manoeuvres was zooeven uitgevaardigd.

‘Wat een plagerij!’ bromde een officier.

‘We hadden nog wel gedacht, een weinig rust te krijgen!’ gromde een tweede.

‘Bij 25 graden Réaumur op dit heuvelachtig terrein te manoeuvreeren - 't is om krankzinnig te worden!’

Eindelijk echter, nadat het bevel lang en breed besproken en gehekeld was, hielden allen zich maar stil; er was toch niets meer aan te doen Niemand was recht tevreden met hetgeen hem den volgenden dag wachtte; elkeen had zich een ander, beter commando gewenscht, dan dat, wat hem zooeven was ten deel gevallen. Eindelijk, na veel gehaspel en gekijf, zegevierde de geest van onderdanigheid, den militairen steeds eigen, en al was er nog zoo dapper geprutteld, geschimpt en gescholden, nu vond men toch, dat de overste wel degelijk met zijn bevelen goed gehandeld had, en dat hij daartoe, door de hemel mocht weten welk brigade-bevel, gedwongen was geworden, waartegen ook hij niet vermocht te kikken.

Allengskens bedaarden de onstuimige golven der opgewondenheid, en weldra zaten de jonge officieren van 't dragonder-regiment in de groote gelagkamer van 't logement, het beste van geheel het dorp, waar men voor heden ingekwartierd was, en spraken het bier uit den kelder van den waard, - tot diens niet gering genoegen. - duchtig aan. Slechts een hunner, een knap gebouwd jongmensch, met een koketten, kleinen snorbaard, waarvan hij de punten aanhoudend omdraaide, zat zeer stil op zijn plaats; hij deelde niet in de drukke gesprekken, die er gevoerd werden en hief nu en dan zijn glas nauwelijks op, om een hem toegeroepen ‘Prosit!’ te beantwoorden.

‘Maar zeg me toch eens, Weylingen,’ riep de eerste-luitenant Heiligendorf hem lachend toe, ‘wat is er toch, ouwe jongen, dat je zoo suf zit te kijken?’

‘Kom, er maar mee voor den dag! Er is je toch geen erfenis langs den neus gegaan?’ sarde luitenant graaf Van Zonsveld.

Weylingen nam een fermen slok uit zijn glas, keek eens naar den zolder en antwoordde: ‘Ik wou, dat de dag van morgen al voorbij was!’

‘Nu, in dien vromen wensch zijn wij 't allen met je eens!’ meende Heiligendorf. ‘Maar 't valt ons daarom nog lang niet in, zulke grillen te verkoopen, als jij!’

‘Jelui hebt goed praten,’ antwoordde Weylingen. ‘Je doet uw dienst en plicht in 't regiment, zonder meer - dat kan zoo erg niet worden! Maar ik, ongeluksvogel, ben als ordonnans-officier bij Zijne Excellentie den commandeerenden generaal aangesteld; nu, wat dat beduidt, daar weten wij alles van.’

Het heele gezelschap barstte in een hartelijk gelach uit.

‘Ken de zaak!’ ratelde Van Zonsveld, terwijl hij Weylingen scherp aanzag. ‘Heb ze zelf ondervonden! Heb me echter prachtig uit dat zaakje weten te redden! Was vóór twee jaren bij de manoeuvres! Ik diende toen nog bij de jagers!’

‘Dan zal jij me 't beste antwoord kunnen geven!’ meende Weylingen. ‘Is 't werkelijk waar, dat men Z. Excellentie geen tweemaal iets mag vragen?’

‘Hm,’ hernam Van Zonsveld en lachte; ‘zou het je niet raden! De oude man wordt woedend als iemand dat probeert! En 't is in 't geheel geen wonder, als men hem niet verstaat! Spreekt verduiveld slecht.... afgebroken en binnensmonds! Maar 't hem nog eens vragen - nu, probeer 't maar niet! Heb 't zelf beleefd, dat iemand hem iets tweemaal vroeg! 't Was vóór twee jaar bij de manoeuvres; ik stond nog bij de jagers

en werd met kameraad Langenfeld als ordonnans door Z. Excellentie gecommandeerd! Nu, mijn makker verstond hem niet en vroeg hem, wat hij moest doen! - Heer in den Hemel, toen had je den oude eens moeten zien! Die arme Langenfeld! Die heeft er van gelust! 'k Kan je niet zeggen, wat hij niet moest hooTen! En 't slot er van was, dat de oude generaal hem acht volle dagen bij zich hield; - hm, en dan kan ik u nog

zeggen, dat de goede Langenfeld heeft moeten rijden, rijden, dat hij zwart werd! Ik feliciteer ie met zoo'n commando, Weylingen!'

Allen lachten; alleen Weylingen beet zich op de lippen.

'Moed!' riep Heiligendorf. 'Laat je door de geschiedenis, die Van Zonsveld je heeft opgedischt, niet uit je humeur brengen. Pak bij den oude flink aan, dan zal alles wel gaan!'

'Ja,' meende Van Zonsveld. 'Maar vraag hem in 's hemelsnaam niet voor de tweede maal!'

'Ja, maar wat duivekater!' ging Weylingen half geërgerd, half lachend voort, 'wat zal ik dan moeten doen, als ik hem niet versta! En dat kan toch, nu ik hem voor 't eerst zal hooren spreken, heel licht gebeuren!'

Van Zonsveld lachte.

'Wat je dan moet doen, kameraad?' zei hij, 'daarvoor kan ik je maar één raad geven! Doe wat je wil, maar vraag Z. Excellentie niet! Anders ben je in zijn oogen de onbekwaamste officier van het heele leger! Hm, en zoo iets' - hij streelde zijn snorbaard - 'verduiveld, dat laat men zich dan toch niet graag zeggen, hé? daargelaten nog, dat hij je minstens acht dagen bij zich houdt!'

'Nu, daar dank ik hartelijk voor!' bromde Weylingen.

'Hou maar moed,' dus stelde Heiligendorf hem gerust. 'Geen dag is zoo vervelend, of er komt eindelijk toch een einde aan.'

'Maar daarna komen er weer andere!' meende Van Zonsveld en wreef zich de handen. 'Intusschen wensch ik je natuurlijk alles ten beste, Weylingen!'

Nog menige opmerking mocht de jonge officier aanhooren, alvorens men dien avond scheidde.

....

Den anderen morgen begat Weylingen zich reeds vroeg op weg, om den bevelvoerenden generaal op te zoeken. Hij vond den ouden heer al te paard, en, zooals bleek, zeer slecht geluimd. Verscheidene 'duizend bommen en granaten' stortten zich op dreigende wijze over zijn omgeving uit. Weylingen stelde zich zelven voor:

'Luitenant jonkheer Van Weylingen van het dragonderregiment no. II, als ordonnans-officier bij Z. Excellentie gecommandeerd!'

'Je hadt wel wat vroeger kunnen komen,' bromde Z Exellentie driftig.

Weylingen klemde de tanden op elkaar. Klokslag zes uur was hij, zooals hem bevolen was, op zijn post, en nu kreeg hij zoo'n begroeting.

'Dat begint al goed!' dacht hij.

'Trek u dat niet aan, kameraad,' troostte een in zijn nabijheid staande adjudant. 'Zulke complimenten moet men bij den oude gewoon worden. Anders zou men uit zijn vel springen van ergernis. Bekleedt u voor de eerste maal dezen post bij hem?'

'Ja!'

'Laat me u dan een goeden raad geven. Let goed op, als hij u een bevel zal geven - hij duldt niet dat men hem nogmaals vraagt!' 'Ik dank u! 'k Heb 't al vernomen!'

De generaal reed met zijn gevolg naar 't manoeuvre-terrein. Weylingen hield zich dicht in zijn nabijheid; hij hoorde, dat Z. Excellentie zeer luid sprak, maar kon er geen woord van verstaan.

In stilte wenschte hij zich liever op den top van een vuurspuwenden berg, dan hier. Hoe goed hadden, in vergelijking met hem. zijn kameraden het, die hun dienst in 't regiment deden!

Men was ter bestemde plaatse aangekomen. De adjudanten vlogen in alle richtingen, en weldra was het gevecht in vollen gang. Zijn Excellentie gaf altijd maar nieuwe bevelen.

'Als ik er een woord van versta, ben ik een stoofpeer!' dacht Weylingen, met een bedrukt gelaat.

Twee divisies manoeuvreerden tegen elkaar; de eene ontving haar bevelen van haar divisiegeneraal, de andere werd gecommandeerd door Z. Excellentie den corps-generaal. Het middelpunt van den hevigen strijd bevond zich bij een, in een vallei liggend, dorp; het bezit van dit dorp, Boschwijk, waarin de vijand gelegerd was, moest, - dat werd Weylingen spoedig duidelijk - de beslissing ter gunste zijner divisie brengen.

Z. Excellentie sloeg intusschen den voortgang van 't gevecht met spanning gade. De adjudanten en ordonnansen hadden 't zwaar te verantwoorden; het hagelde complimenten van allerlei aard.

Plotseling bemerkte Weylingen tot zijn niet geringe ontzetting, dat hij op dat oogenblik de eenige ordonnans-officier was, die den generaal ter beschikking stond.

'Drommels, nu zal ik er aan moeten,' bromde hij bij zich zelf.

De generaal schoof onrustig in 't zadel heen en weer; er scheen hem in den loop van het gevecht een zeker iets niet te bevallen. En ja - waarachtig! - bijna had Weylingen overluid geschreeuwd, de oude wendde zich om; hij zocht een ordonnans! Geen andere dan Weylingen was daar!

'Ik wou, dat ik op de Mookerhei zat!' dacht deze.

'Luitenant Van Weylingen,' riep de generaal, 'rijd zoo snel mogelijk naar den brigadecommandant, generaal Van Sonsberg en zeg hem....'

Het gonsde den armen Weylingen in de ooren; geen woord, geen lettergreep verstond bij meer van 't bevel.

Maar vragen, vragen! Neen, dat ging niet! In geen geval! Alzoo het paard omgewend, het de sporen in de zijde gedrukt en nu in razende vaart naar 't standpunt van den brigade-commandant.

Eindelijk is deze gevonden! Met twee adjudanten bevindt hij zich op een kleinen heuvel.

Tien schreden voor hem pareert Weylingen zijn paard. Hij salueert:

'Generaal! Z. Excellentie, de commandeerende generaal laat bevelen....'

En nu volgen ongeveer twee dozijn volkomen overstaanbare woorden, die de arme Van Weylingen met razenden spoed uitstoot. En dan, terwijl het zweet hem op 't voorhoofd parelt, wendt hij het paard om, en terwijl groote stofwolken hem bijna onzichtbaar maakten, holde hij terug naar den commandeerenden generaal.

'Luitenant, wat laat Z. Excellentie mij voor den drommel toch bevelen?' schreeuwde de brigade-generaal hem na.

Weylingen bekommerde zich daarom niet.

'Doe jij wat je wil,' dacht hij. 'Ik heb ook zoo gedaan. En als 't verkeert gaat, is 't mijn schuld niet.'

En voort galoppeerde hij.

Ondertusschen vroeg de brigade-generaal zijn adjudanten:

'Heb je het bevel verstaan, heeren?'

Algemeen hoofdschudden.

‘Ja, wat duivel zal ik dan beginnen?’ stoof de generaal op.

‘Ik rijd gezwind naar Z. Excellentie,’ zeide een der adjudanten, ‘en vraag het nog eens!’

‘Nu, dat zou ons zuur opbreken! Hij zou ons allen in arrest laten nemen! Bij hem moet je niet zijn, om te komen vragen! Een leelijk geval, hoor!’

Hij wierp een blik door zijn verrekijker. Daarna wendde hij zich tot zijn adjudanten:

‘Mijne heeren, brengt dadelijk aan de reserve het bevel tot den aanval van het dorp Boschwijk! Het moet genomen worden, dan is de overwinning ons! Anders weet ik waarlijk niet wat ik doen zal!’

De adjudanten vlogen heen en weldra werd Boschwijk, onder vroolijke krijgsmuziek, door de reservecolonne bestormd.

Ondertusschen was Weylingen reeds lang bij aen generaal teruggekomen. Met kloppend hart hield hij gestadig zijn kijker voor de oogen, om te zien, wat de brigade-generaal zou doen. Nu zag hij, dat men tot den aanval van Boschwijk overging.

Over het gelaat van den generaal gleed een tevreden lachje. Hij keerde zich om.

‘Die aanval,’ zeide hij tot zijn gevolg, ‘geschiedt juist op 't gunstigste oogenblik. Daarmee is de slag voor ons beslist! Wie was de officier, die daartoe den brigade commandant mijn bevel overbracht? Zoo jij, luitenant Van Weylingen! 't Verheugt me, 't verheugt me bijzonder, een zoo flinken ruiter in u te hebben leeren kennen! Je moet toch wel verbazend vlug zijn geweest, dat mijn bevel op zoo'n juisten tijd wordt uitgevoerd! Ben zeer tevreden over u, zeer tevreden! Dank u, dank u!’

En zich tot zijn stafofficieren wendende, vervolgde de generaal:

‘De generaal-majoor Van Sonsberg is toch waarlijk een uitstekend officier! Zie maar eens, heeren, met welk een nauwgezette stiptheid hij mijn bevel uitvoert en de bestorming tegen Boschwijk leidt! Ik zal er den minister van in kennis stellen!....’

‘Men moet zich maar weten te helpen,’ dacht Weylingen. ‘Maar, och Heer, wat zou 't er gespookt hebben als de zaak scheef was uitgevallen.’

Op den avond van dien zelfden dag zag Weylingen plotseling den generaal-majoor Van Sonsberg voor zich.

‘Zeg mij eens, waarde luitenant,’ sprak deze hem aan, ‘wat voor bevel van Z. Excellentie heb je mij toch eigenlijk overgebracht?’

‘Dat Uwe Excellentie het dorp Boschwijk door bestorming van de reserve-colonnes zou nemen,’ antwoordde Weylingen, en klapte de hakken tegen elkaar.

De generaal keek hem ietwat vreemd aan, toen hij langzaam zeide:

‘Zooooo? Nu... 'k zal 't maar gelooven. Adieu!’

‘Je vervelende dag is toch gelukkig voorbij, hé?’ Met deze woorden kwam den volgenden morgen Heiligendorf op Weylingen af.

‘Goddank ja!’ stemde deze toe. ‘'t Is goed afgeloopen. 'k Heb intusschen bijzonder weinig lust, nog weer eens ordonnans-officier van Z. Excellentie te zijn.’

Bij de Platen.

Maarschalk Lannes te Esslingen.

- Een der schitterendste veldheeren van Napoleon was maarschalk Lannes, die, evenals zooveel andere beroemde veldoversten uit het Napoleontische tijdvak, van

geringe ouders geboren, door zijn moed en beleid den maarschalksstaf op het slagveld veroverde.

In zijn jeugd ging Lannes, die omtrent van denzelfden leeftijd was als Napoleon, bij een verver in de leer, maar bij het uitbreken der revolutie nam hij dienst in het leger en had het in 1795, op nauwelijks 26jarigen leeftijd, al tot brigadecommandant gebracht. Een der volksvertegenwoordigers beschuldigde hem echter van onbekwaamheid, en deze aanklacht, door geen zweem van bewijs gestaald, was in dien tijd voldoende om hem van zijn commando te ontheffen.

Als vrijwilliger ging hij nu in 1796 naar het leger van Italië en trok spoedig de aandacht van Bonaparte, die hem na een paar gevechten, waarbij hij zich bijzonder onderscheidde, den graad van kolonel teruggaf. Aan alle gevechten, dat jaar in Lombardije geleverd, nam Lannes een zoo schitterend aandeel, dat hij na de bestorming van Pavia tot brigade-generaal bevorderd werd.

In 1798 trok hij met Bonaparte naar Egypte, voerde een brigade van de divisie van generaal Kléber aan, en droeg veel bij tot de bloedige overwinning bij Aboekir. Met Napoleon naar Frankrijk teruggekeerd, bewees Lannes hem groote diensten bij den vermaarden coup-d'état van den 18en Brumaire, toen de Kamer deivijfhonderd uit elkaar gejaagd werd, en zag zich daarvoor beloond met het bevel over de militaire divisie te Toulouse en spoedig daarop over de garde des consuls.

Toen in 1800 de veldtocht naar Italië opnieuw geopend was, voerde hij de voorhoede van het Fransche leger over den St. Bernard en versloeg den vijand bij Montebello. Bij den slag van Marengo voerde hij het bevel over twee divisies, die een groot aandeel hadden in de luisterrijke overwinning.

Na het sluiten van den vrede werd hij als gezant naar Lissabon gezonden en bij de verheffing van Napoleon tot keizer door dezen tot maarschalk en spoedig daarop tot hertog van Montebello benoemd.

Weldra zou hij weer nieuwe lauweren plukken op het bloedige oorlogsveld Bij den veldtocht tegen Oostenrijk in 1805 voerde' hij in den slag van Austerlitz den linkervleugel aan, achtervolgde de vluchtende Russen en bezette Moravië.

Het volgende jaar, bij den oorlog tegen Pruisen, overwon hij den vijand bij Saalfeld, opende den slag van Jena en nam de sterke vesting Spandauin. Kort hiorop zwaar gewond in den slag bij Pultusk, kwam hij pas een jaar later weer in het leger terug en vormde te Mariënbnrg een reserveleger, tot ondersteuning van maarschalk Lefebvre, die Dantzig belegerde.

Na de overgave dezer vesting overwon hij de Kussen in den geweldigen slag van Friedland, waarmee aan dezen veldtocht een einde kwam.

Uit het hooge Noorden trok Lannes nu naar het Zuiden, naar Spanje, waar hy bij Tudela de Spanjaarden versloeg en daarna de beroemde belegering van Sagarossa ondernam, door Palafox heldhaftig verdedigd.

Maar nauwelijks waren de Fransche adelaars ook hier zegevierend, of weer trok de maarschalk naar Oostenrijk, dat opnieuw Napoleon den oorlog had verklaard. Hier zou de nauwelijks 40jarige held den dood vinden op het slagveld. Na met de voorhoede van het Fransche leger de grijze keizérsstad Weenen te hebben ingenomen, voerde hij in den bloedigen slag van Esslingen, waar aartshertog Karel den Franschon hardnekkig de overwinning betwistte, bevel over het centrum. Een kanons, kogel verbrijzelde zijn beide beenen, en nog op het slagveld werd een daarvan afgezet, wTelke operatie hij met den grootsten moed verdroeg.

De gravure in dit nummer stelt het oogenbhk voor, waarop de keizer, nadat de amputatie was afgeloopen, voor de baar, waarop zijn wapenbroeder lag uitgestrekt, neerknielde en met tranen in de oogen de hand van den dapperen maarschalk in de zijne drukte. Negen dagen later stierf Lannes te Weenen, na de hoogste macht van het Napoleontische keizerrijk aanschouwd, maar gelukkig niet diens val beleefd te hebben. In 1810 werd zijn lijk in het Pantheon te Parijs bijgezet, maar na het herstel van het koningschap op het kerkhof Père-Lachaise begraven, waar naast hem zooveel andore beroemde maarschalken van Frankrijk, als Ney. Macdonald, Kellerman, rusten.

Dandy voor den spiegel.

> Dit glas maakt trotsch of geeft ons pijn....
> HIERONYMUS VAN ALPHEN.

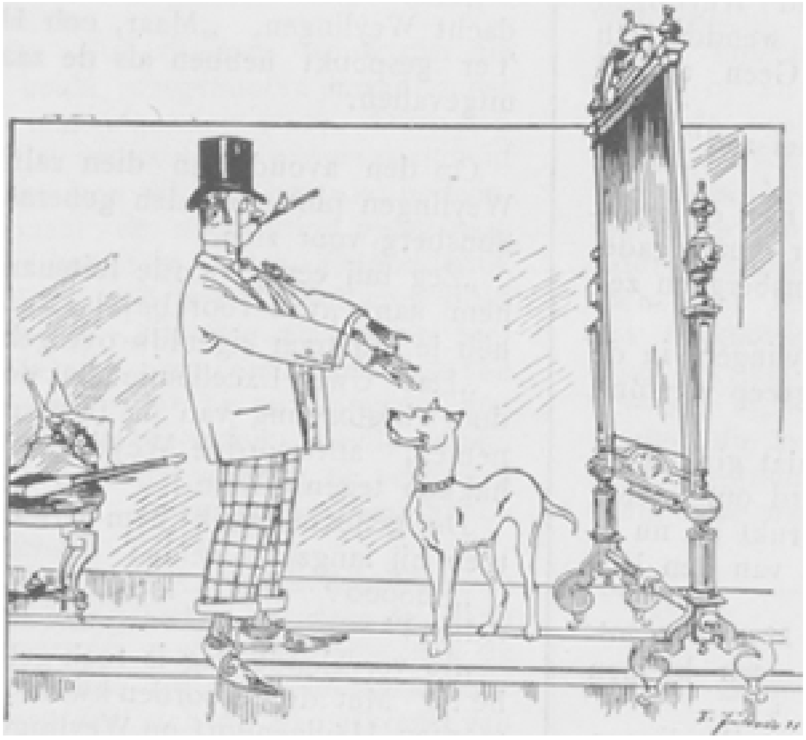

Zie zoo, nu mag ik gezien worden.

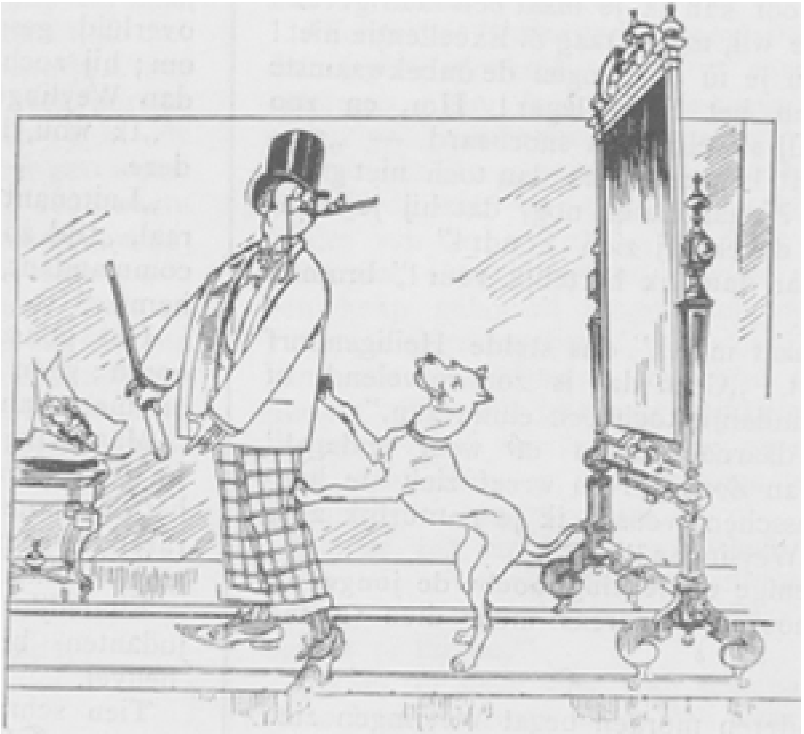

Of mijn paletot van achteren wel chic valt?

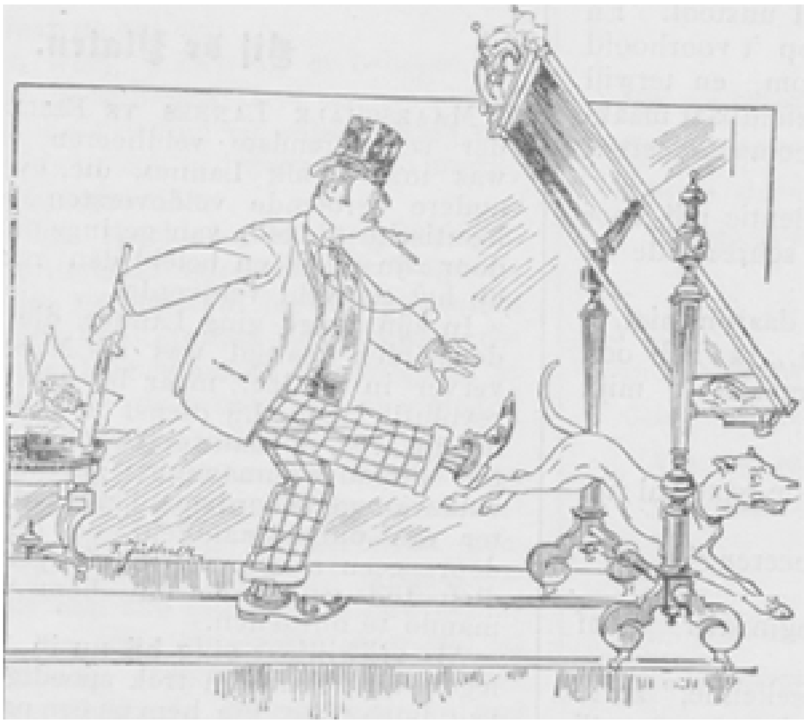

Bl... hond, maak mijn pantalon niet vuil.

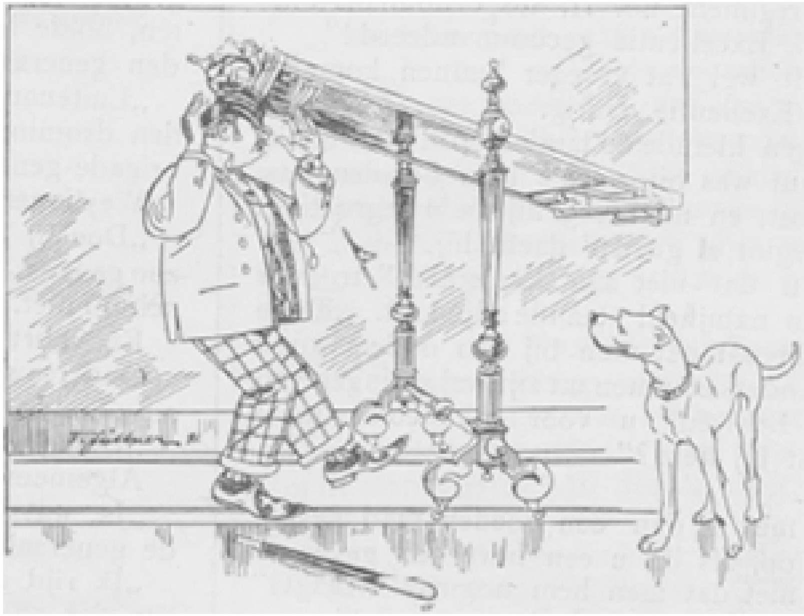

Dat kost me voor den weerl... een nieuwen hoed!

[Nummer 20]

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

Rechts van hem, aan het smalle einde der tafel, zat Phine in haar stemmig rouwgewaad, maar blozend van genoegen en met haar rappe vingertjes een amandel pellend, en tegenover haar, Robbert, die op zijn gemak een sigaar van het zilveren omhulsel ontdeed. Ook hij droeg een zwart gekleed costuum; want in den laatsten tijd versmaadde hij de dandy achtige chic, waar hij vroeger nogal liefhebberij in gehad had, en kleedde zich met een gedistingeerden eenvoud, die hem minder deed afsteken bij Phines interessant-deftige verschijning.

De grijsaard beschouwde van uit de blauwgrijze rookwolk, waarmee hij zich behaaglijk omhulde, met welgevallen de jongelieden, die in den rooden weerschijn van de rozen en den wijn en in den roodgouden gloed der namiddagzon, daar zoo frisch en blozend voor hem zaten. Hij voelde zich weer jong, alleen door het opwekkend gezicht van hun jonkheid.

'Wil je wel gelooven,' zei hij, 'dat ik in jaren zoo'n plezierigen verjaardag niet beleefd heb als vandaag.'

OUDE HERINNERINGEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN R. KOLLER.

'Nu, het is dan ook uw vijf-en-zeventigste verjaardag, oom,' merkte Phine bescheiden op; 'me dunkt dat die wel met bijzonderen luister mocht gevierd worden.'

'Vijf en zeventig jaar, ja, 't is een prachtig cijfer,' zei Robbert, zijn sigaar aanstekend.

‘Aan het cijfer hecht ik niet bijzonder; 'k had net zoo Hef dat het omgekeerd was,’ merkte de oude heer leuk op; ‘maar 't is 't genoegen, dat jullie me hebt weten aan te doen. Ik had nooit durven denken dat onze Lieve Heer me nog zoo'n gelukkigen ouden dag zou bezorgd hebben. Als Hij me nog wat tijd van leven gunt, en gezondheid er bij, hoop ik er

met dankbaarheid van te profiteeren. Ik hoef de toekomst niet bekommerd te gemoet te gaan, al laat die zich op mijn leeftijd natuurlijk niet van den mooisten kant aanzien. Ik kan er op rekenen, dat het mij aan genegenheid en toewijding niet mankeeren zal en ik voel me dan ook zoo gelukkig, als een mensch op mijn jaren maar zijn kan. Dat heb ik aan jullie te danken, kinderen, en vooral aan jou, lieve engel,' voegde hij er bij, met de steel van zijn pijp naar Phine wijzend.

'Kom, oom,' hernam het meisje, kleurend van innige voldoening, 'keer nu de rollen niet om; nooit kan ik u genoeg vergelden wat ik u te danken heb.'

'En u weet wel, oom,' voegde Robbert er bij, 'dat ik nog grooter schuld van dankbaarheid jegens u heb, een schuld, die ik nooit zal kunnen afdoen, maar die ik toch zooveel in mijn vermogen is, door kinderlijke liefde, goeden wil en ijverige plichtsbetrachting zal pogen af te betalen.'

'Daar hou ik me van overtuigd, jongen.... Weet je wat,' liet hij er na een poosje met een plotselinge wending van toon op volgen, 'ga jullie nou een uurtje den tuin in, het zou zonde zijn als je niet tot het laatste van den heerlijken dag profiteerde. Wie weet hoe gauw het met den zomer gedaan is en dan is het uit met de mooie avondjes onder de groene boomen. Ik zal ondertusschen een dutje zien te doen in de tuinkamer; want je weet, we krijgen van avond menschen, en daar mag ik me wel door een beetje rust op voorbereiden, anders wordt het me te druk.'

Terwijl de oude man zich in zijn luien stoel uitstrekte om wat uit te rusten van de feestdrukte en zich tegen de vermoeienissen van den avond te sterken, wandelden Robbert en Phine den tuin in.

'Hè, 't doet je goed als je den neus in de lucht steekt, na zoolang getafeld te hebben,' zei Robbert, behaaglijk de frissche buitenlucht opsnuivend.

'Wat een heerlijke avond!' riep Phine opgetogen en bleef in bewondering staan voor het bekoorlijk schouwspel, dat de wel onderhouden tuin in den zachten gloed der ondergaande zon aanbood. Aan haar voeten geurde een bed van weelderige theerozen, die bij het minste koeltje met haar welriekende warmblanke hoofdjes wiegelden, zoodat de afvallende bloembladen als moede vlinders naar beneden fladderden. Verderop strekten zich in behaaglijke afwisseling de perken en boschjes uit met zachte golvingen van terrein en bevallige afronding van vormen, door de invallende schemering doezelig afgestompt, en zich verliezende tegen het dichte geboomte van den boomgaard. Daarboven verrees weer de licht wuivende pluim van een groepje hooge populieren en sloot aan den eenen kant den gezichteinder af, terwijl verder in het rond de blik, over het geboomte heen, ver wegdwaalde in een phantastisch tooverlandschap van goud en purper, door de stralen der ondergaande zon tegen den prachtig bewolkten avondhemel gemaald.

'Heb je ooit zoo'n heerlijke lucht gezien!' riep Phine met fluisterende stem als vreesde zij de plechtige stilte van den avond te storen. Alleen het suizelend geritsel der bladeren verbrak, neen verhoogde bij wijlen dat ingetogen zwijgen der natuur.

'Dat belooft morgen weer een mooien dag,' zei Robbert, in gedachten naast het meisje voortstappend.

'Ik mag 't lijden,' zei Phine, 'maar ik ben anders al heel in mijn schik, dat het weer onzen feestdag zoo schitterend heeft opgeluisterd. Het weer is toch maar alles buiten.'

'Ja, in de stad ben je daar minder van afhankelijk; daar let je er zoo niet op. Maar buiten heb je bepaald de opwekking van een mooien dag noodig; 't wordt er anders gauw melancholiek.'

‘Vind je?’ vroeg Phine met een tikje van ironie in haar toon: zij dacht er namelijk aan, dat Robbert zich op Kralingen toch nogal scheen te amuseeren.

‘Ja,’ zei hij gulweg, ‘in de stad heb je natuurlijk allerlei verstrooiing; maar buiten kan je van die stille, sombere dagen hebben, dat een mensch met zijn eigen geen raad weet. Hoe oom er liefhebberij in had om hier zijn dagen te zitten verkniezen heb ik nooit kunnen begrijpen. Ik heb me hier menigen Zondag gruwelijk verveeld, als het druilig weer was en oom een knorrige bui had.... Sedert u hier gezelligheid en vroolijkheid gebracht hebt, is 't natuurlijk heel wat anders....’

‘Ei ei! een complimentje,’ riep Phine lachend, ‘ik heb er vandaag van oom nog niet genoeg gehad.’

En minder op haar gemak, dan ze wel wilde laten merken, wendde zij zich om naar het keukenraam, waar op dat oogenblik Maartje aan het scharrelen was met de vuile vaten.

‘Neen, Phine, dat is geen ijdel complimentje,’ zei Robbert ernstig, ‘ik meen het even eerlijk als oom, wanneer ik zeg dat u hier vroolijkheid, levenslust, ik durf zeggen geluk heeft aangebracht.... Met u zou het leven op een dorp me niet afschrikken.... met u zou ik overal gelukkig zijn, het akeligste gat van de wereld zou me een paradijs worden.... Neen, Phine, loop nu niet weg; ik ben zoo zelden in de gelegenheid, je alleen te spreken....’

Hij greep haar hand, zoodat ze hem niet kon ontsnappen. Hevig blozend en met afgewend hoofd hoorde ze hem aan.

‘Toe zeg me, Phine: zou je met mij ook gelukkig kunnen zijn; zou je..... mijn vrouw willen worden?’

‘O spreek daar niet van! Dat nooit!’ sprak zij beslist, schoon met trillende stem, terwijl een doodelijke bleekheid den blos van zooeven verving.

De jonkman verschrok alsof hij zijn doodvonnis gehoord had en liet, een stap achteruit deinzend, haar hand schieten.

Schichtig wendde zij zich om en ijlde het pad af, in 't eerst nog wat gejaagd, maar vervolgens bedaard als altijd, statig zelfs in haar lang zwart kleed, dat zich met rijzige lijnen afteekende tegen het grijswitte grind van het pad. Eer ze het huis bereikt had, was ze haar aandoening blijkbaar geheel meester, want er klonk niets vreemds in haar stem, toen zij Maartje reeds op een afstand door het openstaande keukenraam toeriep:

‘Wel Maartje, wat zeg je er van dat ik je zoo alleen voor den boel laat zitten?.... Ik kom je gauw een handje helpen eer 't donker wordt.’

En vlug wipte zij naar binnen. Van verre zag de jonkman haar na, tot de slanke zwarte gestalte door de tuindeur verdwenen was. Een oogenblik nog bleet hij roerloos als een beeld staan, keerde zich toen om en verdween met wankelende schreden en gebogen hoofd achter een dicht acaciaboschje.

Als met gebroken knieën sleepte hij zich voort tot achter in den tuin, waar onder het dichte geboomte reeds een vale schemering hing. Daar liet hij zich neervallen op een oude bank, en met den elleboog op de knie steunend, liet hij het hoofd voorover in de rechterhand zinken.

De straks nog zoo kloeke, levenslustige jonkman was als vernietigd. Nooit! had zij gezegd. Nooit zou zij met hem gelukkig kunnen zijn. En dat terwijl hij zich geen geluk meer droomen kon dan aan haar zijde! Hij had zich dus in haar bedrogen. Haar vriendelijke voorkomendheid tegenover hem, haar gulle hartelijkheid was niets meer geweest dan alledaagsche beleefdheid. Hij gold voor haar niet meer dan de eerste de

beste. Hij was haar onverschillig. Neen, meer dan dat, want wat beteekende anders dat nadrukkelijke en onherroepelijke ‘Nooit!’

Nog trilde hem dat harde woord in het oor en bij die natrilling kreeg het een klank van onuitsprekelijke aversie. Zij had dat woord uitgesproken op een toon, alsof de gedachte alleen aan een vereeniging met hem voor het leven haar ondraaglijk was. En ze was heen geloopen, als had ze een padde op haar weg ontmoet.

Wat kon zij tegen hem hebben? Stond hij dan zoover beneden haar, dat zij hem, bij den eersten blik dien hij tot haar opsloeg, om zoo te zeggen verontwaardigd moest wegschoppen? Zij had hem dan tot dusver maar geduld, omdat ze hem niet uit het huis van zijn oom kon wegkijken, waar hij haar had binnengevoerd. Maar nu had ze getoond hoe diep ze hem verachtte. Ze kon hem niet uitstaan. ‘Nooit!’ had ze gezegd, kortaf ‘nooit!’ als stond dat sinds lang bij haar vast en als verbaasde zij zich, dat hij aan zoo iets had durven denken.

Zij verachtte, zij haatte hem: dat was uitgemaakt. En hij zou haar straks weer onder de oogen moeten komen, bij het heldere lamplicht, in tegenwoordigheid van zijn oom, die een en al goedheid voor haar was, in gezelschap van de gasten, die haar complimentjes maakten. En zij zou hem voor evenveel laten zitten, ja misschien nog tergen door haar onverstoorbare vriendelijkheid, de valsche slang.

Als had hij inderdaad een slang aan zijn voeten ontdekt, vloog hij op van de bank en doolde verder den tuin in, die al somberder werd onder de invallende duisternis. Een slang, ja dat was zij. Had zij niet van den eersten dag, dat hij haar had leeren kennen, tegenover hem een genegenheid gehuicheld, die niets was dan comedie? Hij herinnerde zich al haar woorden, haar heele houding tegenover hem van het oogenblik, dat zij met haar vader voor het eerst den voet op *Eben-Haezer* zette, tot de besliste en brutale afwijzing toe, die hem nog in het oor suisde. Hij zag haar terug in het sterf huis haars vaders, toen zij steun scheen te zoeken bij hem, toen ze hem dankbaar volgde naar Kralingen, en het werd hem duidelijk dat ze zien van toen af had teruggetrokken. Hij was dus goed geweest, zoolang ze hem noodig had; nu zij hem missen kon, liet ze hem schieten. Neen, ze gaf hem te verstaan, dat hij het best deed, maar in te rukken; dat ze hem liever niet zag, dan wel. ‘Nooit!’ had ze gezegd.

Welnu, zij zou geen last meer van hem hebben. Hij zou haar niet langer door zijn tegenwoordigheid hinderen. Hij zou haar de plaats vrij laten in het huis, waar zij zich zoo behendig had weten in te dringen.

Hij knoopte met zenuwachtige vingers zijn jas dicht en streek met de hand door het haar, als om zich bereid te maken tot de uitvoering van een kloek besluit. Op hooge beenen stapte hij den donker geworden tuin door, hier en daar over het gras loopend om den weg te bekorten.

In het huis was het licht nog niet op. Toen hij voorbij de keuken ging, hoorde hij Maartje, onder het gerinkel met borden en glaswerk, luidruchtig babbelen.

‘'t Is rechtaf een plezierige dag geweest,’ hoorde hij haar zeggen. ‘Een dag uit duizenden, daar!’

‘Dat mag je wel zeggen, Maartje,’ hoorde hij Phine heel kalm toestemmen.

‘Ja, waarachtig, dat mag je wel zeggen,’ mompelde hij bitter en stiet de deur van de huiskamer open, waar zijn oom zacht snorkte in zalige rust.

‘Slaapt u nog, oom?’ vroeg hij, eerst zacht en aarzelend, maar daarop wat harder.

Een onbestemd neusgeluid van den ouden man bewees dat deze ontwaakte.

‘Wat is 't?’.... Ben jij 't, Robbert!’

‘Ja, oom, neem me niet kwalijk dat ik u stoor, ik bedenk daar...’

‘Wat wou je, jongen?’ vroeg de heer Wilkens, nog half slaapdronken.

‘Ik bedenk, daar oom, dat ik noodzakelijk direct naar Rotterdam moet.’

‘Naar Rotterdam! En je zou van avond hier blijven? We krijgen immers menschen.’

‘Ik kan 't niet helpen, oom, ik moet onmiddellijk weg. Er schiet me iets te binnen, waar ik noodzakelijk mijnheer Dennig van avond nog over spreken moet.’

‘Wat is dat dan? kan dat niet tot morgen wachten!’

‘Onmogelijk, oom!’ zei hij, en zijn stem trilde van zenuwachtigheid. De oude man

merkte het; was het met zoo donker in de kamer geweest, hij zou gezien hebben dat de jongen zoo bleek was als een lijk.

'Nou jongen, als je denkt dat het niet anders kan, in vredesnaam! 't Spijt me wel voor den vroolijken avond, dien ik me had voorgesteld. Maar zaken gaan voor, en nu je den heelen dag vrijaf hebt gehad, mag je ook wel zorgen op je post te zijn, als 't noodig is.'

'Dag oom,' zei Robbert en reikte zijn oom de hand.

'God, jongen, wat beef je!' zei de oude man. 'Is 't dan zoo erg?'

'Och neen, oom, ik ben maar een beetje zenuwachtig.'

'Nou, dag Robbert, dan tot Zondag hè?'

'Dag oom, adieu!' klonk het somber in de duisternis en de jonkman drukte de hand van zijn oom krampachtig in de zijne, wat deze, nog half suf van den slaap en van vermoeidheid weer induttend, echter niet merkte.

Robbert ijlde het vertrek uit, nam in de gang zijn hoed en stok en vluchtte naar buiten als een dief, die vervolgers op zijn hielen ducht.

VI.

Daags daarna was de heer Wilkens nog vol van de aangename herinneringen aan zijn verjaardag. Met een glans van genoegen op zijn gezicht kwam hij 's morgens naar beneden, behaaglijk gedrapeerd in zijn nieuwe chambercloak en de voeten gestoken in de feestpantoffels. De aanblik van de huiskamer, waar op de tafel, op den schoorsteenmantel en op het buffet nog de bloemen van den vorigen dag hem tegengeurden, was wel geschikt hem in die plezierige stemming te houden, en elk oogenblik bracht hij zich met opgetogen zelfvoldoening kleine bijzonderheden van de feestviering in herinnering.

'Dat dagje van gisteren zal me nog lang heugen,' zei hij, 'ik had nooit kunnen denken dat ik op mijn ouden dag nog zooveel plezier zou beleven.'

'U verdient het ten volle, oom, om uw goedheid,' hernam Phine, 'en wij hebben niets meer gedaan dan een klein staaltje van onzen plicht met u den dag zoo genoeglijk mogelijk te maken, wat zegt u Maartje?'

'Zeker, mijnheer is een bovenste beste man en er kan hem geen eer genoeg aangedaan worden. Ik hoop dat wij nog menig jaar zoo zijn verjaardag mogen vieren. 't Is rechtaf een mooie, feestelijke dag geweest.'

En nu begon zij van haar kant op te halen van het gesmaakte genot, dat bij haar niet minder blijvende indrukken bleek te hebben achtergelaten dan bij den feesteling zelf. In hun opgewekte stemming merkten de beide oudjes niet, dat Phine daar niet van harte in deelde; het meisje was stil en afgetrokken; zij zag zelfs een weinig bleek; maar doordat zij zooveel te bedisselen en op te redderen had, viel dat niet in het oog.

Eerst toen zij 's avonds met den ouden heer aan de theetafel zat en hij haar aandachtig beschouwde, meende hij iets vreemds in haar te bespeuren. Het was of haar gedachten niet zooals altijd bij haar huiselijke bezigheden waren, of haar heimelijk iets hinderde.

'Phine,' zei de oude heer, haar vaderlijk aanziende, 'ik geloof bepaald dat je nog moe ben van de drukte van gisteren.'

‘Ik moe, oom, waar denkt u aan?’ hernam zij met haar schalk lachje, dat echter ditmaal iets gedwongens had. ‘Als u moe was, zou ik het me kunnen begrijpen; op uw leeftijd en terwijl u het altijd zoo stil gewend is, zou dat niet te verwonderen zijn. Maar ik, dat zou wel schande wezen.’ En met gewilde hupschheid stond zij op om thee te schenken.

‘Heb je van nacht wel goed geslapen, kind?’ vroeg hij na een poos, daar het hem opviel, hoe mat zij de oogleden liet zinken.

‘Wel zeker oom, waarom zou ik niet?’

‘We hebben nogal laat opgezeten, en de heeren hebben dapper gerookt; dat kon wel een beetje op je hoofd gewerkt hebben.’

‘Maak u volstrekt niet ongerust, oom; ik heb er niets geen hinder van gehad.’

‘Nu des te beter, kind; ik ook niet Goddank. Ik had me anders nogal druk gemaak met praten. 't Was eeuwig jammer dat Robbert niet blijven kon.’

Een lichte zenuwachtige trilling bewoog op het hooren van dien naam Phines lippen en een vluchtig rood gleed over haar gelaat, een oogenblik maar, want onmiddellijk daarop werd het nog bleeker dan straks. Om die ontroering te verbergen greep zij gauw naar den trekpot en haar hand beefde bij het inschenken.

De oude man lette er niet op en ging zonder erg voort:

‘Ik had graag gewild, dat hij den nacht hier had kunnen overblijven, maar nu moeten we maar geduld hebben tot Zaterdag. Zaken gaan voor. Wat hij ineens aan de hand had, begrijp ik niet; maar het scheen wel geen uitstel te kunnen lijden, en ik wou hem dan ook niet ophouden. Ik heb hem altijd op zijn hart gedrukt, dat een man van zaken elk oogenblik klaar moet staan, als er wat voorkomt, dat zijn aandacht vereischt. En ik moet zeggen dat hij mijn goede lessen niet in den wind slaat. Vroeger heb ik wel een enkelen keer moeten mopperen; maar tegenwoordig heb ik alle reden om hem te prijzen. Vooral in de laatste maanden heb ik veel aan hem gewonnen; hij is bepaald serieus geworden, misschien wel een beetje t e serieus voor zijn jaren. Ik beleef plezier van den jongen; hij kan het ver brengen. Hij is schrander, actief en rechtschapen! Ik geloof niet dat ik hem ooit op een leugen betrapt heb; dat is hij van kindsbeen af geweest, eerlijk als goud. Zulke karakters worden zeldzaam in de tegenwoordige wereld; van daar die onsoliditeit, dat geknoei in de handelswereld. De spreekwoordelijke oud-Hollandsche goede trouw gaat er heelemaal uit; maar onze Rob zal nog eens een ouderwetsch Hollandsch koopman worden, een man, waar je op bouwen kan.’

‘Dat geloof ik ook, oom,’ zei Phine met een stem, waaraan ze zooveel vastheid poogde te geven als haar mogelijk was, maar die toch ondanks haar inspanning trilde.

‘Als hij zoo voortgaat als tegenwoordig,’ vervolgde de oude man zonder erg, terwijl hij zijn lange pijp stopte, ‘zal hij gauw mans genoeg zijn om voor zijn eigen te beginnen. En dan moet het er maar van komen ook. Hij hoeft niet op bedrijfskapitaal te wachten tot ik dood ben. Wat ik bezit is hem toch toegedacht, en ik wil voor mijn dood nog het genoegen beleven hem in eigen zaken te zien. Dat verlang ik des te meer omdat ik er zoodoende twee gelukkig denk te maken. Ja, beste meid,’ voegde hij er bij en deed een flinken trek aan zijn pijp, waardoor hij zich in een dikke rookwolk hulde, als was hij een beetje verlegen met hetgeen hij nu te zeggen had; ‘jouw komst hier in huis heeft een groote verandering in mijn plannen gebracht. Ik heb nu voor twee kinderen te zorgen, maar ik geloof dat de belangen van ieder afzonderlijk en het mijne er bij prachtig met mekaar zijn overeen te brengen. Ik zal je maar zeggen wat mijn droom is voor de toekomst: Robbert gelukkig, als hoofd

van een solied handelshuis; jij gelukkig als zijn liet vrouwtje en ik gelukkig door het geluk van jullie beiden. Daar, nu weet je 't in eens. Wat zeg je er van?'

En nu het hooge woord er uit was, waaierde hij met levendige handbeweging den rook van voor zijn gezicht weg en zag het meisje met een zegepralenden blik aan, begeerig op haar gezicht de blijdschap te lezen over het schitterende vooruitzicht, dat de arme weeze zoo opeens werd geopend.

De goede grijsaard schrok, toen hij de uitwerking van zijn woorden zag. Bleek als een doode zat Phine voor hem, het hoofd, om haar ontroering te verbergen, zoo diep mogelijk op de borst gebogen, die zwoegde van benauwdheid. Haar opeengeperste lippen trilden, en ondanks haar inspanning om zich goed te houden, ontsnapte toch een glinsterende traan aan haar bevende wimpers.

'Kindlief!' riep de oude man, haar witte hand grijpend en haar vaderlijk teerhartig aanziende, 'schrik je daar zóó van! Dan heb ik niets gezeid, hoor... Je moet niet denken, dat ik je tot iets zou willen dwingen, wat tegen je neigingen streed. Ik wil je hart volstrekt geen geweld aandoen. Je blijft volkomen vrij... Het spijt me voor Robbert, want ik geloof zeker dat het zijn innigste hartewensch zou wezen, en het spijt me voor me zelf ook, want ik had er mij veel geluk op mijn ouden dag van voorgesteld. Maar nu het zoo gesteld is, spreken we er nooit meer over... Dat is uit, voorgoed uit... Zóó, is het nu goed, Phine? Droog dan je traantjes maar af, we blijven even goede vrienden.'

Onder die hartelijke, welgemeende woorden, die als troost bedoeld, haar telkens pijnlijker wondden, had het meisje haar tranen niet meer kunnen weerhouden. Zij stroomden overvloedig langs haar bleek gezichtje en druppelden heet op de vingers van den grijsaard, die nog steeds haar hand omklemd hielden.

Zij trok die hand terug om den zakdoek uit te halen, waarmee ze zich de oogen afdroogde en stond toen ineens van haar stoel op, als kon ze het niet meer uithouden. Onstuimig greep zij nog een oogenblik de hand van haar weldoener.

'Oom,' zei ze met nokkende stem, 'u is een vader voor mij... nooit zal ik u dankbaar genoeg kunnen zijn... Maar laat mij nu naar mijn kamer gaan... Ik ben wat zenuwachtig vandaag...'

'Ga je gang, kind, ik dacht het wel, dat je niet goed in orde was... De slaap zal je goeddoen... En maak je maar niet ongerust, hoor!... Denk er maar niet aan Ik heb niets gezeid.'

Ze zag hem nog een wijle met haar betraande oogen aan, doch kon geen woord zeggen. Zwijgend wendde ze het hoofd om en ijlde heen, de oogen door tranen beneveld, waggelend als een beschonkene.

Op haar kamer gekomen, wierp ze zich onmiddellijk op de knieën voor het Mariabeeld op het hoekkastje, dat, helderblank in de schemering, de armen uitbreidde als om haar te ontvangen, die een toevlucht zocht bij de Troosteres der Bedrukten.

Onder den liefderijken blik dier goede Moeder voelde de arme weeze zich gerust. Wat er ook gebeurd was, zij mocht zonder zelfverwijt tot haar hemelsche Beschermster opzien. Had zij misschien verkeerd gehandeld, ze had niets anders gedaan, dan wat ze gemeend had dat haar plicht was. Ze had den jonkman afgewezen - en o! nu voelde zij eerst recht, hoe ze met dat harde koude 'Nooit!' het doodvonnis over haar eigen geluk had uitgesproken; maar had ze in de gegeven omstandigheden wel anders mogen spreken?

Lag het niet voor de hand dat zij, de arme wees, die uit medelijden in het gastvrije huis was opgenomen, zich dankbaar met haar bescheiden positie behoorde te vergenoegen en geheel voor haar weldoener te leven?

Hoe had zij kunnen, hoe had zij durven denken dat deze haar voor zijn neet zou bestemmen? Zijn neef, voor wien hij zoo'n schitterende toekomst droomde! Robbert was de aangewezen, rechtmatige erfgenaam van zijn ooms heele vermogen; hij was knap, schrander en zou het ver in de wereld brengen; als de tijd voor hem gekomen was om zich een eigen haard te vestigen, zou een meisje van fortuin uit den eersten stand zich gelukkig mogen achten, zijn vrouw te worden. En nu zou zij, de aangewaaide zwerveling, die niets bezat, dat geluk voor zich in beslag nemen en den jonkman elders van zijn fortuin houden! Later zou hij dat misschien zelf inzien en spijt hebben, dat hij zich door jeugdige lichtzinnigheid had laten vervoeren, haar hand te vragen. Om zijn bestwil alleen dus had zij dat aanzoek moeten afwijzen; zelfs al had de gedachte aan den ouden man haar dat niet voorgeschreven.

(*Wordt vervolgd.*)

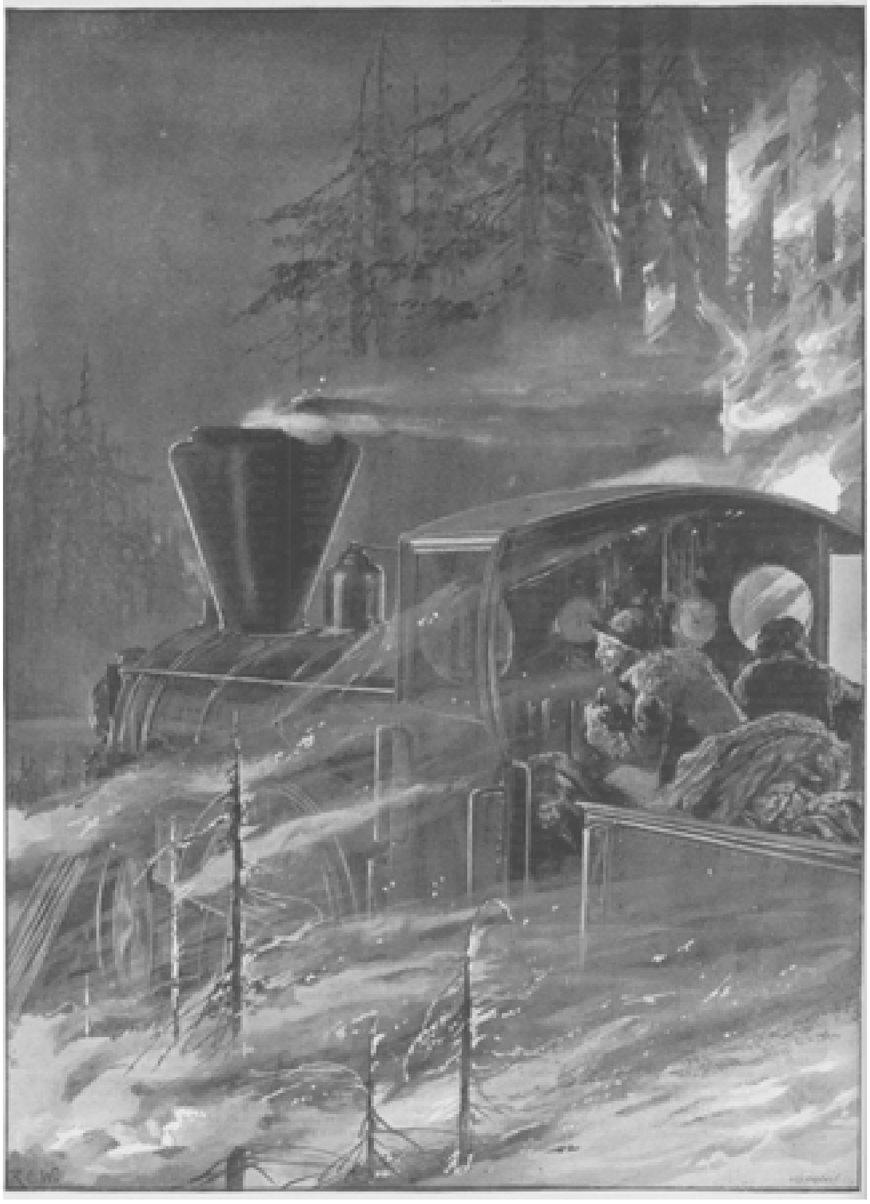

EEN BOSCHBRAND IN AMERIKA. - EEN TREIN TE MIDDEN DER VLAMMEN.

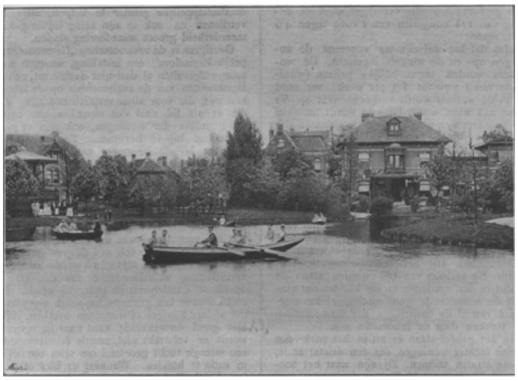

GEZICHT OP DEN VIJVER, WONING EN HET KANTOOR VAN DEN HEER VAN MARKEN.

De fabriekinrichtingen onder leiding van den heer Dan Marken te Delft.

In een onzer vorige nummers gaven wij een afbeelding met korte beschrijving van het paviljoen op de wereldtentoonstelling van Antwerpen, bevattende de omvangrijke inzendingen, waardoor de bovenbedoelde fabriekinrichtingen zoo schitterend de eer der Nederlandsche nijverheid bij den algemeenen wedstrijd in de Scheldestad ophielden.

Uit het weinige, wat wij toen meedeelden, heeft de lezer zich al eenigermate een denkbeeld kunnen maken van de kolossale uitgebreidheid der industrie, die te Delft aan bij de duizend arbeiders werk en brood verschaft. Verdienen die fabriekinrichtingen daarom alleen reeds een nadere beschouwing, ze zijn vooral interessant om de talrijke instellingen, die er aan verbonden zijn in het belang van het arbeidend personeel.

In onzen tijd, nu het arbeidersvraagstuk gestadig aan de orde wordt gesteld en men dagelijks verneemt van nieuwe pogingen om de twee schijnbaar strijdige en toch voor elkaar onmisbare machten, kapitaal en arbeid, nader tot elkander te brengen, verdienen de vernuftige instellingen, daartoe te Delft in toepassing gebracht, ongetwijfeld ieders belangstelling.

Het groote beginsel, waarop die instellingen berusten en dat, voor zoover wij weten, hier te lande nog nergens op dien voet is toegepast, bestaat in de participatie van den werkman in de overwinst, door de onderneming behaald. De arbeider krijgt dus niet alleen, zooals overal elders, een overeengekomen loon; neen, hij mag ook rekenen op een aandeel in de voordeden, die hij door zijn werk heeft helpen behalen, een aandeel, dat daarbij in evenredigheid is met zijn bekwaamheid en toewijding. Hij heeft er dus zelf belang bij dat de zaak florisseert: hoe meer winst ze afwerpt, hoe grooter ook het deel zal zijn, dat hem daarvan toekomt.

Het is duidelijk, welk een prikkel daarin moet gelegen zijn voor gestadige plichtsbetrachting. En zoo komt bij slot van rekening wat oorspronkelijk enkel in 't belang van den werkman scheen vastgesteld ook weer ten goede aan het kapitaal, hetwelk zich te zijnen behoeve een winstverlies had getroost: de toewijding van het personeel toch kan niet anders dan heilzaam werken op de uitkomsten der onderneming.

Op die wijze worden tevens de betrekkingen tusschen kapitaal en arbeid inniger en vriendschappelijker. Het kapitaal is niet meer de uitsluitend belanghebbende bij den bloei der onderneming; de arbeid is er evenzeer bij geinteresseerd. Het arbeidend personeel, van den hoofdbeambte tot den minsten werkman toe, leert de fabriek beschouwen als *zijn* zaak: haar bloei is zijn welvaart, haar vooruitgang zijn toekomst. Het gemeenschappelijk belang nu van arbeid en kapitaal brengt beide van zelf nader tot elkaar, tot wederzijds vruchtbare samenwerking; en dit zal nog meer het geval zijn, waar de werkman in de gelegenheid gesteld wordt, werkelijk mede-aandeelhouder te worden in de gemeenschappelijke onderneming door zijn spaarpenningen te beleggen in kleine aandeelen van het maatschappelijk bedrijfskapitaal.

Ziedaar in hoofdzaak het beginsel, dat bij de instellingen, door den heer Van Marken in 't leven geroepen, voorzit. Om zich van de toepassing in de practijk een denkbeeld te maken, kan men stellig niet beter doen dan een kijkje te nemen in de fabriekinrichtingen zelf. Met dat doel toog schrijver dezes kortgeleden naar de oude Prinsenstad en bezichtigde met belangstelling en stijgende bewondering de ontzaglijke, grootsche schepping, die daar in vijf en twintig jaren tijds, hoofdzakelijk door de werkkracht van één man is tot stand gekomen. Want al hebben hier natuurlijk vele krachten samengewerkt, den heer Van Marken komt de eer toe, die te hebben gewekt en vereenigd tot de bewonderenswaardige resultante, die wij thans ten nutte eener heele arbeidersbevolking in beweging zien.

Een kleine duizend werklieden toch vinden hun bestaan in de drie fabrieken, die achtereenvolgens onder zijne leiding zijn gekomen. De oudste dier fabrieken, de kern, waaruit de heele omvangrijke complex is gegroeid, is de Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek, in 1869 ondernomen door de gelijknamige maatschappij met een kapitaal van f 200.000, onder directie van den heer J.C. van Marken.

Op dat oogenblik was het terrein nabij de Haagpoort, dat thans over een uitgestrektheid van acht hectaren met fabrieksgebouwen, arbeiderwoningen, parkaanleg enz. is overdekt, een onafzienbaar weiland. Nu is het een kleine fabriekstad, met kolossale berookte en bestoven gebouwen, waarin de machines snorren, met hooge schoorsteenen, die gestadig hun zwarte rookwolken uitblazen, met straten en stegen, waardoor op rails de vracht- en spoorwagens loopen en hier en daar overspannen met viaducten en geleidingsbuizen, die de verschillende blokken verbinden; maar ook met vriendelijke arbeiderswoningen, omringd van groen en bloemen, met fraaie wandelingen en waterpartijen, met uitspanningslokalen, die tot behaaglijke verpoozing na den arbeid nooden.

GEZICHT IN HET PARK.

Een wandeling door deze eigenaardige *cité*

ouvrière behoort tot de interessantste en leerzaamste genoegens, die men zich permitteeren kan. Ik had het voorrecht die wandeling te maken in gezelschap van een uitstekenden gids, namelijk een der drie secretarissen, die, met de overige hoofdbeambten, den heer Van Marken en zijn mededirecteuren in hunne omvangrijke administratie en correspondentie ter zijde staan, den heer Tjeenk Willink, die zoo welwillend was, mij, bij de afwezigheid van den directeur, tot cicerone te strekken.

Hij ontving mij in het gebouw der secretarie, onmiddellijk grenzend aan het woonhuis van den heer Van Marken, dat op een plaat van blauwe Delftsche tegels de zinspreuk voert *Rust Roest*. Het is een lieve villa, schilderachtig gelegen in het *Agneta park*, een waren lusttuin, opzettelijk aangelegd om beambten en werklieden, die dat verlangen, in de onmiddellijke nabijheid der fabrieken een gezonde en geriefelijke woning te verschaffen.

Wij begonnen onze wandeling met een kijkje in het sierlijk op zijn Engelsch aangelegde park, terwijl mijn vriendelijke gids met onverstoorbaar geduld de belangstellende vragen beantwoordde, mij haast bij elken stap door het verrassende wat ik aanschouwde, ontlokt. Hij moedigde mij aan, maar onbeschroomd van alles tekst en uitleg te vragen, en zoo kreeg ik bij een rondgang over de terreinen ongemerkt een overzicht van het ingewikkelde samenstel, waarvan de geregelde uiteenzetting wel wat vermoeiend zou geweest zijn. 't Zal het best wezen, dat ik mij ook hier maar aan die peripatetische methode houd: al springen we daarbij een beetje van den hak op den tak, stuksgewijze de deelen beschouwend, krijgen we toch het prachtig ineenpassende geheel voor den geest.

Het eerste gebouwtje, dat mijn aandacht trok, was een nette, welvoorziene kruidenierswinkel, die al dadelijk tot vragen en uitlegging aanleiding gaf. Die winkel behoort met nog een paar andere, evenals de woningen en ontspanningslokalen in het *Agneta-park*, aan de naamlooze vennootschap ‘Gemeenschappelijk Eigendom’, in 1884 gesticht met het doel, beambten en werklieden der verschillende fabrieken ‘goede woningen te verschaffen en in hun belang verbruiksvereenigingen, kosthuizen voor ongehuwde werklieden, wasch- en badinrichtingen, scholen, gezelschapslokalen enz. op te richten.’

De heer Van Marken is onbezoldigd directeur dier vennootschap en wordt in het bestuur ter zijde gestaan door een raad van beheer, samengesteld uit zeven beambten en werklieden, gekozen door de belanghebbenden. Het aandeelenkapitaal bedraagt f 160 000, verdeeld in 1600 aandeelen, elk van f 100, waarvan er 320 bij de oprichting zijn volgestort en een maximum-dividend genieten van 5 pCt. De overige f 128.000 zijn verkregen door de uitgifte van 128 obligatiën van f 1000 tegen 4½ pCt. rente.

COÖP. WINKEL AAN DEN INGANG VAN HET PARK.

Met dat kapitaal zijn nu vooreerst de woningen op- en de winkels ingericht. De woningen worden tegen billijke prijzen (wisselende van f 1 70 tot f 3 per week) verhuurd en in de winkels wordt verkocht. Wat op die wijze aan winst wordt behaald, wordt tusschen de huurders der woningen en de klanten der winkels verdeeld; maar zij ontvangen dat aandeel niet in klinkende munt. Het wordt voor hen genoteerd, tot zij f 100 bij elkaar hebben, waarvoor zij een aandeel krijgen in het maatschappelijk kapitaal, met een maximum-dividend van 3pCt. Het winstbedrag, dat in geld beschikbaar is, wordt tot aflossing der obligaties gebruikt, zoodat de schuld der vennootschap jaarlijks met de zuivere winst verminderd en het aandeel der arbeiders in de vennootschap met hetzelfde bedrag vergroot wordt. Na verloop van tijd worden alzoo de huurders der woningen en de klanten der winkels de uitsluitende gemeenschappelijke eigenaars van al de bezittingen der vennootschap en trekken daar de inkomsten van.

In het geheel staan er nu in het park een kleine tachtig woningen, die een drietal nette, ruime straten vormen. Zij zijn naar het zoo-genaamde systeem Mülhausen (*cottage-system*) gebouwd; dat wil zeggen, dat zij niet, gelijk in de werkmansbuurten onzer groote steden, in blokken aan en op elkaar zijn gezet, maar behaaglijk worden afgewisseld door tuintjes, in wier aardig groen ze hier en daar heelemaal schuil gaan. 't Is een lust, die villatjes in miniatuur te zien, zoo zindelijk en net als ze door de huurders bewoond worden. Geen enkele staat er op het oogenblik leeg, en dit kan ons zeker niet verwonderen, als men met deze gezonde, ruime woningen de ellendige verblijven vergelijkt, waarmee in de stegen en sloppen van Delft de werkman zich dikwijls tegen nog hooger huur moet vergenoegen.

Toch zijn er altijd nog velen, die het verblijf in zoo'n achterbuurt boven het *Agnetapark* verkiezen. Zij zijn al te naijverig op hun persoonlijke vrijheid om zich in de onmiddellijke en gestadige nabijheid van den meester op hun gemak te voelen. Wijselijk wordt er niet de minste pressie geoefend, om hen tot nederzetting in het park te bewegen. Ook in de stad vinden zij gelegenheid om te profiteeren van een coöperatieven kruidenierswinkel, die de vennootschap daar gevestigd heeft. Maar alweer maken niet allen daarvan gebruik, ofschoon de prijzen niets hooger zijn dan elders; zij vinden elders misschien minder goede waar, maar.... langer crediet: in de

winkels der vennootschap wordt enkel geborgd tot den eerstvolgenden betaaldag en tot geen hooger bedrag dan het te ontvangen loon.

Ook het vooruitzicht, op den langen duur medeaandeelhouder in de vennootschap te worden heeft niet voor allen dezelfde aantrekkelijkheid. De werkman is over 't algemeen nog te veel geneigd om van de hand in den tand te leven, dan dat voordeelen in een verre toekomst hem zouden aanlachen. Daarbij hecht hij niet altijd veel aan ‘gemeenschappelijk eigendom,’ zoodat het ons niet verwonderen kan, dat de vennootschap zich de eerste jaren in geen groote deelneming kon verheugen.

Maar dat neemt niet weg, dat de welgemeende pogingen van den heer Van Marken om zijn personeel tot een betere maatschappelijke positie te helpen, allen lof verdienen en ook in zijn kring bij de groote meerderheid groote waardeering vinden.

Overigens is de vennootschap ‘Gemeenschappelijk Eigendom’ een instelling, waaraan men naar welgevallen al dan niet deelneemt, geheel afgescheiden van de reglementen op de fabrieken zelf, die voor allen verplichtend zijn. Zij, die er als lid deel van uitmaken, met name de huurders der woningen, schijnen er zich uitstekend bij te bevinden. Ten minste er heerscht bij de bewoners van het park een geest van tevredenheid en opgewektheid, die zelfs bij een vluchtig bezoek opvalt.

De werklieden, vrouwen of kinderen, die we op onze wandeling tegenkwamen, groetten ons met een beleefdheid, die men anders in arbeidersbuurten niet pleegt te ontmoeten, en wat mij vooral trof was dat zich nergens, noch aan de gebouwen, noch aan de gias-en bloemperken, eenig spoor vertoont van die baldadige vernielzucht, waardoor men zoo dikwijls in openbare wandelplaatsen geërgerd wordt. De eerbied voor het gemeenschappelijk eigendom, die anders zooveel te wenschen overlaat, blijkt hier goed ontwikkeld; want naar ik vernam, wordt er volstrekt niet, zooals ik vermoedde, een strenge tucht geoefend om alles zoo netjes in orde te houden. Wanneer er hier of daar iets beschadigd mocht zijn, is het voldoende dat daarop met een enkel woord wordt gewezen in den *Fabrieksbode* (het orgaan van deze merkwaardige kolonie, waarover later) om in het vervolg moedwillige handen te beteugelen.

Trouwens, waar alles gemeenschappelijk eigendom is, moet het gemeenschapsgevoel van zelf wel gewekt worden. Voor wie jaar in jaar uit in deze atmosfeer leeft, wordt het ongemerkt een tweede natuur, en bij het opgroeiend geslacht wordt het er al van kindsbeen ingebracht.

Al wandelende naderden wij de zoogenaamde *Tent* met den kinderspeeltuin, waar een groepje kleine kleuters bezig waren zich met schommel of hobbelpaard te vermaken. Die *Tent* is een soort buitensociëteit, waar de werklieden in hun vrijen tijd gezellig een pot bier kunnen drinken en hun vrouwen gelegenheid vinden, in den zomerdag haar kroost naar hartelust te laten stoeien en ravotten. De flinke zaal is voorzien van een net tooneel, waarop een uit de werklieden gevormde troep haar voorstellingen geeft, en prijkt verder met opschriften als: ‘Na volbrachten arbeid is 't zoet rusten,’ ‘Geen vreugd zonder deugd’ enz. Aan het buffet zijn tegen matigen prijs ververschingen te krijgen: bier, limonade, koffie enz., alleen geen sterke drank. Die is in het heele park niet te bekomen, wat nog al opmerkelijk is als men bedenkt dat het om zoo te zeggen onder den rook gelegen is van een fabriek, die alleen 16 pCt. produceert van al de jenever, die in ons goede vaderland gestookt wordt.

Langen tijd was de *Tent* het eenige uitspanningslokaal van de werkliedenkolonie; maar sedert 30 Juli 1892 is zij ver overvleugeld door het royale gebouw de *Gemeenschap*, dat niet alleen aan ontspanning maar ook aan velerlei nutte leering is gewijd. De groote middelruimte is voor de helft ingericht tot leeszaal met een welvoorziene leestafel, waar kranten en tijdschriften tot ieders beschikking liggen.

Op de estrade aan het eene einde staat een fraaie katheder, een geschenk van het personeel aan den heer Van Marken bij gelegenheid der feestelijke inwijding van het gebouw. De ijverige directeur heeft er al menigmaal gebruik van gemaakt tot het houden van lezingen of bevattelijke voordrachten voor het gezamenlijk personeel. Ook andere hoofdbeambten of uitgenoodigde sprekers komen daar in de winteravonden de werklieden nuttig en aangenaam bezig houden. Een inrichting voor tooverlantaarn geeft daarbij gelegenheid, de voordrachten door lichtbeelden te verklaren of te illustreeren.

Op zulke avonden, als natuurlijk alle man present is, kan de zaal vergroot worden met de andere helft der middelruimte van het

gebouw, die anders tot gymnastieklokaal wordt gebezigd en van alle daartoe noodige toestellen is voorzien: tusschen de rekstokken, bruggen, halters en tropeeën van schermdegens prijken de vanen der vereenigingen, die zich aan deze gezonde lichaamsoefeningen wijden.

STRAAT IN HET PARK.

Ook concerten worden hier gegeven, want de werklieden hebben niet alleen hun tooneelgezelschap, maar ook hun eigen Harmonie en zangvereeniging, die niet weinig bijdragen tot opluistering van de feestelijke bijeenkomsten, en op de estrade staat een kostelijke vleugel, een geschenk van mevrouw Van Marken, die daarop niet zelden de proeven van haar ongemeen talent als pianiste voor de werklieden en hun familie ten beste geeft. Een bovengalerij biedt uitstekende gelegenheid tot plaatsing van een ruim bezet orkest.

Vier afzonderlijke lokalen, die evenwel door breede deuren met de in tweeën gescheiden middelzaal gemeenschap hebben, zoodat deze er mee vergroot kan worden, zijn als lagere bijgebouwen tegen het hoofdgebouw aangezet. Een daarvan is ingericht tot koffiekamer met buffet.

Het vertrek daartegenover dient tot bewaarschool, waar de huismoeders van het *Agnetapark* haar kleine kleuters beneden de zes jaar, tegen de luttele vergoeding van 10 cts. per week voor één kind (5 cts. voor elk kind meer) nuttig en aangenaam kunnen laten bezighouden. Die taak is toevertrouwd aan een onderwijzeres met een paar helpsters, die het jonge, dartele volkje, volgens de Fröbelmethode, spelenderwijze aan opmerkzaamheid, orde, arbeid, zindelijkheid, beleefdheid, kortom al die deugden gewennen, die den grondslag van hun latere vorming als lid der groote menschelijke gemeenschap moeten uitmaken. Op het oogenblik, dat wij het vriendelijke schoollokaal, met zijn prenten aan de wanden en zijn bloemen voor het raam, bezochten, waren de kleine scholieren buiten aan 't spelen; maar de interessante blijken van hun ijver en vorderingen, die de onderwijzeres ons toonde, bewezen genoeg dat zij met vrucht van het onderwijs gebruik maken. Allerlei knipsels, vlechtwerken en niet het minst wezenlijk vernuftige boetseeringen in klei legden

getuigenis af van de veelbelovende talenten, die hier door doelmatige oefeningen worden gewekt.

Een derde lokaal is ingericht tot naai- en breischool, waarvan niet alleen aankomende meisjes, maar zelfs huismoeders gebruik kunnen maken, daar er niet enkel de beginselen worden onderwezen van de genoemde nuttige vakken, maar ook onderricht wordt gegeven in het verstellen, costuumknippen enz., waarin ook menige werkmansvrouw nog wel een lesje mag hebben. Er wordt, naar ik vernam, vlijtig van geprofiteerd, wat zeker de welvaart der gezinnen in het park niet anders dan ten goede kan komen. De leiding van het onderwijs is toevertrouwd aan eene deskundige, die zich door enkele vrouwen van hoofdbeambten ter zijde gestaan, met bijzondere toewijding van haar taak kwijt.

Het vierde lokaal eindelijk doet zich met zijn landkaarten en zwarte borden al aanstonds als een gewone school kennen, en de bezichtiging daarvan gaf mijn welwillenden gids gereede aanleiding tot het uiteenzetten van een der belangrijkste instellingen ten nutte van het personeel, namelijk het leerlingstelsel, in 1882 ingevoerd. De leden van het personeel kunnen hun kinderen, als deze het bewijs leveren dat zij voldoend lager onderwijs hebben genoten, als leerlingen bij de fabriek laten aannemen. De leerlingen worden dan elk onder speciale leiding gesteld van een der werklieden uit de verschillende afdeelingen der fabriek: timmerman, metselaar, smid, kuiper, mouter enz. en moeten tevens in de bovenbedoelde school het herhalingsonderwijs volgen, daar gegeven door een onderwijzer, alsmede het teekenonderricht, door den bouwkundige der fabriek verstrekt. Voor de kantoorleerlingen wordt bovendien door een bevoegd onderwijzer en door beambten der fabrieken les gegeven in de moderne talen, handelsrekenen, boekhouden enz.

Die leerlingen ontvangen geen loon, maar hun ouders krijgen een tegemoetkoming in de onderhoudskosten, naar den leeftijd van den leerling wisselende tusschen 50 cts. en 5 gulden, waarvan het tiende part den leerling als zakgeld wordt gegeven. Op achttienjarigen leeftijd ontvangen zij, na afgelegd examen, een getuigschrift en wordt er voor hen, in het gekozen vak, een plaats gezocht buiten de fabriek, waar zij zich verder kunnen bekwamen tot tijd en wijle dat er in de fabriek zelf een plaatsje voor hen openkomt. Op die wijze moeten er al verschillende jongelieden tot degelijke werklieden zijn gevormd.

Terwijl mijn vriendelijke leidsman dit alles uitlegde (op het oogenblik had de school vacantie en viel er dus niet veel te zien), bereikten wij de bovenverdieping van het gebouw, waar ook nog een paar lokalen te bezichtigen waren. Het eerst noem ik daarvan de boekerij, omdat die zich het best aansluit bij hetgeen hierboven omtrent de zorg voor onderricht en geestontwikkeling is gezegd. Hier vindt men ter beschikking van het lees- en leergrage personeel een bibliotheek van een paar duizend deelen bijeengebracht, zoowel uit spanningslectuur als leerboeken en vakwerken, die dagelijks van 6 - 8 ure kosteloos worden uitgereikt en waarvan zoowel door de werklieden als hun kinderen vlijtig gebruik wordt gemaakt. Ook de hoofdbeambten vinden hier ruime gelegenheid tot studie in de particuliere boekverzameling van den heer Van Marken, die vooral op het gebied der sociale literatuur rijk voorzien is.

Een blik in den catalogus der bibliotheek evenals het kijkje, dat ik mij beneden in de portefeuilles der leeszaal veroorloofd had, overtuigde mij dat de hier geboden lectuur is wat men neutraal pleegt te noemen. Een godsdienstig boek of tijdschrift hoeft men er niet te zoeken. Dit kan natuurlijk moeilijk anders in een inrichting, onder wier personeel alle schakeeringen van godsdienstige of politieke overtuiging vertegenwoordigd zijn. Maar het wekt toch onwillekeurig de gedachte, hoeveel

heilzamer al die instellingen tot vorming van geest en hart der werklieden konden werken, als de godsdienst er den grondslag van kon uitmaken. De heer Van Marken zelf zou dit toegeven. Dat hij de groote sociale kracht van den godsdienst volstrekt niet geringschat en er dan ook prijs op stelt dat zijn werklieden trouw hun godsdienstplichten waarnemen, heeft hij duidelijk genoeg getoond door zijn poging om te hunnen behoeve in het Park ook een kerk op te richten. Hij stelde zich een gebouw voor, waarin beurtelings voor katholieken, protestanten en andere gezindten godsdienstoefening zou worden gehouden. Dat plan kon natuurlijk met het oog op de katholieken niet verwezenlijkt worden, daar dezen de heilige geheimen van hun godsdienst niet kunnen vieren in een gebouw, dat telkens door bijeenkomsten van strijdige secten zou ontwijd worden. Maar de goede bedoeling van den ontwerper moet stellig gewaardeerd worden, en de geestelijke overheid kwam dan ook in zooverre de wenschen van den heer Van Marken te gemoet, dat zij bij het bepalen der uren voor de missen in de naastbijgelegen kerk met de behoeften der bewoners van het *Agneta-park* rekening hield.

Ik wil hiermee maar zeggen dat instellingen als hier door den heer Van Marken ten nutte van een gemengd arbeiderspersoneel zijn in het leven geroepen, onder een uitsluitend katholieke bevolking nog veel beter tot haar recht zouden komen; en ik geloof dan ook dat inzonderheid katholieke fabrikanten, die met een overwegend katholiek personeel werken, hier veel kunnen afzien wat de navolging waard is. Mij dunkt dat de eenheid van geloof de krachtigste factor zou zijn bij de ontwikkeling van den gemeenschapszin, die in zulke omvangrijke inrichtingen onmisbaar is.

Hoe hoog overigens de gemeenschapszin hier al is opgevoerd zal het best blijken bij een bezoek aan nòg een lokaal in het gebouw 'de Gemeenschap', en wel aan de kamer, bestemd voor de vergaderingen der zoogenaamde 'Kern.'

Wat is dat nu weer?

KINDERSPEELTUIN IN HET PARK.

Die 'Kern' is eenvoudig een instelling tot het onderhouden van geregelde samenwerking tusschen het arbeiderspersoneel der fabrieken

en de verschillende directiën, een soort Kamer van Arbeid in het klein dus, waar directeuren met de vertegenwoordigers der werklieden van gedachten kunnen wisselen, hun meening kunnen hooren bij de invoering van maatregelen, die zij in het belang der zaak wenschelijk achten, en omgekeerd van hun wenschen of klachten kunnen kennis nemen.

GEBOUW 'DE GEMEENSCHAP.'

De 'Kern' is zooveel als de Staten-Generaal van deze kleine republiek. Zij is ingedeeld in drie Kamers, en wel 1°de Raad van Hoofdbeambten, bestaande uit al de hoofdbeambten of chefs der verschillende afdeelingen en vergaderende eenmaal in de drie maanden; 2° de Kamer van Meesters en Beambten, samengesteld uit de twee oudsten in dienstjaren met nog zes anderen door hun gelijken in rang gekozen, en eens in de maand zitting houdende; 3° de Kamer van den Arbeid, bestaande uit de vier oudste werklieden met nog twaalf andere, door hun medearbeiders gekozen.

Iedere Kamer kiest haar eigen president en secretaria. De notulen van elke vergadering worden door de Directie voor gezien geteekend. Elke Kamer kan voorstellen doen aan de Directie en de andere Kamers om haar medewerking verzoeken. Tweemaal in het jaar komt de heele 'Kern' bijeen onder voorzitterschap van een der directeuren en b e s l i s t dan in alle gevallen, die uitsluitend de belangen van het personeel raken. Voor overige aangelegenheden heeft de 'Kern' maar een r a a d g e v e n d karakter.

Van de vergaderingen wordt geregeld verslag gegeven in het reeds genoemde blaadje de *Fabrieksbode*, dat wekelijks verschijnt en waarvan alle werklieden gratis een exemplaar krijgen.

Het vergaderzaaltje van de 'Kern' ziet er, als alles in het Agneta-park, keurig netjes uit. Het is eenvoudig, maar smaakvol gemeubeld en prijkt aan de wanden met photographische groepen, bij feestelijke gelegenheden van het personeel genomen, en gecalligrapheerde oorkonden achter glas ter herinnering aan belangrijke feiten in het leven van dezen kleinen staat.

Hier zijn, door gezamenlijk overleg tusschen directie en personeel, verschillende dier instellingen tot stand gekomen, waarvan de bezoeker met bewondering de verrassende resultaten aanschouwt, onder andere, om maar iets te noemen, de 'Premie-Spaarkas.' Maar om deze en dergelijke instellingen goed te begrijpen is het noodig, dat wij het heele samenstel der 'Statuten van den arbeid', die grond wet van dezen kleinen staat, eens vluchtig nagaan.

Die constitutie is niet op een enkelen dag gemaakt; zij is het product van jarenlange ervaring en onvermoeid streven naar verbetering, Ook heeft zij heel wat herzieningen en wijzigingen beleefd, eer zij haar tegenwoordigen afgeronden vorm had gekregen. En daar alle menschenwerk uit zijn aard onvolmaakt is, zal zij ook in de toekomst nog wel eens wijziging behoeven; maar met dat al mag ze op het oogenblik een bewonderenswaardig geheel heeten.

Allereerst regelt zij de loonen, en wel naar het dubbele beginsel van l o o n n a a r w e r k en l o o n n a a r w e r k e n : het eerste heeft betrekking op den aard van het werk en den daarmee overeenkomenden rang der arbeiders; het andere op hun ijver en toewijding. Naar gelang van den rang of de soort van den arbeid wordt het vaste week- of maandgeld bepaald; dat is loon naar werk. Maar bij dit vaste bedrag worden nog extra premies gegeven naar gelang van de meerdere bekwaamheid, samenwerking, kortom de meerdere toewijding, en dat is loon naar werken.

HET VAANDEL DER BEWAARSCHOOL.

Als grondslag voor de loonberekening is aangenomen, dat door arbeid van den minsten rang bij uitmuntende toewijding in den normalen werktijd (10 uren daags voor handenarbeid en 7½ uur voor kantoorwerk) een inkomen moet kunnen verkregen worden, in overeenstemming met de bescheiden behoeften van een niet overtalrijk gezin. In verband met de plaatselijke omstandigheden is dat vastgesteld op f 12 per week.

(*Slot volgt*)

Bij de Platen.

Oude herinneringen. -

Het blijkt dat niet alleen de mensch vatbaar is voor oude herinneringen, en den dikwijls onweerstaanbaren invloed ondergaat, dien zij kunnen uitoefenen. Ook de dieren toonen soms een bewonderenswaardig geheugen en voelen de nawerking van indrukken, jaren te voren opgedaan. De schilder van het tafereel, op onze eerste bladzijde weergegeven, vertoont ons daarvan een merkwaardig staaltje.

Hij schildert ons een lustige jachtpartij, die in vliegenden draf, over veld en bouwland (het tooneel speelt blijkens de costumes in de vorige eeuw, toen de groote heeren zich die weelde nog konden veroorloven) het wild najaagt.

De landbouwer aan den ploeg ziet hen met leede oogen over zijn pas getrokken voren heenhollen, maar kan er niets tegen inbrengen; want het land behoort hun, en allicht zullen ze hem wel een schadeloosstelling bezorgen voor den veroorzaakten overlast. Want al ontzien de heeren niets, als het er op aankomt, hun jachtlust bot te vieren, ze weten zich ook op hun tijd royaal te toonen tegenover den armen boer. Wie weet, is het paard, dat hij naast den os voor zijn ploeg heeft gespannen, niet half en half een geschenk van den landheer? In elk geval is het uit de stallen afkomstig, waar de edele rossen thuishooren, die daar zoo moedig brieschend voortdraven Want nauwelijks heeft het kloeke dier het welbekende geschal van den jachthoren vernomen, of het rukt zich van den ploeg los, laat zijn gehoornden kameraad in den steek en vliegt de gezellen achterna, waarmee het in gelukkiger dagen zoo vaak ter jacht is uitgetogen.

Met den dorperen halster nog om den nek en de losgebroken riemen nasleepende, holt het beest over den pas geploegden akker, over greppels en struiken voort, tot niet geringen schrik van den eerzamen landman, en tot groote verbazing van den os, die maar niet schijnt te begrijpen, wat zijn wakkere kameraad zoo op eens in den kop krijgt.

De boschbranden in Amerika. Een trein te midden der vlammen.

- De dagbladen hebben ijzingwekkende bijzonderheden meegedeeld betreffende de vreeselijke woudbranden, die in den jongsten tijd verschillende provincies der Vereenigde Staten hebben geteisterd. Met bliksemsnelheid grepen die branden om zich heen, omsingelden menschen en dieren in hun gloeienden cirkel en lieten niets achter dan een huiveringwekkend spoor van verkoolde lijken en verteerde woningen en boomen.

Verschrikkelijk waren de lotgevallen der reizigers van een trein, die te Hinckley, in Minnesota, door de vlammen werd achterhaald. De trein was uit Duluth vertrokken, maar spoedig werd de rook, die den geheelen dag al over de streek gehangen had, steeds dichter en donkerder, zoodat men weldra gedwongen was de lampen aan te steken. In plaats van om te keeren, reden de machinisten in razende vaart verder, ten einde Hinckley te bereiken, waar ze dachten in veiligheid te zullen zijn. Maar juist daar woedde de brand in volle kracht, de bosschen ter zijde van den weg stonden in lichte laaie en een gloeiende oven was het eenige verschiet. Een paar honderd mannen, vrouwen en kinderen, zwart van den rook, waren te Hinckley den dood ontloopen en zochten op de spoorbaan redding. Nadat de ongelukkigen in allerijl waren opgenomen, werd de terugreis aanvaard, een reis dwars door de vlammen, want de

brand bad middelerwijl zulk een omvang gekregen, dat de trein geheel door vuur omsingeld was.

De eenige kans op redding bood een klein meer, op verscheiden mijlen afstands van de lijn gelegen. In dolle vaart reed de trein daarheen, bevracht met zijn kostbaren last van honderden menschenlevens.

De hitte werd steeds ondraaglijker; de stokers waren verplicht in de waterketels der locomotief te springen en zich voortdurend met water te begieten en met ratte zakken te omhangen. Toch vatten hun kleeren nog telkens vuur. Ook aan de waggons begonnen de vlammen te lekken, en toen eindelijk het meer was bereikt, was de geheele trein reeds aan het branden.

Maar de passagiers waren gered, dank zij de onverschrokkenheid van stoker en machinist, die hun trein met onbezweken moed door de vlammenzee hadden gestuurd. Eere zulken helden!

Onze gravure op pagina 156 geeft een aangrijpende voorstelling van dit grootsche en phantastische tooneel, waarvan wij ons, die in ons goede vaderland voor zulk een ramp niet hoeven te vreezen, maar een flauw denkbeeld kunnen maken.

[Nummer 21]

KERKHOFBEZOEK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. LÜBEN.

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

Maar nu juist de heer Wilkens verklaarde, dat het zijn liefste wensch zou zijn, Robbert en haar voor het leven vereenigd te zien?

Voorzeker, dat veranderde de heele situatie. Waarschijnlijk had Robbert zijn oom al over de neiging van zijn hart gesproken, en deze had did toegejuicht. Beiden hadden zich misschien al verheugd in het vooruitzicht van een verbintenis, die hen alle drie gelukkig zou maken. En nu zou juist zij zich daartegen verzetten, zij, die alle reden had, het onverhoopte aanbod dankbaar met beide handen aan te nemen.

In dat licht beschouwd, kwam haar bitse afwijzing haar als een ongehoorde lompheid en ondankbaarheid voor. Hoe had ze toch zoo ondoordacht, zoo overijld kunnen spreken! Wat moest Robbert van haar denken! Had het niet den schijn, als achtte zij zich door zijn aanzoek beleedigd, als versmaadde ze hem? Moest hij niet den indruk gekregen hebben, dat zij noch genegenheid noch zelfs achting voor hem voelen kon? Blijkbaar had hij zich haar antwoord geweldig aangetrokken: hij was heengeloopen als een gek mensch.

O, had zij toch maar een oogenblik nagedacht, alvorens hem zoo barsch af te wijzen! Had zij hem maar bedaard naar zijn oom verwezen en aan hem de beslissing overgelaten!

Maar zijn verklaring was haar zoo onverhoeds op het lijf gevallen; blijkbaar was ze hem zelf in een oogenblikkelijke opwelling ontsnapt. En in haar vrees, dat ze zelf bezwijken zou voor hetgeen ze als een bekoring beschouwde, had ze die met het onverbiddelijke ‘Nooit!’ afgesneden.

Ja, ze had plichtmatig gehandeld, hoe hard en gevoelloos het Robbert moest voorkomen, en hoe pijnlijk het haar nu zelf moest vallen. Dat besef gaf haar moed. Alles was immers niet verloren. Straks toen de oude man haar zoo onverwacht van de teere zaak gesproken had, was de plotselinge ontroering haar te machtig geweest. Zij had niet kunnen antwoorden, maar morgen, als zij kalmer was geworden, zou zij eerlijk opbiechten wat er voorgevallen was, en dan kon hij Robbert uitlegging geven zoodra hij op *Eben-Haezer* terugkwam. Dan was alles in eens in orde. En o, wat een bedwelmend gevoel van geluk kwam er opeens over haar bij die gedachte!

Een oogenblik gaf zij toe aan den zaligen, hoopvollen droom; maar daar bedacht zij zich weer.... De oude heer had gezegd dat hij er niet meer over spreken zou; hoe zou zij er dan zelf over beginnen! Zorgvuldig zou hij, naar hij meende om haar niet te kwellen, elke toespeling vermijden; het zou zijn of er nooit aan gedacht was; het was uit, voorgoed uit, had hij nadrukkelijk beloofd.

En Robbert? Zou die, na dat afstootende ‘Nooit!’ nog immer op de zaak terugkomen? Er was geen denken aan. Al te grievend had hij zijn liefde miskend en verstooten gezien. Het viel haar zelfs moeilijk zich voor te stellen, dat hij nog op *Eben-Haezer* zou terugkeeren, om daar genoeglijk als altijd den dag door te brengen, te redeneeren met zijn oom, te praten met haar of te schertsen met de oude Maartje, alsof er niets gebeurd was. Zij voelde dat zij met dat éene woord het kalme geluk van dezen kleinen kring in eens voorgoed had verstoord.

En schreiend boog zij het blonde hoofdje tot het neerzeeg op het koude marmeren dekblad van het hoekkastje, waarop het Mariabeeld stond. Waarom hadden de zaken ook zóó moeten loopen? Gisteren nog voelde zij zich zoo tevreden, zoo gelukkig, zoo veilig in het bewustzijn, dat zij hier thuis was. Nu scheen op eens alles weer van haar vervreemd: den ouden heer had zij teleurgesteld in zijn liefsten wensch; den jonkman, zijn oogappel, tot dank voor al de genegenheid, die hij haar had betoond, ruw en smadelijk van zich afgestooten. Weer voelde zij zich weeze, alleen en verlaten op de wereld, en een bang voorgevoel kwam over haar, een onbestemde vrees voor groot lijden, dat haar te wachten stond.

Wat was het leven toch moeilijk voor wie het zonder leids- of raadsman had te doorwandelen! Het leek haar een slingerend pad door een donker, geheimzinnig woud, waar bij elken voetstap giftige adders van onder het struikgewas op den wandelaar konden toespringen of gruwzame afgronden zich openen voor zijn voet. Een enkel woord, in onbedachte overijling gesproken, kon een onafzienbaren nasleep van gevolgen hebben.

Maar was zij inderdaad wel alleen? Strekte daar vóór haar het beeld van de Troosteres der Bedrukten niet liefderijk de armen uit, als om haar moederlijk aan het hart te klemmen? Zeker, zoolang zij aan dat moederhart een toevlucht mocht vinden, was ze geen weeze. Een Moeder waakte over haar van uit den Hemel, een Moeder, die voor haar kind alles ten beste zou schikken, als dit zich maar gewillig en volgzaam aan haar leiding wilde overgeven.

‘Welnu, goede Moeder Maria,’ bad Phine, ‘zorg U voor mij.... Ik weet niet wat het beste voor me is.... U weet het. Wees U dan mijn leidsvrouw en beschermster, toon dat U mijn moeder is... Wijs me wat ik doen moet, leg op mijn lippen wat ik zeggen moet: blindelings vertrouw ik op U.’

Een gevoel van berusting, van vredige kalmte omving haar als met moederarmen, die haar teer omsloten. Zij voelde zich gesterkt, opgebeurd. Zij stond op en begaf zich ter ruste. Haar geschokt gemoed en afgemat hoofd vonden weldra rust in den gezonden slaap harer jonge jaren.

VII.

Den anderen dag had zij, althans voor het oog, haar gewone kalme opgeruimdheid terug, en die kwam haar goed te pas; want nu was de oude heer uit zijn humeur. Er was verandering in het weer gekomen en dat werkte op zijn gestel. De mooie nazomer, die niet scheen te zullen eindigen, was met al zijn heerlijkheden op eens weggestoven voor de vinnige vlagen van een schralen, guren najaarswind.

‘'t Is te lang mooi geweest,’ zei de heer Wilkens somber, terwijl hij, voor het raam der tuinkamer staande, de verwoesting gadesloeg, die de booze wind al blazende en stuivende in den nog zoo bloeienden tuin aanrichtte. ‘'t Is te lang mooi geweest; nu is 't in eens gedaan ook; als het met mij maar niet net zoo gaat!’

‘Foei, oom, wat is u vandaag neergeslagen!’ hernam Phine daarop, haar meest opgewekten toon aanslaande, ‘'t Kan natuurlijk niet altijd zomer blijven, maar als we daarom aanstonds moesten gaan treuren, zou het er leelijk uitzien. Hoe komt u er toe, de verandering van het weer met u zelf in verband te brengen.’

‘Nu, daar heb ik reden genoeg voor,’ mopperde de oude heer en nu kreeg het meisje een lang klaaglied te aanhooren, een heele opsomming en uiteenzetting van al zijn kwalen, die hij weer voelde terugkomen, zijn rheumatiek, zijn pijn in de

gewrichten, zijn scheuten in de beenen en in de lenden, kortom al de jeremiades van een afgeleefd man, zuchtende onder de gebreken van den ouden dag.

En dat treurige liedje begon telkens van voor af aan, ondanks al de moeite, die Phine zich gaf om hem op te vroolijken, al de afleiding, die zij verzon om zijn zinnen te verzetten. Hij scheen den rechten smaak in haar onderhoudend gesnap verloren te hebben; er was een geheime verwijdering tusschen hen gekomen sinds het gesprek van den vorigen avond. Al zei hij het niet, ja al wilde hij het zich zelven niet eens bekennen, hinderde het hem toch geweldig, dat het mooie plannetje, door hem gedroomd, bij Phine zoo'n ongunstig onthaal had gevonden. Hij sprak er in 't geheel niet van, en als was hij bang het teere onderwerp aan te raken, was hij dien morgen zelfs heel kort en koel geweest, toen hij haar vroeg of ze goed geslapen had en de zenuwachtigheid al over was.

Door haar bevestigend antwoord gerustgesteld, roerde hij verder die snaar niet meer aan; maar Phine begreep wel, dat het onderhoud van den vorigen avond hem volstrekt nog niet uit de gedachte was gegaan. Er kwamen telkens van die haperingen in het gesprek, van die beklemmende stilten, waarin zij voelde dat hij aan Robbert dacht, het vroeger zoo geliefkoosde onderwerp, dat nu, als bij zwijgende afspraak, vermeden werd.

Soms stond zij op het punt, er maar in eens stoutweg over te beginnen en zoodoende tot een explicatie te komen, een opruiming van het misverstand, dat ook haar als een drukkende last op het hart lag. Maar onder den invloed van zijn kwaal en hetgeen hem inwendig hinderde, was de oude man zoo korzelig en stug, dat elke zinspeling haar op de lippen bestierf en zij met een vluchtigen blos elk woord in de keel terugdrong.

Dat duurde zoo tot Zaterdag, en Maartje, die niet begreep welk een vreemde gedruktheid er toch in huis heerschte, vleide zich al met de hoop dat de komst van den jongen heer daar verandering in zou brengen.

‘Mijnheer Robbert blijft vandaag lang weg,’ zei ze met haar gewone gemeenzaamheid, terwijl zij iets in de huiskamer kwam beredderen.

‘Ja, hij kon er al wezen’ bromde haar meester, van zijn krant opkijkende om een blik op de pendule te werpen.

Phine, die met een handwerkje bezig was, zei niets, en bukte zich dieper over haar naaldearbeid. Zoo gul-vroolijk als zij vroeger de komst van den jonkman begroette, zoo angstig zag zij er nu tegen op. Zij had wel de kamer uit willen loopen, om geen getuige te zijn van de ontmoeting tusschen oom en neef. Hoe zou Robbert zich tegenover haar houden, na de onheusche bejegening van den bewusten avond?

Intusschen werd het etenstijd en nog liet Robbert op hem wachten.

‘Vindt u goed dat ik de tafel maar alvast dek, mijnheer?’ vroeg Maartje, die al een paar keeren aan de straatdeur was gaan kijken of de verwachte nog niet in aantocht was. ‘Er steekt een leelijke wind op.’

‘Ga je gang,’ zei de oude heer norsch en onverschillig en verdiepte zich alweer in zijn krant met een aandacht, die hij anders niet gewoon was aan die lectuur te wijden.

Phine stond op, legde haar handwerk ter zij en hielp Maartje de tafel dekken. Eenige minuten hoorde men niets dan een gerinkel met borden en glazen, een gerammel met vorken en lepels, waartusschen maar nu en dan een enkel woord klonk, in verband met die toebereidselen. Maartje begreep niets van die vreemde spanning, maar schreef ze aan het ongeduld van het wachten toe.

De tafel was gedekt; alles was kant en klaar, voor het couvert van Robbert stond de flesch Apollinaris water, dat hij gewoon was aan tafel te gebruiken. Maar Robbert kwam niet.

Twee, driemaal dribbelde Maartje van haar werk in de keuken naar de straatdeur en tuurde ondanks den schralen wind, die haar het stof in het hoogroode gezicht joeg, den weg op; maar de jonge heer, zooals zij Robbert nog altijd noemde, liet zich niet zien.

Hoofdschuddend ging ze weer naar binnen.

‘'t Is al een half uur over tijd,’ mompelde ze, ‘ik kan 't eten niet langer goed houden, 't staat alles te verpieteren.... zou ik de soep alvast maar opdienen?’ vroeg ze.

‘Waarvoor zoo'n haast?’ vroeg de heer Wilkens norsch. ‘Ik kan nog best wat wachten. Misschien dat Robbert met de diligence komt: want het is haast geen weer om te wandelen.’

'Zooals mijnheer wil,' zei ze zuchtend er scharrelde weer terug naar de keuken.

Phine wist met haar zelve geen raad. Een bang voorgevoel beklemde haar de borst. Als Robbert eens voor goed wegbleef! En dat om haar! Zij bracht zich in bijzonderheden hun laatste onderhoud te binnen, zijn zichtbare ontsteltenis op haar afwijzend 'Nooit!' zijn plotseling wegloopen op dien feestavond. Moest zij dan de oorzaak zijn van de verwijdering tusschen die twee, die aan elkaar gehecht waren als vader en zoon. Loonde zij aldus het goede wat zij beiden te danken had!

Beschroomd zag zij even naar den heer Wilkens op; hij was blijkbaar zenuwachtig, al poogde hij dat achter een voorkomen van onverschilligheid te verbergen; de vingers, waarin hij de krant vasthield, beefden, en hij trok driftig aan zijn pijp, als om zich in een wolk van ongenaak baarheid te hullen.

Maartje kwam telkens onder het een of ander voorwendsel in de kamer kijken, maar waagde niets meer te vragen; mijnheer was zoo uit zijn humeur. Zij zag Phine maar eens aan, doch ook deze durfde niet kikken.

Op 't laatst gooide de heer Wilkens zijn krant heftig ter zij.

'Schep maar op,' zei hij kortaf, en Maartje haastte zich te gehoorzamen; ze kon toch niet den heelen avond met haar pruttelende potten en pannen blijven zitten.

'Ik begrijp niet waar de jongen blijft!' mopperde de oude man in zijn eigen.

'Misschien onverwacht op zijn kantoor opgehouden,' waagde Phine in het midden te brengen.

'Dan had hij 't toch wel kunnen laten weten! 't Is wel meer gebeurd dat hij niet voor 's Zondagsmorgens kon komen, maar dan gaf hij er behoorlijk kennis van... Dat schijnt hij niet meer noodig te vinden. Van de week liep hij ook zoo in eens weg, zonder uitleg te geven. Waarom niet een lettertje geschreven om dat op te helderen? Hij begreep toch dat ik er nieuwsgierig naar was. Maar het schijnt er voor mij niet meer op aan te komen. Meneer doet wat hij verkiest.'

En gramstorig schoof hij met zijn stoel naar de tafel.

'Oom!' protesteerde Phine op een toon van zacht verwijt. 'Dat mag u niet van Robbert denken. Daarvoor houdt hij te veel van u.'

'Ja, dat merk ik,' beet de oude haar bijna grimmig toe. 'Een mensch moet maar goed zijn voor die jongelui,' vervolgde hij bitter, terwijl hij zich het servet in den hals stopte, als was het er hem om te doen, zich te worgen; 'dan doen ze met je wat ze willen.'

Phine trilde; was dat op haar ook gemunt? Ze had zich wel voor de voeten van haar weldoener willen werpen en hem alles bekennen, hem schreiend vergiffenis vragen voor hetgeen ze mocht miszegd of misdaan hebben. Maar zijn barschheid hield haar terug: zij durfde niet. Wie weet tot welk een uitbarsting een enkel onvoorzichtig woord kon leiden! Zij had het nog pas ondervonden. En bij zoo'n oud man kon de opwinding gevaarlijk worden. Zijn zenuwen waren toch al zoo gespannen: hij kon er een beroerte van krijgen.

Zij zweeg dus en schonk hem een glas water in, dat zij hem zorgzaam toeschoof.

'Kom, kom, drink eens, u windt u te veel op. Het weer zal op uw gestel werken.'

Het was bijna de moeite niet waard, dat Maartje het maal opdischte, waaraan zij, overeenkomstig haar Zaterdagsche gewoonte, zoo bijzondere zorg had gewijd. Het werd bijna niet aangeroerd.

Zwijgend zaten de oude heer en het jonge meisje tegenover elkaar; hij strak, norsch en bijna verschrikkelijk om aan te zien; zij bleek, angstig, nu en dan een half bezorgden, half smeekenden blik op den grijsaard werpend.

Zij bediende hem met de vindingrijkste voorkomendheid, maar het scheen dat haar attentie hem nog norscher maakte; hij ergerde zich dat zij niet at, terwijl hij zelf haast geen brok door de keel kon krijgen. Het maal, welks toebereiding Maartje uren ijverige inspanning gekost had, was in een groot kwartier afgeloopen.

Phine hielp haar de tafel afruimen; het laatst van al nam ze het onaangeroerde couvert van Robbert weg; het was haar of zij met het wegzetten van dat bord, dat glas, die flesch de laatste hoop ter zij stelde, dat hij nog komen zou.

Zuchtend droeg Maartje de gerechten weg, waaraan zij al haar kookkunst, al haar moederlijke zorg voor den 'jongenheer' had ten koste gelegd. Ook de oude ziel had een gevoel of zijn plotseling wegblijven niet maar een toevallige verhindering was; het was voor haar als een voorteeken van een hapering, een stoornis voorgoed in het kalme leven op *Eben-Haezer*, dat in den laatsten tijd zoo gelukkig was geweest. 't Was in de laatste dagen al te mooi geweest; dat kon nooit lang duren; dus redeneerde zij met dat fatalisme, wat aan eenvoudige menschen eigen is, en zonder zich juist rekenschap te geven van hetgeen er dan wel gebeuren kon, zuchtte ze maar in een vaag voorgevoel van groote treurigheid.

Na den eten had de heer Wilkens zich, als naar gewoonte, op zijn luien stoel geworpen, om zijn middagdutje te doen. Maar terwijl hij anders onmiddellijk indommelde, kon hij nu den slaap niet vatten. Hij woelde en rekte zich, rukte wrevelig aan de kussens, sloeg nu het rechter- over het linkerbeen en dan omgekeerd, en stond eindelijk driftig op.

'Wat er aan mankeert, weet ik niet,' mopperde hij, 'maar slapen kan ik niet, 't is misschien dat nare gehuil van den wind,' en onrustig stapte hij de kamer op en neer, met groote passen, nijdig aan zijn pijp trekkend, die hij weer had aangestoken, en zich het hoofd met dikke rookwolken omhullend als een vulkaan op het punt van een uitbarsting.

Phine zag hem met een lichte huivering aan. Waar moest dat op uitloopen! Als hij zijn gewoon middagdutje niet kon hebben, was hij voor den heelen dag bedorven. Oude menschen konden niet tegen zoo'n onderbreking in hun gewoonten; dat wist ze nog van haar vader, en gedurende haar verblijf op *Eben-Haezer* had ze het gestel van den heer Wilkens genoeg leeren kennen om te weten dat zoo'n onregelmatigheid hem vooral noodlottig was.

Een paar beklemmende uren bracht ze alzoo in het gezelschap van den grijsaard door, zich telkens verwijtend dat zij, zij alleen, die hem zóóveel verschuldigd was, hem in dien pijnlijken, gevaarlijken toestand had gebracht, en toch niet wagend hem opheldering te geven, uit vrees van door een enkel onvoorzichtig woord de spanning, waarin hij verkeerde, tot het uiterste te drijven.

Zij zweeg dus; de angst klemde haar lippen opeen. In haar behoefte om zich te bewegen dribbelde zij met half waggelende beenen door de kamer, door de gang, naar de keuken, onder voorwendsel van allerlei kleine huiselijke bezigheden. Het was donker geworden; ze had de lamp aangestoken, de blinden gesloten, de gordijnen laten zakken; nu ging zij voor de thee zorgen.

Opeens werd er gescheld. De heer Wilkens keek op de pendule.

'Dat is de post,' zei hij kortaf. ''t Zal me benieuwen of die iets brengt.'

Phine ijlde naar de voordeur, blij een uitvlucht te hebben, vol hoop dat er een brief, minstens een briefkaart tot verklaring en verontschuldiging van Robberts wegblijven zou zijn.

Met bevende vingers haalde zij de post uit de bus; het waren een paar kranten, een papier van een Hamburgsche geldloterij, een prospectus van een nieuw tijdschrift en.... ja toch een brief.

Zij bekeek hem onder de ganglamp. Wat een vreemd postmerk! De brief kwam uit Londen en... hij was van Robbert; 't was zijn hand.

Sidderend van bang voorgevoel haastte ze zich naar binnen.

‘Een brief van Robbert, oom,’ zei ze met trillende stem, ‘uit Londen.’

‘Uit Londen!’ riep hij en keek haar aan of hij meende, dat ze hem voor den gek hield. ‘Geef hier.’

Driftig scheurde hij de enveloppe open, zette zenuwachtig zijn bril op, dien Phine al uit het huisje gehaald had en hem aanreikte, en ontplooide met zijn bevende, knokkelige, oude hand het ritselende papier onder het zachtkalme licht der moderateurlamp.

Met gretige oogen verslond hij den inhoud van het schrijven, blijkbaar met een gejaagde, overspannen hand op 't papier gebracht.:

‘Londen, Charing Cross Station, 23 Sept. 1885.

‘Dierbare oom,

Ik weet niet wat ik zeggen zal, om u mijn plotseling vertrek hierheen te verklaren en u vergeving te vragen voor een handelwijze, die u onbegrijpelijk en onverschoonbaar moet voorkomen.

Nu eerst besef ik dat, thans nu ik mij tot schrijven zet om u te melden, waar ik ben.

Ik vertoef te Londen, in opdracht van de firma Dennig. Mijn taak is verschillende verwikkelingen, sinds lang tusschen onze firma en enkele groote Londensche handelshuizen hangende, tot een goed einde te brengen, informaties in te winnen, nieuwe relaties aan te knoopen, kortom allerlei zaken, die ik u, als oud handelsman, niet nader hoef aan te duiden.

De reis is plotseling opgekomen; eerst zou de jonge heer Dennig gaan, maar die is onverwacht verhinderd. Toen werd het mij gepresenteerd en ik nam het voorstel met beide handen aan. Ik snakte er naar, het land uit te gaan. Ik kan u niet zeggen, waarom, voor 't oogenblik ten minste niet; maar geloof mij, oom, er stak in het motief niets, waarover ik me heb te schamen.

Misschien was het beter geweest, als ik het u vóór mijn vertrek had bekend. Maar het was mij niet mogelijk, naar *Eben-Haezer* te gaan, neen, ik kòn het niet....

Geloof mij oom, ik betreur ten diepste, dat het zoo gegaan is!

Welken indruk moet mijn gedrag op u maken, die altijd zoo goed, zoo vaderlijk voor mij is geweest!

Ik kan er niet aan denken. Later, als ik wat kalmer zal zijn geworden, - als er een paar dagen overheen zijn gegaan, zal ik u wellicht uitvoeriger kunnen schrijven.

Stel u voor het oogenblik tevreden met mijn verzekering, dat niets mij pijnlijker valt dan u door dit schrijven eenige onaangenaamheid, misschien wel verdriet aan te doen en dat ik - wat u op 't oogenblik van mij denken mag - steeds met kinderlijke liefde, hoogachting en eerbied blijf

Uw dankbare

Robbert.

Het gezicht van den ouden man was hoogrood geworden, terwijl hij dien vreemden brief doorliep.

'Dat is verregaande brutaal!' zei hij met heesche stem. 'Daar, lees zelf maar wat hij schrijft,' ging hij met trillende lippen tot Phine voort, den brief woest op de tafel smijtend. 'Het land uitgaan, zonder mijn voorkennis, zonder afscheid te komen nemen, omdat hij natuurlijk bang was dat ik er iets tegen zou hebben. En me dan af te schepen met zoo'n onzinnig kattebelletje.'

Phine schrok van de vreeselijke verontwaardiging, die het anders zoo rustige, grijze hoofd misvormde tot een akelig rood schrikmasker, grijnzend met den half geopenden mond, vuur spuwend uit de gloeiende oogen, verwilderd door het te berge rijzen der grijze haren en bakkebaarden.

Zij raakte den noodlottigen brief niet aan, maar sprong op den grijsaard toe om hem te ondersteunen. Hij was machteloos, hijgend in zijn leuningstoel gezonken. De opwinding, den heelen avond opgedreven en nu ineens tot het toppunt gevoerd, was hem te sterk geweest. De reactie volgde. Doodsbleek zonk zijn hoofd achterover. Het werd paars en blauw.

(*Wordt vervolgd*.)

SCHAFTLOKAAL EN BILJARTZAAL DER GISTFABRIEK ('DE VILLA.')

De fabriekinrichtingen onder leiding van den heer Van Marken te Delft.
(*Slot.*)

Nu zijn bijvoorbeeld de arbeiders der gisten spiritusfabriek verdeeld in zes rangen, waarvan de laagste (gistschepper of lichte sjouwer) 16½ ct. per uur verdient en de hoogste (monteur -ambachtsman) 22 cts, waarbij al aanstonds komt 10 pCt. verhooging voor over- en nachtwerk en 25 pCt. verhooging voor noodzakelijken Zondagsarbeid. De loonen voor het kantoorpersoneel zijn op dezelfde manier rangsgewijze vastgesteld.

Maar daarbij heeft ieder arbeider, onverschillig van welken rang, het in de hand zelf zijn loon te verhoogen door zich met ijver op het hem toevertrouwde werk toe te leggen. Naar gelang van hun toewijding worden werklieden en verdere beambten namelijk onderscheiden in vijf klassen. Tot de eerste klasse behooren zij, wier toewijding n a u w e l ijk s v o l d o e n d e ; tot de tweede zij, wier toewijding v r ij g o ed; tot de derde zij, wier toewijding g o e d is; de vierde en vijfde klassen omvatten de z e e r g o e d e n en de u i t m u n t e n d e n . Naar die klassenverdeeling worden aan het vaste loon premiën toegevoegd van 2, 5, 10 en 20 pCt. voor de 2e, 3e, 4e en 5e klasse.

Ieder nieuw lid van het vaste personeel treedt in de laagste klasse van den rang, waarin hij is aangesteld, en het ligt nu maar aan hem of hij bij de eerste bevordering, die geregeld op 1 Januari plaats heeft, tot de tweede klasse bevorderd wordt en na vier dienstjaren de hoogste klasse bereikt heeft. De bevordering in rang en in klasse geschiedt door de directie na ingewonnen advies van de betrokken meerderen en van den chef der afdeeling 'Belangen van het personeel', en voor alle zekerheid heeft eenige malen per jaar de beoordeeling plaats.

Wie na twee volle dienstjaren niet tot de 3e klasse bevorderd wordt en dus op den duur niet minstens *goed* geoordeeld wordt, krijgt zijn ontslag. Meesters of beambten moeten het minstens tot de klasse der *zeer goeden* brengen, hoofdbeambten tot die der *uitmuntenden*.

Behalve die 'klassen-premiën' bestaat er nog kans om premiën te verdienen voor bijzondere samenwerking, voor besparing van arbeidstijd, grond- of brandstoffen, voor vermeerdering van productie enz, alsmede persoonlijke toelagen voor buitengewone bekwaamheid.

Zoo krijgt ieder dus loon naar werk en loon naar werken en bestaat er geen gevaar dat, wat maar al te vaak in de groot-industrie voorkomt, de knappe, ijverige werkman onder den grooten hoop verloren loopt.

Daar de loonen van zooveel bijomstandigheden afhankelijk zijn, is het natuurlijk dat zij van de eene week op de andere nogal eens kunnen varieeren; om de schommelingen, die dat in de wekelijksche ontvangsten zou kunnen brengen, te verhoeden, wordt iederen Zaterdag een gemiddeld loon uitgekeerd en de rest per kwartaal verrekend. Zoodoende worden de werklieden niet in verzoeking gebracht, meer te verteren dan zij gewoon zijn, en hebben zij altijd een appeltje voor den dorst.

Vooral jongelui, die zoo licht geneigd zijn, zich onnoodige uitgaven te veroorloven, worden met het oog daarop een beetje kort gehouden. Ongehuwde minderjarige werklieden, die geen kostwinners van hun ouders zijn of in andere buitengewone omstandigheden verkeeren, krijgen van hetgeen zij boven de 6 gulden verdienen, maar de helft uitbetaald; het andere wordt voor hen gestort in de 'Premie-spaarkas,' waarover straks. Dat is zeker voor hen minder plezierig, maar als zij tot een huwelijk komen en een huishouden opzetten, zijn zij maar wàt blij het geld zoo goed bij mekaar gehouden te hebben.

Behalve het overeengekomen loon en de premiën, waarmee dat vermeerderd wordt, ontvangen alle leden van het personeel ook nog hun aandeel in de netto winst, door de fabriekonderneming behaald. Sedert 1880 is hun namelijk door de aandeelhouders het tiende part daarvan toegekend, dat in evenredigheid van de loonen onder hen wordt verdeeld. Dat dit geen kleinigheid is, kan hieruit blijken, dat van 1880 tot 1893 het winstaandeel, door de Gistfabriek aan het personeel uitgekeerd, een kleine ton beliep (f 99.000), terwijl de Oliefabriek in de laatste 4 jaar f 32.000 als winstaandeel aan de arbeiders opleverde.

Premiën en winstaandeel worden intusschen niet aan allen ten volle uitbetaald. Zij moeten voor een groot deel dienen tot stijving der 'Premiën-spaarkas,' waarvan ik zoo even sprak en die strekt vooreerst om den werklieden in bijzondere omstandigheden, als huwelijken, bevallingen, ziekte enz. een buitengewone uitkeering te verschaffen en vervolgens hun een spaarduitje te vormen tegen den ouden dag.

Leerlingen beneden den leeftijd van 18 jaar moeten in die spaarkas 90 procent storten van hun premiën en winstaandeelen; jongelieden van 18 tot 23 jaar 75 procent; ongehuwden boven de 23 jaar de helft; gehuwden zonder kinderen 40 procent; gehuwden met één kind 30 procent; met twee kinderen 20 procent; met drie kinderen 15 procent. Enkel de gehuwden met vier kinderen beneden de 15 jaar krijgen premiën en winstaandeel ten volle uitbetaald.

Het kapitaal, in deze 'Premiën-spaarkas' gestort, geeft 4 procent rente en is in zijn geheel niet opvorderbaar dan op den leeftijd van 60 jaren - behoudens natuurlijk, bij ontslag en in andere bijzondere gevallen ter beoordeedeeling der directie. De buitengewone uitkeeringen bovenbedoeld zijn vastgesteld in evenredigheid met de

loonen, zoodat bijvoorbeeld bij huwelijk een 25voudig bedrag van het weekloon, bij bevalling het viervoudig bedrag van het weekloon kan worden opgevraagd enz.

Behalve deze verplichte spaarkas is er ook nog een vrijwillige, die 5 procent rente geeft en ook heel doelmatig is ingericht. Men kan nl. een wekelijksche, maandelijksche of driemaandelijksche inhouding op zijn loon verzoeken. Deze, en ook de andere gestorte bedragen, worden op een spaarkasboek ingeschreven en zijn te allen tijde opvorderbaar.

KEGELCLUB IN HET PARK.

Op alle manieren wordt het den werkman dus gemakkelijk gemaakt, zich een onbezorgd bestaan te scheppen, en als het geluk hem een beetje dient, zelfs eenig kapitaal te verwerven. Ja, de gelegenheid is hem zelfs opengesteld,

DE H. HUBERTUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. RAÜBER.

mede aandeelhouder te worden in het kapitaal der fabriek.

In 1885 heeft namelijk de heer Van Marken tien zijner aandeelen van f 1000 ter beschikking gesteld van het personeel. Hij verdeelde deze tien aandeelen in duizend kleintjes, elk van f 10, en ieder lid van het personeel kan zich voor f 12 per stuk ten hoogste tien van die aandeelen koopen, die hij elk oogenblik weer tegen hetzelfde bedrag verzilveren kan. Op die wijze deelt hij als gewoon aandeelhouder in de winsten door de onderneming behaald.

Zoodoende wordt tusschen arbeid en kapitaal, die elders zoo vaak vijandig tegenover elkander staan, van zelf de beste verstandhouding verkregen. Beiden leeren elkaar waardeeren, in elkaars gemeenschappelijk belang samenwerken en de zinspreuk verwezenlijken: de fabriek voor allen, allen voor de fabriek.

Dat hier inderdaad voor alles gezorgd, aan alles gedacht wordt, blijkt haast bij elken voetstap, dien men zet in deze interessante kleine wereld.

Nadat wij het gebouw de ‘Gemeenschap’ verlaten hadden en weer een eindje opgewandeld waren door het frissche park, kwamen wij aan de zoogenaamde ‘Villa’, meer prozaïsch uitgedrukt: het schaftlokaal. Het sierlijke gebouwtje met zijn gezellige veranda, die een heerlijk zitje biedt met uitzicht op de heesterboschjes en bloemperken, mag anders gerust een villa heeten. Hier vinden de werklieden gelegenheid om de schafturen genoeglijk door te brengen, wanneer de tijd hen niet veroorlooft naar huis te gaan. Zij kunnen er bij een kop koffie, een glas bier of limonade hun boterham opeten of den meegebrachten middagkost verorberen: er is een speciale inrichting om dien te warmen. Bij mooi weer zitten de schafters natuurlijk liefst buiten op de veranda; maar de zaal is anders gezellig genoeg. Een biljart en andere gezelschapsspelen bieden middelen tot tijdkorting in overvloed. Geen wonder dat niet alleen in de schafturen, maar ook 's avonds en 's Zondags de ‘Villa’ druk wordt bezocht. Blijkens de vanen en reglementen, hier en daar achter glas opgehangen, hebben verschillende vereenigingen uit het personeel hier haar zetel, zooals de biljartclub, de kegelclub, de boogschuttersvereeniging, het reisgezelschap en dergelijke corporaties meer, die hier of in de ‘Tent’ hun bijeenkomsten houden.

Onder de gelagkamer is nog een vertrek, dat bijzonder is ingericht voor degenen die, hetzij 's nachts, hetzij overdag, onder den rusttijd behoefte gevoelen, hun moede leden voor een half uurtje uit te strekken. De houten britsen, in het rond aangebracht, zijn wel geen zacht dons, maar de vermoeide werkman, die zich hier heel gekleed neervlijt, kan er best een slaapje doen. Hij ligt in dit zindelijk, verlicht en verwarmd lokaal stellig beter dan achter de machine, waar in andere fabrieken de slapers meest een toevlucht zoeken, - het gevaar wat daaraan verbonden is nog er buiten gelaten.

Van gevaar gesproken, in een zoo uitgebreide fabriek als deze, waar dag en nacht de stoommachines zwoegen en de raderen snorren, is de werkman uit den aard van de zaak nogal eens blootgesteld aan een ongeluk. Dank aan het nauwlettende toezicht, waarvoor een permanente commissie uit het personeel, gekozen door de ‘Kern’, zorg draagt, komen ernstige ongevallen hier zelden voor, maar op de gebeurlijkheid is toch behoorlijk gerekend. In een opzettelijk daarvoor ingericht lokaal zag ik alle benoodigdheden bijeen, om, in geval van een plotseling ongeluk, onmiddellijk hulp te verschaffen: verbanden, pleisters, pluksel, een uitstekende brancard, instrumenten enz. De sleutel tot al die hulpmiddelen is geborgen achter een ruitje, dat men maar stuk slaat om er in eens bij te komen. En er is voor gezorgd dat die eerste hulp niet door onbevoegden wordt toegediend, die in staat zouden zijn, de wond eerder te

verergeren dan te heelen. Eenige jaren geleden hebben een zestal beambten, meesters of werklieden, in de verschillende werkplaatsen dienstdoende, opzettelijk een cursus in de verbandleer gevolgd, door een geneesheer gegeven. Zij belasten zich met de verzorging van den gewonde tot de dokter of chirurgijn er is. Overigens is het heele personeel, bij gemeenschappelijke polis, tegen invaliditeit en ongelukken verzekerd.

Wat de gewone ziektegevallen betreft, daarin is voorzien door het ziekenfonds, terwijl bij ongeschiktheid tot werken het volle loon gedurende acht weken doorgaat. Duurt de ziekte langer dan acht weken, dan houden de r e c h t e n op, maar neemt de w e l d a d i g h e i d de zorg voor den zieke over, onder toezicht der afdeeling 'Belangen van het personeel.' Bij overlijden van een lid van het personeel, ontvangt zijn overblijvend gezin niet alleen het gespaarde geld van den overledene, maar bovendien ook een toelage uit de levensverzekering, waarvan de premiën door de onderneming worden betaald: wat er dan nog te kort komt om weduwen en kinderen een behoorlijk bestaan te verschaffen, vult de onderlinge weldadigheid aan. Zoo worden op het oogenblik 17 weduwen met 31 kinderen uit het gemeenschappelijk fonds verzorgd.

Ook tegen brand is het heele personeel bij gemeenschappelijke polis gewaarborgd, wat intusschen niet wegneemt dat op de fabrieksterreinen alle voorzorgsmaatregelen genomen en alle voorbehoed- en bluschmiddelen aanwezig zijn. Uit het personeel is een formeele brandweer gevormd, bestaande uit een hoofdbrandwacht, twee brigades ter bediening van de stoomspuit, elk samengesteld uit een machinist, een stoker en een voerman, en drie compagnieën spuitgasten, elk van twaalf man met een hoornblazer. Het materiaal bestaat uit een stoom- en handbrandspuiten, die blijkbaar goed in orde worden gehouden; want ze glimmen u tegen van uit haar glazen huisjes. Bovendien zijn de stoompompen in de fabriek zoo ingericht dat zij tot blusschen kunnen dienen, terwijl aan alle gebouwen vaste ijzeren brandladders zijn aangebracht. De ondervinding is hier een uitstekende leermeesteres geweest; want vóór de oprichting der brandweer werden de fabrieken nogal eens door het vuur geteisterd.

Als een laatste staaltje van de alles omvattende voorzorg, die hier gestadig voor alles waakt, stip ik nog aan de cholera-barak, die aan een van de uiteinden der terreinen is opgericht en gelukkig tot dusver nog niet gebruikt is hoeven te worden.

Wie deel uitmaakt van deze kleine maatschappij, kan, mits hij zijn plicht tegenover haar vervult, zonder zorg de toekomst tegemoetzien; de gemeenschap zorgt voor hem in alle levensomstandigheden, evenals hij van zijn kant de gemeenschap dient. Door de harmonische samenwerking van drie onderscheiden machten: het k a p i t a a l, verschaft door de aandeelhouders, de a r b e i d, geleverd door het personeel, en de i n t e l l e c t u e e l e k r a c h t, die beide factoren verbindt en belichaamd is in de directie, worden hier aller belangen gelijktijdig bevorderd.

Want dat de aandeelhouders in het minst niet worden geschaad door hetgeen ten behoeve van het personeel verricht wordt; dat zij er veeleer zelf in hooge mate door gebaat worden, dat blijkt onmiskenbaar uit de buitengewone vlucht, door de onderneming in vijf en twintig jaren genomen. Het maatschappelijk kapitaal, waarmee de Gisten Spiritusfabriek in 1869 is opgericht, bedroeg f 150.000 en was in 1894 geklommen tot f 1.050.000. Gedurende dat tijdsverloop beliepen de uitkomsten der onderneming, voor het k a p i t a a l (aan dividenden, amortisatie en overwinst) ruim twee millioen, voor den a r b e i d (aan loonen, premiën, pensioenverzekering en winstaandeel) drie en een half millioen.

Natuurlijk dankt de onderneming dien buitengewonen voorspoed hoofdzakelijk aan de uitstekende leiding van haar directeur, den heer Van Marken, die sedert eenige

jaren zijn neef Waller als mededirecteur naast zich heeft, en verder aan de voortreffelijke werkkrachten, die hij aan de zaak heeft weten te verbinden. Het scheikundig en het bacteriologisch laboratorium, bestuurd door Dr. Beijerink, worden door de mannen van het vak geroemd als beantwoordende aan de nieuwste eischen der wetenschap. Een leek als ik kan daar natuurlijk minder over oordeelen, maar ieder, die de fabriek bezoekt, moet toch de degelijke inrichting opvallen.

De grondstof, door de fabriek verwerkt, verschillende graansoorten namelijk, wordt in schepen aangebracht tot vlak voor het ontzaglijke magazijn, waarin ze wordt opgestapeld. Dit magazijn is niet als een gewoon graanpakhuis verdeeld in horizontale verdiepingen of zoogenaamde zolders, maar volgens een nieuw stelstel (Silo-systeem) afgeschoten in 24 loodrecht opgaande vakken, elk van tien meter hoogte, die te zamen drie millioen kilo graan moeten bevatten. Door middel van een Jacobsladder, een inrichting, die ik bij niets beter kan vergelijken dan bij de trapsgewijs opklimmende schepbakken van een baggermachine, wordt het graan uit de schepen in die vakken overgestort. Moet het wat lang in de reservoirs blijven, dan kan door middel van een krachtigen ventilator lucht door de massa worden gedreven en die zoodoende wat opfrisschen. Het vervoer van het graan naar de fabriekslokalen, waar het verwerkt moet worden, geschiedt door middel van zoogenaamde transportbanden. Zoodra b.v. in een der reservoirs een schuif geopend wordt, valt het graan op een 40 centimeter breeden band, die zich snel voortbeweegt en zoodoende de vracht in een oogwenk, zonder eenige moeite, op haar bestemming brengt. Op zijn weg ontmoet dat graan hier en daar sterke magneten, die ten doel hebben het van stukjes ijzer, spijkers enz. te zuiveren, die de molensteenen of walsen zouden kunnen beschadigen.

INGANG DER GISTFABRIEK MET SPOELINGINRICHTING.

Een deel van het graan, de gerst, gaat naar de mouterij, tot het ondergaan van een bijzondere bewerking, die ten doel heeft door kieming in den korrel een begin van gisting te bewerken. De gerst wordt daartoe in groote bakken gestort, waar zij een paar dagen in telkens ververscht water moet staan weeken. Heeft zij

daardoor een voldoende hoeveelheid water in zich opgenomen, dan wordt ze in vlakke bedden op den moutvloer uitgespreid, en nu beginnen de korrels te kiemen. Om het broeien te verhinderen, wordt de hoop nu en dan omgeschud. En als de kieming genoegzaam gevorderd is, wordt ze weer met kracht onderdrukt, door de gerst aan een hooge temperatuur bloot te stellen. Daartoe moet de eest dienen, een inrichting, bestaande uit een aantal vloeren van draadgaas, dicht boven elkander aangebracht. Door eenvoudige beweging van een hefboom, kan men de gekiemde gerst, mout geheeten, van den eenen vloer op den daaronder liggenden brengen. Zoo komt ze steeds lager en daardoor telkens met warmer lucht in aanraking, die door een groote calorifère in de benedenverdieping wordt verhit. Van den ondersten eestvloer komt de mout in een kaar of verzamelbak en wordt door middel van transportbanden en Jacobsladders naar den molen gevoerd.

GISTPAKKERIJ.

Is het graan in den molen tot meel gemalen, dan komt het in het hoofdgebouw, tegenover de mouterij gelegen, waar de versuikering van het meel, de gisting en distillatie plaats heeft. Het ingewikkeld scheikundig proces, dat nu volgt, in bijzonderheden na te gaan, is hier niet wel doenlijk. Genoeg zij het aan te stippen dat ten slotte van de breiachtige meelpap, die in kuipen staat te schuimen en te gisten, de gist kan afgeschept worden, waarna zij door filterpersen in den gewenschten drogen toestand wordt gebracht.

Onze afbeelding geeft de gistpakkerij te zien, dat is het lokaal, waar zij voor de verzending in pakjes en zakken van verschillenden inhoud wordt gepakt. Dat het daar nog al druk moet toegaan, kan men eenigszins beseffen, als men weet dat de fabriek bij de tienduizend kilo gist per dag aflevert.

Ook aan een beschrijving van de distilleerderij zal ik me niet wagen. De lezer zal niet vergen, dat ik een uiteenzetting beproef van dat samenstel van reusachtige distilleerprepaparaten, rectificatietoestellen, koelslangen, voedingspompen, afvoerpompen enz., alles geplaatst in lokalen van 14 meter hoogte. Den vakman zij dit alles ter bezichtiging aanbevolen. Voor den leek is het voldoende te weten, dat de werkplaatsen en magazijnen een ruimte beslaan van 60.000 vierkante meters; dat

30 stoommachines met 1000 paardenkracht voortdurend in beweging zijn, dat acht ketels van de grootste afmetingen den stoom leveren, en eindelijk dat de hoeveelheid spiritus en jenever, door deze fabriek per jaar afgeleverd, niet minder dan 120.000 hectoliter bedraagt.

Behalve gist en spiritus levert de fabriek nog een ander product, dat in ons veerijk vaderland niet minder te pas komt, en wel de spoeling, die om haar groote voedingswaarde gretig aftrek moet vinden. De veeboer kan die hier niet alleen bekomen in vloeibaren staat, maar ook in vasten vorm, namelijk als gedroogde of geperste spoeling. In een afzonderlijk fabrieksgebouw doet men namelijk de spoeling een verdrogingsproces ondergaan, waardoor zij niet alleen wordt verduurzaamd, maar tevens geschikt voor verzending naar het buitenland en daardoor tot ruimeren afzet. In België, Frankrijk, Duitschland en Engeland geniet dit product al een uitstekende reputatie.

Om volledig te zijn, zou hier nu nog een beknopte beschrijving dienen te volgen van twee andere fabriek n-richtingen, die eveneens binnen de agglomeratie vallen, hier onder der invloed van den heer Van Marken's scheppend vernuft ontwikkeld.

Vooreerst de Nederlandsche Oliefabriek, in 1883 opgericht door haar tegenwoordige directeuren, de heeren Van Marken en Dr. Tutein Nolthenius, alsmede den heer Gaston Thubé te Nantes. Hier wordt, volgens een bijzonder procédé, uit Senegal-noten de wijdvermaarde Delftsche slaolie geperst, die niet alleen bij onze Hollandsche huismoeders zoo boog staat aangeschreven, maar ook in het buitenland, met name in Engeland, Noorwegen en Denemarken reeds gretige afnemers vindt.

Een ander product dezer fabriek is de bekende Delftsche veekoek, waaraan menig veehouder in Nederland en het buitenland reeds het welvaren van zijn stal dankt.

Daarna zouden wij moeten spreken over de lijm- en gelatinefabriek, die zich aan de andere zijde der stad verheft en die zich, sedert de heeren Van Marken en Walter voor een drietal jaren de directie op zich namen, in een steeds toenemenden bloei en steeds ruimeren afzet van haar lijm, beendermeel (een kunstmeststof) en beendervet (voor kaarsenfabricage) mag verheugen. Geregeld liggen hier groote bergen beenderen opgestapeld, die in een paar dagen worden verwerkt.

Vervolgens zou ook een beschrijving van ‘Van Marken's Drukkerij’ niet mogen ontbreken, waar o.a. het meermalen genoemde blaadje de *Fabrieksbode* gedrukt wordt. Evenals de Oliefabriek, is zij een afzonderlijke onderneming, juridisch en financieel geheel gescheiden van de Gistfabriek en toch daarmee samenhangende, omdat haar personeel in de voorrechten deelt van de sociale inrichting, ten behoeve der heele werkmansbevolking der gezamenlijke fabrieken in het leven geroepen.

Volledigheidshalve zou ze dus zeker binnen het kader van dit opstel vallen, te meer daar het stelsel van deelneming der arbeiders in de winst der onderneming hier nog verder is doorgevoerd en wel in die mate, dat het personeel op den duur in het volle bezit der drukkerij moet komen. Maar op volledigheid maakt deze vluchtige schets in het geheel geen aanspraak.

KETELHUIS DER GISTFABRIEK.

Zij heeft enkel ten doel, de aandacht te vestigen op de interessante scheppingen van den heer Van Marken, die in dezen tijd van sociale kwestie de ernstige opmerkzaamheid verdienen van ieder, die belang stelt in welgemeende pogingen tot opbeuring der arbeidersklasse.

PERSZAAL DER OLIEFABRIEK.

De H. Hubertus.

Hoe komt het, dat de heilige bisschop van Maastricht, wiens feestdag door de Kerk op den 3en November wordt gevierd, inzonderheid door de jagers wordt vereerd als

hun machtige schutspatroon en tegelijk door de geloovige bevolking wordt aangeroepen als de beschermheilige tegen de razernij?

Dat is een treffende geschiedenis, die wij niet kunnen nalaten, naar aanleiding der fraaie gravure op blz. 165, hier met korte trekken in herinnering te brengen.

Het was Goede Vrijdag van het jaar 683. De gansche Christenheid herdacht in vrome overweging het bitter lijden en den smartvollen dood des Zaligmakers. Ook het landvolk in de Ardennen stroomde naar de dorpskerkerken om er de plechtige herdenking van 's Heeren Kruisdood bij te wonen. Maar die vrome schare werd niet weinig ontsticht door het schouwspel van een lustigen jachtstoet, die met vroolijk hoorngeschal het gebergte introk om het schuwe wild te achtervolgen.

't Was het gevolg van den jeugdigen edelman Hubertus, die in zijn blakenden hartstocht voor het weispel aldus de heilige stilte van den Goeden Vrijdag schond. Hij was grootmeester in het paleis van den vromen koning Pepijn en mocht dus de bevolking wel een christelijker voorbeeld geven. Maar de lichtzinnigheid zijner jonge jaren deed hem dat uit het oog verliezen; het jachtvermaak ging hem boven alles: zijn ziel en zaligheid zou hij er voor op het spel gezet hebben.

Doch van dezen dag zou dit anders worden. Daar gaat een schelle juichkreet uit zijn jachtstoet op. Een groot, prachtig hert vertoont zich onder schot, en al de gezellen, Hubertus voorop, stormen het achterna. Het hert vlucht al verder en Hubertus volgt het tot in het diepst van het woud. Daar staat het eensklaps stil, wendt zich om en, van schrik verstijfd, aanschouwt Hubertus tusschen de takken van het gewei het beeld van den gekruisten Christus. Sidderend werpt hij zich ter aarden verneemt de stem des lijdenden Verlossers, die hem toeklinkt van het kruisbeeld: ‘Hubertus, Hubertus! Hoelang nog zult gij de dieren van het woud achtervolgen? Hoelang nog toegeven aan dien ijdelen hartstocht, waardoor gij uw zaligheid verwaarloost? Zoo gij u niet spoedig tot God bekeert, zult gij weldra in den afgrond der hel worden neergestort.’

Gelijk Paulus op den weg van Damascus door den bliksem neergeworpen, vroeg Hubertus: ‘Heer, wat wilt Gij, dat ik doen zal?’ En de stem hernam: ‘Ga naar Maastricht, naar mijn dienaar Lambertus. Hij zal u alles zeggen wat gij doen moet.’ Bij die woorden verdween de verschijning, en diep getroffen keerde Hubertus naar het paleis terug, vast besloten alle ijdele vermaken vaarwel te zeggen.

Hij begaf zich tot Lambertus, den heiligen bisschop van Maastricht, verhaalde dien het gebeurde, legde hem zijn hart bloot en volgde trouw al de vermaningen op, die de wijze en heilige man hem gaf. Hij wenschte niets liever dan door een leven van boetvaardigheid de zondige lichtzinnigheid zijner jeugd goed te maken en had zich gaarne aanstonds uit de wereld teruggetrokken, zoo niet een heilige band, zijn huwelijk met de Austrasische prinses Floribana, hem nog daarin had teruggehouden. Twee jaren daarna echter werd de band door den dood zijner gemalin verbroken; maar nog kon hij aan zijn voornemen geen gevolg geven. Stervende had Floribana hem een zoon nagelaten, Floribert geheeten, en bovendien was hij, als zijn vader, de hertog van Aquitanië, mocht komen te vallen, geroepen hem in het hertogdom op te volgen.

In het jaar 688 riep hem de tijding, dat de oude hertog stervende was, naar het ouderlijk kasteel aan de oevers der Loire, en met zijn jongeren broeder Eudo aan het bed van den grijsaard neergeknield, sloot hij dezen de oogen. Nadat de rouwplechtigheden geëindigd waren, riep de nieuwe hertog van Aquitanië al zijn verwanten en onderhoorigen bijeen, verhaalde hun op hoe wondervolle wijze de genade des Heeren hem van den weg der zonde tot dien der zaligheid had geroepen en hoe thans het plan bij hem vaststond, zich geheel aan God te wijden. Hij droeg al

zijn rechten en titels op zijn broeder Eudo over, die hem weenend van aandoening om den hals viel, hem belovende trouw de voetstappen zijns vaders te drukken en vooral voor den jeugdigen Floribert als voor zijn eigen kind te zorgen. Hubertus legde nu zijn schitterenden ridderdos af, trok de grove pij der boetelingen aan en begaf zich naar Maastricht, op lat Lambertus hem de plaats zou aanwijzen, waar hij in gebed en versterving zijn verdere levensdagen zou doorbrengen.

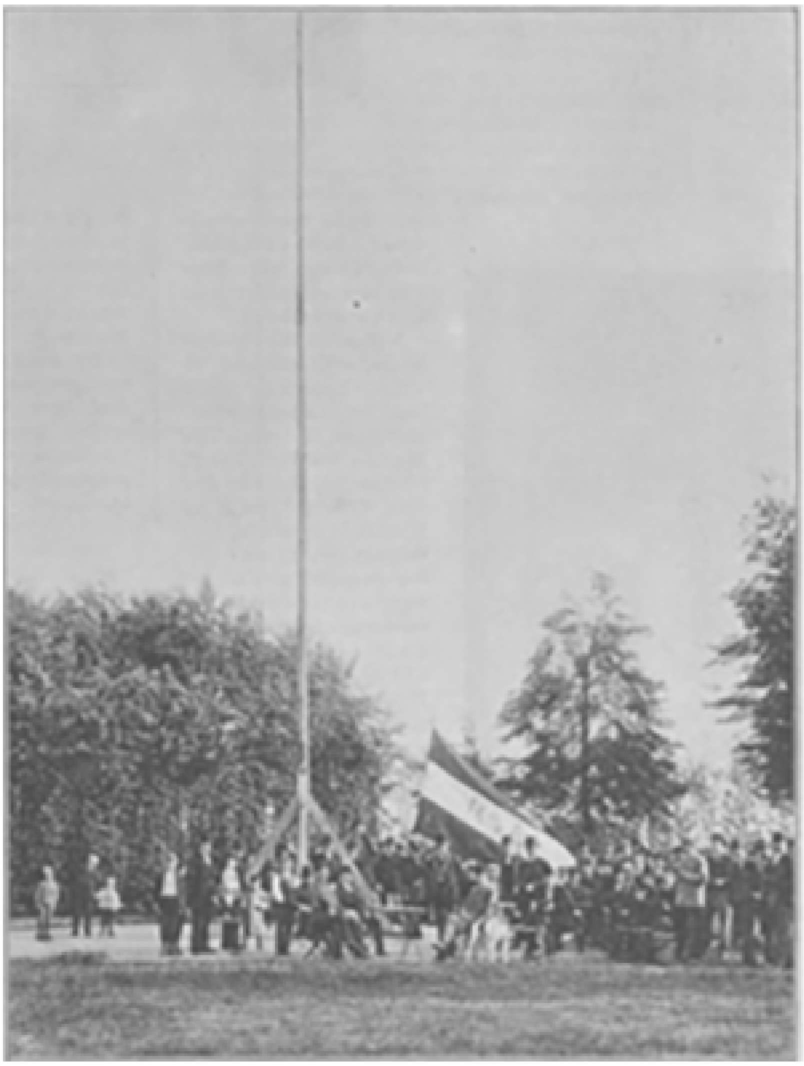

BOOGSCHUTTERSVEREENING 'RECHT OP HET DOEL' IN HET AGNETA-PARK.

Lambertus zond den boeteling naar een eenzame plek in de Ardennen, Amberloux geheeten, waar de bouwvallen stonden van een verwoeste kerk, eenmaal door den H. Maternus gebouwd. 'Ga,' zoo sprak hij, 'naar die plaatsen, waar gij eertijds door al te groote lichtzinnigheid God beleedigd hebt, en wisch door uw boetvaardigheid uw vroegere misslagen uit.'

Een en twintig jaren lang leefde de eens zoo schitterende ridder als kluizenaar verscholen in het eenzame woud, en deed strenge boete voor al hetgeen hij vroeger kon misdreven hebben. Zijn gebeden, verstervingen en lijfkastijdingen verwierven hem in den omtrek zulk een roep van vroomheid, dat toen de H. Lambertus door den marteldood aan zijn bisdom was ontrukt, de stem des volks den kluizenaar van de Ardennen eenparig tot zijn opvolger aanwees. Het hoofd der Christenheid hechtte aan die keuze zijn goedkeuring en ook Pepijn zag gaarne zijn voormaligen vriend op den bisschopszetel van Maastricht.

Hoe afkeerig ook van alle waardigheden, was Hubertus genoodzaakt te gehoorzamen aan de stem des Pausen, en hij werd de waardige opvolger der twintig heilige bisschoppen, die hem reeds op den stoel van Maastricht waren voorgegaan. Volgens de woorden van het Eigen Brevier van het bisdom Roermond, deelde hij al wat hij bezat aan de armen uit en wijdde zich geheel aan werken van liefde. Vooral legde hij zich toe op de uitbreiding des geloofs onder de heidenen en predikte het evangelie onder de nog woeste bevolking der Ardennen met zulk een vuur, dat de heidenen, die hem gehoord hadden, met eigen hand hun afgodstempels omverhaalden. In de plaats dier verwoeste schuilplaatsen der afgoderij bouwde hij christenkerken en wijdde die met groote plechtigheid in. Zoo werd den 1en December 712 de kerk van Emael in tegenwoordigheid eener overgroote schare van geloovigen door hem ingezegend en aan de Allerheiligste Maagd toegewijd, gelijk dit nog een zeer oud opschrift aan den muur der kerk getuigt.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Kerkhofbezoek. -

De treffende dag van Allerzielen herroept voor onzen geest weer de dierbare afgestorvenen, die onder de groene zoden vim het kerkhof den grooten dag der opstanding afwachten. Daar, in de schaduw van het kruis, nu eens met zware en sierlijk gebeitelde zerken gedekt, elders alleen door een groenen gasterp voor het oog verborgen, rust intusschen enkel hun vermolmd gebeente, hun stoffelijk overschot. De ziel geniet óf hierboven reeds de eeuwige zaligheid, of toeft nog in de plaats der zuivering tot uitboeting der fouten, waartoe zij zich door de menschelijke zwakheid gedurende hun dm wandeling op aarde hebben laten verleiden.

Hoe troostrijk dat wij, hun achtergebleven betrekkingen, hen door onze gebeden en goede werken in de afdoening hunner schulden kunnen behulpzaam zijn! Is het, naar de H. Schrift zegt, een zalige gedachte voor de overledenen te bidden, het is ook een innige voldoening voor het minnende hart, onzen dierbaren, zelfs na hun dood, nog onze liefde te kunnen bewijzen door een gebed te storten op hun graf.

Het kerkhofbezoek op Allerzielen heeft reeds menigen schilder de stof geleverd tot een treffend tafereel. Ook de vervaardiger der schilderij, op onze eerste gravure weergegeven, heeft den weemoedigen ernst, de stille poëzie van zulk een kerkhofbezoek met innig gevoel vertolkt.

Twee meisjes, waarschijnlijk weezen, die haar ouders beweenen, staan in treurige gepeinzen verdiept voor het graf, waarop zij, naar het gebruik der streek, lantarentjes hebben ontstoken, en vouwen stil de handen tot een hartelijk gebed voor de rust hunner ziel.

[Nummer 22]

HET AFSCHEID VAN DEN TOREADOR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. VINIGRA.

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

Maartje!' riep het meisje en schudde wild aan de tafelschel.

De goede ziel kwam in alle haast en schrik aangesloft.

'God in den hemel! wat is er gebeurd?' riep ze, de handen ineenslaande van ontzetting.

'Gauw een glas water, oom krijgt een toeval,' zei Phine en hield het roerlooze hoofd met de lichtlooze oogen in haar arm gekneld. Het was haar niet mogelijk een druppel van het water, dat Maartje haar toereikte, tusschen de opeengeperste lippen van den grijsaard te krijgen.

'Haal wat *eau de Cologne*.... er staat een flacon op mijn waschtafel. Of neem wat azijn uit de keuken, dat is dichter bij de hand...'

Maartje schommelde als een dronken mensch heen en weer. Zij was radeloos, deed in haar verbijstering alles verkeerd, ergerde Phine door haar onhandigheid.

'We zullen om den dokter moeten gaan,' zei deze, vruchteloos beproevend door wasschingen aan voorhoofd en polsen, met een in azijn gedrenkten doek, de levensgeesten weer in den bezwijmde terug te roepen.

'Dan zal ik er maar eens gauw heenloopen.... als 't maar niet te laat is.'

'Neen, Maartje, laat mij gaan, ik ben vlugger ter been dan jij.... Hier, kom in mijn plaats.... hou het hoofd zóó vast.... en probeer het nog maar eens met de azijn.... ik zal je een spons aangeven, dan kan je hem die met azijn onder den neus houden....'

Phine wilde al weg ijlen.

'Neen, niet wegloopen,' smeekte de oude ziel, 'laat me in Godsnaam niet met mijnheer alleen.... ik ben dood van den schrik... ik kan dat niet zien.....'

'Het moet,' zei het meisje gebiedend, 'ik ben zóó terug.... Hier is de spons....'

En zonder zich nog langer aan de lamentaties van het goede mensch te storen, liep ze de kamer uit, hing in de gang gauw een mantel om, zette haar hoed op, waarvan zij de keelbanden onderweg vaststrikte en ijlde de donkere laan op.

Het was onstuimig weer en de wind huilde akelig in de boomen van het park. Bij wilde rukken stoof hij dan weer op eens laag bij den grond en joeg haar wolken van stuifzand in het gezicht, die haar de oogen verblindden en als hagelkorrels de wangen striemden. De linten van haar hoed klapperden haar om de ooren of woeien op tot voor haar oogen, zoodat ze bij wijlen als in den blinde moest rondtasten. Spookachtig dansten de flikkerende gele vlammen der lantaarns, die hier en daar een onzeker schijnsel over den weg wierpen. Alles scheen samen te spannen om haar te verbijsteren; het was of boosaardige geesten als geheimzinnige nachtvogels haar van onder tot boven omfladderden, nu eens gierend als van helsch plezier haar den mantel over het hoofd werpend, dan weer haar hoed achterover rukkend, onophoudelijk wemelend voor haar oogen, met tergend gesis blazend aan haar oor:

'Als de oude man het besterft, heb jij hem vermoord.... 't is alles jouw schuld!'

'Ja, mijn schuld, alles mijn schuld!' klonk het met knagend zelfverwijt in haar binnenste. 'Ik heb Robbert van hier weggedreven, ik heb den ouden man beroofd van wat hem het liefste was.... ik heb hem den dood aangedaan.'

‘Maar neen, neen,’ klonk de stem van haar krachtigen wil daarboven uit, ‘sterven mag hij niet...! Dat zal ik verhoeden!’

En die sterke wil gaf het zwakke meisje een kracht, die met alle hinderpalen spotte. Ondanks den storm, die haar den adem afsneed, ondanks de windvlagen, die haar de oogen vol stof joegen, ondanks het woest gesuis der boomen, het gegier en gefluit om haar ooren, ondanks het verraderlijk geflikker der spaarzame gasvlammen, snelde ze voort langs de eenzame, donkere laan, tusschen de spookachtige, dansende schaduwen van huizen, villa's en boomen, nu en dan door den wind als opgenomen en als een speelbal voortgedreven in de duisternis.

VIII.

In een der honderden kamers van het *Cha ring Cross Hotel* te Londen zat Robbert Wierings in de stilte van den vroegen Zondagmorgen peinzend uit het venster te staren. Hij wist niet hoe hij het had, dat alles om hem heen zoo stil bleef. De beide vorige morgens dat hij hier was ontwaakt, was hij uit zijn slaap opgeschrikt door een gestommel en geroezemoes van geweld, en nu heerschte in het rond de diepste kalmte. Hij keek op zijn horloge; 't liep naar half acht; aan het vroege morgenuur kon het toch niet liggen, dat alles zoo in diepe rust gedompeld scheen te blijven.

Intusschen dacht hij daar voor 't oogenblik niet verder over na; die stilte deed hem goed na den drukken soes, waarin hij sinds eenige dagen geleefd had. Eindelijk scheen hij toch eens op zijn verhaal te kunnen komen.

Bleek en mat zat hij in den gemakkelijken stoel aan het raam met het voorkomen van iemand, die afgetobd uit een lange ijlende koorts ontwaakt en zich de akelige droombeelden in het geheugen poogt te roepen, die zijn brein zoo lang hebben gekweld. Als een benauwde, wilde droom kwam het Robbert voor wat hij in het korte bestek van een paar dagen had doorleefd.

Het eerst keerden zijn gedachten terug naar dien verschrikkelijken avond, toen hij als een dolle was weggeloopen van zijn ooms verjaringsfeest. Wat had die genoeglijke dag een wreede ontknooping gevonden! Het heele gebouw van zijn toekomstig geluk, dat hij in de aangename, hoopvolle stemming van het leest al zoo schitterend voor zijn geestesoog had opgetrokken gezien, was in eens met een geweldigen krak ineengestort op het harde, koude, onverbiddelijke ‘Nooit,’ dat hem nog in de ooren gonsde.

Toen was hij heengeijld, niet langs den Hoogen Zeedijk, recht naar Rotterdam, maar hij had als een waanzinnige rondgedoold langs de donkere slingerpaden van de Oude Plantage en was eerst laat in den avond thuisgekomen op zijn kamer.

Daar had hij zonder licht aan te steken, bijna zonder zich tijd te gunnen tot ontkleeden, zich op zijn bed geworpen en hij had liggen schreien, zooals het hem niet heugde ooit geschreid te hebben.

En in dien slapeloozen, smartelijken nacht had hij overwogen wat hem te doen stond. Nooit zou Phine hem toebehooren; ze had het hem verklaard met een nadruk, die geen hoop meer overliet. Welnu, dan moest hij haar ook vergeten; dan moest hij haar nimmer zien; dan mocht hij niet meer terugkeeren op *Eben-Haezer.*

Hij moest het land uit; bij moest een groote reis ondernemen, een reis voor zaken, die zijn geest druk bezig hielden en hem geen tijd meer lieten om te denken over het voorgevallene. Zóó alleen was er kans dat hij het vergeten zou, zóó mocht hij hopen dat de diepe wond, zijn hart door den vlijmenden dolksteek van dat wreede ‘Nooit!’ toegebracht, ongemerkt zou genezen.

Nog vol van die gedachte ging hij den volgenden morgen naar het kantoor; de dolste plannen speelden hem door het hoofd. Zou hij zijn betrekking opzeggen om op avontuur de wereld in te gaan?

In de vreeselijke opwinding van den vorigen avond was dit idee wel bij hem opgekomen; hij had op staanden voet naar Amerika gewild; in den strijd om het bestaan, dien hij in een Nieuwe Wereld te voeren zou hebben, zou hij misschien de Oude Wereld met de wreede teleurstelling, die hij er ondervonden had, vergeten.

Maar de nacht had raad gebracht: hij begreep dat hij door dien wanhopigen stap roekeloos alles zou vergooien. Van jongsaf was hij gewoon geweest, op zijn oom te steunen. Hij duizelde bij de gedachte in eens dien steun te moeten missen en geheel aan eigen krachten overgelaten te zijn; want door hals over kop naar Amerika te vertrekken, zou hij den ouden man diep grieven en niets was natuurlijker dan dat deze voorgoed de hand van hem aftrok.

Daarbij voelde hij nu eerst recht hoe innig hij gehecht was aan den man, dien hij van kindsbeen af als zijn tweeden vader had leeren beschouwen. O het zou hem veel kosten, zijn weldoener op diens ouden dag te verlaten. Maar kon hij wel, alsof er niets gebeurd was, op *Eben-Haezer* terugkeeren en daar Phine ontmoeten met haar valsch-vriendelijk gezicht, dat zoo lang achting en sympathie voor hem gehuicheld had, terwijl ze hem inwendig blijkbaar niet kon uitstaan? Zou hij kalm kunnen aanzien, hoe zij zich met haar verraderlijke lieftalligheid dagelijks dichter in de genegenheid van den grijsaard drong; hoe zij zich daar nestelde, wie weet met welke oogmerken! Want nu ze hèm zoo onbeschaamd had kunnen misleiden, was natuurlijk alles van haar te verwachten. Wie weet vlaste zij al niet op de nalatenschap van den ouden heer, en ja, dan kon ze hèm best missen.

Toch zou hij haar op denzelfden voet als vroeger moeten bejegenen. Zijn oom immers wist niets van hetgeen er tusschen hen beiden was voorgevallen en hoefde 't nu ook niet meer te weten: waartoe zou dat dienen? Voor het oog zou er dus niets in de verhouding veranderd zijn, terwijl inwendig... O dat comediespel hield hij geen uur vol. Neen, neen, hij kon niet meer naar *Eben-Haezer* terug, ten minste niet dadelijk, niet den eerstvolgenden Zondag.

Hij moest weg, maar hoe?

Daar werd hij op het kantoor van den patroon geroepen. Deze was in ernstig onderhoud met zijn zoon. Het betrof een reis naar Engeland, die in 't belang van de zaak onmiddellijk moest ondernomen worden. Verschillende omstandigheden beletten dat de jonge heer Dennig zelf ging. Nu had men aan Robbert Wierings gedacht. De jongen dacht dat hij droomde, toen hij 't hoorde. Met open mond en starre oogen hoorde hij de beraadslagingen van de heeren aan. Het was of het hem niet aanging, daar hij op 't oogenblik aan heel iets anders dacht dan de belangen van het huis. En toch prentte al wat ze zeiden zich woord voor woord helder en duidelijk in zijn geest. Lange uitleggingen hoefden ze hem niet te geven; met een half woord begreep hij alles. Nooit had hij zich zoo licht in 't hoofd gevoeld. De plotselinge oplossing van het probleem, waarop hij den heelen nacht had liggen suffen, bracht in eens klaarheid in zijn halfbeneveld brein.

Nu lag de weg, dien hij te volgen had, eensklaps voor hem afgebakend. Hij zou in opdracht van zijn patroons op reis gaan; het was noodzakelijk en spoedeischend; hij was dus tegenover zijn oom verantwoord en... hij zou voor zich zelf de afleiding, de beweging, de afzondering vinden, waaraan hij zoo dringend behoefte had.

Van dat oogenblik tot op dezen Zondagmorgen in Londen, nu hij in de stilte voor het eerst tot kalme bezinning kwam, was alles in een wilden soes voorbijgegaan: zijn

overhaaste toebereidselen tot de reis, de instructies van zijn patroon, die zijn voortvarendheid uitsluitend aan ijver voor het huis en ambitie voor de zaken toeschreef; zijn afscheid van de kameraads op het kantoor; zijn reis per sneltrein naar Vlissingen en zijn overtocht naar Queensborough, waarop hij half dood was geweest van zeeziekte.

Nog rilde hij onwillekeurig als hij aan de gewaarwordingen dacht, die hem overstelpt hadden op die eerste zeereis van zijn leven,

toen hij de vaderlandsche kust zag wijken, met een gevoel van weeheid om het hart en een vreemde trilling in de beenen, alsof hem de grond onder de voeten wegzonk. Hij had zich moeten vastklampen aan de verschansing en werktuiglijk met de voeten getrappeld als om zich te overtuigen dat het dek van het machtig voortzweepende stoomschip wel solied was. En o, toen hij den blik eens liet rondweiden en niets meer om zich zag, dan woest schuimend water aan zijn voeten, dat zich verderop uitbreidde tot een onafzienbare, eindelooze, hobbelend bewogen vlakte, en boven zijn hoofd een even eindelooze. fantastisch bewolktelucht! Wat was hij toen duizelig en draaierig in 't hoofd geworden, zoodat hij de oogen had moeten sluiten om ze aanstonds weer te openen en, of hij wilde of niet, steeds in die wijde wilde zee te staren, die alles, alles om hem heen scheen te willen verzwelgen!

Wat had hij begonnen, met zoo onbesuisd, zonder van zijn oom afscheid te nemen, zonder hem zelts van zijn vertrek te verwittigen, het Kanaal over te steken! Wie weet, zag hij den ouden man nog wel ooit terug! Men wist toch niet wat er gebeuren kon. De lucht betrok zoo leelijk met groote grauwe en paarse wolkgevaarten en er stak zoo'n valsche wind op, terwijl dat geweldige water telkens hooger met zijn witte schuimkoppen tegen de zijden van het schip opsprong. Als er nu eens een storm losbrak, of er kwam een ongeluk aan de machine, of een aanvaring met een van die enorme schepen, die daar met hun wijd uitgespannen zeilen als vervaarlijke zeemonsters met uitgespreide vlerken den stoomer voorbijschoten, dan was er toch nergens, nergens hulp te bekennen; van alle kanten gaapte hem de gulzige afgrond aan.

En hij zag zich al reddeloos rondzwalken op een van die groote witgeverfde ringen met den naam van het stoomschip, *Nederland*, in zwarte letters er op geschilderd, die reddingboeien, overal bij dozijnen klaar hangend, als konden ze elk oogenblik noodig zijn. Hij voelde het koude water al om zijn beenen spoelen, hem naar de borst, naar de keel stijgen, en ondertusschen zou zijn oom niets vermoedend op *Eben-Haezer* met Phine zitten praten, zich verbeeldend dat hij rustig op het kantoor bezig was en Zaterdag wel naar Kralingen zou komen.

Bij die gedachte was hij zoo akelig wee om het hart geworden, dat hij doodsbleek met halfgesloten oogen en het gebruis van de zee in de ooren, op een tabouret was neergezegen, niet wetend wat hem overkwam, tot een hofmeester van de boot, die hem al lang in het oog had gehouden, hem forsch onder den arm greep en mee naar beneden sleurde, het steile, met koper beslagen trapje af, naar de kajuit, waar hij hem de hulp toediende, die in dergelijke gevallen te verschaffen is.

Van hetgeen er verder op den overtocht met hem gebeurd was, had hij nog maar een vage herinnering; alleen wist hij dat hij zich zijn einde nabij had gevoeld, ook zonder dat er storm, aanvaring of schipbreuk toe noodig was geweest.

Het was donker geweest, toen de boot voor den pier van Queensborough had aangelegd, en met waggelende beenen had hij den langen houten steiger betreden, die onder zijn voeten trilde of hij nog altijd het dek van de boot onder zich had. Eerst toen hij goed en wel in den trein naar Londen zat, begon hij zich weer op zijn gemak te voelen. Hij verademde na de benauwdheden van den overtocht en begon belang te stellen in zijn omgeving. 't Was toch wel interessant, zoo'n reisje voor een jongmensch, die nog nooit buitenslands was geweest! Aandachtig luisterde hij naar de gesprekken van zijn reisgenooten, maar schoon hij meende nogal goed met zijn Engelsch uit den weg te kunnen, verstond hij er maar bitter weinig van.

Dat was geen prettige gewaarwording bij de gedachte dat hij over een paar uren alleen op het plaveisel van de wereldstad zou staan, waar niets dan Engelsch gesproken werd. Zijn hart klopte dan ook wel een beetje angstig, toen de trein sissend en blazend stilhield onder de reusachtige overkapping van het station, waar hij moest uitstappen.

Half verbijsterd van het oorverdoovend spektakel, door tien, twintig afrijdende of aankomende treinen onder het schel weerkaatsende glazen dak gemaakt, bleef hij een oogenblik besluiteloos op het perron staan. Waar moest hij heen? Aan alle kanten schoten de treinen langs hem voort over de glimmend geschuurde rails, als wriemelende slangen in de duisternis dooreenkronkelende over den zwarten grond. En daartusschen, wat een geloop en gedraaf, wat een geraas en gesjouw! Hoe zou hij in dien baaierd den weg vinden? Hij zag tien deuren voor een, en alles van onder tot boven bedekt met opschriften, zwarte, roode, gele letters, reclames in alle grootten en alle kleuren. Toch kon hij daar niet blijven staan.

In de duisternis onderscheidde hij een heele karavaan zonderlinge spookachtige voertuigen, een soort van sjeezen, met een bok boven op de kap. Het waren de Londensche *hansoms*, die daar gestationneerd waren tot het afhalen van reizigers. Vijf, zes *cabmen*[1)] betwistten elkaar met luidruchtig getier het voorrecht, den jongen Hollander Londen binnen te voeren.

Hij leverde zich op goed geluk aan den eerste den beste over en gaf hem het adres op van een in de buurt wonenden Hollander, een kennis van een kennis, dien men hem had aangewezen als een geschikt persoon om hem in de wereldstad te oriënteeren.

Hij stapte in de zonderlinge kast; een paar glazen deuren werden voor zijn gezicht gesloten. De koetsier klom er boven op, zoodat hij het gestommel van diens plompe laarzen boven zijn hoofd hoorde. Door de glazen beschutting zag hij de leidsels voor zijn gezicht neerhangen: hij zag de zweep langs den rug van het paard strijken, en daar zette de kast zich in beweging, bijna zonder geraas of schokken over het gladde asfalt glijdend.

Het kwam onzen reiziger voor als voer hij pijlsnel door een onstuimige zee van voertuigen en voetgangers, die in alle richtingen door elkander krielden, een heen en weer deinenden breeden stroom, aan weerszijden begrensd door huizen, nu eens als zwarte massa's oprijzend, en dan weer verlicht met al de schitteringen van gas en electriciteit. Een woest gegons in zijn ooren, die nog tuitten van het gebruis der zee, dat hij den ganschen dag had gehoord, versterkte nog den indruk dat hij rondzwalkte in een oceaan van straatgewoel.

Eindelijk hield de kast stil; het was in een winkelstraat, maar waarvan de winkels voor het grootste deel al gesloten waren. In vergelijking met de drukte, die hij gepasseerd had, was het er eenzaam. Hij las den naam van den persoon, dien hij zocht op de deur en was dus blijkbaar terecht. Nadat hij den koetsier betaald had, maakte deze met zijn *hansom* dadelijk rechtsomkeert en Robbert stond dus alleen op het plaveisel van Londen.

Hij schelde aan en een net juffertje deed open. De heer des huizes was met zijn gezin de stad in, zei ze, maar zou waarschijnlijk wel gauw thuis komen. Daarom noodigde ze den Hollandschen bezoeker uit, maar boven te komen om een kwartiertje op hem te wachten.

(*Wordt vervolgd.*)

1) Huurkoetsiers.

Een plezierreisje.
door Sylvester.

't Was omstreeks halt October.

Mijn vriend Willem Quick wilde absoluut nog eens naar de Antwerpsche tentoonstelling. ‘Je weet,’ zei hij, ‘Oud-Antwerpen is voor een gedeelte afgebrand en dat zou ik nog wel eens willen zien, dat moet bepaald een schilderachtig effect maken.’

Ik had er natuurlijk niets tegen in te brengen en dat zou toch niet hebben geholpen, want Willem is iemand, die graag overal met zijn neus vlak bij is en niet gauw een plan laat varen.

‘Ik blijf er maar twee dagen,’ vervolgde hij opgewonden. ‘Zondagmorgen vroeg ga ik er heen. Je weet, dan is 't verkiezing in Antwerpen. Jongens, daar moet ik bij zijn, ik wil zoo'n Belgische verkiezing eens van dichtbij zien, dan is er een herrie van belang; onze kermis is daarbij vergeleken zoo stil als een begrafenis.’

Ik merkte op, dat een verkiezing toch niet veel van een kermis weg kon hebben.

‘Och, kerel, je hebt daar zoo geen begrip van. 't Is bepaald interessant: je ziet daar het politieke leven in al zijn geur en fleur. Ik ga eens kijken op 't stadhuis en in *Burgerkring*, en als ik alles goed heb afgekeken, dan naar Oud-Antwerpen. Ga je mee?’

Ik bedankte hem feestelijk, ik had Oud-Antwerpen al gezien en kon me best een afgebrand huis voorstellen.

Zondagsmorgens holde Willem Quick naar 't station; hij had een oude demi-saison aan en een viezen hoed op, zeker ter eere der verkiezing.

‘Goede reis en veel plezier!’ riep ik hem toe.

‘Dankje, ik zal me best amuseeren, tot morgen,’ antwoordde hij, terwijl hij uit het portier hing en met zijn sigaar wuifde.

Quick kwam in Antwerpen. 't Was er al tamelijk druk, in de koffiehuizen op de Keizerslei was veel volk en op de boulevards liepen heele drommen, die ‘Leve de meeting!’ riepen. Anderen, die al heel wat bock-bier op hadden, schreeuwden, ‘*à bas la calotte*!’ en Willem baande zich zoo goed en zoo kwaad het ging een weg tusschen de menigte om zijn hotel op te zoeken.

Hij had opzettelijk geen rijtuig genomen, al was het ook regenachtig weer; hij was er immers op gekleed en wilde al van den aanvang af van de drukte profiteeren en zien, hoe het er bij een Belgische verkiezing toegaat.

De portier van het hotel *de la Paix*, waar hij zijn intrek dacht te nemen, keek hem wantrouwend aan, evenzoo de bediende, die hem zijn kamer wees. 't Was een vertrekje, heel hoog in de lucht, waar niet veel te bederven viel door den sjofelen vreemdeling. Willem Quick troostte zich met de gedachte dat het heele hotel was bezet; hij begon wat toilet te maken, streek zijn ouden hoed op, die ten gevolge der ondergane regenbui weer begon te glimmen, klopte zijn demi af en ging naar beneden om zich door een paar broodjes te versterken tegen de vermoeienissen van den dag.

Hij bemerkte er niets van, dat, terwijl hij zat te eten, een kellner hem voortdurend in het oog hield, en toen hij opstond om aan een ander tafeltje een lucifer te nemen voor zijn sigaar, kwam de trouwe wachter er als een sperwer aangeschoten, denkende dat de vreemdeling er vandoor wilde zonder te betalen. Willem had echter volstrekt geen booze bedoelingen; hij gaf den man een fooi van een halven frank, waarop deze

zoo tam werd als een sijsje op de kruk en met een diepe buiging de deur voor hem opende.

Om te beginnen een kleine wandeling langs de Schelde, dat is bevorderlijk voor de spijsvertering. Maar ook aan de kaden heerschte de verkiezingsdrukte en Willem, die in kalmte zijn broodjes wilde verteren, was spoedig met den stroom van menschen meegesleept, en werd in zijn belangstellende bewondering even heet alsof hij zelf een stembiljet in den zak had, dat over het wel en wee van België moest beslissen.

Uit een herberg, die er zoo maar even ordentelijk uitzag, klonk groot lawaai; Quick besloot er voor de aardigheid eens binnen te gaan, ze kenden hem immers toch niet. Een dikke damp van gemeenen knaster, vermengd met een scherpe lucht van bier en foezel, woei hem te gemoet en door den tabaksnevel heen zag hij een menigte menschen met petten en zonder petten, die allemaal tegelijk druk praatten en gesticuleerden. Hier kon hij volop genieten

Mr. P.J.A. SMITZ, 17 September 1877. (NOORD-BRABANT.)

W.H. PIJLS, 20 September 1880. (LIMBURG.)

H.G.L. REGOUT, 11 Juli 1881. (LIMBURG.)

Jhr. Mr. J.B.A.J.M. VERHEIJEN, 22 Januari 1883. (NOORD-BRABANT)

L.H.A. MAGNÉE, 29 Juli 1884. (LIMBURG.)

JHR. Mr. L.C.C.O.M. VAN NISPEN. 20 September 1887. (UTRECHT.)

JHR. F.X.J. VAN NISPEN TOT PANNERDEN. 21 October 1889. (GELDERLAND.)

W. MERKELBACH. 5 Mei 1890. (NOORD-BRABANT.)

W.J.H. PRINZEN FZN. 16 Juni 1890. (NOORD-BRABANT.)

Mr.E.H.J.M. VAN ZINNICQ BERGMANN. 8 Augurstus 1892. (NOORD-BRABANT.)

Mr. A.M. SASSEN, 21 November 1892. (NOORD-BRABANT.)

Mr. W.C.J.J. CREMERS, 19 September 1893. (GELLERLAND.)

DE LEDEN DER KATHOLIEKE PARTIJ IN DE NEDERLANDSCHE STATEN-GENERAAL. I: DE EERSTE KAMER.

DANTE WEENENDE OVER BEATRIX, naar de schilderij van Marcel Rieder. (Salon des Champs Elysées 1894).

van de geur en fleur van het politieke leven.

Aarzelend ging hij er in; er was geen enkel tafeltje meer leeg en terwijl hij op en neer drentelde, hoorde hij roepen: ‘Leve Anseele! leven de socialen!’

De star conservatieve mijnheer Willem Quick voelde zich in zulk gezelschap niet op zijn plaats; hij wilde al naar buiten, toen een paar kerels, elk met een stembiljet in de hand, op hem toeschoten en riepen: ‘Ahwel, voteerde gai ok veur ons candidaten, zulle?’

Willem werd eenigszins verbouwereerd, te meer omdat er een plotselinge stilte ontstond.

‘Neen, heeren’.... antwoordde hij; maar nauwelijks had hij dit gezegd, of er brak een geweldig rumoer los en een glas faro vloog zonder hem te raken langs zijn neus.

‘...Want ik ben *étranger*, ik ben niet kiesgerechtigd,’ voegde de ongelukkige er bij.

Dit laatste werd niet meer gehoord. ‘Er uit met dien *sale bourgeois*!’ werd er geroepen. ‘'t Is een spion, er uit! er uit!’

Wat er verder gebeurd is, weet hij zelf niet meer. Hij had nog precies den tijd om te zien, dat zijn hoed de deur uitvloog en in het volgend moment lag hij daarnaast, midden op straat.

Hij stond op met een gevoel in zijn ribben alsof hij den heelen nacht op een grindhoop had geslapen; onder het gelach der talrijke omstanders klopte hij verlegen zijn jas af, zag niet eens, dat hij met zijn eene knie door zijn pantalon was gevallen en kroop zoo spoedig mogelijk in de eerste tram de beste.

't Was een dom ding geweest, die socialistische kroeg binnen te gaan, en ieder ander dan Willem Quick zou na zulk een avontuur van zijn nieuwsgierigheid genezen zijn; maar onze vriend liet zich door zulk een kleinigheid niet van zijn stuk brengen. In een café op de Groenplaats ging hij zich wat opknappen, en bemerkte daar het ongeval aan zijn broek, dat gelukkig nog te verbergen was, door zijn jas heelemaal toe te knoopen.

Na een half uurtje gerust te hebben, ging hij kijken bij den *Burgerkring* en de *Association Libérale.* Er was overal een massa menschen en een joelende drukte; Willem amuseerde zich weer kostelijk, ofschoon de kiezers niet zoo veel vochten als hij had verwacht. Het sloeg twee uur, de tijd waarop de kiesbureau's gesloten werden; maar de drukte werd er niet minder om, integendeel.

Overal werd de vermoedelijke uitslag der verkiezingen besproken en vriend Quick stapte een deftig café binnen op de Meir, waar hij op zijn gemak kon luisteren.

Spoedig had hij een zestal nette, Fransch sprekende heeren naast zich zitten, die de beste verwachtingen koesterden voor de liberale candidaten, en ook Willem naar zijn gevoelen vroegen.

Deze verklaarde vreemdeling te zijn en vertelde er bij, dat hij naar Antwerpen was gekomen uit pure belangstelling in deze verkiezingen, waarop de anderen hem aanzagen als een verslaggever of iets dergelijks en hem een glas sherry presenteerden om op de gezondheid der liberale candidaten te drinken.

Willem, die een man van princiep is, moest er eerst niets van hebben, maar hij was bang voor ruzie, gedachtig aan het voorgevallene in de socialistische herberg. Die Belgen zijn niet mak op een verkiezingsdag en daarom deed hij maar naar den zin van zijn nieuwe kennissen. Er werd nog een tijd gepraat en de Fransche heeren zeiden dat het er ongehoord druk was op de *Grande Place*, waarop Quick aanstonds

besloot er een kijkje te gaan nemen. Eerst wilde hij echter, in dank voor het glas sherry, den heeren een rondje offreeren, wat beleefd werd aangenomen. Doch toen het op betalen aankwam en hij zijn portemonnaie voor den dag moest halen, was hij doodsbenauwd dat zij bij het oplichten van zijn jas het ongeluk aan de knie van zijn pantalon zouden bemerken; gelukkig gebeurde dit niet, doch Willem Quick was zoo verstandig, de portemonnaie niet weer in zijn broekzak te steken, maar in den zak van zijn demi-saison.

Op de *Grande Place* viel het hem buiten verwachting mee; de verkiezingswarmte scheen hier het kookpunt te hebben bereikt: er werd gezongen, gefloten en een eind verder stonden eenige kiezers elkaar met stokken af te ranselen. Die vechtpartij trok nogal publiek en Willem drong zich tusschen het volk om den afloop van den strijd te zien. Deze was echter spoedig geëindigd, en Willem wilde reeds heengaan, toen een heer, die schuin vóór hem stond, zijn hand in den zak stak en daarop vorschend naar de omstanders keek, terwijl hij mompelde: ‘Mijn portemonnaie gestolen!’

Op hetzelfde oogenblik werd de goede Quick door zijn buurman bij den nek gepakt. ‘Hier zakkenroller, dief, ge hebt me bestolen!’ riep hij. De onschuldige Willem wist niet hoe hij het had; zijn eerste werk was, den aanvaller van zijn lijf te slaan, hetgeen hem ook gelukte; maar twintig handen strekten zich aanstonds naar hem uit.

Al vechtende riep hij: ‘Ik ben geen zakkenroller! Laat me los!’ doch 't hielp niet. Een stevige kiezer sloeg hem een blauw oog en een andere duwde zijn hoed bijna over zijn oogen. Hij voelde zich bij de polsen pakken, kon niets meer zien en schopte in 't rond als een bezetene, steeds roepende: ‘Laat me los, laat me los!’ Toen, ten gevolge van een stoot, zijn hoed weer wat omhoog ging, zag hij, dat twee politieagenten hem vast hadden, waarvan er al een zijn kettinkje voor den dag haalde. Dat was te erg: hij, de eerzame, fatsoenlijke Willem Quick, door twee dienders naar het bureau gebracht!

En dan wilden ze hem nog de boeien aan doen wegens verzet! Neen, dat was te erg. Hij werd heel kalm en ging gewillig mee en verzocht de dienders wat aan te stappen, want hij was een fatsoenlijk man, dat zou op het bureau wel blijken.

Daar werd hij gefouilleerd, maar Willem had geen enkele portemonnaie bij zich, die hem niet toekwam, zelfs zijn eigen portemonnaie was uit den zak van zijn demi-saison spoorloos verdwenen.

De onder-commissaris stoorde zich niet aan de smeekingen van den arrestant; hij had misschien nog den tijd gehad de gestolen beurzen aan een handlanger over te doen, bovendien had hij verzet gepleegd tegen de politie; hij moest dus maar zoolang blijven zitten tot zijn zaak nauwkeurig was onderzocht. De bestolene, die hem op de *Grande Place* zoo wantrouwend had aangekeken, kwam tevergeefs om zijn beurs; doch de andere, die hem het eerst bij den nek had gepakt en ook verklaard had, bestolen te zijn, kwam niet opdagen. Na een kort verhoor werd Willem onbarmhartig in een vertrek geduwd met vier kale muren, en kreeg het ernstig verzoek, zich doodbedaard te houden.

Nu had hij tijd om na te denken over zijn reis, waarvan hij zich zooveel genot had voorgesteld; 't was om gek te worden. Hij was echter wel zoo verstandig, dat hij geen lawaai begon te maken, doch hij ontwierp in dien tusschentijd allerlei plannen, hoe hij zich het best uit die netelige positie zou redden. Inmiddels begon de honger hem leelijk te plagen, want hij had sinds halftwaalf niets meer gehad dan een paar broodjes

Tegen den avond werd hij weer uit zijn hok gehaald en aan een nieuw verhoor onderworpen. Zoo kalm mogelijk verhaalde hij zijn wedervaren, vertelde dat hij zelf

was bestolen, beschreef uitvoerig zijn vermiste portemonnaie, wist te zeggen hoeveel er in zat en herhaalde de verzekering dat hij een fatsoenlijk mensch was.

Helaas, hij vond geen gehoor; de ondercommissaris bleef bij de overtuiging dat hij een lid eener gevaarlijke zakkenrollersbende had ingepikt en meende, dat een fatsoenlijk mensch Zondags niet met een gescheurde broek rondloopt en zich ook niet de politie van het lijf schopt, zooals hij gedaan had; hij moest maar weer naar zijn hok, den volgenden morgen zou men wel eens verder zien.

Willem Quick was woedend; dat had hij nu in plaats van zijn bezoek aan Oud-Antwerpen met zijn schilderachtig afgebrande huizen.

Een uur later werden er een paar stomdronken sjouwers in zijn hok gegooid, die luid snorkend bij hem den langen nacht doorbrachten; een menschlievend agent had hem in 't begin van den avond een kop koffie bezorgd, dat was alles wat hij van nat en droog te zien kreeg.

Den volgenden morgen werd hij opnieuw ontboden; de onder-commissaris verklaarde zich nu van zijn onschuld overtuigd; een agent had bij de fontein van den Brabo twee leege portemonnaies gevonden, waarvan de een, volgens gegeven beschrijving, aan Willem Quick bleek te behooren. Hij was dus niet een zakkenroller, maar wel het slachtoffer geweest van een slimmen dief, die, zichzelf bijna ontdekt ziende, zich op handige wijze had weten te redden door de schuld te werpen op een niets vermoedend omstander.

De onder-commissaris maakte niet eens een verontschuldiging, maar zei, dat zijn verzet tegen de politie voor ditmaal door de vingers zou worden gezien.

Willem haastte zich weg te komen. Van een bezoek aan de tentoonstelling was geen spraak meer, want hij had geen cent op zak en kon niet eens een broodje koopen, waaraan hij groote behoefte had. Gelukkig had hij zijn retourkaartje in zijn vestzak gestoken; hij besloot dus met den eerstvolgenden trein te vertrekken.

Twee uur lang bleef hij op den boulevard op een bank zitten, ging toen naar het Oosterstation en kwam in den namiddag met zijn gescheurde pantalon, ingedeukten hoed en half razend van den honger weer thuis.

Nu heeft hij natuurlijk van kleeren verwisseld en zijn honger is gestild, maar hij loopt nog altijd met zijn blauw oog als een souvenir aan de Belgische verkiezingen.

De H. Hubertus.
(*Slot.*)

Te Luik bouwde de H. Hubertus een kerk ter eere van den H. Petrus en een andere, insgelijks onder aanroeping van den Prins der Apostelen, bij Leuven, wellicht te Leefdael, die hij kort voor zijn dood inwijdde.

Bij al de zorg voor het heil der zielen, verloor hij het streven naar eigen heiliging niet uit het oog. Hij zette zijn strenge boetplegingen voort, en als hij aan den marteldood van zijn heiligen voorganger dacht, smachtte hij er naar, een zelfde voorrecht waardig te worden. Hij liet de kostbare overblijfselen van den H. Lambertus en den H. Theodardus uit hun grafsteden opdelven en met grooten luister, in rijke reliekschrijnen, voor de vereering der geloovigen tentoonstellen. Boven alle heiligen vereerde hij Maria als zijn liefdevolle moeder en leidsvrouw, die hij in alle moeilijkheden raadpleegde. Dikwijls verliet hij in de stilte van den nacht zijn woning te Maastricht om zich buiten de wallen der stad naar een kleine kapel te begeven, die naast een ouden toren stond en ‘Onze Lieve Vrouw van den Oever’ geheeten

werd. Daar bleet hij dan vaak den ganschen nacht in gebed voor het beeld der Moedermaagd verzonken.

Later verplaatste hij den bisschopszetel van Maastricht naar Luik en bouwde daar een prachtige kathedraal ter eere van zijn heiligen voorganger, den martelaar Lambertus, wiens kostbaar gebeente hij te voren met grooten luister daarheen had doen overbrengen opdat het rusten mocht op de plek, door den marteldood van den bloedgetuige geheiligd. Aan die kerk verbond hij een kapittel van dertig kanunniken, die dagelijks den lof des Heeren moesten zingen, en legde alzoo den grondslag tot dat beroemde kapittel van Luik, waaruit een groot aantal bisschoppen en aartsbisschoppen, ja meer dan vijf en twintig kardinalen en Pausen

Karel Martel vertrouwde den bisschop ook het tijdelijk bestier over de stad en de omliggende streek, die zich weldra in grooten bloei verheugde. De bisschop liet de opkomende stad met wallen omringen, deed de omliggende rotsen en bergen tot haar natuurlijke verdedigingsmiddelen strekken, gaf baar burgerlijke wetten en bepalingen en liet zelfs eigen munt slaan, die aan de eene zijde het beeld des H. Lambertus droeg en aan de keerzijde het opschrift: *Sancta Legia, Dei Gratia Romanae Ecclesiae Filia*: Heilig Luik, door Gods genade dochter der Roomsche Kerk.

De verplaatsing van zijn bisschopszetel naar Luik deed intusschen den zorgzamen kerkvoogd ook zijn trouw Maastricht niet vergeten. Herhaalde malen keerde hij daar terug, zooals bijvoorbeeld op de kruisdagen van het jaar 726. Terwijl hij bij die gelegenheid een toespraak hield tot het volk, werd hij daarin gestoord door de rauwe kreten en gillen van een vrouw, wier verwrongen gelaatstrekken en krampachtige bewegingen schrik en ontsteltenis verspreidden onder de vrome schare. De rampzalige was van den duivel bezeten. Onder aanhoudend geschreeuw snelt zij op den bisschop toe; deze maakt kalm het teeken des kruises, raakt haar met zijn staf aan en beveelt den duivel te zwijgen. Terstond viel de vrouw als levenloos ter aarde, maar weldra werd haar mond met schuim overdekt; zij kwam weer tot zich zelve en was door Hubertus' gebeden voorgoed van den helschen geest bevrijd.

Wellicht heeft men in dit voorval, dat op de bevolking natuurlijk diepen indruk maakte, de aanleiding te zien tot het bijzonder vertrouwen, waarmee de H. Hubertus sedert eeuwen door het christen volk wordt aangeroepen als bijzondere patroon tegen de razernij.

De menigvuldige tochten, die de onvermoeide bisschop door alle deelen van zijn bisdom ondernam, zijn dagelijksche preeken voor grooten en geringen, zijn gestadige zorg voor het welzijn des volks, zijn dubbele werkzaamheid als kerkvoogd en landsvorst en vooral zijn werkdadige naastenliefde sloopten allengs zijn lichaam, dat buitendien door verstervingen en lijfkastijdingen was verzwakt. Een wond, die hij aan de hand bekwam, verhaastte zijn dood. Toen hij namelijk zijn knechten, die palen in een rivier heiden, wilde bijstaan om hun een ongeluk te besparen, trof hem een instortend brok aarde, dat hem bijna al de vingers verbrijzelde. Dit lijden verdroeg hij met engelachtig geduld, zonder iets van zijn geestelijke oefeningen na te laten, ofschoon hij drie maanden lang gefolterd werd door pijnen, die hem nacht noch dag rust lieten. Hij herhaalde met den profeet: ‘Ontferm u mijner, o God, naar uw groote barmhartigheid, en naar de menigte uwer erbarmingen, wisch mijn ongerechtigheden uit...’ Toen de hevigheid der pijnen hem op zekeren nacht tot een soort van gevoelloosheid gebracht had, verbeeldde hij zich een engel in stralenden glans te zien, die hem van God de tijding bracht: ‘Gij hebt mij in uw bedruktheid aangeroepen en ik heb u bevrijd.’ Daarna wees de engel hem een prachtig paleis met de woorden: ‘In het huis mijns vaders zijn vele woningen; ziedaar die, welke u van eeuwigheid bereid is.’ Ten slotte werd hem zijn nabijzijnde dood geopenbaard in deze woorden: ‘Over een jaar zal ik de banden uwer droefheid verbreken. Ik zal u bevrijden en gij zult mij verheerlijken.’

Nu verdubbelde Hubertus zijn gebeden en boetplegingen en zijn milddadigheid jegens de armen om zich voor te bereiden tot den dood. Hij week bijna niet meer uit het geliefde heiligdom, dat hij ter eere van zijn beminden meester Lambertus gesticht had, en eens dat hij in de ook door hem gebouwde kerk van den H. Petrus lang voor het altaar van den H. Albinus gebeden had, stond hij op met de woorden: ‘De

gedachtenis van den rechtvaardige zal eeuwig duren; welke ramp hem ook moge treffen, hij zal zonder vreeze zijn.' Daarop keerde hij zich tot den muur, strekte de armen uit als wilde hij zijn graf meten en sprak tot zijn gezellen: 'Mijne vrienden, ik wil dat men mij hier zal begraven en bid u, mij door uw gebeden tegen die groote reis liefderijk bij te staan, want binnen weinige dagen zal ik sterven.'

De afgeleefde, zeventigjarige grijsaard liet zich door zijn zwakheid en uitputting intusschen niet weerhouden, nog de vermoeiende en omslachtige plechtigheid eener kerkwijding te verrichten, waartoe de bewoners van Fur (thans Tervuren) in Brabant, twaalf mijlen van Luik, hem hadden uitgenoodigd. Daar de ceremoniën hem merkbaar afmatten, verzocht een der priesters hem, die te mogen bekorten, maar de bisschop antwoordde: 'Neen, mijn broeder, aan dit schoone feest moet niets ontbreken, maar alles in de gewone orde volbracht worden.' Hij vervolgde dan de heilige handeling met vrome aandacht en hield daarna een treffende toespraak vol vaderlijke vermaningen en toespelingen op zijn naderend einde.

Een van Hubertus' leerlingen, die zijn leven heeft te boek gesteld, heeft die laatste preek van den volijverigen bisschop voor ons bewaard, en wij kunnen niet nalaten er hier althans het slot van mee te deelen.

Na zijn hoorders te hebben gewezen op de kortheid des levens en op de noodzakelijkheid om door werken van boete hun schuld met God te vereffenen, zoolang hun daartoe hier beneden nog de tijd gegund was, besloot hij volgenderwijze:

'Terwijl ik u zoo toespreek, vrees ik voor mij zelven bij de gedachte aan die algeheele volmaaktheid, welke mijn waardigheid vordert, bij de gedachte aan al datgene, wat ik in mijn ellendig leven moest veranderen. Reeds nadert het uur, waarop de Rechter tot mij zal komen. Men zal roepen in mijn nacht: Zie, de bruidegom komt! En mijn lamp zal uitgaan, de olie der heilige werken, het licht der liefde zullen ontbreken. De Heer zal mij, tragen en nalatigen knecht, rekenschap vragen van mijn bediening. Ik had u gesteld tot herder mijner kudde, zal Hij zeggen, tot hoofd mijner priesterscharen, en wat hebt gij gedaan voor hun zaligheid? Welbeminde broeders, bedenkt eens, bid ik u, wat kan ik antwoorden? Hoe mij verontschuldigen voor dien grooten Rechter, omringd van de heerscharen der engelen, van de legers der zalige geesten, wanneer bij zijn komst de hemel zich zal vouwen als een boek, dat men dichtsluit, de aarde zal verteren door de hitte van het vuur, de zondaars zullen uitgeworpen worden in den afgrond, de rechtvaardigen, door den Heer gekroond, een lofzang op zijn eeuwige barmhartigheid zullen aanheffen? O, worden er dan onder u gevonden, die waardig zijn een plaats te ontvangen bij het koor der uitverkorenen, ik zal die ten minste voor den Rechter brengen en zeggen: Heer, ziehier mijn voorsprekers bij U. Door het aanhooren van mijn woorden hebben zij het schild des geloofs opgenomen, hebben zij zich gewapend voor den strijd der deugd, voor de eere uws naams, hebben zij eindelijk zegepralend de gloriekroon behaald. En van hun kant zullen die zalige kinderen Christus de schoven hunner goede werken aanbieden en om hunnentwil zal Hij tot mij zeggen, gelijk tot hen: Kom, gezegende mijns Vaders, bezit het rijk dat ik u van het begin der wereld af bereid heb.'

Afgemat van de vermoeiende plechtigheid, keerde hij eerst laat in den nacht op zijn kasteel te Tervuren terug, waar hij zich, ofschoon huiverend van de koorts, nog eerst voor het altaar wierp om er te bidden, alvorens zich op het ziekbed uit te strekken, dat hij niet meer verlaten zou.

Spoedig namen nu zijn krachten af en nadat hij op Vrijdag den 30^{en} Mei van al zijn leerlingen en zijn zoon Floribertus, die zijn sponde omringden, in zielroerende

bewoordingen afscheid genomen had, ontsliep hij al biddende, in den ouderdom van 71 jaren.

Zijn lichaam werd in de St.-Pieterskerk te Luik begraven, doch schijnt omstreeks het jaar 840, tijdens de invallen der woeste Noormannen, te zijn overgebracht naar Lime in de Ardennen. Zijn grafstede werd een beroemde bedevaartplaats, waar in den loop der eeuwen duizenden en duizenden geloovigen de machtige voorspraak van den H. Hubertus kwamen inroepen. Vooral de ongelukkigen, die ten gevolge van een dollen-hondsbeet door de ongeneeslijke kwaal der razernij waren aangetast, zochten hier een toevlucht en vonden er genezing. Ontelbaar zijn de gevallen, door overtuigende bewijzen gestaafd, waarin het ‘wonder van St. Hubert,’ gelijk het in den volksmond wordt genoemd, zich op de schitterendste wijze heeft vernieuwd, en nog altijd leggen de miraculeuze genezingen, die voortdurend worden geconstateerd, getuigenis af van Hubertus' groot vermogen bij God.

Bij de Platen.

Het afscheid van den Toreador. -

Als de krijgsman vrouw en kind vaarwel zegt om zijn leven voor vorst en vaderland te gaan wagen op het slagveld; als de zeeman afscheid neemt van zijn gezin om op de verraderlijke zee de elementen te gaan trotseeren, dan is het natuurlijk dat er bittere tranen vloeien bij de gedachte dat dit afscheid misschien het laatste zal zijn, dat daarop in deze wereld wellicht geen weerzien zal volgen....

Datzelfde gevoel overmeestert de vrouw en het kind van den stierenbevechter, die er op uitgaat om zijn gevaarlijk handwerk uit te oefenen, en hoe kranig hij daar op het oogenblik ook te paard zit, misschien over weinige uren niets meer zal zijn dan een misvormd lijk.

IJselijk beroep, dat den man en vader elk oogenblik blootstelt aan het gevaar, door de horens van den verwoeden stier doorstoken en opengereten te worden! Maar de volkshartstocht eischt dat bloedige spel, en de *toreador* verlangt niets liever dan het wild verlangen der toeschouwers naar het prikkelende schouwspel te bevredigen. De toejuichingen van de daverende tribunes, als het hem gelukt, met een prachtigen stoot de lange worsteling met het getergde dier op het laatste oogenblik te zijner gunste te beslissen, brengen hem in een roes van zegepraal en glorie, die alle inspanning, alle uitgestane gevaar in eens vergoedt.

Zoowel de *toreador* als de menigte, die hem straks, als hij het strijdperk zal binnenrijden, met gejuich begroet, haakt naar het oogenblik van het gevecht. Dat zit zoo in het bloed van het volk; ieder vindt dat niet anders dan natuurlijk, en men hoeft er niet aan te twijfelen dat zelfs de vrouw, die den beminden echtgenoot nu weenend naar de kampplaats ziet vertrekken, hem eenmaal met bewondering en vreugde haar hand geschonken heeft, juist omdat hij *toreador* is. Om die geestdrift voor het bloedige stierengevecht te begrijpen, zou men zelf een zoon moeten zijn van het zonnige Andalusië en het tintelende bloed van den Spanjaard in zijn aderen voelen stroomen.

Maar bij alle geestdrift voor den edelen kamp tusschen dierlijke kracht en menschelijken moed heeft toch ook de echtelijke liefde, de ouderzorg haar rechten. En op het oogenblik dat de *toreador*, in zijn schilderachtige kleedij gedost en op zijn moedig ros gezeten, naar de met vlaggen gesierde *Plaza de toros* zal optrekken, voelt hij zijn hart beklemd bij den aanblik zijner angstig bezorgde vrouw, van zijn schreiend

kind dat hem met gevouwen handjes bidt en smeekt, zich toch niet te veel in gevaar te wagen.

Een wolk van bange bekommering verdonkert zijn fier mannelijk gelaat en op zijn trekken meenen wij de aanmaning te lezen aan de angstige kleine, maar braaf voor vaders behouden thuiskomst te bidden.

De leden der katholieke Staatspartij. Eerste Kamer

- Hebben wij in een vorig nummer de portretten gegeven van onze tegenwoordige ministers, ditmaal wenschen wij daarop te laten volgen de beeltenissen van de leden der katholieke staatspartij, te beginnen met onze mannen in de Eerste Kamer, welke onze lezers in dit nummer stellig met belangstelling en ingenomenheid zullen begroeten.

Onder elk portret vindt men den naam aangegeven van het Eerste-Kamerlid met de provincie, voor welke hij zitting heeft, terwijl de daaronder geplaatste datum het tijdstip aangeeft, waarop hij voor het eerst als lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal zitting nam.

Dante weenende over Beatrix. -

De reine liefde van den onsterfelijken Italiaanschen dichter voor de jeugdige en schoone Beatrix is in het leven van die machtige en trotsche figuur als een vriendelijke zon, die een woest rotslandschap verheldert.

Hij was een jongske van nog geen negen jaren, toen hij het meisje, nauwelijks acht jaar oud, voor het eerst ontmoette, en onmiddellijk werd de vroeg ontwikkelde geest van den hoogbegaafden knaap getroffen door haar engelachtige bekoorlijkheid.

Het was bij gelegenheid van een Meifeest. Te Florence bestond namelijk het gebruik, dat de eerste Meidag door de jeugd met bijzondere feestelijkheid werd gevierd, en Folco Portinari, een der aanzienlijkste burgers, had ter gelegenheid van den feestdag de jongelieden van zijn kennis ten zijnent genoodigd. Onder hen bevond zich ook de negenjarige Dante, die alzoo gelegenheid vond kennis te maken met de achtjarige dochter des huizes, de kleine Beatrix, die gedost 'in een kleed van heerlijke kleur, een stemmig zacht rood, en getooid gelijk aan haar jaren voegde', voor hem als een verschijning was uit een hoogere wereld.

Van dat oogenblik bleef het beeld van het bekoorlijke meisje den ernstigen, diep denkenden knaap voor den geest zweven. Met de jaren groeide die kinderlijke genegenheid aan tot de reinste, de teederste, de krachtigste liefde. Ze was den jonkman een spoorslag tot de hoogste ontwikkeling zijner gaven, tot op eens de geliefde hem in den bloei der jaren door den dood werd ontrukt, en dat verlies hem van het toppunt der aardsche zaligheid neerplofte in den afgrond der wanhopigste smart.

DE KLEINE DIERENTEMSTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. REICHERT.

Treffend heeft Uhland die aandoenlijke geschiedenis bezongen in het gedicht, zoo keurig door Pater Van Meurs weergegeven.[1] Eerst schildert hij de ontmoeting bij het Meifeest:

Was 't een poort der stad Florence,
Of was 't een der Hemelbogen,
Waar, in 't gouden licht der lente,
Schaar bij schaar komt uitgetogen?

Kinderen met Englenkopjes,
't Haar versierd met bloemenkransen,
Tripplen naar het dal der rozen,
Waar de reien feestlijk dansen.

Onder een laurierboom stond daar
Dante, knaap van negen jaren,
Hoe zijn zwarte fonklende oogen
Op ééne uit die kindren staren!

Ruischten niet de lauwertakken
Waar de lentewind door zweefde?
Zong niet Dantes jonge ziele
Toen zij 't eerst van liefde beefde?

Ja, in 't hart is sinds die stonde
De ader van het lied ontsprongen;
In sonnetten en canzonen
Werd Beatrix' deugd bezongen.

Als tot Jonkvrouw opgewassen,
Zij hem weder trad voor de oogen,
Stond ook als een boom vol bloesem
Dantes dichterlijk vermogen.

En nu de vreeselijke ommekeer:

Uit de poort der stad Florence
Komt weer schaar bij schaar getogen,
Maar nu - onder treurgezangen
Langzaam en het hoofd gebogen.

Onder 't golvend zwarte doodskleed,
Met het witte kruis doorweven,
Wordt Beatrix weggedragen
Uit den rozengaard van 't leven.

Stil en eenzaam hoor le Dante
't Doodklok-brom nen in de verte,
En hij borg zich in zijn mantel
Overheerd door zielesmarte.

Toen klonk van den droeven zanger,
In een donker woud verloren,
't Lied zoo somber als de doodklok,
Die nog nadreunde in zijn ooren.

Dit oogenblik heeft den kunstenaar, wiens schilderij wij op blz. 173 weergeven, bezield tot zijn aangrijpend weemoedig en toch bevallig tafereel.

1 U h l a n d s H a r p, door B. van Meurs. blz. 59.

In droef gepeins verslonden, zit de treurende jongeling op een bank in het donkere woud. Daar komt een schaar jonge meisjes voorbij, die hem herinneren aan haar, die hij verloren heeft. Door vrouwelijke nieuwsgierigheid gedreven, treden zij nader en werpen een belangstellenden blik op den zwaar beproefden dichter, maar eerbiedigen toch zijn smart. ‘Zij gingen haars weegs,’ zoo schrijft hij zelf in zijn *Vita Nuova*, ‘en ik voelde mij zoo diep bedroefd, dat tranen mijn gelaat overstroomden.’

Nooit werd de herinnering aan Beatrix uit zijn ziel gewischt. Zij werd hem de Muze, die hem heel zijn leven bezielend voorzweefde en in den geest opvoerde tot de hoogste sferen van het Paradijs.

't Past voorwaar, dat wij dien zanger
   Als den ‘godlijken’ vereeren,
Dante, die in hemel-liefde
   Aardsche liefde zag verkeeren.

De kleine dierentemster. -

De kleine deugniet onzer gravure heeft bepaald aanleg om een flinke huismoeder te worden, die haar heele gezin behoorlijk in orde en tucht zal weten te houden. Op het oogenblik oefent zij haar opvoedend en organiseerend talent alvast op haar dartele speelkameraadjes, het vinnige smousje en het niet minder ondeugende poesje. Beiden zouden zich, in hun ongepaste snoepzucht, niet ontzien, den snoet in het bord hunner kleine meesteres te zetten. Maar zij weet hun mores te leeren. Eerst netjes opzitten en beleefd vragen, dan bedaard afwachten wat de ‘vrouw’ hun gelieft mee te deelen.

Met smous gaat het al vrij goed; maar of de poes zich ook zoo volgzaam toont, durven wij betwijfelen. Terwijl de hond zich door zijn kunstjes het recht op een hapje poogt te verdienen, schijnt zij van haar kant niet ongeneigd zich zonder zulken omslag een lik uit het bord te veroorloven. Maar de kleine dierentemster weet de booze begeerten van haar vierpootige beschermelingen behoorlijk met een waarschuwend opgeheven vinger te breidelen.

[Nummer 23]

DE KLEINE KOOPMAN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FARLET.

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

Robbert gaf aan de uitnoodiging gehoor en zat weldra gemoedelijk met het Londensche dienstmeisje te keuvelen. Hij verstond haar vrij goed, en als zij elkaar een enkele maal niet begrepen, lachte zij zoo hartelijk, dat hij door het gesprek bepaald werd opgevroolijkt. Intusschen werd het kwartiertje zachtjes aan een half uur, het half uur een uur, en hij durfde niet langer blijven. Wat moest de heer des huizes wel zeggen, als hij op den laten avond thuis komend, daar een vreemdeling, al was het dan ook een oud landgenoot vond zitten, die door hem nog aan een onderkomen wilde geholpen zijn.

Robbert besloot dus zich in vredesnaam maar op zijn eentje de wereldstad in te wagen en vroeg aan het dienstmeisje of zij hem geen geschikt hotel in de buurt kon aanwijzen.

'O hier in de buurt zijn de hotels veel te duur,' zei ze, en de herinnering aan de schitterend verlichte paleizen, die hij was voorbij gereden, veroorloofde Robbert niet aan de waarheid van haar woord te twijfelen.

'Weet u wat, vraag het in de straat aan een *cabman*,' raadde ze hem ten slotte, en aan dien raad gehoor gevende, wendde hij zich, buiten gekomen, tot den eersten den besten koetsier, die daar op een vrachtje wachtte.

'Weet je hier geen fatsoenlijk hotel in de buurt, dat niet al te duur is?' vroeg hij.

'*Charing Cross*?' riep de *cabman* hem van zijn hoogen zetel toe. En daar Robbert, als totaal onbekend in Londen, wel op 's mans aanbeveling diende af te gaan, knikte hij goedkeurend en stapte zonder verdere complimenten in.

Hij verlangde naar rust en liet zich gewillig achter de glazen deurtjes van de *hansom* sluiten. Zijn oogen vielen bijna dicht van vermoeienis na al het gesjouw van dien veelbewogen dag. Het was zeker over elven en de straten, die hij straks zoo druk en verlicht gezien had, waren nu zwart en eenzaam.

Na een minuut of tien werd hij opgeschrikt door een heftigen draai, dien het lichte voertuig plotseling nam. Wijd sperde hij de oogen op en zag dat de *cab* een groot voorplein opreed, door hooge candelabres met electrische lampen schitterend verlicht. In het midden verhief zich een hoog monument en daarachter ontwaarde hij een gebouw als een paleis met een breede, helder verlichte portiek.

'Waar brengt de vent me nu?' mompelde hij, en op hetzelfde oogenblik hield de *cab* voor de portiek stil; de *cabman* opende zijn glazen gevangenis en reikte hem de hand tot uitstappen.

Nauwelijks had hij met den koetsier afgerekend, of daar kwam uit het vorstelijk gebouw een livreiknecht op hem toegeloopen, die hem zijn handkoffertje afnam en er mee naar binnen liep.

Robbert kon al niet anders doen dan hem volgen over den breeden looper, die de trappen bedekte. Zij kwamen in een hooge voorhal, waar de bediende hem voorging naar een sierlijk afgeschoten kantoortje in een hoek.

Daar zat een netgekleed jongmensch over een groot boek gebogen, waarin hij de bezoekers moest inschrijven. Zonder van het boek op te kijken en met de pen maar

voortkrab belende, stelde hij den nieuw aangekomene een reeks van vragen, in verschillende talen:

'Are you alone? Etes vous seul? Sind Sie allein? Is u alleen?'

Robbert had nauwelijks den tijd om te antwoorden, daar de koele Engelschman hem, als een automaat, zonder spreken een papiertje overreikte, waarop hij een nummer geschreven had.

De bediende nam hem dit onmiddellijk weer uit de hand en verdween met het koffertje in de breede gang, die naar het inwendige van het gebouw leidde. Robbert volgde hem in blinde gehoorzaamheid. Een oogenblik later zat hij in een mooi vierkant hokje met leerstof gecapitonneerd. Er klonk een schel.

Rrt! daar vloog het kastje naar boven, en in een ommezien was hij vijf, zes verdiepingen omhoog geheschen.

De bediende ging hem voor in een kamer, waar hij door den druk op een knopje een electrisch lampje tegen den zolder deed ontvlammen, dat het vertrek op eens helder verlichtte.

'*I wish you good night, sir*, ik wensch u goeden nacht, mijnheer,' zei de *waiter*[1] en verliet buigend het vertrek.

Robbert zag eens om zich heen; de kamer zag er goed uit, eenvoudig en net, juist een logies als hem paste. Ten overvloede stelde een tarief, in 't oog vallend boven den spiegel van de waschtafel geplaatst, hem gerust, dat hij niet boven zijn stand of middelen was gehuisvest. Hij was te slaperig om het in zijn geheel na te gaan, maar zag uit den eersten regel al genoeg. In groote letters stond daar:

The prize of this room is 3½ *shilling*, de prijs van deze kamer is 3½ shilling.

Nu, dat kon nogal, en zonder verder onderzoek wierp Robbert zich, na een kort avondgebed, dood van vermoeienis, op het springveeren bed. Hij sliep, zooals hij sinds den noodlottigen avond van zijn ooms verjaardag niet meer geslapen had. De lichamelijke vermoeienis, na zooveel zenuwachtige overspanning, had hem totaal afgemaakt. Hij sliep als zou hij nooit weer ontwaken.

Het was dan ook betrekkelijk laat in den morgen, toen hij de oogen weer opende. Verbaasd spalkte hij ze op. Waar was hij? Een oorverdoovend geraas, als had hij een heele machinegalerij vol sissende en stampende stoomwerktuigen onder zich, was weinig geschikt om hem uit den droom te helpen.

Driftig sprong hij het bed uit en haalde het gordijn van voor het venster op. Het zag uit op een enorme glazen overkapping, half zwart van den rook, waaronder hij een half dozijn treinen zag blazen en stoomen te midden van al het gewoel en de drukte van een Londensch station.

Daar moest hij het zijne van hebben, en na zich in der haast gekleed te hebben, liet hij zich in een wip met de *lift*, waarmee hij 's avonds te voren naar boven was geheschen, naar beneden vallen.

Wat een gebouw! Eindelooze gangen vol deuren met groote opschriften als *Breakfastroom*, *Coffeeroom*, *Readingroom*, *Smokingroom* (ontbijtzaal, koffiezaal, eetzaal, rookzaal); overal een geloop en gedraaf van gaanden en komenden met plaids, overjassen en mantels, een bedrijvigheid van zwartgerokte en witgedaste *waiters*, heel de bonte beweging van een westersche karavanserail. En met jeugdige nieuwsgierigheid de gangen en zalen doorloopend, kwam Robbert ongemerkt op een groot en druk stationsperron terecht, hetzelfde perron, waar hij 's avonds te voren was afgestapt. Hij herkende het duidelijk aan de architectuur der overkapping, aan

1 Bediende, kellner.

den vorm van deuren en vensters, aan de opschriften en reclames tot hoog in den nok, die bij de aankomst al dadelijk zijn aandacht getrokken hadden.

Hij wist niet dat de stationsgebouwen te Londen niet alleen zooals bij ons den reiziger een tijdelijke pleisterplaats, maar al de gemakken aanbieden van een vast logies. Men kan er niet alleen eten, drinken, rooken of lezen, maar ook slapen en wonen, ja, er voorgoed zijn domicilie vestigen, daar men er alles vindt wat tot de levensbehoeften van een beschaafd negentiende-eeuwer behoort: salons, waar men zich haar en baard laat opknappen, badkamers, waar men zich kan verfrisschen, kantoren, waar men zijn van huis meegebrachte bankbiljetten in Engelsche specie kan omzetten, winkels waar van alles te krijgen is.

Robbert die nog nooit een buitenlandsche reis van eenige beteekenis had gemaakt, keek zijn oogen uit. Hij begon met zich in de *Coffeeroom* aan een ontbijt te verkwikken, liep toen den salon van den barbier binnen, wisselde in het voorbijgaan een bankbiljet aan het *Change office* en begaf zich daarop naar de leeszaal.

Daar stonden, behalve de groote tafel, met nieuwsbladen en tijdschriften bedekt, in het midden, een half dozijn gemakkelijke schrijftafels langs de wanden geschaard. Hier en daar zat een heer of dame in de diepste stilte aandachtig te lezen of ijverig te pennen. Niemand zag op, toen hij binnenkwam. Een dik tapijt op den vloer smoorde het geluid zijner voetstappen.

Die plotselinge stilte na de rumoerige drukte, waarin hij zich zoo even bewogen had, beklemde hem. Heel de ernst van zijn situatie, dien hij te midden van zooveel afleiding bijna zou vergeten zijn, kwam hem weer te binnen. Hij was niet voor zijn genoegen in Londen, om op zijn gemak rond te kijken. Hij had er gewichtige zaken te behandelen, maar allereerst diende hij aan zijn oom te schrijven.

Maar wat zou hij schrijven? Hoe zou hij den braven man uitleggen, dat hij nu in eens in Londen zat? Hoe de onverschoonbare lompheid rechtvaardigen, die hij begaan had met zonder afscheid heen te gaan?

Hij zette zich aan een der schrijftafels neer, nam een vel papier uit de gereed liggende map, doopte zijn pen in den inkt en.. bleef er besluiteloos op zitten bijten, tot hij eindelijk in zenuwachtige opwinding de weinige raadselachtige regels neerkraste, die op *Eben-Haezer* zulk een noodlottigen indruk zouden maken.

In zijn overspannen toestand gaf hij er zich geen rekenschap van, hoe zijn oom dien brief zou opnemen. Geheel opgaande in zijn eigen leed, kon hij zich niet in de positie van een ander denken. Hij voelde zich miskend, gegriefd, verschopt door iemand, van wie hij erkentelijkheid en liefde verwachtte, en vergat, in de zelfzuchtige verontwaardiging van een op de teenen getrapt bedorven kindje, dat hij van zijn kant toch ook de gevoeligheid van anderen had te ontzien.

In plaats van te bedenken, hoe hij zijn goeden oom door dat zonderlinge schrijven grieven moest, voelde hij zich na het afkrabbelen van dien brief opgelucht. Het was hem als had hij zijn plicht jegens zijn oom gedaan, zoodat hij nu rustig zijn aandacht kon wijden aan de zaken, waarvoor hij eigenlijk naar Londen gekomen was.

Haastig stak hij den brief in een enveloppe, als om er af te zijn. Hij hoefde niet ver te loopen om hem op de post te bezorgen, want in het gebouw zelf was een postkantoor, waar een automatisch toestel hem, na het inwerpen van het vereischte geldstukje, aan een postzegel hielp.

IX.

Nu trad hij naar buiten op het drukke voorplein, waar hij 's avonds te voren was afgestapt. Het gewoel en de bedrijvigheid der wereldstad nam op eens al zijn aandacht in beslag, en met de veerkracht, zijn leeftijd eigen, drong hij voor 't oogenblik al wat hem hinderde naar den achtergrond om zich geheel over te geven aan de nieuwe sensatie, voor 't eerst in Londen te zijn, als man van zaken. Volgens het program, dat hem was voorgeschreven, moest hij het eerst naar een kantoor in *Ludgate Hill.* Op een grooten gelen omoibus, die juist vóór hem op het plein stilhield, las hij dien naam en zonder zich lang te bedenken, klauterde hij boven op het logge gevaarte; hij moest wel; van binnen was de kast vol, en tien, twintig aspirant-passagiers, die, nog haastiger dan hij, het voertuig van alle kanten besprongen, dreven hem van zelf het ijzeren laddertje op. Nog eer hij zat, was het gevaarte al in beweging en daar stoof het met zijn zware levende vracht over het gladde asphalt-plaveisel, dat Robbert

een oogenblik zijn hart vast hield. Het scheen dat hij weer zeeziek zou worden in het onbeschrijfelijk gewirwar der duizenden voertuigen, die hem onophoudelijk links en rechts voorbijsnorden; het leek een golvende zee van omstuimig hobbelende baren, waaruit paardenkoppen en menschengezichten opdoken, die dan weer verdwenen als meegesleept door den wilden vloed. Het was een dolle breede stroom, als geperst tusschen de hooge dammen der huizenrijen aan weerszijden, die hun ijzingwekkend hooge gevels, van onder tot boven met letters bedekt, voorover schenen te buigen als om het geweld van den stroom te beheerschen.

Een oogenblik draaide Robbert alles voor het gezicht: hoe was 't den voerman mogelijk zijn groote gele kast zonder ongelukken door die branding van voertuigen te loodsen, en dat met zulk een vaart! Maar de omnibus laveerde rustig tusschen de vehikels door, waarmee ze elk oogenblik in botsing dreigde te komen, en de passagiers op de imperiale lazen bedaard hun krant, als zaten ze op hun gemak thuis.

Eventjes maar keken allen tegelijk op. Het was toen de groote omnibus een open rijtuig met twee paarden vierkant het onderstboven reed, zoodat ingezetenen en trekdieren hulpeloos op het plaveisel lager te spartelen. Robbert slaakte een kreet van schrik, maar niemand op den omnibus nam van het geval notitie; ternauwernood wendde de voerman het hoofd om; hij zwaaide kalmpjes met de lange zweep over de ronde ruggen van zijn paarden, en Robbert was nog niet van den schrik bekomen, toen het omvergereden rijtuig al uit het gezicht verdwenen was als een wrak dat door de golven wordt verzwolgen.

Men naderde *Ludgate Hill*; de zwarte sierlijke massa van de St.-Paulskerk, die in de verte oprees, was Robbert een aanwijzing dat hij was, waar hij wezen moest. Van een oogenblik dat de wagen stilstond haastte hij zich gebruik te maken om af te stappen. Nu kwam het er op aan het huis te zoeken. Ongelukkig bleek uit de nummering dat hij aan den overkant van de breede straat moest wezen. Daartoe zou hij dien eindeloos voortrollenden stroom van rijtuigen hebben te doorworstelen, waarop hij straks met den omnibus was meegevoerd! Er was geen denken aan en wanhopig drentelde hij op het breede trottoir heen en weer. Daar kreeg hij in de gaten, dat op den hoek van een dwarsstraat een heele samenscholing werd gevormd van voetgangers, die blijkbaar de straat wilden oversteken. Hij voegde zich daarbij en wachtte evenals de anderen.

Toen de hoop tot een vijftigtal was aangegroeid, lichtte een politieman, die stijf als een bronzen beeld op den hoek stond, automatisch zijn korten stok op, en op eens kwam er stremming in den rusteloozen stroom. Gelijk eenmaal de wateren der Jordaan zich scheidden voor den staf van Mozes, zoo week hier de vloed uiteen voor het stokje van den politieagent, en gelijk de Israëlieten droogvoets het stroombed overstaken, zoo konden hier de voetgangers langs een veilig pad tusschen de duizenden raderen en paardenpooten door de overzij bereiken. Op een drafje holde alles naar den anderen kant der straat en onmiddellijk daarop hervatte de stroom zijn dollen loop, niet als de Jordaan in ééne richting, maar met de golven tegen elkaar opbruisend en tusschen elkaar doorschietend als de spoelen op een weefgetouw.

Robbert zocht naar het huis en vond het met weinig moeite; maar hoe den weg vinden in zoo'n kazerne, zoo'n arke Noachs! Het was een reuzengebouw, met een hoogen koepeltoren gekroond, zoo iets als het stadhuis te Rotterdam, maar massiever, kolossaler. Een groote poort vormde den ingang, en daarbinnen zag hij weer zooveel deuren en trappen, dat hij de kluts kwijt raakte. Hij wilde inlichting vragen aan een

der vele voorbijgangers, die in en uit liepen. Zij keken hem eens met onverschilligen argwaan aan en gingen huns weegs zonder antwoord.

Daar viel zijn oog op een groot, met vakken beschilderd bord, tegen den wand van de ruime vestibule aangebracht. Dat bord gaf de plattegronden aan van de verschillende verdiepingen in het gebouw met aanwijzing van de onderscheidene kantoren, die daar gevestigd waren.

Met behulp van dezen wegwijzer gelukte het Robbert spoedig te vinden, waar hij wezen moest: de tweede corridor op de derde verdieping, deur No. 11 rechts. Weldra las hij op de aangeduide deur den naam der firma, met welke hij namens zijn patroon te onderhandelen had.

Hij klopte aan en kwam in een groot vertrek vol schrijflessenaars, waaraan klerken in bezige stilte druk zaten te pennen. Een hunner leidde hem naar het kabinet van den directeur, een droog, phlegmatiek, bejaard heer met borstelig grijs haar, ringbaard en wenkbrauwen, die Robbert zonder spreken een stoel wees, terwijl hij met vluchtige aandacht den brief doorliep, dien deze hem als legitimatiebewijs van zijn patroon had overgereikt.

Daarop zag hij het jongmensch onderzoekend in de oogen en zei kortaf:

'*Very well.* Wees zoo goed morgen om dezen tijd terug te komen, dan zal ik in dien tijd de zaken, waarover mijnheer Dennig schrijft, laten onderzoeken en kunnen wij er beter over spreken. Ik twijfel niet of dat zal wel in orde komen.'

Daar Robbert dit als een wenk beschouwde, dat hij kon heengaan, wilde hij al van zijn stoel opstaan, maar de Engelschman hield hem met een kort gebaar terug.

'Zit nog een oogenblik als u tijd heeft,' ging hij voort. 'U komt uit Rotterdam; kent u daar ook een zekeren mr Wil... Willing, neen, hoe is de naam ook weer?' ging hij kalm nadenkend voor zich zelven voort, 'mr. Wilkens!'

'Mr. Wilkens?' hernam Robbert, aangenaam verrast, 'heeft u dien nog gekend? Dat is mijn oom.'

En nu vertelde hij in weinig woorden zijn verhouding tot den ouden heer. De Engelschman hoorde hem aandachtig aan.

'Wel, het doet mij plezier dat te hooren,' zei hij. 'En maakt mr. Wilkens het altijd nog goed? Hij moet al hoog op jaren zijn, want hij was zeker twaalf of vijftien jaar ouder dan ik.'

'Hij heeft deze week zijn vijf-en-zeventigsten verjaardag gevierd, maar hij is nog haast even kras als u; in den laatsten tijd schijnt hij eer jonger dan ouder te worden.'

'Doet hij nog altijd zaken?'

'Neen, sedert jaren niet meer; hij heeft zich geheel uit de wereld teruggetrokken en leeft stil op een buitentje, maar hij stelt nog veel belang in den handel, en ik heb een onwaardeerbaar raadsman in hem.'

'Dat zal wel... hij was in zijn tijd uitstekend op de hoogte. Ik heb genoeglijk zaken met hem gedaan en aangename dagen met hem doorgebracht; want hij was een gezellig man... Hij is eens een dag of veertien hier geweest met een vriend van hem, mr. Van... Van...'

'Van Dongen?' opperde Robbert vragend.

'Precies. Van Dongen, - dat was een *smart fellow*[1]. We hebben toen met ons drieën Londen en den omtrek bereisd. Nooit heb ik meer genoegen gehad in mijn leven dan met die twee kranige *Dutchmen*[2]. Kent u mr. Van Dongen ook?'

1 Een flinke kerel.

2 Hollanders.

‘Mijnheer Van Dongen is dood.’ hernam Robbert en vertelde de omstandigheden van zijn overlijden, die de Engelschman met zichtbare deelneming aanhoorde. Toen hij daarop verhaalde, hoe de oude heer Wilkens de dochter van zijn ouden vriend tot zich genomen had, zag de Engelschman hem oplettend aan en scheen nadenkend te worden.

‘Hm hm,’ mompelde hij voor zich zelven, en daarop tot Robbert voortgaande, zei hij:

‘Ja, ja, mr. Wilkens is een *gentleman.* Hij weet wat men aan zijn vrienden verplicht is.... Daarom verwondert het mij, dat hij u niet met de complimenten voor mij belast heeft. Hij weet toch zeker dat u mij zou bezoeken.’

Robbert werd verlegen; hij durfde den Engelschman, na al hetgeen hij hem van de vertrouwelijke verhouding tusschen hem en zijn oom verteld had, niet meedeelen dat hij van dezen niet eens afscheid genomen had. Hij mompelde daarom maar zoo iets van zijn plotseling vertrek, de weinige gelegenheid, die hij gehad had om met den heer Wilkens te spreken, kortom, hij redde er zich zoo goed mogelijk uit. En de Engelschman, die zijn verlegenheid toeschreef aan de ongewoonte om zich in het Engelsch uit te drukken, drong niet verder aan. Alleen verzocht hij hem uitdrukkelijk, als hij aan zijn oom schreef, vooral niet te verzuimen dezen aan mr. Lawson te Londen te herinneren en hem diens hartelijke groeten over te brengen.

Robbert beloofde dat graag, blij als hij was een gelegenheid te hebben, den ouden man een genoegen te doen en daardoor eenigermate goed te maken wat hij door zijn overhaast vertrek bedorven had.

Den volgenden dag hervatte hij zijn bezoek bij den heer Lawson en bracht op de aangenaamste manier het geschil, tusschen zijn firma en de maatschappij, waarvan Lawson directeur was, hangende, tot een goede oplossing. Lang bleef hij nog met den bedaarden, gemoedelijken Engelschman aan 't praten, *to suggest business*[1], zooals deze zei, en verder vertrouwelijk te keuvelen over hun wederzijdschen vriend den heer Wilkens.

Ten slotte noodigde de heer Lawson hem uit, den eerstvolgenden Zondag bij hem te passeeren. Robbert moest dan 's morgens bij hem komen ontbijten in *Regentstreet*, waar hij appartementen had boven een kapperswinkel, en dan zouden zij samen naar de voorstad Bayswater wandelen, waar de familie van den heer Lawson, zijn vrouw met een zoon en drie dochters, een buitentje bewoonden.

Deze afspraak bracht Robbert zich op het oogenblik te binnen, nu hij in de stilte van den Zondagmorgen uit het venster staarde van zijn kamer in het anders zoo drukke *Charing Cross Hotel*, dat nu uitgestorven scheen.

Hij wist niet hoe hij 't had, nu hij in die stilte zichzelf weer terugvond, nadat hij een paar dagen aan één stuk als rondgeslingerd was in een maalstroom van verbijsterende drukte. Hij was nu een nacht en twee volle dagen in Londen en had nog geen rust gekend. Overdag was hij gestadig van het eene naar het andere kantoor gereden om de verschillende Londensche firma's te bezoeken, waarmee zijn patroon zaken deed en die uren ver in de wereldstad woonden verspreid. Hij had op die tochten met al de middelen van verkeer kennis gemaakt, die Londen aanbiedt. Op de imperiale der omnibussen had hij Londen in alle richtingen doorkruist en 's nachts in den droom voelde hij zich nog rondgehotst door die onstuimige zee van rijtuigen en voertuigen, waaruit de huizenblokken en kolossale gebouwen oprezen als ontzaglijke rotseilanden, gelijk de bouwwerken van reuzenpoliepen, van onder tot boven uitgehold en bewoond; hij had gereden in *cabs* en *hansoms*, in trams en in de

1 Plannen tot nieuwe zaken te ontwerpen.

kleine waggons van den *Underground Railway*[2], die hier en daar midden in het straatgewoel de zwarte afgronden van zijn stations opende; hij was in vliegende vaart heengesnord over viaducten, die hem over daken en tusschen schoorsteenen heenvoerden, en hij was onder de Theems doorgewandeld langs de *Subway*, een ontzaglijken ijzeren koker, onder de bedding van den breeden stroom gelegd en ruim genoeg om een breed voetpad te omsluiten.

Des avonds was hij uit geweest met de nieuwe kennissen, die hij door den dag had opgeloopen en met wie hij, om het belang van de zaken, in relatie diende te blijven. Volgens afspraken, overdag gemaakt, had hij hen aangetroffen in koffiehuizen, die hij schrikkelijk ongezellig vond met hun lange *bars* of toonbanken, waar men staandebeens zijn gelag uitdronk of een broodje met ham naar binnen speelde, daar er geen stoel was om op te zitten. Hij had een voorstelling in het *Gaiety Theatre* bijgewoond en een vertooning gezien in het *Alhambra.* Kortom, hij had, bij dag en bij avond, de wereldstad in alle richtingen doorkruist.

(*Wordt vervolgd.*)

2 Onderaardsche spoorweg.

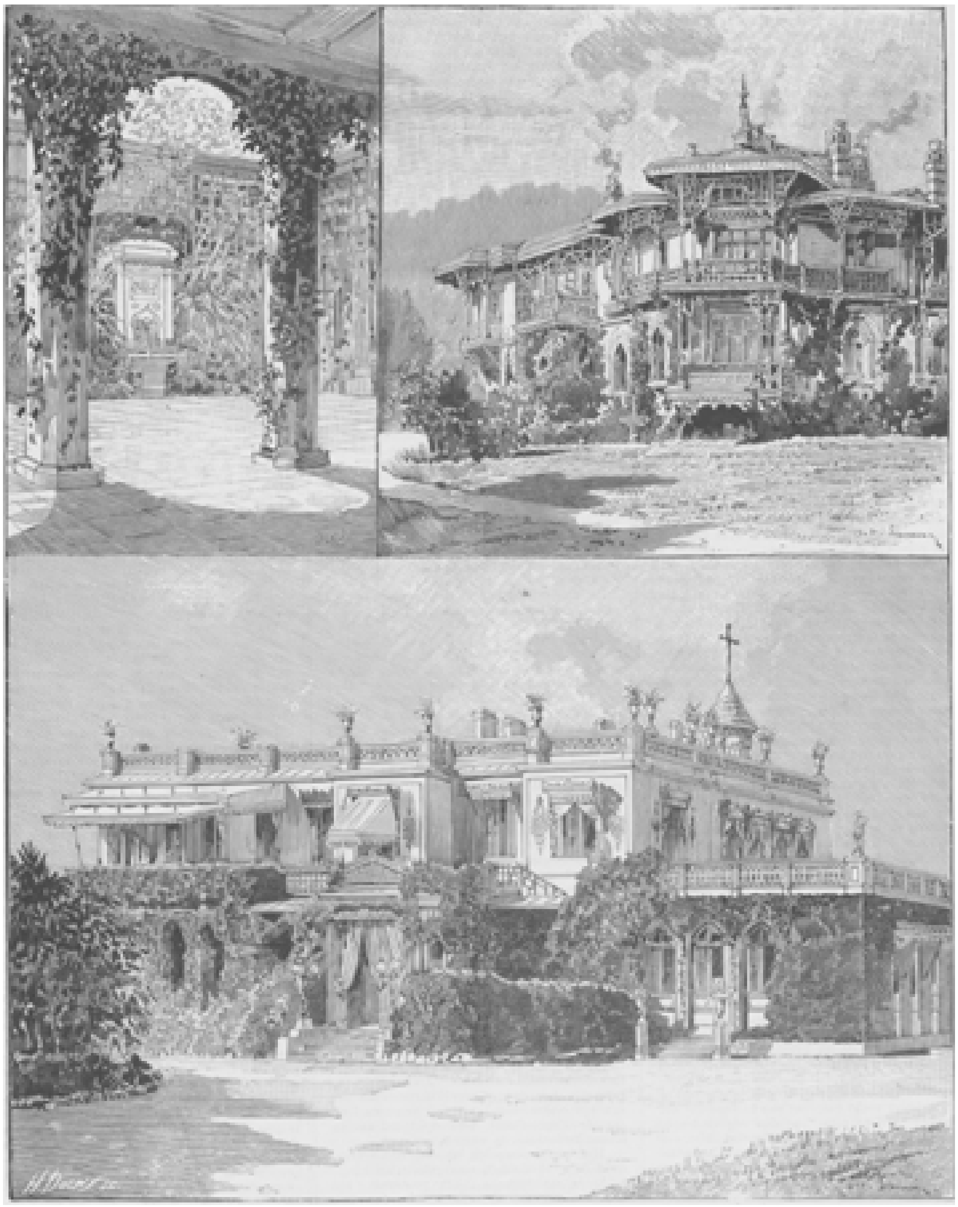

HET KEIZERLIJK LUSTSLOT LIVADIA, WAAR CZAAR ALEXANDER III GESTORVEN IS. 1. Wintertuin. - 2. Villa der Keizerin. - 3. Het Kasteel.

WORSTELING MET EEN LEEUW, NAAR DE SCHILDERIJ VAN R. KOLLER.

De Congregatie der Fraters van O.L. Vrouw Moeder van Barmhartigheid, gevestigd te Tilburg.

Den 25n Aug. jl. vierde deze Congregatie het gouden jubilé van haar bestaan. Dit heuglijk feest biedt een welkome gelegenheid, om onze lezers eenige oogenblikken over deze Congregatie te onderhouden. Een vereeniging van mannen, die zich sedert 50 jaren met zooveel opoffering aan de belangen onzer dierbare Nederlandsche jeugd heeft gewijd en die, naar het zeggen van bevoegde personen, voor de toekomst nog zooveel belooft, verdient alleszins nader bekend te worden.

De Congregatie der Fraters van Tilburg is gesticht door Z.D.H. Mgr. Joannes Zwijsen, destijds bisschop van Gerra *i.p.i.* en pastoor van de parochie het Heike te Tilburg. Deze groote man begreep, wat tegenwoordig ook de vijanden der Kerk zoo duidelijk toonen in te zien, dat namelijk hij, die over de jeugd beschikt, de toekomst in handen heeft. Nog slechts drie jaar was hij in Tilburg, toen hij reeds (1832) zijn Congregatie van geestelijke Zusters stichtte, voornamelijk met het doel, de opvoeding en het onderwijs der vrouwelijke jeugd te bevorderen; en op het tijdstip, waarvan wij willen spreken, telde deze reeds 200 leden, over 17 huizen verdeeld. Ondanks deze schitterende uitkomst meende hij altijd, nog maar half werk verricht te hebben; wat immers was er voor de mannelijke jeugd gedaan? Maar de vele moeiten en zorgen zijner eerste stichting schrikten hem af. ‘Zou ik dat alles,’ zeide hij, ‘weer opnieuw moeten beginnen?’

‘Maar,’ zoo verhaalde hij later, ‘altijd viel mij die gedachte in, altijd volgde en vervolgde ze mij: ben ik dan geen bisschop? Zou ik nu niet kunnen, wat ik als gewoon pastoor heb kunnen doen? Ja, wie weet, of God mij niet juist daarvoor tot die waardigheid geroepen heeft?’

De Zusters zijner Congregatie kwamen met haar klachten over de weesjongens, die zij in haar Moederhuis te verzorgen hadden, eindelijk alle weifeling wegnemen. Zij konden die jongens maar slecht regeeren, en Mgr., na langen tijd als doof voor haar klachten te zijn gebleven, begreep dat de toestand onhoudbaar was, ten minste op den duur. Toen er nu juist een Zuster stierf, die een vrij aanzienlijke fortuin aan haar klooster achterliet, beschouwde Mgr. dit als een laatste vingerwijzing der Voorzienigheid. De Zusters stonden gaarne een goede som gelds voor de nieuwe stichting af, vooral wijl zij daardoor van de weesjongens verlost zouden worden.

De zaak was beslist; Mgr. verzocht nog vele gebeden aan de Zusters en sloeg toen de handen aan het werk.

Alvorens nog aan het steenen gebouw te denken, zocht Mgr. de levende steenen voor het op te richten werk. Zijn boezemvriend, de hoogeerw. deken Van Miert, pastoor te Vechel, wien hij daarover sprak, bood hem een man aan, wiens braafheid in gansch zijn parochie bekend was en die ook reeds neiging voor het kloosterleven getoond had. Hij heette Petrus van de Ven, was toen 36 jaren oud en niet onbemiddeld. Hij aanvaardde met vreugde het hem gedane voorstel en schonk zijn gansche vermogen aan de nieuwe stichting. Mgr. nam hem als den eersten levenden steen zijner Congregatie aan.

Toen kort daarop zich nog twee jongelingen bij Mgr. hadden aangeboden, besloot hij hen het Noviciaat te doen beginnen. Hij koos daartoe de abdij van Meersel,

gewoonlijk ‘de Meerselsche Dreef’ genoemd, tegenwoordig door paters Capucijnen, maar toen door paters Trappisten bewoond. Den 25^{en} Aug. 1844 begaf zich Petrus van de Ven daarheen; eenige dagen later volgden hem zijn beide gezellen.

Zoo was dan de Congregatie der Fraters begonnen. Aanvankelijk sprak Mgr. altijd van ‘Broeders’. Hun den naam van ‘Fraters’ te geven, daaraan dacht hij eerst veel later, toen de laatste ‘Frater’ van het Gemeene Leven, (de eeuwenoude stichting van Geert Groote) overleden was. Mgr. wilde den naam dezer schoone instelling vereeuwigen, door hem aan de Congregatie te geven, die hij zelf gesticht had, en die een gelijk doel als de andere beoogde, te weten de opvoeding en het onderwijs der jeugd.

Voor dit groote doel meende Mgr. in een nieuw aangekomene al dadelijk een eersteling gevonden te hebben. Deze was Hermanus Hanser uit Amsterdam. Na eenigen tijd op Hageveld verbleven te hebben, had hij zijn studiën gestaakt; maar wijl hij nog neiging voor het kloosterleven gevoelde, en daartoe in Holland geen gelegenheid zag, begaf hij zich op reis, met de hoop, in Noord-Brabant of België beter te zullen slagen. Hij kwam te Tilburg, Mgr. nam hem aan en zond hem naar de toen reeds bloeiende Normaalschool van Rolduc, om daar onder leiding der Geestelijken zijn Noviciaat te doen en zich verder in zaken van onderwijs te bekwamen.

Nu kwam het stoffelijk gebouw aan de beurt; daarmede echter werd de zaak ruchtbaar en de moeilijkheden begonnen. Dit was te verwachten; waar is ooit iets goeds tot stand gekomen, zonder dat de duivel of de menschelijke hartstochten er zich tegen verzetten?

Nauwelijks was het bekend, dat Mgr. Zwijsen een tweede, en nog wel een mannen Congregatie ging oprichten, welke Congregatie zich vooral met het onderwijs der jeugd zou bezighouden, of eenige onderwijzers van Tilburg waanden zich in hun bestaan bedreigd.

Zij besloten zooveel mogelijk de voorgenomen stichting in de geboorte te verstikken. Zij konden rekenen op den steun van invloedrijke personen, want Mgr. Zwijsen had zich door zijn hervormingen en zijn krachtig optreden eenige kleingeestige leden van het Stedelijken Armbestuur tot vijanden gemaakt. Gesteund door een voornaam burgerlijk ambtenaar wendden zij zich dus tot koning Willem II, en gaven Zijne Majesteit te kennen, dat de bisschop een mannen Congregatie ging stichten, welker leden, door eeuwigdurende geloften verbonden, zich zouden bezighouden met het geven van onderwijs; dat deze kloosterlingen buitenlanders waren, Broeders der Christelijke Scholen van Frankrijk; dat zij, adressanten, vermeenende, dat zulks in strijd was met de bestaande wetten, eerbiedig verzochten, dat Z.M., in 't belang der jeugd, de uitvoering van dit voornemen zou beletten.

Gelijk alles wat er in Tilburg voorviel, zoo was ook dit den bisschop spoedig bekend. Oogenblikkelijk gaf hij den aannemer last, den bouw van het klooster met den grootsten spoed te beginnen en door te zetten.

Tilburg was, zooals bekend is, de gelief koosde verblijfplaats van Willem II, en Mgr. Zwijsen was er een zijner liefste vrienden. Maar nu, bij de eerstvolgende samenkomst der beide groote mannen, had 's konings toon die vertrouwelijkheid niet meer, die hij sinds jaren aan Mgr. betoonde, en eenigszins wrevelig vroeg hij: ‘Monseigneur, ik heb gehoord, gij gaat een mannenklooster bouwen en daarin Fransche religieuzen plaatsen; is dat waar?’

‘Sire,’ antwoordde Mgr., ‘men heeft Uwe Majesteit verkeerd ingelicht. Ik ga eenvoudig een huis bouwen voor jongelingen, die zich van Tilburg en elders komen

aanbieden; deze jongelingen zullen zich bezighouden met het geven van onderwijs aan arme en minvermogende jongens en met de opvoeding van weezen, op dezelfde wijze als de Zusters van Liefde. Dezen personen geef ik eenige leefregels, waarnaar zij zich te gedragen hebben; ik geef hun bovendien een aan hun stand passend kleed, opdat zij zich zelf zouden respecteeren en door anderen gerespecteerd worden. Dat is mijn voornemen, Sire, niets anders.'

'O, dat verandert de zaak,' zeide Z.M. 'Maar' ging hij voort, 'zij doen toch geloften!' Aan den toon, waarop hij dit zeide, was duidelijk te bespeuren, dat hij van geloften niet weten wilde.

'Sire,' sprak Mgr. kalm, 'U spreekt van geloften; maar Uwe Majesteit begrijpt gemakkelijk, dat het om eenige vastheid aan deze instelling te geven, noodig is, dat de leden zich aan mij verbinden. Als het aan een ieder geoorloofd was zich naar verkiezing te verwijderen, zou er niet veel goeds tot stand gebracht worden; maar ik heb te allen tijde de macht, om hen, die zulks om billijke redenen verlangen, van alle verbintenissen te ontslaan. Maar zonder dat ontslag verlaat niemand ons.'

De koning antwoordde aanstonds: 'Dat vind ik zeer billijk,' en zijn gewonen vertrouwlijken toon hernemend, voegde hij er bij: 'Neen, neen, ik zie, dat ik verkeerd ingelicht ben. Ga gerust door, ik weet, wat ik antwoorden moet: gij hebt mijn toestemming.'

Uit belangstelling ging hij kort daarop in persoon den bouw bezichtigen, en bij een volgende samenkomst met Mgr. betuigde hij er zijn hooge tevredenheid over, onder anderen zeggende: ''t Wordt beter gebouwd dan mijn kazerne.'

Inmiddels had Mgr. na rijp beraad en gebed besloten, ook priesters in zijn Congregatie op te nemen. Van verschillende zijden was hem dit, zoo voor zijn Fraters en Zusters als voor hun liefdewerken, dringend aangeraden. Dit plan was spoedig onder de studenten van het Groot Seminarie bekend. Onder dezen bevond zich ook een diaken, de eerw. heer Joannes Antonius de Beer, die reeds jaren er aan gedacht had, zich aan de missiën te wijden, maar op raad zijns biechtvaders nog steeds gewacht had, een beslissing te nemen. Toen deze hem over de nieuwe stichting had gesproken, kon hij de gedachte er aan niet meer uit zijn geest verwijderen, en eindelijk op het woord zijns biechtvaders, dat alle kenteekenen van roeping aanwezig waren, nam hij de beslissing, zich aan te sluiten bij de nieuwe Congregatie.

Den 8en Sept, 1845 had er in de kapel der pastorie van 't Heike een stille, maar voor de Congregatie allerheuglijkste plechtigheid plaats. Mgr. gaf onder de Mis aan den diaken De Beer het kloosterkleed met den naam van Frater Maria Franciscus Salesius. Hij zond hem daarop naar Leuven, om er zijn noviciaat te doen in het huis der Congregatie van de HH. Harten van Jesus en Maria, genaamd van Picpus, met welker oversten hij daarover reeds onderhandeld had. Den 2oen Dec. van hetzelfde jaar 1845 ontving Frater M. Franciscus uit de handen van Z.Em. kardinaal Sterkx, aartsbisschop van Mechelen, de priesterwijding, en droeg den 22en daaraanvolgende in de kapel van het huis Picpus te Leuven zijn eerste Sacrificie aan God op.

Tot meerdere vorming van den eersten priester zijner congregatie zond Mgr. Zwijsen hem naar Parijs, om er eenige weken in het Moederhuis van Picpus door te brengen en andere kloosters en liefdadige instellingen te bezoeken, zooals die der Lazaristen, der Zusters van den H Vincentius a Paulo, der Broeders van den Zaligen Joh. Bapt. de la Salie. Den 30 Augustus 1846 was de eerw. pater De Beer weer in Tilburg terug.

Aldaar was intusschen veel belangrijks voor de jeugdige Congregatie geschied. Mgr. had een voorloopige constitutie (of regel) te haren behoeve saamgesteld en den

20 Aug. 1845 had Mgr. Den Dubbelden, bisschop van Emmaüs en Vicarius Apost. van 's-Hertogenbosch. deze goedgekeurd. Het Fraterhuis was voltooid en wachtte slechts op zijn bewoners. Mgr. riep dus zijn vier Fraters (de drie uit Meersel en den eenen uit Rolduc) naar Tilburg terug. Op den morgen van den 15n Sept. 1845 begaf hij zich met hen naar het Fraterhuis, droeg de eerste Mis in de kapel op en reikte hun de H. Communie uit. Na de Mis werd de goedgekeurde constitutie in haar geheel voorgelezen en verplichtend gesteld, en tevens het Moederhuis der Fraters aan den H. Jozef als bijzonderen patroon toegewijd.

Nu ook achtte Mgr. den tijd gekomen, om volgens belofte de Zusters van den last der weesjongens te ontslaan. Ten getale van 7

kwamen zij uit het Moederhuis der Zusters over en werden in hun nieuw lokaal in het Fraterhuis geïnstalleerd. Het eerste liefdewerk der Congregatie was alzoo begonnen; 't was den 6en November 1845. Het aantal Fraters bedroeg alstoen 8.

Zóó vond de eerw. pater De Beer de zaken, toen hij den 30^{en} Aug 1846 te Tilburg terugkeerde. Het is te begrijpen, met welk een blijdschap hij door Mgr. en de Fraters ontvangen werd; en nog hooger zou deze weinige dagen daarna stijgen. Den 8n Sept. namelijk lag de eerw. pater De Beer in de kapel der Zusters, in de tegenwoordigheid zijner acht medebroeders, zijn aanstaande zonen, voor het feestelijk versierde altaar geknield. Onder de Mis, door den doorluchtigen stichter opgedragen, deed hij in dezer handen zijn plechtige professie, en mocht de Congregatie zich voorgoed moeder noemen van een zoon, die haar zooveel eer zou aandoen en haar zijn beste krachten, gezondheid, kennis en ondervinding tot op hoogen ouderdom met onverdeelde toewijding ten offer zou brengen. Na de Mis nam Mgr. het boek der Constitutiën, reikte het den eerw. pater over en benoemde hem plechtig tot eersten Superior der Fraters; daarna hield hij een korte toespraak, wier inhoud zich laat denken en die op de Fraters blijkbaar indruk maakte.

De eerw. rector van 't gasthuis, tot dan toe tijdelijk directeur der Fraters, leidde nu den nieuwen superior naar het Fraterhuis, waarheen diens medebroeders reeds waren vooruitgesneld om hun overste een plechtige ontvangst te bereiden. Bij aankomst aldaar droeg hij hem plechtig het bestuur over; daarop werd de nieuwe overste door zijn onderdanen en broeders ter kapelle geleid, de blijde tonen des orgels weerklonken, het *Veni Creator* werd aangeheven en in een vurig gebed het licht des H. Geestes voor overste en onderdanen afgesmeekt. Eenige minuten bad de pater superior op de treden des altaars, daarna stond hij op en richtte de eerste toespraak tot zijn broeders.

Zoo ging dan de Congregatie onder een geregeld bestuur, op God vertrouwend, haar verdere toekomst te gemoet.

HET MOEDERHUIS DER CONGREGATIE VAN O.L.V. MOEDER VAN BARMHARTIGHEID TE TILBURG.

't Is niet mogelijk, hier de heele geschiedenis der Congregatie te verhalen; slechts eenige datums en feiten willen wij nog vermelden.

Nog in October van hetzelfde jaar 1846 werd door Mgr. Zwijsen een drukkerij in het Moederhuis opgericht, vooral met het doel, om zijn beide Congregaties katholieke schoolboekjes te bezorgen. De weezen, die er zin en geschiktheid voor toonen, worden daar voor hun vak opgeleid. Vandaar haar naam: Drukkerij van het R.K. Jongens-Weeshuis

In 1850 kon Mgr. eindelijk met het groote liefdewerk zijner Congregatie, het onderwijs der jeugd, voorgoed beginnen. Er waren alstoen vijf Fraters-onderwijzers; de eersteling, Hanser, van wien wij boven spraken, was niet van dit getal. Reeds vier jaren te voren was hij door God opgeroepen, om als eersteling de Congregatie in den hemel te gaan vertegenwoordigen.

Het kerkbestuur van de parochie het Heike bouwde een school, die in den zomer van 1850 voltooid was; op den 19en Juli, feest van den H. Vincentius à Paulo, wijdde Mgr. Zwijsen, na een pontificale Hoogmis, deze in.

Den 28en Oct. 1850 werd de kweekschool begonnen naar het model van het *Petit Noviciat*, dat de zalige J.B. de la Salle in zijn Congregatie had ingesteld. Deze kweekschool is bestemd om jongelingen te vormen tot Fratersonderwijzers; zij heeft aan haar doel beantwoord en der Congregatie reeds tal van bekwame en waardige zonen geschonken.

Den 8 Juli 1859 legde de hoogeerw. pater superior den eersten steen der kerk, die Mgr. reeds lang besloten had, naast het Fraterhuis te doen bouwen; den 21en Nov. 1861 wijdde Z.D. Hoogw. ze in. Zij zou een hulpkerk zijn voor de groote parochiën van Heike en Goorke, tusschen welke zij juist in het midden lag. De Congregatie heeft ze op eigen kosten gebouwd en sedert door haar priesters bediend.

Het jaar 1861 was nog om een andere gebeurtenis merkwaardig. Den 27^en^ Januari schonk Z.H. Pius IX zijn hooge lofprijzing en goedkeuring aan de Congregatie. Daardoor nam zij een plaats in onder de kerkelijke instellingen en werden de kardinalen van de Congregatie tot voortplanting des geloofs haar beschermers. Het decreet der goedkeuring hield verder in, dat de kardinalen zich de bekrachtiging der constitutiën en regelen hadden voorbehouden tot na een eenigszins langduriger proefneming. Deze bekrachtiging volgde den 24en April 1870, tijdens de stichter zelf op het Vaticaansch Concilie te Rome vertoefde.

De Congregatie telt thans, behalve het Moederhuis te Tilburg, 12 succursaal huizen, namelijk: een te Maaseyk in België (doofstommeninstituut), een te St.-Michiels Gestel op den Huize Ruwenberg, een te Grave (het R.K. blindengesticht) een te 's-Hertogenbosch, een te Osch, een te Reuzel, een te San Fuego op Curaçao, een te Cuyk a/M., een te Zwolle, een te Goorle en twee te Tilburg.

Deze bijzonderheden, geput uit de kleine kroniek, door het bestuur der Congregatie bij gelegenheid van het Gouden Jubilé uitgegeven, kunnen den lezer eenigermate een denkbeeld geven van de heilzame en gezegende werkzaamheid der Congregatie, die, door de hooge kerkelijke overheid krachtig gesteund en door de bevolking gewaardeerd, nu reeds een halve eeuw tot heil der jeugd werkzaam is, en onder leiding van haar onvermoeiden superior zooveel voor de toekomst belooft. Zij bevestigen wat Dr. Schaepman in 1877 van Mgr. Zwijsen's beide Congregatiën, die der Zusters en die der Fraters, schreef:

'Deze stichtingen teekenen den man. Zij getuigen beide van zijn krachtig kerkdijken geest, die den waarborg van al het Christelijke alleen in de Kerk kon vinden, die in al zijn volheid den diepen zin had gevat van het historisch feit, dat de eerste scholen

naast de kerken doet verrijzen. Beide verheffen, wijden en heiligen het onderwijs in den persoon des onderwijzers, beide zijn gevestigd op de hoogste Christelijke beginselen en leiden door mannelijken eenvoud en heiligen ernst tot de hoogste offervaardigheid.'

Bij de Platen.

De kleine koopman. -

Hij heeft blijkbaar zoo even goed handgift ontvangen; want vergenoegd laat hij de centen en dubbeltjes in zijn zak rammelen en wacht met zichtbaar zelfvertrouwen verdere koopers af. Hij is overtuigd van de uitstekende qualiteiten zijner koopwaar, sterke eigengemaakte vogelkooien, die hij den liefhebbers tegen civielen prijs kan leveren, daar bij geen hoog patent of zware lasten heeft op te brengen. Zijn heele winkelopstand is een hoek van de straat, waar hij zich met een oude paraplu voor weer en wind beschut en zijn koopwaar eenvoudig op den grond uitstalt. Toch ziet de kleine koopman er vroolijker uit dan menig groot handelsman, die zaken van duizenden maakt. Alweer een bewijs dat rijkdom of grootheid het geluk niet aanbrengen.

Het keizerlijk lustslot livadia. -

Dat ondervond gedurende zijn leven en vooral in de laatste maanden niemand beter dan de machtige keizer aller Russen, de overleden czaar

Alexander III, wien alle schatten van de wereld de gezondheid niet konden bezorgen, waarin de armste zijner onderdanen zich gratis mag verheugen. Wie denkt daarbij niet aan het woord van den Engelschen dichter, dat het meer waard is, een straatjongen op bloote voeten dan een koning met grijzen baard te zijn:

> I'd rather be a barefoot boy
> Than a greybeard king.

Onze tweede gravure geeft een afbeelding van het heerlijke lustoord, waar de ongelukkige vorst tevergeefs genezing ging zoeken van de schrikkelijke kwaal, waaraan hij ondanks de zorgvuldigste verpleging, ondanks alle hulpmiddelen der wetenschap toch is moeten bezwijken.

Het keizerlijke landgoed Livadia, aan de Zuidkust van de Krim, tusschen het keizerlijk lustslot Orianda en de stad Jalta gelegen, behoort om zijn bevallige ligging tusschen rijke wijnbergen, uitgestrekte Engelsche parken met de verscheidenste boomgroepeeringen, welige weilanden en bedden met de uitgezochtste uitheemsche bloemen, eindelijk om zijn schilderachtig vergezicht over de zee en het dicht met plaatsjes en villa's bezette strand, tot de bekoorlijkste bezittingen der Russische kroon.

In de laatste jaren was Livadia het lievelingsverblijf van de keizerlijke familie tijdens de zomermaanden.

Het is een hoogst eenvoudig landelijk gebouw, omringd van bosschages, door wier geboomte men de wateren der Zwarte Zee gewaar wordt, die ondanks haar naam het diepste blauw vertoonen; slingerplanten bekleeden de muren van dat kleine paleis, terwijl een wintertuin het nagenoeg geheel omgeeft. Behalve de Grieksche kapel met haar Russisch klokketorentje geeft niets hier den indruk dat men in Rusland is; veeleer zou men zich op het buitengoed wanen van den een of anderen rijken burgerman uit de omstreken van Stuttgart of Heidelberg.

De benedenverdieping van Livadia bevat de ontvangstzalen; daarboven liggen de bijzondere vertrekken van den keizer en de keizerin. Deze laatste beschikt nog over een afzonderlijke villa in Moorschen stijl, ongeveer duizend meter boven Livadia gebouwd, waar zij in de heetste dagen haar toevlucht neemt. Het is een bekoorlijke afzondering, die de keizerin met eigen hand heeft willen versieren, maar die, na het treurige sterfgeval, slechts pijnlijke herinneringen bij haar kan wekken.

In het park van Livadia liggen nog verschillende andere gebouwen, zooals een verblijf voor de officieren, kazernes, scholen, een jachthuis, een concertzaal voor de militaire muziek-corpsen enz.

Kortom, Livadia is het aangenaamste herstellingsoord, dat de zieke czaar zich had kunnen uitzoeken. Helaas, dat hij er geen genezing mocht vinden!

Worsteling met een leeuw. -

De leeuw draagt met recht den naam van koning der dieren. Wat kracht, vlugheid, adel van bewegingen en indrukwekkende verschijning betreft, staat hij in de dierenwereld vooraan. Het is vooral zijn kop met de geweldige manen en de groote, rustige, glanzende, ernstig starende oogen, die hem dezen roep verschaft

Dichterlijk gestemde natuurbeschrijvers hebben hem daarbij ook edele eigenschappen toegekend, en er zijn een menigte fabelen uit de oudtot ons gekomen, die den koning der dieren grootmoedigheid, dankbaarheid en koninklijke majesteit toedichten. Maar dit zijn en blijven dan ook verdichtselen. De leeuw is een groote kat, een vraatzuchtig, moordgierig roofdier en niets beter dan alle andere van zijn soort, niets edeler dan de tijger, die voor kwaadaardig en bloeddorstig wordt uitgekreten.

Het heet dat de tijger zijn prooi verscheurt, ook al heeft hij geen honger, terwijl de leeuw daarentegen menschen en dieren alleen zou aanvallen om zich het noodige voedsel te verschaffen. Maar de leeuw heeft precies als de tijger altijp honger en rooft en moordt, waar en wanneer hij maar kan. Hij is daarbij laffer dan de tijger, valt zijn prooi uit een hinderlaag aan en waagt zich niet licht daarbuiten, als hij van de zege niet zeker is. Eenmaal in een worsteling gewikkeld, is hij evenwel verschrikkelijk en ontwikkelt een kracht en woestheid zonder gelijke.

Het vaderland der grootste en mooiste leeuwen is de Lybische woestijn, Abessynië en de Kaap de Goede Hoop. Vroeger was hij veel verder verbreid en kwam ook in Griekenland veelvuldig voor, thans heeft de voortdringende beschaving hem in de eenzaamste wildernissen en het diepste der woestijn teruggedreven.

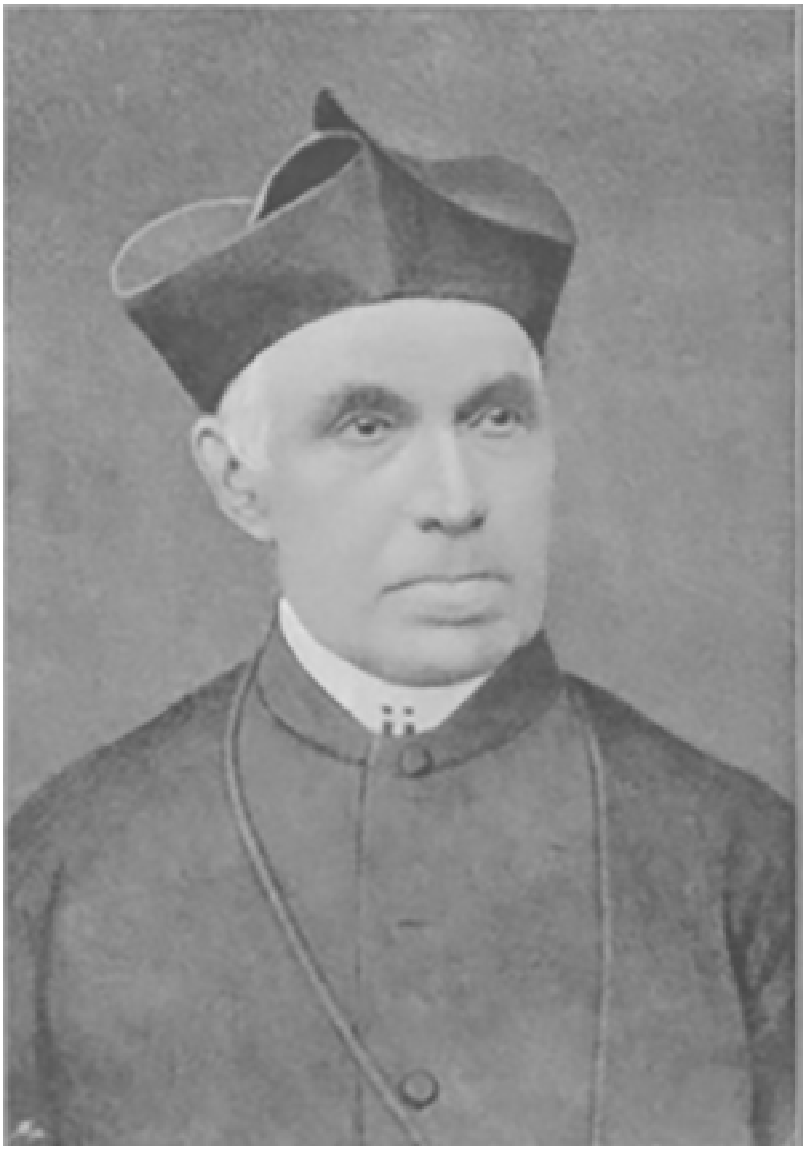

DE HOOGEERW. PATER JOANNES ANTONIUS DE BEER, Superior van de Congregatie der Fraters van O.L.V. Moeder van Barmhartigheid.

Daar komt het ook nog menigmaal tot worstelingen tusschen menschen en leeuwen en daar verspreidt de koning der dieren al zijn verschrikking. Daar de huid van den leeuw geen groote waarde heelt, wordt er zelden uit winzucht jacht op hem gemaakt; men vervolgt hem alleen om een vijand te verdelgen. Bedoeïenen te paard trekken tot die jacht uit. De leeuw kent zijn vijanden, hij is sluw en voorzichtig; hij waagt zich niet licht in de vlakte, als de ruiters zich daar vertoonen. Maar dikwijls drijft de woedende honger hem er toe, zich bliksemsnel met een reusachtigen sprong op man en paard te storten. Beiden rollen dan door de vreeselijke kracht van den aanval op den grond, gewoonlijk al zwaar gewond door de klauwen van het roofdier. Nu komen de kameraden den gevallen makker te hulp; de leeuw verdedigt zijn buit met hardnekkige woede en thans volgt een worsteling, die ondanks de vuurwapenen der Arabieren menig wakker man en menig edel ros het leven kost. Zelf doodelijk gewond, springt de leeuw nog plotseling op, slaat zijn klauwen in den vijand en sleurt dezen met zich mee in den dood.

De aanblik van zulk een worsteling met de ongetemde kracht van dit sterkste aller roofdieren is even grootsch als ontzettend en heeft den kunstenaars menigmaal tot onderwerp gediend voor aangrijpende tafereelen. Onze gravure, naar een schilderij van R. Koller, stelt ons zulk een gevecht tusschen Bedoeïenen en een woestijnleeuw in al zijn verschrikkelijkheid voor oogen.

Allerlei

Een persoon van verschillende kanten te gelijk te photographeeren.

- Onder den naam van ‘multi-photographie’ beschrijft, de *Scientific American* ons een heel eenvoudig en vernuftig procedé om op eenzelfde plaat gelijk tijdig photographieën te bekomen van een zelfden persoon, van verschillende kanten bezien.

De persoon, wiens conterfeitsel op die wijze moet verkregen worden, plaatst zich met den rug naar den photographie-toestel, maar staat daarbij in een hoek, gevormd door twee spiegels, zoodat de gevoelig gemaakte plaat niet alleen den persoon op den rug gezien weergeeft, maar ook de beelden, in de beide spiegels weerkaatst, welke hem van voren en ter zijde op verschillende manieren voorstellen.

Men weet overigens dat door den hoek tusschen de spiegels te verkleinen, het aantal dier beelden naar willekeur kan vermeerderd worden, zoodat men met één persoon de illusie kan krijgen van een heele menigte.

De oude wapenkreten. -

Vooral in de middeleeuwen was het gebruikelijk, dat de vorsten en adellijke familiën een wapen- of oorlogskreet hadden, waaraan hun manschappen elkander konden herkennen en die ook diende om den moed en de strijdlust aan te wakkeren. Maar niet ieder adellijk heer mocht er zoo'n leus op nahouden; men moest daarvoor minstens baanderheer of baanrots (baron) zijn.

Dikwijls werd de landstreek, vanwaar de adellijke familiën afkomstig waren, als wapenkreet gebruikt. De koningen van Navarre riepen: ‘Bigorre! Bigorre!’ naar het

graafschap van dien naam, waar hun bakermat had gestaan. De graven van Derby hadden tot leus: ‘Lancaster aan graaf Derby!’

Anderen, en dit was vooral bij vorstelijke personen gebruikelijk, voerden als wapenkreet den naam van hun rijkste domein of hun voornaamste leen. Zoo de hertogen van Bretagne, die riepen: ‘Saint-Malo voor den edelen hertog!’ of ‘Saint Ives!’

De graven van Looz hadden als strijdleus den naam van hun graafschap en de wapenkreet van hertog Jan I van Brabant in den slag van Woeringen was: ‘Limburg voor den rijken hertog!’

Somtijds ook was de wapenkreet van sommige familiën een toespeling op hun wapen. Die der graven van Vlaanderen, wier wapen een gouden veld was met een leeuw van keel, was: ‘Vlaanderen den leeuw!’ Anderen weer behielden met vromen eerbied den wapenkreet, die moest dienen om de herinnering aan een schitterende daad levendig te houden. Zoo was de leus der graven van Clermont-Montoison: ‘Te hulp, Montoison!’

De koningen ten slotte namen in het algemeen of den Patroon van hun land tot leus, als de koningen van Frankrijk: ‘Montjoie Saint-Denis!’, die van Engeland: ‘St George!’, die van Castilië ‘San Jago!’, of den naam van hun hoofdstad, als Jan de Blinde, koning van Bohemen: ‘Praag! Praag!’

[Nummer 24]

DE H. CAECILIA. Beeldwerk van Choppin.

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

In tusschen al die beslommeringen en afleidingen door had hij, nu eens in zijn hotel, dan in de een of andere lees of koffiezaal van een etablissement, dat juist op zijn weg lag, uitvoerige brieven geschreven aan zijn patroon om dezen verslag te doen van zijn operaties; notities gemaakt van de nieuw aangeknoopte betrekkingen, kennisgevingen gezonden aan firma's in den omtrek, die hij nog dacht te bezoeken, gestudeerd in zijn Baedeker om den weg te leeren vinden in den ontzaglijken, eindeloozen doolhof, die Londen heet.

Zijn leven in de laatste dagen was geweest als de gejaagde, vermoeiende droom van een koortslijder, waaruit hij nu eerst ontwaakte in de rustige kalmte van den Zondagmorgen.

Onwillekeurig streek hij met de hand langs het voorhoofd; hij moest orde brengen in de wilde warreling van beelden, die door zijn brein woelden; hij moest ze terugdringen om zijn gedachteleven van vroeger weerom te vinden.

Wat een verschil tusschen den vorigen Zondag, toen hij op *Eben-Haezer* ontwaakte en nu! Wat een afgrond lag er tusschen die twee dagen, door de korte tijdruimte van maar een week gescheiden! Wie had hem voor acht dagen kunnen voorspellen, dat hij nu in Londen zou zitten! Dat hij van Phine, van zijn oom gescheiden zou zijn door véél meer dan enkel de breedte van het Kanaal!

De afstand toch was niets, al lag de diepte der zee tusschen hem en het voorwerp van zijn liefste wenschen. Zelfs al scheidde hen de heele breedte van den Oceaan, wat was dat dan nòg in vergelijking van de onme elijke kloof. plotseling tusschen hen gegraven door dat ééne woord ‘Nooit!’

Dat woord had zijn leven op eens woest door elkaar gegooid, zoodat het hem een baaierd leek, waar hij zich zelf niet meer in vinden kon.

Wat had het zich den vorigen Zondag nog mooi en hoopvol laten aanzien, toen hij in stilte met Phine de noodige afspraken maakte voor ooms vijf-en-zeventigsten verjaardag! De oude man was dien dag naar de vroegkerk gegaan en zoo hadden zij alle gelegenheid om vertrouwelijk het een en ander te bepraten. Hij herinnerde zich hoe Maartje, die zij in het geheim genomen hadden, zich in hun plannetjes had verkneukeld.

En dan de feestdag zelf, hoe gemoedelijk en hartelijk was die in den kleinen kring gevierd! Hoe innig had hij zich dien dag aan Phine verbonden gevoeld, hoe had alles samengewerkt om hem nader tot haar te brengen... tot opeens zij zelf alle banden had losgescheurd en hem harteloos van zich afgestooten had met dat grievende ‘Nooit!’

Nu zat hij alleen en verlaten in het groote Londen, als een uitgeworpene, om wien niemand zich meer bekommerde. Phine zou natuurlijk blij zijn, dat hij het veld geruimd had; ze kon hem blijkbaar niet uitstaan; nu was ze van hem af en had op *Eben-Haezer* het rijk alleen. Dwaas, die hij geweest was, dat hij haar dus de vrije hand gelaten had om den ouden man precies zoo te misleiden, als ze hem bedrogen had! Waarom had hij niet liever dadelijk alles aan zijn oom bekend? Wat moest die nu wel van hem denken! Moest hij hem niet van schandelijke ondankbaarheid

beschuldigen? Zonder kennisgeving, zonder een woord van afscheid was hij weggeloopen. Was dat een handelwijze tegenover een man, die hem van kindsbeen af tot een vader geweest was!

Het was schande! En het zou niet te verwonderen zijn als de grijsaard, na zoo'n bejegening niets meer met hem te doen wou hebben. Op den dwazen brief, dien hij hem had durven schrijven, zou hij wel geen antwoord krijgen. Of hij dien brief al ontvangen zou hebben? Ja, natuurlijk, en welk een indruk moest dat raadselachtige schrijven hebben gemaakt op den goeden man, die nog van niets wist? Robbert poogde zich den inhoud van dien brief nog in 't geheugen te roepen. Hij kon zich dien niet meer precies voor zich halen; hij was in zoo'n opgewonden toestand geweest, toen hij die regels op het papier had gekrast. Maar zooveel begreep hij nu wel, dat hij beter gedaan had het papier in stukken te scheuren, dan het naar Kralingen te zenden.

Nu had hij den braven man misschien voorgoed van zich vervreemd. Omdat Phine hem verstooten had, had hij op zijn beurt moedwillig zijn oom, zijn weldoener, zijn vader van zich gestooten. Nu stond hij alleen in de wereld, nu had hij niemand meer!

Als de verloren zoon had hij het vaderhuis verlaten, om alleen in de wereld rond te zwerven, hij, die van jongs af gewend was op zijn goeden oom te steunen. Wat zou hij dien steun missen in het vervolg van zijn loopbaan! Hij had zijn carrière verwoest. Zijn oom had alles voor hem klaar gemaakt; als hij ondervinding genoeg had opgedaan, om voor zichzelf te beginnen, zou zijn oom hem in een eigen handelszaak hebben gezet; alles was daaromtrent al afgesproken. En nu had hij dit alles vergooid: hij was nu als de eerste de beste, die zich, zonder fortuin, zonder raadsman of beschermer, enkel door eigen kracht moet opwerken.

O dat hij over het Kanaal kon terugvliegen om zijn oom op de knieën vergiffenis te vragen voor zijn onverantwoordelijke bejegening!

Maar hij kon misschien alles nog goed maken. Hij kon opnieuw schrijven, en ditmaal openhartig zijn, alles uitleggen en dan nederig excuus verzoeken. Hij moest zijn oom toch de complimenten doen van zijn ouden bekende Lawson.

Lawson, dat was waar ook, daar moest hij gaan ontbijten om verder den dag bij hem door te brengen. Het werd tijd dat hij hem opzocht. Allicht zou hij nog meer van hem hooren, waar zijn oom belang in kon stellen. Dan had hij nog wat meer te schrijven, en ondertusschen kon hij nog eens nadenken hoe hij zijn brief zou inkleeden. Ditmaal zou hij hem niet in de gauwigheid afkrabbelen, maar zoo bedaard, zoo verstandig, zoo hartelijk toegenegen, zoo kinderlijk eerbiedig schrijven als hem maar mogelijk was.

En met een sprong wipte hij uit zijn stoel om zich verder te kleeden. Wat bleef alles toch stil om hem heen! Het leek wel of hij in Kralingen was. God gave dat het waar was!

Zuchtend verliet hij zijn kamer en daalde met de lift naar beneden.

X.

In de breede gangen trof hij wel groepjes van gasten, die naar den *Coffeeroom* gingen, maar in vergelijking met de bedrijvigheid van andere dagen leek toch het hotel haast uitgestorven.

Hij zocht den kapperswinkel op, om zich te laten scheren, maar vond dien potdicht gesloten. Dat was een leelijk geval. Met een ongeschoren gezicht op visite gaan, en dat in Londen, waar men geen *gentleman* is of men moet er in de puntjes uitzien, dat

was haast niet te doen. Hij bezon zich dat Lawson appartementen had boven een kapper, en hoopte dat daar nog wel gelegenheid zou zijn zich wat op te knappen.

Van den kapperssalon ging hij naar het wisselkantoor om een Hollandsch bankbiljet in Engelsche specie te laten omzetten; maar ook daar kwam hij voor een gesloten loket. Die Londensche Zondagsrust begon hinderlijk te worden.

Hij stapte naar buiten; de breede straat scheen als schoon geveegd. Geen rijtuigen, haast geen voetgangers, hoogstens hier en daar een enkele gele omnibus. En de winkels aan weerszijden, die anders met hun afwisselende uitstallingen tot buiten op het trottoir zoo'n levendig voorkomen aan de straat gaven, waren onzichtbaar achter de sombere vensterluiken.

Hij wandelde verbaasd voort. Het daags te voren nog zoo rustelooze Londen was zoo kalm als het park Honingen te Kralingen. Op zijn doode gemak stak hij het *Trafalgar Square* over, iets wat op een anderen dag haast niet zonder levensgevaar te doen was van wege het schrikkelijke gerij en geros; en nu eerst kon hij rustig een blik werpen op het groote, zwartberookte gebouw van de *National Gallery*, op de hooge Nelson-zuil en op de fonteinen, wier kalm geruisch anders verloren ging in het oorverdoovend geraas van het stadsgewoel.

Hij kwam in *Regentstreet*, maar was dit de drukke, levendige, schitterende winkelstraat, waar hij zoo menigmaal verbijsterd had gestaan van den luister der étalages achter de glinsterende vitrines, van het gedrang der kijken kooplustigen, van de menigte huurrijtuigen en equipages! De onafzienbare rijen huizen van weerskanten, met eentonige regelmaat, onder één eindeloos voortloopende lijst geschaard, leken hem met hun duizenden vierkante vensteropeningen reusachtige kazernes.

Van ongeduld versnelde hij onwillekeurig den pas langs die blinde muren van gesloten winkelpuien. Het kostte hem geen moeite het nummer te vinden van den kapperswinkel, maar ook deze was gesloten als om nooit meer geopend te worden.

Hij schelde aan de deur van het bovenhuis en werd door een net meisje op de voorkamer van den heer Lawson gebracht. De correcte Engelschman zat daar op een sofa de krant te lezen, en zag er in zijn fijn zwart pak en wit vest zoo deftig uit als moest hij bij den minister op audiëntie.

‘Ik was bang dat je mij vergeten had, mr. Wierings,’ zei hij opstaande en den jonkman koel vriendelijk de hand toestekend.

‘En ik was juist bang nog te vroeg te komen. De stad ziet er uit alsof alle menschen nog te bed liggen. Men zou haast schrikken, ergens aan te bellen, uit vrees de lui in hun nachtrust te storen.’

‘Het is Zondag, moet je denken,’ hernam de bejaarde heer met een lachje, ‘en dat kan men in Londen goed zien; op het vasteland is dat anders, hè? In Frankrijk ten minste merkt men geen onderscheid tusschen Zondag of werkdag. In Parijs heb ik mij eens doodgeërgerd over het lawaai van een groentenmarkt vlak tegenover een kerk, waar de dienst in vollen gang was. Om er in te komen - u weet dat ik katholiek ben - moest je tusschen groenwijven heendringen of over koolen heenstappen, en was je eenmaal binnen, dan werd je de heele mis door ontsticht door het gekakel van de *dames de la halle* voor de deur. Bij u in Holland is het zoo erg niet, maar in de groote steden laat de Zondagsrust toch veel te wenschen over. Hier in Londen wordt er voorbeeldig de hand aan gehouden, en al spotten de buitenlanders met hetgeen zij overdrijving noemen, ik geloof dat deze overdrijving altijd beter is dan de tegenovergestelde. De Zondagsrust heeft ontzaglijk veel goeds en levert niet het minste ongerief op, als men er eenmaal aan gewoon is.’

‘Ja, als men er maar aan gewoon is,’ stemde Robbert toe, ‘maar dat is ongelukkig met mij het geval niet, en zoo werd ik er leelijk door gedupeerd. Vooreerst heb ik het aan die Zondagsrust te wijten dat ik hier met een ongeschoren gezicht verschijn, en ten tweede dat ik geen rooden duit Engelsch geld op zak heb.’

‘O wat dat laatste betreft, daar kan ik je wel aan helpen,’ zei de Engelschman en haalde uit een secretaire een handvol goud- en zilvergeld te voorschijn. ‘Hoeveel wil je hebben?’

Robbert legde zijn bankbiljetten op tafel en nam daarvoor in dank de Engelsche specie in ruil.

‘Dat is alvast in orde; maar hoe kom ik nu geschoren? Zou er beneden in den winkel geen gelegenheid toe zijn?’

‘Op Zondag! Geen kwestie van. Er is niemand thuis... Maar kan je jezelven scheren?’

‘Met een beetje geduld, ja wel.’

‘Wil je me dan maar even volgen?’ Hij ging den jonkman voor naar beneden, in den verlaten kapperssalon, waar onder de groote vergulde spiegels, op de marmeren toilettafels alle benoodigheden klaar stonden. Terwijl Robbert zich adoniseerde, las de oude heer bedaard zijn krant uit, en nadat zij vervolgens samen het ontbijt gebruikt hadden, stonden zij op om te vertrekken.

‘Nu eerst naar de kerk,’ zei de heer Lawson, op zijn horloge ziende ‘Willen we er heen rijden of wandelen? We hebben er nog net den tijd voor.’

‘Dan prefereer ik een wandeling, als u er niets tegen heeft.’

‘O neen, ik doe niets liever, te meer daar we onzen weg geheel door de parken kunnen nemen... Eer ik het vergeet, heb je al aan mr. Wilkens geschreven?’

Robbert kleurde over die plotselinge vraag.

‘Ik had hem, zooals u weet, onmiddellijk na mijn aankomst in Londen geschreven en wilde hem van morgen weer een brief schrijven; maar toen bedacht ik me, dat het uitstapje van vandaag me zeker interessante stof tot schrijven zou aan de hand doen. Daarom heb ik willen wachten tot van avond of morgen.’

‘Nu,’ zei de oude heer, een photographie uit de secretaire halend, ‘dan kan je meteen dit portret insluiten. Het zal mr. Wilkens allicht plezier doen, een ouden kennis van voor vijf en twintig jaar terug te zien.’

‘Dat zal 't hem zeker,’ stemde Robbert toe, de photographie beschouwend en blij dat hij weer iets had om zijn oom, naar hij hoopte, in goede luim te brengen en aldus goed te maken wat hij tegenover hem misdreven had.

‘U lijkt sprekend,’ zei hij.

‘Kan u de photographie nu al bij u steken? Anders zal ik ze morgenochtend in het hotel laten brengen. Van avond komen we hier waarschijnlijk niet terug.’

‘Ik heb wel gelegenheid ze te bergen en te bewaren,’ zei Robbert en stak ze zorgvuldig in zijn zakportefeuille.

‘Ik zou 't wel aardig vinden, als mr. Wilkens mij zijn eigen portret hiervoor in ruil stuurde.’

‘O dat doet hij zeker; ik zal er hem op attent maken; hij heeft zich nog pas ter gelegenheid van zijn vijf-en zeventigsten verjaardag op ons dringend verzoek laten photographeeren.’

Robbert zei dit op luchtigen toon als iets, dat van zelf sprak; maar heimelijk vond hij toch, dat hij wel wat eigenmachtig over zijn oom beschikte, na de onheusche behandeling, waardoor hij eigenlijk alle recht op diens welwillendheid had verbeurd.

De heeren begaven zich op weg; weldra hadden zij de straten met de eindelooze huizenrijen achter zich en wandelden door de groene lanen van *Green Park* en *Hyde Park.*

Na de verbijsterende drukte, waarin hij zich de laatste dagen bewogen had, was die wandeling door het frissche groen, in de vredige kalmte van den Zondagmorgen voor Robbert een verademing. Met gretige teugen zwolg hij de verkwikkende lucht in, bezwangerd met de geurige uitwasemingen van de duizenden uitgezochte boomen, heesters en planten, die de parken van Londen tot een oase maken in de onmetelijke steenwoestenij.

‘Men zou niet zeggen, dat men hier in Londen was,’ zei hij opgetogen rondziende.

'Niet waar?' hernam de heer Lawson. 'En dan beweert men op 't vasteland nog dat het in Londen ongezond leven is van wege de bedompte lucht. Nergens ter wereld wordt zooveel voor de luchtververssching gedaan. Welke groote stad kan op iets roemen, dat in vergelijking komt met onze uitgestrekte parken, onze bloemrijke *squares*, onze ruime pleinen met plantsoen en verfrisschende fonteinen! In de city mag het wat benauwd zijn, men hoeft toch nooit ver te loopen om zich in het groene lommer te verkwikken. En daar wordt vlijtig gebruik van gemaakt ook. 't Is in onze plantsoenen nooit zonder wandelaars. Op 't oogenblik is 't nog wat vroeg, maar als u van middag hier kwam, dan zou u eens zien wat een drukte van wandelaars, te voet, per rijwiel, in equipages en voertuigjes van allerlei aard...'

Als rechtgeaard Londenaar werd de heer Lawson niet moe, zijn gast de aantrekkelijkheden der wereldstad op te vijzelen; hij maakte hem opmerkzaam op de prachtige boomen, de schilderachtige bosch- en waterpartijen, de heerlijke bloemperken, de trotsche monumenten, hier en daar tusschen het groen verrijzende.

'Hier komen we aan het *Albert Memorial*,' zei hij, nadat ze een uurtje gewandeld hadden en het ontzaglijk witmarmeren baldakijn zich voor hen verhief, waarin het verguld bronzen beeld van den overleden prins-gemaal als een tronende godheid prijkt. Hij wees zijn gast den rijkdom van beelden, groepen en basreliefs, waarmee het kolossale gedenkteeken is versierd en zou in zijn geestdriftige uitleggingen bijna den tijd verpraat hebben, als hij zich niet intijds herinnerd had, dat zij op weg waren naar de kerk.

'We komen hier nog wel eens terug,' zei hij, 'nu hebben we geen tijd om ons hier langer op te houden; anders komen we te laat voor de mis.'

Terloops wees hij Robbert nog de *Albert Hall*, de grootste concertzaal der wereld, tegenover het monument gelegen, en al pratende wandelden beiden weer verder door dichte bosschages, langs onafzienbare weiden, waar schapen of herten graasden, langs de bloemrijke oevers der *Serpentine*, die haar zilveren waterspiegel, door statige blanke zwanen of dartelende eenden verlevendigd, herhaaldelijk tusschen het weelderige groen deed glinsteren.

'Ik kan me maar niet begripen dat ik in Londen ben,' mompelde Robbert en hij zag omhoog naar de boomen met hun breede groene bladerkronen, naar de blauwe lucht, waarover mollige witte schapenwolkjes dreven, precies zooals men dat in het Zuidhollandsche landschap zoo vaak waarneemt.

'Ik verbeeld me maar dat we in de Oude Plantage bij Rotterdam wandelen,' ging hij voort, meer tot zich zelven dan tot zijn gezel sprekende. En inderdaad wilde hem de gedachte niet uit het hoofd aan die prettige wandelingen, die hij met Phine en zijn oom des Zondagsmorgens maakte in de omgeving van Kralingen. Nog den vorigen Zondag hadden zij zoo'n genoeglijk uurtje doorgebracht in de Oude Plantage; de oude heer was zoo welgemoed en opgeruimd geweest; hij had met zoo blijkbaar welgevallen geluisterd naar het vertrouwelijk gekeuvel der jongelieden, die hij als zijn kinderen beschouwde en die zich ook zoo kinderlijk gerust en gelukkig voelden onder zijn vaderlijke hoede. Toen was het Robbert al geweest, als was Phine zijn zuster, neen meer nog, zijn bruid, zijn vrouw. Hij had er zich niet precies rekenschap van gegeven, maar hij voelde zich toch zoo innig aan haar ver bonden en als was die verbintenis reeds bekrachtigd en gewijd door den zegen van zijn vaderlijken vriend. Het denkbeeld, dit zij ooit van elkander zouden gescheiden worden, tenzij door den dood, kwam niet bij hem op.

Hij voelde zich te gelukkig in hun gezelschap, dan dat hij verder zou gedacht hebben dan te genieten van die kostelijke oogenblikken. En nu!

Phine had hem barsch van zich gestooten en hij op zijn beurt had de vaderlijke goedheid van den grijsaard met grievenden ondank vergolden. O kon hij die noodlottige week, die tusschen dezen Zondag en den vorigen lag, wegdenken als een akeligen droom, dien men met afgrijzen van zich zet! Maar wat er gebeurd was, had geen keer. Hij stond voor de folterende zekerheid van het voldongen feit.

'Kijk, hier komen we aan de *Kensington Gardens*,' ging de heer Lawson aan zijn zijde voort. 'Zoo zie je dat al de parken ongemerkt ineenloopen, zoodat men half Londen zou kunnen doorwandelen in de illusie, dat men midden op het land was. Straks zullen we *Kensington Palace* te zien krijgen.'

Robbert luisterde maar half naar den waardigen Engelschman, die, in de week één en al *man of business*[1)], nu in een recht Zondagsche stemming was. Hij had zijn lichten castoren hoed afgenomen van wege de warmte, die zich langzamerhand deed gevoelen, en stapte met den hoed in de hand, behaaglijk voort als een landheer op zijn buitengoed.

In zijn eigen voldaanheid merkte hij de afgetrokkenheid van den jonkman niet op. Deze bleef in zijn gedachten verdiept tot zij aan de kerk kwamen, een aardig gothiek witsteenen gebouwtje, blijkbaar nog pas sinds kort gebouwd. Het zag er met zijn sierlijke, slanke vormen zelfs eenigszins a istocratisch uit en tot zijn verwondering las Robbert op groote plakkaten dat het verboden was aan den ingang te bedelen.

'Dat heb ik bij ons nog nooit aan een kerk gezien,' merkte hij op.

'Ja,' hernam de heer Lawson glimlachend, 'het zal daar minder noodig zijn; maar als hier de bedelarij niet streng werd tegengegaan, zouden we de kerk eenvoudig niet in kunnen; vroeger was het hier verschrikkelijk met dat landloopersvolk.'

Ondanks den maatregel om den toegang voor de bezoekers vrij te houden, was er toch nog gedrang genoeg. Het was zeker hoog tijd voor den dienst. Robbert volgde zijn geleider maar.

'Ik zal wel kaartjes nemen,' zei deze.

'Kaartjes nemen!'

Robbert wist niet hoe hij het had, toen hij zijn leidsman aan een loket in het portaal twee kaartjes tweede rang hoorde vragen. Lawson reikte hem een van de blauwe stukjes carton toe, die hun recht gaven op een goede plaats in de sierlijk gesneden eiken banken van het schip.

Onwillekeurig keek Robbert eerst eens om zich heen. Ofschoon klein van omvang, maakte de kerk, opgetrokken in den gothischen stijl der vroeg Engelsche periode, een diep religieuzen indruk. Zij bestond uit een hoog middelschip met twee lage zijbeuken; de wanden vertoonden de effen grijswitte kleur van den natuursteen en de talrijke kleine, smalle vensters met rood glas lieten slechts een zacht getemperd licht binnen, dat alles in een mystieke schemering hulde.

De dienst zou juist beginnen; het orgel liet zijn eerste galmen hooren, de priester verscheen aan het altaar en de schel riep de aandacht der geloovigen tot de gewijde handeling.

Robbert boog het hoofd en liet het gelaat in de gevouwen handen zinken. Wat was het, dat hem opeens zoo diep roerde? De aanblik van het stijlvolle kerkgebouw, van den priester aan het altaar, de plechtige tonen van orgel en koorzang, heel die omgeving van vrome Zondagviering bracht hem naar de dorpskerk van Kralingen terug, waar hij week op week neerknielde aan de zijde van zijn oom en Phine. Als hij de oogen sloot, meende hij werkelijk als van ouds met hen in het gebed vereenigd te zijn, en er kwam een gevoel van blijde verwachting over hem, als zou hij hen

1) Man van zaken.

straks, bij het uitgaan der kerk, weer aan de deur ontmoeten om gezamenlijk op te wandelen naar huis.

Maar als hij de oogen opsloeg, dan herinnerde alles hem weer aan de treurige werkelijkheid. De deftige dames en heeren, in correcte zomerkleeding, die vóór en om hem aandachtig zaten te bidden in hun dikke kerkboeken met roode snee, staken nogal af bij de vrome kerkgemeente van Kralingen, al bestond die ook niet enkel uit dorpelingen. En in plaats van zijn oom met het ouderwetsche kerkboek in groote letter zag hij den heer Lawson naast zich, die een gouden bril opzette om den compressen druk van zijn Latijnsch-Engelsch missaaltje te volgen.

Maar hij bedacht zich, dat al was hij van de zijnen gescheiden, toch waarschijnlijk op dit oogenblik hun gebed tegelijk met het zijne ten hemel rees.

Maria's opdracht in den Tempel

Naar aanleiding van den feestdag van O.L. Vrouw Presentatie hebben wij het genoegen onze lezers te doen kennis maken met een artistieke behandeling van dit liefelijk onderwerp door een onzer jongere vaderlandsche kunstenaars.

De voorstelling is - met nog drie andere tafereelen, alle op de Maria-vereering betrekking hebbende - aangebracht als muurschildering in de nis van het Maria-altaar der Lieve-Vrouwekerk te Haarlem.

MARIA'S OPDRACHT IN DEN TEMPEL; NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRANS LOOTS.

De hier aangeboden reproductie geeft natuurlijk slechts in lijnen wat uit het origineel in zachte tinten en nuancen tot oog en gemoed van den beschouwer spreekt. Toch zal een opmerkzaam bezichtigen tot de erkenning leiden dat de schilder - de heer Frans Loots te Haarlem - zijn onderwerp met ernst bestudeerd en met talent weergegeven heeft.

Het onderstaand gedichtje, ons door bevriende hand verschaft, drukt zoo juist uit wat de schilder bij zijn werk moet gedacht en gevoeld hebben, dat alle verder bijschrift geheel overbodig mag heeten.

Aanvallig Kind, wat rept ge uw schreden
Naar 't godgewijde tempelkoor,

En stijgt als met gewiekte treden!
Wat wondre roepstem trof uw oor?

Viel van uw ouders' vrome lippen
Een kommervol vermaningswoord
Dat ge, om het aardsch bederf te ontglippen,
Zoudt vluchten in dit heilig oord?

Of trekken u de lofgezangen
Der jonge tempelmaagden aan,
Die vol bewondring en verlangen
Op u haar lokkende oogen slaan?

Of breiden in des priesters armen
Zich bovenaardsche vleugelen uit,
En noodt een God vol zoet erbarmen
Zijn zuiv're, smettelooze bruid?

Heil u, wie deugd en onschuld kleeden!
Hoe menig' moeder wijst haar kind,
Dat, door uw schreden na te treden,
Alleen 't den weg ten Hemel vindt!

E.O.C.

Z.M. NICOLAAS II, KEIZER ALLER RUSSEN, naar een photographie van W. en D. Downey te Londen.

Met welke gevoelens zouden zij hem in het gebed gedenken? Zouden ze hem niet missen, gelijk hij nu naar hen verlangde? Zouden ze voor den afwezige bidden of waren ze hem al vergeten? Phine was hij onverschillig, en zijn oom? Had hij het er niet naar gemaakt om ook dezen van zich te vervreemden? O hoe verlaten en eenzaam gevoelde hij zich dezen Zondag, terwijl hij den vorigen nog van de hartelijkste genegenheid omringd was!

En in dat gevoel van hulpbehoevendheid, van gemis aan steun en liefde, dat hij tot dusver nooit gekend had, boog hij diep het hoofd en bad vurig dat de goede God alles nog ten beste mocht schikken. Hij alleen was bij machte, het verleden ongedaan te maken en alles weer terecht te brengen...

In lang had Robbert niet zoo vurig gebeden als in deze vreemde kerk, de eerste plek in het groote Londen, waar hij zich weer thuis voelde, omdat hij zich met de zijnen hereenigd vond in het gebed. Want ja, ze zouden voor hem bidden, zooals hij voor hen bad. Dat voelde hij. Zij waren te innig verbonden geweest om gescheiden te kunnen blijven. Zij hoorden bij elkander. De goede God zou hen weer tot elkander voeren.....

(*Wordt vervolgd.*)

Een praatje over groote getallen, door Forestier.

Wij hebben allen in onze jeugd, allesbehalve tot ons genoegen, gedeeld en vermenigvuldigd met groote getallen, getallen van tien, twaalf, vijftien cijfers, zonder ons toen af te vragen of er ons veel om te bekommeren, welke waarde die reusachtige getallen toch wel vertegenwoordigden. Millioenen, milliarden en billioenen lieten ons even koud, en de goede meester mocht al zijn uiterste best doen, om onze jonge hersens een denkbeeld te geven van wat een millioen eigenlijk is, één enkele appel maakte op ons veel meer indruk, dan de ontzaglijke getallen, strak en stijf op het zwarte bord geschaard, als soldaten in het gelid.

Ook in het latere leven bleven wij met millioenen en milliarden omgaan, of het zoo niets was. De staatsbegrootingen en staatsschulden - ware Danaïdenvaten - zouden, indien er tegenwoordig geen statistieken werden gemaakt van alles en nog wat, alleen reeds voldoende zijn, om ons in het uitspreken van groote getallen te blijven oefenen.

Maar, al kunnen wij die getallen nu zonder haperen uitspreken, weten wij thans beter, dan toen wij nog op school gingen, wat een millioen, wat een milliard eigenlijk is?

Een millioen! 't Is gauw gezegd en even gauw neergeschreven: een eentje, met zes nulletjes er achter. Maar weet men wel, dat, als iemand een millioen rijk was en hij moest dit bedrag, in guldens, natellen, hij daarmee meer dan elf en een halven dag onophoudelijk, dag en nacht door, bezig zou blijven?

Nemen wij een millioen rijksdaalders en leggen wij die naast elkaar in één lijn, dan zou die onafzienbare reeks van zilverstukken een weg beslaan van circa 40 kilometer, een afstand van Utrecht naar Den Bosch. Iemand, die ordentelijk doorstapt, zou, zonder onderweg aan te leggen en uit te rusten, zeven uren noodig hebben, eer hij het einde van die zilveren streep bereikt had.

Plaatste men een millioen soldaten in één lange rij, een halven meter van elkaar, dan zouden zij een menschelijke keten vormen ter lengte van 500 kilometer, overeenkomende met den afstand van Utrecht naar Parijs. Wilde Duitschland zijn vijf millioen soldaten, in rijen van tien manschappen, naar ons land laten optrekken, dan zou het eerste gelid al in Amsterdam zijn aangekomen, terwijl het laatste nog in Keulen op opschuiving stond te wachten.

Heeft men, om een millioen te tellen, elf en een halven dag noodig, met een milliard zou men na dertig jaar nog volstrekt niet klaar zijn. Indien de Fransche oorlogsschatting van 1871 in twintigfrankstukken was uitbetaald, zouden 250 personen daaraan elf en een halven dag werk gehad hebben, en zelfs, indien ze in bankbiljetten van duizend frank was voldaan, nog vijf en een half uur.

Het gewicht van een milliard rijksdaalders (iets meer dan de Fransche oorlogsschatting) bedraagt 25 millioen kilogram. Moest deze ontzaglijke som vervoerd worden, dan zouden daarvoor honderd treinen, elk van vijf en twintig waggons, noodig zijn. Voor hetzelfde bedrag louter aan gouden tientjes zou men altijd nog zes treinen van vijf en twintig waggons en een zevende van achttien moeten gebruiken.

De gezamenlijke staatsschuld der verschillende Europeesche mogendheden bedraagt niet minder dan 60 milliard gulden. Daar er sedert Christus' geboorte nog niet voluit 60 milliard seconden verloopen zijn, zou thans, indien van dien dag af elke seconde een gulden was betaald, het vereischte bedrag nog niet zijn volgestort.

Nu we zachtjes aan respect hebben leeren krijgen voor een millioen en zeker voor een milliard, kunnen wij, zonder dat de overgang te groot en te plotseling is, billioenen en trillioenen en hoe de andere machten van een millioen mogen heeten, onder handen gaan nemen.

Men kent de legende van het schaakspel.

Vierhonderd jaar vóór Christus werd, naar het verhaal wil, het schaakbord uitgevonden door een Brahmaan, met name Sissa. De koning van Indië, die antwoord gaf op den niet alledaagschen naam van Schnechram, was daarmee zoo ingenomen, dat hij den schranderen Brahmaan toestond, een verzoek te doen, dat hij onvoorwaardelijk zou inwilligen.

‘Koning,’ zei de leepe Sissa, ‘geef mij voor het eerste veld van het schaakbord één graankorrel, voor het tweede twee, voor het derde vier, voor het vierde acht, en zoo verder tot het vier-en-zestigste veld toe. Indien gij dit verzoek inwilligt, zal ik meer dan voldaan zijn.’

‘Wat!’ riep koning Schnechram, min of meer verontwaardigd over een schijnbaar zoo onbeduidend verzoek, ‘is dat een vraag aan een zoo machtig en vermogend monarch als ik! Vraag juweelen, een paleis, ik zal het u geven, maar een zoo onzinnig verzoek... wat graankorrels!’

‘Koning,’ hield de Brahmaan aan, ‘vergun dat ik bij mijn verzoek blijf. Het is niet zoo gering als gij denkt...’

Nog half en half misnoegd, gaf de koning last, dat men zou uitrekenen, hoeveel graankorrels hij den uitvinder van het schaakbord schuldig was.

Ook wij zullen dat eens narekenen. Een kleine jongen kan het: hij behoeft immers maar voor het eerste veld een, voor het tweede veld twee, voor het derde vier, voor het vierde acht, voor het vijfde zestien korrels te nemen, en zoo verder, telkens voor het volgende veld tweemaal zooveel als voor het voorgaande. Maar deze manier is nogal omslachtig, daar men vier en zestig vermenigvuldigingen krijgt en ten slotte nog een optelling, niet van de poes hoor!

Wij zullen dus een eenvoudiger berekening toepassen. De getallen toch vormen een meetkundige reeks van 64 termen, terwijl de reden (het getal, waarmee men een term moet vermenigvuldigen, om den volgenden te krijgen) 2 is. De som van een meetkundige reeks (in dit geval al de graankorrels te zamen) wordt verkregen, als men den eersten term vermenigvuldigt met de zooveelste macht van de reden als er termen zijn, dit product met den eersten term vermindert en het komende verschil deelt door de reden min 1.

Daar de eerste term 1 is, hebben wij dus 2 in de 64ste macht, waarvan wij 1 moeten aftrekken en dan het verschil door 1 deelen. Dien éénen graankorrel zal men ons wel willen kwijtschelden, zoodat wij nog slechts hebben uit te rekenen, hoeveel 2^{61} is, om het aantal korrels te weten.

Wij nemen nu onze toevlucht tot een logarithmentafel. Daar vinden wij voor de logarithme van *twee* 0,30103, en vermenigvuldigen (bij de logarithmen wordt machtsverheffing vermenigvuldiging) deze uitkomst met 64, zoodat wij krijgen 19.26592.

Het cijfer der geheelen, met één vermeerderd, geeft het aantal cijfers van het getal aan, in dit geval 20. In de tafel zoeken wij nu welk getal 26592 tot logarithme heeft. Wij vinden 184467. Daar het getal uit 20 cijfers moet bestaan, behelpen wij ons voor de overige 14 met nullen, zoodat wij voor het aantal graankorrels tot het meer dan respectabele cijfer komen van 18.446.700.000.000.000.000 of 18 trillioen, 446700 billioen.

Wij moeten de verbeelding te hulp roepen, om ons van dit reusachtig getal een voorstelling te kunnen maken en ook om de slimheid van den gevatten Brahmaan ten volle te begrijpen.

Eerst dienen we te weten, hoeveel hectoliter graan die korrels vertegenwoordigen. In één hectoliter gaan drie millioen korrels.

Geteld? zult gij vragen.

Geteld en niet geteld. Ik heb een centiliter met korrels gevuld, deze geteld en gevonden dat er driehonderd in gaan, dus in een hectoliter drie millioen. Nu zijn natuurlijk alle korrels niet even groot, maar zoo heel nauw hoeven wij bij een zoo ontzaglijken hoop niet te kijken. 't Is als in het veen, waar men niet op een turfje ziet.

Een eenvoudige deeling leert ons, dat met onze korrels 6,148,900,000,000 of 6 billioen 148 milliard 900 millioen hectoliter kunnen gevuld worden.

Dit cijfer is nog zoo reusachtig, dat wij nogmaals een beroep moeten doen op het voorstellingsvermogen van den lezer.

Ons land heeft een oppervlakte van 33.000 vierkante kilometer of 33,000,000,000 vierkante meter. Veronderstel, dat deze oppervlakte 1 meter hoog met graankorrels was bedekt, dan zoudenwij een inhoud hebben van 33,000,000,000 kubieke meter graan.

De 6,148,900,000,000 hectoliter zijn gelijk aan 614,890,000,000 kubieke meter. Hierin is 33,000,000,000 kubieke meter ruim 18,5 maal begrepen, zoodat ons geheele land tot een hoogte van meer dan 18,5 meter zou bedekt zijn, indien men daarover al onze graankorrels uitstortte. De grootste provincie Noord-Brabant alleen zou onder dien ontzaglijken korenhoop meer dan 120 meter begraven liggen, zoodat geen enkel puntje er boven uitstak, en de kleinste provincie Utrecht zou er 450 meter onder bedolven zijn.

Om goed te doen zien, hoe ontzaglijk deze massa graan is, bedienen wij ons nog van een andere vergelijking.

De bevolking onzer aarde wordt op 1.500 000.000 zielen geschat. Welnu, staan wij aan ieder één vierkanten meter af, dan zou het kleine Utrecht, indien men er een hoekje van Gelderland aan toevoegde, groot genoeg zijn, om al de aardbewoners op zijn bodem te bergen. Bracht men alle menschen in Noord-Brabant samen, dan zou elk over meer dan drie, en in heel Nederland over twee en twintig vierkante meter beschikken.

Keeren wij nu tot onze korrels terug, die men zelfs in de Egyptische voorraadschuren niet onder dak had kunnen brengen.

Indien wij zulk een onmetelijken berg graan hadden, was het niet meer dan natuurlijk, dat wij de menschen eens goed wilden trakteeren. Wij zouden aan dit banket de geheele wereld noodigen en alle menschenrassen, Blanken en Chineezen, Roodhuiden en Negers, broederlijk aan denzelfden disch vereenigen.

Laat ons zien, of wij zouden toekomen, om ons edelmoedig en menschlievend voornemen te vervullen.

Daar van een hectoliter graan 100 kilogram brood wordt gebakken, zouden wij over 614 890.000 000.000, of 614 billioen 890 milliard kilogram brood kunnen beschikken.

Stellen wij, daar wij royaal kunnen zijn, het rantsoen per persoon vast op 1 kilogram per dag,

en laten we ook de zuigelingen meeëten, dan zouden de 1 500.000.000 bewoners der aarde per dag 1 500 000.000 kilogram brood verorberen. Men zou na deze eerste agape nog niet kunnen zien, dat de berg brood iets geminderd was. Daarom laten wij een heel jaar lang de tafel gedekt, en komen na verloop daarvan terug om te zien, hoe het met onzen voorraad staat.

We staan er van te kijken, dat alle menschen te zamen nog maar 547.500.000 000 kilogram of nog niet een duizendste van den reusachtigen broodberg hebben opgegeten. Zelfs na duizend jaar lang de geheele wereld gespijzigd te hebben, zou er nog voor honderd jaren en meer voedsel overblijven.

Hoeven wij na dit alles nog te zeggen, dat de Indische koning Schnechram verbluft stond te kijken, toen hij bemerkte, wat de slimme Brahmaan hem eigenlijk had gevraagd, en dat hij diens ‘onzinnig’ verzoek niet kon inwilligen?

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

De H. Caecilia. -

Ofschoon wij onzen lezers reeds herhaalde malen afbeeldingen of tafereelen hebben aangeboden betreffende de beminnelijke schutsheilige der christelijke toonkunst, kunnen wij toch niet nalaten hen, ter gelegenheid van den feestdag der H. Caecilia, te doen kennis maken met een nieuw kunstwerk ter eere van de patrones onzer kerkelijke zangkoren.

Na zoovele meesterstukken, door de kunst aan de engelachtige maagd en martelares gewijd, heeft de Fransche beeldhouwer Choppin ons een beeld der H. Caecilia geleverd, dat den beschouwer diep aangrijpt. Het zachtaardige gelaat, zichtbaar door hemelsche ingeving verlicht, schijnt te spreken. Het is of men onder de tengere vingers de snaren hoort ruischen van het psalterion, waarop zij den lof des Heeren zingt.

Nicolaas II Keizer aller Russen. -

Door het overlijden van czaar Alexander III is het betrekkelijk groot getal jeugdige monarchen in Europa weer met een vermeerderd. Den 18en Mei 1868 geboren, is keizer Nicolaas II nog maar ruim 26 jaar oud. Wat een ontzaglijk zware taak voor zijn jonge schouders, het uitgestrektste rijk ter wereld te besturen en als onbeperkt gebieder te heerschen over meer dan honderd millioen zielen!

Van den nieuwen czaar aller Russen is betrekkelijk weinig bekend, daar er in Rusland maar één wil en één wet is, en dit was zoolang hij leefde Alexander III.

De jonge keizer behoorde in zijn kinderjaren niet tot de sterksten en werd daarom vooral door zijn moeder opgevoed, die nog altijd grooten invloed op hem heeft behouden en aan wie hij bijzonder gehecht is. Ook thans bezit Nicolaas II niet de reusachtige gestalte en herculische lichaamskracht zijns vaders, maar zijn gezondheid is uitstekend en zijn verschijning maakt een gunstigen indruk.

Het meest bekend uit zijn leven als czarowitz is zijn reis om de wereld in 1891, waar hij bijna het slachtoffer werd van een dweepzieken Japanner.

Het was de 15e Mei 1891. Na Britsch-Indië doorreisd te hebben, waar zijn broeder George te Bombay was ziek geworden, vertoefde de czarowitz ongeveer twee maanden in Japan, dat hij tot in bijzonderheden bezocht en waar hem zoowel door de bevolking als door de regeering de hartelijkste ontvangst was bereid.

Op den gedenkwaardigen 15en Mei zat de Russische prins in zijn *jinrikisha* (een soort van rijtuig); prins George van Griekenland was ongeveer dertig passen achter hem, en verder het Russische gevolg en eenige Japansche prinsen. Men bevond zich in een zeer nauwe straat van het dorp Otzoe. Plotseling voelde grootvorst Nicolaas zich aan het hoofd getroffen, sprong uit het rijtuig en liep naar de menigte, die zich om den vorstelijken stoet geschaard had. Op dit oogenblik hief de moordenaar met beide handen zijn sabel op en snelde op den prins toe om hem het hoofd af te slaan. Gelukkig werd de ellendeling toen door een slag met den stok van den Griekschen prins getroffen, die hem zijn doel deed missen. Onmiddellijk werd nu de moordenaar door de menigte gegrepen.

Een telegram van den czaar gelastte zijn zoon, op staanden voet Japan te verlaten, waar hij aan een zoo dreigend gevaar had blootgestaan. Had de Japansche dweper zijn doel bereikt, dan zou Alexander III thans opgevolgd zijn door zijn tweeden zoon George, die aan tering lijdt en maar weinig hoop biedt op herstel.

De tegenwoordige keizer is de oudste zoon uit het huwelijk van Alexander III met prinses Dagmar, de tweede dochter van koning Christiaan IX van Denemarken, na haar overgang tot den schismatieken godsdienst Maria Feodorovna geheeten. Keizer Nicolaas heeft nog twee broeders, grootvorst George, die 23, en grootvorst Michaël, die nog niet ten volle 16 jaar oud is, en twee zusters, de grootvorstin Xenia, geboren in 1875, en de grootvorstin Olga, een kind van 12 jaar.

De nieuwe czaar was reeds voor het overlijden zijns vaders verloofd met prinses Alice, een zuster van den regeerenden groothertog Ernst van Hessen. Algemeen dacht men, dat het huwelijk nog aan het ziekbed van keizer Alexander zou voltrokken worden, maar dit is niet geschied. Wel is de jeugdige 22jarige prinses den dag na het overlijden van den czaar tot den Russisch-orthodoxen godsdienst overgegaan en heeft zij bij die gelegenheid de namen van Alexandra Feodorovna ontvangen.

De dynastie der Romanofs is met een groot aantal regeerende vorstenhuizen van Europa vermaagschapt, van welke wij slechts noemen dat van Engeland, Denemarken, Griekenland, Hessen, Mecklemburg-Schwerin, Montenegro enz.

Ten slotte laten wij hier de titels volgen, die keizer Nicolaas bezit. Hij is keizer en autocraat van Rusland, czaar te Moskou, Kief, Wladimir, Novgorod, Astrakan, van Polen, Siberië, Chersonesus, Taurië, heer van Pskow, groothertog van Smolensko, Lithauwen, Volhymë, Podolië en Finland, prins van Esthland, Lijfland enz. enz.

Moge de nieuwe czaar de voetstappen zijns vaders drukken wat diens liefde voor den vrede betreft, en meer nog dan deze rechtvaardigheid laten wedervaren aan de katholieken, die eeuwenlang onder den Russischen knoet hebben gezucht.

De nieuwe Rijkskanselier. -

Ook in Duitschland heeft een wisseling in de regeeringspersonen plaats gehad, hoewel van niet zoo tragischen aard als de vervanging van czaar Alexander III door zijn jeugdigen opvolger. Keizer Wilhelm namelijk, die nogal eens van verandering houdt,

heeft nu ook Bismarck's opvolger, Caprivi, weer zijn ontslag gegeven en in zijn plaats prins Hohenlohe, tot dusver zijn stadhouder in het Rijksland Elzas-Lotharingen, tot zijn kanselier benoemd.

Koos hij de vorige maal voor dat gewichtig ambt een man, die althans naar het uiterlijk op den 'ijzeren kanselier' geleek, ditmaal schijnt hij behagen te hebben gevonden in een sprekend contrast. Reeds in zijn uitwendigen persoon toch vormt prins Hohenlohe een scherpe tegenstelling met zijn beide voorgangers.

Waren dezen echt militaire figuren, die men nooit anders zag dan in uniform, gelaarsd en gespoord, de nieuwe rijkskanselier is betrekkelijk klein van gestalte, tenger van lichaamsbouw en vertoont zich nooit dan in burgerlijke kleeding of in den geborduurden rok van den diplomaat. Hij is bedaard en zachtzinnig van aard, een vijand van beweging en vertoon, spreekt kalm en zacht, maar heeft een uitmuntenden slag om zijn doel te bereiken zonder zijn tegenstanders te stooten. Kortom, terwijl Bismarck en Caprivi soldaten waren, is hun opvolger op en top diplomaat.

Wellicht heeft de keizer, die zelf graag een krijgshaftig figuur maakt, juist daarom als kanselier dezen stillen grijsaard naast zich genomen, wiens verschrompelde, gebogen gestalte uitnemend geschikt is om de zijne op 't voordeeligst te doen uitkomen. In elk geval is de jonge vorst te naijverig op eigen grootheid, om een man naast zich te dulden, die hem op de een of andere manier in de schaduw stelt. Van prins Hohenlohe heeft hij op dit punt weinig te vreezen, en als dit het geval mocht zijn, zou hij er toch stellig niet lang last van hebben; want het is moeilijk aan te nemen, dat de nieuwe rijkskanselier, die den eerbiedwaardigen leeftijd van vijf en zeventig jaren telt (dus precies zoo oud is bij zijn optreden als Bismarck was bij zijn aftreden) van zijn nieuwe waardigheid nog een vijf en twintig jaar plezier zal hebben.

Overigens is prins Hohenlohe voor zijn jaren nog bijzonder kras, wat zeker voor een groot deel mag toegeschreven worden aan zijn betrekkelijk rustig leven. Bijzonder druk voor de politiek heeft hij zich nooit gemaakt; zijn heele loopbaan getuigt van een geleidelijk, stil voortschrijden om, zonder opzien te baren, te komen, waar hij wezen wilde. Ofschoon katholiek van geboorte, werd hij daarbij weinig gehinderd door godsdienstige overtuiging of nauwgezetheid van geweten. Die hinderlijke dingen wist hij met de voorzichtigheid van den echten man van de wereld stilletjes op zij te zetten, om met den grooten hoop de ideeën van den dag te huldigen: hij was wat men in Duitschland een staatskatholiek pleegt te noemen, en dit verklaart hoe deze afstammeling uit een der oudste katholieke geslachten geroepen kon worden om als rijkskanselier te zetelen aan de spits der regeering van het protestantsche Duitschland.

Den 31n Maart 1819 te Schillingsfürst geboren, studeerde prins Chlodwig van Hohenlohe in de rechten te Göttingen, Heidelberg en Bonn en trad in 1842 in Pruisischen staatsdienst, daar hij als tweede zoon op geen groot vermogen kon rekenen en dus op andere wijze fortuin moest zien te maken. Dat gelukte hem al aanstonds vrij wel: spoedig na zijn promotie werd hij referendaris te Potsdam en daarna assessor te Breslau.

Nadat in 1845 zijn oudere broer prins Victor de heerlijkheden Ratibor en Korvei in Silezië van den landgraaf van Hessen-Rheinfels-Rothenburg geërfd had, kwam Chlodwig in het bezit van het stamslot Schillingsfürst in Beieren en werd dientengevolge lid van den Beierschen Rijksraad.

Daar toonde hij al spoedig dat de katholieke Beieren weinig van hem te wachten hadden: hij volgde de liberale politiek en werkte ijverig in den geest van Bismarck, dat wil zeggen voor de verheffing van Pruisen tot de hegemonie in het Duitsche rijk.

Hij wist wel waarom hij dat deed: mocht het katholieke Beieren daardoor ook vernederd worden, hij zelf werkte zich zoodoende tot de hoogste hoogte op.

Na den oorlog van 1866 minister-president en tegelijk minister van Buitenlandsche Zaken in Beieren geworden, ging hij op den ingeslagen weg voort, altijd Bismarck naar de oogen ziende en de verheffing van Pruisen in de hand werkend, onder voorwendsel van het streven naar de Duitsche eenheid. Hij wist te bewerken dat er tusschen Beieren en Pruisen een geheim verbond gesloten werd, waarbij werd bepaald dat beide mogendheden in geval van een oorlog tegen Frankrijk eendrachtig zouden optreden.

In 1869 evenwel zag prins Hohenlohe zich genoodzaakt als minister-president af te treden ten gevolge der verwerping van een door hem ingediende tegen-katholieke schoolwet. Doch als lid van den Rijksraad bleef hij nog altijd de politiek van Bismarck steunen en ging daarmee voort toen hij in 1870, na de totstandkoming der Duitsche eenheid, te Pforzheim tot lid van den nieuwen Rijksdag gekozen werd.

Spoedig werd hij nu, als belooning voor zijn diensten, aan de staatkunde van Bismarck bewezen, benoemd tot gezant te Parijs, waar hij door zijn kalm en gematigd optreden een gunstigen indruk wist te maken. In 1885 steeg hij nog hooger door zijn benoeming tot stadhouder van Elzas-Lotharingen en thans is hij tot den eersten post van het rijk geroepen. Dat het ambt van rijkskanselier evenwel niet meer de beteekenis heeft, die het onder Bismarck had, hoeft wel niet aangestipt te worden. Prins Von Hohenlohe zal zich den onderdanigen dienaar van den keizer hebben te toonen of hem wacht hetzelfde lot, dat zijn beiden voorgangers reeds is te beurt gevallen.

Allerlei

De keizerlijke waardigheidsteekenen in Rusland. -

De overleden czaar Alexander III bezat, als alle Russische vorsten een zeker, getal persoonlijke attributen, die van zijn vader op hem waren overgegaan.

Deze zinnebeelden van het gezag berusten nu in handen van Nicolaas II. Het zijn: de staatsbanier, die de czaar altijd in zijn paleis bewaart en die hem overal volgt; de keizerlijke kroon, de schepter, de rijksappel, het rijksschild, het rijkszwaard, de zegels, het kruisbeeld en de keten der Sint-Andreas-orde.

Al deze voorwerpen vertegenwoordigen een ongehoorden rijkdom.

De keizerlijke standaard of rijksbanier is van goudlaken, met de wapens van het rijk aan beide zijden in olieverf geschilderd. Boven aan den stok is het blauwe lint der Sint-Andreasorde geknoopt. De einden van het lint zijn aan beide zijden versierd met tweehoofdige adelaars en twee opschriften, het devies: ‘God is met ons’ en den datum der stichting van het Russische rijk (862) en dien der invoering van het Christendom in dat land (988). De stof is te Lyon vervaardigd; het schilderwerk is van den heer Balaschow, kunstschilder aan de keizerlijke academie.

De keizerskroon, die bij de kroning van Alexander III gebruikt werd, dagteekent van Catharina II, die ze heeft laten maken. De kroon is versierd met 58 groote diamanten en 4878 diamanten van mindere grootte.

Het gezamenlijk gewicht dier steenen is 2858 karaat. Bovendien is er een groote robijn in gezet van 389½ karaat en 75 fijne paarlen van 745 karaat. De robijn draagt een kruis van allerfijnste diamanten. De punt is een diamant, genaamd ‘de Maan van het Gebergte,’ afkomstig van den troon van den sjah Nadir. Van voren en van achteren is de diadeem versierd met twee gekruiste lauwertakken, door een lint bevestigd. De waarde dier kroon bedraagt 823,976 roebels.

De schepter van Alexander III werd voor het eerst gebruikt bij de kroning van Paul I. Hij is van goud en aan het handvat versierd met drie rijen diamanten; aan het uiteinde flonkert de beroemde diamant Orlow, die den rijksadelaar draagt.

Omtrent de Orlow zijn heel wat histories in omloop.

Volgens sommigen vormde die diamant eertijds het oog van den gouden leeuw van den grooten Mogol; het andere oog van dien leeuw berust tegenwoordig bij de Engelsche kroondiamanten.

Een ander verhaal zegt, dat een Fransch soldaat in Spaanschen dienst dien diamant gestolen had. Hij vluchtte naar Malabar, waar hij den steen aan een scheepskapitein verkocht; deze verkwanselde hem weer voor 2000 guinjes aan een jood, die hem overdeed aan een Perzisch koopman, Lazarew genaamd De sjah wilde den nieuwen eigenaar dwingen, hem zijn schat af te staan, maar de Pers was hem te slim af; hij hield zich ziek, deed zich een insnijding in de dij en borg daar het kleinood in.

Toen de wond geheeld was, verklaarde hij, den kostbaren steen niet te bezitten; hij werd, in de gevangenis geworpen, doch na vruchtelooze nasporingen weer op vrije voeten gesteld. De leeperd reisde nu te voet naar Sint-Petersburg en stelde zich voor aan Catharina II. Door een chirurgijn liet bij zich den diamant uitsnijden, maar vroeg er zulk een hooge som voor, dat de keizerin weigerde den koop te sluiten.

De jood ging nu naar Amsterdam, waar graaf Alexis Orlow den diamant kocht voor 450.000 roebels in zilver, een lijfrente van 2000 roebels en een brief van adeldom. Orlow bood vervolgens de czarin zijn koopje als geschenk aan.

Deze steen, naar graaf Orlow genoemd, weegt 194¾ karaat, 't is een der grootste die bestaan. In 1865 werd de waarde van den schepter, die achtereenvolgens door Paul I, Alexander I, Nicolaas I, Alexander II en III, werd gebruikt, geschat op een waarde van 2.399.410 roebels.

De rijksappel dagteekent van Paul I. Hij is van goud, omgeven door een bladerwerk van diamanten. In het midden bevindt zich een groote diamant (peer); bovenop ligt een prachtige ovale saffier, met diamanten omgeven, en daarboven verheft zich een kruis van diamanten.

PRINS VON HOHENLOHE-SCHILLINGSFÜRST, de nieuwe Duitsche Rijkskanselier.

Het rijksschild is eenvoudig. Het is bekleed met 42 platen jaspis, die met goud, robijnen en turkooizen zijn ingelegd.

Een der attributen, die even als de rijksstandaard den keizer nooit verlaat, is het rijkszwaard. Dit wapen heeft een stalen lemmet, 1.30 M. lang, met drie gleuven over de geheele lengte. Een der platte kanten van het lemmet is in goud gedamasceerd met een tweehoofdigen adelaar, die een kronkelenden draak in zijn klauwen heeft; op den anderen staat een griffioen met een getrokken degen. De greep eindigt in twee gekroonde adelaarshoofden; evenzoo het kruis. De scheede is met goudlaken bekleed.

In zijn hoedanigheid van opperhoofd van den godsdienst bezit de czaar een kruisbeeld. Het is van goud met vier armen, waarin zich een splinter bevindt van het Heilig Kruis. Het is versierd met kostbare steenen en hangt aan een gouden keten van gevlochten koord.

De czaar heeft vier zegels. Zijn eigen zegel is zeer eenvoudig. Het gelijkt op een munt ter grootte van een rijksdaalder. In de holte is een tweehoofdige adelaar gegraveerd. De andere zegels van verschillende grootten, en die dienen moeten naar gelang de belangrijkheid der te zegelen stukken, dragen het rijkswapen.

Al deze attributen worden den nieuwen czaar bij zijn kroning plechtig overhandigd.

Uit den Volkenslag bij Leipzig. -

Te midden van het kampgewoel op dien bloedigen dag ontbrak het niet aan gebeurtenissen, welke, indien men daarvoor in de stemming was geweest, zeker algemeene vroolijkheid zouden verwekt hebben.

Zoo streed een os te Schönefeld dapper aan de zijde der Franschen tegen de het dorp binnendringende Russen. Bijna al het vee was verbrand, maar onze os, door het schieten woedend geworden, rukte zich van zijn geleider los, schaarde zich bij de Franschen in het gelid en stormde razend de verbondenen te gemoet.

Den 17en October vluchtte een gezin naar Leipzig. De moeder trok den kinderwagen, waarin haar kleinen angstig bijeenscholen, achter zich voort. Eensklaps stormden Fransche ruiters in dollen ren op de ongelukkigen los, maar - ongelooflijk - de paarden sprongen over de moeder en den wagen heen, zonder iemand het minste letsel te doen.

Bij Möckern wilde een Pruisisch bataljon, om de brug over de Elster te bezetten, een veld dwars oversteken, toen een boerenjongen, met een dorschvlegel in de hand, toesnelde om het eigendom zijns vaders tegen het heele bataljon te beschermen. De Pruisen zouden hem aan den naasten boom hebben opgeknoopt, indien hij niet op het smeeken van zijn vader was gered.

Op de markt te Leipzig was een Badensch bataljon opgesteld, toen Napoleon voorbijreed. Uit de gelederen klonk het plotseling: ‘Goddank, nu moet bij opkrassen.’ Berthier had de aangename taak den keizer, die dezen uitroep hoorde, de vertaling daarvan te moeten leveren.

Niet algemeen bekend zal het zijn, dat aan den Volkenslag ook Afrika, zij het dan indirect deelnam. Generaal Gundler, die in het Fransche leger diende, had een Moor als kamerdienaar, en de Russische generaal Manteuffel een kameel bij zich voor zijn bagage.

[Nummer 25]

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

XI.

Werkelijk opgebeurd, verliet Robbert het kerkgebouw. Aan den uitgang vond hij den heer Lawson terug, ditmaal in talrijk gezelschap; zijn vrouw, een statige dame met een koel-vriendelijk lachje onder haar voile, zijn drie dochters, een gichelend groepje in modieus zomertoilet, dat Robbert onweerstaanbaar aan de drie, zusters uit den *Mikado* deed denken, en zijn zoon, een lummelachtig jongmensch in 'stalen pen' en hoogen hoed, buigende alsof hij een verlamming in de lenden had.

onraad, naar de schilderij van ernst müller.

De wederzijdsche voorstelling aan de kerkdeur was natuurlijk kort, maar onder het opwandelen maakte men nader kennis.

Robbert sloot zich onwillekeurig het eerst bij den jongen heer Lawson aan en poogde een praatje met hem te maken, maar kreeg op al zijn gezegden zoowat tot eenig bescheid een onveranderlijk *Oh yes*, telkens vergezeld van een buiging, waarbij het jongmensch middendoor dreigde te breken.

Daarop probeerde hij met de oude dame een gesprek aan te knoopen, waar hij veel meer succes mee had. Mevrouw Lawson antwoordde beleefd en correct, zich telkens met haar afgemeten-vriendelijk lachje tot den jonkman keerend; maar het volhouden van dit *fashionable* gesprek kostte Robbert bij zijn weinige ervaring in den Engelschen conversatietoon eenige inspanning.

Daarom gaf hij het spoedig op en wijdde nu meer speciaal zijn aandacht aan de dochters, die waarlijk moeite genoeg deden om zijn opmerkzaamheid te trekken. Het was een gelach en gekeuvel, een gezwaai met de parasols, een gefladder met de linten en strikken der zomerkleedjes, dat er op berekend scheen den jongen Hollander te boeien. Het leek een wedstrijd om hem in te palmen. Als hij tot de eene het woord richtte, dan haastten ook de beide anderen zich, hem op de beminnelijkste manier bescheid te geven. Op den duur raakte hij onwillekeurig aangestoken door haar jonge vroolijkheid en lachte spoedig even hard als de anderen.

Zijn onbedrevenheid in de taal, vooral zooals die door de radde tongen van de jonge dametjes gesproken werd, gaf telkens aanleiding tot grappige vergissingen, die voortdurend stof tot lachen leverden.

In een kwartier tijd was Robbert met zijn nieuwe Engelsche kennissen op zoo vertrouwelijken voet alsof hij ze al jaren gekend had. Hij wandelde met de drie dames vooruit, waarbij Fanny, de oudste, steeds zorgde, aan zijn zijde te blijven, ofschoon haar jongere zusters, Emmy enMolly, herhaaldelijk poogden, haar uit die positie te verdringen. Francis, het stijve jongmensch met den hoogen hoed op, stapte in onverstoorbare kalmte aan den anderen kant naast zijn zusters voort. Hij sprak haast geen woord en bepaalde zich tot een onnoozel gegrinnik als teeken van instemming met haar hilariteit.

De heer en mevrouw Lawson kwamen bedaard achteraan gewandeld, met welgevallen de vroolijkheid der jongelui gadeslaande.

‘Een knap jongmensch, die Hollander,’

merkte mevrouw op met haar wit lachje onder de voile.

‘Ja en uitstekende vooruitzichten,’ hernam haar echtgenoot, wiens Zondagsche stemming hem een bijzonder optimisme scheen mee te deelen. ‘Zijn principaal heeft mij met veel lof over hem geschreven.... En hij heeft een schatrijken ouden oom, die hem als een zoon be schouwt.’

‘Dat is die mr. Wilkens, waarvan je mij verteld hebt, hè, een oud handelsvriend van je?’

‘Precies, ik wil probeeren, de oude relaties weer met hem aan te knoopen. Men kan nooit weten, waar het goed voor is.’

‘Blijft mr. Wierings lang in Londen?’

‘Dat weet ik niet; in Londen zelf zal hij zich wel zoo lang niet ophouden, daar hij ook den omtrek moet bereizen; maar in Engeland zal hij licht een week of zes blijven.’

‘Ik dacht er aan of het soms goed was, hem een paar dagen in Bayswater te logeeren te vragen.’

‘Dat was misschien niet kwaad; we kunnen zien hoe het vandaag loopt.’

‘Hij schijnt zich best te amuseeren met Fanny: zou dat soms iets kunnen worden?’

Mr. Lawson lachte eens en streek zich langs den baard.

‘Ho ho! nu ben je wel een beetje voorbarig... Ik vrees half en half dat daarvoor al iets in den weg zit. Zooals ik je verteld heb, heeft mr. Wilkens in het voorjaar een dochter van een overleden handelsvriend tot zich genomen.’

‘Hm, een arme wees!’ merkte mevrouw op en haar glimlachende lippen plooiden zich tot een minachtenden trek.

Arm hoeft ze niet langer te wezen dan mr. Wilkens verkiest.... En te oordeelen naar hetgeen Wierings vertelt, zou ik wel denken dat hij de jongelui voor elkaar bestemt.’

‘Maar als mr. Wierings zijn hart nu elders plaatst, zal zijn oom, die hem als zijn zoon beschouwt, hem toch niet tot een huwelijk tegen zijn zin dwingen.’

‘'t Is de vraag of het tegen zijn zin zou wezen. Daar ben ik nog niet achter kunnen komen. De jongen is zoo rond en openhartig, dat het geen kunst is hem uit te hooren; maar over sommige bedekte vragen weet hij handig heen te glijden. De verhouding tusschen hem en het meisje is mij nog niet duidelijk. Soms zou ik denken dat ze het samen best eens zijn, al is er in de verte nog geen sprake van een huwelijk, en dan weer schijnt Wierings dat idee ver weg te gooien.’

‘Ik begrijp het al,’ zei mevrouw gerustgesteld, ‘hij is nog erg jong: dat verkeer in het huis van zijn oom mag misschien tot een beetje vertrouwelijkheid geleid hebben, zijn hart is nog vrij.... Ik zal het in elk geval gauw weten; laat dat maar aan mij over.’

‘Ja, zulke dingen zijn het best aan de scherpzinnigheid van dames toevertrouwd,’ stemde de heer Lawson lachend toe.

Al pratende waren ze zachtjes aan Bayswater genaderd en het vooruitgewandelde groepje jongelui stond al stil voor het hek van een aardig gebouwtje, een zoogenaamd *cottage*, in oud-Engelschen trant gebouwd, met hooge afhangende daken, veel houtwerk en uitstekjes op alle verdiepingen. Het stond half verscholen onder klimop, dat de blinde muren met een dichte groene gordijn bedekte, en wilden wingerd, die zijn reeds gelende guirlandes bekoorlijk om de vensters en uitstekjes slingerde.

‘Welkom op *Summer Cottage*!’ zei de heer Lawson, die het groepje had ingehaald, tot zijn jongen gast, terwijl hij het hek ontsloot en het gezelschap voorging. Robbert maakte hem zijn compliment over het optrekje.

‘Niet waar?’ riep Fanny, naast hem voorttrippelend, ‘'t is alleraardigst. Al onze bezoekers roepen er over. En van binnen zal het u niet tegenvallen.’

Dat was waar; het inwendige beantwoordde geheel aan het uiterlijk. De ruime huiskamer, waar de *lunch* klaar stond, zag er met haar fraaie meubels van gesneden eikenhout, zoo eenvoudig sierlijk en slank van vormen als men die alleen in Engeland vindt, en met haar artistiek behangsel, recht gezel ig uit. Boven den schoorsteen prijkte, naar Engelsche mode, een zoogenaamde *overmantle*, zijnde een spiegel, gevat in een soort *étagère* voor vaasjes, beeldjes en snuisterijen.

Tegenover den schoorsteen stond een mooi, groot buffet met fijn glaswerk, borden, schotels en kannen van *Wedgwood* en ander kleurig Engelsch aardewerk. In een hoek zag hij een laag boekenkastje met een gordijntje van Indische stof en verder allerlei aardige meubeltjes, hier een kastje, daar een bijzettafeltje, met een paar bloemen in een vaas, een photographie op een standaardje of een boek, in schilderachtige losheid overal verspreid.

Wat een verschil met de ouderwetsche Hollandsche, stijf-burgerlijke tuinkamer van zijn oom, waar alles zijn vaste plaats had en in onveranderlijke orde gerangeerd stond. En toch kon hij te midden van deze artistieke weelde vol Engelsch *comfort* en Engelschen smaak niet dan met weemoed terugdenken aan de eenvoudige omgeving op Kralingen, waar hij zooveel gezellige uurtjes gesleten had, en waar Phine, met het haar aangeboren vernuft, ongemerkt al iets had aangebracht, wat naar de sierlijke losheid zweemde, die hem hier zoo aangenaam trof.

Wat zou zij op haar plaats zijn in een omgeving als deze! Hij zag haar, als bevallige jonge huisvrouw, zich hier bewegen tusschen de smaakvolle meubels, de welvoorziene tafel ordenen, met vriendelijke gulheid de gasten toespreken. Welk een verschil tusschen het eenvoudige, schrandere meisje en deze giegelende dametjes, met haar onophoudelijk *nice*, *very nice*[1], dat hij op den duur onuitstaanbaar begon te vinden!

Wat had hij niet willen geven, als hij ineens weer op *Eben-Haezer* mocht zitten, gelijk den vorigen Zondag, tusschen zijn oom en Phine, in plaats van allerlei beleefdheidjes te moeten wisselen met deze coquette juffertjes, opgeprikt als kapellen, en haar deftige mama, of wijs te moeten redeneeren met den heer Lawson en zijn pedanten jongen!

Midden in het gesprek bleef hij soms afgetrokken voor zich uitstaren door het breede venster, dat uitzicht gaf op de bloemperken voor het huis, en verder door het hek op de levendige straat. Dan droomde hij zich op Kralingen, in de tuinkamer van *Eben-Haezer*, dat hem zoo vèr, vèr weg scheen als een verloren paradijs.

Maar Fanny zorgde wel, dat zijn geest niet te ver kon afdwalen. Haar gesnap riep hem voortdurend tot de werkelijkheid terug. Zij nam de honneurs aan tafel waar, zij bediende den vreemden gast, zij leidde hem straks, door Emmy en Molly gevolgd, het geheele huis door om hem alles te laten zien.

Na den *lunch* begaf men zich, terwijl de meid de tafel afnam, in den *drawing-room*, het salon, allerkeurigst gestoffeerd met lichte meubeltjes van fijn wit verlakt hout, met bouquetjes versierd en met vergulde biesjes afgezet. Op de met geel bekleede sofa's en hier en daar op een armstoel lagen kussens van Indische zij; de vensters waren behangen met gebloemde Schotsche mousseline, die gelijk gekleurde ramen een zacht getemperd licht doorlieten. Op de tafel lagen verschillende pracht- en plaatwerken en weldra was Robbert met Fanny verdiept in de beschouwing van een groot album met photographische gezichten van Londen.

I Liefst, allerliefst.

Zij zaten naast elkaar op de sofa, terwijl Emmy een stukje muziek trommelde op de piano en Molly in een modejournaal bladerde.

‘Je schijnt je samen goed te kunnen amuseeren,’ zei mevrouw, die zich in haar ruischend zijden kleed tegenover hen kwam neerzetten.

‘De juffrouw weet zulke interessante uitleggingen te geven van de photographieën,’ hernam Robbert, ‘dat het een dubbel genoegen is, ze met haar te bezien.’

‘Ja, Fanny heeft een verbazend geheugen voor al die bijzonderheden,’ zei mevrouw; ‘ze zou een uitstekende gids voor u wezen bij het bezoeken van de merkwaardigheden vanLonden.’

‘Dat zal u van middag eens ondervinden, als wij de *Kew Gardens* bezoeken,’ dus mengde de oude heer zich er tusschen, ‘ze weet u al de namen van de uitheemsche planten op te geven.’

‘O ik zal u mijn album van gedroogde bloemen eens laten zien,’ zei Fanny en haalde uit een wit verlakt kastje met geëmailleerde deurtjes een zwaar, in blauw peluche gebonden boekdeel te voorschijn, dat zij voor hem opsloeg.

‘Je moet niet vergeten aan mr. Wilkens te schrijven, dat je vandaag met onze Fanny hebt kennis gemaakt,’ merkte de heer Lawson op.

‘Zij is ook nog een oude bekende van hem; ze heeft als kind op zijn knie paard gereden.’

‘Daar zal mr. Wilkens, vrees ik, even weinig meer van weten als ik,’ zei Fanny lachend.

‘Hij is anders nog goed van memorie ondanks zijn vijf en zeventig jaren,’ hernam Robbert. ‘Ik twijfel niet of hij zal zich met veel genoegen de bijzonderheden van zijn verblijf in Londen herinneren, als ik hem die in 't geheugen roep.’

‘'t Is jammer voor pa, dat hij niet met u naar Londen is gekomen,’ zei Fanny.

‘Hij zou er heel wat veranderd vinden,’ merkte de heer Lawson op, ‘maar het zou toch een heele aardigheid voor hem zijn, de oude plekjes van vroeger weer op te zoeken.’

‘Nu moet mr. Wierings alles maar eens goed opnemen,’ zei mevrouw, ‘dan kan hij bij zijn thuiskomst veel vertellen.’

‘Er is hier verbazend veel te zien,’ merkte Robbert op, met een blik op de photographieën.

‘O wij zullen u wel alle merkwaardigheden rondleiden als je wil,’ zei de heer Lawson, ‘en Fanny zal voor den noodigen uitleg zorgen.’

‘Denkt u lang in Londen te blijven?’ vroeg Fanny.

‘Precies weet ik dat nog niet,’ hernam Robbert, een beetje verstrooid; ‘dat hangt van omstandigheden af. Allereerst heb ik hier natuurlijk mijn zaken af te doen, en dan moet ik ook verder het land in. Morgen denk ik alvast naar Deptford te gaan.’

‘O dat is maar een stapje: even over de Theems.’

‘Ja, maar ik moet nog verder; ik heb een heel rondreisprogram opgemaakt.’

‘Natuurlijk, de zaken gaan voor,’ zei de heer Lawson, ‘maar in elk geval zal er toch wel zooveel tijd op kunnen overschieten dat je een weekje bij ons komt logeeren om op ie gemak de bezienswaardigheden van Londen op te nemen.’

‘Hè ja, dat moest u doen!’ riep Fanny opgetogen.

‘Dat zou heerlijk zijn!’ vonden Emmy en Molly.

‘Je patroon zou er stellig niets tegen hebben dat je een weekje rust nam, als je de zaken naar zijn genoegen had afgehandeld,’ ging Lawson voort.

‘O neen, dat niet,’ zei Robbert, ‘maar toch durf ik uw aanbod, hoe vriendelijk en aanlok kend ook, niet onmiddellijk aannemen. Ik ben u heel erkentelijk,’ ging hij een beetje verward en verlegen voor, ‘maar.... maar....’

‘Bevalt het u niet in Londen?’ vroeg Fanny.

‘O heel best.... 't is anders wel een beetje vreemd voor iemand, die niet aan het leven in zoo'n wereldstad gewend is.... en dan, u moet rekenen, 't is voor 't eerst dat ik zoolang van huis ben....’

‘Ja, dat is natuurlijk,’ zei mevrouw gemoedelijk, ‘u verlangt, als de zaken zijn afgehandeld, weer gauw naar het vaderland terug te keeren. Het blijft hier altijd vreemd voor u, dat spreekt. Je goede oom, je vrienden, je dagelijksche omgeving, dat trekt van zelf.’

‘Er zal behalve zijn oom en zijn vrienden nog wel wat anders zijn, wat hem trekt,’ merkte de heer Lawson met een schalk lachje op. ‘Er woont bij zijn oom nog een jonge dame, miss Phine, niet waar? Die zal hij niet goed kunnen vergeten.’

‘Aha! zeker uw aanstaande?’ waagde mevrouw op bescheiden toon.

'Mijn aanstaande!' riep Robbert, die als met een electrischen schok was opgesprongen, en een zonderlinge, harde lach klonk schril door de zachte atmosfeer van het fijne salon. 'Mijn aanstaande! hoe komt u daarop! Neen, daar valt nooit aan te denken!'

Hij was doodsbleek, zijn donkere oogen schitterden met een vreemden, woesten glans; zijn lippen trilden.

De heer en mevrouw Lawson zagen hem een oogenblik verbaasd aan, maar hun eigen gedachten vervulden hen te zeer om veel aandacht te wijden aan de opmerkelijke verandering in hun gast. Zij wisten genoeg en gaven elkaar een oogje, terwijl mevrouw met behendigen takt aan het gesprek weer een ongedwongen wending gaf.

'Mr. Wierings zal daar nog zoo ernstig niet aan denken en daar heeft hij gelijk in. Hij is jong en heeft nog tijd genoeg om rond te zien. Hij laat de menschen praten en kijkt zelf uit de oogen. Maar verpraten we onzen tijd niet? Me dunkt we moesten ons maar zachtjes aan klaar maken; het rijtuig zal zóó voorkomen.'

Er werd niet meer op de jonge dame ten huize van den heer Wilkens gezinspeeld. Maar van dat oogenblik was mevrouw nog eens zoo voorkomend tegenover haar gast, en haar lieve dochters verdubbelden in lieftalligheid.

Men reed dien middag naar de *Kew Gardens*. Een talrijke menigte Zondagstoeristen, in gekleed costuum of in lichte zomertoiletten, bewoog zich over de fluweelige grastapijten van den uitgestrekten plantentuin. Nadat Robbert en zijn gezelschap eenige der reusachtige plantenhuizen met hun rijkdom van uitheemsche gewassen hadden bezichtigd, dwaalden ook zij af in de schaduwrijke boschjes van de *Pleasure Grounds*, het park, dat zich over een oppervlakte van 109 hectaren uitstrekt. Zij bestegen de *Pagode*, een Chineesche porseleinen toren van tien verdiepingen, en genoten van zijn vijftig meter hoogen top het heerlijke vergezicht over de omgeving. Het was een prachtige nazomerdag en overal in het groen ontmoette men groepjes luidruchtige wandelaars, die hier en daar, ondanks hun correcte Zondagskleeding, gemoedelijk in het gras neerhurkten tot een vroolijk *pick-nick*. Het was voor Robbert een curieus gezicht, die deftige Engelschen met witte dassen, witte vesten en hooge hoeden, die modieus opgetooide dames zich hier te zien verlustigen in een ongedwongen, haast kinderlijke vreugde, die echter nooit, zooals ten onzent, tot onbetamelijke luidruchtigheid oversloeg. Men dartelde over de grasperken, maar zou er nog geen boterbloempje afgeplukt hebben, gedachtig aan de vermaning, die hier en daar op groote borden te lezen staat, ook zelfs de wilde bloemen om den wille der beminnaars van natuurschoon te sparen. Zij strekten zich in het gras uit om op hun gemak den meegebrachten proviand aan te spreken; maar zouden zelfs geen ineengefrommeld papier in het gras achtergelaten hebben. Het kolossale openbare park zag er dan ook zoo keurig uit als een welonderhouden particulier buitengoed.

Toch verbeeldde Robbert zich ondanks het nieuwe en vreemde der omgeving telkens dat hij in de Oude Plantage was. Soms, als hij zijn gezelschap op een prachtigen boom of een heerlijk gezicht opmerkzaam wilde maken, wilde hij den heer Lawson of de dames met 'oom' en 'Phine' aanspreken. Telkens dwaalden zijn gedachten af naar huis en het voortdurend gesnap was noodig om ze naar zijn nieuwe omgeving terug te roepen.

Het was hem een verademing, toen hij des avonds eindelijk met den heer Lawson onder de herhaalde uitnoodiging van mevrouw, spoedig zijn bezoek te hervatten, van de dames afscheid kon nemen. Per spoor keerden de beide heeren in de City

terug. De heer Lawson bracht Robbert naar zijn hotel en drukte hem hartelijk de hand.

'Je hebt vandaag heel wat stof opgedaan om mr. Wilkens een langen brief te schrijven,' zei hij nog op het punt van heengaan. 'Vergeet niet de photographie in te sluiten en mijn vriendschappelijke groeten over te brengen.'

'Zonder mankeeren; nogmaals dank voor den genoeglijken dag! Zoodra ik antwoord heb van oom, zal ik het u meedeelen.'

De heer Lawson verwijderde zich in het doffe, donkere gedruisch van den Londenschen Zondagavond om zijn kwartier in *Regentstreet* op te zoeken en Robbert ging naar zijn kamer.

In zijn droomen maakte hij dien nacht al zijn tochten van dien dag nog eens over. Weer zwierf hij door bebloemde parken, tusschen tuinen en villa's, maar had in plaats van de giegelende, opgetooide dames Lawson de opgeruimde en verstandige Phine in haar stemmig zwart kleed aan zijn zijde.

(*Wordt vervolgd*)

Een praatje over groote getallen, door Forestier. (*Slot.*)

De Nederlanders, en vooral onze huismoeders zijn spaarzaam van aard, en daarom zal het volgende haar ongetwijfeld belangstelling inboezemen.

Verbeeld u, dat iemand bij de geboorte van Christus een halven cent had uitgezet tegen 5 percent samengestelden intrest, dat wil zeggen, telkens den intrest bij het kapitaal gevoegd en daar ook weer intrest van genoten had. Nu zou die iemand verlangend zijn te weten, tot welk sommetje zijn halve cent den 1en Januari 1894 was aangegroeid.

Oppervlakkig zou men zoo zeggen, dat het met veel zal zijn; een halve cent is dan ook zoo bitter weinig. Daar een kapitaal, uitstaande tegen 5 percent samengestelden intrest, eerst na 14 jaar en omtrent 2 1/2 maand verdubbeld is, zou die halve cent pas na zooveel jaren één cent geworden zijn, en na verloop van meer dan een eeuw nog maar een gulden. Nog eens, men zou meenen, dat die iemand geen kruiwagen noodig zou hebben, om zijn schat, in gouden tientjes uitbetaald, te vervoeren. Denkt men echter aan de graankorrels van het schaakbord, dan zal men misschien wel verbaasd staan over de uitkomst, maar toch niet met een ongeloovig hoofdschudden zeggen: ''t Is onmogelijk!'

Maar rekenen wij het even uit: 't is het werk van een oogenblik. Natuurlijk niet, als men jaar voor jaar moest gaan uitcijferen, hoeveel de intrest was en men dezen telkens bij het kapitaal moest gaan optellen. Dat ware onbegonnen werk. De logarithmentafel (hulde aan Napier en Briggs, die ze hebben uitgevonden!) maakt het ons echter heel gemakkelijk.

Na één jaar te hebben uitgestaan tegen 5 percent, is de waarde van den halven cent geworden $1.05 \times f\,0.005$, na twee jaar $1.05^2 \times f\,0.005$, na drie jaar $1\ 05^3 \times f\,0.005$ enz., zoodat de eindwaarde na 1893 jaar kan worden uitgedrukt door $1.05^{1893} \times f\,0.005$.

De logarithme hiervan (men bedenke, dat machtsverheffen vermenigvuldigen en vermenigvuldigen optellen wordt) is:

1893 × log. 1.05 + log. 0.005

In de tafel vinden wij voor de logarithme van 1.05 0.02119; dit met 1893 vermenigvuldigd geeft 40.11267. De logarithme van 0.005 is 0 69897-3. Dit opgeteld bij 40.11267 geeft 37.81164.

De wijzer (37) met één vermeerderd, duidt het aantal cijfers van het getal aan; hier dus 38. Met behulp der mantisse (81164) vinden wij in de tafel de vier eerste cijfers, namelijk 6481. Voor de overige 34 moeten wij ons met nullen behelpen, zoodat de halve cent, 1893 jaar lang tegen 5 percent samengestelden intrest uitgezet, den 1^{en} Januari 1894 een waarde gekregen heeft van

64.810.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000 gulden of 64 sextillioen en 810.000 quintillioen.

De gelukkige bezitter van den halven cent kan zijn oogen niet gelooven, en toch, er is geen vergissing mogelijk: de cijfers wijzen het uit.

Hij zal nu zijn schat in ontvangst nemen. Goud of zilver zou er niet aan beschieten; daarom bestaat hij geheel uit bankbiljetten van duizend gulden. Daar er voor dien berg bankpapier in de grootste schatkist, ook al was ze tot den bodem leeg, en zelfs in de uitgestrekte kelders van de Londensche Bank geen plaats is, liggen ze in de open lucht opgestapeld. De eigenaar is niet bang, dat ze zullen wegwaaien, want ze vormen een monsterkubus, waardoor het licht van de zon verduisterd wordt. Evenmin is hij er over bekommerd, dat zijn minder door de fortuin begunstigde natuurgenooten (de Rothschild's, Van der Bilt's en hoe de overige geldkoningen mogen heeten, zijn bedelaars in vergelijking met hem) hun zakken met het kostbare papier zullen vullen; want aan een boom zóó volgeladen....

Onze moderne Cresus, bij wien de koning van Lydië van dien naam maar een arme stakker was, zal, zooals wij zeiden, zijn schat in ontvangst nemen. Maar eerst wil hij, als punctueel man van zaken, zich overtuigen of het klopt, met andere woorden of de 64 sextillioen en 810.000 quintillioen aanwezig zijn. Om hem die taak te vergemakkelijken, heeft de een of andere gedienstige tooverfee van den berg bankpapier pakjes van duizend biljetten gemaakt, zoodat er alles te zamen 64.810.000.000.000.000.000.000.000.000.000, of 64 quintillioen en 810.000 quadrillioen behooren te liggen.

Onze rijkaard heeft, met belofte dat elk hunner voor zijn moeite een pakje van duizend biljetten mag behouden, alle menschen ter wereld, de zuigelingen incluis, weten te overreden, hem bij zijn verificatie-arbeid ter zijde te staan. Duizenden spoortreinen en stoombooten voeren uit alle hemelstreken millioenen tellers aan en eindelijk zijn de 1.500.000.000 compleet. Zelfs Rothschild zal zich gewaardigen mee te doen, om in de gauwigheid een millioentje te verdienen.

In de gauwigheid! Lieve Hemel, wat valt dat tegen! Nadat alle aardbewoners een vol jaar aan een stuk, onophoudelijk dag en nacht doorgeteld hebben, zonder aan slapen, eten of drinken te denken, is men nog pas met 47.304.000.000.000.000, of 47.304 billioen pakjes biljetten klaargekomen. Men kan nauwelijks zien, dat er van den berg iets af is.

Daar alle menschen doodaf zijn en liever den zwaarsten arbeid in de mijnen willen verrichten, dan met dit hopelooze werk door te gaan, ziet onze sextillionnair van de verdere narekening af, te meer daar een vlug rekenaar hem heeft voorgecijferd, dat, al konden de 1.500.000.000 menschen zich nog 1000 billioen jaren aan deze bezigheid wijden, nog niet eens drie vierden van den schat zou zijn geverifieerd.

Tellen gaat dus niet, maar indien hij zijn schat nu eens afwoog! Dat zal toch zeker zooveel tijd niet in beslag nemen. Eén bankbiljet weegt 1.9562 gram, de heele voorraad bijgevolg 126 quintillioen 781.322 quadrillioen kilogram.

't Is een ontzaglijk gewicht, maar hij heeft nu, in plaats van anderhalf milliard tellers, even zooveel reuzenbalansen tot zijn beschikking, die ieder elke seconde een millioen kilogram afwegen. Indien deze een vol jaar zonder verpoozing in werking geweest zijn, hebben zij toch nog maar 57.304 trillioen kilogram gewogen. Zelfs op deze manier zouden nog meer dan twee milliard jaar noodig zijn, vooraleer was gecontroleerd, of de eindwaarde van het kapitaal van den halven cent, die 1893 jaar tegen 5 percent samengestelden intrest heeft uitgestaan, aanwezig is.

Onze sextillionnair zal dus maar op goed geloof aannemen, dat er niets aan mankeert. Een millioen meer of minder is voor hem dan ook maar een bagatel.

Terwijl hij zijn berg bankpapier inspecteert, krijgt hij een lumineus idee. Als hij er ons heele land eens mee bedekte, zoodat de men-

HUISELIJK GELUK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. RITZBERGER.

NAPOLEON IN 1814, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KRATKÉ

schen, waar ze gingen of stonden, een vloer van deze kostbare stof onder de voeten zouden hebben! Dit is geen kleinigheid, als men slechts bedenkt, dat men millionnair zou zijn, indien men een kamer van vijf meter lengte en de zelfde breedte met bankjes van duizend kon bevloeren!

De oppervlakte van ons land is, zooals men weet, 33.000.000.000 vierkante meter, en daar een bankbiljet 21.5 centimeter lang is bij 12 breed, zouden er ongeveer 1 300.000.000.000 of 1 billioen 300 milliard noodig zijn, om het heele koninkrijk der Nederlanden, zonder een enkel plekje open te laten, met banknoten te beleggen.

Dit is zeker een zeer respectabel getal, maar wat beteekent het bij de 64.810 quintillioen, waarvan onze Cresus de gelukkige bezitter is?

Hij zal het nu op groote schaal gaan aanleggen, en heeft niet meer of minder plan, dan den geheelen aardbol met bankpapier te bekleeden. Een denkbeeld, dat natuurlijk alleen in het brein van een sextillionnair kan opkomen.

De oppervlakte der aarde is 509.950.714.000.000 vierkante meter, zoodat 20.300.000.000.000.000, of 20 300 billioen bankbiljetten ruim voldoende zouden zijn, om daarmee de geheele wereld, water en land, te beleggen. Hoe ontzaglijk dit getal ook is, toch is het nog op verre na niet de helft der bankbiljetten, die alle menschen in één jaar zouden kunnen tellen.

Onze sextillionnair is bijna wanhopig over zijn reusachtigen rijkdom. Nadat hij eenigermate van zijn verbazing bekomen is, vat hij het voornemen op, ook de maan, Venus, Mars, Mercurius, Jupiter, Saturnus, Uranus en Neptunus, elk weer met zijn manen of satellieten, alsmede de tweehonderd vijftig en zooveel asteroïden een kleed van bankpapier aan te trekken. Daar is heel wat toe noodig, want de oppervlakte van Jupiter alleen is meer dan honderd maal zoo groot als die der aarde; maar toch zijn 8 trillioen bankbiljetten meer dan toereikend.

Ten einde raad besluit de arme rijke man, ook de zon een zelfde lot te doen ondergaan. Nu zal zijn berg bankpapier er wel aan moeten gelooven, want dit ontzaglijke hemellichaam heeft een oppervlakte van 6 trillioen vierkante meter! Helaas! met 240 trillioen banknoten is ook dit reuzenwerk tot stand gebracht.

Zon, aarde, maan en alle planeten zijn met biljetjes van duizend gulden bekleed, en toch houdt hij er nog ruim 64.809 quintillioen, 999 999 quadrillioen, 999.750 trillioen over.

Wat zal hij nu aanvangen?

Een nieuw denkbeeld komt bij hem op. De aarde is 150 millioen kilometer van de zon verwijderd; welnu, den weg daarheen zal hij over een ordentelijke breedte met bankbiljetten beleggen.

Dat deze afstand reusachtig is, zal men het best begrijpen, als men weet, dat een kanonskogel, met een snelheid van 500 meter in de seconde, 10 jaar, een locomotief 3 à 400 jaar, en een voetganger, die dag en nacht doorwandelt, niet minder dan 3000 jaar noodig zou hebben, om de zon te bereiken.

Door de ervaring geleerd, besluit onze sextillionnair ook de afstanden van de overige planeten naar de zon met bankpapier te bevloeren. Met uitzondering van Venus en Mercurius zijn alle verder dan de aarde van de zon verwijderd; Neptunus, de verstaf staande, zelfs 30 maal zoo ver. In ronde cijfers is de gezamenlijke afstand 10½ milliard kilometer.

Hoe breed zal hij nu zijn baan nemen?

Zoo breed, dat alle menschen ter wereld in één rij naast elkaar kunnen staan op een meter afstands. Hij heeft dus een oppervlakte van 15.750 trillioen vierkante meter te bedekken en daarvoor 630 000 trillioen bankbiljetten noodig.

Het is een ontzaglijk getal, maar toch heeft hij van zijn voorraad nog volstrekt niet één honderdmilliardste gedeelte gebruikt, m.a.w. al was de afstand nog honderd milliard maal zoo groot, dan nog zou hij een groot aantal quintillioenen bankbiljetten overhouden.

De goede man ziet in, dat hij op deze manier niet opschiet. Hij heeft nu wat anders bedacht. In plaats van de aarde met bankpapier te beleggen, zal hij van zijn schat een bol maken zoo groot als de aarde, louter van bankpapier.

Stellen we de dikte van een bankbiljet op □ millimeter, dan zal, met de boven opgegeven lengte en breedte, de inhoud daarvan zijn ruim 5 kubieke centimeter, zoodat er omtrent 200.000 in een kubieken meter gaan. De inhoud der aarde is ongeveer 1083 trillioen M^3., wat in bankbiljetten maat uitgedrukt gelijk staat met een kleine 216 quadrillioen 600 000 trillioen biljetten.

Onze sextillionnair ziet, dat er dus 300 millioen bollen van bankpapier, zoo groot als de aarde, zouden noodig zijn, om de waarde van zijn schat uit te drukken.

Daar er na Christus' geboorte nog niet één milliard minuten verloopen zijn, zou, 1893 jaren lang, omtrent alle drie minuten een aardbol van bankpapier uit den hemel moeten gevallen zijn, om het kapitaal te voldoen, waartoe een halve cent, die zoo lang tegen 5 percent samengestelden intrest heeft uitgestaan, is aangegroeid.

Zelfs indien al de planeten en ook de zon geheel uit bankbiljetten van duizend gulden bestonden, dan nog zouden 240 van die zonnestelsels nauwelijks toereikend zijn, om de waarde weer te geven van een schat, die een onnoozelen halven cent tot oorsprong had.

Wilde onze sextillionnair ten slotte van zijn bankbiljetten een monsterkubus maken, dan zou elke ribbe ongeveer 7 millioen kilometer lang zijn, en zou men, om langs een van die ribben te wandelen, meer dan 140 jaar noodig hebben.

Gelukkig dat er zooveel bankbiljetten niet zijn; ze zouden nog minder waarde hebben dan de Fransche assignaten voor honderd jaar. Maar enkele van die papiertjes zijn toch van groot gemak; ik wensch ze den lezer van harte toe.

Bij de Platen.

Onraad. -

Aan de fonkelende oogen, de strak gespannen trekken en de heele houding van den forschen kerel, is duidelijk te zien, dat geen onschuldig opspringend gemsje hem met zoo krampachtigen greep de hand aan de buks doet slaan.

Zoo even pas is het hem gelukt een prachtigen gemsbok te schieten, waarvan de pooten uit de weitasch steken, die hem achter op den rug hangt. Maar nu staat hij voor een ander geval. Het schot van den wildstrooper heeft blijkbaar de aandacht van den bergwachter getrokken en de strooper verwacht niet anders dan aanstonds den ‘groenrok’ voor zich te zien, die hem den onrechtmatigen buit zal pogen te ontweldigen.

Of dat zoo gemakkelijk gaan zal, meenen wij, naar de dreigende houding van den wilddief te oordeelen, ernstig te moeten betwijfelen. Liever dan zijn buit af te geven, zal hij een strijd op leven en dood wagen, waarbij de bergwachter misschien valt als slachtoffer van zijn plichtsbetrachting.

Een dergelijk bloedig drama in de plechtige stilte van het hooggebergte is geen zeldzaamheid. Het wildstroopen is een hartstocht, die niets ontziet en niet enkel gestadig het eigen leven in gevaar brengt, maar ook voor geen moord terugschrikt.

Huiselijk geluk. -

Welk een tegenstelling tusschen het woest bewogen leven van den wildstrooper en de kalme, tevreden huiselijkheid, waarvan onze tweede plaat het bevallig schouwspel biedt!

We zijn hier klaarblijkelijk in een jong huishoudentje: man, vrouw en zwagerin, die zich gemoedelijk onder elkaar amuseeren. De dames zijn elk met een handwerkje bezig, en de heer des huizes leest ze uit een mooi boek voor. De omgeving getuigt van weelde; zorgen kent men hier nog niet; het leven loopt als op rolletjes. Het is een lust, zoo'n schilderijtje van jong, huiselijk geluk aan te zien.

Napoleon in 1814. -

Het jammerlijk mislukken van den veldtocht naar Rusland, waardoor Napoleon gehoopt had, den eenigen tegenstander, die hem op het vasteland nog overbleef, te vernietigen, had ook Pruisen naar de wapenen doen grijpen, om het juk der Fransche overheersching af te schudden,

Maar Napoleon rustte zich in allerijl toe, en reeds vier maanden na zijn vlucht uit Rusland, verscheen hij weer met een talrijk leger in het veld, waarmee hij de vereenigde Russisch-Pruisische legers versloeg. Toch vertrouwde hij niet meer zoo blindelings als vroeger op zijn gelukkig gesternte, nam daarom de door zijn schoonvader, keizer Frans van Oostenrijk, aangeboden bemiddeling aan en sloot een wapenstilstand, waarop te Praag vredesonderhandelingen werden geopend.

De geallieerden stelden Napoleon een ultimatum, waarbij hem het bezit der Rijnprovincie en van Italië gewaarborgd werd, maar hij daarentegen van zijn andere veroveringen moest afstand doen.

De keizer der Franschen weigerde hierop in te gaan, waarop Oostenrijk zich bij Rusland, Pruisen, Engeland en Zweden aansloot en de oorlog opnieuw ontbrandde.

Wel zegevierde Napoleon nogmaals bij Dresden, maar zijn generaals werden bij Grossbeeren, bij Kulm en aan de Katzbach verslagen, wat het voorspel was van den geweldigen Volkenslag bij Leipzig, die met de volkomen nederlaag der Franschen eindigde. Voor de tweede maal moest Napoleon als vluchteling naar Frankrijk trekken.

Toch was het ontzag voor het oorlogsgenie van den geweldigen Corsicaan nog zoo groot, dat de verbondenen aarzelden den Rijn over te trekken en besloten, te Frankfort aan de Main nieuwe onderhandelingen aan te knoopen. Zij verklaarden zich bereid, Frankrijk zijn natuurlijke grenzen, den Rijn, de Alpen en de Pyreneën te laten, mits Napoleon van alle aanspraken op Duitschland, de Nederlanden, Italië en Spanje afstand deed en het herstel der oude dynastieën erkende.

Toen Napoleon ook thans weer een weigerend antwoord gaf, trokken de verbondenen den 1en Januari 1814 over den Rijn, terwijl een Engelsch-Spaansch leger onder Wellington de Pyreneën overschreed.

Nu begon de voor Napoleon zoo rampspoedige veldtocht van 1814, te rampspoediger, omdat hij niet meer, zooals vroeger, op de geestdrift van het Fransche

volk kon rekenen. Dit was den eeuwigen oorlog moede en snakte naar vrede. Toch volhardde Napoleon in zijn hardnekkige verblinding. Na de eerste gevechten werd te Châtillon nogmaals een vredescongres geopend, waarop de geallieerden verklaarden, Frankrijk zijn grenzen van 1792 te zullen laten behouden. Voor de derde maal wees Napoleon, die na een overwinning op het leger van Blücher zijn ouden overmoed had teruggekregen, de vredesvoorwaarden der bondgenooten van de hand. Hij verklaarde zich enkel bereid, op den grondslag der voorstellen te Frankfort te onderhandelen.

Van alle kanten rukten nu de legers der verbondenen tegen Parijs op en brachten de Fransche troepen in verscheidene bloedige gevechten gevoelige nederlagen toe. Napoleon nam nu het wanhopig besluit naar Lotharingen te trekken, om den vijand deverbinding met den Rijn af te snijden en hem zoo tot den terugtocht te nopen. Maar de geallieerden lieten zich door deze manoeuvre niet van hun doel afbrengen, zonden Napoleon een observatiekorps achterna en trokken met de hoofdmacht verder naar Parijs, dat den 31en Maart capituleerde. Toen de Fransche keizer den marsch van de bondgenooten naar zijn hoofdstad vernam, snelde hij daarheen, kwam echter eenige uren te laat en trok zich naar Fontainebleau terug, waar hij den 11en April zijn afstand teekende, nadat de Senaat hem reeds den 3en dier maand van de kroon had vervallen verklaard.

Onze fraaie gravure geeft een episode uit dezen korten, maar bloedigen veldtocht weer. Terwijl zijn troepen in radelooze vlucht voor de verbondenen de wijk nemen, is de eertijds zoo machtige heerscher een eenvoudige boerenwoning binnengegaan, om wat uit te rusten. Maar hij gaat niet zitten op den harden, biezen stoel, dien het landmeisje, wier vader en broeders misschien in den dienst van den geweldenaar zijn gevallen, hem aanbiedt. Strak staart hij voor zich, een trek van spijt en sombere vertwijfeling op het anders zoo hooghartige gelaat. Wellicht denkt hij aan de gunstige vredesvoorstellen, hem driemaal achtereenvolgens door de verbonden mogendheden gedaan

en berouwt het hem, ze toen niet te hebben aangenomen. Want nu is het te laat: het is gedaan, deze overtuiging ligt ook te lezen op het gelaat der generaals, die met deernis den zoo diep gevallen reus gadeslaan. Aanstonds zal hij uit zijn mijmering moeten gewekt worden, om zijn paard te bestijgen, wil hij niet in de handen der Pruisen en Oostenrijkers vallen, die hem zoo dicht op de hielen zitten.

De toekomstige keizerin van Rusland. -

Gaven wij in ons vorig nummer het portret van den nieuwen czaar Nicolaas II, ditmaal laten wij onze lezers kennis maken met zijn bruid, prinses Alice van Hessen. Weinig zal de beminnelijke, jeugdige prinses er aan gedacht hebben, toen Alexander III voor zijn oudsten zoon aanzoek deed om haar hand, dat zij reeds zoo spoedig tot de hooge waardigheid van czarin zou geroepen worden, die feitelijk allesbehalve benijdenswaardig is. Want afgescheiden van al de lasten, die deze meebrengt, zal zij, evenals haar schoonmoeder, in voortdurenden angst verkeeren voor het leven van haar aanstaanden gemaal.

DE TOEKOMSTIGE KEIZERIN VAN RUSLAND.

Mogen al de sacramenteele woorden van het huwelijk nog niet zijn uitgesproken, door haar overgang tot de Griekschorthodoxe kerk, haar titel van grootvorstin en haar naam van Alexandra Feodorovna, behoort prinses Alice reeds geheel aan haar nieuw vaderland, in afwachting dat zij naast den jeugdigen alleenheerscher der Russen op den keizerlijken troon plaats neemt.

Het geheele volk heeft haar met geestdrift begroet, afgaande op de faam van goedheid en lieftalligheid, die haar uit Hessen was voorgegaan, en getuige van de liefde, waarmee zij den doorluchtigen zieke te Livadia gedurende zijn laatste levensdagen omringde.

Reeds heeft de toekomstige czarin een bewijs gegeven van haar welwillendheid en zin voor rechtvaardigheid, dat goede hoop biedt voor de toekomst. De gouverneur van Warschau, generaal Goerko, wilde de Polen dwingen, den eed van trouw aan den nieuwen keizer in het Russisch af te leggen. Hiertegen kwam het patriottisch gemoed der Polen in verzet; den eed zweren wilden zij wel, maar in hun eigen taal. Vol vertrouwen richtten zij zich tot hun aanstaande gebiedster, en onmiddellijk werd generaal Goerko last gegeven, den eed in het Poolsch af te nemen.

De 22-jarige prinses Alice is de jongste dochter van wijlen groothertog Lodewijk IV van Hessen, voor twee jaar, en van prinses Alice, dochter van koningin Victoria van Engeland, reeds voor 16 jaar overleden. Haar eenige broer is de tegenwoordig regeerende groothertog Ernst Lodewijk, die in het begin van dit jaar gehuwd is met prinses Victoria, een dochter van hertog Alfred van Saksen-Coburg-Gotha en kleindochter der koningin van Engeland.

Haar oudste zuster Victoria is gehuwd met Lodewijk van Battenberg, een broer van Alexander, die van 1879 tot 1886 vorst van Bulgarije was. De Battenbergers vormen een zijlinie van het huis Hessen, daar de vader van Lodewijk en Alexander een broer was van den grootvader van prinses Alice.

Van de beide andere zusters der toekomstige czarin van Rusland is prinses Elisabeth gehuwd met grootvorst Sergius van Rusland, oom van keizer Nicolaas II, zoodat prinses Alice na haar huwelijk tante tegen haar zuster zal moeten zeggen. Haar derde zuster eindelijk is prinses Irene, gehuwd met prins Hendrik van Pruisen, broeder van den Duitschen keizer.

Scheeve torens.

Aan alles hier op de wereld komt een einde, ook aan het bestaan van bouwgewrochten, die voor de eeuwigheid gesticht schenen.

Zoo is kort geleden weer een der beroemdste bouwwerken van de wereld meedoogenloos opgeruimd. De scheeve toren van Saragossa, een voorwerp van algemeene belangstelling, werd op het einde van het jaar 1892 ‘wegens bouwvalligheid’ gesloopt. Of een restauratie niet meer mogelijk, dan alleen ten gevolge van den slechten staat der Spaansche financiën onuitvoerbaar was, kan hier in het midden blijven. Het feit verwekte in alle geval bij de vereerders van de gedenkstukken der oudheid ernstig leedwezen, ook al konden zij zich troosten met de gedachte dat er nog meer dergelijke merk waardige bouwwerken bestaan, zooals de scheeve toren van Pisa, die van Genua, Ravenna, Mantua, - alle in Italië, dat wel de specialiteit dier bouwkundige rariteit schijnt te hebben, dank misschien aan zijn vulkanischen bodem; - verder van Chesterfield en Bridgenorth in Engeland, - eindelijk,

om ons vaderland niet te vergeten, ook de ‘grijze steenen reus’ te Delft, waarvan De Genestet zong:

> Gelijk als Pisa heeft ook Delft haar scheeven toren,
> Die, al voor eeuwen her, de ruste placht te storen
> In 't klooster aan zijn voet, te sombren winternacht,
> Maar sinds door geen orkaan nog werd ten val gebracht,
> En pal staat, scheef maar pal, en naar wij vast vertrouwen,
> In Delft het langer dan wij allen uit zal houen.

Bijna driehonderd jaar heeft de ‘nieuwe toren’ (*Torre Nueva*) te Saragossa gestaan in zijn dreigende houding, naar de kerk, aan de andere zijde de straat gelegen, overbuigende, als gestadig op het punt ze onder zijn val te verpletteren.

Ten jare 1594 gebouwd, diende hij tot in den laatsten tijd als klokkenstelling of wachttoren en wekte de algemeene ver- en bewondering dergenen, die hem aanschouwden.

Want het hooge baksteenen gevaarte, welks top langs een trap van 200 treden te bereiken was, vertoonde fraaie vormen en droeg niet weinig bij tot opluistering van het landschap. Van zijn hoogsten trans genoot men een prachtig gezicht over de stad en haar omgeving.

Van hechter bouw dan de ‘nieuwe toren’ te Saragossa scheen, is ongetwijfeld de scheeve toren van Pisa, die naast de prachtigste monumenten der bouwkunst het merkwaardige Domplein dezer interessante oude stad versiert. Gelijk de verschillende afzonderlijke zangen van een christelijk heldendicht, dat gevoeglijk met Dantes *Divina Commedia* te vergelijken is, verheffen zich op dat uitgestrekte plein vooreest de Dom, een der schoonste gedenkstukken der middeleeuwsche bouwkunst in Italië, dan het *Campo Santo*, dat is het kerkhof, met aarde uit Jerusalem gevuld, en... het zevende wonder van Italië, *il Campanile storto*, de scheeve toren, door den Duitschen meester Wilhelm en Buono Buonanni gebouwd in den jare 1179, gelijk een inschrift bij de deur aangeeft.

Hecht en zwaar, zooals een krachtig tijdvak hem voortbracht, bestaat de toren uit een zestig meter hoogen cilinder, gevormd door een dikken, fraai gemetselden muur, die aan de buitenzijde door acht omgangen in evenzooveel verdiepingen afgedeeld is.

Al deze verdiepingen zijn, welbeschouwd, maar herhalingen van de eerste verdieping, waar evenals bij al de andere door een rondloopende zuilenrij een open galerij wordt gevormd, die gelegenheid geeft, den toren zonder gevaar om te wandelen. Het aantal der zuilen van de verschillende verdiepingen bedraagt 207.

Dat de bouwmeesters van dit merkwaardig monument het er op gezet hadden, een stuk werk te leveren, dat de eeuwen trotseeren kon, blijkt duidelijk uit de zorgvuldige uitvoering. Het daartoe benoodigde materiaal, marmer en graniet, is niet alleen van uitstekende qualiteit, maar daarbij ook onberispelijk bearbeid, stevig verbonden en keurig samengevoegd. Men bereikt de verschillende verdiepingen langs een wenteltrap, die in haar geheel 293 treden telt, terwijl men nog een ladder beklimmen moet om boven op het plat te komen.

Heeft men dat bereikt, dan staat men hooger dan de klokken van den toren - aan de H. Maagd, het Lijden en de Gerechtigheid gewijd - die door haar schommelingen het overhangende gevaarte niet vermogen te schokken. Van dit plat, van welks hoogte Gallilei eenmaal den vrijen val der lichamen waarnam, geniet men een heerlijk gezicht op de zee, de nabij gelegen beroemde badplaatsen en de uit duizend bogen bestaande,

door Cosmo de' Medici aangevangen en door Ferdinand I voltooide waterleiding, die de stad van drinkwater voorziet.

Minder sierlijk, ja zonder eenig sieraad, maar toch niet minder merkwaardig zijn de beide scheeve torens van Bologna, de *Asinelli* en de *Carisenda* of *Torre mozzo*, dat is afgestompte toren. Beide dagteekenen uit den tijd der Italiaansche republieken, toen enkele aanzienlijke familiën haar huizen en paleizen verschansten om zich aan de woede en de vervolging hunner vijanden te onttrekken.

Naar het heet, werden zij gebouwd, om te dienen tot wachttorens, van welker top men het omliggende land overzien en het heimelijk

aanrukken van vijandelijke benden bespieden kon. In elk geval zijn ze zeker niet voor de mooiigheid opgericht; want noch in den vorm, noch in het materiaal (ruwe baksteen), noch in de bewerking daarvan is eenig streven naar sierlijkheid te bekennen. Blijkbaar werden beide gevaarten in de grootste haast opgetrokken, en wel de eerstgenoemde in het jaar 1109 door Gherardo Asinelli, de andere, naar verteld wordt, uit naijver van wege den eersten, door zekeren Carisenda of Garisendi. Zooals uit onze afbeelding blijkt, hebben de beide torens, die dreigend naar elkander overhellen, den vorm van gewone fabrieksschoorsteenen. De Asinelli verheft zich, bij de geringe breedte van zes meter, tot een hoogte van ongeveer 115 meter, waarbij hij één meter van de loodlijn afwijkt. De Carisenda, die ongeveer even smal is, heeft een hoogte van 42 meter, maar staat daarbij meer dan twee meter buiten het lood. Hun wanden zijn van onder tot boven kale muren, slechts hier en daar met gaten doorboord ten einde een spaarzaam licht te krijgen op de houten trappen, of dienende om in geval van noodige herstellingen de steigers te kunnen bevestigen. De trap van den Asinelli heeft 464 treden, waarvan er 449 tot den omgang, en de verdere 15 tot aan de klokken voeren.

DE GESLOOPTE TORRE NUEVA TE SARAGOSSA

Aan zijn voet staat deze toren tusschen oude onaanzienlijke huizen beklemd, maar van zijn plat, met hooge borstwering omgeven, geniet men een heerlijk uitzicht over de stad en verder over Cento, Imola, Butrio, Modena en zelfs op het afgelegen Ferrara. Het praatje evenwel dat men van zijn top niet minder dan 105 steden (*cento e cinque città*) zou kunnen overzien, vindt men er niet bewaarheid. Dat berust namelijk op een woordspeling, daar met *cento* niet het getal 100, maar de nabij Bologna gelegen vaderstad van den schilder Guercino bedoeld wordt

DF TOREN VAN PISA.

De Carisenda, die vroeger hooger was, werd wegens bouwvalligheid tot op zijn tegenwoordige hoogte verminderd. Hij wordt niet meer beklommen, vooreerst omdat er nu de aardigheid af is en verder omdat er boven geen gelegenheid is tot uitkijken.

Lieden, die kunstenarij voor kunst houden, een gril hooger schatten dan een ernstige gedachte, en wonderen zoeken waar zij het minst te vinden zijn, hebben willen beweren dat al deze torens met opzet zoo scheef gebouwd zijn. Zij schreven hun blijkbare verzakking aan het vernuft der bouwmeesters toe en zagen ze aan als bewonderenswaardige bewijzen van een verloren gegane of moeilijk te vatten kunstvaardigheid.

Van den toren van Pisa werd zelfs, op gezag van een Latijnsch opschrift, dat door lord Baltimore zou ontdekt zijn, beweerd, dat de bouwmeester zijn eigen scheefgegroeiden ruggegraat in het bouwwerk had willen vereeuwigen.

Sedert lang is die dwaling door de kenners wederlegd en het belachelijke van die opvatting aangetoond. Al valt, bij het gebrek aan juiste historische gegevens, wel niet precies uit te maken of de verzakkingen der bedoelde gebouwen plotseling of langzamerhand geschiedde, mag men toch veilig het laatste aannemen, daar de bodem voornamelijk in Pisa, dat vroeger dichter bij de zee lag dan tegenwoordig, evenals Bologna en Saragossa, door aanslibbing is gevormd en zoodoende, bij schijnbare vastheid, licht aan verzakking onderhevig is. Dat dit niet op alle punten in gelijke mate het geval was, lag misschien aan vergane planten-stoffen, ongelijke aardlagen of andere onregelmatigheden, die de bouwmeester op die diepte niet vermoedde. Een plotselinge schok of val zou ongetwijfeld een gedeeltelijke verwoesting der torens hebben meegebracht.

Waren die torens echter van den beginne af scheef aangelegd, dan zouden toch zeker van binnen de vloeren der verschillende verdiepingen alsmede de trappen

waterpas zijn geplaatst. Ook de op elkaar rustende steenlagen van het metselwerk zouden stellig horizontaal gelegd zijn, wat evenwel niet het geval is.

Bovendien is op de wandschilderingen van Antonio Veneziano in den kruisgang van het *Campo Santo* te Pisa, die bijna tweehonderd jaren na den bouw van den toren werden uitgevoerd, die toren naast den dom en het klooster San Vito in volkome loodrechte stelling te zien.

Er blijft dus niets anders over dan aan te nemen, dat deze gebouwen langzamerhand verzakt zijn, en wel, nadat de kalk de afzonderlijke steenen zoo hecht had aaneengesloten, dat een verschuiven of afglijden, zelfs bij een aanmerkelijke overhelling, niet meer mogelijk was. Dat deze torens, ondanks hun scheeven stand, niet gevallen zijn, is niet alleen aan het stevig verband der bouwmaterialen alsmede hun kolossale dikte toe te schrijven, maar vooral hieraan dat het zwaartepunt niet buiten het grondvlak valt.

DE TORENS ASINELLI EN CARISENDA TE BOLOGNA

[Nummer 26]

EEN GEWICHTIGE ZET, NAAR DE SCHILDERIJ VAN OTTO KIRBERGER.

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

XII.

Wat drommel! heb je nou ooit zoo'n gebel gehoord als van middag!' pruttelde Maartje, aan haar keukenkachel morrelend, die maar niet trekken wilde, en eensklaps in haar bezigheid door het klingelen van de huisbel gestoord.

'Het staat letterlijk niet stil, daar! met allerhande k. kboodschapjes. Het is meestal de moeite niet waard, dat je er voor naar voren loopt. Een mensch zou er tureluursch van worden. Ik zou zoo in staat zijn, de bel af te binden. En 't is of het spel spreekt: als de kachel niet trekken wil, of je moet noodzakelijk bij je eten blijven, dan kan je aanhoudend naar de bel loopen.'

'Maar ik kan wel eens opendoen, Maartje,' zei Dientje, het dagmeisje.

'Ja, als je dan maar geen praatjes maakt aan de deur, anders ga ik net zoo lief zelf kijken.'

Dientje kon een schalk lachje niet onderdrukken bij die aanmaning. Maartje was namelijk zelf nogal een liefhebster van een praatje aan de deur en liet zich de gelegenheid daartoe niet graag door 'dat babbelzieke jonge ding,' zooals ze haar jonge helpster noemde, afsnoepen.

Ditmaal had ze echter te veel met haar kachel te stellen, en Dientje trippelde op haar jonge beenen gauw naar de straatdeur.

'Daar is een heer om mijnheer te spreken,' was de boodschap, waarmee ze een oogenblik later in de keuken terugkwam; 'wat moet ik zeggen?'

'Een heer om mijnheer te spreken,' herhaalde Maartje verbaasd.

'Wat kan dat wezen? Ken je dien mijnheer?'

'Ik heb hem dat ik weet nooit gezien.'

'Hoe ziet hij er uit?'

'O een lange sladood van een vent, een jonge kerel nog, met een lorgnet op zijn neus.'

'Wat moet die van mijnheer hebben? Daar begrijp ik niets van. 't Zal maar 't beste zijn, dat ik zelf ga kijken; let maar eens op de kachel,' zei Maartje met een zucht, maar inwendig brandend van verlangen om te vernemen wat die lange sladood van haar meester moest hebben.

De aldus aangeduide bezoeker stond al in de gang te wachten en Maartje slofte, terwijl zij een slip van haar schort opsloeg, naar hem toe.

'Wat was er van uw dienst?' vroeg zij, hem wantrouwig aanstarend.

'Is mijnheer Wilkens ook te spreken?' vroeg het jongmensch op lossen, onverschilligen toon.

'Mijnheer Wilkens is al een week of drie erg ziek. Hij heeft zooveel als een tak van een beroerte gehad; nu komt hij wel zachtjes aan weer bij, maar moet toch altijd zijn kamer nog houden.'

'O zoo, is 't hem dat?' zei het jongmensch op een toon van familiariteit, die Maartje verbaasd deed opkijken. 'Dus hij ontvangt niemand?' liet hij er op volgen.

‘Een enkele intieme kennis, anders niet; maar als u hem noodzakelijk spreken moet, dan wil ik wel eens vragen of hij u ontvangen kan.’

‘Och, noodzakelijk is het woord niet, maar ik zou toch niet graag een vergeefsche reis maken; ik kom er expres voor uit Rotterdam, moet je weten. Als mijnheer me dus kon ontvangen, zou hij me een groot plezier doen.’

‘Wie kan ik zeggen dat er is?’

‘Och, hij kent me toch niet.... Van Staay, hier is mijn kaartje.’

‘Kan ik soms, als mijnheer niet bij de hand is, de boodschap overbrengen?’ vroeg Maartje, die van dit raadselachtig bezoek graag het hare had.

‘Ja, zeg maar dat ik kom van wege zijn neef Robbert Wierings. De jongen begrijpt maar niet, waarom zijn oom niet antwoordt op zijn brieven.... Nu de oude heer ziek is, laat zich dat verklaren; maar van die ziekte weet hij niets af.’

‘Wel Heeremijntijd! wordt u gestuurd van mijnheer Robbert!’ riep Maartje opgetogen van verrassing. ‘Hoe maakt het de goeie jongen? Och, och! en weet hij er niets van, dat zijn oom ziek is! Wel, wel! dat is me toch wat te zeggen....’

De goede schommel schudde bedenkelijk het hoofd.

‘Hoe zou hij het weten, als niemand het hem schrijft? Hij heeft al brief op brief hierheen gestuurd, maar krijgt geen taal of teeken terug.’

‘Zie je wel!’ riep Maartje, en haar oogen gloeiden van verontwaardiging. ‘Ik heb het al lang begrepen! Dat is die leelijke feeks, die er tusschen zit, die gemeene indringster, en die heeft de goeie jongen zelf nogal in huis gehaald! Je moet ze maar leeren kennen, zoo'n varken, met haar uitgestreken gezicht. Ik heb ze al lang in de gaten: zij heeft gemaakt, dat Robbert weg moest, en nou zorgt ze wel dat hij niet meer terugkomt: hij zal geen brief van zijn oom meer krijgen, daar zal zij wel voor oppassen.’

De vreemde bezoeker keek haar verrast aan.

‘Wie bedoel je?’ vroeg hij.

‘Wel! wie anders dan die juffrouw Phine, die mijnheer Robbert hier in huis gebracht heeft. Daar zal u toch wel van weten?’

‘Ja, daar heb ik iets van gehoord.... Dat is een juffrouw Van Dongen, niet waar? Een nagelaten wees van een ouden vriend, die mijnheer tot zich genomen heeft?’

‘Zeg maar, die zich hier heeft weten in te dringen om mijnheer Robbert het voetje te lichten.’

‘O zoo! zou 't hem dàt wezen!’ zei hij.

‘Dàt en niks anders: wàt ik ik u zeg.’

‘Nou, dan is het goed, dat Wierings me hier gestuurd heeft om eens te hooren hoe het zit. Want daar heeft hij zeker in 't minst geen gedachte op.’

‘Neen, dat geloof ik wel, 't is een jongen als een kalf, daar! 't Is zonde dat ik het zeg. Hij is al goed wat er aan is; daar zit geen aasje kwaad bij, en die moet nu door zoo'n heks hier het huis uitgeboend worden, waar hij van jongs af als een eigen kind is grootgebracht.’

Op dat oogenblik werd er een deur in de gang geopend, en een slanke gestalte, in een zwart kleed gehuld, trad er uit te voorschijn. Het was Phine. Zij zag er bleek en afgemat uit en wierp maar een vluchtigen blik op den bezoeker, die, ofschoon beleefd buigend, haar door zijn lorgnet nauwkeurig opnam. Zij had een medicijnfleschje en een glas in de hand en wipte vlug de trap op naar boven.

‘Is dat schrikken!’ hijgde Maartje, zoodra ze weg was. ‘Nou, het kan me niet schelen, als ze 't gehoord heeft. Ik zou in staat zijn, het haar in haar gezicht te zeggen, daar!’

‘Was dat die juffrouw Van Dongen?’ vroeg Van Staay belangstellend. ‘Nu, die ziet er niet onaardig uit. Daar zou je zoo iets niet achter zoeken...’

‘Zeg dat niet, mijnheer... 't is een katje met fluweelen pootjes, maar o wee, als je in haar klauwen komt.’

‘Kom kom!’ lachte het jongmensch, ‘ik denk dat je wel een beetje overdrijft. Ga maar eens vragen of mijnheer Wilkens mij een oogenblikje ontvangen wil, dan zullen we gauw weten of hij van zijn neef Robbert niets meer weten wil. Ik denk wel dat je je vergist, beste ziel, ik heb Wierings altijd met den meesten lof over die juffrouw hooren spreken, en hij is toch ook zoo dom niet.’

‘Neen zeker niet, maar tòch is zij hem te glad af.’

Van Staay lachte onbezorgd.

‘Komaan, ga nu eens vragen of mijnheer Wilkens te spreken is. Als hij me vandaag niet ontvangen kan, wil ik nog wel eens terugkomen.’

‘'t Is miserabel, dat die feeks nou net naar boven is gegaan,’ zei Maartje ergdenkend. ‘Ik ben zeker dat zij lont geroken heeft en nou wel zorgen zal, dat mijnheer u niet te woord staat.’

‘Dat kunnen we in elk geval probeeren. Zeg maar dat ik hem de complimenten kom brengen van zijn neef; dan zou hij al erg hondsch moeten zijn, als hij mij de deur wees.’

Maartje slofte naar boven en tikte heel bescheiden aan de deur. Een ziekebroeder deed open, en deze vroeg wat zij verlangde.

Maar zij wendde zich rechtstreeks tot haar meester, die in zittende houding op een rustbed lag en onmiddellijk het hoofd naar de deur wendde. De oude man was schrikkelijk afgevallen, maar zijn grijsblauwe oogen stonden helder in zijn wasbleek gezicht, waarvan de magerheid door de grijze bakkebaarden nog eenigszins werd gemaskeerd.

‘Er is beneden een heer, die u absoluut een oogenblikje moet spreken, mijnheer,’ zei ze in antwoord op zijn vragenden blik. ‘Hij komt u de complimenten brengen van mijnheer Robbert....’

Op het hooren van dien naam fronste de zieke onheilspellend de wenkbrauwen. Met zijn knokkelige, dorre hand wees hij het kaartje af, dat Maartje hem wilde overreiken. Hij schudde norsch het hoofd.

‘Zeg maar dat ik niet nieuwsgierig ben naar boodschapjes van mijnheer Robbert.’

‘Oom!’ klonk opeens de smeekende stem van Phine, die, met het klaarmaken van een verfrissching bezig, op het hooren van Maartjes boodschap verrast het hoofd naar den zieke had omgewend.

‘Oom, zeg dat niet,’ sprak zij met trillende stem en haar groote blauwe oogen glinsterden vochtig.

‘Zwijg, lief kind!’ zei de oude man kortaf, doch met iets vriendelijks in zijn stembuiging, ‘je weet dat ik op dit punt geen tegenspraak duld.’

Phine staarde een oogenblik verlegen naar den grond; zenuwachtig bewogen zich haar lippen; zij wilde iets zeggen, maar de tegenwoordigheid van den ziekebroeder en Maartje weerhielden de woorden in haar mond.

Eindelijk waagde ze schuchter fluisterend, te vragen:

‘Vindt u goed, oom, dat ik dien mijnheer even te woord sta? Wie weet wat hij ons omtrent Robbert heeft mee te deelen....’

De koude starre blik, dien de oude heer op haar vestigde, bracht haar ineens tot zwijgen. Hij zag haar een oogenblik rustig en streng aan zonder iets te zeggen, en

keerde zich daarop weer tot Maartje, die met gretige ooren en oogen alles had opgevangen.

'Je hebt het gehoord, niet waar?'

'Dus u is voor dien mijnheer niet te spreken?'

'Neen.'

'Mag hij soms op een anderen dag terugkomen?'

'Je brengt hem over wat ik je gezegd heb: dat ik om geen boodschapjes van mijnheer Robbert verlegen ben.'

'Maar wat heeft mijnheer Robbert dan in Gods naam misdaan?' viel de goede ziel op eens uit, in haar moederlijke genegenheid voor den jongen, dien zij had zien opgroeien, onwillekeurig den ouden gemeenzamen toon tegenover haar meester aanslaande.

Deze richtte zich gramstorig in zijn kussen op en er zou misschien een geweldige uitval zijn gevolgd, als niet de ziekebroeder bezorgd tusschenbeide gekomen was:

'Bedaard, bedaard,' zei hij, 'de dokter heeft alle opwinding streng verboden. Mijnheer moet volkomen rust hebben.' En zich over den zieke buigende, ging hij voort: 'Ik zou u raden, maar stil te gaan liggen; u weet wat de dokter gezeid heeft, en 't is tijd van innemen ook...'

Terwijl hij naar de medicijnen op de tafel greep, gaf hij Maartje een wenk om heen te gaan, en toen ze daar niet onmiddellijk aan gehoorzaamde, dreef hij haar zachtjes de deur uit en sloot die zonder gedruisch achter haar dicht om zich weer kalm aan zijn taak te wijden.

Phine zag met bleek gelaat en glinsterend oog Maartje na en zette zich met een zucht aan het venster.

‘Wel, hoe is 't? Is mijnheer te spreken?’ vroeg Van Staay, die ondertusschen ongeduldig in de gang had staan drentelen, op zijn gewonen luchtigen toon, toen Maartje de trap afkwam.

Zij schudde treurig het hoofd.

‘Ik begrijp er niets van,’ zei ze. ‘Wat mijnheer toch tegen onzen goeden Robbert hebben kan, weet ik niet; maar hij schijnt niet meer van hem te willen hooren.’

‘Zoo, da's leelijk genoeg voor Robbert... Ja zulke oude heeren zijn dikwijls niet mak. Hij had hem wel een beetje meer mogen ontzien.’

‘Maar wat heeft hij dan toch uitgevoerd, dat mijnheer zoo op hem gebeten is?’

‘Niet anders te weten dan dat hij tegen den zin van den oude op reis is gegaan. Hij had al lang eens de wereld in gewild, maar zijn oom wou er niet van hooren. Nu deed zich toevallig een gelegenheid voor om een mooie reis te maken; hij zag zijn kans schoon en liet den ouden heer mopperen; maar ik denk dat hij er nu wel spijt van zal hebben. Enfin, de oude zal wel weer bijdraaien, als Rob terug is.’

Maartje stond bekommerd voor zich te kijken.

‘Zoo iets heeft de juffrouw mij in 't begin ook gezegd,’ mompelde ze half bij zich zelve. ‘Maar ik kan het niet gelooven. Er moet wat anders achter schuilen. Zóó is mijheer niet, dat hij om zoo'n kleinigheid niets meer van Rob zou willen weten; daarvoor heeft hij altijd te veel van hem gehouden. Neen, ik denk wel dat die feeks er de hand in heeft. Ze was er nu ook weer tusschengekomen. Ze vroeg of zij niet even naar beneden zou gaan om de boodschap aan te nemen, maar het hoefde niet.’

‘Nou, dat is nog zoo onaardig niet van haar,’ merkte het jongmensch met een oolijk lachje op, ‘ik had wel eens graag kennis gemaakt.... Dus, dan moet ik maar onverrichter zake afmarcheeren? Nou, ik zal het Robbert schrijven en zeggen dat hij maar gauw maakt dat hij terug is, wil hij weer bij oompje in de gratie komen.’

‘Ja, schrijf hem dat,’ zei Maartje. ‘Laat hij maar zoo gauw mogelijk terugkomen, anders loopt het heelemaal mis. De goeie jongen begrijpt niet hoe er achter zijn rug gestookt wordt. Hij moest eens weten hoe alles hier is veranderd in den korten tijd dat hij weg is. De oude heer is dezelfde niet meer. Ik kan ook geen goed meer bij hem doen, 't Is Phine voor en Phine na; van haar alleen wil hij bediend worden; anders kan het hem geen mensch naar den zin maken, zelfs de ziekebroeder niet, die anders al wat met hem overbrocht heeft, vooral in den eersten tijd. Dat was me een geschiedenis! Ik had nooit gedacht dat mijnheer er van boven op gekomen zou zijn. Nooit vergeet ik dien Zaterdagavond, toen we tevergeefs op mijnheer Robbert wachtten en toen eindelijk de brief kwam. Ik dacht zeker dat mijnheer het bestierf.... Ja, Robbert heeft er niet mooi aan gedaan met zoo in eens weg te blijven. Hij heeft wel wat verdiend. Ik had het niet van hem gedacht. Wel is hij altijd een ondeugd geweest, maar nou dacht ik dat hij wijzer geworden was Afijn, hij heeft het natuurlijk niet zoo kwaad bedoeld; maar het had den ouden man zijn dood kunnen wezen. Schrijf hem dat maar, of neen, schrijf het hem niet, anders maakt de jongen zich al te ongerust. Laat hij alleen maar maken, dat hij gauw hier is; in dien tijd zal zijn oom

wel opgeknapt wezen, en dan komt alles van zelf terecht. Schrijf hem maar: compliment van Maartje, en dat hij op staanden voet naar huis komt, want dat zijn oom erg boos op hem is, en dat, als hij niet oppast, Phine hem heelemaal uit oom zijn gunst verdringen zal. Wil u dat schrijven?'

'Zonder mankeeren,' zei het jongmensch, alvast naar de kruk van de deur grijpend; want het gebabbel der oude huishoudster begon hem te vervelen.

'En wil u hem veel groeten van mij doen? Van Maartje, schrijft u maar, dan weet hij het wel. Och, 't is zoo'n beste jongen. Ik kan me nog niet begrijpen hoe hij zoo heeft kunnen zijn. Hij maakt het anders goed, zegt u?'

'Opperbest, naar hij schrijft. Hij maakt prachtige zaken en de patroon is dan ook buitengewoon tevreden.'

'Nou, kijk eens aan hoe de jongen zijn best doet, en als je mijnheer hoort, zou je zeggen dat hij zich verliep als een doordraaier, 't Is ongepermitteerd, daar!... Wat ik zeggen wou, mijnheer, als u soms nog iets van Robbert mocht hooren... 't Is misschien wel wat te vrij van me, maar als u het me dan nog eens even wou laten weten?..'

'Nou, da's goed, als ik wat weet, kom ik maar weer eens aan; misschien is de oude heer dan ook beter te spreken.

''t Is te hopen,' zuchtte Maartje; 'dus dan zie ik u nog wel eens. Hartelijk dank voor de boodschap en veel groeten aan Rob.'

'Daar kan je op rekenen. Dag Maartje,' zei Van Staay, haar vertrouwelijk toeknikkend en stapte opgeruimd naar buiten, zonder zich blijkbaar van het geval veel aan te trekken. De oude huishoudster keek hem nog een poos na en slofte toen hoofdschuddend naar de keuken terug.

'Ik docht dat je niet van praatjes aan de deur hield,' dus werd ze door de schelle stem van Dientje verwelkomd.

'Wil je wel eens je mond houen, astrant ding, wat gaan jou mijn zaken aan?... Met dat jonge volk is tegenwoordig geen huis meer te houden,' merkte ze wijsgeerig bij zich zelve op. 'Dat doet en zegt maar wat het verkiest, en een oud mensch zit met den last.'

XIII.

Robbert Wierings liep ongeduldig op en neer in de ruime, stille *readingroom* van het *Charing Cross Hotel*. De heer Lawson had per telephoon laten vragen of hij daar een oogenblikje voor hem te spreken was, en nu wachtte het jongmensch de komst van zijn bezoeker af, benieuwd, wat die hem te zeggen kon hebben.

'Als het maar weer geen invitatie is,' mopperde hij in zijn eigen, 'die Lawson is goed en wel, maar die eeuwige nasleep van zijn Fanny, Emmy en Molly begint me de keel uit te hangen... Hij denkt, geloof ik, dat ik op die Fanny verkikkerd ben.... Kan je nagaan! Dat malle dier!'

Op hooge beenen stapte hij van den breeden marmeren schoorsteen, waar in den open haard al een gezellig vuurtje glom, naar de groote glazen deuren, die toegang gaven tot het terras, waar de wilde wingerd zijn purperen guirlandes geestig langs de glazen wanden en om de ijzeren kolommetjes slingerde.

Op het zachte tapijt maakten zijn voetstappen geen gedruisch, dat hinderlijk zou zijn geweest voor de lezende of schrijvende gasten. Trouwens er was op het oogenblik niemand in de zaal dan een bejaard heer, die bij den haard de *Times* zat te lezen, en een jonge dame, die aan een schrijftafel in den hoek ijverig zat te pennen.

Toch kwam elk oogenblik een *waiter*, deftig in het zwart als een begrafenisbidder, de zaal binnen om met een stem, zoo plechtig, zacht en somber als kwam hij werkelijk de genoodigden roepen tot een lijkstoet, het vertrek der treinen af te roepen.

Robbert zag den man onverschillig gaan en komen; hij was al zoodanig aan het leven in het station-hotel gewoon, dat hij van al die kleinigheden, die hem den eersten dag zoo geïnteresseerd hadden, geen notitie meer nam. Hij bewoog zich nu tusschen die gestadige afwisseling van gaande en komende vreemdelingen alsof hij hier thuis was. Sedert hij zoo plotseling uit zijn gewone doen was gerukt en nu al een week of vijf in en om de wereldstad rondzwierf, had hij een gevoel of het leven maar een aanhoudende zwerftocht was, met geen andere rustplaats dan zoo'n karavanserail, als waar hij zich nu toevallig ophield. Hij had in die vijf weken al wat verschillende pleisterplaatsen aangedaan, aan verschillende tafels gegeten en in verschillende bedden geslapen! Soms kwam het hem voor, alsof dit altijd maar zoo blijven moest. Een thuis had hij nu toch niet meer; want dat denkbeeld was voor hem onafscheidelijk van *Eben-Haezer*, en helaas! was hij niet voor eeuwig verbannen uit dat gastvrije, gezellige huis, waar de heerlijke jaren zijner jeugd zoo onbezorgd en genoeglijk waren voorbijgegaan, waar hij op lateren leeftijd zulke onvergetelijke uren had gesleten!

Daar kwam de *waiter* weer binnen met een handvol brieven en drukwerken, zoo even door de post aangebracht. Hij las met deftige koelheid één voor één de adressen voor. Met kloppend hart luisterde Robbert toe of ook zijn naam werd afgeroepen. De dame aan de schrijftafel en daarna de heer aan den haard strekten elk de hand uit om een brief of krant, voor hen bestemd, aan te nemen, maar voor Robbert was er niets, en de *waiter* sloot de overige brieven en papieren in het glazen kastje, waar de afwezige adressanten ze zelf konden vinden.

'Oom antwoordt maar niet,' zuchtte Robbert, 'en ik heb hem in mijn laatsten brief toch zoo dringend om een lettertje verzocht.... Of Van Staay al bij hem geweest is?'

In somber gepeins verdiept, staarde hij uit het venster in het gewoel van de straat, onverschillig, lusteloos al die beweging aanziende, waarvan hij zich vroeger zooveel genoegen had gedroomd. Reizen, Londen zien! bij die gedachte alleen was vroeger zijn jong hart opgesprongen als in verwachting van een ongekend genot. En nu al was dat omzwerven in den vreemde hem een walg. Nu snakte hij naar een thuis, dat hij niet meer had.

'*Ah mr. Wierings how are you*? Wel, mr. Wierings, hoe gaat het?' dus riep hem de vriendelijke, welbekende stem van den heer Lawson uit zijn mijmeringen.

Roobert keerde zich om en drukte de hand, die zijn ouden vriend hem toestak.

'Ik ben maar zoo vrij, je hier even te spreken te vragen,' zei de Engelschman met zijn gewone *gentlemanlike* beleefdheid, 'want ik zie je tegenwoordig heel niet meer.'

Robbert verontschuldigde zich door de verschillende reizen in den omtrek op te sommen, die hem in de laatste dagen verhinderd hadden, den heer Lawson op te zoeken, en noodigde dezen uit te gaan zitten.

'Zouden we niet op het terras plaats nemen?' zei Lawson, 'daar zitten we rustiger, en het is zulk bij uitstek zacht weer; we zullen het niet lang meer zoo hebben.'

De beide heeren stapten door een der glazen deuren naar het terras, waar ook al schrijftafels en gemakkelijke armstoelen stonden ten gerieve der gasten, die in de frissche buitenlucht hun krant wenschten te lezen of hun correspondentie af te maken in het lommer der hooge sierplanten, die in fraaie potten van zachtkleurig gevlamd aardewerk aan weerskanten op een rij stonden.

‘Ik heb een dringende boodschap voor je van mevrouw,’ dus begon de heer Lawson, zoodra zij gezeten waren. ‘Aanstaanden Zondag vieren we Fanny's verjaardag en dan is het feest op *Summer Cottage*, Daarbij mag jij niet ontbreken. Ik heb mevrouw stellig moeten beloven, je mee te zullen brengen, en ze rekent er op, dat je dan nog een paar dagen onze gast blijft.’

‘Beste heer Lawson, ik ben heel gevoelig voor de eer van de invitatie en ik ben mevrouw ten hoogste dankbaar voor de vriendelijkheid, maar ik durf heusch niet beloven, aan de uitnoodiging gevolg te kunnen geven.’

‘Wat zijn dat nu weer voor uitvluchten!’

ASSCHEPOESTER MOET THUISBLIJVEN.

ASSCHEPOESTER EN DE TOOVERFEE.

Robbert bracht in het midden, dat hij nog een menigte zaken had af te doen, die al zijn tijd in beslag namen, en gaf ten slotte te kennen dat het zachtjes aan tijd werd om te denken aan terugkeer naar Holland.

'Maar je zal toch niet vertrekken zonder eerstafscheid van de familie te hebben genomen.'

'Natuurlijk met,' hernam Robbert verstrooid, want zijn gedachten waren elders.

Alsof de Engelschman die gedachten geraden had, vroeg hij in eens op den man af:

'*A propos*, heb je nu nòg geen antwoord van mr. Wilkens?'

'Nog geen antwoord! ik begrijp er niets van.'

'Dat wordt bedenkelijk,' zei Lawson ernstig. 'Het krijgt den schijn of je uit de gratie ben.'

'Daar begin ik ook bang voor te worden.'

'En waar schrijt je het aan toe?'

'Oom was erg tegen mijn reis,' zei Robbert, verlegen aan zijn knevel draaiend. 'Misschien dat het dàt is, ofschoon ik anders bij oom nogal een potje mocht breken.'

'Je vergeet dat je hem hebt achtergelaten in het gezelschap van iemand, die er belang bij heeft, je uit zijn gunst te dringen....'

'Neen, dat mag u niet onderstellen,' viel Robbert hem levendig in de rede. Inderdaad was die gedachte hem zelf den avond na Phines afwijzend 'Nooit' een oogenblik in het hoofd gekomen; maar later, kalmer geworden, had hij die met verontwaardiging van zich geworpen. Neen, zoo laag kon ze niet wezen. Ze mocht hem niet genegen zijn, maar hem zoo schandelijk onderkruipen, neen daar was ze niet toe in staat. De lange verwijdering had haar in zijn geest meer en meer ideale vormen doen aannemen, haar gestalte in zijn herinnering veredeld tot een haast bovenaardsche verschijning. De tegenstelling met de coquette, gichelende dametjes van *Summer Cottage*, met de opdringerige Fanny vooral, had het meisje van zijn droomen in zijn oogen nog mooier, reiner, en hooger gemaakt. Zelfs het leed, dat hij in de laatste weken had verduurd, had daartoe meegewerkt. Al zijn verloren geluk toch, al zijn vervlogen toekomstdroomen waren in haar belichaamd. Hij kon niet anders meer aan haar denken dan gelijk men denkt aan zijn goeden engel, wiens gunst men heeft verbeurd.

En in die stemming hoorde hij nu Lawson insinueeren dat Phine hem den voet zou lichten bij zijn ouden oom!

'Onmogelijk! onmogelijk!' riep hij met overtuiging.

De oude heer zag hem vorschend aan, blijkbaar baar verrast, hem zoo ijverig de partij te zien opnemen voor een jonge dame, voor wie hij zich eenmaal zoo onverschillig betuigd had.

'Zeg dat niet te hard,' zei hij. 'Hoe is het anders te verklaren dat al je brieven onbeantwoord blijven? Dat mr. Wilkens zelfs geen notitie neemt van de complimenten, die ik hem zoo herhaaldelijk heb laten doen? Ik ken hem van ouds voor veel te hartelijk, om zóó te kunnen handelen, als er niet iets achter school. Mr. Wilkens beschouwde u als zijn zoon. Dat weet ik niet alleen uit uw mond, maar ook van mr. Dennig, uw principaal, die mij alles bevestigd heeft, wat u mij omtrent de verhouding heeft meegedeeld en die - tusschen twee haakjes - met veel lof over uw ijver spreekt; u bestemde mr. Wilkens tot universeel erfgenaam van zijn aanzienlijk vermogen...'

‘O ja, dat heeft oom me zelf dikwijls genoeg uitdrukkelijk gezegd, ofschoon ik zulke toespelingen op zijn dood en nalatenschap altijd afsneed, daar ik mijn goeden oom vooreerst niet hoopte te verliezen.’

‘Welnu, tot het laatste oogenblik was mr. Wilkens als een vader voor u; een paar dagen voor uw vertrek vierde je nog in alle hartelijkheid zijn vijf-en-zeventigsten verjaardag mee. En nauwelijks ben je het land uit, of hij doet als kende hij u niet meer. Hoe is dat te verklaren, als er geen verkeerde invloeden bij hem werkzaam zijn geweest? Ik houd mij overtuigd dat die miss Phine eenvoudig de brieven achterhoudt, die je hem schrijft.’

‘Hou op, mr. Lawson! Van zoo'n gemeenheid laat ik haar niet verdenken.’

‘Wil je dan soms liever mr. Wilkens verdenken? Acht u hem in staat, uw hartelijke brieven, vol betuigingen van kinderlijke gehechtheid en dankbaarheid eenvoudig in de snippermand te gooien? Ziet u er hem voor aan, de beleefde groete van een oud vriend als ik, met wien hij de genoeglijkste uren gesleten heeft, botweg onbeantwoord te laten? Ik niet. Ik heb hem leeren kennen als een *gentleman.* Maar ik wil aannemen, dat hij oud geworden is. Oude menschen worden soms achterdochtig. Die juffrouw Phine zal daarvan gebruik hebben gemaakt om u achter uw rug bij mr. Wilkens zwart te maken. Zij heeft hem doen gelooven, dat je niets om hem geett, dat je op reis gaat zonder naar zijn goedvinden te vragen en niets meer van je laat hooren. De oude man laat zich inpalmen; ze heeft tijdens je afwezigheid vrij spel, zij zal hem heelemaal in haar macht weten te krijgen en... het slot zal misschien wezen dat hij te harer gunste zijn testament verandert.’

(*Wordt vervolgd*)

Troost in Rouwe.

Weenend zit de droeve moeder
   Bij 't omkranste lijkje neer;
Ach, haar eenig kind te derven,
   Doet het moederhart zoo zeer.

Gistren nog, met lieve woordjes,
   Streelde 't moeders aangezicht;
Heden... sprakeloos dat mondje
   En die oogjes zonder licht!

Stil, wat klinkt daar uit den Hoogen
   Hemelzoet in 't moederoor?
Ziet haar oog niet 't kindje nadren
   Jublend in een Englenkoor?

Ja, het is de lieve kleine,
   Die haar aanziet blij te moe...
Met een glimlach om de lipjes
   Spreekt het haar vertroostend toe:

‘Lieve moeder, niet meer treuren!
   'k Bid voor u bij 's Heeren troon
Dat ge spoedig hier moogt komen,
   Want de Hemel is zoo schoon!’

Niet meer weenend zit de moeder

Bij 't omkranste lijkje neer,
En zij dankt, het hart naar boven,
Voor dien zoeten troost den Heer.

THEODOROSA.

Een partij biljart.
Door Sylvester.

De 26jarige Everard Doezel was een allerbeste jongen, 't was er een, dien je om den vinger kon draaien; altijd gedienstig voor zijn vrienden, nooit dwars en altijd vroolijk, mochten alle jongelui hem gaarne lijden. Nog eens, Everard Doezel was een allerbeste vent. Slechts als hij een glaasje te veel gedronken had, werd hij anders; dan werd hij opgewonden, zenuwachtig, driftig; dan werd hij van alles, wat hij in gewone omstandigheden niet was.

En dat gebeurde hem in den regel eenmaal per week: Zondagsavonds. Zondagsmorgens dronk hij in gezelschap van zijn vrienden een bittertje en was gezellig. Maar 's avonds dronk hij bier, veel bier, en als hij genoeg bier gedronken had, begon hij aan ‘ouwe klare’ en dan werd het mis. Tusschenbeide speelde hij een partij biljart en kreeg dan onvermijdelijk ruzie; bleef hij met zijn kennissen aan tafel zitten, dan kreeg hij geen ruzie, maar deed toch alle moeite om ze te krijgen.

Dat was voor zijn gezelschap erg vervelend, en de een of andere grappenmaker, die de zaak wat verder door wilde drijven dan noodig was, zei dan gewoonlijk:

‘Toe, Everard, maak nog een partijtje biljart, je speelt zoo goed tegenwoordig.’

Dikwijls deed hij het en verloor geregeld, want hij ging met de keu even onhandig om als een keukenmeid met een vaarboom. Maar het zij ter eere van Doezel gezegd: als hij 's avonds met stijve schreden, zonder de minste afwijking naar links of rechts (daar paste hij wel voor op) naar huis kuierde en een kwartier lang den invloed der frissche lucht had ondergaan, dan zag hij duidelijk in, dat hij zich weer niet had aangesteld zooals het behoorde; dan maakte hij het vaste voornemen voortaan een glaasje minder te drinken en bleef aan dat voornemen met de prijzenswaardigste volharding getrouw lot den eerstvolgenden Zondagavond.

Nu had Everard Doezel het ongeluk evenals alle andere menschen, eens per jaar een jaar ouder te worden; dat zou op zichzelf zoo erg niet geweest zijn, maar in dezelfde week verjaarde zijn vriend Frits Kleever.

Frits had de algemeen erkende reputatie, dat hij van een glaasje niet bang was en daarbij zoo bedaard kon blijven als een kind. Daar de fortuin hem niet met schele oogen had aangezien, was hij in de gelegenheid om zijn vrienden flink te trakteeren en dat deed hij ook. Wijl beide verjaa dagen op denzelfden Zondag gevierd werden, hadden de vrienden een ‘zwaren’ dag en niet het minst de jubilarissen zelf; het zal dus niemand verwonderen, dat de kastelein van het café, waar zij hun intrek namen, die festiviteiten veertien dagen van te voren met verlangen te gemoet zag.

Eenige maanden geleden was opnieuw dat heuglijk feest gevierd; 's morgens was extra stevig gebitterd en iedereen had verbaasd gestaan over het ongekende ladingvermogen van Frits Kleever. Everard Doezel was vroolijker en luidruchtiger geweest dan ooit, doch hij had er geen nadeelige gevolgen van ondervonden; wel smaakte hem 's middags het eten een weinig anders dan gewoonlijk, hij proefde het bijna niet, en nu en dan was het juist alsof de borden probeerden van tafel af te draaien.

Maar na een diner hield dat op en Doezel zag onverschrokken de avond-bijeenkomst te gemoet.

Om acht uur waren ze allemaal in hun café, twaalf jongelui; Frits en Everard hadden de eereplaats naast elkaar op de canapé. Er was menig glas bier gedronken, er was menig rondje gegeven en er werd zoo druk gepraat en gelachen, dat zelfs oude, bedaarde bezoekers er wezenlijk schik in hadden.

Eindelijk riep Everard den kellner aan: ‘Jan, een ouwe klare.’

‘Als hij nou maar niet nijdig wordt van avond,’ fluisterde er een tegen zijn buurman.

Gedurende een kwartier ging echter alles goed, totdat de kellner op den onzinnigen inval kwam kunsten te gaan maken met de biljartballen, die hij met een sierlijke, draaiende beweging over het laken liet rollen. Als de man een half ons gezond verstand had gehad in zijn groote hersenkas, zou hij daar niet aan begonnen zijn; maar hij was te onnoozel om de ernstige gevolgen daarvan ook maar in de verte te vermoeden.

Het eerste gevolg was, dat aller oogen zich naar het biljart richtten; het tweede, dat Frits Kleever ten langen laatste opstond met de verklaring dat hij stijf gezeten was en wel een partijtje wilde maken.

Niemand had er echter zin in, totdat er een het in de gedachte kreeg, te zeggen: ‘Kom-

aan, Everard, speel jij dan mee, jij bent ook verjaard,' waarna een andere de wijsgeerige bemerking maakte:

'Ja, dat treft goed; als de twee jubilarissen gaan biljarten, geeft de verliezer natuurlijk een rondje.'

Everard hield vol dat hij niet tegen zijn tegenpartij was opgewassen, maar die bewering werd met algemeene stemmen bestreden. Een paar van de ijverigsten deden hem van zijn stoel opstaan en een derde kwam met een keu aandragen.

Doezel was overwonnen, maar hij droeg zijn nederlaag niet met gelatenheid; er kwam een sombere trek over zijn gezicht en in één teug dronk hij zijn glas leeg.

'Aannemen, nog een halfje,' klonk het bits.

Een nieuw glaasje oude klare werd op een tafeltje bij het biljart neergezet.

'Waar zullen we dan om spelen?' vroeg Frits, 'om een rondje cognac?'

'Neen, ouwe klare,' protesteerde Everard, die meer en meer uit zijn humeur raakte, 't Werd aangenomen en de partij begon.

Al spoedig constateerde Everard, dat hij dien avond niet gelukkig was; er haperde van alles aan het biljart: het liep af, de banden gaven niet mee, zijn keu deugde niet; ja, waarachtig ze hadden hem een kromme keu in handen gestopt, hoe gemeen! En driftig nam hij een andere uit hek rek, terwijl de zijne met groot geraas tegen den grond viel.

'Hoe staat de partij?' werd er geroepen.

'Veertien zes,' antwoordde Kleever bedaard, terwijl hij zijn tweeden vierstoot maakte.

'Zeg eens, Everard, je mocht het rondje wel vast bestellen; een van beiden moet het toch verliezen en dan hebben wij wat te drinken in afwachting dat de partij uit is.'

Een dof gegrom beteekende dat de aangesprokene het er niet mee eens was en dat zij maar zoo lang geduld moesten hebben.

De feestelingen werden onrustig en het wachten begon hen te vervelen; de meesten stonden op en vormden een kring van belangstellenden om het biljart, geheel tegen den zin van Doezel, wiens rood gezicht nog grimmiger werd.

'Blijf met je fikken van den teller af!' schreeuwde hij, toen iemand wat van te dichte bij wilde zien, hoe de partij van Kleever stond.

'Hij heeft 'm weer te pakken, 't is weer mis voor van avond,' dacht de andere.

Frits was al ver over de helft en Doezel stond nog op een heel klein beetje, ondanks zijn wanhopige pogingen; hij kreeg ook zoo verbazend slechte ballen. Eindelijk kwam er een goede; met zorg stiet hij, maar- te zacht; een volgende - weer te zacht.

'Je moet harder stooten, Everard!' waarschuwde men.

'Loop naar den drommel!' was het vriendelijk antwoord van Doezel, die bij zijn oude klare troost ging zoeken. Maar hij was zenuwachtig, hij beefde en moest te gelijker tijd antwoorden. Het baarde dan ook slechts zeer weipig verwondering, dat hij zijn glaasje omstiet en op den grond in stukken liet vallen.

Dit maakte hem echter woedend, te meer omdat er mee gelachen werd; zijn vuurrood gezicht werd nog rooder. 'Aannemen, kellner, een ander halfje, ik zal dat glaasje wel betalen,' snauwde hij.

'Asjeblief, mijnheer,' zei de gedienstige Jap. Wat kon hem de partij verder schelen; hij deed een fikschen stoot tegen zijn bal, die tweemaal zoo hard liep als gewoonlijk

en - caramboleerde. Een tweede stoot, nog harder, alweer een carambole. Een derde; de bal vloog als razend over Jiet. groene laken.

‘Bravo! een vijfstoot!’ werd er geroepen.

Voortaan stiet hij als een dolleman, zoodat de kastelein heimelijk bezorgd weid voor zijn ivoren ballen; maar ten gevolge van dat parforcejagen haalde Everard goed bij.

‘Flink zoo, je wint het!’ klonk het van alle kanten.

Maar Everard was kwaad, hij zag er uit als een nijdige kalkoen en liet zich aan die complimentjes niets gelegen liggen.

Kleever had intusschen ook niet stil gezeten; kalmpjes maakte hij een paar flinke series en riep: ‘Carambole om vijf en dertig!’

‘Nu al?’ beet Everard hem toe.

‘Wel zeker. Aan u.’

Het stond Eduard Doezel op dat oogenblik helder voor den geest, dat hij over een paar minuten twaalf glaasjes ouwe klare zou te betalen hebben.

Gejaagd en binnensmonds mompelend smeerde hij zijn keu tot halverwege met krijt en stiet; zijn gelaat glom en gloeide, zoodat de meesten bang waren dat hij in brand zou vliegen.

De bal liep driemaal het biljart rond.

‘Carambole, zeven en dertig,’ zei Frits.

Everard stiet opnieuw.

‘Carambole, negen en dertig.’

Toen de ballen tot rust kwamen, lag die van Doezel midden op de biljart en de twee andere tamelijk ver van elkaar.

‘Everard, je wint het, een mooie bal! Trekken, kerel, trekken al wat je kunt.’

‘Trekken?’ vroeg Everard ongeloovig.

‘Ja zeker; je bal heel van onderen raken en hard stooten.’

Everard smeerde opnieuw zijn keu, mikte heel onder op zijn bal en stiet met domme kracht.

De bal vloog vooruit, vloog over het biljart heen, langs de ooren van de buffetjuffrouw, en sloeg in de kast achter haar een paar karaffen en eenige glazen stuk.

Op het eerste moment een onheilspellend gerinkel van glasscherven, toen een Homerisch gelach van alle bezoekers, vermengd met het janken van een drietal honden.

Everard stond onbeweeglijk, met zijn keu halverwege door het laken geboord, dat schouw spel der verwoesting aan te staren. Bedremmeld trok hij zijn wapen terug en leunde er mee op den band van het biljart.

Maar het lachen maakte hem buiten zichzelven, en terwijl kastelein en bediende naar de buffetkast vlogen om de schade op te nemen en naar den vei misten bal te zoeken, barstte bij Doezel de woede los. Dooh voor de toeschouwers was het een onmogelijkheid kalm te zijn en hun lachlust te bedwingen en des te nijdiger werd Doezel.

‘Je hebt het gewonnen!’ riep hij Frits Kleever toe, ‘je hebt het gewonnen, ik schei er uit!’ en driftig wierp hij zijn keu neer. Helaas, bij dat neerwerpen had hij niet op de lamp gerekend, en rinkelend viel een gasballon omlaag. Ook dat nog.

Een nieuwe uitbarsting van vroolijkheid volgde; Everard wist niet meer, hoe zich te houden. ‘Ik laat me door jullie niet voor den gek houden!’ schreeuwde hij doodsbleek, nam in een ommezien hoed en jas en was de straat op.

De kastelein liet hem ongemoeid gaan; zijn klant had wel is waar vergeten te betalen en bovendien den boel stuk gesmeten, maar dat zou wel te recht komen.

Eenige uren later kwam er bij Everard Doezel de boodschap dat hij een verkeerden hoed had meegenomen en den anderen morgen diende de kastelein een rekening in voor nieuw biljartlaken, glazen en karaffen, te zamen voor 37 gulden en 70 centen.

Everard betaalde en liet zich in geen veer tien dagen meer zien; maar sinds dien avond drinkt hij nooit meer een glaasje te veel, en is nog dezelfde goede, vroolijke, meegaande kameraad van vroeger.

Bij de Platen.

Een gewichtige zet. -

Vader en dochter spelen samen een partijtje op het dambord, de geliefkoosde tijdpasseering van den bejaarden visscherman. Over 't algemeen is bij een echte matador in het spel, en daar laat hij zich niet weinig op voorstaan. Maar dezen keer is zijn beminnelijke tegenpartij hem toch te slim af geweest. Hij zit nu leelijk in de klem en de zet, die hem op 't oogenblik te doen staat, is van het hoogste gewicht: de heele beslissing van de partij hangt er van af. Vandaar dat hij, alvorens de schijf over het bord te schuiven, zich eens bedachtzaam tegen den neus tikt en den stand der schijven nog eens nauwkeurig opneemt. Zijn dochter ziet zijn verlegenheid met een oolijk lachje aan: het gebeurt niet alle dag, dat zij den ouden liefhebber dus in het nauw brengt, en zij verkneukelt zich blijkbaar niet weinig in haar overwinning.

't Is een aardig groepje, dat, in de typische omgeving van liet ouderwetsche visschersbinnenhuisje, een effect maakt van gemoedelijke gezelligheid.

Asschepoester. -

Het sprookje van Asschepoester en het glazen muiltje is te algemeen bekend, dan dat het noodig zou zijn, het hier nog eens over te vertellen. Maar al verlangt de lezer van ons geen herhaling der oude historie, die hij reeds als kind aan moeders schoot heeft gehoord; met genoegen zal hij toch de twee fraaie voorstellingen in dit nummer beschouwen, welke hem het sprookje uit zijn kinderjaren weer te binnen brengen. Vooral het kleine volkje zullen deze twee mooie platen welkom zijn.

Op de eerste kunnen zij zien hoe de arme Asschepoester wordt toegesnauwd door haar hardvochtige stiefmoeder, die in schitterend toilet gereed staat om met haar twee andere dochters naar het feest aan het hof te vertrekken, terwijl Asschepoester alleen in de keuken moet achterblijven. De stiefmoeder zorgt wel, dat zij er zich niet hoeft te vervelen. Zij schrijft haar een taak voor, waaraan het goede kind den heelen avond de handen vol heeft. En deemoedig het hoofd buigend, zonder morren of tegenstribbelen, zonder zelfs een afgunstigen blik te slaan op haar bevoorrechte zusters, die het al te druk hebben met haar mooie kleeren om nog naar de arme verschoppeling om te zien, hoort zij de orders van de lastige matrone aan.

Het volgend tafereel, ofschoon van een anderen kunstenaar, en daardoor eenigszins van het vorige afwijkend in opvatting en stoffeering, sluit zich toch geheel daarbij aan.

Hier zien wij Asschepoester in haar keuken welgemoed bezig met de opgelegde taak, het afspinnen van de haar toevertrouwde hoeveel heid vlas. Terwijl zij daarmee in haar eentje bezig is en onwillekeurig denkt aan het schitterende hoffeest, waaraan

haar zusters mogen deelnemen, terwijl zij eenzaam aan den keukenhaard zit, krijgt zij een bezoek van de tooverfee in de gedaante van de goede oude petemoei. De oude ziel hoort deelnemend haar klachten aan en staart meewarig voor zich op den grond als zon zij op een middel om de arme verstooteling uit haar ellende op te beuren. Maar straks zal zij raad weten te schaffen. Dan raakt zij met haar stokje, dat niets anders dan een tooverstaf is, de armoedige plunje van Asschepoester aan, die onmiddellijk in den schitterendsten feesttooi verandert, waarvan de glazen muiltjes, zoo al niet de bekroning, dan toch een belangrijk onderdeel vormen. Dan toovert zij uit een eenvoudige pompoen het prachtigste hofrijtuig te voorschijn en herschept een zestal hagedissen uit den tuin in even zooveel steigerende, zwierige schimmels om voor de koets te spannen. En eindelijk rijdt Asschepoester, als een beeldschoone prinses, naar het hof, onder de nadrukkelijke vermaning der goede tante, toch vooral te zorgen dat zij voor twaalven het bal verlaat, daar bij den noodlottigen klokslag de betoovering ophoudt en het rijke feestkleed weer in het armzalige Asschepoesterspakje verandert. Geen wonder dat het arme kind, in den bedwelmenden roes van het hofbal, waar zij door niemand minder dan den kroonprins ten dans wordt geleid, de aanmaning der goede tante vergeet, zoodat zij door den klokslag van twaalven wordt verrast. Maar eer de klok nog heeft uitgeslagen, kan zij toch net nog in de koets wippen, met achterlating evenwel van een harer glazen muiltjes, dat haar in de haast ontslipt.

Dat ongelukje wordt haar geluk; want het glazen muiltje, door den kroonprins, die niet begrijpt waar zijn lieve danseres opeens gebleven is, zorgvuldig opgevangen, wordt het mid del om de verdwenen gast terug te vinden, daar zij de eenige blijkt in het gansche land, aan wier voet het sierlijk schoeisel past.

Zoo wordt de vernederde Asschepoester voorgoed aan het hof verheven, waar zij de gelukkige gemalin wordt van den kroonprins, tot groote spijt van haar stiefmoeder en zusters, en krijgt het sprookje een bevredigende ontknooping, die daarbij de mooie moraal bevat dat geduldig gedragen leed ten slotte zijn belóoning en hardvochtige trots zijn beschaming vindt.

De gevolgen van een verzuimde repetitie.

De tooneelvereeniging *Kunstmin* zou voor het eerst een opera opvoeren en de regisseur van den verdienstelijken diletantentroep hield voormiddags een laatste repetitie voor de voorstelling, die des avonds moest gegeven worden.

Terwijl men daarmede bezig is, bemerkt hij, dat men vergeten heeft, de figuranten van de repetitie in kennis te stelllen.

'Slaan wij dit tooneel maar over, heeren.' zegt hij, zich tot de zangers wendend. 'Ik zal het van avond voor de voorstelling nog wel eens met de figuranten repeteeren!'

Toen nu de figuranten 's avonds in de kleedkamer bijeen waren, hield de regisseur de volgende toespraak:

'Jongens, jullie zijn van morgen niet bij de repetitie geweest. De tijd is nu te kort, om nog het heele tooneel te repeteeren, waarin jullie moeten optreden. Ik twijfel echter niet, of je veeljarige ondervinding en je artistiek gevoel zal je in staat stellen, je taak naar behooren te vervullen. Zoodra je bij het afgesproken woord op het tooneel verschijnt, stap je waardig achter elkaar op de planken en maakt onmiddellijk front met het gezicht naar het publiek. Dan hoef je verder niets te doen, dan naar mij te kijken. Ik zal in de eerste coulisse staan en alles wat ik voordoe, doe je precies zoo na!'

De voorstelling begint. De figuranten zijn op het tooneel verschenen en kijken met gespannen aandacht naar den regisseur.

Daar nadert de eere-president van de tooneelvereeniging, een der notabelste ingezetenen der stad en de hechtste steunpilaar van *Kunstmin.* De regisseur maakt een buiging voor hem...

en is aangenaam verrast,... als de waardige president hem een snuifje aanbiedt.

Beiden snuiven. .. De regisseur

niest..... en bemerkt op hetzelfde oogenblik de ramp, die hij heeft aangericht. Ontzet

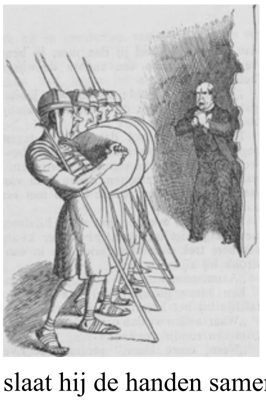

slaat hij de handen samen, en wijst, om den figuranten aan het verstand te brengen, dat zij die bewegingen niet moeten nadoen,

naar zijn voorhoofd, terwijl hjj roept: ‘Stomme ezels, wat krijg je in je hoofd?’.... Daar ook deze beweging

verkeerd begrepen wordt, slaat hij wanhopig de handen boven zijn hoofd samen en verdwijnt achter de coulissen. De figuranten eveneens.

[Nummer 27]

ZIJNE MAJESTEIT DE KONING DER DIEREN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KARL RUNGIUS.

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

'**B**ekheid!' riep Robbert, maar zijn lach klonk toch gedwongen en schamper. 'Vóór oom haar in huis nam, heeft hij me daaromtrent uitdrukkelijk gerustgesteld. Ik behield de oudste brieven, zei hij, en al mocht ik er ook een beetje schade onder lijden, er zou toch zooveel voor me overschieten, dat ik daar niet op te zien zou hebben. Ik bleef zijn universeele erfgenaam.'

'Dat was vóór haar komst, maar je hebt zelf kunnen zien hoe zij zich sedert in zijn gunst heeft weten te dringen. En door je lange afwezigheid laat je haar nu het veld vrij. Geloof maar, dat ze van die gelegenheid partij weet te trekken.'

Op dit oogenblik werd een der glazen deuren geopend, die van uit de leeszaal toegang gaven tot het terras. Een *waiter* verscheen op den drempel met een brief in de hand.

'Mr. Robbert Wierings!' zei hij op zijn afgemeten, vragenden toon.

Robbert rukte hem driftig den brief uit de band.

'Permitteer me een oogenblik,' zei hij vluchtig tot Lawson en verscheurde met bevende vingers de enveloppe. Met fonkelende oogen doorliep hij het korte schrijven, en liet zich daarop als verlamd in den leuningstoel zinken, waaruit hij was opgestaan om den brief aan te nemen.

Hij was vaalbleek geworden en hijgde naar adem. Met gloeiende starre blikken staarde hij voor zich uit, terwijl zijn vingers zenuwachtig het papier verfrommelden.

'Wat is er?' vroeg Lawson, hem bezorgd aanziende.

''t Is zooals u zegt,' bracht Robbert hijgend uit. 'Zij onderkruipt me... Het wordt me van een vriend geschreven. Ik had hem verzocht eens bij oom te gaan hooren, waarom ik geen antwoord kreeg op mijn herhaalde brieven. Oom was niet voor hem te spreken, maar Maartje, de oude huishoudster, bracht hem op de hoogte. Oom wil niets meer van mij hooren, en dat is het werk van Phine. Daarom raadt Maartje mij, onmiddellijk naar huis te komen.'

'Zeker, zeker, je moet naar huis gaan, zonder verwijl, 't Is het eenige middel om haar toeleg te verijdelen... Ik had het wel gedacht.'

'Zoo'n indringster!' stamelde Robbert met opeengeperste lippen.

'Wind je nu niet noodeloos op... Je ziet er uit als een lijk! Wacht, ik zal een glas water voor je vragen.'

Eenige oogenblikken later kwam hij met het glas aandragen. De jonkman, die ondertusschen in heftige opgewondenheid het terras op en neer was geloopen, tot verwondering van enkele gasten, die zich daar inmiddels hadden neergezet, nam er een grooten gulzigen slok uit, maar had toch geen rust meer om zich neer te zetten.

'Ik moet onmiddellijk weg,' hijgde hij. 'Ik hou het in Londen geen uur meer uit.'

'Kan ik u in iets van dienst zijn?' vroeg Lawson.

De jonkman schudde van neen en sloeg nauwelijks acht op de gedienstigheden van den bejaarden heer. Toch volgde deze hem naar zijn kamer en was hem behulpzaam bij het inpakken.

'Als je nog commissies in Londen hebt, belast er mij gerust mee,' zei hij.

Maar Robbert dacht aan geen commissies meer. Alles schemerde en draaide hem voor de oogen. Hij herinnerde zich niets meer van hetgeen hij in Londen eigenlijk was komen doen. Hij wist alleen dat hij het slachtoffer was van een schandelijke intrige, en die was het werk van haar, die hij vereerde als het toonbeeld van alle vrouwelijke volmaaktheden. Dat ze hem, als harer onwaardig, verstooten had, o dat was hard, dat was vreeselijk geweest! Maar bij nadere overweging was hem dat toch verklaarbaar voorgekomen. Hij had er in leeren berusten, en hoe langer hij van haar verwijderd was, hoe meer zij in achting en vereering won en hoe minder hij zich haar waardig kende. Maar nu die edele gestalte zijner verbeelding opeens bleek een monster van huichelarij en valschheid te zijn, een wezen dat hem door lage list van alles beroofde wat hij ter wereld bezat, de liefde van den man, dien hij als zijn vader eerde, - nu was het hem als stortte boven zijn hoofd de heele wereld in. Wat gaf het hem, of hij te Londen zijn best had gedaan voor de zaak van zijn patroon, zich nauwelijks eenige ontspanning gunnend te midden van al die handelsbeslommeringen, als achter zijn rug de laster en de valschheid bezig waren, zijn heele toekomst te verwoesten! Wat betëekende al zijn ijver, zijn goede wil, zijn arbeid tegenover het ongeluk, dat dit verraderlijk wezen over zijn hoofd bracht!

Woest greep hij de papieren, brieven en notities van zijn handelsreis bijeen en smeet ze verward in zijn koffer, stopte er zijn kleeren en toiletbenoodigheden bij en trapte den opgekropten koffer, die niet meer sluiten wilde, met geweld dicht zoodat het slot knappend overging.

Haastig greep hij zijn overjas en hoed van den kapstok, nam zijn stok, die in een hoek stond, onder den arm en stapte zonder omzien de kamer uit, gevolgd door Lawson, die nog eens bedachtzaam rondzag of Wierings in zijn opgewondenheid niets vergat.

In een oogwenk bracht de lift hen naar beneden. Robbert ijlde als een gek naar het portierskantoor in de groote voorhalle om zijn rekening te betalen en spoedde zich daarop, altijd door Lawson gevolgd, naar het drukke perron.

Ondanks het verbijsterend rumoer der aan komende en vertrekkende treinen had hij gauw den trein opgespoord, die gereed stond om weg te stoomen in de richting van Queensborough.

Mr. Lawson, die hem zijn koffer aanreikte, drukte hem nog eens hartelijk de hand.

‘Ik zal toch wel gauw iets van je hooren?’ vroeg hij.

‘Zekei, zeker,’ bevestigde Robbert gejaagd. ‘Ik zal u schrijven... Vriendelijk dank voor de welwillendheid, die ik van u ondervonden heb... Die dank ik ook al aan mijn oom,’ voegde hij er met een plotselinge opwelling van bitter heid bij. ‘Om ooms wil heeft u me zoo gul ontvangen, niet vermoedend dat zoo'n serpent zich tusschen u en uw ouden vriend zou plaat sen. Maar ik zal ze ontmaskeren, reken daarop.’

‘Bedaard maar, jonge vriend, handel vooral verstandig; bederf je eigen zaak nog niet meer dan je al gedaan hebt... Dus je schrijft gauw? En als ik iets kan doen, beschik gerust over mij.

‘Hartelijk dank! En veel groeten aan de dames!’

Nog een handdruk, een wederzijdsch gewuif met den hoed, en daar rolde de trein schril fluitend en dikke rookwolken uitblazend, tusschen twintig andere treinen door, het station uit.

XV.

Het was een nare, triestige regendag, toen Robbert Wierings weer het park Honingen betrad, dat hij verlaten had prijkend in den weelderigen tooi van een prachtigen nazomer. Grauw en zwaar hing de hemel over de druip natte boomen, wier vergeelde en verschrompelde blaren langzaam loslieten onder het gewicht van het doorsijpelende water en de beslijkte laan bespikkelden met helgele of bruinroode vlekken, tot zij in den modder werden vertreden.

De anders zoo vroolijke buitentjes en optrekjes zagen er nu somber uit met hun doorwaterde muren, hun druipende lijsten, hun losgewaaide, verhavende slingers van verwelkten wilden wingerd, hun verregende perken vati asters en dahlia's. Sommige, villa's waren al gesloten wegens vertrek der bewoners, die naar de stad waren teruggekeerd; en haar vensters met de geloken blinden staarden als lichtlooze oogen den zwerver aan.

Wat een verschil bij vroeger, bij die heerlijke Zaterdagmiddagen, toen alles hem vriendelijk tegenglansde en hem een genoeglijken Zondag op *Eben Haezer* voorspelde in gezelschap van zijn goeden oom, die hem als een vader gul-hartelijk welkom heette, van Phine, die hem als een zuster begroette, terwijl de oude Maartje hem vertroetelde door hem te trakteeren op zijn lievelingskostjes alsof hij nog een kleine jongen was.

Nu kwam hij zich zeiven voor als een verloren zoon, die niet weet hoe hij ontvangen zal worden in het ouderlijke huis, dat hij in een dolle bui is ontloopen. Zelfs de bekenden, die hij passeerde, de dames achter de ramen, die hem vroeger vriendelijk toeknikten, schenen hem niet meer te herkennen, en dat na een afwezigheid van voor eenige weken! Hij zag er dan ook zoo haveloos uit, gelijk hij daar kwam aanstappen door den regen, zonder paraplu, de broekspijpen omgeslagen, de kraag van zijn overjas opgezet, de rand van zijn hoed druipend van den regen. Geen wonder dat niemand in hem den hupschen dandy van eenige maanden te voren, het gedistingeerde, correct gekleede jongmensch van later terugvond.

En hoe zou de bejegening op *Eben Haezer* zijn?

Op de reis van Londen hierheen had hij zich soms geweldig opgewonden tegen de lage indringster, die zijn plaats in het gastvrije huis van zijn oom had weten te bemachtigen. Hij had zich verkneukeld in het wraakzuchtig vooruitzicht, haar vandaar te verdrijven, haar te ontmaskeren, haar in al haar valschheid en huichelarij ten toon te stellen. Maar hoe meer hij het huis naderde, hoe meer hij dien heftigen overmoed voelde wijken, om plaats te maken voor een kleinmoedig besef van eigen tekortkoming. Zou zijn oom hem niet terecht verwijten, dat hij hem op zijn ouden dag in den steek had gelaten, terwijl Phine hem trouw als een dochter had verzorgd en opgepast! Maar goed! liever de bitterste verwijten, dan dat hardnekkig, minachtend, onduldbaar stilzwijgen, die folterende onzekerheid.

Daaraan zou nu in elk geval gauw een einde komen; spoedig zou hij weten of hij in zijn oom nog den vader had, dien hij steeds in hem had mogen bezitten, dan of hij als een vreemde, ja nog minder, van zijn drempel zou worden weggestooten.

Daar stond hij al voor het huis; het had zijn oud, stemmig aanzien en toch leek het Robbert nu heel anders dan in den gelukkigen tijd, toen hij lustig over het lage hekje wipte en in twee sprongen op den helderblauwen stoepsteen stond. Het had nu iets eerwaardigstrengs voor hem, waartegenover hij zich zulke oneerbiedigheden niet meer zou permitteeren.

Met kloppend hart stapte hij over het geel geschrobde straatje, waarop zijn beslijkte laarzen zwarte plekken achterlieten, en zijn hand beefde, toen hij die naar den ring in den groengeverfden leeuwekop uitstrekte om de bel over te halen. Ze had nog haar

ouden gullen klank, die wonderlijk natrilde in zijn binnenste. Popelend van ongeduld, verlangen en onbestemden angst stond hij op den drempel. Zou die oude deur, waar hij vroeger duizenden malen onbezorgd uit en in geloopen was, nu voor hem gesloten blijven? Het bleef doodstil in huis. Zou men hem niet gehoord hebben? Of wilde men hem niet hooren?

Eindelijk, ja, daar vernam hij eenig gestommel en een traag geslof door de gang. Was dat de voetstap der goede Maartje, die hem anders zoo gulhartig blij was tegemoetgekomen?

Langzaam, piepend, als onverschillig ging de deur open. En ja, daar stond Maartje voor hem. Maar was het dezelfde wel van vroeger? Geelbleek, met bekreten oogen, de grijze haren, anders zoo netjes gladgestreken, nu slordig uit

haar muts hangend, met gebogen rug, scheen ze wel tien jaar ouder geworden.

Toch fleurde ze ineens op, toen ze den jonkman herkende.

'Robbert, Goddank, jongen, dat je er weer ben... Och, wat heb ik om je uitgestaan! Ik dank onzen Lieven Heer, dat ik je zie. God geef, dat het maar niet te laat is.'

'Maar wat is er dan, Maartje? Is het waar achtig waar wat ik gehoord heb? Wil oom me verstooten?'

'Stil! kom binnen,' zei de oude ziel, angstig fluisterend en trok hem gejaagd naar de huis kamer, die nu eenzaam en verlaten was. 'Praat zoo hard niet. Laat *zij* je niet hooren, voor ik je alles verteld heb. Je oom is doodziek..'

'Oom doodziek! daar heeft Van Staay me niets van geschreven.'

'Dat had ik hem gezegd, om je niet ongerust te maken. En op dat oogenblik was mijnheer ook aan de beterhand, maar sinds is hij weer ingestort. O God, als hij maar niet sterft voor alles is goedgemaakt; anders zijn we allebei ongelukkig.'

En het goede mensch, dat op een stoel neergezonken was, sloeg den voorschoot voor de oogen en barstte in tranen uit.

'God, Maartje, wat zeg je me daar! Dan moet ik naar hem toe! Oom mag niet sterven, voor hij mij vergeven beeft... O God, ik had toch niets kwaads bedoeld!' En ook de jonkman sloeg schreiend de handen voor de oogen.

Hij wilde naar boven ijlen, Maartje hield hem met geweld tegen. Zij plaatste zich met uitgebreide armen vóór hem in de deur.

'Wees om Gods wil bedaard, of je bederft alles... Er mag niemand bij hem. De dokter is boven, en die laat niemand op de kamer. Alleen de ziekebroeder en Phine. Het heet dat de zieke rust moet hebben; maar ik zeg dat het een complot is, ik weet er alles van, 't is een schandaal... Ze maken mijn goeien besten mijnheer dood om hem zijn geld af te nemen, zijn geld dat jou eerlijk toekwam, en dat nou allemaal naar die indringster gaat, die feeks, dat serpent!'

'Wat zeg je daar!' En de forsche, jonge kerel sprong op als een leeuw. 'Is 't waarachtig!'

Maartje knikte bevestigend met haar behuild gezicht, terwijl ze hem met al de kracht van haar oude armen bedwong opdat hij niet naar boven zou vliegen.

''t Is zooals ik zeg. Ze heeft het testament al in haar zak. Ik weet er alles van. 't Is God geklaagd. Een arme wees zooals u, dien mijnheer tot zijn kind had aangenomen, en een oud mensch als ik, die hem mijn leven lang heb gediend, zoo te bestelen! Maar je oom is nog niet dood! hij mag zóó niet sterven: eerst moet het onrecht goedgemaakt worden.'

'Laat me dan gaan! Laat ik hem spreken! Waarom hou je me tegen?' En driftig poogde hij zich uit de oude, maar stevige armen los te rukken.

'St! bedaard! laat ze je niet hooren. Wacht tot de dokter weg is. Misschien gaat de ziekebroeder ook wel een uurtje heen. En dan ga je stil naar boven, onverwachts, begrijp je, dat zij er niet op verdacht is; dan overval je haar...'

'Ze zal mij toch voor den duivel niet beletten, mijn oom te bezoeken!'

'En ze sluit mij wel de deur voor mijn neus dicht, het varken! Ze zal wel zorgen dat er niemand bij je oom komt, die hem de waarheid kan zeggen!'

'Maar God in den hemel! dat zou ik toch eens willen zien,' siste de jonkman wit van woede, en zich wild uit den greep der oude huishoudster losrukkend, stormde hij als een waanzinnige de kamer uit en de trap op, door Maartje gevolgd, zoo vlug als haar stramme beenen het toelieten.

‘Robbert, Robbert, om Godswil, bedaar toch wat!’ riep zij hem hijgend na en poogde hem nog aan de panden van zijn jas terug te houden.

Maar met zijn lange, jonge beenen stapte hij twee, drie treden tegelijk over en had het portaal al bereikt. Daar tikte hij met zenuwachtige heftigheid aan de deur der ziekekamer.

Het gestommel op de trap had daar de komst van den onbesuisden bezoeker al aangekondigd en de dokter met den ziekebroeder verschenen tegelijk aan de deur.

‘Wat is dat voor een beweging!’ gromde de eerste in zijn baard. ‘Je weet wel,’ beet hij Maartje kortaf toe, ‘dat je niemand mag boven laten. - De zieke is voor niemand te spreken, mijnheer,’ dus wendde hij zich norsch tot Robbert. ‘Ik verzoek u dus, u stil te verwijderen.’

‘Ik wil mijn oom zien,’ hijgde Robbert, met gretige blikken door de half geopende deur glurend, waarvan de dokter de kruk in de hand hield. Tusschen den dokter en den ziekebroeder door onderscheidde hij in de diepte der kamer den zieke, op het bed uit gestrekt, - niets dan een bleek hoofd, met grijze haren en baard omlijst, wegzinkende in het witte kussen. Een oogenblik zag hij het maar, want daarop bewoog zich een lange zwarte gedaante door de kamer, die zich over het bed heenboog en den zieke aan zijn oog onttrok. Het was Phine, de indringster, die hem zelfs een laatsten blik op zijn stervenden weldoener en vader belette te werpen.

Robbert voelde zich de handen jeuken om haar van het bed weg te sleuren en de kamer uit te smijten. Hij trad een schrede vooruit, als wilde hij den dokter en den broeder op zij duwen en zich met geweld toegang tot het vertrek verschaffen.

‘Ik zeg u, mijnheer,’ zei de dokter kortaf, terwijl hij de deur tot op een kier dichtduwde en zelf die opening met zijn lichaam sloot, ‘dat de zieke niemand ontvangen kan. Verwijder u!’

‘Mij zal hij wèl ontvangen! Zeg hem maar, dat ik er ben, zijn neef Robbert.’

‘Wil u je oom soms doodmaken, jongmensch!’ hernam de man der wetenschap streng. ‘Broeder,’ zoo wendde hij zich tot zijn medehelper, dien hij naar buiten op het portaal duwde, ‘wees zoo goed en breng dat jongmensch de deur uit. Er moet hier volstrekte kalmte zijn of ik sta voor niets in.’

Dit zeggende sloot hij de deur zonder veel geraas en draaide ze aan de binnenzijde met een krachtigen greep af. De ziekebroeder vatte met gemoedelijke vertrouwelijkheid Robbert onder den arm en poogde hem van de deur weg te tronen.

‘U hoort wat de dokter zegt, mijnheer,’ fluisterde hij. ‘Wees verstandig. De toestand van den zieke is hoogst ernstig. Alle aandoening moet zorgvuldig vermeden worden...’

Ook Maartje voegde haar vermaning bij die van den broeder, maar de toon, waarop zij dat deed, was minder geschikt om hem tot heengaan te bewegen.

‘Kom maar mee, jongen,’ zei ze, ‘ze zullen je er toch niet bijlaten. Ze kunnen het buiten ons wel af.’

‘Heb een dagje geduld,’ dus kalmeerde de broeder, ‘misschien is de zieke dan weer bij krachten. Op 't oogenblik is er heusch geen denken aan.’

Robbert liet zich moedeloos de trap afleiden als een dwingerig kind, dat met sussende woordjes naar bed getroond wordt. Hij was als vernietigd. Hoe! zijn oom lag daar te sterven en het was hem niet eens vergund, voor zijn bed neer te knielen, om een laatsten blik op te vangen van den man, die hem altijd een vader was geweest! Hij werd door vreemden afgescheept als iemand, die daar niets te maken had, en zij, de indringster, bewoog zich vrijelijk rondom de sponde van het slachtoffer harer valschheid, zij boog zich met huichelachtige zorg over zijn hoofd om te zien of hij

den adem nog niet uitblies en zij in het ongestoord bezit kon treden van het geld, dat zij hem onttroggeld had!

Dat was te veel voor den wreed teleurgestelde. Dat was meer dan hij dragen kon na de zenuwachtige opwinding der laatste uren. Hij was er onder verplet Zijn knieen knikten; zijn heele lichaam trilde. Hij voelde de treden niet meer onder zijn voeten en snakte naar adem, toen hij onder den zachten aandrang van den broeder aan de voordeur gekomen was.

'Zie zoo, ga nu maar bedaard heen en heb een dag of wat geduld... Zoodra uw oom u ontvangen kan, zullen we u laten waarschuwen.'

Robbert hoorde niets meer pin zijn ooren suisde het als een zee, en hij kwam eerst recht tot bezinning, toen de straatdeur zacht achter hem toegeduwd was en hij buiten stond, in den grauwen regen.

Zoo was hij dan buiten het huis gesloten, waar hij als kind zorgeloos had rondgesprongen, als jonkman de aangenaamste uren had gesleten, waar hij steeds als kind van den huize met vaderlijke gulheid was verwelkomd.

Het was haast niet te gelooven, en toch was het zoo; hij stond op de blauwe stoep, vóór de oude deur, en de leeuwenkop van de schel grijnsde hem onverschillig aan, als was hij een arme landlooper.

Twee groote tranen welden in zijn strakke, gloeiende oogen op en rolden langzaam langs zijn bleeke wangen in den donkeren knevel. Hij wischte ze schichtig met de mouw van zijn overjas af, keek nog even naar boven, naar de kamer, waar zijn oom lag, van vreemden omringd, terwijl hij, Robbert, zijn aangenomen zoon, schoon vlak in zijn nabijheid, hem toch niet naderen mocht, en sloeg werktuiglijk den weg naar Rotterdam in.

(*Wordt vervolgd*)

Peter Sigmair,
de held van Tirol.

Gelijk na een gebluschten grooten woudbrand het vuur nu hier, dan daar weer hel opflikkert en de afgematte blusschers bij hun reddingswerk niet tot rust laat komen, zoo was het ten jare 1809 in het Tiroler land.

Telkens sloeg het vuur aan den opstand op verschillende punten in lichte laaie uit, en eerst omstreeks het midden van December begon het overal stil te worden; want geheel Tirol was onderworpen van het juk van den Franschen veroveraar.

Keizer Napoleon had den 20[en] October 1809 met Oostenrijk vrede gesloten. Daarbij was bepaald, zoo heette het, dat Tirol, hetwelk zulke ontzaglijke offers aan bloed en geld voor den bevrijdingsoorlog had veil gehad, aan Beieren zou komen.

Heel de heldhaftige beweging des lands zou dus vergeefsch zijn geweest; enkel een algemeene amnestie was den 'oproerigen Tirolers' toegezegd. Kon dit bericht waar zijn? Had niet de beminde keizer Frans zijn getrouwen Tirolers nog in Mei verklaard, 'geen anderen vrede te zullen onderteekenen, dan waarbij Tirol onafscheidelijk aan zijn monarchie verbonden bleef'?

Hofer, de moedige Tiroolsche kampioen, aarzelde. Maar zijn vurige medestrijders grepen opnieuw naar de wapenen. Wederom werden de stormklokken geluid, opnieuw werden de strijdbare mannen te wapen geroepen; maar de algemeene bezieling, die zich in het begin van den vrijheidskamp had geopenbaard, bleef ditmaal achterwege.

Het faalde daarbij aan alle krachtige leiding, daar Hofer de aanvoerders, die in zijn naam het bevel voerden, niet meer zooals vroeger in zijn macht had.

Van het noorden, zuiden en oosten drongen de vijandelijke scharen het ongelukkige land binnen. Zij stieten op verbitterden weerstand en woedende aanvallen, en het einde was dat moord en brand heel Tirol weer tot een tooneel van jammer maakten.

Er werden zoogenaamde militaire regeeringen aangesteld, die, met onbeperkte volmacht toegerust, met onverbiddelijke strengheid onder het vrijheidminnende volk woedden.

Zoo werd het Pusther dal onderworpen door graaf Baraguay d'Hilliers en zijn onderbevelhebbers Rusca, Severoli, Broussier en anderen. De opperbevelhebber was een edelmoedig man, die liever genade dan geweld gebruikte om de Tirolers tot onderwerping te brengen. Maar

PETER SIGMAIR, DE HELD VAN TIROL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN DEFREGGER. Op dat oogenblik werd de deur opengerukt, en bleek, met verwilderde haren, stond de jeugdige Peter Sigmair in de opening.

AFSCHEID VAN HET OUDERHUIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PICARD. (Salon du Champs Elysées 1893.)

zijn onderbevelhebbers waren daartoe minder geneigd en vooral generaal Broussier maakte zich door verregaande wreedheid geducht en gehaat.

Na eerst een betrekkelijk kalme aanmaning tot onderwerping te hebben vooruitgezonden, stelde hij zich den 24^{en} December met 5500 man infanterie en 300 man ruiterij van Lienz uit in beweging. Zijn doel was zich alle wapenen te laten uitleveren. Dit tuchtigingsleger trok eerst het Isel dal aan de Karinthische grens binnen.

Te Windisch-Matrei riep Broussier de aanvoerders der boeren op, voor hem te verschijnen. Wie zoo onnoozel was, aan de vriendelijke uitnoodiging gehoor te geven en zich in zijn handen stelde, werd gevat, en wie niet verscheen, door militairen in zijn huis opgelicht. Al aanstonds werden er vijf mannen doodgeschoten. Hetzelfde lot trof den herbergier van Ainet, den pastoor van Virgen en zijn medehelper, dan drie burgers van Sillian, vier van Innichen en vele andere min of meer erkende deelnemers aan den wanhopigen vrijheidskamp Broussier verklaarde ronduit, dat hij den Tirolers ‘de verdediging van hun land wel voor honderd jaren zou afleeren.’

Het tuchtigingsleger trok van het eene dorp naar het andere.

De weg van generaal Broussier werd als gekenmerkt door doodvonnissen en brandende hutten. Overal, waar hij op zijn speurtocht de aanvoerders der opstandelingen in handen kon krijgen, werd kort recht geoefend. Vijf en twintig mannen liet de gruwzame generaal neerschieten en de lijken, tot afschrikkend voorbeeld in de huisdeuren of op de openbare pleinen aan de galg opgehangen, door boeren, voormalige leden van den landstorm, bewaken.

Een groot deel der aanvoerders vluchtte op het vernemen dier schrikkelijke terechtstellingen naar het gebergte, en daar waren zij ook volkomen veilig; want de Fransche soldaten konden hen in de besneeuwde schuilhoeken niet volgen, tenzij daarheen geleid door een gids; en waar zouden zij in dien tijd dergelijke gidsen gevonden hebben?

Onder de vluchtelingen bevond zich ook de jonge Peter Sigmair, een herbergier uit Mitter-Olang, gewoonlijk de *Tharer Wirt* (waard) genaamd.

Aan de spits der Olanger landstormers had hij generaal Rusca aan de Mühlbacher kluis een slag geleverd, die eenig is in de worstelingen van dien geweldig bewogen tijd.

Door het lot zijner wapenbroeders gewaarschuwd, had hij de wijk genomen naar een hut op den Geiselbergalp, de herberg aan de hoede van zijn jonge vrouw en zijn blinden vader overlatende.

Op St.-Thomasdag rukte de voorhoede van Broussier het plaatsje Olang binnen en een afdeeling onder aanvoering van een officier sloeg aanstonds in de herberg van Sigmair haar kwartier op. De bewoners werden uit de woonvertrekken verdreven en moesten zich met een paar zolderkamertjes behelpen; want de soldaten hadden de heele gelagkamer ingenomen en legden voor den nacht nog beslag op de aangrenzende vertrekken.

Natuurlijk was de eerste vraag van den officier naar den jongen kastelein, den gevluchten Peter.

Al de huisgenooten wisten waar hij zich schuil hield: knechts, meiden, de oude blinde vader achter in zijn donker kamertje; maar ondanks de schrikkelijke

dreigementen van den officier liet geen der wakkere lieden zich een woord ontsnappen, dat het verblijf van den voortvluchtige zou kunnen verraden.

Toen wilde de officier het met list beproeven. Hij liet de jonge kasteleinsvrouw voor zich komen.

'Jij bent de vrouw van den *Tharer Wirt* en weet natuurlijk waar je man zich schuil houdt.'

''t Zou weinig helpen of ik het ontkende,' antwoordde de arme vrouw. 'Maar om u alle verdere vragen te besparen, zeg ik er u bij, dat geen marteling, die u zou kunnen bedenken, in staat zou zijn, mij ook maar een woord omtrent mijn armen, vervolgden man af te persen.'

'Je vergist je, vrouwtje, als je meent je man een dienst te bewijzen,' zei de officier goedig, 'door ons te dwingen hem met alle ons ten dienste staande middelen op te sporen en uit te leveren. Want vinden doen we hem toch, daar kan je verzekerd van zijn. Maar dan moet hij als rebel, als vijand behandeld worden, terwijl wij nu trachten invloedrijke mannen als vrienden voor onze regeering te winnen. Haal je man over, dat hij zich vrijwillig in onze handen stelt, en hij zal ten warmste in de genade van generaal Baraguay d'Hilliers aanbevolen worden.'

'Wat u daar van mij verlangt, kan u geen ernst zijn,' sprak de moedige vrouw. 'U spreekt van genade; maar dat woord kent men, geloof ik, niet in het heele Fransche rijk. Bij ons in het Tiroler land zijn de vrouwen niet zoo dom, dat zij in de eerste de beste val loopen, en een val zou het zeker zijn, als ik aan uw woorden geloof sloeg.'

Gramstorig liet de officier de vrouw wegvoeren. Daar trad een korporaal binnen en had iets te melden. In een klein kamertje van het achterhuis hadden zij een man gevonden, die, naar het scheen, met het verblijf van den rebel volkomen bekend was. De man was arm, een rondzwervende smid, naar de andere, in huis aanwezige Tirolers verklaarden, maar ongemeen sluw en hij had al menigen stouten streek uitgehaald. 'Schmiedadl' werd hij genoemd, en wellicht was dit personage met geld om te koopen!

Den officier kwam het ook niet onwaarschijnlijk voor, zulk een armen drommel met een paar goudstukken tot spreken te kunnen verleiden. In elk geval wou hij het probeeren. Hij liet 'Schmiedadl,' dat wil zeggen smid Adam, voor zich brengen en behandelde hem eerst met innemende vriendelijkheid.

Schmiedadl was een man misschien van midden in de veertig, van ineengedrongen gestalte, met gespierde ledematen, een van de zon verbruind gezicht, listig fonkelende oogen onder borstelige wenkbrauwen en glad gestreken haren. Zijn plunje was sjofel en gelapt, en zijn voeten staken in plompe schoenen met houten zolen.

Toen hij de kamer binnentrad, waar de officier op hem wachtte, doopte hij den middelvinger in het daar hangende wijwatersvaatje en groette naar landsgebruik met de woorden: 'Geloofd zij Jesus Christus.'

De officier gaf daar geen antwoord op en bekeek den kerel zonder spreken van onder tot boven.

Deze liet den blik eerst langs zijn kleeren afglijden als om te zien of de onderofficier daar ook wat bijzonders kon opmerken en zei daarop, terwijl hij met zijn ruwe hand de haren naar achteren streek:

'Mijn plunje ziet er wel wat versleten uit; maar het is tegenwoordig ook geen tijd om zijn Zondagspak aan te trekken: feestdagen hebben we niet meer in Tirol.'

'Alzoo jij bent Schmiedadl,' zei de officier, zonder zich om de opmerking van den man te bekommeren. 'Ik heb je slimheid en vernuft dikwijls hooren prijzen. Je

moet den opstandelingen menigmaal goede diensten bewezen hebben; dat is leelijk genoeg voor je.'

'O voor mij komt er dat heelemaal niet op aan,' hernam de man gulweg. 'Ik ben nog het geld van den strop niet waard, als u me soms mocht willen ophangen.'

'Neen, zoo had ik het niet bedoeld,' hernam de officier; 'ik wil maar zeggen dat het jammer is, dat zulk een knappe kop niet in onzen dienst staat.'

'O neen, dat zou niet gaan,' hernam Schmiedadl lachend. 'Ik ben al veel te oud geworden om nog Fransch te leeren; daar staat mijn hoofd heelemaal niet naar.'

'Dat zou ook volstrekt niet noodig zijn goede vriend. Wij hebben menschen noodig, die door en door bekend zijn met de bewoners van het land, die alle schuilhoeken in het gebergte weten en dus in staat zijn ons van iedere oproerige beweging dadelijk op de hoogte te stellen.'

'Verduiveld,' zei de Tiroler met loerende oogen, 'zoo'n postje mag wel goed betaald worden.'

'Zeker, vorstelijk zou je beloond worden en je stond daarbij onder de machtige bescherming van onze regeering.'

'Ik denk toch niet dat ik daarvoor te vinden zou zijn,' hernam Schmiedadl, terwijl hij zich achter de ooren krabde. 'Ik vrees, dat u geen geld genoeg in kas zou hebben om mij te betalen.'

'Wat vertel je daar!' viel de officier driftig uit.

'Wel, dat u geen geld genoeg zou hebben,' zei de Tiroler bedaard. 'Zie eens aan, als dit huis, waar we nu in staan, geheel leeggeruimd werd en er werd nog een verdieping boven opgezet en die heele ruimte werd dan met goudgeld vol gestapeld, dan zou het nog niet genoeg zijn om van mij zoo'n gemeenen verrader te maken, als u in den zin heeft. Ik ben maar een arme tobber en moet dikwijls mijn middagmaal doen met een harde korst brood, die ik in een pompbak week, maar al het goud van de wereld zou me niet kunnen verlokken tot zulk een schurkerij. Regelrecht zou ik u naar den schuilhoek kunnen brengen, waar de jonge *Tharer Wirt* zich verborgen houdt. Uw mannen zullen hem niet vinden al zoeken ze ook honderd jaar. Maar Schmiedadl heet de man niet, die hem hun verraden zou.'

Woedend rukte de officier de lage kamerdeur open en riep naar buiten:

'Sergeant Duplon, commandeer hier onmiddellijk twee ruiters. De eerste bindt dezen kerel met de handen aan den staart van zijn paard. De ander neemt een boerenzweep, zooals er daar aan den muur hangen, en jaagt er geducht achter heen. De rekel moet op staanden voet aan kapitein Ré te Brunneck uitgeleverd worden.'

Hierop liet de officier al de bewoners van het huis bijeenkomen en een menigte buren schaarden zich om hen heen.

Met somberen blik trad hij voor de verzamelde Tirolers en wendde zich het eerst tot den ouden blinden vader van den vluchteling, met de woorden:

'Waar is uw zoon? Antwoordt mij.'

'Mijn zoon,'antwoordde de grijsaard met een bitteren glimlach, 'ja, waar mag die zijn? Ik hoop en bid onzen Lieven Heer in den hemel dat hij op een plaats is, waar u hem nooit vinden zal.'

'Goed,' zoo hernam de officier. 'Verneem dan het bevel van mijn generaal. Als binnen drie dagen tijds Peter Sigmair, wegens verzet en opruiing aangeklaagd, zich niet vrijwillig in onze handen stelt - wij zullen in dien tijd geen hand uitsteken om hem te vinden - dan wordt in zijn plaats zijn vader weggehaald om in Brunneck doodgeschoten te worden. Nu weet je allemaal hoe het gelegen is, en ik hoop dat de jonge *Tharer Wirt* daar ten spoedigste bericht van gegeven zal worden.'

Nu trad de oude man aan de hand van zijn kleinkind met hoog opgeheven hoofd naar voren en wendde zich tot zijn landslieden:

‘Mannen, bij mijn sneeuwwitte haren bid ik u, ontneemt mij niet het geloof aan de dapperheid van het land Tirol. Verraadt mijn armen zoon niet. Ik zal het in der eeuwigheid niet doen. Wat is mij toch gelegen aan de weinige dagen, die onze Lieve Heer mij nog te leven geeft? Het kan wezenlijk geen offer heeten, dat ik breng. Als ik voor mijn kind word doodgeschoten, sta ik toch al met éénen voet in 't graf.’

Met bevende handen schoof hij zijn kleinkind naar voren.

‘Vouw je handjes saam, Lenerl,’ zei hij, ‘en bid de menschen daar op de knieën dat ze je vader niet verraden zullen.’

Maar bijna gramstorig viel hij zich zelf in de rede:

‘Neen, Lenerl, doe het niet. Want als er

één onder hen mocht zijn, die vader verraden kon, je vader, die met hen gestreden heeft, dan is het misschien maar beter dat ze hem doodschieten.'

'Het zal me benieuwen of jullie zoo versteend van hart zult zijn om een onschuldigen ouden man voor zijn schuldigen zoon te laten boeten,' zei de officier minachtend.

Daarop wendde de blinde boer zich driftig naar hem om:

'Onschuldig, zegt u? O neen, beste heer, onschuldig ben ik niet. Met gelatenheid en geduld heb ik het ongeluk gedragen, dat het mij niet vergund is, het zonnelicht en Gods mooie wereld te zien. Maar toen ik de trommen hoorde roffelen en onze oude strijdleus weergalmen: Met God, voor keizer en vaderland! toen heb ik voor de eerste maal tegen onzen Lieven Heer gemord, omdat Hij mij blind had laten worden. En nu, heer officier, dank ik Hem met opgeheven handen, dat het mij gegeven is, mijn dierbaar ongelukkig land Tirol een offer te brengen. U meent, dat ik onschuldig word doodgeschoten? Maak u daar in het minst geen gewetensbezwaar over. Ik geloof niet dat er iemand te vinden is, die de Franschen zoo haat als ik en - God moge mij de zonde vergeven - den Franschen keizer vervloek ik....'

'Zwijg! zulke taal mag ik niet dulden.'

'Het kan zijn dat u mijn woorden niet kan aanhooren, maar de vervloeking zal u niet onderdrukken, omdat die niet uit mijn hart alleen, maar uit veel duizenden harten komt... Komaan,' dus wendde hij zich ten slotte tot zijn huisgenooten, 'laten we nu naar binnen gaan en zonder ophouden onze Lieve Vrouw in den hemel bidden, dat mijn zoon, uw vader, niet thuis mag komen.'

Zoo verliepen drie dagen in bange verwachting. De oude blinde *Tharer Wirt* was vroolijk en welgemoed; hij herhaalde maar altijd de bede: 'Lieve Vrouw in den hemel, bewijs ons uw groote goedheid en laat de bergpaden zoo dichtsneeuwen, dat mijn zoon geen bericht kan krijgen.'

De mannen in het dorp liepen met sombere blikken rond. Op een keer waren zij in een kelder bijeengekomen om te beraadslagen op welke manier zij den ouden blinden man konden bevrijden. Maar generaal Broussier had hun alle wapenen afgenomen en door zijn onverbiddelijke strengheid de arme Tirolers zoo neergebogen, dat men moeilijk in hen meer de helden herkend zou hebben, die in bloedigen kamp een zoo geweldige overmacht onversaagd het hoofd boden.

Zoo brak de derde dag aan, en toen het op den kerktoren twaalf uur sloeg, gelastte de officier de dorpelingen, in de gelagkamer bijeen te komen.

In de afgeloopen dagen had men nog vijf boeren, die op in het oog loopende wijze aan de beweging tegen de Franschen hadden deelgenomen, gevangen binnengebracht.

Nadat het heele gezin van den *Tharer Wirt* en de buren bijeen waren gekomen, liet de officier ook de vijf gevangen boeren voorbrengen.

'Het is jullie genoeg bekend,' zei hij, zich tot de geboeide Tirolers wendende, 'welk lot je wacht, als je naar Brunneck wordt gebracht en de door mij opgenomen protocollen daar in behandeling komen. Er zal zich niet licht meer een zoo gunstig oogenblik voordoen om jullie allemaal te redden als zich nu aanbiedt. Het zijn geen holle woorden, die ik hier spreek: het gaat hier om de vrijheid en het leven. Maar ik kan je volledige gratie verzekeren, als een van jullie mij oprecht antwoordt op de vraag: waar is de jonge *Tharer Wirt*?'

Op die toespraak was het zoo stil in de kamer, dat men den vogel, die in zijn kooi aan het venster hing, duidelijk van het eene stokje op het andere kon hooren springen.

'Ik begrijp,' hernam daarop de officier, 'dat geen van jullie hier openlijk voor de anderen zal willen spreken. Maar ik zal in de kamer hiernaast gaan en laat je één voor één bij mij komen; zoo hoeft het nooit bekend te worden, wie van jullie op mijn vraag heeft geantwoord.'

Daarop trad de boer Leitgeb uit den kring vooruit en sprak: 'Het is àl verloren moeite, die je u geeft. Ik hoef volstrekt niet aan mijn kameraden hier te vragen of zij het met mij eens zijn, dat er onder ons geen enkele verrader schuilt.'

Als één man gaven allen door woord en houding hun instemming met die taal te kennen.

Met gevouwen handen stond nu de blinde vader van de bank op en zei met geroerde stem:

'God vergelde het u, mannen, God in den hemel vergelde het u!'

Op dat oogenblik werd de deur opengerukt, en bleek, met verwilderde haren stond de jeugdige Peter Sigmair in de opening. Een korte wijle zag hij den kring rond en daarop wierp hij zich voor de voeten van zijn blinden vader:

'God zij gedankt!' riep hij, 'ik ben niet te laat gekomen.'

'Mijn arme, arme jongen,' fluisterde de grijsaard, de handen als tot een vaderlijken zegen op het hoofd van zijn zoon leggend, 'heb je niet aan vrouw en kinderen gedacht?'

Nu wendde de held zich eerst tot zijn gezin. Terwijl hij moeder en kinderen liefdevol aan zijn hart trok, zeide hij:

'Geen macht in de wereld kon mij terughouden, toen ik van morgen uit den mond van Schmiedadl, die aan zijn beulen is weten te ontsnappen, het verschrikkelijke nieuws vernam. Mijn plaats is hier vader, en al moet ik ook een wissen dood te gemoet gaan, anders handelen kan ik niet. Voor mijn laatsten weg bid ik u om uw zegen, vader, zooals ik mijn kinderen zegen.'

'Hoe hoog ik ook uw kinderliefde acht en vereer,' dus kwam thans de officier tusschenbeide, 'moet ik toch mijn plicht vervullen. Peter Sigmair, je bent mijn gevangene.'

Den gevangene werden de boeien aangelegd en op dat schouwspel barstten moeder en kinderen in luid gejammer uit. De blinde grijsaard troostte hen met de woorden:

'Mijn lieve kinderen, de kluisters, die je vader worden aangelegd, zijn anders een teeken van schande; maar nu zijn ze een eereteeken, veel heerlijker dan een gouden keizerskroon. En jullie,' dus wendde hij zich tot de Franschen, 'als jullie je verbeeldt, met elk schot, dat een menschenleven uit de wereld ruimt, een vijand minder te hebben, dan heb je 't leelijk mis. Het kostelijke plantje van trouw aan den keizer zal in iedere jonge rechtschapen Tirolerborst voortkiemen en weer opluiken als alpenrozen na de wintersneeuw.'

Vruchteloos bleven alle beden, vergeefsch was alle gejammer en smeeken van moeder en kinderen. Op den tweeden Zondag na Nieuwjaar werd Peter Sigmair, de *Tharer Wirt*, doodgeschoten.

Als eenige genade werd voor hem verkregen, dat het wreede vonnis niet, zooals het bevel luidde, voor zijn eigen huis, maar een eind daarvandaan voltrokken werd.

Dat is de geschiedenis van een Tiroler held in eenvoudig wambuis en kniebroek, maar met een hart zoo edel als goud.

Bij de Platen.

Z.M. de koning der dieren. -

Voor weinige weken boden wij onzen lezers een tafereel aan, waarop zij den leeuw in bloedige worsteling aanschouwden met zijn vervolgers. Ditmaal vertoont zich voor hun oog op de eerste bladzijde van dit nummer Zijne geëerbiedigde Majesteit de koning der dieren in waardige rust. Aan het penseel van den Duitschen kunstenaar Karl Rungius, naar wiens schilderij onze gravure vervaardigd is, hebben wij dezen trotschen aanblik te danken.

Meesterlijk is hij er in geslaagd, ons den woestijnmonarch in al zijn schrikwekkende grootheid, in de trotsche majesteit zijner zelf bewuste kracht naar het leven af te malen.

Peter Sigmair, de Tiroler held. -

Deze gravure heeft, na het verhaal in dit nummer, geen toelichting meer noodig; maar een enkel woord mag toch nog wel gewijd worden aan de schilderij, die aan de hoogste eischen beantwoordt, welke men aan het historische genre stellen kan. Zooals onze lezers, wien wij reeds herhaaldelijk tafereelen van Defregger onder de oogen brachten, weten, heeft deze kunstenaar het bedoelde genre tot een bewonderenswaardige hoogte opgevoerd. De stof voor zijn tafereelen ontleende hij aan den Tiroolschen bevrijdingsoorlog van het jaar 1809. Wij herinneren slechts aan zijn schilderijen ter verheerlijking van Andreas Hofer en Speckbacher, aan zijn diep treffende ‘laatste oproeping’. Bij al deze meesterstukken sluit de schilderij, in dit nummer weergegeven, zich waardig aan.

De karakters zijn voortreffelijk geteekend. De vastberaden, moedig den dood te gemoet gaande jonge man, de jammerende vrouw, de bevende grijsaard, die zijn leven graag voor zijn zoon en diens gezin zou gegeven hebben, de verbaasde soldaten, - alles werkt samen om den geweldigen ernst van het oogenblik te doen uitkomen.

Van artistiek oogpunt uit mogen de beide kinderen met den grijsaard het glanspunt der compositie heeten, bekoorlijk door de harmonische afronding der groep, pakkend door de contrasten, vol uitdrukking door de gebaren en het sprekende van den grijzen kop, die meesterlijk gemodelleerd is.

Afscheid van het ouderhuis. -

Op het oogenblik nu honderden jongelieden het vaderland vaarwel zeggen, om in den verren Indischen Archipel het leven te wagen voor de eer der vaderlandsche vlag, heeft dit tafereel van den Franschen meester Picard ook voor ons een treffende actualiteit.

Het verplaatst ons in een Fransch werkmansgezin op het oogenblik dat de eenige zoon des huizes van vader en moeder afscheid neemt om den gevaarlijken tocht te aanvaarden aan boord van een of ander oorlogsschip, dat zeilree ligt voor een verre expeditie. Het is een echte zeeman, de krachtige jonge kerel met de breede borst en den forschen knevel, maar op het punt van scheiden voelt hij toch zijn hart week worden en de hand beeft, waarmee hij den ouden vader het glas reikt tot aanstooten als laatste vaarwel. Ook de oude man is zichtbaar bewogen en een droeve trek klemt zijn lippen op elkaar. Maar het meest van allen toch lijdt onder de scheiding de oude moeder, die het gelaat van de twee mannen moet afwenden om niet in tranen los te

barsten. Aan de ineengewrongen handen ziet men de zelfbeheersching, waarmee zij haar gevoel overmeestert om het afscheid niet nog pijnlijker te maken dan het al is.

Allerlei

De lengte van den mensch. -

Is het menschdom achteruit gegaan, wat lichaamsbouw en lengte betreft? Dit is het vraagstuk, waarmee de anthropologen zich geruimen tijd hebben beziggehouden. 't Is een algemeen verspreid volksgeloof dat de menschen van vroeger een veel reusachtiger lichaamsbouw hadden. Homerus, Hesiodus en Virgilius hebben dat idee in de hand gewerkt en Plinius weet zelfs te vertellen, dat zijn tijdgenooten niet meer dan kinderen waren in vergelijking met het voorgeslacht. De nieuwere geleerden komen ons echter geruststellen met de verzekering dat wij, wat de lengte aangaat, voor onze vaderen niet onderdoen. Gegrond op het feit dat de huisdieren even groot zijn als huns gelijken in wilden staat, trok Geoffroy Saint-Hilaire de gevolgtrekking, dat ook de mensch in zijn lichaamsbouw geen noemenswaardige verandering heeft ondergaan.

In 1859 besprak de Duitsche geleerde Silbermann opnieuw die vraag en wel gegrond op verschillende berekeningen, o.a. van den bouw der piramiden en de Egyptische el.

De allernieuwste berekeningen van Rahon en Duval, die allerhande fossielen en opgedolven menschenbeenderen van eeuwen her tot maatstaf namen, gaven tot uitkomst, dat onze voorvaderen allen, behoudens enkele loffelijke uitzonderingen, slechts van middelbare lengte zijn geweest.

VAN BIJSTERVELD'S DISTILLEERDERIJ TE AMSTERDAM.

Van Bijsterveld's Advocaat.

Een echt vaderlandsche drank, dien men ongaarne bij een feestelijke gelegenheid mist, is de advocatenborrel. Vooral bij Nieuwjaar en op verjaardagen schijnt hij de aangewezen traktatie. Misschien ligt dit hieraan, dat bij die gelegenheden de gezondheid van den gastheer of jubilaris gedronken wordt, en advocaat stellig een bij uitstek gezonde, versterkende drank mag heeten. De bestanddeelen toch, waaruit hij is samengesteld: eieren, alcohol en suiker, worden algemeen tot de versterkende middelen gerekend, en, met mate gebruikt, kunnen zij zeker de gezondheid niet anders dan bevorderlijk zijn.

Aldus schijnen dan ook de huismoeders in 't bijzonder en de dames in 't algemeen er over te denken; want terwijl de eerste behoorlijk zorgen, tegen de bovenbedoelde feestelijkheden een kraf advocaat gereed te hebben, toonen de vrouwelijke gasten zich lang niet ongeneigd, die alle eer aan te doen. Opmerkelijk toc his de advocatenborrel, ondanks zijn kranig mannelijk klinkenden titel, het lievelingskostje van de dames.

EEN FLESCH VAN BIJSTERVELD'S ADVOCAAT.

In den goeden ouden tijd, toen de wereld wat gemoedelijker was ingericht dan nu wel het geval is, hadden de dames zelfs het monopolie der bereiding van den echt huiselijken feestdrank. Tegenwoordig echter is de vervaardiging van advocaat een uitgebreide tak van de vaderlandsche nijverheid geworden, en wie advocaat zegt, noemt in één adem Van Bijsterveld, den energieken industrieel, door wiens onvermoeide pogingen de Nederlandsche advocaat ver buiten onze grenzen een welverdiende reputatie heeft gekregen.

Nu weten wij heel goed - en om onze geachte lezeressen niet te ontstemmen, laten wij dit op deze lofspraak onmiddellijk volgen - dat nog vele Nederlandsche huismoeders een waarlijk bewonderenswaardig talent hebben, om advocaat klaar te maken. Reeds dagen te voren zien de huisgenooten in blijde verwachting naar het feestelijk uur uit, waarop de geurige drank, door de vaardige hand van moeder of de oudste zuster bereid, zal rondgepresenteerd worden.

Maar evenals in alles is het ook hier: baas boven baas, en na de haar door ons gebrachte hulde, waarop zij alle aanspraak hebben, zullen onze huismoeders loyaal genoeg zijn, om te erkennen, dat zij tegen de firma Van Bijsterveld niet aankunnen.

Goeden, heerlijken advocaat klaar te maken is een heele kunst. Het komt er vooral op aan, te weten, in welke verhouding de hoofdingrediënten: eieren, alcohol en suiker moeten genomen worden. Dit is een wetenschap op zichzelf, die men, als alle andere, enkel door aanhoudende studie en practijk machtig wordt. De heer Van Bijsterveld nu heeft zich al meer dan tien jaar speciaal op de bereiding van advocaat toegelegd en daarin een meesterschap verworven, als hem niet licht door een tweede zal betwist worden.

Maar, zooals wij reeds zeiden, deze ondernemende firma stelde zich niet tevreden, haar artikel door geheel ons land verspreid en als het beste op dat gebied geroemd te zien, ze wilde ook het buitenland, zelfs de verst afgelegen gewesten, met dezen drank doen kennis maken.

Aan de verzending naar tropische gewesten zijn evenwel, met het oog op het transport, de verandering van temperatuur en het bewaren zelf, eigenaardige moeilijkheden verbonden. Uit de samenstellende deelen moet natuurlijk zorgvuldig alles verwijderd worden, wat op den duur aan bederf onderhevig zou kunnen zijn. Ook deze moeilijkheid heeft de heer Van Bijsterveld uit den weg geruimd door het uitvinden van een machine, die ongeveer 1500 eieren in een uur tot advocaat verwerkt, en waardoor alle abnormale bestanddeelen, zelfs het vlies, dat den dooier omvat, vóór de vermenging met andere stoffen verwijderd worden. Hierdoor wordt dus de duurzaamheid van den advocaat verzekerd, wat zeker wel de grootste overwinning is, die de firma op de weerbarstige stof kon behalen.

Verwonderen kan het dus niet, dat ook in het buitenland het uitlokkend artikel van den heer Van Bijsterveld algemeen gewaardeerd wordt. Vakbladen en vakmannen hebben er bij herhaling hun hoogste tevredenheid over uitgesproken. Zoo schreef de *Revue internationale des falsifications*, het officieel orgaan der internationale commissie tot beteugeling der vervalsching van voedingsmiddelen, waarvan professor Brouardel, de deken der faculteit van geneeskunde te Parijs, voorzitter is, in haar nummer van den 15^{en} September 1891:

‘De advocaat is een likeur van Hollandschen oorsprong, hoofdzakelijk bereid uit eieren, suiker en alcohol. Hoewel tot dusver slechts in eenige landen bekend, vindt hij langzamerhand in alle werelddeelen ingang.

‘Een der meest gevraagde merken is Van Bijsterveld's Advocaat. Gedurende tal van jaren, dat wij dit artikel controleeren, hebben wij er nooit schadelijke bestanddeelen of kleurstof in aangetroffen, zoodat het als een volkomen zuiver product moet beschouwd worden.’

Zulke vleiende getuigenissen, door deskundigen uitgereikt, zouden wij nog bij menigte kunnen aanhalen, maar dat is zeker overbodig, te meer daar Van Bijsterveld's advocaat sedert 1886 onder voortdurende contrôle staat van de heeren dr. P.F. van Hamel Roos en A. Harmens Wzn., directeuren van het bureau voor chemisch en microscopisch onderzoek te Amsterdam.

Als wij dan toch gunstige getuigenissen willen vernemen, zien wij liever welke bekroningen de firma op de verschillende tentoonstellingen ten deel vielen, niet enkel voor haar advocaat, maar ook voor verschillende andere likeuren en elixirs.

Te Brussel werd de heer Van Bijsterveld bekroond met de zilveren medaille; te Barcelona met de bronzen en zilveren medaille; te Londen met de gouden medaille; te Tunis met het eere-diploma; te Reims (en daar, in het land der Champagne, hebben ze van die dingen verstand) met het groot eere-diploma en gouden medaille re klasse; te Parijs met de zilveren en gouden medaille; te Scheveningen (op de Internationale Sporttentoonstelling) met de gouden medaille; te ..... maar het lijstje is lang genoeg,

om zelfs den grootsten twijfelaar van de uitmuntende qualiteit te overtuigen. Eén bekroning, de jongste, mogen wij evenwel niet vergeten; het is die op de wereldtentoonstelling te Antwerpen, waar de firma Van Bijsterveld de gouden medaille verkreeg.

DE DISTILLEERDERIJ VAN BINNEN.

Zijn uitstalling trok dan ook tijdens den geheelen duur der expositie veel bekijks. Vergissen wij ons niet, dan werd ze zelfs met het bezoek der koninklijke familie vereerd, en het Hollandsche product door de lippen van den fijnproever Leopold II gekeurd. In de hoofdgalerij der tentoonstelling stond een eenvoudige, doch nette kiosk, bevattende kruiken, flesschen enz., met aanduiding der verschillende verpakkingen van de firma. Boven op de kiosk stond, vrij in de lucht, een flesch advocaat van reusachtige afmetingen, die ongetwijfeld menig bezoeker zal bekoord hebben.

Wij gelooven, dat zelfs de niet zoo reusachtige flesch, welke onze lezers wel niet, in natura, maar in afbeelding op deze pagina aantreffen (benevens het in- en uitwendige der distilleerderij), menigeen zal verlokken, met zoo'n flesch in natura kennis te maken of de kennismaking te hernieuwen. De eerste zal tot de ervaring komen, dat die kennismaking niet tegenvalt, de tweede weet dat reeds.

[Nummer 28-29]

SALUS MUNDI.
Beeldwerk van Luca Madrassi.

Kerstmis.
(Bij de platen.)

Trouw aan de oude traditiën viert de *Nieuwe Belgische Illustratie* wederom het heerlijke christelijke hoogtij van 's Heeren Geboorte mee door haar lezers een reeks van kunstscheppingen aan te bieden, betrekking hebbende op de diep treffende gebeurtenissen, welke wij in de dagen van Kerstmis herdenken.

Salus mundi! Aanschouw het heil der wereld, den Verwachte der volken, schijnt het bevallige en majestueuze beeld ons toe te roepen, dat de eerste bladzijde van dit Kerstnummer siert.

De onbevlekte Maagd biedt het gevallen menschdom haar goddelijk Kind als Verlosser aan, en dat Kind breidt de armpjes uit om te toonen dat Hij bereid is zich geheel aan ons te geven, ja zich voor ons over te leveren tot den dood des kruises.

Heel de groote, de ontzaglijke, de wereldverblijdende beteekenis van Kerstmis is daarin samengevat: aan de in boosheid en ellende verzonken wereld schenkt de barmhartige God zijn eenigen Zoon tot Verlosser, door de handen van Maria. In den nacht van zonde en dwaling verschijnt het stralende beeld der Moedermaagd, in haar fier opgeheven armen hoog den Heiland verheffend als een teeken van blijdschap voor alle menschenkinderen, als een lichtende fakkel voor alle tijden en alle volken.

Vinden wij in dat aanminnig beeld heel het aanbiddelijk geheim van 's Heeren menschwording treffend uitgedrukt, de volgende voorstellingen wekken tot een nadere beschouwing en overweging van de zielroerende omstandigheden, waaronder de voltrekking van dat hooge mysterie plaats greep.

Onze tweede gravure, naar de schilderij van den Duitschen meester Karl Bloch vervaardigd, verplaatst ons in den stal van Bethlehem, op het oogenblik dat de herders, door de Engelen gewaarschuwd, daar den pasgeboren Zaligmaker komen begroeten en aanbidden. Het goddelijk Wicht, met hemelschen glans omstraald, sluimert in de kribbe, met schamelijke doeken bedekt. De arm der Moeder houdt het teeder omvat, terwijl zij dankbaar de binnentredende herders aanblikt. Jozef, die afgemat van de lange moeitevolle reize aan den voet der kribbe is neergezonken, wendt zich verrast om naar de gasten, die hem de schitterende verschijning der Engelen in de lucht verhalen, welke hun het nederig verblijf van den nieuwgeboren Koning der Joden hebben gewezen. Met gevouwen handen blijft de eerste herder eerbiedig aan den ingang van den stal staan, getroffen door den aanblik van het Wicht, dat de Engelen hadden aangekondigd. ‘Zie,’ hadden zij gezegd, ‘ge zult een kind vinden in doeken gewonden en liggende in een kribbe.’ Zij hadden waarheid gesproken: daar ligt de Jonggeborene, wiens komst door Engelen was begroet; daar aanschouwt hij den Langverwachte van Israël, en bevend van heilige vreugde nadert hij de kribbe.

Zijn gezellen volgen; de tweede, die de hut betreedt, wenkt de overigen met de hand. En zoo ontvangt dan de Koning der glorie, bij zijn verschijning onder de menschen, de eerste hulde, niet van de grooten der aarde, maar van nederige herders, de afgezanten en vertegenwoordigers der armoede.

Toch is dat Kind de Heer van hemel en aarde, voor wien al de heerscharen der Engelen deemoedig de knie buigen. Dat wordt ons te binnen gebracht door het bevallig tafereel der Engelsche schilderes Marianne Stokes, door onze derde gravure

weergegeven, en het vorig jaar algemeen bewonderd op de tentoonstelling der Koninklijke Academie te Londen.

Een paar gevleugelde jonge engelen, die aan de naïeve figuren der oude Italiaansche school herinneren, spelen op de harp ter eere van het goddelijk Kind, dat onschuldig en als onbewust uit de heldere oogjes kijkt, terwijl de Moeder zich, op het snarenspel dier hemelsche speelnootjes van haar lieveling, in aanbidding nederbuigt.

Het is een liefelijke, poëtische gedachte, welke de kunstenares hier vertolkte, en blijkbaar geïnspireerd door de meesterwerken der oude Italiaansche kunst. Ook de uitvoering heeft iets *praerafaelitisch*, ofschoon de schilderes daarbij niet de gewilde strengheid en soberheid van lijnen heeft nagestreefd, die anders deze bewonderenswaardige kunstrichting pleegt te kenmerken, maar meer in de fijnheid van gevoel en de innigheid der uitdrukking haar ideaal gezocht heeft.

Na de hoog artistieke schepping der Engelsche kunstenares krijgen we weer een gemoedelijk Duitsch tafereel. Hier geen harpspelende engelen, maar eenvoudige boerenkinderen, die het bedje van den kleinen Jesus omringen. De Moeder vertoont hun het lieftallige Wicht met blijde voldoening, maar tegelijk met dien eerbied, welke ingetogenheid tegenover de goddelijke majesteit gebiedt. En de kleinen staren het Kind met nieuwsgierige, opgetogen blikken aan, zooals kinderen een pasgeboren broertje beschouwen, dat zoo geheimzinnig den huiselijken kring is komen vermeerderen. Wel mogen zij den kleinen Jesus als een van den hemel gezonden broertje begroeten; want werkelijk is Christus onze Broeder, die voor ons schuldige menschenkinderen wil voldoen, opdat de Hemelsche Vader ons weer in genade als zijn kinderen moge aannemen.

Met de beschouwing der volgende gravure verlaten wij den eigenlijken Kerstkring. Hier zijn wij getuige van de hulde, den nieuw geboren Koning der Joden door de eerstelingen uit de Heidenen, de Wijzen uit het oosten gebracht.

Reeds bij den eersten aanblik bemerken wij, in dit tafereel het werk van een ouden Duitschen meester voor ons te hebben, en inderdaad is de schilderij, waarnaar onze gravure vervaardigd is, van niemand minder afkomstig dan den grooten Albrecht Dürer.

Verwonderlijk zien wij hier de Duitsch-middeleeuwsche kunsttradities en den invloed der Italiaansche school vereenigd.

Het landschap met zijn ruïnen en de bergstad op den achtergrond, die Bethlehem verbeelden moet, is kennelijk Italiaansch. De figuren daarentegen, de costumes en *accessoires* verraden weer geheel den Duitschen trant van Dürer's tijd. In den koning met de lange haarlokken, die, in schitterende kleedij gedost, den kleinen Koning der Joden zijn kostelijk reukvat komt aanbieden, meenen we zelfs het portret van den meester te herkennen.

Overigens verraadt de stout-realistische voorstelling onmiddellijk den grooten kunstenaar uit het overgangstijdperk van de vrome middeleeuwen naar de weelderige renaissance. De hartelijke gulheid der jonge Moeder, die den geknielden koning haar kind te kussen reikt; de schalke aanvalligheid van het Wicht, dat met het mollige handje in het aangeboden goudkoffertje tast; de vaderlijke teerhartigheid van den grijsaard, die zich over het kind heenbuigt, dat alles is naar het leven bestudeerd. Het is haast te familiaar voor een zoo gewijde voorstelling, zouden we zeggen, als de onuitsprekelijke naïveteit niet alles goedmaakte. Bovendien geeft de eerbiedige houding der beide andere koningen aan het tooneel een statige waardigheid, nog te meer uitkomend door de tegenstelling met het levendig gevolg op den achtergrond.

Van geheel ander karakter is weer de voorstelling op blz. 228, Maria's rust op de vlucht naar Egypte. Hier geen ongestoorde moederweelde, als op Dürer's schilderij, neen, hier aanschouwen wij de bange bekommering, die het moederhart beknelt bij de gedachte, dat de wreede Herodes haar Kind zoekt om het te dooden. In zoete sluimering rust het Wicht tegen de borst der Moeder, die van uitputting langs den weg is neergezegen om door een weinig rust haar krachten te herstellen voor den verderen tocht Het kind slaapt, maar de moeder waakt, en niet alleen om het tegenwoordige gevaar is haar gemoed bekommerd, maar die eerste vervolging is haar een voorspel van al het lijden, dat den geliefden Zoon gedurende zijn aardsche loopbaan wacht. De folterende smart der Moeder, die voor haar Kind een leven van vervolging en lijden, en aan het einde daarvan den wreeden kruisdood voorziet, is door den kunstenaar treffend uitgedrukt. De expressie van lichamelijke uitputting ten gevolge der pijnlijke vlucht wordt er door verhoogd en geheiligd.

Van het zonnige Oostersche landschap, dat getuige was van Maria en Jozefs droeve vlucht, dwaalt nu onze blik af naar het besneeuwde woud op de volgende gravure, die ons onmiddellijk weer in onze noordelijke streken verplaatst. Het is Kerstnacht en van heinde en ver komen de landlieden naar het oude, eenvoudige kerkje, waarboven de maan zoo vriendelijk glanst als de ster, die eenmaal de Wijzen voorlichtte naar de kribbe. Daarbinnen is ook de kribbe opgesteld te midden van feestelijk licht, dat door de hooge spitsboogvensters schijnt en reeds van verre de kerkgangers wenkt om in den stillen nacht, gelijk de Engelen van Bethlehem, met blijde galmen des Heeren Geboorte te vieren.

Is Kerstmis bij voorkeur de dag van vrome, christelijke aandoeningen, het is ook de dag van vrede voor allen, die van goeden wille zijn en daarom het feest der gemoedelijke huiselijkheid, van ouder- en kindervreugde aan den gezelligen haard. Alzoo is ook het vroolijk tafereeltje van aardig tijdverdrijf op onze laatste bladzijde, dat wel geen toelichting noodig heeft, volstrekt niet misplaatst als aanvulling der reeks van Kerstplaten, waarmee onze *Illustratie* ditmaal het verheffende hoogfeest helpt opluisteren.

Zichzelf overwonnen,
Kerstvertelling door F.J.A.L. Cordens.

I.

Het was een heerlijke December-morgen. Een helder zonnetje bescheen de met een dunne sneeuwlaag bedekte straten der hoofdstad en in de dorre takken der boomen langs de lange grachten flikkerde de rijp, als had een vriendelijke fee ze gedurende den nacht met diamanten bestrooid; een strakke, blauwe lucht voorspelde een mooien dag, heel verschillend van de zoogenaamde ‘donkere dagen voor Kerstmis.’

Op straat bewogen zich slechts weinig menschen, want het was nog betrekkelijk vroeg in den morgen en de drukte in een groote stad begint gewoonlijk zoo laat. Bovendien waren velen naar de kerk, daar het Zondag was, de laatste Zondag voor het blijde feest van Christus' geboorte.

In zijn sierlijk gemeubelde en prettig verwarmde huiskamer stond de kassier Henri Dribbens voor het raam en staarde naar buiten. Er lag een ontevreden trek op zijn gelaat, geheel in tegenstelling met het opgeruimd voorkomen der weinige voorbijgangers. Was het omdat de frissche, gezonde winterkou hen goeddeed? Maar

ook de arme kinderen in hun dun, verschoten jasje, die allesbehalve naar een fikschen winter hoefden te verlangen, zagen er zoo vroolijk en welgemoed uit. Of waren zij reeds onder den indruk van het naderend feest, dat voor de menschheid vrede brengt en daarmee tevredenheid en geluk? Helaas! dien invloed onder ging de heer Dribbens niet.

Hij was een man van goed in de veertig, doch naar zijn uiterlijk te oordeelen, zou men

hem zeker voor een vijftiger houden. Van middelbare lengte, een weinig te gezet, met gerimpeld gelaat, scherpen neus en breede wenkbrauwen, die zich welfden over den gouden knijper, waarachter een paar grijze oogen schitterden, zag men aanstonds in hem den man van zaken. Zaken doen, ja, daar ging zijn geheele bestaan in op, en hij bekommerde er zich niet om, of ten gevolge van zijn ingespannen arbeid en zorg zijn korte baard grijzer en zijn hoofdhaar ijler werd; als er maar geld te verdienen viel, als hij maar werd aangezien als de groote, rijke kassier, was al het overige hem onverschillig.

Ook zijn vrouw en kind?

O neen, voor hen maakte hij een uitzondering, op hen was hij trotsch, doch op zijn eigenaardige manier. Hij ging er trotsch op, dat hij door zijn geld in staat was geweest een freule Van Oudekerke ten huwelijk te nemen, hij de zoon van een eenvoudigen notarisklerk. Het was hem een genot de kostbaarste juweelen en sieraden voor haar te koopen en haar te doen bewonderen in zijn duurbetaalde schouwburgloge of de gereserveerde fauteuils der concertzaal; dan eerst kwam er leven in zijn harde, koude trekken, en de man, die zich den ganschen dag had verdiept in dorre becijferingen en koele berekeningen, nam dan met een beleefd lachje en innig voldaan de vleiende complimenten in ontvangst, die hem van verschillende zijden bestormden. Dan eerst voelde hij wat hij was, of liever, wat het geld hem gemaakt had, en werd daardoor opnieuw geprikkeld om zijn leven van arbeid voort te zetten en zijne weelde daardoor te vergrooten. Hij vroeg zich daarbij niet af, of zijn vrouw wel hield van die feesten, of zij niet liever thuis bleef om den avond in huiselijke gezelligheid bij haar dochtertje door te brengen, die gedachte kwam zelfs niet bij hem op.

Maar ook aan zijn dochter, de kleine Anna, was die koude, berekenende man met hart en ziel gehecht en het speet hem, dat hij niet meer tijd aan haar kon besteden. Na het ontbijt had hij een kwartiertje voor haar vrij, maar dan kwamen er bezoekers om over ‘zaken’ te spreken, en dan moest hij zijn kantooraangelegenheden regelen, waarna zijn rijtuig hem naar de Beurs bracht; na het diner nog een uurtje, doch dat was ook alles.

Intusschen was hij gelukkig met het lieve, schrandere meisje, dat door de meest begaafde gouvernantes werd onderwezen, dat eenmaal een half millioen als bruidschat ten huwelijk zou krijgen en wier moeder een geboren freule Van Oudekerke was; altemaal redenen, waarom de kassier hoopte dat zijn dochter hem eens in het bezit zou stellen van een schoonzoon met een adellijk wapenschild.

Met die toekomst voor oogen zette Henri Dribbens zijn arbeid voort en leidde hij het koude, zieldoodende leven van een man, wiens eenig doel is: geld verdienen tot bevrediging van zijn trotschheid. Zijn godsdienstplichten hadden hem in de laatste jaren niet veel zorg gebaard; hij verzaakte ze onder het geringste voorwendsel en verwaarloosde ze eindelijk geheel; ‘zaken’ gingen immers vóór. Zijn vrouw en dochter liet hij volle vrijheid, om zoo dikwijls naar de kerk te gaan als zij verkozen, maar hij achtte zich daarboven verheven, zijn kerk was de Beurs.

Zoo gingen jaren voorbij, alles liep hem mee, doch eindelijk kwam de tegenspoed. Plotselinge daling der Amerikaansche sporen bracht hem een geweldig verlies toe en de winst van eenige duizenden, die hij op de Zweedsche gemaakt had, moest hij met tienduizenden inboeten. Dat verlies maakte hem niet arm, maar Dribbens wilde zijn leven op grooten voet niet inkrimpen. Wat zou de wereld er wel van zeggen? Zijn scherp koopmansverstand scheen hem echter voortaan in den steek te laten;

kleine tegenspoeden namen hand over hand toe en winsten bleven uit. Daar kwam opeens het bericht van den val van het Engelsche bankiershuis Healthy en Worth, die aan het fortuin van Henri een onherstelbaren slag toebracht. Er werd gemompeld in de beurswereld dat Dribbens daardoor een leelijken klap had gekregen; hij deed die praatjes ophouden door aanstonds een nieuwe prachtige equipage te koopen, maar toch kon hij het zich niet ontveinzen, dat er niet veel meer noodig was om hem te maken tot een verloren man.

Zijn vrouw mocht er echter niets van weten; de kassier vermoedde niet eens, dat zij wellicht sterker was in de beproeving dan hij, en dat de godsdienst haar een kracht kon verleenen, die de zijne tot steun en opbeuring zou zijn. Er waren nu acht dagen verloopen sedert de ontvangst van dat noodlottig bericht, en al dien tijd had hij zijn geest geplaagd met het zoeken naar middelen om die ramp te herstellen. Op het oogenblik had hij nog geld genoeg om in een provinciestadje onder de notabelen gerekend te worden; maar de weelde, waarmee hij zich tot dusver had omringd, kon hij niet prijsgeven, daar was zijn eer mee gemoeid, zoo meende hij ten minste. Dan liever alles gewaagd en tot het laatste toe gewacht op den terugkeer van het geluk.

Ontevreden over de slechte uitkomst zijner plannen en berekeningen stond hij op dien Zondagmorgen voor het raam en staarde doelloos naar buiten. Zoo even had hij met zijn vrouw en dochtertje zwijgend aan de ontbijttafel gezeten, toen was het meisje met de gouvernante meegegaan, mevrouw had vergeefs getracht een gesprek aan te knoopen en zich daarop verwijderd, hem in zijn overpeinzingen alleen latend. Het duurde echter niet lang of zij kwam weer binnen, trad zacht naar hem toe en vatte hem bij de had. Hij had haar niet aan hooren komen en verschrok.

'Henri, zijt ge vandaag onwel?' vroeg zij zacht.

'Neen, toch niet; maar ik heb het wat te druk gehad in den laatsten tijd en ben misschien wat overspannen.' De toon zijner stem was koud en afgemeten als gaf hij een bevel aan een van zijn klerken.

'Ge ziet er in de laatste dagen heel anders uit dan vroeger,' hernam zij even vriendelijk en zag hem liefdevol in de oogen.

Zou zij met echt vrouwelijke scherpzinnigheid de oorzaak hebben vermoed, waarom hij zich in den laatsten tijd zoo had afgetobd? Maar neen, dat kon niet zijn.

'Ik heb vandaag wat hoofdpijn' zei Henri, weer beter gestemd, 'een weinig rust zal me goed doen. Op het oogenblik zijn we aan het werk om een nieuwe mijnexploitatie te beginnen, en dat kost me nog al hoofdbreken.' Hij hoopte met dit gezegde alle kwade vermoedens omtrent den stand der zaken bij zijn vrouw te verdrijven, indien zij zulke gedachte mocht koesteren.

'Je moet je niet zoozeer inspannen,' vermaande zij, 'ga vandaag eens met ons naar de kerk, dat zal je geen kwaad doen en 't is in den loop der week Kerstmis.'

'Ik heb vandaag zoo weinig tijd en ik ben niet gestemd om zoolang in de kerk te zitten; op een anderen keer zal ik wel eens meegaan.' antwoordde hij met een flauwen glimlach.

'Kom, een beetje bidden is voor de zaak ook niet slecht.'

Bidden om zegen in zijn zaken, daar had de kassier in langen tijd niet om gedacht. Dat idee was voor hem weer zoo goed als nieuw, maar hij meende toch dat hij het met cijferen verder zou brengen dan met bidden. Bovendien moest zijn vrouw hem niet al te dikwijls verzoeken om naar de kerk te gaan; een enkelen keer, dat kon er nog mee door, doch hij wilde niet geforceerd zijn. Daarom zeide hij tamelijk knorrig:

'Neen, vandaag ga ik niet. Jij gaat zeker met Anna naar de hoogmis, maak dan maar dat je niet te laat komt. Wil ik de coupé laten inspannen?'

‘Dank u, 't is mooi weer, we zullen wandelen; ik ga me aanstonds kleeden.’

Een kwartier later kwam mevrouw Dribbens beneden, gekleed met hoed en mantel en haar dochtertje aan de hand.

De kassier had schik in zijn Anna, toen hij haar zag binnenkomen in haar allerliefst wintercostuum. Hij nam de kleine bij de hand en zeide bezorgd: ‘Pas nu maar op, dat je niet verkouden wordt, het kan er zoo tochten in de kerk.’

‘O neen, pa, het tocht er nooit en 't is buiten zoo lekker weer. Gaat u niet met ons mee?’ sprak zij vleiend, terwijl zij aan zijn hand ging hangen.

‘Ik heb nu geen tijd, bij een andere gelegenheid.’

‘Papa is van morgen heel vroeg al naar de kerk geweest,’ zeide mevrouw, die het kind zoolang mogelijk in den waan wilde laten, dat haar vader zijn godsdienstplicht vervulde. ‘Kom nu maar gauw mee, anders zijn we te laat in de Mis.’

‘Dag pa, tot straks!’ en de kleine trippelde de deur uit.

II.

De kassier zag hen heengaan.

Wat zijn die twee gelukkig, dacht hij bij zich zelven, ze kennen geen zorg, gaan maar naar de kerk en zijn tevreden. En hij? Dag en nacht moest hij werken en in zijn weinige ledige uren, wat had hij dan nog? Hij kon zich dan vrij bewegen in de groote wereld met haar afgunst en kwaadsprekerij; hij kon die wereld verbaasd doen staan over de kwistige weelde, die hij ten toon spreidde; maar was hij daarom gelukkig? Vroeger was hij het, ja, toen hij nog woonde in het kleine provinciestadje bij zijn vader, den notarisklerk. Daar moest hij óók de heele week werken en des Zondags ging hij tweemaal naar de kerk en mocht een heel enkelen keer een glas bier gaan drinken. En toch was hij toen veel meer tevreden dan later, toen hij geld volop had en nooit meer naar de kerk ging. Hoe vreemd!

Maar Henri Dribbens had den tijd niet, zich lang met dergelijke bespiegelingen bezig te houden. De ondergang der Londensche firma Healthy en Worth hield zijn gedachten te zeer gespannen. Half December was al voorbij, in 't begin van Januari had hij groote betalingen te doen en het noodige geld daarvoor was nog niet bijeen. Verscheiden duizenden guldens ontbraken hem nog, doch vóór den tijd van betaling had hij nog geld te innen. Gelukkig dat geen ander bankiershuis, dat hem iets verschuldigd was, in den val der groote Engelsche firma was medegesleept. Toch was de toestand van den heer Dribbens min of meer zorgwekkend; het gold vooreerst op de been te blijven en dan kon hij er pas aan denken, het kolossale verlies, dat hij geleden had, langzamerhand te herstellen.

Hij stak een sigaar op en ging naar zijn kantoor; door een dubbele deur daarvan gescheiden, lag het kantoor van de klerken. Uit een laadje van zijn notenhouten cylinder-bureau nam hij een boekje met aanteekeningen en begon na te cijferen van wie en hoeveel geld hij voor den vervaldag zijner wissels nog te beuren had. Daarna zag hij de lijst na zijner effecten en aandeelen in premieleeningen; één daarvan zou binnenkort uitloten, maar de kans op een hoogen prijs was zoo gering, dat hij er niet op durfde rekenen.

Ongemerkt ging de tijd voorbij en de kassier dacht niet meer aan zijn vrouw en kind, die in de kerk hun Zondagsplicht vervulden en wellicht baden voor hem, die zijn plichten zoozeer vergat.

Eensklaps klingelde de telefoonbel.

Hij stond op en vroeg wie er aan was.

‘Pierre van Buren, apotheker in de Willemstraat.’
‘Wat van uw dienst?’
‘Kom oogenblikkelijk hier met rijtuig. Uw dochtertje is op straat gevallen, maar wees niet ongerust, 't is geen ongeluk.’
De kassier ontstelde hevig; hij wachtte niet of de apotheker hem nog nadere mededeelingen zou doen, maar belde aanstonds af en schelde een bediende.
‘Oogenblikkelijk de vigilante inspannen; zeg aan Willem dat ik zeer groote haast heb.’
‘Asjeblief, mijnheer.’

De Koning der Armoede.

't Was middernacht
Toen uit Zijn glorie daalde
Gods een'ge Zoon,
Terwijl geen pracht
Des Hemels Hem omstraalde
Noch aardsche kroon.

Het Paradijs
Zag Hem ontledigd dalen
Naar Davids steê:
Hij bracht als prijs
Om 't losgeld te betalen
Slechts armoe mee.

Och zie, daar ligt
De Koning uit Gods Eden,
Der Englen Heer
Als hulploos Wicht
Met schaars omkleede leden
In 't kribje neer.

Toch rijk - want hoor:
Wie goed van wil zich toonen,
Hun deelt Hij mee
- Een Englenkoor
Meldt het in blijde tonen -
Zijn troost en vreê.

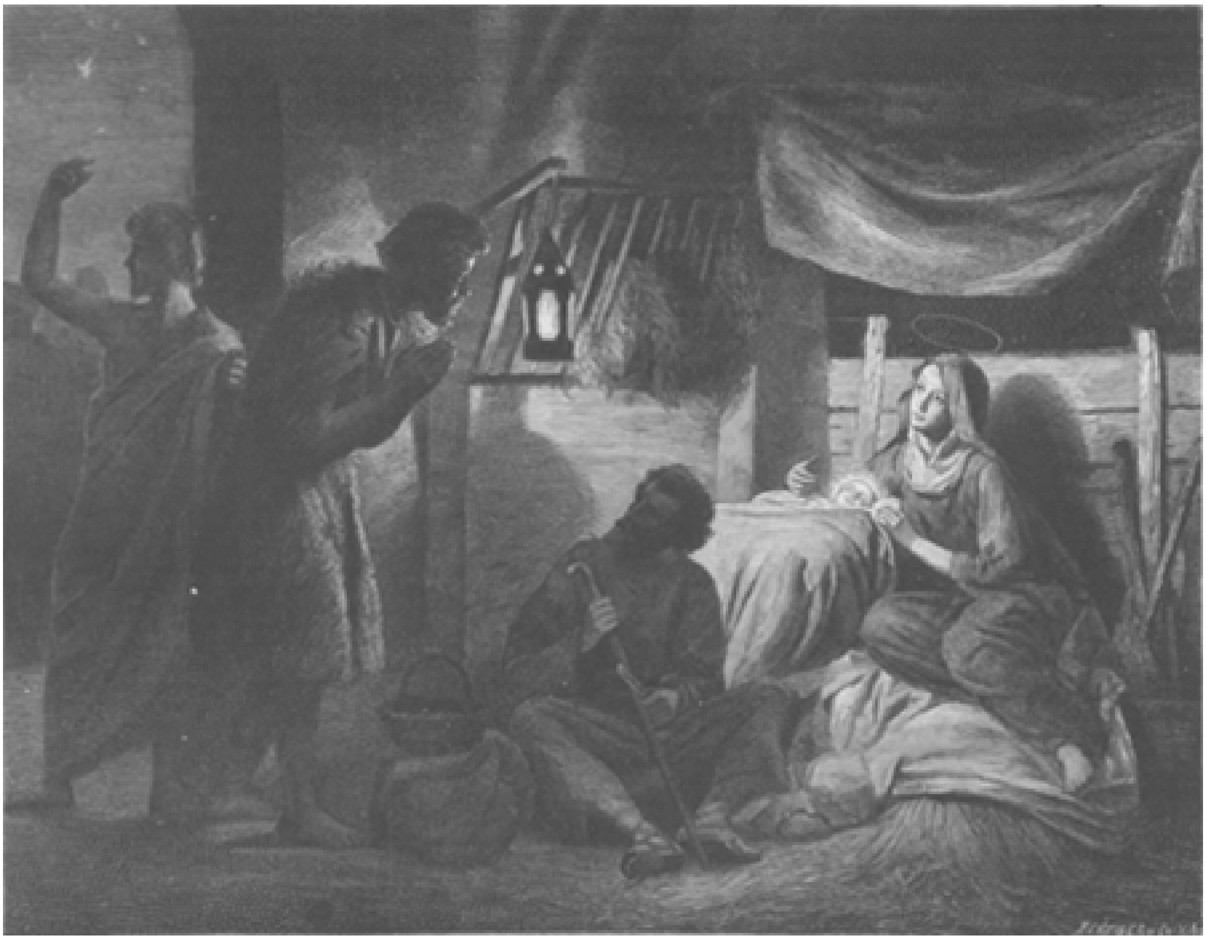

IN BETHLEHEMS STAL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KARL BLOCH.

In Bethlems stal
Zal 'tarme Kindje troosten
De herdren-wacht
En 't Vorsten-tal,
Door Zijne ster in 't Oosten
Tot Hem gebracht.

Hij heeft als Kind
Ons reeds een les gegeven:
't Zij arm of rijk,
Wie Hem bemint
Ziet zich vertroost in 't leven,
Wordt Hem gelijk.

Komt, laten wij[,]
Den armen Koning minnen:
Onthecht aan 't stof,
In armoe blij,
Doet Hij een kroon ons winnen
In 't Hemelhof.

G.V.

engelenbegroeting, naar de schilderij van marianne stokes.
(Koninklijke Academie van Londen 1893.)

De bediende verdween. Mijnheer Dribbens sloot haastig zijn kantoor, greep hoed en jas en liep ongeduldig de vestibule op en neer, daar Willem naar zijn zin te lang met inspannen talmde.

De portier zag zijn meester met schuine oogen aan. Wat was hij opgewonden vandaag! zeker weer een kwade bui!

Het rijtuig kwam voor; mijnheer Dribbens riep den koetsier haastig het adres toe en stapte in.

Ondanks de verzekering van den apotheker, dat hij voor geen ongeluk hoefde te vreezen, was de kassier aan een doodelijke ongerustheid ter prooi. Maar in die onrust was het, alsof de ramp, die hij vermoedde, hem in een heel andere verhouding plaatste tegenover zijn dochtertje. Hij had voor dat meisje geen kosten gespaard, en haar een schitterende toekomst toegedacht; maar in dat alles was de zelfzucht niet vreemd: alles had hij voor haar over, mits hij zelf er bij won, mits het aanzien van zijn dochter op den vader terugviel.

Doch nu hij, hoewel geheel voorbarig, een ongeluk vreesde, nu kwam het echte, ware gevoel des vaders in volle kracht boven; nu gevoelde hij, dat hij zijn kind innig, boven alles liefhad, en voor haar alles, ook zijn dwazen trots zou ten offer brengen; nu vergat hij zijn zaken en begreep hij eerst, hoe innig het leven van dat kind aan het zijne was verbonden.

Na een rit van een groot kwartier hield het rijtuig stil. De apothekersvrouw opende de deur en zeide glimlachend tot den ontstelden man, dat er hoegenaamd geen reden bestond om zich ongerust te maken.

De kassier volgde haar naar de huiskamer en bij het schemerlicht, dat van uit den winkel door de vitrage-gordijnen viel, zag hij de kleine Anna zenuwachtig snikkend op een stoel zitten. Haar moeder stond naast naar en poogde haar op alle wijzen te bedaren. Mijnheer Dribbens trad binnen, hij lette niet op de andere personen, die zich in het vertrek bevonden, maar vloog onder een hartelijken uitroep van vreugde en deelneming zijn kind om den hals.

‘Ze mankeert gelukkig niets,’ zeide zijn vrouw, ‘maar ze heeft een flauwte gehad en is hevig verschrokken, daarom is ze nog zoo zenuwachtig. Maar de vrouw, die daar zit, is er erger aan toe; als die er niet geweest was, dan zou het verschrikkelijk zijn afgeloopen.’

De kassier zag om en zag iemand in een leuningstoel zitten, terwijl een dokter, bijgestaan door den apotheker, bezig waren een hoofdverband aan te leggen. Op tafel stond een kom met water en lagen eenige bebloede doeken.

‘Bij het uit de kerk komen,’ vervolgde mevrouw Dribbens, ‘was Anna een paar schreden achter mij, toen zij hier in de zijstraat onverwacht door een rijtuig werd aangereden. Ze lag al op den grond, toen die vrouw haar onder het paard uithaalde; ongelukkig kreeg het mensch zelf een slag op het hoofd en op den arm. Voor dat ik er iets aan doen kon, was 't al gebeurd, en als zij er niet bij geweest was, zou ons kind zeker verongelukt zijn.’ Meteen trad zij op de gewonde toe en vroeg, hoe het met haar was.

‘Buiten verwachting goed,’ zeide de dokter, ‘de wond aan het hoofd is niet gevaarlijk en de linkerarm is wel gekneusd, maar niet gebroken. Voor uw kind behoeft ge volstrekt niet bang te zijn, mevrouw, dat is er als bij mirakel zonder de minste schram afgekomen.’

Met tranen in de oogen drukte de kassier de kleine, die eindelijk met weenen ophield, nogmaals aan zijn hart en ging toen naar de vrouw, die afgemat, met het hoofd in den fauteuil leunde. Hij drukte hare hand krampachtig in de zijne en zeide diep getroffen: ‘Ik dank u, ik dank u, gij hebt mijn kind het leven gered!’

Een matte glimlach speelde om hare lippen; men kon toch zien, dat die dankbetuiging haar goed deed. De kassier bemerkte aanstonds dat hij een vrouw uit het volk voor zich had; zij scheen omstreeks vijftig jaren oud en haar eenvoudige kleeding bewees genoeg, dat zij met hard werken den kost moest verdienen.

‘'t Is 't best, dat zij nog wat rust neemt,’ sprak de dokter, ‘dan kan zij spoedig vervoerd worden.’

‘Mijn rijtuig is tot hare beschikking,’ zei de kassier. ‘Ze heeft mijn kind gered, ik wil haar zelf naar huis brengen.’

‘Ja, uw dochtertje mankeert hoegenaamd niets,’ zoo mengde zich de apotheker in 't gesprek. ‘Kijk eens, ze is al van haar stoel opgestaan en loopt weer door de kamer.’

Op dat oogenblik kwam mevrouw Van Buren binnen met een kop bouillon, waar de gekwetste met lange teugen van dronk; zij verklaarde zich nu heel wel te gevoelen en wilde aanvankelijk niet van het aanbod van den kassier gebruik maken: ze kon misschien wel te voet naar huis gaan; maar mevrouw Dribbens wilde daar volstrekt niet van hooren.

Een kwartier later reed het viertal naar haar woning. Het was een nauw straatje en de bewoners liepen nieuwsgierig naar buiten bij het zien der mooie equipage. Op aanduiding der vrouw hield de koetsier stil voor de deur van een klein bovenhuisje en eenige oogenblikken later werd er opengedaan door een meisje van een jaar of acht, dat de vreemde bezoekers verwonderd aanzag; maar nauwelijks had zij de vrouw bemerkt, het hoofd met doeken omwonden en den linkerarm in een verband, of onder den uitroep van ‘Moeder! moeder!’ ijlde zij op haar toe.

Deze glimlachte en streelde het meisje over het kastanjebruin haar. ‘Wees maar niet bezorgd, Liesje,’ sprak zij, ‘ik heb maar een klein ongelukje gekregen, 't is niets.’

Geholpen door mevrouw Dribbens was zij spoedig op haar kamer in een ouden rieten leuningstoel gezeten; de kassier zag ondertusschen het vertrek rond met de kreupele meubeltjes en een paar bontgekleurde heiligenprentjes aan den witten muur; hij voelde de tegenstelling der armoede hier en der weelde, die in zijn huis heerschte, en alsof die vrouw aan haar kommervol bestaan nog niet genoeg ellende had, stelde zij haar leven in de waagschaal om een kind te redden, dat zij niet kende, dat haar niet aanging.

Spoedig bleek het dat de gewonde erg was afgemat en niet in staat zou zijn een gesprek te voeren; mevrouw Dribbens raadde haar aan een uurtje stil te blijven zitten en stelde het kleine meisje gerust, dat van droefheid begon te huilen. De kassier meende het moedige mensch een flinke belooning te moeten geven, maar hij had niet genoeg geld bij zich en nam zich vast voor het in den loop van den dag goed te maken; voorloopig gaf hij de kleine een rijksdaalder voor het aanschaffen van versterkende middelen en beloofde wat wijn te zullen sturen, waarna hij na een herhaalde, welgemeende dankbetuiging de kleine woning verliet.

III.

Henri Dribbens was niet ondankbaar. Den volgenden morgen reed hij met zijn vrouw naar hetzelfde huisje in de nauwe steeg. In andere omstandigheden zou het nooit bij hem opgekomen zijn een arme te bezoeken of zich in te laten met het zoogenaamde

‘mindere volk’; maar voor haar, die het dierbaarste gered had, wat hij op aarde bezat, maakte hij een uitzondering.

Het vrouwtje zat weer in haar stoel en zag er opgewekt uit; bij het binnentreden harer bezoekers stond zij op en bedankte voor al hetgeen zij haar gestuurd hadden. ‘Maar die rijksdaalder, dien u aan Liesje gegeven hebt,’ voegde zij er bij, ‘dat had u niet moeten doen.

‘Kom, kom, spreek daar maar niet over,’ zei de kassier gemoedelijk, ‘'t is aan mij, u te bedanken, en ge zult ook wel een kleinigheid aannemen voor al hetgeen ge voor mijn kind hebt gedaan.’

Met deze woorden haalde hij zijn portefeuille voor den dag en nam er een blauwe banknoot uit.

Een gloeiende kleur kwam over het gelaat der arme vrouw. ‘Neen, mijnheer,’ zeide ze opgewonden, ‘neen mijnheer, geen geld, ik wil het niet hebben; wat ik voor uw kind deed, zou ik voor elk ander hebben gedaan.’

Henri Dribbens stond verlegen; zulk een antwoord had hij in de verste verte niet verwacht. Hoe? een arm mensch, dat daar in een achterbuurt op een akelig bovenkwartier woonde, weigerde een geschenk van hem, den voornamen, rijken bankier?

‘Hoor eens, mijnheer,’ vervolgde de vrouw, ‘u moet het mij niet kwalijk nemen, maar ik neem het niet aan. Ik heb altijd met werken eerlijk den kost verdiend; vroeger ging ik uit dienen, en later toen ik getrouwd was heb ik genaaid en doe het nu nog. Ik ben wel niet rijk, maar ik kan toch rondkomen en dat is genoeg en daarom wil ik niets aannemen.’

De kassier stond nog altijd met zijn portefeuille in de hand; hij kon zich die woorden maar niet verklaren. Mevrouw Dribbens, die een dieper blik sloeg in het menschelijk hart en beter begrip had van opoffering en naastenliefde, zeide tot haar:

‘Welnu, als ge 't niet wilt, zal mijn man er ook niet op aandringen; maar mogen we u dan niets aanbieden voor uw dochtertje?’

Er kwam een weemoedige trek op het gelaat der naaister. ‘U bedoelt voor Liesje?’

‘Dat is toch uw kind, niet waar?’

‘Neen, mevrouw,’ antwoordde zij hoofdschuddend, ‘mijn man is vroeg gestorven en heeft mij geen kinderen nagelaten. Dit meisje is een arme wees; haar vader heeft ze niet gekend, haar moeder woonde hiernaast en stierf voor twee jaren; zij was zoo bang voor Liesje, omdat zij geen naaste familie meer heeft; de kleine kon natuurlijk in 't weeshuis gedaan worden, maar dan was zij daar onder de arme kinderen en een eigen thuis is toch altijd veel beter. Toen heb ik haar beloofd, de kleine bij mij te nemen en de goede vrouw is tevreden gestorven. Ik heb er geen spijt van gehad; 't is anders wel zorgelijk, maar zij is een braaf kind, 'k heb er al veel dienst van en de zusters, waar ze op school gaat, zeggen dat ze het best leert van allemaal.’

Mevrouw Dribbens wischte onder haar volle heimelijk een traan weg. Ook de kassier was diep getroffen. Wat was die vrouw oneindig béter dan hij! Alles offerde zij op voor een kind, dat nog armer en ongelukkiger was dan zij zelf. En hij, die zooveel geld had, wat had hij gedaan voor zijn ongelukkigen evenmensch? Niets, hoegenaamd niets! Op het loon zijner talrijke ondergeschikten beknibbelde hij zooveel hij maar kon. Hij voelde zich vernederd en beschaamd door die vrouw, en een oogenblik kwam de gedachte bij hem op, of de slag, die hem een gedeelte van zijn fortuin had ontnomen, niet de gerechte straf was voor zijn zelfzucht en hardvochtigheid.

‘Maar als gij dan zelf niets wilt aannemen,’ zeide mevrouw, ‘zult ge toch niet kunnen weigeren, als wij voor Liesje iets over hebben.

‘Neen, mevrouw, dat mag ik niet weigeren, dat zal aan die wees ten goede komen.’

‘Welnu,’ zeide de kassier, ‘mag ik u dan voorloopig deze vijftig gulden aanbieden voor kleeren en opvoedingskosten van uw pleegkind? Als ge later nog wat noodig hebt, kom dan maar gerust bij ons.’

Onder een stroom van dankbetuigingen nam de vrouw het biljet in ontvangst.

‘Maar zeg eens, kan ik u zelf dan nergens mee van dienst zijn?’ vroeg Henri verder.

‘Dat is te zeggen,’ was het antwoord, ‘met een kleinen dienst zou u mij groot plezier doen. Eenige dagen geleden heb ik een erfenisje gekregen van een paar honderd gulden en daar was ook een groot papier bij, waarop ik elk jaar tien gulden kan krijgen, werd me gezegd. Maar ik kan geen woord lezen van al wat er op staat. U hebt daar verstand van en zult me wel het pleizier doen eens te zeggen, wat het eigenlijk is.’

‘Zeker, zeker, laat maar eens zien.’

Zij ging naar een hoekkast en haalde er een groote enveloppe uit. Henri zag het stuk na:

het was een aandeel in een premie-leening, zooals hij er zelf verschillende bezat.

‘'t Is f 280 waard,’ zei hij. ‘Maar ge kunt ook uitloten en er zelfs veel geld mee verdienen, als 't geluk u gunstig is. Maar 't stuk is al oud; hebt ge vroeger nooit de trekking-lijsten nagekeken?’

Het vrouwtje beweerde dat zij het stuk pas in haar bezit had en dat de vorige eigenaar er nooit werk van had gemaakt.

‘Welnu,’ zeide de kassier, ‘ik heb thuis alle vorige trekkinglijsten liggen, dan zal ik ze wel eens voor u nakijken; binnenkort heeft er weer een uitloting plaats en je kan nooit weten of je niet een fortuintje krijgt; ik gun het je van harte.’

‘Wil u het dan maar meenemen, mijnheer, dan kan u het thuis op uw gemak nakijken.’

‘Zooals ge verkiest; of wil ik het nummer noteeren?’

‘Neen, mijnheer, maak maar geen moeite, ik zal het de volgende week wel eens terug komen halen.’

IV.

Henri Dribbens sprak onder het naar huis rijden bijna geen woord; de meest tegenstrijdige gedachten kwamen bij hem op, maar hij had ondanks alles een gevoel van tevredenheid en gerustheid, dat hij in jaren niet gekend had; zelfs zijn zaken, die hem altijd in opgewondenheid brachten, lieten hem vrij kalm.

‘Pa, ik ben van morgen in de kerk geweest en het kribbetje wordt zoo mooi versierd voor Kerstmis!’ riep de kleine Anna haar vader toe, toen hij in huis kwam.

‘Zoo, was het zoo mooi?’

‘Ja, gaat u niet eens mee kijken, pá?’

Die onverwachte vraag bracht den kassier zichtbaar in verlegenheid; eindelijk sprak hij gejaagd: ‘Ja, ja, we zullen er samen wel eens heengaan. Maar val me nu niet meer lastig, ik moet naar mijn kantoor, ik heb het druk.’

De goede indruk, dien hij in de woning der arme had ontvangen, scheen weer gedeeltelijk uitgewischt.

Op zijn lessenaar lagen eenige brieven en telegrammen. Een voor een zag hij ze in. Eindelijk verbrak hij een enveloppe met Duitschen poststempel. Onverschillig vouwde hij het papier open, maar eensklaps schemerde het hem voor zijn oogen en slechts met inspanning van al zijn wilskracht las hij ten tweeden male den noodlottigen regel: ‘Het huis Schönfels te Frankfort heeft heden morgen zijn betalingen gestaakt.’

Dat was de tweede zware slag, die hem trof. Hij wist dat Schönfels groote zaken dreef met de gesprongen firma Healthy en Worth uit Londen, maar de ondergang van dit huis had hij niet verwacht.

Hij zette zich neer en leunde met het hoofd in de handen. Dus ook hij was, hoewel niet geruïneerd, dan toch verarmd. Eerstdaags moest hij van Schönfels belangrijke sommen innen, waardoor hij in staat zou zijn aan zijn verplichtingen in 't begin van Januari te voldoen. Uren lang zat hij voor zijn lessenaar, dan weer in diep gepeins, dan weer geheel gedachtenloos. Een bediende kwam met de boodschap dat de lunch gereed stond, maar hij zeide, niet aan tafel te zullen komen en liet zich een kop bouillon brengen, dien hij onaangeroerd liet staan.

Hij telde zijn kontanten, berekende de waarde zijner effecten, maar kwam nog verscheiden duizenden te kort voor den vervaldag zijner wissels. Hij kon zijn paarden, zijn vaste goederen verkoopen of een hypotheek nemen op zijn huis, dat alles was ruimschoots toereikend om in het ontbrekende te voorzien; maar dat was in zijn oog een schande, dat zou hem een sport lager plaatsen op de maatschappelijke ladder.

's Middags kwam hij aan het diner, maar was slecht geluimd en sprak geen woord. Zijn vrouw was dien morgen zoo verheugd geweest over de gunstige verandering, die zij bij haar man had opgemerkt na het bezoek aan de arme vrouw; ook de belofte om mee naar de kerk te gaan, hoewel aarzelend aan zijn dochter gegeven, schonk haar hoop; hoe was alles nu omgekeerd.

Aanstonds na het diner ging hij weer naar zijn kantoor en bleef tot laat in den avond in gesprek met zijn eersten boekhouder.

‘Over een paar dagen trekt de premieleening.

U hebt er twaalf aandeelen in, misschien is het geluk u gunstig, wie weet?’

De kassier besloot zoo lang te wachten. Hij maakte het lijstje op der stukken naar volgorde der nummers en aan het einde daarvan plaatste hij het cijfer van het papier, dat de arme weduwe hem had toevertrouwd.

Er ging nog een dag voorbij. Henri Dribbens bleef meestal op zijn kantoor en de weinige uren, die hij nog in gezelschap van vrouw en kind doorbracht, was hij bovenmate prikkelbaar en knorrig.

Zijn vrouw trachtte hem tot betere gedachten te brengen door weer eens op te halen van de gebeurtenissen van verleden Zondag; maar het was alsof hij zich die nog slechts met moeite herinnerde, als behoorende tot een ver, zeer ver verleden.

Het was daags voor Kerstmis. Er hing een sombere, grauwe lucht en, door den wind voortgezweept, joeg een fijne sneeuwjacht door de straten. De familie Dribbens zat aan tafel bijeen; Henri was bleek en afgemat; de onrust van een paar slapelooze nachten lag duidelijk op zijn gelaat te lezen; het kon niet anders, of op dat sterk zenuwgestel, dat geruimen tijd tot den hoogsten graad was gespannen, zou zich spoedig de reactie doen gelden. Met veel bezorgdheid had mevrouw herhaaldelijk naar de oorzaak gevorscht van zijn verborgen leed, maar hij bewaarde hardnekkig het stilzwijgen en op haar aarzelende vraag of er ook aan de zaak iets haperde, had hij een beslist ontkennend antwoord gegeven.

Het diner was afgeloopen; Henri had er, evenals in de laatst, e dagen, bijna niet van gebruikt en wilde reeds opstaan, toen zijn vrouw hem vroeg:

‘Henri, ge zult er toch niet op tegen hebben, dat ik met Anna naar de Kerstmis ga?’

‘Naar de Kerstmis? In 't hartje van den nacht?’

‘Ze begint om vier uur.’

‘'t Is nog al mooi weer, hoor de wind eens met de blinden klapperen.’

‘Toe, pa,’ fleemde nu zijn dochtertje, ‘dat beteekent niets, we gaan immers met het rijtuig; en u hebt me nog wel beloofd, dat ik er naar toe mocht gaan.’

‘Nu ga dan maar, maar pas op, dat ge niet ziek wordt, 't is een echt hondenweer.’

‘En dan gaat u met ons mee, niet waar?’ vroeg de kleine, terwijl zij haar vader lachend aanzag.

De kassier sloeg de oogen neer. ‘Ik weet het niet, ik heb het zoo druk,’ mompelde hij.

‘Druk? met Kerstmis hoeft u toch niet te werken?’

‘Pa heeft in de laatste nachten zoo slecht geslapen,’ zeide mevrouw, ‘hij zal zoo vroeg niet kunnen opstaan.’

De kleine vroeg niet verder; ze was tevreden dat zij naar de Kerstmis mocht.

Een oogenblik later trad een bediende binnen met een telegram en een paar brieven. Henri Dribbens zag aanstonds, dat ze niet van particulieren aard waren en hij had de gewoonte om correspondentie, die over zaken handelde, nooit in tegenwoordigheid van huisgenooten te openen Hij stond op en ging naar het kantoor, waar een bediende het licht en het gaskacheltje voor hem aanstak.

Nauwkeurig bezag hij van alle kanten het telegram voor hij het opende. Ja, het was de trekkinglijst der loterij, die over zijn fortuin kon beslissen. Maar de kansen waren zoo gering! Met moeite trachtte hij zijn opgewondenheid meester te worden en kalm de lijst te doorloopen; teleurgesteld liet hij het papier op zijn schrijftafel vallen; van al de cijfers, die daar voor zijn oogen dansten, wees er geen enkel een goed nummer aan.

De nummers zijner stukken kende hij bijna van buiten; langzaam nam hij zijn boekje uit de lade en begon te vergelijken, cijfer voor cijfer met den vinger volgend. Op geen enkel was een prijs gevallen. Ja, eindelijk, het laatste, nummer 388 kwam uit met 40,000 florijnen, maar - dat was het stuk der arme weduwe.

Lang staarde hij op het papier, dat hem geen geluk had gebracht. Wonderlijke speling der fortuin, dat juist die arme vrouw dat geluk moet treffen. Het scheelde maar vijf nummers of de 40.000 florijnen waren de zijne geweest; hij had immers 383. Hoe zou hij nu aan zijn verplichtingen voldoen als de wissels kwamen?

Hij was niet in staat geregeld hierover na te denken of een vast plan te vormen. Hij stelde zich reeds voor, dat er in de kringen der geldbaronnen, waarin hij verkeerde, zou gesproken worden over zijn geschokt crediet; hij verbeeldde zich reeds, hoe bij zijn binnentreden in de salons der beursmannen, plotseling het gesprek verstomde en er rondom hem geheimzinnig gefluisterd werd. Hij voelde het: hij was van den eersten rang gedaald tot den tweeden; hij zou misschien vallen tot den derden of nog dieper.

Om zich die nare gedachten uit het hoofd te zetten ging hij naar zijn kamer een sigaar opsteken en verstrooiing zoeken in de dagbladen, maar het hielp niet. Lang had hij daar gezeten, de uren vlogen voorbij en het sloeg tien op de bronzen pendule.

Mevrouw trad binnen en zeide dat zij wilde gaan slapen, want zij moest vroeg naar de kerk; bij den schijn der rose lampekap bemerkte zij niet, dat haar man er ongewoon bleek uitzag.

‘'t Is goed,’ zeide Henri. ‘Ik heb op 't kantoor nog eenige werkzaamheden, die spoed eischen. Rust wel.’

Mevrouw ging heen en de kassier begaf zich weer naar zijn kantoor.

‘Dat juist dat arme mensch zooveel geld moet verdienen,’ dacht bij bij zich zelven, ‘en ik, die het nu zoo hard noodig heb, trek niets.’

Hij leunde met het hoofd in de handen en voor zijn geest zag hij weer de gebeurtenissen der laatste dagen, met de redding van zijn dochtertje door die arme vrouw; maar dat alles liet hem ijskoud. Hij herdacht weer het bezoek aan de schamele woning der naaister, die haar armoede deelde met een ongelukkige wees - maar wat had dat alles met zijn zaken te maken! Over een paar dagen zou zij haar premielot komen terughalen; dan zou hij haar het geld geven en dan.... Plotseling vloog hem een gedachte door het hoofd; hij sprong op en liep met groote schreden het kantoor op en neer. Die vrouw had hem dat papier meegegeven, zonder juist te weten wat het was, zonder zich om het nummer te bekommeren. Kon hij dat geld niet voor zich zelf houden en haar een ander stuk teruggeven? Zij zou er immers niets van bemerken!

Hij bleef staan, het duizelde hem voor de oogen! Een oneerlijkheid! Nog nooit had hij er zich aan plichtig gemaakt! En nu?

Maar met dat geld zou hij zijn fortuin kunnen redden; hij behoefde het maar te leenen, later zou hij het wel teruggeven, geheel en al, met interest er bij.

Lang duurde zijn weifeling. Hij haalde zijn papieren voor den dag en zag ze een voor een nog eens na; ook het premielot der arme weduwe nam hij uit de groote gele enveloppe, en beschouwde het met begeerige blikken. Dat was voor hem de welvaart, de fortuin. Hij legde het bij zijn eigen papieren en blikte schuw in het rond; ja, de deur van zijn kantoor was gesloten, hij was alleen, geheel alleen. Met bevende hand nam hij een der hem toebehoorende effecten en stak het voorzichtig in den ouden, gelen omslag; niemand had hem gezien, niemand zou hem verraden.

Plotseling hief hij verschrikt het hoofd op en luisterde... Dreunend vielen de eerste slagen van het middernachtelijk uur van den naasten kerktoren. In de verte galmde van andere torens het antwoord, en de klank der koperen klokken vermengde zich tot een machtige harmonie, die jubelend in den stillen winternacht aan de sluimerende stad de

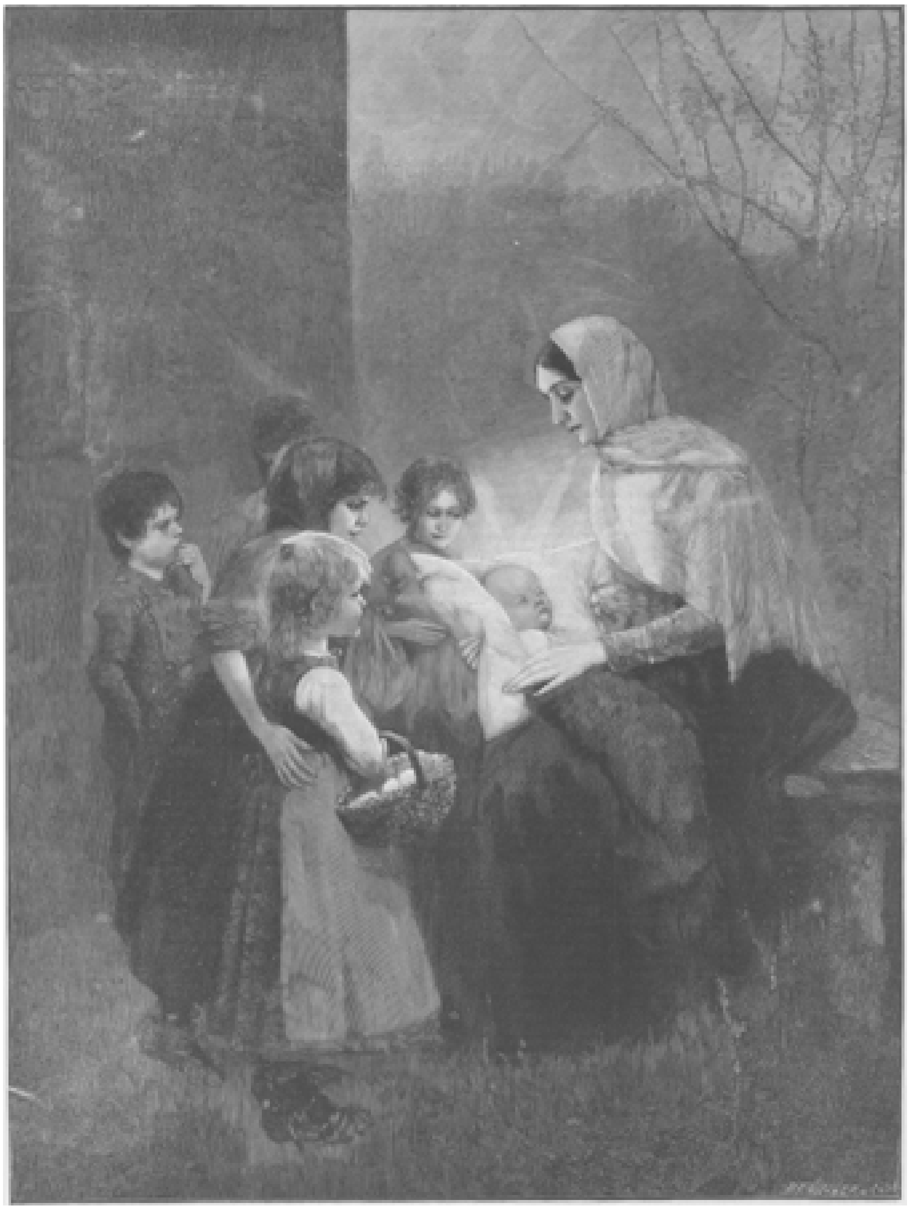

komt kleinen, tot Jesus, naar de schilderij van g. buchner.

de wijzen uit het oosten, naar de schilderij van albrecht durer.

boodschap verkondigde van Christus' geboorte in den armen stal van Bethlehem.

Een vreemd, beklemmend gevoel maakte zich van den kassier meester; hij voelde zich niet meer alleen; dreigend verhief zich de stem van zijn geweten, dat hij voor de eerste maal zijns levens een diefstal beging en nog wel ten koste van een ongelukkige weduwe - en buiten luidden de klokken met verdubbelde slagen het geboortefeest in van Christus, den Koning der armen en verdrukten.

Met een ruk slingerde hij het papier op zijn schrijftafel; het werd hem te eng in zijn kantoor, in een oogwenk had hij de stukken weer omgewisseld, haastig sloot hij ze weg en stormde naar boven.

V.

Om vier uur zou de Kerstmis beginnen, en om halfvier stond Henri Dribbens voor den vlammenden haard in de huiskamer. Hij was niet naar bed geweest; in een stoel had hij zitten peinzen, nu en dan door een lichte sluimering overvallen.

Mevrouw en de kleine Anna kwamen beneden.

‘Pa, gaat u nu mee naar de kerk?’ vroeg de kleine.

Verschrikt zag mevrouw het doodsbleek gelaat van haar man.

‘Ja, kind, ik ga mee,’ antwoordde hij met doffe stem.

Een innige handdruk zijner echtgenoote deed als een electrischen schok door zijn lichaam gaan en perste hem een traan uit de oogen. Weinige oogenblikken later voerde hem zijn rijtuig door de schaars verlichte straten naar de kerk. Door het raampje zag hij mannen, vrouwen en kinderen haastig en opgewekt voortschrijden in den blijden Kerstnacht, ‘schooner dan de dagen.’ Maar in het hart van den kassier heerschte geen feestvreugde. Hij ging naar de kerk als een overwonnene, omdat hij den strijd des levens alleen niet meer strijden kon, omdat hij zich vereenzaamd en terneergeslagen voelde in zijn bekommernissen; hij ging naar de kerk omdat een stem, een zwakke echo uit zijn kinderjaren, hem toeriep, dat daar alleen nog troost is te vinden voor den mensch, als zijne hoop hem verlaat, als al zijn illusie hem ontzinkt; hij ging er heen, inwendig beschaamd, met een beklemd hart, als moest hij voor den rechter verschijnen.

Bij het binnentreden van het kerkgebouw bruisten de machtige akkoorden van het *Venite adoremus* hem te gemoet. Henri Dribbens voelde zich in een betere, reinere atmosfeer; alles deed hem zoo weldadig aan en stemde zijn gemoed tot kalmte en rust.

‘Komt, gaan wij den Koning aanbidden, een kind, in doeken gewikkeld!’ zoo klonk het door de gewelven. En mocht hij ook vreezen voor zijn Koning en Rechter, dien hij bij zijn aardsche beslommeringen zoo lange jaren had vergeten; het Kind, in doeken gewikkeld, zou hem barmhartig en genadig zijn.

Toen de kassier zich des middags naar zijn kamer begaf om een uurtje alleen te zijn, had hij met het verleden gebroken. Er was een keerpunt gekomen in zijn bestaan; een nieuw leven lag vóór hem, maar een leven van arbeid, van bittere zorg en vernedering. Doch hij had de gemoedsrust teruggevonden, en den zielevrede, die alle aardsche bitterheid verzoet; wat gaf hij er om dat hij in de groote wereld voortaan

niet meer den rang zou bekleeden, dien hij tot dusver had ingenomen! Maar zijn vrouw en kind? Zou voor hen het vaarwelzeggen aan de weelde niet pijnlijk vallen? Was nu het oogenblik niet gekomen om zijn vrouw in te lichten omtrent den stand zijner zaken, althans om haar op dat pijnlijk nieuws voor te bereiden?

Hij had den tijd niet om een plan te beramen. Er werd aan de voordeur gescheld en eenige oogenblikken later bracht een bediende hem een visite kaartje met den naam A.C. Jennings.

Jennings was directeur eener handelsbank en een zijner beursvrienden. Zou hij hem ontvangen? De kassier was nu allerminst genegen om een gesprek te voeren, dat over zaken liep, doch hij mocht aan de beleefdheid niet te kort schieten en na een oogenblik bedenkens gelastte hij den bediende hem binnen te laten.

Een mager, schraal, kaalhoofdig manneke, deftig in 't zwart gekleed, trad binnen.

'Bonjour, mijnheer Dribbens, hoe gaat het?' vroeg hij met een scherpen neusklank.

De kassier bood zijn bezoeker een stoel.

'Succes gehad in de premieloterij? Bah, ik niet. Ik kreeg gisterenmiddag het telegram der trekking, maar er was niets voor mij bij. Kijk, hier is het,' zeide hij, terwijl hij een papier uit den zak haalde en het den kassier aanbood.

'Ik heb ook een telegram ontvangen,' zeide deze, maar werktuiglijk nam hij het aan en liet zijn oog vallen op de nummers met de hooge prijzen.

Waakte of droomde hij? Stond er niet duidelijk: no. 383, zijn nummer, met 40.000 florijnen? Ja, het stond er. En het telegram, door hem ontvangen, gaf 388. Met bovenmenschelijke inspanning wist hij zijn kalmte te bewaren en antwoordde, terwijl hij het papier teruggaf:

'Ik heb gisteravond mijn telegram met mijn loten vergeleken, maar ik trof het eveneens ook niet best.'

'Zoo!' sprak Jennings op langgerekten toon.

Er ontstond een korte pauze. De directeur der handelsbank kuchte en hernam:

'Ik heb een mooi zaakje op touw gezet, een mooi winstgevend zaakje, maar ik heb uwe hulp noodig. Hebt u een uurtje tijd, dan kunnen wij dat eens beredeneeren.'

'Is er haast bij?'

'Haast juist niet, 't is morgen ook weer een dag om er over te praten. Maar u bent misschien gepresseerd, dan wil ik u volstrekt niet ophouden; we hebben de heele week nog tijd; maar de volgende week moeten we de operaties kunnen beginnen.'

'Dan zou het me werkelijk genoegen doen, die zaak op een anderen dag te bespreken.'

'O zeker, zeker. Ik wil u volstrekt niet ophouden. Neem me niet kwalijk, mijnheer Dribbens, dat ik u ben komen storen. Bonjour.'

'Bonjour, mijnheer Jennings.' De kassier geleidde zijn bezoeker tot aan de deur.

Toen hij alleen was, vouwde hij de handen en wierp een blik door de kamer als zocht hij iets, dat zich niet daar bevond; daarop ging hij naar beneden, naar de telephoon en vroeg aansluiting met het telegraafkantoor.

Weldra hoorde hij de stem van den beambte met de vraag, wat er van zijn dienst was.

Henri Dribbens vroeg of er de copie nog lag van het telegram der loterij, den vorigen avond door hem ontvangen.

'Ja, mijnheer.'

'Zeg mij even, op welk nummer de 40.000 gevallen zijn.'

Na eenige oogenblikken kwam het antwoord:

'Op nummer 383.'

‘Op 383? En op mijn papier staat 388, hoe rijmt dat?’

‘Dan is uw telegram foutief gecopieerd; het moet zijn 383.’

‘Dank u.’ Het schelletje klingelde ten teeken dat het gesprek geëindigd was.

De veertigduizend florijnen waren dus zijn eigendom, eerlijk zijn eigendom. Goddank, dat de vergissing in het telegram zoo spoedig was ontdekt; nu kon hij zich redden, nu kon hij zijn fortuin weer opbouwen, weer een rijk man worden.

Die gedachten vlogen den kassier eensklaps door het hoofd; maar er kwam een bittere glimlach om zijne lippen en met neergebogen hoofd knielde hij neer in het stille kantoor.

De gebeurtenissen der laatste dagen stonden nu voor hem in een geheel ander licht. De belangelooze toewijding en onbaatzuchtigheid der vrouw, die zijn kind van den dood redde, had hem de eerste goede gedachte ingegeven en hem beschaamd doen staan over zijn geldzucht en hardvochtigheid. Was dat niet een vingerwijzing geweest naar den weg, dien ook hij bewandelen moest? En hoe had hij daaraan beantwoord? Door een misdaad!.... Maar God, die barmhartig is, had die te goeder uur verhoed; het Kind van Bethlehem had hem tot zich geroepen, hem den vrede gegeven, dien hij zoo lang niet gekend had, ja nog veel meer.

Henri Dribbens was een ander mensch geworden; hij gebruikte het geld, hem zoo onverwachts door de Voorzienigheid geschonken, om zijn fortuin te herstellen. Maar de geldzucht bleef hem voortaan vreemd; hij werd een vriend der armen en niet het minst der ongelukkige weduwe met haar aangenomen kind.

De H. Onnoozele Kinderen.
(*Salvete, flores Martyrum.*)

Gegroet, o Martlaarsbloemen, schuw
Van 't levenslicht nog nauw den drempel overschreden,
Of 't zwaard, dat Christus zocht, trof U,
Als versche rozen, woest door stormwind afgesneden.

O eerstlingoffer, Christus waard,
O teedre lamrengroep, verlokkend u te streelen,
Voor 't outer in de rij geschaard,
Moogt gij, onnooz'len, nu met palm en kronen spelen.

Aan U de glorie, U o Heer,
Die uit het Maagdelijn het vleesch hebt aangenomen;
Den Vader en den Geest zij eer
In de ecuwigheid, den duur waaraan geen eind zal komen.

FR. A. VAN KERKHOFF, O.C.

De Indringster
door J.R. van der Lans.
(*Slot.*)

XV.

Tot twee- driemaal toe hernieuwde Robbert Wierings de vruchtelooze poging om tot zijn stervenden oom door te dringen. Eenmaal stond hij zelfs op het punt,

onverhoeds de kamer in te schieten. Op raad van Maartje was hij op de teenen naar boven geslopen en gluurde door de spleet der deur, die toevallig op een kier stond. Ondanks het getemperde licht der ziekekamer kon hij duidelijk den grijsaard onderscheiden. Hij poogde in zijn bed overeind te komen.

'Phine, lief kind, kom eens hier,' hoorde hij den ouden man zeggen, en onmiddellijk zag hij de slanke zwarte gedaante het bed naderen en zich zorgvuldig als een liefdezuster over de sponde des lijders buigen.

'Slang,' lispte hij tusschen de tanden en in haar stille, buigzame bewegingen kwam die zwarte, lenige gestalte hem werkelijk als een serpent voor, dat hij den kop vertrappen en ver wegslingeren moest, om den weerloozen grijsaard voor den giftigen adem te behoeden.

In wilde drift sprong hij op de deur toe, maar nauwelijks had hij die opengeworpen of daar trad hem de ziekebroeder tegen, die hem met krachtigen greep bij den arm vatte en op

het portaal terugdreef, waarna de deur zonder gedruisch werd dichtgeduwd en voor zijn neus afgedraaid.

Van dat oogenblik had hij zich den toegang tot de ziekekamer voorgoed afgesneden. Er viel niet meer aan te denken de naijverige waakzaamheid te verschalken van de roofvogels, die op het lijk aasden. Als Robbert kwam, vond hij zelfs de deur in de gang, die toegang tot de trap graf, afgesloten.

Toch gaf hij zijn pogingen niet op. In den Zaterdagmiddag, die op zijn terugkomst van de reis volgde, stond hij, gelijk van ouds, al vroeg voor de deur en bracht den groenen leeuwenkop van de schel in beweging.

Wat een verschil met vroeger, toen hij, in het blij vooruitzicht van het genoeglijk weerzien en den gezelligen rustdag, soms fluitend van ongeduld op de helder geschrobde stoep had staan dribbelen, met zijn stok op de blauwe steenen tikkend om de aandacht van Maartje te trekken!

Ook nu brandde hij van ongeduld, maar het was geen blij vooruitzicht, dat hem het wachten lang deed vallen. Hij werd verteerd van machtelooze woede tegen de indringster, die hem uit zijn erfdeel gestooten had.

Daar ging de deur open en stond zij zelf in haar volle lengte voor hem.

Sprakeloos, bleek, met fonkelende oogen zag hij haar aan. Maar even sloeg zij de oogen neer als verblind door het weerlicht, dat uit zijn blikken schoot, en een bijna onmerkbaar blosje gleed vluchtig over haar gelaat. Doch onmiddellijk daarop scheen ze kalm en bedaard; fier hief zij het blonde hoofd op en zag hem met haar groote blauwe oogen rustig aan.

‘Kom binnen, mijnheer Wierings,’ zei ze met koele beleefdheid, en liet hem in de zijkamer, waar zij hem een stoel aanbood, dien hij evenwel ongebruikt liet. Beiden bleven staan en zagen elkander recht in het gezicht. Robbert keek haar de woorden van de lippen, toen zij voortging:

‘Het doet me genoegen, dat ik u eindelijk eens spreken kan. Ik had het al lang moeten doen, maar het was me niet mogelijk. Ik had u graag bij uw oom gelaten, maar de dokter verbood het ten strengste. Bij de minste emotie stond hij voor het leven van den zieke niet in, en om uw oom te sparen, moest ik gehoorzamen. Maar geloof me, het deed me werkelijk leed, u zoo te zien afschepen.’

‘Ja wel, dat geloof ik,’ hernam hij met een schamperen lach, haar met zijn flitsende blikken doorborend.

Phines lippen trilden even; er kwam een weemoedig waas over het glanzend blauw harer oogen. Maar hooghartig, met de waardigheid van een gekrenkte vorstin, hernam zij:

‘Mijnheer Wierings, u zal er spijt van hebben, dat u zoo tegen me spreekt. Dat verdien ik niet.’

Hij zag haar een oogenblik verrast aan, verwonderd over den toon van gegriefde onschuld, dien zij aansloeg. Maar was zij niet een volleerde huichelaarster? Wat viel er op haar woorden of haar toon staat te maken!

‘Zoo zoo!’ zei hij met datzelfde schampere lachje. ‘Nu, laat hooren wat ie mij te zeggen hebt.’

‘Ik weet, mijnheer Wierings, waarvoor u me aanziet,’ hernam Phine kalm. ‘U denkt, dat ik me tusschen uw oom en u gedrongen heb; dat ik hem tegen u heb opgestookt om te maken dat hij u niet meer wou ontvangen, dat hij u onterfde voor mij. Ik verzeker u, dat dit schandelijke laster is, al mag ik de persoon, van wie dat

praatje afkomstig is, niet toerekenbaar achten. Het mensch oordeelt naar ze verstand heeft. Maar van u had ik betere gedachten, mijnheer Wierings. U kon weten dat ik tot zoo iets niet in staat was. Ik heb al gedaan wat ik kon om uw oom weer gunstig voor u te stemmen, ten minste zoodra hij in staat was mij te aanhooren; want de eerste dagen na uw plotseling vertrek was de man zoo goed als buiten kennis. Zachtjes aan kwam hij wee bij, maar hoe ik het ook aanlegde, van u wilde hij niet hooren. Uw eerste brief had hem te hard aangepakt, de volgende wilde hij niet eens zien, ze bleven ongeopend. Honderdmaal heb ik hem voorzichtig aangespoord, toch eens te zien wat u hem scheef. Op alle manieren heb ik voor u gesproken; maar hij maakte zich driftig en ik moest zwijgen. De dokter verbood mij, hem nog met een enkel woord aan u te herinneren; dat wond hem maar op, zei hij, en alle agitatie moest vermeden worden. Zoo moest ik wel zwijgen, ofschoon....'

'Ofschoon je ondertusschen toch zijn testament wist machtig te worden. Of ben je soms geen erfgenaam?'

'Zeker ben ik erfgenaam, maar ik verklaar u stellig dat ik er geen hand voor uitgestoken, geen woord voor gezegd heb. Integendeel, ik heb er mij tegen verzet, ik heb het geweigerd, ik heb volgehouden dat het u toekwam, dat ik er geen recht op had. Hij heeft het me opgedrongen; ik moest en zou alles aannemen. En zoo moest ik wel toegeven; ik kon den ouden man, die op zijn uiterste lag, niet dwarsboomen; ik moest hem zijn zin geven.'

'Maar ondertusschen heb je toch zijn testament in je zak.'

'Ja, dat heb ik.'

'O zoo.... en wat zou je denken, als je in mijn plaats was?'

'Wat ik denken zou?' vroeg Phine en er kwam een flikkering in haar oog. 'Hetzelfde wat u nu van me denken zal.' Ze haalde een groote gesloten enveloppe uit haar borst te voorschijn en reikte hem die over.

'Daar,' zei ze, 'scheur het kapot.'

'Wat is dat?' vroeg hij verschrikt achteruit deizend.

'Dat is uw ooms testament, dat ik hem zou ontfutseld hebben. Ik wil het niet, ik geef het u, die er recht op heeft.'

Verslagen keek Robbert haar aan. Hoe had hij het met haar? Was dat ernst of hield zij hem nog voor den gek, de huichelaarster? Driftig stiet hij het papier, dat ze hem voorhield, van zich af.

'Ik heb niets van je noodig,' zei hij; 'laat me bij mijn oom, dat is al wat ik vraag. Op zijn testament heb ik nooit geaasd. Dat weet oom heel goed, en als hij het nu van me denken mocht, dan hoef ik niet te vragen, wie mij zoo bij hem zwart gemaakt heeft.'

Het meisje beet zich op de lippen, maar hervatte kalm en fier:

'Goed, mijnheer Wierings, ik zal u bij uw oom brengen, en dan zal u hooren wie u bij hem belasterd heeft. Maar ik zeg u op den voorgrond: pas wel op uw woorden en spreek niet in den geest als u tegen mij gesproken heeft. Bedenk dat de man stervende is en dat zulke taal hem den doodsteek zou kunnen geven. Hij is nu bereid, u te ontvangen. Hij vergeeft u al het verdriet dat u hem heeft aangedaan, zonder te bedoelen natuurlijk, maar dat daarom voor hem niet minder grievend was. Hij weet nu wat u dreef tot uw zonderlinge handelwijze. Het is mij eindelijk gelukt, hem te overtuigen, dat u in een oogenblik van overijling handelde en zeker zóó niet met hem gedaan zou hebben, als u geweten had, dat het hem zoo schrikkelijk zou aanpakken. Ik heb hem er toe gekregen, uw brieven te openen, die hij tot dusver niet had willen inzien. Ik moet er bij zeggen dat dit mij zeker niet gelukt zou zijn, als ik geen krachtige

hulp had gevonden in zijn biechtvader, die hem op het oogenblik voorbereidt om de H. Communie te ontvangen. Natuurlijk bracht die hem onder het oog dat hij niet uit de wereld mocht scheiden met een wrok in het hart tegen wien ook. Toen hij eenmaal tot vergeving gestemd was, viel het mij niet moeilijk hem uw gedrag te verklaren en te verontschuldigen. Want de brave man houdt veel van u, en nu is hij niet alleen bereid u te ontvangen, maar hij verlangt zelfs naar u. Hij zou niet kunnen sterven zonder u gezien te hebben; maar als u tegen hem spreekt in den geest als u zich straks tegen mij uitliet, dan zou dit zeker zijn dood zijn....'!

'Phine!' riep Robbert uit, die onder de woorden van het meisje van de felste verbittering was overgeslagen tot opgetogen bewondering. 'Phine, hoe is het mogelijk, dat ik je zoo heb kunnen miskennen!'

Meer kon hij niet uitbrengen, maar tranen welden in zijn oogen op en door die tranen heen beschouwde hij haar, die hij van de laagste bedoelingen had verdacht, met vereering en schaamte. Hoe schoon en rein en edel stond zij daar voor hem in haar effen rouwkleed, het bleeke hoofd fier opgericht in het bewustzijn van haar onschuld en belanglooze plichtsbetrachting. En hoe verachtelijk kwam hij zich zelven voor met zijn schandelijke vermoedens!

'Ik wist wel dat u er spijt van zou hebben, mij zóó te verdenken,' zei Phine, en er sprak innige zelfvoldoening uit haar stem en blik. 'Maar kom, laat mij nu naar boven gaan en zien of ik oom op uw komst kan voorbereiden. Als de geestelijke nog bij hem is, mag ik hem natuurlijk niet storen en zal u wat geduld moeten oefenen.'

Zij wendde zich naar de deur om de kamer te verlaten.

'Phine, nog een woord voor je heengaat. Hoe is het mogelijk dat u, die me zooveel oprechte genegenheid toont, mij op dien avond zoo onbarmhartig afwees?'

Een hooge blos overtoog haar gelaat. Zij wendde zich met neergeslagen oogen een weinig ter zijde.

'Hoe kon ik anders?' vroeg zij verlegen.

'Ik was een arme wees, die hier liefderijk door uw oom was opgenomen. Mocht ik daar misbruik van maken door zijn neef en erfgenaam aan te moedigen tot een verbintenis ver beneden zijn positie...'

'Dus, als u niet arm geweest was,' viel Robbert haar levendig in de rede, 'zou u dan ja gezegd hebben?'

'Ik denk het wel,' antwoordde Phine.

Het getingel van een schel, dat van boven klonk, belette den jonkman te antwoorden.

Phine had de deur al in de hand.

'Dat is uw oom, die mij roept,' zei ze in de vlucht. 'Wat zal hij blij zijn, als hij hoort dat u er is. Ik zal er hem op voorbereiden, en u dan schellen. Maar denk aan wat ik u gezegd heb.'

'O Phine!'...

In den toon, waarop die naam werd uitgesproken, lag al de bewondering, schaamte, vreugde en smart uitgedrukt, die hem op dit oogenblik overstelpten. Hij had de verzekering ontvangen dat Phine hem lief had, dat zijn oom hem vergeving had geschonken en dat deed hem het hart in de borst opspringen van blijdschap; maar te gelijk bedenkend, hoe hij die beide voortreffelijke wezens diep gegriefd en den ouden man misschien den dood aangedaan had, wilde hij het wel uitschreien van spijt en schaamte.

Gelukkig werd hij niet lang aan die folterende zelfkwelling ter prooi gelaten. Weldra weerklonk de schel opnieuw en nu stormde Robbert naar boven, onderweg

zich zelven geweld aandoende om zijn ontroering te bedwingen en zich, overeenkomstig Phines wenken, met het oog op den toestand van den zieke kalm en ingetogen te houden.

Phine opende hem de deur en al van den drempel zag hij, hoe zijn oom zich op zijn leger oprichtte, de handen naar hem uitstekend.

'Robbert, mijn jongen!' klonk de verzwakte stem van den grijsaard.

En op dat welbekende, beminde geluid, dat al de herinneringen uit de jaren zijner jeugd in eens wakker riep, kon Robbert zijn tranen niet weerhouden. Schreiend zonk hij voor het bed op de knieën en verborg snikkend het jonge lokkige hoofd aan de borst van den grijsaard.

De geestelijke en de ziekebroeder, die aan weerszijden der legerstede stonden, verwijderden zich in stilte, om de intimiteit van dit familietafereel niet te storen.

Phine zette zich naast Robbert op de knieën en de oude man streelde met de vermagerde hand beiden beurtelings het hoofd.

OP DE VLUCHT NAAR EGYPTE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ANDREAS GROLL.

TER MIDDERNACHTMIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ALBERT RIEGER

‘Mijn jongen,’ zei hij op den toon van zacht verwijt tot Robbert, ‘hoe heb je zóó met je oom kunnen doen?’

Een heftige snik was het antwoord op die vraag.

‘Schrei zoo maar niet, ik weet alles,’ hernam de oude man, ‘en alles begrijpen, zegt het spreekwoord, is alles vergeven. Ik weet waarom je zoo als een dolle van *Eben Haezer* ben weggeloopen op dien genoeglijken avond van mijn verjaardag... Och, als je toen maar liever gesproken had, dan was ons alle drie veel leed gespaard geweest. Maar je stelde geen vertrouwen genoeg in je goeden oom en Phine was den anderen dag al even achterhoudend. Ik neem het je niet kwalijk, kinderen; het was alles mijn schuld, ik was een eigenwijze oude man, die alleen maar aan zijn eigen gemak en genoegen dacht. Als ik niet zoo vol van mij zelven geweest was, zou ik beter gezien hebben wat er in jullie omging. En later was ik nog zoo koppig, geen opheldering te willen hooren. Ik heb er mij zelven niet minder door geplaagd, dan jullie. Zoo gaat het: een mensch lijdt gewoonlijk het meest door eigen schuld. Als we in de wereld altijd verstandig en bedachtzaam waren, zoowel in woorden als in handelingen, zouden we ons en anderen veel leed besparen. Maar komaan, het leed is geleden; we zijn nu alle drie weer bij elkander.... Ik zal er anders niet lang meer zijn,’ liet hij er met stillen weemoed op volgen.

‘Oom, spreek zoo niet, u moet nog lang bij ons blijven,’ riep Robbert door zijn tranen heen.

‘U wordt nu weer beter,’ voegde Phine er bij, ‘de blijdschap heeft u in eens opgeknapt.’ ‘Zeker, ik voel me veel beter dan ik in weken geweest ben,’ hervatte de grijsaard, die inderdaad zijn krachten weer scheen te herkrijgen; ‘en ik ben er onzen Lieven Heer dankbaar voor, het meest om jullie. Ik zou niet graag gehad hebben, dat je geluk vandaag gestoord zou zijn geweest door mij te zien lijden. Want gelukkig ben je nu allebei, niet waar kinderen? Alles is tusschen jullie opgehelderd, er is geen misverstand meer, dat je van elkaar verwijderd houdt, en je verlangt allebei niets liever dan altijd bij elkaar te blijven en voor elkaar te leven, is 't niet zoo, kinderen?’

‘Ja, oom,’ klonk het gelijktijdig uit beider mond.

‘Nu, dan is daarmee ook mijn liefste wensch vervuld en kan ik tevreden sterven ...’

‘Spreek toch niet van sterven, oom,’ riep Robbert. ‘Ik heb u pas terug, wil u me nu alweer verlaten?’

‘Je kan mij nu missen, kinderen. Ik heb mijn tijd gehad, ik verwacht en verlang niets meer van het leven.’

‘Wil u dan niet blijven leven, oom, om ons gelukkig te zien?’ vroeg Phine, vleiend zijn dorre hand met haar blanke vingers omklemmend.

‘Dat hoop ik ook in den hemel te kunnen waarnemen,’ hernam de oude man met een schalk lachje, dat zijn ingevallen trekken als een zonnestraal verhelderde. ‘Ik durf wel niet zeggen, dat ik in mijn leven alles heb gedaan, wat ik wel had kunnen doen om den hemel te verdienen. Maar als ik nu Robbert daar voor mij zie, dien ik van kind af aan heb grootgebracht, en, Phine, als ik jou daarbij zie, wie ik zooveel mogelijk het verlies van je goeden vader heb pogen te vergoeden, dan meen ik te mogen zeggen dat ik toch niet vergeefs heb geleefd en hoop ik dat onze Lieve Heer me niet geheel met leege handen zal vinden.’

‘Oom, hoe zal ik u ooit danken voor al wat u voor me gedaan heeft!’ riep Robbert.

‘U moet ons tijd geven om u onze erkentelijkheid te toonen,’ voegde Phine er bij. ‘U moet nog lang bij ons blijven, dan zal u zien hoe dankbaar wij u zijn.’

‘Ik geloof het, mijn kinderen, maar die dankbaarheid kan je ook bewijzen al ben ik heengegaan. Zorg maar dat je dàn je goeden oom niet vergeet... En nu nog een woord, Robbert, vóór het misschien te laat is; want ik weet niet hoeveel tijd me nog gegund zal wezen. Ik heb je altijd als mijn zoon en.... erfgenaam beschouwd; dat laatste ben je niet meer; je hebt je erfdeel verspeeld, ik heb het aan Phine gemaakt en die kan ik het nu niet meer afnemen....’

‘Zij verdient het meer dan ik, oom. Ik heb u al genoeg te danken,’ riep de jonkman, ‘ik zou mij schamen nog meer te verlangen.’

‘En ik zou mij schamen iets aan te nemen waarop ik in 't minst geen recht heb,’ kwam Phine er tusschen. ‘Het komt aan uw neef toe, oom, en aan niemand anders; ik heb het hem straks al aangeboden, maar hij wilde het alleen uit uw hand aannemen; daar, geef u hem terug wat ik nooit had moeten hebben.’

Dit zeggende wilde zij hem de enveloppe in de hand steken, die straks door Robbert geweigerd was.

‘Straks kende ik haar nog niet,’ hervatte Robbert weer, ‘maar nu ik haar ken, zou ik nog minder willen aannemen, waarop zij alle aanspraak verworven heeft.’

‘Dat heeft ze,’ bevestigde de grijsaard. ‘Aan haar heb je het te danken dat je mij nog in leven teruggezien hebt; en daarom: wat eenmaal is moet nu zoo blijven. Overigens,’ liet hij er met zijn schalk lachje op volgen, ‘is het onnoodig er veel woorden over te verliezen; want als jullie een paar wordt, komt alles toch in één hand. Man en vrouw is een, heb ik altijd gehoord, en dat zal bij jullie ook wel zoo zijn, is 't niet kinderen?’

Alleen met tranen, omhelzingen en uitroepen van dankbaarheid konden de twee gelukkigen antwoorden.

Terwijl de grijsaard hen met innige voldoening beschouwde, werd eensklaps zijn aandacht getrokken door een luiden snik, die achter uit de kamer kwam.

Hij zag op in die richting en zag daar Maartje, met haar schort voor de oogen, staan schreien. In haar nieuwsgierigheid, hoe het met Robbert zou afloopen, had zij eerst, zoodra die de kamer was binnengegaan, aan de deur geluisterd en was vervolgens, op haar beurt, op de teenen het vertrek binnengeslopen.

Zoo was zij onopgemerkt bijna van heel het gewichtig onderhoud oor- en ooggetuige geweest.

‘Ben jij daar Maartje?’ riep de zieke haar toe, terwijl Robbert en Phine zich verrast omwendden. ‘Je hoeft niet te schreien: voor jou is ook gezorgd, hoor...’

‘Och, beste mijnheer, wat ben u toch goed!’ riep de brave ziel uit, haar behuild gezicht afwisschend en op het bed toetredend. ‘Ik verdien het niet... als u wist hoe ik Robbert tegen Phine opgestookt heb...’

‘Daar weet ik alles van,’ hernam de grijsaard, met de hand een afwijzend gebaar makend. ‘Maar het was je niet kwalijk te nemen. Laat dat dus maar rusten en wees blij met ons dat je 't mis hebt gehad.’

Phine, die zij zoo schandelijk belasterd had, reikte haar gulhartig de hand ten teek en van vergeving. En Robbert, haar andere hand vattende, zeide:

‘Maartje, Maartje, als ik zelf niet zooveel schuld had, zou ik in staat zijn, je een standje te maken. Maar nu is alles vergeten en vergeven.’

‘We hooren maar niets meer van dien jongen Hollander - hoe is zijn naam ook weer? - dien we voor een paar weken hier gehad hebben,’ zei mrs. Lawson aan de ontbijttafel tot haar man, die bezig was een gekookt ei af te pellen.

‘O ja, mr. Wierings, ma,’ dus bracht Fanny haar den naam te binnen. ‘Schrijft hij in 't geheel niet meer, pa? Zoo'n onbeleefdheid had ik niet van hem verwacht.’

‘'t Scheen zoo'n echte *gentleman*,’ zei Emmy.

‘En zoo gezellig in den omgang,’ voegde Molly er bij.

‘Ja, ik mocht hem wel,’ bekende Fanny; ‘ik vond het erg jammer, dat hij toen zoo op stel en sprong weg moest.’

‘Ik vrees dat hij toch nog te laat zal gekomen zijn. Die miss Phine schijnt in zijn afwezigheid den ouden heer zóó voor zich ingepalmd te hebben, dat mr. Wierings bij zijn terugkomst voor een gesloten deur zal zijn gekomen. Ik heb het hem wel gezegd; 't was schrikkelijk dom van den jongen, haar het veld vrij te laten. Het zal wel naar mijn woorden uitgekomen zijn, anders zou hij wel geschreven hebben.’

Juist bracht op dat oogenblik de meid de post binnen en het eerste waar mr. Lawson's oog op viel, was een brief met den poststempel Rotterdam.

‘Wel heb je ooit! Een brief van mr. Wierings,’ riep hij, verrast de enveloppe verscheurend. ‘'t Zal mij benieuwen, wat hij schrijft,’ en hij las hardop als volgt:

‘*Dean sir*,

‘Ik vervul den treurigen plicht, u kennis te geven van het overlijden van uw ouden vriend, mijn geliefden oom, die, tijdig voorzien van de genademiddelen der Kerk, zacht en kalm in den Heer ontslapen is.

Reeds bij mijn thuiskomst vond ik den braven man in bedenkelijken toestand, doch een zoo spoedigen, treurigen afloop der ziekte had ik toch niet verwacht, zoodat ik er diep door getroffen ben.

Dit moge mij ter verontschuldiging strekken, zoo ik mij voor ditmaal maar tot enkele weinige regelen bepaal.

De ziekte van mijn oom is oorzaak geweest dat mijn brieven onbeantwoord bleven en op uw vriendschappelijke groete schijnbaar geen acht werd geslagen. Ik kan u echter verzekeren, dat mijn oom zeer gevoelig is geweest voor uw vriendelijke attentie en dat vooral de ontvangst van uw portret hem veel genoegen heeft gedaan.

Hij heeft mij verzocht, u mee te deelen dat hij van uw vriendschappelijken omgang tijdens zijn verblijf in Londen de aangenaamste herinnering bewaarde. Tevens heeft hij mij opgedragen, u zijn portret te zenden te gelijk met zijn zilveren snuifdoos, die hij u verzocht als gedachtenis van hem te aanvaarden, alsmede een fraai, met parelmoer ingelegd Japansch schrijflessenaartje, dat hij als souvenir bestemde voor uw dochter Fanny, die hij nog als kind gekend heeft en wier voorspoedige ontwikkeling en begaafdheid hij met belangstelling vernam.

Deze voorwerpen laat ik u nog heden toezenden.

Ik neem de vrijheid er van mijn kant een paar cadeautjes bij te voegen voor mevrouw en de andere dames, die ik haar beleefd verzoek, als een bewijs mijner erkentelijkheid voor de ondervonden vriendschap, minzaam te aanvaarden.

Wat uw vrees betreft, dat mejuffrouw Adolphine van Dongen van mijn afwezigheid gebruik zou maken om mij de genegenheid enz. van mijn oom te ontfutselen, die is gelukkig ongegrond gebleken.

Integendeel heeft zij de hartelijkste genegenheid tegenover mij getoond en ten bewijze onzer goede verstandhouding deel ik u mee, dat wij nog voor het overlijden van oom, onder zijn volle goedkeuring, met elkaar zijn verloofd en eerlang in den echt hopen vereenigd te worden.

Daar ik mij voorstel, binnen een niet te lang tijdsverloop een zelfstandige handelsfirma op te richten, hoop ik u weldra nader te schrijven.

Ontvang intusschen' enz.

'Wel wel, dat is een boel nieuws in éénen brief,' zei mr. Lawson, den kring zijner huisgenooten rondziende, die in gespannen aandacht hadden toegelwisterd. Mr. Wilkens dood - God hebbe zijn ziel - en mr. Wierings geëngageerd met miss Phine. Da's anders geloopen, dan ik gedacht had.'

Dat vonden de dames ook, maar het aangename vooruitzicht van de in aantocht zijnde cadeau's had ten slotte toch de overhand op de gemengde gevoelens, waarmee zij de ontknooping der historie vernamen.

Iets over parelen.

De parelen onderscheiden zich hierdoor van de diamanten, dat zij een dier kleine meesterwerken zijn, die door de natuur alleen worden gewrocht. De diamanten en andere edelgesteenten daarentegen hebben het grootste gedeelte van hun waarde aan de menschelijke nijverheid te danken; indien zij in hun oorspronkelijken ruwen toestand bleven, zouden zij de oogen niet trekken; om in het licht te schitteren en te flonkeren, moeten hun facetten door een bekwaam werkman geslepen zijn. In werkelijkheid zijn zij een voortbrengsel der beschaving en dragen dan ook de straf van hun oorsprong. Met hun kanten en vlakken, waarvan de wiskunstige onbuigzaamheid zich slechts tot een klein aantal combinaties leent, gelijken alle diamanten op elkaar, evenals koopwaren van dezelfde soort. Alleen wanneer zij buitengewoon groot zijn, toonen zij een eigen karakter, en wanneer zij een burgerlijken stand hebben, wordt hun beroemdheid afgewogen naar hun gewicht (karaat). Zij lijken op reuzen, die men bewondert om hun gestalte, maar niet om hun verdienste.

Elke parel daarentegen heeft haar eigen persoonlijkheid, om het zoo eens te noemen. Het is bijna onmogelijk er twee te vinden, die volkomen dezelfde zijn. Men treft hier de eindelooze afwisseling der natuurvoortbrengselen aan, die niet door de hand des menschen zijn misvormd. Elke parel heeft haar eigen kleur, vorm en lichtspelingen.

De hartstocht voor diamanten is slechts kunnen ontstaan bij volken, die een toestand van gevorderde beschaving hadden bereikt, terwijl de liefde voor de parelen een gevoel is, dat tot de eerste tijden van het menschelijk geslacht opklimt. De oude zangen der Indiërs verhalen van de dauwdroppels, die des nachts uit den hemel in de halfgeopende zeeschelpen waren gevallen, door de golven op het zand van den oever achtergelaten. De god Krichna was de eerste, die later zelf deze kostbaarheden uit het diepst van den Oceaan ging halen, om daarvan een snoer te rijgen voor zijn welbeminde dochter.

Indië is het land der onveranderlijke traditie gebleven. Tusschen het eiland Ceylon en het vasteland, in de golf van Manaar, waar een der meest vereerde goden der Brahmanen onder de golven was afgedaald, om aan de overzeesche geesten den kostbaarsten van hun schatten te ontwringen, wordt sedert veertig eeuwen de jaarlijksche pareloogst gehouden.

Elk jaar vereenigt zich tegen het einde van Februari, als de wind minder heftig blaast en de stormen zeldzamer worden, een vloot van visschersschuiten in de kleine haven van Kondatchy, niet ver van de zuidpunt van Hindostan. Om middernacht zeilen die schuiten uit en verzamelen zich voor het opgaan der zon om een oorlogsschip, dat met het toezicht op de parelvisscherij belast is. Bij de eerste stralen van den morgen wordt een sein gegeven en begeeft elke boot zich zoo spoedig mogelijk naar den post, die haar is aangegeven. De visschers hebben geen oogenblik te verliezen, want om tien uur in den morgen zijn ze verplicht hun bezigheid te staken. Met een steen aan den voet gebonden en een net aan den gordel geknoopt, houden vijf duikers zich op het dek van elke boot gereed, om in zee af te dalen. Als zij vermoeid zijn, worden zij onmiddellijk door hun makkers vervangen

In het algemeen vinden de Hindoes, die zich met dit moeielijk en gevaarlijk werk bezighouden, de parelschelpen op een diepte van zes tot negen meter. Toch gebeurt het soms, dat de *meleagrina margaritifera* (zeepareloester) zich op koraalbanken van zeventien of achttien meter beneden den zeespiegel vastzet, maar slechts zeer

zelden verlaat zij de hoogere waterlagen, daar zij moeilijk weerstand kan bieden aan een temperatuur lager dan vijf en twintig graden.

Het is natuurlijk, dat de legenden de daden der parelvisschers in de golf van Manaar zeer overdreven hebben. In werkelijkheid kunnen de meeste Hindoes niet langer dan drie en vijftig tot zeven en vijftig seconden onder water blijven en geven zij, die het tot een maximum van tachtig seconden brengen, van buitengewone bedrevenheid blijk.

Dez e onderzeesche wroeters verliezen hun tijd niet. In minder dan een minuut rapen zij vijftig, ja dikwijls omtrent honderd parelschelpen; soms zelfs halen zij de honderd vijftig, als de *meleagrina margaritifera* zeer overvloedig is en gemakkelijk loslaat.

Maar al deze schelpen bevatten geen parelen, en deze industrie is dan ook, nog om andere redenen, niet zoo winstgevend, als men oppervlakkig wel zou denken. Van de schelpen, die in de haven van Kondatchy worden aangevoerd, heft de Engelsche regeering eerst een belasting; vervolgens komen de bewakers van den tempel, die een ruime schatting vorderen, en eindelijk ontvangen de matrozen, die de visschers tegen de haaien beschermen, een vrij aanzienlijke belooning in natura.

Na de verdeeling van den buit worden de pareloesters onder het zand bedolven tot zij in een vergevorderden staat van ontbinding verkeeren. Dan gaan de schelpen vanzelf open en wat er van het rottende vleesch der weekdieren overblijft wordt in kalkbakken, half met zeewater gevuld, gewasschen. Uit het bezinksel van deze walglijke brij worden de paarlen te voorschijn gehaald. Gedurende deze opeenvolgende operaties verspreiden zich verpestende uitwasemingen in de lucht en maken de stad Kondatchy en den omtrek geheel onbewoonbaar voor de Europeanen, die den tijd niet gehad hebben, hun reukorgaan tegen dergelijke dampen te harden. Gelukkig hebben de parelen dit met het zilver van keizer Vespasianus gemeen, dat zij geen sporen behouden van de onaangename geuren, die zij doorstaan hebben om hun waarde te verkrijgen.

Vroeger lieten de beschaafde volken al de edelgesteenten, bestemd tot opschik van het schoone geslacht of tot versiering der koninklijke kronen, uit Indië komen. Thans is de golf van Manaar voor een gedeelte van haar oud monopolie ontzet en de parelvangst op alle punten van den aardbol geopend.

De visschers van de Bahreïn-Eilanden, in de Perzische golf, en der Dahalak-Eilanden, niet ver van de kuststreek der Italiaansche kolonie Erythrea, steken hun mededingers in het zuiden van Hindostan de loef af door den glans en de grootte der kostbare producten, die zij uit de zee opdiepen. De banken der eilanden Margarita en Cubagna, in de Caraïbische Zee, zijn bijna uitgeput ten tijde dat zij door de Spanjaarden werden geëxploiteerd; maar op de westkust van Mexico en der staten van Middel-Amerika doorvorschen een groot aantal visschers met gunstig gevolg de diepten der Stille Zuidzee. Zij zijn gekleed in een waterdicht costuum, het hoofd beschut door een helm, waarvan het bovenste gedeelte vervangen is door een buis, die in verbinding staat met een reservoir, gevuld met samengeperste lucht.

Wij zouden nog de banken der Soeloe-Eilanden, tusschen Borneo en de Philippijnen, kunnen aanhalen, waar men schelpen aantreft, die van binnen met een zoo dikke laag paarlemoer bedekt zijn, dat zij geen parelen behoeven te bevatten, om zeer hooge prijzen op te brengen. Bevatten zij er toch, dan is dit een buitenkansje voor den visscher, dat hem rechtens toekomt. Brengen wij ten slotte in herinnering, dat men op de kusten der Tahitien Marshall-Archipels een soort *meleagrina margaritifera* vischt, die zeer kostbare zwarte parelen oplevert.

Bij de laatste internationale visscherij-tentoonstelling te Berlijn is een halssnoer van gele Indische parelen voor vijftig duizend gulden verkocht, terwijl men zestig duizend gulden vroeg voor een halssnoer van witte paarlen van Panama en vijf en zeventig duizend voor een snoer zwarte parelen uit de Stille Zuidzee.

In het beroemde *Grüne Gewölbe*, groene gewelf van het koninklijk paleis te Dresden, waar verzamelingen kunstvoorwerpen liggen opgestapeld, bemerkt men een halssnoer van honderd zeven en zeventig parelen, geschat op een waarde van meer dan vijfhonderd duizend gulden. Dit zijn alle rivierparelen, gevischt uit de Elster.

Er zijn zoowat overal parelen, maar het is moeilijk ze te ontdekken. Men vindt parelmosselen in de rivieren van Bohemen, Silezië, Hannover, Zweden, Noorwegen, Engeland en Rusland, doch slechts zeer zelden bevatten deze schelpen schatten. Het is, zooals men dat noemt, een lotje uit de loterij. Maar aan den anderen kant van den Oceaan heeft deze in Europa weinig voordeelige visscherij gedurende eenige jaren vrij bevredigende resultaten opgeleverd.

In 1856 bemerkte een schoenmaker, Daniël Howell geheeten, bij toeval, dat een der mosselen, die hij in een riviertje in den staat New-Jersey had gevischt, een groote parel bevatte. Hij bracht zijn kostbare vondst bij een der voornaamste juweliers van New-York, die ze op staanden voet voor zeven en dertig honderd gulden van hem kocht.

Deze gebeurtenis was voldoende om onmiddellijk van het eene tot het andere eind van den staat een parelkoorts te verwekken, bijna even hevig als de goudkoorts, verscheidene jaren te voren gaande gemaakt door de ontdekking der goudvelden van Californië. Alle avonturiers der Nieuwe Wereld stroomden er heen, en iedereen vleide zich, op zijn beurt zijn *Crown Pearl* te vinden. Dit was de naam der door den schoenmaker Howell ontdekte parel, die onmiddellijk tot de waardigheid van ‘historische parel’ was verheven.

De beken en rivieren van Kentucky, Tennessee en Texas, waarin zich zoetwaterschelpen bevinden, die men verdacht parelen te bevatten, werden met onverzadelijke hebzucht doorsnuffeld. Millioenen mosselen werden meedoogenloos opgeofferd, en, door een wreede ironie van het toeval werd degene, die de grootste parel dezer eeuw bevatte, door de achteloosheid van een keukenmeid vernield. Een jonge, onervaren Iersche dienstbode kookte een mossel, waarin zich een parel bevond, wier gewicht vierhonderd gram zou hebben te boven gegaan, indien zij niet door het vuur verkoold ware. Nooit heeft een mosselpartij duurder gekost.

In het begin maakten de visschers mooie winsten. Een enkele juwelier kocht voor meer dan twee en een halve ton parelen van de gelukzoekers, die in het oosten van Texas waren neergestreken. Maar deze voorspoed duurde slechts kort. De mosselbanken, te onbedachtzaam en te ruw geëxploiteerd, waren spoedig uitgeput.

Wij moeten hier bijvoegen, dat de mensch in dit werk van vernieling geduchte concurrentie gehad heeft. De varkens hebben smaak gekregen in de mosselen en ze met hun gewone vraatzucht verslonden, zonder er zich om te bekommeren, of zij al dan niet parelen bevatten.

Zoo legde een wreede ironie van het noodlot voor Cleopatra de vernedering weg, de meest onverwachte navolgers te hebben en werd aan gindsche zijde van den Oceaan het vermaarde spreekwoord *margaritas ante porcos*, parelen voor de zwijnen, werkelijkheid.

Allerlei

De vreeselijke muil van de slak. -

Het is een geluk voor het dierenrijk, zegt een natuurvorscher van naam, dat geen der groote roofdieren een muil heeft, die met zulke ontzettende verscheuringstoestellen is gewapend, als die der onooglijke slak, want zulk een dier zou letterlijk alles kunnen verslinden wat liggende en roerende is.

De slak nu is zulk een weerzinwekkend schepsel, dat liefhebbers der natuur zich maar zelden met haar afgeven. Zij verliezen daardoor toch een der merkwaardigste voorwerpen van waarneming.

Wie ooit een slak aan een blad heeft zien smullen, zal verwonderd geweest zijn, hoe zulk een week, slijmerig dier zoo scherp en zuiver kon bijten en snijden, of het met een mes gedaan was. Dit komt door haar eigenaardigen, vreeselijken muil. De slak eet met de tong en het verhen elte. De tong is een band, dien ze opgerold in den mond heeft. In werkelijkheid is de tong echter een zaag, die de tanden op de oppervlakte, in plaats van aan den kant heeft. Het aantal tandjes op de tong der slak bedraagt 30.000. Zij zijn buitengewoon scherp, maar worden echter niet alle gelijktijdig gebruikt, waarschijnlijk slechts vier of vijf duizend te gelijk, hetgeen voor de hand ligt, als men de opgerolde tong in aanmerking neemt. Het verhemelte der slak is zeer hard. Zij neemt het blad tusschen de tong en dit harde mondgewelf en zaagt het met de tong af.

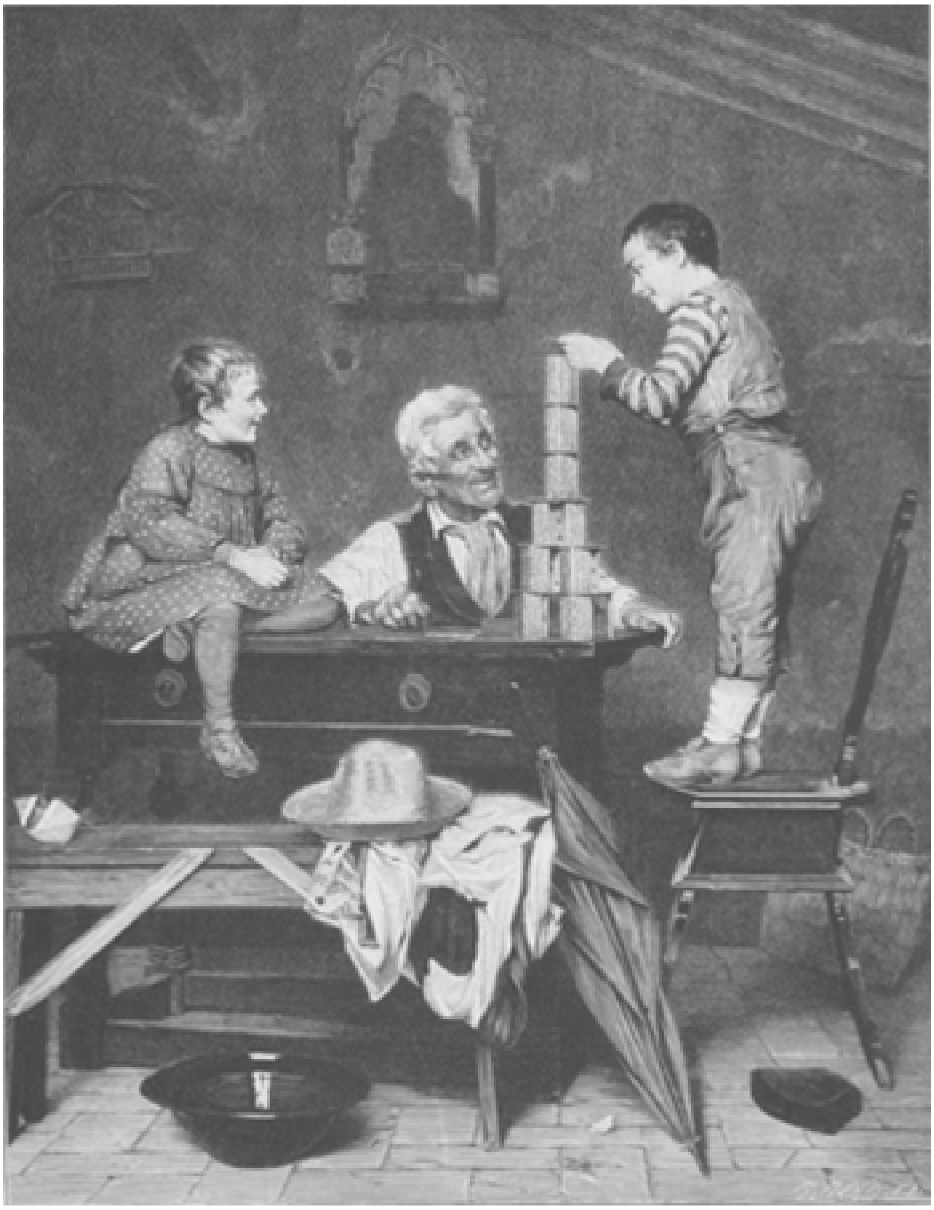

de eiffeltoren.

Besparing door water. -

Bij een vergadering van Engelsche ingenieurs te Westminster deelde hun president, toen het vraagstuk der waterverschaffing voor groote steden ter sprake kwam, mee, dat Manchester ten gevolge van de zachtheid van het Thirlmere-water aan zeep en arbeid jaarlijks meer dan drie millioen gulden bespaarde. Indien Londen hetzelfde water had, zou dit voor deze wereldstad een jaarlijksche bezuiniging van niet minder dan 15 millioen opleveren.

De oorsprong van petroleum. -

Hierover zijn de geleerden het nog lang niet eens. Op een te Chicago gehouden scheikundig congres heeft Engler de uitkomsten van proefnemingen meegedeeld, die de mogelijkheid van dierlijken oorsprong dezer vloeistof niet uitsluiten.

Deze scheikundige toch heeft, terwijl hij walvischolie onder een drukking van 25 atmosferen bij gematigde temperatuur distilleerde, geconstateerd, dat 70 percent dezer olie in petroleum veranderde, die volkomen op de natuurlijke ruwe petroleum geleek en een even hoog percentcijfer natuurlijke gassen bevatte.

Dezelfde uitkomsten heeft Engler door het distilleeren van boter, varkensreuzel en vet in dezelfde verhoudingen verkregen.

[Nummer 30]

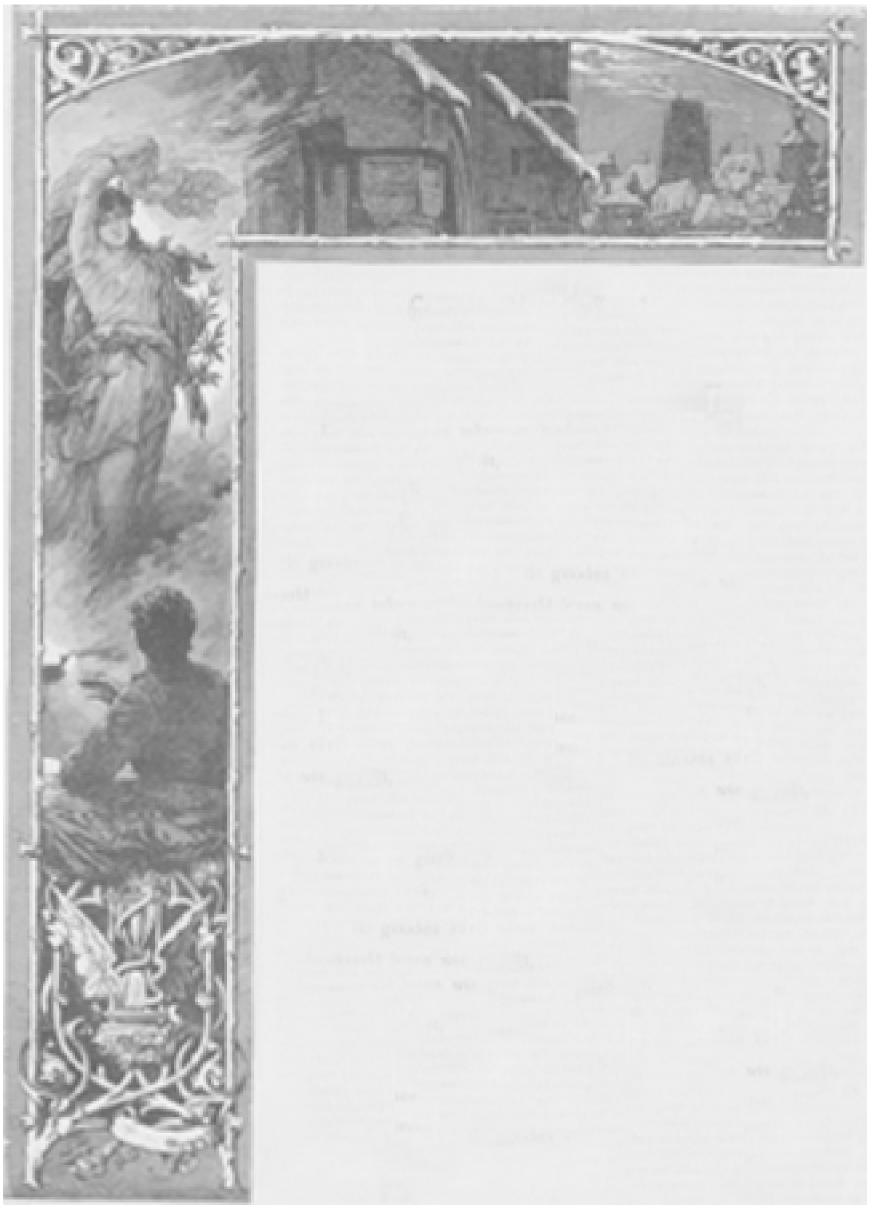

Gegroet, Nieuw Jaar!

U, jonggeboren telg van 't afgeleefde,
Gestorven Jaar, mijn groet! In frissche jeugd
- Een Phoenix, zich verjongende als hij sneefde -
Verschijnt gij ons vol hoop en levensvreugd.

Licht af den sluier van de gouden haren,
Dat we op uw voorhoofd lezen wie ge zijt,
Gij jongste zuster der vervlogen jaren,
En wat ge ons brengt: of blijde vrede of... strijd.

Hoe ernstig blikt uw oog, hoe schuchter blozen
   Uw wangen! Diep geheimnis sluit uw mond.
Voorspelt gij doornen? Spreek! Of sneeuwen rozen
   Straks uit uw schoot op 't wachtend wereldrond?

Met stillen glimlach biedt ge als hemelbode
   De' olijftak, eeuwig groenend vredepand,
Gelijk de duive bracht, die Noach noodde,
   Bezit te nemen van 't vernieuwde land.

Een nieuw gebied gaat ook onze' arbeid open.
   Een nieuwe baan ontsluit zich onzen voet.
Welaan, met God vooruit, in biddend hopen,
   Vol nieuwen moed! Gegroet, Nieuw Jaar, gegroet!

J.R. van der Lans.

De wraak van den Protector, door J. Vesters Jr.

I.

Jn het onder de regeering van den wellustigen apostaat Hendrik VIII gebouwde kasteel Hamptoncourt, dat den ongelukkigen en zwakken Karel I, zooveel jaren een speelbal in handen van gewetenlooze volksmenners, germmen tijd tot staatsgevangenis had gediend, troonde, met de praal en pracht van een koning, de man uit het volk, de dweepzieke Puritein, Olivier Cromwell, lordprotector van het Vereenigde Koninkrijk.

Deze gunsteling der fortuin, even ervaren legeroverste als geslepen diplomaat, voor de oogen der wereld een rechtzinnig dweper, maar die indeidaad den godsdienst enkel gebruikte als dekmantel zijner onverzadelijke eerzucht, had, in den meer dan twintigjarigen strijd tusschen koning en Parlement, nu eens de zijde van gene, dan van dit gekozen, al naar dat het best met zijn belangen van het oogenblik strookte, en was een koningsmoorder geworden uit berekening, alléén om de mogelijkheid, zich zelf de schoone kroon van Engeland op de burgerlijke slapen te drukken.

Olivier Cromwell, die het droombeeld koesterde, een eigen dynastie te stichten in het land van den H. Eduard, dat acht eeuwen van voorspoed had gekend onder de vorsten uit het Angel-Saksische en Normandische huis, onder de Plantagenets, Tudors en Stuarts, was bloeddorstig, niet door den drang van zijn natuur, als de tijger, maar uit staatkunde, In plaats van tien duizend zou hij zonder het geringste gewetensbezwaar honderd duizend menschenlevens hebben opgeofferd, indien dit het verwezenlijken zijner vèr reikende plannen dienstig was geweest.

In een der zalen van het trotsche kasteel met zijn vele historische herinneringen, zit Olivier Cromwell alleen voor een tafel, bedekt met papieren van allerlei aard. Het lompe, breede gelaat van den overweldiger vormt een zonderling contrast met de vorstelijke omgeving, en de here gezichten van de Tudors en Stuarts aan de wanden der zaal schijnen met een uitdrukking van onuitsprekelijke verachting neer te zien op den burgerlijken Rondhoofd vóór hen, wiens ineengedrongen gestalte, stierennek en groot, breed hoofd niets ridderlijks hebben en scherp afsteken tegen de slanke, vorstelijke figuren aan den muur.

Juist heft Olivier Cromwell het breede hoofd op, dat een oogenblik in de palm der rechterhand heeft gerust. Zware aderen zwellen op zijn voorhoofd en driftig slaat-hij de hand aan het gevest van zijn degen, terwijl hij eenige onverstaanbare woorden mompelt. Daarna schuift hij den hoogen, gebeeldhouwden zetel van eikenhout met een ruk achteruit, meet met groote schreden de zaal en balt de grove vuist, als had hij een onzichtbaren vijand voor zich.

‘De verwenschte Episcopalen en Presbyterianen zetten mij altijd den voet dwars,’ mompelt hij halfluid, ‘telkens steken zij weer even driest het hoofd op en zoeken die vervloekte Papisten op hun hand te krijgen, om mij op den grond neer te smakken. Hoe graag zouden ze ook mijn hoofd op het blok zien liggen, nog liever dan ze dat van den laffen Stuart hebben doen vallen; maar het staat megelukkig nog vast op den nek.’

Hier houdt Cromwell op en grijnslacht, maar zoo akelig, dat de muren dien grijnslach schijnen terug te kaatsen en de portretten aan den wand hun afkeer daarover

willen te kennen geven. ‘Ziet mij maar zoo norsch niet aan, edele mylords,’ zegt Cromwell hoonend, ‘gij hebt uw afstammeling niet voor het beulszwaard weten te vrijwaren en zult wel even onmachtig zijn om mijn hoofd te laten vallen.’

Na deze spotternij gaat de protector weer zitten en schijnt in gepeins te verzinken, en geen wonder, want hij ziet zijn vurig verbeide verheffing tot het koningschap aanstaande, zijn stoutsten droom op het punt in vervulling te gaan.

Door een grillig spel der verbeelding trekt, in het aanschijn van den glans der kroon, die hem wacht, heel zijn verleden - het verleden van een soldaat van fortuin en handig volks menner - zijn geestesoog voorbij. Hij denkt aan den dag, toen hij, meer dan twintig jaar geleden, voor het eerst het woord nam in het Parlement, en door zijn hartstochtelijke ontboezemingen tegen het koningschap, met een heftigheid, als nog geen ander vóór hem had gewaagd, de verdraagzaamheid des konings ten opzichte der Papisten gispende, toen reeds deed vermoeden, waartoe die man met onverzettelijke wilskracht en gloeienden haat in staat zou zijn.

Een glimlach van voldoening krult de breede lippen van den protector, nu hij weer het beangstigde gezicht van den *Speaker* voor zich ziet, die tevergeefs trachtte die bandelooze ongebreideldheid te toomen, de verbaasde gelaatstrekken van zijn medeleden, die, hoezeer velen ook in het geheim tegen den koning samenspanden, nog nooit zulk een taal in het Huis der Gemeenten hadden gehoord.

Die van haat en gal overvloeiende redevoering was het uitgangspunt geweest van zijn streven, had op hem de oogen gevestigd van de dweepzieke Independenten en *Levellers*, en den onbeduidenden landedelman, die zich tot dusver door niets had onderscheiden, tenzij door een in uitspattingen doorgebrachte jeugd, tot een partijhoofd gemaakt, die spoedig de meest gevreesde vijand van het koningschap zou worden, niet uit overtuiging, maar uit louter eerzucht.

En nu hij er aan denkt, hoe hij eens op het punt heeft gestaan, Engeland vaarwel te zeggen, toen de Episcopalen voor een oogenblik het roer in handen hadden, en, door den nood gedwongen, strenge maatregelen namen tegen de steeds driester opgetreden Puriteinen, schudt hij grinnekend den breeden kop, met lange zwarte haren als leeuwenmanen getooid, en wenscht zich geluk met de kortzichtigheid des konings, die, in plaats van die woelige elementen vrijelijk uit zijn land te laten trekken, ze met geweld aan den Engelschen bodem geklonken hield, waar ze de smeulende asch aanwakkerden, totdat de vlam tenlaatste in lichte laaie uitsloeg tot een brand, die troon en altaar verteerde.

Nu gaat de geduchte protector in den geest den strijd na, dien hij beurtelings gestreden heeft tegen den koning en het Parlement, totdat hij ten slotte naar willekeur met beiden kon handelen: den eerste verwees hij ter dood, het laatste liet hij door zijn soldaten uiteenjagen.

Eenmaal zoover gekomen met zijn gedachten, overziet hij met één oogopslag den weg, door hem sinds twintig jaren afgelegd, - een weg, geteekend door een breed spoor van bloed en geweld, maar zonder dat een enkele zenuw in zijn binnenste wordt geraakt, zonder dat berouw of wroeging hem komt kwellen. En nog is de tijger niet verzadigd, nog heeft er geen bloed genoeg gevloeid. Het arme Ierland had naar de wapenen gegrepen om den koningsmoord te wreken. De edelste katholieken ter aarde, de zonen van het groene Erin, door Karel I uit vrees voor Episcopalen en Presbyterianen verdrukt, vernederd, vertrapt, bleven toch trouw aan den afstammeling van Maria Stuart. Goed en bloed hadden ze veil voor een vorst, die hen met schorpioenen geeselde, en toen het hoofd des konings voor Whitehall op het smadelijk schandblok was gevallen, hadden de Ieren zich ten strijde aangegord voor het wettig

koningschap, dat door het onderdrukken zijner trouwste onderdanen den wankelenden troon had meenen te schragen. Maar in bloed werd het verzet der Ieren gesmoord; de edelste en kloekste zonen van het Eiland der Heiligen sneuvelden op het veld van eer of stierven een roemloozen dood door beulshanden.

Nu heerschte er rust in het Vereenigde Koninkrijk, maar de rust der machteloosheid. Het arme land, door twintig jaren strijdens uitgeput, beurtelings door vriend en vijand, door Ridder en Rondhoofd uitgemergeld, voelt zwaar den ijzeren hiel van den protector drukken, wiens eerzucht nog niet voldaan is; die niet zal rusten voor de diadeem zijn ruwe slapen siert.

Door die lange reeks van bloedige herinneringen keert Cromwell tot het uitgangspunt zijner gedachten terug. De almachtige protector verkeert in een zenuwachtige spanning. Hij weet, dat heden een deputatie uit het Parlement voor hem zal verschijnen, om zijn antwoord te vernemen op het voor enkele dagen tot hem gerichte verzoekschrift, ‘dat het Zijne Hoogheid behagen moge, den titel, de waardigheid en het ambt van koning van Engeland, Schotland en Ierland aan te nemen.’

Hoe juichte hij inwendig, toen hem het verzoekschrift werd overhandigd; hij had het toppunt zijner wenschen bereikt, zijn schoonsten droom zag hij verwezenlijkt. Ha! eindelijk zou hij de hand kunnen uitsteken naar de kroon, die hij vroeger ijdel had verklaard, waarvan hij den laatsten drager op het schavot had doen sterven, dat kleinood, waarnaar al zijn eerzucht was gericht, waarvoor hij alles had veil gehad. Maar van den anderen kant verheelde hij zich de tegenkanting en het verzet niet, die het aannemen der kroon door den overweldiger zou uitlokken, den strijd, die niet enkel in Ierland, maar ook in de andere deelen van het Vereenigde Koninkrijk zou uitbreken; sloot hij de oogen niet voor den tegenstand, dien het besluit der meerderheid in het Parlement bij de minderheid had verwekt en die zich op onverholen wijze had geuit. Hij was niet onbekend gebleven met de bedreigingen, waardoor zijn vroegere trouwste aanhangers hun afkeer tegen Cromwell hadden lucht gegeven; hij wist, dat vooral van het leger ernstig verzet viel te duchten, en dat zelfs de generaals, die eenmaal met hem tegen Karel I hadden geoorloogd, zich nu aan de zijde der oppositie hadden geschaard, ja, dat zijn eigen schoonzoon Fleetwood gemeene zaak maakte met de Independenten en *Levellers*, dweepzieke republikeinen, die het den gewezen partijganger niet konden vergeven, dat hij zich nu met de kroon wilde sieren, waartegen hij zelf vroeger zoo had uitgevaren.

Nu hij alles nog eens rijpelijk overweegt, verbergt Cromwell het zich niet, dat er een geweldige storm tegen hem in aantocht is, die hem licht in zijn dolle vaart kan meesleuren. Door het leger geworden wat hij is, vreest hij, dat het leger hem weer van de duizelingwekkende hoogte, waarop hij staat, zal neerploffen in het stof, waaruit hij is opgekropen.

Maar toch van den anderen kant, wat lacht de glans en schittering dier kroon hem aan; hoe zwelt zijn boezem van voldane eerzucht bij de gedachte, dat hij maar een enkel woord behoeft te spreken om een dynastie te grondvesten in een der machtigste rijken van Europa. Wat bekommert hij er zich om, dat een bloedige burgeroorlog daarop zal volgen, dat er bloed zal vloeien bij stroomen, dat duizenden en duizenden opgeofferd zullen worden aan de grenzenlooze eerzucht van één man? Deze gedachte weerhoudt hem niet, maar de vrees zijn gezag te zullen verliezen, een waarlijk méér dan koninklijk gezag; de vrees, dat hij misschien het onderspit zal delven, doet hem weifelen, doet hem besluiteloos nu naar deze, dan naar gene zijde overhellen.

En dan, als hij alles wèl overweegt, en bedenkt, dat hij meer dan souvereine macht bezit, al kroont geen vorstelijke diadeem zijn slapen, is het dan niet gewaagd, ter wille van dat ijdele sieraad al wat hij heeft en is op het spel te zetten, niet gewaagd, alles op één worp te plaatsen, met de zekerheid dat hij alles kan verliezen en bijna niets winnen?

'Ik weiger,' zegt Cromwell ten slotte, uit zijn zetel oprijzend, met een nijdigen ruk aan zijn degen, 'ik wil dien gehaten Episcopalen en Presbyterianen geen wapen tegen mij in handen geven, om van den anderen leant de Independenten van mij te vervreemden, die tot dusver mijn hechtste steun zijn geweest. Ik weiger; dat zal een goeden indruk maken en mijn gezag eer schragen dan afbreuk doen. Legt het Parlement zich bij mijn weigering neer, dan is dat voor mij een bewijs, dat het met zijn aanbod niet ernstig gemeend was; blijft het daarentegen aandringen, dan kan ik altijd nog zien, en in alle geval tot mijn verdediging aanvoeren, dat ik niet dan voor den aanhoudenden drang en den oppersten wil van het Parlement gezwicht ben!'

Cromwell lacht zelf om deze woorden. De opperste wil van het Parlement! Het mag een bespotting klinken in den mond van den man, die het Parlement zijn eigen wil voorschrijft en nooit geaarzeld heeft, het uiteen te jagen, als het dien wil waagde te weerstreven.

Weer wandelt Cromwell met groote schreden de zaal op en neer, gejaagd en onrustig, want nu eenmaal zijn besluit genomen is, wil hij de zaak zoo spoedig mogelijk achter den rug hebben.

Daar hoort hij het geluid van zware voet stappen in de breede marmeren gang. Haastig gaat hij weer zitten en tracht een onverschillige houding aan te nemen, daar hij begrijpt. dat de deputatie uit het Parlement in aantocht is. Een oogenblik van ontroering kan ook hij niet onderdrukken, maar Cromwell is zich zelf zoodanig meester, dat weldra geen spier in zijn gelaat meer blijk geeft van aandoening.

Waardig en kalm ziet hij de binnentredenden aan, met de hand op het gevest van zijn de gen. Zij naderen in eerbiedige houding, en de voorzitter van het Parlement, sir Thomas Widdrington, na een knie voor den overweldiger gebogen te hebben, staat op en neemt het woord.

'Uwe Hoogheid veroorlove mij, U in naam van het Parlement, met gepasten eerbied te vragen, of Gij aan den wensch van het Parlement en het geheele volk zult gehoor geven en de kroon aanvaarden, die wij Uwe Hoogheid in alleronderdanigsten ootmoed voor de voeten leggen. Het wordt tijd, dat de kroon, die op het hoofd der Stuarts een ijdele tooi is geweest, en die zij door hun onbekwaamheid en dwingelandij te schande hebben gemaakt, weer het hoofd siere van een man, doorkneed in alle regeeringszaken, die het zwaard op zijde voert, niet uit praal, maar om daarmee gerechtigheid te oefenen. Het geheele Vereenigde Koninkrijk verbeidt in angstige spanning het antwoord van Uwe Hoogheid: in Uwe handen berust het wel of wee van het land. Spreek het woord, waarnaar millioenen verlangend uitzien; geef het verweesde land een vader, een koning weer'

Hier houdt de spreker een oogenblik op, terwijl Cromwell, on beweeglijk als een uit brons gegoten standbeeld, luistert. Na een korte pooze vervolgt sir Widdrington met een lichte aarzeling in den toon zijner stem:

'Evenwel, met hoeveel graagte het Parlement Uwe Hoogheid ook met het opperbestuur des lands den titel van koning wil opdragen, toch heeft het met alle bescheidenheid, maar met niet minder nadruk, als zijn onveranderlijken wil te kennen gegeven, dat Uwe Hoogheid òf alle artikelen van deze petitie aanneme, òf van de hand wijze, daar ze zoo nauw met elkander samenhangen, dat zij een onafscheidelijk geheel vormen. Maar, mogen wij al een oogenblik vreezen, dat Uwe Hoogheid zal terugschrikken voor de zware verantwoordelijkheid, die het aanvaarden der kroon meebrengt, toch durven wij hopen, dat Uwe liefde en toewijding voor de belangen

des lands over alle bezwaren zal heenstappen en wij met een blijde, een goede boodschap mogen terugkeeren naar het Parlement, dat in gespannen verwachting naar Uwe beslissing uitziet. Wij hopen, dat wij Uwe Hoogheid voortaan Uwe Majesteit mogen noemen en hedenavond het gejuich van “Leve de Koning!” door heel Londen en het overige koninkrijk zal weergalmen.’

Cromwell is opgestaan en neemt met een lichte buiging met het hoofd het verzoekschrift aan, dat hem ten tweeden male wordt aangeboden, en waarin op de zonderlingste wijze aanhalingen uit den Bijbel en uit de Magna Charta, den hoeksteen der Engelsche vrijheid, zijn dooreengehaspeld. De achttien artikelen, waaruit deze petitie bestaat, behandelen het herstel der koninklijke waardigheid en van een Tweede Kamer, de wijze van verkiezing der Parlementsleden, de vaststelling van onveranderlijke staatsinkomsten, en, *last not least*, de uitsluitende heerschappij van den protestantschen godsdienst in het Vereenigde Koninkrijk.

Er volgen nu eenige oogenblikken van stilte. Cromwell, nog altijd met de linkerhand aan het gevest van zijn degen, tuurt op het hem aangeboden papier, als weet hij nog niet goed wat de bepalingen inhouden, terwijl de Parlementsleden de trekken van den protector bespieden, als willen zij op het sfinxen-gelaat van den geduchten man lezen, wat er in zijn ziel omgaat, wat hij zal antwoorden. Zal hij het aanbod aannemen? Zal hij weigeren? Sommigen vreezen het eerste en hopen het tweede; anderen denken juist andersom, daar zij van meening zijn, dat in Engeland op geen duurzame rust en vrede te rekenen valt, zoolang het eenhoofdig bestuur niet is hersteld, onverschillig of de koning een Stuart of een Cromwell is, en eigenlijk liever de laatste dan de eerste, daar de Protector aan hen zijn verheffing zal hebben te danken, en hen daarvoor naar de oogen moet zien, terwijl een Stuart koning zou zijn bij de genade Gods en door recht van erfopvolging, en den Parlementsleden daarvoor niet den minsten dank schuldig zou wezen.

Een trek van minachting schijnt zich om de lippen te plooien der vorstelijke figuren aan den muur, de stomme getuigen van dat onwaardige comediespel om een kroon, door slaafsche Parlementsleden den soldaat van fortuin aangeboden.

Spoedig neemt Cromwell het woord, in het begin met eenige trilling in de stem, hortend en stootend, terwijl hij zijn woorden van een handgebaar doet vergezeld gaan, als wil hij daarmee de klanken voortduwen, die hem niet vlug genoeg uit de keel willen komen. Weldra echter is hij zich zelf meester en spreekt nu met die statigheid en zalving, waarop hij zich met zooveel ijver heeft toegelegd, zijn woorden met teksten en vergelijkingen, aan de H. Schritt ontleend, doorspekkend. Hij prijst de wijsheid van het Parlement, welke die van koning Salomo nabij komt, zijn macht en eensgezindheid, en gaat daarop in den langdradigen stijl dier dagen volgenderwijze voort:

‘Het zou een groote ongevoeligheid van mijn kant verraden, indien ik niet erkende, welke groote eer gij mij in dit geschrift bewezen hebt, en ik verzoek u, het Parlement uit mijn naam daarvoor mijn innigsten dank te betuigen. Maar ik voeg hierbij, dat wat u past mij aan te bieden, mij niet betaamt aan te nemen. Ik vrage derhalve, dat het Parlement bij zijne gunst, zijne liefde en zijne genegenheid jegens mij nog deze andere gunst voege, mij het antwoord niet ten kwade te duiden, dat mijn hart mij heeft ingegeven, namelijk, dat ik niet in staat ben, het gewicht van zoo groot een eer te torsen. Hoewel ik nu gehoord heb, dat ik geen der mij gedane aanbiedingen aannemen kan, tenzij ik ze alle aanvaard, ben ik toch niet op de gedachte gekomen, dat het mijn plicht jegens God en u zou zijn, op grond van die overweging dien last op mij te nemen. Alles wat ten voordeele van uw plan gezegd is, kan tegen mij

gekeerd worden en men kan mij voorhouden: Wanneer er zooveel goeds in dat plan is, waarom slaat gij het dan wegens deze ééne toevoeging af? Maar niets mag het geweten van den mensch tot slaaf maken, en werkelijk en waarachtig is het mijn geweten, met hetwelk ik naarstiglijk ben te rade gegaan, dat mij dit antwoord ingeeft. En wanneer het Parlement besloten heeft, dat ik het geheele plan of niets aannemen moet, dan heb ik geen recht pogingen aan te wenden, ten einde uw besluit aan het wankelen te brengen. Dit is alles wat ik te zeggen heb. Ik smeek u - en ik twijfel niet of het zal zoo geschieden - dit mijn antwoord getrouw en oprecht aan het Parlement over te brengen. De Heer geleide u, amen!'

Spoedig hierop is de deputatie vertrokken en bevindt Cromwell zich weer alleen. Hij neemt voor het hoog opvlammende haardvuur onder de breede schouw plaats - want het is tegen April en guur - steekt de voeten in een warme vacht, die voor het plaatijzer ligt uitgestrekt, en staart in de rosse vlammen, die een spookachtig schijnsel om zich heen verspreiden.

Leest hij daarin, dat het met zijn leven ten einde spoedt, dat zijn droombeelden onverwezenlijkt zullen blijven en zijn zoon, dien hij zoo graag in het rustig bezit der vurig begeerde kroon had achtergelaten, een speelbal zal zijn in de handen van het Parlement en spoedig uit alle ambten en waardigheden zal worden ontzet?

Wij weten het niet. Maar eensklaps springt de Protector driftig op. 'Ik ben een droomer,' roept hij uit, 'en meer dan ooit komt het op wilskracht en doortasten aan, wil ik het hoofd, dat de koningskroon geweigerd heeft, niet op het blok zien vallen!'

(*Wordt vervolgd.*)

Mijn mislukte sollicitatie.
door Eduard.

I.

Ik had nauwelijks goed en wel de onderwijzers-akte in mijn zak, toen een gedienstige geest mij schreef, dat er binnenkort een vacature zou komen in het naburige dorpje Vroomkort.

'Dat is al heel casueel,' zei mijn moeder, toen ik mijn ouders den bewusten epistel had voorgelezen, en mijn vader voegde er onmiddellijk bij: 'Jongen, dat treft.'

Nu moet ik eerlijk bekennen, dat ik de eerste opmerking wél, de tweede evenwel minder beaamde. Vroomkort toch was een dorpje met circa vijfhonderd zielen, aan alle zijden door een barre hei van de buitenwereld gescheiden, en het vooruitzicht, daar misschien enkele jaren van mijn jong leven te moeten slijten, had voor mij nu juist niets bijzonder uitlokkends.

Ik had echter nog geen stem in het kapittel, en dus werd in een familieraad met eenparige stemmen besloten, dat ik, zoodra de aangekondigde vacature werkelijkheid werd, naar Vroomkort zou solliciteeren. *Nolens volens* moest ik mij bij deze uitspraak neerleggen.

Ik hoopte altijd nog, dat er middelerwijl iets beters zou openkomen, en aldus het mij toebedachte lot mij zou bespaard blijven. Maar alsof de droes er mee speelde, geen enkele betrekking deed zich op, zoodat ik mij ten slotte met het denkbeeld ging verzoenen, Vroomkort als eerste standplaats te moeten begroeten.

'Je moet niet vergeten, dat je pas begint,' merkte mijn vader heel wijsgeerig op, 'en dat de goede betrekkingen zoo maar niet opgeschept liggen. Menigeen van jouw leeftijd zou zich van zulk een baantje vingers en duim aflikken.'

Moeder adviseerde in denzelfden geest en meende, dat ik al heel blij mocht zijn, als ik er kwam, vooral met het oog op de groote concurrentie.

Eindelijk was de vacature te Vroomkort een feit.

‘Jongenlief, er nu maar geen gras over laten groeien,’ zei mijn moeder, toen ze de oproeping in de krant las. ‘Als je je het eerst aan de leden van den raad presenteert, heb je altijd een schrapje voor, want, wie het eerst komt, het eerst maalt.’

Intusschen was alvast naar kruiwagens omgezien en naar personen, die wij in den arm konden nemen, om het welslagen van mijn

Sÿlvester.

Daar kondigt de klok van den toren
   In plechtige slagen 't ons aan,
Dat ouden en jongen het hooren:
   ‘Een Jaar, weêr een Jaar, is vergaan!’
Nog eenmaal naar buiten getreden,
   Omhoog naar de starren geblikt!
Den Vader gedankt en gebeden,
   Die alles ten goede beschikt!
Gedankt - voor zoo menigen zegen,
   Gesmaakt door mijn Hart, door mijn Huis;
Voor troost onder tranen verkregen,
   Voor krachten, vernieuwd onder 't kruis;
Voor giften, op allerlei wijze
   Verrassend, beschamend herhaald:
Voor aardsche en voor hemelsche spijze,
   Als manne uit den Hemel gedaald!

TEN KATE.

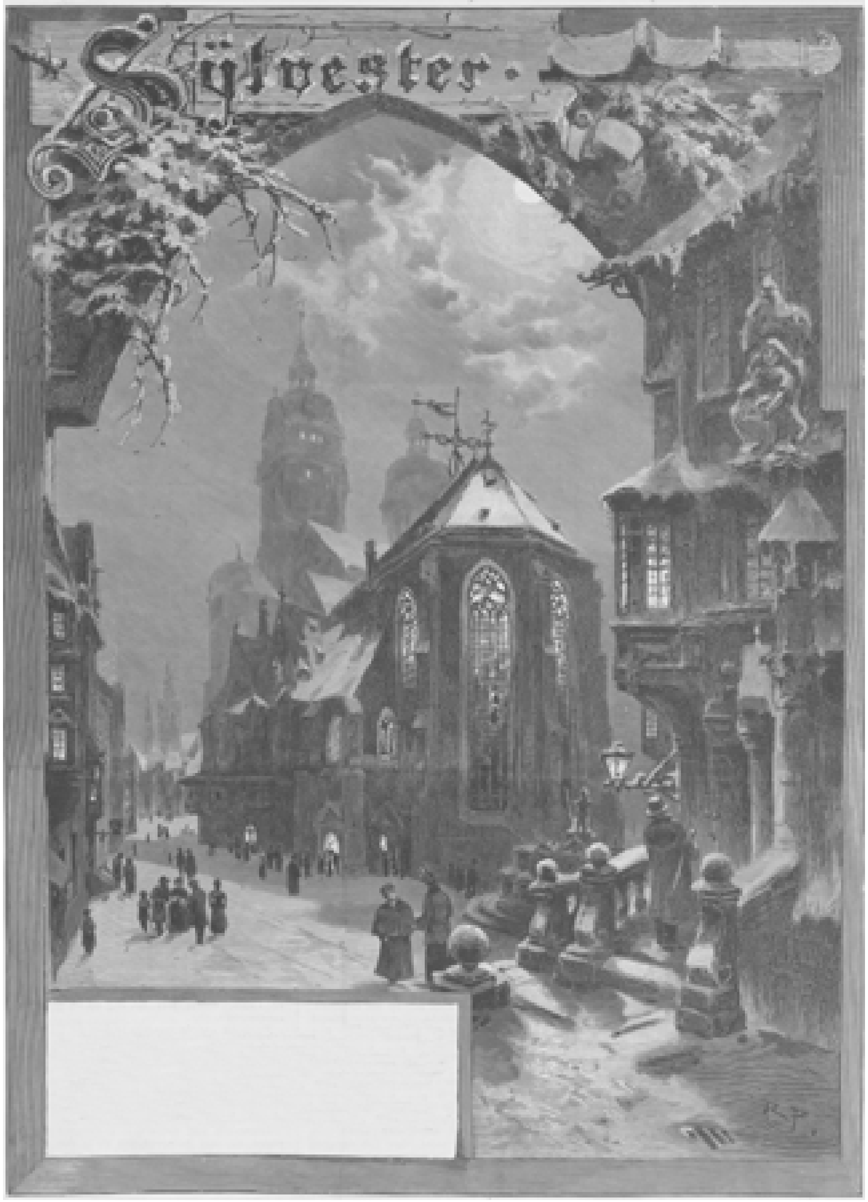

OUDEJAARSAVOND, NAAR DE TEEKENING VAN RICHARD PÜTTNER.

DAMESKRANSJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN IVAR NYBERG.

[Vervlog Mijn mislukte sollicitatie.]

candidatuur te verzekeren. Niemand van onze kennissen had evenwel relaties met het afgelegen Vroomkort, zoodat van dien kant zoo goed als niets te verwachten was. Op het laatste oogenblik echter ontving ik volgend schrijven van een goed vriend te Hoorvelt, op een uur afstands van Vroomkort:

'Amice!

Je schrijft me, dat je te Vroomkort zal solliciteeren, en vraagt me, of ik daar niet bekend ben en je niet een handje kan helpen. Wat zal ik je zeggen? Ik ken in Vroomkort niemand dan den wethouder Van Os, en naar dat eene exemplaar te oordeelen, dank ik den Hemel, dat hij mij voor kennismaking met verdere Vroomkorters bewaard heeft. Die Van Os doet zijn naam alle mogelijke eer aan: nooit van mijn leven heb ik lomper en te gelijk verwaander creatuur gezien. Toch ben ik met dien kerel op nogal tamelijk goeden voet. Ik sluit daarom hierbij een aanbeveling voor je in aan dat Os-domme product. Baat ze niet, ze schaadt toch zeker evenmin. Verder de beste wenschen enz.

Je vriend

Dolt van Putten.'

Het ingesloten schrijven was een aanbeveling als een klok. Werd Van Os daarin als een halve Mecenas voorgesteld, ik gold voor niet veel minder dan een Pestalozzi, voorbestemd, in het onderwijs der Vroomkortsche jeugd een volslagen omwenteling teweeg te brengen.

'Dat is nu àl te overdreven,' zei mijn vader, na lezing der pompeuze recommandatie, maar moeder vond, dat het geen kwaad kon, zoo'n dorpsgrootheid op te warmen en mijn verdiensten en capaciteiten bovenmate op te hemelen.

Op een mooien dag in December aanvaardde ik den tocht naar Vroomkort, om mij aan de edelachtbare heeren van den raad te presenteeren en in persoon mijn belangen voor te dragen. De vereischte stukken, benevens de aanbeveling van mijn vriend Van Putten, had ik bij me. Moeder ried me nog aan, mijn paraplu mee te nemen, daar je in d en tijd van het jaar geen uur staat kon maken op het weer, maar ik volgde mijn eigen hoofd en wapende me met mijn wandelstok.

Na nog een aantal wenken en raadgevingen stapte ik op weg en had spoedig de hei bereikt, die ik in de volle breedte moest oversteken, om Vroomkort te bereiken. In het begin bleef het weer goed, maar na een groot halfuur begon de lucht te betrekken. Daar heb je 't al, dacht ik bij me zelf; was ik nu maar zoo verstandig geweest, moeders raad te volgen en een paraplu mee te nemen. Doch begrijpende, dat al zulke retrospectieve overwegingen mij van geen nut waren, stapte ik wat steviger door, in de hoop binnen te zijn, voor de dreigende bui losbrak. Maar het stond geschreven, dat deze memorabele dag ongelukkig voor mij zou inzetten, en na tien minuten begon het dan ook al te droppelen, eerst heel fijntjes, maar spoedig groote dikke droppels, en weldra regende het dat het goot. Een oogenblik overlegde ik bij me zelf, of ik maar niet zou omkeeren, doch jeugdige overmoed en de overweging, dat ik al halfweg was, deed me besluiten, den tocht voort te zetten. Hier kwam nog bij de hoop, dat de regen spoedig zou ophouden, en de vrees, uitgelachen te zullen worden, als ik platzak thuis kwam.

Ik ging dus verder, terwijl de regen in stroomen neerplaste en mij tot op het hemd doorweekte. Tot overmaat van ramp stak er een hevige wind op, die op een gegeven oogenblik mijn hoed van het hoofd nam om er krijgertje mee te spelen op de hei. Als een gek snelde ik hem na; wanneer ik hem meende te vatten, ontglipte hij me weer, en zoo duurde dit spelletje geruimen tijd voort. Eindelijk was hij te land, of liever te water gekomen in een grooten plas, en toen ik hem, met behulp van mijn stok, uit dien waterplas wilde opvisschen, struikelde ik en viel er zelf languit in. Er uit spartelen was het werk van een oogenblik, maar de verwoesting, die daardoor aan mijn kleeding was aangericht, was treurig om aan te zien. Van onder tot boven was ik beslijkt, terwijl mijn hoed nauwelijks goed meer was om als vogelverschrikker dienst te doen. Er zaten honderd deuken voor een in, en de rand hing er letterlijk bij.

Als om mijn ellende te bespotten, hield de regen nu plotseling op en kwam het zonnetje - een echt waterzonnetje - weer door de wolken gluren, met een ironisch glimlachje neerziend op mijn desolaten toestand.

Had Cesar in mijn geval verkeerd, hij zou waarschijnlijk den Rubicon niet overschreden hebben, maar ik achtte dit *augurium* niet en in mijn verblindheid besloot ik, den tocht voort te zetten, na mij met mijn zakdoek zoo goed en zoo kwaad het ging van het slijk gereinigd te hebben.

Zonder verdere wederwaardigheden kwam ik te Vroomkort aan en trad de eerste herberg de beste binnen, om mij in- en uitwendig een beetje te restaureeren. Bij de waardin, een corpulente boerevrouw, wier handen zoo pal in de heupen stonden, of ze er aan gegroeid waren, informeerde ik naar de woning van den burgemeester en de andere notabiliteiten.

‘Dè treft uwes, meneer,’ antwoordde de herbergierster, ‘hier vlak in de buurt woont de wethouder Van Os, maar drie huizen hiervandaan.’ En terwijl ze met mij naar buiten ging verliet haar arm voor de eerste maal zijn positie en wees me de bewuste woning. ‘Ziet uwes daor, dè grune huis, wor nou net de koeien ingaon’ - in den stal bedoelde ze. ‘Dieje mins, die er bij is, is zinnen oudste zoon.’

Een oogenblik later had ik het aangeduide huis bereikt, en, daar een bel er een ongekende weelde scheen te zijn, lichtte ik de klink van de deur op en trad binnen.

Ik bevond mij in een groot, hoi vertrek, door de boeren den ‘heerd’ genoemd. Onder de schouw of schoorsteen zat bij een groot vuur, waarboven een reusachtige sopketel hing te borrelen, een man op leeftijd, in een blauwen borstrok en met een slaapmuts op. Hij had een kort stompje oftewel neuswarmertje in den mond, en spritste af en toe een bruinachtig vocht tegen den ketel, in welke bezigheid hij zoo verdiept scheen, dat hij niet eens mijn binnenkomen bemerkte. Ik hemde een paar maal heel bescheiden, wat voor uitwerking had, dat de man van het vuur op- en mij aankeek. Hij verroerde zich evenwel niet en zij heel onparlementair: ‘Wè motte hebbe?’

Ik deed een paar stappen nader en stelde mij aan den edelachtbaren wethouder voor.

‘Zoo, zoo, wilde gij hier meester worren?’ en hij schudde een paar maal met het hoofd, zoodat ik vreesde, dat de pluimmuts naar beneden zou komen. ‘Ik kan nie anders zeggen, of ik vijnd 't heel aorig van oe, dè ge oe is laot kijken,’ vervolgde hij, ‘en dè gij den eersten bent, zal oe gin kwaod doen, mor ge begrèpt, dè ik ôk de anderen eerst is zien mot, vur ik iets diffenitief kan zeggen.’

Ik stemde dit den man volmondig toe en sprak nog de hoop uit, dat de wethouder mij in zijn gedachten zou houden.

‘Dor kunde op rekenen,’ zei Van Os, zijn pijpje tegen den ketel uitkloppende, ‘ge stao me goed aon; alleen diejen bril moste afzetten. In een stad kan er dè nog deur, mor op een durrep is dè gin gewoonte.’

Ik had al mijn welsprekendheid noodig, om den man aan het verstand te brengen, dat de gewoonte daar niets mee uit te staan had, evenmin als het verschil tusschen dorp en stad, dat ik mijn bril niet uit ‘grutsigheid,’ zooals hij stellig geloofde, maar uit noodzakelijkheid droeg, en den Hemel zou danken, als ik dat ding niet hoefde te dragen.

De edelachtbare wethouder scheen nog maar half overtuigd; hij gaf evenwel de verzekering, dat mijn bril niet van invloed zou zijn op zijn stem, voor welke verzekering ik hem graag zijn appreciatie vergaf.

Ik scheen nogal een goeden indruk op hem te maken, want de man verzocht mij te gaan zitten en nog wat te blijven praten, welke uitnoodiging ik niet van de hand durfde wijzen, hopende, daardoor zijn protectie te zullen verwerven. Wij raakten spoedig goed op dreef en ik meende, dat het oogenblik nu gunstig was, om hem de aanbeveling van mijn vriend Van Putten ter hand te stellen.

‘Van Putten, zegde, nou laot is lezen wè die schrijft’ zei Van Os, het schrijven aannemende. ‘En goeje rikkemendaozie kan nooit gin kwaod.’

Na dit bemoedigende gezegde vouwde de wethouder het papier open en begon te lezen. Ik bespiedde met spanning zijn gezicht om na te gaan, welken indruk de dubbele loftuiting op hem maken zou. Lang hoefde ik daar niet op te wachten, want Van Os sprong zoo driftig van zijn stoel op, dat deze om- en zijn muts afviel. ‘Kwajongen, komde me hier voor den gek houden, zeg?’

Geheel verbluft door deze onverwachte toespraak, was ook ik van mijn stoel opgesprongen. ‘Ik begrijp niet’ waagde ik nog in het midden te brengen....

‘Wè, begrèpte gij dè nie? Of denkte, dè ik mijn deur diejen Van Putten en jou lao affronteeren? De deur uit, zeg ik oe, en gauw, of ik gooi oe er uit.’

‘Maar, meneer Van Os,’ stamelde ik, ‘'t is zeker een vergissing....’

‘Jao, dè gleuf ik ôk,’ hernam de boer, mij een por tegen den rug gevend, ‘en nou opgemarsjeerd, menneke.’

Op dit oogenblik kwam een opgeschoten jongen met een riek in de hand, waarschijnlijk uit den stal, het vertrek binnen. ‘Wè is er gaonde, vaoder?’

‘Gooi diejen vent de deur is uit, Peer.’

Peer was onmiddellijk bereid, aan het vaderlijk verzoek gevolg te geven. Ik begreep dus, dat het voor mij zaak was, mij uit de voeten te maken. Met zulke sluitingen minder bekend, kon ik evenwel de klink van de deur niet gauw genoeg opgelicht krijgen, zoodat ik een paar steviee stompen in mijn rug als souvenir uit de woning van den edelachtbaren heer Van Os meenam.

Nauwelijks was ik op straat, of de deur werd nogmaals geopend en het gezicht van den verbolgen wethouder zichtbaar. ‘Hier hedde oewen rikkemendaozie-brief terug,’ zei hij spottend, mij een propje papier toewerpend. Ik had onderwijl alles begrepen en raapte, nog geheel beteuterd, den verwenschten en noodlottigen epistel op. Het was die van Van Putten aan mijn adres.

II.

De wispelturige zon was onder deze bedrijven weer schuil gegaan en het regende opnieuw dat het goot. Was ik midden in de Sahara geweest, dan had mijn toestand niet desolater kunnen zijn. Mijn rug deed een pijn van de andere wereld en mijn

hoofd was zoo van streek, dat ik niet geregeld kon nadenken. Had ik onmiddellijk rechtsomkeer gemaakt, dan zou dit ongetwijfeld de wijste partij geweest en ik voor heelwat onaangename ontmoetingen bewaard zijn. Maar de gedachte aan de minder aangename ontvangst, die mij thuis zou ten deel vallen, als ik een paar blauwe plekken op mijn rug voor eenig resultaat zou meebrengen van een onder zoo gunstige auspiciën aanvaarden tocht, deed mij na eenige overleggingen besluiten, althans nog één poging te beproeven.

Leverde die geen beter gevolg op, dan, zoo redeneerde ik, was het nog altijd vroeg genoeg den terugtocht aan te nemen. Niet of ik nog veel illusies koesterde omtrent het welslagen van mijn candidatuur, - ik begreep, dat mijn onvergeeflijke flater bij Van Os mij ontzaglijk veel kwaad zou doen, - maar ik wilde althans het mijne gedaan hebben.

Waar nu het eerst heen?

Dit was mij volslagen onverschillig, en, toen op een desbetreffende vraag van mij, een boer, dien ik tegenkwam, de woning van den wethouder Keezens als de dichtstbijzijnde

noemde, was ik onmiddellijk besloten, daarheen te gaan.

Het aangeduide huis had een minder boersch voorkomen dan de meeste er om heen; het was een soort heerenhuis, en de groenglazen bel zou, in de oogen der dorpelingen, alleen reeds voldoende geweest zijn, om het als zoodanig te stempelen. Het vooruitzicht, ditmaal geen boeren-deputaat te spreken te krijgen, bemoedigde mij eenigermate.

Ik belde aan en maakte van den tijd, die mij gelaten werd voor men mij open deed, gebruik, om met mijn zakdoek mijn voorhoofd en gezicht, - die èn door den regen, en door de ontmoeting bij Van Os, èn door de begrijpelijke spanning, waarin ik verkeerde, geweldig transpireerden - af te wisschen.

Nauwelijks was ik daarmee klaar, of een reusachtige, op het oog sterk gespierde boerin deed de deur open.

‘Mag ik mijnheer den wethouder....’

Verder kon ik niet komen; de boerin brak in een zoo homerisch lachen uit, en gesticuleerde zoodanig met haar armen, dat ik mij wel honderd uren van daar wenschte. Ik begreep de reden van haar hilariteit niet en keek ze daarom min of meer verstoord, maar vooral vragend aan.

De lachbui scheen op het punt te bedaren, maar nu begon ze van voren af aan en nog veel luidruchtiger dan de eerste maal. Ze weerde mij met de armen af, als wilde zij, nu ze momenteel tot spreken onbekwaam was, mij door dat gebaar te verstaan geven, haar toch in 's hemelsnaam niet aan te kijken, als zou er in dat geval aan haar lachen nooit een einde kunnen komen.

Ik bevond mij in een allesbehalve benijdenswaardige positie. Ze lachte om mijn uiterlijk, dat was duidelijk, maar hoe ik me ook van top tot teen (mijn gezicht natuurlijk uitgezonderd) bekeek, toch kon ik niets gewaar worden, dat zulk een uitbundige vroolijkheid scheen te kunnen wettigen.

‘Mag ik weten?’ begon ik, toen het gezicht der boerin langzamerhand weer in een meer normale plooi kwam te staan.

Voor eenig antwoord begon ze opnieuw te schateren, dat het huis er van dreunde.

Ik werd baloorig en was juist van plan zonder verdere complimenten heen te gaan, toen een mannenstem mijn oor trof.

‘Wat is er aan de hand Trui, dat je je nu al vijf minuten een ongeluk staat te lachen?’

‘Kom toch eens kijken, wethouder,’ repliceerde Trui tusschen twee lachbuien door, ‘ik kan niet meer.’

Ik hoorde het verschuiven van een stoel en daarna het sloffen van pantoffels over den vloer. Een bolrond en goedig gezicht werd een oogenblik later zichtbaar.

‘Mijnheer de wethouder, ik ben zoo vrij....’

Meer kon ik niet zeggen, want als op een gegeven teeken begonnen beiden te lachen, te lachen, steeds *crescendo*. Aan het gezicht van den wethouder had ik gezien, dat hij zich goed wilde houden, maar dat dit zijn krachten te boven ging. ‘Allemachtig! al moest ik er om sterven!’ hoorde ik den edelachtbaren heer schudderd van 't lachen mompelen, die daarmee waarschijnlijk wilde te kennen geven, dat, als hij voor het dilemma geplaatst was: uitscheiden met lachen of sterven, hij onmogelijk tot het eerste had kunnen overgaan.

Ik begreep, dat ik een allerbespottelijkst figuur maakte, maar ik hoopte, dat toch eindelijk de lachfurie zou bedaren en ik dan te weten zou komen, hoe ik daarvan de oorzaak had kunnen zijn.

Dit oogenblik scheen nu gekomen. Trui werd met een ripplement naar de keuken gestuurd, waar ik ze opnieuw aan haar lachlust den vrijen teugel hoorde vieren, en de wethouder zei tegen me, zoo beleefd mogelijk: ‘Kom u er in, meneer, en neem me niet kwalijk.’

‘Volstrekt niet, meneer de wethouder, volstrekt niet,’ verzekerde ik nog eens, inwendig evenwel ziedend van kwaadheid; ‘maar mag ik weten, wat de oorzaak was....’

De man scheen alle moeite te hebben om niet opnieuw in een schaterend gelach uit te proesten. ‘Ja, ziet u.... u is zoo zwart als een Moor.’

‘Als een Moor?’ herhaalde ik, ‘als een Moor?’

‘Ja, uw gezicht zit vol zwarte streepen, van onder tot boven.’

Nu ging mij een licht op. Met den zakdoek, waarmee ik in de hei mijn beslijkte kleeren had schoongemaakt, had ik ook mijn gezicht afgewischt.

‘U neemt mij dus niet kwalijk, dat ik zoo... zoo moest lachen?’ zei de wethouder, die opnieuw een lachbui scheen te krijgen.

Na hem nogmaals de verzekering gegeven te hebben, dat dit in het gegeven geval zeer natuurlijk was, legde ik hem het doel van mijn komst bloot.

‘Kom er in, meester, kom er in,’ zei de wethouder met aandrang, ‘dan kunt ge u dadelijk wat afwasschen.’

Men begrijpt, dat dit aanbod mij zeer welkom was, en volgaarne volgde ik Keezens naar binnen.

Het was mij evenwel glad onmogelijk iets te zien of te onderscheiden, daar mijn bril, wegens de tropische hitte, die er ten gevolge van een gloeiende kolomkachel heerschte, aanstonds geheel beslagen was.

‘Ga zitten, meester, dan zal ik Trui zeggen water klaar te zetten,’ noodigde de wethouder mij uit.

(*Wordt vervolgd.*)

Waarin het genot van rooken zit.

Over het rooken is al heel wat geschreven en gewreven; en waneer men zich verdiept in de boeken, verhandelingen of vlugschriften, die dat belangrijk onderwerp behandelen, krijgt men de meest tegenstrijdige beweringen onder de oogen. Nu eens heet het rooken de maag te verzwakken, ja in sommige gevallen zelfs kanker te veroorzaken; dan weer wordt het als een krachtdadig desinfectiemiddel aanbevolen, dat ons voor vele ziekten behoedt. De een verzekert dat het den eetlust verstoort en den smaak bederft, de ander houdt staande dat het de zenuwen bedaart en voor ouden van dagen en gebrekkigen een wezenlijke balsem is. Het maakt de tanden zwart en toch moet de nicotine bederfwerend op het gebit werken. Het veroorzaakt tijdverlies, maar volgens anderen prikkelt het ook de verbeeldingskracht van mannen, die bij hun arbeid daarop moeten teren. Het wordt door sommigen uitgekreten als geldverkwisting, en toch komt een pijpje aan den huiselijken haard gerookt voor velen op een zijdelingsche besparing neer.

Deze en een menigte andere punten, op de goede of verderfelijke uitwerking van de tabak betrekking hebbende, zijn al tot vervelens toe uiteengezet. Maar tot dusver schijnt nog niemand op het idee gekomen, eens na te gaan, waarin eigenlijk het genot van het rooken zit.

Waarin bestaat de bekoring, die tabak of sigaar op ons uitoefenen? Want men zal toch wel veilig mogen aannemen dat een liefhebberij, die zoo algemeen is als het rooken en over de heele wereld wordt aangetroffen, wezenlijk genot oplevert; kortom, dat de rookers rooken omdat zij er plezier in vinden; maar waarom nu vinden zij er genoegen in?

Die vraag is volstrekt zoo dwaas niet als zij er wel uitziet. Onze genoegens zijn of zuiver van lichamelijken aard (dat wil zeggen, ons door een of meer onzer vijf zintuigen toegankelijk gemaakt), of van zuiver geestelijken aard, en als dat niet het geval is, vindt men dien tweeërlei aard er bij vermengd.

Het genot, dat ons de geur van een roos verschaft, is - een beetje overgevoeligheid en de daardoor opgewekte ideeën daargelaten, - een zuiver lichamelijk genoegen. Het genot daarentegen, dat verscheidene personen in het schaakspel of in wiskunstige problemen vinden, geldt uitsluitend den geest. Muziek beteekent voor het gros van de menschen weinig meer dan oorenkitteling; voor den musicus levert zij echter meer bijzonder een geestelijk genot op, daar ze hem veroorlooft zich met stille verrukking in de partituren der groote meesters te verdiepen. Het is volstrekt niet te verwonderen dat beroemde schaakspelers tegelijk begaafde musici en wiskunstenaars zijn, daar zoowel de muziek als het schaakspel op den wiskunstigen aanleg van den mensch gebaseerd zijn.

Het genoegen, dat men bij het rooken ondervindt, kan nu juist niet aan een bevrediging van den geest worden toegeschreven. Het is oogenschijnlijk in hoofdzaak een louter physiek genot. Maar door welk onzer zintuigen smaken wij eigenlijk dat genoegen?

Bij overgeleverde manier van spreken, heet de tabak altijd het geurige Nicotiaansche kruid, en toch is het de vraag of onze reukzin wel het meeste aandeel heeft in het genoegen, dat wij in het rooken smaken. Voor den rooker is de geur van een wezenlijk goede sigaar natuurlijk aangenaam, wat echter als hij ze zelf niet rookt, niet in alle omstandigheden het geval is; maar slechts een kleine minderheid kan zich het genot van de beste merken veroorloven. Het meerendeel der hartstochtelijke rookers bestaat uit pijprookers, en wat is er hinderlijker dan de lucht van een vuile pijp, altijd voor ieder ander dan den rooker zelf? Wat de sigarette betreft, die is voor ieder behalve den rooker gewoonlijk des te onaangenamer van reuk, naarmate ze van duurder qualiteit is. Ook zal een rooker, die zelf niet verlangt te rooken, op reis maar zelden een rook-compartiment kiezen. De ordinaire tabak, die een werkman met het grootste genoegen zit te verpaffen, is voor anderen een onuitstaanbare last.

Daarbij is er een gemakkelijk middel om zich te overtuigen dat ook bij den rooker de reuk het hem volstrekt niet doet. Vraag hem maar eens, wat lekkerder ruikt, een uitgezochte fijne sigaar en een pas geopende zak goede tabak vóór of na dat er de brand in gestoken is. Hij zal u aanstonds toegeven, dat zoowel de sigaar als de tabak, onaangestoken, een veel aangenamer geur verspreiden, dan de walm, dien men er aan ontlokt.

De gehoorzin kan tot ons genoegen bij het rooken stellig niets hoegenaamd bijdragen, Sigaren en sigaretten veroorzaken bij het rooken niet het minste geluid, en de gorgelende, slurpende, piepende toon, die uit een ongereinigde pijp kan oprijzen, zal zeker door niemand als streelend voor het gehoor beschouwd worden.

Wat den smaakzin betreft, die is bij het genot, dat het rooken verschaft, stellig eenigermate betrokken. Die smaak moge aangewend, misschien onder kwellingen verworven zijn, maar in elk geval is hij er, hoewel niet in den graad, dien men gewoonlijk aanneemt. Wanneer men alleen om den smaak op het rooken gesteld

was, zou het genot ten laatste toch moeten ophouden; want zooveel schijnt in elk geval vast te staan dat het rooken de gevoeligheid van het verhemelte verstompt. Vele rookers moeten hun liefhebberij met een volslagen verlies van den smaak bekoopen.

Naar alle waarschijnlijkheid zal niemand ter wereld durven beweren dat hij den smaak van nicotine aangenaam vindt of dat de uitvloeisels van een vuile pijp hem bekoren.

Uit de herhaalde pogingen, aangewend om tot de constructie van een volkomen doelmatige pijp te komen, valt veeleer op te maken dat het rooken des te meer genoegen verschaft naarmate de rooker er minder van te proeven krijgt. De rook op zich zelf heeft ten naaste bij in het geheel geen smaak, en het pittige gevoel, dat wij als smaak daarbij waarnemen, blijkt ons bij nader inzien door middel der neusvleugels bezorgd. Toch is het ook weer niet uitsluitend als een voldoening van den reukzin aan te merken.

Wanneer wij den tabaksrook door de neusgaten opslurpen of laten uitstroomen, komt daaraan nog een ander zintuig te pas, namelijk

de tast- of gevoelszin. De eigenaardig prikkelende gewaarwording komt overeen met die, welke het snuiven veroorzaakt, zonder dat wij ons precies rekenschap kunnen geven, waarom ze ons eigenlijk aangenaam is. Ze kan als het kittelen tot die geheimzinnige opwekkingen gerekend worden, waarbij pijn en genoegen ineensmelten.

De eenige andere manier, waarop de rook den gevoelszin aangenaam schijnt te wezen, wordt door zijn narcotische eigenschappen teweeggebracht en valt bijzonder op te merken bij personen, die hun tabaksrook tot in de longen opzuigen. Het gevoel van droogte in de keel, warmte en zwaarte (dit laatste vooral als men een kolossale Duitsche pijp heeft vast te houden), van moeilijk trekken en van ontsteking der oogen is zeker van zeer twijfelachtige aangenaamheid.

Maar nog hebben wij ons niet tot ons laatste zintuig gewend - dat van het gezicht. Zou het wel ooit iemand ingevallen zijn, den zetel van het voornaamste genot bij het rooken in de oogen te zoeken? En toch, stellen wij ons, bij alle genoegens, die het rooken biedt, maar even voor dat wij den rook niet zouden zien, - tien tegen één durven wij wedden dat alle aardigheid er af is.

Reeds bij sterken wind kunnen wij merken, dat we in het rooken weinig plezier hebben, omdat wij dan de sierlijke blauwe wolkjes van sigaar of pijp niet in hun bevallige kronkelingen kunnen volgen.

Daarom vinden de meeste rookers er ook niets geen aardigheid in, in den donker te rooken, en blinden geven over het algemeen weinig of niets om sigaar of pijp.

Natuurlijk zijn er uitzonderingen op dien regel; maar bij blindgeborenen zal men hoogst zelden de liefhebberij in het rooken opmerken, wel bij blinden, die al aan het rooken verslaafd waren vóór zij hun gezicht verloren.

Als wij opmerken, hoe een rooker zich in zijn armstoel achterover werpt om met welbehagen den reuk van een fijne sigaar of een versch gestopten gouwenaar in te zwelgen, zullen wij altijd zien hoe hij na het uitblazen van iedere rookwolk de kringetjes volgt, en zelfs als de sigaar zoo kort wordt, dat de rook hem in de oogen bijt, toch de oogen niet kan dichthouden, maar gestadig den rook blijft bespieden.

Wij geven ons van het feit maar zelden rekenschap, en toch ligt er een opmerkelijke betoovering voor ons in het opkrinkelen der sierlijke wolkjes, waarmee wij ons bij het rooken behaaglijk omhullen. Zij stompen van alles, wat ons omringt, de scherpe kanten af; zij omsluieren voor het oogenblik de ruwe werkelijkheid des levens, zoodat alles om ons heen met mooie droomen omweven schijnt. De verbeelding wordt geprikkeld, en als de rook ons met zijn geheimzinnige wolken omnevelt, meenen wij gezichten en gestalten te zien, die lang vervlogen zijn, en in wier stil gezelschap wij troost en genoegen vinden.

De meesten rooken graag in gezelschap met andere rookers: dan wordt de wolk dichter en neemt nog menigvuldiger wendingen en vormen aan. Den eerstbeginnende verschaft het rooken maar bitter weinig plezier, dat weten wij allen uit eigen ondervinding van onze eerste sigaar.

Het is dat jongens graag naäpen wat mannen doen en liefst zoo vroeg mogelijk voor vol aangezien willen worden; maar anders gelooven we niet, dat het hun zoo moeilijk zou vallen, zich van rooken te onthouden, wat heel wenschelijk zou zijn; want heeft men zich het rooken eenmaal aangewend, dan komt men er niet meer van af. Het ontwikkelt zich langzaam tot een genot, waaraan wij verslaafd raken, een

genot, waaraan bijna ieder zintuig deelneemt, en misschien wel het meest, zooals wij gezien hebben, het orgaan van het gezicht.

Bij de Platen.

Oudejaarsavond. -

Ziedaar nog eens een ouderwetsch Oudejaarsavondgezicht! Een oud provinciestadje met bochtige straten, vervallen, overhangende huizen, wonderlijk grillig in de verscheidenheid hunner gevelversieringen, hunner stoepen, hekken, uitstekjes en pothuizen; in het midden een eerbiedwaardige, eeuwenoude kerk met helder verlichte vensters, waar juist de godsdienstoefening tot plechtige sluiting van het jaar is afgeloopen; op de witbesneeuwde straten een zwarte menigte van vrome kerkgangers, die zich haastig huiswaarts spoeden, en over dit alles een vriendelijk maanlicht, dat zijn glansen werpt over de schuine daken. Waarlijk, de kunstenaar heeft op zijn schilderachtig tafereel al de elementen bijeengebracht, die maar strekken konden om tastbaar voor ieder uit te drukken wat hij blijkbaar in zijn schilderij leggen wilde: de poëzie van den Oudejaarsavond.

Dameskransje. -

Dameskransjes staan niet in al te besten reuk. Onwillekeurig verbindt men daaraan het denkbeeld van een groepje neepneuzige oude vrijsters, die zich over de teleurstellingen des levens wreken door onder elkaar het geluk en de tevredenheid van anderen venijnig te beknibbelen en te beknabbelen. Een dameskransje doet onweerstaanbaar denken aan klachten over de meiden en booze praatjes over den evennaaste.

Maar niet alle dameskransjes zijn zoo geniepig kwaadaardig als ons die dikwijls zijn afgeschilderd. Het groepje bijvoorbeeld, dat de schilderij van het tafereel op blz. 237 ons te aanschouwen geeft, ziet er niet naar uit, dat daar veel kwaad gesproken wordt. De dames, die wij daar zoo gezellig en genoeglijk bijeenzien, zijn dan ook blijkbaar geen teleurgestelden, maar gelukkigen, vol hoop en blijde verwachtingen: jonge mevronwtjes of juffertjes, die het binnen een niet te lang tijdsverloop denken te worden.

Zij hebben het daarbij te druk om anderen over den hekel te halen. Blijkbaar is er het een of ander feest ophanden, waarvoor zij de noodige geschenken of versieringen in gereedheid brengen; want de tafel is overdekt met lappen, borduurpatronen en gemaakte bloemen als in het atelier van een modiste of gepatenteerde beoefenaarster van de fraaie handwerken.

Een dergelijk dameskransje zal de lezer niet anders dan met genoegen bespieden.

De gefopte leeuw

[Nummer 31]

De wraak van den Protector, door J. Vesters Jr.

II.

DE NIEUWE TOWER-BRUG TE LONDEN.

Olivier Cromwell had de koningskroon geweigerd, die de meerderheid van het Parlement hem wilde aanbieden, geweigerd in de stille hoop, dat het slaafsche Hoogerhuis het aanbod vernieuwen en op de aanneming daarvan aandringen zou. De sluwe en geslepen diplomaat bedroog zich niet in zijn verwachting. Enkele dagen later reeds werd het verzoek herhaald en door den Protector met veel minder beslistheid van de hand gewezen. Hij zocht tijd te winnen om het volk met het denkbeeld van het herstel der koninklijke waardigheid te verzoenen en gemeenzaam te maken. Ondertusschen liet hij niets onbeproefd om de invloedrijke hoofden van Parlement en leger met beloften voor zich te winnen, en de onverzoenlijke Independenten en *Levellers* te paaien met het vooruitzicht, dat hij, wanneer hij eenmaal koning was en dan het opperste gezag in handen had, de Episcopalen en Presbyterianen niet zou begunstigen en zich met hand en tand tegen het herstel der Engelsche staatskerk verzetten. Hij dreef evenwel zijn trouweloosheid zoo ver, dat hij den Episcopalen en Presbyterianen het tegenovergestelde beloofde van wat hij den Independenten had voorgespiegeld, en zelfs de gehate Papisten trachtte hij voor

zich in te palmen door de belofte van volkomen godsdienstvrijheid. Evenwel, deze dubbelzinnige tactiek le-

verde niet de gewenschte uitkomst op. Zij had voor gevolg, dat de kloof tusschen Cromwell en zijn vroegere geestverwanten hoe langer hoe breeder werd, zonder dat van den anderen kant een noemenswaardige toenadering tusschen den Protector en de overige kerkelijke partijen tot stand kwam.

Ondertusschen was een nieuwe sekte opgedoken, die steeds in aantal toenam en allengskens de ijverigste Puriteinen in haar gelederen inlijfde. De aanhangers van dit half godsdienstig, half staatkundig genootschap noemden zich de mannen der vijfde monarchie. Zij verlangden niets meer of minder dan de afschaffing van alle wetten, behalve de wet Gods, en van alle macht, behalve die des Heilands, vertegenwoordigd door de vergaderingen der Heiligen.[1] Zij leerden dat Christus de eenige wettige vorst was, en deze dwepers wilden dan ook de wettige monarchie des Heilands, de vijfde monarchie, oprichten. De verheffing van Cromwell tot koning werd door hen als een werk des Satans beschouwd, dat zij met het zwaard in de vuist moesten verhinderen.

Deze nieuwe sekte baarde Cromwell groote onrust, te meer toen hij vernam, dat ze door invloedrijke personen gesteund werd en tal van officieren vooral, zoo al niet met haar meegingen wat de buitensporigheden in haar leerstellingen betrof, dan toch krachtdadig haar plannen dienden en uit alle macht tegen zijn verheffing op den Engelschen troon ijverden.

Maar ook buiten het Vereenigde Koninkrijk werd tegen hem saamgespannen: Cromwell wist, dat de zoon van den onthoofden Stuart, de latere Karel II, zich veelal in de Republiek der Zeven Provinciën of in Duitschland ophield, ijverig soldaten wierf en een nieuwen inval in Schotland in den zin had, waar de royalisten nog altijd een machtige partij vormden. Doch vooral baarde de houding van Spanje hem bekommering. De vrome katholieke koning Filips IV zag met evenveel leedwezen de vervolgingen aan, waaraan de trouwe zonen der Moederkerk in Engeland blootstonden, als hij vroeger de terechtstelling van den ongelukkigen Karel I had zien plaats grijpen, zonder ze te kunnen verhinderen. Hij ondersteunde krachtdadig de aanspraken van den rechtmatigen vorst en zou nooit hebben gedoogd, dat een overweldiger, een man uit het volk, zich de kroon van het Vereenigde Koninkrijk op de slapen had gedrukt. De Spaansche koning werd in zijn meening nog versterkt door zijn staatssecretaris Cadenas, die tijdens zijn verblijf in Engeland als gezant aan het hof van Karel I gelegenheid had gehad, het karakter en de oogmerken van den Protector te doorgronden en dezen als den gevaarlijksten en sluwsten man van Europa te leeren kennen. Cadenas stelde dan ook alles in het werk, om den invloed van Cromwell te verzwakken en diens verheffing tot de koninklijke waardigheid uit alle macht tegen te houden.

De Protector, geweldig op den staatssecretaris gebeten, peinsde op een middel om hem ten val te brengen en zich daardoor van een lastig en scherpzinnig vijand te ontslaan. Mel geweld, dit begreep hij, kon tegen den machtigen Cadenas niets uitgericht worden, en daarom zon hij op list, om zijn gehaten tegenstander uit den weg te ruimen. Maar in weerwil van al zijn geslepenheid was het den Protector nog niet gelukt, een middel te bedenken, waardoor hij zijn vijand den voet kon lichten. Wel had een zijner handlangers aan het hof te Madrid door laster en huichelarij gepoogd, den Spaanschen monarch tegen zijn staatssecretaris in te nemen en dezen bij zijn vorst in verdenking te brengen, maar dit had juist het tegendeel uitgewerkt

1 Deze dwepers noemden zich t h e g o d l y, d . i . de heiligen.

van wat er mee beoogd was. Filips IV sloeg aan die lasterlijke praatjes niet het minste geloof, en gaf Cadenas als eerherstel een nieuw blijk van zijn achting en vertrouwen, door hem tot hertog van Ossuna te verheffen.

Woedend over deze nederlaag peinsde Cromwell op een nieuw middel om zijn vijand, wiens ondergang hij gezworen had, in het verderf te storten. In machtelooze woede had hij vaak de vuist gebald: hoe, een nietige staatssecretaris durfde hem, den lord-protector van heden, den koning van morgen, als hij wilde, weerstreven! Allen had hij doen bukken voor zijn onverzettelijken, ijzeren wil; het eertijds zoo hooghartige Engelsche Parlement keek hem met angst naar de oogen en kroop voor hem in het stof; de republiek der Zeven Provinciën, die een oogenblik den machtigen dwingeland had durven weerstaan, had hij vernederd en een verdrag opgedrongen, dat een slag in het aangezicht was voor het pas vrijgevochten gemeenebest; Frankrijk zocht hem tot vriend en bondgenoot; geen enkele andere Europeesche mogendheid zou ook maar een woord van protest doen hooren, wanneer hij zich de koningskroon op de slapen zette, en nu zou hij zich door een Spanjaard laten dwarsboomen!

Dit denkbeeld was den despoot onverdraaglijk. Cadenas zou vallen, al moest het hem ook een heel leger kosten. Cromwell, die zich de grootste staatsman van zijn tijd waande, kon het zich niet verhelen, dat de Spaansche secretaris al zijn plannen, al zijn eerzuchtige oogmerken had doorschouwd en alles in het werk stelde om ze te verijdelen.

Dit verbitterde den Protector. Maar er kwam nog iets bij. De dweepzieke Puritein haatte het catholicisme met een doodelijken haat, en nu was het juist het katholieke Spanje, waar de tradities der Roomsche leer het zuiverst waren bewaard, dat steeds het zwaard had getrokken tegen ketterij en ongeloof, dat zelfde door den tachtigjarigen oorlog uitgeputte, door den Westfaalschen vrede vernederde Spanje, dat zich met ongebogen moed en nieuwe veerkracht verhief, om het kettersche Engeland te bestrijden! Ha! het zou een godsdienstoorlog zijn! Een strijd tusschen het afgestreden catholicisme, vertegenwoordigd door den Spaanschen staatssecretaris Cadenas, en het jeugdige, krachtige protestantisme, verpersoonlijkt in den Protector van Engeland! Een strijd op leven en dood! Hij moest overwinnaar blijven, tot elken prijs; geen gevoeliger slag kon hij het catholicisme toebrengen, dan door het te treffen in zijn wakkersten verdediger, den hertog van Ossuna!

En ondertusschen zijn tusschen Cromwell en een uit het Parlement benoemde commissie van honderd leden de beraadslagingen begonnen over de vraag, of de Protector al dan niet koning zal worden. Deze beraadslagingen zijn niets dan een staatkundig guichelspel, voor de oogen van het Engelsche volk afgespeeld, om het voor de herschepping van het protectoraat in de koninklijke waardigheid gunstig te stemmen. Even weinig toch als Cromwell de commissie van de gegrondheid zijner oorspronkelijke weigering tracht te overtuigen, even weinig hecht zij er geloof aan. Hier geen eerlijke strijd om een kroon, op het bloedig veld van eer gewonnen, maar een ellendig gekonkel en geschacher, dat op zich zelf al meer dan voldoende is, om Cromwell in de oogen van elk weldenkend mensch verachtelijk te maken.

Op zekeren morgen der maand April bevindt de Protector zich met een zijner secretarissen aan den arbeid. Anders steeds onverpoosd bezig, heeft hij nu al lang de schrijfstift neergelegd en staart afgetrokken voor zich uit. Wanneer de geheimschrijver op eerbiedigen toon een vraag tot hem richt, geeft hij er ternauwernood antwoord op en blijft in gedachten verzonken. Plotseling heft hij het hoofd op, leent aandachtig het oor en geeft den secretaris, die ijverig met de pen over het papier krast, een teeken op te houden, opdat hij het geluid duidelijker zou kunnen

onderscheiden. Maar een oogenblik later schudt hij misnoegd het hoofd en een trek van wrevel plooit zich om zijn mond.

'Hoordet gij niets, Shrewsbury?' vraagt Cromwell ongeduldig.

'Niets, Uwe Hoogheid, in het minst niets,' antwoordt de aangesprokene, terwijl hij onbeweeglijk met de schrijfstift in de hand blijft zitten, hoewel er groote haast is bij het stuk, dat hij onder handen heeft en hij voor een allesbehalve malsch verwijt vreest, als het niet op tijd gereed is.

'Zonderling,' mompelt de Protector, als tot zich zelf sprekend, 'zou het dan een zinsbegoocheling zijn of een ongunstig voorteeken?'

'Mag ik Uwe Hoogheid vragen wat zij meende te hooren?' verstout zich de secretaris te zeggen.

'Het was mij of de kreten van "Weg met Cromwell! Dood aan den Protector!" mij in het oor klonken,' zegt Cromwell, en opgewonden opspringend, voegt hij er bij: 'Daar hoor ik het weer, en steeds Under en meer naderbij. Hoort gij dan niets, Shrewsbury? Zeg mij, dat gij het ook hoort!'

Ook de secretaris is in de hoogste ontsteltenis opgesprongen; niet dat hij iets hoort, want alles is doodstil in en om het kasteel Hamptoncourt, maar omdat hij zijn meester nog nooit in zoo opgewonden toestand gezien heeft.

'Uwe Hoogheid vergist zich bepaald,' geeft de geheimschrijver ten antwoord, 'alles is stil om ons heen. En dan, wie zou zulke uitroepen durven doen hooren? Het geheele volk is u verknocht; het Parlement erkent en eert u reeds als zijn koning, in afwachting dat het Uwe Hoogheid behage, haar doorluchtig hoofd met den vorstelijken diadeem te sieren; het volk acht en eerbiedigt in Uwe Hoogheid den bevrijder, die het van het knellende juk der Stuarts heeft verlost....'

Cromwell heeft op het hooren dezer woorden zijn bezinning teruggekregen. Een grove glimlach van minachting speelt om zijn lippen; hij fronst de wenkbrauwen en zegt, terwijl hij driftig op den grond stampt, zoodat de vloer trilt onder de zware sporen, die het tapijt openrijten:

'Gij weet beter, Shrewsbury. Gij weet, dat het Parlement, dat slaafsche, kruipende Parlement, geen middel onbeproefd laat om in het geheim mijn macht te knotten en mij in verdenking te brengen bij het volk, dat volstrekt zoo gehecht niet aan mij is, als gij wel gelieft te doen voorkomen, Shrewsbury. Maar wat bekreun ik mij ook om wat die domme, onwetende hoop zegt en doet? Het blijft zich nog vergapen aan blazoenen en wapenschilden, en hunkert weer naar de vleeschpotten onder de Stuarts. Ik ken het volk beter dan gij, Shrewsbury. Ik heb vijftig jaar onder dat volk geleefd, ik heb er voor gestreden en geleden, ik heb het uit zijn dommel trachten op te wekken, op te schudden, op te zweepen, als het moest, ik heb het ontwikkeling, vrijheid, rechten aangeboden, maar het blijft hangen aan een dood verleden. Het volk is een wuft en gevaarlijk iets; gisteren juichte het mij toe, niet omdat ik de boeien geslaakt had, waarin het gekluisterd was, - het was er zoo aan gewoon, den looden bal van den galeislaaf met zich voort te sleepen, dat het de zwaarte daarvan niet meer voelde - maar omdat ik de macht in handen en een leger van honderdduizend man tot mijn beschikking had. Heden zal het mij afvallen, met uit overtuiging, maar uit een gril, omdat het een nieuw stuk speelgoed begeert en het oude verwerpt; morgen zal het mijn hoofd eischen. Zóó is het volk, Shrewsbury, laf, ongestadig, wuft, wisselziek.'

De geheimschrijver wil ant woorden, betuigen, dat althans het Engelsche volk zoo niet is; hij blijft er borg voor, dat het hem houw en trouw zal blijven tot in den dood. De woorden besterven hem op de lippen, de hoefslag van een paard over de steenen klinkt hem in het oor, van een paard, dat in dollen galop den afstand tot Hamptoncourt

doet inkrimpen. Een oogenblik later verstomt het geluid, de ruiter is van het met schuim bedekte ros gesprongen en het kasteel Hamptoncourt binnengeijld. Zijn stap klinkt nu driftig en zwaar in de breede marmeren gang.

'Een jobsbode', zegt Cromwell op een uiterst kalmen toon, die volkomen in tegenstelling is met zijn opgewondenheid van straks, 'ik heb het u wel gezegd, Shrewsbury, het was een voorteeken. Men eischt

mijn hoofd.' Uitwendig rustig treedt hij op de deur toe, terwijl de geheimschrijver ontzet als aan den grond genageld is.

Maar nog voor Cromwell de deur bereikt heeft, wordt ze opengeworpen door een man van rijzige gestalte in de uniform van het Engelsche leger. De grootste ontsteltenis staat op zijn gelaat te lezen, dat door de vermoeienis van den dollen rit hoogrood gekleurd en met een overvloedig zweet bedekt is.

De nieuwaangekomene maakt een diepe buiging voor den Protector en vangt aan: 'Uwe Hoogheid..' maar de woorden blijven hem in de keel steken.

'Welnu, mylord?' zegt Cromwell met een kalmte, die den secretaris bovenmenschelijk voorkomt, tot lord Thomas Faulconbridge, die met zijn dochter gehuwd is.

Lord Thomas heeft zijn bezinning terugbekomen, maar hij aarzelt met spreken, den blik op den geheimschrijver gewend.

'Spreek vrij uit, mylord; Shrewsbury geniet mijn volle vertrouwen, en dan, 't is goed dat hij hoort, wat gij te zeggen hebt. Zooeven nog heeft hij mij bij hoog en laag verzekerd, dat het geheele volk mij tot den dood verknocht is, en nu zal hij waarschijnlijk uit uw mond het tegendeel hooren.'

'Uwe Hoogheid heeft het geraden,' antwoordt lord Faulconbridge, 'het gepeupel te Londen is in verzet gekomen, het vreest dat Uwe Hoogheid de koningskroon zal aannemen, en door een paar raddraaiers opgezweept, trekt het de straten door onder het bedrijven van baldadigheden en schreeuwende, dat, als er een koning moet komen, het de zoon van den Stuart zal zijn en niet...'

'En niet de zoon van den eenvoudigen landedelman,' valt Cromwell schamper in. 'Ik heb het u wel gezegd, Shrewsbury. Ze hebben den hennepen strop al gereed, waarmee ze mij willen opknoopen. Maar, ga voort, mylord, ik ben benieuwd het vervolg te hooren.'

Onder het uitspreken dezer woorden is de Protector gaan zitten, slaat de beenen over elkaar en kijkt zijn schoonzoon schijnbaar rustig aan.

'Het gerucht doet de ronde,' zegt mylord Faulconbridge eenigszins aarzelend, 'dat Karel Stuart een nieuwe landing zal beproeven met een huurleger van twintig duizend man. Dit heeft de royalisten weer uit hun schuilhoeken doen te voorschijn komen en u weet hoe aanstekelijk het voorbeeld werkt. Verder wordt nog gezegd, dat op den dag, waarop de Stuart in Schotland zal landen, Spanje den oorlog zal verklaren, niet aan Engeland, maar aan den Protector, die...'

'Die den wettigen koning van den troon gestooten en heeft laten onthoofden, en zich nu zelf met de koningskroon wil sieren,' zegt Cromwell, uit zijn zetel opspringend.

Lord Faulconbridge antwoordt niet, maar uit zijn stilzwijgen valt op te maken, dat inderdaad op die wijze gemompeld wordt.

'Altijd Spanje, dat mij in den weg treedt, altijd Cadenas, die mij zoekt te dwarsboomen,' mompelt de Protector, meer tot zich zelf dan tot zijn schoonzoon. 'Maar bij den hemel, ik geef den strijd nog niet op; ik zal toonen, dat ik mij geen vrees laat aanjagen, noch door de bedreigingen van Spanje, noch door het geschreeuw van het grauw, noch door de dolle avonturen van den Stuart. Wee hem, als hij zich op Engelsch grondgebied waagt; zijn hoofd loopt groot gevaar, dat van zijn vader op het blok te volgen.

‘En nu, mijnheer de geheimschrijver, wat dunkt u wel van de gehechtheid van het Engelsche volk, houw en trouw tot in den dood, niet waar?’ vraagt Cromwell schamper.

‘Uwe Hoogheid gelieve te bedenken,’ waagt Shrewsbury beschroomd op te merken, ‘dat een paar heethoofden niet de meening van het geheele volk vertolken.’

‘Een paar heethoofden!’ roept Cromwell driftig uit, ‘wat bazelt gij van een paar heethoofden, waar misschien half Londen tegen mij samenspant. Vraag het mylord Faulconbridge maar, die die paar heethoofden aan het werk gezien heeft!’

Er ontstaat nu een pijnlijke stilte. Shrewsbury waagt het niet, nog iets tegen de woorden van den Protector in het midden te brengen, want diens schijnbare kalmte verbergt moeielijk den geweldigen storm, die in zijn binnenste ziedt, en elk oogenblik kan uitbreken. Lord Faulconbridge zelf draalt met voort te gaan, zoolang zijn schoonvader, wiens onstuimig karakter hij maar al te goed kent, daartoe niet den wensch heeft te kennen gegeven.

‘Wat raadt ge mij te doen, mylord?’ vraagt Cromwell ten slotte, na eenige malen het vertrek driftig op en neer geloopen te hebben, plotseling voor hem blijvende stilstaan, en hem scherp onder de oogen ziende.

‘Mocht ik Uwe Hoogheid een raad geven, het zou deze zijn, onmiddellijk naar Londen te gaan, de belhamels gevangen te doen nemen en door uwe tegenwoordigheid het gepeupel ontzag in te boezemen.’

‘De belhamels! de belhamels!’ herhaalt Cromwell, ‘ik kan al het grauw, dat om mijn hoofd schreeuwt, toch niet in den Tower laten werpen. Of kent gij soms de leiders?’ vraagt hij scherp.

‘Ik ken ze,’ antwoordt lord Faulconbridge. ‘Het zijn mannen, die door de innigste banden der dankbaarheid aan Uwe Hoogheid verbonden moesten zijn, maar die de ontvangen weldaden met den snoodsten ondank vergelden...’

‘Noem ze!’ schreeuwt Cromwell buiten zich zelf van toorn, terwijl de aderen op zijn voorhoofd bovenmate zwellen en hij driftig de hand aan het gevest van zijn degen slaat.

‘Het zijn generaal Harrison, de vice-admiraal Lawson, uw schoonzoon Fleetwood, uw zwager Desborough, kolonel....’

‘Al genoeg,’ zegt Cromwell, die met meesterlijke behendigheid zijn vorige kalmte heeft herkregen, ‘genoeg, mylord. Welaan, naar Londen, en den strijd onder de oogen gezien. Zij naar den Tower of ik! De teerling is geworpen! Geef mijn lijfwacht bevel zich gereed te houden.’

Korten tijd later sloeg de Protector, met lord Faulconbridge naast zich en door zijn lijfwacht gevolgd, den weg in, die van Hamptoncourt naar Londen voert.

III.

Aan de zuidzijde van het door Filips II, ter herinnering aan den zeeslag bij Sint-Quentin gebouwde Escuriaal, ligt, verscholen in een groot park, door majestueuze, lommerrijke boomen omgeven, een prachtig lustslot, *La casa del Principe*. En waarlijk, het moent wel het huis des vorsten genoemd worden, dit lustslot, door den grooten bouwmeester Juan de Herrera van marmer opgetrokken, met zijn schitterende portieken en zuilenrijen, voor welks bouw de schatten van het goudland Peru ternauwernood toereikend waren geweest.

Een man van ruim vijftig jaren, maar dien zorgen en beslommeringen veel ouder doen schijnen, richt zijn schreden naar dezen *Sito reale*, door heerlijk bloeiende

oranjeboomen en sierlijk wuivende palmen overschaduwd. Hij heeft zoo even het Escuriaal verlaten, dat, van blauw graniet opgetrokken, zich als een machtige steenen reus verheft op de helling der Guadarrama, en door zijn grootsche afmetingen, zijn forsche lijnen en vormen, zijn talrijke torens en met koper beslagen poorten een overweldigenden indruk teweegbrengt.

De wandelaar, niemand minder dan koning Filips IV, die reeds bijna veertig jaren de dubbele kroon van Spanje en Amerika torst, en wien de regeeringstaak loodzwaar op de schouders drukt, is in het door zijn grootvader gestichte klooster *San Lorenzo el Real de la Vitoria* troost en steun gaan zoeken bij de vrome Hieronymieten, de trouwe raadgevers van den goeden, maar zwakken vorst. Den prior, den eerbiedwaardigen en kundigen pater Garcia, heeft de koning evenwel niet aangetroffen, en daarom heeft hij zich spoedig verwijderd, na zich aan den voet van het altaar des beschermheiligen den H. Laurentius, te wiens eer de kerk was gebouwd,

> Naar 't streng model geraamd van foltertuig en rooster,
> Weleer door Heidnen voor Laurentius (bereid)

te hebben gesterkt voor de taak, die hem beidt, en waarin hij krachtig wordt ter zijde gestaan door zijn staatssecretaris Cadenas, wegens zijn groote diensten aan land en vorst tot hertog van Ossuna verheven.

Met langzame, loome schreden wandelt de monarch langs het sierlijk aangelegde park, waaruit duizenden bloemengeuren opstijgen en het oog gestreeld wordt door een verblindende schakeering en dooreenmengeling van kleuren, zooals alleen het zonnige Zuiden die weet aan te bieden. Het taankleurig gelaat des konings, door een puntbaard eer ontsierd dan gesierd, zit gekneld in den hoogen Spaanschen halskraag van Valenciennes-kant; de keten van het Gulden Vlies hangt om zijn hals en de degen met gouden gevest aan zijn zij. Maar niets in die korte, licht voorover gebogen gestalte duidt den heerscher aan, voor den oorlog geboren; niets geeft hem eenige gelijkenis met zijn krijgshaftigen overgrootvader Karel I.

Reeds als zestienjarige knaap aan het hoofd van het bewind gekomen over een rijk, waar de zon nooit onderging, heeft de monarch tijdens zijn langdurige regeering niets dan tegenspoed gekend, waardoor zijn geest, in stede van zich te stalen en grooter wilskracht te ontwikkelen, neergebogen werd. Hij heeft Portugal zijn gezag zien afschudden, den smadelijken vrede moeten teekenen, waarbij de Zeven Provinciën, eenmaal de parel aan Spanjes kroon, tot een onafhankelijk gemeenebest werden verklaard; hij voert met Frankrijk een langdurigen en roemloozen oorlog, terwijl Engeland op een gunstige gelegenheid wacht om Spanje zijn rijke koloniën te ontwringen. Een plooi van weemoed en berusting heeft zich om den mond van den goedhartigen, maar al te zwakken vorst gevormd en een doffe neerslachtigheid staat gewoonlijk in zijn oog te lezen. Maar somtijds toch kan het onheilspellend lichten in het donkere oog van den monarch, wanneer bij hem het Habsburgsche bloed aan het koken raakt bij de gedachte, dat het Spanje van Karel I zoo diep verneerd is, zoo machteloos wegdommelt in den sluimer van het verval. Dan grijpt zijn hand krampachtig naar het gouden gevest van den degen op zij, dan komt er flikkering in zijn oog, gloed op dat vale, perkamenten gelaat, dan trillen zijn lippen, dan komt de adem der bezieling, door grootsche herinneringen gewekt, hem overwuiven. Doch deze beweging is slechts oogenblikkelijk, zij verdwijnt zoo spoedig als zij gekomen is, en dan vervalt de vorst weer in zijn gewone neerslachtigheid.

Langzaam gaat de koning verder door het park, heel langzaam, als wil hij zich zoo lang mogelijk aan de regeeringstaak onttrekken die hem wacht. Hij aanschouwt de

bloeiende pracht der zuidelijke natuur, hier met kwistige hand ten toon gespreid; hij luistert naar het gekweel der bontgevederde vogels, die lustig hun morgenlied heinde en ver doen weerschallen; maar dit alles vermag hem niet in een opgewekter stemming te brengen. Ten laatste blijft hij staan voor een fontein, die het water in fijne, door de zon met millioenen tinten gekleurde stralen naar boven werpt, waarna het met klaterend geraas in het marmeren bekken terugvalt. Dit gezicht bezorgt den vorst eenige afleiding; hij oogt met welgevallen het dartele spel der wateratomen na, totdat hij door een zachten tred uit zijn beschouwing gewekt wordt.

De monarch wendt zich om en wordt den prior van het Hieronymietenklooster gewaar, die verlof heeft in de koninklijke tuinen te wandelen en nu in de schaduw der wuivende palmen zijn getijden leest.

Nauw heeft hij gezien, dat de koning hem bemerkt heeft, of hij slaat het boek dicht en maakt een eerbiedige buiging, maar bewaart het stilzwijgen en wil zich verwijderen.

(*Wordt vervolgd.*)

DE PALEISWACHTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. BARA.

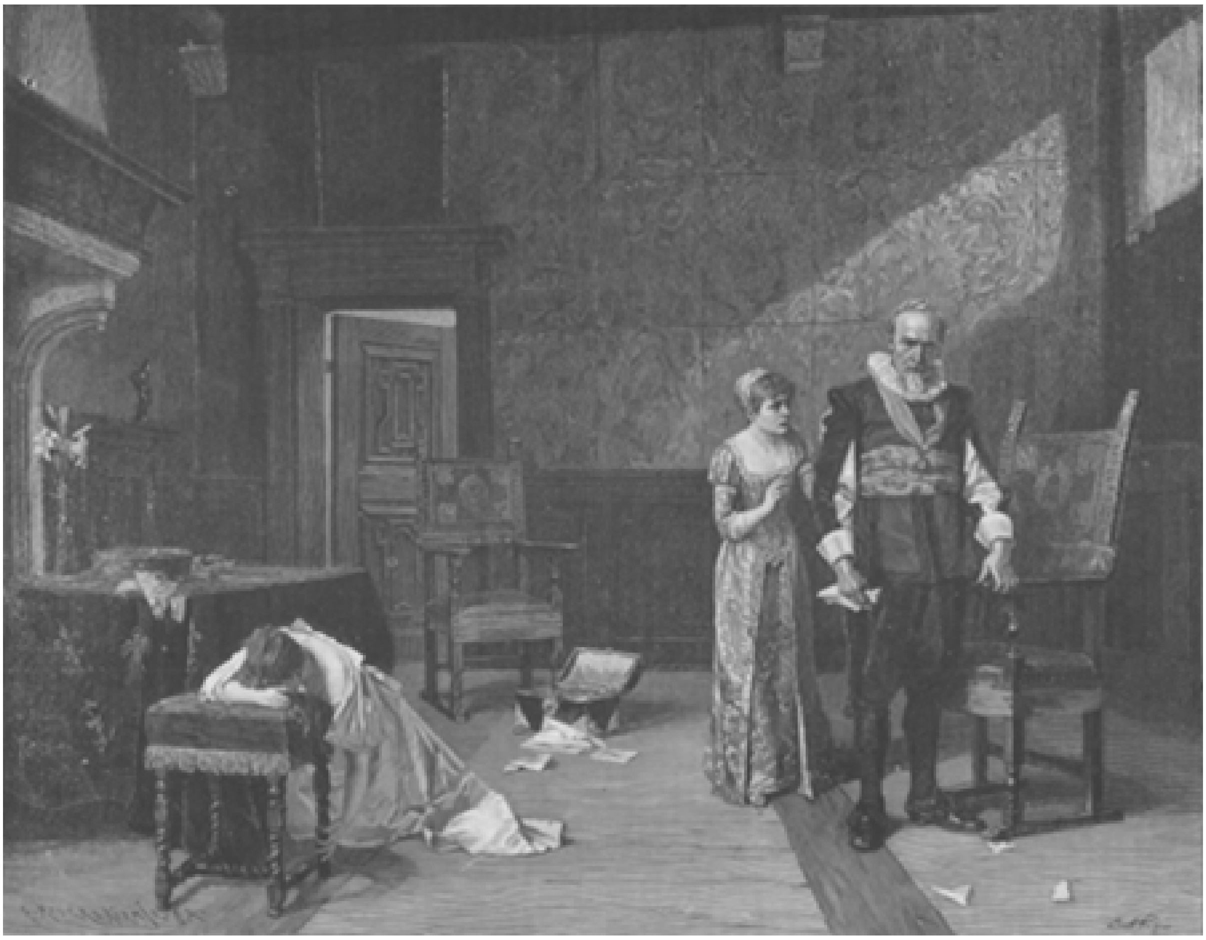

DE VOORBEDE DER ZUSTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CARL SOHN.

Mijn mislukte sollicitatie.
door Eduard.
(*Vervolg.*)

Onmiddellijk wilde ik aan de uitnoodiging gevolg geven en, de leuning van een stoel voelende, daarop gaan zitten. Maar met een zwaren plons kwam ik op den grond terecht. De wethouder, die in de gang was, kwam, door zijn huishoudster gevolgd, toeschieten om te zien wat er gaande was. ‘Ik vertrouw hem geen zier,’ hoorde ik Trui nog zeggen, ‘en ik geloof nooit, dat hij meester is.’

Ik was ondertusschen opgekrabbeld en wreef met de hand over dat lichaamsdeel, waarop ik zoo onzacht was neergekomen. Natuurlijk moest ik weer tekst en uitleg geven, waarna het mij veroorloofd werd, mijn gezicht de operaties te doen ondergaan, waardoor ik weer het voorkomen kreeg van een gewoon christen mensch.

Spoedig hierop zat ik met den wethouder zeer fideel te praten en had door zijn welwillendheid mijn wederwaardigheden voor een goed deel vergeten.

‘Ben je al bij iemand anders geweest?’ vroeg hij mij opeens.

Ik begreep, dat het kritieke oogenblik naderde en meende omzichtig te moeten zijn.

‘Ik ben even bij meneer Van Os geweest,’ gaf ik ten antwoord, den wethouder aanziende, om na te gaan, welken indruk deze meedeeling op hem maakte.

‘Je mag wel meneer zeggen,’ merkte Keezens schamper op, waaruit ik besloot, dat de beide wethouders geen goede maatjes samen waren. Toch oordeelde ik het voorzichtig, diplomatiek te werk te gaan en mij niet bloot te geven.

‘Meneer Van Os scheen niet te best gemutst; ik kan ten minste over de ontvangst niet roemen.’

‘Dat heeft niemendal te beteekenen. Die vent is altijd even bokkig, en verwaand, verwaand, daar is het eind van verloren.’ Keezens begon nu, tot staving van zijn beweren, een aantal staaltjes te vertellen, die, mits ze waarheid bevatten, niet in het voordeel waren van den edelachtbaren heer Van Os.

Ik meende nu, dat het thans niet meer schaden kon, mijn ontmoeting bij zijn collega in kleuren en geuren mee te deelen.

‘Die is goed, die is kostelijk!’ verklaarde Keezens herhaalde malen, ‘zoo heb ik hem nog nooit te pakken gehad! Heb je dat papiertje nog bij je?’

Ik liet nu den wethouder het noodlottig schrijven lezen, dat ik voor den recommandatie-brief gehouden en aan Van Os gepresenteerd had.

‘Prachtig, kerel,’ zei de wethouder, na den epistel hardop te hebben gelezen, ‘die Van Putten slaat den spijker op den kop. Ik stem op jou,’ ging hij opgewonden voort, ‘ik stem op jou, daar kan je op aan, en op niemand anders.’

Hierna moesten en zouden wij met alle geweld een borrel drinken. Ik protesteerde eerst, daar moeder mij dringend vermaand had, toch vooral geen sterken drank te gebruiken. Maar de wethouder hield zoolang aan, tot ik mij eindelijk gewonnen gaf. Geruimen tijd bleven wij onder het genot van een glaasje Schiedammer nog zitten praten, en vooral Keezens sprak de flesch geducht aan. Toen dit bedrijf ten einde was, moest en zou ik zijn stal zien, voor en aleer kwam ik zijn deur niet uit. Ook hierin schikte ik mij, innerlijk tot mijn groote ergernis, daar ik zoodoende een groot gedeelte van mijn kostbaren tijd verbeuzelde.

Aan alles komt evenwel een einde, en zoo ook aan mijn bezoek bij wethouder Keezens. Door het ruime gebruik van het geestrijke vocht werd de man, zooals in dergelijke gevallen meer gebeurt, aandoenlijk, en gaf mij de plechtigste en heiligste verzekeringen, dat ik op hem kon rekenen als op mijn eigen broer en dat ik er vast staat op kon maken, dat ik er 'kwam.'

'Jij wordt hier meester, hoor, jij en niemand anders. Ik heb, al zeg ik het zelf, veel invloed bij mijn collega's. Daar heb je het raadslid Govers, op wien ik kan rekenen als op mij zelven. Ik zou je dan ook aanraden daar het eerst aan te gaan. Zeg, dat je bij me geweest bent, en dat ik je bij hem recommandeer. Je zal zien, hoe goed je ontvangen wordt. Dan heb je nog Van den Boogaard, Ellis en Hartman, die kijken altijd naar mij, als er gestemd moet worden. Dat zijn er al vijf, waar we zeker van zijn. Ook de burgemeester durft me niet aan, zoodat je Van Os alleen tegen je hebt. Kortom, ik kan het je op een briefje geven,dat jij hier benoemd wordt.'

Met een verruimd gemoed en een licht hoofd - van wege de borreltjes - verliet ik de woning van den edelachtbaren heer Keezens. Wat was ik nu blij, dat ik na de ontmoeting bij Van Os niet rechtsomkeer had gemaakt, en wat zou die vent op zijn neus kijken als de heele raad minus zijn persoontje op mij zou stemmen. Een dubbeltje kan toch gek rollen, dacht ik zoo bij me zelf.

Het begon onderwijl al mooi donker te worden en ik had eigenlijk heel veel zin, den terugtocht aan te nemen. Maar bij het raadslid Govers, den man, op wien wethouder Keezens kon rekenen als op zich zelf, moest ik toch nog even zijn. En wat kon het mij ook eigenlijk schelen, of ik een uur later thuis kwam, nu ik een zoo goede tijding meebracht.

Van deze en dergelijke gedachten vervuld, was ik de woning van den edelachtbaren heer Govers genaderd. Het was een boeren-hofstede, waarvoor een soort tuintje, door een beukenhaag, en deze weer door een breeden greppel omgeven.

Ik nam evenwel mijn draai te kort, struikelde bovendien nog over een vooruitstekenden boomstronk, dien ik wegens de schemering niet gezien had, en viel hals over kop in de sloot, met verlies van rotting en hoed, Daar de greppel nogal steil was, had ik moeite om er uit te kruipen, en toen dit was gelukt, probeerde ik hoed en stok op te visschen. Terwijl ik met deze poging bezig was, werd plotseling de deur der hofstede met veel geraas opengegeworpen en sprong een stevige boer met een knuppel in de hand op mij toe.

'Van mijn erf,' bulderde de boer, 'wil je wel eens als de bl.....maken, dat je van mijn erf komt!'

'Ik moet mijn hoed hebben,' stamelde ik geheel onthutst.

De boer scheen evenwel geen rede te verstaan, want een oogenblik later maakte mijn rug met zijn knuppel kennis. 'Van mijn erf, vagebond,' schreeuwde de man, op wien wethouder Keezens kon rekenen als op zich zelf.

'U vergist u, ik wilde u een bezoek brengen, toen ik.....'

Op dit oogenblik werd de deur nogmaals met geweld opengegooid en een krijschende vrouwestem viel in: 'Houd hem vader, houd hem, mijn boterpot is weg! Houd hem, vader!'

Het dwaas e wat ik doen kon, was natuurlijk op de vlucht te slaan, en toch beging ik die dwaasheid. Als een wervelwind verliet ik de gevaarlijke plaats en stoof de straat op, achtervolgd door het razende raadslid Govers, die mij zijn knupdel achterna smeet, onder het uiten van de onbarmhartige belofte: 'Als je in mijn handen valt, vermoord ik je,' - nu en en dan afgewisseld met den bulderenden kreet: 'Houdt den dief! houdt den dief!'

III.

Bij de invallende duisternis en te midden van een fijnen motregen ijlde ik zonder hoed als een waanzinnige voort, met een gevoel of mij een heele bende Roodhuiden op de hielen zat. Nu eens trapte ik tot de enkels in het slijk, zoodat de modder tot over mijn ooren opspatte, dan struikelde ik over een steen of boomstronk, zoodat ik met mijn geheele lengte den moerassigen grond mat. En altijd zat het razende raadslid mij achterna en steeds duidelijker klonken mij zijn verwenschingen en bedreigingen in het oor. Gelukkig voor mij bezat hij, bij al zijn goeden wil om mij meester te worden, niet meer de beenen van een twintigjarige, want in dat geval was het met mij gedaan en mijn leven geen rooden duit waard geweest.

In het begin had ik nog gehoopt, dat de boer spoedig de menschenjacht opgeven en naar zijn erf terugkeeren zou. Hierin bedroog ik mij echter: met een onverdroten standvastigheid - een betere zaak waardig - bleef het onbarmhartige raadslid mij achtervolgen, slechts nu en dan een oogwenk poozend, om den knuppel op te rapen, dien hij mij onder de ijselijkste bedreigingen naar het hoofd slingerde. Hier en daar werd reeds een deur geopend en snelden, door den dollen wedloop en het gebulder van den boer gealarmeerd, mannen en vrouwen naar buiten, om te hooren en te zien wat er toch aan de hand was.

'Er is bij Govers gestolen,' en 'daar gaat de dief,' - dit woord ging spoedig als een loopend vuurtje van mond tot mond. Weldra had ik dan ook niet meer één, maar een heele bende vervolgers achter mijn hielen.

Tot overmaat van ramp klonk mij op eens een verward gewoel van stemmen in de ooren, en, terwijl ik voorbij vloog, zag ik een heele schaar jongens mij met open mond aangapen, hun verbazing in de meest uiteenloopende exclamaties lucht gevend. Maar boven dat gewoel klonk de stem van het edelachtbare raadslid uit: 'Houdt hem, jongens, een kwartje voor wie hem houdt!' onmiddellijk gevolgd door de geëxaspereerde bedreiging: 'Als hij in mijn handen valt, vermoord ik hem!'

Het vooruitzicht op deze haast vorstelijke belooning miste op de jongens - wier school juist op dat fatale oogenblik moest uitgaan - zijn uitwerking niet. Een oorverdoovend hoera! bewees mij, dat aan de uitnoodiging met de meeste bereidwilligheid gevolg gegeven zou worden. Spoedig vermengde zich het eentonige geklos der klompen met de aanvurende woorden van het waardige raadslid en de vreugdekreten der jongens, die steeds meer en meer terrein wonnen. Ik spande mijn uiterste krachten in, want voor geen geld van de wereld wilde ik in de handen van dien schreeuwenden en joelenden hoop vallen. Maar een paar der vlugsten hadden mij spoedig ingehaald en kwamen mij ter zij. De een greep mij bij de panden van mijn jas, een tweede bij den arm, een derde bij het been, terwijl een vierde als een panter op mijn rug sprong. De boer begreep aan hun juichkreten, dat ze me vastgegrepen hadden, en schreeuwde uit alle macht: 'Houdt hem vast, jongens, jullie krijgen de man een kwartje.'

Het gold voor mij er op of er onder. Nu niet in figuurlijken, maar in volstrekt letterlijken zin gaf de wanhoop mij kracht. Een geweldige ruk, die mijn jas van den arm tot het schouderblad openscheurde, een paar vuistslagen, en mijn belagers lagen op den grond. Maar ook ik zelf struikelde en viel, doordien een der jongens in zijn val aan mijn been trok. Daar lag ik nu te spartelen in een breeden, slijkerigen plas, met de jongens naast, om en op mij, en voor ik den tijd had op de been te komen, zag ik mij door een versche bende besprongen en hoorde ik steeds dichterbij het wraakgeschrei van het bulderende raadslid.

Flap! en mijn bril lag in gruizelementen voor den grond, terwijl een pijnlijke striem mijn gezicht doorploegde; flap! en een tweede slag tegen mijn oog had de uitwerking, of alle sterren voor mij begonnen te dansen; flap! en het bloed gutste overvloedig uit mijn neus over mijn beslijkte kleeding, die reeds bijna aan flarden hing. In het eerst scheen ik niet enkel alle kracht, maar zelfs het vermogen om na te denken kwijt te zijn, doch ten laatste kwamen beide terug. Met een geweldigen ruk schudde ik mijn bespringers van mij af en deelde naar alle zijden vuistslagen uit, dat het een aard had. Die getroffen werden, stieten luide smartkreten uit, terwijl de overigen ver-

baasd en versuft een oogenblik aarzelden. Maar dat oogenblik was mijn redding, want het raadslid en eenige zijner volgers waren mij tot op een paar meters afstands genaderd, en ware ik in hun handen gevallen, dan zouden ze me misschien zonder eenigen vorm van proces gelyncht hebben.

Nu begon de dolle wedloop in het donker en over den bemodderden weg weer opnieuw. Mijn hoop, dat ze nu althans de menschenjacht zouden opgeven, blee_ ook ditmaal weer ijdel.

Integendeel, nog duidelijker en dreigender dan ooit klonk mij de stem van den boer in de ooren, die, teleurgesteld door het buiten gevecht stellen van zijn bondgenooten, onder het slaken der ijselijkste verwenschingen bij alle goden zwoer dat ik in zijn handen *moest* vallen en hij mij dan vermoorden zou. Voort snelde ik weer, zonder te weten waar ik was, zonder iets te zien, met een bijna ondraaglijk gevoel van pijn in mijn geheele lichaam, maar vooral in mijn gezicht, dat geweldig was opgezwollen.

Op eens voelde ik mij op ruwe wijze bij den arm grijpen.

‘Hier landlooper, in naam der wet.....’

Een vuistslag van mij was het eenige antwoord, maar mijn aanrander liet mij niet los, integendeel, hij greep mij nog steviger vast, terwijl ik hem hoorde mompelen: ‘Den veldwachter zelf molesteeren, daar maak ik proces-verbaal van op.’

Nu meende ik, zoo goed en zoo kwaad het bij mijn halve blindheid ging, een paar blinkende knoopen aan 's mans jas te bespeuren, terwijl ook het koper gevest van zijn sabel mij in het oog viel. Ik begreep dat tegen dezen dienaar der politie alle verder verweer nutteloos was en trachtte nu door smeekingen op 's mans gemoed te werken ‘Laat mij als het u blieft los, ik ben onschuldig’

‘Onschuldig!’ riep de man der wet met een ongeloovig glimlachje uit, ‘maak dat anderen wijs.’

‘Maar ik heb niets gedaan,’ bezwoer ik op een toon, die een steen zou vermurwd hebben, ‘ik ben.....’

‘Neen, ventje, ik laat mij geen ooren aannaaien. 't Is warempel Govers,’ ging hij voort, ‘heb je daar de beest uitgehangen?’

En inderdaad, het waardige raadslid kon geen vijftien schreden meer verwijderd zijn. Een laatste poging wilde ik nog aanwenden.

‘Je krijgt een gulden als je me loslaat,’ fluisterde ik, ‘toe, laat me nu gaan.’

‘Ook dat nog,’ zei de man verontwaardigd, ‘een ambtenaar in functie willen omkoopen, daar maak ik ook proces-verbaal van op.’

Onder deze bedrijven was Govers, nog altijd zijn knuppel zwaaiend, dichterbij gekomen, nadat hij reeds uit de verte den man der wet had toegeroepen, mij stevig bij de lurven te vatten.

‘Ferm gedaan, Van Hal!’ riep het raadslid, mij met vervaarlijke blikken aankijkend, ‘'t is een gemeene dief!’

‘Een gevaarlijk sujet!’ meende de man der politie; ‘hij wou me met een gulden omkoopen om hem los te laten, maar ik ken mijn plicht.’

‘Je zal er niet bij te kort komen, Van Hal,’ verzekerde opgetogen het voorbeeldige raadslid, die zijn blijdschap niet beter wist lucht te geven, dan door mij met zijn knuppel op rug en schouders te trommelen, alhoewel hij - 't zij tot 's mans eer gezegd - zijn bedreiging, mij te zullen vermoorden, niet ten uitvoer bracht.

Ondertusschen waren een heele hoop menschen en kinderen naderbij gekomen en omringden ons met de grootste belangstelling en nieuwsgierigheid. Ik dacht eerst dat ik den heelen nacht buiten zou moeten vernachten, want Govers maakte, of hij thuis was, op zijn doode gemak een praatje met een paar omstanders en ook de veldwachter liet zich met de meeste bereidwilligheid door de nieuwsgierigen interviewen. Ik had middelerwijl genoeg bekijks en mijn desolaat uiterlijk, mijn bebloed en gezwollen gezicht, mijn in flarden gescheurde kleeding, door de heerschende schemering nog fantastischer, gaven tot allerlei vermoedens en onderstellingen aanleiding, die met de meest mogelijke vrijmoedigheid werden geopperd.

'Een echt boevengezicht.' zei de een. ''t Zal den eersten keer niet zijn, dat hij met de gevangenis kennis maakt,' meende een ander. 'Zou hij misschien ook die vrouw vermoord hebben, waarvan ze den moordenaar nog maar altijd niet hebben gevonden?' opineerde een derde.

Een paar maal had ik al geprobeerd te zeggen wie ik was en wat ik was komen doen, maar ternauwernood deed ik den mond open, of de veldwachter lei mij met gebiedend gebaar en bulderende stem het zwijgen op. 'Voor den burgemeester zult ge je te verantwoorden hebben. Ik heb er niets mee te maken, wie of wat je bent. Je kan me wel wijs maken dat je minister bent, dat ben ik van die kerels van jouw soort gewoon.'

Eindelijk convenieerde het den veldwachter op te breken. 'Nou naar den burgemeester!' commandeerde de man, 'en dan onder het raadhuis, daar krijg je van nacht gratis logies!'

De jongens riepen hoera! Govers wreef zich van voldoening in de handen, en, door een talrijke menigte geëscorteerd, zette de stoet zich in beweging.

(*Wordt vervolgd.*)

Uit de geschiedenis van het biljartspel.

Wie toch wel het biljartspel mag hebben uitgevonden! Vergeefsche vraag. Niemand kent den knappen mechanicus, ja, men is zelfs niet eens in staat, met zekerheid te zeggen, tot welk volk de uitvinder behoorde. Italianen, Engelschen en Franschen maken aanspraak op dien eeretitel, maar hun bewijzen zijn tot dusver niet afdoende geweest.

De geschiedvorscher, die in oude boeken en actenstukken wroet, komt het biljartspel in de zestiende eeuw tegen. Ten minste in een inventaris uit het jaar 1514 van de bezittingen der koningin van Navarre, Charlotte d'Albret, wordt een biljart vermeld, het oudste, dat op geschiedkundige gegevens berust.

Het denkbeeld van een biljart was dan ook oorspronkelijk geen groote nieuwigheid. Sedert overoude tijden toch werden door alle volken der aarde ballen bij het spel gebruikt. Kleine en groote kinderen vermaakten zich, door met de ballen over den grond te werpen; er waren een groot aantal spelen met ballen en hieruit ontwikkelde zich het biljartspel, doordat men den grond door een gladde tafel met banden verving.

In het begin veroorloofden alleen de voornaamsten zich deze weelde. Koningen en vorsten lieten voor hun hof biljarten vervaardigen en verdreven den tijd met het spel.

Van Karel IX vertelt men, dat hij tijdens den Bartholomeusnacht biljartte; en in Frankrijk kwam dit spel in groot aanzien, toen geneesheeren Lodewijk XIV deze lichaamsbeweging hadden aanbevolen. In de eerste tijden trof men de biljarten enkel in particuliere huizen aan, maar in het jaar 1610 werd voor het eerst in Frankrijk verlof verleend tot het houden van een openbaar biljart. Dit voorrecht werd aan de *paumiers* toegekend, die om dien tijd kaatsbanen hadden, waar de voorname wereld zich met het werpen van ballen vermaakte.

De biljarten der zeventiende eeuw waren grooter en massiever dan die van tegenwoordig. De tafels werden toen reeds met groen doek bespannen en de ballen uit ivoor gedraaid; maar de banden lieten nog veel te wenschen over, want men kende het gummi nog niet en moest zich met banden van metaal en kussens tevreden stellen. Ook aan de keu's ontbrak nog heel wat. Zij misten den leeren overtrek om de pomerans, en de spelers bedienden zich dikwijls van een stok in den vorm van een vork, dien zij op de biljarttafel zetten en als steun bij het stooten op ver van den band verwijderde ballen gebruikten.

Er waren natuurlijk bepaalde regels voor het spel, waarvan sommige nog bewaard zijn gebleven, doch de meeste voor ons thans onbegrijpelijk zijn.

Tegen het einde der zeventiende eeuw verbreidde zich het *noble jeu de billard* over de toenmaals beschaafde wereld; maar voor het openen van een biljartzaal was toch altijd nog een bijzondere concessie noodig.

Den 7^{en} Aug. 1716 werd bijvoorbeeld in het keurvorstendom Saksen een *rescriptum regium* uitgevaardigd, waarin het oprichten van een biljart aan de volgende bepalingen gebonden werd. 1. Niemand mag dit beroep uitoefenen, wien niet in het bijzonder toestemming daartoe is verleend. 2. Degenen, die zich in zulke huizen bevinden, moeten door manspersonen bediend worden. 3. Alle overige spelen behalve het biljartspel zijn in dergelijke huizen verboden. 4. Niemand mag in deze huizen 's zomers na tienen en 's winters na negenen 's avonds op poene van 20 thaler boete geduld worden. 5. Hen die bij kooplieden in dienst zijn mag men niet laten spelen. 6. De som, waarvoor gespeeld wordt, moet in overeenstemming zijn met ieders stand. 7. Niemand mag op Zon- en feestdagen gedurende de H. Diensten in deze huizen worden aangetroffen.

Door deze bepalingen van overheidswege kon het biljartspel geen hooge vlucht nemen; en eerst na de Fransche revolutie, toen al dergelijke beperkingen wegvielen, geraakte het tot grooten bloei. Uit de groote steden kwam het in de kleine en spoedig zelfs in de dorpsherbergen in gebruik.

In den nieuweren tijd werden ook wezenlijke verbeteringen aangebracht. Zoo werd in 1827 in Frankrijk de leeren overtrek van de pomerans uitgedacht, en later het gummi tot het vervaardigen van veerkrachtige banden aangewend. Ook werd een theorie van het biljartspel opgesteld en kwam vooral het caramboleeren in zwang. Er stonden kunstenaars in het biljartspel op, die wedstrijden om het kampioenschap der wereld uitschreven. Herinneren wij slechts aan Vignaux, die in het jaar 1884 met den Amerikaan Slosson een partij van 4000 punten speelde. Van de toeschouwers werd in. het Café Mangin te Parijs een entrée van 75 frank geheven. Vignaux behaalde de overwinning en maakte bij deze partij een serie van 1531 punten. Geen wonder, dat deze wereldkampioen een biljart-academie oprichtte, een voorbeeld, dat door een anderen virtuoos, den Amerikaan Schaffer, spoedig werd nagevolgd.

Het biljartspel riep ook een literatuur in het leven. Uitvoerig wordt het beschreven in de *Academie universelle des jeux*, die in 1770 te Amsterdam verscheen In het jaar 1800 werd bij Sommer te Leipzig een Duitsch ‘Zak boek voor biljartspelers’

uitgegeven. Zelfs wiskun stenaars hielden er zich mee bezig en Coriollis scheef in 1815 zijn *Théorie mathématique des effets du jeu de billard.*

Het biljartspel heeft in onze dagen een economische beteekenis gekregen, daar de biljartfabricatie aan tal van handen werk verschaft. Ook de ministers van Financiër hebben er in het belang der schatkist de oogen op gevestigd, en de biljarten als artikelen van weelde belast. In Frankrijk bestaat de biljartbelasting sedert 1870. Van een openbaar biljart wordt te Parijs 60 frank betaald. Voor steden met meer dan 50.000 zielen bedraagt de belasting 30 frank; voor die met 10.000 tot 50.000 zielen 15 frank, en in kleine plaatsen 6 frank. Dat er in Frankrijk door deze belasting nogal een aardig duitje in de schatkist vloeit, kan hieruit blijken, dat de opbrengst voor dit jaar op 1.100.000 frank geraamd wordt.

Wie weet, of ook niet vandaag of morgen een Nederlandsch minister van Financiën, 'gezien den desolaten toestand der schatkist,' een wetsontwerp tot heffing van een biljartbelasting bij de Kamers aanhangig maakt!

Allerlei

Aardrijkskundige vereenigingen. -

Deze bestaan tegenwoordig in de verschillende landen ten getale van 111: hun gezamenlijk ledental bedraagt 53.500 en zij beschikken over een inkomen van ruim 1.300.000 gulden. Het aantal bladen en tijdschriften, door deze vereenigingen uitgegeven, wordt op 140 gerekend; daarvan verschijnen er 50 in het Fransch, 44 in het Duitsch, 13 in het Engelsch, 8 in het Russisch, 7 in het Spaansch, 1 in het Nederlandsch en 10 in verschillende andere talen, waarvan 1 in het Japansch. De oudste dier vereenigingen is die van Parijs, die in 1821 werd gesticht. Daarop volgde het Beirlijnsch genootschap in 1828 en dat van Londen in 1830 Het belangrijkste van alle is de 'Royal Geographical Society' in Londen, die 3500 leden telt. Duitschland heeft 23 aardrijkskundige genootschappen; Frankrijk telt er 30, maar, met uitzondering van dat van Parijs, zijn ze alle na den oorlogvan 1870 opgericht.

Het nut van den knevel -

Dat een knevel zijn nut heeft, zal nog wel niemand hebben bedacht. (Met knevel worden hier natuurlijk niet de weinige krullende haartjes bedoeld, waaraan een jongmensch, dat zich pas begint te scheren, onophoudelijk trekt en draait)

De reizigers in Syrië en Egypte vinden het raadzaam, niet eerder de woestijn in te trekken, dan wanneer hun knevel ordentelijk gegroeid is, om het indringen van 't woestijnzand in den mond te voorkomen.

Op dezelfde manier is de knevel nuttig voor allen, die werk verrichten, waarbij veel stof ontstaat, zooals voor molenaars, bakkers, metselaars, steenhouwers enz., daar het stof door dezen natuurlijken respirator buiten de longengehouden wordt.

Onder de Fransche sappeurs en mineurs, die om hun verbazende baarden en knevels beroemd zijn, komen ook betrekkelijk zeer weinig gevallen voor van ziekte der ademhalingsorganen. Ook voor zangers en redenaars, die hun ademhalingswerktuigen veel moeten inspannen, is een flinke knevel een gewenscht artikel.

De millionnairs in de Vereenigde Staten. -

Onlangs heeft een staathuishoudkundige van naam een belangrijk werk openbaar gemaakt over de verdeeling der rijkdommen in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Volgens dezen schrijver telde men daar in 1847 slechts één particulier, die een vermogen had van meer dan 12 millioen gulden, en tegenwoordig zijn er omtrent twee duizend, die zulk een rijkdom bezitten.

Verder zijn er 250 familiën, waarvan ieder meer dan 50 millioen gulden heeft; zelfs zijn er eenigen onder hen, wier kapitaal bijna tot een milliard gestegen is. De volgende schatting, die op de zeker niet te hooge cijfers der inkomsten-belasting is gegrond, geeft het bedrag aan der groote Amerikaansche vermogens in het jaar 1892: 250 met meer dan 50 millioen, samen eveneens minstens 12 milliard; 500 van 25 tot 50 millioen, samen minstens meer dan 12 milliard; 1000 van 12 tot 25 millioen,

samen minstens weer 12 milliard; 2500 van 6 tot 12 millioen, samen minstens 15 milliard; 7000 van 2 tot 6 millioen, samen minstens 17 milliard, 20.000 van 1 tot 2 millioen, samen minstens 25 milliard. In het geheel zijn er dus 31.250 menschen, die gezamenlijk minstens 93 milliard gulden bezitten, of m.a.w., drie vijfden van het nationaal vermogen, dat op ruim 150 milliard gulden wordt geschat

Bij de Platen.

De nieuwe Tower-brug te Londen. -

De voor eenige maanden voltooide nieuwe brug over de Theems te Londen moet zoowel uit het oogpunt van constructie als om de architectuur tot de belangrijkste staaltjes van bruggenbouw uit den nieuweren tijd gerekend worden. Met het bouwen daarvan zijn niet minder dan acht volle jaren heengegaan en met de beraadslagingen, die voorafgingen, is een bijna gelijk tijdsverloop gemoeid geweest.

De nieuwe brug verbindt de beide oevers der Theems even boven den Tower, de bekende oude citadel van Londen, en heeft ten doel het oostelijk deel der stad een gemakkelijken uitweg over de rivier te bezorgen en tegelijk de schrikkelijk drukke Londen-brug eenigermate van het overstelpend gedrang te ontlasten.

EEN LOLLIG MOPJE,
naar de schilderij van A. Eckardt.

In de bepalingen voor de uitvoering was opgenomen dat zij de vrijheid van het verkeer te water niet belemmeren mocht, waarom men den vorm van een dubbele ophaalbrug koos. Wanneer de beide vleugels dier ophaalbrug opgetrokken zijn, kunnen de grootste schepen ongehinderd passeeren, terwijl het voetgangersverkeer zich over een tweede, hooger gelegen brug beweegt, die langs trappen en lifts in de beide torens aan weerskanten te bereiken is

Zijn de vleugels neergelaten, dan kunnen toch altijd kleine schepen er nog onder door. Alsdan dient de onderste brug voor het verkeer zoowel met rij- en voertuigen als te voet.

De beide brugtorens hebben den bouwmeester een welkome geleger heid verschaft om aan zijn werk fraaie vormen en een monumentaal karakter te geven. De stijl, waarin zij gehouden zijn, is die uit den tijd van koningin Elisabeth. In de onderste ruimten der torens zijn de hydraulische toestellen aangebracht tot het optrekken en neerlaten der vleugels van de ophaalbrug en tot het in beweging brengen der lifts.

De beweegkracht is, gelijk te begrijpen valt, vrij aanmerkelijk, daar de beide vleugels een wijdte van niet minder dan zestig meter overspannen. Dit belet niet dat het ophalen en neerlaten telkens in vijf minuten tijds geschiedt. De brug is tusschen de torens vijftien meter breed, maar de toegangen links en rechts zijn wat breeder gehouden (18,20 meter.)

De nieuwe Towerbrug is waarschijnlijk de grootste tot dusver, waarbij het ophaalbrugysteem is toegepast, een stelsel, waartoe men bij nieuwere werken van dien aard meer en meer zijn toevlucht neemt.

De paleiswachter. -

Uit het hartje van het drukke Londen zien we ons bier opeens verplaatst aan de poort van het een of ander oostersch serail, het paleis van een pasja of grootvizier. Aan den ingang houdt een oude Moor, in zijn rijk geborduurd costuum en met het lange Arabische geweer het onderstboven over den schouder, vol van de kalme waardigheid, den Oosterling eigen, trouw de wacht.

Wee, wie het wagen mocht, ongenood den drempel te overschrijden; de onverbiddelijke wachter zou zich niet lang bedenken, het geweer op hem af te vuren, en dat met dezelfde koelbloedigheid als waarmee hij een hond van de deur zou jagen

Ook ons heeft de schilder geen blik gegund in het binnenste van het paleis, welks rijkversierde poort de verbeelding prikkelt tot geheimzinnige droomen omtrent de weelderige Oostersche pracht, die daarachter wel mag verscholen zijn.

De voorbede der Zuster. -

Een dergelijken, nog sterker prikkel voor de verbeelding van den beschouwer heeft de schilder van dit tafereel in zijn schilderij weten te leggen en daardoor bewerkt, dat ze ons onweerstaanbaar boeit

Wat stelt ze ons voor? 't Is geen episode uit een bekende historie. De kunstenaar heeft het aan ons zelf overgelaten, de geschiedenis te raden Aan gegevens daartoe heeft hij het evenwel niet laten ontbreken. Al aanstonds valt ons oog op het blijkbaar met geweld opengerukte koffertje, dat midden op den vloer staat en waaruit papieren zijn te voorschijn gebracht. De oude ridder heeft een dier papieren driftig aan stukken

gescheurd en houdt een afgescheurd brok nog verfrommeld in de toegeknepen vuist gekneld.

Wat dat papier behelzen mag? Voor hem getuigt het blijkbaar van de schuld zijner dochter, die, verplet onder het wicht der vaderlijke gramschap, op de knieën voor een stoel is neergezegen, welks eenen poot zij radeloos met de hand omklemt.

Is zij werkelijk schuldig? Door den lelietak, het zinnebeeld der onschuld, in een vaas op de tafel geplaatst, schijnt de kunstenaar ons den indruk te willen geven, dat hier niet aan eigenlijke schuld moet gedacht worden en de vermeende schuldige veeleer het slachtoffer is van misverstand of vooroordeel.

Haar zuster, die de partij voor haar opneemt tegenover den vertoornden vader, poogt dit den ouden edelman behoedzaam aan het verstand te brengen. En te oordeelen naar de ernstig bedenkende, schoon nog toornige uitdrukking zijner trekken, schijnt zij er in te zullen slagen, de gramschap van den krachtigen, strengen man te verbidden.

Een lollig mopje. -

Een vroolijk tafereeltje tot besluit van dit nummer. De krullejongen maakt van de afwezigheid van den baas gebruik om op de schaafbank te springen en op de harmonica het deuntje te spelen, dat hij op de kermis aan den mallemolen heeft opgevangen. Dat schijnt hij een verduiveld lollig mopje te vinden; want in zijn eentje verkneukelt hij er zich zoodanig in, dat de teenen van zijn bloote voeten van plezier opkrullen.

Laat de baas straks maar mopperen; dat zal den deugniet het genoegen niet vergallen in zijn grappig deuntje.

[Nummer 32]

De wraak van den Protector, door J. Vesters Jr. (*Vervolg.*)

‘Treed naderbij, eerwaarde vader,’ zegt Filips, en op vragenden toon voegt hij er bij: ‘Het is toch wel geoorloofd, dat ik mij, alvorens mij aan de staatsaangelegenheden te wijden, een oogenblik onledig houd met het schoone te bewonderen, dat natuur en kunst hier hebben gewrocht?’

‘Zeker is dat geoorloofd en zelfs oorbaar Sire, daar gepaste ontspanning de krachten van Uwe Majesteit verfrischt, die dan het heil van den staat weer ten goede komen,’ antwoordt de prior.

‘Laat mij het u oprecht zeggen, eerwaarde vader, de regeeringstaak drukt mij te zwaar op de zwakke schouders. Evenals mijn groote voorvader Karel I reikhals ik naar rust, naar een kalm leven binnen de stille wanden van een klooster, ver van het gewoel van het hof en de beslommeringen der regeering. Alleen moet ik met schaamte bekennen, dat ik onder alle opzichten zoo ver achter mijn roemrijken voorzaat blijf.’ En terwijl hij deze bekentenis aflegt, vestigt de koning zijn groote, weemoedige oogen op den eerbiedwaardigen monnik voor hem.

DE H. ANTONIUS DE KLUIZENAAR BIJ HET LIJK VAN DEN H. PAULUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SURAND.

‘Mijn zoon,’ zegt de prior met vaderlijke goedheid, ‘de tijd van rust is voor u nog niet aangebroken. De belangen des lands en der Christenheid vorderen nog uw tegenwoordigheid aan het roer van staat. En al moge

uw roemruchte voorzaat koning Karel voorspoediger zijn geweest in zijn oorlogen en ondernemingen, gij hebt u niets te verwijten, Sire, daar gij steeds naar best vermogen de belangen van onzen godsdienst hebt voorgestaan en die uwer rijken gediend.'

'Eischen dan ook de belangen van onzen godsdienst en van mijn land, vader, dat ik den oorlog verklaar aan den dweepzieken Puritein Olivier Cromwell, die in Engeland zoo wreed onze geloofsgenooten vervolgd en het eiland der Heiligen tot het brandpunt van het onverdraagzame protestantisme gemaakt heeft?'

'Ik vermeet mij niet, Sire, u in zoo gewichtig een zaak van raad te dienen. Mijn geringe kennis en weinige ervaring in staatszaken gedoogen niet, dat ik uitspraak doe in een aangelegenheid, waarbij het wel of wee van zoovelen is betrokken. En dan, indien Uwe Majesteit uw eigen oordeel in dezen mistrouwt, hebt gij toch uw staatsdienaren om u te raden, inzonderheid den bekwamen hertog van Ossuna, die aan de zaak van Spanje en ons geloof zoo menigen uitstekenden dienst heeft bewezen.....'

'En wien ik bij herhaling mijn hooge tevredenheid heb betuigd,en dit ook door daden getoond,' viel de koning hem in de rede. 'Maar hoe groot vertrouwen ik ook stel in zijn bewaamheid en doorzicht, toch kan ik mij in dit geval moeilijk met zijn raad vereenigen. Cadenas wil den oorlog met Engeland, hij acht dit plicht en noodzakelijkheid tevens, - plicht, omdat het de eerste katholieke mogendheid van Europa betaamt, als de beschermster op te treden harer verdrukte geloofsgenooten; noodzakelijkheid, omdat, zoo wij ons van strijd onthouden, Engeland ons zoo te zee als te land zal overvleugelen, omdat wij nu in de gelegenheid zijn, partij te trekken van de misnoegdheid en verdeeldheid, die de Protector door zijn eerzucht heeft verwekt, en indien wij deze gelegenheid ongebruikt laten voorbijgaan,Engeland ons weldra boven het hoofd gewassen zal zijn. En toch, eerwaarde vader,' zegt de koning met meer vastberadenheld, dan men van hem gewoon is, 'na al den tegenspoed, dien de Spaansche wapenen onder mijn regeering hebben ondervonden, ben ik huiverig, ze nogmaals aan een onzekere kans te wagen. Nog heugt mij de zeeslag bij Downs, waarbij mijn heele vloot en de bloem mijner ridderschap bleef. Nog zulk een nederlaag en het is met Spanjes macht gedaan.'

'Veroorloof een trouw onderdaan, u rondborstig zijn meening te zeggen, Sire. Laat gij u niet terneer drukken door een kleinmoedigheid, die geen vorst, en allerminst dien van Spanje betaamt? Laat gij u niet afschrikken door de herinnering aan een nederlaag, die niet aan lafheid van den kant der Spaansche soldaten, maar enkel aan de onbekwaamheid van den vlootvoogd was te wijten? Had d'Oquendo doorgetast en niet gedraald, toen het beslissend oogenblik van handelen daar was, de nederlaag bij Downs ware een schitterende zege voor ons geweest. Ik wil Uwe Majesteit hierdoor niet aansporen tot den krijg,' haastte de prior zich er bij te voegen, 'zulk een gedachte is ver van mij, maar wel waag ik het, Uwe Majesteit onder het oog te brengen, dat de vrees een slechte raadgeefster is, en dat een afstammeling van het fiere huis Habsburg zich niet hierdoor, maar enkel door de stem van den plicht en zijn geweten moet laten leiden.'

'Ik dank u voor dien werk, eerwaarde vader; ja, de vrees is een slechte raadgeefster en een Habsburger onwaardig. 't Is evenwel enkel vrees voor mijn goed en edel volk, die mij ontrust en doet aarzelen voor een oorlog, die het op groote offers, misschien op groote verliezen kan te staan komen. Ik kan echter nog geen besluit nemen en wil

eerst nog de meening mijner grandes inwinnen. Gedoog dat ik mij nu verwijder. Ik weet zeker, dat Cadenas mij met ongeduld verbeidt, want ik heb mij dezen morgen bijzonder verlaat en vele zaken wachten op afdoening.'

Na een handdruk en een vriendelijken groet verwijderde de koning zich van den prior en schreed met vluggen tred naar het bijzonder kabinet, waar de Staatssecretaris Cadenas, hertog van Ossuna, ijverig aan den arbeid was.

Cadenas was een man van slanke gestalte met een breed, machtig voorhoofd, lange, zwarte haren, en een beweeglijken oogopslag, die van schranderheid en gevatheid getuigde. Hij was het volmaakte type van den Spanjaard uit dien tijd, trouw aan zijn geloof en aan zijn vorst, vol liefde voor zijn land en vol afkeer voor de ketterij, die in het Noorden van Europa zoo groote vorderingen had gemaakt en waartegen de Spaansche vorsten sedert Karel I onverpoosd hadden gestreden.

Toen Filips binnentrad, stond Cadenas eerbiedig van zijn zetel op en wenschte den koning goeden morgen.

'Ik schaam mij, hertog,' antwoordde Filips, 'als ik zie hoe ijverig gij aan den arbeid zijt, terwijl ik mijn tijd met nietsdoen heb doorgebracht. Met nietsdoen eigenlijk toch niet, want vooreerst heb ik in de kerk van San Lorenzo God om kracht en licht gebeden, en op de tweede plaats heb ik een onderhoud gehad met den eerwaarden prior der Hieronymieten, dien ik op mijn weg naar hier ontmoette.'

'Dan weet ik zeker, dat Uwe Majesteit uw tijd beter besteed heeft dan ik,' antwoordde Cadenas zonder de minste glimp van vleierij in den toon zijner stem.

'En raad eens, waarover ik mij met vader Garcia onderhouden heb, mijn trouwe hertog?' vroeg de koning.

'Voor waar een lastige vraag, Sire, maar het is zeker, dat het onderhoud belangrijk is geweest.'

'Hoogst belangrijk, hertog; wij hebben er over gesproken, of een oorlog met Engeland al dan niet in het belang van godsdienst en vaderland zou zijn.'

'Mag ik Uwe Majesteit vragen, wat de meening was van den eerwaarden prior?' vroeg Cadenas, wien het niet onverschillig kon zijn, hoe een zoo wijs en hooggeplaatst man daarover dacht, daar hij in den raad der grandes met zijn opinie zoo goed als alleen stond en de koning tot dusver meer naar hun dan naar zijn kant overhelde.

'Vader Garcia heeft zich niet beslist uitgegelaten, hij achtte zich daartoe niet bevoegd en in zijn bescheidenheid....'

In zijn ongeduld was Cadenas een beweging met de hand ontglipt, die den koning niet ontging.

'Ik weet wat gij zeggen wilt, heer hertog, de prior is alleszins bevoegd, een woord mee te spreken; dat is ook mijn meening. Uit hetgeen hij zei maak ik op, dat hij nader aan uwe, dan aan mijne zijde staat.'

Een straal van voldoening gleed over het gelaat van den Staatssecretaris. 'Althans één, die mijn meening niet ongerijmd en in strijd met het belang van geloof en land acht,' mompelde Cadenas. 'Waarlijk, Sire,' ging hij met meer vrijmoedigheid voort, 'verontschuldig mij, indien ik Uwe Majesteit rondborstig zeg, wat mij als lood op het hart drukt. Er mag niet langer getalmd worden. De overweldiger, de Puritein verdrukt de katholieken op gruwzame manier; hij staat op het punt zich de koningskroon op het dorper hoofd te plaatsen en een dynastie te grondvesten, die, in bloed opgeschoten, enkel door bloed bestaan kan, die, met vervolging begonnen, zich alleen door vervolging kan handhaven. Mag Spanje dit werkeloos toezien, mogen wij met over elkaar geslagen armen getuigen zijn van een steeds wassende macht, die een uittarting en bedreiging is van onzen godsdienst? Mogen wij het arme Ierland

laten vertrappen en den rechtmatigen koning als een balling door Europa laten zwerven, zonder hem den steun aan te bieden van ons leger en onze vloot?'

De anders zoo koele en stroeve Spanjaard was naarmate hij sprak meer in vuur geraakt en scheen ten laatste de aanwezigheid zijns koning niet meer indachtig. Toen hij ophield en enkel een doodsch stilzwijgen op zijn geestdriftige woorden ten antwoord kreeg, bezon hij zich en vreesde, naar het streng gerimpelde gelaat van den monarch te oordeelen, dat hij te boud gesproken had.

'Uwe Majesteit vergeve mij, indien ik een oogenblik den eerbied uit het oog heb verloren, dien elk trouw onderdaan zijn vorst schuldig is. Ik liet mij door mijn gevoel, door mijn heilige overtuiging meesleepen...'

'Daar deedt gij wèl aan, hertog,' antwoordde de koning met een glimlach, 'ik houd van de vrijmoedigheid, die zich ook tegen den vorst durft uiten, meer dan van de oogendienarij van sommigen mijner grandes. Al wat gij zegt is waar. Comwell is de doodvijand van onzen godsdienst, een koningsmoorder en overweldiger, de tiran en beul van het Engelsche volk. Ook ik heb groote sympathie voor den zoon van den ongelukkigen Karel I. Maar mag ik mijn land aan de onzekere kans van een oorlog wagen?'

'Sire, wij hebben het recht aan onze zijde en strijden voor een heilige zaak, het geloof, dat steeds in Spanje zijn trouwsten verdediger vond. Heeft Uwe Majesteit bovendien geen rechten op den Engelschen troon door uw koninklijken grootvader Filips II, die door den roemrijken Paus Sixtus V met Groot-Brittannië beleend werd? Wil Uwe Majesteit die rechten niet doen gelden, welnu, behoort zij dan niet te voorkomen, dat een overweldiger zich de kroon opzet? En dan, nooit was de gelegenheid zoo gunstig als nu. Ierland zal het zwaard aangorden als het weet, dat Uwe Majesteit zich tot den strijd gereed maakt. Engeland wordt door partijschappen verscheurd en Karel Stuart heeft een leger aangeworven, waarmee hij een inval zal doen. Laten wij deze gelegenheid voorbijgaan, gunnen wij Cromwell tijd zich in het bestuur des lands te nestelen, misschien een dynastie te vestigen, wachten wij, tot de koninklijke pretendent door geldgebrek gedwongen wordt, zijn leger af te danken, - wie weet, of dan niet voor altijd de kans vervlogen zal zijn, Engeland voor het oude geloof te herwinnen. Spanje zal het zich immer te verwijten hebben,' besloot Cadenas met klimmend vuur, 'indien door zijn toelaten het protestantsche Engeland het overwicht verknjgt in Europa. Sire, dat *moet* verhoed worden!'

'Gij hebt gelijk, hertog, als altijd gelijk.

Maar toch, ik durf nog geen ja zeggen..... ik weet niet..... ik zal zien..... ik moet eerst nog de grandes raadplegen..... ik durf alleen de verantwoordelijkheid niet op mij nemen..... neen, ik durf niet....'

Cadenas vestigde een blik vol eerbiedig medelijden op den goeden, maar zwakken vorst. Hij achtte het echter beter, niet langer een gesprek voort te zetten, dat voor den koning en hem zelven een kwelling was en toch geen uitkomsten opleverde.

Spoedig waren de monarch en de Staatssecretaris aan den arbeid, maar de laatste was plotseling buitengewoon stil en teruggetrokken geworden. Den koning viel dit op en hij vroeg naar de reden daarvan. Cadenas gaf een ontwijkend antwoord, dat Filips niet voldeed, maar deze wilde niet verder aandringen.

Toen de koning na eenige uren het kabinet had verlaten om het zoete van den huiselijken kring te gaan smaken, stond de hertog van Ossuna met moeite uit zijn zetel op. Hij zag er gejaagd uit en een angstige trek had zich om zijn mond gevormd. 'Wat kan dat toch zijn?' mompelde hij bij zichzelf, 'van waar die onverklaarbare angst, die zich plotseling van mij heeft meester gemaakt? Is er reden toe of is het een

voorgevoel? Kan de koning mij mijn vrijmoedigheid misduiden, waar ik enkel sprak, gedreven door liefde voor mijn geloof en mijn land? En toch, het is mij, of de ongenade des konings mij boven het hoofd hangt.'

Geheel onder den indruk dezer stemming verliet de Staatssecretaris *La casa del Principe* en richtte zijn schreden naar zijn woning, waar een teerminnende echtgenoote en liefhebbende kinderen hem wachtten. Donna Maria de Robles y Çuniga was een kloeke vrouw met een warm hart en een helder hoofd. Onmiddellijk viel haar de sombere trek op het gelaat van haar gemaal op en met bezorgdheid vroeg zij wat er aan scheelde. In het begin trachtte hij zich door uit-

vluchten, door het voorwenden van drukke en inspannende bezigheden te redden, maar het scherpziend vrouwenoog had spoedig bespeurd, dat de oorzaak elders school en nu wilde zij ook weten wat het was.

'Zeg mij openhartig uw leed, Juan, misschien kan ik het verhelpen of althans verzachten.'

'Het is geen leed, waarde vrouw, ik laat mij door een dwaas voorgevoel een vrees aanjagen, die geen man betaamt, doch waartegen ik mij niet kan verzetten.'

'Maar wat is het dan toch, Juan? Gij jaagt mij vrees aan. Is de koning op u vertoornd, of....'

'Dat ik weet niet. Zijne Majesteit is altijd zeer welwillend voor mij, en al kan ik mij niet altijd met zijn opvattingen vereenigen, toch draagt hij mij deswege geen wrok toe, integendeel. Dwaas dan ook, dat ik mij dezen morgen door een onverklaarbaar gevoel zulk een angst liet aanjagen. Het was mij, of een stem mij toefluisterde, dat ik bij Zijne Majesteit in ongenade zou vallen. Het was dwaas van mij, daaraan toe te geven, maar dat gevoel is machtiger dan mijn wil.'

'Zet u die gedachte uit het hoofd, Juan. Gij weet, hoe goed de koning te uwaart is. Heeft hij u nog niet onlangs tot hertog van Ossuna verheven en onzen jongsten zoon onder zijn hofjonkers opgenomen? Gij moogt aan het hof uw benijders hebben, welke groote man heeft ze niet? Waar gij het bewustzijn omdraagt, naar plicht en geweten te handelen en vorst en land trouw en rechtschapen te dienen, daar mag geen plaats zijn voor zulk een vreer. Daardoor werpt gij een blaam op den koning zelf, die zich toch steeds zoo welwillend te onzen opzichte heeft betoond.'

Don Juan Cadenas gevoelde de waarheid, die in de woorden zijner kloeke gemalin lag opgesloten, maar toch kon hij die kwellende gedachte niet verdrijven. Ja, hij had benijders, hij wist het; onder de hovelingen waren er, die, naijverig op het vertrouwen, dat de Staatssecretaris van den koning genoot, en op de onderscheidingen, waarmee hij was begiftigd, geen poging onbeproefd lieten om hem te onderkruipen en bij den monarch in verdenking te brengen. Maar hoe zwak en weifelachtig Filips ook was, voor die lastertaal had hij tot dusver steeds het oor gesloten gehouden, daar hij een onbegrensd vertrouwen stelde in de bekwaamheid, meer nog in de trouw en verknochtheid van zijn staatsdienaar. Was er daarom voor den hertog van Ossuna wel reden, zich door zulk een ongegronde vrees schrik te laten aanjagen?

IV.

Ten noorden van het fraaie Sint-Jamespark in Londen verheft zich een groot, langwerpig vierkant gebouw, dat, indien het al niet door zuiverheid en grootschheid van stijl uitmunt, tech merkwaardig is om de geschiedkundige herinneringen, die zich daaraan vastknoopen. Het paleis Whitehall werd door kardinaal Wolseley gebouwd, maar toen hij in 1530 bij Hendrik VIII in ongenade viel, werd het evenals zijn overige goederen verbeurd verklaard en aan de kroon getrokken. Bij dit paleis, op een voor de vensters opgericht schavot, werd de ongelukkige Karel I den 30 Januari 1649 onthoofd.

In een der prachtige zalen, door koning Jacobus I aan het gebouw toegevoegd, door Rubens met voortreffelijk schilderwerk versierd, en in de geschiedenis onder

den naam van *banqueting house* bekend, zat de Protector Olivier Cromwell met zijn schoonzoon lord Faulconbridge in een druk gesprek gewikkeld.

Den opstand, die zoo plotseling in Londen was uitgebroken, was het Cromwell gelukt te dempen, en de raddraaiers zaten nu in den Tower. Voor Cromwell was het evenwel een les geweest, daar hij begreep, dat, indien hij de koningskroon aanvaardde, het verzet zich nog meer algemeen zou uiten en hij zijn trouwste aanhangers van zich zou vervreemden. Hij had daarom beslist de kroon van de hand gewezen, maar in ruil hiervoor gedaan gekregen, dat het Parlement het protectoraat in zijn familie erfelijk verklaarde, zoodat de eerzuchtige droom van den geslepen parvenu toch tot op zekere hoogte verwezenlijkt was.

Maar Cromwell vergat en vergaf het niet aan hen, die hem in zijn plannen hadden trachten te dwarsboomen. De aanleggers van den opstand moesten daarvoor boeten in den Tower en een groot aantal opstandelingen waren in de gevangenis van Newgate geworpen. Maar felst van al was de Protector op den Spaanschen Staatssecretaris Cadenas gebeten, dien hij van verstandhouding met de oproerlingen en Karel Stuart verdacht, en wien hij voornamelijk de schuld weet, dat zijn plan, de koningskroon voor zich en zijn geslacht te verwerven, schipbreuk had geleden. Wraak zou de Protector op den Spaanschen Secretaris nemen, schitterende, bloedige wraak. Hij wist, dat de hertog van Ossuna aan het Spaansche hof veel benijders telde, die graag den gunsteling des konings zouden doen vallen en reeds herhaaldelijk getracht hadden, den hertog door hun kuiperijen in verdenking te brengen. Zij brachten de ongerijmdste beschuldigingen tegen hem in, en al sloeg de koning er geen geloof aan, toch kon het op den duur niet uitblijven, of in het zwakke, wantrouwige hart van den monarch zou het zaad van den twijfel wortel schieten, langzamerhand moest het gif van den argwaan in zijn hart druppelen. Hierop had Cromwell zijn plan gebouwd. Hij had betrekkingen aangeknoopt met den graaf van Lerida, die den hoogen post van Staatssecretaris voor zich begeerd had en zich diep achteruitgezet achtte, toen de koning met voorbijgaan van hem Cadenas tot die hooge waardigheid verhief. Op den Spaanschen graaf kon Cromwell geheel rekenen, maar tot dusver waren alle plannen der beide samenzweerders op de ijzeren onmogelijkheid afgestuit. Zeker, het zou niet veel bezwaar in gehad hebben, den hertog van Ossuna door een sluipmoordenaar om het leven te laten brengen, maar met zulk een wraakoefening nam de verfijnde wreedheid van Cromwell geen genoegen. Hij wilde hem kwellen, folteren, martelen, hem bij zijn koning in ongenade doen vallen, met schande overladen aan de algemeene verachting prijsgeven, voor een verrader doen doorgaan, en, tot bekroning, hem smadelijk het hoofd doen verliezen door beulshanden. Geen dood, plotseling en snel als het weerlicht, geen dood, waardoor hij tot offer of martelaar werd gestempeld, maar een dood, duizendmaal geleden, folterender door net grievende zieleleed dat hem voorafging, dan door den beslissenden zwaardslag van den beul zelf, had Cromwell den hertog van Ossura toegedacht.

Een geschikt werktuig ter bevrediging van zijn wraak, tot volvoering van 't wreed, onmenschelijk plan, dat in het brein van Cromwell was opgekomen, had het toeval hem aan de hand gedaan. Hij wachtte nu in gezelschap van lord Faulconbridge, die, ter bereiking van zijn eerzuchtige oogmerken, niet geschroomd had, zijn oud-adellijken naam aan dien van een gelukzoeker en koningsmoorder te verbinden en zijn blazoen bezoedelde door de lage politiek van zijn schoonvader uit alle macht te steunen, op den persoon, die de wraak van den Protector zou volvoeren.

‘Hij toeft lang,’ verbrak eindelijk Cromwell het stilzwijgen, met een ongeduldigen blik op de deur.

‘Uwe Hoogheid houde mij de opmerking ten goede, dat ik, hoe groot 's mans bekwaamheid ook moge zijn, blijf twijfelen of het hem zal gelukken het geheim kabinet te openen, dat voor een der ingewikkeldste van geheel Europa gehouden wordt.’

‘Geen vrees, mylord; in heel het Vereenigd Koninkrijk is geen handiger man op dat gebied dan Thomas Green, en dan, we zullen hem hier eerst proeven van bekwaamheid laten afleggen, waaruit wij kunnen afleiden of hij voor zijn taak berekend zal zijn. Wat de roep van hem getuigt boezemt mij alle vertrouwen in.’

‘Maar er zijn nog heel wat andere bezwaren uit den weg te ruimen. Uwe Hoogheid bedenke, hoe argwanend de Spaansche koning is en met hoeveelheid nauwlettendheid de toegangen tot *La casa del Principe* bewaakt worden. Het is onmogelijk de waakzaamheid der schildwachten te verschalken.’

‘Dat zou onmogelijk zijn, mylord,’ antwoordde de Protector met nadruk, ‘indien wij niet op den graaf van Lerida konden rekenen.’

‘Is Uwe Hoogheid dan zóó zeker van hem? Valt op de trouw van den Spanjaard wel staat te maken?’

‘Trouw! trouw!’ mompelde Cromwell met een grijnslach om de dikke, vleezige lippen. ‘Trouw is een groot woord, mylord, waaraan ook ik niet veel hecht. Het is dan ook niet uit sympathie voor mijn persoon, dat de Spaansche graaf mij hierin ter wille zal zijn. Ik maak mij daaromtrent niet de minste illusies! Maar wraak is een machtige prikkel, eh dan, door mij hierin behulpzaam te zijn, dient Lerida enkel zijn eigen belang. Wat wilt gij nog meer? Valt Cadenas, dan heeft hij alle kans Staatssecretaris te worden. Een eerzuchtige is, ter bereiking’ van zijn oogmerken, niets te zwaar en voor geen moeilijkheden schrikt hij terug,’ besloot Cromwell, die, zelf door eerzucht verteerd, ook het best in staat was, de diepte van dien hartstocht bij anderen te peilen.

(*Wordt vervolgd*)

De H. Antonius de kluizenaar.

Minder populair dan zijn beminnelijke naamgenoot, de groote wonderdoener van Padua, is toch de H. Antonius de kluizenaar een van de beroemdste heiligen der katholieke Kerk, die van de vroegste tijden af zijn feestdag viert op den 17^{en} Januari.

De H. Antonius wordt algemeen beschouwd als de stichter van het monnikwezen, gelijk zich dat in de eerste eeuwen der Kerk ontwikkelde, en was een der eerste beoefenaars van het kluizenaarsleven in de christelijke oudheid.

In het jaar 251 te Coma bij Heraclea in Opper Egypte, als de zoon van aanzienlijke, rijke ouders geboren, onderscheidde Antonius zich van zijn vroegste jeugd af door groote onthechting van de wereldsche zaken en bijzondere voorliefde tot het gebed en de vrome overweging in de eenzaamheid.

Zoo staat van hem vermeld, dat hij in zijn jeugd niet de scholen bezocht, waar de fraaie letteren en wereldsche wetenschappen onderwezen werden, die de vrome jonkman als nutteloze ijdelheid beschouwde, maar dat men hem daarentegen steeds kon vinden in de kerk om het woord Gods te aanhooren of in de eenzaamheid bezig de groote geheimen der eeuwigheid te overwegen.

Op zijn achttiende jaar wees geworden, had hij op dien leeftijd niet alleen zijn eigen omvangrijke bezittingen, doch ook het vermogen zijner jongere zuster te

beheeren. Op zekeren keer in de kerk de woorden van het evangelie hoorende voorlezen: ‘Wilt gij volmaakt worden, zoo verkoop al wat gij hebt en geef het den armen, en kom dan en volg Mij en gij zult een schat in den hemel vinden’ besloot hij aanstonds dien raad te volgen.

Hij verkocht en verdeelde al wat hij had en schonk de opbrengst aan de armen, doch behield nog iets over met het oog op zijn jonge zuster. Toen hij echter een volgende maal in de kerk de woorden hoorde voorlezen, dat men niet bezorgd moet zijn voor den dag van morgen, ontdeed hij zich ook van het overige. Zijn zuster vertrouwde hij aan de zorg van vrome en godvreezende maagden toe, en voor zich zelf koos hij het verstorven en beschouwende leven der kluizenaars.

Eerst begaf hij zich op weg om verschillende vermaarde kluizenaars te bezoeken, ten einde zich hun deugden, hun ijver, hun geest van versterving, gebed en overweging eigen te maken, kortom zich in hun school te vormen tot een waardig beoefenaar van het beschouwende leven. Vervolgens koos hij zich tot verblijf een dier grafspelonken, welke de Egyptenaren vroeger hadden aange-

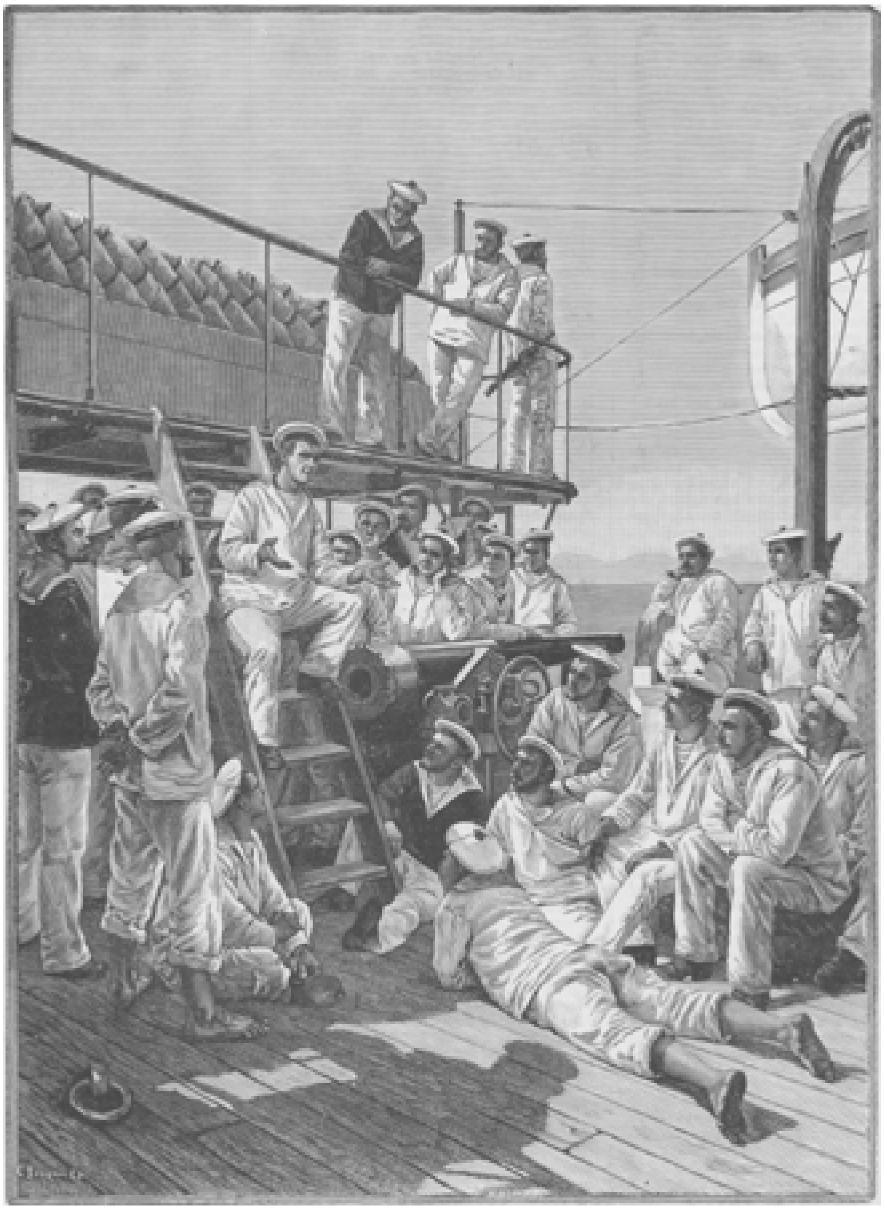

DE VERTELLER AAN BOORD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN BOURGAULT.

DRIE MOPSJES, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HANS LOOSCHEN.

legd voor de bewaring hunner dooden en die thans verlaten waren. Daar gaf hij zich, om de bekoringen, die hem in de eenzaamheid kwelden, te overwinnen, aan de gestrengste lijfkastijdingen over, zoodat zijn vrienden, die hem eenmaal bijna dood van uitputting in zijn kluis hadden gevonden, hem vandaar wilden weghalen. Om zich in het vervolg tegen dergelijke pogingen te vrijwaren, besloot hij de woestijn in te gaan en nam op vijf-en-dertigjarigen leeftijd zijn intrek in een vervallen kasteel, op den oostelijken oever van den Nijl, dat vóór hem alleen wilde dieren en slangen tot verblijf strekte.

Daar bracht hij twintig jaren in volslagen afzondering door, als levend begraven voorde wereld, maar in de eenzaamheid zich vormende en volmakende tot dien groeten meester van het beschouwende leven, welke later honderden volgelingen den weg der geestelijke volmaking leeren zou.

De roep zijner deugden, de woorden van wijsheid, die hij tot allen sprak, welke hem naderden, de wondervolle genezingen, die op zijn gebed werden verkregen, trokken onweerstaanbaar de aandacht der wereld tot den man, die niets liever wenschte dan zich te verbergen en vergeten te zijn. Zijn voorbeeld wekte vele anderen tot navolging op, en weldra waren de omliggende bergen als met kluizen overdekt, waar tal van godvruchtige mannen, hetzij alleen, hetzij tot kleine communauteiten vereenigd, zich aan het gebed en de bespiegeling wijdden. Antonius was hun aller leermeester en leidsman, die hun geloof en hun vroomheid voedde door de kracht zijner lessen. ‘Dat de gedachte aan de eeuwigheid,’ dus luidt een zijner vermaningen, ‘nooit uit uw geest wijke. Denk iederen morgen, dat gij wellicht den avond niet meer halen zult, denk alle avonden dat gij misschien den morgen niet meer zult zien. Verricht al uw handelingen zóó alsof zij de laatste van uw leven zou zijn, dat wil zeggen met al den ijver en al de godsvrucht, waartoe gij in staat zijt. Waak zonder ophouden tegen de bekoringen en weersta moedig de aanvallen des duivels, want die vijand is zeer zwak als men hem weet te ontwapenen; hij ducht het vasten, het gebed, de nederigheid en de goede werken.’

Allengs vormden de kleine vereenigingen van kluizenaars zich tot kloosters, die alle onder het toezicht van Antonius stonden, en wier bewoners hun leven doorbrachten met studeeren, bidden, vasten en waken.

Dit schoone, kalme leven van geestelijke volmaaktheid werd op eenmaal verstoord door de bloedige vervolging, die na de troonsbestijging van keizer Maximianus tegen de Christenen uitbrak. Thans toonden evenwel Antonius en zijn volgelingen, dat zij zich niet uit traagheid of vrees uit de wereld hadden teruggetrokken, maar dat zij voor de eere Gods ook moedig gevaren en dood wisten te trotseeren. Antonius verliet zijn eenzaamheid om de gevangen en gekerkerde Christenen te bezoeken en door zijn woord te bemoedigen. Hij zelf verlangde vurig het martelaarschap en vertoonde zich onverschrokken overal in zijn kluizenaarskleed, ofschoon de Romeinsche overheid den monniken verboden had, in hun habijt in het openbaar te verschijnen.

Nadat de vervolging had uitgewoed, keerde hij weer naar zijn geliefkoosde eenzaamheid terug, die evenwel door den grooten toevloed van volgelingen, toehoorders en zieken, welke hem gestadig omringde, eigenlijk geen eenzaamheid meer heeten mocht. Daarom zonderde Antonius zich nogmaals van de zijnen af en nam zijn toevlucht op een hoogen berg, waar hij zelfs niet toeliet, dat men hem naderde om hem voedsel te brengen. Hij liet zich een spade en wat koren brengen en teelde zelf het weinige graan, dat hij tot onderhoud van zijn leven noodig had.

Omstreeks dien tijd stak de ketterij van Arius, die de godheid van Christus loochende, met bijzondere stoutheid in het Oosten het hoofd op. De bisschoppen, die alle pogingen inspanden om ze te bestrijden, noodigden Antonius uit, zijn berg te verlaten en in het openbaar, op de pleinen van Alexandrië de katholieke waarheid tegen de dwaling te verdedigen. Hij voldeed aan die opdracht met zulken heiligen ijver en sprak met zooveel welsprekendheid en vuur, dat de heele bevolking, de heidenen zelfs, door zijn machtig woord werd meegesleept. Zijn predikaties be werkten op één dag meer bekeeringen dan de ijver van alle priesters in Alexandrië in een jaar tijds had kunnen teweegbrengen.

Tegen het einde van zijn leven gaf Antonius nog eenmaal aan de smeekingen zijner leerlingen gehoor en bezocht al de verschillende kloosters, door hem gesticht. Met vreugde zag hij de vorderingen, door zijn volgelingen in de christelijke volmaaktheid bereikt, en gaf hun wijze lessen om daarin te volharden. Vooral rustte zijn oog met welgevallen op zijn zuster, die evenals hij in strenge oefeningen van gebed en boete was oud geworden en aan de spits stond eener schaar van godgewijde maagden.

Maar, hoe dankbaar en verheugd hem ook het schouwspel van de deugden zijner leerlingen stemde, toch voorzag hij met diepe droefheid het latere verval van het klooosterleven.

‘Er zal een tijd komen,’ dus sprak hij met tranen in de oogen, ‘dat de monniken zich prachtige gebouwen zullen stichten in de steden, dat zij van goede sier zullen houden en zich niet meer van de wereldsche personen zullen onderscheiden dan door hun kleed. Intusschen zullen er ondanks dit algemeen bederf altijd zijn, die den geest van hun stand zullen bewaren en hun kroon zal des te glorievoller zijn, daar hun deugd niet te midden der ergernis bezweken is.’

Kort voor zijn sterven bracht hij op Gods ingeving een bezoek aan den heiligen Paulus, ook een kluizenaar in de Egyptische woestijn. Deze verzocht hem, daar hij zijn einde voelde naderen, den mantel te gaan halen, dien de H. Athanasius hem geven zou en waarin de afgeleefde kluizenaar wenschte begraven te worden. Antonius deed wat hem verzocht was, maar vond bij zijn terugkomst zijn dierbaren vriend reeds levenloos uitgestrekt. Hij hulde nu het lichaam in den meegebrachten mantel, bad en zong de psalmen naar het christelijk gebruik en wilde het lichaam aan de aarde toevertrouwen. Er ontbrak evenwel een werktuig om een graf te delven, doch op het gebed van den man Gods verschenen twee leeuwen uit de woestijn, die met de klauwen een kuil groeven, groot genoeg om er het lijk in te leggen. Antonius deed het en dekte het graf met aarde, maar nam het uit palmbladeren gewerkte kleed van zijn heiligen vriend als kostbare reliquie voor zich mede.

Spoedig daarop stierf hij zelf in den ouderdom van honderd en vijf jaren, omringd van zijn leerlingen, waaronder Macarius en Athanasius worden genoemd, wien hij zijn kleederen tot aandenken naliet en wien hij de treffende woorden tot afscheid toesprak: ‘Ik ga nu den weg mijner vaderen bewandelen, want God roept mij. Weest matig en onteert nooit den kluizenaarsstaat, dien gij reeds zoo lang gekozen hebt. Verbreidt allerwegen een goeden reuk van deugden in Jesus Christus. Vliedt den omgang met de dwaalleeraars, bevordert altijd de eere Gods, opdat gij na uw dood, als broeders en vrienden, in de eeuwige woningen wordt opgenomen.’

Mijn mislukte sollicitatie.
door Eduard.

IV.

De burgemeester der gemeente Vroomkort had op en top het uiterlijk en de manieren van een heerboer in ruste, die zijn schaapjes op het droge heeft. Klein maar gezet van postuur, het gezicht glimmend van vetheid en zelfvoldaanheid, meer dan noodig zich de waarde van zijn ambt, maar vooral van sijn eigen persoontje bewust, zat de edelachtbare heer Everardus Klimmen met de statigheid van een pasja in een ouderwetschen leuningstoel. De kruin dekte een wijde zijden pet, het lichaam omsloot een gebloemde chambercloak, waarschijnlijk van een vendutie in de stad afkomstig, en de voeten staken in een paar vilten pantoffels. Afzonderlijke vermelding verdient, dat de kleine, grijze oogjes onaangenaam flikkerden en de borstelige wenkbrauwen de eigenaardigheid bezaten, zoo hoog te kunnen worden opgetrokken, dat van het toch reeds lage voorhoofd bijna niets meer te zien was.

Met dit geduchte personage moest ik, niet als sollicitant naar de onderwijzersbetrekking, maar als delinquent kennis maken.

De veldwachter had zijn superieur op militaire wijze gegroet en was daarna pal naast mij blijven staan, wachtende op een woord uit den edelachtbaren mond, om zijn relaas te beginnen. Govers en diens dochter, die mede binnen waren gegaan, hielden na een 'gnavond burgemeester,' hun mond zoo stijf dicht, of ze gehuurde figuranten waren. Ik trok nu de stoute schoenen aan en begon: 'Burgemeester, ik ben het slachtoffer....'

Verder kon ik niet komen. De edelachtbare heer Everardus Klimmen rees halverwege uit zijn zetel op en bulderde: 'Je bent geen slachtoffer, maar een arrestant.'

'Een gevaarlijk sujet, burgemeester,' meende de veldwachter er te mogen bij voegen.

'Dat staat niet aan jou te beoordeelen, maar aan mij,' bulderde het edelachtbare gemeentehoofd zijn ondergeschikte tegen.

Na deze afstraffing kroop de veldwachter in zijn schulp, en eenige oogenblikken heerschte er een doodsche stilte. Middelerwijl deed de burgemeester eenige geduchte trekken aan zijn groote Goudsche pijp en toen hij zich in een ontzaglijke rookwolk gehuld had, vroeg hij:

'Veldwachter, waarvan wordt deze geïnculpeerde beschuldigd?'

'Hij heeft bij Govers een pot boter gestolen...'

'Burgemeester, daar is niets van aan,' viel ik den veldwachter in de rede.

'Zwijg, kerel, de defensie komt straks, eerst de akte van beschuldiging,' gaf de edelachtbare heer Everardus Klimmen, die zijn juridisch vocabulaire haast uitgeput had, barsch ten antwoord.

'Het stelen van dien pot boter is dus een factum?' vroeg hij, tot Govers gewend.

'Een wat?' vroeg het achtbare raadslid bijzonder onnoozel.

'Een factum, dat wil zeggen een feit,' verduidelijkte het gemeentehoofd.

'Ja, burgemeester,' gaven Govers en zijn dochter ten antwoord, 'hij heeft hem weggehaald.'

'Diefstal met braak, zeer verzwarend, hm! hm!' mompelde Everardus Klimmen. 'Vertel de heele toedracht der zaak duidelijk en kort,' gelastte hij den veldwachter.

'Ik was aan het surveilleeren,' verhaalde Van Hal, 'toen ik dezen persoon als een dolleman zag komen aanstormen, achtervolgd door Govers en een aantal anderen. Ik begreep onmiddellijk, dat mijn tusschenkomst vereischt was,' vervolgde de man, een stap vooruitgaande, 'en verklaarde hem mijn arrestant. Hij had echter de brutaliteit, mij een klap om mijn ooren te geven....'

'Nieuwe verzwarende omstandigheid,' viel hem de burgemeester in de rede.

‘En toen hij zag, dat hij niet los kon, wou hij mij een gulden in de hand stoppen, op voorwaarde dat ik hem zou laten loopen.’

De burgemeester keek mij met een vernietigenden blik aan en deed weer een paar trekken aan zijn pijp, waarna het plechtig uit de wolk klonk: ‘De akte van beschuldiging bevat dus drie punten: 1e diefstal met braak; 2e verzet tegen de gewapende macht; 3e poging tot omkooping van een ambtenaar in functie.’

Ik zag duidelijk in, dat de zaak een hoogst ernstige wending begon te nemen en zei daarom: ‘Maar, burgemeester, het eerste punt is nog niet uitgemaakt....’

‘Heel juist; nog niet uitgemaakt, maar *ik* zal

het wel uitmaken, dat verzeker ik je. Overigens gelast ik je nogmaals te zwijgen, totdat ik zal goedvinden, je te ondervragen Waag je het nog eens, ongevraagd iets te zeggen, dan laat ik je onmiddellijk in den toren smijten.'

De veldwachter plaatste zich pal naast mij, elk oogenblik gereed een eventueel bevel van zijn superieur met bekwamen spoed ten uitvoer te brengen.

Op dit oogenblik werd de deur geopend, en wie beschrijft mijn ontsteltenis, toen de binnentredende niemand anders was dan de wethouder Van Os? Ik begreep, dat ik nu onherroepelijk was verloren.

'Zoo schavuit,' apostropheerde mij de edelachtbare heer, 'hebben ze oe opgepakt! Dor hebben ze een goei werk aon gedaon. Ik docht al wel, dè ge eenen vagebond waart.'

In het eerst keek de burgemeester vertoornd, toen Van Os mij aansprak, maar niet zoodra had hij bemerkt, dat de man mij allesbehalve welwillend gezind was, of hij wreef zich vergenoegd de handen.

'Wel, Van Os, ik zie, dat je dien sinjeur kent.'

'Jao, burgemeester, of ik hem ken! 't Is de gemeenste schoelje onder de zon.'

'Verklaar je nader, Van Os,' klonk het plechtig uit den burgemeesterlijken mond.

'Hij is van mèrgen bij me gewist en heet me een briefke laoten lezen, waarin ik wier uitgemaokt veur vuile visch, om 't nou zoo mor is te noemen'.

'Laster dus,' oreerde het burgemeesterlijk orakel, 'da's nummer vier op zijn rekening. Wil je dat ik er werk van maak; 't gaat nu toch in één moeite door?'

'Dè's te zeggen werk van maoken, och nee, ik zou het mor blauw blauw laoten.'

'Nu, zooals als je wil, anders met pleizier, dat weet je wel. Zoo'n vent hoort achter slot en grendel thuis, en hoe langer hoe beter, dan is de maatschappij van zoo'n gevaarlijk sujet verlost.'

'Maar, burgemeester, laat mij nu toch de zaak ophelderen,' drong ik nogmaals aan, ''t berust alles op een misverstand....'

'Jij hebt niets op te helderen,' bulderde de plattelands-dondergod, 'daar ben ik voor, en ik alleen. Wij zullen nu het verhoor voortzetten,' klonk het weer plechtig. 'Als je zin hebt Van Os, kan je er bij tegenwoordig zijn, want het is een interessante zaak, een heel interessante zaak.'

Van Os knikte even en nam plaats.

'Dus je hebt gestolen,' begon de edelachtbare heer Everardus Klimmen opnieuw.

'Neen, burgemeester, dat heb ik niet,' repliceerde ik wanhopig.

''t Zou mijn niks verwonderen,' merkte wethouder Van Os wijsgeerig op.

Nog voor de burgemeester tijd had, mij, zooals hij van zin was, te gelasten, den mond te houden, werd er eerst eenig gestommel aan de voordeur en daarna een vaste mannenstap in de gang gehoord. Een oogenblik later ging de kamerdeur open en werd de welgedane gestalte van wethouder Keezens zichtbaar. Zoodra hij mij in het oog kreeg - en dit was onmiddellijk - barstte hij in een schaterlach uit.

'Wel kerel, hoe kom je hier verzeild? Of wil je voor vogelverschrikker gaan dienst doen? Nou, 'k moet zeggen, dat je daar voor geknipt ben.' En weer begon de man te gieren van 't lachen, dat het huis er van dreunde.

'Dus jij schijnt dezen persoon ook al te kennen, Keezens?' vroeg de achtbare heer Everardus Klimmen met de meest mogelijke plechtigheid, of hij de eer had, Zijn Excellentie den minister voor te stellen. 'Weet je wel, dat hij zich voor een vierdubbele misdaad te verantwoorden heeft?'

Neen,' zei Keezens, die niet wist, of hij opnieuw in een schaterlach zou uitbreken. 'Maar wat ik wel weet, is dat deze misdadiger onderwijzer is, en van middag nog bij me geweest is.'

'Onderwijzer!' zei de burgemeester, vol verbazing zijn pijp neerleggend, 'en daar heeft hij mij niets van gezegd.'

'Burgemeester,' veroorloofde ik mij nu op te merken, in de blijde verwachting, dat mijn lijden ten einde zou zijn, 'ik zou u dit wel aanstonds gezegd hebben, maar u liet mij niet aan het woord komen.'

Deze zeer bescheiden terechtwijzing viel allesbehalve in goede aarde. 'Welk bewijs is er, dat hij inderdaad onderwijzer is, en er zich maar niet voor uitgeeft? 't Is meer voorgekomen, Keezens, dat iemand zich voor het of ander uitgaf, om te beter zijn slag te slaan. Maar zelfs, aangenomen dat de man onderwijzer is, dan doet dit toch niets af aan de misdrijven, waarvan hij beschuldigd is, of liever, dan geldt dat als verzwarende omstandigheid. Dus,' vervolgde de edelachtbare heer Everardus Klimmen, 'hij is schuldig aan diefstal, hij heeft zich tegen de politie verzet, hij heeft den veldwachter trachten om te koopen en hij heeft wethouder Van Os belasterd, nog wel in de uitoefening van zijn functie, als ik me niet vergis.'

'Mor ik hà gezeed, dè we dè mor blauw blauw zouen laoten,' merkte Van Os op.

'Goed, maar dan blijven er nog drie misdrijven over.'

'Als ik het goed begrepen heb, is diefstal het eerste punt van beschuldiging;' zei wethouder Keezens gemaakt plechtig. 'Wat heeft de man dan eigenlijk gestolen?'

'Een pot met boter,' gaf de edelachtbare heer Everardus Klimmen met de meeste beslistheid ten antwoord.

'Wel, meneer de dief,' zei Keezens, met een comische beweging, 'mag ik ook weten waar je dien pot gelaten hebt?'

'*Ik* heb het niet gezegd,' mengde het raadslid Govers zich in het gesprek, 'mijn dochter....'

'Daar heb je al,' viel hem wethouder Keezens in de rede, 'de man begint al terug te krabbelen. Ik verwed er mijn hoofd onder, dat deze meneer hier zoo onschuldig is als een pasgeboren kind. Of heb j'em misschien dien pot zien wegnemen?'

'Neen, dat precies niet,' stotterde Govers.

'Wel, dan heb *jij* veel kans, dat je de kast in gaat,' zei Keezens, die er schik in had, het raadslid, dat een allerbeteuterdst en allerdomst gezicht zette, schrik aan te jagen. 'Als deze meneer een aanklacht tegen je....'

'Keezens, ik moet je dringend verzoeken, niet op dien toon door te gaan,' onderbrak hem de edelachtbare heer Everardus Klimmen. 'Die man is mijn arrestant en je weet waarvan hij beschuldigd is. Jij kunt er licht over heen stappen, maar op mij rust als hulpofficier van justitie de verplichting, de zaak *à fond*, versta je, *à fond* te onderzoeken. Al was het de koning zelf, daar zou ik nog geen consideratie voor mogen gebruiken.'

'Nu, nu, zoo'n vaart zal het niet nemen,' zei Keezens. 'Als u de zaak dan met alle geweld wil onderzoeken, dan kan dat niet beter dan op de plaats zelf.'

'Ik keur je voorstel goed, Keezens, we zullen een onderzoek *in loco* instellen. Veldwachter, zorg voor den arrestant, ik ga voor, de anderen volgen mij.'

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

De verteller aan boord. -

Het leven van den matroos aan boord heeft naast zijn dagen van moeitevolle inspanningen gevaren ook zijn uren van gemoedelijke rust, ja soms van verveling. Wanneer er dag aan dag soms geen windje of wolkje aan de lucht is, dan komen er oogenblikken dat de rappe Janmaat met zijn leegen tijd geen raad weet en hij verlangend naar een haven uitziet, waar hij tot verzet van de eentonige reis eens kan gaan passagieren.

In zulke oogenblikken is het een uitkomst, wanneer er onder den troep een kameraad is, die het gezelschap door een boeiend verhaal van zijn avonturen prettig weet bezig te houden. Zoo'n verteller is op onze gravure aan het woord en de heele bemanning luistert met gespannen aandacht naar zijn verhaal. Aandachtig in het rond geschaard, hier over de verschansing leunende, daar op een rol touw of een pak zeildoek neergehurkt, elders languit op het dek uitgestrekt, verliezen de matrozen geen woord van het spannende vertelsel en vormen in hun losse kleeding en hun afwisselende houdingen een schilderachtige groep, door den kunstenaar met al de ongedwongenheid der natuur weergegeven.

Drie mopsjes. -

Een leuk groepje, dat ons ondanks allen eenvoud, door den schalken humor, die er uit spreekt, onweerstaanbaar boeit. Drie mopsjes, - inderdaad biedt de deugniet met zijn guitig rond kopje en heel zijn welgedane kleine persoonlijkheid menig punt van overeenkomst met de oolijk kijkende, mollige beestjes, die hij op zoo'n ongegeneerde, comische manier den beschouwer presenteert.

Een blik in den krater van den Vesuvius.

De Vesuvius! ben je op den Vesuvius geweest? Heb je in den krater gekeken? Toe, vertel eens, hoe ziet er dat uit?

Met zulke uitroepen en vragen wordt men onmiddellijk overstelpt, als men de onvoorzichtigheid heeft, zich in een gezelschap de bekentenis te laten ontvallen, dat men den vermaarden vuurberg heeft bestegen. En dan is men vooreerst niet van de belangstellenden af! Dan moet in geuren en kleuren de klauterpartij worden verteld en het natuurtooneel beschreven, met het weinig loonende gevolg dat de hoorders meestal nog even wijs blijven als te voren.

Dergelijke dingen kunnen eenvoudig niet beschreven worden; men moet ze gezien hebben om er zich een denkbeeld van te maken. In den 20^{en} jaargang onzer *Illustratie* heeft de schrijver van *Per extra-trein naar Rome* indertijd zijn uiterste best gedaan om den lezers een idee te geven van den geweldigen vulkaan. Maar met al zijn pogingen zal hij er niet in geslaagd zijn, hun den fantastischen aanblik zóó voor den geest te tooveren, als het nu de nevensstaande pakkende afbeelding doet.

Die afbeelding, ofschoon tòch natuurlijk maar een bleeke afschaduwing van de werkelijkheid, geeft ze inderdaad met verrassende juistheid weer. Ze is namelijk vervaardigd naar het tafereel van den schilder Guido Schmitt, die met eigen oogen het geweldige schouwspel ging opnemen, al zal hij zijn landschap wel niet rechtstreeks naar de natuur geschilderd hebben; want zóó lang houdt men het daarboven, in den verstikkenden zwavelwalm niet uit.

Vlak voor den vuurgloed kunnen onze lezers den moedigen artist onderscheiden, in gezelschap van zijn twee zusters, die hem in kordaatheid niets toegeven en moedig een blik in de hellekrocht wagen. De vierde man, die hun blijkbaar den noodigen uitleg geeft, is de gids.

De schilder zelf heeft ons zijn bezoek aan den vuurberg verteld, en daar zijn verhaal volkomen klopt met onze persoonlijke waarnemingen, kunnen we niet nalaten, het hier, als toelichting tot zijn schilderij mee te deelen.

Het was den 18en October 1893, vertelt hij. 's Middags om twaalf uur hadden wij, bij het heerlijkste weer, van Pompei uit, de bestijging ondernomen. De heele voormiddag was heengegaan met een wandeling door de doodstille en toch zoo sprekende straten en huizen van de opgegraven stad, waar men alleen den afgemeten stap der gidsen en wachters hoort en tallooze kleine hagedissen pijlsnel langs het muurwerk heen en weer ziet schieten.

Tusschen de tempelzuilen door en over het Forum heen ontwaarde men in heldere omtrekken den Vesuvius met zijn onophoudelijk opkrinkelende rookwolk. Wij verlieten de bouwvallen door de *Porta Manna*, om het *pranzo* (middagmaal) te gebruiken in het Hôtel Diomède, welks eigenaar ons goede gidsen en paarden voor den tocht naar den krater beloofd had.

Gesterkt stonden wij van tafel op, onder den

maaltijd vervroolijkt door de opwekkende tonen van een paar uitstekende Napolitaansche mandoline- en gitaarspelers.

Bijna een heele week te voren had de oostenwind den hoogsten top van den Vesuvius voor Napels bedekt gehouden en over den kabelspoorweg van de heeren Cook, die tegen den westkant van den berg omhoogvoert, zooveel asch en rook doen waaien, dat hij onbruikbaar was; maar juist die oostenwind was ons, die van het oosten kwamen, uiterst gunstig en door onzen vertrouwbaren en schranderen gids werd er partij van getrokken, om ons naar een plek van den kraterrand te brengen, van waar wij een blik naar binnen konden werpen zonder door de opstijgende rookwalmen gehinderd te worden. En zoo reden wij in drie kwartier met een goed tweespan langs den stoffigen straatweg naar het dorp Boscotrecase, waar wij voor ons en den gids rijpaarden vonden met twee jongens.

EEN KIJKJE TN DEN KRATER VAN DEN VESUVIUS naar de schilderij van Guido Schmit.

Eerst reden we langs de met muren ingesloten weelderige wijngaarden, waar vlijtig gesneden en de druiven met de voeten ingestampt werden. Meermalen ontmoetten wij zwaar met vaten beladen wagens, door langgehoornde ossen getrokken, die de enge wegen bijna versperden en het uitwijken moeilijk maakten, maar telkens met het levendige, mooie landvolk een bekoorlijk gezicht opleverden.

Boven de wijnbergen komt men door alleenstaande kleine pijn boomen, die helgroen tegen den roodachtigen lavabodem afsteken; de omgeving wordt al ruwer en woester en bij afwisseling gaat de weg over hobbelige lavastroomen van ouden datum of grof zand en asch; wijd in het rond is geen spiertje groen meer te bekennen en achter, diep achter ons ligt in zilveren tint de uniek mooie golf van Napels met haar betooverende eilanden en kusten.

Na ten naaste bij twee en een half uur rijdens kwamen we aan den aschkegel, dien men slechts te voet, of door dragers gedragen, beklimmen kan, daar van hier af de grove korrelige asch een knie diep ligt. Ook goede voetgangers doen het best, zich van een *ajuto* te bedienen, dat is een door den gids vastgehouden en getrokken leeren riem, en de meeste dames laten zich op een *portantina* (draagstoel) op de schouders van die dragers naar boven sjouwen, een methode, die wel zeker, maar minder aangenaam is, en na een uurtje inspanning is dan de kraterrand bereikt.

Kort te voren hoort men in de diepte van den krater en als uit de verte een donderend geraas en men ruikt ook in de rookvrije lucht het chloor- en zoutzuur (geen zwavel, zooals gewoonlijk gemeend wordt), dat de opstijgende dampen bevatten.

De gidsen maken ons opmerkzaam op versch gevallen, nog gloeiende lavabrokken, op reten en kloven in den grond, die door ijzerchloride geel en roodbruin geverfd zijn en waaruit onaangename gassen ontsnappen. Steekt men de hand in zoo'n lavascheur, dan is men door de hitte genoodzaakt, ze weer gauw terug te trekken, en blijft de bergstok van den toerist te lang op zoo'n plek rusten, dan staat hij dadelijk in brand.

Doch daar staan wij eindelijk - om vier uur - aan den krater en overweldigd door den aanblik. De wind drijft de damp- en rookwolken, die met gloeiende stukken lava onder donderslagen omhooggeslingerd worden, naar links, nadat ze voor een oogenblik den heelen reuzentrechter van 620 meters middellijn gevuld en onzichtbaar gemaakt hebben. Zoo is het ons vergund, den grilligen kraterrand, die zich rechts als een vijftig meter hoogen, steil afdalenden, doorkorven rotswand vertoont, en links lage, ongelijke klippen vormt, bij oogenblikken en gedeelten op te nemen.

Wij zien groote lavabrokken zich goudgloeiend in den witten damp of den zwarten rook afteekenen, hoe zij onder het opvliegen van vorm veranderen, als zwarte vloeibare ertsmassa's langs den kraterrand afdruipen en hoe zij, soms tot een hoogte van 70 of 80 meter boven ons standpunt gestegen, hun gloed verliezen en zich, minstens schijnbaar, donker van dunnen rook omhuld, tegen den hemel afteekenen.

Als een regen van steenen vallen zij in de diepte terug, zoo zij ten minste uiet buiten den krater terechtkomen, en niet zelden botsen zij tegen nieuw opvliegende rotsblokken. De eene ontploffing volgt op de andere, de bodem siddert onder onze voeten, wij deinzen verschrikt zoover mogelijk achteruit en kunnen toch maar moeielijk van het machtige schouwspel scheiden. Wij wagen ons, op den arm van den kloeken gids geleund, telkens weer raar voren.

Aan den onderkant zijn de dampmassa's en rookwolken door het onderaardsche vuur belicht, wat men alle nachten van uit Napels bewonderen kan; van boven worden zij beschenen door de zon, die ook de kraterwanden van binnen meest

roodzandsteenkleurig, nog meer doet gloeien en den prachtigen schitterrend groenen aanslag als welige mossen doet uitkomen.

Van de plek, waarop de schilder met zijn twee zusters en den gids stond, ontdekte hij op oogenblikken, dat de damp wat was weggetrokken, uit den krater opstijgende rotspunten, klaarblijkelijk langzaam door de vloeibare neerstroomende lava bij wijze van druipsteen gevormd.

Dit geweldige schouwspel, die kleurenpracht van binnen, zijn van buiten door de dorste woestenij omgeven; want grauw of bruin of zwart zijn de harde lava en asch in het rond, naar gelang van den ouderdom der verschillende lavastroomen, en van menschenwerk is daarin geen spoor te vinden. Het is een ontzettend tooneel.

Opeens verscheen, als uit den grond opgerezen, een oud Italiaan, even zwart als de lava, met verscheidene flesschen *Lacryma Christi* in een drinkglas; het gezelschap nam ieder op de beurt een verkwikkenden teug, maar de gidsen zetten lieft de flesschen aan den mond, om ze op de gezondheid *del signore e della sua famiglia* (van mijnheer en zijn familie) te leegen. Een hunner drukte nog gauw een frank in pas gevallen, nog gloeiende lava af en bood het gezelschap dat afdruksel tot een gedachtenis aan.

De schilder met zijn dames moest maken dat hij wegkwam, daar het met de neervallende lava gevaarlijk begon te worden. Intusschen, zoo besluit hij zijn verhaal, zou ik andere toeristen aanraden, wat vroeger dan 's middags twaalf uur den tocht te ondernemen.

Herinneren wij bij deze gelegenheid nog even dat juist honderd jaren geleden een der verschrikkelijkste uitbarstingen van den Vesuvius heeft plaats gehad. Den 13^{en} Juni 1794 stortte de lava zich bij Torre del Greco in zee, zoodat het water kokend opsprong.

Ter gestadige bewaking van den Vesuvius is, gelijk men weet, in 1844 op een bergrug ter hoogte van 676 meter een observatorium opgericht, dat met de beste meteorologische instrumenten is toegeruft.

Op grond van nasporingen en waarnemingen kan men het naderen van uitbarstingen tamelijk in tijds aankondigen.

[Nummer 33]

Z.D.H. Mgr. Walterus Jacobus Staal, Titulair-Bisschop van Mauricastro, Apostolisch Vicaris van Batavia.

Bij den eersten oogslag op de beeltenis, welke dit *Illustratie*-nummer siert, hebben velen onzer lezers terstond uitgeroepen: ‘Ziedaar Mgr. Staal!’ en weldadig was hun de herinnering aan den een of anderen dag tusschen de herfsten van '93 en '94, waarop zij het voorrecht genoten den jeugdigen bisschop, reeds grijzen missionaris onzer Oost te ontmoeten, wellicht zich met hem te onderhouden en al de eenvoud en beminnelijkheid van zijn omgang van nabij gade te slaan. Inderdaad, zoekt men een type waarnaar de verschijning van dezen opperherder heenwijst, dan treedt het beeld ons voor den geest van een Franciscus van Sales, in zijn vurigen zielenijver en ongekunstelde goedheid, zijn toegankelijkheid voor allen, zijn voorliefde tot de kleinsten.

Z.D.H. MGR. WALTERUS JACOBUS STAAL.

De levensloop van het nieuwe geestelijke opperhoofd der Oostindische missie was, wat de uitwendige gebeurtenissen betreft, tot op den dag zijner verheffing tot de bisschoppelijke waardigheid, volkomen gelijk aan dien van het meerendeel onzer priesters en missionarissen.

Te Velp bij Arnhem uit een deugdzame familie, den 29en October 1839 geboren, doorliep onze even vrome als levenslustige knaap den vollen cursus der lagere studiën aan het seminarie te Culemborg en trad den 29en September 1858 te Ravenstein in het noviciaat der Sociëteit van Jezus. Hier ontving hij op 25 Augustus 1861 de Tonsuur en Kleine Orden uit de handen van een anderen bisschop missionaris, insgelijks Nederlander en Jezuïet en bovendien zijn naamgenoot: Mgr. Walterus Steins, bisschop van Nilopolis i.p.i. en Apostolisch Vicaris van Bombay. Eenige jaren als *surveillant* doorgebracht in het college te Sittard en de studie der theologie, te Maastricht, waar den 1en September 1872 Mgr. Joannes Theodorus Laurent hem de heilige priesterwijding toediende, voltooiden de voorbereiding van den jeugdigen apostel en in den loop des jaars 1874 aanvaardde hij, in gezelschap van den vroeggestorven P. Hubertus van Rijckevorsel († te Maumerie, 31 Jan. 1876) de reis naar Insulinde.

Hier was eerst Banka (*Soengeislan*), daarna Borneo (*Singkawang*) het tooneel van zijn onvermoeide, opofferende werkzaamheid. Was Pastoor Staal immer hard geweest voor zich zelven, nu bleek te glansrijker hoe goed hij voor anderen wist te zijn en welke heerlijke vruchten, jarenlang door het oog van God alleen aanschouwd, eene waarlijk apostolische liefde vermag voort te brengen. Het oogenblik dunkt ons nog niet gekomen om al de verdiensten van dat evenzeer verborgen als vruchtbaar missionarisleven in het volle licht te plaatsen; het zij genoeg er op te wijzen hoe zijn oversten, met het oog zoowel op die verdiensten als op zijn kennis, ondervinding en uitstekende hoedanigheden voor het bestuur, den vurigen missionaris, zeker niet op diens eigen voorslag, in 1892 naar Batavia riepen, nu de steeds minderende gezondheidstoestand van Mgr. A.C. Claessens eene ophanden zijnde verandering in het bestuur der Missie in 't vooruitzicht stelde. En inderdaad, reeds in Mei des volgenden jaars had de aanstelling van een nieuwen Vicarius Apostolicus van Batavia plaats en niemand anders dan Pastoor Staal was de man, op wien de keuze van Rome voor het vervullen dier hooge en moeilijke betrekking gevallen bleek. Den 23en der Mariamaand 1893 ontving de waardige priester zijne hooge benoeming tot Apostolisch Vicaris en titulair bisschop van Mauricastro, en met gebogen hoofde sprak hij zijn *fiat*! in zijn hart de echt bisschoppelijke leuze herhalend: *non honoris sed laboris*.

In de volgende herfstmaand werd nu de tocht naar het vaderland aanvaard, om hier de bisschoppelijke wijding te ontvangen en de groote belangen der missie persoonlijk te behartigen: in den avond van den 18en October 1893 bracht de sneltrein van Parijs Mgr. Staal in de hofstad aan. De wijding werd bepaald op den 13en November daaraanvolgend. Dag en plaats moesten zoo luide mogelijk getuigen van de dankbare gehechtheid des nieuwen bisschops aan de Sociëteit van Jezus: de uitverkoren plek was Culemborg, met zijn Seminarie, waar de eerste kiem tot zijn priesterlijke en religieuze roeping tot rijpheid was gekomen; de bevoorrechte dag het feest van den H. Stanislaus Kostka, den gunsteling van Jezus en Maria, den patroon der novicen van de Sociëteit. Als een bijzonder en hooggewaardeerd blijk hunner welwillendheid luisterden vier van de vijf onzer Doorluchtige Kerkvoogden de plechtigheid der wijding in de smaakvol versierde parochiekerk van Culemborg met hunne tegenwoordigheid op, en terwijl Mgr. de aarts-

bisschop van Utrecht als *Consecrator* geassisteerd werd door HH. DD. Hoogw. van Breda en Roermond, nam Mgr. Van de Ven als getuige aan de heilige handeling deel. Het waren diep indrukwekkende, gewichtige oogenblikken! *Laetentur insulae*! Dat de eilanden zich verblijden! Die wapenleuze des nieuwgewijden scheen in die stonde als door engelenstem over de verre zeeën gedragen te worden naar onzen stoffelijk rijken, maar geestelijk armen Archipel, als een echo der blijde boodschap, die eenmaal in de velden van Bethlehem klonk: *Annuntio vobis gaudium magnum quia natus est vobis hodie Salvator*: ‘Ik kondig u een groote vreugde aan: want heden is u een Verlosser geboren!’

De nieuwgewijde bisschop sleet den tijd van zijn verblijf in het vaderland waarlijk niet in ledigheid. Moeilijk zal men een opperherderlijke functie noemen, welke in die maanden niet door hem, soms meermalen, werd uitgeoefend: van den eenen kant wilde men gretig van het zeldzame voorrecht zijner aanwezigheid gebruik maken, en zijnerzijds betoonde Monseigneur zich immer bereid met de grootste dienstvaardigheid aan die uitnoodigingen gehoor te geven.

Het groote werk echter, waartoe hij zich bovenal geroepen voelde deze kostbare maanden te besteden, was de behartiging der belangen zijner missie, onder allerlei, vooral evenwel onder stoffelijk opzicht. De nieuwe kathedraal van Batavia was ontworpen, was begonnen.... maar hoe mild zouden nog de gaven moeten toestroomen, eer zij aldus voltooid kende worden als het plan en de omstandigheden onzer Oost-indische missie het vorderen! Zelfs met den steun van het vorstelijk legaat, dat, gelijk men weet, het overlijden van den heer Mr. Frederik Bosch te Utrecht, onzen bisschop geheel onverwacht in den schoot wierp, was dit groote doel nog niet bereikbaar. Men maakt zich dikwerf van de toestanden en behoeften in onze Oost, althans wat de grootere steden betreft, een geheel verkeerde voorstelling. Men denkt ook zelfs hierbij nog te veel aan een wildernis als in Middel-Afrika, waar de missionaris zijn hutje opslaat en, blijde met een droog stuk brood en een teug water uit de naburige bron, met de bel in de hand de goedhartige negers, zich vergapend van bewondering voor een glazen kandelaar of een in Europa afgedankt vaan of misgewaad, tot de godsdienstoefening in scharen bijeenvoert. Van dit godsdienstig landelijk tafereel biedt de Oost in hare grootere centra het volmaakte tegenbeeld aan. Op het onverschillig gemoed van den *sinjo* of geblaseerden Europeaan, die aan de verrukkelijke natuur en het lieve goud van Insulinde genoeg meent te hebben om zijn ziel zalig te maken, of liever zich de zaligheid op aarde droomt, zonder zich ernstig om die van hiernamaals te bekommeren, moet ook door natuurlijke, door stoffelijke, uitwendige middelen machtig worden gewerkt. Hoe krachtiger het inwendig leven, het geloof en de liefde in de harten bloeien, met des te eenvoudiger uitwendige hulpmiddelen kan men desnoods volstaan; maar ook hoe meer dat inwendig leven kwijnt, hoe doodelijker de onverschilligheid is voor het hoogste, het geestelijke, het eeuwige, des te overvloediger moeten de menschelijke middelen, menschelijke kennis en kunst, aanzien en zeker rechtmatig vertoon dienst doen. Dit is niets dan eene der vele toepassingen van de groote en algemeene wet, door God zelven, zoo in 't rijk der natuur als der genade, ten behoeve van den mensch voortdurend in werking gebracht: *het zichtbare is als een handleiding tot het onzichtbare*, en hoe hooger het zichtbare geschat wordt, des te krachtiger dient het als opleiding tot eer van den Onzichtbare te worden aangewend. Met éen woord, om tot de toepassing te komen: te Batavia is een schoone en dus betrekkelijk kostbare

kathedraal een nog veel noodzakelijker en bijgevolg Gode behaaglijker werk en middel van Godsvereering dan in welke onzer Nederlandsche bisschopssteden ook.

En toch, wij mogen het zeggen, niet de belangen der voltooiing van een waardig en zielverheffend heiligdom te Batavia maken de hoofdzorg uit van Mgr. Staal's bisschoppelijk hart. Neen, het zijn veeleer de ontzaglijke behoeften der verspreiding van het geloof in Insulindes binnenlanden, ter voorkoming of wering van den Islam of van den zendeling der dwaalleer, ter bestrijding en uitroeiing, onder Gods genade, van het heidendom van Boeddha en Confucius.

Een kerkje met een onderkomen voor den priester, een school met een verblijf voor Broeders of Zusters - ziedaar het noodzakelijk uitgangspunt van bekeering onder de binnenlandsche bevolking. Maar nog eens: geen doel zonder middelen. En hoe aan de middelen, de stoffelijke, geldelijke middelen te geraken? Daartoe werd in 1889 een werk van Apostolische liefdadigheid in het leven geroepen, dat den naam ontving van ST.-CLAVERBOND. Het zij mij vergund een oogenblik te doen, beminde lezers, als ware geen uwer - wat toch stellig het geval niet is - met doel en inrichting van dezen echt apostolischen en echt Nederlandschen Bond bekend en daarom hier over te nemen wat vóór eenigen tijd elders daarover door mij geschreven werd.

‘Wat is de St.-Claverbond?

De St.-Claverbond is vooreerst een *Bond* d.w.z. eene verbinding, een vereeniging van personen, die zich voorstellen een zelfde doel te bereiken door dezelfde middelen.

Welk is het *doel* van den St.-Claverbond?

Het doel van dezen Bond is: door kleine bijdragen van *velen* het Katholieke Missiewerk in Nederlandsch Oost-Indië, vooral onder de *inlandsche* bevolking, te bevorderen.

Een verheven, wij mogen met den H. Dionysius zeggen, een goddelijk doel: wat toch verlangt God vuriger, dan dat ‘alle menschen zalig worden en tot de erkenning der waarheid komen?’ zooals de groote apostel leert. (1 Tim. 2. 4).

Dat verheven doel hebben echter alle apostolische werken gemeen. Dit bepaalde werk heeft daarom nog een bijzonder doel, waarom het ons, Katholieken van Nederland, ook bijzonder dierbaar moet zijn. Het stelt zich namelijk voor, de geestelijke en eeuwige redding te helpen bewerken van hen, die ons, na onze landgenooten, het meeste belang moeten inboezemen: de inwoners onzer koloniën, in Oost-Indië; dier buitenlandsche bezittingen, door de kloekheid onzer voorvaderen bemachtigd, door de schranderheid van hun bestuur bewaard en voor ons vaderland een bron van welvaart en rijkdom geworden; dier verre gewesten, waar onze moedertaal weerklinkt, waar duizenden onzer landgenooten wonen, waar - en dit is een hoofdpunt - onze heilige godsdienst door Nederlandsche priesters en Nederlandsche religieuzen van beiderlei geslacht wordt verkondigd en in stand gehouden, onder den zegen van Hem, die allen wasdom schenkt.

Toen Columbus ter ontdekking snelde van een nieuw werelddeel, was zijn hoofddoel geen ander dan het rijk van Jezus Christus over de aarde uit te breiden, aan den eenen waren levenden God geslachten van nieuwe aanbidders en dienaren te schenken, de goddelijke waarheid en goddelijke liefde over de dwalingen en zonden van millioenen te doen zegevieren. Een zoo edel streven helaas! stuurde niet vóór alles de koopvaardijers onzer vaderen in de wateren van den Indischen Archipel. De verstijvende adem van het Protestantisme was over ons goede vaderland heengegaan en zucht naar inning van aardsche schatten meer dan naar uitdeeling der hemelsche zat bij hunne stoute veroveringstochten voor. Maar des te dringender moeten wij,

Nederlandsche Katholieken, ons geprikkeld voelen voor God en zijne eenige Kerk te winnen wat zij wonnen voor de aarde, wat men er heden meer dan ooit poogt te winnen voor de dwaling. Welk een onmetelijk veld, aan onzen zielenijver geopend! Over eene uitgestrektheid lands, ongeveer 50maal zoo groot als Nederland, is eene bevolking van 25 à 26 millioen zielen verspreid, waaronder, behalve de militairen, ruim 40,000 Europeanen. De St.-Claverbond nu wil vooral het Missiewerk onder de *inlandsche* bevolking steunen, d.i. een zielental voor Christus helpen veroveren, ongeveer aan de bevolking van geheel Engeland gelijk. Wie zal naar waarheid berekenen wat daartoe, ook slechts aan stoffelijke middelen, wordt gevorderd? Ook slechts tot het allernoodzakelijkste: de oprichting van een kerk met een woning voor geestelijken, van eene school, met verblijf voor Broeders of Zusters? Wat voor het onderhoud van zoovele kinderen, meestal van behoeftige ouders, die het als een gunst beschouwen dat zij hun kroost ter opvoeding aan vreemdelingen afstaan? Doch ook hier moet eene grootsche uitkomst verkregen worden door schijnbaar nietige hulpmiddelen of liever door de samenwerking van velen, wier persoonlijk offer slechts zeer gering is.

Waarin bestaat immers het *middel* door den St.-Claverbond gebruikt? Hierin, dat elk lid WEKELIJKS EEN CENT betaalt, niets meer. Voor hoe weinigen is zulk een offertje te groot? Wie kan niet wekelijks tot zulk een edel doel *één cent* zijner verdiensten afzonderen? *één cent*, waarmede hij onsterfelijke zielen wint en zich zelven een schitterende kroon? Hoeveel honderdmaal meer wordt er niet uitgegeven aan ijdelen opschik, aan overtollige uitspanningen en versnaperingen, hoeveel meer door sommigen wekelijks, ja dagelijks misbruikt aan sterken drank?

En welke zijn de *voordeelen*, aan dit kleine offer verbonden? Het belangrijkste voordeel is ongetwijfeld de bloei en vrucht van het Missiewerk in onze Oost, die daardoor bevorderd, soms alleen mogelijk worden.

Een onschatbaar voordeel zijn de verdiensten d.i. de vermeerdering van genade hier, van glorie hiernamaals, welke dit goede werk voortbrengt.

Een derde voordeel zijn de Aflaten, waarmede de St.-Claverbond onlangs door Paus Leo XIII is verrijkt.

Eindelijk ontvangen de leden jaarlijks een of meer boekjes ter lezing, waarin berichten, meestal in den vorm van brieven der missionarissen zelven, omtrent de missie, met name over de werkzaamheden van het afgeloopen jaar, worden medegedeeld.

Ieder, die 10 leden aanwerft, is daardoor *zelateur* of *zelatrice*, en heeft aanspraak op een boekje, dat hij onder de leden rondzendt. Meerdere *zelateurs* of *zelatricen* staan weer onder een *Hoofdzelateur* of *Hoofdzelatrice*, die op hun beurt aan den *Directeur* eener afdeeling rekenschap verschuldigd zijn, door zijn bemiddeling de gelden overmaken aan en de boekjes ontvangen van den Hoofddirecteur van den St.-Claverbond, den Zeereerwaarden Pater P. Duffels S.J. ('s-Gravenhage, Da-Costastraat 44)

Wie onzer lezers nu als lid tot den St.-Claverbond wil toetreden, gelieve zich te richten tot een *zelateur* of *zelatrice* in de plaats zijner inwoning ook tot de Eerw. Zusters Ursulinen te Roermond (*Pensionaat*, *Voogdij straat*), door wier welwillende bemiddeling dan verder alles zal worden geregeld.

De H. Petrus Claver, de Apostel der Negers, in 1888 op de altaren verheven, verkrijge voor den Bond, onder zijne machtige bescherming gesteld, een aanwas van veel tientallen van ijverige leden en voor dezen de rijkste zegeningen van den goddelijken Minnaar der zielen!',

Deze St.-Claverbond nu, zijn uitbreiding, zijn bloei door geheel Nederland, ziedaar hetgeen Mgr. Staal het naast aan 't apostolisch harte ligt. Nederlanders hebben Insulinde veroverd voor hun aardsch vaderland, mogen Nederlanders dan ook door geestelijke en stoffelijke middelen Insulindes inwoners winnen voor het vaderland des hemels!

Besluiten we deze regelen met de gloedvolle woorden, waarmede in *De Grondwet* van 25 en 28 October ll. de schrijver der beide artikelen: ‘Het Z w a a r d , dat zich uit de golven verheft’ en ‘Het K r u i s dat zich uit de golven verheft’, zijn beschouwingen eindigde:

‘Eere en hulde aan den grijzen Bisschop van Batavia, Mgr, Staal, die reeds zoo on-

noemlijk veel gewerkt heeft en onlangs voor de tweede maal vaderland, vrienden en magen vaarwel zeide, een vaarwel voor immer wellicht hier op aarde, maar tot weerziens in betere gewesten!

Op den 2on September, ll. stevende hij aan boord van de *Prinses Wilhelmina* de haven uit van Genua, de tweede stad aan den voet der Alpen, en nauwelijks had op den 16n October de steven des vaartuigs de lijn overschreden, welke de uiteinden der havenhoofden van Tandjong Priok verbindt, of daar dreunde een kanonschot door de luchten, langs Java's strand, om den eilanders te verkondigen, dat het kruis voor hen uit de golven verrees en zij zich derhalve konden verblijden.

Een kruis, dat zich verheft boven en uit drie golflijnen, is het wapen, dat Monseigneur Staal zich gekozen heeft en de wapenspreuk, welke den zin dezer symbolen vertolkt, luidt: *Laetentur insulae*! Mogen de eilanders zich verheugen!

Aldus verrees voor de bewoners van Insulinde op den 16^{en} October het kruis, het symbool des waren geloofs, uit de golven der zee tot heil van de eilandbewoners, die zich niet slechts in dit, doch ook in het andere leven voor eeuwig zullen verheugen, dit kruis aanvaard en omhelsd te hebben.

Moge ook Mgr. Staal zich verheugen in een rijken, overvloedigen oogst onder Gods mildsten zegen; moge hij nog tal van jaren werken aan het heil der zielen in Neêrlands Indië, *geschraagd door den geestelijken en stoffelijken steun zijner landgenooten*, die trotsch zijn op dezen zoon van hun stam, wiens verdiensten èn de Kerk heeft erkend: door hem te bekleeden met het purper van de opvolgers der Apostelen, èn de Staat: door op zijn borst het eermetaal te hechten en hem te slaan tot ridder van den Nederlandschen Leeuw!

Doch bovenal moge Nederland tot de ervaring komen, dat de verovering door *het kruis* niet enkel zegenrijker en vreedzamer, maar ook oneindig duurzamer is en meer bevorderlijk voor welvaart en ware beschaving dan die door *het zwaard*; althans dat de eerste dienen moet en onmisbaar is om de laatste te bevestigen!'

J.C. ALB. THIJM, S.J.

De wraak van den Protector, door J. Vesters Jr. (*Vervolg*.)

'En toch, de onderneming blijft gevaarlijk,' merkte lord Faulconbridge aarzelend op, meer tot zich zelf dan tot den Protector sprekend.

'Gevaarlijk, wat gevaarlijk!' stoof Cromwell op. 'Ik had bij u meer kloekheid en vastberadenheid verwacht, mylord!' zei hij scherp.

Faulconbridge deed als voelde hij de beleediging niet, die hem voor de voeten werd geworpen. 'Ik spreek met het oog op de onaangename zijde voor Uwe Hoogheid, indien de zaak mislukt, op de valsche positie, waarin Uwe Hoogheid daardoor komt te staan,' merkte hij bescheiden op, want het was hem niet ontgaan, dat Cromwell zich meer en meer opwond en bij ondervinding wist hij, hoe vreeselijk de Protector kon zijn in zijn toorn.

‘Wat onaangename zijde! wat valsche positie!’ bulderde Comwell, uit zijn zetel opspringend en naar zijn degen grijpend. ‘Ik lach er om, mylord. Ik moet Cadenas' hoofd hebben, al zou ik er ook het mijne bij op het spel zetten. Weet gij wat de zucht naar wraak beteekent?’ ging hij steeds driftiger voort. ‘Wat het zeggen wil, jaren en jaren de hoog opslaande vlam in zijn binnenste bedwongen te hebben? De zucht naar wraak verteert mij, mylord, en geen macht ter wereld zal mij meer in de volvoering van mijn jarenlang overlegd plan weerhouden! Ik wil Cadenas vernederd, veracht, vertrapt zien; ik zal mij bloedig wreken op den man, die zich vermeten heeft mij te dwarsboomen, en ik tart al wie mij hierin zou durven weerstaan.’

Herhaaldelijk was reeds de vuist van den Protector in haar volle zwaarte op de tafel neergekomen, zoodat het heele vertrek er van dreunde; nu was hij op zijn schoonzoon toegetreden en keek hem uitdagend aan.

Lord Faulconbridge oordeelde het raadzaam, op dezen uit val van zijn schoonvader niet te antwoorden, want daardoor zou diens wrevel en lichtgeraaktheid nog meer geprikkeld worden. ‘Ik hoop er het beste van,’ vergenoegde hij zich nu te zeggen.

Met een minachtend gebaar keerde Cromwell hem den rug toe en nam, trappelend van ongeduld, in een kunstig gebeeldhouwden zetel met hooge sierlijke rugleuning plaats.

Faulconbridge dacht er reeds over na, het gesprek op een ander terein te brengen, om daardoor te trachten, de booze luim van zijn prikkelbaren schoonvader te verdrijven, toen op de deur geklopt werd en na verkregen toestemming de hopman van Cromwell's lijfwacht binnentrad.

‘Breng Green onmiddellijk hier!’ gelastte de Protector, nog voor de hopman een woord had kunnen zeggen. Deze maakte het militair saluut en verdween.

‘Opgelet, mylord,’ zei Cromwell op ietwat minder stroeven toon, ‘zoo aanstonds zult gij den handigsten kerel van heel Engeland aan het werk zien. Ik heb staaltjes van zijn behendigheid gehoord, die aan het ongelooflijke grenzen.’

Een oogenblik later trad de ‘handigste kerel van heel Engeland’ de zaal binnen. Het zag er een sluwe klant uit, met zijn kleine, doordringend grijze oogen, zijn scherpen haviksneus en sluike haren. Zijn breed, plomp hoofd, zijn ineengekrompen gestalte, zijn grove, met eelt bedekte handen, geheel zijn voorkomen duidde den werkman aan. Thomas Green, een slotenmaker van beroep, had zich als de beruchtste inbreker van Engeland doen kennen en wachtte in de gevangenis van Newgate op het doodvonnis, dat binnenkort om zijn tallooze misdaden aan hem voltrokken zou worden. Dezen persoon nu had Cromwell als het werktuig zijner wraak uitgekozen, en uit de gevangenis voor zich laten brengen, ten einde zich persoonlijk van de behendigheid van dezen inbreker te overtuigen.

Eenigszins bedremmeld bleef Green met de muts in de hand, die hij tusschen de vingers verfrommelde, aan de deur staan. Spoedig echter keek hij met zijn sluwe oogen beurtelings naar Cromwell en lord Faulconbridge, daar hij er zich geen rekenschap van kon geven, waarom hij bij het hoofd van den staat bescheiden was.

‘Gij zijt Thomas Green?’ vroeg Cromwell kortaf.

‘Om Uwe Hoogheid te dienen.’

‘Ter dood veroordeeld wegens herhaalde inbraak met diefstal?’

‘Helaas ja, Uwe Hoogheid.’

‘Verstaat gij uw vak goed?’ vroeg Cromwell weder, nog altijd even kortaf.

‘Dat zal waar zijn, Uwe Hoogheid,’ gaf Green ten antwoord, wiens te groote behendigheid hem het leven zou kosten.

‘Goed, treed naderbij!’ beval de Protector, die ondertusschen den man van het hoofd tot de voeten had opgenomen. ‘Er is een middel, Green, om je leven te koopen, begrijp me goed, ik zeg te koopen, want ik heb niet den minsten lust je te schenken, wat je door je misdaden verbeurd hebt.’

Deze woorden, hoewel op stroeven, afgemeten toon uitgesproken, maakten op den misdadiger een onbeschrijflijken indruk. Zijn beenen knikten, hij liet de ruige muts uit de hand en zich zelf op de knieën vallen.

‘Uwe Hoogheid!... is het mogelijk?... zeg mij wat ik doen moet... tot alles, alles ben ik bereid...’

‘'t Is goed, sta op,’ zei Cromwell ongeduldig, ‘en luister naar hetgeen ik je te zeggen heb. Maar zweer vooraf, dat nooit een woord van wat je zult hooren over je lippen zal komen; dat jij je noch door geweld, noch door list een woord zult laten ontwringen van wat ik je ga toevertrouwen.’

‘Ik zweer het, Uwe Hoogheid,’ zei Green, terwijl hij opstond.

‘Al goed,’ zei Cromwell, ‘ik geloof niet dat ik bedreigingen behoef te gebruiken, om je te beduiden, dat als je ook maar één woord spreekt, je een man des doods zijt. En nu ter zake.’

Cromwell trad op de deur der zaal toe en sloot ze af. Daarna op een hoop breekijzers en andere slotenmakerswerktuigen wijzend, die op een tafel in een hoek lagen, zei hij tot Green: ‘Beproefje kunst en probeer die deur te openen, vlug en zonder geraas.’

De inbreker monsterde met kennersoog de verschillende instrumenten, koos er een uit, trad op de deur toe, stak een ijzer in het slot, en een oogenblik later had hij zonder geruisch met een enkelen wip het stevige slot geopend.

‘Goed,’ zei de Protector, ‘ik zie dat gij je handwerk kent.’

‘Dat is nog maar kinderwerk, Uwe Hoogheid,’ zei Green, die zich meer op zijn gemak begon te gevoelen, al bleef het hem nog een raadsel, waartoe die proefneming moest dienen.

‘'t Is ook nog maar een begin,’ hervatte Cromwell, ‘ik wil nog andere staaltjes van je behendigheid zien. Die kast daar,’ vervolgde hij, op een zwaar gebeeldhouwd meubel wijzend, ‘heeft een zeer ingewikkeld slot, beproef er je krachten eens aan.’

In een oogwenk had Green ook dit slot doen springen tot groote verbazing van Cromwell en niet minder van lord Faulconbridge, die in stilte de bedrevenheid van den slotenmaker roemde.

‘Kunt gij die kast ook zonder sleutel weer sluiten, zonder dat er een spoor van braak over blijft?’ vroeg de Protector.

‘Ik moest mijn vak niet zoo goed verstaan, als ik dat niet kon,’ zei Green, die al zijn zelfvertrouwen had herwonnen. En in een oogenblik was het slot weer zoo deugdelijk gesloten, dat zelfs het geoefendste oog niet kon bespeuren, dat het geopend was geweest.

‘Gij zijt een handige kerel, dat moet ik je nageven,’ zei Cromwell. ‘Nu nog één proefneming, en als die gelukt ben je mijn man. Gindsch kabinet is met drie sloten gesloten, en buiten mij kan niemand het zelfs met sleutels openen. Beproef gij of gij het zonder sleutels kunt.’

En inderdaad, het kunststuk gelukte. ‘Gij zijt een gevaarlijk man, Green,’ zei de Protector met een poging om te glimlachen. ‘Indien gij me niet van dienst kondt zijn, zou ik or mij niet tegen verzetten, dat ge opgehangen werdt, want gij zijt inderdaad te vernuftig. Welnu, het komt er op aan, een kunstig gesloten kabinet open te breken, daar een brief in te leggen en het daarna weer zoo zorgvuldig te sluiten, dat niemand

iets van braak kan bespeuren. Indien gij dit naar behooren volbrengt, schenk ik je niet alleen het leven, maar ook nog een flinke belooning bovendien.'

'Als ik daarmee mijn hoofd kan redden, heel graag, Uwe Hoogheid, en niet één kabinet, maar honderd, als het moet.'

'Luister, Green, maar nog eens, bedenk, dat het je hoofd kost, als je ook maar een woord verklapt.'

'Uwe Hoogheid kan op dit punt volkomen gerust zijn. Nu ik mijn hoofd heb teruggekregen, heb ik niet den minsten lust het weer te verspelen.'

'Goed. Bij Madrid ligt een paleis van den koning van Spanje, waar hij om dezen tijd van het jaar verblijf houdt. In 's konings studeerkamer staat een groot kabinet, waarvan alleen de koning en de staatssecretaris den sleutel hebben. Dat kabinet nu moet gij openbreken en daarin een brief leggen, waarna gij het weer zorgvuldig sluit.'

'Uwe Hoogheid....'

'Ik weet wat gij zeggen wilt,' viel Cromwell

hem met een ongeduldig gebaar in de rede, ‘hoe daar te komen zonder gezien te worden, hoe te weten in welk vertrek gij zijn moet. Welnu, daarvoor is gezorgd. Een vertrouwd Spanjaard heeft op zich genomen, voor alles te zorgen, zoodat gij alleen het slot hebt open te breken en daarna weer te sluiten.’

IJSVERMAAK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ROGER JOURDAIN.

Het gelaat van den stoutmoedigen inbreker helderde op. ‘Is het anders niet, dan kan ik Uwe Hoogheid verzekeren, dat ik mijn opdracht stipt zal volbrengen.’

‘Goed, voor uitrusting en reisgeld zal gezorgd worden. Houd je gereed om met het eerste schip naar Cadix te vertrekken.’

Cromwell trok nu aan het schelkoord en een oogenblik later verscheen de hopman der lijfwacht in de deuropening.

‘Draag voor dezen persoon zorg. Ge kent mijn instructies en blijft met uw hoofd voor hem borg.’

De hopman verwijderde zich nu met Thomas Green.

‘Welnu, mylord?’ vroeg Cromwell met een tevreden glimlach, ‘twijfelt gij nog aan het welslagen van mijn plan? Was het te veel gezegd, toen ik verklaarde, dat hij de handigste kerel van geheel Engeland was?’

‘Uwe Hoogheid heeft gelijk. Ik sta verstomd over zijn behendigheid, maar met dat al is en blijft hij een gevaarlijk sujet.’

‘Een gevaarlijk sujet! Bah! Voor den Spaanschen Staatssecretaris, dat is waar, maar niet voor mij.’

Lord Faulconbridge achtte het ook ditmaal raadzaam, er het zwijgen toe te doen.

‘Als Filips mijn schrijven vindt, boet Cadenas de naijver der hovelingen daartoe meewerkende, er zeker het hoofd bij in,’ zei Cromwell, zich vergenoegd de handen wrijvende, terwijl een grijnslach van voldane wraakzucht zich om zijn dikke lippen plooide. ‘En nu, mylord, moet ik nog eenige instructies geven omtrent de uitrusting van Green en den graaf van Lerida van zijn komst in kennis stellen.’

V.

Koning Filips IV zat alleen in zijn studeervertrek, met ernstige gedachten vervuld. Met den eenen arm leunde hij op zijn hoogen zetel en staarde peinzend voor zich uit. Ernstige bekommernis teekende zich af op zijn gelaat, en daar was waarlijk wel reden toe. Cromwell had Spanje den oorlog verklaard en reeds nu waren verscheidene der heerlijkste Antilles den Engelschen in handen gevallen en een rijke koopvaardijvloot door hen genomen. De oorlog, dien Cadenas noodig had geoordeeld, was er, en nu leverde hij niets dan teleurstellingen op. Vanzelf dwaalden 's konings

SNEEUWVERMAAK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN F. FREUND.

gedachten nu af op zijn Staatssecretaris. Wat hem in den laatsten tijd toch schelen mocht? Hij was zoo teruggetrokken en in zich zelf gekeerd, dat het den monarch herhaaldelijk was opgevallen. Zeker, de tegenspoed der Spaansche wapenen ging den hertog van Ossuna zeer ter harte, te meer daar hij zelf op den oorlog met Cromwell had aangedrongen, maar was dat de eenige reden van zijn teruggetrokkenheid? En nu dacht de zwakke, weifelachtige vorst weer aan de geruchten, die omtrent zijn Staatssecretaris werden gefluisterd en die ook tot zijn oor waren doorgedrongen. Maar neen, het kon niet zijn. 's Konings beter ik kwam er tegen in opstand. Cadenas zou verstandhouding hebben aangeknoopt met Cromwell, zou heulen met den Puritein en koningsmoorder! Het kon niet, onmogelijk! En toch, wanneer de een of andere hoveling hem zoo iets in het oor fluisterde, had hij niet meer met zooveel beslistheid als vroeger geweigerd, er geloof aan te slaan. Wel bleef hij Cadenas verdedigen en zei zijn mond, dat de hertog van Ossuna geen verrader kon zijn, maar in een afgelegen schuilhoek van zijn hart had de giftplant van den twijfel wortel geschoten, in het begin zonder dat hij het gewaar werd, later meer bewust. De zwakke koning had nooit den moed kunnen vinden, zijn Staatssecretaris hierover openhartig te onderhouden, hem ronduit te zeggen, wat over hem gefluisterd werd. Hij zweeg en liet Cadenas onwetend van het geheimzinnig complot, dat achter zijn rug tegen hem werd gesmeed. Had hij maar één woord gezegd, de hertog van Ossuna zou zich schitterend hebben gerechtvaardigd en den laffen benijders het zwijgen opgelegd. Maar de koning sprak helaas! dat woord niet. Voor het uiterlijk bleef hij zijn Staatssecretaris met dezelfde welwillendheid behandelen, maar ondertusschen kiemde in zijn gemoed de achterdocht steeds weliger op.

Ook nu was de geest van Filips weer geheel met Cadenas vervuld en met wrevel herinnerde hij zich, hoe den vorigen avond een zijner hoogstgeplaatste hovelingen, de graaf van Lerida, hem niet onduidelijk had te verstaan gegeven, dat de hertog van Ossuna een vuige landverrader was. ‘Ik zal het Cadenas zeggen,’ besloot de koning bij zich zelf, ‘ik had het al eerder moeten doen; die onzekerheid kan ik niet langer uitstaan. Er moet een einde aan komen. Cadenas, dien ik zoo trouw geloofde, wien ik steeds mijn volle vertrouwen heb geschonken en dien ik het ook waardig achtte, een verrader! Het kan niet, ze hebben hem belasterd! Cadenas zal zich rechtvaardigen, en dan, wee den ellendelingen, die den laster uitstrooiden!’

Filips was opgestaan; uit zijn oog, dat fonkelde, sprak toorn, zijn wenkbrauwen fronsten zich onheilspellend. Deze gemoedsbeweging duurde echter maar een oogenblik. Spoedig rees weer de argwaan in het hart van den koning op en liet hij zijn gedachten weer op dien gevaarlijken stroom afdrijven. Plotseling scheen hij aan iets te denken, want hij bleef staan en trad daarna op het kabinet toe, waarin de gewichtige staatsstukken waren, die Cadenas daar ter onderteekening had neergelegd. De koning nam er een stapel papieren uit en ging daarmee naar zijn schrijftafel om ze te lezen en te teekenen, voordat Cadenas kwam. Nauw had hij een paar stukken doorloopen en er zijn handteekening onder gezet, of hij slaakte plotseling een kreet en verbleekte, terwijl het papier zijn hand ontviel en op den vloer terecht kwam. Gejaagd nam hij het op en doorzag het opnieuw. Het schemerde den koning voor de oogen; hij las den naam Cadenas en de handteekening van Cromwell, maar den inhoud van het schrijven kon hij niet verstaan, daar het in het Engelsch gesteld en de koning deze taal niet machtig was. Wat beteekende dit schrijven van den

Engelschen Protector aan zijn doodsvijand? Stond zijn Staatssecretaris dan inderdaad met den koningsmoorder in verstandhouding? Was hij werkelijk een verrader?

Al wat er over Cadenas gefluisterd was, vloog den vorst weer door den geest, nu hij het noodlottige schrijven opnieuw aan alle zijden bekeek. Hoe kwam die brief in het geheime kabinet, waarvan alleen hij en Cadenas den sleutel hadden? Ongetwijfeld had zijn Staatssecretaris het bij vergissing bij de andere stukken gevoegd. Nog was de monarch niet geheel van zijn ontsteltenis bekomen, toen de hertog van Ossuna werd aangediend. Haastig stak de vorst het papier weg, en, om zijn ontroering te verbergen, boog hij zich over zijn schrijftafel, als was hij in het lezen der staatsstukken verdiept. Een gedachte kruiste als een bliksemflits door zijn geest. Hoe zou Cadenas zich houden? Zou hij het papier niet reeds vermist hebben en dus verward, onrustig, gejaagd zijn? Nadat hij zich had neergezet, keek de koning hem uitvorschend aan, maar geen spier in het gelaat van den Staatssecretaris verried de minste verwarring of onrust. Hij was kalm en waardig als altijd, zoodat de koning hieruit besloot, dat hij den brief nog niet gemist had, want de veronderstelling dat het schrijven van geheel onschuldigen aard was, kwam hem al te ongerijmd voor. De rustige kalmte van zijn Staatssecretaris, waarvoor hij hem vroeger bewonderd had, scheen hem nu onnatuurlijk, gehuicheld toe, en zoodra hij de gewichtigste zaken had afgehandeld, verwijderde hij zich, deels uit afkeer voor Cadenas, dien hij meer en meer van verraad ging verdenken, deels uit begeerte, om spoedig den inhoud van het schrijven te weten te komen.

(*Wordt vervolgd.*)

Mijn mislukte sollicitatie, door Eduard.

V. (*Slot.*)

De burgemeesterlijke woning was door een talrijke menigte belegerd, wier nieuwsgierigheid door de komst der beide wethouders tot het hoogste punt van spanning was gebracht. Allerlei lezingen van het misdrijf, waaraan ik schuldig werd geoordeeld, deden de ronde, en ieder voegde er natuurlijk het zijne bij, om mij tot den verstoktsten booswicht te stempelen, dien de aardbodem ooit gedragen had.

Toen de deur geopend werd, stoof de menigte dan ook een oogenblik verschrikt achteruït, als vreesde ze, er een rooverhoofdman uit te voorschijn te zien treden. Maar spoedig kwam ze weer naderbij, toen ze bemerkte dat mijn persoon niet het minste ontzag of vrees behoefde in te boezemen. Spoedig drong ze zelfs vrijpostig tegen het kleine groepje op, dat slechts stap voor stap vooruit kon komen. Al een paar maal had de burgemeester met indrukwekkend stemgeluid ‘op zij!’ gecommandeerd, maar dit scheen niet veel indruk te maken. Bij de duisternis kon de edelachtbare heer Everardus Klimmen de schuldigen toch niet onderscheiden, en behoefden dezen dus voor de burgemeesterlijke wraak niet beducht te zijn. ‘Veldwachter, maak ruim baan!’ bulderde het verontwaardigde dorpshoofd ten slotte, toen een dronken kerel onzacht tegen hem aan kwam gevallen. De waardige Van Hal, anders volstrekt niet krijgshaftig van aard, wilde nu, onder het oog van zijn superieur en dat van drie raadsleden, toonen wat hij kon: misschien schoot er dan

wel een gratificatie voor hem over. Met zijn stok sloeg hij er recht en links op los dat het een aard had, en luide smartkreten bewezen, dat de slagen raak waren.

Dit hielp; althans op het verdere gedeelte van onzen tocht werden wij wel door een belangstellende schare vergezeld, maar ze bleef toch op een eerbiedigen afstand.

Zoo kwamen we aan het huis van Govers aan, dat al dien tijd onbeheerd had gestaan, zoodat men er niet alleen een boterpot had kunnen stelen, maar het van onder tot boven had kunnen uitplunderen, en alles wegsleepen wat liggende en roerende was. Wethouder Keezens maakte dan ook deze opmerking aan den burgemeester, maar deze antwoordde uit de hoogte, dat er in de gemeente, waarover hij in naam des konings regeerde, geen dieven waren, maar van vreemde landloopers en vagebonden, 'zie, daar kan je alles van verwachten.'

Nadat in den 'heerd' de groote lamp en verder nog een paar kleintjes waren aangestoken, begon de exploratie, waaraan allen deelnamen, behalve de burgemeester en ik, die in het woonvertrek achterbleven.

Lang behoefden wij niet te wachten. Onder uitbundig gelach kwam de wethouder Keezens binnenstormen, triomfantelijk met een grooten blauwaarden pot in zijn armen, die naar schatting wel een twintig kilogram boter kon bevatten, en door al de anderen gevolgd.

'Hier is het *corpus delicti*,' riep Keezens opgetogen uit, 'je zou er een aardig vrachtje aan gehad hebben.'

'Ja maar,' repliceerde de edelachtbare heer Everardus Klimmen, die nog lang niet overtuigd scheen, 'wie verzekert, primo, dat dit de vermiste pot is, secundo, dat de man hem hier zelf niet heeft neergezet? Zoolang dit niet is uitgemaakt...'

Ik had nog nooit zoo'n obstinaten burgemeester gezien en begon al het ergste te vreezen, toen de dochter van Govers het woord nam.

'Neem me niet kwalijk, burgemeester,' zei ze, rood wordende tot achter de ooren, 'maar nu herinner ik me heel goed, dat ik den pot zelf in het schop heb neergezet, waar de wethouder hem gevonden heeft. Ik had hem (den pot natuurlijk) van middag vol boter gedaan en wou hem juist naar den kelder brengen, toen vader me riep om een boodschap voor hem te doen. Ik zette den pot in de gauwigheid in het schop en heb er toen niet meer aan gedacht. Toen ik nu tegen den avond dezen meneer langs de heg zag sluipen, dacht ik: die heeft niets goeds in den zin. Ik waarschuwde vader, die er dadelijk op losstormde. Hoe het kwam weet ik niet, maar ik dacht nu in eens aan mijn pot boter. Ik keek in den kelder, in de keuken, maar vond hem niet, en in het schop had ik geen erg. Zonder na te denken wat de gevolgen konden zijn, zei ik tegen vader, dat deze meneer den pot had weggehaald.'

'Ja, dat is zoo,' beaamde Govers verlegen, 'en ik moet meneer wel excuus vragen, dat dat we hem zooveel last hebben aangedaan.'

'De zaak kan nu als voldoend opgehelderd beschouwd worden,' zei de edelachtbare heer Everardus Klimmen, nog altijd met dezelfde statigheid. '*Ik* heb enkel mijn plicht gedaan en de veldwachter ook. Eigenlijk diende ik nog de beide andere misdrijven te onderzoeken, maar ik wil er nu maar van afzien,' besloot hij genadig, of hij een terdoodveroordeelde het leven schonk. 'En persisteer jij bij je voornemen,' vervolgde hij, tot den wethouder Van Os gewend, 'om die zaak van laster maar blauw blauw te laten?'

'Ik laot alles mor blauw blauw,' verzekerde de achtbare wethouder, 'de jongen is al genog gestraft.'

Spoedig hierop bliezen de burgemeester, Van Os en de veldwachter den aftocht.

‘We moeten de heele zaak nou maar met een borrel afdrinken,’ meende Govers. ‘Het spijt me afgerazend, maar daar is nu eenmaal niets aan te veranderen. Wil meneer hier meester worden, dan kan hij op mijn stem rekenen.’

‘Je wordt het zeker,’ verklaarde Keezens, ‘Govers' stem en de mijne, dat zijn er al twee, dan nog die van Ellis, Hartman en....’

‘Dank je wel, wethouder, ik wil hier geen onderwijzer worden, al gaf je me duizend gulden traktement.’

Op dit oogenblik werd een levendig gewoel en geschreeuw op straat verneembaar, waarvan alleen de woorden dief en moordenaar tot ons doordrongen.

De menschen hadden zich nu eenmaal in het hoofd gezet, dat er iets bijzonders gebeuren moest, en toen ze gezien hadden, dat de burgemeester zonder mij de woning verlaten had en ik dus nog daar binnen moest zijn, kwamen

ze als een troep hongerige wolven het huis belegeren.

'Wat moeten die menschen toch van mij hebben?' vroeg ik, die de reden van hun animositeit niet goed kon begrijpen.

'Dat weet ik ook niet,' zei Keezens, 'maar voor alle zekerheid zal ik den grendel maar op de deur doen, anders krijgen we hier misschien nog ongewenscht bezoek.'

Nauwelijk had hij dit gedaan, of er weid geducht aan de deur gerammeld en er op gebonsd. 'We motten er in,' riepen een paar stemmen van buiten, 'we motten den dief hebben, hij mot er uit komen!'

'Niets zeggen,' zei Keezens, 'dan trekken ze het eerst af.'

Het werd nu buiten een oogenblik stil. Ik gevoelde mij middelerwijl allesbehalve behaaglijk in mijn onvrijwillige gevangenschap, en vroeg mij af, wanneer en wat het einde van mijn avontuur zou zijn. Die doodsche stilte daarbuiten vertrouwde ik niet; als ze het boeltje eens in brand staken en ons levend verbrandden!

Plotseling hoorden wij weer gestommel en een paar stemmen die riepen:

'Komt hij er nou haast uit of motten we 'm er uit halen?'

Doodsche stilte van binnen. Ik hield mijn hart vast van angst en had er wel wat voor willen geven, als ik nu het anders minder gewenschte gezelschap van den edelachtbaren heer Everardus Klimmen en zijn veldwachter gehad had.

Daar vloog een steen tegen de blinden, nog een en nog een. 'Nou wordt het toch al te grof,' zei Govers, die een dikken knuppel opgreep. Op dit oogenblik rinkelde een kei tegen het bovenlicht en kwamen de glasscherven der gebroken ruit naar beneden. 'Wethouder, ga jij met meneer achteruit en door den akker en dan door het binnenpaadje, dan ben je in vijf minuten thuis. Ik zal ze onderwijl met een eind hout op der ziel komen.' Meteen ontgrendelde Govers de deur, rukte ze open en trok ze met een geweldigen ruk achter zich dicht. 'Wà motte nou hebben?' bulderde het raadslid.

'Daar hedde den dief! Pakt hem beet!' klonk het in het rond.

'Ik ben Govers, en wie me met zijn vinger aanraakt, sla ik den kop in,' was de weinig parlementaire repliek.

'We motten den dief hebben,' schreeuwde een vrouwestem. 'Hij heet mijnen jongen geslagen dat het schande is.'

'En den mijnen ook,' raasde een tweede en een derde.

Meer verstond ik er niet van, want Govers' dochter had nu de achterdeur opengemaakt, en wethouder Keezens en ik ijlden zoo vlug onze beenen ons dragen konden den akker in, om langs het binnenpaadje zijn woning te bereiken. Ik wist natuurlijk weg noch steg en verliet mij dus geheel op mijn gezel, die wegens den modderigen grond, de duisternis en zijn zwaarlijvigheid niet al te best vooruit kon.

'We zijn er bijna,' hijgde de waardige man bek af.

'Goddank,' zuchtte ik, ''t is hier een moordenaarsnest.'

Maar op dit oogenblik hoorden wij voetstappen en stemmen. Ze zaten de vluchtelingen op de hielen, ''t Is of ze 't geroken hebben,' bromde Keezens.

'Als ze ons maar niet inhalen!' zuchtte ik.

'Dat kan niet meer, we zijn er aanstonds.'

En inderdaad, een oogenblik later stonden we voor de gastvrije wethouderlijke woning. Trui deed op het razend gebel bijna onmiddellijk open en verklaarde dat ze er geheel verbouwereerd van was.

'Grendel de deur!' commandeerde Keezens, 'ze zitten ons achterna?'

‘Wie? Wat?’ vroeg Trui, die zeker dacht, dat we beiden gek of dronken waren.

Met een paar woorden deelde de wethouder haar de toedracht der zaak mee. De voorhoede van het vijandelijke leger was intusschen al voor het huis aangekomen en begon weer hetzelfde deuntje van dief en moordenaar uit te galmen met de vreeselijkste bedreigingen.

‘Trui, roep Van der Ven en zeg dat hij met zijn jongens hier komt. Dan kunnen ze dat rapaille van mijn deur wegslaan.’

Spoedig hierop kwam Van der Ven, een stevige boer, met drie opgeschoten, flinke jongens, allen met zware knuppels gewapend, binnen. Nu gevoelde ik me veilig en kon weer op mijn gemak ademhalen en nadenken. Eerst wilde Keezens alles vertellen, maar daar het geschreeuw aanhield en er ook een paar steenen tegen de blinden gegooid werden, kregen de hulptroepen bevel een uitval te doen. Deze miste zijn uitwerking niet. Als kaf voor den wind stoven de schreeuwers uiteen.

‘Zie zoo,’ zei Van de Ven, toen hij met zijn manschappen terugkwam, ‘die zullen het ons de eerste tien minuten niet meer lastig maken.’

Nu werd het geheele geval in kleuren en geuren verteld, terwijl ik gelegenheid had, me in- en uitwendig wat te restaureeren.

‘Ik heb je nu nog wat te vragen, Van der Ven,’ zei de wethouder. ‘Deze meneer zal hoe eer hoe liever het dorp uit willen, en daar hij de hei niet meer door kan, stel ik je voor, hem met de kar thuis te brengen. Ik ga ook mee, en je jongens houden hier een oogje in 't zeil voor het geval de schreeuwers terug mochten komen.’

‘Goed,’ antwoordde de boer, ‘dan span ik direct in, want we moeten van avond nog terug en het begint al laat te worden.’

Tien minuten later zaten we op de kar en aanvaardden den tocht, zonder meer verontrust te worden. Na anderhalf uur rijdens - want met de duisternis ging het over den doorweekten grond maar langzaam voort - hield het landelijk voertuig voor de ouderlijke woning stil. Hier waren allen ongerust over mijn lang uitblijven en was de ontsteltenis niet minder, toen ze me in een zoo deerniswaardigen toestand op een kar zagen thuis gebracht.

‘Ze hebben hem bijna vermoord,’ was het eerste woord, wat wethouder Keezens zeker tot geruststelling sprak.

Ik zag aan mijn moeder dat ze het heel goed geloofde, en ik moet dan ook zeggen, dat mijn uiterlijk niet geschikt was, om die bewering te logenstraffen. Ik had heel vat moeite om het goede mensch althans eenigermate gerust te stellen. Toen de eerste alteratie wat voorbij was, kon ik mijn odyssee geregeld vertellen, de tientallen interrupties van allerlei aard natuurlijk er buiten gelaten.

Moeder jammerde wel over het verlies van mijn hoed en mijn bril, over mijn bedorven kleeren en mijn paarsblauwe physionomie, maar ten slotte was ze toch nog blij, dat het betrekkelijk zoo goed was afgeloopen.

Toen Keezens en Van der Ven een uur later de terugreis aanvaardden, werden ze met dankbetuigingen overstelpt, en de wethouder verzekerde nog eens, dat, als ik naar Vroomkort wilde solliciteeren, ik er zeker zou komen.

Ik heb evenwel diens raad niet opgevolgd; voor mij was en bleef het een mislukte sollicitatie.

Bij de Platen.

IJsvermaak. -

Het is geen ijsvermaak op zijn ouderwetsch-Hollandsch, zooals de Fransche kunstenaar het ons hier voorstelt. Wij zijn bij het woord ijsvermaak gewoon te denken aan een woelende en joelende menigte, van allerlei rang en stand, van allerlei leeftijd, die lustig dooreenkrielt op de gladde baan. Het schaatsenrijden is voor ons de nationale liefhebberij bij uitnemendheid, het vermaak van heeren en boeren, van burgers en buitenlui, het echte plezier voor Jan en alleman, een volksvermaak in den vollen zin.

Het tafereel van Jourdain daarentegen verplaatst ons op den vijver in een aristocratisch park. Op den achtergrond zien wij het kasteel, de scherpe lijnen der architectuur zacht afgestompt in den fijnen zilverigen winternevel. En op het effen ijsvlak voor het huis, waarvan de sneeuw zorgvuldig naar de kanten geveegd is, zien wij de adellijke freules van het huis, in gezelschap van een paar gasten, zich met schaatsenrijden verlustigen. In smaakvol wintercostuum zwieren de dames met bevallige zwenkingen langs den gladden spiegel: de kleine jongen op den voorgrond legt zich minder op schoon-dan op hardrijden toe, terwijl het groepje van drieën op den achtergrond meer gemoedelijk voor de gezelligheid schijnt mee te doen.

Een lief schilderij dat, gelijk te begrijpen valt, op de jongste tentoonstelling in het *Champ de Mars* te Parijs, veel bewonderende kijkers lokte.

Sneeuwvermaak. -

Dit schilderij ziet er minder aristocratisch uit. De schooljeugd, van welken landaard ook, bekommert zich weinig om fijne manieren, vooral wanneer bij het uitgaan der school een flinke sneeuwbui toevallig gelegenheid biedt tot een lolletje, dat niet precies alle dag voorkomt.

Sneeuwballen gooien is een aardigheid, die men moet waarnemen, als er sneeuw ligt, en de jongens bedenken zich dan ook geen oogenblik. Als dollen rennen zij het hek uit en vallen op de smetteloos blanke massa aan om er projectielen uit te rollen, die door de lucht snorren als gold het een formeel bombardement. Wie kaatst moet den bal verwachten, is het ook hier: de rakker, die het juist uitschaterde van pret, omdat hij een niets vermoedenden kameraad zoo heerlijk de volle laag in het gezicht had gegeven, krijgt zelf een kanjer van een sneeuwbal in den nek, die, als een bom achter zijn ooren ontploffend, hem den kouden hagel tot diep in zijn kraag drijft.

't Is een lust, de deugnieten zoo gezond te zien ravotten. De schooljongen, die aan zoo'n pretje met blozende wangen en stralende oogen kan meedoen, is zeker geen ‘nagelaar.’

Het huwelijk van maria en Josef. -

Op den 23en Januari viert de Kerk de gedachtenis der echtvereeniging tusschen de allerzaligste Maagd, die bestemd was de Moeder des Zaligmakers te worden, en den ‘rechtvaardigen man’ Josef uit den koningsstam van David, die het goddelijk Kind tot Voedstervader moest strekken.

Die treffende gebeurtenis is herhaaldelijk door de christelijke kunst tot onderwerp gekozen voor de bevalligste tafereelen, waaronder de eenige *Sponsalizio* van Rafael de kroon spant. Onze voorstelling in dit nummer is een kunstwerk uit de latere Italiaansche of eigenlijk Fransche school en wel van den vermaarden meester Karel

van Loo, die ondanks zijn Hollandschen naam niets met onze Hollandsche schilders Jacob en Pieter van Loo te maken heeft.

Charles André van Loo (ook Vanloo geschreven) werd namelijk in 1705 te Nizza geboren, en onderscheidde zich niet minder als beeldhouwer dan als schilder. Tweemaal begaf hij zich voor zijn vorming naar Rome, waar hij gelegenheid vond zich aan de meesterstukken der Italiaansche Renaissance te inspireeren. Vervolgens vestigde hij zich te Parijs, waar hij in 1735 lid der Academie werd en twee jaar later den post van leeraar aan die kunstschool verwierf. In 1754 werd hij rector en in 1763 directeur der Academie, en zijn schilderijen, die zich overigens door veel gloed en kracht van kleur onderscheiden, getuigen dan ook van onberispelijk academische uitvoering.

Wat nu de schilderij betreft, in ons nummer weergegeven, die zal, gelijk alle tafereelen uit de gewijde geschiedenis, voor ons het best tot haar recht komen, als wij ons in bijzonderheden het feit voor den geest roepen, dat zij ons moest voorstellen. En daartoe kunnen we stellig niet beter doen dan het voortreffelijke werk opslaan *Maria de Moeder des Heeren*, waarin de rustende, maar feitelijk rustelooze oud-professor Ruscheblatt alles heeft bijeengebracht wat uit de gewijde schriften en de christelijke overlevering omtrent het leven van Maria 'te putten is.

Na verhaald te hebben hoe Maria haar kindsche jaren te Jerusalem onder de maagden van den tempel doorbracht, gaat hij volgenderwijze voort: ‘De maagden in den tempel, welke den leeftijd van veertien jaren bereikt hadden en derhalve bij de Joden voor huwbaar gehouden werden, mochten niet langer in Gods huis verwijlen. Zij waren genoodzaakt naar haar ouderlijk huis terug te keeren om weldra verloofd te worden of na reeds verloofd te zijn. Ook Maria bevond zich nu onder dat getal en, ofschoon reeds omtrent den wil van God ingelicht, bewaarde zij dat geheim in het binnenste

van haar hart en liet aan Hem de zorg over het te gelegener tijd te openbaren. Aan den Hoogepriester, toen deze ook haar voorstelde wat hij aan de andere maagden bevelen moest, zal zij, dunkt ons, slechts in algemeene termen geantwoord hebben, dat zij van hare prille jeugd af, zelfs vóór hare geboorte, door hare ouders aan den dienst des Heeren was toegewijd en zelve die toewijding door vrije keuze had bekrachtigd; dat zij ook eene gelofte van eeuwige zuiverheid had afgelegd en niets vuriger wenschte, dan dat met God gesloten verbond al de dagen haars levens te onderhouden en wel in de heilige eenzaamheid van den tempel.'

HET HUWELIJK VAN MARIA EN JOZEF, naar de schilderij van Karel van Loo.

Deze verklaring moest den Hoogepriester tegelijk verbazen en in groote ongelegenheid brengen; maar God gaf hem in wat hij in dit wonder geval te doen had. 'Hij openbaarde nu aan den H. Zacharias of - volgens anderen - aan den H. Simeon, dat maatregelen moesten getroffen worden om de heilige Maria uit te huwelijken, met wie Hij bijzondere plannen had en op wie Zijn oog met welgevallen

en liefde neerzag; ook gaf Hij te kennen, dat de tijd nabij was, waarop de voorspelling van Isaias in vervulling zou gaan, dat uit de spruit van Jesse's stam de beloofde Messias geboren zou worden. De heilige priester antwoordde op dit gebod met de dringende bede, dat het den Heer mocht behagen, zijnen wil nader te verklaren en zelf den uitverkorene aan te wijzen, welke een zoo in alles uitmuntende maagd ten huwelijk mocht ontvangen. Deze bede werd door God verhoord. Hij gelastte aan den Hoogepriester, ofwel door het woord eens Engels ofwel door eene stem, welke dezen uit het Heilige der Heiligen toesprak, om al de mannelijke afstammelingen uit het huis van David te verzamelen en door elk van hen een takje van den amandelboom in den tempel te doen nederleggen. Dewijl Maria eene erfdochter was, dat is: geene broeders noch zusters had en derhalve de éénige erfgename van de goederen haars vaders was, moest zij volgens de wet van Mozes huwen met een man uit haar stamhuis, opdat het eigendom der familie niet in een anderen stam zou overgaan Verder verklaarde God, dat hij, wienstak zoubloeien, de aangewezen bruidegom was der Allerheiligste Maagd....

De dag van beslissing was aangebroken. De nog overgeblevene nakomelingen van David's geslacht hadden zich aangemeld om naar de hand en het hart van Maria te dingen. De rijkste en aanzienlijkste jongelingen, allen aangetrokken door Maria's ongeëvenaarde schoonheid, hare hooge afkomst, hare zorgvuldige opvoeding in den tempel en vooral door den roep van hare engelachtige deugden, waren opgekomen en legden, brandende van verlangen en met eene zalige hoop bezield, hunnen dorren staf op het altaar des Heeren neder. Maar ziet, toen de priesters van den tempel den volgenden morgen, in de tegenwoordigheid van de bloedverwanten der heilige Maagd en van alle belangstellenden, de staven in oogenschouw namen, was geen enkele bloeiend geworden en moesten alle mededingers hunne zoo vurig gekoesterde hoop opgeven. Onder hen bevond zich dus de uitverkorene des Heeren niet....

De H. Jozef ook stamde uit het koninklijk huis van David; hij was de laatste der Oudvaders en derhalve de erfgenaam van de hun gedane beloften. Maar hij had er zelfs niet aan gedacht om zich onder de mededingers naar Maria te scharen. In diepe nederigheid gehuld, was hij tot op zijn mannelijken leeftijd voor de wereld vergeten gebleven en aan God alleen bekend. Wel was hij door de banden des bloeds met Maria vereenigd en kon als een der naaste verwanten met hetzelfde recht als de anderen haar band vragen; maar zijne bescheidenheid hield hem op den achtergrond en zijne liefde voor de engelachtige deugd deed hem van al zijne rechten afzien.

Toch was hij de man, welken God als bruidegom van Maria voorbestemd had. Niet een der aanzienlijke en rijke jongelingen werd tot die hooge eer geroepen, maar de nederige en kuische Jozef.

Nu geen enkele der staven van diegenen, welke opgekomen waren, bloeide, werd aan den opziener van den tempel door God ingegeven, evenals voor eeuwen aan Samuël, dat er, nog een ander afstammeling van David leefde, met name Jozef, die uit ootmoed niet had durven mededingen naar de waardigheid en het voorrecht van het voorgestelde huwelijk. Hij had zijne gewone verblijfplaats te Nazareth, maar nu tijdelijk, gewis door goddelijke beschikking, zijne woning te Jerusalem gevestigd. Hij werd dan ook spoedig gevonden en moest, op bevel van den Hoogepriester, zijn takje van den amandelboom aanbrengen.

Nu de rechte man was gevonden, bleef ook het door God beloofde wonder niet achterwege.

Den volgenden dag waren de priesters van den tempel en de verwanten van Maria opnieuw vergaderd en besloten, om het middel, den vorigen dag reeds gebezigd,

nogmaals te beproeven. De beslissing des Hemels, de duidelijke verklaring des H. Geestes liet zich nu niet langer wachten. Ontwijfelbare teekenen wezen den man aan, die tot bruidegom der Allerheiligste Maagd door God voorbeschikt en uitverkoren was. De staf van den H. Jozef werd groen en bezet met frissche amandelbloesems; alzoo, gelijk Aaron's staf weleer, toen deze voor de verbondsark bloeiend werd, hem als den door God gewilden Hoogepriester aanduidde, zoo ook wees nu Jozef's staf door een gelijk wonder hem aan als den man van Maria, die met recht de Arke van het Nieuwe Verbond mag heeten; daarenboven daalde eene witte duif uit den hemel neder en zette zich op het hoofd des bevoorrechten neder - zinrijk beeld der zuiverheid van hem, die voortaan de beschermer van de onbevlekte Maagd wezen moest...

De verloving had plaats in den tempel te Jerusalem, volgens het meest algemeen gevoelen op den 21sten November. Naar het toenmalig gebruik der Joden verliepen nog twee maanden, vóórdat het huwelijk gesloten werd. De ring, welken de H. Jozef aan de hand zijner heilige bruid stak, wordt als een kostbare reliquie in de stad Perugia bewaard.

Omtrent den leeftijd, welken de H. Jozef bereikt had, toen hij met de Heilige Maagd huwde, is het gevoelen der schrijvers zeer uit-eenloopend. Eenigen geven hem den ouderdom van veertig, anderen zelfs van vijftig jaren. Meerdere waarde heeft de meening van vele godgeleerden, die het er voor houden, dat hij toen niet zeer oud was, een man van rijpen, middelbaren leeftijd, vol voorzichtigheid en deugd, geschikt om Maria in haren arbeid en hare armoede te ondersteunen, en om hare maagdelijke zuiverheid te beschermen.’

[Nummer 34]

De wraak van den Protector, door J. Vesters Jr. (*Vervolg*.)

VADERS THUISKOMST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN OTTO KIRBERG.

In een andere zaal gekomen, nam de koning in een zetel plaats en haalde opnieuw het schrijven te voorschijn. Toen hij eenigen tijd gezeten en bedaard nagedacht had, bekoelde zijn verontwaardiging en werd zijn gemoed met bitteren weemoed vervuld. Hoe! de man, in wien hij jarenlang zijn volle vertrouwen had gesteld, zou een verrader zijn van zijn vorst en zijn land! Het viel hem hard, aan deze mogelijkheid te moeten gelooven; het was hem, alsof hem iets van zich zelven werd ontnomen. Hoe! was dan alles gehuicheld geweest, die trouw, die aanhankelijkheid, die verknochtheid? Had Cadenas van zijn hooge positie partij getrokken, om den doodvijand van het katholiek geloof te helpen, hem misschien gewichtige staatsgeheimen te verkoopen? Filips wist niet, wat hij denken, wat hij doen moest; hij durfde de gedachten niet voortzetten, die in zijn geest opkwamen. Eindelijk bezon hij zich en bedacht, dat hij toch eerst diende te weten wat de brief inhield, en dat hij een vertrouwd persoon noodig had, om hem den inhoud daarvan te vertolken. On-

middellijk dacht hij aan den geleerden prior der Hieronymieten, die in de Engelsche taal zeer ervaren was en op wiens stilzwijgendheid hij ten volle staat kon maken.

Een oogenblik later schelde de vorst en gaf den binnentredenden kamerheer bevel, zich onmiddellijk naar het Escuriaal te begeven en den vromen vader Garcia te verzoeken, bij den koning te komen. Ondertusschen liep Filips met groote schreden de zaal op en neer, terwijl een sombere wolk meer en meer het voorhoofd van den monarch omfloerste. Hij was met zichzelf in een geweldigen tweestrijd en werd heen en weer geslingerd door de tegenstrijdigste gevoelens: de vele diensten, die Cadenas het land en hem had bewezen, aan den eenen, diens trouweloosheid aan den anderen kant.

Spoedig werd de prior aangediend. De koning deed hem in een zetel tegenover zich plaats nemen en zei met een gejaagdheid, die hij tevergeefs voor het scherpziend oog van den schranderen monnik zocht te verbergen:

‘Eerwaarde vader, ik kom uw hulp inroepen in een voor mij buitengewoon pijnlijk geval. Tusschen eenige papieren in mijn geheim kabinet heb ik van morgen een schrijven gevonden, dat mij argwaan doet koesteren tegen een persoon, dien ik tot dusver voor mijn trouwsten dienaar hield.’

‘Uwe Majesteit oordeele niet overhaast, en veroordeele althans zeker niet,’ zei de prior met ernst, want hij begreep, dat de koning Cadenas op het oog had en hij wist, dat deze onder de hovelingen en hooggeplaatsten van het hof veel benijders telde.

‘Maar wat zegt u dan wel, eerwaarde vader, als ik u meedeel, dat de bewuste brief van Olivier Cromwell is en gericht aan mijn Staatssecretaris?’

De hoogste verbazing, meer dan ontsteltenis, teekende zich af op het gelaat van den monnik. ‘Van Cromwell aan Cadenas! Onmogelijk, Sire, Uwe Majesteit moet zich vergissen,’ zei hij met de meeste beslistheid.

‘Zie zelf, eerwaarde vader,’ antwoordde de koning, hem het schrijven overhandigende. ‘Het is in het Engelsch gesteld, en daarom kan ik het niet lezen, maar ik ken de handteekening van den protector en zie, dat het aan Cadenas is gericht. Daaromtrent is geen twijfel mogelijk.’

De prior had de woorden van den monarch maar ten halve verstaan, want gejaagd greep hij naar het papier, dat hij met één oogopslag doorliep.

Welnu, eerwaarde vader?’ vroeg de koning in spanning, toen hij bemerkte, dat de monnik stilzwijgend op het schrijven bleef turen, en het hem niet ontging, dat een doodelijke bleekheid diens trekken had overtogen.

‘Het kan niet mogelijk zijn, Sire ... en toch het staat er.... Cadenas een verrader?....’

‘Eerwaarde vader, martel mij niet langer. In Gods naam, zeg wat er staat.’

De monnik beefde; hij kou het papier ternauwernood in zijn vingers houden en zijn stem trilde van ontroering, toen hij het volgende las:

> ‘Aan Zijne Excellentie Don Juan Cadenas, hertog van Ossuna,
> Staatssecretaris van Spanje.
> Ik dank u, dat gij mijn zaken met zooveel beleid voorgestaan en mijn belangen zoo goed gediend hebt. De toegezegde belooning van twintig duizend pond sterling kunt gij, volgens afspraak, bij de Bank van Venetië tegen quitantie ontvangen.
> Olivier Cromwell, Lord-Protector van Engeland.’

Er heerschte een oogenblik van pijnlijke stilte. Tranen kwamen in de oogen des konings op en weemoedig staarde hij den prior aan.

‘Mijn vader, dat is de zwaarste slag, die mij kon treffen. Ik heb veel geleden, veel tegenspoed en wederwaardigheden ondervonden op allerlei gebied, maar nooit had ik gedacht, dat mij ook zulk een slag nog beschoren zou zijn.

‘Ik begrijp het niet,’ mompelde de prior, ‘ik had Cadenas nooit van zoo iets kunnen verdenken, ik geloot ook nu nog niet, dat hij een verrader is. Kan het geen vergissing zijn, Sire?’

‘Ik wenschte het, eerwaarde vader, maar het is onmogelijk. Ik vond den brief tusschen de andere papieren, die Cadenas in mijn geheim kabinet had neergelegd, waarvan alleen ik en hij den sleutel hebben. Ongetwijfeld heeft hij hem bij vergissing daaronder gelegd. Alleen veronderstel ik, dat hij het schrijven nog niet mist, want hij was van morgen nog even kalm en rustig als anders. Nogmaals, eerwaarde vader, het spijt mij zeer, ik kan u niet zeggen, hoezeer ik er onder lijd. Maar ik moet mijn plicht doen,’ voegde Filips er met vastberadenheid bij. ‘Nog heden zal ik den Raad der Kroon bijeenroepen om over het lot van den verrader te beslissen.’

‘Sire, handel niet in overijling; laat u niet door gramschap vervoeren. Denk aan zijn vele verdiensten, denk ook aan zijn arme vrouw en kinderen.’

‘Ja, zijn arme vrouw en kinderen,’ zei Filips weemoedig, ‘'t is verschrikkelijk. Maar ik moet mijn plicht doen, eerwaarde vader. Zou ik al persoonlijk bereid zijn, hem genade te schenken, Cadenas is schuldig aan landverraad en daarom moet ik het oordeel van den Raad der Kroon vernemen. Vaarwel, eerwaarde vader, ik dank u voor uw welwillendheid.’

Met loome schreden keerde de prior terug, terwijl de monarch, aan een hevige ontroering ter prooi, last gaf, den graaf van Lerida te ontbieden. Als had deze op het bevel gewacht, stond hij een oogenblik later reeds voor de oogen van zijn gebieder. Hun onderhoud duurde lang, en toen de graaf de zaal verliet, om de bevelen des konings ten uitvoer te brengen, speelde een glimlach van voldoening hem om den mond en straalden zijn oogen van een boosaardige vreugde. De overwinning was hem.

In een der groote zalen van het koninklijk paleis te Madrid houdt de Raad der Kroon, onder voorzitterschap van koning Filips IV, zitting. De vergadering heeft een schitterenden aanblik en is geheel in overeenstemming met de vorstelijke zaal met gobelins behangen en met meesterwerken van Murillo, Velasquez en Rubens gesierd. In hun kostbare gewaden, den staatsiedegen op zij, den steek op het hoofd en de gouden keten om den hals, vertegenwoordigen de leden van dezen hoogen staatsraad al wat Spanje groots en edels heeft. Het zijn de Spaansche grandes, hertogen, graven en markiezen, allen ridders van het Gulden Vlies of van de orde van Calatrava.

Die donkere, taankleurige gezichten met schitterend zwarte oogen, meest allen met een spitsen puntbaard, volgens de gewoonte van dien tijd, zien er stroef uit, want zij weten, voor welke hoogst ernstige zaak zij hier bescheiden zijn. Moge al een enkele een geheime voldoening smaken, nu op den zoozeer benijden staatssecretaris een zoo zware verdenking rust, toch weet hij dit gevoel te bedwingen en zet het gelaat in ernstige plooi.

Met ontroerde stem heeft de koning in korte, afgebroken bewoordingen den Raad op de hoogte gebracht van het droevige feit, dat hen hier bijeenriep, en allen, die iets ten voordeele of ten nadeele van den hertog van Ossuna te zeggen hebben, uitgenoodigd, dit onbewimpeld in het midden te brengen.

Nu de koning gesproken heeft, heerscht er diepe stilte. Allen gevoelen wat een zware verantwoordelijkheid zij aanvaarden, door in den een of anderen zin het woord te nemen. Bijna allen achten hem schuldig, voor de meesten bestaat niet meer de minste twijfel, en toch aarzelen zij te spieken. De een wil het lot van den armen Cadenas niet verzwaren; de ander vreest, den koning te grieven, indien hij tegen den Staatssecretaris spreekt, want allen hebben aan den toon, waarop Filips sprak, begrepen, dat verontwaardiging over de trouweloosheid met medelijden met den gewezen gunsteling om den voorrang kampte, en het nog niet zeker is, welk gevoel ten slotte de overhand zal behouden.

Zoo komt het, dat er geruimen tijd een stilte heerscht, die steeds drukkender en beklemmender wordt. De meeste leden van den Raad der Kroon kijken strak voor zich uit op de tafel, of strijken met de hand langs den puntbaard, als willen zij uit die beweging de kracht putten, om hun meening te zeggen. Met vragenden blik ziet de koning den kring rond, in de geheime hoop, dat althans een der aanwezigen een woord ter gunste van den hertog van Ossuna zal zeggen, want, al twijfelt hij niet meer aan diens schuld, toch siddert hij bij de gedachte, dat straks misschien het doodvonnis over zijn gewezen staatsdienaar zal worden uitgesproken.

Eindelijk, daar staat de graaf van Lerida van zijn zetel op, ten teeken dat hij iets te zeggen heeft. Nadat de koning hem door een beweging met het hoofd toestemming tot spreken heeft gegeven, zegt de graaf op een toon, waarin hij zooveel gevoel poogt te leggen, als zijn bedorven gemoed in staat is te huichelen:

'Sire, veroorloof mij, waar zooveel anderen en wijzeren dan ik, wien het voegde het woord te voeren, zwijgen, onbewimpeld mijn meening te zeggen, zooals een trouw onderdaan en lid dezer roemruchte vergadering betaamt.'

Hier houdt de spreker een oogenblik op, om den indruk na te gaan, dien zijn woorden op de aanwezigen maken. Met de stroefheid en hooghartigen ernst, den Spanjaard eigen, blijven allen strak voor zich uitzien. Alleen de koning knikt hem bemoedigend toe; hij hoopt, dat althans deze voor den armen hertog zal in de bres springen.

Na een oogenblik stilte vervolgt de graaf:

'Sire, wij allen zijn vervuld met deernis voor zoo goed en edel een vorst, die met ondank en verraad is beloond, daar, waar hij recht op dankbaarheid had; vervuld ook met verontwaardiging tegen den onverlaat, die zijn hooge positie misbruikte, om met den vijand van zijn koning en zijn vaderland te heulen. Diepe schaamte maakt zich van ons meester bij de gedachte, dat een Spanjaard zich er toe geleend heeft, den Judas te spelen en de zilverlingen, als loon voor zijn snood verraad, op te strijken. Als straks het edele Spaansche volk de mare van het gepleegd verraad verneemt, zal er een machtige kreet van afschuw uit al onze provinciën opstijgen en zal het den ellendeling vloeken, die zich aan den vreemdeling verkocht.

Nu is het ons allen duidelijk,' vervolgt de graaf van Lerida met gemaakte verontwaardiging, 'waarom de hertog van Ossuna zoo krachtig ijverde voor den oorlog met Engeland, waartegen wij allen ten zeerste gekant waren. Die oorlog moest Cromwell de gelegenheid geven, zich op onze rijke koloniën te werpen en onze koo vaardijschepen prijs te maken. De hertog van Ossuna heeft hem daartoe den weg geëffend; hij heeft zijn koning, zijn land verraden. Ik geloof dan ook, de meening uit te spreken, van alle hier aanwezigen niet alleen, maar van geheel het Spaansche volk, wanneer ik eisch, dat op den landverrader de wet in haar volle zwaarte worde toegepast. Medelijden, hoe schoon een deugd ook, ware hier misplaatst, en daarom

vraag ik, uit volle overtuiging, dat de hertog van Ossuna met den zwaarde gerecht worde!'

Alle aanwezigen zagen den spreker aan, toen hij weer in zijn zetel plaats nam. Het was duidelijk, dat hij, zoo niet aller, dan toch de meening der meesten had vertolkt. Alleen een wolk van treurigheid overtoog het voorhoofd des konings. Deze harde woorden had hij niet verwacht; hij had gehoopt, dat er althans verzachtende omstandigheden zouden gepleit worden, en in plaats daarvan was onverbiddelijk de eisch gesteld: de dood.

Nog eenmaal schouwde de koning den kling rond; zou dan niemand meer spreken? moest aller stilzwijgen beschouwd worden als een blijk van instemming met de woorden, door den graaf van Lerida geuit?

Ha! eindelijk, daar verhief zich de oude, bijna zeventigjarige hertog van Trazos Montes. Zijn kloeke gestalte, door den last der jaren gebogen, hief zich in haar volle lengte op, en met de hand aan het gevest van den degen, dien hij steeds met eere had gevoerd, zei hij met luide, krachtige stem:

'Sire, ik ben een oud krijgsman en beter gewoon het zwaard te hanteeren, dan redevoeringen te houden. Uwe Majesteit houde mij dus ten goede, indien ik mijn gevoelen niet op zoo sierlijke wijze weet weer te geven, als in deze achtbare vergadering betaamt. De graaf van Lerida heeft tegen den hertog van Ossuna de doodstraf geëischt. Uwe Majesteit veroorlove mij de opmerking, dat de achtbare graaf zich door zijn liefde voor Uwe Majesteit en het land tot een overijling heeft laten vervoeren, waarvoor wij op onze hoede dienen te zijn. Ik zal den hertog van Ossuna niet vrijspreken, maar hij heeft in alle geval recht op een grondig en onpartijdig onderzoek. Daarom doe ik het voorstel, den hertog in verzekerde bewaring te nemen, maar geen vonnis te vellen, voor en aleer zijn schuld afdoende bewezen is. Daartoe is een middel. In het schrijven, waarvan wij kennis hebben gekregen, staat, dat de hertog aan de Bank van Venetië twintig duizend pond sterling tegen quitantie kan ontvangen. Welnu, laat door een vertrouwd persoon onderzoek doen, of inderdaad de Bank van den Protector een aanwijzing op den hertog van Ossuna heeft ontvangen. Mij dunkt, deze voorslag is billijk, en zoolang dient ons oordeel over hem te worden opgeschort.'

Op deze woorden volgde een gemompel van goedkeuring; het gelaat des konings helderde op en op trillenden toon zei Filips:

'Ik geloof, dat de achtbare hertog van Trazos-Montes er wèl aan gedaan heeft, ons voor overijling te waarschuwen. Onder den indruk van het eerste oogenblik is men allicht geneigd, een te hard vonnis te vellen, en al prijs ik hoogelijk den ijver, waarmee onze veellieve graaf van Lerida onze zaak dient, toch geloof ik, dat zijne voortvarendheid in deze niet aan te bevelen is. Ik hecht ten volle mijn koninklijk zegel aan den voorslag van den hertog van Trazos Montes, overtuigd, dat de door hem aangewezen weg de beste is. Diensvolgens zal ik den hertog van Ossuna doen gevangen nemen, in afwachting dat een onderzoek aan de Bank te Venetië ons in staat stelt, met volle kennis van zaken een beslissing te nemen. En hiermede verklaar ik de zitting van den Raad der Kroon voor opgeheven en beveel u allen in Gods heilige hoede!'

Een paar uur later zat de hertog van Ossuna gekerkerd in de staatsgevangenis te Madrid, zonder dat hem een woord was gezegd van het misdrijf, waarvan hij was beschuldigd, zelfs zonder dat men hem had vergund, afscheid te nemen van zijn vrouw en kinderen. Toch maakte Cadenas zich niet buitengewoon ongerust: sterk in het bewustzijn van zijn onschuld schreef hij zijn kerkering aan een misverstand toe, dat, naar hij hoopte, spoedig opgehelderd zou zijn.

Een huiszoeking, die onmiddellijk in zijn woning gehouden werd, leverde niets op: geen enkel compromitteerend stuk werd gevonden, maar de noodlottige brief was en bleef een vreeselijke aanklager tegen den ongelukkigen Staatssecretaris.

VI.

Weer was de Raad der Kroon bijeengekomen, ditmaal om over den hertog van Ossuna het vonnis, het onherroepelijk vonnis te vellen. De vergadering had nu zoo mogelijk een nog drukkender uiterlijk dan de eerste maal, en het oog des konings stond peinzend, droef en somber. Toen allen gezeten waren en Filips de zitting geopend had verklaard, werd het woord gegeven aan den markies d'Alcanta, den bode, die naar Venetië was gezonden, om een onderzoek bij de Bank in te stellen.

'Het spijt mij, grootmogende heeren,' zoo begon de markies met trillende stem, 'dat ik u zoo treurig een tijding heb mede te deelen. Inderdaad, de Bank van Venetië heeft onder dagteekening van den 15^{en} Mei 1656, denzelfden datum dus, dien het door Zijne Majesteit ontdekte schrijven droeg, een aanwijzing van den Engelschen Protector ontvangen, om den hertog van Ossuna tegen quitantie de som van twintig duizend pond sterling uit te betalen.'

Deze weinige woorden hadden de uitwerking van een donderslag. Al hadden de meesten niets anders verwacht, toch maakte de bevestiging van wat zij vreesden op hen een machtigen, verpletterenden indruk. Ook zij, die nog altijd niet aan de schuld van den hertog van Ossuna hadden kunnen gelooven, die nog steeds op de een of andere vergissing hadden gehoopt, al waren zij niet in staat, voor het onverklaarbare raadsel een aannemelijke oplossing te vinden, moesten nu de schuld van Cadenas erkennen. Onder deze laatsten behoorde de hertog van Trazos-Montes, die nog altijd had verwacht, dat de sluier, die dit vreeselijk geheim bedekte, zou worden opgelicht, maar nu den armen Staatssecretaris aan een wissen dood gewijd zag.

Een somber stilzwijgen volgde op de door den markies d'Alcanta gesproken woorden. Op menig gelaat teekende zich innig medelijden af, maar ook bij meer dan één blonk in het donkere oog een glans van kwalijk verholen vreugd, ternauwernood getemperd door de gedachte aan de plaats, waar men zich bevond. Graaf Lerida juichte om den val van den gewezen gunsteling, maar hij was genoeg meester van zich zelf om zijn blijdschap onder een passend gelegenheidsgedicht te verbergen. Voorloopig was hem door den koning de hooge waardigheid van Staatssecretaris opgedragen, en, indien, wat niet kon uitblijven, de hertog van Ossuna door een smadelijk vonnis werd getroffen, zou hij ongetwijfeld voor goed in den zoo vurig begeerden post bevestigd worden. Zijn eerzucht was bevredigd, zijn trots voldaan; wat lette het hem, of een onschuldige werd opgeofferd, of een der edelste zonen van Spanje door beulshanden zou omkomen! Toch wist hij meesterlijk zijn aandoeningen te bedwingen en huichelde leedwezen, toen hem door den koning een wenk werd gegeven, het woord te nemen.

'Mijne heeren leden van den Raad der Kroon, achtbare hertogen, graven en markiezen, het door den ijverigen markies d'Alcanta te Venetië ingestelde onderzoek heeft onze ergste vrees bewaarheid en moet bij hen, die nog niet aan de schuld van den hertog van Ossuna konden gelooven, de laatste sprank van hoop hebben uitgedoofd. Van nu aan is de schuld van den landverrader afdoende bewezen. Toch zal hij niet zonder meer veroordeeld, maar volgens den uitdrukkelijken wensch van Zijne geëerbiedigde Majesteit en de costuimen des lands voor den achtbaren Raad der Kroon gehoord worden. Men voere den hertog van Ossuna binnen!'

Weer ontstond een pooze van diepe stilte. Allen waren verlangend te zien, hoe de Staatssecretaris zich zou houden, wanneer hij in tegenwoordigheid zou zijn van zijn vroegere vrienden en ambtgenooten, nu zijn rechters; allen waren benieuwd te weten, of en wat hij tot zijn verdediging zou aanvoeren; of hij schuld belijden, dan wel hardnekkig zou blijven ontkennen. Allen wisten reeds welk vonnis zij zouden hebben te vellen: geen enkele misschien twijfelde nog aan zijn schuld, en toch werd zijn

komst en zijn woord verbeid met een spanning, als zou daarvan een gunstig of ongunstig oordeel kunnen afhangen. Aller oogen waren op de deur gericht; alleen de koning staarde, in somber gepeins verzonken, voor zich uit, het hart door tegenstrijdige gevoelens verscheurd. Hij begreep, dat de Raad der Kroon het doodvonnis zou uitspreken, maar zou hij het kunnen bekrachtigen? Zijn weldaden waren met smaad en ondank vergolden, zijn argeloosheid was verschalkt, zijn goedheid met verraad beloord. De man, wien hij geheel zijn vertrouwen had geschonken, had hem verraden, hem en zijn land. Voor een handvol zilverlingen had hij Spanje in een rampzaligen oorlog met Engeland gewikkeld en was schuld, dat koloniën en koopvaardijers den vijand in den schoot waren gevallen. En toch, het zou hem aan het hart gaan, het doodvonnis te teekenen. Maar van den anderen kant, mocht hij genade schenken? Mocht hij den wil van den Raad der kroon, den wil van het geheele Spaansche volk, dat den dood van den landverrader eischte, weerstreven? Al deze gedachten stormden met de snelheid van den wind door zijn brein, toen de breede zaaldeuren geopend werden en de hertog van Ossuna onder gewapende bedekking werd binnengeleid. Met waggelenden tred en gebogen gestalte schreed Cadenas naar voren. Zijn trekken waren van diepe rimpels doorgroefd, zijn vroeger zoo helder en levendig oog stond dof, zijn haren waren in den korten tijd zijner kerkering vergrijsd.

Een gemompel van medelijden en ontroering ging uit de aanwezigen op, en de koning, die den blik op den beschuldigde sloeg, moest dien afwenden, toen hij het oog van den hertog ontmoette, waarin geen haat of onrust, maar enkel een onbeschrijflijke treurigheid en een zacht verwijt stond te lezen.

Den hertog van Ossuna werd een zetel tegenover de leden van den Raad der Kroon aangewezen, maar met een gebaar wees hij dien van de hand en bleef staan. Plotseling was het, als voer hem een electrische schok door de leden; hij scheen uit een langdurige verdooving te ontwaken, schudde even het hoofd, richtte zich in zijn volle lengte op en sloeg onbeschroomd den blik op zijn rechters.

‘Hertog van Ossuna,’ klonk het streng uit den mond van den graaf van Lerida, die in 's konings naam het woord moest voeren, ‘gij weet, wat u is ten laste gelegd, gij kent de misdaad, waarvan gij zijt beschuldigd. Op uitdrukkelijk verlangen van Zijne koninklijke Majesteit is evenwel alle overijling vermeden, en daarom aan de Bank van Venetië een onderzoek ingesteld, wat als uitkomst opleverde, dat inderdaad van den Protector een aanwijzing van twintig duizend pond op u was ontvangen. Uwe schuld is dus overtuigend bewezen. Vóór evenwel de Raad der Kroon vonnis velt, wil hij u in de gelegenheid stellen, u te verklaren en u te rechtvaardigen, bijaldien u u dit mogelijk is.’

(*Wordt vervolgd.*)

Het nieuwe Duitsche Rijksdaggebouw.

Den vijfden December van het afgeloopen jaar heeft de Duitsche keizer den sluitsteen gelegd van het nieuwe Rijksdaggebouw, met denzelfden hamer, waarmee zijn grootvader, de grijze Wilhem I, meer dan tien jaar geleden, den 9en Juni 1884, den eersten steen had gelegd van het monumentale gebouw, dat als het symbool der Duitsche eenheid is te beschouwen.

Tien jaar is er aan dit ontzaglijk gebouw gewerkt, een lange tijd voorzeker, maar toch weer niet lang, als men bedenkt, dat in de middeleeuwen niet zelden verschillende geslachten meewerkten om een kathedraal te voltooien. Maar nog meer indruk dan de langjarige bouw zal op den leek het feit maken, dat niet minder dan een en twintig millioen mark, ruim twaalf en een half millioen gulden, daaraan is ten koste gelegd, ongerekend nog de waarde van den grond en het schilderwerk, dat voor het grootste gedeelte nog onvoltooid is.

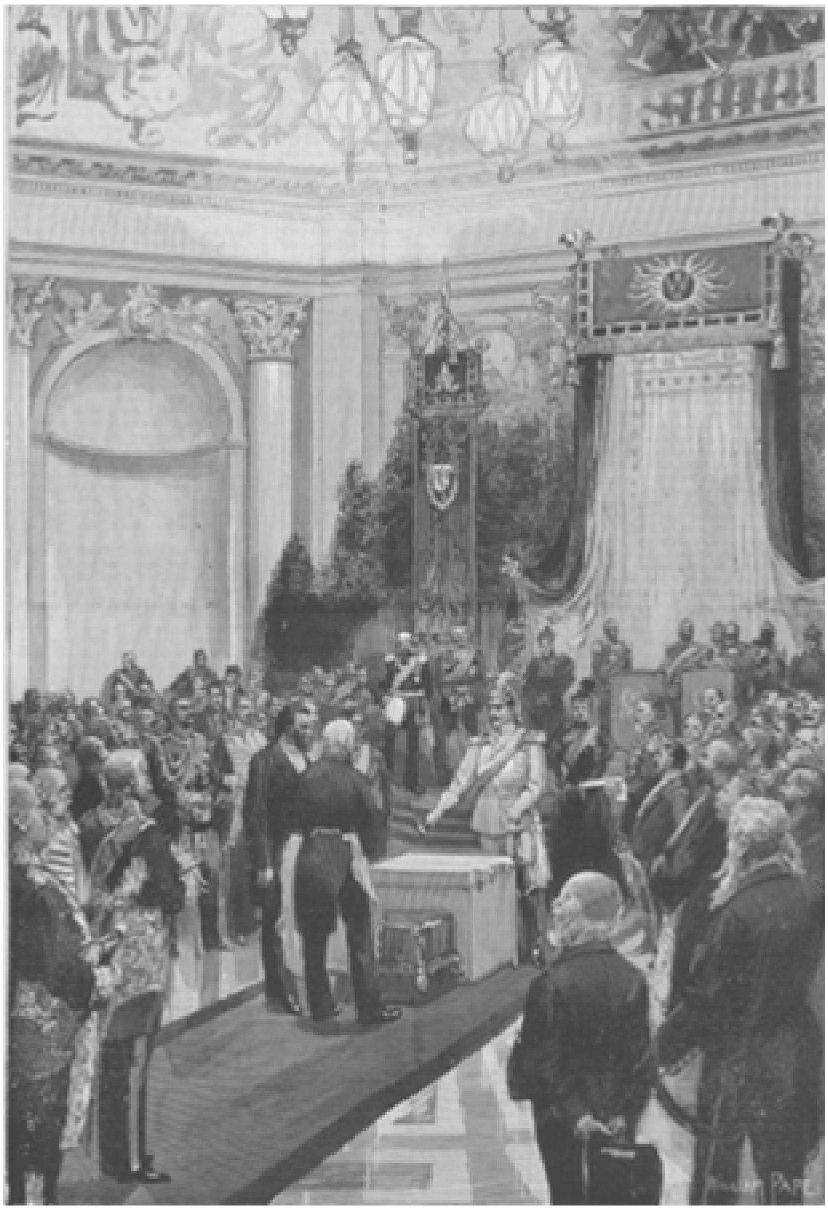

DE INWIJDING VAN HET NIEUWE GEBOUW VOOR DEN DUITSCHEN RIJKSDAG, naar de teekening van William Pape.

PATER ROSSIGNOLI, UIT DE GEVANGENSCHAP VAN DEN MAHDI ONTSNAPT, naar de photographie van G. Lekegian en Co. te Caïro

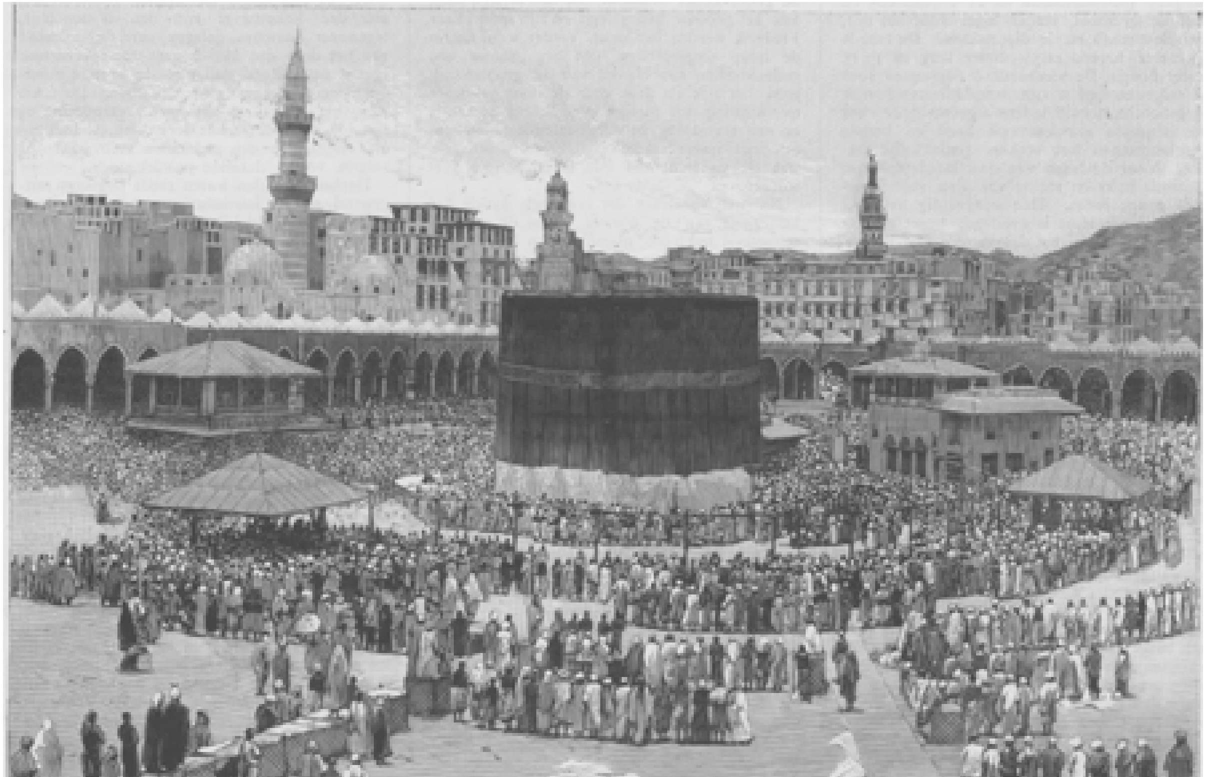

DE KAÄBA IN MEKKA, NAAR DE PHOTOGRAPHIE VAN G. COURTELLEMONT.

De begaafde kunstenaar, onder wiens leiding dit reuzenwerk is tot stand gekomen, is de Berlijnsche bouwmeester Paul Wallot, wien door de Duitsche pers eenparig lof is gebracht, al moge ook de critiek hem haar zeer gerechtvaardigde op- en aanmerkingen niet onthouden hebben.

Een bepaalde stijl is voor dit gebouw niet wel aan te geven, wat stellig ook geen vereischte is, mits de bouwmeester zijn gewrocht maar den stempel eener eigen, krachtige persoonlijkheid weet in te drukken. Dat is evenwel hier niet het geval; het is een combinatie van verschillende stijlen, die door schilderachtigheid en sierlijkheid moet vergoeden wat ze in strengheid te kort schiet. De hoofdvorm is een rechthoek met vier hoektorens en vier portalen, een voor elke windstreek. Naar het Westen ligt de hoofdgevel, rustende op zes slanke zuilen en bekroond door de Germania-groep van den beeldhouwer Reinhold Begas. Door het Westportaal komt men in een door een koepel overhuifde rotonde, waarbij zich naar links en naar rechts twee zalen aansluiten, die bijna de geheele lengte van het gebouw in beslag nemen. De rotonde is van weerszijden slechts door twee paar zuilen van de zalen gescheiden, zoodat men eigenlijk een groot geheel voor zich heeft, de 91 meter lange, 13 meter breede en bijna 18 meter hooge *Wandelhalle*, waar de volksvertegenwoordigers zich door een min of meer gemoedelijk gesprek van de droge debatten kunnen verpoozen. Bij de *Wandelhalle* sluiten zich aan het postbureau, de lees- en schrijfzaal, de restauratie enz. Hoe groot de leeszaal is, kan men opmaken, als men weet, dat het tapijt, dat den vloer bedekt, meer dan 23 meter lang en bijna 10 meter breed is. Het gewicht van dit tapijt bedraagt meer dan 15 centenaars en de kosten 5400 mark. Het werd te Schmiedeberg in het Reuzengebergte vervaardigd, waar negen werksters er negen weken lang aan arbeidden, en telt precies 4 575.825 mazen.

De groote zittingzaal, het middelpunt van het gebouw, is geheel met eikenhout betimmerd. Boven bevinden zich aan drie zijden de tribunes voor het publiek (346 zitplaatsen,) de pers (60 lessenaars en 21 zitplaatsen), en voor de overheid, verder loges voor het hof, den Bondsraad en de diplomaten. De zaal is 29 meter breed, 21.56 meter lang en 13.15 meter hoog. De vierhonderd zitplaatsen voor de afgevaardigden zijn amphitheatersgewijze aangebracht, terwijl iedere afgevaardigde voor zijn zitplaats een lessenaar heeft en breede tusschengangen het verkeer gemakkelijk maken. Voor de leden van den Bondsraad zijn 48 zetels links en rechts van den voorzittersstoel aangebracht. Hoe zorgvuldig het plan van het heele Huis is overlegd, blijkt ook uit kleinigheden, die tot dusver nog niet in dergelijke gebouwen werden aangetroffen. De stenografen moeten om de tien minuten verwisselen, en zoowel in het oude Huis als in alle andere Parlementen, moesten zij dan de zaal doorgaan, dikwijls zelfs zich door de afgevaardigden heendringen, als dezen een kring om den redenaar hadden gevormd. Hier nu leiden onmiddellijk achter de stenografentafels twee kleine trappen naar de verdieping onder den grond, zoodat de heeren als uit de diepte opdoemen en in de diepte verdwijnen.

De volle hoogte, die 10 meter bedraagt - enkel door de groote zittingzaal wordt ze met ruim drie meter overschreden - wordt alleen door de voornaamste zalen, als leeszaal, schrijfzaal, restauratie, bibliotheek enz geheel in beslag genomen. De kleinere ruimten, als de gangen, spreekkamers enz. hebben slechts een hoogte van 5.30 meter. Er blijft dus nog een hoogte van 4.70 meter ter beschikking, die voor kanselarijen, een zaal voor de pers met buffet, werk vertrekken enz. overblijft. Ook bevinden zich

verschillende zalen ter beschikking van het keizerlijk hof: een toiletkamer van mahoniehout, een groote salon met bonte marmeren muren enz.

Verlaat men de groote zittingzaal achter de tafels van den president en de regeering, dan komt men in het oostelijk gedeelte van het gebouw, dat voor het bureau van den rijksdag, de regeering en den Bondsraad is bestemd. Vooral de zittingzaal van den Bondsraad is rijk ingericht en gemeubeld. In de verdieping gelijkvloers bevinden zich verschillende zittingzalen, het archief, de kleedkamers, de woning van den huismeester en den portier, de keukens, vertrekken voor de stenografen, de drukkerij en een wachtkamer voor het publiek.

Den 5en December, kort na de opening van den Rijksdag, had des middags om 1 uur de plechtige sluitsteenlegging in het nieuwe rijksdaggebouw plaats. Tegen twaalf uur nam een eere-compagnie voor het hoofdportaal van het alom met vlaggen gesierde Huis plaats. Spoedig hierop verschenen de diplomaten, hooge staatsambtenaren, generaals en stafofficieren, die zich evenals de volksvertegenwoordigers in de groote *Wandelhalle* vereenigden. In de ruimte onder den koepel was voor de deuren, die toegang geven tot de zittingzaal, een met standaarden geflankeerde estrade opgericht, waarop met goud bestikte zetels voor het keizerlijk paar en de leden van het koninklijk huis gereed stonden. Rechts van den troon namen de prinsen en eenige hoogwaardigheidbekleeders, links de leden van den Bondsraad, met den Rijkskanselier vorst Hohenlohe aan het hoofd, plaats. Tegenover de estrade, rechts en links van de westelijke toegangsdeur tot de koepelruimte, bevonden zich de leden van den Rijksdag, terwijl de architect Wallot, de leden der bouwcommissie van den Rijksdag en de meester van het metselaarsvak in de nabijheid van den sluitsteen stonden.

Op het vastgestelde uur verscheen het keizerlijk paar, welks galarijtuig door een escadron kurassieren en dragonders der garde werd geescorteerd. Door den voorzitter der bouwcommissie en den architect Wallot ontvangen, en door den Rijkskanselier en den staatssecretaris Van Bötticher vergezeld, traden de keizer en de keizerin onder het schetteren der trompetten de zaal binnen en namen op de estrade plaats.

De Rijkskanselier las hierop de oorkonde voor, waarin vooreerst de stichter des Rijks, de grijze keizer Wilhelm, die den eersten steen van het gebouw had gelegd, en zijn zoon keizer Frederik werden herdacht. Verder werd daarin de hoop uitgesproken, dat het gebouw een gedenkteeken zou blijven van den grooten tijd, toen het rijk als prijs voor de duur gekochte overwinning tot nieuwe heerlijkheid geraakte, en een vermaning voor de komende geslachten, om met onverbrekelijke trouw te handhaven, wat de vaderen met hun bloed hadden verworven.

Na het voorlezen der oorkonde daalde het keizerpaar van de estrade af, en de met het schootsvel bekleede meesters van het metselvak legden de koperen buis, die behalve de oorkonde nog de gewone documenten en munten bevatte, in den uitgeholden sluitsteen, die zich juist in het midden van de koepelruimte verheft en tevens de plaats aanduidt, waarop eenmaal het standbeeld van keizer Wilhelm zal verrijzen.

Toen de keizer naderbij was getreden, bood hem het Beiersche lid van den Bondsraad graaf Von Lerchenfeld op een zilveren blad een truffel aan, waarop de keizer uit een koperen kalkbak viermaal mortel nam en hem tusschen de voegen van den steen streek.

Nu bood de voorzitter van den Rijksdag Von Levetzow, die op onze gravure aan de linkerhand van de keizerin staat, den keizer, op een zilveren schaal, een hamer aan, waarmee hij drie krachtige slagen gaf op den steen en bij den derden uitriep: *Pro gloria et patria*! Voor den roem en het vaderland!

Op de beurt kwamen nu de overige vorstelijke personen, de leden der orde van den Zwarten Adelaar, de bevelvoerende generaals, de leden van den Bondsraad, de president, de secretarissen en questoren van den Rijksdag, de Pruisische ministers enz. enz. naderbij, om eveneens driemaal op den steen te slaan. Een der laatsten, die deze plechtigheid verrichtte, was de bouwmeester van het Rijksdag-gebouw Paul Wallot, dien men op onze gravure tegenover den keizer ziet, en die kenbaar is aan zijn zwart hoofdhaar en baard.

Tien jaren in de gevangenschap van den Mahdi.

Voor eenigen tijd hebben de bladen uitvoerig de lotgevallen meegedeeld van pater Paolo Rossignoli, behoorende tot de Oostenrijksche missie van Kordofan, die, na een bittere gevangenschap van meer dan tien jaar onder de derwischen van den Soedan, op wondervolle wijze uit zijn kerker ontsnapte.

Met pater Ohrwalder, die eveneens meer dan tien jaren in de gevangenschap van den Mahdi doorbracht, en omtrent wiens lotgevallen in het *Dompertje* van 1893 zulke belangrijke bijzonderheden werden meegedeeld[1)], was pater Rossignoli verbonden aan de Oostenrijksche missie van Monseigneur Sogaro, apostolisch vicaris van Soedan, het onmetelijke gebied, dat zich van Senegambië tot Abyssinië over de geheele breedte van Afrika uitstrekt.

De landstreek Kordofan was het aangewezen arheidsveld voor den ijverigen missionaris, maar niet voor langen tijd. De wapenen van den Mahdi, die zich den laatsten profeet en opvolger van Mohammed noemde, schenen onoverwinnelijk en zegevierend drong hij tot in den Egyptischen Soedan door. In 1882 sloeg hij het beleg om El Obeid, de hoofdstad van Kordofan, waar pater Rossignoli verblijf hield. Toen de stad zich in Januari 1883 moest overgeven, viel de missionaris in handen van den dweepzieken Mohammedaan. Deze zette ondertusschen zijn veroveringstocht voort en bekroonde hem met de verovering van het sterke Kartoem, waar de edele Gordon viel als het offer van zijn moed en plicht. Omdoerman, aan den linkeroever van den Witten Nijl, tegenover Kartoem, gelegen, werd de hoofdstad van het door den Mahdi gestichte rijk, en hier bracht pater Rossignoli met de overige missionarissen zijn gevangenschap door. De dood van den Mahdi bracht geen verandering in zijn lot, want de oudste der kalifen, Abdoellahel-Teischi, die den geduchten veroveraar opvolgde, volgde dezelfde politiek.

Herhaalde malen waren reeds pogingen aangewend, om de missionarissen te bevrijden, en al was het eindelijk in 1891 gelukt, pater Ohrwalder te verlossen, pater Rossignoli bleef nog altijd zuchten in zijn gevangenis. Maar eindelijk zou ook voor hem het uur der verlossing slaan.

In Maart 1894 verbond de Arabier Abdallah zich tegenover majoor Wingate, chef der afdeeling, die aan het Egyptische ministerie van Oorlog met het inwinnen van berichten en den verspiedersdienst belast is, pogingen ter bevrijding van pater Rossignoli in het werk te stellen Als legitimatie-bewijs kreeg de Arabier niets mee dan een visitekaartje van Mgr. Sogaro, het hoofd der Oostenrijksche missie, waarop deze in het Latijn aan pater Rossignoli schreef dat het uur van zijn verlossing aangebroken was en hij komen moest.

In het laatst van Juni begaf Abdallah zich op reis naar Berber, waar hij dadelijk als spion werd vastgehouden. Door daar een huwelijk aan te gaan, wist hij echter allen argwaan van zich af te wenden. Dit had echter een langdurige vertraging ten

1) Pater Joseph Ohrwalder's tienjarige gevangenschap in het Mahdistenkamp, 26e jrg. blz 29.

gevolge; want eerst na twee maanden gelukte het hem Berber te ontvluchten en op een ezel de heilige stad Omdoerman te bereiken. Doch hij was nu nog slechts aan het begin van de moeielijkheden. Vooreerst kostte het hem veel moeite, de verblijfplaats

van den pater op te sporen. Eindelijk vond hij dezen als bediende in een koffiehuis. Na veel moeite kwam hij eindelijk met hem in aanraking en kon hem 's nachts het visitekaartje van Mgr. Sogaro overhandigen. Daarop werd afgesproken, dat pater Rossignoli zou doen, alsof hij ziek was. Toen kocht de Arabier den schipper van de veerboot om, die zich voor een bepaalde som verbond, den pater naar Berber te brengen.

Twee dagen later zou de gevaarlijke reis ondernomen worden, maar zij mislukte, omdat pater Rossignoli herkend werd. Dientengevolge moest het plan worden gewijzigd. Abdallah kocht een kameel en twee ezels en wist daarmee ongemerkt buiten de stad te komen. Op reis was de geestelijke de bediende van Abdallah. Overdag moesten zij zich in steengroeven en bouwvallen verbergen, en alleen des nachts was het mogelijk den tocht voort te zetten. Op die wijze waren zij tot dicht bij Metemmeh (halfweg tusschen Omdoerman en Berber) gekomen, toen zij door een groot gevaar werden bedreigd Zij werden namelijk door vijftien derwischen overvallen, die de beide vluchtelingen van de ezels trokken en hen gevangen namen. Maar dank zij de tegenwoordigheid van geest van Abdallah, die op zulk een ontmoeting gerekend had, werden zij dadelijk vrijgelaten. De schrandere Arabier maakte hun namelijk wijs, dat hij en zijn gezel in den dienst van den emir van Berber stonden en bedreigde hen met diens gramschap, waarop de derwischen onder veel verontschuldigingen hun prooi weer lieten varen. Gelukkig was het donker, want anders hadden zij pater Rossignoli zeker herkend.

Doch zelfs te Berber, waar zij nu zonder groote moeielijkheden aankwamen, waren zij met veilig, of liever, daar dreigde hen een nog veel grooter gevaar. Abdallah werd gevangen genomen onder beschuldiging van een Christen te hebben verborgen. Maar de pater kon zich, bijtijds gewaarschuwd, zoo goed verstoppen, dat hij niettegenstaande alle nasporingen niet gevonden werd.

De Arabier wist door het omkoopen zijner bewakers opnieuw vrij te komen en den pater, wiens schuilplaats hij kende, terug te vinden. Intusschen was de vlucht van den geestelijke te Omdoerman bekend geworden en werden troepen afgezonden om hem te achterhalen. Gelukkig echter dacht men, dat de pater in de richting van Kassala, dus naar het Oosten, ontvlucht was, om zoodoende het Italiaansche protectoraat te bereiken. In werkelijkheid echter hadden de vluchtelingen den weg naar het Noorden ingeslagen.

De trouwe Abdallah bleef nog een paar dagen te Berber, om alle achterdocht af te wenden, kocht een nieuwen kameel en bereikte na een reis van twaalf dagen met den pater het gastvrije Assoean, het oude Syene. Hier waren zij in veiligheid en werden door het Engelsche garnizoen hartelijk verwelkomd. Zoo was dan eindelijk de avontuurlijke tocht door de woestijn ten einde.

Niet minder hartelijk dan te Assoean was de ontvangst in de Egyptische hoofdstad Caïro, waar de missionaris en zijn trouwe Soedaneesche gids door G. Legekian & Co werden gephotographeerd, naar welke photographie de gravure in dit nummer is vervaardigd. De trekken van den moedigen missionaris getuigen van veel lijden en ontbering, terwijl uit de schitterende oogen in het gitzwarte gezicht van den Arabier schranderheid en gevatheid spreken.

Een kijkje binnen Mekka.

Maar weinige reizigers kunnen zich beroemen, de heilige stad van den profeet te hebben gezien, niet alleen omdat ze zoo ver uit de buurt is gelegen, maar vooral omdat het voor een 'ongeloovigen hond', alias een Christen, zoo moeilijk valt er binnen te dringen.

Want Mekka is geen stad als elke andere, die voor iedereen openstaat; alleen de 'geloovigen', dat zijn de Muzelmannen, die door een levenslange oefening al de ingewikkelde praktijken van het ritueel des Korans op hun duimpje kennen, hebben het recht, den drempel harer poorten te overschrijden; de Christen, die zich daartoe verstout, waagt er niet minder dan zijn huid aan.

Een jonge Franschman, de heer Gervais Courtellemont, heeft zich daardoor niet laten afschrikken; hij heelt zich een kijkje binnen Mekka veroorloofd, en hij is heelhuids van de reis teruggekomen, zij het dan ook een beetje verbrand van vel.

De heer Courtellemont is de tweede Franschman. die in veertig jaren tijds binnen Mekka is doorgedrongen. De eerste, Léon Roche, was op een oogenblik, dat de Mohammedaansche dweepzucht de Fransche koloniën in Algerië bedreigde, officieel door maarschalk Bugeaud gezonden om van den groot-sjerif een *fettoea* of breve te verkrijgen, waarin de Muzelmannen werden aangemaand de wapenen tegenover de Franschen af te leggen. De zaakgelastigde van Bugeaud is in die zending volkomen geslaagd; maar sedert dien tijd waren de poorten der stad ook weer onverbiddellijk voor elken profanen indringer gesloten.

De heer Courtellemont heeft evenwel de stoutheid gehad er nog eens aan te kloppen, en het vooorrecht, dat ze hem geopend werden.

Genoemde Franschman is eigenlijk een Algerijn en een en dertig jaar oud. Hij heeft zich in de laatste jaren door verscheidene werken voornamelijk over de kunst in Algerië, Tunis, Egypte, Marokko en laatstelijk in Jerusalem en Damascus doen kennen. Maar een verhandeling over Mekka ontbrak nog aan de reeks van den jongen kunstenaar. Hij besloot zich daartoe, met een photographie-toestel gewapend, op de plaats zelve de noodige gegevens te gaan verschaffen.

De heer Courtellemont spreekt het Arabisch als een inboorling; hij heeft den Koran gelezen; er ontbrak hem verder niets dan.... het onmisbare, dat wil zeggen de hoedanigheid van Muzelman. Onze ondernemende Franschman zag er geen gemoedsbezwaar in, voor de leus een Mohammedaansche geloofsbelijdenis af te leggen, en in September van het afgeloopen jaar bereikte hij in gezelschap van een ouden Arabier van zijn kennis, die hem tot gids strekt, Djedda, op vijf en tachtig kilometers afstand van de heilige stad gelegen.

Te Djedda evenwel begonnen de moeilijkheden. Alle deuren werden gesloten voor den verdachten reiziger, dien niemand herbergen of den kost geven wilde. Een enkele hulpvaardige inboorling bewilligde er in, hem wat droge visch te bezorgen, onder de waarschuwing evenwel dat noch zijn Bedoeïnisch costuum noch zijn kennis der Arabische taal voldoende zouden zijn om hem voor gevaar te beveiligen; want hij verlichtte zijn gebeden op een onhandige manier en zelfs onder den tulband verried hem zijn Fransche physionomie.

'Ge zult er niet levend uitkomen,' zei de inboorling.

'Allah is groot,' antwoordde de brutale Franschman bedaard. 'Dat zijn wil geschiede.' En hij begaf zich op weg.

Hij vertrok uit Djedda, gekleed of liever ontkleed op de manier der pelgrims, die naar de heilige stad trekken; den schedel geschoren en o n t b l o o t onder een brandende zon, het bovenlichaam naakt, de beenen omwikkeld met den *ihram*, een soort van grof katoenen koker, die de heele kleeding van den Mekkaganger uitmaakt.

Hij en zijn gids waren op een paar ezels gezeten, de weg was moeilijk en daarbij werden de reizigers nog herhaaldelijk aangevallen. Zij maakten den tocht zoo snel mogelijk, daarbij de gevaarlijke halten trachtende te vermijden. Om twee uur in den namiddag uit Djedda vertrokken, traden zij, na een ijskouden nacht, des morgens om zeven uur Mekka binnen.

En onmiddellijk begonnen de voorgeschreven godsdienstige praktijken. Eerst de plechtigheid van den *toeaf*. In het midden der groote moskee verheft zich een ontzaglijke zwarte katafalk, met een zijden gordijn omhangen, waarop met gouddraad spreuken uit den Koran zijn geborduurd: dat is het huis Gods, de *kaäba*, het geestelijk middelpunt van den Islam, waarheen al de gebeden der geloovigen gericht zijn. De vermoeide pelgrim moet die *kaäba* zevenmaal op een drafje en luidop biddende rondloopen.

Dan volgt de ceremonie van de *saî*. Tusschen de twee portieken Safa en Meroea, door een afstand van vijfhonderd meter gescheiden, bevindt zich, volgens de overlevering der Muzelmannen, de heilige plek, waar de engel Gabriël de van dorst versmachtende Hagar verscheen om haar de bron te wijzen, waaraan zij haar dorst kon lesschen.

Ter herinnering aan Hagar's angst moet de pelgrim zevenmaal, zoo hard hij kan en luid biddende, van de eene portiek naar de andere heen en weer loopen.

En eerst dan, na aldus zeven kilometers, met kalen schedel en ontbloot bovenlijf onder een gloeiende zon, en biddende dat hij schuimbekt, op en neer gedraafd te hebben, wordt de pelgrim eindelijk in de moskee toegelaten, waar hij aan den heiligen put Zemzen mag drinken. Dan is de pijn geleden. De pelgrim mag wat eten en zich aankleeden. Hij wordt van nu af beschouwd als tot het huis te behooren. Men kan zich voorstellen dat de heer Courtellemont zich niet tweemaal liet nooden!

Er zijn te Mekka geen hotels; maar de Muzelmannen, die er verblijven, kunnen zeker zijn, altijd een onderkomen te vinden bij den *metoef* van hun land. De *metoef* is alles tegelijk: priester, makelaar, consul, tolk en kastelein. De heer Courtellemont vond huisvesting bij den *metoef* der Algerijnen; daar oefende hij zoo wat de geneeskunde uit; enkele artsenijen, behendig aan een dozijn koorts- of maaglijders verstrekt, hadden hem binnen acht dagen de gunst verworven van al zijn zoogenaamde geloofsgenooten. Daaraan had hij het te danken dat het verblijf te Mekka en de bezichtiging van de omstreken dezer stad van meer dan honderd duizend zielen hem bijzonder gemakkelijk werden gemaakt.

Hij heeft tal van photographieën meegebracht en de afbeelding, die men in dit nummer ziet, is een reproductie van een dier belangwekkende lichtbeelden. Doch de schrandere ontdekkingsreiziger heeft zich niet tot die photographische opnamen bepaald; hij heeft zich zorgvuldig weten in te lichten omtrent den staathuishoudkundigen toestand en de natuurlijke bestaansmiddelen van het land. Mekka is een rijke marktplaats, die bijna uitsluitend door Engeland wordt geëxploiteerd en wel over Indië en Java. Wie had bijvoorbeeld kunnen denken dat vier vijfden der bevolking van Mekka uit Indiërs en Javanen bestaan?

Omtrent een en ander heeft de heer Courtellemont allerlei gegevens meegebracht, die hij in een aantal lezingen te Parijs meedeelde. 'Terloops' was hij ook door den Franschen minister Cambon niet een zending bij den groot sjerif belast. Dit personage heeft hij niet te spreken kunnen krijgen, daar de groot-sjerif zich te Taïef bevond; maar hij heeft diens zoon en naaste omgeving van raadslieden gesproken en is hoogst voldaan over de onderhandelingen, die hij met hen heeft gevoerd.

In Frankrijk koestert men groote verwachtingen van de betrekkingen, die aldus met den groot-sjerif van Mekka zijn aangeknoopt. Deze heeft namelijk op de Muzelmannen een onberekenbaren invloed. Hij is, krachtens zijn ambt, de opperste en onfeilbare uitlegger van den Koran, het boek, dat de levensbron is van den heelen Islam en voor welks gezag alle andere autoriteit, zelfs die van den Grooten Heer te Stamboel moet buigen. De partij, die indertijd maarschalk Bugeaud van die souvereiniteit wist te trekken, doet de Franschen hopen dat ook de tegenwoordige regeering met de resultaten van Courtellemont's Mekkatocht haar voordeel zal weten te doen.

Bij de Platen.

Vaders thuiskomst. -

Hoe gevaarlijker het bedrijf van den visscher is en hoe meer zorg en angst zijn liefhebbende vrouw gedurende zijn afwezigheid uitstaat, des te grooter is natuurlijk ook de vreugde van het weerzien. Hebben op zee wilde stormen gewoed, die zijn onttakelde schuit in den afgrond dreigden te boren en hem in elk geval noodzaakten, dagen lang in duizend vreezen op de onstuimige baren rond te zwalken, o hoe heerlijk lacht hem dan de huiselijke lust tegen aan den gezelligen haard, waar vrouw en kinderen hem met blijde kreten verwelkomen! En dat geldt misschien nog meer van de huisgenooten, die in bangen kommer naar vaders thuiskomst hebbenuitgezien als, na het uitwoeden van den storm, achtereenvolgens de gehavende schuiten binnenvielen en zij van de verwoestingen hoorden, door het noodweer op zee aangericht.

'KIELE KIELE!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. SONDERMANN.

Nu is alle vrees, alle zorg voorbij. Het blijde weerzien doet alle uitgestane angsten vergeten. De jonge vrouw reikt den binnentredenden echtgenoot al van verre het kind uit de wieg toe, dat hem de armpjes toesteekt om hem te omhelzen. Een dreumes van een jaar of drie, vier ijlt vader aan de deur al te gemoet en klemt zich kraaiend vast aan zijn hooge waterlaarzen.

Wat een geluk in het nederige visschershuisje, dat in zijn kleinen om vang grooter schatten bergt dan menig vorstelijk paleis. Wat toch kan halen bij de weelde van oprechte huwelijksliefde en oudervreugd!

‘Kiele kiele!’ -

Alweer zoo'n huiselijk tafereeltje, dat wij nooit moe worden te beschouwen, omdat het ons opwekt tot blijden lust in het leven, dat bij al zijn zorg en kommer toch ook zoo rijk is aan de zaligste genietingen, die geen schatten gelds kosten, maar binnen het bereik vallen van den geringste.

Geen koningin kan zich rijker en gelukkiger voelen dan deze jonge moeder, die zich verlustigt in het gedartel en gespartel van haar lieveling, dien ze speelsch plaagt en kittelt. En geen prinsje in het vorstelijkste dons, omringd van gouvernantes en dienaren, kan hartelijker lachen, kan het guller uitkraaien van plezier, dan dit schamele kind uit het volk op den schoot van zijn moeder.

Wat men op de moderne Duitsche kunst ook moge af te dingen hebben, het moet gezegd worden dat zij in het gemoedelijke, huiselijke genre misschien niet wordt geëvenaard en vooral de schilder van ons tafereel doet haar in dit opzicht geen oneer aan.

Allerlei

De eerste beklimming van den Montblanc.

- Horatius Benedictus de Saussure, de bekende Zwitsersche geoloog en natuurkundige, te Genève in 1740 geboren en in 1799 gestorven, loofde in 1780 een prijs uit voor het vinden van een begaanbaren weg naar den top van den hoogsten berg van Europa, den 4810 meter boven den zeespiegel liggenden Montblane.

Deze prijs werd in 1786 verdiend door den gids Jacob Balmat, met wiens hulp Saussure in het volgende jaar als eerste toerist den top van den bergreus bereikte.

De eerste berg met eeuwige sneeuw, die beklommen werd, was de Titlis in 1739. Het bezoek van Tococke en Windham in het Chamounix-dal volgde in het jaar 1741 en daarmee was het tijdperk der Alpenbestijging geopend. De Jungfrau werd in 1811. de Finsteraarhorn in 1812 beklommen. Hierop volgde de bestijging van den Wetterhorn, daarna die van de Monte Rosa in 1855. Een jaar later werd de Montblane zonder gidsen en langs een anderen weg beklommen, en in 1857 werd te Londen de Alpenvereeniging opgericht, die spoedig in tal van andere steden navolgers vond.

Een prachtige collectie. -

De pijpenverzameling, die een Engelsch kapitein heelt aangelegd, zoekt zeker wel haar weerga in de wereld. Zij bestaat uit 4000 oude en nieuwe exemplaren van alle soort en prijs, bijvoorbeeld leemen pijpen uit de zestiende eeuw; houten pijpen uit Zwitserland, oude Duitsche van steen en porselein, Fransche van hoogen ouderdom en uit zeldzame houtsoorten vervaardigd; Goudsche pijpen; Zweedsche van koper, Russische van zilver, nikkel en malachiet, Turksche van glas, metaal en leem; eeuwenoude Italiaansche van terracotta en olijvenhout, Spaansche van verschillende

houtsoorten en een stof, die veel op meerschuim gelijkt; Afrikaansche uit het binnenland van het zwarte werelddeel, eerbiedwaardige Chineesche pijpen van bijna mythischen ouderdom, pijpen, die eens door Hindoe's in hun tempels zijn gerookt, en prachtexemplaren uit het oude Mexico.

De pijp in haar tegenwoordigen vorm - uit kop, roer- en mondstuk bestaande - werd eerst in 1690 door dokter Johannes Villarius uitgevonden, en in hetzelfde jaar ontstond ook te Weenen de eerste pijpenfabriek. Vroeger rookten de rijken uit zilveren pijpen, en de armen bedienden zich van notendoppen met een riethalm als steel en mondstuk.

Om vetvlekken uit papier te verwijderen.

- Om papier van vetvlekken te ontdoen worden verschillende middelen aangewend, alle even gemakkelijk als doelmatig. Wij laten er eenige van volgen.

1. Men vermenge geraspte leem met benzine tot een brij en brenge die met een penseel op de vlek. Als het droog geworden is, moet het er voorzichtig met een mes worden afgenomen en het papier met een zuiveren borstel worden geschuierd. Als de vlek den eersten keer nog niet geheel verdwenen is, herhale men de proef.
2. Men legt onder het blad een stuk best vloeipapier, begiet de vlek met benzine of petroleum-ether (ontplof baar, dus geen vuur in de nabijheid) en drukke er zachtjes op met een zuiveren doek, voordat de vloeistof vervliegt.
3. Het vloeipapier kan nog op een andere manier worden aangewend. Men legt het onder de vlek en wrijft die met benzine-magnesia tot ze droog is. Het stof wordt met een lapje weggeveegd en het papier met een borstel schoongemaakt. Is het papier beschreven of bedrukt, dan legt men het vloeiblad op de bedrukte of beschreven zijde. Vooral gevlekte platen laten zich op deze manier zeer goed van vetvlekken reinigen.

Wilde dieren en slangen. -

In het jaar 1893 hebben de wilde dieren en slangen in Indië maar eventjes 21.344 menschelijke slachtoffers gemaakt. Van dit getal hebben de slangen alleen 18.540 moorden op haar geweten. Wat het aantal verscheurde dieren betreft, dit is onberekenbaar. De tijgers alleen hebben er enkel in Bengalen en Assam meer dan 21 000 om het leven gebracht. Te zamen met de luipaarden, wolven, beren, neushoorns en hyena's hebben zij 90.253 confraters, of 9000 meer dan het jaar te voren, aan hun bloeddorst opgeofferd.

Toch heeft de regeering niet minder dan 117.447 ropijen als premie betaald voor het dooden van verscheurende dieren, aldus verdeeld: 1267 tijgers, 4088 luipaarden en 117.120 slangen.

De hoogste brug. -

De hoogste brug ter wereld moet zijn een viaduct, ten behoeve van de spoorlijn van Antofogasta (Chili) over de rivier Loe aangelegd. Deze brug ligt in de Andes op een

hoogte van meer dan 3000 meter en laat tusschen den waterspiegel der rivier en de rails een afstand van 194 meter. De lengte dezer viaduct bedraagt 250 meter.

[Nummer 35]

De H. Blasius.

HET WONDER VAN DEN H. BLASIUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN M. FEUERSTEIN.

De devotie tot den H. Blasius als patroon tegen keelziekte is in sommige streken van ons vaderland zeer algemeen en dagteekent van overouden tijd. Zij heeft haar oorsprong in het wonder, door het tafereel op de eerste bladzijde van dit nummer voorgesteld, en dat nog jaarlijks op den 3^{en} Februari, den feestdag van den heilige, wordt herdacht met den bekenden St-Blasius zegen, in de parochiën aan hem toegewijd en elders door den priester over de geloovigen uitgesproken.

Omtrent het leven van den heiligen bisschop en martelaar, die in de vierde eeuw der christelijke jaartelling leefde, is met zekerheid niet veel bekend, daar de schrijvers, welke het hebben te boek gesteld, niet tot die hooge oudheid opklimmen en daarom

niet op dat vertrouwen aanspraak kunnen maken, hetwelk aan geloofwaardige tijdgenooten zoo gaarne wordt verleend. De geleerde Bollandus deelt hetgeen zij verhalen dan ook slechts met zekere reserve mee.

Volgens die berichten werd de H. Blasius te Sebaste, de hoofdstad van Cappadocië, uit voorname ouders geboren en legde zich met ijver toe op de studie der geneeskunde, die hij later met groot succes beoefende. Bij den roep zijner groote bekwaamheden als arts voegde zich die van zijn vlekkeloozen levenswandel, van zijn vroomheid en liefdadigheid, en zoo kwam het dat de bewoners van Sebaste, waar hij als arts werkzaam was, hem tot hun bisschop verhieven. Dit geschiedde tijdens de heftige vervolging, door keizer Diocletianus tegen de Christenen verwekt. De geloovigen zagen zich als wilde dieren achtervolgd en moesten zich in holen en spelonken voor de speurhonden des keizers verbergen. Zij gevoelden zich als een herderlooze kudde, van alle zijden door wreede wolven besprongen, en smeekten daarom den heiligen geneesheer, die hun sinds jaren tot een weldoener en vader was, hun ook tot geestelijken herder te willen strekken.

Blasius toonde zich inderdaad een goeden herder, die zijn leven veil heeft voor de hem toevertrouwde kudde. Hij zocht de vervolgde Christenen op om hun moed staande te houden in de vervolging en bezocht hen met levensgevaar in den kerker. Ten slotte zag hij zich echter zelf gedwongen de stad uit te vluchten om de wijk te nemen naar het gebergte, waar hij een schuilplaats vond in een rotsspleet van den berg Angaeus.

Daar werd hij evenwel ontdekt door de soldaten van den stadhouder Agricola, die op een keer, dat zij in het gebergte wolven en beren wilden vangen ten behoeve der bloedige spelen in den circus, den heiligen man aantroffen omringd van wilde dieren, die hem niet het minste letsel deden, maar zich gewillig en

zachtaardig als schapen rondom hun herder om hem verzameld hadden.

Met vreugde volgde Blasius de soldaten tot voor den landvoogd, niets vuriger verlangende dan zijn leven te mogen geven voor de belijdenis van Christus.

Nauwelijks was het gerucht van zijn gevangenneming verspreid of al de Christenen kwamen uit hun schuilhoeken te voorschijn om nog eenmaal hun bisschop te zien en zijn zegen te ontvangen. Zelfs de heidenen, die van zijn wonderdadige genezingen en ijverige prediking gehoord hadden, mengden zich onder de Christenen langs den weg, om hem hun vereering en medelijden te toonen. Van alle kanten bracht men kinderen aan, opdat hij ze zegenen mocht. Zieken lieten zich aan den weg, dragen, om door hem van hun kwalen genezen te worden. Liefdevol legde hij allen de handen op, zegende de kinderen en schonk den zieken de genezing in den naam van Jesus Christus, zoodat tal van heidenen, door dit schouwspel bewogen, zich tot het Christendom bekeerden.

Een weduwe had een eenig zoontje, haar eenige vreugde en troost. Dat kind was, bij het eten van visch, een graat in de keel geschoten, waardoor een hevig gezwel was ontstaan. Terwijl het knaapje onder wreede pijnen den geest dreigde te geven, werd juist de gevangen heilige voorbij gevoerd. Onmiddellijk neemt de moeder haar kind op de armen en legt het den H. Blasius vol vertrouwen voor de voeten met de bede:

‘Gij, heilige Gods, erbarm u over mij, dienaar van onzen Verlosser Jesus Christus, ontferm u over mijn kind; anders sterft het een ellendigen dood. Het is mijn eenige zoon; wat hem treft, treft mij nog meer. Och, wellicht zal ik straks mij niet meer zijn moeder mogen noemen. Een vischgraat zit hem in de keel; hij sterft in mijn handen.’

De heilige, wiens medelijden zelfs de zieke en gewonde dieren omvatte, die hij genas en heelde, legde het arme kind de handen op, maakte het kruisteeken over zijn mond en sprak, terwijl hij de oogen smeekend ten hemel ophief:

‘Heer Jesus Christus, in wien ik geloof met heel mijn hart, dien ik met den mond belijd, voor wiens naam ik ter dood gevoerd word, o God, die allen verhoort, die uw wil volbrengen, verhoor ook mij, die voor deze bedroefde vrouw om redding smeek voor haar zoon. 't Is waar, ik ben een onwaardige zondaar, maar ik ben toch uw dienaar. Verwijder door uw oneindige almacht de graat uit zijn keel. Doch opdat ook anderen zijn genezing ten goede kome, smeek ik U, o God, Gij die zoo vrijgevig zijt voor uw dienaren en hun allen overvloedig geeft, dat Gij ter eere van uw naam en tot heil der omstanders, ten teeken van uw oneindige kracht, ook in 't vervolg de werking uwer macht zult laten voortduren zoodat allen, wie zulk een ongeluk treft, menschen of dieren, door geloovige aanroeping van uw naam en door mijn voorbede uw hulp mogen ondervinden.’

Na dit gebed gaf hij den knaap gezond aan de moeder terug tot verbazing der soldaten en van alle omstanders. De kinderen, die het wonder gezien hadden, liepen juichend en zingend achter den heilige, wierpen zich op den grond voor hem neder en vroegen zijn zegen.

Aldus gestadig langs den weg weldoende, bereikte de heilige, door de soldaten geleid en door een talrijke menigte vergezeld, de stad Sebaste. Maar daar het reeds laat was, wilde Agricola hem niet meer ten gehoore ontvangen en liet hem in een akeligen kerker werpen, waar de heilige den nacht in gebed en het blijde vooruitzicht van zijn aanstaanden marteldood doorbracht.

Den volgenden morgen liet Agricola hem voor zijn troon brengen en poogde hem aanvankelijk door vleiende lofspraken en vriendelijke woorden tot onderwerping aan 's keizers wil te brengen. Maar de heilige antwoordde daarop met zulk een vrijmoedige belijdenis van den naam van Christus, dat de stadhouder, in woede ontvlamd, hem met stokken en riemen liet geeselen.

'Meent gij dan,' vroeg de heilige, die de foltering zonder een woord van klacht verdroeg, 'dat gij mij door slagen van het geloof aan Jesus Christus kunt afbrengen? Zwakkere menschen dan ik kunt gij misschien door zulke middelen afvallig maken, maar mij niet. Want ik ben er zeker van dat de dood mij niet van Christus' liefde kan losrukken. Hoe meer gij mij foltert, des te meer sterkt mij onze Heer Jesus Christus, de zoon van den levenden God.'

Agricola, ziende dat de pijniging vruchteloos bleef, liet hem nu opnieuw in de gevangenis werpen, hopende dat hij daar tot andere gedachten zou komen. Maar toen hij den volgenden morgen weer voor den stadhouder verschijnen moest en deze, om hem schrik aan te jagen, zich met alle folterwerktuigen had omringd, toonde hij zich even standvastig in de belijdenis van zijn geloof.

Rustig en met de vreugde op het gelaat antwoordde hij den stadhouder, die hem nu door de gruwzaamste bedreigingen poogde over te halen, aan de goden te offeren:

'Ik heb het u al gezegd, stadhouder; wat gij aanbidt, zijn geen goden, maar het is hout en steen en goud en zilver, beelden door menschenhanden gemaakt. Hoe kunnen dit goden zijn, die hemel en aarde en zee en al wat daarin is, geschapen hebben? Zij zullen te gronde gaan met alles wat gij aanbidt. En die goden zal ik aanbidden? Uw martelingen vrees ik niet. Veeleer verheug ik mij er over, wijl zij mij ten eeuwigen leven voeren.'

Agricola, ziende dat hij met woorden niets kon winnen, besloot nu met geweld den moed des belijders te breken. Hij liet een langen paal in den grond slaan en den heilige daaraan met de handen ophangen, zoodat hij tusschen hemel en aarde zweefde. Daarop beval hij, met ijzeren kammen, zooals bij het kaarden van wol gebruikt worden, het geheele lichaam zoodanig te verscheuren dat er bijna geen gezonde plek meer aan te zien was. Bij stroomen vloeide het bloed, ja bij heele stukken werd het vleesch afgerukt; zelfs de beulen konden het niet langer aanzien en de kammen vielen hun uit de hand.

Alleen de heilige martelaar bleef onbewogen en verklaarde schertsend aan den stadhouder:

'Zóó, mijn beste stadhouder, heb ik het mij gewenscht; mijn hart en mijn verlangen heb ik reeds lang van de aarde naar omhoog gewend: eindelijk stemt mijn lichaam met mijn geest overeen. Zoo nabij den hemel, bespot en veracht ik al het aardsche en u met uw foltertuigen: smarten tel ik niet, ik gevoel die nauwelijks, wijl mijn Heiland mij versterkt. Zij zullen spoedig voorbij zijn en in den hemel wacht mij een vreugde, die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft en niemand hier nog heeft gesmaakt.'

Voor de derde maal werd de martelaar in de gevangenis geworpen, om den volgenden dag opnieuw voor den stadhouder te worden gebracht. Daar hij nog even standvastig bleef, liet Agricola, van woede verblind, hem in het water werpen, maar Blasius maakte het teeken van het heilig kruis over het water en liep er over alsof het een vaste vloer was. Ten slotte sprak de stadhouder het vonnis der onthoofding uit over Blasius en twee zonen eener christen moeder, die reeds voor het geloof was gedood. Met vreugde hoorde de heilige dat vonnis aan en juichende in het vooruitzicht

zijner aanstaande overwinning, stapte hij met de beide onschuldige knapen aan de hand naar de gerechtsplaats.

Hart en oogen ten hemel heffende bad hij daar:

'Heer, mijn God, Gij die mij tot uw waren godsdienst geroepen hebt, Hemelkoning, waar Licht der wereld, Heer der heirscharen, Gij, die boven de cherubijnen troont, die den duivel, der menschen vijand, aan U hebt onderworpen, sta mij, uw dienaar, bij. Aanhoor het laatste gebed voor mijn onthoofding, kom ons allen te hulp en verhoor de gebeden van allen, die door de vereering van uw dienaar uw eer zoeken of die te mijner gedachtenis iets te uwer eer doen. Als iemand een graat in de keel heeft, of aan keelpijn lijdt en hij roept geloovig uw hulp en mijn voorbede in, kom Gij hem dan te hulp tot getuigenis der wonderen, welke Gij door uw dienaar bewerkt. En wanneer iemand, in welk gevaar zich ook bevindend, te mijner gedachtenis uw barmhartigheid inroept, red hem dan en wees hem genadig.'

Een stem, uit een lichtende wolk klinkende, verzekerde hem dat zijn gebed was verhoord: 'Ik ben uw God, die u zal verheerlijken. Alles waarom gij hebt gebeden zal volgens het geloof en het welzijn van hem, die er om vraagt, verhoord worden.'

Eindelijk werd het doodvonnis aan Blasius en zijn beide jeugdige gezellen voltrokken. Een godvruchtige vrouw, Elissa, liet de lijken op de plaats, waar zij onthoofd waren, begraven. De marteldood van den H. Blasius moet hebben plaats gehad omstreeks het jaar 316. Tijdens de kruistochten werden de overblijfselen van den martelaar naar het Westen overgebracht en berusten thans nog te Paderborn, waar zij in den loop der eeuwen door tal van wonderen werden verheerlijkt.

De wraak van den Protector, door J. Vesters Jr. (*Vervolg.*)

Er lag in deze laatste woorden een onmiskenbare ironie, die op het gelaat van den Staatssecretaris een pijnlijken glimlach te voorschijn riep. Onmiddellijk echter had hij dezen onderdrukt en met zijn heldere, klankrijke stem zei hij het volgende:

'Geëerbiedigde Majesteit! geachte heeren! De graaf van Lerida heeft mij uitgenoodigd, mij te verklaren, zoo mogelijk mij te rechtvaardigen. Ik kan geen van beide. Daarom acht ik het nutteloos veel woorden te verspillen. Hoe die noodlottige brief in het geheime kabinet is gekomen, weet ik niet, evenmin weet ik iets van de aanwijzing van den Protector aan de Bank van Venetië. Alleen weet ik, dat ik het slachtoffer ben, òf van een raadselachtig toeval, òf van een misdaad. Voor het overige weet ik niets. Eigenlijk gezegd kan ik mij dus niet rechtvaardigen, maar ik acht, dat mijn vele diensten, den koning en het land bij menigerlei gelegenheid bewezen, mijn onkreukbare trouw mij voldoende rechtvaardigen in de oogen van mijn vorst en van u, heeren leden van den Raad der Kroon. Mocht dit evenwel niet het geval zijn en gij mij schuldig wanen aan het snoode misdrijf, waarvan ik wordt beticht, welnu, dan zal ik met gelatenheid den dood onder de oogen zien, in de vaste en heilige overtuiging, steeds mijn plicht gedaan en vorst en land naar best vermogen gediend te hebben. Alleen waag ik het, het lot van mijn beklagenswaardige vrouw en van mijn onnoozele kinderen in de goedertierenheid van Uwe Majesteit aan te bevelen.'

Hier zweeg de hertog van Ossuna en liet onbeschroomd den blik op de leden van den Raad der Kroon rusten.

‘Zoo spreekt geen schuldige!’ riep de hertog van Trazos-Montes op luiden toon, ‘bij San Jago, de hertog is onschuldig!’

Een dankbare blik van Cadenas loonde den wakkeren krijgsman voor zijn kloeke woorden.

‘Mag ik den achtbaren hertog van Trazos-Montes doen opmerken,’ zei de graaf van Lerida met een stem, die van kwalijk verkropte woede getuigde, daar hij vreesde, dat de overige leden van den Kroonraad zich er door mochten laten meesleepen, ‘dat het tegen de usantiën strijdt, in bijzijn van den beschuldigde van zijn gevoelens te doen blijken?’ En daarna zich tot Cadenas wendende, vroeg hij:

‘Hertog van Ossuna, hebt gij verder niets meer te zeggen?’

‘Voor mijn geweten en het aanschijn van mijn eeuwigen Rechter getuig ik nogmaals, dat ik onschuldig en geen landverrader ben!’ Onder het uitspreken dezer woorden had hij zich in zijn volle lengte opgericht, en overzag met rustigen, kalmen blik de vreeselijke vierschaar, die straks het doodvonnis over hem zou uitspreken.

‘Men voere den hertog van Ossuna weg!’ gelastte de graaf van Lerida.

Zoodra de deuren der zaal zich achter den beschuldigde hadden gesloten, stond de hertog van Trazos-Montes van zijn zetel op.

Sire, achtbare heeren!’ ving hij na bekomen toestemming aan, ‘na de mededeeling van den markies d'Alcanta ben ook ik een oogenblik aan den hertog van Ossuna gaan twijfelen, maar nu ik hem heb hooren spreken, nu ik die weinige woorden uit dien edelen mond heb gehoord, verklaar ik plechtig, dat hij niet schuldig is, niet schuldig zijn kan. Zijn onschuld bewijzen kan ik niet, maar ik durf/een beroep doen op uwe rechtschapenheid, mijne heeren, om niet een man te veroordeelen, die Spanje zoo vele en groote diensten bewezen heeft.’

De koning zag den hertog met dankbaren blik aan: al durfde hij aan Cadenas' onschuld niet gelooven, toch deed het hem goed, de onschuld van zijn gewezen gunsteling met zooveel vuur en overtuiging te hooren verdedigen.

Aanstonds echter vatte de graaf van Lerida het woord op. ‘Het spijt mij, Sire en achtbare heeren, in meening te verschillen met den roemruchten hertog van Trazos-Montes. Al heb ik eerbied voor zijn overtuiging, veroorloof mij te zeggen, dat die op geen enkelen redelijken grond steunt, maar alleen haar ontstaan te danken heeft aan een misplaatst medelijden. Wij moeten ons niet door het gemoed laten vervoeren, maar enkel de stem van het verstand volgen, willen wij stipt en strikt onzen plicht doen. Deze nu noopt ons, het schuldig uit te spreken over den landverrader. Met toestemming van den koning verzoek ik den leden de vraag te beantwoorden, of over den hertog van Ossuna het doodvonnis al dan niet behoort te worden uitgesproken.’

Weer ontstond er een pijnlijke stilte. De leden namen de pen ter hand om het woord neer te schrijven, dat over leven of dood van den hertog van Ossuna zou beslissen.

In angstige spanning volgde de koning dat tooneel. Spoedig was de stemming afgeloopen en nadat de briefjes waren geopend en afgelezen, bleek, dat slechts drie tegen, alle overigen vóór den dood gestemd hadden. De hertog van Ossuna was door den Raad der Kroon ter dood veroordeeld.

Er heerschte een drukkend gevoel, toen de uitslag der stemming werd bekend gemaakt. Op het gelaat des konings werd een nauw verholen trek van leedwezen zichtbaar. Er klonk ontroering door in zijn stem, toen hij het woord nam:

‘Mijne heeren, leden van den Raad der Kroon, uw votum bevat de veroordeeling van den hertog van Ossuna ter dood. Mij verblijft het recht, dit te bekrachtigen of te niet te doen. Op het oogenblik kan ik nog niet beslissen. Binnen twee dagen zal ik u mijn beslissing medeelen.’

Hierop ging de vergadering uiteen en trok de monarch zich alleen in zijn vertrekken terug. Aan de grootste ontroering en de tegenstrijdigste gevoelens ter prooi, liep hij met haastige schreden de zaal op en neer. Hij had nog steeds de geheime hoop behouden, dat de meerderheid, zoo al niet geloof zou slaan aan de onschuld van Cadenas, waaraan ook hij niet geloofde, dan toch medelijden zou hebben met den gevallen staatsman, en op dezen grond niet de zwaarste straf over hem zou uitspreken.

Dit nu was niet geschied: Cadenas was den dood schuldig bevonden. Wat moest hij doen? Zijn ziel streed een zwaren tweestrijd. Hij kon aan Cadenas' schuld niet twijfelen, en toch, aan dezen het doodvonnis te laten voltrekken was hem evenmin mogelijk. Als hij nu een middelweg insloeg? Indien hij den ontrouwen dienaar ten eeuwigen dage uit zijn rijk verbande en diens goederen verbeurd verklaarde? Dan was toch aan de menschelijke gerechtigheid voldaan en tevens grootmoedigheid betoond. Nog dacht de koning hierover na, toen de hoogwaardige prior der Hieronymieten werd aangediend. Met een hoofdknik beval de koning, dat men hem zou binnenlaten.

'Treed nader, eerwaarde vader,' zei Filips minzaam, toen de kloosterling bescheiden aan den ingang der zaal bleef staan, 'treed nader. Gij komt als geroepen. Ik heb u raad te vragen, uw voorlichting in te winnen.'

'Spreek, Sire, ik zal mij gelukkig achten, indien ik Uwe Majesteit van dienst kan zijn.'

'Maar mag ik vooraf weten wat de reden is van uw komst?'

'Wat mij hierheen voert, Sire, is medelijden met het lot van den ongelukkigen hertog van Ossuna, is deernis met zijn arme vrouw en kinderen, door het vonnis van den Raad der Kroon tot weduwe en weezen gemaakt. Overtuigd van uwe grootmoedigheid, Sire, ben ik hier gekomen om u tot medelijden te stemmen en een oogenblik gehoor te verzoeken voor de hertogin van Ossuna, die zelf Uwe Majesteit het leven van haar gemaal wil vragen.'

'Eerwaarde vader, ik wil het u wel bekennen, ik verkeer in een pijnlijken tweestrijd, en ik wilde u om raad vragen, hoe ik in dezen moet handelen. Kan ik het met mijn plicht van koning overeenbrengen, gratie te schenken aan een landverrader, die door den Raad der Kroon met zoo verpletterende meerderheid is ter dood verwezen? Mag ik den wil van het hoog gerechtshof weerstreven, die de uiting is van den wil van geheel het verontwaardigde volk? Spreek op, eerwaarde vader, mag ik dat?'

'Sire, *voluntas regis suprema lex*, de wil des konings is de hoogste wet. Door genade voor recht te laten gelden maakt Uwe Majesteit enkel gebruik van het heerlijkste uwer prerogatieven. En naarmate de misdaad, waarvan de hertog van Ossuna is beschuldigd, meer rechtstreeks Uwe koninklijke Majesteit treft, te meer zal tijdgenoot en nazaat het in Uwe Majesteit roemen, indien gij grootmoedig kwaad met goed vergeldt. En dan, Sire, moge de Raad der Kroon ook Cadenas hebben schuldig verklaard, moge ook alles tegen hem getuigen, ik en met mij vele anderen zijn vast verzekerd van zijn onschuld. De hertog van Ossuna kan tot zoo iets niet in staat zijn geweest,' voegde de prior er met overtuiging bij.

'Eerwaarde vader, die gedachte dringt zich ook nog aan mij op, al schijnt het mij hersenschimmig aan zijn onschuld te gelooven, waar alles tegen hem getuigt. De onzekerheid, waarin ik door deze tegenstrijdige gevoelens geslingerd wordt, is een grievende marteling voor mij.'

De oogen van den zwakken en weifelachtigen vorst vulden zich met tranen en de prior werd door dat gezicht innig bewogen.

'Sire, denk er aan, dat het beter is, honderd schuldigen te sparen dan één onschuldige te veroordeelen,' klonk het waarschuwend van de lippen des priors. 'Reeds zoo vaak heeft de menschelijke gerechtigheid, afgaande op den schijn, gefaald, dat in twijfelachtige zaken de grootste omzichtigheid geboden is.'

'Juist die twijfel, of liever, een onverklaarbare angst, want twijfel kan ik het niet noemen, daar Cadenas het *moet* gedaan hebben, foltert mij het meest. Van den eenen kant de uitspraak van den Raad der Kroon, die het schuldig heeft doen hooren, en

de verontwaardiging van geheel het Spaansche volk, dat den dood van den landverrader eischt; van den anderen kant een onbegrijpelijke zwakheid, die mij besluiteloos doet zijn en aarzelend maakt, het vonnis te bekrachtigen. Wat moet ik doen, wat kiezen? Vader, hoe zwaar valt mij het gewicht der kroon; wat een marteling koning te zijn!'

'Dat mag Uwe Majesteit niet zeggen, Sire. Elk moet de plichten vervullen van het ambt, waarin God hem geplaatst heeft en niet trachten zich daaraan te onttrekken.'

'Maar dat ambt is voor mijn zwakke schouders te zwaar, eerwaarde vader. Ik kan het gewicht niet torsen van den last, waaronder ik gebukt ga, en die bij het klimmen mijner jaren aan zwaarte gewonnen heeft. Hoe wensch ik, ook spoedig een San-Yuste te vinden!'

'Uwe Majesteit moet zich niet door moedeloosheid laten terneerslaan. Dit voegt geen koning, en allerminst een van zoo edelen stam als de eerste vorst der Christenheid. Koning door Gods genade, moet Uwe Majesteit zonder zwakheid en zonder weifeling den schepter voeren en zonder om te zien het goede doen. Al eischen volk en Kroonraad het hoofd van den hertog van Ossuna, indien Uwe Majesteit van zijn schuld niet vast en heilig overtuigd is, mag zij hem niet ter dood brengen. Maar ook dan, indien hij schuldig was, mag zij genade voor recht doen gelden: uw vorstentroon is hechter gebouwd op goedheid dan op geweld, en een koning kan wel vrees en schrik inboezemen door gestrengheid, maar liefde afdwingen enkel door goedheid en genade.'

'Eerwaarde vader, ik zal nog eens rijpelijk nadenken over hetgeen gij gezegd hebt. Nu kan ik nog geen besluit nemen. Ik wil niet overijld te werk gaan.'

'In het goede is men nooit overijld, Sire. En mag de hertogin op een audiëntie bij Uwe Majesteit hopen?' voegde de prior er na een lichte aarzeling bij.

'Ze zal pijnlijk zijn voor haar en voor mij, maar ik wil ze de zwaar beproefde vrouw niet weigeren.'

Toen dien middag de hertogin van Ossuna, vergezeld van haar twee jongste kinderen, in zwaren rouw gehuld, voor den koninklijken troon neerknielde en om genade bad voor haar echtgenoot, toen de twee aanvallige knaapjes smeekend de handen uitstrekten naar den monarch en woorden van erbarming stamelden, - toen smolt, bij het zien van dit schouwspel en het hooren dier woorden, het hart des konings in medelijden weg, en moest hij met geweld zijn tranen bedwingen, terwijl hij met zachte stem antwoordde:

'Sta op, mevrouw. Ik heb medelijden met u en uw kinderen, en ook met den man, die mij zoo diep gegriefd heeft. Ik kan niet aan zijn onschuld gelooven, toch zal ik op uw voorspraak en die van den hoogwaardigen prior der Hieronymieten het doodvonnis niet aan hem laten voltrekken...'

Een juichkreet, waarin een zee van gewaarwordingen lag opgesloten, klonk uit den mond der hertogin, die ontroerd voor den koning neerknielde en een paar woorden van dank onsamenhangend uitbracht.

'...Ik zal hem niet ter dood laten brengen,' vervolgde de koning, 'maar ten eeuwigen dage is hij van den grond van Spanje en van zijn koloniën verbannen en zijn goederen zullen verbeurd verklaard worden en aan de kroon vervallen.'

Donna Maria de Robles y Çuniga hoorde dit laatste maar ten halve. Haar gemaal zou niet sterven. Dit was alles wat zij wenschte. Wat kon het haar verder schelen wat er gebeurde? Verbanning, verbeurdverklaring, deze woorden hadden niets afschrikwekkends voor haar, wie het enkel te doen was geweest, den dood een wisse prooi te betwisten.

‘Sire, ik dank Uwe Majesteit voor uwe goedheid. Nooit zal ons, ver van den geliefden Spaanschen grond rondzwervende, de herinnering daaraan uit het geheugen gaan. Maar,’ voegde zij er op den toon van vaste overtuiging bij, ‘de hertog is onschuldig, Sire, aan hetgeen hem is ten laste gelegd. Eens zal zijn onschuld aan het licht komen, ik twijfel daar niet aan, Sire!’

‘Ik hoop het, mevrouw,’ gaf de koning ten antwoord, ‘maar ik geloof het niet, ik kan het niet gelooven!’

En met de hand gaf hij een teeken, dat de audiëntie ten einde was.

Twee dagen later bevond de hertog van Ossuna zich met zijn gemalin en kinderen op

DE PROFETIE VAN SIMEON,
Naar de schilderij van W.C.T. Dobson, behoorende aan kolonel Godfrey Rhodes, te Ambleside, gegraveerd door J.J. Chant en in het licht gegeven met toestemming van Henry Graves & Co.

OVERSTROOMING VAN HET ST.-MARCUSPLEIN TE VENETIË, NAAR DE SCHILDERIJ VAN F. SMIDT-GLINZ.

weg naar Italië, zijn aangenomen vaderland, den koning beklagende, die hem zoo onverdiend van den geliefden geboortegrond had verstooten.

VII.

De vrome prior van het Hieronymietenklooster is in zijn studeercel in den arbeid verzonken. Groot beminnaar en ook beoefenaar der letteren, heeft hij een critisch geschrift onder handen over den Don Quixote van Cervantes, waaraan hij met de meeste nauwgezetheid en rusteloozen ijver voortwerkt, minder als inspanning dan als verpoozing van den zwaren last, waaronder hij als overste van het vermaarde, uitgestrekte klooster en als biechtvader der koningin gebukt gaat.

Geruimen tijd heeft men niets gehoord dan het krassen der rappe veder over het papier of het naslaan der lijvige boekdeelen, waarmee zijn schrijftafel bedekt is; maar plotseling legt hij de pen, die hij met zooveel vaardigheid hanteert, neer en staart strak voor zich uit. Langzamerhand dwalen zijn gedachten van zijn onderwerp af en ten laatste betrapt de eerbiedwaardige prior zich er op, dat hij niet aan Cervantes, noch aan Don Quixote, maar aan den armen hertog van Ossuna denkt, dien hij onschuldig is blijven achten aan het snoode misdrijf, waarvan hij werd beticht.

Drie jaar zijn verloopen, sedert de trouwe staatsdienaar uit het land werd verwezen, dat zooveel aan hem had te danken. Drie jaren, en nog steeds zwerft de beklagenswaardige hertog in den vreemde rond, terwijl de graaf van Lerida ten volle het vertrouwen van den zwakken koning bezit en dezen tot meer dan een onverstandigen maatregel heeft gedreven.

De Spanjaarden morren luide over de dwingelandij van den eersten minister, en een algemeene ontevredenheid, die zich reeds herhaaldelijk op onomwonden wijze heeft geuit, heerscht in geheel Spanje.

Olivier Cromwell, de geduchte Protector, de burgerlijke tiran, is gestorven zonder koningskroon, en zijn zoon Richard, die de veerkracht en den vasten blik van zijn vader mist, heeft de teugels van het gezag uit de handen zien glippen, die niet bij machte waren ze te voeren, en de plaats moeten ruimen voor den Stuart, die als Karel II den troon zijner vaderen heeft beklommen.

En hoe diep is het arme Spanje vernederd! Na een roemloozen oorlog met Frankrijk heeft het een nadeeligen vrede moeten sluiten, waarbij het verschillende vruchtbare streken in de Spaansche Nederlanden aan zijn tegenstander moest afstaan.

Al deze gedachten komen den vromen prior weer in den geest, nu hij zuchtend het hoofd schudt en nadenkend met de hand over het breedgewelfde voorhoofd strijkt. Spanjes vernederingen doen het vaderlandlievend hart zeer, maar meer nog wordt hij gekweld door het harde lot van den gewezen Staatssecretaris. Hoe vurig had hij gehoopt, dat de sluier zou wegvallen, die het raadselachtig geheim bedekte, gehoopt aan vertrouwd, dat de onschuld van den hertog aan het licht zou komen.

Terwijl hij zoo in droef-peinzende houding voor zijn schrijftafel zit, wordt een bescheiden tikje aan de deur gehoord, en na bekomen verlof treedt een kloosterbroeder binnen, die den prior bericht, dat een man met verwilderd uiterlijk, die zich in gebroken Spaansch uitdrukt, hem wenscht te spreken.

De prior is zoodanig in zijn gedachten verdiept, dat de monnik zijn mededeeling moet herhalen, voor pater Garcia ze begrijpt.

‘Laat hem hier komen,’ zegt de prior, nog half verstrooid.

De monnik schijnt te aarzelen.

‘Welnu?’ vraagt pater Garcia, terwijl hij den kloosterbroeder vragend aankijkt.

‘Bij u alleen? Hij ziet er zoo woest uit. Een gevaarlijk man misschien.’

‘Is het dat?’ zegt de prior met een glimlach. ‘Wees maar niet bekommerd, goede broeder, en laat hem hier komen.’

Schoorvoetend verwijdert zich de monnik, terwijl de prior achterover in zijn zetel leunt, en zich afvraagt, wie de vreemdeling toch wel zou kunnen zijn, die hem wenscht te spreken.

Een oogenblik later treedt de aangekondigde binnen. De monnik had niets overdreven. Lange haren omfladderen een breed hoofd, dat er door een verwarden, gitzwarten baard nog woester uitziet, terwijl de oogen van den vreemdeling wild in hun kassen rollen en zich schuw op den prior vestigen, maar bijna op hetzelfde oogenblik beschroomd op den grond worden gericht.

‘Kom nader, mijn zoon,’ zegt de prior, wiens menschenkennis hem onmiddellijk heeft overtuigd dat hij niet met iemand, die misdadige oogmerken koestert, maar met een berouwhebbend zondaar te doen heeft.

Dit woord, op liefdevollen toon geuit, werkt als een electrische schok op het gemoed van den man, die onder een zwaren last gebukt schijnt; want er komen hem tranen in de oogen, en, het gelaat met zijn breede handen bedekkend, laat hij zich voor den prior op de knieën zinken.

Luide snikken stijgen uit de zwoegende borst van den vreemdeling op, en met een stem, waarin wroeging over een groote misdaad doorstraalt, zegt hij:

‘Vader, zou er vergiffenis te verkrijgen zijn voor het snoode misdrijf, waaraan ik mij schuldig maakte?’

‘God is goed, mijn zoon; vertrouw op Zijn oneindige liefde voor de zondaars. Indien gij oprecht berouw hebt, zullen uw zonden u vergeven worden, al waren zij zoo talrijk als de zandkorrels op het strand en zoo rood als scharlaken.’

Zegenend laat hij de hand neerdalen op het breede hoofd, dat zich onder die zegening nog dieper buigt, terwijl de berouwvolle bekentenis van een groote misdaad hem over de lippen komt.....

Toen de prior een uur later het klooster verliet en den weg naar het koninklijk lustslot insloeg, had hij een afgedwaalde ziel teruggebracht tot God en was hij in het bezit van een geheim, dat het gemoed van den vreemdeling sinds jaren met bittere wroeging had vervuld en waarvan hij zich nu als van een loodzwaren last had ontdaan.

(*Wordt vervolgd.*)

Een blanke Sneeuwvlok.

Een blanke sneeuwvlok zweeft in 't rond
  En dartelt op den wind,
Nu hier, dan ginds langs d'effen grond
  Gelijk een spelend kind.

En schoon haar meenge zuster spoort
  Tot hooge, veilge rust
Op tak of dak, zij dwarrelt voort
  Met onbetoomden lust.

Ach zie! daar smakt een rukwind haar
In zwarten modder neer:
Vergeefs hoe ze ook haar zusterschaar
Om hulp smeekt keer op keer.

Voorbij haar grillig levensspel,
Vergaan heur blank gewaad...
Sta, roekloos kind, beschouw eens wèl,
Hoe 't met uw onschuld staat.

TILBURG.
ALF. V. M.

De diepten van den Oceaan.

De pogingen der menschen, om de aardoppervlakte te leeren kennen, zijn zoo oud als de beschaving; maar slechts trapsgewijze heeft de aardbol zich voor de blikken der beschaafde volken ontvouwd.

In de oudheid was het hoofdzakelijk de veroveringstocht van Alexander den Groote, die den gezichtskring der Grieksche wereld in weinige jaren op verrassende wijze verruimde, zoodat men dezen tocht terecht als een wetenschappelijke expeditie, ja, als de eerste, waarbij een veroveraar zich met natuurvorschers, geschiedschrijvers en kunstenaars omgaf, heeft geroemd.

Onder het Romeinsche keizerrijk was het de handel over land, die de kennis der aardoppervlakte vermeerderde; maar in het latere wereldrijk der Arabieren treffen wij reeds werkelijke ontdekkingsreizigers aan, in de beteekenis, die er thans aan gehecht wordt. Zoo ondernam de groote aardrijkskundige Abdallah Ahmed Mokadassy een tocht van de straat van Gibraltar naar Indië, om door persoonlijke aanschouwing de landen en hun bewoners te leeren kennen.

Dit alles werd echter ver in de schaduw gesteld door het ontsluiten der zeewegen op het einde der vijftiende en in het begin der zestiende eeuw. Door den stouten tocht van den Portugees Magalhaen, die langs het westen de Molukken bereikte, door den niet minder stouten tocht van onzen landgenoot Olivier van Noort om de aarde, en tal van andere werd de oppervlakte der aarde in horizontale richting langzamerhand nauwkeurig bekend. De verdeeling in vastland en water, de vorm der eilanden en de loop der rivieren waren reeds in de zestiende eeuw in beeld gebracht, en door zijn projectie-kaart maakte onze landgenoot Koopman (beter bekend onder zijn Latijnschen naam Mercator) zich ongemeen verdienstelijk. Maar van de verticale geleding der aarde wist men nog zoo goed als niets. Zelfs in het begin der zeventiende eeuw kon nog niemand met zekerheid opgeven, hoe hoog toch wel de toppen der Alpen waren, en het was een twistvraag, of de St. Gothard een hoogte van 3000 of 30.000 voet had. Het eerst werden later eenige hooge toppen in Zwitserland trigonometrisch gemeten, maar dit waren op zich zelf staande uitkomsten. Door de toepassing van den barometer op hoogtemetingen was men een heelen stap gevorderd, en later heeft Von Humboldt met zijn doorsnedeprofielen door heele landen juistere opvattingen verbreid, en zelfs de gemiddelde hoogte der vastelanden trachten te vinden.

Slechts in één richting bleven bijna tot den tegenwoordigen tijd alle, pogingen der natuurvorschers vruchteloos, namelijk wat de diepte van den Oceaan betrof. Geen poging of moeite kon aan de eeuwig donkere, zwijgende afgronden der wereldzee het geheim ontwringen, en het had bijna den schijn, dat zij voor eeuwig in de diepste duisternis zouden gehuld blijven. Alleen in de onmiddellijke nabijheid der kust en

in de ondiepe gedeelten als Noord-en Oostzee was het gelukt, nauwkeurige en talrijke dieptemetingen te verrichten. Deze reeds leverden hoogst belangrijke uitkomsten op. Zoo bleek, dat de Britsche eilanden op een onderzeesche hoogvlakte rusten, die op sommige plaatsen slechts ter hoogte van een kerktoren beneden den zeespiegel ligt, en dat eerst ten Westen van Ierland de bodem der zee tot de kolken van den Oceaan afdaalt. De peilingen bevestigden, wat reeds door geologische en biologische nasporingen was aangetoond, dat Groot-Brittannië een losgescheurd stuk van het Europeesche vastland was, en dat de smalle straat, die Engeland van Frankrijk scheidt, met den maatstaf der geologen gemeten, van zeer jeugdigen datum is.

Het dieplood, dat in ondiepe zeeën bruikbare uitkomsten had opgeleverd, weigerde in den Oceaan zijn diensten. Geen enkel teeken duidde aan, dat het lood den grond had bereikt; onverpoosd rolde de lijn af, men wist

niet gedreven door het peillood of ten gevolge van zeestroomingen. Hield men met afrollen op, dan was het of een geheimzinnige kracht aan de lijn rukte, en aan ophalen van het peillood viel niet te denken.

Bij gebrek aan resultaten nam men zijn toevlucht tot hypothesen, van welke de reeds vroeger door Buffon geuite onderstelling veel bijval vond, dat de grootste diepten der zee ongeveer aan de hoogte der hoogste bergen beantwoorden.

Met veronderstellingen kon men zich echter niet meer tevreden stellen, toen men er aan dacht, Europa en Amerika door een onderzeeschen kabel te verbinden. Aan het leggen van den kabel toch moest het peilen van den bodem van den Oceaan voorafgaan. Zoo begonnen dan sedert 1851 van den kant der Engelschen en Amerikanen stelselmatige onderzoekingen in het noordelijk gedeelte van den Atlantischen Oceaan tusschen Ierland en New-Foundland. Maar pas na Brooke's vinding van een nieuw soort peillood ontsloten zich langzamerhand de afgronden van den Oceaan voor den wetenschappelijken blik, en spoedig werden daaraan nog belangrijke verbeteringen aangebracht. Tegenwoordig zendt men heele verzamelingen van instrumenten en toestellen naar de diepte van den Oceaan, schepflesschen, zelf registreerende maximum- en minimum- thermometers, sleepnetten enz. Beschouwden de natuurvorschers voor dertig jaar met blijden trots de kleine hoeveelheden zeegrond, die het dieplood onder gunstige omstandigheden uit de afgronden der zee te voorschijn bracht, tegenwoordig wordt het slijk met centenaars tegelijk uit een diepte van 5000 meters naar boven gehaald, en heeft men een buitengewoon rijk organisch leven in de pelagischelagen leeren kennen.

Maar welke vorderingen de toekomst ook op dit gebied nog maken mag, de afgronden van den Oceaan zullen wel voor altijd voor den onmiddellijken toegang van den mensch gesloten blijven, want geen duikerklok kan weerstand bieden op diepten, waar de drukking ten gevolge van de daarop rustende watermassa's 500 atmosferen en meer bedraagt.

Blijkens de proefnemingen van Purtalès dringt het licht omtrent 100 meter in de zee door; die van Forel met photographisch papier gaven als diepte, waar de laatste sporen van het licht verdwijnen, ongeveer 400 meter. Daar heerscht waarschijnlijk een zwartviolette kleur en daarbeneden eeuwige nacht. Ook de temperatuur van het zeewater vermindert van de oppervlakte naar beneden, en op den bodem van den Oceaan is zelfs onder de tropen het water ijskoud, waarschijnlijk omdat in de diepste lagen der zee een langzame, maar machtige en voortdrijvende beweging van het water van de polen naar den evenaar plaats vindt.

Voordat nauwkeurige en talrijke peilingen waren verricht, geloofde men, dat de bodem van den Oceaan overal dezelfde bergen en dalen bezat, als de oppervlakte van het land. Men vertelde van steile zeegebergten en zag in de tallooze kleine eilanden in den Oceaan de toppen van onderzeesche bergen. Zeker zou wel het zeebekken, indien het water verdween, oneffenheden vertoonen en de eilanden er als bergen uitzien, maar een Matterhorn of torens als de Tatraketen draagt, kent de zeebodem niet. De gebergten op het vastland zijn in hoofdzaak plooien van de aardkorst, waaruit de alleenstaande bergen door verweering langzamerhand zijn gemodelleerd. En dit laatste niet voor altijd. Want ook de trotsche hooge toppen moeten in den loop der tijden voor de werking van lucht en water bezwijken, ja, in de Alpen is volgens de schatting van Heim de helft van het materiaal, dat eenmaal boven den zeespiegel lag, verweerd en weggespoeld.

Evenals de geslachten der menschen, verdwijnen ook de bergketens, en beider bestaan is maar een minuut in de ontwikkeling der aarde. Onverpoosd zijn de atmospheriliën werkzaam, om de hoogten te slechten en de diepten te dempen; heele bergtoppen gaan ongezien met de strooming der rivieren mee, en waar gaat dat alles heen? Naar den Oceaan! Het water werkt zonder ophouden, om de hoogten der vaste aardoppervlakte in de diepten van den Oceaan te schudden, en men heeft op grond van zorgvuldige waarnemingen en schattingen berekend, dat de rivieren in ongeveer 6000 jaar evenveel vaste stoffen naar zee voeren, als met het gewicht van haar gezamenlijke jaarlijksche watermassa overeenkomt.

Wat nu het water op het vasteland beproeft, het vormen van een overal gelijke oppervlakte, heeft het op den bodem van den Oceaan gedeeltelijk reeds bereikt. Op punten, die honderd zeemijlen en meer van elkaar verwijderd zijn, is de diepte van den Oceaan niet zelden bijna even groot, en de golvingen, die van den bodem opstijgen, zijn ten minste in den Atlantischen Oceaan zoo zacht, dat zij op de reusachtige vlakte, waarover zij zich uitstrekken, geheel verdwijnen.

Zoover de tot dusver gedane peilingen een oordeel toelaten, kan men de bodemaanslibbingen in den Oceaan in verschillende groepen verdeelen. Het eerst komen de aanzettingen aan de kust, de erosie van het naburige vasteland en de groote massa's slijk, puin, gruis enz., die door de rivieren worden aangevoerd. Zij blijven altijd in de nabijheid van de kust en worden door de golven altijd weer tegen het strand geslagen, zoodat zij in een breeden band worden opgehoopt, die het onderzeesche voetstuk van het vasteland bedekt en het laatste omzoomt. Alleen het fijnere slijk wordt door de golven naar buiten gevoerd en geeft dan soms aan het zeewater een eigenaardige kleur. Zoo in de Chineesche Oostzee, waarin de Hoangho dagelijks 50 millioen kubieke voeten slijk uitstort, dat de Gele Zee haar naam gegeven heeft. Ook het slijk van de Amazonerivier en van den Orinoco wordt door de Atlantische equatoriaalstrooming ver naar het Noordwesten gevoerd.

De vulkanische gesteenten, die uit de diepte der zee worden te voorschijn gehaald, zijn ongetwijfeld van onderzeesche vulkanische uitbarstingen afkomstig, die eenmaal in de nabijheid der plaatsen, waar het gesteente wordt aangetroffen, hebben plaats gehad.

De grootste diepte, die tot dusver met vertrouwbare toestellen is gemeten, bevindt zich in den Grooten Oceaan ten oosten van de Koerillen. Zij werd in 1874 door het Amerikaansche schip *Tuscarora* gepeild en bedraagt 8513 meter, zoodat zij op 300 meter na met de hoogte van den Mount Everest gelijk staat. Ook de *Challenger* heeft in het westelijk gedeelte der Stille Zuidzee diepten van 8000 meter gepeild, zoodat ten oosten van Japan een diepe voor in den zeebodem moet bestaan, die men soms op kaarten als Tuscarora-diepte vindt aangeteekend. De oneffenheden op den bodem van den Grooten Oceaan zijn grooter en steiler dan in den Atlantischen Oceaan en men kan daar werkelijk van onderzeesche bergen spreken. Het verschil in hoogte tusschen den bodem der zee en de toppen der reuzen van de Zuid-Amerikaansche Cordilleras bedraagt meer dan 10000 meter, en dit wel op horizontale afstanden van maar 50 tot 200 zeemijlen. Ook hier treft men een geweldige onderzeesche spleet in den bodem aan, die, evenals aan de Aziatische kust, ter zijde van vulkanische streken vergezeld is, en men ontvangt den indruk, alsof de tegenwoordige toestand hier van jongeren datum is, dan in het gebied van den Atlantischen Oceaan. De grootste diepte van dezen bedraagt 7086 meter, en werd in 1873 door den *Challenger* ten Noorden van de kleine Antilles gepeild, dus weer in de nabijheid der kust en niet in het midden van den Oceaan, zooals men allicht zou denken.

Steunende op de reeds gedane peilingen, heeft men het al gewaagd, de gemiddelde diepte van den Oceaan te berekenen. Het spreekt echter van zelf, dat deze berekeningen wegens het betrekkelijk gebrekkige materiaal zeer onzeker zijn. Volgens Krümmel kan men de gemiddelde diepte der zee op 3400 meter stellen, en daar de gezamenlijke wateroppervlakte 6.800.000 vierkante mijlen bedraagt, wordt het volume van den Oceaan op 3.138000 kubieke mijlen geschat.

Al het vasteland, zoover het boven de oppervlakte der zee uitstrekt, zou in dit ontzaglijk gat een plaats kunnen vinden, en dan zou de diepte der zee nog maar met een twintigste verminderd zijn.

De Amazone stort gemiddeld 70 000 kubieke meter water per seconde in zee, de Congo 50 000; de Missisippi 23.000, de Jangtsekiang en Laplata bijna evenveel; maar toch zouden alle rivieren der aarde hiermee 60.000 jaar moeten doorgaan, vóór zij een watermassa hadden afgeleverd, overeenkomende met den inhoud der zee. Hoe zou het ook anders kunnen, daar al het water van het vasteland uit de zee afkomstig is! De zon is door haar uitstraling de groote waterhefboom, de reusachtige pomp, die onafgebroken het vasteland uit den Oceaan van vocht voorziet, dat dan door middel van de rivieren weer naar zee terugkeert, om daarna denzelfden kringloop weer van voren af aan te beginnen, zoolang de zon onze aarde zal verwarmen.

Bij de Platen.

De profetie van Simeon. -

Het treffende feest van Christus' opdracht in den tempel en Maria's zuivering, dat wij op den 2en Februari vieren, is ons een welkome aanleiding om den lezer het fraaie tafereel aan te bieden, dat op blz. 276 van dit nummer prijkt.

Het stelt ons het plechtig oogenblik voor, waarop de grijze Simeon, het goddelijk Kind op de armen nemend, zijn vreugde over het aanschouwen van den lang verwachten Messias uitstort in den profetischen lofzang:

‘Nu laat, Heer, uw dienaar, naar uw woord, in vrede gaan; want mijn oogen hebben uw heil gezien, dat Gij bereid hebt voor het aangezicht van alle volken: een licht tot verlichting der heidenen en tot heerlijkheid van uw volk Israël.’

In hooge vervoering van blijdschap heft de heilige grijsaard daarbij de oogen ten hemel, den barmhartigen God dankende, die zijn gebed verhoord en hem de genade geschonken heeft, nog voor zijn sterven den eeuwen lang verbeiden Verlosser te zien.

Maar in die vreugde toch mengt zich spoedig een gevoel van diepe smart, nu hij, door den H. Geest voorgelicht, in de toekomst blikt en aanschouwt hoe dat Kind, tot aller heil geboren, helaas voor velen een ergernis en een aanleiding tot val zal zijn.

En hij spreekt tot Maria en Jozef, die hem opgetogen van verwondering aanhooren, de beteekenisvolle woorden: ‘Zie, Deze is gesteld tot val en tot opstanding van velen in Israël, en tot een teeken, dat zal worden tegengesproken opdat de gezindheid van vele harten openbaar worde.’

Zich daarop in het bijzonder wendende tot de jonge moeder, die met de offergave der armen, twee jonge duiven, haar eerstgeboren Zoon, naar het voorschrift der wet, den Heer in zijn tempel is komen toeheiligen, voegt hij er de smartelijke voorspelling bij:

‘En door uw eigen ziel zal een zwaard gaan.’

Schrikkelijke woorden, die Maria evenwel met volkonien berusting in den wil des Heeren aanhoort. Want zij weet wat de vrome ziener zeggen wil; zij heeft met volle bewustheid en geheel vrijwillig het zware offer aanvaard, dat God van haar vergde, toen Hij haar tot de moeder uitkoos van zijn menschgeworden Zoon. Zij beseft en gevoelt al de weeën, die haar moederhart doorvlijmen zullen, maar een blik op het goddelijk Kind, dat haar minnelijk tegenlacht, is genoeg om haar te sterken tot het moedig dragen van het groote, onmetelijke leed dat haar te wachten staat.

Overstrooming van het St.-Marcusplein te Venetië. -

Het is gelukkig dat dit niet dikwijls voorkomt; want het St.-Marcusplein is ten naaste bij het eenige brokje *terra firma* of vasten bodem, waarop zich de Venetianen bewegen kunnen. Behalve het ruime plein met eenige nauwe straten daaromheen is de heele stad eigenlijk één groote watermassa, waaruit de huizenblokken als rotseilanden omhoog rijzen. Men kan dus begrijpen wat het wezen moet, als zelfs dat laatste toevluchtsoord den bewoners door het gulzige element wordt betwist.

Gelukkig komt dat, zooals wij zeiden, zelden voor. Men kan jaren lang in Venetië wonen, zonder van zoo'n springvloed getuige te zijn,

komt die evenwel op, dan vertoont hij zich met zulk een verrassende snelheid, dat er aan voorzorgsmaatregelen niet kan gedacht worden. En dan kan de overstrooming dikwijls nog geweldiger zijn dan wij ze op onze gravure zien afgebeeld.

In Maart 1879 bijvoorbeeld en gedurende de overstroomingen in den herfst van 1883 stond het water allebei de keeren zes uren lang zoo hoog op het St.-Marcusplein, dat men er behoorlijk met gondels overheen kon varen. Intusschen zijn de Venetianen op het water thuis als eenden en wat voor andere groote steden een schromelijke calamiteit zou zijn, is voor de vroolijke, luchthartige bewoners der waterstad aan de Adriatische zee weinig meer dan een vermakelijkheid, die een beetje last meebrengt.

Sedert voor een paar jaren bij de nieuwe plaveiing van het St.-Marcusplein het peil daarvan ongeveer 30 centimeter verhoogd is, bestaat er weinig gevaar meer voor die overstroomingen, welke anders in het voor- en najaar de bewoners nogal eens kwamen opschrikken. Vooral de St.-Marcuskerk, die in den loop der eeuwen tamelijk diep in den drassigen bodem gezonken is, schijnt thans voor het water zoo goed als gevrijwaard.

Kort na de overgave van Venetië in 1866 moet het water op het St.-Marcusplein de hoogte van vijf meters bereikt hebben, en den Venetianen, die oud genoeg zijn om zich dit te herinneren, is het nog altijd onvergetelijk, hoe prins Amedeo met zijn gondel tusschen de twee zuilen der *Piazzetta* doorvoer en hoe de St.-Marcuskerk zich onvergelijkelijk schoon in den vloed weerspiegelde.

Werpen wij nog even een blik op de voorstelling in dit nummer. Het is een feestelijke lentemorgen. De zon schiet brandendestralen en een bijna heete siroccowind doet de wimpels klapperen, die van de torenhooge Venetiaansche masten waaien. Een zware, lage, grauwe wolk hangt over San Giorgio, maar op de *Piazzetta* met haar druk gewoel schijnt de zon onbeneveld. De klokken der gouden basiliek luiden tot den hoogdienst, het reuzenorgel doet zijn machtige galmen hooren, de menigte stroomt de met mozaïeken gesierde portieken binnen.

Geen uur is sinds verloopen. Het kanonschot op San Giorgio kondigt juist den middag aan. De duiven vliegen verschrikt uit haar schuilhoeken op en blijven in de lucht rondfladderen. Niet als anders strijken zij regelrecht op het plein neer om de haar toegestrooide graankorrels op te pikken; want het plein is een zee geworden. De vloed heeft zijn hoogtepunt bereikt en de zuidenwind, die lang op dit oogenblik heeft geloerd, heeft hem galant over de *Piazzetta* heen geholpen.

Verbluft staan de kerkgangers, die het heiligdom willen verlaten, op de stoep: zij kunnen er niet meer uit. Maar aanstonds zijn een aantal reusachtige kerels, *facchini*, de kruiers of sjouwers van Venetië, bij de hand om de dames op hun schouders naar een naburig gastvrij koffiehuis onder de colonnaden te dragen, waar zij dan verder raad kunnen schaffen.

Maar niet iedereen kan zich die weelde veroorloven. Velenvinden het voordeeliger, eenvoudig kousen en schoenen onden den arm te nemen, hun plunje op te vatten en barrevoets de watermassa te doorwaden.

EEN KUNSTWERK UIT DE ZEVENT ENDE EEUW.

Een kunstwerk uit de zeventiende eeuw. -

In onzen nuchteren, practischen tijd, nu de machine hetzelfde voorwerp duizendvoud produceert en de meeste menschen hun woningen met conventioneele lorren opschikken, vindt het handwerk, dat vroeger een gouden bodem had, over het algemeen maar weinig waardeering.

Hoe geheel anders was het in de middeleeuwen en ook nog later, toen de vlijt en de kunstsmaak van den werkman op prijs werden gesteld en deze jaren en jaren bezig was, om een kunstgewrocht, een meesterstuk te scheppen, dat de bewondering van tijdgenoot en nazaat zou opwekken.

Zulke kunstgewrochten vindt men thans meestal in museums en bijzondere verzamelingen van kunstlief hebbers bewaard als een blijvende herinnering en hulde aan vaak onbekende meesters. Niet het minst rijk daaraan is Duitschland, en hier zijn

de oude, schilderachtige steden vaak ware schatkamers van wat de noeste vlijt, het taaie geduld en het scheppend vernuft der voorvaderen hebben gewrocht.

Onder die oude steden neemt Frankfort aan de Main een eerste plaats in. Naast vele openbare musea bezit het tal van particuliere verzamelingen, waarvan de verzameling Seckel een der eerste is, niet zoozeer wegens het' groote aantal, als wel om de hooge waarde der daar vergaarde schatten.

Behalve kostbare exemplaren van oude stukken, van majolica vervaardigd, als borden en schalen, zilveren tafelgerief, drinkkroezen en ander werk der oude goudsmeekunst, bevat deze verzameling een buitengewoon fraaie pendule, waarvan de lezer hiernaast een afbeelding aantreft.

Deze in de 17e eeuw vervaardigde pendule is een zoogenaamd tafelwerk, waarvan de groote waarde zit in de kostbare kast, uitgevoerd in den geest der latere Renaissance. De grondstof is ebbenhout, dat gedeeltelijk met zilveren, gedeeltelijk met vergulde ornamenten is versierd.

Op het onderste platvorm, ingelegd met ivoor en blaadjes van paarlemoer, verheft zich de door zuilen gedragen boog, waaronder in gedreven zilver de afbeelding van een met schild en piek gewapenden krijgsgod staat. Wellicht heeft de oorlogszuchtige tijd den kunstenaar dit zinnebeeld aan de hand gedaan, dat door schoone vormen en weekheid uitmunt.

De dragende zuilen zijn met geciseleerd en gedreven zilver overtrokken, dat op zijn beurt weer met sierlijk vergulde loofwerkguirlandes omkleed en met rijzende engelenkopjes versierd is, waardoor het een goed gevuld geheel vertoont.

Prijkt het eerste platform met een krijgsgod, in den bovenbouw, die eveneens op fraaie geornamenteerde pilaren rust, is ook een statuette aangebracht, het symbool der wetenschap, meer in het bijzonder der sterrenkunde, in de gedaante van een geleerde. In de rechterhand houdt hij een verrekijker, in de linker een passer, terwijl een globe naast hem staat, Ook deze figuur is zeer kunstig in zilver gedreven en gedeeltelijk verguld. De verschillende bogen en nissen zijn rijk met uitgezaagde zilverornamenten getooid, onderbroken door vergulde engelenkopjes.

De in zilver gegraveerde wijzerplaat, alleen van uurcijfers voorzien, is door meester Kreittmayr van Praag gemaakt, die zich in de 17e eeuw vooral door het graveeren van wijzerplaten grooten naam had verworven.

Wat het overige der kostbare pendulekast betreft, die wordt aan den Augsburger goudsmid Mattheus Wallbaum toegeschreven naar aanleiding van de treffende overeenkomst in uitvoering en ornamenteering met andere werken van dezen vermaarden meester.

Met de nog aanwezige uurwerken van Thalet en Jeremias Metzyker bewijst dit kunstwerk welke hoogte de Augsburger uurwerkmakers in de 16e en 17e eeuw hadden bereikt.

[Nummer 36]

Dr. Wilhelmus Johannes Franciscus Nuyens. 1823-1894.

Wie de man geweest is, om wiens beeltenis wij een krans - zij 't dan geen 'rouwkrans' - wenschen te vlechten, en wat de Katholieken van Nederland aan hem hebben te danken, behoeft waarlijk, na al hetgeen sinds zijn overlijden op 8 December 11. door de meest bevoegden over hem geschreven is, hier niet andermaal geschetst. Ons Katholiek volk heeft het duidelijk begrepen: de onschatbare verdienste van Nuyens - gelijk trouwens de verdienste van een ieder - heeft bestaan in het erkennen en vervullen van zijn levenstaak, en deze was, zooals zijn eigen woorden luiden: 'Mijne levenstaak is: de oude Calvinistische historie-traditie van Nederland en Protestantisme één door den gezegenden opstand tegen Spanje, omver te halen.'[1)] Nuyens heeft de gulden keten der Katholieke geschiedbeschouwing in ons vaderland, sinds het beroemde werk van Strada: *De bello Belgico*[2)], twee eeuwen lang verbroken, weder voorgoed opgevat en voortgeschakeld: zijne *Geschiedenis der Nederlandsche Beroerten* (1865-70) blijft de vaste grondslag van zijn roem bij 't Katholieke Nederland.

Maar welk een, door aantal en gehalte eerbiedwekkende kring van geschriften beweegt zich daarenboven om dit kernpunt heen! Daar hebt ge, om niet te spreken van het dichtbundeltje: *De laatste dochter der Hohenstaufen*, noch zelfs van zijn levensschetsen van Pausen in den *Volksalmanak voor Nederlandsche Katholieken*[3], noch van een goed dozijn vlugschriften, zijne grootere werken: *Het Katholicisme in betrekking tot de beschaving van Europa* (2 deelen); *Geschiedenis der Regeerinq van Pius* IX (2 deelen); *Algemeene Geschiedenis des Nederlandschen Volks* (20 deelen); *Geschiedenis van het Nederlandsche volk van* 1815 *tot op onze dagen* (4 deelen); *Geschiedenis van de politieke en kerkelijke twisten in de Republiek, tijdens het* 12*jarig Bestand*; eindelijk zijne *Vaderlandsche geschiedenis voor de Jeugd*, thans reeds 20 maal herdrukt. Bedenkt men daarbij, dat Dr. Nuyens een der grondleggers was van de *Nederlandsche Brochuren-vereeniging* in 1868, en andermaal, met Dr. Schaepman, van *De Wachter* in 1871, dan dringt zich het getuigenis: *Optime meruit de patria et religione*[1)] met onwederstaanbare kracht op; dan doen ons de ridderteekenen, door den Paus en de beide koningen van Noord- en Zuid-Nederland op zijn borst gehecht, weldadig aan; dan zien wij verlangend uit naar den jongere, wiens schouders krachtig genoeg blijken om na hem den zwaren last op te nemen. En toch, dit is, om het zoo uit te drukken, de schoone buitenzijde alleen van Dr. Nuyens' ontzettende werkzaamheid: eene geneeskundige praktijk, druk genoeg om zelve reeds het leven van een geneesheer ten platten lande volop bezet te houden, maakt daarvan de geëvenredigde binnenzijde uit. Voeg daarbij de ijverige vervulling

1) Brief v. 10 Febr. 1872.
2) De Nederlandsche vertaging van het 2e deel van dit werk des geleerden priesters der Sociëteit van Jezus verscheen in 1649, voorafgegaan door een lofdicht van onzen Joost van den Vondel.
3 In die van 1856-63 behandelde N. achtereenvolgens: Gregorius VII, Innocentius III, Bonifacius VIII, Nicolaas V, Julius II, De Pausen en de laatsten der Hohenstaufen; nog 10 andere jaargangen bevatten Nederlandsch-historische bijdragen van Nuyens' hand.
1) Hij heeft zich voor vaderland en godsdienst hooge verdiensten verworven.

van de plichten eens Christelijken huisvaders, waarvan Nuyens zich voorbeeldig kweet, en de zorgen, aan het bestieren en onderhouden van een talrijk gezin verbonden, en gij komt tot de overtuiging, dat de Westwouder dokter eene persoonlijkheid geweest is, op wien het *agere et pati fortia Romanorum est*,[1] in den besten zin, van volle toepassing was.

DR. W.J.F. NUYENS. † 8 December 1894.

In den besten zin, want het geloof, zijn Roomsch geloof, was de machtige hefboom, die ten slotte aan dat krachtige leven vastheid van beweging en richting gaf. Dat alles is elders overvloedig in 't licht gesteld en wij hebben het hier niet te herhalen. Wat wij ons voorgenomen hebben in deze regelen, is deels volgens persoonlijke herinneringen, deels en vooral door aanhalingen uit Nuyens' briefwisseling met zijn ouden vriend J.A. Alberdingk Thijm, enkele bijzonderheden mede te deelen, welke zijn streven en sommige zijner hoedanigheden van geest en hart nog beter zullen doen kennen en waardeeren, of ons, om welke reden ook, hier eene plaats waardig schijnen.

Zoover wij konden achterhalen, is Nuyens, als letterkundige, het eerst opgetreden in den eersten *Volks-Almanak voor Nederlandsche Katholieken in het jaar des Heeren* 1852, en wel met een vers op den dood zijns vaders, getiteld *Aleen*.

Onder den titel: *De laatste dochter der Hohenstaufen en andere gedichten* verscheen in 1856 Nuyens eerste en eenige dichtbundel. In de poëzie lag het zwaartepunt zijner talenten stellig niet.

In een brief aan Alberdingk Thijm geeft hij als grondidee van het tamelijk uitgebreide dichtstuk: *De laatste dochter der Hohenstaufen* dit op: de strijd in de ziel tusschen de genade en een hevige drift en de zegepraal der genade door de voorbede der Heiligen. - Als dichter, zegt hij, ‘zal ik mij nooit voor een duizendste kunnen vergelijken’ met Byron in zijn *Giaour* of met Beets in zijn *José*; ‘doch het idee is schooner, want het is een waar idee, en het ware is met het schoone éen.’ Dit zal niemand kunnen ontkennen; tevens ziet men het echt Katholieke streven des schrijvers, van zijn eerste optreden af.

1) ‘Krachtige dingen doen en dragen is den Romein eigen.’ Woorden van Sallustius.

En wil men weten, wat de keuze heeft bepaald van de levensschetsen der Pausen, in volgende jaargangen van den *Almanak* behandeld? 'Wat dunkt u,' schrijft hij op 4 Juni 1855:

> 'Wat dunkt u ervan, indien ik (wanneer God mij althans lust en leven laat; en de R.C. almanak steeds

blijve voortduren) de levens behandel dier pausen, wier daden het meest in een verkeerd daglicht gesteld zijn - zooals Gregorius VII, Innocentius III, Bonifacius VIII, en zoo vele anderen?'

Met de verwezenlijking van dit plan was Nuyens voorgoed zijn openbare loopbaan van Katholiek geschiedschrijver ingetreden. Zij begon in 1856 en kan als gesloten beschouwd worden in 1887, toen zijn laatste nieuw werk verscheen. De twee hoofdonderwerpen, waaraan hij, die dertig jaren lang, zijn strijd- en onvermoeibare pen gewijd heeft, zijn: de Paus en het Vaderland.

Nuyens bezat van nature eigenschappen, voor den geschiedvorscher allerkostbaarst: een oprechte waarheidsliefde, een vluggen, scherpzinnigen geest, veel menschenkennis, veel belezenheid; daarbij een ijzeren geheugen, een ijzeren wil en een ijzeren lichaamsgestel, dit laatste allereerst in den zin van taai en weerstand biedend. Hij noemde zich zelf een animal disputax en agressief van aard. Zijn geschiedschrijving draagt dan ook èn om hoogere beweegredenen, èn uit den aard der zaak en der omstandigheden, maar ook als gevolg zijner natuur, het doorloopend karakter eener apologie, eener verdediging van het Katholicisme tegen zijne bestrijders. Hij schreef - een der brieven zegt het met zoovele woorden - au courant de la plume; dan zag hij het geschrevene over, niet zoozeer met het oog op den vorm, als om zich te overtuigen, dat hij gezegd had wat hij wilde zeggen; eerst in den proefdruk bracht hij verbeteringen van taal-, soms van stijlfouten aan. Dat hij dit laatste niet op ruimer schaal gedaan heeft, kan men betreuren, maar het was een natuurlijk gevolg zijner manier van werken en ook zijner niet zeer hooge waardeering van kunst en vormen in 't algemeen. Vreemder mag, bij zoo rijken geschiedschrijversaanleg, zijn weerzin voor oudheidkunde, minstens althans op kunstgebied, voorkomen. Beide verschijnselen hangen waarschijnlijk samen, het eerste met zijn neiging om niet aan de oppervlakte der dingen te blijven hangen, maar tot de kern, de waarheid door te dringen; het tweede met de vooruitstrevende richting zijns geestes: ter juiste beoordeeling en regeling van het tegenwoordige, meende hij, is meer heil te verwachten van een blik op de toekomst dan van een in 't verledene. Vurig van gemoed, was hij dat vanzelf in zijne sympathieën en antipathieën; zijn zucht voor vrijheid en onafhankelijkheid ging hand aan hand met een oprechten eerbied voor het wettig gezag, en eene geestdriftige liefde voor Christus' Stedehouder. Hij was voor 't overige meer practicus dan theorist en honderden malen stelde hij zich zelf als 'realist' tegenover den 'idealist' Alberdingk Thijm. Bij alle overeenstemming in de hoogere beginselen, zouden er inderdaad tusschen deze beide mannen der Katholieke school, niet minder scherpe antithesen, schoon vaak van een andere soort, vallen aan te stippen dan bij twee hoofdvertegenwoordigers der anti-revolutionnaire partij: Groen van Prinsterer en Da Costa. Daartoe is 't echter hier de plaats niet.

Wij spraken van Nuyens' liefde tot den Paus. In 1859[1] schrijft hij:

'Naar mijn inzien gedragen zich Neerlands Katholieken bij de Romeinsche kwestie al zeer indolent. Mij dunkt het was ook onze pligt om zooveel

1) Brief v. 23 Mei.

mogelijk tot eene eenparige uiting onzer gevoelens over te gaan: ja kon het zijn, onze medebroeders de St.-Pieterspenning te vragen.
Gijlieden, mannen van “Recht voor Allen” en vooral gij, die het eerst in de gelederen moest treden (*noblesse oblige*), zijt tevreden met alleen uw genootschap te laten optreden. Gijlieden hadt een manifest (dunkt mij) aan alle Katholieken van Nederland moeten rigten.’

In een anderen brief[2] zegt deze *Papalino*:

‘Ik ben nimmer een Napoleonist *in superlativo* geweest, en kan daarom misschien kalmer over hem oordeelen. Ik ben veel meer verontwaardigd op den spruit van Savoye, die zijn kroon encanailleert, dan op den zoon der revolutie. Ook ik ben overtuigd, dat andere tijden nog veel gevaarvoller voor den H. Stoel geweest zijn. De Gibellijnen onder Frederik II waren voor den H. Stoel niet minder gevaarlijk dan de Gibellijnen onder Victor Emmanuel. En ook toen rustte de kracht des pausen niet in de stof, maar in het idee, toen mogt men wel is waar zich voor hem wapenen, maar in wapenkracht school zijn partij verreweg te kort; het katholiek idee alleen was zijne kracht; toen alles eindelijk verloren scheen, deed God een *coup d'état* en gebruikte als dienaar daartoe den dood.
Het kwaad van onze eeuw zit niet in den aanval zelf, maar in de schromelijke verwarring van begrippen van regt en onregt: in de lafhartigheid, waarmede het traditioneel regt wordt verdedigd door hen, die het zien aangerand: in de satanische sluwheid van hen, die deszelfs verderf hebben gezworen.
Ik acht het echter ons aller pligt ons te scharen rondom den II. Stoel: want het menschelijk middel (van het goddelijke spreek ik niet) waardoor de paus zal zegevieren, is de onverzettelijke katholieke opinie, de *vis passiva* van de onwrikbaarheid der overtuigingen in het hart van millioenen.’

En wie weten wil hoe Dr. Nuyens over de ‘zaak der Pauselijke zouaveh’ dacht, die, wij mogen het met billijke fierheid erkennen, meer dan van eenig volk ter aarde, de zaak van het kleine katholieke Nederland is geweest, leze wat de oud-zouaaf, de heer A. Nuyens, daaromtrent in de *Vaandelwacht*[1] van zijn broeder weet te vermelden. ‘Ware hij niet gehuwd en vader geweest,’ luidt het daar, ‘dan zou hij zeker geen oogenblik geaarzeld hebben om zich onder het zouavenvaandel te scharen.’

‘Gehuwd en vader.’ Om Nuyens' verdiensten als mensch naar waarde te schatten, moeten wij hem ook als Christelijk huisvader een oogenblik onze aandacht wijden.

Uit zijn huwelijk met mej. Elizabeth Bolten (den 24en Jan. 1822, te Enkhuizen geboren) heeft Nuyens dertien kinderen gehad, zes jongens en zeven meisjes. Zes stierven op zeer jeugdigen leeftijd; drie - een zoon, priester, en twee dochters, religieuzen - in den bloei der jaren. Vadersmart bleef hem dus, na rijke vadervreugde, niet bespaard. Van de vier overgeblevenen, twee zoons en twee dochters, is de oudste, Henri, in 1892 in 't huwelijk getreden met mej. Helena Rademaker van Amsterdam en drukt als practisch arts de voetstappen zijns vaders; de volgende, Anna, is de troost en steun harer bejaarde, vaak lijdende moeder; de derde, Theodoor, promoveerde in 1884 tot advocaat, en werd vier jaar later tot raadsheer benoemd aan het gerechtshof te Curaçao; de jongste eindelijk, Maria Catharina, werd, evenals twee harer zusters,

2) Brief v. 27 Jan. 1862.
1) V. 22 Dec. 1894.

religieuze in de Congregatie van O.L.V. te Amersfoort, waarin zij op 20 Augustus '88 hare professie aflegde. Van de kinderen, welke hem gebleven waren, wijdden derhalve vier, een zoon en drie dochters, zich aan den geestelijken stand: het Christelijk vaderhart juichte; drie hunner echter, wij zeiden het, vielen al spoedig helaas! ten offer aan de slepende kwaal, welker verwoestingen menschelijke kunst nog niet vermag te keeren.

Reeds bij de priesterwijding zijns geliefden zoons op 11 April 1880, was de beminnende, doch tevens gelaten vader op het allerergste voorbereid en bracht grootmoedig zijn offer aan God. Luisteren wij naar de uiting zijner diep godsdienstige gevoelens te dezer gelegenheid, in een brief van 20 Maart en een van 7 April '80:

> ‘Ik behoef u niet te zeggen, dat eene wijding, in dergelijke omstandigheden, dubbel vreugdevol en dubbel treurig is. Zooals mijn patiënt zich uitdrukte, zal hij dan torn zijn: *sacerdos in aeternum*[2]; maar zijne priesterwijding zal in zekeren zin wezen: een wijding tot den dood.
> Beste vriend! wanneer gij dergelijke dingen ziet met oogen als de mijne, die zoeken door te dringen in hart en ziel, dan zoudt gij begrijpen wat ik bedoel met de woorden: ‘in 't leven zelve is de poezy te zoeken.’ Het woord ‘poezy’ opgevat als: *l'aspiration à l'Infini, au Beau, au Bien, au Vrai*. Wat is alles klein in de wereld, zelfs dan reeds, wanneer men de poorten der Eeuwigheid nog maar als op eene reet ziet geopend staan!
> Overigens mijne vrouw houdt zich kalm en is meesteresse over hare gevoelens, op God haar hope stellend: zoo niet voor den langen duur des levens van haar geliefdst kind, dan toch voor zijn leven in de Eeuwigheid.
>
> Wat wij van den Heer hebben ontvangen, hopen wij terug te geven, als Hij het opeischt, blijde en gelaten: zeggende ‘Heer, Gij hebt ons dat talent gegeven, als een kind, aan onze zorgen toevertrouwd en aan onze liefde. Wij hebben met dat talent gewoekerd en er een vroom priester van gemaakt. Ziedaar het talent aan U teruggegeven: de zorgen ontneemt Gij ons; maar wij weten 't Gij laat ons de liefde’

En in den lateren brief:

> ‘Er ligt over 't geheel zoo iets weemoedig treurigs en toch zoo vol vreugde in deze gebeurtenis dat ik het niet in woorden noch klanken zou weten uit te drukken. Ik stel mij voor dat hetgeen in het hart van mij, mijne vrouw en zoon omgaat, eenigermate moet gelijken op dat wat in de ziel dier eerste Christenen omging, wanneer een hunner terzelfder tijd voor den dood en voor den Hemel werd uitgekozen. Wij hebben wel geene Nero's meer; doch zoo eene commune mijn zoon, omdat hij priester was, tot de fusillade had gedoemd, zou ik gezegd hebben: “ga; gij, uw moeder, ik, zullen ons ferm houden, *Deo confitentes*.” We zullen dus ook het mindere (het ziekbed), hoop ik, met vasten blik onder de oogen zien. Voor Zondag 11 April en 25 April, als hij zijn eerste (eenige?) H. Mis hoopt op te dragen, zullen wij alléén denken om den dag van heden.’

Den laatsten keer, dat ik het voorrecht had Dr. Nuyens te ontmoeten, was einde Aug. 1891, aan het ziekbed zijner oudste dochter, Sr. Marie Chrysostôme, te Amersfoort,

2) ‘Priester in eeuwigheid.’

waar toen juist de jaarlijksche *retraite* gehouden werd; zoodat Gods Voorzienigheid het dus beschikte, dat ik aan het kind van mijns vaders trouwen vriend en strijdgenoot de laatste troostmiddelen van onzen H. godsdienst mocht toedienen. Die begaafde dochter was zijn trots en vreugde. Belast met de voorbereiding der jongere Zusters tot de staatsexamens, ‘volbracht zij,’ naar het getuigenis harer Oversten, ‘vol ijver deze, hare taak en wijdde met de meeste liefde al hare krachten aan het onderwijs.’ Zij bezat daarbij een groote reinheid van ziel, veel moed en opgewektheid en was op haar sterfbed een voorbeeld van waar religieus geduld en grootmoedige doodsverachting. - ‘Als u nu, na een paar dagen weer thuis bent,’ zeide zij, eenigen tijd na de bediening, ‘dan leest u in den krant de advertentie van mijn dood, en dan zegt u: zóo, is ze dood?’ - ‘Ja, maar daar blijft het niet bij: ik zal ook veel voor u bidden en de H. Mis voor u opdragen.’ - ‘Ja, dat moet u doen. Ik ben anders niet erg bang voor het vagevuur. Ik heb dikwijls nagedacht over het lijden daar van den eenen kant en van den anderen kant die volkomen berusting der zielen in den wil van God. Ik stel mij dat zóo voor, als b.v. een melaatsche, die van alien afgezonderd zou moeten leven, wat hem zeer pijnlijk zou vallen, maar toch daarmede tevreden zou zijn, omdat hij inzag, dat het voor 't algemeen welzijn nuttig was...’ Ruim acht dagen later zal zij 't volkomen hebben begrepen: den 3n September ontsliep zij kalm en blijde in den Heer. Grooten troost had zij op haar ziekbed geput uit de lezing van P. Boudreaux' even degelijk als opwekkend boekje: *Het geluk des hemels*[1].

Dr. Nuyens was toen reeds eenigszins geknakt naar lichaam en geest. Wel wast hij nog met groote nauwkeurigheid de kwaal zijner geliefde dochter te beschrijven en met bijna mathematische stelligheid te bepalen hoe lang zij nog kon leven; wel poogde hij nog met eenige levendigheid deel te nemen aan het gesprek en te verhalen van zijn vriend Dr. Vitringa (Jan Holland); maar op wie hem gekend had in zijn volle kracht en hem dan soms uren achtereen, boeiend en belangwekkend had hooren praten over vaderlandsche geschiedenis of Noordhollandsche zeden en zooveel meer, maakte zijn verschijning een treurigen indruk.

1) In Hollandsche vertaling te 's-Hertogenbosch bij Lutkie en Cranenburg verschenen in 1875 en thans reeds in 3n druk voorhanden.

Van Noordhollandsche zeden gesproken - Nuyens' brieven, hoewel meestal kort en hetzij met zijn vriend A. Th., hetzij met den uitgever C.L. van Langenhuysen - twee deugdelijk onderscheiden persoonlijkheden - zijne persproducten behandelend, hebben mij een zijde van zijn geaardheid onthuld, welke ik nimmer, althans niet in dien vorm, bij hem vermoed had: nl. het komische element. Wil men een paar staaltjes?

> 'Alle mijne jongens (meisjes er onder begrepen)' schrijft hij in 1860[1)] 'liggen aan de mazelen; de een dreint, de ander schreeuwt, de derde klaagt, mijn vrouw kniest, de meid bromt, de werkster pruttelt, en ik.... ik weet op mijn woord niet wat ik doe, zoo wat van alles door elkander. Sint Joost moge het weten, hoe sommige menschen, Joden vooral, zoo ingenomen zijn met een huis vol kleine jongens. Ik niet, vooral wanneer 4/5 gedeelte ervan zelf de kousen nog niet kan optrekken en zij dan de mazelen hebben.'

En wat zegt ge van dezen ondeugenden episte[2)], ter introduceering van een zijner 'élèves', zooals hij ze placht te noemen, bij Thijm op het Kerstfeest?

> Amicissime! Gij zult u nog wel herinneren, hoe ik onlangs zeer fideel aan uwen haard heb gezeten,
> En dat niet alleen, maar ook van uw kalfsgehakt, dat delicieus was, en van uwe spinazie heb gegeten.
> Toen ik per as naar huis keerde, dacht ik zoo aan *Geertruide van Oosten* en de *Aansprekers van Amsterdam*;
> En zoo als 't altijd gebeurt, toen ik in mijn geest van het een op het andere kwam,
> Dacht ik (behalve aan de *Warande*, waarin gij nog stevig zit te plukken, te klauwen en te snoeien,
> En waarin ge *par pure condescendance* ook somwijlen een ander wat laat knoeien),
> Hoe ik wel gaarne een mijner kweekelingen bij u wilde introduceeren.
> Ik twijfel er geen oogenblik aan of gij zult met hem perfect goed sympathiseeren:
> Want hij was o.a. tot in zijn ziel doordrongen van de noodzakelijkheid van het oriënteeren,
> En niet, zooals zijn meester, op dit punt eenigszins geneigd tot laveeren.
> Toen zijne reis naar u bepaald was, zeide ik tot hem: Jongen! 't is goed, dat je 't weet,
> Maak dat je perfect in orde zijt, want je komt aan tafel bij een ultramontaansch archaeologisch poëet!
> Waart je niet geheel en al *comme il faut*, het kon nog zoo eenigermate er door,
> Wanneer je te Westwoud aan tafel verscheen bij een platten boerendoktoor;
> Maar nu! ge gaat naar Amsterdam, des waerelds achtste wonder:
> Met zooveel moois van boven en zooveel slijk van onder.
> Hij, geduldig als Job, onder 't lot hem beschoren,
> Heeft geen oogenblik de beginselen der Stoïcijnsche filosofie (hoe 'n Epicurist hij ook was) uit de oogen verloren.
> Zal ik u de goede en kwade hoedanigheden van mijnen geliefden kweekeling malen?
> Sint Joost mag weten van waar ik uitdrukkingen, zijner eigenschappen waardig, zal halen.
> Hij was koppig, eigenzinnig, verwaand en pedant,
> Een gulzige schrok-op, een domoor en losbandige klant.
> Wat zijn ideën betreft, ik weet niet, of hij het hield met klassiek of gothiek,
> Of hij een minnaar was van de oudheid of van de nieuwere Romantiek
> Dit echter kan ik u vertellen, hij hield niet van rooken, was een afschaffer, en toch in 't geniep een graantje-pik.
> Als een *petit maître* drentelde hij rond, en scheen dan te zeggen: Is er in heel Amsterdam wel een heer, zoo galant of een dame, zoo bekoorlijk als ik?

1) Brief v. 27 Maart.
2) V. 22 Dec. 1852.

Wat zijn geslacht aanbelangt, hij is *de haute lignée*:
Zijne voorouders waren reeds bekend vóór Charlemagne en Pepijn,
Ja, zijn bet-oud-overgrootvader [in 't kwadraat], ontmoette eens in 't bosch de moeder van Oerson en Valentijn.
Hoe zijne familie, na veelvuldige lotsverwisseling, eindelijk in Noord-Nederland is gekomen,
Dat weet ik niet, alleen kan ik u zeggen: zij zijn niet komen stoomen,
Want hij en de zijnen zijn ultra-conservatief.
En al die zotte nieuwigheden van telegraaf, stoom en gas beschouwen zij als een groot ongerief.
Ontvang hem gerust (al is 't in de keuken), want hij is een heer van fatsoen,
En hehoort, als gij zien zult, tot het geslacht van *Barbarossa*, in de zijlinie van den *Kalkoen*.'

In het begin van 1861 vereerde de Vereeniging *Recht voor Allen*, ter huldiging van Nuyens' verdiensten en haar bewezen diensten, hem een bronzen pendule, waarop de figuur van een middeleeuwsch ridder te prijken stond. Hij schrijft o.d.v. 26 Januari:

'Woensdag namiddag heb ik het geschenk van "R.v.A." in de beste orde ontvangen. Ik dank u voor uwe zorg en bemoeiingen. Het beantwoordde in ruime mate aan mijne verwachtingen, en mijne vrouw was er bijzonder mede ingenomen. Gij hebt mijnen smaak goed begrepen; ik houd niet van: "*Ce ne sont que festons, ce ne sont qu'astragales*" zooals Boileau zegt, en nog veel minder van dansende herderinnetjes of met lint versierde Tirolertjes, of welke fraaiigheden al meer. De groote quaestie echter is geweest, wien die ridder moest voorstellen? of volgens onze subjectieve opvatting zou voorstellen? Wij hebben er over gedelibereerd als over de bibliotheek van Don Quichot werd beraadslaagd. Zeg, wie moet het wezen? Lancelot? Met alle welnemen voor die bloem der ridderschap, zijne verhouding tot Ginevra maakte dat hij den galg verdiende. - Dus afgestemd - Tristan? *Fi donc*! Dante vertelt dat die in de hel huisvest. - Reinoud van Montalbaen? - Hiervoor had ik veel zin, omdat gij zoo hoog met de *Heemskinderen* loopt; maar mijn goede vriend C.P. dacht dat dit te veel de herberg "de vier Heemskinderen" te Wognum, in het geheugen bragt. - Amadis? - De duivel moge hem met geheel zijn vervelend geslacht en zijn *parfait amour* halen! Ik voor mij had een bijzonder zwak voor Tancredo: en hij zou misschien den palm weggedragen hebben, ware het niet dat juist Willem van Oranje mij in het geheugen schoot. - Neen, zei de pastoor, Willem van Oranje op een ultramontaanschen schoorsteen, dat gaat niet! - Welaan dan Willem van Aquitanië, die een dapper ridder, een streng kluizenaar en groot liefhebber van visch was, en bovendien mijn patroon. Dit gaf den doorslag, en de vrouw des huizes heeft gezegd, dat de ridder op de pendule, als twee druppels water, geleek op Willem van Aquitanië. - Jammer maar, dat Ariosto *cum suis*, waaronder onze pendule-artist, een leelijk anachronisme begaan, wanneer zij den paladijn van Charlemagne in staal gekleed laten zijn, als de ridders van St. Louis.'

Van dezen zijsprong op het boertige keeren wij nog even naar het Christelijk element terug en schrijven, zonder verdere kantteekeningen, eenige plaatsen uit de brieven af, waarin het diep geloovig gemoed van den Christen zich treffend doet hooren.
Er is spraak van 'opofferingen' voor de goede zaak:

'Opofferingen! Ongetwijfeld. Maar God is een looner van alle goed. Het is veel schooner, veel streelender voor het hart om voor Zijne zaak

opofferingen te doen dan er wèl door te varen. Ik zou zeggen: men bemint alleen vurig diengene of datgene, waarvoor men opofferingen doet.'[1)]

Van ondervonden 'hardheden':

'Gij kunt u, moet ik uit ettelijke uitdrukkingen opmaken, er soms moeilijk mee verzoenen, dat gij u van een klant van 25 cents eene 'hardheid' of zoo iets moet laten toevoegen. Maar ik moet mij dit insgelijks laten welgevallen. Voor 60 cents moet ik mij laten nat regenen; voor f 1.50 uit mijn bed laten kloppen; niet zelden in aanraking komen met de walgelijkste onreinheden, welke ik, hoe realistisch een geneesheer ook is, niet noemen zal. Wil ik u een goeden raad geven? Of liever, wil ik u iets herinneren, wat gij even goed weet als ik zelf? Wil ik u eindelijk het geheim openbaren, waarom ik ten langen laatste tegen dat alles zoo goed kan, en er niet meer prikkelbaar onder word? Ik beschouw alle die onaangenaamheden van mijne 'klanten' als de wet des levens, als de wet Gods: 'In 't zweet uws aanschijns' enz. Alle die impertinenties, die natte jassen, die gestoorde nachtrusten, die *inexprimabilia* zijn *Appendices* van 'In het zwee'.[2)]

Van 'zielesmarten':

'We hebben allen onze wederwaardigheden en beproevingen, beste vriend! Ik zal u niet wijzen op verzen b.v. van Van Haren; maar op Thomas a Kempis, die ons den koninklijken weg des kruises heeft aangetoond: als den weg, die hem door zijnen Goddelijken Meester was gebaand. Wie onzer heeft zijne smarten niet?
Voor mij, voor u, voor ieder Christen is het toonbeeld eener moeder niet de Cornelia, de moeder der Gracchussen: het is de H. Monica, de moeder van den H. Augustinus.'[3)]

Eindelijk een schoon woord over het Schoon:

'Ik weet, dat er een Beatrice (in 't rijk der idealen) is, die den vriend van hare schoonheid een voorsmaak doet gevoelen van het paradijs; ik weet, dat er eene Circe is, die de bewonderaars van hare demonische schoonheid verandert in.... redeloos gedierte.'[4)]

Om voorgoed deze onbescheiden lange reeks van aanhalingen met een argeloozen trek te besluiten:

'Wij hebben beiden - en wie wilt ge dat ik er meer bij noem? - de hoedanigheid, dat we meer houden van onze eigen opiniën dan van die van anderen. - En waarom ook niet? Onze opiniën zijn de terugkaatsingen van ons Ik ...'[1)]

1) Brief v. 26 Nov. 1862.
2) Brief v. 15 Oct. 1870.
3) Brief v. 31 Dec. 1878.
4) Brief v. 24 Juni 1883
1) Brief v. 16 Oct. 1877

Dat zijn zij zeker altijd eenigermate; vóór alles zijn zij echter *goed*, d.i. beminnenswaardig, in zooverre zij *waar*, d.i. 'terugkaatsingen,' afspiegelingen, niet onzer subjectiviteit, maar der objectiviteit zijn; dit nu kan wel eens meer met anderer opiniën dan juist met de onze het geval zijn... Doch, waar dreigen wij heen te dwalen?..

Ons doel met bovenstaande mededeelingen was geen ander, wij zeiden het, dan den man, die zich een onvergankelijk recht verwierf op de dankbare hulde van Nederlands Katholieken, van eenige zijden te doen kennen, waarop tot nu minder licht gevallen was.

Moge zijn beeld daardoor aan eerbiedwekkendheid en beminnelijkheid nog hebben gewonnen! Wat de hoofdtrekken aangaat, blijft het in onze ziel gegrift als dat van den man, van den Katholieken historicus, die wist wat hij wilde en het goede heeft gewild, woekerend met zijn tijd, woekerend met zijn vele en uitnemende gaven ten bate van zijn volk.

J.C. ALB. THIJM, S.J.

De wraak van den Protector, door J. Vesters Jr. (*Vervolg.*)

Koning Filips IV bevond zich met den haast almachtigen graaf van Lerida in zijn studeervertrek, hetzelfde, waar hij jarenlang met zijn Staatssecretaris Cadenas had gewerkt, toen de prior van het Hieronymietenklooster allerdringendst om een oogenblikkelijk gehoor bij Zijne Majesteit liet verzoeken.

'Wat dat zijn mag!' riep de koning verbaasd, 'nu op dit uur, een oogenblikkelijk onderhoud?'

De graaf van Lerida haalde de schouders op. 'De eerwaarde vader schijnt zich om de etiquette niet veel te bekommeren,' zei hij met een poging om te glimlachen.

'Laat den prior binnenkomen!' was het bescheid van den monarch tot zijn kamerdienaar, en zich daarna tot zijn gunsteling wendende, voegde hij er bij:

'Ik geloof niet, dat er bezwaar tegen zal zijn, graaf, dat gij hier blijft, of de eerwaarde vader moest het uitdrukkelijk verlangen. Van zoo hoog gewichtigen aard zal de zaak wel niet zijn en staatsgeheimen zullen wij niet te behandelen hebben.'

'Zooals Uwe Majesteit wil,' zei de graaf, nogmaals pogende te glimlachen, maar, zonderling, de glimlach stolde op zijn gelaat en er ging hem een zenuwachtige rilling door de leden. Hij wist wel, dat de prior hem niet genegen was, dat deze hem wantrouwde, maar was dat nu reden genoeg om te ontstellen, nu de monnik om een onderhoud verzocht, waarin hij toch ongetwijfeld niet betrokken zou zijn? Wie kon hem, den machtigen gunsteling, den alvermogenden grande van Spanje, deren, wie hem ten val brengen? En toch, er was iets dat hem toeriep, dat het uur der vergelding ook voor hem zou slaan, dat de hertog van Ossuna zou gewroken worden. Die stem van het wroegend geweten liet hem geen oogenblik rust en deze geheimzinnige gedachte vervolgde hem nu meer dan ooit. Maar hij had geen tijd, zich hierin te verdiepen, want bijna op hetzelfde oogenblik trad de prior binnen.

Er scheen iets ongewoons gebeurd te zijn,

daar zijn gelaat, anders zoo kalm en effen, de sporen der grootste ontroering vertoonde.

UIT DEN OORLOG TUSSCHEN CHINA EN JAPAN. - De slag aan de Jaloe rivier.
Na de Jaloe overgetrokken te zijn, overmeesterden de Japanners stormenderhand de Chineesche versterkingen. Naar schetsen en photographieën geteekend door Georges Bigot.

'Neem plaats, eerwaarde vader,' zei de monarch, wien de ontsteltenis van den prior niet ontging, 'en zeg mij wat uw begeeren is.'

'Uwe Majesteit veroorlove mij u te doen opmerken, dat ik u graag een oogenblik onder vier oogen wensch te spreken,' zei de prior met een zijdelingschen blik op den graaf van Lerida, die van kleur verschoot en zoo hevig ontstelde, dat hij zich aan de leuning van zijn zetel moest vasthouden.

'Welaan dan, als u het zoo wil. Waarde graaf, laat ons een oogenblik alleen.'

De graaf was reeds opgestaan en waggelde, meer dan hij ging, de deur uit. Buiten gekomen, kwam hij weer tot bezinning en sloeg zich met de hand voor het hoofd. Was het geen dwaasheid zoo te ontstellen? Wat kon die monnik, gesteld al dat hij zijn ondergang beoogde, tegen hem aanvoeren? Niemand wist van het geheim dan Cromwell, die dood was, lord Faulconbridge, die zich wel zou wachten de nagedachtenis van zijn schoonvader te schandvlekken, en Thomas Green, de slotenmaker die zich zelf in het verderf zou storten, als hij de toedracht der zaak meedeelde. Misschien was hij ook dood, graat Lerida had ten minste nooit meer iets van hem gehoord. Kom, dwaasheid, zich door zijn ontstelde verbeelding parten te laten spelen. De koning had geen geheimen voor hem, hij had den monarch geheel in zijn macht, en straks zou deze hem wel mededeelen, wat de prior hem gezegd had, en dan zou blijken, dat zijn vrees ijdel en kinderachtig was geweest.

Aldus zich zelt vermannend, wandelde de graaf den tuin in, waar hij met volle teugen de heerlijke buitenlucht inademde, maar ondanks al zijn pogen zijn gemoedsrust niet kon terugvinden.

Nauwelijks had de graaf van Lerida de zaal verlaten, of de prior sprong in opgewondenheid op en riep uit:

'Sire, de hertog van Ossuna is onschuldig!'

De koning bleef als aan den grond genageld staan; hij had het altijd gehoopt, hij had het lang gedacht, en ook thans nog drong zich dat denkbeeld met kracht aan zijn

geest op, maar nu hij dat eene woord hoorde op den toon der innigste overtuiging, der meest volkomen zekerheid uitgesproken, kon hij geen woorden vinden om te antwoorden.

‘De hertog van Ossuna is onschuldig, Sire!’ herhaalde de prior nog steeds opgewonden, ‘en de graaf van Lerida is een onwaardige, een edelman, die zijn blazoen met schande heeft bezoedeld, een ellendeling!’

De koning keek den prior als door den donder getroffen aan. ‘Eerwaarde vader,’ zei hij ten slotte, ‘ik begrijp u niet, de hertog van Ossuna onschuldig, de graaf van Lerida een ellendeling! Het is mij een raadsel, verklaar u nader.’

‘Niets liever dan dat, Sire,’ zei de prior, die langzamerhand zijn gewone kalmte had teruggekregen. ‘Nog maar een uur geleden is de man, die den noodlottigen brief in het kabinet tusschen de andere papieren neerlegde, bij mij geweest en heeft mij alles bekend, zoodat er aan de waarheid niet langer valt te twijfelen. De hertog van Ossuna is het slachtoffer geweest van een laffe samenzwering tusschen Cromwell en den onridderlijken graaf van Lerida, die gezworen hadden, den Staatssecretaris ten val te brengen.’

‘Bij San Jago, als dat waar is,’ riep de koning uit, ‘dan is de graaf van Lerida de grootste ellendeling onder de zon!’

‘Het *is* waar, Sire, en als Uwe Majesteit het veroorlooft zal ik de zaak uiteenzetten.’

‘Doe dat, eerwaarde vader, want wat gij tot dusver gezegd hebt, lijkt mij een raadsel, waarvan de oplossing mij duister blijft.’

‘Uwe Majesteit wete dan, dat de Protector, die van ouds een haat tegen Cadenas koesterde, daar deze hem zooveel mogelijk in zijn eerzuchtige plannen had gedwarsboomd, met den graaf van Lerida, die ijverzuchtig was op het vertrouwen, dat de Staatssecretaris van Uwe Majesteit genoot, en naijverig op den hoogen post, dien hij bekleedde en de graaf voor zich begeerde, had samengespannen, om den hertog in het verderf te storten. De eedgenooten zagen naar een geschikt werktuig uit om hun wraak te volvoeren, en vonden dit ten slotte in den persoon van Thomas Green, een behendig slotenmaker en inbreker, die al verscheidene jaren wegens inbraak en diefstal in Newgate zat opgesloten. Deze beruchte inbreker belastte zich er mee, een schrijven van Cromwell in het geheim kabinet te leggen en de graaf van Lerida maakte hem de middelen daartoe gemakkelijk. Die man nu, Thomas Green, heeft mij zooeven alles bekend.’

Hier hield de prior op, om den indruk gade te slaan, dien zijn mededeeling op den koning zou maken.

Een oogenblik bleef de monarch in gepeins verzonken. ‘Het verhaal klinkt nogal onwaarschijnlijk, eerwaarde vader,’ zei hij ten slotte met ongeloovig schouderophalen. ‘Want waar is het bewijs der samenzwering, waar het bewijs, dat die persoon inderdaad het schrijven in het geheim kabinet heeft neergelegd? Ligt het niet veeleer voor de hand, dat de door u bedoelde man door den hertog van Ossuna is omgekocht, om den graaf van Lerida ten val te brengen? Ik vrees, dat gij u, ondanks uw scherpzinnigheid, ditmaal door uw gehechtheid aan den hertog van Ossuna hebt laten verschalken.’

‘Uwe Majesteit veroorlove mij de opmerking, dat iemand zich toch niet opzettelijk van een misdaad komt beschuldigen, die hem het leven kan kosten, en dan,’ ging hij levendiger voort, ‘Uwe Majesteit kan zich zelf op afdoende wijze van de waarheid overtuigen. Wanneer toch Green in staat is, het kabinet te openen en daarna weer te sluiten, zonder dat er een spoor van braak te bemerken is, dan zal Uwe Majesteit toch wel toegeven, dat hij de schuldige is geweest?’

‘Ja, als hij dat kan, houdt alle twijfel op, maar, nog eens, eerwaarde vader, ik kan dit niet aannemen. Hoe handig de man ook zij, dit kunststuk is niemand in Europa in staat te volbrengen.’

‘En *als* hij het nu eens volbracht, zou Uwe Majesteit dan nog niet van de onschuld van den hertog van Ossuna overtuigd zijn?’ vroeg de prior ernstig.

‘Ik heb het u reeds gezegd, eerwaarde vader, in dat geval houdt alle twijfel op, hoewel ik nog niet inzie, hoe daardoor de schuld of althans de medeplichtigheid van den graaf van Lerida bewezen zou zijn. Hij is mij steeds een trouw dienaar geweest, en ik kan hem toch niet op het zeggen van een gemeen misdadiger aan zoo snood een misdrijf schuldig achten.’

‘Laat den graaf van Lerida bij de proefneming tegenwoordig zijn, Sire. Wanneer hij onverhoeds in tegenwoordigheid van zijn medeplichtige wordt gebracht, kan het niet missen of hij zal zich verraden.’

‘Eerwaarde vader, mij dunkt dat gij zeer boud spreekt, en dat tegen mijn eersten staatsdienaar...’

‘Die een schurk is, Sire, en zich niet ontzien heeft, den edelen hertog van Ossuna in het verderf te storten,’ zei de prior op vasten toon.

‘Ik hoop, dat uwe verwachting verwezenlijkt worde, en toch, van den anderen kant zou ik het weer niet wenschen... Zou ik dan drie jaar lang mijn vertrouwen geschonken

hebben aan een onwaardige?' ging de koning voort, meer tot zich zelf dan tot den prior sprekend. Spoedig echter hief hij het gebogen hoofd op en uit zijn blik straalde een ongewone vastberadenheid.

'Welaan dan, eerwaarde vader, laat het spoedig geschieden, opdat die twijfel, welke een marteling voor mij is, een einde neme. Laat Green hier komen, ik zal den graaf van Lerida bij mij ontbieden en dan zullen wij verder zien.'

'Nog één vraag, Sire! Ik heb Green beloofd, de voorspraak voor hem bij Uwe Majesteit te zijn. Hij is niet de hoofdschuldige, hij was niet meer dan een willoos werktuig in handen van den Protector en den graaf van Lerida.'

'Als alles zich heeft toegedragen zooals gij het voorstelt, eerwaarde vader, en de onschuld van den hertog van Ossuna aan het licht komt, zal hem gratie geschonken worden. Hij kome dus zonder vrees hier!'

Hierop nam de prior afscheid van den koning en begaf zich met haastige schreden naar zijn klooster terug, waar Thomas Green op hem wachtte.

VIII.

Na het vertrek van den prior liep de monarch met groote, onrustige schreden de zaal op en neer. Wat al vreemde gewaarwordingen had hij in het laatste uur gevoeld, wat al gedachten uit het verleden, dat hij dood en begraven achtte, die hij zoo min mogelijk terugriep om het grievende, dat voor hem daaraan verbonden was, drongen zich nu weer met kracht aan zijn geest op. Hij wist niet of hij er zich over verheugen moest dan wel bedroeven. Beide gevoelens bestormden hem te gelijker tijd, want, verheugde hem het vooruitzicht dat de hertog van Ossuna onschuldig *kon* zijn, de gedachte, dat hij zooveel jaren zijn vertrouwen aan een onwaardige zou hebben geschonken, griefde hem bovenmate.

'Zou het mogelijk kunnen zijn?' mompelde hij ten slotte. 'Zou Cadenas inderdaad het slachtoffer geweest zijn van een lage samenzwering? Zou hij onschuldig zijn en ik hem onverdiend uit het land verbannen en met schande overdekt hebben?'

Onmiddellijk liet de monarch zich door deze gedachte meesleepen. 'Wat zal hij geleden hebben, de arme! En zijn vrouw en kinderen! Reeds meer dan drie jaar zwerft hij als een balling om, onschuldig veroordeeld! Het is hard! Ik zal hem daarvoor schadeloosstellen, ik zal hem in zijn waardigheid herstellen, ik zal.... Maar ben ik niet voorbarig?' viel Filips, zich bezinnende, zich zelf plotseling in de rede. 'Indien het eens afgesproken werk ware met dien zich noemenden Thomas Green, indien Cadenas hem had omgekocht om deze comedie te spelen? Maar dat kan toch niet; de hoogwaardige prior is te goed menschenkenner om zich om den tuin te laten leiden, en dan, men doet toch zoo iets niet, als het hoofd er bij op het spel staat. En zou de graaf van Lerida inderdaad zoo een ellendeling zijn, dat hij den hertog van Ossuna in koelen bloede in het verderf heeft willen storten? Ha! nu herinner ik het mij weer, met hoeveel aandrang hij den dood eischte van den ongelukkige, en ik hield dit voor ijver voor de goede zaak en voor toewijding aan mijn persoon! Zou de grijze hertog van Trazos-Montes dan toch gelijk gehad hebben, toen hij met zooveel vuur de onschuld van Cadenas bepleitte? Bij San Jago! indien de graaf schuldig is, zal hij voor zijn snood misdrijf boeten!'

Met driftigen stap schreed de monarch weer door de zaal, zijn oogen schoten vlammen en herhaaldelijk sloeg hij de hand aan het gouden gevest van zijn degen. Hij overlegde nog wat hij doen moest, maar als had hij plotseling een besluit genomen,

trok hij gejaagd aan het schelkoord en gelastte den binnentredenden kamerheer, den graaf van Lerida bij hem te ontbieden.

Als had deze enkel op dit bevel gewacht, stond hij een oogenblik later reeds voor zijn vorst, die hem met een doordringenden blik aankeek, maar geen woord sprak. De graaf had gehoopt, dat de koning hem zou meedeelen wat de reden was geweest van de komst des priors, maar op het zien van het vertoornde gelaat van Filips begreep hij, dat hij hierop niet behoefde te rekenen.

Den koning brandden de woorden op de tong, telkens bewogen zich zijn lippen om een vraag te doen, die over zijn lot zou beslissen, maar ook telkens drong hij de vraag terug, daar hij begreep, daardoor het heele plan in duigen te werpen. Somber staarde hij voor zich uit, terwijl de graaf van Lerida voorwendde druk aan den arbeid te zijn, maar telkens tersluiks een blik op den koning sloeg, daar een geheime angst hem het hart beklemde.

Spoedig hierop weerklonken voetstappen in de gang en verscheen een kamerdienaar in de deuropening. Den graaf van Lerida liep een ijskoude rilling over de leden, als kwam men hem zijn doodvonnis aankondigen. ‘Laat binnenkomen!’ zei de monarch zoo kalm mogelijk, maar met onmiskenbare ontroering in zijn stem. De prior trad, gevolgd door Thomas Green, de zaal binnen. De koning hield de oogen niet van den graaf gewend, die op het zien van zijn medeplichtige zoo bleek was geworden als een doek en over zijn geheele lichaam sidderde. Hij vestigde zijn oogen met een verwarde, glazige uitdrukking op den slotenmaker, als meende hij een geestverschijning voor zich te zien. Hij wilde spreken, geluid geven, maar zijn tanden klapperden en de klanken bestierven hem op de lippen. Toen hij de oogen opsloeg en die van den koning met een uitdrukking van onbeschrijflijken toorn en verachting op zich gevestigd zag, verloor hij geheel en al zijn zelfbeheersching. Waggelend stond hij uit zijn zetel op, zijn handen zochten de leuning om zich daaraan vast te houden.

‘Uwe Majesteit veroorlove dat ik mij verwijder,’ bracht hij ten slotte stamelend uit, ‘ik gevoel mij onwel...’

‘Blijf hier!’ gelastte de koning met van verontwaardiging trillende stem, terwijl hij den graaf een vernietigenden blik toewierp, ‘gij zult nog meer zien!’

‘Genade, spaar mij!’ kreunde de lafaard, terwijl hij voor den monarch op de knieën zeeg.

‘Genade!’ riep de koning verbolgen uit, den ellendeling minachtend den rug toekeerende, ‘spreek op, hebt gij den hertog van Ossuna gespaard?’

Daarna zich tot den prior wendende, voegde hij er bij:

‘Laat dien man zijn werk doen. Het is wel overbodig om de waarheid te staven, maar dien ellendeling moet de maat der schande worden volgemeten!’ zei Filips met klimmende gramschap op den graaf wijzende, die al zijn overmoed had verloren en in deemoedige houding op een afstand stond.

Thomas Green trad met zijn inbrekerswerktuigen gewapend op het geheime kabinet toe en had het merkwaardige, ingewikkelde slot na eenige oogenblikken doen openspringen. Na een hoofdknik van den koning sloot hij het daarna weer zoo handig, dat geen sterveling zou hebben kunnen bespeuren, dat het geopend was geweest.

Tot dusver had de monarch geen woord gezegd, al zwollen de aderen onrustbarend op zijn voorhoofd en schoten zijn oogen vervaarlijke bliksemstralen.

‘Thomas Green, kent gij dien man?’ vroeg Filips, met een gebaar van de uiterste verachting op den graaf, die van angst en schaamte ineenkromp.

‘Ja, Sire, hij is mij behulpzaam geweest...’

‘Genoeg!’ viel hem de koning haastig in de rede, ‘gij zijt schuldig, maar niet de meest schuldige. Ik schenk je het leven, maar binnen vier en twintig uren zult gij Madrid, binnen veertien dagen den Spaanschen bodem verlaten hebben om er nooit meer terug te komen. Hier hebt gij reisgeld, beter je en leid voortaan een eerlijk leven!’

De inbreker viel op de knieën om den vorst voor zijn grootmoedigheid te danken, maar reeds had deze zich van hem af- en tot den graaf van Lerida gewend, die geen enkele poging deed om zich te rechtvaardigen. ‘En gij, graaf van Lerida, secretaris van Staat, grande van Spanje, ridder van het Gulden Vlies, van dit oogenblik zijt gij van al uwe waardigheden vervallen verklaard en zult gij in den

kerker over uw snood misdrijf kunnen nadenken, tot de Raad der Kroon over u beslist heeft. En nu, eerwaarde vader,' vervolgde hij, zich tot den prior wendende, 'zal ik gerechtigheid laten wedervaren aan den onschuldig veroordeelde en zal hij schitterend in zijn eer en goeden naam hersteld worden.'

Daarna trok de koning aan het schelkoord en gelastte den binnentredenden kamerdienaar, den hopman zijner lijfwacht met eenige manschappen te ontbieden.

Er heerschte nu een oogenblik van drukkende stilte; niemand sprak een woord. Ten slotte wierp de graaf van Lerida zich voor den koning op de knieën. 'Genade, Sire!' riep de ellendeling, 'genade!'

De koning keerde hem opnieuw met verachting den rug toe. 'Voor uw schuld is geen genade mogelijk, en mocht zelfs de Raad der Kroon u niet ter dood veroordeelen, dan zal ik het bij mijn koninklijke macht gelasten!'

Toen de hopman der lijfwacht binnentrad, beval de koning, den graaf van Lerida naar den kerker te voeren en hem zorgvuldig te doen bewaken.

(*Slot volgt.*)

Electrisch klokkenspel.

Bij de algemeene toepassing, die de electriciteit in de laatste jaren op bijna elk gebied van menschelijk bedrijf heeft gevonden, mag men zich eigenlijk verwonderen dat zij tot dusver nog niet werd toegepast op het klokkenspel. Men zou toch zeggen dat zij zich hiertoe als van zelf moest aanbevelen.

Elk klokkenspel, hetzij men een speelwerk neemt uit een oude Friesche klok, hetzij een ingewikkeld carillon uit een stadstoren, berust toch hierop dat beurtelings de verschillende klokken en klokjes worden aangeslagen, waardoor die afwisseling van klanken ontstaat, welke de melodie vormt.

Zoowel de klokken als de hamers, die ze aanslaan, bestaan uit metaal en zijn dus geschikt tot het overbrengen van electrische stroomen. Welnu, wat is eenvoudiger, zou men zeggen, dan door het beurtelings aanknoopen en afbreken van een electrischen stroom een aantrekking en weerafstooting tusschen klokken en hamers teweeg te brengen? Berust niet op een dergelijk beginsel feitelijk de telegraphie, waar door een zelfde aansluiting of afbreking van den stroom de letterteekens worden aangegeven? Ja, men zou zeggen, dat het veel eenvoudiger moet zijn door zulk een intermitteerenden stroom klokken te laten aanslaan dan de ingewikkelde teekens te laten voortbrengen, die een telegram moeten vormen. En toch is de telegraphie sedert jaren over de heele wereld bekend, terwijl het electrisch klokkenspel een uitvinding is van den laatsten tijd, die haar weg nog moet vinden.

Maar 't is met dezen vond als met alle andere: de oude geschiedenis van het ei van Columbus. Nu het electrisch klokkenspel eenmaal is uitgevonden, schijnt de toepassing der electriciteit ieder voor de hand te liggen. Niemand dacht er evenwel aan tot voor eenige jaren een Amerikaan, wiens naam wij niet vermeld vinden, zulk een klokkenspel vervaardigde.

Men kent de eigenaardige Zwitsersche, Duitsche en Amerikaansche instrumenten (speeldoozen, orchestrions, aristons en hoe zij verder heeten mogen), die automatisch een onbepaald aantal melodieën kunnen voortbrengen. Wil men een ander deuntje hooren, dan steekt men er maar een andere rol of schijf in, die hetzij met gaatjes

hetzij met verhevenheden zoodanig bewerkt is, dat de gang van het toonwerk er door geregeld wordt. Die rollen of schijven kunnen tot in het oneindige verwisseld worden, en sommige dier instrumenten zijn zoo ingericht, dat een notenblad zonder eind daarin wordt afgerold en alzoo een eindelooze verscheidenheid van melodieën ten gehoore brengt.

Onze uitvinder nu is begonnen met deze inrichting toe te passen op het klokkenspel. Hij heeft een slingeruurwerk met carillon vervaardigd, dat eveneens door het inschuiven van verwisselbare notenbladen in staat is, verschillende stukken te spelen.

Maar daarmee nog niet tevreden heeft hij aan zijn uitvinding ook de electriciteit dienstbaar gemaakt, en dat wel in tweeërlei opzicht. Hij heeft niet alleen de electriciteit toegepast voor het aanslaan tusschen klok en hamer, maar ze ook aangewend tot beweegkracht om het heele toestel in werking te brengen. Wat bij de bovenbedoelde instrumenten geschiedt door draaien met de hand of trappen met den voet, of door gewichten als bij een klok, wordt bij hem verricht door een electromotor. Het slingeruurwerk heeft alzoo niets anders te doen dan te gaan en de contacten te openen en te sluiten, waardoor het speelwerk zich in beweging zet.

De inrichting van dat electrisch klokkenspel wordt door onze afbeelding duidelijk gemaakt.

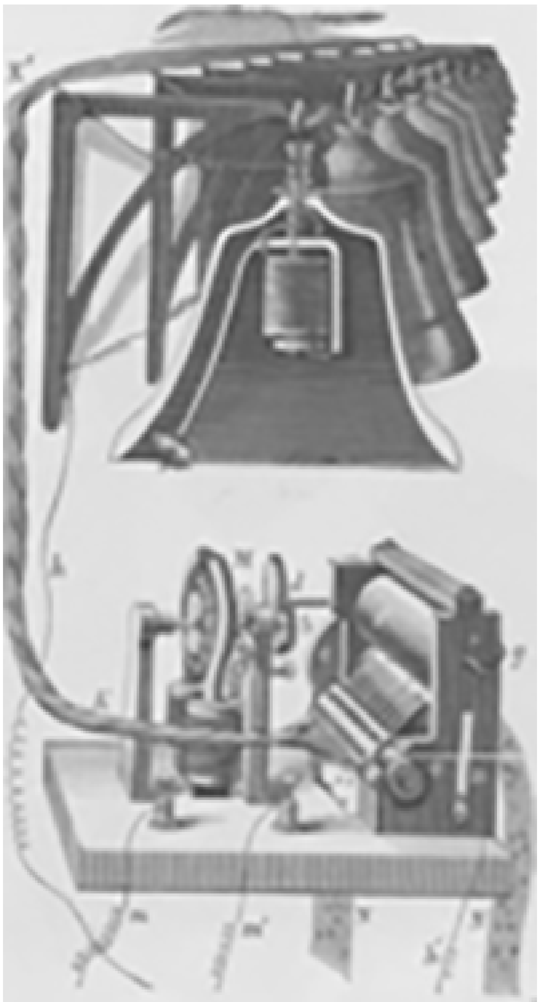

ELECTRISCH KLOKKENSPEL.

Zooals men daar ziet, is binnen in de klokken een electromagneet aangebracht.

Het eene eind van den om de klos gewonden draad is verbonden met het inwendige der klok en door deze ook met den beugel, waaraan zij hangt. Het andere eind staat

in verband met de kern van den electromagneet, doch is van de klok en den beugel geïsoleerd. De klokken zijn opgehangen aan metalen armen, die onderling met elkaar en met een batterijdraad *h* geleidend verbonden zijn, terwijl van den bundel draden *K* aan iedere klok een draad bevestigd is. Neemt men aan dat de stroom zijn weg over draad *h* aanvangt, dan vervolgt hij dien door over den arm en den beugel in de klok te gaan; vervolgens doorloopt hij de windingen van de draadklos, verlaat die door de kern van den magneet en komt langs den draad van den bundel *K* weer naar de batterij terug.

De draden van dien bundel *K*loopen, zooals men op de teekening ziet, in het speelwerk uit en staan elk in verband met een der tien contactveeren voor de klokken. Het speelwerk bestaat uit twee rollen, een houten en daaronder een metalen rol, die als de rollen van een mangel over elkander worden bewogen door den electromotor *M.* Voor dezen motor wordt de beweegkracht door de geleidraden *m m* uit een eigen batterij toegevoerd. Om de beweging van den motor op de beide rollen over te brengen is op de hoofdas van den motor een klein rad *b* aangebracht, dat met zijn tanden in die van een veel grooter rad grijpt. Dat laatste rad is op een as *d* bevestigd, die aan het andere einde een schroef zonder eind heeft. Deze schroef grijpt in het rad *c*, dat schuine, op de schroef gevormde tanden heeft. Het rad *c* is vast met de as aan de metalen rol verbonden, die zoodoende in draaiende beweging wordt gebracht.

Tegen die metalen rol wordt de daarboven liggende houten rol *f* vast aangedrukt door middel van twee veeren *g*, waarvan er op onze afbeelding maar één zichtbaar is. Tusschen de twee rollen wordt het notenblad *N N* voortbewogen op de wijze van een stuk linnengoed tusschen de rollen van een mangel. Dat notenblad is een sterke breede papierstrook, waarop de noten als doorgeslagen gaten voorkomen. Terwijl deze strook, tusschen de rollen gekneld, voortschuift, slepen met een zachte drukking de tien, met de klokken in geleidende verbinding staande contactveeren over het papier, en telkens zoodra zij in een gat van de papierstrook vallen en daardoor een geleidende aanraking veroorzaken, sluiten zij den stroom voor de klok, die door een der geleidraden in den bundel *K K* met de betreffende veer verbonden is.

De stroom, tot dit aanslaan vereischt, wordt door een batterij geleverd, die met behulp van de geleidraden *h* en *h'* met het speelwerk verbonden is. De laatstgenoemde draad gaat, zooals uit de figuur duidelijk is, naar een veer *n*, die tegen de tap van de metalen rol drukt en hier een bestendig gesloten contact vormt.

Om de notenbladen gemakkelijk te kunnen verwisselen, zijn de contactveeren, die natuurlijk zorgvuldig van elkander geïsoleerd moeten zijn, zoodanig op een as aangebracht, dat zij door het omdraaien van den knop *o* van de rol afgeheven worden.

Hiermede meenen wij het vrij ingewikkelde srmenstel met behulp der afbeelding duidelijk genoeg te hebben toegelicht. Om het te begrijpen is natuurlijk allereerst noodig dat men bekend zij met de eenvoudigste toepassingen der electriciteit en verder ook eenige kennis hebbe van de automatische speelwerken met ingeschoven, verwisselbare notenbladen.

Om ten slotte nog eens op het werk van den uitvinder terug te komen, zij nog gezegd dat dit den vorm heeft van een groote staande klok, waarvan kop- en voetstuk gescheiden, maar door vier kolommen verbonden zijn. Tusschen deze kolommen hangt het eigenlijk carillon; op het voetstuk tusschen de kolommen is het speelwerk met den electromotor aangebracht, terwijl het voetstuk zelfs als kastje voor de batterijen is ingericht. Men heeft hierdus alles in een beknopt en sierlijk geheel bij elkaar.

Allerlei

Perpetuum mobile. -

Een werktuig in altijddurende beweging, ziedaar het ideaal van veie overspannen hersens. Dat zij er ooit toe zullen komen, kan al bij voorbaat worden ontkend; iminers de stof, die voor het vervaardigen van dergelijke werktuigen moet worden gebruikt, is aan slijtage onderhevig; zij kan korter of langer tijd weerstand bieden, doch eenmaal moet ze den weg op van alle dingen hier op aarde en het werk staat stil. Toch heeft men het met het in elkaar zetten van dergelijke werktuigen al ver gebracht, vooral met dezulke, die hun drijfkracht aan de natuur ontleenen. Zoo heeft een uitvinder patent genomen op een electrische dubbele batterij, waarvoor hij geen zink of kool gebruikt, maar een oplossing van zijn vinding, die het element zevenmaal sterker maakt dan een zinkbatterij en hoegenaamd geen materiaal verbruikt. Na weinige uren echter is die batterij merkbaar verzwakt, doch krijgt na eenige uren van rust haar vorige kracht weer terug. Daarom heeft

hij twee batterijen saamgekoppeld, die na drie uren van werking om de beurt rusten of haar stroomsterkte leveren.

Te New-York is een kleine machine al jaren lang onophoudelijk in werking. De verschillende deelen daarvan bestaan uit materialen, die min of meer uitzetbaar zijn en zoo werkt ze alleen door het uitzetten of inkrimpen harer deelen ten gevolge van de temperatuur der lucht. In de Bodleyan-bibliotheek te Oxford klingelen al veertig jaar lang twee klokjes, die in beweging worden gehouden door een zoogenaamd ‘droge zuil’ van zeer geringe electrische kracht. Een torenklok te Brussel wordt in gang gehouden door een besloten luchtlaag, die ten gevolge der zonnewarmte uitzet; zoolang de zon schijnt kan die klok blijven gaan, totdat haar werk versleten is.

Bij de Platen.

De veldslag aan de Jaloe-rivier.

- De oorlog in het uiterste Oosten duurt nu reeds maanden en maanden en nog altijd schijnt geen der beide strijdende partijen ernstig aan den vrede te denken: Japan niet, omdat elke nieuwe overwinning het zal veroorloven, zijn tegenstander hardere voorwaarden te stellen en voor zich zelf grootere voordeelen te bedingen; China niet, omdat het tegen alle hoop in nog steeds op een gunstigen keer in de krijgskans blijft hopen.

Dit laatste is evenwel niet waarschijnlijk, daar de Japansche krijgsmacht, goed geoefend, door uitstekende aanvoerders gecommandeerd en door de behaalde zegepralen in haar gevoel van onoverwinbaarheid versterkt, langzaam maar zeker voortschrijdt naar het beslissende punt: de inneming der hoofdstad van het Hemelsche Rijk. Het Chineesche leger, ontmoedigd en gedemoraliseerd door zijn nederlagen, maar meer nog door de lafheid en onbekwaamheid van zijn generaals, zal den zegevierenden vijand niet veel ernstige hinderpalen meer in den weg kunnen leggen.

Door de lezers, die in hun dagblad de peripetieën hebben gevolgd van de geweldige worsteling in het Oosten, tusschen het jeugdige Japan vol levenskracht en moed, en het oude vermolmde Rijk van het Midden, zal ongetwijfeld met belangstelling de afbeelding beschouwd worden van een der gewichtigste episodes uit dien strijd om de hegemonie in Azië.

Nadat de Japanners de Chineezen bij Pingjang verslagen en meer dan 14.000 vijanden hadden krijgsgevangen gemaakt, was geheel Korea in hun macht. Thans besloten zij de Jaloe, de grensrivier tusschen dit land en Mantsjoerije, over te trekken, om de Chineezen in hun eigen land te gaan bestoken. Maar die overtocht zou hun door den vijand betwist worden.

Met zijn gewone omzichtigheid wachtte maarschalk Jamagata, de opperbevelhebber van het Japansche leger, aan den Koreaanschen oever der rivier, totdat zijn geheele strijdmacht zich verzameld had. De Chineezen hadden nu tijd in overvloed, om aan den noordelijken oever versterkingen op te werpen, wat zij dan ook deden. Een zwak punt was evenwel overgebleven te Suckotsjin, dat door een aarden wal en 700 soldaten met twee kanonnen slechts onvoldoende beschermd was.

In den vroegen morgen van den 23en October sloegen Japansche ingenieurs pontons over de Jaloe, en stak de voorhoede van het Japansche leger, bestaande uit 1600 met geweren gewapende infanteristen, de rivier over, om de Chineesche stelling aan te

tasten. Nadat door de Japanners, aangevoerd door kolonel Sato, eenige salvo's waren gelost, sloegen de Chineezen reeds op de vlucht, wierpen hun wapenen weg, en werden hun versterkingen door den vijand stormenderhand overmeesterd.

Dit oogenblik wordt door onze gravure met pakkende realiteit weergegeven.

De landing der hoofdmacht van het Japansche leger kon nu ongestoord geschieden, en den volgenden dag behaalde maarschalk Jamagata na een gevecht van drie uren een schitterende overwinning te Kosan. Den 26n October zou Kioeren, een der voornaamste sterkten aan de Chineesche grens, worden aangevallen, maar toen men tot den aanval zou overgaan, bleek ze verlaten. Het Chineesche garnizoen, tellende 16 000 man, on der bevel der generaals Song en Lin, had het hazenpad gekozen, en de Japanners namen bezit van de vesting, terwijl een aanzienlijke buit in hun handen viel.

FÉLIX FAURE,
de nieuwe president der Fransche Republiek.

Félix Faure, de nieuwe president der Fransche republiek. -

Weinig hadden wij kunnen denken, dat wij in één jaargang onzer *Illustratie* de portretten van drie presidenten der Fransche republiek zouden hebben op te nemen. Bij het aanvaarden zijner hooge waardigheid in Juni van het afgeloopen jaar betuigde de heer Casimir Périer met zooveel warmte en overtuiging, dat hij al zijn krachten zou wijden aan de welvaart en grootheid van Frankrijk, dat niemand kon vermoeden, dat zijn presidentschap van zóó korten duur zou zijn.

Maar niemand - en de heer Périer wel het allerminst - had toen ook slechts een_flauw vermoeden van de aanvallen en beleedigingen, de verdachtmaking en laster, waarvan hij reeds den eersten dag den besten het mikpunt werd. Na een half jaar lang schijnbaar ongevoelig alles verdragen te hebben, was zijn geduld uitgeput, en verbaasde hij Frankrijk en geheel Europa door zijn onverwacht heengaan.

Twee dagen later reeds had de republiek weer een nieuw hoofd in den beer Félix Faure, tot op zekere hoogte een *homo novus*, daar hij, hoewel op staatkundig gebied zijn sporen al verdiend hebbende, toch nooit in den vinnigen politieken strijd op den

voorgrond was getreden. Aan zijn naam zijn geen hatelijke wetten verbonden, zijn naam heeft ook nooit een program van anti-kerkelijke politiek vertegenwoordigd, en daarom ook brachten de katholieke afgevaardigden ter Nationale Vergadering op hem hun stem uit.

Een *homo novus* is de heer Faure ook in dien zin, dat hij de eerste is, die dien naam heeft beroemd gemaakt. Terwijl de naam Périer reeds vóór den gewezen president der republiek een goeden klank had - zijn grootvader was de bekende eerste minister onder Lodewijk Filips - is de heer Faure van zeer bescheiden afkomst en heeft hij zich door zijn energie en talenten tot de hoogste waardigheid des lands opgewerkt.

Zijn vader was stoelenfabrikant, en als leerling in een leerlooierij begon de tegenwoordige president der republiek, die den 30en Januari 1841 te Parijs geboren werd, zijn loopbaan.

Na in Engeland de grootindustrie en den groothandel practisch geleerd te hebben, vestigde de heer Faure zich te Havre, waar hij weldra een leerlooierij oprichtte en in die hoedanigheid ook met sommige onzer landgenooten in aanraking kwam. Als chef eener reedersfirma verdiende de heer Faure een aanzienlijk fortuin en verkreeg bovendien een grondige kennis van koloniale en marine-zaken, welke hem later bij zijn staatkundige loopbaan zeer ter stade zou komen.

In den Fransch-Duitschen oorlog onderscheidde hij zich als chef der mobiele garden, en werd daarvoor met het Legioen van Eer gedecoreerd.

Geruimen tijd consul van Griekenland te Havre, verwierf hij zich in die mate de achting zijner medeburgers, dat hij spoedig adjunct van den maire en rechter in de handelsrechtbank werd. Hij was juist veertig jaar oud, toen hij in 1881, ter vervanging van een conservatief, voor de eerste maal tot afgevaardigde gekozen werd.

Toen Gambetta in hetzelfde jaar zijn groot ministerie vormde, werd de heer Faure onder-secretaris voor Handel en Koloniën, maar verliet reeds het volgende jaar zijn post, toen het kabinet tot aftreden gedwongen werd. Doch reeds in 1883 werd Faure nogmaals onder-secretaris voor Koloniën in het ministerie Jules Ferry, maar trad opnieuw in 1885 af, toen het Kabinet na de noodlottige expeditie in Tonkin tot heengaan gedwongen werd. Nog twee maal werd de heer Faure tot hetzelfde ambt geroepen in de ministeries Carnot en Tirard, tot hij tot ondervoorzitter der Kamer werd verkozen.

De laatste halte voor het presidentschap was de portefeuille voor Marine in het kabinet Dupuy, en tevergeefs stelde men pogingen in het werk, om hem in het begin van Januari candidaat te stellen voor het voorzitterschap der Kamer tegenover den radicaal Brisson.

Met de overige leden van het ministerie had de heer Faure zijn ontslag in handen van den president der republiek gesteld, toen deze zelf één dag later zijn hooge waardigheid neerlegde, waartoe de meerderheid van het congres den minister van Marine bij tweede stemming verhief.

Of de heer Faure, gelukkiger dan zijn voorgangers, zijn septennaat zal ten einde brengen, of het hem zal gelukken den strijd der partijen het zwijgen op te leggen, of hij de ware verdraagzaamheid zal betrachten, dan wel de man van één partij zal zijn, zijn vragen, waarop eerst de toekomst kan antwoord geven. Moge dit antwoord voor hem en voor Frankrijk gunstig zijn!

[Nummer 37]

De wraak van den Protector, door J. Vesters Jr. (*Vervolg*.)

Weer is de Raad der Kroon bijeengekomen, ditmaal om over den verraderlijken graaf van Lerida het verdiende vonnis te strijken. Men wacht nog op den koning en den hertog van Ossuna, die zooeven uit zijn ballingschap in Spanjes hoofdstad is teruggekeerd en dien allen verlangend zijn te verwelkomen en voor het doorgestane lijden zooveel mogelijk schadeloos te stellen.

HUISELIJKE TWIST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E J. BOKS.

Daar de hoogwaardige prior wist, waar de balling zich ophield, had de koning onmiddellijk een renbode afgezonden, die hem te Livorno een schrijven van Filips ter hand stelde, waarin hem werd meegedeeld, dat zijn onschuld op schitterende wijze was aan het licht gekomen, en de koning verheugd zou zijn, indien hij aan het hof wilde terugkeeren, om openlijk en ten volle in zijn eer te worden hersteld.

Met welk een onbeschrijflijke blijdschap werd het gemoed van den edelen hertog vervuld, toen hij vernam, dat zijn onschuld was uitgekomen, - hoe dat wist hij nog niet - dat zijn naam niet langer een voorwerp van schande en afschuw was en hij met zijn gemalin en

kroost weer den dierbaren Spaanschen bodem zou mogen betreden. Op dat oogenblik was alles vergeten: de ondank des konings, het vonnis van den Raad der Kroon de verachting van geheel een volk. Een luide juichtoon ontvlood zijn lippen; onstuimig klemde hij vrouw en kinderen aan het hart, en reeds den volgenden dag scheepte hij zich naar Spanje in, waar hij door den koning met groote hartelijkheid en welwillendheid werd ontvangen.

'Vergeef mij, dat ik aan uw trouw heb kunnen twijfelen,' zei Filips met tranen in de oogen, maar de hertog had hem niet laten uitspreken. Hij deed zijn kinderen voor den monarch neerknielen om hem de hand te kussen en voor zijn grootmoedigheid te bedanken.

En nu hij in den Raad der Kroon verwacht wordt, teekent zich op de gezichten dier edele Spanjaarden, die anders zoo koel en strak weten te kijken, spanning, bij de meesten, die indertijd voor zijn dood gestemd hebben, leedwezen en vreugde te gelijk, - leedwezen over den misslag, dien zij vóór drie jaar onwetens en onwillens begingen; vreugde, dat het ongelukkig slachtoffer der laffe samenzwering in zijn eer en waardigheid zal worden hersteld. De grijze hertog van Trazos-Montes heeft moeite om stil in zijn zetel te blijven zitten en kan zijn ontroering maar ternauwernood overmeesteren.

Eindelijk, daar wordt de komst des konings aangekondigd. Allen staan op, nu de monarch, met den hertog van Ossuna naast zich, onder doodsche stilte binnentreedt. Cadenas is bleek, meer van aandoening dan van lijden; met welwillende blikken groet hij de aanwezigen, zonder den minsten wrok jegens de rechters, die hem eenmaal ter dood veroordeelden.

'Leve de koning! leve de hertog van Ossuna!' roept plotseling de hertog van Trazos-Montes uit, die zich niet langer kan bedwingen. In elk ander geval zou dit vergrijp tegen de etiquette, vooral aan het Spaansche hof zoo zwaar getild, niet licht door de vingers gezien worden, maar nu heft de koning ze zelf op, door op luiden toon uit te roepen: 'Leve de hertog van Ossuna!' waarmee allen geestdriftig instemmen.

In een oogwenk is hij door alle aanwezigen omringd; men drukt hem de hand, men vraagt naar zijn welstand, naar dien zijner vrouw en kinderen, men verzoekt verschooning, men wil hem doen gevoelen hoezeer men hem acht, men wil hem schadeloos stellen voor het verleden. De hertog van Ossuna, door al deze betuigingen van hartelijkheid en vriendschap overstelpt, kan geen woorden vinden om te antwoorden; zijn aandoening, zijn dankbetuiging uit zich in tranen. De koning doet den hertog naast zich plaats nemen en zet op ontroerden toon de toedracht der zaak uiteen. 'En nu, mijne heeren,' besluit hij, 'hebben wij onzen waarden hertog weer in ons midden. Hij is edelmoedig genoeg om ons te vergeven en wij van onzen kant zullen ons best doen om hem het lijden, dat hij verduurd heeft, te doen vergeten.'

Van alle zijden doet zich de levendigste instemming met de door den monarch gesproken woorden hooren.

Spoedig neemt de koning opnieuw het woord:

'Dit werk van gerechtigheid vervuld, zullen wij tot een ander onderwerp overgaan, het straffen van den onwaardigen graaf van Lerida, die onzen veellieven hertog in het verderf heeft zoeken te storten. Gij allen weet wat hij misdreven heeft, ik kan dus kort zijn en zal in dit buitengewoon geval zelf den eisch stellen: de dood. Mijne

heeren, antwoordt dus op mijne vraag: acht gij al dan niet den graaf van Lerida des doods schuldig?'

Een goedkeurend gemompel gaat door de zaal, en dit voorspelt maar al te duidelijk wat de uitslag der stemming zal zijn. De door den graaf van Lerida bedreven misdaad was vooral bij de Spanjaarden zóó verfoeid, dat men er zeker van kon zijn, dat niemand iets ter gunste van den beschuldigde zou inbrengen.

De koning ziet den kring rond om zich te vergewissen, dat iemand het woord verlangt. Nadat hij zich overtuigd heeft, dat niemand geneigd schijnt tot spreken, wil hij tot de beslissende stemming laten overgaan, als plotseling de hertog van Ossuna van zijn zetel opstaat en op trillenden toon verlof verzoekt om een paar woorden in het midden te mogen brengen.

Allen spitsen in spanning de ooren om te vernemen wat hij gaat zeggen. Zal het een nieuwe aanklacht, een verzwaring van schuld zijn?

'Sire! edele heeren!' begint de hertog, 'een enkel woord sprekens zij mij hier veroorloofd. Ik behoef u niet te zeggen, hoeveel voldoening ik gesmaakt heb bij het zien der achting, die gij mij toedraagt, hoeveel troost het mij was, uit uw mond te mogen hooren, dat gij bereid zijt alles te doen om mij het doorstane lijden te doen vergeten. Welnu, Sire, en edele heeren, indien ik van uwe grootmoedigheid een gunst mag verzoeken, is het deze: schenk den graaf van Lerida het leven.'

Een onderdrukt gemompel van bewondering doet zich in de zaal hooren. 'Maar, hertog!' roept de koning ten hoogste verbaasd uit, 'gij vraagt het leven van uw doodvijand, van den man, die, als het in zijn macht was geweest, u ter dood zou hebben laten brengen. Dat kunt gij niet meenen, neen, dat is onmogelijk!'

'Uwe Majesteit houde het mij ten goede, als ik bij mijn wensch blijf. Vroeger was ik misschien hardvochtig en onbarmhartig, nu heeft het lijden mij zachter gestemd. Nog eenmaal, ik vraag het u als een groote gunst: schenk den graaf het leven!'

De koning schudt het hoofd, maar ziet met bewondering op naar den bleeken hertog naast zich, wiens gelaat nu door een zachten blos wordt gekleurd. 'Mijne heeren, gij allen hebt gehoord wat de hertog van Ossuna gevraagd heeft: stemt nu zooals gij plicht en best acht!'

Als nu de briefjes worden geopend, blijkt, dat allen zonder uitzondering tegen den dood hebben gestemd.

De hertog van Trazos-Montes staat uit zijn zetel op en vraagt het woord.

'Sire, wij allen, ik ben er van overtuigd, achten den graaf van Lerida den dood schuldig en zouden dienovereenkomstig onze stem hebben uitgebracht, hadden wij-niet uit bewondering voor de heldhaftige vergevingsgezindheid van den edelen hertog van Ossuna aan zijn verzoek gevolg gegeven.'

'Ik kan nu niet minder doen,' zegt de koning, 'en schenk dus den verrader het leven, maar hij zal ten eeuwigen dage uit mijn rijk verbannen en zijn goederen verbeurd verklaard worden!'

De graaf van Lerida durfde zijn ooren niet gelooven, toen hij vernam, dat hem het leven was geschonken, en nog minder, toen men hem meedeelde, dat hij dit aan den hertog van Ossuna te danken had. Als eenige gunst verzocht hij, alvorens den Spaanschen bodem te verlaten, dat het hem veroorloofd zou zijn, den edelen redder van zijn leven om vergeving te smeeken en zijn dank te betuigen. Hartroerend was het weerzien tusschen beide mannen: de graaf van Lerida wierp zich voor den nobelen hertog op de knieën, maar deze hief hem liefderijk van den grond op en stuitte de bede om vergiffenis, die de ongelukkige stamelde. 'Spreek daar niet meer van, graaf,

alles is u vergeven. Reken er op, dat ik niets onbeproefd zal laten om bij den koning uw terugkeer te bewerken.'

'Doe dat niet, hertog, want nooit keer ik naar Spanje terug. Ik begeef mij naar Frankrijk in een klooster, om boete te doen voor mijn snood misdrijf, en hoop, dat ook God mij vergiffenis zal schenken, zooals gij mij zoo grootmoedig vergeven hebt.'

De graaf van Lerida trad te Lyon in een klooster der Recollecten, waar hij zich door zijn strenge boete en zelfkastijding en zijn vurige godsvrucht zoodanig onderscheidde, dat hij al zijn medebroeders ten voorbeeld strekte. Na eenige jaren van ingetogenheid en stichting ontsliep hij zacht en kalm in den Heer, nadat de hertog van Ossuna, van zijn ziekte in kennis gesteld, nogmaals uitdrukkelijk verklaard had, dat alles hem was vergeven, en aldus de laatste oogenblikken van den berouwhebbenden zondaar verzoette.

Thomas Green was door een rijke gift van den vromen prior in staat gesteld, zich als meester slotenmaker te vestigen en maakte door een verder voorbeeldig leven zijn vroegeren misstap goed.

En de hertog van Ossuna? Deze genoot steeds in onbeperkte mate het vertrouwen van koning Filips, die hem met de hoogste waardigheden begiftigde en alles in het werk stelde om hem het ondervonden lijden te doen vergeten. Na den dood van Filips bleef hij ook de trouwe raadsman van diens zoon, koning Karel II, tot hij in hoogen ouderdom overleed, beweend door vorst en volk, die ten volle de groote verdiensten hadden leeren waardeeren van den uitmuntenden Staatssecretaris, die arm stierf en daardoor het schitterende getuigenis aflegde van een onkreukbare eerlijkheid, welke bij de staatslieden van alle landen en tijden schaarsch is geweest.

Een bedorven kindje, novelle door G. van Neubourg.

I.

Mevrouw Huberts was een gepensioneerde weduwe, wier man, officier der infanterie, nu negen jaren geleden bijna schielijk overleden was, haar niets dan een klein pensioentje achterlatend.

Henri, haar eenige zoon en kind, die toen nog geen twaalf jaren telde, was te jong, te weinig ontwikkeld, dan dat zijn moeder bij hem troost kon zoeken, ofschoon zij voortaan op hem al hare hoop voor de toekomst stellen moest.

Henri nu was (zooals men dit meer vindt bij eenige kinderen) hetgeen men noemt 'een bedorven kindje', en ofschoon men zeker niets kwaads van mijnheer Huberts vertellen kon, men moest hem tot zijn oneer nageven, dat hij daar grootendeels de oorzaak van was.

Geheel hart en ziel voor zijn vrouw en jongen, zooals hij Henri placht te noemen, vond hij zijn grootste vreugde in het huiselijk leven, aan den huiselijken haard.

Doch, zooals zijn positie dat meebracht, moest hij nogal dikwijls dien zoo dierbaren haard wegens dienstzaken verlaten, en dan vergezelde, negen van de tien keeren, Henri zijn vader. Militaire marschen, appèls, vergaderingen, inspecties etc., etc., Henri maakte ze meestal mee, als het maar eenigszins gevoeglijk kon gebeuren. Zoodoende kwam hij, als kind reeds, veel in de kazerne, veel met militairen in

aanraking, en het is zeker onnoodig te zeggen, dat hij bij dezen allesbehalve veel goeds leerde.

Mijnheer Huberts had er schik in, dat reeds zoo vroeg in zijn kleinen Henri 'de militair' zat. In geheel zijn houding, in al zijn manieren van doen, in zijn spreekwijzen herkende men terstond het soldatenkind.

Gebruikte Henri bijwijlen van die grove uitdrukkingen, opgevangen in cantine of op excercitieplein, dan lachte de vader er hartelijk mee en vond dat zijn zoon eenmaal een waardige plaats onder de militairen zou innemen. Henri kon geen kwaad doen bij zijn vader. In alles kreeg hij ten slotte altijd zijn zin, hetgeen maakte, dat het zoontje hoe langer hoe verder in zijn eischen ging. Daarenboven was den jongen om zoo te zeggen van kindsbeen af het 'koffiehuisloopen' geleerd. Niet alsof kapitein Huberts een 'habitué' was; maar bij het gaan of terugkomen van zijn dienst, liep hij gewoonlijk de sociëteit in, en daar Henri, zooals gezegd is, hem meestal vergezelde, was hij natuurlijk ook van de partij.

De moeder merkte wel, dat haar man het kind een geheel verkeerde opvoeding gaf. Dan,

deels te zwak en te goedig, deels om den lieven vrede, zij dorst niets anders doen, dan Henri in het geheim waarschuwen, hetgeen ze zoo zacht mogelijk deed, ofschoon de kleine deugniet bij die gelegenheid erg brutaal tegen zijn moeder kon zijn, en haar zelfs durfde zeggen, dat ‘als papa daar niets van zei, het haar ook niets aanging!’

Tot groot ongeluk van het kind was 't omstreeks zijn achtste jaar ernstig ziek geworden, zoo zelfs dat men het ergste verwacht had. Dat was zijn ongeluk! Want in die ziekte werd het nog meer bedorven.

‘Dina, Dina!’ had mevrouws Huberts' eenige zuster haar dikwijls gewaarschuwd, ‘Dina, Dina, gij zult nog veel leed van dat kind krijgen, indien ge niet zorgt het beter op te voeden!’

En daar gaf mevrouw hare zuster ook volkomen gelijk in.

‘Maar 't is de schuld van mijn man! Och Cathrien, als jij hem toch eens onder handen wilde nemen, dat zou misschien helpen.’

Doch dat hielp niets. Tante Cathrien was te vurig, te hevig om den nogal spoedig opgewonden officier les in de paedagogie te geven, zoodat zelfs de eerste aanval ruw afgeweerd werd en zij na een hevige woordenwisseling den aftocht moest blazen met het compliment: ‘'t Zijn je zaken niet; 't is mijn en met uw kind, en ik verbied u je verder daarmee te moeien!’

Dat alles werd haar naar het hoofd geworpen in de lieve tegenwoordigheid van het beminnelijk zoontje, die het met beide ooren opving en woordje voor woordje in zijn hart bewaarde, om bij de eerste de beste gelegenheid het zich ten nutte te maken, toen tante Cathrien in haar ijver een aanval in den vorm eener vermaning bij Henri zelf wilde hervatten.

De twee dames betreurden nu in stilte haar mislukte poging en tante Cathrien maakte het hare zuster nog lastiger, daar zij haar op den koop toe allerlei verwijten deed, ofschoon deze maar gedeeltelijk schuld aan alles had en zij het niet of zeer slecht kon verhelpen.

Middelerwijl was mijnheer Huberts, zooals we reeds meldden, schielijk gestorven.

Op moeder en zoon maakte die dood den diepsten indruk.

Henri was als wanhopig van droefheid; hij was niet te troosten, en wilde ook door niemand getroost worden.

Mevrouw had innig medelijden met den jongen, in het begin wegens zijn uitgelaten droefheid, maar later meer nog wegens zijne toekomst.

II.

‘Ja, Dina, ik heb het u en je man wel altijd voorspeld, daar kon niets goeds van dien jongen groeien; jelui hebt hem altijd te veel zijn zin gegeven! Had je het boompje gebogen toen het nog jong was, nu is het te laat.’

Dat was de troost, dien mevrouw Huberts bij hare zuster Cathrien ontving, toen ze op een avond met rood bekreten oogen haar kwam mededeelen, dat ze onmogelijk meer met haar thans zeventienjarigen zoon kon huishouden.

‘Wij hebben nauwelijks genoeg om fatsoenlijk door de wereld te komen,’ nokte zij hevig aangedaan. ‘En hij wil maar voortdurend zakgeld, dat hij verbrast met zijn kameraden.... God! God! wat ben ik ongelukkig!’

Ongelukkig! ja dat was de arme moeder. Ze had immers niemand, bij wien ze raad kon gaan vragen. Tante Cathrien was er te dom, te doordrijvend voor. En toch, Henri werd van dag tot dag erger. Eerst had zijne moeder hem, na den dood van haar echtgenoot, met zachtheid zoeken op het goede pad te brengen. Ze had hem onder heete tranen zijn overleden vader in het geheugen geroepen.

Daarna had ze een beroep gedaan op zijn kinderliefde.

‘Hebt ge dan geen hart meer voor uwe moeder,’ had ze hem snikkend gevraagd, ‘en wilt ge mij door uw slecht gedrag dan absoluut in het graf bij uw vader hebben?’

Een anderen keer wees ze hem op verschillende jongelui van zijn leeftijd, die het genoegen en de trots hunner ouders waren. ‘Waarom kunt gij u ook niet zoo gedragen?’ vroeg ze hem dan zacht verwijtend; ja zelfs had ze hem eens bedreigd met de straffen, die hem later te wachten stonden, als hij zoo voortging.

Doch haar woorden waren als parelen voor de zwijnen; Henri was en bleef dezelfde. In het begin beloofde hij wel telkens beterschap, vooral als hij geld moest hebben, zoo zelfs dat hij wel eens weenend op zijn knieën vallend zijn moeder om vergiffenis gesmeekt en heilig gezworen had, dat hij zich anders zou gaan gedragen.

Doch 't was een belofte van één dag.

's Avonds waren twee zijner zoogenaamde vrienden komen aanbellen, hadden hem mee uitgenomen, en zijn moeder had hem toen niet weer gezien voor halftwaalf, en dat in een toestand, als men zeker niet zou verwacht hebben van iemand, die 's morgens zoo n goed voornemen gemaakt had.

Dat het *zoo* erg met Henri gesteld was, wist tante Cathrien echter niet; hare zuster had haar daar nooit iets van durven zeggen; want ze kende haar te goed, om niet te weten dat tante terstond de strengste maatregelen zou willen nemen.

‘Hoor eens, Dientje,’ besloot ze dien avond, waarop hare zuster bij haar was komen klagen over Henri, ‘hoor eens Dientje, ge moet zorgen, dat de jongen een betrekking krijgt, dat is toch het eenige wat er op zit. Hij is nu al zeventien jaar, en is nog niets in de wereld. Dat hij ten minste zijn zakgeld *zelf* verdiene, dan hoeft hij er u niet lastig om te vallen! Zie de jongelui van zijn leeftijd eens! Daar heb je den jongeheer Blikkers van hiernaast! Kijk eens aan, die verdient al 600 gulden in het jaar en hij is nog niet zoo oud als Henri. Antoon Knaps schrijft reeds op de bank en verdient ook al een aardig stuivertje in de maand, en die is nog jonger dan Henri! Als ik zijn moeder was, zou ik wel anders met hem klaar komen. Maar ik zeg nog eens 't is schande! Dat zeg ik!’

Mevrouw Huberts voelde maar al te wel, dat ze aan het verkeerd kantoor was om troost te zoeken. Integendeel! Al die verwijten berokkenden haar nog meer leed, en daarom besloot ze, in Gods naam, weer naar huis terug te keeren.

En toch, juffrouw Cathrien, al had ze dan ook niet geheel en al gelijk, sprak toch veel waars.

Henri was bijna zeventien jaren, en had nog niet de kleinste betrekking. Tot aan den dood van zijn vader had hij op de lagere school geloopen, dat wil zeggen, van de zes dagen der week soms maar vier, soms maar drie, of twee, soms in het geheel niet. Om de belachelijkste redenen mocht hij thuis blijven, en toen de deugniet dit wist, sloeg hij er voortdurend munt uit. Vandaag had hij hoofd-, morgen keelpijn. Nu hinderde hem de kou, 's zomers was het te warm. Vandaag had hij dit, morgen weer dat. Papa meende dat de jongen ook te zwak was en dat hij het maar niet te hard moest aanpakken, waarvoor overigens geen gevaar bestond; later kon hij het wel inhalen!

't Is dus niet te verwonderen dat Henri op zeventienjarigen leeftijd nog niets was, daar hij de eenvoudigste zaken niet kende. Een fatsoenlijk mensch kon zijn hanepooten niet lezen, en dan wemelde het daarenboven van spel- en taalfouten. Rekenen, daar had hij nooit ‘genie’ in gehad. Fransch of Duitsch verveelde hem, zooals hij zei, als hij er maar aan dacht.

Daarbij was hij altijd verontschuldigd, en had men de fout op zijn meesters geworpen, alsof zij degenen, die den halven tijd buiten de school doorbrengen, zoo maar in bollebozen kunnen herscheppen!

Zijn moeder had hem herhaalde malen na den dood zijns vaders gezegd, dat hij zoo niet kon blijven loopen; hij moest zich decideeren tot het een of ander. Maar tot wat? Om iets te worden moest hij blijken van bekwaamheid geven, en niemand geeft wat hij niet heeft.

Overigens, Henri bekommerde er zich hoegenaamd niets om.

‘Wat! Moeder heeft pensioen! zouden we daar niet van kunnen leven met ons tweetjes! Zij heeft voor haar zooveel niet noodig, waarachtig!’

Waar of hij deze hemeltergende verkeerde denkwijze had opgedaan?

Nergens dan bij zijn bedorven, slechte vrienden!

(*Wordt vervolgd.*)

In het speelhol.

Het gebeurt nu en dan, dat plotseling de gordijn wordt opgelicht, die het geheimzinnig woelen en drijven van enkele menschen of heele maatschappelijke kringen bedekte, en met schrik aanschouwt dan de niets vermoedende wereld der argeloozen, welke afgronden van zedelijke verdorvenheid zich daarachter verborgen.

De schandaalprocessen der laatste jaren hebben menige kankerende wonde in het lichaam onzer maatschappij bloot gelegd. Niet het minste geldt dit van het groote Hannoversche speler- en woeker-proces, dat nog kort geleden een zoo schril licht wierp op de ontzettende gevolgen der speelwoede.

Het heeft getoond, hoe zij, die zich door den maalstroom van het spel lieten meesleuren, zoodanig alle bezinning en achting voor zich zelven verloren, dat zij met open oogen in de netten van oplichters en schurken liepen, ontzaglijke sommen verspilden en bij onmacht om te betalen den ongehoordsten woeker in handen vielen. Het heeft ons ook menschen laten zien, die, langs het hellende vlak van het spel het diepst afgegleden, er toe gekomen waren, het valsch spelen als een handwerk uit te oefenen. En ongelukkig staan de personen, die in de gerechtszaal van Hannover hetzij als beschuldigden, hetzij als getuigen optraden, niet alleen. Overal, bijzonder in de groote steden, op de druk bezochte badplaatsen en op andere vereenigingspunten van de ‘groote wereld’ heeft de speelduivel zijn holen en eischt hij zijn offers.

Het tafereel van Adolf Wald, in dit nummer weergegeven, vertoont ons de overrompeling van zulk een speelhol in het westen van Berlijn. Alle schakeeringen van schrik en ontsteltenis staan te lezen op de gezichten der spelers, die zoo even door den officier van politie, aan de spits van een aantal agenten de speelzaal binnengedrongen, gezamenlijk voor gearresteerd zijn verklaard.

Aan vluchten valt niet te denken. Allen weten dat zij van alle kanten omsingeld zijn. Wel ziet men er een, die voor het onderzoekend oog van den politiebeambte haastig iets in de borst poogt te verbergen - hij weet wel waarom! Het zijn geteekende kaarten.

De eigenaardige schoffels op de tafel verraden, dat hier ook roulette gespeeld is. Allerlei verfrommelde briefjes liggen op den grond verspreid, notities of zoogenaamde bons, schuldbekentenissen voor verloren sommen, allemaal gewichtige documenten in de hand van den rechter van instructie. Daarom is ook een der politieagenten er op uit, ze bijeen te rapen vóór het gezelschap van den schrik bekomen is.

Er is misschien geen hartstocht, die zooveel onheilen na zich sleept als de speelwoede. Het is een afdwaling, waarvoor ieder, van der jeugd af aan, zich als voor een gevaar zonder gelijke behoort in acht te nemen. Haar uitwerking is inderdaad vernietigend. Niet alleen berooft ze den ongelukkige, die zich aan haar overgeeft, van geld en goed en brengt hem tot den bedelstaf: dit is feitelijk nog maar het geringste nadeel wat ze hem berokkent. Maar ze ontneemt hem ook alle besef van eigenwaarde, alle gevoel voor het leed van anderen, kortom verstikt in hem alle aangeboren goede hoedanigheden, alle edele gevoelens: ze ontrukt hem het geloof en het vertrouwen op God en drijft hem ten slotte tot wanhoop en zelfmoord.

VADERLIJKE BERISPING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. LOOSCHEN.

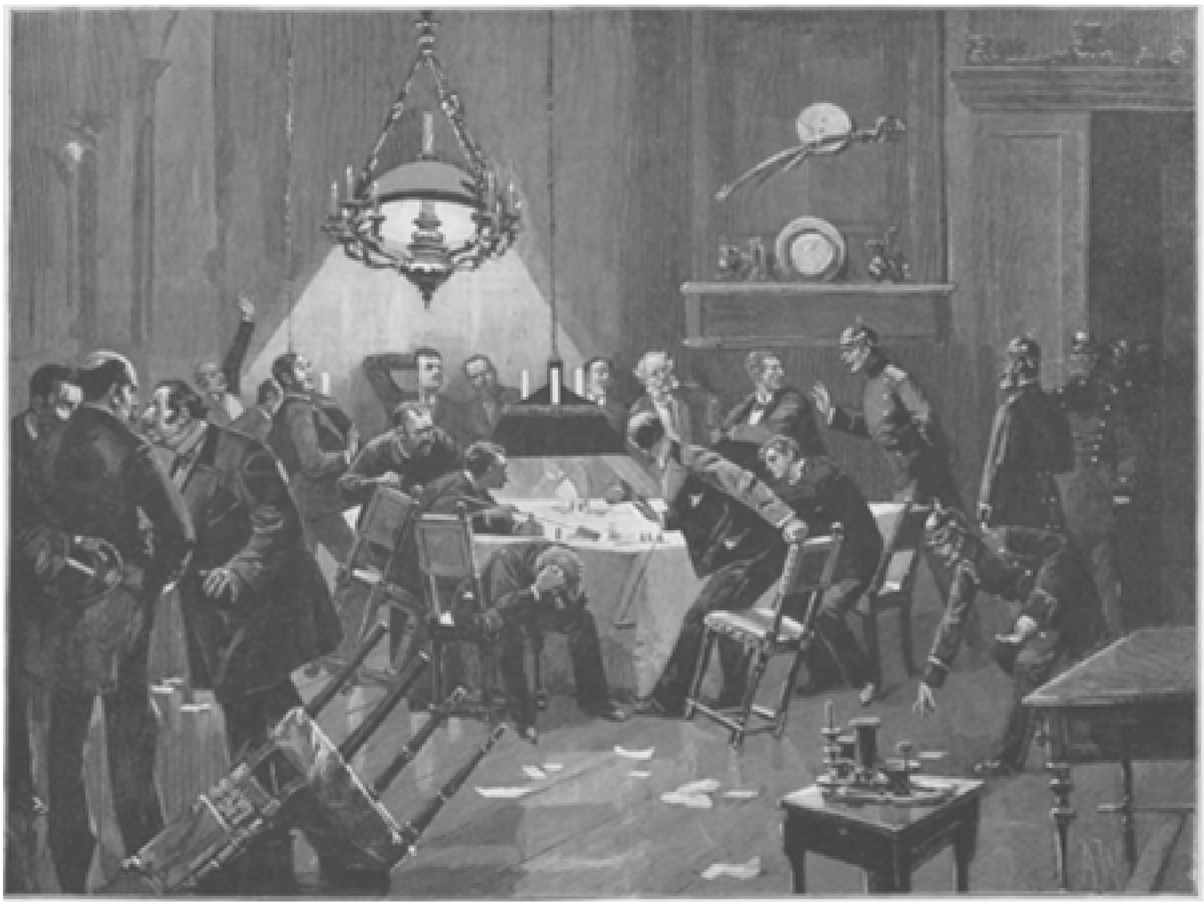

OVERROMPELING VAN EEN SPEELHOL IN HET WESTEN VAN BERLIJN, NAAR EEN TEEKENING VAN ADOLF WALD.

Een vreeselijk voorbeeld daarvan verhaalt de Duitsche schrijver Hermann Heiberg in de volgende, door hem bijgewoonde geschiedenis:

Het was al lang na middernacht, nu jaren geleden, dus schrijft hij. Reeds geruimen tijd stond ik aan het station Nauheim op het perron en wachtte op den trein, die van Frankfort aan de Main moest komen.

Eindelijk dook de locomotief met haar twee vurige oogen als een schrikkelijk monster uit de duisternis op.

Het steeds nader aanrollende gerommel van den trein werkte op mijn zenuwen en bracht mij in een koortsachtige spanning, en eerst nadat ik ingestapt was en het portier achter mij gesloten had, kwam ik weer tot rust. Het licht was uitgegaan en alles lag in duisternis gedompeld. Ik trachtte mij op mijn gemak neer te zetten. Uit den hoek tegenover mij klonk mij een luid gesnork in het oor en vlak naast mij bewoog zich juist ook een passagier, die mij zonder eenige inleiding aansprak.

'Dat die kerels niet eens voor licht zorgen!... Het was immers Nauheim, waar wij zooeven ophielden?'

Ik antwoordde kortaf bevestigend.

'Is u ook in de speelzaal geweest, als ik vragen mag?' Op mijn bevestigend antwoord viel de vreemdeling met een vloek uit:

Gemeen dievengespuis!' raasde hij en haalde met heftige beweging adem.

'Wat bedoelt u?' vroeg ik.

'Ik bedoel die schurken in Homburg, die een mensch het geld uit zijn zak kloppen. Ik bedoel de heele speelbank, die niets anders is dan een openlijke inrichting om de lui te verleiden, te ruïneeren en in de ellende te drijven'

Ik moet bekennen, dat, hoezeer ik het met die meening eens was, toch de uiting daarvan mij niet verlokken kon, een gesprek met dien vreemdeling aan te knoopen. Ik gaf dus geen antwoord, maar na een poosje begon hij van zelf weer:

'Neem me niet kwalijk, dat ik me zoo uitliet, maar ik gevoel me als een terdoodveroordeelde, en dan doet het een mensch goed, zijn hart eens te luchten.' Met eenigszins gesmoorde stem ging hij voort:

'U hoort daarover snorken. Dat is mijn reiskameraad. Hij is het, die mij jaren geleden voor het eerst tot spelen verleid heeft. Aan hem heb ik al mijn ongeluk te wijten. Ik ben koopman en woon in C.; ik heb een lieve vrouw en vier kinderen en ga in onze stad voor een welgesteld, rechtschapen man door. Ik ging er ten minste voor door; de handelsreizigers merken al sinds jaren, dat het niet te best met mij staat. Op zekeren dag noodigde die daar - hij wees in het donker naar zijn metgezel - mij met nog een paar bekenden op een soireetje bij hem aan huis. Na het souper werd er gespeeld. Eerst weigerde ik daaraan deel te nemen, maar eindelijk liet ik mij toch daartoe overhalen en had het geluk met honderd thalers naar huis te gaan. Toen hij mij weer vroeg, bleef ik beter op mijn stuk staan; maar hij hield aan en ten slotte gaf ik toch toe. Hij had weer een speelclubje bij zich - hij is aannemer van zijn vak en verdient veel geld - en er werd dus een *jeu* opgezet. Nogmaals was het geluk mij gunstig en van dat oogenblik af was ik verloren. Het spel werd mij een hartstocht, maar vraag niet hoe ik de laatste zes jaren geleefd heb!

'Midden in mijn werk voelde ik mij tot de kaarten getrokken. 's Nachts droomde ik van spelen en winnen. Gesprekken over andere dingen interesseerden mij niet meer. Ik stelde zelfs geen belang meer in vrouw en kinderen en bekommerde mij

haast niet meer om mijn zaken. Mijn eenige gedachte was, maar zooveel mogelijk geld te krijgen om te kunnen spelen. Om dat machtig te worden, wierp ik mij in allerlei speculaties. Op een keer had ik door een mooie zaak een aanmerkelijk kapitaal verdiend; daarmee kon ik niet alleen een groote speelschuld dekken, maar opnieuw de fortuin beproeven. Voor de eerste maal ging ik met hem daar mee naar Wiesbaden.

'Zoodra ik maar eenmaal aan de openbare speeltafel gezeten had, was ik verloren. Van dat oogenblik hadden gewone speelclubjes in den huiselijken kring niets aantrekkelijks meer voor mij. Ik voelde mij maar steeds getrokken naar de schitterende speelzalen van Wiesbaden en Homburg. Het rollen van het balletje der roulette was muziek voor mij en de spanning van winst of verlies mijn hoogste genot.

'Ik herinner me nog goed wat er in mij omging, toen ik de eerste hypotheek op mijn huis nam - duizend thaler. Daarmee wilde ik in Homburg spelen, om, zooals ik hoopte, mijn verliezen, die al in de duizenden beliepen, weer te kunnen dekken. Een inwendige stem riep mij toe: 'Doe het niet! Nog is alles geleidelijk goed te maken: een paar jaar flink en met een beetje succes gewerkt, en alles is weer in orde.' Maar ik werd als met magneten naar de speeltafel getrokken; al mijn 'kinderachtige bedenkingen' wist hij daar, die zoo rustig slapen kan, mij uit het hoofd te praten. Hij kon mij niet meer missen; ik was zijn deelgenoot in het kwaad en moest weer met hem op reis. Natuurlijk verloor ik de duizend thaler en leende er toen van hem nog zeshonderd, die denzelfden weg opgingen.

'Als vernietigd reisde ik toen naar huis terug en zwoer niet meer te spelen. Nooit of nimmer. Een tijd lang hield ik mij ook goed. Het viel mij schrikkelijk zwaar, met kleine beetjes zulk een schuld te moeten aanzuiveren. En zachtjes aan kwamen de tooverbeelden uit de speelzaal mij weer verlokken. Waartoe tobde ik mij af om kleine winstjes te maken, terwijl ik zonder moeite in eens duizenden kon winnen! Een enkele gelukkige greep, en ik kon immers gered zijn!

'En zoo nam ik weer drie duizend thalers hypotheek op mijn eigendom Ditmaal ging ik alleen en in alle stilte op reis. Ik sidderde, toen ik weer in de speelzaal kwam, en mijn handen beefden, terwijl ik voor het eerst weer een sommetje op een nummer in de roulette zette. Ik koos het cijfer 21, den datum van mijn verjaardag. Het balletje rolde, ik hoorde den *croupier* roepen, de hark verscheen - mijn inzet werd ingepalmd. En zoo ging het met den volgenden, nog eens en nog eens, tot alles verloren was. De bank gaf mij toen reisgeld om naar huis terug te keeren. Nog had ik mij kunnen redden, als ik op dat oogenblik had opgehouden.

'Maar daar kwam die daar mij weer bepraten. Opnieuw leverde ik mij aan den ouden duivel over en ditmaal, tot mijn ongeluk, was het lot mij weer gunstig. Viermaal in het jaar trok ik er nu op uit. Ik beproefde mijn geluk nu hier, dan daar, nu met het eene spel, dan met het andere. Maar op het oogenblik - ik heb in Homburg geen enkelen gelukkigen zet, niets dan verliezen gehad - ben ik zoover dat ik geen cent meer bezit en nog 26000 thaler schuld heb, ongerekend wat die daar mij geleend heeft. Hij voor zich heeft zich ook al verscheiden malen geruïneerd, maar is er in het laatste half jaar door een erfenis weer bovenop gekomen en heeft dezen keer veel gewonnen. Van die 26000 thaler moet ik er aanstonds 6000 hebben voor wissels, die komen te vervallen, en als hij, die het kan, mij ze morgenochtend niet geeft - tot dusver weigert hij nog - dan...'

Hij hield plotseling op, als buiten adem. Juist op dit oogenblik ontwaakte de slaper; maar ook de dag was ontwaakt, en toen ik de gordijntjes wegschoof, brak als een reine, onschuldige engelenblik de zon door den morgennevel.

Nog huiverend over hetgeen ik gehoord had, wendde ik den blik naar buiten en eerst langzamerhand kon ik het over mij verkrijgen, den verleider en zijn slachtoffer wat nader op te nemen.

Zelden heb ik een pijnlijker indruk ontvangen.

De aannemer had grove, zinnelijke trekken. Hij was ongeveer als een paardenkoopman gekleed en gestadig in de weer, zijn lichaam een zoo gemakkelijk mogelijke positie te bezorgen.

De ander was klein, had een dichten baard, die zijn trekken verborg, maar maakte geen antipathieken indruk en was met smaak gekleed. Enkel de angstig onrustige oogen verrieden wat er in hem omging,

Toen wij te Kassel aankwamen, had er, zooals ik waarnam, al aanstonds tusschen de twee reiskameraden een heftige woordenwisseling plaats, eindigend met de woorden van den aannemer:

'Weet je wat, ga eerst met me mee naar de Wilhelmshöhe. Waarom zou je den mooien Pinksterdag bederven! We nemen een rijtuig en drinken daarboven koffie.'

Dat gebeurde. Maar van te voren had ook ik nog een kort onderhoud met den vreemdeling, die mijn innig medelijden opwekte.

'Hoe is het? Wil hij u helpen?' vroeg ik.

'Neen, hij wil niet, ofschoon hij bij de 11.000 thaler gewonnen heeft. Hij wil ook niet naar C. mee terug. Hij wil nog eens naar Homburg.'

'Dus is er niets aan te doen? Arme man.'

'Ja, arm!.... Maar wil ik u eens wat zeggen? Als die vent me niets geeft, niet minstens de helft, dan jaag ik hem daarboven een kogel door den kop, eerst hem en dan me zelven.'

'Om Gods wil, houd u bedaard. U is van uw zinnen. Bedenk wel wat u doet. Spreek liever nog eens met hem. Zie dat hij u wat leent op afbetaling bij termijnen.'

Deze en dergelijke woorden bleven wel niet geheel zonder uitwerking op den ongelukkige; maar ten laatste schudde hij toch weer het hoofd en er kwam zulk een trek van vertwijfeling en waanzin op zijn gezicht, dat ik er van schrok.

Juist kwam met veel drukte de aannemer op ons toe, spoorde tot voortmaken aan en vroeg mij of ik van de partij wilde zijn.

Eerst aarzelde ik. Ik was slaperig, wilde een hotel opzoeken en eerst verder op den dag naar de Wilhelmshöhe gaan. Maar mijn plicht als mensch, mijn bezorgdheid voor den ongelukkig verbijsterden man noopten mij, ja te zeggen.

Terwijl wij naar boven reden, werden we aanhoudend door bedelaars aangesproken. Ik gaf ze nu en dan iets, maar de aannemer weigerde beslist; de derde tastte naar een geldstukje, maar vond niets meer in zijn zakken. De aannemer babbelde onophoudelijk: hij vertelde uitvoerig hoe voordeelig hij aan het pak gekomen was, dat hij aan had, en dergelijke dingen meer. Hij kwam mij een echte vrek voor, die alleen aan de speeltafel zijn zakken opende. Herhaaldelijk gaf hij ook zijn besluit te kennen, in den namiddag weer naar Homburg terug te keeren.

Hij had geen oog voor de boomen, die in heerlijk doorschijnenden lentedos praalden, voor het betooverend licht, dat de zon over het landschap wierp. Hij lette niet op het lied der gevederde morgenzangers; hij was volslagen gevoelloos voor het natuurschoon, dat ons omringde.

Ik sloeg intusschen den armen geknakten man gade, wien plotseling een traan in het oog opwelde, dien hij poogde te verbergen. Dacht hij misschien aan de zijnen, die blij gestemd dezen feestdag zouden zien aanbreken, zich onbezorgd aan de

genoegens des levens overgevend om misschien... door een vreeselijk bericht in de diepste smart te worden gedompeld?

Eerst toen wij buiten gezeten waren, scheen hij weer op te leven, en bijna vroolijk gestemd trad hij, onder een onverschillig voorwendsel, het groote hotel binnen. Daar ik hem niet vertrouwde en juist zijn opgeruimd gezicht mijn argwaan gaande maakte, volgde ik hem, trad de gelagkamer binnen, hoorde daar dat hij in het voorbijgaan een glas cognac gedronken had en achter het hotel weer uitgegaan was. Maar hoe ik ook keek, ik vermocht hem niet te ontdekken en moest eindelijk, in voorbeeldelooze spanning, weer aan ons tafeltje terugkeeren.

Een oogenblik later bracht de kellner den aannemer een brief, dien deze met starenden blik doorliep. Bijna te gelijker tijd klonk achter

de boomen een schot, en wij beiden vlogen, van angst aangegrepen, in de richting waar het gevallen was...

Ik heb in het gelaat van den doode geschouwd en de uitdrukking nooit vergeten. Er lag daarin als een stomme aanklacht tegen dengene, die hem in den dood gedreven had. Den brief heb ik niet ingezien, want hij, aan wien die gericht was, had den moed niet, hem mij te laten lezen; maar aan zijn geschokte ledematen en zijn ontdaan gezicht zag ik wel dat de wroeging hem haar wrekenden angel in de borst stak.

Lang bleef de indruk van dit voorval mij bij. Ik kon het ijselijk beeld van den man met den doorschoten schedel niet van mij af zetten, en wat ik daar beleefd heb, heeft mij voor alle verzoeking behoed, nog ooit naar een kaart te grijpen, die voor een hazardspel geschud was.

Toevallig heb ik later nog eenmaal van den aannemer gehoord. Een paar jaar na het rampzalig einde van zijn slachtoffer had hij een zelfden afgrijselijken dood gevonden.

Het 'Wees gegroet' van den Duitschen Ridder.
(Na de nederlaag bij Tannenberg, 1410)

'Heer Otto van Bühl, nu dringt de nood,
Gedenk nu den eed, eens gedaan!
Het veld is rood, onze broeders zijn dood,
En de vijand stormt achter ons aan.'

'Ofschoon ik zoo menig gebroken lans
En wapenschild beklaag,
Meer smart mij thans, dan schild of lans,
De heilige kelk dien ik draag.'

'Wij allen, ons verzoenend met God,
Wij dronken op 't slagveld er uit:
Zal't heidenrot met schennenden spot
Dien kelk nu heffen als buit?'

'Heer Otto, voelt gij u nog jong,
En hebt gij nog krachten gespaard?
Zoo wend uw ros naar 's vijands tros,
En stuit een wijle zijn vaart.'

'Als gij, zoolang gij een "Ave" bidt,
Den vijand nog tegenhoudt,
Red ik te paard in vliegende vaart
Den kelk mij toebetrouwd.' -

Heer Otto bezon zich geen oogenblik:
'Goed!' sprak hij, en verder geen woord;
Hij spoorde zijn ros, den teugel los,
En rende in 't maanlicht voort.

Nog teekende zich de verte het kruis
Zwak af op 't witte kleed,
Toen hoefgestamp tot nieuwen kamp
Den ridder zich rusten deed.

En als de mantel in zijn zwier
Geleek een vliegende zwaan,
Viel 's vijands troep met doodsgeroep
Den jeugdigen ridder aan.

De kromme zwaarden blonken fel,
Van knotsen ronkte de lucht.
Als wolvengehuil uit hongrenden muil
Klonk 't woeste krijgsgerucht.

Heer Otto bad innig het ‘Wees gegroet!’
Verhief met kracht zijn zwaard:
De voorste man met gespleten pan
Smakte uit het zaâl ter aard.

Een tweede slag na 't tweede woord
Van 's ridders ‘Wees gegroet’:
En de standaard zonk en de aarde dronk
Des standaarddragers bloed.

En houw na houw volgt woord na woord:
Dat was een krachtig gebed!
En telkens lag na iederen slag
Een heiden, den kop verplet.

Wijd gaapte 's ridders stalen hemd,
De maliën kleurden zich rood;
Maar hij sloeg in 't rond, trots wond bij wond,
En iedere slag bracht den dood.

Zijn schild spleet vaneen, zijn paard zonk ter aard;

Toen streed hij den strijd te voet,
De handen gepaard om den greep van hetzwaard,
En bad verder het ‘Wees gegroet.’

En toen 't gebed ten einde liep,
Deed hij den laatsten streek; -
In den kring van doôn, ontzettend schoon,
Zonk de ridder bloedig en bleek.

De hand versteef, de spraak verdween,
Zacht klopte nog 't stervende hart;
Maar 't laatste woord, het ‘Amen’ versmoort.
Dit was zijn laatste smart.

De vijand vervolgde zijn zegepraal niet,
Betaald met stroomen bloed;
Hij wendde 't genet, en - de kelk was gered
Door 't ridderlijk ‘Wees gegroet.’

God voer' den held van 't oorlogsveld
In de eeuwige vredewoon!
Wie hierbeneên zoo heeft gebeên,
Zegt ‘Amen’ daarboven ten loon.

Naar E. GEIBEL.
F. BUSCH.

Bij de Platen.

Huiselijke Twist. -

Men hoeft niet te vragen waarover de kibbelarij is aangekomen. De stapel modejournalen en modeplaten, die het jonge mevrouwtje naast zich heeft liggen, geeft daaromtrent een zeer duidelijke aanwijzing. Het bijzonder keurig huistoilet versterkt het vermoeden, dat zij zich op het stuk van kleeding en opschik een wel wat overdreven weelde veroorlooft. En als om haar schuld nog te duidelijker te doen blijken wil het toeval, dat juist op dit oogenblik weer een doos met verschen aanvoer van nieuwe snufjes wordt binnengebracht. Dat zou natuurlijk zoo erg niet wezen, als die herhaalde aankoopen maar niet in de eerste maanden van het jaar een berg rekeningen in huis brachten, die mijnheer een allesbehalve aangename verrassing bereiden. Zelfs de ruimst voorziene beurs is op den duur niet bij machte de grillen van een modezieke vrouw bij te houden. En hoe ongaarne de heer des huizes zijn lief vrouwtje ook iets onaangenaams zegt, ditmaal is hij wel in de noodzakelijkheid haar aan het verstand te brengen, dat zij haar al te kostbare neigingen in het vervolg een beetje zal dienen te beperken.

Dat kan mevrouw natuurlijk niet goed hooren; zij verbeeldt zich nog bijzonder spaarzaam te zijn en kan niet begrijpen hoe manlief, die toch graag heeft, dat zij er elegant uitziet, haar het noodige geld voor haar toilet durft beknibbelen. Zoo lokt het eene woord het andere uit, en ontstaat er een huiselijk krakeel, dat, naar wij hopen, voor de modezieke dame een les moge zijn. Als het geluk en de vrede in huis haar niet meer waard zijn dan de voldoening harer ijdelheid, dan ziet het er voor man en vrouw beiden treurig uit.

Vaderlijke Berisping. -

Ook hier zijn we getuige van een klein huiselijk conflict. De oude vader acht zich verplicht, zijn dochter een ernstige berisping toe te dienen; waarover weten we niet, maar de verlegenheid, waarmee het meisje, aan haar schortje frommelend, de oogen neerslaat, doet vermoeden dat zij niet zonder schuld is. Ze is nog jong; wellicht is het een kleine onvoorzichtigheid, waaraan ze zich in jeugdige onbezonnenheid heeft plichtig gemaakt, en waarvan zij de mogelijke gevolgen niet inzag. Maar het strenge en toch liefdevolle oog van den vader ziet scherper dan het hare en hij wijst haar ernstig op het gevaar, waaraan ze zich in de argeloosheid van haar jaren kon blootstellen. Gelukkig voor haar blijkt ze niet ongevoelig voor de vaderlijke waarschuwing en haar deemoedige houding waarborgt ons dat ze zijn wijze woorden niet in den wind zal slaan.

Pastoor Voogel.

Met rechtmatige fierheid en levendige voldoening heeft geheel Nederland hulde gebracht aan onze wakkere soldaten van hoogen en lagen rang, die op Lombok zoo kloek hun plicht hebben gedaan en de eer onzer vlag, in den noodlottigen nacht van 25 op 26 Augustus een oogenblik in gevaar gebracht, schitterend hebben gewroken.

Onder die dapperen neemt, volgens de eenparige getuigenis van allen zonder onderscheid, de aalmoezenier van het Nederlandsch-Indische leger, pastoor Voogel, een eerste plaats in. Met ware heldenmoed en doodsverachting vervulde hij te midden van den dichtsten kogelregen zijn taak: niets, vermoeienis noch ziekte kon hem weerhouden, aan de ingeving van zijn edelmoedig en priesterlijk hart gehoor te geven. Streden onze moedige soldaten voor koningin en vaderland, pastoor Voogel staalde hun moed door hen te wijzen op het Hemelsche Vaderland, dat zij zouden beërven, indien ze hier hun plicht deden als krijgsman en als Christen. Pastoor Voogel vertroostte en bemoedigde de zieken en gewonden, en bereidde de stervenden op hun laatste reis voor.

Niet alleen de katholieke soldaten vereerden hun aalmoezenier, ook voor de andersdenkenden was hij een vader en vriend, en de legerhoofden waardeerden den ijver en de zelfopoffering, waarvan pastoor Voogel bij iedere gelegenheid blijk gaf.

Met het legerkorps van generaal Vetter en generaal Van Ham bevond de ijverige missionaris zich op Lombok, toen het verraad der Baliërs de onzen in dien onvergetelijken nacht - een ware *noche triste* - tot den aftocht dwong. Maar wie door de kogels van den onzichtbaren vijand in verwarring werd gebracht, pastoor Voogel niet.

‘Voogel,’ zoo verhaalde majoor Blommenstein aan pastoor Hoevenaars, die met Mgr. Staal als missionaris naar Indië is vertrokken. ‘Voogel stond naast mij bij den eersten overval; mijn jongen viel neer, zijn jongen viel neer, ik kreeg een schot in 't been, rondom ons lagen de lijken. Voogel deed rustig zijn ambtsplicht.’

Deze weinige woorden van den wakkeren krijgsman teekenen pastoor Voogel beter dan een lange lofrede. Hij deed rustig zijn ambtsplicht te midden van de kogels, te midden van de verwarring, zonder er aan te denken, dat ook zijn leven gevaar liep. Door Gods beschikking bleef dit kostbare leven gelukkig gespaard en kwam pastoor Voogel in den dewa-tempel bij Mataram aan, waar men voorloopig in veiligheid was. Doch terwijl de overigen hier althans een oogenblik van verademing vonden, was pastoor Voogel zelfs nu nog geen rust gegund. Ook nu vervulde hij rustig zijn ambtsplicht en smaakte het geluk, generaal Van Ham, die levensgevaarlijk was gewond, de laatste H.H. Sacramenten toe te dienen.

‘Daar,’ - dus leest men in *De Lombok-Expeditie*, brochure van kapitein Schulze - ‘daar in den heidenschen tempel, de executieplaats der tot den dood veroordeelden, waar de despoot de Sasaks en anderen, die hem mishaagden, liet martelen en krissen, waar in den verschrikkelijken nacht van 26 op 27 Aug. alles door elkander lag, en er haast geen ruimte was, om voor de gewonden een plaatsje te vinden, daar deed pater Voogel zich vinden, daar deed pater Voogel zich als een echt dienaar zijner Kerk kennen. Rusteloos kroop hij in 't donker tusschen de kermenden door, om dezen troost, een ander een met moeite gevonden half of kwart stukje beschuit enz. te brengen, en bij den terugtocht naar Ampenan (27 Aug.) week hij niet van de zijde der gewonden; geen kogelregen, geen wild geschreeuw des opdringenden vijands achtende, bleef hij bij hen en stelde hen gerust. Hij zou hen beschermen en helpen en desnoods met hen sterven.’

PASTOOR VOOGEL VÓÓR ZIJN VERTREK NAAR INDIË.

Nadat de expeditie was gereorganiseerd en deze nu aanvallenderwijze ging optreden, was de onvermoeide aalmoezenier weer een van de eersten. 'Trouw aan zijn roeping,' zegt kapitein Schulze, 'was hij ook bij de overwinning van Pagasangan en Pasingahan, evenals bij de bestorming van Mataram steeds daar, waar hulp en troost verleend moesten worden.'

Overal kon men hem vinden waar het vuur het hevigst en het gevaar het grootst was. Doch wie ook door het moordend lood der hardnekkig zich verwerende Baliërs werd getroffen, pastoor Voogel bleef ongedeerd. De soldaten beweerden dan ook ten laatste, dat de kogels hem niet konden raken. 'Driemaal is hij in de vuurlinie geweest.' zeiden zij tegen bovengenoemden pastoor Hoevenaars, 'en als wij hem waarschuwden, dan antwoordde de pastoor: 'Och, daar sneuvelen er zoo weinig, nog niet één op de honderd.'

Bij de bestorming van Tjakra-Negara was de onverschrokken aalmoezenier zóó ver vooraan, dat een der officieren hem schertsend vroeg, of hij Tjakra alleen wilde innemen. 'Neen,' was het antwoord, 'maar alleen hier vooraan zijn er te bedienen.'

Welk een verheven eenvoud spreekt uit deze echt priesterlijke woorden!

Pastoor Voogel kreeg ook koorts en buikziekte, doch eerst nadat met de inneming van Tjakra de expeditie als geëindigd kon beschouwd worden. Pastoor Smit vertrok uit Djokjokarta om hem te vervangen, en pastoor Voogel kwam met het ziekenschip te Soerabaia aan, niet als zieke evenwel, maar als dienstdoend geestelijke, want onderweg had hij nog vijf personen bediend. Den volgenden dag ging hij weer naar Lombok terug en liet de geestelijke zorg over een groote honderd zieken, die met hem waren aangekomen, aan de geestelijkheid van Soerabaia over.

Eerst den 9en December vertrok hij met de soldaten van het 9e bataljon naar Batavia, om daar eenigen tijd tot herstel zijner gezondheid te vertoeven. Toen dit bataljon bij zijn tocht naar de kazerne te Batavia langs de R.K. pastorie kwam, hield het halt, toen het daar zijn vroegeren aalmoezenier pastoor Voogel aantrof. Een 'Leve pastoor Voogel!' werd in koor aangeheven als een spontane dankbetuiging aan den onvolprezen geestelijke, die - zegt het *Bataviaasch Handelsblad* - vaak met de grootste doodsverachting zijn zorgen gewijd heeft aan de zwaar gewonden of zieken zonder onderscheid te maken tusschen hunne geloofsgezindheid.

Op deze korte herinnering van wat pastoor Voogel op Lombok geweest is en daar gedaan heeft, laten wij eenige bijzonderheden uit zijn leven volgen, die wij aan een vriendelijke hand hebben te danken.

Franciscus Ignatius Voogel werd op den feestdag van den H. Ignatius, den 31sten Juli 1847, te Amsterdam geboren.

Zijn godvreezende ouders stelden hem reeds bij den H. Doop, dien hij in de kerk van den H. Franciscus Xaverius (de Krijtberg) ontving, onder de bescherming dier beide groote Heiligen der Sociëteit van Jesus. Als jeugdig kind, toen hij misdienaar was in dezelfde kerk, gaf hij reeds blijken van ijver en godsdienstzin, want ondanks zijn teederen leeftijd en den tamelijk verren afstand der kerk van de ouderlijke woning, trotseerde hij de koude en de duisternis der winterochtenden, om op tijd aan het altaar des Heeren tegenwoordig te zijn.

Op tienjarigen leeftijd werd hij reeds toegelaten tot de eerste H. Communie, en ontwaakte in hem het verlangen priester te worden. Een paar jaren later vertrok hij naar het seminarie te Kuilenburg om zijn verdere opleiding te voltooien bij de zonen van den H. Ignatius, onder wier getal hij later eenmaal zou behooren.

In September 1865 deed hij zijn intrede in de Sociëteit van Jesus en was steeds een voorbeeldig religieus. Geruimen tijd was hij werkzaam aan het college te Sittard, en vele jongelingen, destijds aan zijn waakzaam oog toevertrouwd en thans achtenswaardige leden der maatschappij, herinneren zich nog met genoegen den zorgzamen, dienstvaardigen en ijvervollen pater Voogel, die zich geheel aan hen wijdde.

Den 8en September 1877 werd hij te Maastricht priester gewijd. Het verlangen, missionaris te worden, dat reeds in hem ontkiemd was tijdens zijn studiejaren bij een bezoek van den beroemden missionaris van het Rotsgebergte, pater De Smet, aan het seminarie, zag hij weldra vervuld.

In navolging van zijn grooten patroon, den apostel van Indië en Japan, wenschte ook hij zich aan het zielenheil van Indië te wijden en scheepte zich in October 1879 aan boord van het Engelsche stoomschip *Torrington* in. Opmerkelijk was het, zooals de eerwaarde missionaris aan zijn familie schreef, dat het eerste officie, hetwelk hij bij het betreden van den Indischen bodem volgens zijn brevier moest lezen, dat was van den H. Franciscus Xaverius.

Zijn eerste arbeid was te Soerabaia; vervolgens werd hem Kendari op het eiland Celebes toevertrouwd, een geheel nieuwe missie, waar nog nimmer een missionaris den voet gezet had. Toen hij met de boot landde, durfden de inlanders niet naderbij komen. Zij beschouwden hem op een afstand, doch door allerlei kunstgrepen wist hij hen te lokken, onder anderen door op een muziekdoos te doen spelen, wier tonen hun nieuwsgierigheid gaande maakten en hen als gekken deden dansen en springen. Door kleine geschenkjes nam hij hen meer en meer voor zich in en won hij hun vertrouwen.

Daar hij geen huisvesting kon vinden, nam hij dankbaar het aanbod van den kapitein der boot aan, om eenige nachten aan boord te logeeren, doch toen deze afvoer nam hij zijn intrek in de armzalige en onzindelijke woning van een inlander, totdat hij klaar was met een soort loods, waarin hij ten minste vrij kon wonen.

Daar, onder die verspreide bevolking, verdeeld in strand- en bergbewoners, Boegineezen, Toretten en Tokea's, ook wel koppensnellers genaamd, heeft hij veel tegenwerking, veel wederwaardigheden te verduren gehad. Ondanks dit alles bracht hij het zoo ver, dat hij zich een meer geschikte woning op den Vosmaersheuvel kon bouwen, waarboven het kruis zich zegevierend verhief.

Onvermoeid beklom hij de bergen, ging langs ongebaande wegen en doorwaadde bergstroomen. Die apostolische tochten ondernam hij blootsvoets, blootgesteld aan de brandende zonnehitte.

Zeer zeker zou zijn arbeid vruchten gedragen hebben, ware het niet, dat hij door de radja's en opperhoofden werd tegengewerkt, zoo zelfs, dat men het op zijn leven aanlegde. Toch bleef hij pal staan, moedig en onverschrokken, totdat hij, gehoorzaam aan zijn geestelijke overheid, tot zijn groote smart van daar moest vertrekken en geroepen werd te Djokjokarta, op Java, als medehelper van pastoor Palinx. Ook hier blonk zijn ijver uit, en was hij onvermoeid in het maken van dienstreizen. Hij kon zich nu veiliger aan het heil der zielen toewijden en kende daarom ook geen rust. In 1889 werd Magelang van Djokjokarta gescheiden, en pastoor Voogel met de zielzorg van deze nieuwe statie belast. Dat was wederom een zware taak, want er was niets aanwezig. Er werd dus weer een zware arbeid gevorderd. Het soort bedehuis, waarin de H. Geheimen gevierd moesten worden, moest hij deelen met den dominee, zoodat beiden beurtelings daar hun dienstwerk verrichtten.

O, hoe snakte het apostolische hart van den missionaris naar een passend verblijf voor zijn goddelijken Meester. Maar hoe de geldmiddelen te vinden? God zal er in voorzien, zoo schreef hij aan zijn familie. En werkelijk, na vele vruchtelooze pogingen mocht hij er in slagen, een geschikt plaatsje meester te worden. Maar terwijl hij zich afmartelde met de vraag, op welke wijze de kosten van den bouw bestreden zouden kunnen worden, en hij het werk, al gedeeltelijk begonnen, door gebrek aan geld moest staken, werd de ijvervolle pastoor geroepen op het tooneel van den oorlog. Een heilige vreugde verrukte zijn hart. Het verlangen zich op te offeren voor het zielenheil, zooals zijn H. Patroon, bereikte het toppunt. Nu mocht hij misschien zijn leven geven op het slagveld, aan de zijde dergenen, voor wier heil hij gekomen was. Maar, ondanks den kogelregen, die links en rechts zijn dapperen deed vallen, bleef hij gespaard en kon hij zijn heilig dienstwerk bij den gewonden en stervenden soldaat voortzetten.

Wat is nu de belooning, die de moedige pastoor van Magelang verwacht? Welk is de wensch van den onverschrokken aalmoezenier van het Indische leger op Lombok? Geen andere, dan dat men hem helpe in den bouw zijner kerk te Magelang, dat men hem ondersteune in het oprichten van een heiligdom tot meerdere eer en glorie van God en het heil der zielen. Wie zou de bede van den alles opofferenden missionaris kunnen weigeren?

Van de beide portretten, die deze beknopte levensschets vergezellen, stelt het eene den wakkeren missionaris voor vóór zijn vertrek naar Indië, het andere tijdens zijn missiete Kendari op Celebes, waar het ter wille der bevolking noodig was den baard te laten groeien.

PASTOOR VOOGEL, TIJDENS ZIJN VERBLIJF OP CELEBES

[Nummer 38]

Een bedorven kindje, novelle door G. van Neubourg. (*Slot.*)

III.

De drie dagen der Silvesterkermis te Vlierhave, waar mevrouw Huberts met haar zoon woonde, waren Goddank weer achter den rug, en hadden voor de arme vrouw allesbehalve kermispret meegebracht; en dat was alweer de schuld van haren lieven Henri.

Hij, de ontaarde zoon, had zijne moeder tot den laatsten stuiver afgeperst, en al die dagen in losbandigheid en liederlijkheid geleefd in kroeg en herberg.

Een nacht was hij zelfs niet thuis geweest, en de kermis moest al lang gedaan heeten, toen hij 's Woensdagsmorgens in deerniswaardigen staat huiswaarts keerde.

NAAR DE MARKT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. TÜBBECKE.

Zijn moeder had hem - en zeer verstandig ook - stil naar zijn kamer laten gaan, waar hij zich op 't bed geworpen had; eerst tegen één uur was hij beneden gekomen.

De weduwe zat in een hoek aan den nog uitgedoofden haard met de hand voor de rood gekreten oogen.

Half slaperig, half ongesteld, kwam Henri de kamer ingesloft, en sprak geeuwend iets, wat op ‘goeden morgen’ geleek.

Toen de beklagenswaardige vrouw haar

zoon in dien toestand zag, rolden er opnieuw tranen langs hare bleeke wangen, (de arme, ze had van verdriet reeds drie nachten geen oog meer toe gehad!) en begon ze bitter te weenen.

Hoe of waarom, wist hij zelf niet, maar op dat gezicht ontstelde Henri, en had de woorden op de lippen: ‘Wat scheelt er aan, mama?’ Maar zich bezinnend, trad hij zwijgend op haar toe en nam hare bevende hand in de zijne.

‘Henri, Henri, mijn kind!’ dat was alles wat de moeder kon uitbrengen, om daarna in nog heviger snikken los te barsten. 't Duurde nu een tijdje alvorens een van beiden iets zeide. De zoon wist niet wat hij aanvoeren moest ter verontschuldiging; de moeder niet, of ze haar kind berispen of wel zijn snood gedrag verwijten zou.

‘Hoe kunt ge uwe moeder toch zoo'n verdriet aandoen?’ sprak de laatste eindelijk. ‘Nu heb ik u van Zondagmorgen niet meer gezien; ik heb u alle geld, wat ik nog in bezit had, gegeven, en heb zelf die drie dagen, om u gebrek geleden. Geheel alleen heb ik hier mijn tijd in verveling en verdriet moeten doorbrengen, terwijl gij, Henri, de hemel weet met wien, het geld, dat uwe moeder zoo noodig heeft, verbraste.’

Nokkend had ze dit zacht verwijt tot den jongen gericht, die daar met neergeslagen oogen, half beschaamd, half beleedigd voor haar stond.

Tegen die liefderijke moederstem niet bestand, moest de natuur ten slotte wel zwichten, en op zijn knieën vallend, stamelde hij verlegen:

‘Vergiffenis, mama, vergiffenis voor dezen keer nog; ik zal me beteren voortaan, ik zal me beteren, ik beloof, ik zweer het u.’

Ofschoon hij reeds herhaalde malen dezelfde belofte aan zijn moeder gedaan had, nimmer had hij ze zoo vastberaden uitgesproken, nimmer had hij het op zijn knieën gedaan. Mevrouw Huberts was dan ook diep getroffen; ze sloeg hare armen om zijn hals, drukte een warmen kus op zijn gloeiend voorhoofd en snikte: ‘Henri, Henri! geve de Hemel dat gij eindelijk woord houdt!’

IV.

Vrijdagsavonds had de ‘kliek’, waartoe Henri tot zijn grootste ongeluk behoorde, haar gewone wekelijksche vergadering, waaraan niemand, op straffe van een halven gulden boete, mocht ontbreken.

Toen het Vrijdags, na het boven verhaalde, tegen zeven uur liep, wist Henri niet hoe hij het had.

In zijn hart had hij besloten dat gezelschap voortaan zooveel mogelijk te vermijden. Geheel er mee breken, dat was te veel.

‘Maar die halve gulden!’...

Eindelijk scheen zijn besluit genomen.

‘Ik zal gaan, maar niet langer dan een half uur blijven; ik zal zeggen dat ik ongesteld ben!’

De weduwe had niets gezegd; ofschoon ze wel bemerkte hoe haar zoon op heete kolen zat, wilde ze haar beurt eens afwachten. Toen ze echter zag dat Henri zich ging kleeden, achtte ze de zaak verloren, want ze wist zeer goed, dat Henri niet bestand was tegen gevaar.

‘Binnen een half uurtje ben ik weerom, mama,’ sprak deze zijn hoed en stok nemend.

‘Zijn dat nu die heilige beloften, jongen?’ waagde de moeder te vragen.
‘Heusch mama, binnen een half uurtje, ik kan niet anders. Kom ik er niet, dan verval ik in boete. Geloof me, tot aanstonds,’ en in haast verliet hij de kamer.
Een zware zucht van zijn moeder scheen hem te volgen. Daarna liet ze zich op een sofa zakken en verzonk in diepe gedachten.

Ze kon daar een goed kwartier, bewegingloos als een beeld, gezeten hebben, toen een zacht tikje op de deur haar deed opschrikken.
‘Binnen!’ riep zij, terwijl zij haastig opstond.
Hare ontsteltenis vermeerderde niet weinig, toen tante Cathrien in de geopende deur verscheen, die, zoodra ze het bleek gelaat harer zuster zag, dat bij het schijnsel der niet al te groote lamp nog bleeker scheen, angstig uitriep: ‘God! wat scheelt je Dina, je ziet bleek als een lijk!’
‘Wel niets, Cathrien, dat verbeeldt ge u maar!’
‘Verbeelden!’ weersprak de andere. ‘Verbeelden! Maar meent ge dan, dat ik geen oogen meer in het hoofd heb; gij zijt of wel doodelijk ziek, of er is weer iets voorgevallen met uw lief zoontje.’
Het gemoed van mevrouw Huberts schoot vol, en haar reeds lang verkropten boezem lucht gevend, viel ze met een schrillen kreet in de sofa terug.
Tante Cathrien haalde aanstonds haar eaude-cologne-flaconnetje voor den dag en begon hare zuster over het gelaat te wasschen.
Toen de weduwe na eenige oogenblikken weer bijkwam, begon ze luid te weenen. 't Dient tot eer van tante Cathrien gezegd, dat ze hare zuster dezen keer, zonder haar verwijten te doen, liet uitweenen; terwijl ze met beide handen de bevende hand harer zuster omsloten hield.
‘Hoe gaat het er nu mee, Dina?’ vroeg ze eindelijk.
‘Ach Cathrien, ik gevoel me niet te best, als ge eens om den dokter zondt!’
‘Weet ge wat! ik zal je eerst te bed helpen; me dunkt dat je erge koorts hebt, kind; middelerwijl zal ik het meisje van beneden (mevrouw Huberts bewoonde eenige bovenkamers) om den geneesheer sturen.’ En de daad bij het woord voegend, nam ze de schel en liet haar eventjes gaan, buiten op het portaaltje. Een oogenblik later was het dienstmeisje van beneden reeds op weg naar den dokter, want ‘mevrouw van boven was erg ziek’ had ze als boodschap ontvangen.
‘Hoe laat is het, Cathrien?’ vroeg de weduwe met zwakke stem, toen hare zuster haar te bed geholpen had.
‘Kwart vóór achten, Dina; is er soms....’
‘Goddank! dan zal Henri toch terstond komen; hij beloofde mij binnen het half uur terug te zijn.’
Laten we de twee zusters eenige oogenblikken alleen, om den lezer het wedervaren van Henri in zijn ‘kliek’ mede te deelen.

V.

In een klein zijvertrek ‘In den huyse *Het paisible Zwaerd*,’ zaten dien Vrijdagavond zes jongelieden, allen tusschen de zeventien en vijf en twintig jaar, bijeen, in een atmosfeer, die uit drie vierde tabaks- en een vierde bier- of jeneverlucht bestond.

Ze schenen in een erg drukke discussie te zijn gewikkeld, want het ging er nogal tamelijk luidruchtig toe. De oudste, voorzitter naar het scheen, had zijn handen, of beter zijn mond vol werk om het woord te vragen of te geven.

Nu wij de vrijheid genomen hebben toe te luisteren, kunnen we toch uit die Babylonische verwarring - die het karakteristieke van de vergaderingen der ‘kliek’ scheen te zijn, - opmaken, dat ze het eigenlijk over den aanstaanden Vastenavond hebben.

De voorzitter wilde, dat men gezamenlijk zou uitgaan en den pot van contributies, boeten enz. gemeenschappelijk verteren.

Zijn buurman zag hem liever verdeeld.

De penningmeester meende, dat het de moeite niet waard was, hem te verteren, en men liever nog één jaartje zou wachten; dan hadden zij er ten minste iets aan, te meer, daar de laatste kermis ook al een gaatje in hun klein fortuin geslagen had.

‘Wat dunkt jou, Henri? Je bent zoo stil van avond, en hebt nog niets gezegd,’ sprak een opgeschoten lid, zijn overman, Henri Huberts, aan.

‘'t Kan mij niets schelen,’ gaf deze onverschillig ten antwoord ‘Maakt maar dat jelui klaar komt, ik moet vroeg weg van avond.’

‘Hè hè! 't jongske heeft uitbranders van moeder gehad, omdat hij het op de kermis verbruid heeft; nu moet hij tot straf vroeg naar bed,’ lachte de voorzitter.

‘Dat zijn jelui zaken niet, en om je nou te toonen, dat je bluffers bent, blijf ik tot den laatsten man hier, verstaan!’

‘Bravo!!! Huberts, jij bent nog een kerel!’ schreeuwden vijf monden te gelijk.

‘Ik heb niemands goed- of afkeuring noodig,’ meesmuilde Henri, die tegen geen vernederingen of spotternij kon, en, koste wat het koste, zich altijd wilde voordoen als iemand, die voor geen mensch ter wereld onderdeed, vooral als men hem, zooals nu, in gezelschap, in 't openbaar wilde vernederen.

Ondertusschen ging het langzamerhand op tienen aan. Men had hoofdzakelijk besloten, den ‘pot’ te laten rusten, en gezamenlijk uit te gaan, maar ieder voor zijn eigen rekening.

Na nog wat erg winderige luchtkasteelen over de Vastenavondpret, die ze zouden genieten, gebouwd te hebben, was de vergadering gesloten en gingen de leden uit elkaar.

Henri vergezelde den opgeschoten jongeling, daar ze zeer speciale vrienden en buren waren, naar huis.

‘Maar vertel me nu eens, Henri, wat heeft jou toch gescheeld van avond? Je waart droog als een stokvisch en daarenboven in alles brekespel; dat ben ik niet gewoon van je, ouwe!’

‘Ik zal het jou wel zeggen, Flip, (zoo heette de opgeschotene) maar ik pas vooralle vastenavondpret, hoor!’

Flip bleef plotseling stilstaan. ‘Wat zeg je daar?’

‘Dat ik niet mee doe.’

‘Praatjes, praatjes! we zullen eens zien, jongen, wacht maar tot Zondag over acht dagen.’

‘Goed, wacht maar, doch je zult mij niet zien.’

‘Ben je dan platzak misschien?’

‘Dat zijn mijn zaken.’

‘Ah, ah! daar komt de aap uit de mouw! Maar laat dan je ouwe vrouw opdokken, kerel!’

‘Als je blief, Flip, ik verzoek je, respecteer mijn moeder.’

‘Potsdonnerwetter! wat ben je sedert gisteren aan 't kwezelen geraakt.’

‘Flip, je bent een slechte kerel!’

‘Merci, hoor! En jij een zoet ventje, een stichtend voorbeeld voor alle eenige zoontjes; ten minste van avond en zoolang als het duurt.’

‘Hou op met spotten; ik verdraag het niet meer; ik zal je alles openhartig vertellen, en dan zal je zien, dat ik goed doe.’

En nu begon Henri zijn valschen vriend, die hem reeds lang tot ongeluk gestrekt had, het voorgevallene met zijn moeder te verhalen, en hoe hij haar beloofd had zich te beteren. Hij was hevig aangedaan terwijl hij sprak.

‘Wel, wel, wel!’ besloot de andere eindelijk. ‘Ik geloof, je zult nog pater gaan worden! Maar à propos, heb je er wel aan gedacht, wat de anderen, je vrienden, zullen zeggen? Uit onze club blijven, dat doe je toch niet, daar heb je geen moed toe. En dan zou je voor den prettigsten dag van het jaar het plezier van ons allen door je schitterende afwezigheid vergallen! Toe nou Henri, dat is je eerste opwelling van vroomheid geweest!!!! Zeg me eens, wat zal je dan voor een Vastenavond hebben, daar bij je ouwe vrouw? Ja, misschien de boetpredikaties van die ouderwetsche neepmuts, tante Cathrien!’

‘Flip, Flip, ik wou dat ik je nooit gekend had!’

‘Neen, wees liever blij dat je me kent; en ik ten minste een fatsoenlijk mensch van je maak.... Kom, kom, beloof me maar, dat je met ons mee zal doen; je hebt het van avond toch al te veel verbruid!’

‘Maar ik heb geen rooien cent meer!’

‘Och kom! klop moedertje maar op den zak, of anders die vrome tante.’

‘Je weet evengoed als ik, hoe doof zij is aan dien kant.’

‘Nu goed, je moeder dan, zeg ik. Je hebt voor den drommel toch recht op zakgeld!’

‘Neen, Flip, mijn besluit staat vast, ik kom niet!’

‘Ha ha! dat weet ik wel beter! Maar wat zal je dan voor reden opgeven; want je kunt toch maar niet zoo *mir nichts, dir nichts* bij de vrienden wegblijven?’

‘Ik laat hen weten, dat ik ziek ben.’

‘En dan zal ik zeggen, dat je 't liegt.’

‘Je bent een gemeene kerel!’

‘En jij niet veel minder.... Allons! zet die boetepreek, zeker van je oude tante, uit het hoofd; denk eens aan, hoe ze je zullen uitlachen, als ik hun jouw quasi-bekeering kom vertellen! En dan, o wee, je Vastenavond, dan zal je doopceel gelicht worden, vriendje!’

Henri was radeloos. Van den eenen kant vast besloten, de belofte, zijn moeder gedaan, getrouw te blijven, hoorde hij zich van den anderen kant, in zijn gedachte, reeds uitgelachen en bespot door zijn vrienden. Men zou hem overal belachelijk maken, en wie weet, welke gekke geschiedenissen van hem vertellen.

Na een poosje zwijgens, zei hij ongeduldig:

‘Maar, hoe moet ik het dan thuis goed maken? Dat gaat immers niet... Neen, ik kan niet....’

Filip zag met een duivelsch genoegen dat hij zegevierde.

‘Luister, Henri, ik zal je een goeden raad geven,’ hernam hij, terwijl hij zijn makker staande hield. ‘Je zegt aan je ouwe vrouw, dat er in B.... een goeie betrekking vacant is, als handelsreiziger of zoo iets, dat je, om het gevaar te ontvluchten, van plan bent, gedurende de Vastenavonddagen je persoonlijk bij de firma te gaan aanbieden; dat je nu natuurlijk geld noodig hebt voor de reis etc., etc., etc. Ik wed, moeder zal je een suikerzoeten jongen vinden, en je nog meer geven als je vraagt. Je komt Zondagmiddag, in plaats van naar het station te gaan, bij mij, en we zullen ons die dagen zoo goed behelpen als het gaat, daar we toch den meesten tijd buitenshuis zullen zijn. Woensdagmorgen ben je weer present bij moeders pappot!’

‘En dan?’

‘Tut, tut, tut! Dan zullen we er ook nog wel wat op vinden. Wat zeg je, kan ik geen goeden raad geven?’

‘Ik ben het ongelukkigste schepsel dat er rondloopt.’

‘Nu ja, als we eens aan 't draaien zijn, zal je die woorden wel terugtrekken.’

‘Neen, ik doe het niet, voor den duivel ik doe het niet!’

‘Nou, goed; ik zal de boodschap aan de vrienden overbrengen, en ik zal wel weten, wat ik zeggen moet, maar de gevolgen kan je je zelven wijten.’

‘Och Flip, heb toch medelijden met me.’

‘Bah! daar ben je een lievertje voor.’

‘Zie, ik beloof je wat je wil.’

‘Wel, ik wil dat je Vastenavond met ons zal meemaken en jij je niet laat voor den zot houden door ieder die je kent.’

Er volgde een oogenblik stilte. Flip liet Henri's gedachten een oogenblik den vrijen loop en vroeg toen tersluiks:

‘Nu! je laatste woord?’

‘Ik ... (en zich geweld aandoende) ik zal komen voor den duivel, ik zal komen!’

‘Bravo!’ schalde het door de steeds stiller wordende straat, uit den boozen mond van den opgeschoten verleider. ‘Bravo! nu herken ik je weer! Proficiat Henri!’ en meteen wilde hij de hand van dezen vatten.

‘Laat me, booze geest,’ herhaalde Henri, zijn hand terugtrekkend. Ze waren voor hunne woningen gekomen.

‘Dus, zooals afgesproken is; denk aan je gegeven woord, en anders.... ik verraad alles, hoor! Tot ziens.’

VI.

De lezer zal zich gemakkelijk kunnen verbeelden, welk een thuiskomst en droevige ontmoeting met zijn moeder Henri dien ongelukkigen Vrijdagavond had.

Vernederd, opgewonden, ontevreden, slecht gemutst, was hij de trap opgestrompeld en door tante Cathrien in allesbehalve vriendschappelijke bewoordingen ontvangen.

‘Ge moest je schamen,’ was haar eerste woord: ‘Mijnheer de zoon gaat uit feesten, en zijn moeder ligt doodziek te bed.’

‘Wat zegt u? moeder zi...,’ en zijn tante tamelijk ruw op zij duwend, ijlt hij naar het slaapvertrek zijner moeder. Zoo erg als juffrouw Cathrien het gemaakt had, was het nu toch wel niet. De dokter, die een uurtje geleden bij mevrouw Huberts geweest was, had gezegd, dat mevrouw alleen maar te geagiteerd was, dat ze zich iets te zeer aantrok, en dat, indien ze heel bedaard bleef, het zooveel niet te beteekenen had. Ze behoefde slechts volslagen rust.

De thuiskomst van Henri werkte natuurlijk niet voordeelig op die rust. Door zijn tante, die inmiddels wat bedaard was, op de hoogte gesteld van den toestand der zieke, beduidde hij haar, dat ze maar naar huis zou gaan, en dat hij dien nacht zijn moeder wel zou verzorgen.

Ofschoon tante niet heel veel vertrouwen in haar neefje stelde, liet ze zich toch gezeggen. Ze zou morgenochtend heel vroeg weerom komen.

Zoo er iemand te beklagen was in de veertien dagen, die nu volgden, dan was het zeker Henri Huberts.

De moeder was reeds den volgenden dag opgestaan; ze was wel erg zenuwachtig, maar toch juist niet ziek.

De zoon was voortdurend in gedachten verdiept. En wat wonder? Er speelden hem ook allerlei zaken door het hoofd. Die belofte aan zijn moeder van zich te beteren. Zoo ooit, dan moest hij ze nu houden. Maar dan kwam op eens Flip met zijn bedreiging hem voor den geest; zijn vrienden, die hem bespotten en uitlachten, Vastenavond met al zijn zure pret.... en dan.... dat geld.... dat geld wat hij vragen moest, ten koste van zijn lage, laffe leugen!

't Was om krankzinnig te worden. En waar en hoe uitkomst gevonden?

Tot overmaat van ramp kwam tante Cathrien dagelijks dezelfde boetpredikatie houden, die hem ten slotte zoo begon te vervelen, dat hij haar het huis ontzegde, als ze nog eenmaal met dat gezanik aankwam.

Op mevrouw werkte het gedrag van haar zoon, dat ze met stille moederlijke zorg gadesloeg, zeer nadeelig, en in plaats van te beteren werd ze met den dag slechter.

's Zaterdagsmorgens moest Henri wel de stoute schoenen aantrekken en haar om geld vragen.

‘Zie, moedertje,’ had hij gezegd, ‘en als ik die plaats heb, dan komen er andere en betere dagen. Tegen dien tijd is u geheel en al hersteld, en met uw pensioentje en mijn traktement zullen we eens recht goed gaan leven. We betrekken samen een huisje te B...'s Avonds, na het kantoor, gaan we een wandelingetje maken, en waar

ik u een pleizier kan doen, zal ik het mijn plicht achten. Daarenboven ben ik die dagen van den Vastenavond uit het gevaar, want te B. ken ik geen mensch.'

Onder die grove leugentaal was hij zoo gejaagd en opgewonden geweest, dat zijn moeder niet wist of ze hem gelooven zou of niet.

'Nu, Henri, als je denkt, dat het lukken zal,' zei ze ten slotte, 'ga dan, onder Gods zegen; voor het oogenblik heb ik geen geld meer om u te geven, maar ik bezit nog het diamanten kruisje, dat uw vader zaliger mij op onzen trouwdag gegeven heeft. Ofschoon ik het tot mijn dood wilde bewaren, offer ik het voor u op, zeker dat je goede vader van uit den Hemel dit met welgevallen zal aanschouwen, daar het zijn eenigen zoon zai helpen, de beste voornemens uit te voeren. Maak het te gelde, en neem zooveel als je meent noodig te hebben.'

Terwijl ze, nog sprekende naar de slaapkamer ging om het dierbare kleinood te halen, glinsterden in haar oogen twee dikke tranen; want met dit kruisje offerde ze het laatste, wat ze aan waarde bezat, op voor haar ontaarden zoon.

Henri wist dit, en toen zijn moeder hem dat pand der liefde van haar echtgenoot, zijn vader zaliger, overreikte, toen hij haar dáár voor zich zag staan, omstraald van al de schitterende schoonheid der verheven moederliefde, toen brak zijn hart en kon hij het niet langer uithouden.

'Moeder, dat is te....'

In de geopende deur verschijnt Flip.

'Mevrouw, uw dienaar! Men vertelde mij, dat Henri dezen morgen naar B. vertrekt. Als trouwe vriend wilde ik hem een *pas de conduite* geven! Jawel mevrouw, 't is goed, dat hij eens aan den slag zal komen. Dat nietsdoen is de pest voor jongelui als wij.' En op zijn horloge ziende, ''t Wordt zachtjes aan tijd, vriend!' huichelde hij laaghartig voort. Noch mevrouw, noch Henri was de komst van den opgeschoten jongen welkom.

Mevrouw had het nooit op den jongen begrepen gehad. Maar ze wist eigenlijk niet wat van hem te denken Hij was altijd zoo beleefd, zoo vol gedienstigheden, en kon zoo fijn en goed, ja zelfs stichtend spreken! En toch, ze vertrouwde die zaak maar half.

Henri voelde zich bij zijn verschijnen allen moed in de schoenen zinken, en zijn voornemen om zijn moeder een oprechte bekentenis te doen van zijn snoode plannen was voor het oogenblik onherroepelijk voorbij.

De verleider kraaide victorie!

VII.

Gedeelde smart is slechts halve smart, maar smart lijden als anderen in vermaak baden is meer dan dubbele smart. Dat ondervond men ten huize van mevrouw de weduwe Huberts. De woelige uitgelaten Vastenavonddagen, met al hun gejoel, dwaasheden, uitspattingen en dronkenschap waren in vollen gang. Helsche dissonanten weerklonken door de steeds drukker wordende straten, van voorbijtrekkende troepjes, clubs en kliekjes gemaskerden, nu en dan door schril geratel, getoet, en wat dies meer zij, onderbroken.

Straatgevechten en straatschandalen waren aan de orde vooral van den avond.

Te midden van al dat gejoel en geschreeuw lag mevrouw Huberts te bed met een hevige koorts.

Den morgen na het vertrek van haar zoon was ze niet opgestaan, ze had de meid van beneden gescheld en gevraagd of ze mejuffrouw Cathrien niet eens wilde gaan halen; deze op hare beurt stuurde terstond bij hare komst andermaal om den geneesheer.

De dokter vond den toestand der zieke aanmerkelijk erger.

Hij deed tante Cathrien verstaan, dat als er het minste bij kwam, mevrouw de Vasten niet meer zou halen. Zij had een hevige ijlkoorts. Bij tusschenpoozen riep ze op hartverscheurenden toon om Henri. Dan weer vertelde ze van een groot diamanten kruis, dat haar zwaar op het hart drukte. Een anderen keer had ze haar echtgenoot weenend om vergiffenis gesmeekt voor een zware misdaad, die ze zeide begaan te hebben. Toen ze later wat bedaarde, begon ze aanhoudend te vragen hoe laat het was, en dan angstig met hare handen rondtastend, scheen ze iets te zoeken.

Tante zag hierin de voorteekenen van den naderenden dood, en speedde zich, het meisje een geestelijke te laten halen.

Dat voortdurend roepen van haar zuster om haar zoon, had juffrouw Cathrien beneden doen vragen of ze niet wisten waar de jonge heer was. De huisheer had haar geantwoord, dat mijnheer Henri Zaterdagavond vertrokken was; maar waarheen wist hij niet. Mevrouw boven zou dat wel weten. Maar mevrouw was niet in staat hare zuster hieromtrent iets verstaanbaars mede te deelen.

Tante Cathrien was dus geheel alleen, en haar bleef niets over dan geduldig het treurige einde misschien af te wachten.

Zoo was het langzamerhand Dinsdag geworden. Honderden en honderden gemaskerden -

MR. J.H.L. HAFFMANS,
24 November 1866,
(VENLO).

MR. H.F. LAMBRECHTS,
16 September 1873,
(SITTARD).

LT.GL.P.J.G. VAN DER SCHRIECK,
22 Februari 1876,
('S-HERTOGENBOSCH)

DR. P.J.F. VERMEULEN,
29 Juni 1880,
(HELMOND).

DR. H.J.A.M. SCHAEPMAN,
15 Juli 1880,
(ALMELO).

MR. B.M. BAHLMANN,
13 December 1880,
(TILBURG).

MR. A.H.M. VAN BERCKEL,
17 September 1883,
(LOOSDUINEN).

MR. M.J.C.M. KOLKMAN,
6 Mei 1884,
(RHEDEN.)

MR. J.J.I. HARTE,
2 Mei 1888,
(GRAVE).

MR. L.P.M.H. BARON MICHIELS VAN VERDUIJNEN,
2 Mei 1888,
(BREDA).

L.D.J.L. de Ram,
2 Mei 1888,
(bergen-op-zoom).

Mr. J.A.N. Travaglino,
2 Mei 1888,
(druten).

B.R.F. VAN VLIJMEN,
2 Mei 1888,
(VECHEL).

W.P.A. MUTSAERS,
19 Maart 1889,
(WAALWIJK).

F.T.J.H. Dobbelmann,
9 Juli 1889,
(nijmegen).

Jhr. J.B.D. van den Berch van Heemstede,
16 September 1891,
(oosterhout).

J.R.C.E.M. GRAAF DE MARCHANT D'ANSEMBOURG,
16 September 1891,
(GULPEN).

J. TH. M. SMITS VAN OYEN,
16 September 1891,
(EINDHOVEN.)

M. DE RAS,
20 Juli 1892,
(MAASTRICHT

E.A.M. VAN DER KUN,
13 December 1892,
(ZEVENBERGEN).

MR. TH. L.M.H. BORRET,
25 Juli 1893,
(BEVERWIJK).

MGR. DR. W. EVERTS,
14 November 1893,
(ROERMOND.)

P.J. TRUIJEN,
17 Mei 1894,
(WEERT.)

MR. A.F. VOS DE WAEL,
17 Mei 1894,
(ENSCHEDE).

MR. W. VAN BASTEN BATENBURG.
18 September 1894
(ELST).
DE LEDEN DER KATHOLIEKE PARTIJ IN DE STATEN-GENERAAL. II: D[E] TWEEDE KAMER.

hetzij twee aan twee gearmd, hetzij in rijtuigen, of in gezelschap van acht à tien personen, - stroomden naar de groote balzaal te Vlierhave, om er den Vastenavond op waardige (?) wijze te sluiten.

Tot een dier laatste categorieën behoorde ook de ‘kliek’, waarvan Henri deel uitmaakte. Van Zondagavond af hadden zij door de stad rondgezwierd van het eene naar het andere koffiehuis, van de eene naar de andere danspartij en zich bijna geen of weinig rust gegund.

Gedwongen dwaas en uitgelaten, had Henri zich goed willen voordoen, maar het was hem niet gelukt. Iedereen merkte, dat er iets aan haperde. De opgeschotene had hem van tijd tot tijd in het oor gefluisterd, dat hij een kinderachtige vent was, en hem zelfs gedreigd zijn kinderachtig gedrag aan de kaak te stellen, 't hielp niets.

Ten slotte kon hij het niet meer uithouden.

Toen ze aan de groote poort van het sociëteitsgebouw, waar dien avond het bal zou plaats hebben, gekomen waren, had hij zich heimelijk zien te verwijderen van zijn gezelschap en was onverwijld naar huis gespoed.

Nauwelijks had hij den sleutel van binnen omgedraaid en wilde hij de trap opgaan, of de juffrouw van beneden kwam ze af met rood gekreten oogen, terwijl ze snikte:

‘Ach God! jongeheer, te laat, te laat!’

‘Te laat! wat te laat?’ vroeg Henri.

‘Och! de arme, ze heeft een half uurtje geleden den geest gegeven!’

‘Maar wie? wie? Toch niet ma....’ En hij stormde de trappen op.

Een paar seconden na die ontmoeting lag in de stille sterfkamer de nog half vermomde zoon, aan wiens voeten een lachend masker op den grond gevallen was, schreiend over het reeds gedeeltelijk koud geworden lijk zijner arme moeder.

VIII.

Den eersten Donderdag in de Vasten had er in een der kerken te Vlierhave omstreeks tien uur een zieledienst plaats gehad, die, ofschoon, het een ‘arme-begrafenis’ scheen te wezen, toch iets eigenaardig grootsch vertoonde.

Achter de kist, die het stoffelijk overschot van den overledene bevatte, ging eerst een jonge man van twintig jaren, eenige burgerheeren en verscheidene militairen in groot uniform.

't Was de teraardebestelling van mevrouw de weduwe Huberts.

Met doffen schok was de kist in den schoot der aarde neergelaten; de priester had de laatste gebeden gestort, daarna had eerst Henri, haar zoon, en toen eenige anderen een schop aarde er op geworpen, om eindelijk den doodgraver den kuil verder te laten aanvullen.

Langzamerhand hadden allen, de een na den ander zich verwijderd en dra heerschte de gewone plechtige stilte op den gewijden doodenakker.

Al de ‘lijklui’ bevonden zich nog op den grooten steenweg, die van het kerkhof naar de stad leidde, en gingen bij troepjes stadwaarts, toen eensklaps een schot, van achter de kerkhofmuren, door de lucht weergalmde.

Dit wekte bij dezen of genen meer of minuer verwondering, men vroeg zich wel af, wat dit te beteekenen zou hebben, doch men dacht niet aan een ongeluk.

En toch, dat was gebeurd.

Henri Huberts was, na de teraardebestelling zijner moeder, heimelijk achtergebleven. Daar er geene familieleden meer waren, had hem dit niet veel moeite gekost.

Na zijn thuiskomst Dinsdagavond had hij zich als waanzinnig gedragen. Hij sloeg zich voortdurend met gebalde vuisten voor het hoofd onder uitroepen als: 'Ik rampzalige! Moordenaar! vervloekte!'

Van lieverlede was hij daarna kalmer geworden, doch de wroeging die, hem kwelde, was overgeslagen in wanhoop, die bij hem, helaas, het plan tot zelfmoord deed rijpen

Nadat hij de laatste eer aan zijn moeaer, van wier dood hij de oorzaak was, bewezen had, mocht hij haar niet langer overleven... 't Schot was gevallen, een kogel had hem getroffen, maar zijn doel gemist.

Men vond hem badend in zijn bloed achter het kerkhof; de levensgeesten waren nog niet geweken.

Terstond werd geneeskundige hulp gehaald en bevolen den gewonde naar het hospitaal te voeren.

Met volle moederlijke handen deelde de katholieke Kerk door hare priesters den Paaschvrede uit.

Ook de aalmoezenier van het hospitaal te Vlierhave kweet zich met vaderlijke zorg, onder zijne talrijke zieken, van zijn aangenamen plicht.

Een der zieken, ja stervenden, versmaadde echter zijn liefderijke vertroostingen en, ofschoon katholiek, wilde hij niets met den priester te doen hebben. Maar hij, de waardige zielzorger, hield vol; hij deed de eerwaarde zusters-verpleegsters bidden en hij bad met haar mede; 't verloren schaapje zou en moest naar den schaapsstal zijns meesters terugkeeren.

Hij overwon! 's Avonds bij zijn avondbezoek kwam hem een liefdezuster te gemoet en met van hemelsche vreugde blinkend gelaat riep ze: 'Eerwaarde! De heer Huberts heeft naar u gevraagd. Spoed! spoed! want hij zal weldra den geest geven!'

Nog juist op tijd om zijn biecht te hooren, kon de gelukkige priester Henri de generale absolutie geven, en nadat hij hem de oogen gesloten had, zeide hij, zich tot de zusters wendend: 'Bidden wij, opdat God zijn arme ziel genadig moge wezen en hij ruste in vrede!'

Een vreemde reisgezel.
Door F.C.

Er zaten zes personen in de coupé: twee oude burgerjuffrouwen, één met een bril, doch allebei met hoedendoozen en valiezen, en vier heeren met reisdekens, kranten en groote sigaren. Juist stond de trein op het punt van vertrek, toen een zevende reiziger het portier openwierp. 't Was een lange, schrale man, met bleek gelaat, aschblond haar en dunnen knevel; om zijn magere schouders fladderde een demi-saison en als eenige bagage had hij een pakje in grauw papier gewikkeld. Toen hij zag, dat een dikke mijnheer met een reisdeken, die vlak bij het portier zat, hem

tamelijk barsch aankeek, vestigde hij een meewarigen blik op het gezelschap en fluisterde:

'Permitteer me...'

Hij schoof langs de reisdeken, kwam in botsing met de scherpe knieën van een tweeden reiziger, werkte zich behoedzaam langs de dame met den bril, legde zijn pakje in het net en zette zich naast een blauwe hoedendoos neer. Daarna keek hij verlegen naar het gezelschap voor hem en naast hem, als wilde hij zeggen:

'Ik kan het heusch niet helpen, dat ik u kom storen.'

De zes andere reizigers zagen op hun beurt den bleeken vreemdeling aan; vooral de dame met den bril, die naast hem, en de dame zonder bril, die tegenover hem zat, onderwierpen hem aan een nauwkeurige inspectie. De vreemdeling werd wee van het schitteren der groote glazen, die als twee manen op den neus zijner buurvrouw balanceerden; hij sloeg de oogen neer, verschikte zijn demi-saison, en streek zenuwachtig met de hand over zijn grijze pantalon en langs zijn katoenen halsboord.

De trein had het station al ver achter zich.

'Het lijkt wel of hij van den zomer de cholera heeft gehad,' fluisterde de eene dame tegen haar buurman, 'kijk eens, wat hij er uitziet.'

De aangesprokene glimlachte[:] de persoon, wien deze opmerking betrof, had er niets van gehoord en zat aandachtig naar de punten zijner laarzen te kijken.

'Vindt u niet dat hij ziekelijk uit zijn oogen kijkt?' herhaalde de bezorgde vrouw. De dame tegenover den zieke knikte mét het hoofd ten teeken van instemming.

Opeens begon de bleeke man onrustig te worden; hij haalde zijn horloge uit den zak, een gewoon zilveren horloge, waar het gezelschap niets bijzonders aan te zien vond; lang keek hij er op, stak het weer weg, om het een oogenblik later opnieuw voor den dag te halen.

De trein hield aan een tusschenstation stil en de vreemde reiziger stond op.

'Mag ik u even lastig vallen,' sprak hij met gesmoorde stem tot de gebrilde dame, daarbij te kennen gevende dat hij de coupé wilde verlaten.

De dame haalde haar groote knieën in en de ziekelijke mijnheer ging haar voorzichtig voorbij; nog voorzichtiger was hij bij het passeeren van den heer met de groote reisdeken. Toen hij het portier geopend had, was hij met een enkelen sprong van de treeplank en uit het gezicht verdwenen.

'Wat een rare man! wat een rare man!' riep de eerste dame hoofdschuddend, terwijl zij haar blauwe hoedendoos verder op de bank schoof.

'Hij heeft zijn pakje niet meegenomen,' sprak de andere, die tegenover hem gezeten was.

'Dan zal hij nog wel terugkomen,' merkte een heer op, die naast haar in het hoekje met een krant voor zijn oogen zat te luisteren naar al wat er gezegd werd.

Inderdaad, op hetzelfde oogenblik verscheen het gelaat van den bleeken man met het aschblond haar in het portier. Met dezelfde behoedzaamheid als waarmee hij den eersten keer was binnengekomen, nam hij zijn plaats weer in en begon, toen aller oogen op hem gevestigd waren, weer zenuwachtig over zijn grijze broek en langs zijn katoenen boord te strijken.

De juffrouw met den bril had bepaald medelijden met den stumperd.

Na een kwartier wachtte de trein voor een ander station; weer stond de bleeke man op en vroeg beleefd of hij mocht passeeren. Zijn pakje bleef in het net liggen evenals de vorige maal, maar de verwondering der matrones was merkbaar gestegen.

Bij zijn terugkomst begon de heer in den hoek te brommen, waarover de binnentredende zich erg bezorgd scheen te maken, ten minste hij vroeg heel beleefd om excuus en ging na een zwakken zucht weer op zijn plaats zitten.

De dame met den bril kreeg medelijden met den patiënt, die weer aanhoudend op zijn horloge begon te kijken; zij zou gaarne naar zijn ziekte informeeren en hem een half dozijn huismiddeltjes aan de hand doen, maar zij wist niet goed hoe zij het moest aanleggen.

Na een twintig minuten nadenken begon zij:

‘'t Is lastig, mijnheer, dat u zoo dikwijls uit moet stappen.’

‘Ja,erg lastig, juffrouw,’ antwoordde hij, terwijl hij op zijn horloge keek. Zijn stem klonk onvast en zijn houding was, alsof hij ongaarne het gesprek voortzette. De juffrouw liet zich echter niet ontmoedigen.

‘Hebt u dat dikwijls?’ vroeg zij.

‘Om de veertien dagen,’ was het antwoord.

‘Arme man,’ zuchtte de juffrouw tegenover hem.

Voor de derde maal hield de trein stil, en weer stond hij op met de vraag: ’Mag ik u nog eens plagen?’

Tot zijn voldoening stapte de heer met de groote reisdeken, die hem altijd zoo barsch aankeek, ook uit.

De overige heeren begonnen door dat aanhoudend uit- en instappen hun volle aandacht aan den zonderlingen man te wijden.

‘Ik zeg u dat hij op moet passen, of hij gaat dood,’ meende de juffrouw, eigenares der groote hoedendoos.

‘Dat geloof ik ook,’ beaamde de andere, die schuin tegenover haar zat.

‘'t Is vervelend.’ sprak een van de heeren.

‘Misschien hindert hem het rooken wel,’

meende een ander, waarop de derde de menschlievende bemerking maakte, dat er ook nietrook-coupés waren.

Toen de veelbesproken reiziger was teruggekeerd, begon het geheele gezelschap hem zoo nauwkeurig-belangstellend aan te kijken, dat de goede man eerst uit verlegenheid de hoededoos van de bank wierp, vier keer zijn horloge van en aan den ketting deed, zes keer het probeerde op te winden en oogenschijnlijk blij was, na verloop van elf minuten, den trein weer te kunnen verlaten.

Nu was het toch al te erg. De gebrilde dame moest en zou de kwalen van den ongelukkige kennen en hem een voorraad recepten aan de hand doen, waarvoor hij haar eeuwig dankbaar zou zijn.

‘Moet u zoo dikwijls uitstappen?’ vroeg zij op medelijdenden toon.

‘Ja, juffrouw,’ zeide hij met een zucht, terwijl hij bezorgd door het raampje keek, waarlangs eenige sneeuwvlokken begonnen te dwarrelen.

‘En dat met zulk weer! u zult bepaald een kou vatten.’

De arme man zag haar treurig aan als wilde hij zeggen: ‘Ik kan het niet helpen, ik moet er wel doorheen.’

De reizigers staken intusschen de hoofden bij elkaar en luisterden met belangstelling naar het verhoor. De ondervraagde nam het eerste vrije oogenblik te baat om haastig zijn horloge te raadplegen.

‘Hebt u er dan nooit met den dokter over gesproken?’

Op deze vraag zette de man groote oogen op en een flauwe glimlach speelde om zijn lippen.

‘Den dokter gesproken?’ herhaalde hij verbaasd.

‘Zeker, dat had u al lang moeten doen, of hebt u nooit iets bij den apotheker daarvoor genomen?’

De bleeke man schudde met het hoofd.

‘Maar mijnheer, u moogt toch niet uw gezondheid verwaarloozen; een zwager van mij heeft hetzelfde gemankeerd als u en wilde er ook niets voor nemen; van dokter of apotheker wilde hij niets weten, hij zeide, dat het vanzelf wel over zou gaan, en hij is er toch maar aan gestorven. Hij kreeg koliek, of ik weet niet wat, en de dokter zei toen, dat het zijn eigen schuld was.’

‘Maar, juffrouw...’

‘U kunt er toch zoo gemakkelijk iets voor doen,’ viel zij hem in de reden. ‘Verleden winter had ik hetzelfde en nogal erg, en toen heb ik warmen wijn gedronken met veel kaneel en suiker, en dit heeft me radicaal geholpen. Wat ook nog goed moet zijn, is wit van ei met...’

‘Maar juffrouw, ik ben niet ziek, ik heb geen kaneel en suiker en geen wit van ei noodig.’

De bril der juffrouw sprong bijna van haar neus, zoo verwonderd wierp zij het hoofd achterover. ‘U niet ziek!’ riep zij, ‘maar u ziet er uit als een lijken u kunt nog geen kwartier in het spoor blijven zitten. Me dunkt dus dat u niet behoeft te zeggen dat u niets mankeert!’

‘Is 't hem dat?’ sprak de vreemdeling. ‘Ik dank u voor uw belangstelling en zal u zeggen wat ik mankeer: ik ben horlogemaker, dood de Spoorweg-Maatschappij aangesteld om op deze lijn de stationsklokken te regelen; dat moet alle veertien dagen gebeuren. Nu hoef ik niet meer uit te stappen, want we zijn aanstonds aan het eindstation.’

De gebrilde juffrouw werd vuurrood en was blijde spoedig de coupé te kunnen verlaten, waar het gezelschap zich niet weinig over haar bezorgdheid vroolijk maakte.

De laatste maarschalk van Frankrijk.

Met groote praal heeft de republiek den laatsten maarschalk van Frankrijk geleid naar zijn rustplaats in het Hotel der Invaliden, waar alles spreekt van de twee Napoleontische tijdvakken, die beide op zoo tragische wijze eindigden.

MAARSCHALK CANROBERT † 28 JANUARI.

Het was een grootsche lijkstoet, die Zondag 3 Februari door de straten van Parijs trok, bijna even grootsch, als toen voor ongeveer anderhalf jaar Canrobert's wapenbroeder, maarschalk Mac-Mahon, ten grave werd gedragen. Toen luisterden de Russische officieren met admiraal Avellan aan het hoofd de plechtigheid op, en dezen luister moest Canrobert's stoffelijk overschot missen. Maar overigens hadden de regeering, de Kamers en het leger het zich een eer gerekend, een laatste hulde te brengen aan den man, die een halve eeuw lang op de slagvelden van Afrika en Europa voor de grootheid van zijn land gestreden had.

Vier generaals en twee admiraals droegen de slippen van het lijkkleed, generaal Saussier commandeerde de troepen als gouverneur van Parijs, de ministers van Oorlog en Marine, de gezanten der vreemde mogendheden, de voorzitters van Kamer en Senaat, de grootkanselier van het Legioen van Eer, de commandanten der legerkorpsen en tal van andere hooggeplaatste personen werden in den stoet opgemerkt, terwijl de president der republiek vertegenwoordigd was door generaal Tournier.

De kerk van den H. Lodewijk was geheel met zwart fluweel en krip behangen, terwijl de op den vijand genomen vlaggen, tot een bundel samengevat en met hermelijn omgeven, van het roemrijk verleden spraken, dat met Canrobert ten grave daalde.

De katafalk, zwart met zilver, verhief zich in het midden der kerk, met aan de vier hoeken zilveren beelden, godsdienst, geloof, hoop en liefde voorstellende. Duizenden kaarsen en toortsen verlichtten den tempel.

Na den kerkelijken dienst en de *absoute*, die door den aartsbisschop van Parijs, kardinaal Richard, gegeven werd, nam de minister van Oorlog, generaal Zur Linden, het woord, om uit naam van de regeering en het leger een laatste vaarwel en een opperste hulde te brengen aan maarschalk Canrobert.

Hierna defileerden de troepen en werd de kist opgenomen om een laatste plaats te vinden in de doorluchtige gewelven, wier glorie wordt saamgevat in den roem van den grootsten van allen, die hier sluimeren: Napoleon.

François Certain Canrobert werd den 27^{en} Juni 1809 te Saint-Céré in het departement Lot geboren, kwam op zeventienjarigen leeftijd op de krijgsschool van St. Cyr, was in 1832 luitenant en begon in 1835 zijn krijgsmansloopbaan in Algerië, waar de dappere Abdel-Kader zich met leeuwenmoed tegen de voortdringende Franschen verdedigde. Hier, in Algerië, waar zooveel doorluchtige veldoversten als Cavaignac, Lamoricière, Bugeaud, Vallée en anderen zich onvergankelijke lauweren verwierven, onderscheidde Canrobert zich bij iedere gelegenheid. Na de bestorming van Constantine werd hij ridder van het Legioen van Eer en reeds in 1842 was hij bataljonschef, en een jaar later officier van het Legioen van Eer. Zijn schitterendste wapenfeit uit dezen veldtocht was de bestorming van Zaatcha aan het hoofd van zijn zouaven in 1847, toen hij al kolonel was.

In 1850 keerde Canrobert als brigade-generaal naar Frankrijk terug, waar hij den president der Fransche republiek, Louis Napoleon, bij zijn staatsgreep behulpzaam was.

Bij het uitbreken van den Krimoorlog vertrouwde de keizer hem het bevel over de eerste divisie van het Orient-leger toe, en stelde hem bovendien dienstbrieven ter hand voor het opperbevel, indien dit ten gevolge van een verergering in den toen reeds ongunstigen gezondheidstoestand van maarschalk De Saint-Arnaud vacant mocht komen. Dit geschiedde inderdaad in 1854, maar vooraf had Canrobert een werkzaam aandeel genomen aan de slagen aan de Alma, van Balaclava en Inkerman. De inneming van het haast onneembare Sebastopol, door Todleben verdedigd, was het hoofddoel van dezen oorlog. Doch de Engelschen en vooral hun generaal, de oude lord Raglan, die nog bij Waterloo gestreden had, duldden slechts met tegenzin het opperbevel van een zoo jeugdig generaal, en om nu met doel van den tocht niet in gevaar te brengen, bracht Canrobert een zwaar offer en verzocht van zijn post ontheven te worden. Nadat de keizer zijn toestemming had gegeven, droeg Canrobert in 1855 het opperbevel over aan generaal Pélissier en nam verder als gewoon divisie-generaal aan de belegering van Sebastopol deel. Na het einde van den oorlog werd de dappere soldaat tot maarschalk en grootkruis van het Legioen van Eer verheven.

In den oorlog van 1859 tegen Oostenrijk onderscheidde Canrobert zich weer in de slagen van Magenta en Solferino, waar zijn wapenbroeder Mac-Mahon zijn lauweren met hem deelde.

Maar hiermee was het tijdperk der overwinningen afgesloten. In den oorlog tegen Duitschland zag hij zich onder de bevelen van maarschalk Bazaine geplaatst.

Heldhaftig verdedigde hij zich te Gravelotte en Saint Privat tegen de overmacht van den vijand, maar, ook ten gevolge der onverschoonbare lauwheid van Bazaine, moest hij ten slotte de wijk nemen. Met Bazaine werd hij te Metz ingesloten, en bij de overgave dier vesting ging hij als krijgsgevangene naar Duitschland.

Na den oorlog kwam maarschalk Canrobert,

die aan het keizerrijk trouw bleef, op den achtergrond. Wel kreeg hij in 1876 zitting in den Senaat, maar een politicus en een spreker was deze soldaat niet. Wel was Canrobert een goed Christen, en het is dan ook voorzien met de laatste HH. Sacramenten der stervenden, dat hij de groote reis aanvaard heeft. Wie zal, nu Mac-Mahon en Canrobert er niet meer zijn, de schoone christelijke traditie in het Fransche leger voortzetten?

Bij de Platen.

Naar de markt. -

Al ligt er een voet hoog sneeuw, 't is toch mooi vriezend weer; de weg is flink hard, en de boer heeft daarom gemeend, een uitstekende gelegenheid te hebben om zijn vet varken in de stad ter markt te brengen. Dat dient hij trouwens te doen als het marktdag is en kan dus naar het weer weinig vragen.

Het beestje zelf blijkt echter minder met het tochtje ingenomen. Het lag zoo warm op zijn stroo in het goed gesloten hok en voelt heel goed, dat het daarbuiten in de sneeuw vrij frischjes is. Nog minder heeft hij het op den wagen, die daar met paard er voor klaar staat, om het welgedane heerschap deftig naar de stad te rijden. En de boer zal nog heel wat met den knorrigen gezel te stellen hebben, eer hij hem goed en wel in de kar heeft. De jongen zal hem intusschen een handje helpen, terwijl een ander het paard vasthoudt.

BRUTALE AANVAL.

Moeder de vrouw ziet in de deur staande de toebereidselen tot het vertrek aan. Al is zij blij dat het eindelijk zoover is en haar kostganger eindelijk door een rond sommetje rijkelijk al de zorgen belooft te vergoeden, die zij maanden lang aan zijn lichamelijk welzijn heeft gewijd, toch ziet ze hem op het oogenblik van scheiden maar noode vertrekken.

Een aardig wintertafereeltje, sprekend naar het leven weergegeven!

De leden der katholieke staatspartij in de Tweede Kamer. -

Gaven wij voor eenige weken de portretten van onze volksvertegenwoordigers in de Eerste Kamer, ditmaal bieden wij onzen lezers de beeltenis aan van de leden der katholieke staatspartij in de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Wij twijfelen er niet aan of deze portretten, zorgvuldig naar photographieën vervaardigd, zullen door het publiek met belangstelling ontvangen worden. Een toelichting onzerzijds kan hier overbodig heeten. De namen, onder de beeltenissen geplaatst, wijzen van zelf de personen aan, terwijl bij elk tevens het district is opgegeven, waarvoor hij in de Kamer zitting heeft. De bijgevoegde datums wijzen den dag aan, waarop de verschillende volksvertegenwoordigers hun intrede in 's lands raadzaal deden.

Wat de volgorde betreft, waarin zij geplaatst zijn, deze is ingericht volgens ancienneteit, dat is volgens het aantal jaren, dat onze afgevaardigden onafgebroken in de Kamer zetelden. Daarom opent de heer Haffmans, als oudste in zittingjaren de rij, die gesloten wordt met het jongst gekozen lid, den heer Van Basten Batenburg.

Brutale aanval. -

Als bijzonder dapper staat het haasje zeker niet bekend, maar dat hij zich door zulk een aanval, als op ons tafereeltje voorgesteld, van zijn stuk zou laten brengen, was toch moeilijk van hem te denken. Tot zijn schande moeten wij echter zeggen dat zulke blooheid bij hem een heel alledaagsch verschijnsel is, zoodat de schilder van ons tafereel niets anders heeft voorgesteld dan hetgeen menig buitenman al eens zal waargenomen hebben. Hij heeft aanvaller en slachtoffer op heeterdaad betrapt en voert ze ons in hun typische houding - den vogel in zijn vinnige brutaliteit, het haasje in zijn vermakelijken angst - naar het leven voor oogen.

Allerlei

Dieren, die nooit drinken. -

Verscheidene soorten van kruipdieren, slangen en hagedissen leven in streken, waar geen water is, en verschaffen zich het noodige vocht door inademing of inzuiging, zonder dat een merkbare hoeveelheid vloeistof in hun mond komt. Ook de wilde lama's in Patagonië drinken niet, daar in hun streek slechts zout water gevonden wordt. De luiaards behelpen zich ook zonder drinkwater. Van de konijntjes meende men vroeger, dat ze het eveneens zonder nattigheid konden stellen, maar naderhand heeft men opgemerkt dat zij graag door den dauw bevochtigde kruiden afgrazen,

zoodat zij dan eten en drinken te gelijk hebben. In een steenachtige, waterlooze streek van Frankrijk leeft ook een diersoort, die niet behoeft te drinken. De schapen, die daar zich met de sterke kruiden voeden, hebben het waterdrinken afgeleerd en ook de koeien drinken daar zeer weinig. De bekende Roquefort-kaas wordt gemaakt uit de melk van koeien, die niet, of bijna niet drinken. Dat een kameel het twaalf of veertien dagen zonder water kan uithouden en daarbij een last van 300 tot 400 pond kan dragen, is bekend. In den dierentuin te Londen, Regents Park, moet een papegaai 52 jaar lang geleefd hebben zonder ooit een druppel water te hebben gebruikt.

[Nummer 39]

Mgr. W.A.F. Wulfingh, C.S.S.R.
Titulair-bisschop van Cambysopolis, Apostolisch-vicaris van Suriname.

Wilhelmus Antonius Ferdinandus Wulfingh werd geboren te 's-Hertogenbosch den 30^{en} Mei 1839. Zijn brave, echt godsdienstige ouders waren: Wilhelmus Antonius Justinus Wulfingh en Maria Elisabeth Frietman. Van de talrijke kinderen, welke God hun schonk, zagen zij er vijf den kloosterlijken staat omhelzen. Wilhelmus volgde den 15^{en} October 1861 zijn ouderen broeder in de Congregatie des Allerheiligsten Verlossers, waar hij den 15^{en} Oct. 1862 te St. Truiden zijn heilige geloften aflegde. Daags daarna vertrok hij naar Wittem om er zijn hoogere studiën te voltooien. Den 1^{en} October 1867 door Z.D.H. Mgr. Theodorus Laurent tot priester gewijd, begon hij den 26^{en} September 1868, na volbrachten studietijd, te Amsterdam zijn loopbaan als missionaris. Welk vertrouwen zijn Oversten toen reeds in hem stelden, blijkt hieruit dat zij hem den 24^{en} April 1870 benoemden tot directeur van het Juvenaat, dat zij destijds te Roermond tot aankweeking van jeugdige missionarissen oprichtten. Ondanks zijn drukke en veelzijdige bezigheden werd hij ten jare 1871 daarenboven nog rector van het klooster O.L.V. in 't Zand aldaar. Den 25^{en} Juni 1874 werd hij rector van het Studiehuis te Wittem en den 26^{en} Juni 1877 rector van het klooster te Amsterdam. Overal waar pater Wulfingh verscheen, wist hij in korten tijd aller harten te winnen, overal dwong hij achting en eerbied af om zijn ijver, zijn offervaardigheid, zijn alomvattende liefde, zijn zucht naar de glorie van Gods huis. Wat hij onder dit laatste opzicht vooral verrichtte, getuigen de kapel van O.L.V. in 't Zand, de kloosterkerk te Wittem, de kerk van O.L.V. op de Keizersgracht te Amsterdam. In alle waarheid kon hij met de H. Schrift zeggen: ‘De ijver voor Gods huis heeft mij verslonden.’

MGR. W.A.F. WULFINGH, C.S.S.R.

Meer echter dan voor de stoffelijke tempels, ijverde hij voor de geestelijke tempels, voor de zielen. Onverpoosd arbeidde hij aan hun geestelijk heil, zoowel tehuis, als in de talrijke missies, retraites en geestelijke oefeningen, welke hij alom predikte, en overal schitterde zijn teedere liefde voor de Allerheiligste Maagd en zijn onbegrensd vertrouwen in haar machtige voorspraak. Wat meer is, pater Wulfingh verstond de kunst, die liefde en dat vertrouwen in de harten van anderen uit te storten.

Die ijver, die zielskracht, welke hij steeds ontwikkelde, verdienden een nog ruimeren werkkring. De arme missie van Suriname, een kolonie zoo uitgestrekt als Nederland en België te zamen, werd hem aangewezen. Den 12^{en} Juni 1888 vertrok hij derwaarts. Reeds den 6^{en} Juli 1889 volgde hij den helaas te vroeg ontslapen bisschop Mgr. Schaap als Apostolisch Vicaris op en werd te gelijker tijd door Z.H. Paus Leo XIII benoemd tot titulair bisschop van Cambysopolis. Was zijn ijver tot dan toe verbazingwekkend, thans nu hij zich met deze nieuwe, zware zorg belast zag, scheen die ijver nog meer veerkracht te ontvangen. Nog hetzelfde jaar keerde hij in het moederland terug, om den 15^{en} December 1889 te 's-Hertogenbosch uit de handen van Z.D.H. Mgr. Godschalk, geassisteerd door de bisschoppen van Breda en Roermond, de bisschoppelijke wijding te ontvangen.

Het wapen der hem zoo dierbare Congregatie van den Allerh. Verlosser met de beeltenis van O.L.V. van Altijddurenden Bijstand, voor wier vereering hij zoo

onvermoeid geijverd had, zou het wapen wezen van den nieuwen bisschop; '*Succurre miseris*, help de ongelukkigen,' zijn wapenspreuk.

'Help de ongelukkigen!' o hoe schoon teekenen die woorden het edele, diep voelende hart van Mgr. Wulfingh!

'Help de ongelukkigen!' hoe duidelijk geven zij het levensdoel aan, dat hij zich gesteld had!

'Help de ongelukkigen!' hoe drukken zij den toestand uit van zijn vicariaat! Wat al zorgen toch drukten zijn schouderen! Wat al ellenden had hij te lenigen!

Hij werd belast met de zorg van een zoo uitgestrekt en tevens zoo arm vicariaat, - met de zorg van 21 priesters en 16 leekebroeders zijner Congregatie, - met de zorg van 43 kloosterzusters, 54 onderwijzers en onderwijzeressen, 272 arme weezen, 2000 kinderen, die naar onderwijs smachtten, de zorg vooral van 3000 arme, ongelukkige melaatschen, wier ellende niet te beschrijven is; de zorg eindelijk van zoovele kerken, scholen en gestichten.

En ach! hoe luttel waren de mjddelen, die hem voor dat alles ten dienste stonden. De liefde echter is vindingrijk. Nauwelijks heeft Mgr. Wulfingh de bisschoppelijke wijding ontvangen, of hij reist naar Rome om den Vader aller geloovigen den toestand zijner arme missie kenbaar te maken en diens zegen over hem en de zijnen af te smeeken. Dan trekt hij, alle vermoeienis tartend, het vaderland

door, ja schroomt niet den Oceaan over te steken om in ongeloofelijk korten tijd in het uitgestrekte Noord-Amerika hulp en bijstand voor zijn diep verlaten armen, weezen en melaatschen te zoeken.

Dan keert hij naar Suriname terug, bouwt een nieuwe kerk en school te Marianella, een nieuwe kerk, school en bewaarschool te Nickerie, een nieuwe kerk te Coronie, een kerkje te Roorac onder de Boschnegers en twee nieuwe kerken met school te Paramaribo, de St. Bonifacius- en de St. Alphonsus-kerk. Het jongensweeshuis van Livorno wordt door hem met ongekende opofferingen naar Paramaribo verplaatst; het weeshuis der meisjes aanmerkelijk vergroot, - en dit laatste alleen beliep een schuld van 16,000 gulden. ‘God zal mij helpen,’ roept de bisschop vol vertrouwen uit, ‘deze schuld welke ik maakte af te betalen.’ Bij dit alles kwam de zorg voor de arme Boschnegers. ‘De missie van Suriname,’ schrijft Mgr. Wulfingh,’ ‘heeft tegenwoordig acht vaste standplaatsen, waar de goddelijke Verlosser - dag en nacht in Zijn aanbiddelijk Sacrament verborgen - voor allen toegankelijk is. Doch buiten deze acht vaste standplaatsen worden, geregeld eens per maand, soms ook om den verren afstand en de zeer moeielijke genaakbaarheid der plaatsen, eens om de twee maanden, bezocht: 76 plantages en gronden, 30 Indianen-kampen en 3 Boschnegerkampen, zoodat steeds drie paters het eerste veertiental, drie andere het laatste veertiental dagen der maand, in de bosschen en op reis doorbrengen.’

Doch vooral het lot der arme melaatschen trok Mgr. Wulfingh zich aan. En geen wonder. Hoe deerniswekkend is niet hun toestand! Die menschen met verminkte lichamen, de een zonder handen, de ander zonder voeten, deze of gene geheel en al opgezwollen, de meesten met afzichtelijke wonden overdekt, welke een ondraaglijke lucht verspreiden, zijn ongelukkig naar het lichaam, ongelukkiger vaak naar de ziel. En er zijn er zoovelen, meer dan drie duizend. Zou het gevoelige, edelmoedige hart van den bisschop niet getroffen worden? Zou hij, die reeds drie zijner paters, slachtoffers hunner naastenliefde, den dood der melaatschen zag sterven, niet alles in het werk stellen om hun ongeluk te verzachten? ‘Blindelings,’ schrijft de bisschop, ‘heb ik mij in de armen der Voorzienigheid geworpen om de zaak der melaatschen te regelen. Och hoe gaarne had ik aller verpleging op mij genomen!’ Met dat doel kocht Mgr. Wulfingh twee verschillende plantages aan en onderhandelde met het Gouvernement om daar een etablissement voor de melaatschen te stichten. ‘Het Gouvernement, zoowel in het moederland als de Koloniale Staten met den Gouverneur van Suriname,’ schrijft Mgr., ‘hebben niets onbeproefd gelaten. De verschillende godsdienstgezindten echter met die der Moravische Broeders-gemeente hebben zoolang gewerkt, dat het Gouvernement, verplicht zich aan de letter der wet te houden, mij verplichtingen wilde opleggen, welke ik niet mocht aannemen. Wat er van komen zal, is nog niet te zeggen.’

Intusschen rustte Mgr. Wulfingh niet. Nog te versch ligt in het geheugen wat hij, het vorig jaar voor de belangen zijner Congregatie en zijner Missie overgekomen, èn te Rome, èn in het moederland, èn in Frankrijk en elders gedaan heeft, om dit alles hier te herhalen. Genoeg zij het gezegd, dat de edelmoedige bisschop, meer dan ooit besloten zich geheel en al voor de zijnen, inzonderheid voor de melaatschen, op te offeren, den 13^{en} September van het afgeloopen jaar met vier jeugdige paters, twee broeders en zes zusters, welke laatste voor den dienst der melaatschen bestemd zijn, naar Suriname terugkeerde.

Zooveel, zooveel, sprak Mgr. vóór zijn afscheid, zooveel is er nog te doen. ‘Al aanstonds moet ik een nieuwe statie oprichten te Albina, wil ik aldaar niet mijne katholieken allen verliezen en vaarwel zeggen aan hen, welke Gods barmhartigheid ons voorbehoudt. Een kerk, school en woning voor twee paters en een broeder moeten er dus gebouwd worden. Een school voor meisjes met woning voor drie zusters moet ik bouwen èn te Coronie èn te Nickerie,’ enz.

En waarop steunt de bisschop, waarop is zijn hoop gevestigd voor de toekomst? Naast God op het Hofbauer-liefdewerk. Dit liefdewerk is een soort Broederschap, den 9^{en} Februari 1890 door Z.H. Paus Leo XIII goedgekeurd en met talrijke aflaten begiftigd. Het heeft ten doel de missie der Nederlandsche kolonie Suriname te steunen door kleine bijdragen, alsook door betrekkelijk geringe giften voor het opnemen van arme negerkindertjes in 't weeshuis. Iedere gift, hoe klein ook, wordt dankbaar door Z.D.H. aangenomen, want, zoo schrijft hij: ‘Vele kleine bijdragen vormen een groote, gelijk ontelbare zandkorrels een verpletterende massa voortbrengen. Op die kleine bijdragen is mijne hoop gevestigd. Tot dit alles moeten de opbrengsten van het Hofbauer-liefdewerk mij in staat stellen. Ik twijfel daar ook niet aan; de zegen des H. Vaders rust op dit werk. Toen de H. Vader hoorde wat reeds tot stand gebracht is, was hij als verrukt en prees de edelmoedigheid der leden; toen ik Z.H. wees op alles, wat er nog te verrichten valt, zeide hij: ‘Ik zal ze allen zegenen, het liefdewerk aanbevelen, en,’ voegde Z.H. er bij, ‘zij zullen de stem van den Algemeenen Vader der geloovigen hooren.’

Moge deze schets over Mgr. Wulfingh en zijn zegenrijken arbeid hiertoe bijdragen. Mogen de katholieken van Nederland, zoo edelmoedig in het ondersteunen van vreemde missiën, ook deze missie steunen, die een Nederlandsche kolonie is, door een Nederlandschen bisschop bestuurd, door Nederlandsche priesters en kloosterzusters bearbeid wordt.

Gered,
Door J.J.F. van Zeijl.

Een vijftig jaar geleden was Rotterdam nog niet wat het thans is, een der voornaamste havens van het vasteland. Het telde toen nog geen 100.000 inwoners. Zelfs kon men toen nog niet van Rotterdam getuigen, hetgeen men er thans van zegt, dat het de drukst bezochte haven is van Nederland.

Zoo niet de rijkste, dan toch een der voornaamste reeders van Rotterdam was in de dagen, dat ons verhaal aanvangt, de heer Van Kralingen. Hij bewoonde een deftig koopmanshuis op de Wijnhaven, dat in de daarachter gelegen Wijnstraat uitkwam, waar hij zijn kantoor had. Des zomers woonde hij niet in de stad. Ongeveer in de maand Mei betrok hij met zijn familie een buitenverblijf aan den Oostzeedijk. Een aantal dienstboden en een stal met prachtige rij- en koetspaarden verkondigden de weelderige wijze, waarop de heer Van Kralingen gewoon was te leven.

Zijn rijkdom had hij volgens sommigen te danken aan zijn arbeidzaamheid en energie, volgens anderen aan zijn geslepenheid.

Van alle gevleugelde woorden is haast niet een zoo waar als dat van Basile, dikwijls ten onrechte aan Voltaire toegeschreven: ‘Laster, laster, en er zal altijd wat van blijven hangen’. De waarheid van dit gezegde had Van Kralingen in ruime mate ondervonden

Hij was nog niet lang reeder, toen een schip, de *Goede Verwachting*, dat hem in eigendom toebehoorde, met man en muis was vergaan en hij daardoor - naar men verzekerde - een millioen had verloren; maar toen Van Kralingen, nadat hem deze ramp was overkomen, op dezelfde kostbare en weelderige wijze bleef voortgaan te leven, toen hield het medelijden, dat men aanvankelijk met hem had, op, en begonnen er praatjes te loopen.

‘Och!’ zoo zei de een, ‘Van Kralingen heeft bij het vergaan der *Goede Verwachting* niet half zooveel verloren als men denkt.’

En gelijk het met dergelijke praatjes altijd gaat, zij gaan van mond tot mond en worden steeds vergroot. En zoo ging het ook hier. Reeds den volgenden dag herhaalden vijftig monden:

‘Kom, gelooft gij nog, dat Van Kralingen bij het vergaan der *Goede Verwachting* iets verloren heeft? Neen, bij is er zonder kleerscheuren afgekomen.’

Nog een dag later en vijftig maal vijftig monden zeiden:

‘Die Van Kralingen is er toch bij het vergaan der *Goede Verwachting* best afgekomen. Hij moet er een aardig stuivertje aan verdiend hebben.’

Een week later hield de halve stad zich overtuigd, dat Van Kralingen opzettelijk het schip had doen vergaan, hetwelk volgens het zeggen der menschen een lading inhad, die bijna geen waarde bezat en dat daarentegen èn schip èn lading voor een buitengewoon hooge som waren verzekerd.

Kort na deze eerste ramp trof een ander schip van Van Kralingen een gelijk lot. Dit deed de lasterlijke praatjes, welke te zijnen opzichte in omloop waren, een zoodanige verhouding aannemen, dat Van Kralingen besloot een aanklacht bij de justitie in te dienen, opdat de rechtbank de verspreiders der lasterlijke aantijgingen, waarvan hij het slachtoffer was, zou opsporen en voorbeeldig straffen. Doch met de aanklacht van Van Kralingen ging het, zooals het bijna altijd in dergelijke gevallen gaat; de rechtbank kon ondanks het meest gestrenge onderzoek niet ontdekken vanwaar de praatjes kwamen. Maar al had Van Kralingen met zijn aanklacht niet het succes, dat hij er schijnbaar mede beoogde, hij won er toch dit mede, dat hij het vertrouwden en de achting herwon, zoo niet van allen, dan toch van hen, die hem van meer nabij kenden en die meenden, dat aan zijn rechtschapenheid niet kon worden getwijfeld.

De heer Van Kralingen had den naam van een eerlijk man te zijn. Deze naam is de schoonste, dien men iemand geven kan, die met tegenspoeden te kampen heeft gehad en als overwinnaar uit den strijd met het ongeluk is te voorschijn getreden. In dezen strijd ziet men niet zelden de edelste hoedanigheden van den mensch verdwijnen.

Wat had een ander in zijn plaats gedaan? Waarschijnlijk zouden zij, die den heer Van Kralingen hoogachtten, geaarzeld hebben, op die vraag te antwoorden. Men wist, dat hij geen vast, zelfstandig karakter had, en daarom zou men hem hebben kunnen verdenken, te hebben toegegeven aan de inblazingen van het een of ander slecht sujet, dat hem tot een slechte daad had verleid. Voor dit vermoeden bestond eenige grond. Men had meermalen opgemerkt, dat hij steeds gewillig den raad opvolgde zijner vrouw of van zijn ondergeschikten. De ingediende aanklacht ontnam echter aan deze verdenking alle waarde.

De besluiteloosheid - of juister gezegd - de zwakheid van karakter sprak uit al de handelingen van Van Kralingen. Zijn welgedaan uiterlijk, zijn breed hoofd en hooge kleur deden hem bij den eersten oogopslag doorgaan voor iemand, die een gelukkig leven leidt, die anderen niet naar de oogen behoeft te zien, die zich zelven niets te

verwijten heeft; doch bij nadere kennismaking bemerkte men, dat al het doen en laten van Van Kralingen getuigde van zekere verlegenheid. Hij scheen altijd ergens voor te vreezen, en dikwijls ontweek hij instinctmatig den blik, dien men op hem vestigde, als duchtte hij, dat men in zijn oogen, die groote spiegels der ziel, zou kunnen lezen wat er in zijn hart omging.

De oorzaak van deze opmerkelijke blooheid - waaruit men thans ook weder trachtte munt te slaan - was alleen verklaarbaar voor hen, die nem van meer nabij kenden en wisten welk levensdoel hij zich gesteld had.

Van Kralingen was als jongste bediende op een handelskantoor, zonder fortuin en zonder vooruitzichten, de wereld ingetreden. Alleen ten gevolge van een huwelijk was hij in staat

geraakt, zich als reeder te vestigen en zijn eerste schip uit te rusten. De vrouw, die hij getrouwd had, en van wie hij nooit had verwacht dat zij zijn aanzoek gunstig zou hebben aangehoord, had hem minder om zijn persoonlijkheid of om zijn karakter genomen, dan wel wijl zij van oordeel was, dat het huwelijk is de hechtste, de duurzaamste en de onbaatzuchtigste band, welke twee wezens op aarde binden kan. Zij was weduwe, en had naast haar groot fortuin een zoontje van vier jaar. Zij meende in het belang der toekomst van haar kind te handelen door in een huwelijk met Van Kralingen te bewilligen. Zij had verwacht, dat Van Kralingen, eenmaal haar echtgenoot geworden, door zijn toewijding en achting voor haar het geluk van haar kind bevorderen zou. In deze verwachting scheen zij niet teleurgesteld te zijn. Van Kralingen werd een voorbeeldig echtgenoot en vader. Maar te gelijk met de dankbaarheid, welke hij meende aan zijn vrouw verschuldigd te zijn, voor haar toestemming tot het huwelijk, ontstond in zijn hart een zekere angstvalligheid. Hij gevoelde het, dat hij alles aan zijn vrouw verschuldigd was. Hij meende, dat hij vóór alles moest zorgen, dat haar vermogen aangroeide. Vandaar die besluiteloosheid, die zwakheid van karakter. Niet handelend met zijn eigen kapitaal, meende hij te moeten zorgen, dat al zijn handelsoperaties - op welke wijze dan ook - moesten slagen. Een verlies lijden stond in zijn oogen gelijk met zijn vrouw bestelen. Hij scheen nooit iets te durven ondernemen zonder eerst buitensporig veel informaties te hebben ingewonnen, waarop hij zich voor het geval, dat de onderneming tegenliep, zou kunnen beroepen. De dankbaarheid en de achting, welke hij zijn vrouw en haar zoon betoonde, vielen hem zwaar, omdat zij hem een verplichting oplegden, welke hij liever niet op zich had willen nemen.

Toen er twaalf jaar na zijn huwelijk - dat kinderloos was gebleven - sprake was van een vennootschap aan te gaan met zijn broer Frans, ging hij daartoe slechts over op herhaald aandringen zijner vrouw, die telkens trachtte hem te doen vergeten, dat zij het was, die het grootste gedeelte van hun vermogen had aangebracht.

Frans van Kralingen was, toen de vennootschap gesloten werd, weduwnaar. Hij had een dochter van vijftien jaar. Henri, de zoon van mevrouw Van Kralingen, was een jaar ouder. Bij de ouders der kinderen kwam spoedig de gedachte op, dat niets beter zou wezen dan dat Henri door een huwelijk met Marie, de dochter van Frans, de banden, die allen aan elkander binden moesten, nog hechter zou aanhalen.

Gedurende de twee jaren, welke op de oprichting der vennootschap volgden, werd alles in het werk gesteld om de harten der beide jongelieden zoo te leiden, dat deze niets vuriger zouden wenschen dan een huwelijk tusschen hen.

Henri was op achttienjarigen leeftijd een flinke jongen. Marie met haar frisch gelaat, waarop als het ware de rozen der gezondheid lagen, en met haar prachtig blond haar, was een beeld van een meisje geworden. En al zouden de ouders niet aan een huwelijk tusschen hen hebben gedacht, alles scheen mede te werken om het plan der ouders te begunstigen.

Mogelijk was er destijds in Rotterdam geen familie te vinden, wier leden gelukkiger met elkander omgingen. De avonden bracht men bij den huiselijken haard recht gezellig door.

Nergens wordt prettiger gezelligheid gevonden dan aan den huiselijken haard. In onzen tijd schijnt men dit niet te willen gelooven. Men meent, dat de man buitenshuis, in café of sociëteit, zijn genoegen zoeken mag, maar men vergeet, dat men, door dit den man te veroorloven, dezen daardoor ontheft van een der plichten, welke hij bij

zijn huwelijk tegenover zijn vrouw op zich heeft genomen. De vrouw, die haar leven aan °dat van den man verbond, heeft ongetwijfeld de meeste aanspraak op zijn bijzijn. Als hij haar door zijn uitgaan veroordeelt, gansche avonden alleen door te brengen, pleegt hij jegens haar een onrecht, behandelt hij haar niet als zijn echtgenoote, als de koningin van zijn hart - wat de vrouw behoort te wezen, - maar als een dienstbode, wie hij slechts datgene gunt, wat hem goeddunkt. Maar wij dwalen af.

Men kon - zooals wij zeiden - bijna geen gezin bedenken, dat gelukkiger leefde. Gasten ontving men zelden. Men scheen onverschilligen en nieuwsgierigen geen deelgenoot en getuige van zijn geluk te willen maken. Niets scheen in staat een schaduw te kunnen werpen op dit hoogst tevreden en gelukkig gezin, totdat de ramp van de *Goede Verwachting* plaats greep.

Tusschen de beide broeders ontstond hierover een vrij hevige woordenwisseling. Hetgeen voor anderen slechts een voorbijgaande zaak was geweest, werd voor hen een breede klove, die slechts langzaam werd gedempt. Zij was nog niet eens geheel gevuld, toen de tweede ramp, waarvan wij reeds melding hebben gemaakt en die de aanklacht bij de justitie ten gevolge had, voorviel. Ditmaal werden tusschen de beide broers harde verwijten gewisseld. Van Kralingen wierp de geheele verantwoordelijkheid dier ramp op zijn broer Frans. Deze had, volgens hem, niet de noodige voorzorgsmaatregelen genomen.... het schip was oud.... hij had geen behoorlijk onderzoek naar de zeewaardigheid daarvan ingesteld... hij had het uitzeilen moeten tegenhouden.... hij had de lading met een ander schip moeten verschepen, enz. Had Van Kralingen zich uitsluitend tot deze verwijten bepaald, dan zou de zaak nog niet zulk een vaart geloopen hebben, maar hij vergat zich door te zeggen:

‘lk kan niet dulden, dat door onachtzaamheid en slordigheid de fortuin van mijn vrouw en van haar kind in de waagschaal gesteld wordt. De taak, om voor haar fortuin te zorgen, valt mij reeds zwaar genoeg. Ik wil daarom de verantwoordelijkheid niet dragen van de flaters, welke mijn compagnon begaat, die bovendien geen rooden cent in de zaak gestoken heeft.’

Frans, die geduld niet als een zijner deugden kon beschouwen, nam zijn hoed op en pakte zijn biezen. Den volgenden dag zag Van Kralingen hem niet op het kantoor verschijnen. Kort daarna vernam hij, dat zijn broer voornemens was Rotterdam en het vaderland te verlaten, aan welk voornemen deze eenigen tijd later werkelijk gevolg gaf.

Door deze handelwijze achtte Van Kralingen zich zoo beleedigd, dat hij in de eerste maanden na het vertrek van zijn broer niet dulden kon, dat diens naam in zijn tegenwoordigheid werd genoemd.

Maar in weerwil van den wrok, welken hij tegen zijn broeder koesterde, werd hij langzamerhand te diens opzichte toegevender gestemd, vooral omdat zijn vrouw en zijn zoon hem niet volkomen gelijk gaven en daardoor bij hem de vrees scheen ontstaan te zijn, dat hij minstens evenveel ongelijk kon hebben als Frans, door wien hij zich verongelijkt achtte.

Gedurende drie jaren had mevrouw Van Kralingen, met de hardnekkigheid moeders eigen, wanneer zij een doel najagen, waarvan zij meenen dat het geluk hunner kinderen afhangt, niet opgehouden, op de teedere kwestie terug te komen en getracht een toenadering tusschen de beide broeders tot stand te brengen. Zij deed dit hoofdzakelijk, omdat zij vreesde, dat, indien deze niet tot stand kwam, haar zoetste droom - het huwelijk tusschen Henri en Marie - niet verwezenlijkt zou worden.

Met het oog op een verzoening had zij, buiten weten van haar echtgenoot, briefwisseling onderhouden met Frans, die zich te Batavia had gevestigd en daar

fortuin maakte. Frans weigerde hardnekkig den eersten stap te doen, doch hij beloofde zijn broer in vergevingsgezindheid te zullen overtreffen, indien deze eenig blijk van toenadering wilde geven.

‘Laat Henri naar Batavia komen,’ - zoo schreef hij - ‘zijne overkomst zal mij alles doen vergeten en van harte vergeven.’

De heer Van Kralingen permitteerde echter niet, dat Henri de reis naar Batavia zou aanvaarden.

Twintigmaal had mevrouw het hem reeds verzocht en twintigmaal had zij daarop een weigerend antwoord ontvangen. Een onverwacht voorval gaf haar nieuwe hoop en tevens nieuwe middelen om het beoogde doel te bereiken.

De *Neptunus* lag zeilree naar Batavia. Dit schip was een driemaster, welke aan de firma Van Kralingen en Co. toebehoorde. Henri kon hiermede niet alleen op goedkoope wijze den overtocht maken, maar onder voorwendsel, dat Henri beter op de hoogte van de scheepvaart moest komen, behoefde Van Kralingen den schijn niet op zich te nemen, dat zijn zoon alleen een reis medemaakte om aan den eisch zijns broeders toe te geven.

Wij moeten noodzakelijk mededeelen, dat mevrouw al sedert een jaar of anderhalf had opgemerkt, dat haar man zich in zijn uitgaven beperkte en dat daarom de geldkwestie zijnerzijds ditmaal tegen haar voorstel niet zou zijn in te brengen.

Het vertrek van de *Neptunns* werd daarom voor de familie Van Kralingen een zaak van bijzonder aanbelang.

Voor den Rotterdamschen handel was dit eveneens en in nog grootere mate het geval; sedert acht dagen had ieder er den mond vol over. Het schip, zoo verzekerde men, had een zeer kostbare lading in, en was voor een aanzienlijk bedrag geassureerd bij verschillende assurantie-maatschappijen, die bijna alle herverzekeringen had gesloten. Men sprak van een lading van anderhalf millioen.

De kwade geruchten, welke vroeger omtrent Van Kralingen hadden geloopen, kwamen opnieuw in omloop, toen deze som genoemd werd.

Het schip was echter nieuw en had een zeer bekwamen, gunstig bekenden kapitein. Er scheen daarom geen kwaad bij de zaak te zijn. Toch waren er nog, die kwade vermoedens bleven koesteren. Deze en zij, die afgunstig waren op den voorspoed van Van Kralingen, haalden, wanneer men over de *Neptunus* sprak, beteekenisvol de schouders op, als hadden zij een voorgevoel van een nieuwe ramp.

In een handelsplaats is het verkoopen van een paard, het opzeggen van het lidmaatschap van een leeskring, van een vereeniging of iets dergelijks, reeds genoeg om het crediet van hem, die zich daardoor in zijn uitgaven beperkt, in gevaar te brengen. Ofschoon Van Kralingen steeds prompt en zonder eenig uitstel zijn wissels betaalde, had het toch de aandacht getrokken, dat hij zich in zijn levenswijze bezuinigde. Ook dit had het blind vertrouwen in hem geschokt.

Een, neen twee jaar lang reeds had Van Kralingen met tegenspoed te kampen. Zonder daarvan iets aan zijn huisgenooten te doen merken, had hij zich beijverd om de verliezen, welke hem getroffen hadden, te herstellen.

Hij was bijna daarin geslaagd. Noch zijn vrouw, noch Henri gevoelden iets van den ernst van het gevaar, dat hen dreigde. Al hun gedachten waren op het onderwerp gevestigd, dat hun harten zoo zeer vervulde. Zij wilden zoo gaarne van Van Kralingen de toestemming verkrijgen, dat Henri met de *Neptunus* vertrekken mocht.

Den 28^{en} Aug. zou het schip uitzeilen.

Den 27[en], daags vóór den gewichtigen dag, zaten zij in den tuin van het buiten aan den Oostzeedijk. Het was ongeveer vijf uren in den namiddag. Omstreeks dezen tijd was Van Kralingen gewoon van zijn kantoor huiswaarts te keeren.

Mevrouw Van Kralingen, ofschoon reeds de eerste jeugd voorbij, was nog mooi te noemen. In haar gitzwarte haren glinsterde slechts hier en daar een zilveren draad, haar lippen waren evenals haar gelaat frisch en haar groote, donkere blauwe oogen hadden een zachte, kalme uitdrukking, die getuigde van een gerust geweten.

In de schaduw van een zwaren beuk gezeten, de armen machteloos langs haar lijf latende hangen, beschouwde mevrouw Van Kra-

HET VERGAAN VAN HET DUITSCHE STOOMSCHIP 'ELBE', NAAR DE TEEKENING VAN FRANK BRANGWYN.

lingen - zooals slechts een moeder dat doen kan - haar zoon Henri, die aan het einde van den tuin treurig en in zich zelven gekeerd zijn oogen onafgewend naar de Maas hield gericht.

De lucht was helder, het uitspansel doorschijnend. Het was een dier schoone zomernamiddagen, waarin alles uitnoodigt om van de schoone natuur te genieten. Het was doodstil. Men kon het gonzen van vliegen hooren. Statige golfjes braken kabbelend tegen de oevers.

Henri merkte van dit alles niets, zijn ge dachten waren elders.

Mevrouw Van Kralingen, na nog een blik vol teederheid en moederlijken trots op haren zoon te hebben geworpen, naderde hem behoedzaam en legde de hand op zijn schouder.

‘Waar denkt gij aan?’ vroeg zij hem.

‘Dat kunt ge wel raden, mama,’ antwoordde Henri met een stroef lachje.

‘Ja.... Maar Henri, wat wilt ge dan? Misschien was het beter die illusie uwer kinderjaren op te geven.’

‘Nooit!’

‘En ge wilt nog eens beproeven uw papa over te halen.... Wat zal het baten....’

‘Maar wat kan hij er tegen hebben?.... Waarom verzet hij zich tegen mijn vertrek?... Het is koppigheid en als ik niet overtuigd was van zijn groote genegenheid voor mij....’

‘O, daar moogt ge niet aan twijfelen. Ge zijt de oogappel van uw papa, en indien hij - thans voor de eerste maal - weigert aan uw wenschen gehoor te geven, is het....’

‘Omdat zijn trots hem in mijn vertrek een vernedering doet zien. Hij meent, dat door mij te laten vertrekken, hij zich voor zijn broer vernedert.... En wat zou dat nog.... vernederen voor zijn eigen broer.... die hem verder niets meer zal vragen of van hem eischen. Er is nooit een ernstige reden geweest voor dien broedertwist, en het is dwaas om een nietsbeduidende reden mijn levensgeluk op het spel te zetten. Mama, u hebt alles gedaan wat mogelijk was, maar het baatte niet. Tevergeefs hebt u zes weken lang dagelijks op hetzelfde aambeeld gehamerd. Morgen gaat de *Neptunus* onder zeil en dan is het te laat....’

‘Ik zal van avond nog een poging wagen en als....’

‘En als....’

‘Als uw papa van avond thuis komt en niet al te somber gestemd is, en niet voortdurend beziggehouden wordt door ernstige gedachten, waarover hij zich niet een enkel woord laat ontvallen, maar die ik meen te kunnen raden....’

‘Wat meent u?’

‘Wat ik meen.... Ik geloof dat de toestand zijner zaak ernstig, zoo niet hachelijk is. Ik vrees dat hem een slag dreigt, dien hij niet weet af te wenden. Als hij daarover denkt, zou het vergeefsche moeite zijn, hem ergens over te spreken. Hij zou niet eens naar mij luisteren.’

Henri's gelaat nam een ongeduldigen, bijna toornigen trek aan. Ontmoedigd liet hij zich op een tuinbank neervallen, zijn hoofd liet hij op de borst zakken en ondersteunde het met beide handen. Zijn oogen waren onafgewend op de rivier gericht.

(*Wordt vervolgd.*)

De droom van den koloniaal.

De zon van Insulinde
   Ging onder voor den nacht;
Op Lombok lag een krijger
   En sliep en droomde zacht:
De vaderlandsche kusten,
   Het ouderlijke huis
En 't kerkhof, waar zijn ouders
   Nu liggen onder 't kruis, -
Zij teekenen hun vormen,
   Als schimmen boven 't graf,
Voor de oogen van den slaper
   In droomgezichten af.

Daar naakt een lieve beeltnis
   En strekt, zoo blij te moê,
Naar hem heur open armen,
   En juicht hem 't welkom toe!...
‘Mijn zuster! een'ge zuster,
   Vergat ge uw broeder niet,
Die u zoo smartlijk griefde?...
   'k Vergoed thans uw verdriet:
Met lauwren om de slapen
   En op mijn borst het kruis
Blijf ik nu onafscheidbaar
   Bij u in 't ouderhuis!’ -

Wat woest getier rooft plotsling
   Zijn ingebeelden lust?
Wat stoort zijn zoete droomen
   En wekt hem uit de rust?
Hij rijst en grijpt de waapnen...
   Wee, dappre, 't is te laat!
Hoor 't antwoord op uw vragen:
   ‘Verraad! verraad! verraad!’-
Toen weer de zon haar stralen
   Op Insulinde schoot,
Bescheen ze een jeugdig krijger
   In de armen van den dood.

TILBURG.
ALF. V. M.

Aan den voet van den Gaurisankar. Reisbeschrijving uit Nepaul.

Slaat men de kaart van Azië op, dan vindt men aan de zuidelijke helling van het reuzengebergte Himalaya, ingesloten door Tibet en Britsch-Indië, een klein landje, dat ongeveer den vorm van een rechthoek heeft en den naam Nepaul draagt. Maar in werkelijkheid is dit landje zoo klein niet, want het overtreft Nederland meer dan viermaal in grootte. Het eigenaardige evenwel is, dat Nepaul zich tot dusver aan den Engelschen invloed heeft weten te onttrekken. Wel onderhoudt het Britsche gouvernement te Katmandoe, de hoofdstad des lands, een resident, maar deze moet zich van alle inmenging in de zaken van het koninkrijk onthouden en mag in geen

geval de hem door de Nepaulsche regeering getrokken zeer enge grenzen in het Katmandoe-dal overschrijden.

De oudste bewoners van Nepaul, van welke de stam der Newars eeuwenlang over het land heeft geheerscht, waren bijna uitsluitend aanhangers van het Boeddisme, terwijl de Goerka's, die tegen het einde der vorige eeuw door een gelukkigen veroveringstocht de Newar vorsten verdreven, Brahmanen zijn. Thans is ook een aanzienlijk gedeelte van de oorspronkelijke bevolking tot den godsdienst der Hindoes overgegaan, worden in bijna alle Boeddistische tempels ook verschillende Brahmaansche godheden vereerd en is, in strijd met de leer van Gautama, overal in het land het kastenwezen ingevoerd.

Een Duitsch officier, Otto Ehlers, die reeds een groot gedeelte der Himalaya-staten had doorkruist, wenschte nu ook het land te leeren kennen, waartoe de toegang zoo moeielijk te verkrijgen is. Met wien ik ook in onderhandeling was getreden - zoo vertelt hij - iedereen verklaarde, mij een pas voor Nepaul niet te kunnen bezorgen. Toen wendde ik mij te Simla tot den onderkoning lord Landsdowne, en weinige weken later kreeg ik bericht, dat de maharadja van Nepaul zich bereid had verklaard, mij te Katmandoe te ontvangen.

Met deze verklaring op zak, bereikte ik in het begin van December 1890 met drie kameelen en mijn poney Radja, die mij al van de grenzen van Kasjmier had gedragen, de vroegere indigo-factory Hurdea aan de grens van Nepaul. Toen ik daar van de Engelsche residentuur te Katmandoe tijding had gekregen dat de Nepauleesche grensposten bevel ontvangen hadden mij door te laten, besloot ik den volgenden morgen vroeg te vertrekken.

Later vernam ik, dat de maharadja nog op het laatste oogenblik bedenkingen had geopperd tegen mijn bezoek en op het punt had gestaan, de mij gegeven toestemming in te trekken, daar men vreesde, dat ik wel eens een Russisch spion kon zijn. Eerst toen de tijdens de afwezigheid van den resident met de regeling der zaken belaste dokter Shove den achterdochtigen Nepauleezen aan het verstand had gebracht, dat een door den onderkoning persoonlijk aanbevolen Duitsch officier wel allerminst een spion van Rusland zijn zou, waren ze eenigermate gerustgesteld.

Te Bhimpedi, waar wij na een marsch van drie dagen aankwamen, eindigde de begaanbare straatweg, en moesten wij een begin maken met de beklimming van het ongeveer 5000 voet hooggelegen Sissagari-fort. Na verloop van omtrent drie kwartier stond ik voor een nauwe poort, waar ternauwernood twee personen naast elkaar door konden kruipen. Dit was de toegang tot het koninkrijk Nepaul; de post liet mij ongehinderd door. De wacht trad in het geweer, ik werd door een officier ontvangen en naar het op een ruim plein van het fort gelegen raadhuis geleid. Hier moest ik nog geruimen tijd op mijn koelie's en bedienden wachten, genoot met volle teugen van de frissche berglucht en liet mijn oog weiden over het landschap, dat zich aan mijn voeten uitbreidde. Toen ik echter een blik wilde slaan in het inwendige der versterking, scheen het mij toe, dat de wacht daar niet mee ingenomen was, en om verder geen achterdocht te wekken, onderdrukte ik allen lust om mij te oriënteeren. Ik zag, dat aan de grenspoort iedereen, met uitzondering van mijn dragers, tol moest betalen voor zich en voor wat hij bij zich had.

Van het grensfort leidde de weg door bosschen, tot wij op een hoogte van omtrent 6500 voet den Sissagahiri-pas doortrokken. Langzaam werd de pashoogte beklommen en voor mijn verbaasde blikken ontvouwde zich een tafereel zoo overweldigend grootsch, als ik tot dusver nog nooit aanschouwd had. Diep onder zweefden in het Katmandoe-dal dichte melkwitte sneeuwmassa's, waaruit als een feeëneiland de door

een vergulden tempel bekroonde Swayamboe-heuvel opdook, badende in den glans der zon; terwijl op den achtergrond een eindelooze keten van met sneeuw bevrachte bergen zich afteekende tegen het lichte blauw van den gezichteinder. Daar lagen ze voor mij, de bergreuzen van onze planeet, in hun ontzagwekkende, niet te beschrijven majesteit, boven alle uitstekend de machtige, meer dan 29 000 voet hooge Gaurisankar, tegenwoordig naar zijn ontdekker veelal Mount Everest genoemd. Daarnaast de 28750 voet hooge Kintsjinjanga, ten Westen de schilderachtige, bijna 27000 voet hooge Dawalagiri, en tusschen deze in een reeks van met eeuwige sneeuw bedekte toppen van 23000 tot 25000 voet, nog nooit door den voet eens menschen ontwijd.

Twee duizend vijfhonderd voet moesten wij dalen, om in het Katmandoe-dal te komen, en deze nederdaling ging met groote moeilijkheden gepaard. Inmiddels werd de nevel door de stralen der zon verdreven, en uit de hoogte zag ik nu duidelijk beneden mij, behalve de drie groote steden Katmandoe, Batgaon en Patan, verscheidene aanzienlijke vlekken en een ontelbaar aantal in het dal verstrooide gehuchten. Geen enkel plekje gronds is onbebouwd; overal, zoover het oog reikt, akkers, tuinen, weilanden en boomgaarden. De vlakte wordt voortreffelijk besproeid door de beide rivieren, die haar doorsnijden en zich in den Ganges uitstorten, en door tallooze beken. Na al hetgeen ik van het Katmandoe-dal gezien heb, houd ik de bewering der Nepauleezen, dat daarin een half millioen menschen wonen (dat is meer dan 800 op een vierkanten kilometer) niet voor overdreven.

Bij het neerdalen ontmoetten wij wel duizend koelie's, die tenten, tafels, stoelen, tapijten en keukengereedschap naar het jachtleger des ko-

nings brachten. Ook verschillende hooge staatsdienaren, die zich in hangmatten lieten dragen, kwamen wij tegen. Op onzen weg trokken wij langs de vervallen stad Kirtipoer, eens de residentie van den radja en in de geschiedenis van Nepaul bekend door den tegenstand, dien de dappere bewoners in de jaren 1767 en 1768 aan de Goerka's boden. Het hoofd van dezen woesten stam sneuvelde voor de muren der stad, die ten slotte door verraad in handen der belegeraars viel. Tot straf voor hun dapper verweer sneden de veroveraars allen inwoners, van den grijsaard tot den zuigeling, den neus af. Oude Nepauleezen vertelden mij, dat zij nog verscheidene Kirtipoerers zonder neus gekend hadden. Tegenwoordig telt de stad slechts een drie duizend inwoners meer, doch zij wordt veel door pelgrims bezocht, omdat zich daarin verscheidene bijzonder heilige tempels bevinden.

Toen ik een de oevers van de Bagmati verbindende brug betrad, werd op een heuvel een saluut van elf schoten gelost. Honderden vrouwen waren aan de rivier bezig met de wasch te spoelen, en de eerste indruk, dien ik hier en op mijn tocht door de stad van de vertegenwoordigers van het schoone geslacht van Nepaul kreeg, was onverwacht gunstig.

Een om de heupen geslagen, van voren wat meer dan van achteren afhangende doek van witte katoen en een jak van dezelfde stof of een om de schouders gewonden sjaal vormen de gewone kleeding. Het haar dragen zij het meest in een lange, aan het eind met een strik van roode zijde ot katoen omwonden vlecht. De vrouwen der Newars maken het haar in een kluwen op de kruin vast en versieren het dikwijls met een gouden plaat in den vorm van een boord, die niet zelden met kostbare edelgesteenten is bezet. Te Katmandoe wordt dan ook een drukke handel gedreven in allerlei voorwerpen van weelde en smaak. De mannen zoowel als de vrouwen zijn groote vrienden van bloemen; de eersten dragen ze achter de ooren, de laatsten in het haar. De vrouwen bedekken hier niet, evenals in het overige Indië, het gelaat, maar kijken vrij en vrank de wereld in.

De mannelijke Goerka-bevolking kleedt zich met een broek en een lange, met een gordel, een zoogenaamden *kamarband*, om de heup opgehouden jas van witte of blauwe katoen, verder een kleinen tulband of een zwarte muts van laken of fluweel, met gouddraad of zij doorstikt. In den *kamarband* ontbreekt bij niemand het nationale wapen, de eigenaardig gekromde *koekri* in een zwartleeren scheede. De Newars, vooral de armere klassen, stellen zich dikwijls tevreden met een heupdoek en korte jas van katoen of wol, al naar gelang het jaargetijde. Als hoofddeksel dient hun een muts van lichte katoenstof of een grijze vilten kap; ook ziet men 's winters niet zelden bij alle klassen Tibetaansche pelsmutsen.

De huidkleur der Nepauleezen wisselt af van kweeperengeel tot koperrood; maar hier en daar ontmoet men ook jonge dames met de gelaatskleur als van een perzik en rozenroode wangen.

Heel eigenaardig is de kleeding der prinsessen van koninklijken bloede en van de aanzienlijke vrouwen des lands. Zij winden zich namelijk omtrent honderd meter breede witte mousseline om het lichaam, en soms wordt deze massa nog dermate gebold, dat ze een omvang krijgt, die zelfs de geweldigste crinoline onzaliger gedachtenis in de schaduw stelt. Het bovenlichaam wordt door een fijngestikt, nauwsluitend keurslijf en een over de schouders geworpen zijden sjaal bedekt. Tallooze sieraden, als halsketens, vingerringen, oorbellen, diadeemvormige hoofdbedekkingen van dikwijls ontzaglijke waarde voltooien het toilet der Nepaulsche

grande dame, die overigens, wat voornaamheid van optreden, houding en geheele uitwendige verschijning betreft, voor haar Europeesche zusters in niets onderdoet. De koningin-moeder, die in elken Europeeschen salon algemeene bewondering zou wekken, is nu nog een schoonheid van den eersten rang.

Ik had gedacht, dat het in een stad van omtrent 50.000 zielen gemakkelijk zou zijn, ook zonder gids den weg naar de Britsche residentuur te vinden. Maar Katmandoe is vooral in het eerst door mij betreden gedeelte zoo onregelmatig gebouwd, zoo wijd aangelegd, dat ik waarschijnlijk, van den eenen tempel naar den anderen trekkend, nog lang doelloos had kunnen omdwalen, indien ik niet het geluk had gehad, een der hier wonende Europeanen, den generaal-kapelmeester van het leger, een Engelschman, met name mr. Gage, te ontmoeten, die zich liefderijk over mij ontfermde. Toen de joviale heer merkte, dat ik verrast was, een generaal-kapelmeester in de hoofdstad van het van de heele wereld afgesloten Nepaul aan te treffen, zei hij lachend: ‘U kan niet gelooven, hoe beschaafd wij hier in menig opzicht zijn; wij hebben niet alleen drie heel goed geschoolde militaire muziekkorpsen, maar zelfs een tooneel in het paleis, waarop nog onlangs door de dames der hofhouding een operette is opgevoerd, die een kapitaal heeft gekost. Wij hebben zelfs prinsessen, die piano spelen. Ja, ja, ik merk het al, gij hebt u Nepaul heel anders voorgesteld, maar gij zult nog de handen in elkaar slaan over veel wat gij bij ons ziet.’

Wij begaven ons te zamen naar het te mijner beschikking gestelde kwartier in de Britsche residentuur. Op weg daarheen kwamen wij langs het met kort gehouden gras bedekte paradeplein, waarop juist verscheidene compagnieën recruten aan het exerceeren waren. Iedere soldaat in Nepaul moet, voor hij definitief bij een regiment wordt ingedeeld, een proefjaar doormaken, waarna door zijn chefs beslist wordt, of hij voor de militaire loopbaan al dan niet geschikt is. Nepaul is een van de weinige landen op aarde, waar het aanbod tot deze loopbaan de vraag ver overtreft; en ik geloof de Nepauleezen het krijgshaftigste volk van Azië te mogen noemen.

Te Katmandoe wordt gedrild als te Potsdam ten tijde van Frederik Wilhelm I, en het exercitieplein is van den vroegen morgen tot den laten avond nooit leeg. De uniform der troepen bestaat uit een zwarte of witte katoenen broek, van boven wijd en aan de kuiten nauwsluitend, en een zwarten of blauwen wollen kiel met *kamarband*. Zij dragen leeren schoenen, terwijl kleine zwarte tulbanden met een wrong van fijn zilverdraad, bij de officieren van goud draad, hun hoofddeksel uitmaken. Aan dezen wrong dragen de soldaten boven het voorhoofd een omtrent twee en een halven duim hoog en twee duim breed zilveren schild met gedreven wapen. De officieren hebben in plaats van zilveren massief gouden schilden, met edelgesteenten zoo groot als hazelnoten ten teeken van hun waardigheid. De luitenants hebben in het midden van het schild één smaragd, de kapiteins twee, de majoors vier of vijf juweelen, die los aan den ondersten rand van het schild hangen, terwijl de kolonels met briljanten omzette schilden met drie daaraan hangende groote ongeslepen smaragden dragen. Al deze kostbaarheden zijn staatseigendom en vertegenwoordigen een aanzienlijk kapitaal, wat men licht kan begrijpen, als men weet, dat Nepaul een staand leger heeft van 20.000 man. Toch geloof ik, dat haar gezamenlijke waarde niet toereikend zou zijn voor de verschillende kostbare hoofddeksels der generaals. Dit zijn van onder tot boven met echte paarlen bedekte helmen, waarvan ten overvloede nog heele trossen ongeslepen edelgesteenten van buitengewone grootte afhangen. De troepen zijn met geweren en *koekri' s* gewapend. Alle wapens, ook het geschut voor de artillerie, worden in het tuighuis te Katmandoe vervaardigd. Cavallerie kent men, eenige honderden poney-ruiters niet meegerekend, er niet.

In het noorden van het exercitieplein liggen de nieuwe, in Europeeschen stijl gebouwde paleizen van den koning en van zijn eersten minister, maharadja Bir Shum Shere, de eigenlijke regeerder des lands. De koning zelf, wiens volledige titel is Maharadjadhiraja Pritibi Bikram Shum Shere Jung Bahadur Sjah, speelt meer de rol van een geheiligd persoon en heeft er verder voor te zorgen, dat de dynastie niet uitsterft. Bij mijn bezoek te Katmandoe had hij nauwelijks zijn vijftiende jaar voleindigd en was kort te voren gelijktijdig met twee dochters van zijn eersten minister in het huwelijk getreden. Volgens een oud voorschrift mag namelijk de koning nooit één enkele vrouw huwen, maar altijd twee te gelijk. Dit genoegen kan hij zich overigens zoo dikwijls vergunnen als hij wil.

Het paleis aan onze rechterhand latende liggen, kwamen wij langs een reeds lang voltooid hospitaal, dat evenwel nog geen dokter had en waar drie door een kwakzalver behandelde zieken op smerige bedden lagen, en langs een pas gebouwde, nog niet gebruikte volksschool. Eindelijk bereikten wij de buiten de stad gelegen Britsche residentuur, die met haar kazernes, woningen voor het personeel, postkantoor, keukens en stallen een kleine stad op zich zelf vormde.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Het vergaan van de Elbe. -

De 30e Januari zal met roode letteren staan opgeteekend in de jaarboeken van het Duitsche zeewezen, want dien dag is een van de grootste stoomschepen der *Norddeutsche Lloyd* met bijna de geheele bemanning en haast al de passagiers door de vraatzuchtige zee verzwolgen.

De dagbladen hebben uitvoerige bijzonderheden over deze ontzettende zeeramp meegegedeeld, zoodat wij ons, naar aanleiding van de pakkende gravure in dit nummer, tot een korte herinnering aan dit vreeselijke drama kunnen bepalen.

In den namiddag van den 29en Januari was de *Elbe* met meer dan 200 passagiers en een bemanning van 150 koppen uit Bremerhafen vertrokken met bestemming naar New-York. Het was ijzig koud, de wind woei uit het Zuidoosten en de zee stond hoog. Toch ging het schip, welks zeewaardigheid reeds zoo dikwijls gebleken was, en welks gezagvoerder, kapitein Von Gössel, als een zeer bekwaam zeeman bekend stond, met volle vaart. Des nachts was het donker, maar zonder mist. Toch werden van tijd tot tijd van de *Elbe* raketten afgeschoten, om andere schepen te waarschuwen. Des morgens omstreeks halfzes, toen het schip omtrent 30 mijlen van den Hoek van Holland met den koers Zuidwest naar het Kanaal stevende, werd aan bakboordzijde der stoomboot een andere stoom er bemerkt, die met volle kracht op de *Elbe* kwam aanstoomen. Signalen, roepen, fluiten, niets hielp, de botsing was niet meer te vermijden. De *Crathie*, een kolenschip, dat van Rotterdam naar Aberdeen onderweg was, trof het Duitsche schip onmiddellijk achter de machinekamers en veroorzaakte een ontzaglijk gat, waardoor het water dadelijk met overstelpend geweld naar binnen stroomde, de machinekamers vulde en de vuren uitdoofde.

De passagiers, uit hun slaap gewekt, stormden naar het dek, waar de officieren en manschappen reeds op hun post waren, om maatregelen tot redding te nemen. Kapitein Von Gössel stond op de commandobrug en gaf met luid klinkende stem zijn bevelen. Maar het water, dat steeds onstuimiger naar binnen drong, en de koude, die alles had

verstijfd en doen bevriezen, verijdelden de pogingen der wakkere manschap, die tot en in den dood haar plicht deed.

De eerste sloep, die vlot gemaakt kon worden, sloeg om, en al de personen, die er in zaten, vonden hun graf in de golven. Eén vrouw slechts, mejuffrouw Anna Böcker, gelukte het, zich zoo lang boven water te houden, tot zij in de tweede reddingboot werd opgenomen, waarin reeds negentien personen, vier passagiers en vijftien man der equipage, een toevluchtsoord hadden gezocht. Juist was een derde boot met twintig personen bevracht, en weerklonk het commando: 'Vrouwen en kinderen naar den anderen kant!' toen het schip, nog voordat de half in zwijm vallende en van koude en schrik verstijfde vrouwen en kinderen de stuurboordzijde hadden kunnen bereiken, zijn boeg in de lucht lichtte en voor altijd in de diepte verdween. Waarschijnlijk werd de derde sloep in den draaikolk, die bo-

ven het gezonken schip ontstond, meegesleurd, want men heeft er niets meer van gehoord of gezien.

Intusschen was de *Crathie*, die natuurlijk bij de botsing ook averij beloopen had, naar Rotterdam teruggestoomd. Wel beweert de kapitein van dat schip, dat hij en zijn bemanning in den waan verkeerden, dat de aangevaren stoomboot haar weg voortzette, en zij nog geruimen tijd op de plaats des onheils hebben vertoefd, maar de geredden der *Elbe* spreken dit met de meeste beslistheid tegen en houden staande, dat de *Crathie* onmiddellijk wegstoomde.

Hoe dit ook zij, alleen degenen, die een plaatsje in de tweede sloep hadden kunnen veroveren, brachten er het leven af. Maar wat een ellende hebben zij doorstaan gedurende de zes uren, die zij, ten speelbal aan de golven en verkleumd van koude, op de zee hebben rondgezwalkt. Hun doornatte kleeren waren stijf bevroren, en het water, dat op het dek sloeg, was een oogenblik later reeds ijs. Twee visschersbooten en een stoomschip voeren hen voorbij zonder hen te zien, totdat eindelijk de smak *Wildflower* de signalen opmerkte, de schipbreukelingen opnam en ze naar Lowestoft bracht, waar zij van den doorstanen doodsangst konden bekomen.

EEN ONTLUIKEND TALENT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN F. HIDDEMANN.

Onze gravure, naar door ooggetuigen verstrekte gegevens bewerkt, stelt het ontzettende oogenblik voor, waarop de tweede sloep zich van het ontzaglijke gevaarte verwijdert, dat, met de achterzijde in het water en de voorzijde hoog in de lucht, al meer en meer zinkt, terwijl de passagiers in vertwijfeling de handen uitsteken om

redding en radeloos dooreenwriemelen op de steeds vinniger door het water besprongen ruimte. Twee minuten later verdween de *Elbe* in den gapenden afgrond en met haar honderden kostbare menschenlevens. Weer had de zee rouw en ellende gebracht in tal van gezinnen.

Een ontluikend talent. -

Es bildet ein Talent sich in der Stille, een talent vormt zich in de stilte, beweert de dichter. En inderdaad heeft menig groot kunstenaar zijn eerste vorming ontvangen in den stillen schoot van het gezin, met geen andere leermiddelen of voorbeelden dan de soms eenvoudige omgeving hem opleverde. Zulk een in stilte ontluikend talent hebben wij hier misschien voor ons. De kleine dreumes op ons aardig plaatje verraadt een onmiskenbaren aanleg om, hetzij met een griffel op de lei, hetzij met een potlood op papier verrassende teekeningen te maken van al wat hij om zich heen ziet. Zijn vader weet niet, hoe de jongen er toe komt; want nooit heeft iemand hem iets van dien aard voorgedaan. En 't is toch maar verduiveld aardig, wat hij met zijn kleine knuistjes op zoo'n stuk papier weet te krabbelen. De reeds bejaarde man heeft er zijn bril bij opgezet, om het tafereeltje, hem zoo even voorgelegd, eens op zijn gemak te bekijken en te bewonderen. Hij heeft er blijkbaar schik in: misschien is 't het conterfeitsel van den een of anderen goeden bekende, van moeder, of van hem zelf misschien. En terwijl hij zich in die beschouwing verkneukelt, heelt de oolijke snaak er pleizier in, hem in de gauwigheid even op zijn lei uit te teekenen en zoodoende vaders verbazing over zijn kunstvaardigheid tot het toppunt te voeren.

Allerlei

Een nieuwe lekkernij. -

Met het kweeken van slakken is tegenwoordig geld te verdienen. Volgens het zeggen van een restaurateur te New-York is met dit bedrijf al menig aanzienlijk vermogen verworven, en kan hij, die zich nu nog gauw op de slakkenk weekerij toelegt, binnen weinige jaren op een flink inkomen rekenen.

Het aantal slakken, zegt hij, die tegenwoordig in New-York gegeten worden, is verbazend groot en neemt nog steeds toe. Tot dusver worden de meeste van deze week dieren uit Frankrijk en Zwitserland ingevoerd. In het kanton Zürich hebben verschillende landbouwers groote inrichtingen tot het kweeken van slakken opgericht, waarmee zij een mooien duit verdienen. De slakken worden op verschillende manieren toebereid (gekookt), en hoe groot ook het vooroordeel tegen haar was, bij de eerste invoering, is dit thans spoedig en geheel verdwenen.

Zeepwater tot stilling der golven. -

De eigenaardige werking van olie op de golven is bekend. Dit verschijnsel gaf den officieren der Hamburger poststoomboot *Scandia* aanleiding tot een proefneming naar hetzelfde beginsel, die goed voldeed.

Op reis naar Amerika werd de stoomboot te midden van den Oceaan door zware stormen beloopen. De scheepsofficieren kwamen toen op de gedachte, een groote

hoeveelheid zeep in watertonnen op te lossen. Toen zij nu verscheidene hectoliters sterk zeepwater hadden bereid, werd dit aan den voorsteven van het schip over boord gegoten. De uitwerking toonde zich onmiddellijk en het schip kon nu gemakkelijk bestuurd worden.

De officieren gaven hiervan een uitvoerig verslag aan het hydrographisch bureau der Vereenigde Staten, waarin zij ten slotte constateerden, dat zeepwater, indien het al niet de volle, stillende werking van olie bezat, toch in veel gevallen voldoende zou zijn, om het geweld der golven te breken.

[Nummer 40]

GROOTVADERS LIEVELING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. JAKOBIDES.

Gered,
Door J.J.F. van Zeijl.
(*Vervolg.*)

Mevrouw Van Kralingen, evenals haar zoon treurig gestemd, zette zich naast hem neder. Tevergeefs trachtte zij woorden te vinden, welke in staat waren haar lieveling op te beuren, te troosten. Eensklaps hoorde zij achter zich roepen:

'Zoo, zoo, dat zie ik nu eens. Zoo maken moeder en zoon afspraakjes.'

Het was mijnheer Van Kralingen.

Met de rechterhand vatte hij de hand zijner vrouw en met de linker die van zijn zoon en trok beiden naar zich toe, zoodat zij moesten opstaan.

'Gij schijnt nogal opgeruimd te zijn, mijn beste,' zeide mevrouw Van Kralingen.

'Opgeruimd.... Nu ja.... Alles gaat goed.... of liever alles gaat best. De firma Van den Berg zal f 170.000 wissels voor mij disconteeren.... Ik ben er bovenop.... Maar laten wij nu niet over zaken spreken.'

Hij trok zijn vrouw en zijn zoon met zich mede, deed hen ook op de bank plaats nemen en ging in hun midden zitten.

Indien op dit oogenblik iemand langs den Oostzeedijk was gepasseerd en door het tuinhek dit drietal had gezien, dat in een omlijsting van keurig groen en bloemen gezeten was, zou hij nooit hebben kunnen denken, dat deze drie personen weldra een hoofdrol zouden hebben te spelen in een verschrikkelijk drama en dat alle hoop op een gelukkige toekomst plotseling voor dit drietal zou vervlogen zijn om plaats te maken voor verdriet en tegenspoed.

Haar man zoo vroolijk en opgeruimd ziende, besloot mevrouw Van Kralingen haar slag te slaan; zij wierp een beteekenisvollen blik op haar zoon, als wilde ze zeggen:

'De kans schijnt schoon.'

Mijnheer Van Kralingen was de eerste, die het zwijgen verbrak.

'Men is toch nergens beter dan thuis,' zeide hij, terwijl hij zich vergenoegd de handen wreef.

'Dat is zoo, maar,' zoo vervolgde mevrouw, 'er hapert nog wat aan.'

'Hoe dat?'

'Merkt ge dan niet op dat hier iemand ontbreekt?'

'O,' riep mijnheer Van Kralingen opstaande, 'begint het alweer, altijd en altijd dat oude liedje. Laat ge me dan nooit met rust?'

'Bedenk eens, man, dat de oude geschiedenis niet alleen u betreft, maar ook mijn zoon.'

'Zeg toch: onzen zoon, als je blieft.'

'Indien ge van hem houdt, dan moest ge u niet tegen zijn geluk verzetten.'

'Het is juist om zijn geluk te bevorderen dat ik halsstarrig ben en blijf.'

'Maar papa....' riep Henri uit, smeekend zijn handen vouwende.

'Bedaar, Henri, bedaar, en luister eens aandachtig,' hernam mijnheer Van Kralingen. 'Ge denkt, dat ik door geen toestemming te willen geven tot een huwelijk met Maria uw geluk tegenhoud. Het tegendeel is waar. Ge moet u in dezen niet alleen door uw hart, maar ook door het verstand laten leiden. Men moet de dingen van beide zijden beschouwen.

‘Om u dit duidelijk te maken, wil ik voor een oogenblik eens onderstellen, dat ik mijn toestemming tot dit door uw begeerde huwelijk zou hebben gegeven. Ge begint met mijn broeder Frans hier terug te brengen, daarna trouwt ge zijn dochter

‘Nauwelijks is Frans weer acht dagen in huis, of dan begint het oude spelletje van voren af aan. Ja, vrouw, dat zal zoo zijn, ge haalt zoo ongeloovig uw schouders op. Ik ken Frans maar al te goed. Het oude gekibbel zal weer dadelijk beginnen, en eindelijk een nieuwe breuk veroorzaken... En wat dan?... Als Henri met Marie getrouwd is, is een nieuwe breuk veel ernstiger, niet alleen voor mij, maar ook bijzonder voor Henri. Wiens partij zal Marie kiezen? Natuurlijk zal zij het voor haar vader opnemen. En gij, Henri, wat zult gij doen? Marie zal u dwingen partij te kiezen tusschen haar vader en mij. Het gevolg hiervan zal zijn, dat er een verwijdering ontstaat tusschen u en uw vrouw, tusschen u en uw schoonvader, tusschen u en ons. Het kan niet anders of ge gaat een huwelijk te gemoet, waarin de eensgezindheid gevaar loopt, iederen dag verbroken te zullen worden.’

‘Maar mijn hemel,’ riep mevrouw Van Kralingen uit, ‘hoe komt ge toch aan al deze zwarigheden?.... Is de twist tusschen u en uw broeder dan zoo ernstig geweest, dat....’

‘Wat weet gij daarvan?’

‘Kleinigheden, speldeprikjes.’

‘Speldenprikjes, die zoo dikwijls en bij herhaling gegeven werden, dat zij ten slotte een gapende wond veroorzaakt hebben... Frans is trotsch en eigenzinnig.... Ge weet hoe hij weggegaan is. Hij verwaardigde zich niet eens afscheid te komen nemen.... Was hij niet zoo hooghartig, hij zou reeds stappen hebben gedaan om zijn onheusch vertrek te doen vergeten.’

‘Ge verlangt te veel van hem.’

‘Natuurlijk, ik moet mij in alles naar den zin van mijn broer schikken.... Neen, dat nooit.... Wat anders beteekent zijn verlangen, dat Henri naar hem toekomt, dan dat ik mij voor hem vernederen zal? Ik moet een afgezant zenden aan Zijne Majesteit mijn broeder.... Hij wil mij als een kwâjongen behandelen....’

Als Van Kralingen over dit onderwerp begon te praten, dan kwam er niet spoedig een einde aan den stortvloed van woorden, dien hij ten nadeele van zijn broeder uitte, om zich van alle schuld vrij te pleiten. Mevrouw zag in, dat zij ditmaal weer niet slagen zou. Zij wilde echter nog een uiterste poging wagen, om daardoor haar zoon te toonen, dat zij alles voor hem doen wilde, wat zij maar eenigszins doen kon.

‘Maar, wat geven al die praatjes...? Zeg liever kort en goed waartoe gij besluit... Wilt ge het geluk van Henri opofferen, om aan uw grillen te voldoen?’

‘Ik heb geen grillen. Ge doet net alsof ik wreed voor Henri wil zijn... Het is altijd nog tijd genoeg om een dwaasheid te begaan, door met Marie te trouwen... Het verstandigste is, dat hij zich die gekheid maar uit het hoofd zet.’

‘Indien uw broeder thans eens eensklaps voor u stond, wat zoudt ge dan doen?’

‘Maar hij komt niet, daarvoor ken ik hem te goed.’

‘Maar gesteld eens dat hij kwam, zoudt ge hem dan de deur wijzen? Haat ge hem?’

‘Haten, neen dat doe ik hem niet.. Zijn onverdraaglijk egoïsme is het wat mij hindert. Het is nu al vier jaar dat hij weg is en in al dien tijd heeft hij zich niet gewaardigd te informeeren, of ik nog in het land der levenden ben.’

‘Maar als hij eens overkwam, zoudt ge hem dan behoorlijk ontvangen?’

‘Mensch, wat zanikt ge toch?... Als... Als... nu ja, hij is toch mijn broer.’

Mevrouw Van Kralingen zag bij het hooren dezer woorden haar zoon glimlachend aan.

Een nieuw plan scheen in haar te zijn opgekomen, waarvan de vervulling haar niet twijfelachtig voorkwam. Zij volgde Van Kralingen, die opstond en zich naar het huis begaf, zeggende:

'Kom, laten wij gaan eten.'

Het diner was afgeloopen en reeds stond men van tafel op. Van Kralingen stak een sigaar aan. Er werd aan de huisdeur gebeld. Kort daarna kwam een dienstbode binnen, die mededeelde, dat Kluit er was om mijnheer te spreken.

'Hé!' riep Van Kralingen uit, 'wat moet die van mij hebben?'

Karel Kluit was boekhouder bij de firma Van Kralingen en Co. Hij genoot het volste vertrouwen van zijn patroon, die hem een klein aandeel in zijn zaak had gegeven. In zijn functie van procuratie-houder, deelde hij voor een groot deel in de verantwoordelijkheid van het welslagen der handelsoperatien der firma. Zijn positie bij zijn patroon bracht mede, dat hij geheel op de hoogte van diens zaken was. Kluit was Van Kralingen's rechterhand. Zijn onkreukbare trouw, zijne stipte eerlijkheid hadden hem op het kantoor van jongste bediende tot boekhouder doen opklimmen. Kluit had een onbeperkte achting voor zijn patroon. Hij zou voor hem door het vuur zijn geloopen.

Van Kralingen begaf zich naar de spreekkamer, waar men Kluit ingelaten had. Deze liep met groote stappen zenuwachtig op en neer. Toen hij de deur hoorde openen, bleef hij staan.

'Wel, Kluit, wat is er?' vroeg hem Van Kralingen binnentredend.

'Vraagt u nog wat er aan de hand is?'antwoordde Kluit, die wanhopig de handen wrong.

'Vraagt u nog wat er aan de hand is? Wij zijn geruïneerd! De firma De Ruyter, Van Helten en Co. heeft haar betalingen gestaakt.'

'De Ruyter, Van Helten en Co.!' riep Van Kralingen ten hoogste opgewonden uit. 'De Ruyter, Van Helten en Co. failliet!.... Dat is onmogelijk.... Het is de soliedste firma der stad.... Zij zijn als de Bank...'

'Toch is het zoo, mijnheer. Het faillissement is uitgesproken en wij zijn er bij betrokken voor f 1.780.000.'

'Maar dan ben ik geruïneerd.'

De slag was hard. Een paar uur geleden meende Van Kralingen met de f 170.000, welke hij gedisconteerd had, gered te zijn.

'Ja, ja, ik ben voor altijd geruïneerd,' herhaalde Van Kralingen zuchtend, 'dien slag kom ik nooit te boven.'

'Nu niet dadelijk.'

'Wanneer hebben wij weer groote betalingen te doen?'

'Over zes maanden.'

'Hoeveel?'

'Ruim f 700.000.'

Van Kralingen viel op een stoel neer. Zijn armen hingen hem machteloos langs het lijf. Zijn oogen stonden verglaasd. Allerlei gedachten dwarrelden door zijn brein. Plotseling stond hij op, zijn vuisten waren gebald, kwaadaardig stampte hij met den voet, zenuwachtig liep hij heen en weer. Deze slag, welke zoo onverwacht gekomen was en niet alleen hem, maar ook zijn vrouw en zijn zoon trof, vernietigde hem.

Zijn neerslachtigheid werd verergerd door zijn wrevel. Bitterheid vervulde hem.

'Kom, mijnheer,' waagde Kluit in het midden te brengen, 'moed gevat. Moed verloren is al verloren. U moet den moed niet opgeven... De slag is verschrikkelijk, doch niet onherstelbaar... Wie weet...'

‘Wie weet... Wie weet... Wat weet ge?’ vroeg van Kralingen norsch, ‘men zou haast zeggen, dat ge niet weet wat handel is. Zonder crediet kan ik er nooit bovenop komen. Dit faillissement zal me van alle crediet berooven. Over acht dagen zal men op mijn accepten hoogstens zestig percent geven. Zij, die nog vertrouwen in mij hebben, zullen mij beklagen, maar helpen nooit. Geen honderd gulden zullen zij mij willen leenen, en over zes maanden is het mijn beurt om over den kop te gaan. Dan zal ik failleeren met een onbeduidend actief en een passief van meer dan een millioen.’

Van Kralingen werd van minuut tot minuut meer opgewonden. Met groote stappen liep hij de kamer op en neer. Onophoudelijk herhaalde hij halfluid:

‘Zij heeft mij rijk gemaakt en ik heb haar geruïneerd.... ik heb haar tot den bedelstaf gebracht.’

Kluit poogde hem te kalmeeren, maar een woedend antwoord deed hem besluiten, zich zoo stil mogelijk te verwijderen, hopende dat de tijd, de slaap en ernstige overweging meer

kalmte zou brengen in dat zoo hevig geschokte brein.

De opgewondenheid maakte weldra plaats voor groote neerslachtigheid. Van Kralingen verloor allen moed. Het was alsof hij er niet aan denken wilde, te trachten den slag, welke hem getroffen had, te boven te komen. Het was alsof niet alleen zijn lichaam, maar ook zijn geest machteloos was geworden, alsof hij in een staat van verdooving was gevallen.

Hij hoorde niet, dat de deur was opengegaan en iemand was binnengekomen, wiens lompe en zware voetstap zijn aandacht had moeten trekken.

'Neen...' herhaalde Van Kralingen, 'ik ben voor altijd verloren.'

'Nog niet geheel, ge kunt u redden als ge maar wilt,' klonk het plotseling aan zijn oor.

Hij, die deze woorden sprak, was, naar zijn kleeding te oordeelen, een zeeman. Een jekker van grof laken, over zijn boezeroen, dat aan den hals laag was uitgesneden, een breede loshangende das, een wijde broek, en een zuidwester in de hand voltooiden de kleeding van hem, die zich als reddende engel van Van Kralingen opdeed. Maar het was geen engel in menschengedaante. Het was een ware zeebonk in de ongunstigste beteekenis van dat woord. Het gelaat van den zeeman was niet in staat vertrouwen in te boezemen. Een rosachtige ringbaard omgaf een gezicht, dat bij den eersten aanblik afschuw verwekte. Een laag voorhoofd, een groote, roode neus, vooruitstekende kaken, dunne lippen, die bij het spreken ternauwernood van elkander weken, grijze, doorborende, diepliggende oogen veroorzaakten, dat de nieuwe bezoeker van Van Kralingen geen gunstigen indruk maakte.

'Ben jij daar, Piet Blom?' vroeg Van Kralingen werktuigelijk.

'Ja, mijnheer, hier ben ik.... verexcuseer mijn vrijpostigheid... maar als de deur openstaat, dan hoort men dingen, die men soms niet eens zou willen hooren... Ik was hiernaast in de voorkamer... al een half uur lang... Ik kwam eigenlijk om u een voorschot op mijn gage te vragen... Het is niet veel wat een bootsman verdient. Maar dat doet er ook niet toe. Daar is 't nu geen tijd voor om over te praten. Ik heb alles gehoord... Ik weet precies hoe na het met u is... Ik ben daarom zoo vrij geweest om u te zeggen, dat ge u redden kunt, wanneer ge maar wilt.'

Een lichtstraal scheen in het brein van den ongelukkigen reeder te dringen. Hij nam de ruwe handen van den zeeman in de zijne:

'Gij zijt een brave, trouwe kerel; Piet Blom, gij wilt mij helpen, maar hoe... te boven moet en zal ik het komen... maar hoe?'

Piet Blom keek Van Kralingen eens oplettend aan. Zijn oogen rolden in hun kassen. Een pruim tabak, waarvan hij nooit scheen te kunnen scheiden, deed hij met de tong van plaats verwisselen. Dit gebarenspel, dat mogelijk verstaanbaar was voor menschen van het soort van Piet Blom, werd door Van Kralingen niet begrepen. Deze bleef den zeeman aanstaren. Blom begreep dat hij zich een weinig meer verstaanbaar moest uitdrukken. Zonder bijna de mond te openen, zeide hij op gevoelloozen toon:

'Als de *Neptunus* eens in volle zee naar den kelder ging?'

'En wat dan?' vroeg de reeder gedachteloos.

'Wat dan...? Drommels, wat dan.. Het schip is immers goed verzekerd... en dat zou u weer op de pooten helpen.'

'O... ja... ja... Maar de *Neptunus* zal niet vergaan... 't Is een nieuw schip.'

'Men heeft wel eens de stevigste schepen plotseling zien zinken.'

'Ja, maar...'

‘Men had ze voor den donder een beetje geholpen... Kom, kom... Help je zelf en de Hemel zal je helpen.... Een beetje averij en alles is in orde... een gat niet al te groot... als het maar op de goede plaats is gemaakt... meer is er niet voor noodig... in de kiel van het schip.... Niemand zal het ooit weten, dat ik de kast heb laten zinken.’

Van Kralingen had eindelijk ten volle begrepen, tot welke boosaardige daad hem zijn bootsman wilde verleiden. Hij sprong driftig overeind en vol verontwaardiging wees hij den verleider de deur.

‘Ga weg, ellendeling.... en kom nooit hier terug.’

Blom haalde meesmuilend de schouders op, en met een den zeelieden eigen plompen en waggelenden stap ging hij naar de deur. Maar alvorens heen te gaan, keerde hij zich om, en Van Kralingen strak aanziende, zeide hij:

‘Ik kom morgenavond om vijf uur terug om mijn gage te halen.... tot ziens, mijnheer, tot ziens,’ en de deur achter zich dicht trekkende, bromde hij tusschen de tanden: ‘Dat zaakje komt wel terecht.’

‘Die ellendeling heeft mij zoo iets durven voorstellen.’

Maar zijn tegenzin in het voorstel van Blom sproot niet voort uit zijn rechtschapenheid. Van Kralingen nam het zoo nauw niet. Zijn in slaap gewiegd geweten zou hem, indien het ontwaakte, nog veel meer te verwijten hebben, maar hij scheen afkeerig van het plan van Blom, omdat het door dezen was voorgesteld en hij dezen tot zijn medeplichtige zou moeten nemen. Wat er ook ooit over hem gesproken was, zoo iets had men hem toch nooit in zijn gezicht durven zeggen. Men had hem nog nooit een bepaalde misdaad durven verwijten. Met afschuw trachtte hij het denkbeeld, door Blom geopperd, van zich af te zetten en toch telkens klonken hem als een verleidelijke taal de woorden van den zeebonk in de ooren:

‘Als de *Neptunus* eens in volle zee naar den kelder ging?’

Voordat Blom bij hem gekomen was, had hij toch ook aan iets dergelijks gedacht. Wel geen totale schipbreuk, maar een kleine averij, men kon zoo iets nooit voorzien. Het zaad, door Blom uitgestrooid, scheen te gaan ontkiemen. Hij kon het denkbeeld maar niet van zich afzetten. Het was hem gemakkelijker geweest, den bootsman de deur te wijzen, dan deze gedachte te verdrijven. Ieder oogenblik kwam zij opnieuw terug. De slag, die hem getroffen had, trof minder hem, dan. haar, wier zaakgelastigde hij meende te zijn. Om haar van den ondergang te redden, meende hij dat hij wel iets mocht wagen.

Ofschoon voortdurend misdadige gedachten zijn brein doorkruisten, liet toch, hoewel zwak, de stem van zijn geweten zich hooren. Zou dit overwinnen? Meermalen gevoelde hij, dat hij zeer goed gedaan had met den verleider van zich af te stooten. Hij was thans nog altijd een eerlijk man. Deze gedachte schonk hem moed en vertrouwen. Hij zou in dezen strijd ongetwijfeld hebben overwonnen, indien het godsdienstig gevoel bij hem niet was uitgedoofd; maar godsdienst bezat hij niet. Het is waar, voor het oog der wereld volbracht hij trouw zijn godsdienstplichten, maar dit deed hij niet uit overtuiging, maar alleen om aan zijn echtgenoote te behagen. Hij behoorde tot die soort van lieden, die meenen dat voor kooplieden de Tien Geboden niet gegeven zijn; die meenen, dat in den handel alles geoorloofd is, als men maar zorgt uit de handen te blijven van den wereldschen rechter. Het bewustzijn, dat hij den verleider van zich afgestooten had, had toch op hem een goede uitwerking. Het deed zijn zelfvertrouwen terugkeeren en al was dit een te vermetel vertrouwen, indien hij rouwmoedig de Goddelijke Voorzienigheid om redding en uitkomst had gebeden, had het toch goede gevolgen kunnen hebben, dat hij het zondige van het voorstel van Blom had ingezien.

Langzamerhand keerde weer zijn vertrouwen in de toekomst terug, zijn gedachten werden meer geregeld. Zijn toestand kwam hem minder hopeloos voor, dan deze hem in den beginne had toegeschenen.

Zijn echtgenoote liet hij weten, dat hij den geheelen avond in zijn kamer ter afdoening van verschillende zeer gewichtige zaken zou blijven arbeiden. Hij hoopte door het napluizen zijner boeken de middelen te ontdekken, om den strijd, dien hij vast besloten was te strijden, te kunnen aanvaarden en voleinden.

Voor mevrouw Van Kralingen en haar zoon kwam het niet ongelegen, dat hij dien avond niet in de huiskamer verscheen. Zij waren daardoor in de gelegenheid, om, zooals hij het zelf een uur te voren had genoemd, samen te spannen.

'Henri,' zeide mevrouw Van Kralingen op min of meer gedempten toon, 'ik weet waar ik mij thans aan te houden heb. Uw vader houdt veel meer van uw oom dan hij wil weten. Zijn boosheid is zwakheid. Hij heeft den moed niet om te verlangen, hetgeen hij zou wenschen.'

'Wat bedoelt gij, mama?'

'Ik bedoel, dat uw vader gelukkig zou zijn, als zijn broeder en diens dochter weer in ons midden verkeerden.'

'Wanneer zal dat gebeuren?' hernam Henri treurig.

'Spoedig, als ge ten minste doen wilt wat ik wensch.'

'Maar, mama, hoe kan u zoo spreken? Wanneer heb ik niet willen doen, wat u wenscht? En zou ik ook niet wenschen, dat Marie weer hier kwam? Kom, zeg u eens gauw, wat u wil, dat ik doe.'

'Welnu, ik geloof dat het 't best is het geluk van uw vader te bewerken tegen zijn eigen zin in. Zonder hem er iets van te zeggen, gaan wij spoedig uw bagage inpakken. Morgenavond scheept gij u in.'

'Op de *Neptunus*?'

'Natuurlijk. De kapitein zal aan den zoon van zijn reeder geen uitleg vragen, waarom deze de reis wil meemaken. In ieder geval zal het niet veel moeite kosten, hem desnoods....'

'O mama, goede, lieve mama,' riep Henri opgetogen uit, haar beide handen in de zijne drukkend, 'al acht dagen lang heb ik daarover gedacht, maar ik vreesde u verdriet te zullen aandoen, als ik er u over sprak.... Ik kon niet denken, dat u zooveel van mij hield.'

'Ondeugd,' antwoordde mevrouw Van Kralingen half lachend, half weenend, 'ondeugd, ge zijt dus blij, dat ge me verlaten gaat?'

'U verlaten?... U weet toch zeer goed, dat het maar tijdelijk is... Ik ben blij, omdat ik hoop dat thans mijn innigste wenschen vervuld zullen worden.'

'Als ge ten minste een gelukkige reis hebt.'

'Gij zult de H. Maagd, de Ster der Zee, voor mij bidden en onze Lieve Vrouw zal het gebed eener moeder niet onverhoord laten.'

Mevrouw Van Kralingen omhelsde haar zoon. De hartelijkheid, waarmee zij dit deed, getuigde, dat het haar verheugde, dat hij zoo ongekunsteld getuigenis aflegde van zijn kinderlijk vertrouwen in de Moeder-Maagd. Vervolgens ging zij met hem naar zijn kamer, waar alles in gereedheid werd gebracht voor de zeereis.

(*Wordt vervolgd.*)

Aan den voet van den Gaurisankar.
Reisbeschrijving uit Nepaul.

(*Slot.*)

Den volgenden dag maakte een kleine, zwaarlijvige Nepaulsche officier zijn opwachting bij mij, stelde zich als kolonel Mahabeer Singh voor en deelde mij mee, dat hij bevel van den maharadja had, gedurende mijn verblijf te Katmandoe de honneurs van het land waar te nemen en mij alles te toonen wat ik wenschte te zien. Ook bracht hij mij de boodschap van den maharadja over, dezen in den loop van den namiddag een bezoek te brengen, waartoe een koninklijk rijtuig tot mijn beschikking was gesteld. Tegen drie uur reden wij daarop samen naar het paleis, ik in zwarten rok met ridderorden, mijn geleider in kolonelsuniform met zijn met edelgesteenten bezaaid schild aan den tulband.

AAN DEN VOET VAN DEN GAURISANKAR. - Tempel naast het oude paleis te Katmandoe.

AAN DEN VOET VAN DEN GAURISANKAR. - Paleis en tempel te Batgaon.

WINTERZONDAG OP HET EILAND MARKEN, NAAR DE TEEKENING VAN G. NICOLET.

Nadat wij de door troepen bewaakte poort van het paleis waren doorgegaan, reden wij over een groot plein met plantsoenaanleg en vijvers en hielden voor een indrukwekkend gebouw stil. Het eerst kwamen wij in een groote hal en daarna in een pronkzaal met parketvloer, kostbare tapijten, kristallen kandelabers, kroonluchters en honderderlei Europeesche kunstvoorwerpen. Aan de muren hingen de levensgroote, met olieverf geschilderde portretten van verschillende koningen en maharadja's van Nepaul, alsmede een van de koningin van Engeland, dat de eerste minister maharadja Jung Badahur bij zijn bezoek te Londen in het jaar 1851 ten geschenke had ontvangen.

Hier ontving ons generaal Chundra Shum Shere Jung Bahadur Rana, een jongere broer van den maharadja, begroette mij zeer hartelijk in het Engelsch en deelde mij mee, dat hij van zijn broer, die de Engelsche taal maar slecht verstond, had last gekregen, bij de audiëntie als tolk te fungeeren.

Hij zag er in zijn van goud schitterende uniform naar Europeesche snit met gouden vangsnoeren en epauletten zeer statig uit, maar op zijn gelaat lag een zekere trek van wreedheid.

In een aan de pronkzaal grenzenden salon, waarin met boeken beladen tafels en moderne met leer bespannen zetels, kwam ons de maharadja Bir Shum Shere Jung Bahadur Rana te gemoet, reikte mij de hand en het onderhoud begon. Na de eerste plichtplegingen liet mijn gastheer mij alle mogelijke interessante voorwerpen zien, als beelden, wapens en Nepaulsche rariteiten. Toen ik hem vroeg, of ik ook den koning mijn opwachting kon maken, verklaarde hij, dat Zijne Majesteit vooreerst nog te jong was en het verder als echtgenoot te druk had, om audiënties te kunnen verleenen.

Na een onderhoud van een uur verliet ik het paleis met de gewaarwording, dat er in Europa een aantal hoven zijn, waar het lang zoo deftig en statig niet toegaat als aan het hof van den maharadja van Nepaul.

Later vernam ik, dat even voor de mij verleende audiëntie een oom des konings, die zich op de een of andere manier onaangenaam had gemaakt, op allerhoogst bevel door twee tot dit doel gehuurde Afghanen in het paleis met knuppels was doodgeslagen. Zoo iets nu zou aan een Europeesch hof, het Turksche misschien uitgezonderd, niet gebeuren.

Na al wat ik van Katmandoe gezien heb, aarzel ik niet te verklaren, dat het een van de merkwaardigste steden is, die ik ken, en een van die, welke men niet met woorden kan schilderen. Men moet Katmandoe gezien hebben, om te begrijpen, welk een bekoorlijkheid het uitoefent met zijn honderden tempels, zijn met rijk snijwerk bedekte huizen, zijn nauwe, smerige straten, zijn pleinen, paleizen en armzalige hutten. De stad draagt een eigenaardigen stempel; nergens in Indië ziet men zulk een bouwtrant, nergens zulk een rijkdom aan beeldhouw- en snijwerk. Daarbij komt, dat de van het Westen komende reiziger hier voor het eerst den zoogenaamden pagodenstijl leert kennen met boven elkaar geplaatste daken bij wijze van verdiepingen, die men verder in Birma, China, Korea en Japan aantreft.

Katmandoe moet 723 jaar na Christus gesticht zijn, is oogenschijnlijk naar geen bepaald plan gebouwd en daarom alleen reeds in hooge mate schilderachtig. De meeste straten zijn nauw en in zoover smerig, dat alle afval aan beide kanten wordt opgestapeld, hoewel men in het midden kan passeeren zonder zijn schoenen vuil te maken. Des voormiddags is de heele stad min of meer een marktplein, en het verkeer is dan buitengewoon levendig. Onder de te koop geboden veld- en tuinvruchten vond

ik maïs, erwten, aardappelen, uien, ramenassen, aardnoten,roode peper, kweeperen, oranjeappels, ananassen. De gangbare munt is behalve de Nepaulsche ropij de Indische en het tweeannastuk.

In het midden van de stad staat het oude koninklijke paleis, een scmber gebouw, voor welks ingang naast den door een zonnescherm beschutten god Hanuman een Goerka met een zwaren houten staf de wacht houdt, om ieder, die hier ongenoodigd zou willen binnendringen, den weg te versperren. Maar menigeen, wien de toegang niet werd ontzegd, moest deze onderscheiding met den dood boeten. Alleen den 14^{en} September 1846 liet de latere maharadja Jung Bahadur hier een dertig van de invloedrijkste mannen des lands, die zijn eerzucht in den weg stonden, neersabelen.

In de onmiddellijke nabijheid van het paleis bevinden zich verschillende zeer mooie tempels, met rijk houtsnijwerk, dat echter in den laatsten tijd herhaaldelijk overgeschilderd is en daardoor zijn karakter geheel verloren heeft.

De fraaiste tempels zijn afkomstig uit den tijd der Newars, want de Goerka's hebben van ouds meer aanleg voor de krijgskunde dan voor de bouwkunst aan den dag gelegd, en niet alleen niets op laatstgenoemd gebied geleverd, maar zelfs vele der kostbaarste bouwmonumenten van hun voorgangers op barbaarsche wijze of vernield, of naar hun smaak veranderd.

Men zegt, dat er in Nepaul meer tempels dan huizen, meer afgodsbeelden dan menschen zijn, en na hetgeen ik te Katmandoe, Batgaon en Patan gezien heb, durf ik deze bewering niet in twijfel trekken.

De meeste oude tempels zien er van buiten aantrekkelijk uit, maar van binnen heerscht in den regel een onzindelijkheid, die met alle beschrijving spot, vooral in die tempels, waar aan de een of andere godheid slachtoffers plegen gebracht te worden en waarin dientengevolge het geronnen bloed van geofferde hoenderen, geiten en buffels soms niet alleen duimenhoog op den grond staat, maar ook het beeld der daarmee besproeide godheid van onder tot boven bedekt.

Boven de ingangen van menigen ouden Newar-tempel vindt men alle mogelijke keukengereedschap met spijkers of touwen vastgemaakt, als borden, schotels, kannen, blaasbalgen, lepels, emmers, zonne- en regenschermen en de Hemel weet wat nog meer. Al deze voorwerpen zijn geschenken, door boetvaardige zondaars of offervaardige geloovigen aan den tempel vermaakt.

De bezienswaardigste Boeddhistische tempel van Nepaul is ongetwijfeld de omtrent twee en een halven kilometer ten westen van Katmandoe op den Swayambu-heuvel gelegen Sambunath tempel.

Van den voet des heuvels komt men langs een steile steenen trap van vier en tachtig treden aan de woning van een monnik, en na nog vierhonderd vier en zeventig treden op het tempelplein, te midden waarvan zich de zoogenaamde *chaitya* verheft. Daar men zulke *chaitya's*, die als de oorspronkelijke vorm van alle Boeddhistische pagoden kan beschouwd worden, bij honderden in Nepaul vindt, laten wij er hier een korte beschrijving van volgen.

Het karakteristieke gedeelte van de *chaitya* is de uit een massief gemetselden halven bol bestaande onderbouw, waarin Boeddhabeelden, graan en allerlei kostbaarheden worden gemetseld. De onderbouw van den Sambunathtempel heeft een middellijn van vijftig en een hoogte van vijf en twintig voet. Op den onderbouw staat de *toran*, die verguld is en den vorm heeft van een dobbelsteen, aan welks vier zijden twee oogen geschilderd of in stukadoorwerk zijn aangebracht, om de alomtegenwoordigheid van Boeddha aan te duiden. De *toran* is weer de basis van een soort toren, die uit dertien naar boven kleiner wordende verdiepingen bestaat,

en bekroond wordt door een verguld metalen netwerk in den vorm van een klok of paraplu, eindigende in een knoop, welke de gedaante heeft van een lotusbloem, een zonnebol of een maansikkel.

Het netwerk rust rechtstreeks op een in den onderhouw gemetselden boomstam, die de as van het heele gebouw vormt.

Aan de vier hoekpunten van den onderbouw des tempels bevinden zich glazen kasten, waarin men de levensgroote vergulde beelden van zittende Boeddha's ziet. Des nachts worden deze kasten gesloten met een ijzeren voorhangsel, dat veel weg heeft van een geschubd pantser.

Aan weerszijden van de *chaitya* verheffen zich op een vierkant grondvlak hooge kegelvormige gebouwen met vergulde spitsen, beide aan de godin Partabur gewijde tempels; op den voorgrond ligt op een drie voet hoog cilindervormig voetstuk de zes voet lange donderknots der Indra van verguld brons, in den vorm van een dubbelen schepter.

Kondom de *chaitya* groepeeren zich tempels, monnikenwoningen en pleisterplaatsen van pelgrims, die steeds in groote scharen naar Sambunath komen, om daar hun offergaven in bloemen en rijst neer te leggen. Dat de geofferde rijst niet hoeft te verschimmelen, daarvoor zorgen honderden apen, eenden en duiven, die bij den tempel hooren en er begrijpelijkerwijs het hunne toe bijdragen, dat het zelfs hier, waar geen dieren worden geofferd, niet naar lavendel riekt.

Een uit Lhassa ontboden lama is met het onderhouden van een eeuwig vuur belast, dat in twee met gesmolten boter gevulde koperen pannen brandt. Zou dit ondanks alle voorzorgen toch uitgaan, dan moet nieuw vuur uit den zes kilometer van Katmandoe verwijderden Tibetaanschen tempel te Bodhnath gehaald worden.

De Sambunath-tempel wordt door de-Tibetanen minder ter eere van Boeddha dan van de Hindoesche godin Sitla, voor wie hier een altaar is opgericht, bezocht. Sitla's taak bestaat hierin, dat zij de haar aanroepende pelgrims voor de pokken moet vrijwaren. Zij maakt blijkbaar geen onderscheid tusschen Hindoe's en Boeddhisten, want zij geniet bij beiden een even groote populariteit. Ik bemerkte hier een zeer practische Tibetaansche, die de godin rijst offerde, maar deze niet door de apen en andere tempeldieren liet opeten, doch de met volle handen gestrooide korrels door haar vóór haar staand zoontje in zijn pelsmuts weer liet opvangen.

Aan weerszijden van den Sitla-tempel bevinden zich groote gebedmolens, die onverpoosd door de geloovigen in beweging worden gehouden. Daar binnen in zijn rolletjes papier met vrome spreuken; en als men den molen omdraait, staat dat gelijk met het opzeggen van de spreuk of het gebed. In Tibet worden deze molens dikwijls door water of wind gedreven, zoodat de vrome Boeddhisten van alle moeite bij het verrichten van hun gebeden ontslagen zijn.

Het door de Tibetanen meest bezochte pelgrimsoord is de reeds genoemde tempel van Bodhnath, een der grootste in Nepaul, met een omtrek van meer dan drie kilometer. In een buitenmuur zijn omtrent veertig nissen uitgehouwen, waarin elk vijf gebedmolens. Het wordt als een godgevallig werk beschouwd, verschillende keeren om den muur te loopen en daarbij achtereenvolgens alle molens in beweging te brengen.

Des namiddags braken de koning en de maharadja met een groot gevolg op ter jacht in de Tarai. Daar de jeugdige heerscher zijn eersten tijger moest schieten, werd de zaak als een politieke aangelegenheid beschouwd, en omtrent tien duizend personen, koelie's, soldaten, bedienden, muzikanten en danseressen moesten in de legerplaats bijeenkomen, ongerekend eenige honderden gedresseerde olifanten. Van

kolonel Mahabeer vernam ik, dat men in Nepaul over omtrent vierhonderd jachtolifanten beschikt, dat de meeste tijgervast, dat is niet bang voor tijgers zijn, doch dat daarentegen rhinocerosvaste olifanten tot de groote zeldzaamheden behooren. De olifant voelt zich weerloos tegen het gepantserde monster, dat gewoonlijk tracht, hem met zijn hoorn het lichaam open te rijten; terwijl een trap met zijn pooten voldoende is om een tijger buiten gevecht te stellen. Voor de bewoners der Tarai is zulk een koninklijke jacht een zware beproeving, want zij moeten wekenlang de in de legerplaats meegevoerde menschen en dieren

onderhouden, zonder daarvoor eenige schadeloosstelling te genieten.

Ook eenige hofdames zag ik, zwevende in wolken van witte mousseline, in een open rijtuig de residentie verlaten, om tot den Chandraghiri -pas te rijden en van daar de reis naar de legerplaats in draagstoelen voort te zetten. Bij het vertrek werden saluutschoten gelost voor den koning, voor den maharadja en voor alle prinsen.

Tijdens de afwezigheid van den regent Bir Shum Shere was diens oudste broer, generaal Dep Shum Shere, met het bestuur des lands belast. In gezelschap van zijn kolonel bracht ik een bezoek aan den generaal, een corpulent heer van acht en twintig jaar, met een blauwen bril, een hartstochtelijk soldaat, en vurig bewonderaar van het Duitsche leger.

Eenige dagen daarna begaven wij ons op weg naar Batgaon, in grootte de derde stad van Nepaul, maar wat zindelijkheid betreft zeker de eerste. Met haar met tichels geplaveide straten en haar goed onderhouden huizen en tempels maakte zij een vroolijken indruk, die nog, daar er juist een feest gevierd werd, door de levendigheid harer bewoners verhoogd werd. Mannen en vrouwen waren in feestgewaad, en, naar het scheen, door het zeldzame bezoek van drie Europeanen in bijzonder opgeruimde stemming.

Toen wij een talrijke menschenmenigte, die twee reusachtige buffels voor zich uitdreef, ontmoetten, sloten wij ons daarbij aan, en eenige minuten later hield de stoet stil voor een onooglijken tempel, die eigenlijk niets anders was dan een door zuilen getorste veranda, waarin naast elkaar drie uit steen gehouwen beelden der bloeddorstige godin Durga stonden. Met behulp van een om zijn pooten geslagen touw werd de eerste buffel op den grond geworpen; zijn pooten werden, om het spartelen te voorkomen, stevig vastgebonden en zijn kop door twee sterke mannen naar achteren gebogen, om de huid van zijn hals strak te spannen. Een der priesters sneed daarop, nadat hij zijn mes op de treden van den tempel gewet had, aan weerszijden van de luchtpijp de huid open, haalde met de vingers voorzichtig de groote slagaderen te voorschijn, zonder ze te beschadigen, en legde ze geheel bloot. Toen dit onder luid geraas der priesters en van het aanwezige volk geschied was, sleurde men het van angst en pijn sidderende dier tot dicht voor het beeld der godheid, voor wie het bestemd was. Door een kleine overlangsche insnijding werden nu de aderen geopend en de beide hoog daaruit spuitende fijne bloedstralen met vaardige hand op het afgodsbeeld gericht. Dikwijls werden ook de omstanders met een bespuiting bedacht, zoodat de meeste menschen er des avonds uitzagen, of ze van een bloedbad kwamen. Enkel door vlug op zij te springen gelukte het mij, aan een mij speciaal toegedachte bespuiting te ontkomen. Langzamerhand werden de bloedstralen zwakker, en onder krampachtige stuiptrekkingen en luid gekerm blies het arme, minstens een kwartier gemartelde dier den laatsten adem uit, terwijl de geloovigen rijst, bloemen en radijsjes op de met bloed besmeurde godheid wierpen.

Het tweede offer volgde, daarna werden de gedoode dieren in stukken gesneden en hun vleesch, waarvan de priesters natuurlijk hun aandeel kregen, onder die personen verdeeld, welke het offerdier hadden gekocht. De horens worden dikwijls als herinnering aan het feest op een passende plaats van den tempel vastgespijkerd. Op dezelfde manier worden ook geiten, hoenderen en eenden geofferd, maar de aanblik daarvan is natuurlijk minder stuitend. Bij het voornaamste offerfeest, dat tien dagen duurt, worden, naar het zeggen van kolonel Mahabeer Singh, alleen in het

Katmandoe-dal ongeveer honderdduizend geiten en verscheidene duizenden buffels geofferd.

Als bijzondere bezienswaardigheid [...] Batgaon geldt, behalve de gouden poort van het in het midden der vorige eeuw gebouwde paleis, de in pagodenstijl gebouwde grootste tempel der stad, door vijf boven elkaar geplaatste daken bekroond en door de Newars Nyatpola Dewal geheeten. Op elk van de vier platformen, die den onderbouw uitmaken, houden aan weerszijden van de trap kolossale steenen figuren de wacht, namelijk de beelden van twee worstelaars van een radja van Batgaon, die ieder zoo sterk waren als veertien gewone menschen; twee olifanten, tienmaal zoo sterk als de worstelaars; twee leeuwen, tienmaal zoo sterk als de olifanten, en ten slotte twee draken, tienmaal zoo sterk als de leeuwen.

Onder de hoede van twee met knoeten gewapende politie-agenten bezochten wij dezen tempel, gebruikten daarna buiten de stad ons middagmaal, in het gezicht der met sneeuw bedekte bergreuzen, en keerden daarna in de vroolijkste stemming naar de hoofdstad terug.

Stille Nacht.

Herfstnacht.

Myriaden fonkelende starren in de blauwe diepte der hemelen storten hun zilver en goud over de eenzaam rustende bergen en zwijgende landschappen.

De hemel, de eindelooze hemel scheen een onmetelijke zeef, waaruit, door duizenden openingen het licht neerstroomde over de aarde.

En in de dalen vlijden zich de schaduwen, stil en zwijgend, en lichte neveltjes vlotten over haar heen, als zoete droomen over 't oog eens slapenden zoo zacht.

Maar ginds verre zong de zee, de zee met haar klagende stemmen, haar dof, eentonig lied.

En aan den oever stond een jongeling weemoedig en somber.

Dof staarde zijn blik, en peinzend scheen hij de diepte te willen peilen, die daar was onder het vlak der wateren.

Wel kalm was zijn gelaat, maar in zijn hart woedde een orkaan, wilder en woester dan de donkere stormwind, die bruisend heenjaagt over de dorre najaarsvelden.

In zijn ziel was de droefheid des doods, omdat zijn leven verwoest was, en zijn schitterendste droomen weggedreven waren op den adem der hartstochten.

Hoe heerlijk had het leven hem toegelachen, toen hij nog knaap was.

Toen de zoete jeugd in al haar volheid stroomde door zijn frissche borst; de jeugd met al haar onschuld en al haar zaligheden, met al haar hoop en al haar liefde.

Frisch was dat hart toen, frisch, als een lentetuin, waarin dartele koeltjes spelen met ontluikende rozenknopjes, en lieve nachtegalen vroolijk hun gezang doen schetteren door het groen gebladert.

Frisch - als de morgenstond, die zijn dauw sprenkelt over de velden, en de wolkjes, tintelend in rozengloed, op wiekjes van purper en van licht, opjaagt door het helder azuur.

Frisch - als het klaterend beekje, dat zijn zilveren wateren rinkelend voortstoeit door lachende weilanden en groene dalen, en het beeld der vriendelijke zon wiegelt op al zijn golfjes.

O, dat hart eens knapen, wie zal het schilderen!

Wie schildert al dien gloed, al die onschuld, al die liefde!

Uit zijn heldertintelende oogen straalt gansch zijn ziel, een ziel, die een wereld van reine gevoelens met zich omdraagt; en op zijn gelaat speelt de tevredenheid in elken plooi zijns glimlachs. Ja, vrede is gansch zijn leven, omdat gansch zijn leven onschuld is.

Onschuld - al die luchtkasteelen! Onschuld - al die verrukkende beelden, die zijn geest zich schept! Onschuld - al die gouden droomen, die daar spelen met dat jeugdig hartje! -

Ook hij had die dagen gekend, maar die dagen waren lang vootbij.

En omdat die dagen voorbij waren, woog het leven loodzwaar op zijn gemoed.

Hoevele stormen waren gegaan door zijn ziel, stormen, die haar gemaakt hadden als een kerkhof zoo eenzaam.

Sinds was al zijn hoop als rook uiteengejaagd. Hij was jongeling geworden, maar hij had te vlug geleefd Hij had te jong het leven gekend om niet levensmoede te worden. Grijsaards, die hun zilverwitten schedel bogen onder den last der jaren, waren niet zoo oud als hij, de twintigjarige.

Daar stond hij. Wanhopig en zwaarmoedig waren de gedachten van zijn geest Zijn leven was een raadsel, en daarom was zijn binnenste zoo ledig, en voelde hij zich zoo eenzaam, zoo vreeselijk eenzaam in dien stillen nacht.

En de dood, de kalme, de rustige dood lachte hem tegen uit den schoot der golven.

En zijn aangezicht straalde met een vreemden, verwilderden gloed.

Een laatste blik op zijn stad, wier torens zich zwijgend afteekenden tegen de lucht; een vaarwel aan de bergen, waar hij als knaap zoo vaak had gebeden: o Heer, laat mij het leven niet anders kennen.

Maar die toren zijner stad en die bergen zijner jeugd schenen hem nog toe te zingen: gelukkig knaapje.

En daar daalde een dubbele smart in zijn boezem, een smart, die gansch een wereld niet kon bevatten, en zijn blik scheen nogmaals de diepte te peilen, die daar was onder het vlak der wateren.

Onwillekeurig, overmeesterd en voortgedreven door den storm, woedend in zijn binnenste hevig en verschrikkelijk, naderde hij den afgrond, den somberen afgrond.

Maar plotseling - daar scheen een beeld, een wonder beeld te stijgen uit den schoot der golven. Een gedachte doorvloog met de snelheid des bliksems zijn geest, en een herinnering rees op, hoog als een piramide.

Machteloos stond hij daar en peinsde, en zijn oog scheen het azuren gordijn te willen scheuren, dat de diepte der hemelen omsluierde. En door de stilte van dien wonderen nacht scheen een woord hem tegen te ruischen. Het was het laatste woord, dat deze aarde had vernomen van de stervende lippen zijner brave moeder: ‘Kind, stel uw hoop op de goedheid en de liefde van Hem, die de wegen der menschen bestuurt uit den Hooge.’

Het laatste woord, dat deze aarde vernam van de lippen der heengaande moeder, deed deze aarde klinken als haar laatste gerucht in het oor van het levensmoede kind.

Als een vloek scheen het te dalen op zijn schuldig hoofd. Maar als hij dacht aan zijn moeder, dan was het of er een gebed ruischte, een smeekgebed, in dit rampzalig oogenblik, spelend met het leven baars kinds. En weer zag hij de tranen, die rolden langs haar bleeke wangen....

Maar een oogenblik later - zie daar lag aan den oever der zee een jongeling, een weenende jongeling, geknield op de rotsige klip. Zijn hart was gebroken, en zijn gemoed zoo vol.

En zachter en schooner schenen de vriendelijke starren te fonkelen in de eindelooze sferen, en het gerimpel der golfjes was als een glimlach in dien schoonen, stillen nacht, die getuigde van de eindelooze goedheid en liefde des Heeren.

P. N. BROUNS.

Bij de Platen.

Grootvaders lieveling. -

Zoo klein nog en nu al liefhebberij voor grootvaders pijp! Dat belooft een echte manskerel te worden, en de oude man heeft dan ook niet weinig schik in zijn veelbelovenden lieveling. Het zal niet lang meer duren of de kleine deugniet zal in staat wezen grootvaders pijp te stoppen. En als de oude dat aanmoedigt, zal hij gauw probeeren ze uit te rooken ook.

Men dient met dat kleine goedje een beetje voorzichtig te zijn; maar kom daar eens bij grootvaders en grootmoeders om! Dat zijn juist de rechten om kinderen in den grond te bederven. De grootvader op ons tafereel ziet er juist naar uit, om van zijn lieveling geen kwaad te kunnen zien of hooren. De schilder heeft den goedhartigen, gemoedelijken grijsaard naar het leven getroffen en zijn guitigen kleinzoon er bij.

Een winterzondag op het eiland Marken.

- Wie het oud-vaderlandsche ijsvermaak nog in zijn volle eigenaardigheid wil zien, die stelle zich niet tevreden met de ijsbanen in de nabijheid der groote steden, waar dames en heeren in modieuze costuums en fijne laarsjes zich op het netjes geveegde en afgeperkte ijs wagen onder de leiding van de een ot andere deftige ijsclub. Neen, die ga naar Friesland of, als hij iets bijzonder typisch wil zien, naar het eiland Marken, dat in de laatste weken goed op schaatsen te bereiken was.

Onze kloeke teekening geeft van dat interessante schouwspel een levendiger voorstelling dan daarvan in woorden te maken is. Op den voorgrond hebben wij een jeugdig paartje, zoo kranig langs de baan zwierend, dat de oude liefhebber, die er met de handen in de broekzakken wijsgeerig kalm bij staat, nog lust zou krijgen op zijn beurt de schaatsen aan te binden. Het is een leuk stelletje, zooals wij het daar voor ons zien, in de schilderachtige oud-Marker dracht: de man in den nauwsluitenden hemdrok met de zilveren knoopen en de wijde, we zouden haast zeggen Turksche broek, de vrouw in haar kleurig jak, op de borst met figuren bestikt, baar korten rok en haar zonderling hoofddeksel, waaruit aan weerskanten van het gezicht de vlasblondelokken neerhangen.

Achter hen zien wij nog een paar, dat juist de schaatsen aanbindt, terwijl aan den anderen kant een derde dito er al flink van door jaagt. Verderop is de witte vlakte met zwaaiende en zwierende donkere figuren als bespikkeld zoover het oog reikt. Heel het eiland is één ijsveld en biedt de visschersbevolking gedurende de gedwongen werkstaking, die de felle vorst ze oplegt, een aangenaam tijdverdrijf.

Verraderlijk speelgoed.

- Dat begrijpt het kleine keffertje heel goed, en hoe vinnig het de spartelende kreeft ook aanblaft, het wacht zich wel, ze al te na te komen. De visschersjongen zou misschien graag zien, dat de hond door de nijpende scharen werd te pakken genomen, en hitst hem daarom met guitig plezier tegen het leelijke zwarte beest aan. Tevergeefs, het keffertje is wel wijzer en voelt dat dat stekelige, wriemelende ding geen speelgoed voor hem is. De poes zou er beter raad mee weten en loert dan ook al van ter zij op het griezelige zeegedrocht, dat, voor de anderen niet meer dan verraderlijk speelgoed, voor haar een lekker brokje zou zijn.

Allerlei

Een middel tegen neusbloeden. -

Wanneer iemand door een neusbloeding overvallen wordt, moet hij, terwijl hij den mond vast gesloten houdt, door den neus diep ademhalen, vervolgens met den vinger zijn neus stijf dicht houden en door den nu geopenden mond uitademen. De door den neus ingeademde lucht brengt het bloed in den neus aan het stollen. De tot 28 graden Réaumur verhitte lucht in de longen zou het stollen onmiddellijk doen ophouden, wanneer zij niet door den mond verwijderd werd. Het middel moet probaat zijn; men kan er in allen geval licht een proef van nemen.

VERRADERLIJK SPEELGOED

Alarmfluitjes voor postduiven. -

Om de postduiven voor haviken en andere roofvogels te beschermen, heeft, een Florentijnsch sportliefhebber, Carlo Andreini, een klein fluitje bedacht, dat onder de vleugels der duif met een draadje vastgemaakt, bij het vliegen ten gevolge van den weerstand der lucht tonen voortbrengt en zoo den vogel voor de aanvallen der door dit geluid verschrikte roovers beschut.

Tal van postduiven, die met dit alarmfluitje waren toegerust, hebben in Italië reeds lange tochten ongehinderd afgelegd. Het gewicht van het fluitje bedraagt nog geen 2½ gram, zoodat de vlucht der duiven daar geen hinder van ondervindt.

Chineesche gemoedelijkheid. -

De Engelsche admiraal Lang, gedurende verscheidene jaren opperbevelhebber en schepper van de moderne Chineesche vloot, (op het oogenblik zoo goed als vernietigd) vertelt in de *London Sun* de volgende geschiedenis als een staaltje van Chineesche gemoedelijkheid.

Op zekeren avond keerde hij laat aan boord van het Chineesche oorlogsschip *Ting-Joeën* terug, en was verbaasd, het dek van het groote schip geheel verlaten en onbewaakt te vinden. Het geladen geweer en de bajonet van den bewaker leunden tegen de verschansing, maar van den man zelf was geen spoor te zien.

De admiraal begaf zich hierop naar de kajuit van den bevelhebber van het eskader, admiraal Ting, dezelfde, die zich onlangs van het leven heeft beroofd, toen hij zich met zijn vloot aan de Japanners moest overgeven. In de kajuit vond admiraal Lang den Chineeschen vlootvloogd met den bewaker aan het kaartspel. Op den woedenden blik van den Engelschen officier hield de laatste het voor geraden, zich te verwijderen en de wacht te gaan betrekken. Op de vraag van Lang, wat zulk een gedrag had te beteekenen, antwoordde de Chineesche admiraal doodbedaard, dat hij, daar dien avond alle officieren en manschappen het schip hadden verlaten, zich verveelde en daarom den wachthebbenden matroos was gaan halen, om met het kaartspel den tijd door te komen.

Voorzichtigheid bij open wonden.

- Bijna dagelijks hoort men van de ernstige gevolgen van kleine verwondingen. Nu is het een vergiftigde inktsoort, dan een met aniline geverfde kous, dan weer een ander gevaarlijk kleursel, waaraan het ongeluk wordt toegeschreven. Vooral de verfsoorten worden dikwijls verdacht, oorzaak van vergiftiging te zijn.

Al is het natuurlijk raadzaam, met verf voorzichtig te zijn, toch is het zeker, dat menig geval van vergiftiging ten onrechte aan verfstoffen wordt toegeschreven. De omstandigheid toch, dat een snede met een volkomen zuiver mes, de steek van een naald of een splinter, die niet de minste verfstof bevatten, zoo dikwijls bedenkelijke gevolgen hebben, wijst op andere oorzaken.

Juist zulke kleine verwondingen worden in den regel niet met de noodige voorzichtigheid behandeld; men neemt er zelfs niet zooveel notitie van, de gewonde plaats uit te wasschen en te verbinden. Toch moet men dit nooit verzuimen, want de ons omringende lucht is dikwijls genoeg met bacteriën bezwangerd, die verderfelijk kunnen werken op het bloed van den mensch. De geringste onreinheid is dikwijls voldoende, om een menschenleven in gevaar te brengen. Daarom moet men elke wonde, ook de onbeduidendste, flink uitwasschen, en nadat ze heeft opgehouden te bloeden, onmiddellijk met een luchtdichte, anti-septische pleister bedekken.

***

De grootste klomp zilver,

dien ooit een mijn heeft opgeleverd, is onlangs in de zooogenaamde Smugglers Mine, te Aspen in den staat Colorado, voor den dag gekomen. De mijnwerkers stieten daar op een geweldigen ertsklomp, en toen ze hem meer van nabij bezichtigden, vonden ze, dat het een blok bijna zuiver zilver was.

Na langen, inspannenden arbeid gelukte het eindelijk, den reusachtigen ertsklomp, die een gewicht van 3300 pond had en een waarde van 25.000 dollars vertegenwoordigde, naar boven te brengen. Het is het grootste stuk bijna zuiver zilver, waarvan men ooit geboord heeft, en stelt den voor eenige jaren gevonden zilverklomp van 300 pond ver in de schaduw.

Voor rattenvangers. -

Een spiegeltje in een rattenval aangebracht, is het beste middel om deze dieren te vangen. Zoodra er een voor de val komt, ziet zij haar beeld in den spiegel en meent, dat er al een andere bij het spek zit; afgunstig als die beesten zijn, zal zij dan niet nalaten te beproeven, haar mededingster te verdrijven. - De vinding is van een Amerikaan en moet probaat zijn.

[Nummer 41]

CHERUBIJN
(*Fragment van de oude schilderij in de H. Stede.*)

De H. Wonderhostie van Amsterdam.

Vizioen.

Vèr klinken klokken in de hooge luchten,
   Mysterievol, met scheemrende geluiden,
Uit wijd verschiet als witte geestenvluchten
   Aanzwevend... klaarder wordt der klokken luiden...

Van hèél vèr schrijden aan uit zilvren ln neevlen,
   In stil-devoten gang naar 't dagestralen,
Scheemrige reien, bij dof murmlend preevlen,

Ruisching van statig-effene koralen....

Zacht goudgeflonker... witte wolke' omwaren
De Hostie, blank òprijzend... scharen zinken....
....
Vizioen uit vèr verleden.... droomrig staren
Stil Amstels vromen, hooren 't klokken-klinken....

Zoet klinkt mysterie in hun ziel.... nu kwijnen
Gestalten, stemmen.... voor het oog blijft leven
De Wonderhostie, in de klare schijnen,
Die glorie om heur heilige puurheid weven.....
....
....
Hostie pure, wonderbare
Amstels goddelijk verblijden,
Vrucht der eèlste korenare...
Heiige, hoog-gebenedijde!

Blanke Hostie, uitgelezen
Tot een wonder van genade,
Rijzend uit het vuur, herrezen...
Of u 't vuur waar' teere wade!

Kostbare reliek, besloten
Eeuwen in relieken-schrijne
Van een heugenis devote,
Onaantastbaar, wàt verdwijne!

Lichte kern der stede machtig,
Waar haar gloriën uit ontbloeien,
Leven rijst, ondoofbaar krachtig.
Zegen bronnen springend vloeien!

Hooge schuts, die in uw hoede
Houdt de dierbre stede veilig,
Schoon geen stervling vòl bevroede
Hoe die plaats is heilig, heilig!

Gratie-pand dier heiige stede.
Waaruit laving teêr blijft dauwen,
Donzig neèrzijgt blanke vrede,
Vuurgloed sprankt, waar zielen flauwen!

Die zacht stilt de bange weeën,
Keetnen brijzelend doet zinken,
Effent de opgezweepte zeeën,
Wordt in doodsnacht daagraad-blinken!

Wonderhostie, pand gegeven
Dat Gods liefde is onuitspreeklijk
Voor zijn stede, eens hoog verheven,
En zijn hondstrouw onverbreeklijk!

Schat, die eeuw aan eeuw vermaakten
Aan de wiss'lende geslachten,
Die 't dierst erfdeel trouw bewaakten
In aanbiddend heilverwachten!

Hostie pure, wonderbare,
   Amstels goddelijk verblijden,
Vrucht der eèlste korenare...
   Hostie, hoog gebenedijde!
....
....

CHERUBIJN.
(*Fragment van de oude schilderij in de H. Stede*.)

Opgang.

Als zag breken droomen.. Breed golvend uitstroomen
   In één vol accoord hoog de klankende klokken!
Hèl wekken klaroenen uit stille vizioenen
   Ten feestlijken opgang met dreunende schokken!

In zielen zóó klinkt het... hoogheerelijk blinkt het,
   Het heugnisgetijde van 't roemrijk Mirakel,
Het blijde verwachte door 't late geslachte,
   Aan keten der eeuwen onbreekbare schakel!

Op trekken de scharen der vrome Amstelaren,
Ter Heilige Stede, bij 't zielegefluister....
Dàár feestelijk groenen van geurge festoenen,
Opvlammen van toortsen in goudenen luister!

Dáár blanke offeranden uit priesterenhanden:
Al heerlijke wondren om 't Wonder te vieren!
Korale-gezangen en stage ommegangen
Van scharen, wie deemoed en liefde bestieren!

Dáár 't woord als verkonden van 't goddelijk Wonder,
Van Gods hoog bestel voor Zijn stede verkoren:
Een zielslied van eere als in eindloos schakeeren,
Een woord-symphonie, uit, al klanken geboren!

Dáár teederlijk beven van 't zoetst liefdeleven,
Voor 't Godlijk Mysterie, waar 't altaar van strale,
Devotelijk knielen en schreien van zielen,
Die staamlen der liefde onuitspreekbare tale!

Een wonder òpjuichen, een juichend getuigen
Van 't aloud Geloof, 't door geen eeuwen ontaarde!
Een wonder geflonker, in nachtelijk donker,
Van 't heerlijk kleinood, dat Gods keursteè bewaarde!
....
Nieuw goddelijk droomen... breedgolvend nog slroomen
In eindloos gejubel de klankende klokken!
Vóórt konden klaroenen de nieuwe vizioenen,
Het heugnisgetijde met dreunende schokken!
....
....
Nu sterft de vreugd, die luidde als klokkeklanken...
Nu sterft de luister heen der Heilge Stede....
Dààr lost zich op 't extatisch lied van danken,
Verruischen zielefluistering en bede...

Mysterie klinkt in zielen voort - of kwijnen,
Gestalten, stemmen... voor het oog blijft leven
De Wonderhostie in de klare schijnen,
Die glorie om heur heiige puurheid weven!...
....
....

Hostie pure, wonderbare,
Amstels goddelijk verblijden,
Vrucht der eêlste korenare,
Hostie, hoog-gebenedijde!

Zielen gloeien, vlammen breken,
Hoog òp strekken reine handen,
Hoog de witte vlammen leken
Van het laaiend liefdebranden!

En de vlammen wonder eeren
Als weleer u, Hostie pure,
Opdat liefde u niet vertere,
Liefde *in* liefde oneindig dure!

Blanker rijst ge en immer groeien
Nieuwe vlammen, opgeschoten
Als een heerlijk liefdebloeien,
Uit der zielen diepst gesproten!

De eeuwen gaan, verschijnen, kwijnen....
Door de tijden onverderflijk,
Hostie, blijft ge in glorie schijnen,
Heilig, heilig en onsterflijk!

EDUARD BROM.

1) Ter huidige Heilige Stede, het Begijnhof, waar thans, 1895, het vijf-en-een-halve-eeuwgetijde herdacht wordt en waarheen het feest oproept als klok- en klaroengeluid.

Uit de geschiedenis der H. Stede Te Amsterdam

I.

‘Gods mirakel machmen sien
Menichfoudelijc geschien
Alle daghen in aertrycken.’

Aldus zong WILLEM VAN HILDEGAERSBERCH, de gevierde ‘sproocspreker’ van Hertog ALBRECHT van Beieren, Grave van Holland, ongeveer veertig jaar nadat te Amsterdam een merkwaardige gebeurtenis was voorgevallen. Een bijzonder feit moest het wel geweest zijn, dat de dichter, die nu eens ‘ter hoechtyt van Kersavond,’ dan weer ‘upten heiligen Pinxsterdach’, ‘alrehande gedichten ende sproken voor minen lieven here ende vrouwen geseit hadde,’[1)] nog zoovele jaren nadat ‘Gods mirakel’ was geschied, dit in bijna vierhonderd verzen in herinnering bracht. Meermalen had WILLEM te 's-Gravenhage aan het weelderige hof, eerst van den

1) Volgens de grafelijke rekeningen medegedeeld door Dr. E. Verwijs, in zijn uitgave der gedichten van W.v.H.

‘ruwaard’, later van den Graaf ALBRECHT, die tot zelfs in Frankrijk bekend was om zijn ridderlijke *prouesse*, zijn zangen doen hooren, en vaak door het hekelen der zeden van zijn tijd, aan het steeds feestvierende hof de aloude ‘hovessceit’ herinnerd. Soms had hij de dartele hovelingen beziggehouden en vermaakt met zijn verhalen, vooral wanneer hij bijwijlen een ‘goede boerde’ ten beste gaf als *Vanden paep die sijn baeck ghestolen wert*[2], of *Vanden monick*, waarin hij echter de zedelijkheid wel wat aan zijn schalkschheid opofferde.

En wél moet hij gevoeld hebben dat ook na 1383 (waarin hij voor 't eerst als ‘spreker’ vermeld wordt) het na 1383 (waarin hij voor 't eerst als ‘spreker’ vermeld wordt) het

mirakel schoon ende claer,
Dat ymmer vel al openbaar
Tot eenre stede in Aemsterlant,

al was het reeds in 1345 geschied, nog veler belangstelling zou kunnen opwekken, om, ter afwisseling van vroolijker stof, zoo een ernstig onderwerp, als zijn gedicht *Vanden Sacramente van Aemsterdam* te kiezen.

's Graven ‘sproocspreker’ heeft ons in zijn gedicht de oudste, volkomen onpartijdige vermelding bewaard van de groote gebeurtenis, die hij in zijn jeugd (men stelt zijn geboortejaar op 1350) zeker vaak had hooren vertellen, en waarvan het zesdehalve eeuwfeest dit jaar te Amsterdam gevierd zal worden. En toen, nu juist 50 jaar geleden, zijn verhaal weer voor 't eerst aan 't licht kwam, bleken de feiten tot in kleine bijzonderheden zoo nauwkeurig overeen te stemmen met de oorkonden, welke de magistraat van Amsterdam, terstond na de gebeurtenis, er van had doen opmaken, dat zoowel gedicht als documenten elk voor zich er door bevestigd werden.

Er zijn weinige gebeurtenissen, waarvoor telkens zulke degelijke nieuwe bewijzen en documenten aan den dag worden gebracht, als voor die van het Mirakel van Amsterdam. Na het gedicht, dat in de handschriften der verzen van HILDEGAERSBERCH gevonden wordt, is nog voor weinige jaren door den heer J.C. A. HEZENMANS[1] een niet minder onverdacht getuigenis van een tijdgenoot bekend gemaakt, namelijk een oorkonde van 9 Sept. 1383,[2] waarin CLAYS HERMANSSOEN geboren te Amsterdam, met de bijvoeging: ‘*ende was coster te Aemsterdamme doe daer theilich sacrament erst vonden wart.*’ vermeld wordt bij een bedevaart, die hij naar O.L. Vrouw van Den Bosch ondernomen had om te genezen van een verstuikten voet.

CLAYS HERMANS was toen priester en pastoor te Staveren, welke waardigheid hij 19 jaar bekleed had, voordat ‘hi spranc sinen rechtren voet uten leden’, en na dat ongeval waren nog 17 jaar voorbijgegaan voordat hij zijn bedevaart naar 's-Hertogenbosch ondernam, zoodat hij in 1383 reeds 36 jaar pastoor te Staveren was.

Hij is dus twee jaar nadat hij, als koster der Oude Kerk,[3] getuige was geweest van het Mirakel, in 1347 naar Staveren vertrokken en ook dit past weer op merkwaardige wijze in de gebeurtenissen van dien tijd. Dit Friesche stadje was in die dagen voor

2) ‘*Van den priester dien zijn varken gestolen werd.*’ In het handschrift van Willem's gedichten, dat in een volgend nummer in een verkleind facsimile zal worden weergegeven, volgt, opmerkelijk genoeg, de vieze boerde ‘*Van den Monick*’ onmiddellijk op *Van den Sacramente van Amsterdam.* Men versta hier *sproke* in zijn oorspronkelijke beteekenis van ‘het gesprokene.’

1) *Maria's Heiligdommen in Nederland en België*, bl. 32.

2) Geschreven in het ‘Boek der Mirakelen van O.L. Vrouw van den Bosch.’

3) Een andere kerk bezat Amsterdam toen nog niet.

Holland van veel beteekenis. In het najaar van 1345, toen in Maart het mirakel gebeurd was, ondernam Graaf WILLEM IV den tocht tegen de opgestane Friesche boeren, die voor hem zoo noodlottig zou afloopen, want het was bij Staveren dat de Graaf in September sneuvelde. Zijn lijk bleef in Friesland achter en werd in de abdij van Bloemkamp begraven. In 1398 werd het te Amsterdam teruggebracht. Al was Willems leger verslagen, de tocht nog in 1396 door ALBRECHT tegen de Friezen ondernomen bewijst wel dat de Hollanders 's Graven dood wil den wreken en voortdurend, na 1345, het oog nog op Friesland gevestigd hielden. Het ligt daarbij voor de hand dat, na de nederlaag, in de eerste plaats de onschendbare personen der priesters uit Holland naar Friesland gezonden zijn om ook hun landslieden daar vasten voet te verschaffen, ten einde van den loop van zaken op de hoogte te kunnen blijven en de Friezen gunstiger voor hen te stemmen.

CLAYS HERMANS, een man, die stellig een zekere vermaardheid door zijn kostersambt verworven had, kan, zich tot het priesterambt geroepen gevoeld hebbende, onder de eersten voor een zending naar Friesland in aanmerking zijn gekomen. In elk geval is zijn vertrek naar Staveren door de tijdsomstandigheden zeer eenvoudig te verklaren.

CLAYS de koster keerde na zijn beêvaart tot de Zoete Lieve Vrouw, volkomen genezen te Staveren terug. Hoe gaarne wij ook nog meerdere bijzonderheden van hem, den ooggetuige, over het mirakel van Amsterdam vernomen zouden hebben, zijn tijdgenoot WILLEM VAN HILDEGAERSBERGH heeft ons voor dit gemis volkomen schadeloos gesteld.

In plaats van zijn naïeve, somtijds voor den gewonen lezer moeilijk verstaanbare verzen hier at te drukken, geven wij de voorkeur aan de mededeeling van het Mirakelverhaal, gelijk dit door prof. Pluym in zijn voortreffelijk boekje[1)] is opgesteld.

II.

Het zal onnoodig zijn de scherpzinnige geschiedkundige bewijzen, welke de hoogleeraar in zijn studie ontwikkelt, hier te herhalen, noch al wat uit zijn boekje en van elders[2)] over het Mirakel bekend is, hier nogmaals in den breede te bespreken. Ons doel is vooral, bij gelegenheid van het zesdehalve-eeuwfeest, hier eenige geheel nieuwe of minder bekende bijzonderheden mede te deelen betreffende de godsvrucht,welke oudtijds, vooral in de veelbewogen 16e eeuw, tot het Sacrament van Mirakel betoond is geworden. De zeer merkwaardige oude afbeeldingen,welke de *Katholieke Illustratie* met haar steeds volgehouden en ongeëvenaarde actualiteit, in staat is uit te geven, zijn voor mij de aanleiding tot dit opstel, dat, naar ik hoop, iets moge bijdragen om die aloude echt Amsterdamsche devotie nog te vergrooten.

Ziehier het duidelijke verhaal der gebeurtenis door prof. Pluym geschreven:

‘In het jaar des Heeren 1345, op dingsdag vóór Palm-Zondag, zijnde de 15e Maart,[3)] was er te Amsterdam een zieke, die zich in gevaar van sterven bevond. Op verlangen

1) *Het H. Sacrament van Mirakel en de H. Stede te Amsterdam. Historisch-kritische proeve*, 2e uitg. *Amst. C.L.v. Langenhvysen* 1869.
2) Zie o.a. *Ao. Di. 1345, door Jos. Winkelmeyer, Amst. C.L.v. Langenhuysen 1889 en B.H. Klönne, Amstelodamensia, Amsterd. F.H.J. Bekker*, 1894.
3) Paschen viel in dat jaar op den 27n Maart, derhalve was Dingsdag vóór Palm-Zondag de 15de.

van den zieke,[4] die door het ontvangen van het H. Ligchaam des Heeren in het heil zijner ziel wilde, voorzien, werd de priester ontboden. De priester kwam, en diende hem, volgens gebruik der Katholieke Kerk, de goddelijke teerspijze toe. Dit geschiedde kort na vespertijd. Eenigen tijd daarna veroorzaakte de ziekte aan den lijder een braking, waardoor hij de H. Hostie overgaf. De vrouwen, die den zieken man oppasten, namen het uitwerpsel, en wierpen het, zonder te bezien of er ook iets van de genuttigde Hostie onder gemengd was, in een groot vuur. Het vuur brandde, op diezelfde plaats, den geheelen nacht door, om de kamer ten beste van den zieke te verwarmen. Eene dier vrouwen, toen zij des anderen daags morgens opgestaan was en haar kind gekleed had, wilde haar bed spreiden; maar op dat oogenblik gevoelde zij door al hare leden een zoo groote koude, dat zij zich haastte, om bij het vuur te komen. Zij rakelde het vuur op, en nu zag zij in het midden der vlammen, een schoone witte Hostie, geheel ongeschonden, zooals zij die vroeger in de handen des priesters, aan het altaar, gezien had. Op dit gezigt verschrikt zij, doch steekt onververvaard hare hand in de vlammen, en haalt de Hostie te midden uit het vuur, zonder dat hare hand in het minste door het vuur beschadigd werd. Zij neemt de Hostie op de hand en gevoelt dat ze koud is; zij legt ze van de eene hand in de andere, en nu ziet zij, dat de witte en heldere kleur van de Hostie wonderlijk verandert, en een kleur aanneemt, als ware zij door het vuur verzengd. Hierover grootelijks ontsteld zijnde, riep zij een andere vrouw, die met haar in hetzelfde huis woonde, en zegde haar: Zie, ik heb hier in mijn hand het H. Ligchaam van onzen Heer Jesus Christus, dat ik met de hand uit dat vuur heb gehaald; en zij gaf aan de andere vrouw de Hostie in de hand. Deze vrouw legde het H. Ligchaam in een schoonen doek en sloot het in haar kist. Een uur daarna kwam de man dezer vrouw te huis; zijn vrouw verhaalt hem alles, wat er was voorgevallen. Hij vraagde haar, waar zij de H. Hostie gelegd had; in mijn kist, gaf zij ten antwoord. Dit hoorende, verlangde hij dezelve te zien. Men deed de kist open, en de man nam de

4) Volgens een schrandere conjectuur van prof. J.A. Alberdingk Thijm zou Y s b r a n t D o m m e r , een der voorvaderen der familie Dommer van Poldersveldt, geboren 1280, de zieke man zijn geweest, in wiens huis het wonder gebeurd is.

H. Hostie, legde die op zijne hand en raakte ze met den vinger aan, denkelijk om zich te beter te overtuigen. Dit doende, scheen het hem duidelijk, dat de H. Hostie zich op en nederwaarts bewoog, waardoor hij geweldig verschrikte, en aanstonds het H. Sacrament aan zijne vrouw wedergaf. Terstond daarop ontboden zij den priester, verhaalden hem al de wonderen, die geschied waren, en toonden hem het H. Sacrament in de kist. De priester nam de H. Hostie uit de kist en legde ze in een gewijde doos (in pyxidem), te dien einde medegebragt. Maar toen de priester den doek, waarin het H. Sacrament gelegen had, wilde uitwasschen, zooals zulks bij dergelijke gelegenheden is voorgeschreven, en weder bij de kist kwam, bevond hij dat de doos omgevallen, en de H. Hostie er niet meer was. De priester en de vrouw zochten in de kist, maar konden de H. Hostie niet terug vinden. Doch des anderen daags, toen de vrouw hare kist opende, vond zij de H. Hostie in een schoonen doek op een kussen liggen. Zij ontbood dadelijk den priester, die kwam, en het H. Ligchaam met innerlijke godsvrucht naar de Kerk terug bragt.

‘Hier wordt elders het volgende nog bijgevoegd: ‘dat de H. Hostie op den derden dag wederom door de vrouw in de kist gevonden werd; dat zij den priester opnieuw ontbood, en dat deze, zich nu overtuigd houdende, dat God de gemelde wonderen wilde openbaar gemaakt hebben, aan de geestelijkheid der stad van het gebeurde kennis gaf. Daarop begaf zich de geheele, seculiere en reguliere, geestelijkheid, door kruisen en vanen voorafgegaan, naar de plaats, waar het wonder gebeurd was, en werd het H. Sacrament, onder het zingen van lof- en dankliederen, met groote plegtigheid naar de parochie-kerk teruggebragt.

‘Twee dagen na het eerstgemelde, zekerlijk vóór dat het H. Sacrament in plegtigen optogt naar de Kerk terug was gebragt, zat de man der meergenoemde vrouw, met zijn kind op den schoot, bij het vuur. Hij had zijne vrouw verboden, het voorgevallene aan iemand te vertellen; maar het schijnt, dat zij het geheim niet bewaard had, althans hij gaf er zijn vrouw de schuld van, en berispte haar, omdat het gebeurde ruchtbaar was geworden. Op datzelfde oogenblik kreeg het kind de vallende ziekte en viel jammerlijk van zijn schoot. Dit herhaalde zich een en andermaal, en het kind leed vreeselijk, tot dat de man en de vrouw en vele hunner vrienden, barrevoets en in wollen kleederen zich naar de kerk begeven en aldaar het H. Sacrament bezocht en met hunne offers vereerd hadden.’

De regeering van Amstelland en van Amsterdam bevestigde deze merkwaardige gebeurtenis door een openbaren, met hare zegelen voorzienen brief, evenals de bisschop van Utrecht JAN VAN ARKEL. Vervolgens hebben /lsvuerige herten ende devote personen, 't Huys daer 't ierste miraeckel in gesciet is, doen af breken, ende een schoon Capel daar doen timmeren, ende in de plaets daer di haert ende 't vier, daer 't heilige Sacrament in gevonden is miraculoselick verhouden, een schoon Tabernakel ofte heilich Sacraments-huys doen maeken ende heerlicken verciert, ende met Lofsangen, ende andere Godtelycke Officien ende diensten behoorlicken doen eeren.’

Aldus verhaalt het oude Mirakelboekske van 1568 de eerste stichting der ‘H. Stede,’ van de Kapel, die reeds in 1361 vermeld wordt en wier opvolgster men nog in onze dagen te Amsterdam in de Kalverstraat kan bezichtigen, nadat de oorspronkelijke in 1421 en een tweede in 1452 door het vuur verwoest is geworden. En WILLEM VAN HILDEGAERSBERCH geeft niet minder duidelijk aan, dat dit oude heiligdom is gesticht:

Sint wort dat Sacrament verheven,
Ende men, maecter een capel
Over thuus al sonder sneven,
Daer tsacrament was in gebleven.

De nevensgaande afbeelding van de *Heilige Stede* is zeker een der oudsten, welke daarvan bestaat. De oude geveltjes en het houten huisje op den hoek van de Wijde Kapelsteeg wijzen stellig op het einde der 15e of het begin der 16e eeuw, als tijd der teekening van de oorspronkelijke prent.

III.

Van hoeveel godsvrucht is dit heiligdom eeuwenlang getuige geweest. Luisterrijk waren de processiën, die jaarlijks gehouden werden en de geloovigen van heinde en verre samen brachten; met groote praal en pracht werd dan de H. Stede versierd.

Door haar drie ruime beuken van nagenoeg gelijke hoogte en breedte was later bij den herbouw op bijzondere wijze gelet om de kerk geschikt te maken voor groote plechtigheden en omgangen en tot het verzamelen van veel geloovigen, die van alle kanten op het altaar hun oogen konden vestigen.

Zoo werd met groote feestelijkheid jaarlijks het Mirakel der H. Stede ongestoord herdacht, terwijl de geloovigen door vele nieuwe wonderen in hun geloof tot het H. Sacrament versterkt werden. Daartoe zal ook niet weinig hebben bijgedragen het heerlijke voorbeeld van nederige godsvrucht door den Aartshertog Maximiliaan in 1484 gegeven, toen hij in dat jaar te 's-Gravenhage door, een ziekte overvallen werd, en de gelofte deed, het H. Sacrament te Amsterdam in een bedevaart te gaan vereeren, waarop zijn herstelling volgde en hij kort daarop door een plechtig bezoek aan de H. Stede zijn belofte vervulde.

In de dagen van zuiver katholiek geloof werd zóo de gedachtenis gevierd aan de groote gunsten, welke God aan Amsterdam verleend had. Maar met het begin der 16e eeuw, al heeft Amsterdam nog tot 1578 de trouw aan het oud geloof kunnen bewaren, deden ook binnen hare vesten allengs de nieuwe hervormingsbegrippen hun ingang. Met verdubbelde godsvrucht en vernieuwden ijver stond ook de ‘oude burgery’ toen op om het geloof zijner vaderen te verdedigen en te bewaren en de aloude zeden en devotie ongerept aan zijne kinderen over te leveren.

Het eerste jaar der 16e eeuw werd voor de H. Stede door bijzonder veel bedevaarten gekenmerkt, waaruit men kan besluiten dat de godsvrucht toen meer dan ooit was opgewekt. En daarvoor bestond alle reden. In 1500 was te Rome het *Heilige Jaar* gevierd en in het jaar daarop werden de voorrechten en aflaten, door den Paus daarbij verleend, ook over Nederland uitgestrekt. Onder de kerken, die bezocht moesten worden om den aflaat te verdienen, werd de H. Stede met name aangewezen. Het feest begon te Amsterdam met de Vespers van het Mirakelfeest op 16 Maart en aan allen, die de H. Stede bezochten, werd door de regeering een vrijgeleide verleend. Voor Holland en Zeeland kon de aflaat slechts te Amsterdam verdiend worden, en de stad zond brieven naar andere steden om dat bekend te maken. Het is onnoodig op te merken, hoeveel vertier en voordeel deze feesten in de stad brachten; maar behalve dit tijdelijk heil bewerkten zij ook een groot geestelijk nut, zij versterkten de geloovigen tegen den hevigen strijd, die hen wachtte.

Reeds een jaar na het optreden van Luther te Wittenberg, in 1518, stak te Amsterdam een gevaarlijke secte het hoofd op, wier groote dwaling juist de leer van

het H. Sacrament des altaars betrof, te weten, de Sacramentisten, die het leerstuk der transsubstantiatie loochenden. Met afwisselend geluk poogden zij hun dwaalbegrippen te Amsterdam ingang te doen vinden, totdat zij eindelijk, toen hun leeraars door de overheid onschadelijk gemaakt waren, na verloop van tijd ten ondergingen in een nieuwe ketterij, die gedurende eenige jaren Amsterdam met schrik vervulde, die der Wederdoopers. (1534).

Maar in die benarde omstandigheden wisten de Katholieken ook hun toevlucht te nemen tot de *Heilige Stede* en van het H. Sacrament van Mirakel met vernieuwde krachten hulp af te smeeken. Het verdient opmerking dat juist in dat jaar 1518 het fraaie bedevaartprentje, dat hiertegenover staat afgebeeld, gedrukt is geworden, waarop de geschiedenis van het Mirakel door een kunstenaarshand is weergegeven.

Zij, die aan den beroemden schilder Jacob Corneliszoon van Oostzanen, die zich ook Jacob van Amsterdam genoemd heeft, de vervaardiging hebben opgedragen van deze houtsnede ter eere van het zij hebben ongetwijfeld gevoeld dat het katholieke volk toen behoefte had om weer op de gunsten gewezen te worden, die God eertijds aan de stad betoond had, en de hoogere standen gingen voor in de uiting van hun bijzondere devotie.

> Wonderlyck gheb nedyt heylich Sacrament Mieraculoos ghevonden binnen Aemstelredam,

Er staat een merkwaardig feit geboekt, dat hiervan een schitterend getuigenis aflegt. Met mannenmoed zijn een aantal der edelste vrouwen van Amsterdam in 1531 voor de rechten der H. Stede opgekomen. De toenmalige burgemeesteren, die ook al geneigdheid schijnen bezeten te hebben om de belangen van den handel boven die van den godsdienst te stellen, hebben toen van de Amsterdamsche dames een gevoelige les ontvangen.

Om dit te verhalen geven wij een ouden Amsterdamschen kroniekschrijver en tijdgenoot het woord: ‘In dat jaer van XXXI in die maent van meij soe hadden die heeren van Amstelredam doen graven een fondament op dat kerckhof[1] van die heilige Stede, om daer te maken een huys, daer men den wolle in ende wt soude slaen om te wardieren. En als dat fondament gegraven was, en dat men dat slothout began in te leggen, soe syn op een avent omtrent x uren bij een vergadert wel IIIc [300] vrouwen van der stat, en hebben dat fondament weder toegeworpen, dat daer gegraven was, teghen de wille van den burgemeesteren. Dit geschiede opten lesten dach van meij des Woensdachs na pynxteren. Ende opten XIIII dag van Junio, soe worden vier van die alder rijckste vrouwen ende die die alderprincipaelste geweest hadden, doe dat rumoer onder den vrou wen opgestaen was, openbaerlicke van der stat huys gebannen, vier jaer wt die stat van Amster dam of een yeghelyck mochte hem vrijen, mit eens vijftich gulden te gheven in handen van den schout. Deze vrouwen sijn getoghen na Bruesel (opten selfden dach dat sij gebannen waren) om selve den Keyser te voet te vallen, ende om te claghen over die stede van Amstelredam, die welcke dat woude betymeren een erf dat geheillicht was en dat tot eere van dat heilig sacrament gegheven was, (al en was die plaetse niet gewijt).’

De vrouwen troffen KAREL V juist aan den maaltijd en vielen hem te voet, terwijl een geleerd priester, meester CLAES HILLEBRANTSZ DEN OTTER, die uit Amsterdam was medegekomen, hun voorspraak was. Maar niets mocht baten en de ‘overwiven’ van het H. Sacramentsgilde, want in die hoedanigheid hadden zij de verdediging van de H. Stede op zich genomen, moesten onverrichter zake naar huis terugkeeren en

1) Versta niet begraafplaats, maar hof rondom de kerk.

de boete betalen. 'Ende daer na, opten sevenden dach van Augusto, soe worde dat fondament weder opgegraven en daer worde een huis gemaect om den wolle daer op te slaen, gelyck als die heren van der stat dat voergenomen hadden.'

Men kan met vrij veel zekerheid aannemen dat het bedoelde huis nog op onze gravure naast de H. Stede staat afgebeeld aan den rechterkant, ter plaatse waar nu de boekhandel van SCHELTEMA EN HOLKEMA is gevestigd. Het draagt het wapen van de stad in den top van den gevel[2)].

IV.

Er bestond dus in het begin der 16e eeuw wel aanleiding voor de geloovige katholieke

2) Op de kaart van Kornelis Anthonisz (1543) komt dit huis wel niet voor, maar evenmin een ander dat het wolhuis zou kunnen zijn. De stijl is wel met het jaar over een te brengen; tusschen 1530-60 zijn meer dergelijke huizen hier gebouwd.

DE AANBIDDING VAN HET H. SACRAMENT DOOR EEN GILDE.
(*Schilderij in het R.C. Maagdenhuis, Anno* 1569.)

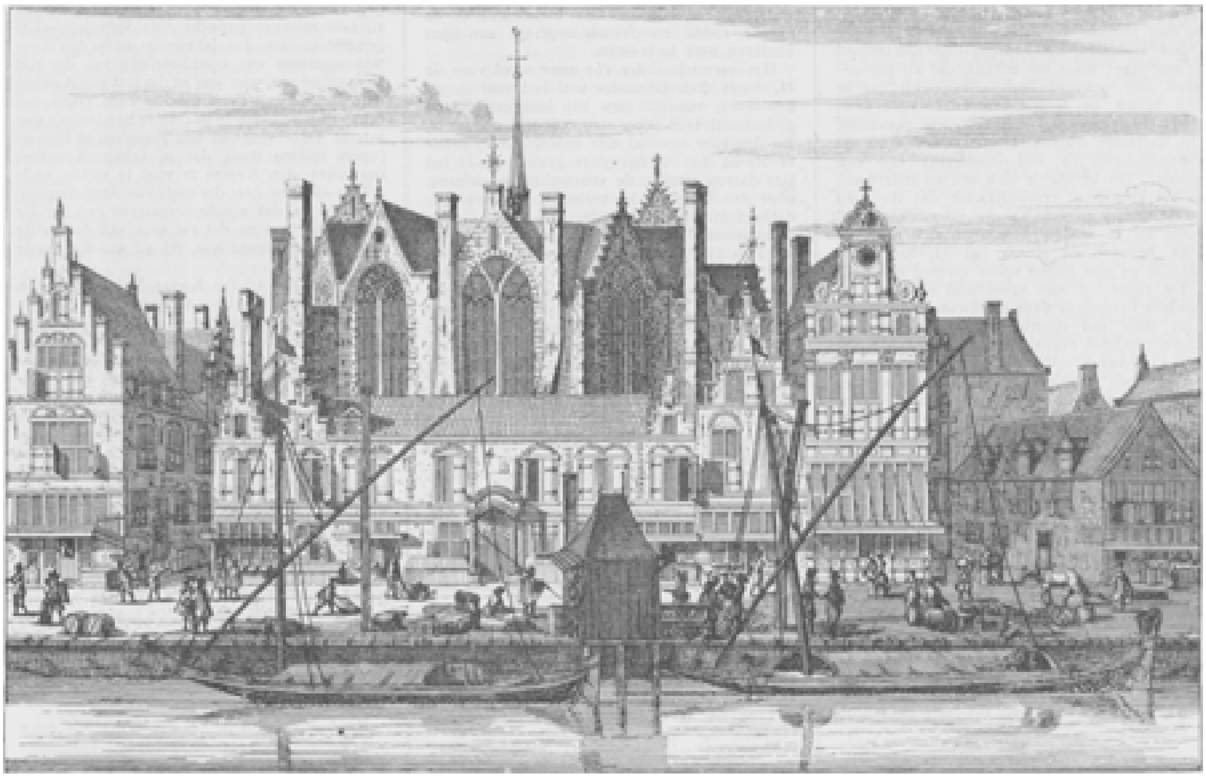

DE 'HEILIGE STEDE' TE AMSTERDAM, OP HET EINDE DER 16E EEUW.

Amsterdammers om de godsvrucht tot het H. Sacrament van Mirakel levendig te houden bij zooveel geringschatting en tegenwerking van verschillende zijden.

DE MIRACULEUZE HOSTIE WORDT, UIT HET HUIS VAN DEN ZIEKEN MAN, DOOR DEN PRIESTER IN PROCESSIE NAAR DE OUDE KERK OVERGEBRACHT.
(*Fragment van de oude schilderij in de H. Stede*.)

En inderdaad zijn er tal van bewijzen voorhanden dat in de eerste jaren na 1500, de H. Stede met bijzondere kunstwerken is versierd geworden en als het ware een herleving ondergaan heeft. Straks zullen wij gelegenheid hebben, hierop afzonderlijk te wijzen. Eerst moeten wij een feit vermelden dat tot heden nooit met zekerheid is medegedeeld en dat toch stellig in de geschiedenis der H. Stede als een der belangrijkste gebeurtenissen geboekt behoort te worden. Wij bedoelen het bezoek door KAREL V in hetzelfde jaar 1531 aan Amsterdam en de H. Stede in het bijzonder gebracht, in navolging van MAXIMILIAAN. Wel maakt TER GOUW in zijn *Geschiedenis van Amsterdam* (IV. 185) melding van 's Keizers komst in de Nederlanden in dat

jaar tot aanstelling der nieuwe Landvoogdes, maar volgens hem schijnt zijn verblijf zich niet verder dan tot Brussel te hebben uitgestrekt. En toch

bestaat er alle reden om aan te nemen dat KAREL, o.a. wegens de ontevredenheid die te Amsterdam heerschte over de wederinvoering van de 'congie der granen', een drukkende belasting, die stad ook met een bezoek vereerd zal hebben. Stellige bewijzen zijn daarvan voorhanden in een der werken van een tijdgenoot: ALARDUS van Amsterdam. Aan hem toch werd toen het voorrecht geschonken, uit naam van de vroedschap den keizer bij zijn bezoek aan de H. Stede te begroeten in een Panegyris of lofgedicht, dat geheelin 's dichters boekje[1] staat afgedrukt met dezen titel: 'PANEGYRIS *sive gratulatio, simul et gratiarum aclio, Caesari Carolo Imperatori V Semper Augusto, ob sacrosanctam Eucharisliam in aestuantissimis flammis repertam et aliquot retro saeculis inauditis coruscantem miraculis, apud religiosum Hollandiae Amstelredamum religiosius invisenti, juxta ac magnificentissimis munerilus impertienti, aedilium nomine per Alardum Aemstelredamum exhibita'*.[2]

Het lust ons niet, hier ook maar een gedeelte van dit langwijlige dichtstuk, dat in 1532 te Keulen is uitgegeven, af te schrijven. De titel alleen bewijst echter volkomen de waarhe d van het feit. Alardus draagt in een voorafgaand schrijven zijne verzen op aan zijn vriend den Schepen Nicolaas Heynius, dien hij *Philoptochus*, d.i. 'vriend der armen' noemt en zegt het vooral onder zijn invloed gedicht te hebben: 'om deze bijzondere vereering van keizer Karel voor de H. Eucharistie aan het nageslacht over te leveren.' Verder deelt Alardus in dezen brief eenige zeer opmerkenswaardige bijzonderheden mede over de aloude vereering van het H. Sacrament van Mirakel ook in zijn tijd: 'Wat onze vroegere kerkvoogden van deze beroemde kapel, ook voor vele zaken met groot beleid hebben uitgedacht en ingesteld, niets is uitmuntender dan dat zij zonder aarzelen, na het vinden der H. Eucharistie in de heete vlammen, hetgeen voor enkele eeuwen geleden door ongehoorde mirakelen uitblonk, in de eerste plaats een prachtigen tempel gebouwd hebben op dezelfde plaats, waar het gevonden is, tot bewaarplaats, waar zoo een onvergetelijke schat van de goddelijke macht zou worden neergelegd als in een schatkamer. Verder dat zij, om dezen verborgen schat trouw te bewaren, gewild hebben dat slechts waakzame en onberispelijke heiligdom-bewakers (kerkmeesters) aan het hoofd zouden staan. En dat zij vervolgens zeer vele priesters, mannen bedeeld met niet minder deugd als geleerdheid, hebben aangesteld, en met bijna dagelijksche kerkplechtigheden vereerd. Daarenboven, dat elken Woensdag de geheele geestelijkheid van Amsterdam, die in dezen tijd zoo talrijk en zoo bijzonder oprecht is, onder een menigte van voorname personen, de vespers en het lof zingen ter eere van het hoogwaardig sacrament; hetgeen zij door hun verzoek, met nog veel meer verkregen hadden. Bovendien dat de kerkmeesters door hun eigen voorbeeld zulk een groote vereering opwekten bij de andere inwoners, en vreemdelingen, dat er behalve enkele Lutheranen, niemand onder zoovele stedelingen is, die tegenwoordig niet, elken Woensdag vooral, van het eerste daglicht af met ongedekten hoofde, barrevoets, en eenvoudig, zonder opschik gekleed, dikwijls met een brandende kaars in de hand, de oogen neergeslagen

1) Alardus *Parascede*. Colon. 1532.
2) Dat is: *Lofgedicht of gelukwensch en tevens dankzegging, aan keizer Karel V., altijd vermeerder* (*des Rijks*), *toen hij het H. Sacrament dat in de heete vlammen gevonden is geworden, en enkele eeuwen geleden door ongehoorde wonderwerken geschitterd heeft, te Amsterdam, deze godsdienstige stad van Holland, godvruchtig heeft bezocht en gelijktijdig met de allerprachtigste geschenken heeft begiftigd, opgesteld uit naam van de schepenen door Alardus v.A.*' Ter Gouw Dl V, bl. 167 brengt dit gedicht in verband met Karels bezoek in 1540. De onjuistheid blijkt uit den druk, die reeds in 1532 er van verschenen is.

en daarbij niemand groetende, herhaaldelijk rondwandelt, met bijzondere ingetogenheid van gemoed en zoo eerbiedig mogelijk, al bewonderend, vereerend en aanbiddend. O, gezicht, o schouwspel, bewijs van volkomen geloof in de allerheiligste Eucharistie, zoo aangenaam aan Christus en zijne Engelen!'

Zoo schreef Alardus van Amsterdam in 1531 over de viering van het Mirakelfeest, aan zijn vriend den schepen Klaas Hein, die ook kerkmeester der H. Stede was, toen Karel V die kapel vol godsvrucht bezocht had. Leefde hij in onze dagen, hij zoude in niet minder opgetogen woorden zijn bewondering over de godsvrucht van Amstels katholieken uiten, al komt die niet meer zoo in 't openbaar aan den dag, en al wordt het heiligdom niet meer door vorsten bezocht.

V.

Het bezoek van den monarch kenmerkte zich door vele kostbare geschenken aan de kapel; waarin die bestonden, vindt men echter niet vermeld. Het is evenwel opmerkelijk dat eenige kunststukken van bijzonder belang aan te wijzen zijn, waarmede omstreeks dien tijd, in het begin der 16e eeuw, het Amsterdam zoo dierbare heiligdom verrijkt is geworden, en dat ook de naam van een groot begunstiger daarvan ons bekend is geworden.

Onder de voorname mannen telde Amsterdam in die dagen een rijken bankier, POMPEJUS OCCO, een Fries van afkomst, die zich niet slechts een vriend en beschermer der geleerden betoonde, maar ook voor den luister van Gods Huis geld noch goed blijkt gespaard te hebben. Herhaaldelijk, van 1513 tot 1518, behoorde hij, tegelijk met Klaas Hein, tot de kerkmeesters der H. Stede en beider vriend, Alardus van Amsterdam, kon bij Occo's dood in 1537 niet nalaten, in een treurzang dien hij op hem maakte, onder groote lofprijzing, het volgende ook van hem te getuigen:

'Altijd, of bijna voortdurend tot kerkmeester der *H. Stede* gekozen, verrijkte hij haar weldra, zoowel door eigen als door anderer vrome giften, zoozeer, dat niemand hem daarin overtrof. Hij zorgde voor de versiering, inrichting, bekleeding en opluistering der geheiligde altaren, en bedekte de marmeren wanden der kerk met beelden, glanzend van de hand des kunstenaars.'[1)]

Na deze verklaring, door een eerlijk en schrander tijdgenoot afgelegd, meenen wij een niet al te gewaagde veronderstelling te maken, met den bloei van de Heilige Stede, de wederopluiking van de devotie tot het Mirakel van Amsterdam, in die dagen voor een groot deel aan de godsvrucht van den grooten Pompejus Occo te mogen toeschrijven; en met in hem, zoo niet den schenker, dan toch zeker, den man te zien die buitengewoon veel heeft bijgedragen om de kapel met twee merkwaardige kunstgewrochten op te luisteren, wier schoonheid wij nog in onze dagen kunnen bewonderen.

1) Men vindt deze verzen achter in een boekje dat Erasmus' gedicht *Bucolica*, het eerste dat van hem bekend is, bevat en in 1538 te Leiden bij Petrus Balenus is uitgegeven. Stellig zou men het daar niet verwachten. Ziehier liet oorspronkelijke:
Huius *Sacrae* semper aut semper fere
Aedituus *Aedes* destinatus, illico
Partim suis, partim piorum sumptibus
Donariisque, sice eam, ut nemo magis
Locupletat; ornat, instruit, vestit, polit
Aras sacratas, marmoreas templi tholos,
Fabra dolatas aggerens statuas manu.

Wij bedoelen het rijke orgel, dat eenmaal deze kerk versierde, en de groote polyptiek, die zonder twijfel gedurende het leven van Pompejus Occo voor een der hoofdaltaren geschilderd is geworden door een der grootste kunstenaars van de 16e eeuw.

Al kan men in de aloude H. Stede, die nu de N.Z. Kapel genoemd wordt, niet meer dat orgel bewonderen, welks tonen zoo vaak ter eere van het H. Sacrament van Mirakel door de gewelven gegalmd hebben, dat orgel is bewaard gebleven en doet nu nog bij elk feestgetij zijn stem hooren ter eere der heilige Geheimen.

Tot het jaar 1871 is het op zijn oorspronkelijke plaats bewaard gebleven, toen het door een gelukkige omstandigheid het eigendom werd van den grooten kunstkenner en kunstkweeker MGR. G.W. VAN HEUKELUM, pastoor te Jutfaas, waar het sedert, door kundige hand hersteld en van nieuw binnenwerk voorzien, in de Sint-Nicolaaskerk gebruikt wordt.

De studie, van de hand des eerw. pastoors, opgenomen in het *Jaarverslag van het Sint-Bernulphus-Gilde* over 1887, bl. 43, stelt mij in de gelegenheid eenige bijzonderheden over het orgel mede te deelen, dat stellig is vervaardigd in het begin der 16e eeuw en een gothiek kunststuk van den eersten rang genoemd moet worden. Het rust op een rijk gesneden sokkel met krachtig profiel, die uit den muur voortkomt. Daaruit ontwikkelt zich de orgel kast. ‘Een rijzige toren, in achtkant gehouden, vormt de kern, terwijl een vijftal grootere en kleinere torentjes, in de rondte gegroepeerd bij wijze van baldakijnen, de pijpenbundels overhuiven, die op even zoovele sierlijk doorbroken druipers rusten. Het pijpwerk moest hoofdzaak zijn en blijven bij al den rijkdom van architectuur en ornamentatie, en deze moesten op hare beurt zich kenmerken door al de fijnheid en lenigheid van vormen, waartoe het materiaal - het eikenhout - zich kon en mocht leenen.

Ten einde dit karakter van 't geheel en der deelen nog meer te doen spreken en tevens een gewenschte harmonie tusschen het glanzend pijpwerk en zijn sierlijke omlijsting te verkrij gen, diende nog éène schrede gedaan te worden. De orgelschrijn moest schitteren door goud en kleuren. Nagenoeg geheel verguld, werd er voor eigenlijk gezegde polychromie maar weinig speelruimte gelaten. Krachtig sprekende kleuren - rood, b'auw en groen - spaarzaam en met tact aangewend, moesten slechts dienen om de profielen meer te doen uitkomen en de wijkende partijen meer diepte te geven.’

Wanneer het orgel, dat in het begin der 16e eeuw ter opluistering in de H. Stede geplaatst werd, zoo rijk was bewerkt, hoe schitterend moet het heiligdom dan wel verder in zijn altaren, zijn beelden en schilderijen versierd zijn geweest, toen zij nog waren ‘glanzend van de hand des kunstenaars’, zooals Alardus zegt. Houdt men daarbij in het oog, dat volgens het oordeel van den begaafden kunstkenner pastoor Van Heukelum, het orgel ‘niet slechts een inheemsch, maar meer bepaald een Amsterdamsch kunstgewrocht is’, - hetgeen bewezen wordt door ‘meerdere goudsmeedwerken, omstreeks 1500 en wat later in de ateliers der Amstelstad vervaardigd’, die genoeg aanhechtingspunten met het houtsnijwerk van het orgel leveren, - dan vindt men weer overtuigend bewezen tot welken bloei de schoone kunsten in het katholieke oude Amsterdam gestegen waren. Onder die goudsmeedwerken kan men wijzen bijv, op de prachtige monstrans, te Leuven in *N.D. aux Dominicains* bewaard, en in 1520 voor het Clarissenklooster te Amsterdam bewerkt.

Ook op ander gebied is door een echt Amsterdamsch kunstenaar, die zich JACOBUS AMSTELREDAMUS noemde, ofschoon hij te Oostzaan geboren was, medegewerkt tot

den luister van het dierbaarste heiligdom der Amstelaren. Omstreeks denzelfden tijd, zeker binnen de eerste 30 jaren der 16e eeuw, zijn door den schilder JACOB CORNELISZEN van Oostzanen voor de H. Stede eenige tafereelen geschilderd, waarin de geschiedenis van het Mirakel was voorgesteld.

Een aantal zeer gehavende fragmenten van deze schilderingen zijn door toevallige omstandigheden, die elders zijn medegedeeld[1)], bewaard gebleven en berusten nog heden in de kerkmeesterskamer van de N. Zijdskapel.

Door de goede zorgen van dit tijdschrift in staat gesteld om den lezers eenige reproducties van deze brokstukken te geven, ter opluistering van den tekst, komt het mij niet zonder belang voor, naar aanleiding van deze fragmenten eenige mededeelingen te doen, vooral omdat ook zij een heerlijk bewijs leveren, dat in het begin der 16e eeuw alles in het werk is gesteld om de H. Stede met vernieuwden luister te versieren, en dat onze vrome voorvaderen daarin voortreffelijk geslaagd zijn.

Zien wij eerst wat er al zoo over deze oude doeken geschreven is.

1) Jaarboekje Alb. Thijm 1895 blz. 289-292.

BIDDENDE VROUW.
(*Fragment van de oude schilderij in de H. Stede.*)

Allerlei conjecturen zijn, met minder of meer grond, over de oorspronkelijke samenstelling dezer stukken gemaakt.

Men was algemeen van oordeel dat deze fragmenten één groot doek gevormd hebben.

Het komt mij voor, dat de stukken evenmin één groot schilderstuk als verschillende kleinere schilderijen hebben gevormd. Beziet men aandachtig de fragmenten, dan blijkt 10 dat de figuren zoo verschillend van grootte en proportie zijn, dat zij onmogelijk tot de vorming van één tafereel gediend kunnen hebben. Bovendien elk fragment is aan één of beide zijden afgesloten door een kolonet, dat blijkbaar dient om het af te scheiden van een nevenstaand tafereel. De jonge vrouw in aanbidding heeft een kolonet achter zich; de staande priester evenzeer; de twee engeltjes, die met wierookvaten zwaaien en naar elkander zijn toegekeerd, hebben elk zulk een afschei ding achter den rug; en het tafereel van de processie wordt aan weerszijden daardoor afgesloten.

Toch mogen wij niet aan afzonderlijke schilderijtjes denken, omdat de voorstelling te veel samenhangt en zonder twijfel bestemd is om in ééns door den toeschouwer overzien te worden. De fragmenten zijn dan ook niet zoo fragmentarisch als men wel zou denken.

De eenige redelijke verklaring, welke men zich van het geheel maken kan, als men zoowel de afscheiding als den samenhang in het oog houdt, is naar mijn oordeel deze, dat al de fragmenten te zamen in de H. Stede een *polyptiek* gevormd hebben, hetzij op het hoofdaltaar, hetzij in een der kapellen, zooals bijvoorbeeld, wat de inrichting betreft, de beroemde aanbidding van het Lam, door VAN EYCK, is samengesteld.

Bij een polyptiek is zoowel de afscheiding van enkele tafereelen, als het verschil in proportie der figuren, alsmede de samenhang van al de tafereelen verklaarbaar.

De kleinere figuren, zooals bij de processie, zijn dan door den schilder gebruikt, waar hij eenige tafereelen op één vak wilde voorstellen, gelijk hier: het moment waarop de priester de miraculeuze Hostie in het ciborie neerlegt, om haar met groote plechtigheid in processie naar de parochiekerk (de Oude Kerk) terug te brengen.

In de groote figuren heeft de kunstenaar de hoofdtafereelen voorgesteld: zoo behoort de jonge vrouw in aanbidding waarschijnlijk tot het tafereel der bediening van den zieken man. In het verschiet komt nog een stuk van de tafel of het bed des zieken te voorschijn met een witte dwaal bedekt, in rijke plooien afhangend, waarop wellicht het H. Sacrament, in het huis van den zieke was neergezet. In allen geval is het een tafereel, dat binnenshuis voorvalt.

Een ander stuk, dat wij, omdat de plaatsruimte het niet toelaat, bij deze studie achterwege hebben moeten laten, geeft duidelijk het oogenblik te aanschouwen, waarop de H. Hostie, met het braaksel van den zieke, in het haardvuur wordt geworpen, en daai, door twee engelen wordt aangebeden, al is er niets meer op te zien dan de engelen, het vuur en de hand, die de schaal vasthoudt.

Een derde hoofdtafereel is het wedervinden in het vuur van de ongeschonden hostie, door de vrouw, zooals hiernevens gezien kan worden. De kist is zichtbaar op den achtergrond. Ik vermoed dat de twee engelen met de wierookvaten tot dit tafereel behooren en boven de hostie gezweefd zullen hebben.

Eindelijk de heerlijke priesterfiguur, die zoo vol innige devotie en aanbidding vooruitstaart, terwijl achter hem het hoofd eener oude vrouw uitsteekt, heeft vrij zeker behoord tot het tafereel, waarin den priester de wonderhostie vertoond wordt, en hij het mirakel vernemende, de handen op de borst kruist, en vol bewondering blijft staan.

Het staat dus vast, dat de stukken van de hoofdmomenten uit de Mirakelgeschiedenis in deze fragmenten zijn bewaard gebleven, ofschoon wij nog missen den zieke die de H. Hostie overgeeft, de vrouw die de wonderhostie in de kist legt, het kind dat in het vuur valt; de vergadering van den magistraat om de oorkonde van het wonder op te maken; den brand der H. Stede, en de aanbidding van het H. Sacrament door Maximiliaan, en wellicht eenige voorstellingen van wonderen door de aanroeping van het H. Sacrament geschied.

Ter bevestiging van de meening zooeven door mij uitgesproken omtrent de samenstelling van het geheel, kan ik niet nalaten nog een krachtig bewijs bij te brengen, bestaande in de gegraveerde prentjes, welke nog bestaan in het boekje *Amstelredams Eer ende Opcomen*, van L. MARIUS, en dezelfde voorstellingen geven als het groote polyptychon, dat stellig eenmaal de H. Stede versierde.

Uitvoerig is de overeenkomst van de prentjes met de schilderijen onlangs aangetoond in *Het Jaarboekje van Alberdingk Thijm*, 1895, bl. 291.

Wij bezitten dus in dit fraaie boekje een allermerkwaardigste herinnering aan het groote tafereel, dat in het begin der 16e eeuw voor de H. Stede geschilderd is.

En het zijn juist deze gegraveerde prentjes, die ook verschillende momenten uit de Mirakelgeschiedenis telkens op een tafereel te aanschouwen geven, evenals dit op de polyptiek het geval kan zijn. Tot bevestiging van mijn meening dat de prentjes naar de oude schilderijen genomen zijn, wil ik hier vermelden dat zoowel FRED. MULLER in zijn historieprenten ais prof. MOLL in zijn kerkgeschiedenis blijk geven van dit inzicht te zijn geweest en de overeenstemming vermoed te hebben.

Maar genoeg over deze fragmenten, die eigenlijk geen verklaring behoeven, maar uit zichzelf bewijzen hoe hoog de vereering van het Mirakel in die dagen gehouden werd. Den naam van den kunstenaar heb ik reeds genoemd, en het was de jonggestorven scherpzinnige kunstkenner MR. ADRIAAN DE VRIES, die niet aarzelde deze doeken toe te schrijven aan JACOB CORNELISZ. VAN OOSTZANEN, den leermeester van JAN VAN SCOREL. Den grond hiertoe vond hij in de merkwaardige overeenstemming, die bestaat tusschen het prentje van het Mirakel, waarop het jaartal 1518, dat op blz. 272 van den 19^{en} Jaargang der *Kath. Illustratie* is afgebeeld, en de fragmenten in de N.Z. Kapel voorhanden. De vervaardiging der schilderijen stelt hij zelfs ook omstreeks dit jaar.

Langen tijd was JACOBS naam vergeten en werd zijn merk, dat ook op het prentje voorkomt, door niemand meer begrepen. ADR. DE VRIES wees het eerst uit dat daarachter JACOBUS AMSTELODAMUS, met zijn huisteeken schuilt.

Als schilder en ook als houtsnijder verdient JACOBUS ten volle onze aandacht, doch het zoude ons te ver voeren, wanneer wij hier uitvoerige mededeelingen over hem verstrekten. Daarom slechts dit. Reeds in 1505 komt hij voor als ingeschreven in het Amsterdamsche schildersgilde en zijn jongste schilderstuk, een zeer sprekend, waarschijnlijk zijn eigen portret, draagt het jaar 1533. Zijn werken, zoowel houtsneden als schilderijen, zijn hoogst zeldzaam, en kunnen een vergelijking met de kunst van ALBRECHT DÜRER doorstaan.

Wellicht vinden wij in een later nummer van dit tijdschrift gelegenheid, om een afzonderlijke studie aan dezen Amsterdamschen kunstenaar te wijden, aan wien de groote schilder JAN VAN SCOREL zijn opleiding en vorming dankte.

Bij de groote pracht waarmede in den aanvang van de heillooze eeuw der kerkhervorming, het Amsterdamsche heiligdom werd opgeluisterd, mag men niet de kostbare versierselen uit het oog verliezen, waarmede in vroegere eeuwen de kerk was begiftigd geworden. Zoo moet het een onvergetelijke aanblik geweest zijn, wanneer door de rijke geschilderde ramen, een geschenk van MAXIMILIAAN na zijn bedevaart naar de H. Stede, waarop hij in vol ornaat stond afgebeeld, - wanneer door de zachte kleuren van dit glas, aan de Zuid-Oostelijke zijde geplaatst, de zon hare warme stralen naar binnen schoot en niet slechts het schitterend vergulde orgel, in den Noordelijken zijbeuk, maar ook de zes altaren bescheen met hunne veelbeteekenende schilderstukken en glanzende beelden. In het koor stond het H. Sacraments altaar, natuurlijk hier het hoofdaltaar, waaraan het voorname vrouwen-gilde verbonden was, dat in 1531 zoo moedig de rechten van het heiligdom verdedigd had. Geheel in overeenstemming met de middeleeuwsche symboliek der kerken bevond zich het Lieve-Vrouwe-altaar aan de Noordzijde der kapel, terwijl de altaren toegewijd aan het H. Kruis, S. Laurens, S. Rochus (waaraan het Gilde der Weversknechts was verbonden) en S. Hieronymus elders de kerk opluisterden. Nog een heilig plekje bezat de kapel in den Noord-Westelijken hoek (nu aan de Kalverstraatzijde) die, zooals WAGENAAR schrijft, nog in zijn tijd de *heilige hoek* genoemd werd Op deze plek, waar vermoedelijk het huis gestaan heeft, waarin het

wonder geschied is, werd nog tot het jaar 1624 de oude schoorsteen gezien uit dat huis, waaronder de H. Hostie een

nacht onverteerd in het vuur heeft doorgebracht. Nu is er een donker hok onder de galerij.

DE PRIESTER, VOL VERBAZING EN AANBIDDING, HET WONDER VERNEMENDE.
(*Fragment van de oude schilderij in de H. Stede*.)

VI.

Ondanks de groote devotie en de bijzondere vereering, waarvan ten opzichte van het H. Sacrament des Altaars, de katholieke Amsterdammers blijk gaven in de 16e eeuw en vroeger, bleven de noodlottige gevolgen. van de nieuwe leeringen ook voor de Amstelstad niet uit. Meester WOUTER DEELEN, de onderwijzer voor het Grieksch, schroomde niet, de waarachtige tegenwoordigheid van Christus in de H. Eucharistie in zijn lessen te loochenen. Dit geschiedde in 1534.

Weinig mocht het baten, dat de Latijnsche scholarch de toekomstige Jesuïet Meester COR-NELIUS CROCUS openlijk tegen deze dwalingen protest aanteekende. MR. WOUTER en zijn ambtgenoot J. SARTORIUS, bleven de oude ketterij der sacramentisten weer met vernieuwden ijver voorstaan, en wat erger is, de eerste was een der trouweloozen, die den verraderlijken aanslag der Wederdoopers op Amsterdam, die stad en godsdienst bedreigden, in 1535 hielp mogelijk maken.[1)]

Aanval op aanval had de katholieke gods dienst van de nieuwgezinden te verduren, en toen ALARDUS van Amsterdam zich weer niet onbetuigd liet waar het de geestelijke zaken van zijn vaderstad gold en een 'Verhandeling over het Allerheiligste Sacrament der Eucharistie, een heilzaam tegengif voor de rechtgeloovigen tegen het pestaardig

1) Zie over dit alles Prof. Allard in het Jaarboekje 1892, blz. 40 volg.

gif der Sacramentariërs'[2] schreef, kon hij niet nalaten in de voorrede aan zijn vriend THEODORICUS VAN KATWIJK, pastoor te Wassenaar, van uit Amsterdam te schrijven: 'Ofschoon het Anabaptismus is ingesluimerd of juister, is uitgedoofd, heeft de secte der Sacramentariërs nog niet opgehouden te woeden.' (Alardus in 1537.)

Ook MARTINUS DUNCANUS, van Kempen, de toekomstige Amsterdamsche pastoor, toen nog te Wormer, trad krachtig op tegen de Anabaptisten of Wederdoopers in een boekje, dat hij ten jare 1547 opdroeg aan den Raad en het volk van Amsterdam en ten titel voert: *Anabaptisticae haereseos confutatio* 1) en te Antwerpen in 1549 verscheen. En niet zonder reden liet hij zijn stem hooren, want volgens geloofwaardige getuigen telden de Wederdoopers, die oproerige Anabaptistische fractie, te Amsterdam alleen 3500 volgelingen in 1534.

Wel benard moeten de omstandigheden geweest zijn toen zich later bij deze godsdienstige rampen nog politieke verwikkelingen openbaarden, waarin ook Amsterdam betrokken werd en de geesel Gods niet uitbleef om de bevolking met verwoestende ziekten en pest te bezoeken. Maar hoe de tijden ook waren, hoe donker de toekomst werd, de katholieken van Amsterdam namen telkens met groot vertrouwen tot het H. Sacrament hun toevlucht, waardoor de Almachtige steeds op zoo zichtbare wijze hun stad begunstigd had.

Een sprekend bewijs voor deze godsdienstige stemming levert het schilderstuk, dat gemerkt is Anno 1569 en waarop veertien mannen zijn afgebeeld, die eerbiedig voor het H. Sacrament in aanbidding liggen neergeknield.

Deze schilderij wordt nog van oudsher bewaard in het R.C. Maagdenhuis te Amsterdam en reeds vermeld door WAGENAAR (*Amsterdam* II. 345) in zijn beschrijving van het oude gebouw, dat in 1628 gesticht was. Hij meent dat zij 'de vier Burgemeesteren en de negen schepenen der stad verbeelden.'

Het behoeft geen vermelding dat deze verklaring kant noch wal raakt. Ofschoon het mij evenmin mogelijk is een volkomen zekere uitlegging te geven van hetgeen de schilderij voorstelt, wil ik haar toch wat nauwkeuriger beschrijven en trachten een aannemelijker verklaring van het tafereel te vinden.

Zooals bijgaande afbeelding te zien geeft, zijn 14 personen, waarvan één priester, in aanbiddende houding neergeknield voor het Allerheiligste, dat op een troon, waarover een kleed afhangt, is uitgesteld, onder een dubbel rood gordijn in een soort zuilengang, wellicht het presbyterium of koor van een kerk in renaissancestijl. Boven den monstrans staan de woorden: *Ecce Panis Angelorum*, en op het basement van de kolom, die het tafereel aan den rechterkant van den beschouwer afsluit, is het jaar *Anno* 1569 aangegeven. De priester is gekleed in superpellicium en stola, de mannen allen in het zwart. De derde van den linkerkant te beginnen heeft zwarte gewaterde zijden opslagen aan de kraag van zijn kleed, de vijfde heeft de opslagen in bruin bont, evenals de zevende. De oude man, met grijze haren, dus de achtste, links van het H. Sacrament knielende persoon, is waarschijnlijk overleden kort voordat de portretten geschilderd zijn, want op den rand van het gordijn, vlak boven zijn hoofd staan de woorden: *Wilt mynder gedencken*. Men moet dus aannemen dat de corporatie waartoe deze mannen blijkbaar behooren, na aftrek van den overledene, met den priester mede, 13 leden geteld zal hebben, ter herinnering aan Christus en de 12 Apostelen, zooals meer gebruikelijk was. Boven het hoofd van den elfden persoon heeft tegen den muur nog een opschrift gestaan, dat bij een overschildering van de schilderij, die stellig heeft plaats gehad, gedeeltelijk is weggeveegd, zoodat er nog slechts te lezen is: E(ST)..... SVPRA.

2) Leuven 1537.

Het stuk is nog in zijn oorspronkelijke houten lijst. Het verdient ook opmerking dat de monstrans een groote overeenkomst heeft met dien, welke nog in onze dagen in het Maagdenhuis gebruikt wordt.

S.

A. Januari 1895.

3)

(*Slot volgtl.*)

DE VINDING DER MIRACULEUZE HOSTIE IN HET HAARDVUUR.
(*Fragment van de oude schilderij in de H. Stede, omstreeks 1525-30 vervaardigd.*)

3) Antwerpen 1549. 'Wederlegging van de ketterij der Anabaptisten.'

[Nummer 42]

Uit de geschiedenis der H. Stede Te Amsterdam (*Slot.*)

VII.

De eerste gedachte, die ter verklaring van de schilderij uit het R.C. Maagdenhuis, bij ons opkomt, is dat zij de een of andere corporatie ter eere van, of in verband met het H. Sacrament gesticht, moet voorstellen. Het Mirakel-Gilde der H. Stede bestond echter, zooals wij gezien hebben, uitsluitend uit vrouwen, en het H. Sacraments-Gilde telde mannen en vrouwen onder zijne leden. Het tafereel kan dus in geen van beide Gilden een volkomen verklaring vinden. Een oogenblik kwam nog de gedachte in mij op, of wij hier soms de portretten der leden van het *Sint Caecilia Collegie van het Alderhoogweerdigste ende alderheijligste Sacrament* uit 1569 voor ons konden hebben[1]. Ofschoon dit College, waarin steeds voorname mannen zitting hadden, in zeer innige verhouding tot de H. Stede gestaan heeft, blijkt uit niets, althans niet met volkomen zekerheid, dat het reeds vóór de reformatie van Amsterdam zou zijn opgericht; en ook zouden uit de gegevens, door Van Rijcl evorsel verstrekt, veeleer bewijzen geput kunnen worden voor een stichting in de 17e eeuw. Bovendien heeft dit College geen bepaald aantal leden gehad, en in elk geval een grooter getal dan 13, waaruit de corporatie op deze schilderij bestaat; ook moest daaronder niet, zooals hier, stellig een priester wezen, als lid van het College.

Ter verklaring van dit tafereel geloof ik met wat meer waarschijnlijk heid op een andere vereeniging te kunnen wijzen, ofschoon ik mijn uitlegging gaarne voor een betere geef.

1) Zie *Geschiedenis van het R.C. Maagdenhuis* door T. van Rijckevorsel. Amst. 1887.

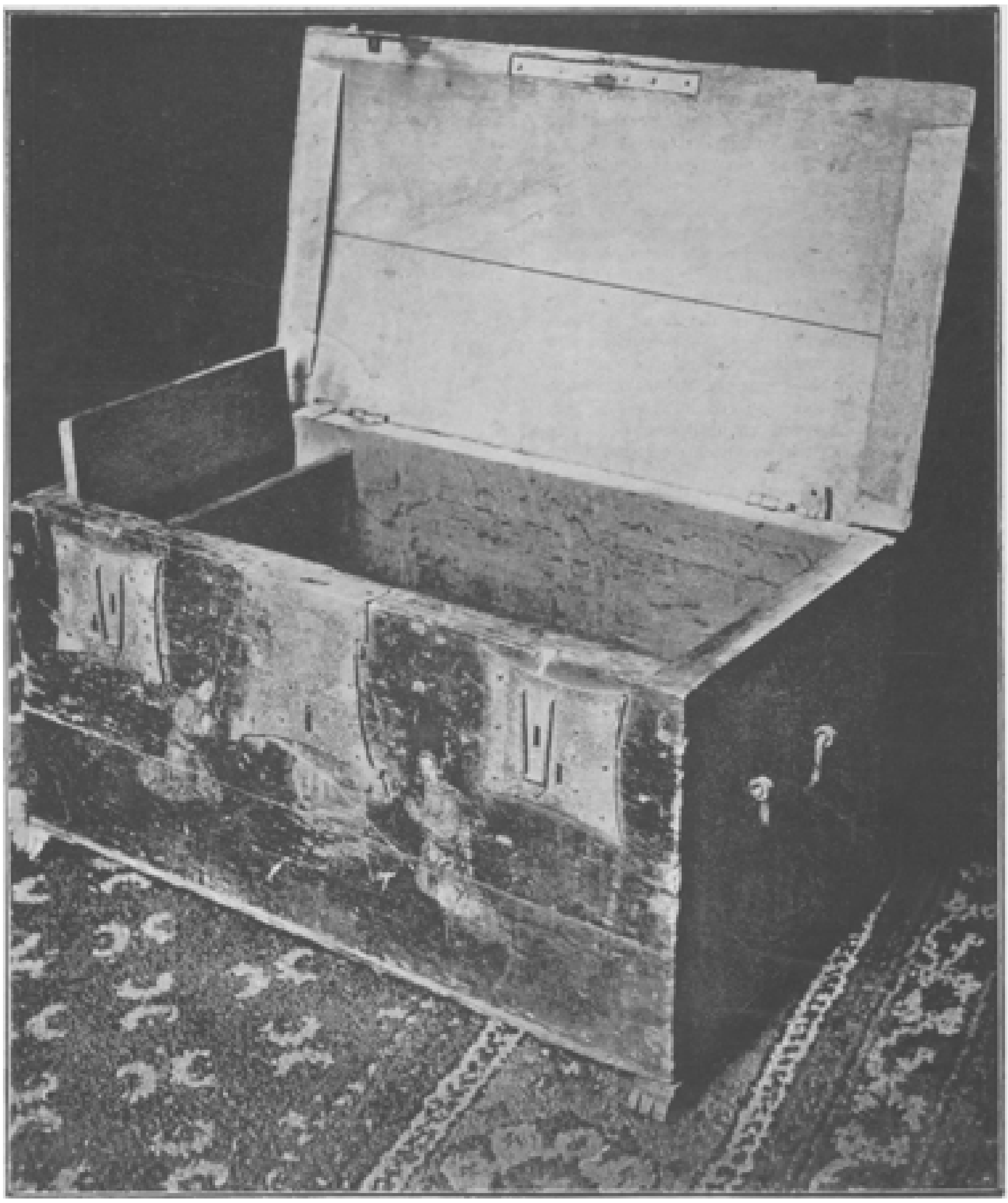

DE 'MIRAKELKIST', WAARIN DE H. HOSTIE BEWAARD WERD.

In Augustus 1548 kocht de priester JAN BERENSZOON een jaarlijksche rente van 78 guldens op de stad, met de be stemming 'tot onderhoudt van dertien oude scamele mannen,' waarvan de dertiende een priester moest wezen. Hij verbond deze stichting aan het *Oude mannenhuis der Heiliger Stede*, dat aan Haze Klaasdochter zijn oorsprong dankte, maar waarin aanvankelijk slechts vrouwen verpleegd werden. Dit huis was gelegen achter de Heilige Stede, dus aan den overkant van de Kalverstraat, en heeft blijkbaar ook in nauwe verhouding gestaan tot de Kapel, waarvan zelfs de aalmoezen ook voor een deel aan deze stichting ten goede kwamen. Van oudsher had de stad reeds een H. Stede -, of Sacraments-gasthuis bezeten, ook voor oude lieden zoodat men wel kan aannemen dat onze voorvaderen de ouden van dagen gaarne nabij het heiligdom lieten wonen.

Heeft de lezer nu te denken dat ik zou meenen hier de portretten van JAN BERENSZ en zijn twaalf 'oude scamele' lieden voor ons

te zien? Geenszins. Want al is het bezwaar van den 14en man (buiten den priester) van geen beteekenis, door het opschrift dat het overlijden van een hunner aanduidt; de zijden en bonten kraagopslagen doen deze heeren geenszins voor schamele mannen doorgaan. Maar wel wil ik er op wijzen dat deze portretten in 1569 geschilderd zijn, dus 19 jaar nadat JAN BURENSZ de definitieve oprichtingsacte in 1550 passeerde; en dat er meer voorbeelden van zijn dat zulk een stichting in onderdeelen gaandeweg veranderde en, al bleven de schamele mannen in het gasthuis, het beheer wel door 13 meergegoeden kan zijn overgenomen om in den geest der oude bepalingen te blijven en toch de stichting te onderhouden. 1)

DE VINDING VAN DE II. HOSTIE IN HET HAARDVUUR EN DE NEDERLLGGING IN DE KIST. Mlb/> (*Uit Marius' Amstelredams Eer ende opcomen*)

Ook bij een andere gelegenheid blijkt dat dezelfde ‘scamele mannen’ uit het huis bij de H. Stede niet meer de functie zijn blijven vervullen, die hun vroeger was opgedragen, namelijk bij de processie op Palm-Zondag, die om 't andere jaar uit de H. Stede of uit de S.-Olofskapel trok.

Aanvankelijk toch waren zij het die ‘op zijn Apostels,’ (zooals de venijnige Walich Syvaertsz zegt) met die processie medetrokken, maar later waren het de heeren, die in de gelegenheid waren geweest een tocht naar het H. Land te maken, die hen daarbij vervingen, indien zij zich in stad bevonden.[1)] Wat hiervan zij, zeker is het dat onze veertien geconterfeite mannen hebben willen uitdrukken, dat zij, in die dagen vol beroering van A n n o 1569, doordrongen waren van de innigste godsvrucht tot het Allerheiligste, en daarom meende ik hen op deze plaats niet onvermeld te mogen laten.

1) Vergelijk voor verschillende bijzonderheden: Ter Gouw, *Amsterdam* V. bl. 198; Van Rijckevorsel, loco cit. bl. 14 en 35, en Le Long, Reformatie bl. 488-90; (*cum grano salis*) en Pluym 1. c. bl. 57.

VIII.

Werd de schilderkunst te baat genomen om zoowel de H. Stede met schilderijen te versieren, als de aanbidding van het Allerheiligste door vrome mannen te vereeuwigen; de boekdrukkunst, toen te Amsterdam nog in haar eerste ontwikkeling, spande ook haar beste krachten in, om door de vermelding der Mirakelgeschiedenis, het oude geloof weder te doen herleven en te versterken, en vooral bij de geestelijkheid en het volk de gebeden tot het H. Sacrament weer dagelijks in gebruik te brengen.

Omstreeks het jaar 1555 verscheen te Amsterdam *in Antiquo latere, in vico dive Annae, sub intersignio arcis Angelicae*, bij den drukker WILLEM JACOBSZOON, een klein beknopt getijdenboekje in het Latijn, voor de geestelijkheid bestemd. Het geeft een kort verhaal der Mirakelen (*Succincta enarratio miraculorum* en tevens een *Ordo dicendi horas in commemoratione venerabilis Sacramenti*. Ook hieruit blijkt dat de geestelijkheid door vernieuwde devotie tot het H. Sacrament, in die gevaarlijke dagen, waarin zoovelen hunner afvallig werden, het oude geloof trachtte levendig te houden. Slechts enkele jaren nog zouden zij deze getijden ongestoord kunnen lezen. Reeds in 1566 grepen er te Amsterdam feiten plaats, die het ergste deden vreezen voor de katholieken. In den zomer waagden het voor 't eerst eenige nieuwgezinden, buiten de stad in 't openbaar hun leer te verkondigen. Die hagepreeken, in 't open veld gehouden, werden weldra door ernstiger feiten gevolgd. Op 23 Augustus drong het gepeupel door in de oude Sint-Nicolaas kerk, en vernielde daar alle beelden en heilige zaken, die het bereiken kon. Slechts de gekleurde glazen, in het Vrouwekoor, die tien jaar geleden aan de kerk geschonken waren, en nog de bewondering van iedereen opwekken, werden gespaard. Den 26en en 27en September waren de beide groote kloosters, der Minderbroeders en der Kartuizers, aan de beurt, en werden door het grauw verwoest en geplunderd. Slechts kort te voren, op 17 Sept., had hetzelfde gepeupel een aanval gewaagd op de H. Stede; maar hier had het, evenals de magistraat in 1531, ondervonden dat dit heiligdom een Mirakelgilde van voorname en moedige Vrouwen bezat, die haar leven waagden voor de verdediging van het H. Sacrament.

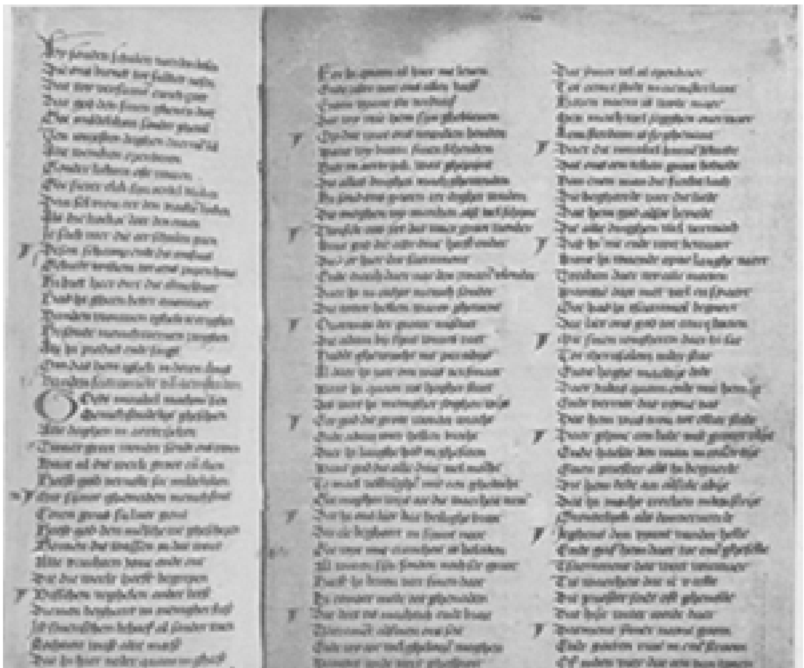

VERKLEIND FACSIMILÉ VAN HET HANDSCHRIFT VAN WILLEM VAN HILDEGAERSBERCH: VANDEN SACRAMENTE VAN AEMSTERDAM.

De bekende geschiedschrijver, de Jesuïet Famianus Strada, verhaalt (in de Hollandsche vertaling van zijn '*Nederlandtsche Oorloge*' in 1655 uitgegeven) deze gebeurtenis aldus. Toen de kerkschenners in de H. Stede gevallen waren, 'de welcke daer seer vermaerdt was door vele wonder-wercken, die Godt Almachtigh dagelichs vertoonde in 't hooghweerdigh Sacrament des Autaers, en 't selve met hunne onsuyvere handen dreygende te vernielen; soo syn eenige vrouwen die den Autaer omringden, met manneliche moede opgestaen, verklarende 't samen daer liever de doodt te willen sterven, dan toe te laten dat in harer tegenwoordigheydt soodanige ongoddelichheydt soude bedreven worden; aldus hebben sy dit geboeft soo door dreygementen en ontsagh (want vele onder haer van grooten aensien waren) als door geschreeuw, niet alleen wederhouden, maer oock uyt de kercke gedreven; waermede sy, oock tot verwijt van de mans, eeuwigen lof bij de nakomelingen verdient hebben.'

Het volgende jaar werd de toestand voor het katholieke Amsterdam nog ongunstiger. Den 27en Februari 1567 kwam Brederode, het hoofd der Geuzen, in de stad.

Dit belette de vroedschap, met doortastende maatregelen tegen de hervormers op te treden, zooals zij tegen de hagepredikers had gedaan. De vrees sloeg allen om het hart bij de gedachte wat er toch wel gebeuren zoude, wanneer, bij het jaarlijksche Mirakelfeest, dat in Maart gevierd zoude worden, de groote processie door de stad zou trekken. De ergerlijkste baldadigheden waren te duchten. Uit voorzichtigheid besloot de raad dat de processie dezen keer binnen de muren der H. Stede zoude gehouden worden; er was ook noch dienst, noch predikatie op den avond van den Sacramentsdag. Dit deed een tijdgenoot de klacht uiten: 'en is dat nooit gheschiedt en is, van dat Godt dat Mirakel heeft laten gheschien tot dezen tijt toe.' Den 11en Mei kon de processie echter weer uittrekken.

De zaken namen een gunstiger keer, toen

Alva in 1568 als landvoogd in de Nederlanden optrad. Voor de katholieken kwam een tijd van verademing, en terstond richtten zij hun oogen weer op de H. Stede.

Het kan dan ook geen toeval genoemd worden dat reeds in Juni van hetzelfde jaar, weer door WILLEM JACOBSZOON *aen die oude sijde in sinte Annenstraat, in Engelenburch*, een boekje werd uitgegeven om de vereering van het wonder der H. Stede te bevorderen.

Was het voor eenige jaren een Latijnsch getijdenboekje, nu moest het een echt Hollandsch volksboekje zijn, bevattelijk voor elkeen. De titel luidde: *Hier beghint die vinding vant hoogweerdige en heylighe Sacrament uit vier ende vlam miraculosclyc ongequetst en geheel geconserveerd hetwelcke rustende is binnen de stadt van Aemstelredam en die plaetse vert ghenoemt ter heyliger Stede*. En de drukker zorgde tevens dat het aloude bedevaartsprentje, dat reeds in 1518, bij het eerste zwakke optreden der Sacramentisten, onder het volk was verspreid, ook nu weer, zoowel in het Latijnsche getijdenboekje, als in vele exemplaren van het Hollandsche volksboekje, werd afgedrukt. Men schijnt aan die oude afbeelding veel gehecht te hebben. Verschillende drukken van dit boekje geven het bewijs dat de geloovigen het gretig gekocht hebben en de devotie tot het Mirakel-sacrament weer met nieuwe krachten herleefde. De schilderij, die wij zooeven besproken hebben, en die in het volgende jaar 1569 vervaardigd is, komt, in verband met deze feiten, in een merkwaardig licht.

Nog slechts tien bange jaren bleven de Amstelaren in het bezit van hun dierbaar heiligdom. Steeds waren zij in staat geweest, telkens wanneer de H. Stede, of de devotie tot het H. Sacrament bedreigd werd, door krachtige middelen het geloof zoodanig aan te wakkeren dat zij zegevierden over dwaling en geweld, die, opmerkelijk genoeg, zich te Amsterdam juist bij voorkeur tegen het H Sacrament gekant schijnen te hebben.

In 1578 evenwel was geen weerstand meer mogelijk, toen trouweloosheid in eigen boezem de stad aan den vijand van den alouden godsdienst overleverde. Van dat jaar kan JACOB BUYCK, de pastoor der Sint-Nicolaaskerk, later in zijn ballingschap, zoo terecht zeggen, terwijl hij de stad bij een schaap vergelijkt:

> Verraden zijt gij, niet verwonnen Vaderstad!
> Verraden door wie elk uw steun en stut geloofde,
> Terwijl hun hand U melk en pluim en vracht ontroofde,
> En 't wilde dier uw merg, de wolf uw beendren vrat!

De H. Stede werd ontruimd en gesloten, om als stal voor de geschut-paarden te worden ingericht. De geloovigen hadden van de kostbare sieraden nog gered wat zij konden; het missale van het Sint-Rochus-altaar, de vier kostbaar geborduurde oude altaarkussens en de twee processie-vaandels uit het jaar 1555 werden in allerijl in veiligheid gebracht.

De groote polyptiek, of schilderij met verschillende vleugels, werd vernield, en slechts door een toeval zijn enkele vaneengereten fragmenten, die bij het eerste gedeelte van dit opstel zijn afgebeeld, bewaard gebleven. Om een denkbeeld te geven van de oorspronkelijke samenstelling van eenige dier brokstukken, vindt men hierbij afgebeeld een dezer tafereeltjes van de polyptiek, waarop juist drie dezer fragmenten: de vrouw, die de H. Hostie in het vuur vindt, en de twee cherubijntjes voorkomen.

Ook op dit plaatje zijn twee tafereelen te gelijk voorgesteld, evenals dit op een der overgebleven fragmenten het geval is.

De merkwaardige oude kist, het eenige voorwerp dat nog over is van die, welke in onmiddellijk verband met het mirakel gestaan hebben, bleef in de Kapel, om later, van nog twee nieuwe sloten voorzien en wellicht als archiefkist aangewezen te worden. Het practisch nut, dat dit stuk nog voor de nieuwe bezitters kon hebben, is waarschijnlijk de eenige reden waarom het tot heden nog bewaard is gebleven.

Het eigenaardige van een kleerenkist, met een kleine afdeeling voor kostbaarheden en geld, valt daarin niet te ontkennen.

Hoogstwaarschijnlijk is zij, ten gevolge van een resolutie der Vroedschap van 10 Maart 1579, te gelijk met 'alle den goeden en renten' die de H. Stede hebben toebehoord, naar het Burgerweeshuis overgebracht. Zooals Wagenaar mededeelt, werd de kist daar in vroeger jaren nog steeds met ontzag aangezien. J.A. Alberdingk Thijm legde in 1867, na ze gezien te hebben, o.a. deze verklaring af

'Ik dank den goeden God, dat ik dit eerbiedwaardig gedenkteeken heb mogen zien en aanraken, want ik geloof niet alleen met al de krachten mijner ziel aan de waarachtige tegenwoordigheid van mijn Zaligmaker in het H. Altaargeheim; maar ik geloof dat het Mirakel der H. Stede werkelijk heeft plaats gehad; en dat deze kist mijn God tot tabernakel heeft gediend'[1]. Deze gezaghebbende kenner is evenwel van meening dat de engelenfiguren, die de Hostie aanbidden, niet ouder zijn dan omstreeks 1500, al klimt de kist zelf tot de 14e eeuw op.

Bijgaande afbeelding is de eerste en eenige nauwkeurige, die van dit merkwaardige gedenkstuk aan het licht komt. Op deze plaat zijn vooral duidelijk de oude scharnieren zichtbaar, naast de nieuwe, die zijn aangebracht, toen de kist van bestemming veranderde, en ook nieuwe sloten kreeg. Al is deze reliek in vreemde handen, al blijft de H. Stede voor de Katholieken gesloten, hun godsvrucht tot het H. Sacrament van Mirakel is toch bij die van vroegere eeuwen niet verzwakt, en de bede door J.A. ALBERDINGK THIJM in 1875 tot VONDEL, zijn geestelijken vader, gericht:

Bid voor de stad, 't 'Juweel van 't schoon Europe,'
Uw Amsterdam, zoo dierbaar aan uw hart!
Dat zij haar heil van 't oude Wonder hope,
Ter Heiige Steè zich welvaart koope,
En d' ouden Lucifer met nieuwe krachten tart'!

deze bede, zij is bij het Zesdehalve-Eeuwfeest reeds ruim in vervulling gegaan.

A. Januari 1895.

S.

Gered,
Door J.J.F. van Zeijl.
(*Vervolg*.)

Van Kralingen werkte bijna den geheelen nacht door. Toen hij den volgenden morgen, als naar gewoonte, zijn plaats aan de ontbijttafel innam, was hij bleek en ontdaan. Mevrouw bemerkte dit echter niet. Zij was te veel bezig met haar plan. Zij overwoog er voortdurend de gevolgen van. En hoe goed ook hare bedoelingen waren, toch

1) Zie Jaarboekje van Alb. Thijm, 1892, blz. LVIII

drukte het haar, dat zij tegen den wil van haren man iets ondernam. Zij was evenals hij stil, afgetrokken. Beiden waren in gedachte verdiept. Mevrouw had moeite om niet alles rouwmoedig aan haar man te bekennen.

Van Kralingen dwarrelden nog de cijfers door het hoofd. Bijna den ganschen nacht had hij zitten rekenen, en nauwkeurig alle kansen nagegaan. Maar telkens was hij tot de slotsom gekomen, dat hij zonder financieele hulp den slag niet te boven zou komen. Wie zou hem helpen? Wie zou zijn wissels disconteeren? Deze vragen kon hij maar niet beantwoorden.

Toen was zijn besluit genomen. Hij meende, dat hij sterk genoeg was om der verleiding weerstand te kunnen bieden en dat zijn eer in deze crisis ongemoeid zou blijven. Maar wat beteekenen menschelijke voornemens? Zonder Gods genade kunnen wij niets! Van Kralingen meende, dat hij geheel op zijn eigen krachten zou kunnen steunen.

Na het ontbijt begaf hij zich naar zijn kantoor en tegen den middag naar de Beurs. Gedurende meer dan twintig jaar was hij een geregeld bezoeker van de Beurs geweest. Daar had hij steeds nauwlettend alle slingeringen van de koersen nagegaan, daar had hij steeds in klimmende mate zaken gedaan; hij had er zijn vrienden, maar ook zijn benijders, die hem den rang, dien hij onder de voornaamste kooplieden der Rotterdamsche Beurs innam, misgunden.

Toen hij naar de Beurs ging, had hij zich voorgenomen, zich zoo onbezorgd mogelijk voor te doen, en het als geheel onbeduidend te doen voorkomen indien men hem zou spreken over het faillissement, dat zijn boekhouder hem den vorigen avond had medegedeeld.

‘Men zal mij niet vertrouwen,’ zeide hij bij zich zelven, ‘als ik het doe voorkomen, alsof ik de waarheid van het bericht, omtrent het faillissement van De Ruyter, v. Helten en Co. niet wil aannemen; beter is het als ik het doe voorkomen, alsof het mij niet hinderen zal.’

Maar, helaas, het zou hem niet baten, al hield hij zijn hoofd nog zoo hoog in de lucht. Zijn schitterende fortuin had hem benijders bij de vleet bezorgd en deze waren gretig in het aanhooren en verspreiden der geruchten omtrent zijn aanstaanden val. Er waren, gelijk het altijd in de wereld gaat, menschen genoeg te vinden, die er vermaak in schepten, de gevallen grootheid te verguizen.

Onder zijn voornaamste en machtigste handelsvrienden meende Van Kralingen het stelligst te kunnen rekenen op den heer Johan van den Berg, het hoofd der firma Van den Berg, die hem den vorigen dag f 170.000 wissels had gedisconteerd.

Toen Van Kralingen op de Beurs kwam, ging hij regelrecht naar den heer Van den Berg toe. Hij naderde hem, niet nederig en onderdanig als wilde hij hem iets verzoeken, maar als een collega, die hem met een glimlach op de lippen de hand toestak. Johan van den Berg, die te midden van een groep kooplieden stond te praten, had de beide handen in de vestzakken en speelde met de toppen zijner vingers met de schalmen van zijn horlogeketting. Geheel zijn voorkomen had den schijn, dat hij zeker was van de millioenen, welke hij bezat. Toen hij Van Kralingen zag naderen, kwam hij even met de rechterhand aan zijn hoed en voegde hem op zeer luiden, maar eenigszins spottenden toon toe:

‘Het gaat je zeker goed, mijn waarde?’

Vervolgens zich dadelijk omkeerend, liet hij den armen Van Kralingen geheel alleen staan, te midden der groep kooplieden, die uit de beweging en de woorden van Johan van den Berg opmaakten, dat zij diens voorbeeld moesten volgen. In een

oogwenk stond Van Kralingen alleen en verlaten op de Beurs. Hij, om wien men zich gisteren nog verdrong, scheen thans iemand te wezen, dien men mijden moest.

De handelwijze van Johan van den Berg had het crediet van Van Kralingen vernietigd. Bleek en met de tanden krampachtig op elkander geklemd, kwam hij thuis. Zijn laatste hoop was vervlogen.

'Vrienden in den nood, honderd in een lood, zegt het spreekwoord,' mompelde Van Kralingen bij zichzelven, zijn hoed kwaad op tafel werpend. 'Die lui kunnen niets anders dan het gouden kalf aanbidden. Voor de opgaande zon staan zij in verrukking, maar een voorbijgaande wolk is genoeg om al hun bewondering weg te nemen. Zij zijn hardvochtig en onverbiddelijk. Wat heb ik nu gewonnen met twintig jaar lang te werken, te werken zooals weinigen mij dat zullen nadoen? De val van De Ruyter, Van Helten & Co. wordt de oorzaak van mijn val en niemand steekt een hand uit om mij te redden.... Wat geduld, wat tijd en wat crediet kunnen mij weer te paard helpen, maar geduld, noch tijd, noch crediet wil men mij verleenen.... Als ik eerlijk man wil blijven, zal men mij met den nek aanzien... Ik ken er, die heel wat onsolieder zijn dan ik, en toch neemt men voor hen den hoed af.... En mijn assuradeurs.... Die zijn toch minstens twintig maal meer soliede dan men mij taxeert.... Zij weten nog niets van mijn zaken.... E11 dat is zeer goed.... Als de *Neptunus* eens naar den kelder ging, zij zouden wel moeten betalen.... Anderhalf milli-

oen.... Ik heb het zwart op wit.... Men zal wel over het verlies van het schip spreken.... maar ik ontken natuurlijk alles.... Als niemand der equipage van medeplichtigheid kan worden beschuldigd.... Maar ik moet niets laten merken.... Ik moet aan tafel gaan....'

Van Kralingen begaf zich naar de huiskamer. Zijn vrouw en zijn zoon wachtten hem met ongeduld. Deze hadden geen lust om lang te tafelen. Zij hadden het veel te druk met de laatste toebereidselen voor het vertrek van Henri in gereedheid te brengen om op te merken, dat Van Kralingen dezen middag niet op zijn gemak was. Het gesprek vlotte niet. Ieder was met zijn eigen gedachten bezig. Allen verlangden zoo spoedig mogelijk van tafel op te staan. Nauwelijks was de maaltijd afgeloopen of ieder verliet de huiskamer.

NYDIA, DE BLINDE VAN POMPEJI, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. VAN BODENHAUSEN.

Van Kralingen keerde naar zijn kamer terug. Meer dan een uur lang zat hij met de handen onder het hoofd. Zijn toorn over de behandeling, welke hij op de Beurs

had ontvangen, kwam niet tot bedaren. Integendeel werd hij van minuut tot minuut meer opgewonden. Was hij des morgens vast besloten den verleider af te wijzen, thans scheen hij tot alles bereid om de wereld, die hem uitstiet, te trotseeren.

Op eens ging de deur open en Blom stond voor hem.

'Zoo ben jij daar nog?' zei Van Kralingen bits, 'wat kom je doen?'

'Drommels, mijnheer, weet u dat niet meer?...

Ik heb immers met u afgesproken, dat ik terug zou komen om een voorschot op mijn gage te halen... Als ik dat binnen heb, neem ik eerst nog een paar borrels en dan naar boord... Om zeven uur lichten wij het anker.... En dan maak ik met de *Neptunus* mijn laatste reis naar N.'

'Hoe zoo?'

'Drommels, mijnheer, 't schijnt erg slecht van begrip te zijn. Als het schip weer terug komt, dan zal er wel beslag op gelegd en uw kast verkocht worden!

'De *Neptunus* zal niet verkocht worden!' riep Van Kralingen met donderende stem uit.

'Het schip zal niet verkocht worden!'

'Donders, mijnheer, is dat niet wat al te boud gesproken. Kunt u de rechtbank tegenhouden? Het is, dunkt me, al te ver gekomen met de firma Van Kralingen. U zult toch wel weten welke praatjes er omtrent u gaan.'

EEN ZANDRUITER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. MARX.

'Ik heb maling aan praatjes.'

'Ik weet het nu eenmaal wel, daar geeft u niet om, maar het gerecht zal zich niet aan u storen.'

'Wat zal mij het gerecht maken? De *Neptunus* zal niet verkocht worden. Versta je!'

'O, ja, als de *Neptunus* vergaat, maar....

'De *Neptunus* zal vergaan!'

'Wie zal dat doen?'

'Wel jij en niemand anders.'

'Ha, ha, ha,' zei Blom, lúidkeels lachend, 'ik heb het wel gedacht, dat u mijn voorstel zou aannemen'

Heel vertrouwelijk nam Blom daarop een stoel en ging daarop zitten, alsof het een paard was. Op de leuning, welke hij voor zich in plaats van achter zich had, legde hij zijne beide armen.

‘Maar dat gaat zoo niet,’ zei hij.

‘Dat weet ik wel.’

‘Nu, wat is het u waard?’

‘Zeg maar wat je hebben moet.’

‘Vijftig duizend pop, geen cent minder. In eens in goed geld uit te betalen bij mijn terugkomst’

‘En als gij die ontvangen hebt, zult ge nooit meer terugkeeren?’

‘Neen, nooit meer. Op mijn woord.’

‘Aangenomen; maar de bemanning?’

‘Zal gered worden. Daar sta ik borg voor,’

‘Hoe zult ge het aanleggen?’

‘Dat is mijn zaak.’

‘Goed, maar de bemanning.... de bemanning....’ hernam Van Kralingen, die blijkbaar begon terug te schrikken voor de gevolgen, welke de gevaarlijke en misdadige onderneming ten gevolge zou hebben. ‘Denk er wel om, dat niemand van de bemanning mag omkomen.’

‘Maar als er nu eens een sterft aan de mazeltjes, wat dan....?’ spotte Blom.

‘Kom, geen spotternij.... Je begrijpt me wel... Als de *Neptunus* naar den kelder gaat, mag er geen sterveling bij omkomen.’

‘Behalve ik zeker? Als ik er het hachje bij inschoot, zoudt ge er zeker niet erg over treuren, maar Piet Blom is zoo dom niet, hij zal er wel voor zorgen, dat hij heelhuids zijn vijftig duizend pop komt halen.’

‘Kort en goed, Blom, je krijgt vijftig duizend gulden contant, uit te betalen, wanneer je mij komt zeggen, dat de *Neptnnus* naar den kelder en de bemanning gered is, begrepen?’

‘Volkomen!’ zei Blom met een grijnslach, terwijl hij opstond, ‘ik ben immers ook bij het welslagen van het zaakje betrokken.... Maar kom, geef honderd pop op afkorting en dan ga ik heen.’

Van Kralingen stond op, kreeg een bankbiljet van honderd gulden uit zijn schrijfbureau en gaf dit aan Blom, waarna hij bijna machteloos in zijn stoel nederviel Blom pakte het bankje met een goedig knikje aan, keerde zich om en verliet de kamer, terwijl hij neuriede:

> Geld, geld, geld,
> De rest kan mij niet schelen,
> Maak maar voort,
> Dat 'k ongestoord
> Den heelen boel kan deelen.

Het geluid zijner voetstappen was reeds lang weggestorven, eer Van Kralingen zich zelven weer zooveel meester was, dat hij ten volle kon beseffen hetgeen hij gedaan had.

Toen hij bemerkte, dat hij alleen was, en naging welke gevolgen de stap zou kunnen hebben, dien hij gezet had, schrikte hij voor zich zelven terug. Een mensch vervalt niet op eens in het allerslechtste. Twintig jaar lang had Van Kralingen voorspoed gekend. Steeds had hij elken tegenspoed, die hem trof, moedig weten te bestrijden, maar thans was de slag, welke hem zoo onverwachts getroffen had, te zwaar. In plaats van zijn oog op te heffen tot Hem, Die wel beproeft, maar tevens ook genade

geeft, om een kruis, dat Hij ons overzendt, met geduld te dragen, had Van Kralingen, door zich te veel om de vergankelijke rijkdommen te bekommeren, zijn geloof en zijn vertrouwen in de Goddelijke Voorzienigheid verloren. Had Van Kralingen er aan gedacht, dat niet een haar op ons hoofd gekrenkt wordt, zonder de toelating van God, hij zou zich dan voor het kruisbeeld nedergeworpen en door een vurig gebed kracht en sterkte verkregen hebben om de beproeving te doorstaan, waardoor hij was bezocht

Hij vloog naar de bel, trok daar woest aan en gelastte de binnenkomende dienstbode, dat zij onmiddellijk Blom moest terugroepen.

Maar Blom was reeds lang vertrokken.

Als hij Blom eens achtervolgde.... Als hij eens wist te voorkomen, dat Blom niet met de *Neptunus* uitzeilde. Een andere bootsman was wel te vinden.... Maar Van Kralingen weifelde. Dit weifelen was noodlottig voor hem.

Reeds was er meer dan een half uur verloopen. Blom kon al aan boord zijn, en dan zou het zonder zich te compromitteeren moeilijk vallen te beletten, dat Blom de misdaad volvoerde. Was Van Kralingen voor Blom aan boord, dan zou hij den kapitein wel kunnen beduiden, dat het beter was Blom niet aan boord te nemen en kon de misdaad worden voorkomen. Na nog eenig aarzelen besloot Van Kralingen naar de Boompjes te gaan, waar de *Neptunus* voor den wal lag.

Blom was reeds aan boord.

Aan boord kon Van Kralingen zich niet begeven, als Blom er was. Deze, die evenals de meeste zeelieden luidruchtig sprak, zou daardoor aan anderen het geheim verklappen, waarvoor Van Kralingen hem wilde spreken. Aan boord Blom voorstellen van het plan af te zien, tot welks uitvoering hij zich had verbonden, zou gelijk staan met het bekend te maken aan de geheele bemanning. Wanhopig liep Van Kralingen de Boompjes op en neer, ter plaatse waar de *Neptunus* lag vastgemeerd.

Terwijl hij langs den wal opliep, kwamen twee personen van de tegenovergestelde zijde. Nauwelijks hadden deze hem bemerkt, of zij bleven plotseling staan.

‘Uw papa,’ zei mevrouw Van Kralingen tot haren zoon, - want deze waren de beide personen -‘als hij ons ziet is al'es verloren.’

Henri zag het ernstige van het oogenblik in. Met een vlugheid, alleen zijn jaren eigen, verschool hij zich te midden van kisten en balen, welke daar lagen opgestapeld tot verdere verzending. Geduldig wachtte hij in zijn schuilplaats een teeken van zijn moeder af, ten einde die te kunnen verlaten.

Het was noodelooze moeite. Van Kralingen ging zijn vrouw voorbij zonder haar aan te zien en te herkennen. Wellicht had hij noch haar, noch haar zoon bemerkt.

Bleek, ontdaan en bevend liep hij daar, waggelende, als ware hij dronken. Inwendig voerde hij een vreeselijken strijd. Zou zijn geweten ir. dien strijd zegevieren of ten onder worden gebracht?

Aan de eene zijde stond de mogelijkheid van redding en uitkomst uit zijn hachelijke positie, aan de andere zijde zag hij niets dan schande en oneer. Als de *Neptunus* verging, zou hij in staat zijn al zijn crediteuren te voldoen, verhinderde hij het vergaan van de *Neptunus*, dan was het faillissement onver mijdelijk.

Toen hij van huis ging, bad hij het vaste voornemen gemaakt, het kostte wat het wilde, de schipbreuk van de *Neptunus* te voorkomen; toen hij echter voor de loopplank stond, welke toegang tot het dek gat, aarzelde hij.... Al de gevolgen van het verhoeden der misdaad spookten hem door den geest.... Hij aarzelde ... Die aarzeling, die besluiteloosheid werd zijn ongeluk. Van Kralingen verwijderde zich enkele schreden van het schip.... Hij stond stil.... Wederom naderde hij de *Neptunus*, maar wederom

aarzelde hij.... Nogmaals verwijderde hij zich.... Nogmaals stond hij stil.... Lang bleef hij onbeweeglijk staan, de oogen onafgebroken op den grond gericht.. Eindelijk deed hij weer een paar schreden in de richting der legplaats van het schip, maar op eens keerde hij zich om, en snelde zoo vlug hij kon van deze plaats weg.

Voort, immer voort ijlde hij de Boompjes uit, als had hij er een moord gepleegd. Mevrouw Van Kralingen zag hem wegvlucbten. Al het vreemde dat er in het gedrag van haar echtgenoote viel op te merken, scheen hare aandacht te ontgaan. Het plan, dat door haar gevormd was, hield haar te veel bezig, om iets anders op te merken.

Zou Van Kralingen iets van het vertrek van. Henri bespeurd hebben?... Zou hij dit hebben willen verhinderen?... Zou hij besloten hebben, haar heur gang te laten gaan?... Zou hij zich verzoend hebben met haar plan?... Waarom anders had hij zoo plotseling de Boompjes verlaten?...

Het kon mogelijk zijn.

Toen mevrouw Van Kralingen zag, dat haar man zich had verwijderd, deed zij haar zoon uit diens schuilplaats te voorschijn treden, geleidde hem met zacht geweld naar het schip, en na een kort, doch hartelijk afscheid, deed zij hem de loopplank opgaan.

‘Blijf vooral niet op dek,’ zei zij tot Henri.

Henri was te veel beducht, dat het plan niet zou gelukken, dan dat hij aan dit bevel zijner moeder niet zou willen gehoorzamen. Na haar nog eens voor de laatste maal te hebben toegewuifd, verdween hij in de kajuit.

Mevrouw Van Kralingen bleef heen en weer wandelen. Zij verliet de Boompjes niet, voordat de avond gevallen was, en de *Neptunus* de kabels had losgegooid en kort daarna de reis aanvaardde.

Kalm en over haar zelve voldaan keerde mevrouw Van Kralingen huiswaarts. De scheiding was slechts tijdelijk. Over een half jaar zou haar zoon terugkeeren. Als Henri weer den vaderlandschen bodem zou betreden, zou hij gelukkig zijn. Dan zouden zijne en hare droomen verwezenlijkt worden, dan zou weer het vroegeie, zoo plotseling door het vertrek van Frans en Marie verbroken, gezellige leven haar en Henri's deel zijn.

(*Wordt vervolgd*.)

De Ooievaar.

Zijn vleuglen zie 'k reppen,
Ik hoor hem reeds kleppen....
De vriendlijke bode der lente strijkt neer,
Schouwt rond met behagen,
Als wilde hij vragen:
Zeg, kent gij uw wachter en huisvriend niet meer?

Hij vindt van zijn nestje
Op 't dak nog een restje,
En bouwt het weer op, met zijn gaaike ter zij.
Daar zal hij weer deelen
In 't schertsen en spelen
Der schooljeugd zoo vroolijk in 't lentegetij.

Hij deelt van den morgen
Tot d' avond de zorgen
Van 't jeugdige paartje, wiens hope herleeft,
Nu weldra de bode

Een' zegen van Gode,
Een wichtjen als eerstling aan 't ouderhart geeft.

Hij kent ook het lijden
En smaakt het verblijden
Der ouden van dagen, wier smarte verdwijnt
Bij 't lieflijk hervormen,
Na ijskoude stormen,
Der lente, wier zon hen milddadig beschijnt.

O Bode, allerwegen
Juicht 't welkom u tegen:
Gij brengt met de lente ook den zegen in 't land;
Gij lenigt de smarten,
Stort vreugde in de harten,
Daarom blijveuw trouwonsvoorimmer verpand!

THEODOROSA.

De plundering van het Zomerpaleis te Peking.

De oorlog, door het kleine Japan met zooveel succes tegen het reusachtige Rijk van het Midden gevoerd, brengt vanzelf weer den krijg van Frankrijk en Engeland tegen China in herinnering, die van 1857 tot 1860 duurde, en waarvan de plundering van het Zomerpaleis een der laatste episoden geweest is.

Wel was China reeds ten gevolge van een vroegeren oorlog met de Westersche mogendheden genoodzaakt geweest, sommige havens voor den wereldhandel te openen en de prediking van het Christendom toe te laten, maar keizer Hien-Fong haatte de vreemdelingen en had het plan opgevat, de door zijn vader gesloten tractaten te verbreken. De afkeer der Chineezen van de Europeanen sprak zich steeds meer onverholen uit, een katholiek missionaris werd in 1856 op gruwzame wijze vermoord, en de onderkoning van Canton, Je, liet op een Chineesch vaartuig, dat vroeger Engelsche

scheepspapieren en de Engelsche vlag gevoerd had, beslag leggen en twaalf matrozen, onder beschuldiging van zeerooverij, in de gevangenis werpen.

Daar de Chineezen alle voldoening weigerden, brak de oorlog uit, die in het begin van den kant der verbonden Franschen en Engelschen slechts lauw gevoerd werd. Toch slaagden de troepen der Westersche mogendheden er in, op het einde van 1857 Canton in te nemen en den onderkoning gevangen te nemen, die als krijgsgevangene naar Calcutta gevoerd werd.

Er werden nu vredesonderhandelingen aangeknoopt met het hof te Peking, doch de sluwe Chineezen wisten de zaak op de lange baan te schuiven. Frankrijk en Engeland eischten vaste waarborgen voor het internationaal verkeer, bescherming der christelijke missionarissen en toelating van de Europeesche gezanten te Peking. De Chineesche regeering gaf telkens ontwijkende antwoorden, tot dit eindelijk den verbondenen verdroot en een Engelsch-Fransche vloot verscheidene vestingen bombardeerde, den Pei-ho opvoer en voor Tientsin, de haven van Peking, het anker uitwierp.

Nu sloeg den Chineezen de schrik om het hart en opnieuw knoopten zij onderhandelingen aan. Engeland vorderde nu bovendien acht en Frankrijk vier millioen dollar oorlogsschatting, terwijl Tientsin tot een vrijhaven zou worden verklaard. In Juli 1858 teekende de keizer van China het verdrag, maar met het vaste voornemen, het niet na te leven. Want niet alleen werd nu weer de tactiek van uitstellen toegepast, maar China bereidde zich ook tot een nieuwen oorlog voor.

In 1859 werd de Engelsch-Fransche vloot van de forten aan den Pei-ho beschoten, waarop de Westersche mogendheden besloten, den oorlog met kracht voort te zetten en niet te rusten, voordat China geheel vernederd zou zijn. In Mei 1860 bevonden zich 18000 man Engelsche en Indische troepen onder generaal Grant en 9000 Franschen onder generaal Cousin-Montauban in en om Canton. Het den 21en April gestelde ultimatum, dat een bedenktijd van 30 dagen toestond, werd door de Chineesche regeering verworpen, en de vijandelijkheden namen een aanvang. De Fransch-Engelsche wapens waren voorspoedig, en toen het leger der verbondenen op eenige kilometers Peking was genaderd, verzochten de Chineezen weer om vrede. Den 14en September begonnen opnieuw de onderhandelingen, doch den 18en werd het Fransch-Engelsche hoofdkorps, ongeveer 7000 man sterk, onverwachts door 20.000 Chineezen aangevallen. De verbondenen behaalden echter een beslissende overwinning, en drie dagen later werd het Chineesche leger nogmaals op de vlucht ge dreven.

Nu rukten Franschen en Engelschen naar Peking op, en den 7en October viel het prachtige Zomerpaleis met al zijn kostbaarheden en kunstschatten in handen der bondgenooten. Toen sir Hope Grant, de opperbevelhebber van het Engelsche leger, vernam, dat de Franschen het Zomerpaleis plunderden, meende hij, dat het prestige van het vereenigde koninkrijk in het uiterste Oosten voor altijd geknakt zou zijn, indien de soldaten van de *most gracious Queen* daar niet aan deelnamen. Zonder een oogenblik te verliezen beval hij, dat den volgenden morgen de helft der officieren van eik regiment zich naar de weelderige residentie van den Zoon des Hemels zouden begeven, om daar van het opkomen der zon tot twaalf uur 's middags te plunderen. Alleen was hun op het hart gedrukt, de plundering geen minuut langer dan het vastgestelde uur voort te zetten, daar de tweede helft van den dag bestemd was voor hun in het kamp achtergebleven kameraden.

De korpscommandanten alleen waren van deze weinig roemrijke, maar winstgevende expeditie uitgesloten, denkelijk omdat sir Hope Grant het prestige en decorum dezer hoofd officieren niet wilde in de waagschaal stellen, die misschien voor het eerst van hun leven hun bevordering betreurden.

Een veteraan van den Chineeschen oorlog, die zich majoor Harris noemt, verhaalt in het *Pall Mali Magazine* de rol, die hij bij deze onderneming gespeeld heeft.

Op een frisschen Octobermorgen marcheer den verscheidene honderden Engelsche officieren in goede orde naar de residentie van den keizer van China. Aan het hoofd van elk peloton ging de kapelaan van het regiment. De eerwaarde geestelijken der Anglicaansche Kerk, die in de vermoeienissen en gevaren van den veldtocht gedeeld hadden, versmaadden hun aandeel in de aardsche belooningen niet en stelden er prijs op, een herinnering uit het paleis van den Zoon des Hemels mee naar hun vaderland te brengen.

Majoor Harris had op de meeste zijner kameraden een onbetwistbaar voordeel: hij was te paard, terwijl bijna al zijn wapenmakkers verplicht waren, te voet naar het paleis te gaan. Bij een expeditie, waarbij de in een lange reeks van eeuwen opgehoopte schatten der Chineesche kunst de prijs waren van een wedloop, was zulk een voordeel niet gering te achten. Uit overmaat van voorzorg had de majoor den avond te voren nauwkeurige inlichtingen ingewonnen omtrent den te volgen weg, en hij werd dan ook voor zijn waakzaamheid beloond door het eerst aan de hoofdpoort van het Zomerpaleis aan te komen.

Na een half uur door een doolhof van vertrekken gedwaald te hebben, waar alles reeds het onderst boven was gehaald, ontmoette de majoor twee Fransche liniesoldaten. Een hunner had een horloge in de hand en vroeg hem of hij het wilde koopen.

Het was een meesterstuk van Europeesche juwelierskunst uit het einde der achttiende eeuw. In het midden van de kast van blauw email schitterde een diamanten zon, omgeven door een kring van twee en vijftig paarlen. Dit horloge, met een ketting ter lengte van zes en dertig centimeter, bestaande uit schakels van email, ingelegd met sterren van diamanten, paarlen en edelgesteenten, was den keizer van China in 1792 door den Engelschen gezant aangeboden, en had de Britsche regeering ongeveer dertien duizend frank gekost.

Uit vrees van de begeerigheid van den Franschen soldaat op te wekken, indien hij een redelijk bod deed, noodigde majoor HarriS den militair, die de waarde van den in zijn handen gevallen buit niet vermoedde, uit, te zeggen wat hij er voor hebben moest.

De Franschman vermoedde een valstrik en wilde geen prijs bedingen, en het zou zoo nog lang hebben kunnen duren, had niet de Engelsche officier een goeden inval gekregen.

‘Daar wij het niet eens kunnen worden,’ zei hij, ‘laten wij nu uw kameraad de waarde bepalen.’

Deze, in zijn eigenliefde gestreeld, dat hij als scheidsrechter gekozen werd, antwoordde met de muurvaste zekerheid van een vergrijsd deskundige:

‘Dat horloge is honderd frank waard.’

De ander vond het echter te weinig. Een van zijn kameraden had 's morgens een gouden horloge met dubbele kast, maar zonder ketting, voor honderd vijf en zeventig frank verkocht, en hij wilde nu minstens evenveel hebben.

De majoor was edelmoedig, hij bood honderd vijftig frank en de koop was gesloten. Op het laatste oogenblik scheen een nieuwe hinderpaal alles ongedaan te zullen

maken. De Engelsche officier had het onnoodig geoordeeld, geld mee te brengen. Hij was niet naar het Zomerpaleis gegaan met het plan er te koopen; hij had gedacht, zich er zonder geld een mooie collectie kunstvoorwerpen te verschaffen, ten koste van den keizer van China; maar de Fransche soldaat wilde zich niet achterdochtig toonen en stelde zich dus met een met potlood neergekrabbelde schuldbekentenis tevreden. Hij wachtte zelfs meer dan een maand, voor hij betaling vroeg, om te bewijzen, dat hij vertrouwen had in de rechtschapenheid der Fransche bondgenooten.

De Engelsche officier hoefde verder niet meer te koopen, daar een gelukkig toeval hem in nog niet doorsnuffelde oorden bracht, waar hij enkel verlegen was wàt te kiezen uit den overvloed van schatten. Op een meubel van lakwerk ontdekte hij het groote zegel, dat de Zoon des Hemels gebruikte voor de brevetten der mandarijnen. Een weinig verder vond hij een vaas van filigraangoud, die een plant van hetzelfde metaal bevatte, veertig centimeters hoog, waarvan de bladeren met groen email waren bedekt en de vruchten door turkooizen en robijnen werden voorgesteld.

Majoor Harris stond letterlijk verbluft over het groote aantal pendules in het Zomerpaleis. Tot zijn innig leedwezen kon hij ze niet alle meenemen en moest zich tevreden stellen met er de twee mooiste uit te kiezen. Hij behoefde verder maar de hand uit te steken om verscheidene gouden beeldjes, kostbare stoffen en tallooze kleine meesterstukken van Chineesche kunst machtig te worden, die tot het oudste en schitterendste tijdperk der beschaving van het Hemelsche Rijk moesten opklimmen.

De moeielijkheid was niet, kostbaarheden te bemachtigen, maar ze mee te nemen. Een Fransch marine-luitenant, die er niet aan dacht, van de gelegenheid te profiteeren, om zich in eenige oogenblikken ten koste van den keizer van China een fortuin te verschaffen, had de belangeloosheid en de welwillendheid, zes Tartaarsche gevangenen ter beschikking van den Engelschen officier te stellen, en de kleine kolonne begaf zich, belast en beladen, naar het Engelsche legerkamp. De majoor, die tijdens zijn verblijf in Indië de waarde der zeldzaamste kunstproducten van het uiterste Oosten had leeren kennen, schatte zijn bezit op meer dan vijftig duizend frank.

Voor een arm officier was dit een vermogen. Maar hij zou er niet lang van genieten, want toen de majoor in het kamp kwam, vernam hij, dat op last van den opperbevelhebber de heele buit van het Zomerpaleis bijeengevoegd en ten voordeele van het leger verkocht zou worden. Een uitzondering werd alleen gemaakt voor de voorwerpen, die men van de Fransche soldaten had gekocht, en de majoor, die zijn pendules en zijn gouden beeldjes moest afgeven, had ten minste den troost, het horloge te mogen behouden. Later zag hij zich echter door geldgebrek verplicht, dit ver onder de waarde, voor maar vijf duizend frank van de hand te doen. De ketting is evenwel nog in zijn bezit.

Drie weken na het eerste bezoek van majoor Harris aan het Zomerpaleis vernam de opperbevelhebber, dat een aantal Engelsche officieren, in een hinderlaag gelokt, in de handen van de Chineezen gevallen en voor den keizer waren gebracht, die hun in zijn tegenwoordigheid de verfijndste folteringen had doen ondergaan.

Sir Hope Grant meende, dat het eenige middel om den Zoon des Hemels persoonlijk te treffen en voor deze barbaarsche daad te doen boeten, was, de schoonste der keizerlijke residenties in brand te steken. De eerste divisie van het Engelsche leger kreeg bevel, een verzameling van weelderige gebouwen, misschien in de geheele wereld zonder weerga, aan de vlammen prijs te geven.

De kostbaarste meesterstukken van Oostersche bouwkunst werden op deze manier vernield. Nog nooit had de oorlog zulk een onherstelbaar verlies voor de kunst

geëischt. De residentie des keizers bepaalde zich niet tot een enkel paleis. Rondom het hoofdgebouw, waar de vorst audiënties verleende, waren tallooze paviljoens, tempels en pagoden verspreid in een doolhof van kanalen en tuinen, een oppervlakte van verscheidene vierkante kilometer beslaande. Nu is er van al die wonderen niets meer over, zelfs de puinhoopen zijn verdwenen.

Dezen keer had sir Hope Grant den officieren machtiging verleend, den buit te behouden, waarvan zij zich zouden kunnen meester maken. Het spreekt vanzelf, dat majoor Harris in het eerste gelid was. Door de ervaring geleerd, had hij zorg gedragen, zich door twee wagens te doen volgen. Uit het oogpunt van kunst waren de voorwerpen, die hem in handen vielen, maar van middelmatig belang, maar naar hun gewicht in metaal vertegenwoordigden

zij een aanzienlijke waarde. Zoo had de majoor door twee vertrouwde soldaten twee groote beelden van zuiver goud doen meenemen, die zijn kameraden hadden laten staan, omdat deze dachten, dat ze van verguld tin waren.

Harris hield de wacht bij het vervoeren van zijn kostbaren buit, toen hij luitenant Ward gewaar werd, die een zwaar beeld in zijn armen hield.

'Doe mij het genoegen mij te zeggen, welk metaal dit is,' zei de jonge officier, terwijl hij zijn chef een beeld van Gautama liet zien.

'Goud,' antwoordde Harris, 'wat anders?'

'Zeg me als het u belieft niet dat het goud is.'

'Het is zoo zeker goud,dat ik er u duizend pond sterling voor bied, maar ik zou je aanraden, het er mij niet voor te geven, want het is eens zooveel waard.'

ONAFSCHEIDELIJK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JULIUS WENGEL.

'Ik ben een idioot, een ezel,' riep de jonge officier wanhopig uit. 'Zooeven ben ik aan het hoofd van mijn compagnie een tempel binnengerukt, die op een eilandje was gebouwd, waar nog niemand was doorgedrongen. Binnen dat gebouw stonden vijfhonderd beelden zooals dit op een rij naast elkaar, als bloempotten in een broeikas. Ik heb er vijf of zes van hun voetstuk laten halen, en ik heb me geamuseerd met ze met mijn sabel de ooren af te slaan. Daarna heb ik last gegeven, het boeltje aan te steken.'

‘Dat bewijst,’ zei de majoor, ‘dat je een goede sabel, maar weinig verstand van edele metalen hebt.’

Tevergeefs trachtte Harris machtiging te bekomen om den nacht te midden der rookende puinhoopen van de keizerlijke residentie door te brengen, ten einde voor zijn rekening zooveel te redden als hij kon van een schat, dien hij op meer dan twaalf millioen raamde. Het heele leger had bevel gekregen, op Peking terug te trekken.

De vierhonderd negen en negentig beelden van Gautama zijn allen onder de puinhoopen van het Zomerpaleis bedolven gebleven.

Bij de Platen.

Nydia, de blinde van Pompeji. -

Er zullen maar weinige onder onze lezers zijn, die nimmer het fraaie historisch-romantische verhaal van Bulwer, ‘De laatste dagen van Pompeji’ gelezen hebben. Er was een tijd, dat dit boeiende werk het heele Europeesche publiek in vervoering bracht. Een Hollandsche uitgave verscheen er van in een der eerste jaargangen van de *Leesbibliotheek voor Christelijke Huisgezinnen*, en deze bewerking behoort nog steeds tot de meest gevraagde werken in onze katholieke volksbibliotheken. Wij mogen het verhaal dus bij onze lezers als bekend veronderstellen.

De aantrekkelijkste vrouwenfiguur uit den roman nu is het blonde Thessalische meisje Nydia, met haar roerende genegenheid voor den jongen patriciër Glaucus.

De schilder van ons tafereel op blz. 332 stelt ons de bevallige bloemenverkoopster voor, op het oogenblik dat zij Glaucus' huis verlaat.

Hij vond voor zijn schildering de beste gegevens in de bevallige beschrijving, die Bulwer ons van zijn jeugdige heldin geeft. Zij was eenvoudig in een witte tunica gekleed, die van de schouders tot op de enkels reikte; onder haar arm droeg zij een mandje met bloemen; haar trekken waren iets sprekender dan eigenlijk met haar jaren overeenkwam, maar te gelijk zacht en vrouwelijk. Zonder bepaald schoon te wezen, werden zij het tòch door de schoonheid der uitdrukking; er lag iets onuitsprekelijk edels, iets stil lijdends in, iets weemoedigs en gelatens, en wel speelde nooit een gulle lach op haar lippen, maar van minnelijke bevalligheid waren zij daarom niet verstoken. In haar gang had Nydia iets schuchters en aarzelende, in haar oogen iets onzekers, en dat alles duidde het treurig gebrek aan, waarmee zij van haar geboorte af was bezocht geweest: zij was blind. Aan haar oogen merkte men dat overigens niet; hun weemoedig en getemperd licht was helder en onbewolkt.

De schilder heeft ze evenwel met gesloten oogen voorgesteld, wat trouwens voor hem de eenige manier was om ons haar blindheid aanschouwelijk te maken. De bevallige verschijning wint er door aan schoonheid: zij krijgt er de uitdrukking door van de geheel in zichzelf verzonken ziel.

En inderdaad, als Nydia het huis van Glaucus verlaat, is zij geheel in zichzelf verzonken; zij heeft niets meer gemeens met de wereld buiten haar; het leven heeft haar niets meer te bieden en zij verlangt naar niets dan den dood.

Tijdens de afwezigheid van haar heer en gebieder heeft zij over de tuinen en de bloemen gewaakt, drie dagen zijn sedert zijn terugkeer verloopen, drie dagen, waarin zij zich mocht verheugen in het geluk, in zijn nabijheid te wezen, de eenige troost in het leven der arme blinde.

Thans heeft hij haar, de slavin, de vrijheid geschonken en zendt haar tot Ione, de gevierde Napolitaansche schoone, aan wie zijn hart behoort. Daar moet zij voor hem spreken en zijn beeld levendig houden in de ziel der adellijke jonkvrouw, wier hand door zoovelen wordt begeerd.

Met diepe smart scheidt zij van het huis, dat haar hart zoo lief is geworden, inwendig gebukt onder een zending, die van haar het grootste offer eischt. Als zij den drempel van het huis overschrijdt, blijft ze nog een wijle staan en spreekt zacht tot zichzelve:

‘Drie gelukkige dagen - dagen van onuitsprekelijke vervoering heb ik beleefd, sinds ik u heb overschreden, gezegende drempel! Moge hier immer vrede heerschen als ik weg zal zijn! Mijn hart rukt zich van u los en het heeft voor mij geen ander woord dan... de dood!’

Dit is de stemming, door het tafereel uitgedrukt. Met de vrijheid van den kunstenaar heeft de schilder den droom des dichters gestalte gegeven. En wij zijn er van overtuigd, dat de treffend schoone verschijning onze lezers en lezeressen zal opwekken, het interessante boek nog eens te doorloopen en de lotgevallen van het blinde bloemenmeisje te lezen, dat, na Glaucus en Ione uit den verwoestenden aschregen, die Pompeji bedelft, verlost te hebben, zelf in de golven der zee den doodt vindt.

Een zandruiter. -

Wat den schilder al niet de stof aan de hand doet tot een tafereel! Klaarblijkelijk is het den kunstenaar hier allereerst om het landschap te doen geweest; dat bewijst de uitvoerige zorg, waarmee bij zijn kale boomen en zijn heldere voorjaarslucht heeft gemaald. Maar een landschap zonder figuren is hem wat te schraal voorgekomen. Hij voelde behoefte het te stoffeeren, en daartoe heeft hij een geval gekozen, dat onwillekeurig de aandacht der beschouwers moet boeien. Een deftig ruiter is ter zijde van den weg van het paard gevallen en wordt nu opgeholpen door een voerman, die daar juist met een boerenkar langs kwam.

Het edele dier, dat in zijn dartele sprongen zijn meester heeft afgeworpen, staart nu als met leedwezen en medelijden op hem neer, als voelde het berouw over zijn ongezeglijkheid. Ook het paard van de kar en de hond toonen hun belangstelling. Het geheel tintelt van leven en waarheid, van gezonde natuurpoëzie.

Onafscheidelijk. -

Een lief kopje, of liever twee aardige snoetjes; want het meisje zou het ons kwalijk nemen, als we haar poesje over het hoofd zagen. Dat mollige beestje toch is haar liefste speelgoed, haar onafscheidelijke gezellin, en het maakt zich die gunst waardig door zich zorgvuldig van katjesspul te onthouden en de scherpe nageltjes binnen de fluweelen pootjes opgesloten te laten.

Het is moelijk te zeggen, waarin onze schilder het best geslaagd is: in het guitige, ronde kattekopje of het even ronde, schalke, lieve kindergezichtje.

VERBETERING.

In het gedicht van Eduard Brom in het vorig nummer is een zinstorende fout geslopen. In den aanhef van den zang O p g a n g staat namelijk: 'Als zag breken droomen.' De scherpzinnige lezer zal reeds begrepen hebben dat dit 'Als rag' moet zijn.

In hetzelfde nummer staat op blz. 323, 3e kolom, 1e regel van boven: 'hiertegenover afgebeeld'; dit moet zijn: 'afgebeeld op blz. 272 van den 19en jaargang.'

[Nummer 43]

Gered,
Door J.J.F. van Zeijl.
(*Verolg*.)

Haar geweten had haar niets te verwijten. Zij meende goed en verstandig gehandeld te hebben. Vooreerst verzoende zij twee broeders en verder maakte zij de verbintenis mogelijk van twee wezens, die haar dierbaar waren en die niets vuriger verlangden, dan met elkander voor altijd vereenigd te worden. Vroolijk en welgemoed, met een glimlach op de lippen trad zij de huiskamer binnen, waar Van Kralingen op haar zat te wachten.

Aan De Piano, Naar De Schilderij Van F.M. Bredt,

'Wat kom je laat thuis, vrouwtje,' zeide Van Kiaiingen met zachte, doch nog eenigszins bevende stem, waarin niemand iets zou hebben kunnen bemerken van den strijd en den angst, welke hij had doorgestaan.

'Ja, het is wat later geworden dan ik gedacht had; ge hebt u toch niet verveeld?'

'O, dat niet, maar ge weet het wel, ik vind het minder geschikt dat dames zoo laat over straat gaan... Maar waai is llenri?'

'O, die is naar een van zijn vrienden.'

'Is die uit?... Hoe komt dit zoo?'
Deze vraag van haar man bracht mevrouw Van Kralingen eenigszins in de war; zij gevoelde, dat het haar niet gemakkelijk viel te liegen.
'Ik weet het niet... Ik geloof, dat men hem is komen halen. Nu, de jongen mag wel eens een ontspanning hebben.'
'Ja... maar...'
'Het zou ook wel kunnen gebeuren, dat hij hedenavond niet thuis kwam.'
'Hoe zoo...?'
'Mogelijk komt hij eerst morgen thuis.'
'Mogelijk blijft hij ook nog wel langer weg.'
'Nog langer?'
'Ja, het zou wel eenige dagen... eenige weken...

eenige maanden kunnen duren, alvorens hij terugkomt/rs

‘Hoe komt dit zoo geheel onverwachts en zonder dat ik er iets van weet?’

‘Och, ja, ik dacht dat gij../rs mevrouw Van Kralingen voleindde niet.

‘Maar wat dacht gij dan?’

‘Ik dacht dat u het wel goed zou vinden.’

‘Ja, maar, hoe lang blijft hij weg?’

‘Dat kan ik u niet bepaald zeggen. Dat weet ik niet precies.’

‘Maar gij moet toch gezegd hebben, wanneer hij weer thuis moet komen. Waar is hij dan heen, dat hij zoo lang wegblijft?’

‘Hij is naar Batavia.’

Geen woord had hem meer kunnen treffen, dan de naam der hoofdplaats van Insulinde. Batavia! Dit woord riep hem op eens den strijd voor den geest, dien hij gestreden had, en al de gevolgen, welke die na zich kon sleepen. Batavia! Dat woord deed de stem van zijn geweten op eens ontwaken. Batavia! Dat woord deed zijn hart hoorbaar bonzen. Van Kralingen stond op en plaatste zich voor zijn vrouw.

Hij zag haar aan met een paar oogen, welke haar verschrikten. Zij kon zich niet voorstellen, dat hetgeen zij had gedaan zoo verschrikkelijk was.

‘Naar Batavia!’ zeide hij op doffen toon. Geheel zijn lichaam beefde krampachtig.

‘Ja, manlief, maar kom, je moet het mij zoo kwalijk niet nemen. Ik ...’

‘Naar Batavia, maar waarmee is Henri vertrokken?’

‘Hij heeft zich dezen avond ingescheept.... op de *Neptunus*.’

Mevrouw Van Kralingen had wel verwacht, dat deze mededeeling verrassing, mogelijk toorn bij haar man zou veroorzaken, maar een uitwerking gelijk ze had, had zij niet kunnen verwachten.

Mijnheer Van Kralingen stoof achteruit en dadelijk daarna sprong hij op zijn vrouw toe, uitroepende:

‘Ongelukkige!’

‘Maar man,’ zeide zij.

‘Henri! Uw zoon! De mijne! Op de *Neptunus*! Ik heb u gezegd, dat ik niet hebben wilde, dat hij vertrok.... Ik heb het hem eveneens verboden.... Maar het is verschrikkelijk.... O God, Gij straft mij geweldig en spoedig.... O God!.... Henri!....’

Terwijl hij sprak, had Van Kralingen een karaf van de tafel genomen en wierp die met een woedend gebaar op den grond aan scherven. Ter prooi aan een woede, die bijna gelijk stond met razernij, liep hij met groote schreden de kamer op en neer; hier een stoel omwerpend, ginds zijn handen bijna te pletter slaande tegen een ander meubelstuk, rukte hij wanhopend zich de haren uit het hoofd.

Verbaasd staarde mevrouw Van Kralingen hem aan. Zij begreep hem niet. Hoe kon een kleine ongehoorzaamheid - want meer was het vertrek van Henri in hare oogen niet - haar man, die anders altijd bedaard en zachtzinnig was, zoo op eens doen opstuiven?

Zijn vroeger geheimzinnig gedrag kwam haar plotseling voor den geest en te gelijker tijd herinnerde zij zich de vreemde geruchten, welke omtrent haar man hadden geloopen; maar een dergelijke verdenking wierp zij weer even snel van zich af. Tevergeefs zocht zij een oplossing, een reden voor de razernij van haar echtgenoot.

Zachtkens naderde zij haar man, die gevallen was en dien zij behoedzaam hielp opstaan en op een stoel nederzitten; toen knielde zij naast hem neer.

‘Vergiffenis,’ smeekte zij, ‘vergiffenis! Zie, uw vrouw knielt naast u neder en vraagt u vergiffenis. Waarom zij t gij zoo boos op mij? Ik dacht dat ik goed had gedaan.’

‘Waarom?’ riep Van Kralingen wederom opspringend uit. ‘Henri, haar zoon.... is aan boord.... van de *Neptunus* ... en zij vraagt mij waarom....’

Plotseling naderde hij haar.

‘Maar weet gij dan niet....’

Hij zweeg. Het geheim van zijn misdaad kon hij niet meer verbergen. Hij gevoelde het, maar het was te laat. Op eens scheen mevrouw Van Kralingen alles te hebben begrepen, op haar beurt stoof zij op; hare oogen, waarmede zij haar man dreigend aanzag, schoten vonken; haar kleine handen balden zich tot vuisten.

‘Is het dan waar?’ vroeg zij, moet de *Neptunus*.../rs

Van Kralingen antwoordde niet, zijn vrouw greep hem bij de borst.

‘O God, mijn zoon! mijn zoon!’ riep zij uit.

‘Blom heeft mij verzekerd, dat niemand der bemanning zal omkomen. Hij is mij borg voor hun leven gebleven,’ antwoordde Van Kralingen snel, verschrikt als hij was door den angst, die duidelijk op het gelaat zijner vrouw te lezen stond.

‘Is dat waar?’ en onder het uiten van deze woorden viel zij bewusteloos op den grond.

Van Kralingen boog zich over zijn vrouw heen. Angstig bespiedde hij haar terugkeer tot het bewustzijn. Toen zij weder hare oogen opende en hem bemerkte, was haar eerste beweging, haar man vol afschuw van zich te stooten. Zij wendde zich norsch van hem af, ontweek hem. Die man, dien zij twintig jaar lang innig had liefgehad, boezemde haar afgrijzen in. Vijf minuten later had zij medelijden met hem.

De ontsteltenis, die op zijn gelaat te lezen was, de tranen, die rijkelijk aan zijn oogen ontwelden en die hij niet trachtte te drogen, getuigden zoo levendig van een diepe droefheid, van een waar berouw, dat zij werktuiglijk de hand naar hem uitstrekte, en toen hij die vatte, de zijne krampachtig drukte.

De rede verkreeg bij haar weer de overhand. Hoe schuldig haar man ook was, van het gevaar, dat haar zoon dreigde, mocht niet alleen hij de verantwoordelijkheid dragen. Ook zij was schuldig, zij had tegen den zin van haar man haar zoon tot de reis aangespoord. Zij had niet alleen zich niet onderworpen aan het gezag van haar man, maar zij had ook haar zoon tegen het vaderlijk gezag opgezet. Deze overweging deed haar minder gestreng over haar man oordeelen.

Ofschoon zij geen van beiden een enkel woord wisselden, waren hunne gedachten op hetzelfde punt gevestigd.

‘Hij komt terug,’ snikte Van Kralingen, ‘gij zult hem weerzien.’

En opnieuw in tranen losbarstend, bekende Van Kralingen, in een lang en telkens door snikken onderbroken verhaal, het complot, dat hij met Piet Blom had gesmeed. Hij vergat niet mede te deelen, dat hij als eerste en voornaamste voorwaarde had bedongen, dat niemand der bemanning het leven mocht verliezen.

‘Zal ik Henri nog levend terugzien?....’ mompelde de arme moeder. Maar plotseling opstaande, riep zij uit: ‘Neen, laat hij maar niet terugkeeren, want als hij weer hier komt, dan is ook zijn goede naam verloren.... Zou het niet beter voor hem zijn dat hij ons niet meer terugzag.... Zal Frans gedoogen dat Marie trouwt met den zoon van... o, God! heb medelijden met mijn kind... Frans zal de misdaad te weten komen en dan zal hij van het huwelijk niets meer willen weten.... Gij moet niet denken dat alles verborgen blijft.’

‘Niet...’

‘Neen, ik weet het immers en als ik zwijg, dan word ik uw medeplichtige.’

‘Ga uw gang, ik zal mijn gerechte straf met onderwerping dragen.’

‘En de arme jongen, wat zal er van hem worden? Gelukkig en met een vreugdestralend gelaat zal hij naar de ouderlijke woning ijlen, en het overschrijden van den drempel daarvan zal hem voor altijd zijn hoop, zijn vreugde, zijn geluk ontnemen.’

‘Is er dan geen middel om hem te sparen?’

‘Ik weet er geen raad op.’

Het denkbeeld, dat er misschien een middel zou kunnen zijn om haar zoon te redden - zonder dat zij zich aan medeplichtigheid schuldig maakte - stemde mevrouw Van Kralingen weder gunstiger voor haar man. Een middel om de schipbreuk te verhoeden bestond er niet. Reeds den volgenden dag zou het schip kunnen vergaan zijn. Mevrouw Van Kralingen was een godsdienstige vrouw. Thans nu zij de eerste aandoening weer meester was, zag zij in, dat, waar van menschelijke hulp niets meer verwacht kon worden, de goddelijke Voorzienigheid uitkomst kon geven.

‘Ja, er is nog een middel,’ zeide zij, ‘bid.’

‘Ja, ik zal bidden; te lang... veel te lang heb ik alleen te veel gedacht om aardsche beslommeringen en te weinig, bijna niet gebeden; maar wat God ook over mij moge besluiten, ik wil Hem ijverig dienen. Ik zal Hem vurig smeeken, dat Hij u en Henri niet zal straffen voor mijne zonden, maar tevens zal ik Hem smeeken, dat Hij mij niet sparen zal... Nog heden zal ik gaan biechten en zal ik door een ware boetedoening trachten te verkrijgen, dat Gods wrekende hand alleen mij, en niet u en Henri zal treffen.’

Mevrouw Van Kralingen nam haar man mede naar haar kamer. Daar had zij een prachtig Madonnabeeld staan, dat zij steeds met blaemen en waslicht versierde. Zij ontstak de kaarsen en wierp zich op de knieën. Zij bad lang en vurig tot de Troosteres der bedrukten.

Haar man had haar voorbeeld gevolgd; ook hij riep de voorspraak der Allerheiligste Maagd in. Een kerkboek, dat op tafel lag, opnemend, las hij daaruit de Litanie van Loreto. Toen hij aan het ‘Toevlucht der Zondaren, bid voor ons,’ gekomen was, herhaalde hij eenige keeren overluid deze aanroeping Na een uur gebeden te hebben, begaven de beide echtgenooten zich naar de kerk, waar zij aan de voeten des priesters rouwmoedig hunne zonden beleden....

Nogmaals smeekte mevrouw Van Kralingen vurig om het behoud van haar eenigen zoon, en haar man vroeg God om vergiffenis en smeekte Gods barmhartigheid af voor zijn vrouw, voor Henri en voor zich zelve.

Toen zij uit de kerk teruggekeerd waren, scheen Van Kralingen een geheel ander mensch te zijn geworden. Hij beloofde zijne vrouw, dat hij niet alleen met het woord, maar vooral door daden zijn misdaad zou trachten uit te wisschen.

Mevrouw Van Kralingen was niet meer gelijk den vorigen dag troosteloos. Gesterkt door het gebed, zou zij zich aan Gods H. wil onderwerpen en gevoelde zij een sprankje van hoop op redding in haar ziel opkomen.

Van Kralingen had besloten, in alles zijn vrouw om raad te vragen en dien steeds op te volgen. Hij stelde haar voor, dat hij naar de assuradeuren der *Neptunus* zou gaan en dezen zou verzoeken, de gesloten assurantie te vernietigen. Zijn vrouw keurde dit goed.

Op het kantoor der assurantie gekomen, deed hij het voorstel, op grond dat hij meende dit aan zijn eer verschuldigd te zijn. ten einde men hem, met het oog op de

geruchten, welke omtrent hem in omloop waren, voor het geval de *Neptunus* een ongeluk overkwam, niet zou verwijten die te hebben veroorzaakt, ter wille van de assurantie. Hij verklaarde dat hij liever een groot geldelijk verlies wilde lijden, dan dat hij zich aan een misdaad zou hebben schuldig gemaakt. Zijne eer was hem meer waard - zoo verzekerde hij - dan alle schatten der aarde.

De assuradeuren wilden echter van eene vernietiging der polis niets weten. Zij meenden, dat Van Kralingen dit voorstel deed onder den indruk der geruchten, welke nopens hem waren verspreid. Men meende dat zijn aanbod niet oprecht gemeend was. Men vond, dat, zoo hij om den financieelen toestand, waarin hij verkeerde, en de kwade geruchten, omtrent hem verspreid, wel geheel toerekenbaar was voor het aanbod, hij het deed uit berekening, om, indien de *Neptunus* een ongeluk overkwam en een proces het gevolg daarvan was, de rechtbank te kunnen wijzen op het door hem gedane aanbod om de gesloten assurantie te vernietigen. Men geloofde dat hij het voorstel zou aanwenden om het bewijs te leveren, dat hij niet had willen speculeeren op

de kansen, welke de reis van de *Neptunus* hem aanbood. Men weigeide zijn voorstel aan te nemen. De assuradeuren vonden het te vreemd en verklaarden, dat zij het ter wille van hun naam niet mochten aannemen.

Mevrouw Van Kralingen was niet door deze afwijzing der assuradeuren teleurgesteld. Zij meende dat haar daardoor het middel aan de hand werd gedaan, om den goeden raam van haar man, welke zeker door de ramp lijden zou, te kunnen herstellen. Reeds dadelijk vatte zij het voornemen op, indien werkelijk de assurantie-penningen zouden worden uitbetaald, deze te schenken aan instellingen van liefdadigheid. Mevrouw Van Kralingen was van oordeel, dat, indien zij gevolg aan dit voornemen gaf, de misslag door haar man begaan - en welks uitwerking niet te verhinderen was - zoo goed mogelijk zou zijn hersteld.

Verder dacht zij over de zaak niet na.

Henri was altijd in hare gedachten. Henri, haar zoon, dien zij liefhad als het licht harer oogen, dreigde een gevaar. Ondanks de verzekeringen van Blom bleef het gevaar voor zijn leven bestaan. Welke gevaren zweven niet boven het hoofd van schipbreukelingen, die in volle zee, in een ranke sloep, aan de woede der golven zijn overgelaten? Zou Henri niet te kampen hebben met honger, met dorst, met ziekte? Wat zou Henri te verduren hebben van de matrozen, die door de ramp, welke allen treffen moest, wellicht allen eerbied voor het gezag zouden verliezen? Zouden zij niet in opstand komen tegen den kapitein? Welke gevaren dreigden Henri niet bij het neerlaten der sloepen, wanneer allen, op lijfsbehoud bedacht, elkaar verdringen om in de booten te komen. Daarbij kon hij in zee vallen en verdrinken.

Elk oogenblik van den dag overvielen mevrouw Van Kralingen dergelijke sombere gedachten. Eén middel tot troost bleef haar slechts over. Dat middel was het gebed. Uren lang lag zij op haar kamer voor het beeld der Moeder van Smarten neergeknield.

Waren de dagen, die langzaam voortkropen, treurig, nog treuriger waren de nachten, welke meestal wakend werden doorgebracht. Vielen haar afgematte oogleden voor een oogenblik dicht, dan verontrustten akelige droomen opnieuw het brein der arme moeder.

Waren de dagen, welke sedert het uitzeilen van de *Neptunus* verloopen waren, treurig voor mevrouw, voor haar man waren zij het niet minder. Aan zijn zaken kon hij bijna niet meer denken. Hij ging wel geregeld naar zijn kantoor, maar het was alsof hij menschenschuw was geworden. Een ieder, die hem naderde, deed hem ontstellen. Hij meende telkens dat men hem zou aanklagen. Het woord 'moordenaar' deed zijn ontwaakt geweten hem onophoudelijk in de ooren suizen.

De *Neptunus* en Henri waren hem onophoudelijk in de gedachten. Ook hij zocht troost in het gebed. En wanneer mevrouw Van Kralingen haar man naast zich voor het Mariabeeld geknield zag, dan dankte zij de Toevlucht der zondaren, omdat haar man genezen scheen van zijn lauwheid, en smeekte zij dat hij door ware boetvaardigheid zijn zonden zou uitwisschen.

De onzekerheid, waarin men verkeerde omtrent het lot der *Neptunus*, was allerpijnlijkst.

Den 28sten Augustus was het schip uitgezeild. Verschillende schepen, welke dien dag waren binnengevallen en de *Neptunus* moesten gepasseerd hebben, brachten niet het minste bericht omtrent het schip aan. Van Kralingen en zijn vrouw begonnen hoop te koesteren, dat het schip zonder rampen zijn reis vervolgde. Zou Blom niet verhinderd kunnen zijn geworden, het snoode plan ten uit voer te brengen?

Men wil altijd zoo gaarne iets gelooven, wat men wenscht dat gebeuren zal.

Zes weken na het uitzeilen der *Neptunus* hadden Van Kralingen en zijn vrouw de bijna vaste overtuiging gekregen, dat hun dagelijksch gebed was verhoord geworden. Zij hoopten, dat God in zijne oneindige barmhartigheid zich over hen had ontfermd.

Alle maatregelen om ten spoedigste op de hoogte te komen van berichten omtrent de *Neptunus* waren door hen genomen. Geen dag ging er voorbij, dat mevrouw niet angstvallig de zeetijdingen in de *Rotterdamsche Courant* naging.

Bijna dagelijks had mijnheer in den beginne aan alle binnenkomende schepen berichten doen inwinnen omtrent de *Neptunus*, maar tevergeefs Door de hoop, welke men thans begon te koesteren, had hij dit in den laatsten tijd, om geen argwaan te verwekken, opzettelijk ngelaten.

Twee maanden waren reeds verloopen. Men was in de eerste dagen van November en nog had men niets gehoord. Mevrouw Van Kralingen werd meer en meer in de overtuiging versterkt, dat Blom verhinderd was geworden, aan het snoode opzet gevolg te geven. Had hij zijn plan ten uitvoer kunnen brengen, dan had dit moeten geschieden in het Kanaal of langs de Spaansche kust. In het belang van zijn eigen lijfsbehoud, zou hij, indien hij het snoode plan volvoerde, dit hebben moeten doen op een plaats, die niet te ver van de kust was verwijderd. Was men eenmaal in den Atlantischen Oceaan, dan waren er meer gevaren verbonden om met de ranke sloepen de kust te bereiken, dan wanneer men Europa nog niet geheel uit het gezicht had verloren. Had nu de ramp plaats gehad, dan zou wellicht eenig wrakhout zijn aangedreven of door het een of ander schip zijn opgevischt. Om deze redenen meende men, dat Blom niet geslaagd was in het volvoeren van de misdaad. Mevrouw Van Kralingen werd met den dag kalmer en geruster.

Van Kralingen had meer en meer zijn gewone bezigheden hervat. Wel trachtte men hem op de Beurs te ontwijken, maar daarmede hield alles op. Wijl hij geen nieuwe buitengewone handelsoperatiën had aangevangen, gaf hij geen verdere aanleiding tot praatjes. Omdat men hem op de Beurs ontweek, was hij er geen dagelijksch bezoeker meer. Meermalen sloeg hij dagen achtereen over, er heen te gaan.

Gelijk wij vroeger reeds gezegd hadden, hield de familie geen conversatie. Mijnheer sprak niemand anders dan zijn handelsvrienden en mevrouw liet zich met niemand in. Geen wonder dus, dat zij onkundig bleven van een gerucht, waarvan de geheele stad vol was.

Er was een schip, komende van de Kaap de Goede Hoop binnengeloopen, waarvan de kapitein het volgende rapporteerde:

‘Op 15 graden Zuiderbreedte en 8 graden Westerlengte had de kapitein, na door den uitkijk te zijn gewaarschuwd, in den vroegen morgen van 20 September een massa wrakhout in zee zien drijven; een weinig verder stevenende had men een wrak ontdekt, waarvan de spiegel nog boven water uitstak. Men had een sloep uitgezet om te zien welk schip het was en ot er nog manschap aan boord was. De kapitein had zelf in de sloep plaats genomen en den naam van het schip op den spiegel gelezen. Het was een driemaster, de *Neptunus*. Het schip was geheel verlaten en van de bemanning had men geen spoor kunnen ontdekken. De kapitein had daarna zijne reis voortgezet.’

Als een loopend vuurtje verspreidde zich de inhoud van dit rapport door de. stad. Eerst veroorzaakte het overal ontsteltenis, maar deze maakte spoedig plaats voor algemeene verontwaardiging en toorn. Men herinnerde zich de fabelachtig hooge som, waarvoor de *Neptunus* en hare lading was geassureerd. Men herinnerde zich

de praatjes, welke vroeger hadden geloopen omtrent het vergaan van andere schepen van den heer Van Kralingen. Men herinnerde zich de stappen, welke door Van Kralingen waren gedaan om de assurantie vernietigd te krijgen. Iedereen geloofde, dat deze poging slechts huichelarij was geweest, dat hij het enkel had gedaan om zijn geschokt crediet te redden. Men beschuldigde den heer Van Kralingen, de oorzaak te zijn van het omkomen der bemanning. Nergens werd een enkel woord ter verdediging, zelfs niet ter vergoelijking vernomen.

In de sociëteit, in café's, zelfs in de gewone herbergen, overal hoorde men spreken over het vergaan der *Neptunus*. Algemeen beschuldigde men Van Kralingen, deze ramp opzettelijk en met voorbedachten rade te hebben veroorzaakt.

Het gevoel der openbare meening vond ook ingang bij de rechtbank. De officier van justitie eischte een onderzoek en de heer mr. Van Hertum werd, als rechter van instructie, daarmede belast.

De heer Van Hertum was een vriend geweest van den eersten man van mevrouw Van Kralingen. Hij had altijd een bijzondere achting voor die vrouw gekoesterd. Uit welwillendheid voor haar deed hij Van Kralingen niet dagvaarden om voor hem te verschijnen, maar besloot hem den volgenden morgen op diens kantoor te gaan opzoeken, ten einde het eerste onderzoek in te stellen. Hij hoopte alsdan tevens den heer Van Kralingen te overvallen en uit diens verrassing te kunnen afleiden, wat hij van de zaak denken moest. Maar de pers, die eeuwige verklikster, was hem voor.

De *Rotterdamsche Courant* bevatte dien avond het volgende bericht:

'De *Neptunus* is met man en muis vergaan. Daar valt niet meer aan te twijfelen. Men weet niets omtrent het lot, dat de bemanning heeft getroffen, maar wij meenen te mogen opmaken, dat die tot den laatsten man den dood in de golven heeft gevonden. Dit is ook het gevoelen van bijna de geheele bevolking onzer stad. Het bericht van de ramp heeft hier diepen indruk gemaakt en algemeene ontsteltenis teweeggebracht. Deze ramp zou niet zooveel besproken worden, hadden omtrent vorige schipbreuken van denzelfden reeder niet allerzonderlingste geruchten geloopen. Men beweert dat de reeder van de *Neptunus* niet geheel en al onschuldig is aan de ramp, die het leven der bemanning heeft gekost. Naar wij vernemen, moet hij onlangs belangrijk betrokken zijn geweest in een groot faillissement, zoodat het vermoeden voor de hand ligt, dat hij om zich te redden niet geschroomd heeft een misdaad te begaan. Voor de eer van onze haven, van onze handelstad is het te hopen, dat zal worden uitgemaakt of boos opzet hier in het spel is. De justitie heeft zich de zaak aangetrokken, en aangezien er een onderzoek zal worden ingesteld, willen wij de justitie niet vooruitloopen, ons voorbehoudende onze lezers nadere berichten te zullen geven'

Iederen avond als de familie Van Kralingen aan de theetafel zat, werd de courant binnengebracht. Gewoonlijk las mijnheer die onder het theedrinken. Hij had de gewoonte, die berichten, welke zijne vrouw belang konden inboezemen, voor te lezen. Ook dezen avond had een dienstbode het nummer van dien dag binnengebracht.

De heer en mevrouw Van Kralingen waren dien avond nogal opgewekt. De hoop, dat de zaak nog een goeden keer zou nemen, had bijna alle vrees verbannen.

(*Wordt vervolgd*.)

Het bekroonde ontwerp
voor een monument ter eere van Thomas à Kempis.

Tot ons genoegen zijn wij in de gelegenheid, onzen lezers in dit nummer de afbeelding aan te bieden van het ontwerp, dat in den onlangs uitgeschreven wedstrijd voor een gedenkteeken ter eere van den eerbiedwaardigen Thomas van Kempen, met den eersten prijs werd bekroond. Reeds voor eenige jaren had zich een commissie gevormd met het doel, onzen grooten landgenoot, den schrijver van de *Navolging van Christus*, een monument zijner waardig te stichten. Die commissie, bestaande uit den hoogeerw. Deken en Kanunnik L.B. Mulder te Wolvega, als president, en de zeereerw. heeren

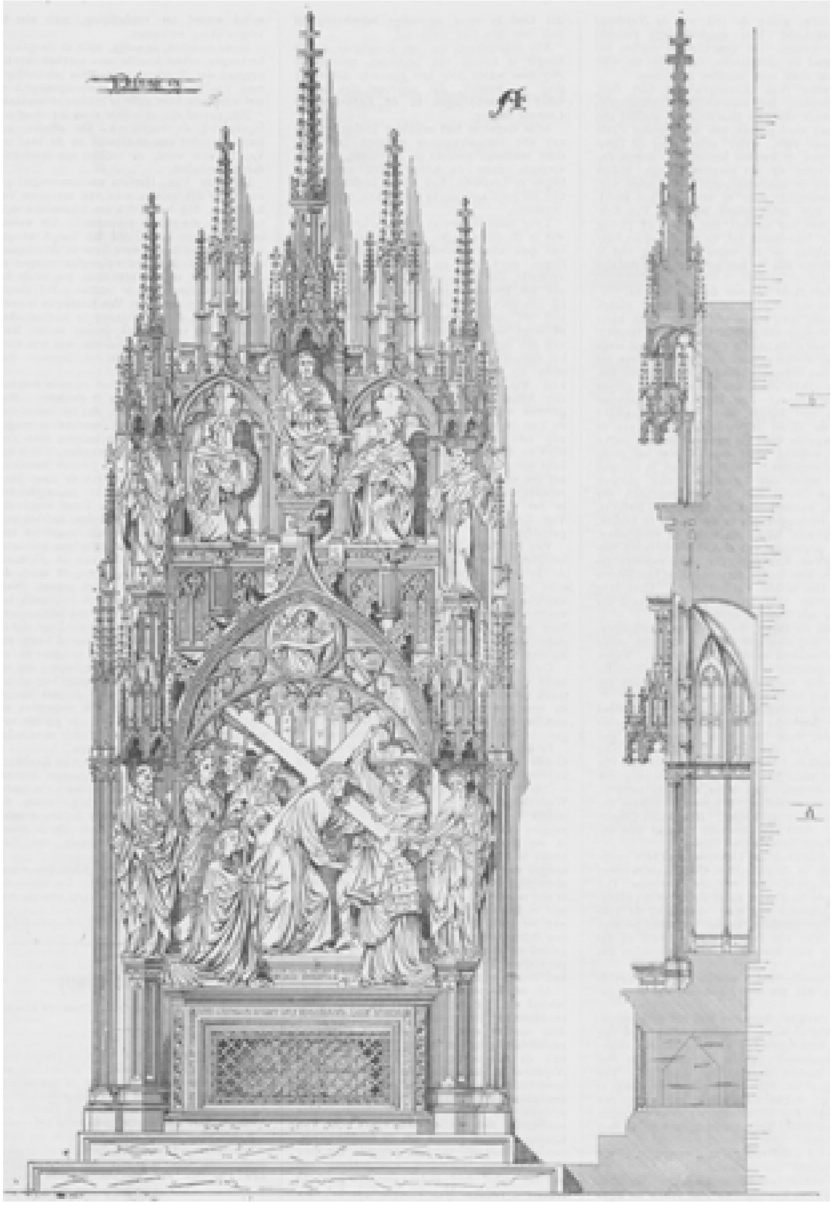

HET BEKROONDE ONTWERP VOOR EEN MONUMENT TER EERE VAN THOMAS à KEMPLIS
Naar de teekening van den ontwerper F.W. Mengelberg.

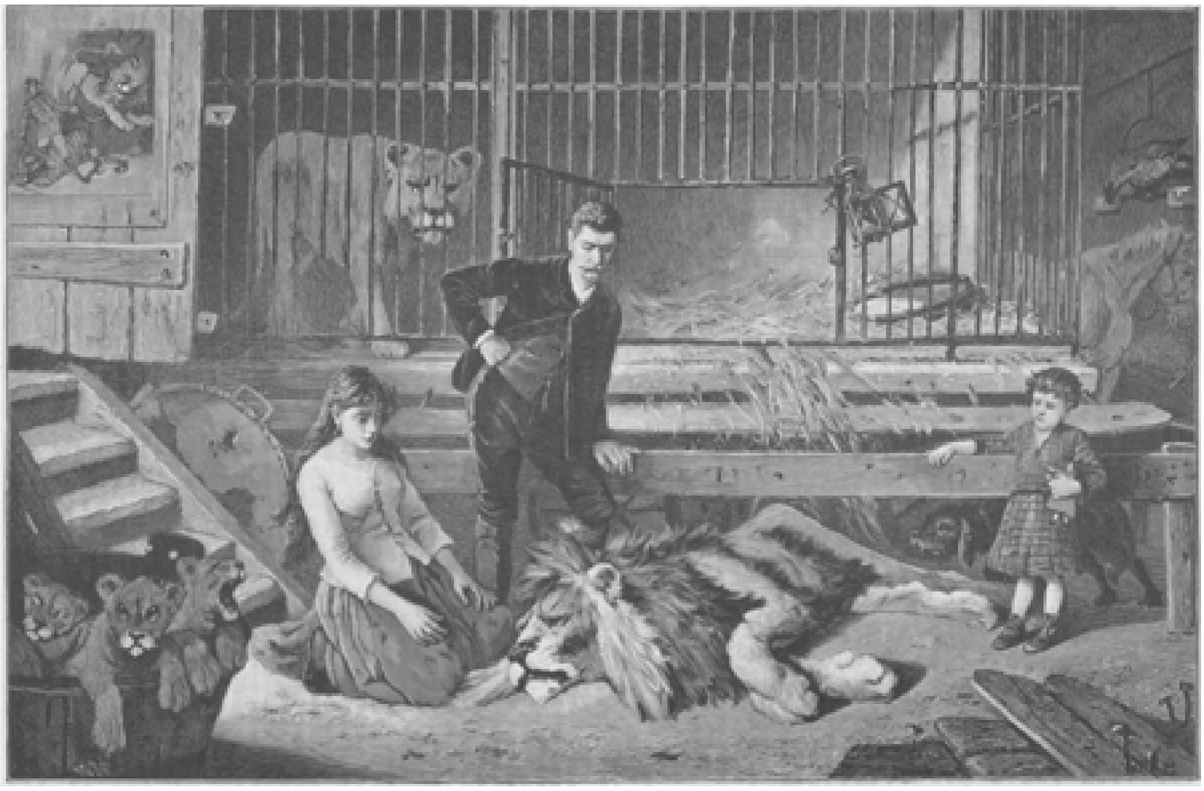

HET EINDE VAN EEN KONING IN BALLINGSCHAP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. WERTHEIMER.

B. van den Berg, pastoor te Deventer, B.F. Mulder, pastoor te Dalfsen, W.F. Weitjens, pastoor te Joure, G.J.J. Kerstens, pastoor te Workum, N.A. van Balen, pastoor te Zwolle, H.F. Schoemaker, pastoor te Arnhem en F.J. Weitjens, pastoor te Latrop, mocht met haar plan algemeenen bijval vinden. Van alle zijden, niet alleen uit ons vaderland, maar van ver over de grenzen, vloeiden haar de bijdragen toe om haar loffelijk denkbeeld te helpen verwezenlijken. Niet enkel katholieken, ook andersdenkenden schonken daartoe milde giften en getuigden daardoor van hun groote waardeering voor den vromen schrijver, wiens kostelijk boek, in alle talen der wereld overgezet, duizenden en duizenden heeft gesticht en getroost. De Heilige Vader en tal van hooggeplaatste, zelfs vorstelijke personen, stelden er een eer in, door aanzienlijke bijdragen de waardige uitvoering van het plan te verzekeren.

Aldus van alle zijden krachtig gesteund kon de commissie er weldra aan denken, die uitvoering ter hand te nemen. Ten einde een ontwerp te verkrijgen voor een monument, werkelijk de nagedachtenis van den edelen Thomas waardig, besloot zij daartoe een internationale prijsvraag uit te schrijven en twee prijzen, onderscheidenlijk van 1000 en van 500 gulden uit te loven voor de twee inzendingen, die als de beste zouden worden gekeurd. Als jury van beoordeeling traden op de heeren: Dr. H.J.A.M. Schaepman, Dr. P.J.H. Cuypers, A.A. Delvigne te Brussel, G.W. van Heukelom, pastoor te Jutfaas, K. Molenaar te 's-Gravenhage, jhr. mr. Victor de Stuers en W.B.G. Molkenboer. Het moet gezegd worden dat moeilijk meer bevoegde personen hadden kunnen worden gekozen dan deze zeven mannen, die zich zoowel op kunstgebied in 't algemeen als op het terrein der christelijke kunst in het bijzonder welverdienden naam hebben verworven. Alleen mag men het betreuren, wat trouwens met de meeste jury's het geval is, dat de mannen, die als kunstrechters waren aangewezen, nu ook als mededingers werden uitgesloten. Hier inzonderheid was dat jammer met het oog op onzen grooten bouwmeester Dr. Cuypers, van wiens rijken geest hier stellig iets ongemeen schoons was te verwachten geweest.

De opdracht, aan de mededingers gesteld, was nauwkeurig omschreven. Het monument moest zoodanig zijn ingericht dat het onderste gedeelte als tombe of reliekschrijn kon dienen tot berging van de overblijfselen van den eerbiedwaardigenThomas. Het bovengedeelte moest in beeldwerk een voorstelling bevatten van den vromen Augustijner monnik, op het oogenblik dat hij uit den mond des Zaligmakers de woorden opvangt: ‘Wie mijn navolger wil zijn, die verloochene zich zelven. Hij neme zijn kruis op en volge mij.’ Verder moest het gedenkteeken worden ontworpen in den Nederlandschen stijl der vijftiende eeuw, in overeenstemming met den bouwtrant der St.-Michaelskerk te Zwolle, waarin het monument moest verrijzen.

Hoewel het aldus aangegeven hoofddenkbeeld stellig ieders instemming zal wegdragen, ligt het voor de hand dat de nauwkeurige omschrijving daarvan den mededingers wel eenigszins in hun vrijheid van opvatting en compositie moest belemmeren. Vooral het aangeven van een bijzonderen stijl moest den oorspronkelijken kunstenaar uit den aard der zaak de handen binden. Het is treurig dat men in de bouwkunst nog maar al te veel aan de stijlen der vervlogen eeuwen blijft hangen, zonder te bedenken dat men daardoor het opkomen van nieuwe kunstvormen, als de uitdrukking van de gedachten en de gevoelens van nieuwe tijden, stelselmatig onderdrukt, en terwijl op elk gebied der kunst terecht naar oorspronkelijkheid wordt gestreefd, juist de bouwkunst tot slaafsche navolging van

het oude blijft doemen. In dit bijzonder geval kan men zeggen dat toch op den bouwtrant der kerk diende gelet te worden, waarmee het monument in harmonie behoorde te zijn. Wij geven dit gaarne toe, maar moeten toch opmerken dat die harmonie niet noodzakelijk volkomen gelijkheid in stijlvormen vereischt: eenheid in verscheidenheid is immers de voorwaarde van alle stijlschoonheid.

Op de uitgeschreven prijsvraag kwamen achttien ontwerpen in uit Nederland, België, Duitschland, ja zelfs een uit Amerika, die gedurende een paar weken te Amsterdam openbaar werden tentoongesteld. Met de streng afgebakende eischen der prijsvraag voor oogen, kan men zich niet verwonderen, dat die verschillende ontwerpen onderling een opvallende overeenkomst vertoonden. De enkele die daarvan afweken - en daaronder zagen wij er een in den geest der primitieve Italiaansche meesters, met er boven een groote muurschildering in den trant van Giotto's fresco's, dat ons bijzonder aangrijpend voorkwam - vielen van zelf al aanstonds buiten aanmerking. En als het meest aan de prijsvraag beantwoordende, moest het ontwerp, door den bekenden Utrechtschen bouwmeester en beeldhouwer F.W. Mengelberg ingezonden, noodzakelijk de meerderheid van de stemmen der jury op zich vereenigen.

Ongetwijfeld munt dit uit door bijzondere zinrijkheid van compositie, door rijkdom van beeldwerk en ornamentatie, door sierlijkheid van vorm en bovenal door wetenschappelijke zuiverheid in de doorvoering van den eenmaal gekozen stijl.

In deze soort kunst, voor driekwart eigenlijk archaeologische wetenschap, zal trouwens de heer Mengelberg niet licht zijn meester vinden.

Zijn ontwerp werd dus met den eersten prijs bekroond, terwijl de tweede prijs werd toegekend aan het ontwerp van de heeren Van Uytvanck en Goffaerts te Leuven.

Tot toelichting van de afbeelding in dit nummer laten wij hier de beschrijving volgen, door den kunstenaar zelf bij zijn ontwerp gevoegd:

‘Het was voorzeker een gelukkige gedachte van de jury dat het monument, door het dankbare nageslacht ter eere van den grooten asceet Thomas à Kempis te stichten, geheel het karakter van den grooten man dragen en vertolken moest, die in het eerste hoofdstuk van zijn onsterfelijk boek nederschreef: ‘derhalve zij het de hoogste toeleg te peinzen op het leven van Jesus Christus’; in zijn tweede hoofdstuk: over het nederig gevoelen van zichzelven sprak, en als de hoogste wijsheid dat woord van zijn Verlosser beschouwde: ‘zoo iemand Mij na wil volgen, hij verloochene zichzelven, neme zijn kruis op en volge Mij na.’

Daarbij moest het monument van den grooten Thomas het kenmerk dragen van de Kerk van Rome, die, wars van alle menschenvergoding, toch de onverganklijke eer aan hare trouwe zonen bereidt.

De bruid van Christus richt deze monumenten op in hare Godshuizen in de nabijheid van den levenden God. En hoewel de nagedachtenis bij het vrome geslacht levend houdend, drukt zij toch op de eerste plaats de bezielende kracht en de wondermacht uit: door de genade Gods ben ik wie ik ben en Zijne genade is niet ijdel geweest in mij.

Door deze dubbele gedachte gedreven werd het monument een eenvoudige graftombe, waarin de man Gods den slaap des rechtvaardigen slaapt en het uur der opstanding verbeidt - en daarboven rijst als het ware het visioen, waarop hij heel zijn leven gestaard heeft, dat hij zoo helder zag, zoo goed begreep, zoo duidelijk nederschreef in zijn boek.

Wat was dat visioen?

‘De Meester is daar en roept u.’ De vrome Agnieter luistert en ziet. ‘Verloochen u zelven en volg Mij. Wie Mij volgt, wandelt niet in de duisternis.’

Daarom is het middelpunt van heel het monument de Christus, de Meester - niet voorgesteld als leerarende in den tempel of aan Zijne Apostelen, maar als de personificatie van duizenden en duizenden heldhaftige mannen, die de levende en blijvende getuigen zijn van de woorden van Christus: ‘wie Mij volgt, wandelt niet in de duisternis.’

De Christus is echter niet enkel de Meester, ook het voorbeeld; woord en daad is nooit in tegenspraak, maar altoos één. Hier zien we wat in zichzelf één is, in twee groepen afgebeeld, nl. onder den leerenden Christus, den lijdende, met het woord op de lippen: ‘verloochen u zelven en volg Mij na, want door vele beslommeringen moeten wij ingaan in het rijk Gods.’ - ‘Wie Mij volgt wandelt niet in de duisternis.’

De Christus draagt het kruis en noodigt uit het mede te dragen. Hij is omgeven van Zijne Moeder Maria, die achter haren zoon de hand slaat aan het kruis ons ten voorbeeld; wij zien daar den Apostel der liefde; de liefde, die hier mede lijdt, geeft straks zijn geest die wonderbare kracht; Miria Magdalena, eens door de zonde verduisterd, beurt hier weenend het hoofd op, wandelend in het licht. Nicodemus leert in het lijden het ijdele der aardsche goederen kennen en schudt het menschelijk opzicht af; de Hoofdman heeft het woord op de lippen: ‘Deze is waarlijk de Zone Gods,’ en Simon van Cyrene, ons troostend voorbeeld in het mededragen van het kruis, onwillig, met wrevel, met tegenzin en toch de leerling van Christus: ‘Wie Mij volgt, wandelt niet in de duisternis.’

Daarneven staan de H. Petrus en de H. Thomas, de twee Apostelen - Petrus, het hoofd der Kerk, die eerst wankelde om zijn Meester te volgen in het lijden, maar door het lijden gelouterd, geheiligd is. De H. Thomas, niet alleen de patroon van den Agnieter, dv ch die tevens, eens gewankeld hebbende in het geloof, nu zijn beschermeling des te luider in stille overdenking de zucht laat herhalen: ‘Mijn Heer en mijn God.’

Daarvoor knielt de Kerk, de eeuwige, onverwelkbre biuid met de Koningskroon gesierd, met de woorden op de lippen: ‘De Meester is daar en roept u,’ met vorstelijk gebaar vertolkend: ‘Wie Jesus volgt, wandelt niet in de duisternis.’ En rondom deze lijdensgroep zien we de symbolen der acht zaligheden, de kern der bergrede, de natuurlijke tekst bij dit tafereel. Kruisrede en bergrede, ziedaar de inhoud der navolging van Christus.

Langs den weg van boete en liefde brengt Thomas de ziel tot de hoogste vereeniging met God, door het lijden in de Glorie, volgens het woord van den leerenden Cnristus: ‘Ik ben de ingang - zoo iemand door mij is ingegaan, hij zal zalig worden,’ en daarom boven de groep van de bruiloft des Lams, omringd van alle geslachten, alle standen en alle volken in het grondelooze licht der eeuwigheid: ‘Wie Mij volgt, wandelt niet in de duisternis.’

Het verdere der beschrijving is gewijd aan den stijl en den vorm van het monument. Overeenkomstig den wensch der jury heeft de heer Mengelberg de stijlvormen der vijftiende eeuw gekozen, en wel bij voorkeur die van de eerste helft der genoemde eeuw, omdat die het best harmonieeren met den bouwtrant der St.-Michaelskerk en omdat geen tijdperk der gothiek architect en beeldhouwer zulk een schat van dankbare motieven aan de hand doet.

Als grondvorm voor het monument heeft hij genomen het ‘epithaaf’ en wel meer bijzonder het zich architectonisch uit den grond opbouwende epithaaf, een vorm,

dien vooral Ncderlandsche kunstenaars in de vijftiende eeuw tot den hunnen hebben gemaakt, gelijk blijkt uit tal van grafmonumenten, door Vlaamsche en Nederlandsche bouwmeesters en beeldhouwers in Spanje en elders opgericht. De inzender meent dus met het volste te recht mogen beweren, met het kiezen van dezen vorm op oude vaderlandsche principes te hebben voortgebouwd.

De som, waarvoor de ontwerper zich verbonden heeft het monument uit te voeren, bedraagt f 10.000, en hoe gering dit bedrag moet genoemd worden voor een zoo uitvoerig en omvangrijk kunstwerk, als men bedenkt dat het uit giften moet samenvloeien, wordt het een groote som. Wie dus onder onze lezers nog niets ter eere der nagedachtenis van Thomas à Kempis mocht geofferd hebben, dien sporen wij aan, alsnog een steentje voor het monument bij te dragen.

Een avontuur in het land der Yankee's.

De spoortrein vloog met een snelheid van 70 kilometer in het uur over de rails. Het wilde snuiven der locomotief, het steunen en ratelen der wagens, al deze geluiden klonken mij als lieflijke muziek in de ooren Als de bliksem vlogen wij dorpen en stations voorbij, woeste pampas of dichte bosschen door. Door den geweldigen muil van eindelooze tunnels werden wij verslonden, of op wankelende bruggen over ontzettende diepten geslingerd.

Het was mijn eerste reis in Amerika. Talrijk en verschillend waren de indrukken, die ik opdeed. Kersversch uit het conservatieve Engeland gekomen, begreep ik hier voor het eerst den dolkoenen geest en het doortastend karakter der zonen van *Uncle Sam*. De grootschheid van deze nog wilde natuur, door de energie van een handvol avonturiers getemd, begeesterde mij. Ik voelde mij geneigd alles te bewonderen, in alles poëzie te vinden, zelfs in den staart van gloeiende vonken, die de trein in zijn razende vaart met zich sleepte, en die in het donker van den nacht als myriaden roode duivels ronddansten.

Door de rhythmische schommelingen van den waggon in zoete droomen gewiegd, liet ik nadenkend mijn geestesoog al de gebeurtenissen voorbijtrekken, die als bij tooverslag den bescheiden loop van mijn leven hadden gewijzigd.

Ja, ik had reden mij gelukkig te noemen. Als arm kantoorbediende met twintig shilling in de week naar bed te gaan, en als vermogend man op te staan, is iets wat niet iedereen overkomt. Maar dit zoo zeldzame geluk was mij beschoren, indien ik mijn zinnen vertrouwde, of liever, den verzegelden brief, die mij van gene zijde van den Oceaan gezonden was door de heeren Skip, Strip & Co., procureurs te Austin in Texas.

Een oude oom daar had mij een millioen dollars vermaakt, op voorwaarde, dat ik zijn pleegdochter Jenny zou huwen. Deze clausule maakte mij wrevelig, en indien die Jenny, welke ik nooit gezien had, van hetzelfde allooi was als mijn oom, dien ik mij uit mijn kinderjaren als een onuitstaanbaren brompot herinnerde, ja, dan zou ik in staat zijn, van het millioen af te zien en op mijn kantoorkruk te blijven. Maar hoe stond het ook weer in den brief der heeren Skip, Strip & Co? Wel voor den twintigsten keer haalde ik het kostbare schrijven uit mijn borstzak te voorschijn en las het nogmaals over, hoewel ik het bijna van buiten kende.

Austin, Texas. U.S.A. 14 Juni 1891. Hippolit Verdi Esq.

Newcastle upon Tyne.

Waarde heer.

Onze hooggeachte cliënt, mr. John Jacob Hamilton alhier, uw oom van moederszijde, is in den morgen van den 7en dezer overleden. Hij heeft u zijn heele vermogen, dat uit 40.000 morgen land in Texas en 750.000 dollar aan geld en effecten bestaat, vermaakt onder de uitdrukkelijke voorwjarde, dat u miss Jenny Balfour, zijn aangenomen dochter, huwt. Voor het geval u deze voorwaarde niet aanneemt, hebben wij last, u een legaat van 10.000 dollar uit te betalen. Het vermogen komt dan aan miss Jenny Balfour.

Met de meeste hoogachting Skip, Strip & Co, procureurs.

Echte procureursstijl! waarom zeggen ze ten minste niet, of die miss Jenny Balfour krom of blind is, of een bult heeft of een ander lichaamsgebrek? Waarom geven ze

ten minste niet den leeftijd op, zoo om en om, dat spreekt van zelf. Waartoe al die onduidelijkheden! O, die domkoppen.... Was ik er maar!

Nog vier uren moest ik in die reizende kooi zitten, vier eindelooze uren, met maar tien minuten oponthoud te Kendelia. Gedurende mijn overtocht over den Oceaan en tot op dit oogenblik had ik aan niets andeis gedacht, dan aan het onverhoopte geluk, dat ontzaglijke vermogen te erven. Maar nu het spookachtige beeld van die pleegdochter voor mijn geest opdook, met de mogelijkheid dat ze een half dozijn lichamelijke of geestelijke gebreken had, - nu brandde ik van verlangen, er spoedig te zijn. Maar eerst moest ik nog die vier uren in een coupé minuut voor minuut doorworstelen. Had ik nu maar iets te doen gehad om die eeuwigheid door te komen!

De coupé was schaars verlicht. Ik had gedacht, dat ik alleen was, maar nu zag ik tot mijn verwondering, dat er nog iemand in de coupé was, die ik in mijn opgewondenheid en omdat ze in de schaduw van een gordijntje half verscholen was, niet eerder bemerkt had. Het was een dame, of liever een jong meisje van achttien of negentien jaar, in het zwart gekleed, die in een hoek geleund zoo rustig sliep, of ze zich te bed bevond. Waarlijk, de Amerikaansche meisjes zijn moedig, zich's nachts alleen in een half beschaafd land in den trein te wagen. Maar wat voor een Europeaan iets buitengewoons is, is voor de Amerikanen iets zeer alledaagsch.

Wat echter nog meer mijn opmerkzaamheid trok, was de zeldzame schoonheid van het meisje. De lijnen van haar gezicht waren zacht en aanvallig; de gesloten, fijn besneden mond verried een edel karakter. De donkerzwarte haren, door het schokken van den wagen een weinig verward, omlijstten een voorhoofd zoo wit als albast. Een lichte trek van zwaarmoedig heid lag op haar gezicht, dat er bijna nog mooier door scheen. Zij was eenvoudig zwart gekleed, maar de manier, waarop de plooien van de veelkleurige plaid, waarin ze zich licht had gewikkeld, over haar gestalte vielen, bewees, dat de draagster niet alleen een fijnen smaak, maar ook veel kunstgevoel bezat.

Zij had zoo nog een kwartiertje kunnen sluimeren, toen mijn mooie reisgezellin de oogen opende. Ik kan geen woorden vinden, om de schoonheid van haar oogen te beschrijven. Zij straalden in het zuiverste blauw en werden door lange, donkerzwarte wimpers overschaduwd.

Ik gevoelde er mij letterlijk door betooverd.

‘Arme miss Jenny Balfour,’ dacht ik bij mij zelf, ‘als je eens wist, aan welke gevaren men op reis kan blootgesteld zijn, zou je dan niet zijn toegesneld, om mij onder uw bescherming te nemen?’

De standvastigheid, waarmee ik de mooie Amerikaansche aankeek, scheen haar opmerkzaamheid getrokken te hebben; want zonder het hoofd te buigen of een anderen kant uit te kijken, zag zij mij vast onder de oogen, waarbij haar blikken verwondering en nieuwsgierigheid uitdrukten. Er was geen twijfel mogelijk, dat meisje was zich zelf meester en wist haar gevoelens te beheerschen. Ik kwam mij min of meer onbescheiden, om niet te zeggen onbeleefd voor, en sloeg voor haar rustigen blik onwillekeurig de oogen neer. Daarbij merkte ik op, hoe een licht, een spottend lachje haar lippen kruldé. Zij voelde haar overwinning en verheugde zich daarover. Ik beschouwde dit echter als een uitdaging en sloeg plotseling de oogen weer op, vastbesloten mij niet te laten overwinnen. Maar hoe verschrok ik, toen ik de verandering bemerkte, die op haar lief gezichtje viel waar te nemen. Het was doodsbleek geworden en haar trekken schenen met een onuitsprekelijken schrik geslagen. De blik van haar weinige oogenblikken te voren nog zoo heldere en spottende oogen was zonder glans. Juist wilde ik haai vragen, of zij zich niet wel

gevoelde, toen haar trekken met bewonderenswaardige veerkracht hun vroegere uitdrukking, de oogen hun vroolijken glans, de lippen haar spottend lachje terugkregen.

‘Ze is gek,’ dacht ik, ‘arm kind!’

En het denkbeeld, een zoo bekoorlijk meisje door een zoo vreeselijk ongeluk bezocht te weten, boezemde mij het innigst medelijden in.

‘Zeg eens mr. Twilight/rs riep ze plotseling uit, ‘ken je me dan niet meer? Ik hoop, dat uw oogen niet slechter zijn geworden, sedert wij het vorig jaar in de Schotsche Hooglanden waren. O mr. Twilight,’ vervolgde ze, ‘ik ben zoo blij u weer te zien.’

Te gelijker tijd greep ze mijn hand en schudde ze met kracht, terwijl ze haar een eigenaardige kneep gaf, de wenkbrauwen samentrok en mij strak aankeek.

Op zulk een begroeting was ik in het minst niet bedacht. Ik twijfelde er geen oogenblik aan, of ze was gek. Ik overlegde nog wat ik kon antwoorden, toen ze mijn hand, die ze nog altijd in de hare hield, nog vaster drukte dan den eersten keer. Te gelijker tijd kreeg haar gezicht zulk een ontzettende uitdrukking van schrik, dat ik besioot haar niet tegen te spreken. Ik antwoordde dus:

‘Zeker, miss Erford, zeker herinner ik mij nog de mooie dagen, die wij samen hebben doorgebracht. Lieve Hemel, wat heb ik mij toen geamuseerd. En hoe maken ze het bij u? Hoe is het met uw vader, met Gemma en de oude Lilly, en uw broertje? Allemaal nog wel?... Het is waarlijk een gelukkig toeval, dat we elkaar ontmoeten. Ik begon mij juist in deze coupé vreeselijk te vervelen, zoo alleen en....’

‘Neem me niet kwalijk, mr. Twilight, maar u herinnert zich ongetwijfeld nog wel de *Pandora*, waarmee we den Atlantischen Oceaan overstaken, en haar kapitein, - een excentriek man, niet waar, maar zoo goed zoo goed.... weet u, dat de arme man dood is?....’

‘Dood!’ riep ik uit, de grootste verbazing huichelend. ‘VVie had dat kunnen denken? Zoo jong en zoo sterk.... Heeft u hem nog gezien na onze aankomst in Engeland?’

‘Dat niet, maar zijn broer bracht ons het treurige bericht. Weet u, dat de kapitein een beetje op mij verliefd was? Nu goed, hij had vóór zijn dood zijn broer verzocht, mij zijn laaisten groet over te brengen? Die broer was een origineel en een neus als hij had, een neus!....’

‘Een neus, zegt u, wat dan voor een neus?’

‘Een neus,’ ging het jonge meisje levendig voort, ‘een neus zooals ik er nog nooit een van mijn leven gezien heb, en u, mr. Twilight, zeker ook niet. Neen, zoo iets heeft zijn weerga niet.... Och, geef mij even uw potlood, dan zal ik hem probeeren te teekenen, maar beloof me, dat u er niet te zeer om zal lachen.’

Ik gaf haar het potlood. Zij nam haar notitieboekje en teekende een paar oogenblikken, waarna ze het mij overreikte.

‘Zie nu eens, wat een merkwaardigen neus die man had!’

Ik nam het notitieboekje aan, maar vond tot mijn verbazing geen neus of wat daar op leek, maar de volgende woorden geschreven:

‘Om Gods wil blijf kalm. Houd mij niet voor gek. Onder uw bank heeft zich een man verborgen. Hij weet niet, dat ik hem gezien heb. Hij heeft een revolver in de hand. Schrijf u hier onder, wat u wil doen.’

Ik begreep onmiddellijk, hoe de zaak gelegen was. Ik kon nu de zonderlinge houding van mijn reisgezellin en den schrik verklaren, die haar een oogenblik had overmeesterd. Ik was vol bewondering voor den kalmen moed, dien zij aan den dag

legde. Maar er was geen tijd te verliezen. Ik zette het vroolijkste gezicht van de wereld en brak in een hartelijk gelach uit.

'Prachtig, miss, van mijn leven nog zoo'n neus niet gezien.... Ik merk ook, dat u van mijn lessen geprofiteerd heeft, u teekent nu veel beter. Maar toch geloof ik, dat uw langneuzige vriend een nog maller figuur zou maken, als u hem in plaats van zijn cilinder een slaapmuts opzette. Als u het permitteert, teeken ik hem even.' En ik schreef op het papier:

'Wees niet bang! Vraag mij hoever ik reis, en zeg mij op mijn antwoord, maar duidelijk, dat u vijf duizend dollar bij u heeft, en, daar men nooit weet, wat voor menschen kunnen instappen, de coupé graag voor u had gereserveerd.'

'Ja, Ja, u heeft gelijk.... wat een grappige figuur!.... Ik zal ze hem eens laten zien, als ik hem spreek. Ik reis naar Austin, mr. Twilight, en hoop tot zoo lang het genoegen van uw gezelschap te mogen hebben.'

(Word/ vervolgd.)

Bij de Platen.

Aan de piano. -

Algemeen is tegenwoordig de klacht over het eeuwige getrommel op de piano, waaraan onze jonge juffrouwen zich soms te buiten gaan, tot grooten overlast van muzikale en niet muzikale buren. Maar een blik op het bevallig tafereeltje onzer eerste bladzijde moet, dunkt ons, den vinnigsten vijand der piano met dat instrument verzoenen. Welk een stemming van aangenapie huiselijkheid, van stil verzet, van zacht streelende melodie gaat er van deze lieve groep uit! Op den voorgrond de jeugdige pianiste, geheel opgaande in haar spel, en daarachter dat vriendelijk kijkje in de huiskamer, waar de jonge moeder een kleiner meisje aan een kopje warme melk helpt. Ook voor de speelster staat een kop en een bordje klaar, maar zij kan nog van het spel niet scheiden; en ofschoon moeder haar al eens geroepen heeft, laat zij ze toch maar het stukje uitspelen, zelf onwillekeurig meegesleept door de welluidende melodie, die het heele huis vervult met tevredenheid en blijden lust.

Het einde van een koning in ballingschap. -

Een werkelijk aandoenlijk tooneel stelt de kunstenaar ons hier voor oogen: de oude leeuw is dood en treurig omringen degenen, wier kostwinning hij was, zijn lijk. Hij was om zoo te zeggen het hoofd van den kleinen kring der rondreizende menagerie; hij hield de heele affaire op de been en ontving voor zijn langjarige trouwe diensten juist voedsel genoeg om te beletten, dat hij niet van de graat viel; er moesten nog zóóveel monden meeëten. De ‘koning der dieren’ was tot de geringste diensten veroordeeld en verrichtte die met de volgzaamheid van een hondje, ofschoon hij toch, bij al zijn zwakheid, nog best in staat zou geweest zijn, de meesters, die hem met de zweep achterna zaten, eenvoudig aan stukken te scheuren.

Om het geachte publiek te bevredigen moest hij voor comediant spelen en zich als zijn wilde broeders in de vrije wouden aanstellen, ofschoon hij voor zich op geen zweem van vrijheid meer roemen kon. Want hij was òf in zijn prilste jeugd uit het leger van zijn moeder weggenomen òf misschien zelfs in gevangenschap geboren. En Jules Gérard, de beroemde leeuwenjager, zegt uitdrukkelijk:

‘De leeuwen, die in het wild leven, kunnen volstrekt niet vergeleken worden bij de ontaarde exemplaren, die men in menagerieën aan treft. Deze zijn zeer jong geroofd en hebben noch de moedermelk, noch de vrije lucht, noch een gezond, rijk voedsel gehad. Het gevolg daarvan is een zwakke wasdom, een ziekelijke magerheid, een treurige blik en het gemis van de volle manen, kortom, een toestand, waarin zij door hun stamgenooten in de vrijheid volslagen verloochend zouden worden.’

Zijn ze in de gevangenschap geboren, wat thans bij de meeste menagerie-leeu wen het geval is, dan worden ze reeds in de eerste dagen van de oude leeuwin afgenomen, deels omdat deze er dikwijls smaak in heeft, haar jongen aanstonds op te peuzelen, deels om haar te sparen; de jongen worden dan aan een teef te zoogen gegeven en krijgen by zulk een opleiding weinig meer dan den uiterlijken vorm van een echten leeuw.

De echte leeuw is volgens Gérard heel wat anders. Wanneer gij een leeuw in de vrijheid zaagt, zegt hij, wiens gebrul men drie uren in het rond verneemt, wanneer gij hem rustig en trotsch, met katachtige, bevallige en toch krachtige bewegingen in de majesteit van zijn sterkte en vlugheid zaagt naderen; wanneer gij zijn verbazing opmerktet bij den aanblik van den mensch, het eenige wezen dat hem afwacht en in het oog waagt te zien; wanneer gij getuige waart van de ontzetting van alle andere wezens, die bij de nadering van den alleenheerscher sidderen, beven en weeklagen, dan eerst zoudt gij weten wat een leeuw is. Dooden kan men hem, overwinnen nooit! Telkens wanneer ik een leeuw heb geveld en op den doode toetreed, sta ik als in deemoed voor den reus. Zoo is hij geschilderd geworden van Homerus af tot Freiligrath, de majesteit van den schrik om zich verspreidende en, zelfs door een aantal mannen tegelijk aangevallen, dikwijls nog overwinnaar blijvende.

DE PLAAGGEEST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HUGO KAUFFMANN.

Rad, dat is donder, noemt de Arabier zijn gebrul; hij kan sprongen maken van 12 meter ver en 3 meter hoog en met één slag van zijn vervaarlijken klauw ros en ruiter ter aarde werpen. Slechts een armzalig caricatuur van zulk een geweldenaar is de oude leeuw op ons tafereel en toch heeft men bij zijn aanblik nog het gevoel, dat dit arme, uitgeteerde, verhavende en verarmde beest, het geweldigste van alle diersoorten vertegenwoordigde.

De plaaggeest. -

Er is niets te doen in de herberg; de kastelein is zijn eigen en eenige klant. Geen wonder dus dat hij, na al het nieuws uit het kleine weekblaadje en daarbij een paar flinke potten bier genoten te hebben, ongemerkt naast den warmen oven is ingedommeld.

Dat is voor den kleinen deugniet, die nooit present is als de baas of de vrouw hem hebben moeten, een waar buitenkansje. Stilletjes kruipt hij onder de tafel door en begint den slaper met een strootje te kittelen. Nu en dan schudt de zware kop, onder de prikkeling, al driftig heen en weer; maar wakker wordt de baas toch zoo gauw niet. Mag hij in zijn slaap al wat brommen, hij soest er toch weer door heen. Dat maakt den rakker stouter en stouter en - we kunnen ons de gevolgen licht voorstellen. Straks vliegt de geplaagde kastelein driftig op en o wee! als de plaaggeest dan niet in tijds maakt dat hij aan zijn breede, stevige knuisten ontkomt!

Allerlei

De taal van het Lak. -

Naast de bloementaal is ook de taal van het lak langzamerhand in zwang gekomen. Men gebruikt wit lak voor verlovings-, zwrart voor overlijdensaankondigingen, violet voor brieven van rouwbelag. Voor uitnoodiging tot een diner bedient men zich van chocoladekleurig lak; handelsbrieven verzegelt men met vermillioenrood, minnebrieven met robijnrood lak. Groen lak bezigt men bij een schrijven van gelukwenschen, bruin om zijn leedwezen te kennen te geven. Blauw is de kleur van standvastigheid, geel die van ijverzucht, lichtgroen beduidt een verwijt. Jonge meisjes verzegelen met rose lak; onder vrienden gebruikt men grijs lak.

Middel tegen slapeloosheid. -

Bij de vorming van het laatste ministerie door Gladstone weigerde lord Rosebery (de tegenwoordige premier) in het begin zijn medewerking, daar hij aan slapeloosheid leed. Later verklaarde hij op de desbetreffende vraag van een Schotsch Parlementslid, dat hij zijn slapeloosheid door een zeer eenvoudig middel was kwijt geworden.

‘Zoodra de kranten er van gewag maakten,’ vertelde lord Rosebery, ‘werd ik met raadgevingen tegen slapeloosheid letterlijk overstelpt. In een van de brieven, die ik het eerst las, werd mij aanbevolen, voor het naar bed gaan een kom water te drinken, zoo heet als ik maar verdragen kon. Dit scheen mij de eenvoudigste kuur toe, en inderdaad wras ik, zoodra ik ze toepaste, van mijn slapeloosheid verlost.’

Een merkwaardig boek. -

Een der merkwaardigste boeken bevindt zich in de verzameling van prins de Ligne in Frankrijk. Het boek is niet geschreven noch gedrukt, maar alle letters daarin zijn in perkament uitgestoken en op blauw papier geplakt; de tekst is even gemakkelijk te lezen als het beste drukwerk. De vervaardiger moet bij zijn werk een verbazend

geduld gehad hebben, wat vooral blijkt uit de kleinheid en de fijne uitvoering der letters, die waarlijk bewonderenswaardig zijn. De Duitsche keizer Rudolf II bood in het jaar 1640 voor dit boek 11000 dukaten, voor dien tijd een ongehoorde som. Eigenaardig is, dat het een Engelsch wapen draagt, hoewel het niet bekend is, dat het in Engeland is gemaakt of ook maar ooit daar geweest is.

[Nummer 44]

DE EERSTE LENTEDAG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ERNST BRACE

Gered,
Door J.J.F. van Zeijl.
(*Vervolg*.)

Als gewoonlijk nam mijnheer Van Kralingen de courant ter hand, vouwde die open en begon te lezen. Tevergeefs zocht hij naar een y bericht, geschikt om zijn vrouw te kunnen voorlezen.

'Ha!' riep hij eensklaps verheugd uit.

'Wat is er?' vroeg mevrouw angstig.

'Luister slechts, vrouwtje! De *Neptunus*....' Mijnheer kon niet verder lezen, de woorden bleven hem in de keel steken, schrik en ontsteltenis waren op zijn gelaat te lezen. Hij beefde over geheel zijn lichaam.

'Wat is er dan?' vroeg andermaal zijn vrouw, die ontstelde door het zwijgen van haar man.

En daar mijnheer niet antwoordde, ontrukte zij hem de courant.

Met een benauwde stem las zij: 'Ue *Nepiunus* is met man en muis vergaan. Daar valt niet meer aan te twijfelen. Men weet niets omtrent het lot, dat de bemanning heeft getroffen....' Zij las niet verder. De smart, welke haar overmeesterde, maakte haar razend, zij vloog naar haar man, greep hem woest vast en riep uit:

'Rampzalige.... rampzalige.... om een handvol geld hebt gij mijn kind vermoord.'

Van Kralingen was zoo ontsteld, dat hij niet wist wat er met hem gebeurde; werktuiglijk herhaalde hij:

'Om een handvol geld....'

Zijn vrouw barstte in tranen uit, zij het hem los en viel in een stoel neer.

'Mijn zoon.... mijn kind.... Men weet niets omtrent de bemanning.... Wij zullen Henri niet terugzien....'

En eensklaps zich weer woedend tot haar man wendende, ging zij dreigend voor hem staan.

'En dit alles,' zeide zij, 'heb jij gedaan omdat je rijk wilde zijn!.... Welnu,.... je zal rijk worden... schatrijk...]e zal meer dan millionnair worden... De assurantie heelt de polis niet willen vernietigen... Heb je het wel eens voorgesteld?'

'Waarachtig, daar kan ik een eed op doen,' stamelde Van' Kralingen.

'Doe maar geen eed... Ik geloof je toch met... Wat baat het mij... Wat kan mij ook de assurantie en je millioenen schelen?... Mijn zoon... mijn kind... zie ik niet terug. Henri zou nog leven had jij hem niet opgeofferd om dat elendige geld...'

Mevrouw Van Kralingen werd meer en meer opgewonden. De smart maakte haar niet alleen bitter, maar ook woedend. De verwijten, welke zij tot haar man richtte, waren- vreeselijk. Weldra hield zij op met het doen van verwijten en ging zij dreigen:

'Meen je,' zeide zij, 'dat ik mij dit alles maar zoo zoetsappig zal laten welgevallen?... Dat ik je mooi weer zal laten spelen met het geld, dat je ten koste van het leven van Henri verkregen hebt? Denk je dat?... Zou je denken, dat ik er een cent van zal aanraken?... Ik kan je aan de galg brengen .. en ik zal het doen. Henri heb je vermoord... welnu je zal je straf niet ontloopen.... je naam zal geschandvlekt worden...'

'Wat wil je dan doen?' waagde van Kralingen te vragen.

‘Wat ik doen wil? Wal ik doen wil?... Ik zal aan de heele wereld vertellen dat je de moordenaar ben van mijn kind... je bent een rampzalige moordenaar en dief... Ik zal een aanklacht indienen bij de rechtbank. ik zal tegen de rechters zeggen, dat je gestolen en gemoord heb... dat je in de gevangenis thuis hoort.’

‘Ja, dat heb ik verdiend,’ zuchtte Van Kralingen.

De ongelukkige man weende bitter; zijn droefheid was ongekunsteld, en mogelijk was zij nog oprechter, dan die van zijn vrouw. Hij dacht niet aan zich zelven, hij dacht slechts aan Henri. Het dreigen zijner vrouw had hem het beeld van Henri voor de oogen getooverd. Hij zag zijn zoon bleek en met verglaasde oogen hem aanstaren. In zijn verbeelding hoorde hij hem zeggen: ‘Gij hebt mij vermoord.’

Mevrouw Van Kralingen was niet in staat, in het minste te beseffen, hetgeen er in de ziel van haar man moest omgaan. Zij kon zich geen denkbeekl vormen van de verschrikkelijke verwijten, welke zijn ontwaakt geweien hem deed. In allerijl had zij een hoed opgezet en een sjaal omgeslagen. In zijn verzuchting: ‘Ja, dat heb ik verdiend,’ had zij een goedkeuring gezien van haar voornemen om hem aan te klagen...

In haar eerste opwelling meende zij, dat zij zich moest begeven tot den heer Van Hertum, omdat zij met dezen bekend was. Naar zijn huis richtte zij haar schreden. Wellicht had de frissche buitenlucht en een wandeling haar kalmte doen terugkeeren en haar het gewicht doen inzien van den stap, welken zij voornemens was te doen, maar de heer mr. Van Hertum bewoonde een huis niet ver van dat der familie Van Kralingen. Nauwelijks vijf minuten behoefde zij te loopen, toen zij op de stoep daarvan stond en aanbelde.

De heer Van Hertum, die geheel gekleed was om uit te gaan, deed zelf open.

‘Hé, mevrouw, ik was juist van plan naar u toe te komen,’ zei hij.

‘Zeker om mijn man te arresteeren?’ vroeg zij op een toon, waaruit wraakgenot sprak.

‘Neen, mevrouw,’ antwoordde de rechter, verbaasd over dien toon, ‘nog niet.’

‘Wanneer dan?.... Wanneer laat u den gevangenwagen halen.... Morgen?.... overmorgen? .. over een dag of acht?.... O! u wil hem den tijd laten te ontvluchten.... Is het niet?....’

‘Maar, mevrouw.... doch laat ons dit gesprek hier niet voortzetten, kom u eerst binnen.... Men kan ons hier hooren....’

‘O, dat is niets, de heele wereld mag het weten.’

Mijnheer Van Hertum, die volstrekt aan geen arrestatie van den heer Van Kralingen dacht, werd meer en meer door de vreemde woorden van diens vrouw in de war gebracht. Hij vatte haar zacht bij den arm en wist haar bijna ongemerkt uit de gang in een kamer te brengen, waarvan hij de deur onmiddellijk sloot. Na haar op een stoel te hebben doen plaats nemen vroeg hij haar, nu eens meer op haar gemak de reden mede te deelen van haar onverwachte komst en van haar ontsteltenis.

‘Waarom ik gekomen ben... Vraag u dat mij nog?.... Ik ben gekomen om de hulp der rechtbank in te roepen.... Ik wil een vonnis...’

‘O, ik begrijp u.... U wil dat de rechtbank een onderzoek zal instellen, om een einde te maken aan de lasterlijke praatjes, waarvan....’

‘Wat lasterlijke praatjes!... Neen, er wordt niet gelasterd... Er is, alleen sprake van een schandelijke misdaad en die moet gestiaft worden...’

Mijnheer Van Hertum wist niet meer hoe hij het had. Zijn verbazing steeg ten top. Hij hoorde alzoo uit den mond der echtgenoote van den verdachte, dat er geen sprake was van laster, maar van een vreeselijke waarheid. Toch meende hij dit niet te kunnen

gelooven. Een echtgenoote, die haar man aanklaagt, scheen hem onmogelijk, vooral waar die echtgenoote een vrouw was van het kaiaktei van mevrouw Van Kralingen.

‘Bedenk, mevrouw.’ zoo merkte hij op, ‘dat uw getuigenis voor de rechtbank een zeer overwegenden invloed in deze treurige zaak kan nebben. Het is waar. de beschuldiging is I zwaai, maar wanneer gij uw man beschuldigt, wordt die nog zwaarder.’

‘Hij heeft mijn zoon.... mijn eenig kind... mijn Henn vermoord!....’

‘Wat zegt u daar?’ riep mijnheer Van Hertum uit.

‘Henri was aan boord van de *Neptunus*.... Het schip is met man en muis vergaan.... Men weet niets omtrent de bemanning.... Begrijpt u nu alles?’

‘Ik begtijp, mevrouw, dat de slag, welke u getroffen heeft, u naar een schuldige doet zoeken. Maar ik geloof, dat juist het zoeken naar een schuldige u van den rechten weg afleidt. Ik geloof, mevrouw, dat een noodlottige samenloop van omstandigheden u op een dwaalspoor brengt. Ik denk dat de slag, die u treft, u onrechtvaardig doet oordeelen. Ik geloof, dat mijnheer Van Kralingen niet een schip zou hebben kunnen opofteren, waarop zich Henri bevond. Naar ik meen te hebben opgemerkt, hield hij daarvoor te veel van Henri. Ik zie de schuld van mijnheer Van Kralingen nog niet in. Naar mijn oordeel is hij onschuldig aan den slag, welke u beiden heeft getroffen.’

‘Onschuldig....’ riep mevrouw Van Kralingen verontwaardigd uit, ‘hij onschuldig!... En dit zegt iemand, wiens taak het is misdadigers op te sporen.... Neen, hij is niet onschuldig... Hij is honderd,.... duizend maal meer schuldig dan alle misdadigers te zamen, die u ooit veroordeeld hebt.... U zoekt hem te verontschuldigen.... Hij is dit niet waardig... Ik, mevrouw Van Kralingen, zijn wettige echtgenoote, verzoek thans mijnheer van Hertum, rechter bij de rechtbank te Rotterdam, deze aanklacht aan te hooren en bij de rechtbank in te dienen. Ik verklaar dat mijn man Eduard van Kralingen, met voorbedachten rade en in overleg met zijn bootsman Piet Blom, het driemastschip de *Neptunus* in volle zee heeft doen vergaan, ten einde zich met meer dan een millioen, waarvoor het schip geassureerd was, le verrijken. Verder verklaar ik, dat door deze misdaad de dood van mijn eenigen zoon Henri is veroorzaakt.... Als u van deze beschuldiging een akte wil opmaken en die bij de rechtbank indienen,’ ben ik bereid die te onderteekenen.

Deze beschuldiging kwam den heer Van Hertum te ernstig voor, dan dat hij die niet behoorlijk moest indienen. Toch vond hij in de geheele houding van die vrouw, welke haar man vin een zoo ernstige misdaad kwam beschuldigen, iets vreemds, iets onverklaarbaars. Zijn plicht gebood hemde beschuldiging, door mevrouw van Kralingen geuit, op papier te brengen en haar die te doen onderteekenen.

In weinige minuten had hij de beschuldiging opgeschreven. Hij hoopte nog altijd, dat zij aarzelen zou de pen op te nemen om er haar naam onder te plaatsen. Hij hoopte, dat, wanneer zij zwart op wit verlof zou moeten geven om haar man te beschuldigen, zij haar verklaring geheel of gedeeltelijk zou terugtrekken. Maar niets van dit alles. Vastberaden nam mevrouw Van Kralingen de pen op, en onderteekende het stuk, waardoor zij een bijna stellige veroordeeling van haar man uitlokte. Besefte zij dit? Na geteekend te hebben, verliet zij den heer Van Hertum zonder hem zelfs te groeten.

Deze onbeleefdheid, welke de heer Van Hertum van mevrouw Van Kralingen niet gewoon was, en daarom ook niet verwacht had, kwam hem al vrij zonderling voor.

Was de beschuldiging waar, welke zij hem had geopenbaard, dan was er - zoo dacht de de rechter - voor mevrouw geen reden om hem minachtend te behandelen. Hij had haar aangehoord en aan haar verlangen om een akte van beschuldiging tegen haar man op te maken, gevolg geven. Wilde mevrouw Van Kralingen zich op haar

man wreken, omdat haar zoon in de golven was omgekomen, dan kon zij tevreden zijn, want zij had dan aan haar wraakzucht voldaan. Wdlde zij zich niet wreken, wat dreef haar dan, haar man in staat van beschuldiging te stellen?

De heer Van Hertum meende mevrouw Van Kralingen al te goed te kennen als te godsdienstig om wraak te koesteren. Hij kon de meening niet van zich afzetten, dat mevrouw Van Kralingen door de ramp, welke haar getroffen had, niet wel bij het hoofd was gewor-

den. Dat zij volkomen bewust was van hetgeen zij deed, kon hij niet gelooven.

Nauwelijks was mevrouw Van Krakngen buiten gekomen, of zij was vergeten, hetgeen zij in het huis van den rechter had gedaan.

Henri was haar eenige gedachte. Zij had met haar gang naar het huis van den heer Van Hertum geen bepaald wraakzuchtige plannen gekoesterd. Zij meende alleen, dat zij, ter wille van de rechtvaardigheid, haar man zijn gerechte straf niet mocht doen ontloopen. Zij zag niet in, dat zij door hem aan het gerecht over te leveren hare vroegere, hem geschonken vergiffenis introk. Was zij overgelukkig gewenst met de bekeering van haar man, dien zij meende dat weder een goed Christen zou worden, de slag was zoo onverwacht gekomen, dat zij alle vergiffenis vergat, dat zij zich niets meer herinnerde van het berouw, dat haar man had betoond.

De ongegronde hoop, dat de ramp zou zijn verijdeld, welke zij meer en meer had gekoesterd, had haar reeds plan doen maken voor de toekomst. Zij had al de weken, de dagen geteld, dat Henri nog kon wegblijven, en op eens was die hoop op geweldige wijze de bodem ingeslagen. Het ontwaken uit haar begoocheling was verschrikkelijk. Het ging de krachten van de arme vrouw te boven.

Allerzonderlingste gedachten doorkruisten haar verwarde hersenen.

'Was alles wel waar?' begon zij zich af te vragen.' Het was toch nog maar een courantenbericht.... Hoeveel waarde heeft een courantenbericht?... Hoe dikwijls wrordt het niet reeds den volgenden dag tegengesproken?.... Al was de *Neptunus* vergaan, waarom zou de bemanning niet gered zijn.... Men wist toch immers niets omtrent het lot der bemanning.... Henri kon immers nog leven.... Zou haar bidden onverhoord zijn gebleven?.... Neen, dat kon niet. Henri komt terug!.... Henri is gered....!'

Deze gedachten deden haar werktuiglijk naar de Boompjes gaan.

Er kwam juist een schip binnen. Het was een der stoombooten, welke in geregelde vaait het verkeer tusschen ons land en Engeland onderhouden. De passagiers stapten aan land. Mevrouw Van Kralingen ijlde naar de aanlegplaats van de boot. Zij wilde de eerste zijn om Henri te verwelkomen, want volgens haar was Henri onder de passagiers.

Welk een gedachte!

Nabij de brug, die van uit het schip op den wal was gelegd, bleef zij staan; angstig nam zij elkeen, die het schip verliet, op. Telkens teleurgesteld, omdat zij in ieder nieuw aankomende niet Henri erkende. Reeds lang hadden de passagiers de boot verlaten, nog altijd stond mevrouw op de komst van haar zoon te wachten. Tevergeefs! -

Men begon aan de lossing der goederen. Kisten en balen werden ontscheept. Mevrouw bleef nog immer wachten. Eindelijk vroeg zij aan een der schepelingen, die de boot verliet, of er nog meer passagiers aan boord waren en waarom men deze niet aan den wal liet komen. De zeeman verzekerde haar, dat allen reeds aan wal waren, maar mevrouw Van Kralingen wilde het niet gelooven. Henri moest aan boord zijn.

Nog geruimen tijd bleef zij wachten. Eindelijk moest de boot worden verhaald. Dit was voor mevrouw Van Kralingen de treurige zekerheid, dat Henri niet aan boord was. Toen uitte zij een doordringenden gil en viel, haar gelaat met de handen bedekkend, snikkend op de straatsteenen neer.

Haar gil had de aandacht van eenige voorbijgangers getroffen. Toen deze haar zagen vallen, ijlden zij naar haar toe, om haar bij te staan. Men beurde haar op en droeg haar een naastbijzijnden winkel in. Liefderijk wilde men haar verplegen. Nauwelijks had zij de oogen weer geopend en verzocht men haar om haar adres op te geven, ten einde haar naar haar huis te geleiden, of zij stond op en ijlde het huis uit en de straat op.

'Die vrouw is gek,' zeide een der omstan ders, luid genoeg dat mevrouw [...]ngen het kon hooren.

Dit was een nieuwe marteling voor haar. Zij werd voor gek aangezien.

'Ik ben niet gek.... maar weten die menschen dan niet, dat ik mijn zoon, mijn eenig kind verwacht?... Hij had op die boot moeten zijn.... Waarom is hij niet meegekomen?... Zou Frans hem ophouden?... Neen, dat kan niet.... Henri verlangt even goed naar mij als ik naar hem ...'

Mevrouw liep, of beter holde nog maar immer voort. Eindelijk keerde zij moe en afgetobd naar haar huis terug. Zij bemerkte niet, dat in de nabijheid van haar woning hier en daar kleine groepen menschen stonden te praten. Evenmin viel het haar op, dat dien avond meer dan gewoonlijk politie op de Wijnhaven was geposteerd. Voor haar huis stond een vigelant.

Onverschillig, alsof zij een wandeling gedaan had, of een bezoek had afgelegd, trad zij het huis binnen. In de vestibule stond een agent van politie, die, na te hebben geïnformeerd wie zij was, haar liet binnentreden. De tegenwoordigheid der politie scheen haar niet te verrassen. Het was alsof de aanwezigheid der politie haar als iets zeer gewoons voorkwam. Zij liep de vestibule door en wilde de trap opgaan, die naar haar kamer geleidde. Juist op dit oogenblik kwam Van Kralingen, door een inspecteur van politie begeleid, de trap af. Hij zag er bleek en ontsteld uit. Zijn vrouw bemerkende, trad hij naar haar toe, zijn handen naar haar uitstrekkend. Het scheen als wilde hij afscheid nemen, maar mevrouw Van Kralingen verroerde zich niet. Onbeweeglijk en ernstig staarde zij hem aan. Haar koude blik deed hem terugschrikken. Hij boog het hoofd en volgde den inspecteur van politie, met wien hij in het voor de deur wachtende rijtuig stapte en wegreed. Onmiddellijk na hem vertrokken ook de overige politiedienaren. De menschen stonden nog eenige oogenblikken voor het huis te praten. Daarna werd alles stil, ook in huis.

Mevrouw Van Kralingen had haar hoed en mantel afgedaan en trad de huiskamer binnen. Deze was ledig; zij belde en gelastte de daarop binnentredende dienstbode, dat het souper moest worden klaargezet. Aan haar verlangen werd voldaan. Reeds geruimen tijd stond het souper op tafel, en nog immer zat zij bijna gedachteloos daarbij. De pendule op den marmeren schoorsteen sloeg elf uur. Eerst toen bemerkte zij de afwezigheid van haar echtgenoote.

Zij stond op en begaf zich naar de kamer van haar man. Ook deze was ledig. De lamp brandde er nog. De schrijftafel stond open. Hieruit maakte zij op, dat Van Kralingen zich voor een oogenblik naar een ander vertrek had begeven. Zij besloot op zijn terugkomst te wachten. Ruim een uur zat zij daar. Van Kralingen kwam niet. Zij keerde naar de huiskamer terug. Na nog eenigen tijd hier te hebben gezeten, belde zij opnieuw. De binnenkomende dienstbode vroeg zij:

'Waar is mijnheer?'

Deze vraag deed de dienstbode ontstellen. Welk antwoord moet zij daarop geven? Zij kende de reden niet, waarom mijnheer door de politie was gehaald. Alleen had zij met de overige dienstboden uit het gebeurde kunnen opmaken, dat mijnheer Van

Kralingen was gearresteerd. Dit aan mevrouw te zeggen scheen haar echter niet raadzaam. Toen mevrouw geen antwoord kreeg, herhaalde zij haar vraag:

'Waar is mijnheer?'

'Dat zal mevrouw wel weten,' gaf daarop de dienstbode ten antwooid.

'Neen, ik weet het niet, en daarom vraag ik het.'

De dienstbode had den moed niet de geheele waarheid te zeggen.

'Om acht uur,' zoo besloot zij te antwoorden, 'was er een heer met een rijtuig gekomen en die heer had mijnheer te spreken gevraagd. Na een kort onderhoud had mijnheer in gezelschap van dien vreemde - dien zij niet kende - het huis verlaten, juist op hetzelfde oogenblik, dat mevrouw thuis kwam. Mevrouw moest mijnheer bepaald hebben zien uitgaan.'

'Ik weet er niets van, hoegenaamd niet. Ik zal maar gaan soupeeren. Dan zal mijnheer wel thuis komen.'

De dienstbode vertrok. Deze begreep niet, hoe mevrouw ontkennen durfde, mijnheer Van Kralingen te hebben zien vertrekken. Zij geloofde dat mevrouw onbekendheid met het gebeurde voorwendde.

Mevrouw Van Kralingen besloot daarop alleen te soupeeren. Zoolang als zij gehuwd was had zij dit nog nooit gedaan. Dit viel haar echter dien avond niet zwaar. Zij verkeerde in een staat van volkomen onverschilligheid. Na het souper begaf zij zich naar haar slaapkamer en legde zich te ruste. Sedert het vertrek van Henri had zij nog niet zoo rustig geslapen als dezen nacht.

Het was reeds tamelijk laat, eer zij den volgenden morgen ontwaakte. Na opgestaan te zijn, kleedde zij zich zeer zorgvuldig en koos een zeer fraai toilet. De afwezigheid van haar man scheen haar nog niet vreemd.

Nadat Van Kralingen den vorigen avond was weggereden, had men hem naar het huis van bewaring op de Korte Hoogstraat gebracht. Daar bracht hij den nacht door. Maar welk een nacht! Berouw en zelfverwijt verdreven den slaap uit zijn oogen. Den geheelen nacht bracht hij schreiende door.

Bij zijn arrestatie had de justitie alle papieren, welke men vinden kon, in beslag genomen. Ook op het kantoor was hetzelfde geschied. De arrestatie van Van Kralingen ging van mond tot mond. De geheele stad was er vol van.

Reeds vroegtijdig was de heer Van Hertum in het huis van bewaring, om er den verdachte een voorloopig verhoor te doen ondergaan. Den geheelen nacht had de rechter van instructie zich met het onderzoek der boeken en papieren van Van Kralingen beziggehouden, maar hij had geen enkel spoor kunnen ontdekken, waardoor hij een zweem van bewijs tegen hem verkreeg. Wat moest hij denken van de beschuldiging der vrouw van den verdachte? Waarop grondde zij die? Zij had hem niet het minste bewijs van schuld gegeven. Het gedrag dier vrouw was hem zoo vreemd voorgekomen. Nog altijd klonken hem de woorden van mevrouw Van Kralingen in de ooien:

'Henri was aan boord van de *Neptunnus*.... Het schip is met man en muis vergaan.... Men weet niets omtrent de bemanning... Begrijpt u nu alles?'

De heer Van Hertum begreep juist door deze woorden de beschuldiging nog minder. Indien Van Kralingen redenen had gehad om de *Neptunus* te doen vergaan, dan zou hij toch bij die ramp het leven van Henri niet in de waagschaal hebben gesteld. De tegenwoordigheid van Henri aan boord der *Neptunus* sprak naar zijn meening Van Kralingen van alle schuld vrij. Aan het courantenbericht hechtte hij niet veel waarde. De couranten zijn dikwijls even vlug met haar beschuldigingen als de menschen en zeer dikwijls weten zij, evenmin als deze, een grond, waarop zij haar beschuldigingen

kunnen bouwen, aan te wijzen. Maar de beschuldiging van mevrouw Van Kralingen kwam geheel overeen met het courantenbericht. Zij vulde dit zelfs aan door een medeplichtige te noemen. Hoe wist zij dien naam? Had Van Kralingen zich zoo ver vergeten, dat hij een medeplichtige had gezocht bij een man van het allerlaagste allooi? Ook dit wilde de rechter niet gelooven. In Van Kralingen meende hij iemand te zien, die te trotsch, te hooghartig was om zich zoo ver te verlagen.

De rechter van instructie besloot eindelijk het verhoor van den verdachte een aanvang te doen nemen. Hij gelastte, dat men hem zou binnenbrengen. De heer Van Hertum ontstelde, toen hij Van Kralingen zag.

Neen dit was niet meer de fiere koopman van gisteren. Dit was een afgeleefde grijsaard. Eén nacht had de haren van Van Kralingen vergrijsd. Deze waggelde bij het loopen.

Na de gewone vragen omtrent geboorte, naam, beroep enz. nam het verhoor een aanvang. De antwoorden, welke Van Kralingen

ANNA MARIA VAN OOSTENRIJK, GEMALIN VAN KONING PHILIPS II VAN SPANJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RUBENS, IN DE PINAKOTHEEK TE MUNCHEN. (Gravure van Baude).

FATHER DE RUYTER TE MIDDEN ZIJNER NEGERKINDEREN, NAAR EEN PHOTOGRAPHIE.

gaf, waren alle even verward. Hij scheen niet te beseffen, dat hij beschuldigd werd, het vergaan der *Neptunus* te hebben veroorzaakt of te doen veroorzaken. Hij meende, dat hij gearresteerd was, omdat hij beschuldigd werd de oorzaak te zijn geweest van den dood van Henri. Al zijn antwoorden kwamen op hetzelfde neer.

De heer Van Hertum deed hem de beschul- diging zijner vrouw voorlezen en vroeg hem wat hij daarop kon antwoorden.

(Wordt vervolgd.)

Het negerweeshuis van Father De Ruyter Te Wilmington.

Het doet het Hollandsche hart goed, te zien hoevelen onzer landgenooten in verre wereiddeelen zich op waarlijk heldhaftige wijze verdienstelijk maken voor het heil van den evennaaste.

Het kleine Nederland levert met zijn betrekkelijk geringe katholieke bevolking een aantal moedige geloofspredikers en apostelen, waarop groote katholieke naties trotsch konden gaan. En elk rechtgeaard katholiek zal zich beijveren, die edele Nederlanders in hun opofferenden arbeid te steunen, overtuigd dat hun liefdewerken en gebeden niets anders dan zegen kunnen brengen over ons vaderland.

Een der ijverigste Nederlandsche priesters in Noord-Amerika is stellig leather De Ruyter, een nog jong geestelijke, die in het korte tijdsbestek van maar vijf jaren door ongeëvenaarde wilskracht en onvermoeide toewijding een stichting heeft tot stand gebracht, die de bewondering gaande maakt van allen, die het voorrecht hebben gehad, ze te mogen bezoeken

Het is het weeshuis of toevluchtsoord voor negerjongens, *Colored Boy s Home*, te Wilmington in den staat Delaware, van welke om vangrijke stichting wij in dit nummer een afbeelding geven. Wie dit kolossale gebouw op ons plaatje beziet, zal zich moeilijk kunnen voorstellen dat dit in vijf jaren tijds stuksgewijze is opgebouwd, uitsluitend met behulp van giften en aalmoezen, door den wakkeren stichter ten behoeve zijner arme negerjongens bijeengebracht.

Omstreeks vijf jaar geleden kwam Father De Ruyter naar den staat Delaware met het doel zich te wijden aan de missie onder de ongeveer 500,000 negers van liet kleine en arme diocees Wilmington. Op dat oogenblik was het met de verbreiding des geloofs onder die gekleurde bevolking treurig gesteld; er was slechts éen katholieke negerin, die geregeld haar godsdienstplichten waarnam. Bovendien telde men nog een halt dozijn katholieke negers, die evenwel allesbehalve trouwe communicanten waren. Maar met de hulp van den H. Jozef, onder wiens machtige bescherming de nieuwe missie werd gesteld, wist Father De Ruyter daar spoedig verandering in te brengen, en zijn grootsche stichting, in dit nummer atgebeeld, levert stellig het sprekendste bewijs voor de machtige ontwikkeling van het katholiek missiewerk onder de negers van Wilmington

Hij begon met een vereeniging te stichten onder den naam van *St. Joseph's league for catholic colored Missions* of St.-Jozefsvereeniging woor katholieke negermissies. De kleine jaarlijksche bijdragen der leden en de gilten van weldoeners stelden hem weldra in staat, een kleine school te openen voor negerjongens te Wilmington, op

de plek, waar zich nu de kapel verheit van het kolossale gesticht. Al spoedig kon aan de school een woonhuis voor de eerwaarde zusters toegevoegd worden, die Father de Ruyter bij de opvoeding zijner kleinste negertjes ter zijde stonden. Daarop werd ten behoeve der missie een kerk met pastorie gebouwd en eindelijk werd de stichting ondernomen van het groote weeshuis *St. Joseph's Home.*

Een bezoek en bezichtiging van de ruime en sierlijke gebouwen, zoo lezen wij in de *Morning News* van Wilmington, is rijk aan aangename verrassingen. Het is het eenige gesticht in de Vereenigde Staten, waarin enkel negerweesjongens. worden opgenomen. an de straat gezien, treffen de gebouwen den bezoeker door hun grootschheid en van binnen door de voortreffelijkheid hunner inrichting; maar meer dan door dit alles staat de bezoeker verrast, als hij verneemt dat deze stichting is ondernomen en tot stand gebracht door een enkel man, alleen steunende op vrijwillige giften, en dat in zoo korten tijd. Binnen vijf jaren is deze stichting uit een kleine school aangewassen tot een onafzienbare reeks gebouwen van drie verdiepingen. Zij bevatten de woning van Father De Ruyter, de kapel en uitstekend ingerichte lokalen voor de verpleging van 180 jongens; verder kantoren, ontvangstkamers, slaapzalen, badinrichting, waschhuis, bakkerij, kleermakerswinkel, schoenwinkel en apotheek.

sT.-JOSBPIL'S HOME TB WILMINOTON.

Al deze lokalen zijn net, sommige zelfs sierlijk gemeubeld en onberispelijk zindelijk. De slaapzalen zijn alle voorzien van ijzeren ledekanten, elk met een matras, witte lakens, dekens en kussensloopen. Elke jongen heelt zijn eigen bed en eigen handdoek. Op elke slaapzaal staan kleerkasten, waarin iedeie jongen zijn afzonderlijke berging heelt voor twee pakken kleeren; en op elke slaapzaal heeft men een koker, tegen den wand geplaatst, waardoor het vuile goed rechtstreeks naar de wasscherij gaat. De keuken, het waschhuis, de magazijnen en eetzalen zijn gelijkvloers gelegen en zijn alle modellen van netheid en orde Het kantoor, de ontvangstkameis en leerzalen liggen op de eerste verdieping, terwijl de tweede en derde verdieping worden ingenomen door de slaapzalen en badkamers, alsmede de cellen der zusters Franciscanessen, waarvan er veertien aan de school verbonden zijn.

Een sprekende trek van de hoofdgebouwen zijn de uitgestrekte afdaken of veranda's langs de beide vleugels, die de open binnenplaats insluiten. Die binnenplaats, ter groote van 30.000 vierkante meter, is geheel geplaveid en strekt tot speelplaats voer de jongens, waartoe zij van allerlei toestellen en inrichtingen tot lichaamsbeweging en spel in de open lucht is ingericht.

Zij is de ruimste en zindelijkste speelplaats van alle scholen der stad. De andere lokalen, lees- en leerzalen, slaapzalen, badinrichting, ziekenzaal enz. zijn zooals die ook in andere moderne inrichtingen op ruime schaal worden aangetroffen; maar die speelplaats is eenig: zij legt misschien meer dan een g andei deel van het gebouw getuigenis af van de gulhartigheid des stichters. De grond alleen kostte 16.000 dollars, de nivelleering en plaveiing omstreeks 6000 dollars.

De gezamenlijke kosten voor den bouw van het weeshuis met kapel en pastorie bedroegen ongeveer 100.000 dollars, terwijl de jaarlijksche verplegingskosten der bewoners op 10 000 dollar worden gerekend. De school, waaruit de stichting is opgegroeid, werd in September 1890 geopend: in Mei 1893 werd de eerste steen gelegd voor het weeshuis en in 1894 werd de laatst aangebouwde vleugel voltooid.

Aan het weeshuis is verbonden een kostelooze apotheek, met welker beheer belast is zuster Margaret, vroeger apothekeres te Weenen en later in het St.-Agneshospitaal te Philadelphia. Zij is de eenige vrouwelijke artsenijkundige in den staat Delaware.

De apotheek is volledig en bevat een van alle hulpmiddelen voorziene kamer voor geneeskundige cliniek en heelkundige operaties. Dit gedeelte der stichting dankt haar ontstaan aan een invallende gedachte van Father De Ruyter, terwijl hij in het St.-Agneshospitaal zwaar ziek lag. Terwijl hij in dat groote liefdehuis aan het ziekbed gekluisterd was, besloot hij, ingeval hij de gezondheid terugkreeg, aan zijn weeshuis een kostelooze apotheek te verbinden; en in deze onderneming mocht hij zijn pogen met hetzelfde welslagen bekroond zien als hij reeds bij de andere onderdeden zijner stichting had mogen ondervinden. Niet alleen heeft hij voor een kostelooze apotheek gezorgd, maar ook voor geneeskundige hulp van doctoren, die daar iederen dag te raadplegen zijn. Gedurende het jaar, eindigende in November 1894, had zuster Margaret 7000 recepten klaar gemaakt voor 3000 patiënten.

De schilderachtige groep, op blz. 349, naar een photographie vervaardigd, geeft ons Father De Ruyter te zien te midden zijner negerknaapjes, waarvan hij het kleinste vaderlijk tegen zijn knie heeft staan, en omgeven van de ijveiige zusters en het verdere personeel van zijn bewonderenswaardig *St.-Joseph's Home.*

De eerw. heer De Ruyter is in 1853 te Zutfen geboren, studeerde op het seminarie te Kuilenburg en vertrok, na het doorloopen van de klasse der rhetorica, vandaar naar Mill-Hill in Engeland, waar hij zijn studiën voltooide. In 1878 werd hij naar Amerika gezonden voor de missie onder de negers; vijf jaren was hij werkzaam te Baltimore, vijf jaren te Washington, een jaar in Engelsch-Indie en nu laatste lijk vijf jaren te Wilmington op de zegenrijke wijze als wij hierboven gezien hebben.

Een avontuur in het land der Yankee's.
(*Slot.*)

'Dat spijt mij, miss, maar ik moet te Kendelia, het naaste station, uitstappen. Ik zal dus nog maar een uur meer het genoegen hebben,' zei ik, op mijn horloge kijkend. 'Kan ik u misschien te Kendelia van dienst zijn?'

'Och ja, u kan mij een genoegen doen. Ik heb vijf duizend dollar in mijn valiesje, en zou. daar u te Kendelia uitstapt, niet graag met vreemden verder reizen. Beter alleen dan in slecht gezelschap, niet waar? Wees u zoo beleefd met den stationschef te spreken en hem te zeggen, dat ik deze coupé vcor mij wil gereserveerd hebben. Hier zijn honderd dollars, mr. Twilight, ik denk, dat dit wel genoeg zal zijn. Het is niet pleizierig, op reis zooveel geld bij zich te hebben.'

'Zeker, miss,' antwoordde ik, gelukkig dat ze mij zoo goed begrepen had. 'Ik zal het zoo wel regelen, dat u alleen blijft. En hier heeft u tegen de verveling een paar kranten, die u wel zullen helpen, om de twee uren van Kendelia naar Austin door te komen.'

Op den rand van de krant had ik het volgende geschreven:

'Te Kendelia zal ik uitstappen en den stationschef en de politie kennis geven. U blijft zitten, maar zoodra ik ben uitgestapt, bemerkt u, dat ik mijn paraplu heb vergeten en brengt ze mij na. Uw valiesje laat u op de bank liggen, dat zal den dief het spoor bijster doen worden. Zoodra u uit den waggon is, hoeft u niet bang meer te zijn. Dan zal alles wel vanzelf terecht komen. Of de dief ontvlucht met uw valies, waarin u, naar ik hoop, geen zaken van waarde heelt, òf hij blijft, tot de trein zich weer in beweging heeft gezet, om ongestoord te kunnen handelen. Vindt u het zoo goed?'

Mijn reisgezellin nam de kranten aan, las wat ik geschreven had en stak ze in haar valies. Daarna deed ze of ze het niet meer kon dicht krijgen en reikte het toen mij over, met het verzoek, of ik het niet eens wilde probeeren. Ik begreep haar bedoeling. Snel haalde ik er een portemonnaie en een leeren etui uit, de eenige zaken van waarde, die er in schenen te zijn, sloot het valiesje en gaf het haar terug.

De vochtige oogopslag en de warme handdruk, waarmee ze mij bedankte, zeiden mij genoeg, dat ik haar begrepen had. Gedurende eenige minuten bewaarden wij nu het stilzwijgen. Mijn gezellin leunde weer achterover en zag mij glimlachend aan. Ik stond versteld over haar moed, bij zulk een gevaar te lachen, en ik sidderde bij de gedachte, dat de dief, argwaan koesterend, aan onze samenzwering een einde maken en te voorschijn komen zou, vóór wij het station hadden bereikt. Ik had mijn revolver, die ik altijd op reis meenam, uit mijn zak gehaald en hield mij gereed den roover neer te schieten, zoodra hij zich zou vertoonen. Grooter echter was het gevaar voor mijn gezellin, die voor den loop van zijn pistool zat. En daarbij speelde voortdurend een rustig lachje om haar lippen. O, die Amerikaanschen!....

Eindelijk begon de trein zijn vaart te verminderen en kwamen wij te Kendelia aan. Ik stond op en nam met drukke hartelijkheid van mijn gezellin afscheid, en zij beloofde mij over acht dagen te zullen komen opzoeken. Ik stapte uit, maar reeds een oogenblik later volgde mij het jonge meisje met mijn paraplu.

Toen wij terugkwamen, geschiedde dit met twee politieagenten en eenige andere gewapende lieden. Maar het nest was leeg, De dief was, zooals ik wel verwachtte, met het valiesje verdwenen. Wij waren dus het gevaar gelukkig ontkomen....

Een kwartier nadit voorval - iets meer dan een voorval is zoo iets in Amerika niet - zaten wij, mijn reisgenoot en ik, gemoedelijk in onze coupé, ditmaal naast elkaar, en wenschten elkander geluk met den goeden uitslag van onze krijgslist. Ik had nooit gedacht, dat een meisje zooveel tegenwoordigheid van geest en moed kon bezitten, en drukte haar mijn hooge bewondering daarvoor uit. Zij nam mijn loftuitingen met een glimlach aan, alsof wat zij gedaan had de natuurlijkste zaak ter wereld was. De trein reed weer met razende snelheid, en evenals ik vóór twee uur duizend dollars had willen geven om die nog te vergrooten, zoo had ik er nu graag het dubbele voor over gehad, indien ik daardoor zijn vaart met minstens een halven dag had kunnen verlengen.

Wij waren in dat angstige uur goede vrienden geworden. Zij vertelde mij, dat ze een wees was en naar Austin ging, om daar bij goede kennissen te gaan wonen. Ik, met de levendigheid en vrijmoedigheid, de jeugd eigen, vertelde haar al mijn lotgevallen, schilderde haar mijn luchtkasteelen en maakte ten slotte ook melding van den fameuzen brief, dien ik uit mijn borstzak te voorschijn haalde en wij samen lazen.

‘En kent u de pleegdochter van uw oom werkelijk niet?’ vroeg mijn gezellin met een klein, spottend lachje.

‘In het geheel niet. Ik wist niet eens, dat hij er een had.’

‘Dan moet ti wel zeer verlangend zijn, haar te leeren kennen?’

‘Dat was ik, maar mijn geestdrift is nu aanmerkelijk bekoeld,’ antwoordde ik, haar vast in de oogen kijkend.

‘Waarom dan? Denkt u misschien dat ze leelijk is?’ Zij bloosde bij deze woorden tot over de ooren.

‘Dat juist niet, ofschoon ik moet zegsen, dat de heeren Skip, Strip & Co. in hun brief wel wat duidelijker hadden kunnen zijn. Een feit is het, dat het mij niet in het minst meer interesseert, wie die pleegdochter is, noch hoe ze is.’

‘Ik zie het al, u is even wispelturig als alle mannen. En kan u mij ook zeggen, waardoor die plotselinge verandering ontstaan is?’

‘Ik wil oprecht zijn en openhartig met u spreken. Sinds ik u gezien heb, sedert ik uw bewonderenswaardigen moed en u.v beminnelijk karakter het leeren kennen, is het mij onmogelijk, aan die pleegdochter te denken.’ En zelfs de meest gewone voorzichtigheid tegenover een vreemde uit het oog verliezend, vervolgde ik:

‘U zal mij uitlachen, maar ik verzoek slechts éé i ding, geloof mij, miss, geloof mij, wat ik u zeg: ik heb u lief. En dit weet ik, hoeveel jaren ik ook nog mag leven, nooit zal de gedachte aan u uit mijn hart en mijn geest verdwijnen.’

‘Heeft u mij lief, meneer? Maar dat is zeer ongelukkig en ik betreur het om uwentwil! Wat zou de pleegdochter van uw oom er wel van denken, indien ze het vernam?’

‘Wat kan mij dat schelen! Waarom zou ik mij daarover bekommeren? Ik ben vastbesloten, haar alles te zeggen, en hoe mooi ze ook is, ik beloof plechtig, dat ik haar nooit zal trouwen, neen nooit! Uw beeld is in mijn hart gegrift, en ik zou een eerloosheid begaan, indien ik die pleegdochter wil Ie trouwen, daar ik toch nooit van haar zal kunnen houden. Wat het geld betreft, mag zij het gerust hebben, als het haar welkom is.’

‘Ja, maar ik kan niet toegeven, dat dit gevoel in uw hart wortel schiet, als ik zie, hoezeer gij u zelf daardoor benadeelt. Geloof mij, het is een voorbijgaande opwelling, waarover u later zeker berouw zou hebben. Beloof mij, niet overijld te werk te gaan. Wij zullen goede vrienden blijven, en ik zal altijd een dankbare herinnering aan dit

uur bewaren. Ik verzoek u daarom, aan mij als aan een ware en trouwe vriendin te denken.'

'Neen, miss, dat is mij onmogelijk. U heeft een zoo onuitwischbaren indruk op mij gemaakt, dat ik u zal liefhebben zoolang ik leef,' zei ik, haar beide handen grijpend. 'Ik ga naar Newcastle terug, arm als te voren, maar rijk door de herinnering aan dit gelukkig uur. O miss, indien ik maar mocht hopen, dat u eens...'

'Nu, dat ik eens?....

'Als ik kon hopen, dat u eens de mijne zou worden....

'De uwe? Maar dit is onmogelijk! Bedenk, dat ik maar een vreemde ben, een meisje zonder vermogen!'

'Een vreemde ben u niet voor mij. Ik heb te goed in uw hart gelezen. En wat bekommer ik mij om al het andere? Ik heb toch altijd mijn tien duizend dollar, en daar kunnen wij heel goed van leven. En dan, - ik zal werken, en met uw genegenheid zal ik in staat zijn, de heele wereld te trotseeren en naam te maken. Waartoe kan een millioen mij van dienst zijn, indien ik met een vrouw moet leven, die ik niet kan liefhebben? O miss, antwoord mij. Mijn geluk ligt in uw hand.... denk aan wat ik u gezegd heb, ik zal altijd dezelfde blijven, altijd! Ik zal u liefhebben, u mijn liefde, mijn kracht, mijn alles wijden!'

'En de pleegdochter van uw oom?'

'Heb medelijden met mij, folter mijn arm hart zoo niet. Geef mij ten minste eenige hoop!...'

Zij werd een oogenblik ernstig. Daarna zei ze:

'Hoever zijn we nog van Austin?'

Ik keek op mijn horloge. 'Ongeveer een half uur,' antwoordde ik met sidderende stem.

'Goed, te Austin zal ik u mijn antwoord geven.'

Ik bracht dat halve uur in doodsangst door. Het scheen mij toe, of de trein ontzettend langzaam ging. Maar als wij daar aankwamen, zou ze misschien.... Mijn hersens waren opdat oogenblik een mengelmoes van verwarde, dolle gedachten, terwijl mijn mooie *vis-à-vis* kalm glimlachend naast mij zat en spottend alle phasen van den storm naging, dien zij in mijn binnenste had ontketend.

Een schril gefluit, de raderen knarsten op de rails, de trein reed langzaam, wij waren voor het station.

Mijn gezellin vouwde rustig en waardig haar plaid op en stond op.

Ik deed hetzelfde, nam mijn valies, haalde er de beurs en etui uit, die haar toebehoorden, en gaf ze haar terug.

'Veroorlooft tl mij, miss,' zei ik daarbij, 'dat ik u naar een rijtuig geleid?'

Ze legde haar hand op mijn arm en zoo gingen wij naar buiten. Het werd juist dag. Het kritieke oogenblik kwam nader. Binnen weinige minuten was de laatste gelegenheid voorbij. Toch vond ik den moed niet, het kiesche punt ter sprake te brengen.

'Waar rijdt u heen, miss?' vroeg ik na een oogenblik.

'Naar Oxenstreet 14. Wil u mij vergezellen? U zou mij daarmee een groot genoegen doen.'

Bil deze woorden sprong mijn hart op. Ik zou dus niet aanstonds van haar gescheiden woorden.

'Miss,' zei ik, al mijn moed samenrapend, terwijl het rijtu'g door een park rolde, 'ik hoop u niet beleedigd te hebben.'

'Volstrekt niet, mijnheer. Ik heb over uw aanzoek nagedacht en besloten dat....'

‘O mijn God!’ stamelde ik, haar handen grijpend, ‘dat...’

‘Dat ik het aanneem.’

Als door een electrischen schok getroffeu, sprong ik op. Kon ik mijn ooren gelooven? Die paar woorden maakten mij bijna waanzinnig. Ik was mij zelf niet meer meester, ik greep haar handen en drukte ze aan mijn hart....

Daar hield het rijtuig stil, wij stapten uiten stonden voor een prachtig huis.

‘Mijn engel,’ zei ik, ‘ik moet u vandaag no2 weerzien. Wil u intusschen uw lamilie verwittigen?’

‘Ge kunt gerust komen. Maar weet je dan ook, om wie je moet vragen?’

‘Bij God, neen, ik ben een echte domkop. Ik heb u nog in het geheel niet om uw naam gevraagd.’

‘Nu, je bent een vreemde en verstrooide vrijer, beste Hippolit. Ben je er welzekervan, dat je mijn naam mag weten? Stel je daar werkelijk prijs op?... Nu, daar heb je hem.’

En met een schalken lach reikte ze mij een klein, geparfumeerd visitekaartje met verguld op snee over: Jenny Balfour!

Bij de Platen.

De eerste lentedag. -

Eindelijk is het lente; het geboomte prijkt in het eerste groen en vriendelijk blikt de zon door het open venster naar binnen. Het vogeltje in zijn kooi springt er vroolijk van op, maar niet minder opwekkend werkt de mooie dag op de jonge moeder niet baar spelend kind. Kraaiend zit de kleine te springen op den vloer, waar de moeder hem met zijn speelgoed heelt neergezet om des te beter met haar naaiwerk te kunnen vorderen. Maar als zij haar lieveling zoo lustig ziet spelen, kan zij toch niet nalaten, den arbeid een oogenblik te staken en zich in den aanblik van het kind te vermeien. Wat al droomen van geluk dringen met de zonnestralen het eenvoudige, ouderwetsche, maar gezellige vertrek niet binnen en tooveren om het ronde kinderkopje als een aureool van liefde en moederzorgen!

Anna Maria van Oostenrijk.

Onmiddellijk herkent men den koning der Vlaamsche renaissancekunst in deze meesterlijke beeltenis der aartshertogin Anna Maria van Oostenrijk, de gemalin van den Spaanschen koning Philips II. Inlerdaad, dat is Rubens, de hovelmgumstenaar, de geboren schilder van prinsessen en vorstinnen. Niemand als hij weet aldus de vorsteijke hoogheid weer te geven in al haar fierheid en gratie, in al de praal van kant en goudborduursel en schitterende kleinoodiën. Alleen een *grand seigneur* als Rubens, weelderig en prachtlievend van nature, op en top man van de wereld en man van zijn tijd, kon aldus de gloriën van dat schitterend tijdvak schilderen.

Het rijke portret, waarvan wij hier een afbeelding geven, door de meesterlijke stilt van Baude in hout gegraveerd, is een der kostbaarste sieraden van de Pinakotheek te Munchen.

Naar aanleiding van dit portret brengen wij onzen lezers de schilderij van Van der Ouderaa te binnen, op blz. 29 van den 22n Jaargang weergegeven, en voorstellende den intocht van Anna Maria van Oostenrijk als bruid aan de zijde van haar toekomstigen gemaal koning Philips II, binnen Antwerpen gehouden ten jare 1570.

De oude muziekmeester.

‘Stilte!’ gebiedt hij; meester zal den toon aangeven, en met al het besef van zijn hooge roeping om het opgroeiend geslacht in de geheimen der muziek in te wijden, aanschouwt hij de woelige schaar der kleine bengels, die maar niets geen eerbied toonen voor de edele kunst. Op ons tafereeltje zijn de deugnieten onzichtbaar, maar in het oog des meesters leest men voldoende de ergernis, met verontwaardiging en medelijden gemengd, die hem de onverschilligheid van het jonge volkje inboezemt.

Alvorens hij den strijkstok over de snaren laat glijden, wacht hij tot het laatste rumoer in de klas is weggestorven; er moet stilte en ingetogenheid zijn, waar de tonen hun wondere macht zullen uitoefenen. En hoe armzalig die oude, magere schoolmeester er ook uitziet, uit zijn oog blinkt de heilige vonk van het kunstgevoel;

op zijn trekken ligt iets gespreid van die geheimzinnige weelde en hoogheid, waarmee de kunst ook haar meest bescheiden dienaars voor hun trouwe toewijding loont.

Allerlei.

Rechter lynch. -

Tweehonderd jaar is het geleden, dat John Lynch in Noord-Carolina met dictatoriale macht als rechter werd aangestcld, om het land van misdadigers en schurken te zuiveren. Naar hem moet de bekende Amerikaanscke volksjustitie genoemd zijn, die als een veemgericht de misdadigers straft. De Europeanen kunnen zich natuurlijk met deze eigenmachtige rechtspleging niet vereenigen, maar de Noord-Amerikanen, die in de grensdistricten wonen, houden ze voor een noodzakelijk kwaad. Zeker is het, dat door de lynchwet menig district van den geesel van goed georganiseerde rooverbenden bevrijd is. Amerika heeft intusschen groote stappen gedaan op den weg der beschaving, maar overal heerschen orde en rust nog niet. Dit blijkt reeds uit de statistiek der misdaden tegen het leven.

In tien jaren tijds waren gemiddeld van moord of doodslag aangeklaagd: in België 217, in Groot-Brittannië 430, in Duitschland 600, in Frankrijk 816, in Hongarije 1682, in Spanje 1807 en in Italië 3712 misdadigers. In de Vereenigde Staten bedroeg hun aantal 7386, van wie 4425 blanken en 2739 negers, waarbij men in aanmerking moet nemen, dat in de Vereenigde Staten maar 6 tot 7 millioen negers wonen.

DE OUDE MUZIEKMEESTER, naar de schilderij van O. Piltz.

Onder deze omstandigheid is het begrijpelijk, dat rechter Lynch zijn ambt niet geheel laat rusten. Volgens een in Amerika opgemaakte statistiek werden in den loop der laatste zes jaren 558 personen terechtgesteld op grond van een wettelijk rechterlijk vonnis, terwijl in dezelfde tijdruimte 975 personen gelyncht werden. Het eerste getal is juist, het tweede enkel bij benadering. Het getal der gelynchten is zeker grooter, en men kan wel aannemer, dat rechter Lynch nog in onze dagen jaarlijks aan pl. m. 170 personen het doodvonnis voltrekt. Nog zoo heel lang niet geleden hebben de bladen ons het geval meegedeeld van vijf Italianen, die in den staat Colorado waren gelyncht, omdat ze een herbergier hadden vermoord. Dit is wereldkundig geworden, omdat de gelynchten vreemdelingen waren, maar meestaf kraait er geen haan naar, en zeker niet zóó hard, dat wy het hier in Europa kunnen hooren.

Hoe sterk is een infusiediertje? -

Voor een dertig jaar heeft de beroemde Belgische natuurvorscher Plateau de kracht der insecten gemeten, en kwam daarbij tot de verrassende uitkomst, dat de dieren zooveel te sterker zijn naarmate zij kleiner zijn. Een paard, dat omtrent 600 kilogram weegt, kan gemiddeld een last van 400 kilogram torsen, dat is twee derden van zijn

eigen gewicht. Plateau bevond daarentegen, dat meikevers, die maar 1/[6] gram wegen, meer dan tien gram voortsleepten, dus een 60 maal grooteren last dan hun lichaamsgewicht. Men berekende daaruit, dat de meikever in verhouding 100 maal zoo sterk is als de mensch.

Maar de wetenschap gaat steeds verder en zij heeft nu beproefd zelfs de kracht der kleinste dieren, die maar even kunnen worden waargenomen, te meten. Tot dit doel koos dr. Paul Jensen te Jena het *Paramaecium*, een infusie - of afgietseldiertje, dat maar 0.25 millimeter lang en 0,06 millimeter breed is, en het gewicht van een stuif korreltje van 0,00087 milligram bezit. Dit ovale, slechts uit één cel bestaande *Paramaecium* is aan den buitenkant met haartjes bezet, 3500 in getal, met behulp waarvan het kan zwemmen.

Dr. Jensen liet nu deze kleine diertjes in een glazen buis om een centrilugaalmachine wentelen en kon daarnaar de kracht berekenen, die zij in staat zijn te ontwikkelen. En hoe sterk is nu het *Paramaecium*? Sterker dan een paard, maar op verre na niet zoo sterk als een meikever, want het kan slechts het negenvoud van zijn gewicht opheffen.

Plateau heeft berekend, dat 40000 meikevers dezelfde kracht kunnen leveren als een sterk paard. Jensen leert ons nu, dat 600,000 *Paramaecia* in staat zijn, den ‘zwaren’ last van 1 gram te verplaatsen.

Schouwburgbranden. -

De heer Paul Gerhard wijdt in de *Scientific American* een belangwekkende studie aan de oorzaken van de schouwburgbranden en de middelen om ze te voorkomen.

De schrijver vindt dat er uit dit oogpunt twee kritieke tijdperken zijn in het leven der schouwburgen: het eerste omvat de eerste vijl jaren, dat ze in gebruik worden genomen; het tweede is gelegen tusschen het veertigste en vijftigste jaar van hun bestaan. In het eerste tijdperk spruit het gevaar voort uit de onervarenheid van het personeel en de onvolmaaktheid der voorbehoedmaatregelen, die eerst langzamerhand volledig worden; In het twTeede tijdperk komen zij hier vandaan, dat alles versleten raakt en het personeel achteloos wordt.

De heer Gerhard heeft bevonden, dat van de 289 schouwburgbranden 56 of bijna 20 percent overdag hebben plaats gehad, 15 één uur vóor de voorstelling, 36 gedurende de voorstelling, 69 binnen twee uren na de voorstelling, en 113 dieper in den nacht.

Van 1876 tot 1888 hebben zes groote schouwburgbranden bijna 1500 slachtoffers gemaakt. Het zijn het Convoy's Theater te Brooklyn, 5 Dec. 1870, 283 slachtoffers; het Théâtre municipal te Nizza, 23 Maart 1881 150 à 200 slachtoffers; het Ring Theater te Weenen, 8 December 1881, 450 slachtoffers; de Opéra-Comique te Parijs, 25 Mei 188/, 110 slachtoffers; het Exeter Theater te Exeter,5Sept. 18S7, 160 à 200 slachtoffers, en de schouwburg te Oporto, 31 Maart 1888, 246 slachtoffers.

De zesvingers-club. -

In onzen tijd van vereenigingen voor en van alles kan het niet verwonderen, dat ook een zesvingers-club is ongericht, denkelijk wel beantwoordende - zooals dat in den

regel heet - aan een dringend geveelde behoefte des tijds. Elk lid van deze club nu moet minstens aan de eene hand zes vingers hebben. Een uitvoerig bericht van den secretaris vermeldt, dat er op aarde 2173 personen met zes, 431 met zeven vingers zijn. Eén mensch kan er zich zelfs op beroemen, acht vingers aan één hand te hebben.

[Nummer 45-46]

De Kruisweg.

De godvruchtige gewoonte om den lijdenden Zaligmaker in den geest op zijn smartelijken kruisweg te volgen, is zoo oud als de christelijke Kerk. Gelijk Maria, Johannes en de andere trouwe leerlingen des Heeren Hem vergezelden op zijn bloedigen tocht naar den Calvarieberg, zoo keerden zij, volgens de oude overlevering, ook later herhaaldelijk terug op de plaatsen, door zijn aanbiddelijke bloedsporen geheiligd. De eerbiedwaardige plekken, waaraan bijzondere herinneringen uit 's Heeren liiden verbonden waren, zooals het rechthuis van Pilatus, waar Hij werd ter dood veroordeeld, de plek, waar Hij onder den last des kruizes bezweek, die, waar Hij zijn beminde Moeder ontmoette of door Veronica's liefdedienst werd getroost, werden door de eerste Christenen in vrome vereering gehouden. De onafgebroken overlevering der christelijke geslachten hield de gedachtenis aan die plaatsen levendig, en zoo kan het ons niet verwonderen, dat ondanks de vele verwoestingen en veranderingen, die de Heilige Stad in den loop der eeuwen heeft ondergaan, nog heden ten dage de lijdensweg des Heeren te Jerusalem met betrouwbare zekerheid te volgen is.

Die weg strekte zich uit van het huis van Pilatus of den burg Antonia tot den top van den Calvarieberg en was volgens de overlevering ruim twaalfhonderd schreden lang. Op dien weg worden nog op het oogenblik te Jerusalem door brokstukken van zuilen ot gedenksteenen, in den muur van belendende huizen gemetseld, veertien plekken aangewezen als door bijzondere voorvallen uit de lijdensgeschiedenis geheiligd. Negen dezer tooneelen worden uitdrukkelijk in de canonieke Evangeliën vermeld, terwijl de vijf andere, namelijk de drie vallen onder het kruis, de ontmoeting van Maria en die van Veronica, op eeuwenoude, geloofwaardige overleveringen steunen.

JESUS ONTMOET ZIJNE H. MOEDER. Vierde statie van den Kruisweg in de kerk te Kuilenburg, geschilderd door FRANS LOOTS.

Vooral sedert de terugvinding van het heilig kruishout door de H. Helena, de moeder van keizer Constantijn. werd de aandacht der heele Christenheid tot die heilige plaatsen getrokken. Van alle zijden stroomden de pelgrims naar Jerusalem om ze te bezoeken. Zij volgden dan in vrome overweging van 's Heeren lijden den geheiligden weg en hielden op elk der bovenbedoelde plekken stil om zich het tooneel, dat daar eenmaal was afgespeeld, voor den geest te roepen Gewoonliik geschiedde dat in plechtige processie met het kruis voorop en werd bij elke dier halten, *stationes* of staties, een gezamenlijk gebed verricht.

De Pausen moedigden dit godvruchtig bezoek der heilige plaatsen door talrijke aflaten en geestelijke gunsten aan, en door alle eeuwen was het de innigste hartewensch, de hoogste eerzucht der vromen, den dierbaren grond te mogen kussen, die het bloed der Verlossers gedronken had. Aan groote, openbare zondaars werd ook meermalen de pelgrimstocht naar Jerusalem als boete opgelegd tot uitdelging hunner zondeschuld.

Toen in de elfde eeuw het Heilig Land in de macht der ongeloovigen was geraakt en het bezoek der heilige plaatsen daardoor den pelgrims werd ontzegd, riep Paus Urbanus de gansche christen wereld op om Jerusalem en het H. Graf aan de handen der Muzelmannen te ontweldigen. De kruistochten, die heldhaftige ondernemingen, waarin duizenden en duizenden

hun bloed en leven ten offer brachten voor de verovering der Heilige Stad, leveren het schitterendste getuigenis van den eerbied jegens de heilige plaatsen, die toenmaals heel de christelijke wereld bezielde.

Diezelfde geestdrift voor de bevrijding van het Heilig Land gaf Columbus, den ‘laatsten der kruisridders,’ de gedachte aan de ontdekking der Nieuwe Wereld in, daar hij zich voorstelde, met het goud, dat daar te winnen viel, een strijdmacht te kunnen uitrusten, die de Heilige Stad weer voor de Christenheid veroveren zou.

Helaas, de jammerlijke scheuring der zestiende eeuw, die de christen vorsten en volken voor eeuwen verdeelde, maakte aan alle pogingen tot herwinning van het Heilig Land een einde, en nog heden moeten wij het aanzien, dat de heilige plaatsen voor het meerendeel niet kunnen bezocht worden dan onder toezicht en met goedvinden van de ongeloovigen, die er meester zijn.

In onze dagen is, gelijk wij op blz. 362 van den vorigen jaargang verhaald hebben, het denkbeeld van Columbus weer opgevat door zijn ridderlijken kampioen Roselly de Lorgues, den grooten ijveraar voor de vrijkooping van het Heilig Land. Helaas, ook deze kruisridder zal de vervulling van zijn schoonen droom wel niet mogen aanschouwen.

Maar is het Heilig Land, tot schande der Christenheid, nog altijd in de macht der ongeloovigen, het bezoek der heilige plaatsen toch is den geloovigen toegestaan, en nog dezer dagen vertoefden daar enkele onzer landgenooten in gezelschap van een Fransche pelgrimsschaar, die een paar maanden geleden derwaarts toog.

Van de vroegste tijden af hebben de geloovigen behoefte gevoeld, bij de onmogelijkheid, waarin zij verkeerden, den wezenlijken kruisweg te Jerusalem te volgen, zich dien door afbeeldingen voor den geest te stellen.

De Franciscanen, die sedert 1312 door Paus Clemens V met de bewaking van het Heilig Graf en de overige heilige plaatsen te Jerusalem belast waren, brachten het oprichten van kruiswegen in zwang. Men kan zich voorstellen, hoe de vrome paters, die soms jarenlang te Jerusalem gewoond hadden, waar zij gestadig den verheffenden invloed van het bezoek der heilige plaatsen hadden mogen gevoelen, in hun vaderland teruggekeerd, zich gedrongen voelden, door afbeeldingen, die indrukken bij zich zelven te verlevendigen en tevens aan anderen mee te deelen.

Het zal hun gegaan zijn, als Pater Bernardinus Surinus, ‘Minderbroeder Recollect, eertijds Commissaris van het H. Landt ende President van het H. Graf ons Heeren binnen Jerusalem, in de jaren 1644. 45. 46 ende 47’, die een boek schreef, getiteld *Den Godvruch tighen Pelgrim ofte Jerusalemsche Reyse*, in 1661 ‘voor de vierde reyse herdruckt, maar alsnu fraeyder op-getoeyt met verscheyden kopere Platen, naer het leven verthoonende... de heylighe Plaetsen,... tot groot gerief ende voldoeninge der keurgierige vernuften.’

Zelf nog geheel vervuld van de ‘soetigheydt’ der heilige plaatsen, welke ‘ghedachtenisse’ alleen meer waard is dan ‘alle ghenuchten der wereldt,’ wekt hij in de volgende woorden zijn lezers tot het geestelijk bezoek dier heiligdommen op:

‘Opdat dan hier door het verstant een licht, den wille een vier, ende memorie een voor worpsel bij de handt souden hebben om eenighsints God te kennen, te beminnen, ende ghedurig te loven: soo heb ick den G. Leser door het H. Landt gheleydt daer onsen Saligh-maker naer veel wonder wercken voor ons ghestorven is. Godt geve datter veel in den geest door soete betrachtinghen dese heylighe plaetsen dickmaels besoecken moghen; besonder in den heylighen Vasten, als men particulierlyck de

bittere Passie Christi behoort te mediteeren, een bundelken Myrrhe daer van te maken, ende onsen Saligh-maker te daneken voor syn ontallycke bermhertigheden ende weldaden,'

Op dezelfde wijze als deze vrome Minderbroeder, zullen ook andere leden zijner orde, die in het Heilig Land hadden vertoefd, hun omgeving deelachtig hebben willen maken aan de geestelijke opwekking, die zij op de heilige plaatsen hadden gevonden. En zoo ziet men dan ook, sedert het midden der vijftiende eeuw, in of bij de Franciscanerkloosters het eerst trouwe afbeeldingen van den Jerusalemschen kruisweg aangebracht. Dat voorbeeld vond spoedig navolging, en weldra zag men kloosters en kerken met dergelijke tafereelen van 's Heeren lijden gesierd.

Opmerkelijk is de aansporing tot de geloovigen, die men leest in het werk van Pater Augustinus van Teylingen, *Paradijs der Wellusticheydt*, dat in 1630 verscheen:

'Hanght in verscheyde plaetsen van u kamer oft van u huys seven beelden, ter eeren van de seven statien ende plaetsen daer Christus meest gheleden heeft.... 'T selve kondt ghy oock doen.... niet alleen in uwe huysen, eetsalen (ghelijck Carolus Magnus dede, om syne ghedachten daer in over tafel te oefenen, want daer de ooghe mede speelt, daer speelt oock het herte mede) maer oock in de hoven ende boomgaerden; ende maecken zoo uwe pelgrimagie derwaerts.'

Uit het voorbeeld van Carolus Magnus (Karei den Groote), hier aangehaald, blijkt duidelijk tot hoe hoe hooge oudheid het gebruik van afbeeldingen ter herinnering aan 's Heeren lijden opklimt. Trouwens, het is bekend dat de christelijke kunst zich van de vroegste tijden op die voorstellingen heeft toegelegd.

In de allereerste eeuwen der Kerk komt het gebruik van beelden of geschilderde tafereelen weinig voor. Aanvankelijk vermeed men dat uit vrees voor de vervolging en om de heilige voorstellingen niet aan den spot der heidenen bloot te stellen. Men vergenoegde zich dus met eenvoudige zinnebeelden en teekens, zooals het kruis, het anker, de visch enz. Maar naarmate het Christendom veld won en het heidendom verdween, uitte zich het godsdienstig gevoel onbedwongen in telkens schooner en uitvoeriger voorstellingen: de christelijke kunst ontstond en vermenigvuldigde alom de beelden en schilderingen, reeds door Augustinus de boeken der ongeletterden geheeten.

Als de oudst bekende voorstellingen der kruisiging van Christus gelden een tafereel op de deur der Kerk van*Santa Sabina* te Rome, dat volgens den geleerden De Rossi uit den tijd van Paus Coelestinus I (422-32) dagteekent, en een snijwerk in ivoor, dat. in het Britsch Museum bewaard, tot de vijfde eeuw moet opklimmen. Die kunstwerken zijn nog hoogst primitief en doen weinig de schitterende vlucht vermoeden, waartoe de christelijke kunst in later eeuwen zich zou verheffen.

Welk een verschil tusschen die naïeve pogingen en het heerlijke kruisigingsfresco van Giotto uit de eerste jaren der veertiende eeuw, dat nog heden de bezoeker van de kerk des H. Franciscus te Assisi in al den luister zijner zuivere lijnen en zachte kleuren bewondert! Welk een afstand tusschen dat eerste gebrekkig stamelen en de meesterlijke scheppingen van Fra Angelico, Fra Bartolommeo, Rafael, Michelangelo, Da Vinci, Volterra, Carraccio, Perugino, Giulio Romano en Guido Reni, - van Mignard en Poussin, - van Rubens en Van Dijck!

Herhaaldelijk gaven wij, ter gelegenheid der Lijdensweek, onzen lezers de reproducties dier kunstwerken te bewonderen, en ook in dit nummer zullen zij met belangstelling weer eenige lijdenstafereelen van de oude meesters ontmoeten. Vooreerst een kruisiging van Jouvenet, een Fransch schilder, die van 1647 tot 1717 leefde, en beroemd is om zijn nauwkeurige teekening, zijn fraai koloriet en de levend

ge uitdrukking zijn figuren. Zijn voornaamste werken bevinden zich in het *Loavre te Parijs*; het tafereel, in dit nummer weergegeven, is van aangrijpend realisme. Dan het meesterlijke fresco van Flandrin in de kerk van *St. Germain des Prés* te Parijs, voorstellende Maria, Johannes en Magdalena aan de voeten van den gekruisten Christus. Vervolgens de heerlijke Graflegging van den Italiaanschen meester Pietro Perugino (1446-1524) en eindelijk, wel niet rechtstreeks tot den Passie-cyclus behoorend, maar toch zich daarbij aansluitend, de leerlingen van Emmaüs, van onzen Rembrandt, die zich hier gelukkiger toont dan anders in zijn religieuze tafereelen wel het geval is Over het algemeen is hij meer de meester van het grandioze aspect, dan wel van de innig gevoelde uitdrukking, maar hier vinden wij beide qualiteiten treffend vereenigd.

De hier bedoelde lijdenstafereelen zijn echter geen eigenlijk gezegde staties, in dien zin dat zij geen deel uitmaken van een volledigen kruisweg. Zulke kruiswegen, in een reeks van veertien opvolgende tafereelen of beeldwerken, dagteekenen van later tijd. In het *Coeleste Palmetum* (Hemelsch Palmhof), het bekende gebedenboek van Nakatenus, dat in de eerste helft der vorige eeuw verscheen, komt een werkelijk schoone kruiswegoefening voor met t w a a l f staties, - een bewijs dat toen de volledige kruisweg van v e e r t i e n staties nog niet algemeen was. Het opschrift luidt: ‘Gebeden der statiën, en verzuchtingen der minnende ziel, die Christus, met zijn kruis beladen, wenscht na te treden, welke niet enkel in de Vaste, maar op elken tijd des jaars, te huis en in de kerk, naar de verschillende plaatsen der altaren of afbeeldingen godvruchtiglijk zullen gedaan worden.’

Hieruit mag men wel opmaken dat afbeeldingen van de staties toenmaals al geen zeldzaamheid waren, niet alleen in de kerken, maar ook daarbuiten. In katholieke streken bestaat sinds onheuglijke tijden het gebruik om in het open veld kapelletjes met lijdenstafereelen op te richten, die door de geloovigen godvruchtig worden bezocht. Bij voorkeur werd voor zulk een kruisweg gekozen de helling van eenberg, welker top, met het kruis bekroond, dan gevoeglijk den Calvarieberg kon voorstellen.

Maar hoofdzakelijk in de laatste 150 jaren werd de beoefening van den kruisweg in de katholieke wereld algemeen, wat vooral mag toegeschreven worden aan de vermaningen en verordeningen der laatste Pausen. Zoo bepaalde Paus Benedictus XIV, in 1741, dat in elke parochiekerk een kruisweg ten dienste der geloovigen behoorde opgericht te worden. Pius IX die een groot voorstander van den kruisweg was, herhaalde en vergemakkelijkte die bepaling in 1871. Ook is het bekend dat hij de veertien staties liet aanbrengen in het Colyseum te Rome, dat roemrijke strijdperk der martelaren, die den gekruisten Christus in den bloedigen folterdood zijn gevolgd. Niet minder beijverde zich onze tegenwoordig regeerende Paus Leo XIII om de beoefening van den kruisweg alom te verbreiden. Onder zijn pontificaat kwam te Rome de broederschap van den altoosdurenden kruisweg tot bloei, welker leden zich verbinden op een bepaald tijdstip den kruisweg te verrichten, zoodat aldus een onafgebroken vereering der lijdensstatie wordt verkregen op dezelfde wijze als de altijddurende aanbidding van het H. Sacrament of de altijddurende rozenkrans.

Dank aan de ijverige bemoeiingen der genoemde Pausen is er thans bijna geen kerk ot kapel, waar geen kruisweg wordt aangetroffen. Talrijke werkelijk monumentale kruiswegen zijn in de laatste jaren opgericht, in schilderijen zoowel als in beeldwerk, in de kerken en daarbuiten, gelijk bijvoorbeeld de kruisweg te Kevelaar of die in het Mariapark te Sittard. Van de geschilderde kruiswegen zijn vooral beroemd die van de Paters Benedictijnen te Beuron, die van den Duitschen kunstenaar Führich, die van professor Klein en van den Redemptorist Schmalzel.

Van deze meesterlijke kruiswegen vindt men verscheidene min of meer geslaagde copieCn of navolgingen.

Wij wagen ons niet aan een vermelding der kruiswegen, waarmee in de laatste jaren tal van onze vaderlandsche kerken versierd zijn, maar zonder in het minst op de verdiensten van anderen te willen afdingen, meenen wij

hier toch den naam te mogen noemen van onzen verdienstelijken kerkschilder A. Brouwer, den schepper van het panorama Jerusalem te Amsterdam, wiens vruchtbaar penseel reeds zoovele onzer kerken met fraaie en stichtelijke schilderingen verrijkte.

Meermalen gaven wij in onze *Illustratie* afbeeldingen van kruiswegen, door onze vaderlandsche kunstenaars uitgevoerd: zoo indertijd de reproductie eener statie van den kruisweg, door den Bosschen beeldhouwer Van der Geld op de tentoonstelling van 1885 te Antwerpen geëxposeerd; zoo het vorig jaar een statie van den kruisweg, in de kerk te Beek bij Nijmegen door A. van Welie geschilderd.

In dit nummer bieden wij onzen lezers twee staties aan van den kruisweg, die op het oogenblik door den Haarlemschen schilder Frans Loots voor de kerk te Kuilenburg wordt geschilderd en waarvan thans de acht eerste staties voltooid en geplaatst zijn.

Reeds een vluchtige blik op onze gravure toont dat de jeugdige kunstenaar, die hier zijn eersten kruisweg leverde, geroepen is, op dit gebied zijn talent tot de hoogste vlucht te ontwikkelen en wij van hem nog menig stichtend kunstwerk tot opluistering onzer kerken te verwachten hebben.

Een geschilderde kruisweg kan op twee manieren opgevat worden. Vooreerst kan men hem nemen als een reeks van veertien afzonlijke schilderijen, die onverschillig waar kunnen opgehangen worden, buiten eenig verband met de omgeving. Daar zulke tafreelen op zich zelf afgeronde kunstwerken zijn, kunnen zij sterk sprekend en plastisch worden uitgevoerd. Het ligt echter voor de hand, dat dergelijke schilderijen, hoe verdienstelijk ook op zich zelf, door haar kleurengloed de stille harmonie, die in een kerkgebouw vereischt wordt, kunnen verbreken en zich als onaangename vlekken op den muur kunnen voordoen.

Daarentegen kunnen de kruiswegstaties ook als muurschildering worden behandeld en zich innig aansluiten bij de architectonische lijnen en de heele versiering der kerk. Alsdan moeten zij in vlakke, zachte tinten worden gehouden, en mogen geen diepte of bedrieglijk perspectief vertoonen, wijl hierdoor de muur, waarop zij zijn aangebracht, zijn karakter als wand zou verliezen. Men heeft dan geen *peinture de chevalet* (losse schilderijen op den ezel), maar *peinture monumentale*, decoratieve kunst. Het spreekt van zelf dat deze voor monumentale gebouwen, zooals onze nieuwe kerken meestal zijn, verreweg de voorkeur verdient; maar toch heeft ook zij haar schaduwzijde. De schilder komt namelijk in de verzoeking, de levendigheid van zijn tafereel op te offeren aan de eischen der omgeving. Ten einde daarmee in harmonie te blijven, vervalt hij licht in al te fletsche kleuren en al te vage vormen: de kruisweg gaat op in de muurversiering en verliest aldus zijn doel.

Het komt ons voor, dat de schilder van den Kuilenburgschen kruisweg er naar gestreefd heeft, tusschen beide klippen door te zeilen en daarin gelukkig is geslaagd. Door zijn zachte harmonische kleuren en stille lijnen toch, door het gevulde van zijn compositie blijft hij geheel in de rustige stemming van het kerkgebouw, en die harmonie zal nog beter tot haar recht komen als een bescheiden polychromie het koude wit der thans nog kale muren zal hebben vervangen. Op het oogenblik wordt ze reeds gelukkig in de hand gewerk door de zachtgekleurde paneelen, die de verschillende staties afwisselen en te midden eener symbolische versiering van kruisbloemen en wilde rozen de treffende lijdensprofetieën van Isaïas, Jeremias en David te lezen geven. Met die paneelen vormen de verschillende staties, die elk 2 meter lang en 1.25 meter hoog zijn, in haar effen eiken omlijsting, een doorloopenden

breeden band op de muren, waarbij zich later de verdere wandbeschildering als van zelf kan aansluiten.

Heeft alzoo de schilder met het decoratieve karakter zijner tafereelen rekening gehouden, van den anderen kant heeft hij niet uit het oog verloren, dat zij tòch kruiswegstaties moeten blijven en dus, willen zij aan haar doel beantwoorden, spreken moeten tot het geloovig gemoed. Geen vage schimmen daarom, maar levende gestalten met koppen vol uitdrukking, waarop de beschouwer de gevoelens leert, die hen bezielen, - kortom een uitvoerig gepenseelde schildering, levendig en toch kalm van compositie, kloek en zorgvuldig van teekening, frisch en toch zacht van koloriet.

Wat de costumes betreft, heeft de schilder zich gehouden aan de oud-christelijke traditie, min of meer gerectificeerd door de kennis der latere tijden, op de wijze als men dat bij de voorstellingen te Oberammergau doet. Hij heeft terecht gemeend, dat men geen tijdgenooten van Christus moet kleeden in costumes b.v. van de vijftiende eeuw, van Pilatus geen baljuw uit het Borgondisch tijdvak moet maken, - een wetenschappelijke aardigheid, die naar onze meening alleen te verdedigen is bij het uitvoeren van restauraties aan bestaande oude kunstwerken.

Kortom, hij heeft een fraaien en doelmatigen kruisweg geleverd, die zoowel aan de eischen der kunst als aan de behoefte der geloovigen beantwoordt. En wij meenen den schilder met deze welgeslaagde proeve, de kerk van Kuilenburg met haar voortreffelijken kruisweg van harte te mogen gelukwenschen.

Een schoone kruisweg is stellig een groote schat voor een parochie; het is een gestadige aanleiding tot de godvruchtige beschouwing en overweging van het Lijden des Heeren, zeker de stichtelijkste oefening voor den waren Christen. Te allen tijde hebben de heiligen en vromen zich op de bespiegeling der Passie toegelegd, volgens de aansporing van den H. Bonaventura:

Recordare, frater pie,
Sjptem vicibus in die
Passionis Domini.

Dat wil zeggen:

Vrome broeders mediteeren
Alle dagen zeven keeren
Over 't lijden onzes Heeren.

Mogen de kruiswegen, allerwegen opgericht, de geloovigen opwekken, dikwijls de lijdensstatiestebezoeken met de godvruchtige gevoelens, door den dichter J. Poelhekke uitgedrukt in zijn ‘Gedichtjes voor iedere statie’, in 1854 uitgegeven en sluitende met de volgende eenvoudig hartelijke regelen:

Kruisweg, vol verborgenheden,
'k Heb met Jezus u betreden;
'k Zink aan 't eind voor 't autaar neêr
En vind, God, U-zelf er weêr.
Heer, wat dank vervult mij 't harte;
Och, wat troost geurt uit uw smarte
Waar de palm der zege uit schiet,
Die Ge ook ons te winnen biedt.
Zie ons struiklen, zie ons streven
Op den kruisweg van dit leven;
Sta, Verwinnaar, sta ons bij,
Doe ons lijden zoo als Gij.
'k Wil vaak tot uw kruisweg vlieden

En me U gansch ten offer bieden,
Dan zal leed en zorg en pijn
Door uw bloed mij vruchtbaar zijn.
Heiland, zie ik strek mijn armen
Tot U heen en smeek erbarmen,
O reik, aan het eind der baan,
D'overwinnigspalm mij aan!

Gered,
Door J.J.F. van Zeijl.
(*Slot.*)

‘Ik ben onschuldig....’ riep de verdachte uit, ‘neen, ik ben onschuldig..,. Mijn vrouw is onrechtvaardig jegens mij.... Ik ben onschuldig... Bedenk, mijnheer! dat ik ook veel van Henri hield.... Mijn vrouw, mijn arme vrouw meent.... ik ben onschuldig.... Mijn vrouw weet wel beter.... Zij kan het niet gezegd hebben, dat ik Henri zou willen opofferen... Die jongen was mijn glorie.... Voor hem en mijn vrouw deed ik alles.... Ik ben onschuldig.’

Tranen beletten hem voort te gaan. Hij snikte. De rechter liet hem een glas water brengen en toen hij een weinig tot bedaren was gekomen, vroeg hij hem, hoe zijn vrouw hem kon beschuldigen van medeplichtigheid met Piet Blom. Het noemen van dien naam werkte als een electrieke vonk.

‘O, die ellendeling!’ riep Van Kralingen opspringend uit, ‘ik ben onschuldig.... Blom is een ellendeling I’

Op alle vragen bleef Van Kralingen met uitroepen antwoorden. Een bekentenis was hem niet te ontlokken De heer Van Hertum bleef omtrent de schuld van den verdachte twijfelen. Hij deed hem wegbrengen. Hij besloot mevrouw Van Kralingen in het verhoor te nemen; om haar te sparen, wilde hij zich naar hare woning begeven. Een gerechtsdienaar bracht hem een pakket brieven, welke voor Van Kralingen met de post waren aangekomen, en welke alle aan den rechter van instructie werden ter hand gesteld. Hij opende de brieven, las die aandachtig, maar zij gaven hem geen opheldering. Eindelijk kreeg hij een brief, aan mevrouw Van Kralingen geadresseerd, in handen. Ook dezen opende en las hij. Onder het lezen van dezen brief helderde zijn gelaat op. Hij stak den brief, na hem nog eens te hebben herlezen, in zijn zak en gaf gevolg aan zijn voornemen om mevrouw een verhoor te doen ondergaan.

Toen hij zich aan hare woning aan meldde, trof hij haar aan in het salon, keurig gekleed, als verwachtte zij bezoek.

Toen hij haar toesprak, kreeg hij geen antwoord. Haar starende blik verontrustte hem. Hij wilde thans weten, wat er van de znak was. Voorzichtig begon hij haar mede te deelen, hetgeen zij den vorigen avond ten zijnent had verklaard. Na dit eenige malen op verschillende wijze te hebben herhaald, scheen zij uit hare verdooving te ontwaken. Van deze gunstige gelegenheid wilde hij gebruik maken, om haar te vragen of zij bij hare beschuldiging volhardde.

‘Ja mijnheer, mijn man heeft mijn zoon,.... mijn kind.... mijn Henri vermoord,’ zeide zij op kouden en kalmen toon.

‘Mevrouw, u moet mij dat eens duidelijk maken. Reeds gisterenavond hebben die woorden mij bijzonder getroffen, maar ik begrijp u niet’

‘Mijn zoon was aan boord.’

‘Ja, maar dat beteekent niets.’

‘De geheele bemanning is verongelukt.’

‘Hoe weet u dat?’

‘Wel uit de courant.’

‘Ha, zoo, nu begin ik het te begrijpen Maar heeft u dan geen anderen grond voor uwe beschuldigiging dan de courant?’

‘Het staat er toch De *Neptunus* is met man en muis vergaan. Men weet niets omtrent de bemanning. Deze heeft tot den laatsten man den dood in de golven gevonden. Hebt u dat niet gelezen?’

‘Ja en neen, mevrouw. Ik heb ook het bericht gelezen, maar ik lees er iets anders uit. In de courant staat letterlijk: Men weet niets omtrent het lot, dat de bemanning heeft getroffen, maar wij meenen te mogen opmaken, dat die tot den laatsten man haar dood in de golven heeft gevonden. Dit bericht is zeer onvoorzichtig geschreven.

Men uit hier een onderstelling waarvoor men niet het minste bewijs heeft. Omdat men niets omtrent de bemanning vernomen heeft, zegt men dat die tot den laatsten man is omgekomen. Deze conclusie is wel wat al te licht zinnig getrokken.

Bovendien kan ik bewijzen, dat die onjuist is.

Ik weet wel iets omtrent het lot, dat de bemanning heeft getroffen. Zij heeft niet tot den laatsten man haar dood in de golven gevonden. Althans uw zoon is niet verongelukt, God heeft hem gespaard om u te troosten in het ongeluk, dat u heeft getroffen. Gij zult uw zoon terugzien.'

'Is Henri dan niet dood?'

Mevrouw Van Kralingen, blijken gevende dat zij de mededeeling, dat haar zoon leefde, niet geloofde, was toch daardoor ten hoogste getroffen. De wezenlooze uitdrukking in haar gelaat, dat met een hoogrooden blos overtogen werd, verdween, en opgewonden herhaalde zij de vraag:

'Is Henri dan niet dood?.... Ach mijnheer, spot niet met een gebroken moederhart ... Wees toch ernstig.'

'Mevrouw, het is juist mijn sympathie voor u, welke mij deze mededeeling komt doen. Ik verzeker u op mijn woord, dat uw zoon, indien hem geen nieuw ongeluk heeft getroffen, leeft.'

Deze mededeeling had een verrassende uitwerking op de zoo geschokte geestvermogens van mevrouw Van Kralingen. Had het plotselinge bericht der niet meer verwachte ramp hare hersenen gekrenkt, de heerlijke tijding, dat haar zoon leefde, werd het geneesmiddel voor haar.

'Maar hoe weet gij, dat mijn zoon leeft?'

'Als rechter van instructie heb ik, overeenkomstig mijn plicht, de directie van het postkantoor gelast, alle voor uw man inkomende brieven aan het parket van den officier van Justitie te doen afgeven. Onder de brieven, welke heden morgen zijn aangekomen, was er ook een aan uw adres, volgens den poststempel afkomstig uit St. Helena. Een brief uit die plaats meende ik, dat in verbinding kon staan met de zaak, waarvan het onderzoek mij is opgedragen. Ik maakte den brief open en bemerkte, dat deze van uw zoon afkomstig is en dat daardoor tevens een geheel nieuw licht over deze treurige zaak wordt geworpen. Zoolang de zaak niet geheel ten einde is gebracht, moet u mij ten goede houden, dat ik dezen brief onder mijn berusting houd. Aangezien echter deze brief aan u gericht is, wil ik dien uit sympathie voor u voorlezen:

'De *Neptunus* is vergaan, ik dank den goeden God, dat Hij mij op een bijna wonderdadige wijze uit de schipbreuk heeft gered. Mijn dood zou den uwen hebben veroorzaakt; het is daarom vooral, dat ik God dank zeg, dat ik gered ben. U hebt zeker vroom gebeden tot de Ster der zee; Haar moeten wij danken voor mijne redding.

Op welke wijze ik gered ben, kan ik niet zeggen. Ik weet mij bijna niets te herinneren. God heelt een wonder gewrocht om uwentwil. Als ik verdronken was, had Hij u getroffen en dat heeft Hij blijkbaar niet gewild.

Mijne gedachten zijn uitsluitend aan u en aan huis gewijd. Ik moet mij verontschuldigen, dat ik met het schip, dat dezen brief medenam, niet naar het vaderland terugkeer. Ik kan en mag den stuurman van de *Neptunus*, aan wien, ik mijn redding gedeeltelijk verschuldigd ben, niet hulpbehoevend achterlaten.

Bovendien meen ik, dat ik verplicht ben tegelijk mede naar Holland te voeren haar, die u als uwe dochter wil begroeten, en tevens mijn goeden oom Frans brengen

in het gezelschap van mijn vader, opdat de noodlottige broedertwist worde beëindigd met een volledige verzoening.'

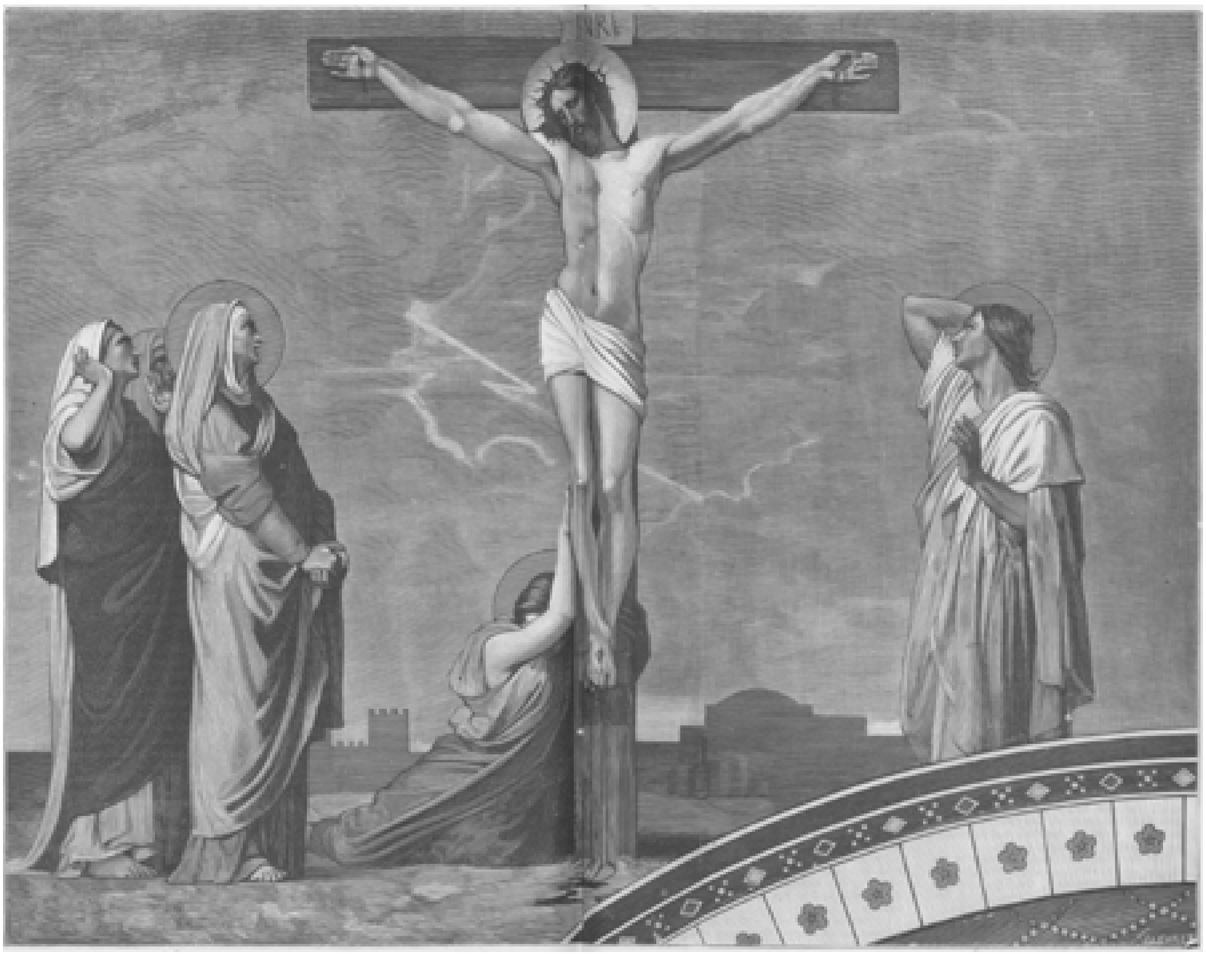

DE H. VROUWEN EN JOHANNES AAN DEN VOET VAN HET KRUIS. Fresco van Flandrin in de kerl van St. Germain des Prés te Parijs.

Thans, nu u den zakelijken inhoud van dezen brief bekend is, zult gij niet meer aan mijne woorden twijfelen'

Mevrouw Van Kralingen gaf geen antwoord. Zij sprong op en ontrukte den ontstelden rechter van instructie den brief.

Ja, het was de hand van Henri. Hij had den brief zelf geschreven.

Henri leefde! Zij kon het niet gelooven en toch het bewijs, dat hij leefde, had zij in handen. Zij las den brief - de rechter van instructie had het eerste gedeelte daarvan overgeslagen - overluid voor:

'Allerliefste Moeder.

't Zal u wel verwonderen, [datik] u van hier uit, van het eiland St. Helena schrijf, Treurige omstandigheden hebben mij op dat eiland verblijf doen houden. Het doel van mijn schrijven is hoofdzakelijk om u te, berichten, dat ik nog in het land der levenden ben. Evenwel moet ik een zwaren strijd strijden om niet onverwijld naar huis terug te keeren; u zult mij ten goede houden, dat ik ook aan mijn eigen belang denk, Maar u zelf heeft mij op reis gezonden, opdat Marie zich met mij kan vereenigen. U zult het daarom, hoop ik, niet kwalijk nemen, dat ik, alvorens terug te komen, eerst mijne reis naar Batavia vervolgen zal.

Hoe ik hier op St. Helena verzeild ben geraakt, zult u wellicht willen weten. Dat is een treurige geschiedenis.'

Alsnu volgde het gedeelte van den brief, dat de heer Van Hertum had voorgelezen. Er viel niet meer te twijfelen, Henri leefde.

Binnen vier maanden - zoo schreef zij - hoopte hij weer te Amsterdam te zijn. En deze brief was gedateerd den 7 September.

Zij zou dus haar zoon terugzien. Dit kon hoogstens nog twee maanden aanloopen, mogelijk korter. Zij drukte den brief, welke haar uit een zee van eindelooze smart plotseling verplaatste in een gelukkige sfeer, dankbaar aan haar hart.

Zij lachte, zij weende, zij was dronken van vreugde. Henri zou terugkomen. Frans zou verzoend worden met Van Kralingen.

Van Kralingen...degedachte van haarman bracht haar eensklaps voor den geest hetgeen in de laatste vier en twintig uur was gebeurd. Plotseling herinnerde zij zich, dat zij haar man had aangeklaagd, en dat zij door die aanklacht niet alleen haar man, maar ook haar naam en dien van Henri had geschandvlekt. Nu het zeker was, dat Henri gered was, meende zij dat zij ook alles moest beproeven om haar man, dien zij reeds uit de handen des eeuwigen rechters had gered, ook te redden uit de handen van den wereldlijken rechter.

De goede naam van den vader beheerscht de toekomst der kinderen.

‘Moet u dien brief terug hebben, mijnheer?’ vroeg zij den heer van Hertum om het gesprek weer op gang te brengen.

‘Ja, mevrouw, ik moet dien bij de processtukken voegen.’

‘Waarbij?’

‘Bij de processtukken?’

‘Van wien?’

‘Van uw man.’

‘Van mijn man. Is die dan in een proces gewikkeld? Ik begrijp niet, welk verband er bestaat tusschen een proces van mijn man en dien brief van Henri.’

‘Het is een bewijs, mevrouw, in de treu rige zaak van het vergaan der *Neptunus*.’

‘U spreekt zeer raadselachtig.’

‘Ik, mevrouw? Ik geloof het tegendeel. Het komt mij voor, dat u niet duidelijk is in uwe uitdrukkingen.’

‘Ik herhaal, mijnheer, dat ik het verband niet inzie tusschen het vergaan der *Neptunus* en dien brief van Henri.’

‘Mevrouw, veroorloof mij u op te merken, dat u gisterenavond ten mijnent verklaard, en deze verklaring behoorlijk onderteekend hebt, dat mijnheer Van Kralingen in overleg met zijn bootsman, Piet Blom, moedwillig de schipbreuk der *Neptunus* heeft veroorzaakt en dat hij daardoor de schuld is geweest van den dood van uw zoon.’

‘Dat kan ik nooit verklaard hebben, dat wist ik niet. En u ziet het, mijn zoon is niet dood, maar leeft.’

‘Mevrouw, ik heb hier in origineele het door u geteekende stuk. U hebt dit stuk geteekend, nadat ik het eerst had voorgelezen.’

‘Ik weet niets van dit stuk af, mijnheer.’

‘Maar u hebt het toch geteekend.’

‘Ik! Dat kan niet zijn I’

‘Zie u zelf maar! Is dit uwe handteekening dan niet?’

‘Naar allen schijn, ja, maar ik weet niet dat ik iets geteekend heb,’

De heer Van Hertum was door al deze woorden van mevrouw Van Kralingen meer en meer versterkt in de overtuiging, dat zij den vorigen avond, toen zij haar man van

een misdaad beschuldigde, niet wel bij het hoofd was geweest. Hij had van den beginne af geloofd, dat de smart deze vrouw bijna zinneloos had gemaakt.

De heer Van Hertum las hare den vorigen avond opgestelde beschuldiging nog eens voor.

'En thans, mevrouw, vraag ik u in allen ernst of gij ontkennen wilt mij dit te hebben opgegeven?'

'Het kan zeer wel mogelijk zijn, dat ik dit gedaan heb, maar nu u zelf weet dat Henri leeft, moet u overtuigd zijn, hoe weinig waarde mijne beschuldiging heeft, die door mij in mijne verhitte verbeelding in de eerste oogenblikken is gedaan.'

'U zoudt dus herroepen alles wat u verklaard hebt?'

'Alles mijnheer, alles.'

'Mevrouw, dit bevreemdt mij. U wist of kon zeer goed weten, welke gevolgen uwe beschuldiging hebben moest. U verzocht zelf uw man te arresteeren.'

'Ik?'

'Ja, u, mevrouw, en u dient nadere opheldering te geven.'

'Mijnheer, u is nog niet getrouwd, maar als u dat was en ouder waart, zou u kunnen begrijpen, welke smart een moeder gevoelt, wanneer zij plotseling hoort, dat haar zoon den dood in de golven heeft gevonden.... Ik was radeloos.... Ik ijlde de deur uit en herinnerde mij uw huis; dat was genoeg om bij u aan te bellen, en omdat ik in ieder geval iemand den dood mijns zoons wilde wijten, heb ik daarvan mijn man beschuldigd.'

'Mevrouw, dat kan zeer goed mogelijk zijn, maar dan moest u toch eenigen grond voor uwe beschuldiging hebben. Een vrouw beschuldigt toch zoo lichtvaardig niet haren echtgenoot van een misdaad, waarop een zware straf staat.'

'De courant had het toch voor mij gezegd.'

'Mevrouw, ik - die de eer heb u reeds sedert lang te kennen - meen, dat u te ontwikkeld is om aan het eerste het beste courantenbericht geloof te hechten, te meer wijl uwe beschuldiging uw man betrof, wiens eer en goede naam door u in zeer ernstig gevaar werden gebracht.'

'Daaraan heb ik nooit gedacht.'

'Het kan zijn, maar ik dien u toch nog iets te vragen. In uwe beschuldiging noemde u den naam van Piet Blom. Hoe was u die bekend?' 'Persoonlijk heb ik dien man nooit gezien... Ik wist alleen, dat mijn echtgenoot zeer ontevreden was, dat die man door den kapitein was aangemonsterd. In zijn ontevredenheid over het aan boord zijn van Blom zocht ik een verband tusschen het gebeurde en de courant. Vandaar dat ik hem als medeplichtige noemde.'

'Mevrouw, is u bereid om dit alles te herhalen in getuige van mijn griffier en een proces-verbaal daarvan op te laten maken en te teekenen?'

'Zeker, mijnheer... Mijn man zal u toch zeker niet hebben bekend, dat hij de *Neptunus* heeft laten vergaan, hij kan dat niet.'

'Uw man heeft niets bekend.'

'Ziet u wel, dat ik waarheid spreek?'

'Het kan mogelijk zijn, mevrouw, maar de zaak is mij nog niet helder genoeg. U moet mij beloven het huis niet te verlaten, voordat ik u dat toesta. En tevens moet u mij zeggen, of u bereid zou zijn om, indien ik zulks noodig acht, en u daartoe per rijtuig laat halen, te willen komen in het huis van bewaring, om eventueel met uw man te worden geconfronteerd.'

'Zeker, mijnheer. Ik ben bereid alles te doen, wat u verlangt.'

'Het is goed, mevrouw. Tot ziens.'

De heer Van Hertum was vertrokken. Mevrouw Van Kralingen ijlde naar hare kamer. Daar knielde zij neder en dankte de Moeder-Maagd voor de redding van haar

kind. Weinig dacht zij er aan, dat hare dankbaarheid jegens de Moeder der Waarheid, niet strookte met de onware verklaringen, welke zij zooeven had afgelegd.

Van hare verklaringen werd des middags proces-verbaal opgemaakt en den volgenden morgen werd zij naar het huis van bewaring gebracht.

Nadat zij in het kabinet van den rechter van instructie was toegelaten, moest zij alles nog eens verhalen.

De heer van Hertum schelde, een deurwaarder trad binnen. Hij gelastte dat deze den verdachte binnen zou brengen. Het hart van mevrouw Van Kralingen klopte hoorbaar; zij begreep, dat het oogenblik gewichtig was. Hoe kon zij haar man mededeelen dat Henri leefde? De oogenblikken waren kort. Tijd van beraad was er niet en toch, zij moest handelen, maar hoe?

De deur ging open en Van Kralingen, door den deurwaarder begeleid, trad binnen Mevrouw stond op, vloog op haar man toe en omhelsde hem hartelijk, trok onder die omhelzing zijn hoofd op haar schouder en fluisterde hem in:

'Henri leeft.... ontken alles!'

De deurwaarder had niets gehoord. De rechter van instructie had de omhelzing door mevrouw Van Kralingen als een zeer natuurlijke daad opgenomen. Toch maakte hij de opmerking, dat de daad van mevrouw Van Kralingen niet geoorloofd was. Hij gelastte haar op een van haar man verwijderden stoel plaats te nemen. Mevrouw voldeed hieraan gewillig. Zij had haar doel bereikt.

Henri leefde.... Als een electrische vonk had deze mededeeling zijner vrouw op den ongelukkigen Van Kralingen gewerkt.... 'Ontken alles, had zij gezegd. Maar moest hij dan liegen? Was zijn geweten nog niet genoeg bezwaard? Hij begreep dat zijn vrouw hem en zijn goeden naam en dien van haar zoon scheen te willen redden, maar dat alles ten koste eener leugen? Vroeger ware hij daarvoor niet teruggeschrikt, maar thans, sedert hij zich weer met God had verzoend, deinsde hij daarvoor terug. Moest hij zijn geweten opnieuw geweld aandoen? Moest hij niet eerder door een rouwmoedige bekentenis zijn dankbaarheid jegens God toonen over het behoud van het leven van Henri? Veel tijd tot overwegen werd hem niet gelaten.

Na hem op het hart gedrukt te hebben waarheid te spreken, vroeg de heer Van Hertum hem:

'Wat weet u van het vergaan der *Neptunus*?'

Het antwoord, dat Van Kralingen hierop geven kon, lag voor de hand. Hij kon niets anders verklaren dan hetgeen hij in de courant gelezen had.

Op een vraag, waarom hij vóór de ramp aan de assurantie maatschappij vernietiging van de polis had verzocht, gaf hij hetzelfde op als wat hij aan de assuradeuren had verteld.

Meer dan een half uur lang bleef de rechter van instructie vragen. Gelukkig voor Van Kralingen werd hem de vraag niet gesteld, of hij last had gegeven om het schip een ongeluk te doen krijgen.

Eindelijk werd ook de naam van Piet Blom in het verhoor gebracht.

Het antwoord op de vraag of hij wist of Blom de ramp kon hebben veroorzaakt, ontweek hij door te verklaren, dat hij niet aan boord was toen het schip verongelukte. 'In elk geval,' zoo verklaarde hij, 'was Blom hem niet gunstig bekend. De kapitein had hem aangemonsterd en niet hij.'

Naar het oordeel van den rechter van instructie had het verhoor geen nieuwe bezwarende omstandigheden voor Van Kralingen opgeleverd. Hij deed den verdachte weder wegleiden en stond mevrouw Van Kralingen toe, naar haar huis terug te keeren,

na haar nog eens ernstig te hebben vermaand, het huis niet te verlaten en niemand bij zich te ontvangen.

De heer Van Hertum bracht zijne bevindingen aan de rechtbank over. Deze besliste, in raadkamer vergaderd, dat Van Kralingen preventief zou worden gevangen gehouden, totdat zijn zoon en de stuurman der *Neptunus* terug waren gekeerd. Deze beiden getuigen van de ramp geweest zijnde, zouden alle ophelderingen kunnen geven, welke men noodig had; omtrent mevrouw werd beslist, dat zij in haar huis zou worden bewaakt en niemand bij haar toegelaten mocht worden.

Het gevaar, dat het proces niet met een vrijspraak zou eindigen, bleef nog immer groot. Als Henri bij het verhoor, dat hij zou moeten ondergaan, door zijne getuigenis niet allen twijfel omtrent de medeplichtigheid van Van Kralingen wegnam, dan bleet de beschuldiging zijner vrouw nog altijd een stuk van zeer ernstige beteekenis. Wel kon een vrijspraak volgen wegens gebrek aan bewijs, maar daarmede was de eer van haar man - zoo redeneerde mevrouw Van Kralingen - en die van haar kind nog niet hersteld. Voor alles meende zij, dat voorkomen moest worden, dat de rechtbank rechtsingang verleende.

De *Rotterdamsche Courant* had een bericht van den volgenden inhoud opgenomen:

‘Naar wij vernemen, moet de zaak der schipbreuk van de *Neptunus* ingewikkelder zijn dan wij aanvankelijk hebben bericht. Het schijnt de justitie moeilijk te vallen, den schuldige aan te wijzen. Het zou zeer goed kunnen gebeuren, dat de persoon, die algemeen als de schuldige werd aangewezen, daaraan slechts ten deele schuldig is. Het zou wel mogelijk kunnen zijn, dat hij van alle schuld is vrij te pleiten.

Spoedig zal meer licht over deze treurige zaak worden verspreid. Naar wij vernemen, zijn twee der opvarenden gered en keeren deze met de *Zeeleeuw* eerlang in het vaderland terug.’

Veertien dagen later bevatte de courant weer een bericht. Zij meldde toen:

‘De *Zeeleeuw*, waarop de twee eenig overgeblevenen der ongelukkige bemanning van de *Neptunus* zich bevinden, is Kaap Lezard gepasseerd. Binnen een paar dagen zal de *Zeeleeuw* te Hellevoetsluis binnenloopen en zal het raadsel omtrent het vergaan der *Neptunus* kunnen worden opgelost.’

Mevrouw Van Kralingen las dit bericht en daardoor werd haar angst omtrent den afloop van het proces verdubbeld. Zij meende, dat zij moest trachten Henri te spreken alvorens hij aan land stapte. Zij wilden pogingen aanwenden om hem tot Hellevoetsluis te gemoet te reizen.

Toen de avond begon te vallen, kleedde mevrouw Van Kralingen zich aan en wilde het huis verlaten, maar een agent van politie, die voor het huis was geposteerd, belette haar dit. Eveneens was dit het geval, toen zij door een zijuitgang, welke in de Wijnstraat uitkwam, het huis wilde verlaten.

De heer Van Hertum had zeer terecht begrepen, dat hij als rechter van instructie niet mocht toestaan, dat mevrouw Van Kralingen een onderhoud kon hebben met haar zoon, alvorens deze in verhoor was genomen. Zij was daarom gevangen in haar eigen huis.

Mevrouw Van Kralingen was wanhopend. De laatste kans om haar man, haar kind te redden, ontsnapte haar. In hare verbeelding zag zij reeds haar man veroordeeld en Henri onteerd. Haar zwager Frans, zou, naar zij meende, nooit met het huwelijk van zijn dochter met den zoon van een veroordeelde instemmen. In hare ziekelijke verbeelding zag zij Henri gearresteerd en als medeplichtige veroordeeld. En toch, haar zoon was onschuldig, maar hoe licht kon een enkel onvoorzichtig woord niet een gerechtelijke instructie tegen hem doen instellen.

Alles zou zij hebben willen geven om hem te spreken, maar het kon niet, het was onmogelijk.

Meer dan een uur lang tobde zij haar door de slagen van den jongsten tijd zoo verzwakte en verwarde hersens af, ten einde een middel te vinden om Henri. een enkel woord te doen toekomen.

Zou zij een brief schrijven? Maar zou haar brief hem bereiken? Zou haar brief niet, in plaats van in de handen haars zoons te komen, in die van den rechter van instructie worden gesteld?

Er school haar niets anders over dan te wachten op de dingen, die komen zouden.

Den daaropvolgenden nacht bracht zij wakende door. Onrustig als zij was, sprong zij meermalen van haar legerstede op om het geheele huis te doorloopen. Geen middel was er om Henri te ontmoeten.

Den volgenden morgen was mevrouw nog angstiger. Reeds vroegtijdig was zij gekleed. Honderdmaal had zij reeds uitgerekend of de

Zeeleeuw al binnen kon zijn. O, hoe gaarne had zij een harer dienstboden willen uitzenden om te informeeren of het schip al aangekomen was, maar zij durfde niet. Langzaam kroop de tijd voort.

Eindelijk tegen den middag werd de heer Van Hertum aangediend. Mevrouw Van Kralingen zag in de komst van den rechter niet veel goeds. Zijn bezoek gold alleen het vragen van eenige inlichtingen omtrent de geheime wijze, waarop Henri vertrokken was. Te vergeefs trachtte mevrouw uit den rechter iets te krijgen omtrent den stand der zaak. De heer Van Hertum bepaalde zich tot de beleefde mededeeling, dat het hem als rechter niet geoorloofd was iets dienaangaande te zeggen.

HET INWENDIGE VAN HET H. GRAF TE JERUSALEM.

Wederom zat mevrouw alleen, wederom kroop de tijd langzaam voort Het werd later en later, en nog had zij niets omtrent Henri vernomen. Zou hij aangekomen zijn? Zou hij gezond zijn? Zou hij reeds in verhoor zijn genomen?

Op eens ging de deur der kamer open; mevrouw Van Kralingen slaakte een kreet van verbazing en lag in de armen van haar teederbeminden zoon, dien zij reeds dood gewaand had en die de kamer was binnengestoven onder den uitroep:

'Mama, ik ben terug.'

Lang en innig was de omhelzing van mevrouw Van Kralingen en haar zoon. Herhaaldelijk drukte zij Henri aan haar hart. In hare vreugde zag zij niet, dat Henri niet alleen was binnengetreden. Eindelijk bemerkte zij ook haar man. Ook hij hier, was hij dan vrij? Maar haar man stond te praten. Dat was haar zwager Frans en zijn dochter Maria.

'Is alles dan voorbij?' vroeg zij.

'Ja, mama, alles is voorbij en alles is in de beste orde. Een woord is voldoende geweest, om de beschuldiging te vernietigen.'

'En de *Neptunus*?'

'Het schip is 's nachts door een ander schip, waarvan de naam en de nationaliteit onbekend is gebleven, op een geweldige wijze aangevaren. De voorsteven van het onbekende schip liep met een groote vaart tegen de romp van de *Neptunus* aan bakboordzijde aan. Wij kregen lek en het schip begon dadelijk te zinken. Aan stoppen van het lek viel niet te denken. De stuurman haalde mij halfgekleed uit mijn hangmat,

nam mij op en sprong met mij in zee. Hij was zoo gelukkig een ledige waterton te bereiken en daarop dobberden wij voort tot wij den volgenden morgen land ontdekten....'

'Arme jongen!'

'Gelukkig was de wind landwaarts en kwamen wij hoewel doornat, tegen den middag op het eiland St. Helena. Daar vonden wij een liefderijke verpleging...'

'Maar...?' waagde mevrouw te vragen.

'Ik begrijp u, mama. U bedoelt Piet Blom. Wij waren nauwelijks in zee, wij bevonden ons nog in het Kanaal, toen een stortzee over het schip sloeg. Deze nam Blom mede. Hij verdween voor onze oogen in de diepte zonder dat het mogelijk was, iets te zijner redding te doen. God schijnt het zoo gewild te hebben.'

Terwijl Henri nog sprak, werd als gewoonlijk de courant binnengebracht. Ditmaal bevatte zij een bericht, waarin werd medegedeeld dat mijnheer Van Kralingen niet alleen van alle schuld was vrijgesproken, maar tevens dat ten onrechte op hem een zware beschuldiging had gerust.

Van Kralingen was dus in het oog der wereld in zijn eer hersteld, maar nog niet in zijn eigen oogen. Hij had nog veel, zeer veel goed te maken.

Toen in de stad de afloop der zaak bekend was geworden, keerde de publieke opinie zich weer geheel ter gunste van den heer Van Kralingen. Men zag niet meer in hem een misdadiger, maar een slachtoffer van lagen laster. Men had innig medelijden met hem. Zij die den vorigen dag nog geneigd waren niet in het minst aan zijn onschuld te gelooven, kwamen hem thans gelukwenschen. Zijn vroegere handelsvrienden stroomden als om strijd toe om hem de hand te drukken. Natuurlijk werd de met de assurantie-maatschappij bepaalde anderhalf millioen aan hem uitgekeerd. Dit geld schonk hij geheel weg aan liefdadige instellingen, ofschoon het, zooals de zaak thans door de wonderlijke bestiering der Voorzienigheid was geloopen, niet door een misdaad was verkregen.

Geheel in zijn eer hersteld, had hij zeer goed te Rotterdam kunnen blijven wonen. Achting, crediet en vertrouwen zouden hen opnieuw zijn geschonken, maar het was hem onmogelijk langer te blijven vertoeven in een stad, waar hij in een oogenblik van zwakheid had toegegeven aan de verleiding, en zijn geweten bezwaard met een bijna onuitwischbare misdaad, welke alleen door de bestiering van de Voorzienigheid was voorkomen. Het gebeurde had op hem een diepen indruk gemaakt. Hij was gered uit de handen van den wereldschen rechter; door een leven van ware boetvaardigheid hoopte hij ook zijne ziel te redden uit de handen van den eeuwigen Rechter, die harten en nieren doorgrondt.

Men besloot dat de geheele familie naar Batavia zou vertrekken. Daar associeerde zich oom Frans, - zooals deze zich gaarne liet noemen, ofschoon, zooals wij in den aanvang reeds hebben doen uitkomen, tusschen Henri en hem geen bloedverwantschap bestond - met Henri, terwijl de oude heer Van Kralingen, wiens uitgebreide handelskennis de nieuwe firma ten goede kwam, zich met het toezicht belastte.

Eindelijk huwde Henri met Maria, en mevrouw Van Kralingen verzekerde op den huwelijksdag, dat God haar man en haar zoon had gered.

De kerk van het H. Graf.

Er zijn ongetwijfeld trotscher en monumentaler kathedralen en basilieken in de wereld, dan de kerk van het H. Graf, doch geen is zoo aandoenlijk en spreekt luider

tot het gemoed van den geloovigen Christen, dan deze indrukwekkende tempel, die het graf van van onzen Zaligmaker in den Calvarieberg binnen zijn muren omvat.

De heidensche keizers uit de twee eerste eeuwen der christelijke tijdrekening hadden uit gloeienden haat tesen het Christendom de heilige plaatsen op alle mogelijke wijzen onteerd. Het standbeeld der godin Venus bekroonde den Calvarieberg, waar Christus het menschdom uit de slavernij der zonden had vrijgekocht, en dat vanjupiter verhief zich op het H. Graf.

Maar spoedig zouden al deze goden van brons, steen en hout verdwijnen. Constantijn werd de beheerscher der wereld, en zijn moeder, de H. Helena, toog naar Jerusalem, om het kruishout te ontdekken, waaraan de Verlosser gehangen had. De tempel van Venus werd met den grond gelijk gemaakt, de beelden van deze godin en van Jupiter van hun voetstuk gerukt, en het ware kruis gevonden. De H. Helena zond een aanzienlijk gedeelte van het heilige hout aan haar zoon, den keizer, en liet

voor het overige een zilveren schrijn vervaardigen, dat bewaard moest worden in een basiliek, die de vrome vorstin boven het H. Graf deed bouwen.

Dit monument van de H. Helena, het voorwerp van bewondering en vereering der geloovigen, bestond tot 1009, na herhaaldelijk geleden te hebben van de gewelddadigheden van den Perzischen koning Chosroës en andere vijanden van den christen naam.

DE KRUISIGING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOUVENET.

Toen de ongeloovigen in het begin der elfde eeuw de basiliek van het H. Graf verwoestten, ging een kreet van verontwaardiging en smart uit de christen wereld op. Dit was een voorspel van de machtige stem der kruistochten. Het eerbiedwaardige gebouw werd evenwel door de moeder van den khalief weer opgebouwd, en de pogingen dezer vrouw, uit een christelijke familie gesproten, werden door de geloovigen krachtig gesteund.

Doch de dweepzieke Muzelmannen bemoeilijkten spoedig het bezoeken van het H. Graf en de pelgrims stonden aan allerlei kwellingen van de zijde der Turken bloot. Nu gordde het Westen op 's Pausen roepstem het zwaard aan, om de heilige plaatsen uit de handen der ongeloovigen te verlossen. Het verheven doel werd bereikt, de macht der Saracenen gefnuikt, en op Vrijdag 15 Juli 1099, om drie uren in den namiddag, was Jerusalem in handen der kruissoldaten.

Weldra staken de overwinnaars, de ridderlijke Godfried van Bouillon het eerst, het zwaard in de scheede en legden hun bebloede kleederen af. Zij waschten hun handen, trokken een eenvoudig gewaad aan en begaven zich blootsvoets, rouwmoedig op de borst kloppende, processiesgewijs naar de door het lijden en den dood van Christus geheiligde plaatsen.

Deze fiere ridders, grimmige leeuwen in den strijd, zachte lammeren op den Calvarieberg, aanbaden, nederig neergeknield op den met zijn bloed doorweekten bodem, den goddelijken Verlosser en kusten met kinderlijk geloot den steen van zijn graf.

Tachtig jaar later reeds viel Jerusalem opnieuw en nu voorgoed in de handen der Turken. Nog altijd waakt de volgeling van den Profeet aan de deuren der kerk van het H. Graf, die hij enkel voor geld opent en ze, als het hem goeddunkt, gesloten houdt. Zien wij nu, hoe deze heilige tempel door zooveel eeuwen van droefheid en vernedering tot ons gekomen is.

De tegenwoordige basiliek van het H. Graf bevat drie verschillende kerken, wat haar onregelmatig voorkomen verklaart. Bij het oorspronkelijk gebouw vereenigden de christen vorsten de andere onder hetzelfde dak. De voornaamste vergrooting geschiedde, ten einde den Calvarieberg, die nauwelijks vijftig schreden van het graf verwijderd is, binnen dezelfde ommuring te brengen.

De kerk heeft ongeveer den vorm van een Latijnsch kruis en is omtrent 65 meters lang tegen 45 breed, zonder de kapel van de H. Helena, die 20 meter lang en 12 breed is. Die van den Calvarieberg is maar 9 lang en 10 breed. De kerk heeft drie koepels; die welke het H. Graf overhuift, is van hout en pleister, sedert den brand in 1808, die het mooie cederhout verteerde, waarvan de voornaamste stukken, door den Libanon geleverd, tot den tijd der H. Helena opklommen.

Onder dien koepel, waardoor het licht naar binnen stroomt, verheft zich een praalgraf uit gele en witte marmersteen, in den vorm van een katafalk. Het is het graf van onzen goddelijker. Verlosser, 8 meter 25 lang, 5 meter 55 breed, en 5 meter 50 hoog.

Het inwendige van het H. Graf is in twee nagenoeg vierkante vertrekjes of cellen gescheiden, die door middel van een lage deur met elkaar gemeenschap hebben. Het eerste kamertje wordt de Kapel van den Engel ge noemd. Hier verscheen de hemelbode aan de godvruchtige vrouwen, om haar de verrijzenis van den Zaligmaker mee te deelen. De binnenwanden zijn versierd met gebeeldhouwde wit marmeren paneelen, twaalf muurpilaren en evenveel kleine zuilen. Vijftien aan het gewelf opgehangen lampen branden er dag en nacht, en van deze behooren er vijf aan de Franciscanen, terwijl de overige geschenken zijn van de verschillende gezindten.

Door een laag deurtje komt men uit de Kapel van den Engel in het eigenlijke H. Graf, dat ruim twee meter lang, bijna twee breed en twee en een halven M. hoog is. Rechts bemerkt men een marmeren tafel, die de heele lengte en de halve breedte van het vertrek inneemt. Daarop werd het lichaam van Christus neergelegd, met het hoofd naar het Westen en de voeten naar het Oosten. Het graf en de tafel zijn met den beitel in de rots uitgehouwen, maar men heeft zich verplicht gezien, ze met marmer te

bedekken, ten einde ze te beschermen tegen de vrome onbescheidenheid van sommige pelgrims, die zich de vrijheid veroorloofden er stukjes af te breken, welke zij als een gedachtenis meenamen. Drie en veertig gouden en zilveren lampen, geschenken van christen vorsten, hangen boven het H. Graf en branden dag en nacht. De Franciscanen en de Grieksche en Armenische sekten dragen er, elk volgens zijn ritus, dagelijks het Misoffer op. De schismatieke Russen zijn er, tegen alle recht in, doch dank zij hun kuiperijen en hun goud, in geslaagd, een groot aantal heiligdommen in hun bezit te krijgen. Zoo beweren zij, dat de middelbeuk der kerk van het H. Graf, het gedeelte van den Calvarieberg, waar het kruis geplant stond, de Kapel der kolom van bespotting enz. hun rechtmatig toebehooren.

De tweede kerk, minder groot, maar nog eerbiedwaardiger, is die van den Calvarieberg. Men komt er langs een ruwe en nauwe trap, en zij bestaat als het ware uit twee verdiepingen. Het onderste gedeelte, bekend als de Kapel van Adam, bevatte de graven van Godfried van Bouillon en van zijn opvolger Boudewijn, door de dweepzieke Grieken tijdens den brand in 1808 geschonden en verwoest. Na een twintigtal ongelijke treden te zijn geklommen, komt men op Golgotha, op den grond, met het bloed van Christus besproeid. Hier werd voor bijna negentien honderd jaren het Kruishout geplant. Toen de Christenen, door de H. Helena geleid, de aarde en de onreinheden hadden weggeruimd, die de heidenen daar hadden opge

JESUS VALT VOOR DE EERSTE MAAL ONDER HET KRUIS.
Derde statie van den Kruisweg in de kerk te Kuilenburg, geschilderd door FRANS LOOTS.

opgestapeld, vonden zij de in de rots gemaakte holte, om den voet van het kruis te ontvangen, die ongeveer vijftig centimeters diep is. Tot troost der Christenen had de Voorzienigheid toegelaten, dat deze verheven plaats bewaard werd, juist dank aan de voorzorgen, door den haat der vijanden ingegeven.

De derde kerk, die zich onder den grond bevindt en van alle versierselen ontbloot is, draagt den naam van de H. Helena en heeft gemeenschap met de grot der vinding van het ware kruis. Langs een trap van ongeveer dertig treden daalt men er in af.

Tal van kapellen sluiten zich bij deze uitgestrekte ruimte aan. Zoo heeft men een kapel, waar de kolom van bespotting bewaard wordt, een blok marmer, waarop Jesus neerzat, terwijl zijn beulen Hem de doornenkroon op het hoofd drukten en Hem onder honende spotternijen kaakslagen toedienden. Deze kolom van grijskleurig marmer is omtrent een halven meter hoog en wordt in een ijzeren traliekast tentoongesteld. Daar ook wierpen de beulen het lot over de kleederen van hun slachtoffer. Wat verder is de gevangenis, waarin Jesus werd opgesloten tijdens de toebereidselen tot de terechtstelling. Hier bevond zich de H. Maagd, *stabat Mater*, stond de Moeder, toen zij het laatste vaarwel van haar zoon ontving en zij ons in den persoon van den H. Johannes tot moeder werd gegeven.

Dicht bij de deur naar het zuiden is de steen der zalving, waarop het lichaam van Christus, vóór het aan het graf werd toevertrouwd, werd uitgestrekt om gebalsemd te worden. In het noordertransept toont men de plaats, waar de verrezen Jesus aan Maria Magdalena verscheen. Eenige schreden verder heeft men een kapel, waar, volgens de overlevering, Christus na zijn verrijzenis zich het eerst aan de H. Maagd vertoonde.

Alle eeuwen door zijn de Christenen in grooten getale naar Jerusalem gesneld, om hun gebed te storten op het graf van den Zaligmaker en den door zijn voetstappen geheiligden bodem te betreden. ‘Het zou te lang duren,’ schrijft de H. Hieronymus, ‘indien ik de bisschoppen, de martelaren, de doctoren wilde opsommen, die naar Jerusalem zijn gekomen. Allen zouden meenen, dat er iets aan hun godsvrucht en aan hun wetenschap ontbrak, indien zij God niet waren komen aanbidden ter plaatse, waar het Evangelie van de hoogte van het kruis is beginnen te schitteren.’ Elders zegt dezelfde heilige, dat men pelgrims uit Indië, uit Ethiopië, uit Groot-Brittannië en de naburige eilanden naar Jerusalem zag snellen, en dat de lof van Jesus Christus in alle talen ter wereld gezongen werd.

Toen Chateaubriand, de groote christen denker en schrijver, in 1806 Palestina bezocht, wijdde hij eenige welsprekende bladzijden aan de heilige oorden, waar hij den voet had gezet ‘De christen lezer zal vermoedelijk vragen,’ zoo schreef hij o.a., ‘welke gewaarwordingen mijn ziel bestormden, toen ik het H. Graf binnentrad. Ik kan in waarheid deze nieuwsgierigheid niet bevredigen. Zooveel gedachten stormden door mijn brein, dat ik bij niet één denkbeeld kon stilstaan. Ruim een half uur bleef ik in het H. Graf neergeknield, de oogen onafgewend op den steen gevestigd. Een der twee kloosterlingen, die mij tot gidsen strekten, lag naast mij, met het voorhoofd op het kille marmer, op den grond gebogen, terwijl zijn gezel, het Evangelieboek in de hand, bij het schijnsel der lampen mij de passages betreffende het H. Graf voorlas. Het eenige wat ik kan getuigen, is, dat ik bij het gezicht van het Graf mijn zwakheid beter voelde uitkomen, en toen mijn gids met den H. Paulus uitriep: “Waar is, o dood, uw overwinning, waar is uw prikkel?” neigde ik het oor, als waande ik den dood tot

antwoord te hooren geven, dat hij overwonnen in die grafstede aan kluisters geklonken lag.'

'Voor den Christen of voor den wijsgeer, voor den moralist of voor den geschiedschrijver,' zegt Lamartine in zijn *Voyage en Orient*, in de jaren 1832 en 1833 door hem ondernomen, 'is dit Graf de grenspaal tusschen twee werelden, de oude en de nieuwe wereld, het uitgangspunt van een denkbeeld, dat het heelal vernieuwd heeft, van een beschaving, die alles hervormd, van een woord, dat over de geheele aarde weerklonken heeft: dit Graf is de slaapstede der oude wereld en de wieg der nieuwe; geen steen hier beneden is de grondslag van een zoo groot gebouw, geen graf is zoo vruchtbaar geweest; geen leer, drie dagen of drie eeuwen begraven, heeft zoo zegevierend de rots verbrijzeld, waarmee de mensch ze verzegeld had, en den dood door een zoo schitterende en eeuwigdurende verrijzenis gelogenstraft.

'Ik trad op mijn beurt het H. Graf binnen, den geest door die onmetelijke denkbeelden bestormd, het hart door innige indrukken bewogen, die een geheim blijven tusschen den mensch en zijn ziel, tusschen het denkend insect en den Schepper: die indrukken schrijft men niet neer; zij storten zich uit met den rook der vrome lampen, met den geur der wierookvaten, met het onbestemde en verwarde gefluister der zuchten; zij vallen met de tranen, die in ons oog opwellen bij de herinnering aan de eerste namen, die wij in onze jeugd gestameld hebben...'

Halen wij ten slotte nog één schrijver aan, Eyzaguirre, die zijn indrukken van de heilige plaatsen neerlegde in zijn werk *Le Catholicisme en présence des sectes dissidentes.*

'Terwijl men de Metten zong, zag ik onder in het sombere kerkschip drie geheimzinnige gestalten komen aanzweven, gekleed met Oostersche dalmatieken, die op een sneeuwwit linnen gewaad neervielen; lange haarlokken golfden den beiden eersten over de schouders, terwijl hun baard tot aan den gordel reikte; de derde, die blootsvoets liep, scheen een Ethiopiër te zijn. Het waren de diakenen der scheurmakende Grieksche, Koptische en Armenische sekten, die om middernacht de heilige plaatsen doorloopen en door het zwaaien met hun reukvaten eere komen betuigen aan den God, die er door de Joden zoo bloedig gehoond is.

De getijden der Roomsch-katholieken eindigen om twee uur in den morgen, en na afloop daarvan schepte ik er vermaak in, de duistere beuken van den verlaten tempel te doorwandelen. Hoeveel geslachten zouden reeds vóór mij die plaatsen hebben betreden? Hoeveel menschen, uit alle werelddeelen opgekomen, zouden op dien grond hebben neergeknield, sinds Jesus Christus hem heiligde, door er zich voor ons te slachtofferen?

Menigmaal verraste ik op den Calvarieberg Oostersche katholieken in tranen badende. Evenals ik hadden zij waarschijnlijk de stilte van den nacht uitgekozen, om zich ongestoord in hun vrome overpeinzingen te kunnen verdiepen.

Nadat de dienst der katholieken is geëindigd, vangen de verschillende sekten op haar beurt haar oefeningen aan, maar deze blijven ver beneden de grootsche statigheid der Roomsche kerkgebruiken. Geen orgel luistert haar godsdienstige plechtigheden op; dit speeltuig is enkel bij de katholieken in gebruik. De Grieken vervangen het door keteltrommen en de Armeniërs door een soort van rinkelbommen. De kerkdienst der Grieken begint met het aanbreken van den dageraad; drie popen brabbelen eenige psalmen, die door menigvuldige *kyrie's* en gebeden worden afgewisseld; vervolgens treden twee hunner de kapel van het H. Graf binnen en dragen er het Misoffer op. De Armeniërs houden hun diensten in een der kapellen van de kerk, die hun toebehoort. De Kopten bezitten een onaanzienlijke bidplaats, tegen den godstempel

aangebouwd. Deze ongelukkige Ethiopiërs zijn van al de sekten, die het Graf des Zaligmakers omringen, het meest ingetogen, het godvruchtigst en het stichtelijkst in hun ceremoniën.'

Besluiten wij met de hoop uit te spreken, dat door Gods goedheid eenmaal al de afgedwaalde Christenen tot den eenigen schaapstal terugkeeren en de kerk van het H. Graf uit de handen der ongeloovigen weer kome in het bezit der ware volgelingen van Christus.

Drie huwelijken in den Achterhoek
Door
J. Heuvels.

Het was een heerlijk schoone zomeravond; in roodgouden, oogverblindende glansen neigde de zon ten ondergang achter de bergen, die de grenzen vormen van Holland en het Pruisisch stadje Hoog- en Laag Elten. In de dicht belommerde bosschen, die langs alle zijden het aloude heerlijke slot van dit stadje omringen, zong een koor van vogelen, waartusschen het liefelijk kwinkeleeren van den nachtegaal met zijn helderen en lang uitgehaalden slag verre den boventoon behield.

De landbouwers, vermoeid van den arbeid, keerden met hun gereedschappen huiswaarts, terwijl de voertuigen met hun logge, breede wielen en droomerige paarden, die zoo nu en dan door het klappen der zweep werden opgewekt, hen langzaam volgden.

Voor het overige werd de stilte door niets verstoord dan door den zilveren klank van het kerkklokje, dat juist het *Angelus* klepte, bij welk geluid de geloovige landman eerbiedig zijn hoofd ontblootte om Haar te begroeten, die ons aller hulp en voorspraak is.

Op de stoep van het voornaamste logement uit dit provinciestadje stond een jeugdige man met de handen op den rug in blijkbare spanning uitziende naar het einde der Marktstraat, waarlangs de omnibus moest komen. Het scheen als wachtte hij iemand daaruit.

Deze jonkman, Eduard van Bergen geheeten, was tamelijk lang en schraal van gestalte; een Tyroler hoed met breeden rand overdekte zijn zwarte krullende lokken, een weelderige knevel sierde zijn bovenlip. In zijn oogen lag iets guitigs, iets vroolijks en ongedwongens te lezen, kortom geheel zijn uiterlijk toonde den kunstschilder *à la* Jan Steen of Frans Hals.

Eduard was ook een kunstschilder. Als man van vermogen kon hij zich uitsluitend toeleggen op zijn liefhebberij: het schilderen naar de natuur. Daar hij ouderloos en nog minderjarig was, werd zijn vermogen beheerd door voogden, iets, wat voor Eduard zeer gelukkig was; want alleen om natuurschoon te bestudeeren zou hij zich niet naar zulk een afgelegen plaats begeven. Eerst dan, wanneer zijn middelen eenigszins uitgeput raakten, begaf hij zich, zooals hij dit noemde, buiten de verleiding en leefde rustig en kalm in afwachting van den tijd. waarop hij, zooals hij placht te zeggen, weer bij 'de oomes' mocht aankloppen. Sinds eenigen tijd was hij nu hier en hij begon zich al een beetje te vervelen, toen hij op eens de tijding kreeg uit Amsterdam, dat zijn boezemvriend Gustaaf, een schrijver, hem wilde komen bezoeken.

Geen wonder dus dat Eduard dien avond met stijgend ongeduld de aankomst van den omnibus verbeidde.

Zoodra was deze dan ook niet in het gezicht, of daar klonk het op hartelijken toon: ‘Dag Gustaaf! Dag Eduard!’ En beide vrienden stapten gearmd naar het logement.

Toen zij daar waren aangekomen, was Eduards eerste woord: ‘Wel kerel, ik ben recht blij dat je mij eens in mijn ballingsoord komt bezoeken.’

‘Ballingsoord! En je schreef mij onlangs nog,’ antwoordde nu Gustaaf, terwijl hij hartelijk lachte en opnieuw zijn vriend de hand drukte, ‘dat het hier zulk een hemelsch oord was! Of is dit maar weer, zooals altoos, de indruk geweest van het eerste oogenblik?’

‘Ja het is hier wezenlijk lief en een uitmuntend geschikte plaats voor denkers, droomers, verliefden en voor schrijvers, zooals jij, maar voor gezonde, levenslustige, frissche menschen, bah! Hoe verlang ik weer terug naar Amsterdam!’

De beide vrienden zetten zich nu op hun gemak in de gelagkamer en de kastelein kwam aanstonds aan met twee groote glazen versch schuimend bier, terwijl hij zei: ‘Hartelijk welkom hier, heeren!’

De vrienden verdiepten zich nu in allerlei vertrouwelijke gesprekken; de kastelein zette zich op korten afstand van hen neder en sloeg met blijkbaar welgevallen zijn nieuwen gast nauwkeurig gade. Terwijl Eduard in geheel zijn uiterlijk het beeld vertoonde van den rijken, levenslustigen dilettant-kunstenaar, die alles om zich heen met zekere luchthartigheid opneemt, gaf Gustaafs uiterlijk juist het tegendeel te aanschouwen. Zijn hoog gewelfd voorhoofd, zijn diepliggende, door zware wenkbrauwen overschaduwde oogen, die soms star als op één punt bleven staren, toonden terstond aan, dat men hier iemand voor zich zag, die blijkbaar veel en diep placht na te denken en geheel het leven van een nog al donkere zijde had leeren beschouwen. Een zeker waas van zwaarmoedigheid lag over zijn overigens open en vrij gelaat gespreid, terwijl zijn haar en volle baard reeds de sporen van vroegtijdige grijsheid vertoonde, alhoewel hij nog geen dertig jaren telde.

Ook hij was kunstenaar, maar niet zooals Eduard uit liefhebberij, doch wijl hij het zijn roeping achtte. Hij was namelijk een schrijver.

Daar bestaan menschen, die soms zeer laat in hun leven weten, wat zij eigenlijk willen, onbegrijpelijke karakters, die elke werkelijkheid, onder welken schoonen en hoogverheven vorm ook, uit geheel hun hart verafschuwen. Tot dat soort van menschen had Gustaaf lang behoord. Hij koos zich een stand in de maatschappij, waarin hij zijn bestaan vond en wijdde zijn vrijen tijd aan zijn onverzadigbaren lust tot lezen en nadenken.

Hij werd eenigszins denker, en daarna rijpte langzamerhand in zijn geest het denkbeeld om zich als schrijver te bekwamen. Dit was eindelijk het ideaal, dat na lange jaren nadenkens, als een helder lichtende ster te voorschijn schoot uit dien donkeren chaos van de vele nog verwarde denkbeelden, die in zijn geest rondwoelden. Die levensroeping zou volgens hem de belichaming zijn dier onbestemde jongelingsdroomen, welke hem altoos influisterden, dat hij meer dan anderen was en hem aanspoorden, zich boven het gewone, het alledaagsche des levens te verheffen.

Sinds dat oogenblik wist hij inderdaad wat hij wilde en niet langer op twee gedachten hinkend, ging hij van nu af aan regelrecht op het doel af. Ondanks de vele teleurstellingen, die hem aanvankelijk op deze uiterst moeielijke loopbaan moesten wachten, slaagde hij, dank de goede en echt klassieke opleiding, in zijn jeugd aan een inrichting door geestelijken bestuurd, genoten, boven verwachting.

Hij had thans een geschiedkundig onderwerp ter hand genomen, dat zijn naam als schrijver voorgoed zou vestigen. Maar het woelige stadsleven in Amsterdam bood hem daartoe geen geschikte gelegenheid aan, en daarom had hij volgaarne de uitnoodiging van zijn vriend aangenomen om dat werk in stilte en afzondering te voltooien.

Aan het hart zijner hoogbejaarde moeder, bij wie hij tot hiertoe inwoonde, deed het wel eenigszins leed, aldus van haar zoon te scheiden, ‘maar’ - zoo sprak zij gelaten als elke moeder - ‘het moet nu eenmaal, je hebt dit noodig om ongestoord te kunnen werken en hier is uw leven veel te ingespannen; dus ik mag u niet terughouden, hoezeer uw afzijn in mijn hart een groote leegte zal achterlaten.’

En zoo was Gustaaf naar hier vertrokken, om buiten al het gewiel en gewoel van het stadsleven zich onder de stille beschouwing van Gods schoone natuur aan zijn arbeid te wijden; terwijl zijn bezoek ook zeer welkom was aan Eduard, die in Gustaaf zoo gaarne zijn Mentor wilde erkennen, daar deze hem, door zijn ernstiger

levensopvatting, als tot tegenwicht diende bij zijn soms wat al te ver gedreven luimigen levenslust.

Nadat beide jongelieden eenige oogenblikken met elkander gesproken, elkander het wederzijdsche lief en leed meegedeeld hadden en daarop een kort stilzwijgen gevolgd was, brak Eduard dit af met te zeggen: 'Wat drommel! laat ik u nu de portretten eens toonen van onze huisgenooten, met wie je nog dezen avond kennis zult maken.'

Bij deze woorden haalde Eduard eenige in crayon geteekende portretten voor den dag. Het eerste stelde voor den kastelein. 'Dien ken je al, niet waar?' zei Eduard.

'O ja,' antwoordde Gustaaf, 'dat is onze waardige hospes, waarlijk aardig getroffen met zijn joviaal uiterlijk, daar staande in het volle bewustzijn van zijn waardigheid, en met zijn ouderwetsche fluweelen muts met afhangende kwasten op zijn kaal wordend hoofd, terwijl hij kalm zijn Duitsche pijp aan het rooken is.... Hij schijnt zijn zaak wel eer aan te doen.'

'Maar wie is deze?' vroeg nu Gustaaf, terwijl hij naar het afbeeldsel wees eener jonge dame.

'Ja beste vriend', antwoordde Eduard hierop, 'vooraf moet ik u zeggen, dat deze jonge dame al aan den man is, dus koester geen ijdele verwachtigen. Zij heet Theresia en is geëngageerd met een rijk heer uit Amsterdam, Adolf geheeten, wiens bezittingen, geloof ik, grootendeels bestaan in kasteelen *en Espagne*, en dien je dezen avond nog zult aanschouwen.'

Bij deze woorden liet Eduard het portret zien van de jonge dame, die blijkbaar haar uiterlijk schoon door de hulpmiddelen der mode had willen verhoogen en in haar houding een coquette te zien gaf.

'Maar deze dan?' vroeg nu Gustaaf, op een ander portret wijzend.

'Dat is haar eigen zuster,' hervatte Eduard.

'Och kom, dat meisje zoo bekoorlijk en toch zoo eenvoudig, zou de zuster zijn van die coquette, dat is haast niet te gelooven!'

'En toch is het waar', antwoordde Eduard, terwijl hij er bijvoegde: 'En ook nog *à prendre*, amice!'

Bij dit gezegde zag Eduard zijn vriend even in het gelaat, maar deze vertrok geen spier en zei enkel: 'Denk je nu dat ik bij het zien van elk meisjesportret dadelijk verliefd ben? Dat laat ik graag aan jou over, ik heb wel andere dingen aan mijn hoofd.'

'Bedaar, bedaar wat, amice! Als het u belieft nu geen zwaarmoedige buien; het is maar om te gekscheren en je moet alles niet zoo letterlijk opvatten,' antwoordde Eduard, terwijl hij een ander portret voor den dag haalde, het afbeeldsel der moeder van dit tweetal.

'Zie eens, welk een uitdrukking in die oogen! Wat een houding! Als wil zij zeggen: deze twee zijn mijn dochters, ben ik niet rijker dan Croesus? Zij is dan ook een eigenaardige dame, ijdel en verwaand in den hoogsten graad; en zij wenscht niets liever dan hier haar beide dochters nog eens te zien bruiloft houden.'

Zonder op dit alles, dat hem blijkbaar weinig belang inboezemde, te antwoorden, had Gustaaf thans zijn oog geslagen op een ander portret, en vroeg: 'Maar wie is toch die bedaagde dame, zoo stemmig in het zwart gekleed en met dien neergeslagen blik?'

'Dat is nu,' antwoordde Eduard, 'juffrouw Jetje, zooals iedereen haar hier noemt; zij is geen bewoonster van dit huis, maar een rentenierster; zij is een van die geheimzinnige wezens, over wier verleden een sluier is gespreid, dien het niemand

gegeven is op te lichten, Vroeger moet zij arm geweest zijn en woonde toen elders; eerst op lateren leeftijd kwam zij zich hier vestigen, kocht en verkocht huizen en landerijen, maar leeft overigens als een vrome dame en oude vrijster; zij gaat veel naar de kerk en bemoeit zich graag met iedereen; zij voedt zich om zoo te zeggen met alle nieuwtjes uit de stad, maar heeft een afkeer van “manslui,” zooals zij zegt.’

‘Maar hoe ben je dan in het bezit gekomen van haar portret?’ vroeg Gustaaf een beetje verwonderd.

‘Dat zal ik u zeggen, vriend. Zoodra juffrouw Jetje had vernomen dat er een kunstschilder in het stadje was gekomen, liet zij mij - hier zette Eduard een hooge borst - verzoeken, haar woning, die lieve ouderlijke woning, zooals zij zich uitdrukte, te willen afschilderen. Ik voldeed natuurlijk aan haar verlangen en had onder die omstandigheden ruimschoots gelegenheid tevens het beminnelijk en lieftallig wezen af te beelden.’

‘Zoo, zoo,’ antwoordde Gustaaf schertsend, ‘je hebt dus bij de oude vrijsters hier ter stede ook al een wit voetje. Ik zie wel dat ik hier achter het net kom visschen en mijn reis op het punt van *conquête* geheel vergeefsch zal zijn.’

‘Wacht maar, wacht maar! amice! wie weet wat voor u hier nog is weggelegd. Daar zijn hier nog vele aardige, lieve meisjes, die u misschien wel zullen passen, als het u daarom te doen is; maar nu’, en hier pakte Eduard de portretten bijeen, ‘nu ken je ten minste zoo van aanzien alle bewoners van dit groote stadshotel, die je nog haden avond in levenden lijve zult zien verschijnen.’

Nadat hij nu de portretten had weggeborgen en beide vrienden eenige uurtjes onder vertrouwelijk gesprek hadden doorgebracht, was de tijd genaderd voor het souper en Gustaaf kon aanstonds met de aldaar verblijvende familie kennis maken.

De portretten waren alle zoo juist getroffen, dat hij niet de minste moeite had ze aanstonds te herkennen. Mevrouw Hooge was een dame van klein postuur en zeer alledaagsch uiterlijk, wat zij door zekere aangeleerde, niet aangeboren deftigheid zocht te vergoeden. Zij neeg even voor Gustaaf en drukte toen haar lippen stijf samen, als wilde zij te kennen geven, geen enkel woord meer te zullen wisselen met dien vreemden gast.

De beminde van Theresia, mijnheer Adolf, was spraakzamer; vooral bij het vernemen dat Gustaaf uit Amsterdam was gekomen, kon hij niet nalaten te verzuchten: ‘Een heerlijke stad niet waar, waarvoor men alles zou verlaten.’

Dit gezegde deed hem van den kant van mevrouw Hooge deze bitse opmerking toekomen: ‘Ei, ei, mijnheer Adolf, wat zegt u daar, dus voor Amsterdam zou u ook ons willen verlaten?’

‘Pardon, mevrouw,’ hernam Adolf nu gevat, ‘ik was nog niet uitgesproken; ik wilde zeggen: als ik hier mijn schat, mijn hart niet had,’ en met deze woorden wierp hij een blik op Theresia, die nu ook allerliefst neigde tegenover den nieuwen gast, een vriendelijk lachje gaf aan Eduard en daarna om den schijn aan te nemen van te moeten blozen even haar zakdoek voor het gelaat hield.

‘Mijnheer is zeker advocaat,’ vervolgde nu mevrouw, trots haar besluit niet meer te willen spreken.

‘Dat juist niet, mevrouw,’ antwoorde Gustaaf, ‘ik ben maar een eenvoudig dienaar der pers, ik ben schrijver.’

‘Schrijver! schrijver!’ riepen nu allen uit éénen mond, ‘wat heerlijke loopbaan.’ En Theresia wierp daarbij een begeesterden blik op haar aanstaande, als wilde zij zeggen: ‘O als je een schrijver was, zou je mij nog duizendmaal liever zijn.’

Gustaaf antwoordde op dien enthousiasten uitval eenvoudig: ‘Ik kan mij niet begrijpen, hoe men de schrijversloopbaan zoo bij uitstek mooi kan noemen, als ik naga hoe rijk zij met doornen is bezet!’

Op deze woorden volgde een kort stilzwijgen. De andere dochter, Adelheid geheeten, had zich tot hiertoe zeer bescheiden op den achtergrond gehouden. Eduard meende dat het nu tijd was om aan haar zoo eenvoudige en bekoorlijke verschijning eenige oplettendheid te bewijzen en sprak, nadat Adelheid Gustaafs beleefden groet wel vriendelijk maar eenigszins bedeesd had beantwoord: ‘En hoe is nu aan juffrouw Adelheid de wandeling hier in de omstreken bevallen?’

Met een bevallig lachje, waarbij haar witte tanden en zacht blosje zeer voordeelig uitkwamen, antwoordde zij: ‘Ik vind de wandelingen hier prachtig, en dan die verrukkelijke vergezichten van de hooge bergen zijn inderdaad eenig in haar soort; ik had ook nog wel verder willen wandelen, maar mama klaagde over vermoeidheid.’

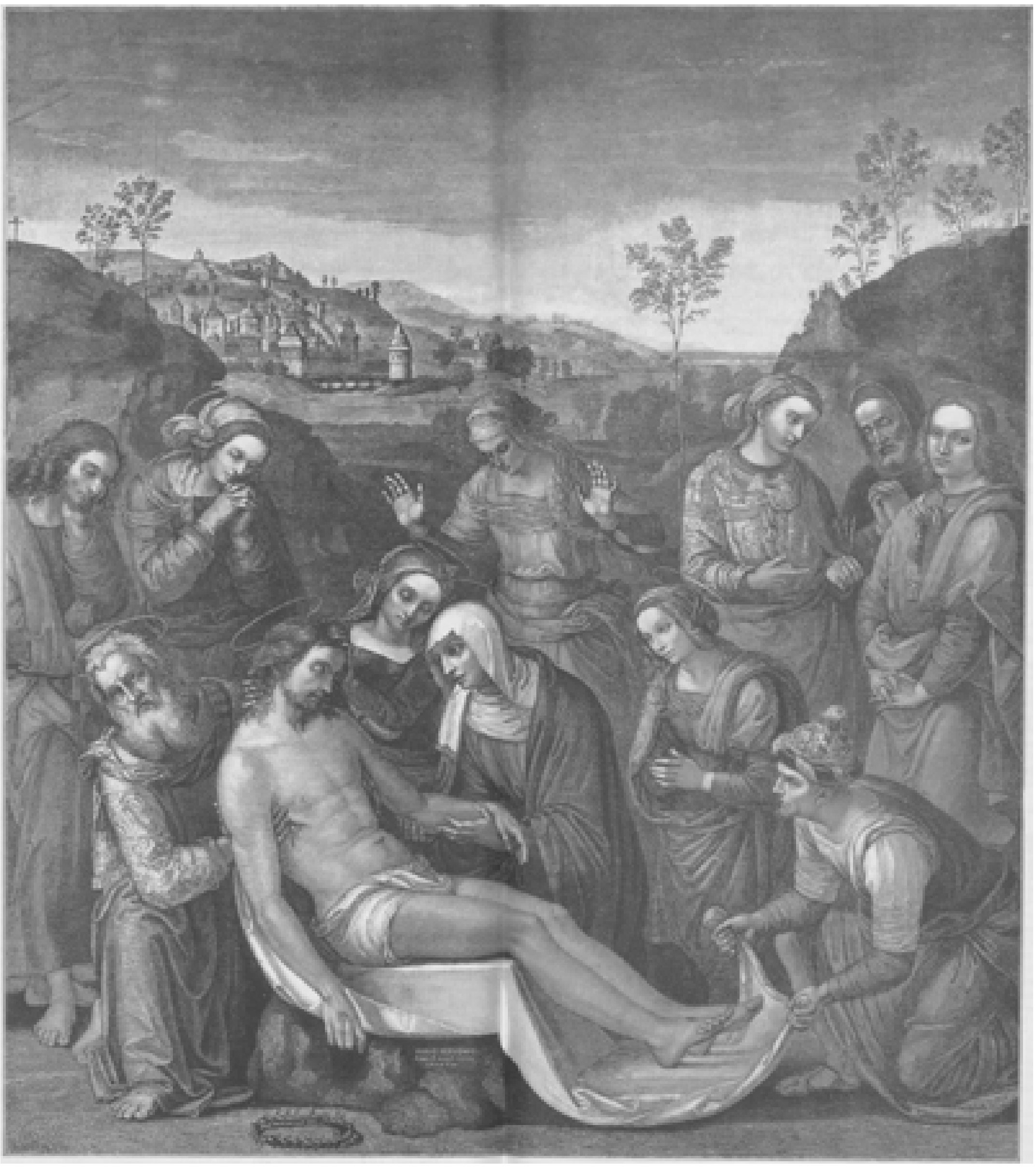

DE GRAFLEGGING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PIETRO PERUGINO IN HET PALEIS PITTI TE FLORENCE

'Ja,' voegde nu mevrouw op eenigszins verwijtenden toon haar dochter toe, 'het zou alles hier heel mooi zijn, wanneer men na het bestijgen van zulk een berg, waarbij men als een geit over struiken en door heesters moet springen, weer met een tram naar huis kon rijden, maar als men dan nog een half uur langs onbegaanbare wegen moet loopen, is het niet te doen. Intusschen, nu mijnheer Eduard hier een vriend heeft - hierbij zag zij Gustaaf even veelbeteekenend aan - kan Adelheid haar wandelingen misschien in gezelschap van de heeren hervatten.'

'En waarom mocht ik niet alleen met haar mevrouw?' vroeg Eduard schertsend.

'Wel foei! mijnheer Eduard, wat zouden de menschen daarvan wel zeggen in dit babbelachtige gat! Juffrouw Jetje althans zou gauw uitstrooien dat je geëngageerd waart! Maar komaan,' zoo vervolgde zij nu, 'het souper is opgediend en wij moeten hier met de kippen naar bed.'

Na deze uitnoodiging zetten allen zich aan den maaltijd en het gesprek liep nu verder over allerlei onderwerpen, waarmede men zich in het dagelijksch leven den tijd pleegt te korten en elkander aangenaam te zijn.

Bij dit souper was bijzonder in het oog vallend de houding van Adelheid, die zich het minst mengde in het gesprek; en wanneer zij sprak, waren hare woorden, hoewel zeer juist en verstandig, toch zóó afgepast en zag zij daarbij telkens zóó schuchter naar haar moeder en haar oudere zuster, alsof zij beducht was voor een bestraffenden blik of bits antwoord.

Na afloop van het avondmaal belastte zij zich met het afnemen, want mevrouw Hooge wilde hier volstrekt haar eigen servies gebruiken. Aldus verliet Adelheid het laatst van allen het vertrek, terwijl zij de beide achterblijvende heeren Eduard en Gustaaf vriendelijk groette.

Eduard stond haastig op en opende voor haar de deur. Als gestreeld door deze eenvoudige en toch zoo fijngevoelige galanterie, zeide zij vriendelijk glimlachend: 'Dank u wel, mijnheer Eduard.'

Toen de deur weer gesloten was en beide vrienden alleen zaten, sprak Gustaaf: 'Deze laatste is de liefelijkste verschijning uit het heele gezelschap.'

'Ja, niet waar,' hervatte Eduard, 'zij is een lief meisje, en zij is wel te beklagen; zij is hier zooveel als asschepoetster en wordt door haar moeder en zuster als dienstmeisje behandeld. Met haar houd ik mij dan ook bij voorkeur bezig.'

'En je ben misschien ook al half verliefd op haar, is het niet zoo?' voegde Gustaaf er schertsend bij.

'Neen, dat niet,' antwoordde Eduard en vervolgde nu op hartelijken toon en met vuur in zijn oogen: 'maar geheel vrij is mijn hart hier in dit eenzaam oord niet gebleven. Mijn genegenheid betreft een meisje zóó beminnelijk, zoo beeldschoon, dat ik het zelfs nog niet heb gewaagd, haar afbeeldsel op het doek te brengen, en wat meer zegt, ik geloot dat mijn genegenheid beantwoord zal worden. Maar komaan!' zoo ging hij opstaande in vervoering voort, 'het is zulk uitlokkend weer, laat ons nog wat gaan wandelen; wellicht ontmoeten wij dan in de plantage het voorwerp van mijn vereering, als zij, naar gewoonte, haar vader vergezelt op zijn avondwandeling, of misschien hooren wij haar liefdelijke stem uit het open venster, wanneer zij daar voor de piano weer zingt.'

Beide vrienden, nu de daad bij het woord voegend, stonden op en begaven zich op weg naar de plantage.

***

Weldra waren zij het stille stadje ten einde en bevonden zich te midden eener vol ontloken natuur bij zomermiddernacht. Wie ooit des zomers bij het zachte schijnen der maan, bij het rustig en liefelijk flonkeren der milliarden sterren, bij het zoet en melodieus gekweel van den nachtegaal heeft rondgewandeld in die uitgestrekte Geldersche bosschen, onder eeuwenoude, reusachtige boomen, die al een ontzaglijk groen gewelf vormen, zal eenigszins begrijpen wat er thans omging in het diepgevoelige hart van Gustaaf, toen hij zich geheel en al kon overgeven aan den indruk van zooveel overweldigend natuurschoon. In zulke oogenblikken is een eerbiedig stilzwijgen de schoonste hymne; alleen de ziel zingt dan en elk gesproken woord, hoe schoon en welsprekend ook, zou slechts een schrille dissonant zijn in dien zegezang der ziel.

Gustaaf gaf zich geheel over aan dit gevoel en ook Eduard liep zwijgend naast hem. Toch scheen hij onrustig; gedurig zag hij om en tuurde in alle laantjes en bijpaadjes, maar steeds tevergeefs. Hij ontmoette haar niet, die hij zoo gaarne

wenschte te zien. Inderdaad had hij nog gedacht, hier Margareta met haar vader te ontmoeten.

'Maar,' zoo verbrak Eduard nu het stilzwijgen, 'zij is zeker thuis gebleven om muziek te maken, wellicht hooren wij in het naar huis gaan haar lieve stem nog wel.'

Daar Eduard op dit gezegde 'in het naar huis gaan' nog al nadruk legde, begreep Gustaaf dat zijn vriend verlangde terug te keeren, en hoe gaarne hij nog wat vertoefd had, hij willigde aanstonds den wensch in van zijn vriend Eduard en troostte zich in het vooruitzicht, later die schade te kunnen inhalen.

Beide vrienden bevonden zich nu welhaast in de lange laan, die rechtuit geleidt naar het kasteel, dat achter zijn oude muren voor Eduards hart zooveel liefelijks verborg.

Helder beschenen door de stralen der zilveren maan, rees het daar ineens op voor beider blik, dat schilderachtige kasteel met zijn vier ronde sierlijke torentjes, zijn breede wallen, dikke muren en donkere poorten. Als een gedenkwaardig overblijfselder middeleeuwen draagt het nog in alles het karakter der aloude burchten en ridderkasteelen dier dagen. Onwillekeurig voert de aanblik van dit kasteel terug naar lang vervlogen tijden, toen hier de keur der Geldersche ridders en edellieden vergaderde om over 's lands belangen te raadplegen.

Wat is er nu geworden van dat grootsche kasteel?

Na de groote Fransche revolutie werd het ingericht tot kazerne, daarna werd het een seminarie voor de H. Theologie en in stede van krijgszangen en kazernemarschen, in plaats van woeste liederen, door bandelooze soldaten gezongen, weerklonken nu door de zalen Godgewijde hymnen en heilige psalmen. Toen het als zoodanig niet langer behoefde dienst te doen, werd het ingericht tot een Fransche school, tot het eindelijk overging in handen van een Duitsch vorst, den vorst van Hohenzollern-Sigmaringen, die het tot op den huidigen dag laat bewonen door zijn rentmeester.

Daar het slot echter te groot en te uitgestrekt was om door één gezin te worden bewoond, werd het gesplitst in afzonderlijke woningen. Een gedeelte er van was verhuurd aan een gepensioneerd kapitein met een eenige dochter, Margareta geheeten, het voorwerp van Eduards vereering en jongelingsdroomen.

Zoodra de twee vrienden het zware ijzeren hek, dat moeielijk en knarsend geopend werd, achter zich hadden gesloten, stonden zij op het breede voorplein tegenover de slechts hier en daar verlichte vensters van het kasteel en nu hoorden zij inderdaad een schoonen, betooverenden zang uit het half geopende venster opstijgen.

'Hoor! zij zingt weer' sprak Eduard fluisterend en leidde Gustaaf, die nog geheel verkeerde onder den indruk dier geheimzinnig stille natuur, dichter bij het venster, waaruit de reine tonen en schoone woorden van een op onberispelijk zuivere wijze gezongen: *Ave maris Stella* statig, als op zacht ruischende engelenwieken gedragen, ten hemel opstegen. In ademlooze stilte en geheel overgegeven aan den indruk van het oogenblik, luisterden zij naar den liefelijken zang van haar, wier rein en echt vroom meisjeshart zich zeker niet op zulk een ongedwongen wijze zou lucht

geven, zoo zij eenigszins kon vermoeden zulke aandachtige toehoorders te hebben.

Het behoeft niet gezegd te worden, dat nu juist Eduard als onbeweeglijk zeer aandachtig toeluisterde en alles om zich heen vergat. Maar weldra verstomde de stem van deze liefelijke nachtegaal, alles werd doodstil en de jeugdige kunstenaars bereikten nu spoedig hun hotel en begaven zich naar hun kamer, Eduard om in stilte voort te droomen over haar, die in de verste verte niet dacht aan hem, en Gustaaf, om nog in korte woorden de vele genoeglijke indrukken van dezen dag in zijn dagboek op te teekenen.

***

Eduard was reeds vaak op het slot geweest, minder om den kapitein zelven dan wel om diens lieve dochter Margareta. Hij had hen daar reeds in kennis gesteld met het te verwachten bezoek van zijn vriend Gustaaf, den schrijver, en ontving de uitnoodiging, met hem een visite te komen maken.

Reeds den volgenden dag begaven zij zich naar het slot en Gustaaf werd als de vriend van Eduard door Margareta op de hartelijkste wijze ontvangen. Al dadelijk moest Gustaaf erkennen dat Eduard niet te veel had gezegd, met Margareta een mooi meisje te noemen. Zij was tamelijk lang van gestalte, had heldere blauwe oogen en een lichten blos op haar gelaat, terwijl haar blonde lokken, enkel door een sierlijk lint saamgebonden, zwierig over hare schouders golfden.

Zij bezat een vroolijken, opgeruimden gemoedsaard; haar jeugdige levenslust echter werd getemperd en geadeld door een innige en diepe godsvrucht, welke haar niet verhinderde een ongedwongen vrijmoedigheid aan den dag te leggen, die geheel vrij was van alle preutschheid en stijve vormen, zoodat iedereen zich aanstonds tegenover naar op zijn gemak gevoelde.

Dit was in haar een aangeboren eigenschap, die in een klein Geldersch plaatsje, zooals hier, volstrekt niet te ver gedreven was, maar in een groote stad al spoedig het verwijt op haar zou laden van wat vrij te zijn.

Uit dezen karaktertrek had Eduard, op en top een stadskind, reeds min of meer onjuiste besluiten getrokken, door zich namelijk te verbeelden, dat Margareta hem genegen was.

Bij het binnenkomen der heeren was zij alleen in de huiskamer.

'Vader is nog bij zijn bloemen,' zoo sprak zij met een allerliefsten glimlach, 'maar ik zal hem terstond laten ontbieden; gaat intusschen zitten, heeren en steekt een sigaar op.' Met deze woorden bood zij beiden vrienden een stoel aan, zette een kistje sigaren op tafel en zei lachend tegen Eduard: 'Kom, mijnheer Eduard, jij weet hier den weg al, ga gerust uw gang en toon uw vriend, dat hij hier te huis is.' Na deze woorden greep zij naar het schelkoord en gaf het daarop binnentredend dienstmeisje last, haar vader van het bezoek te verwittigen.

Spoedig verscheen nu de oude heer. Hij was een flinke grijsaard van diep in de zestig. Zijn heldere en beweeglijke oogen, diep in hun kassen verborgen en overschaduwd door donkere wimpers, die op eigenaardige wijze afstaken bij den krans van zilverwitte haren, waarmede zijn overigens kale schedel omlijst was, waren nog vol uitdrukking En ofschoon naar het lichaam eenigszins gebogen, toonde geheel zijn uiterlijke aard, dat mannelijke kracht, fierheid en zelfbeheersching huisden in zijn ziel.

Hij was een oud-militair, die hier stil van zijn vermogen en zijn pensioen leefde; aan staatszaken deed hij niets meer, met politiek bemoeide hij zich niet; hij las weinig dagbladen, alleen de voornaamste organen der katholieke pers. Eens in de week bezocht hij des avonds de sociëteit om een partijtje te kaarten, maar des morgens was hij altoos met zijn dochter in de kerk. Voor het overige leefde hij alleen voor zijn Margareta en voor zijn bloemen.

Zoodra hij binnenkwam, verwelkomde hij zijn gasten hartelijk en zette zich naast hen neer. In alles toonde hij zich een beminnelijk, gastvrij, joviaal oud-militair. Het gesprek, dat uit belangstelling in den pas aangekomen vriend hoofdzakelijk liep over diens loopbaan, gaf Gustaaf alleszins gelegenheid op te merken, wat diepe menschenkennis en groote levenservaring uitblonken in de beschouwingen van den kapitein.

Tusschen dit alles heen kon Gustaaf zijn bewondering niet ontveinzen bij het aanschouwen van Margareta's tevreden gemoed, die daar in stillen eenvoud en huiselijk geluk haar dagen zoo genoeglijk doorbracht aan de zijde haars vaders. Hoe ver scheen zij hem verwijderd van de dwaze droombeelden eener alleseischende wereld uit de groote steden en hoe nam zij aanstonds geheel zijn hart in!

Maar ook Margareta van haar kant luisterde vol belangstelling naar Gustaaf; zij scheen verrukt over den wijsgeerigen ernst, waarmede hij over alles zoo gemakkelijk kon spreken. In alles kwam Gustaaf haar veel ernstiger, veel degelijker voor dan de luchthartige Eduard, die ja, wel heel aardig het hof wist te maken en een weinig over zijn kunst wist te spreken, maar overigens niets. Gustaaf daarentegen wist met een beminnelijken eenvoud en een ernst, die haar zoo wel beviel, aanstonds te pakken, zooals men dit noemt, en met kennis van zaken over alles te spreken, terwijl hij met bescheidenheid zijn eigen werkzaamheid als schrijver op den achtergrond deed treden.

Ondanks dit alles keerde iedereen er op terug, en toen Gustaaf op gedurig aandringen van den kapitein een korte schets gegeven had van de vele teleurstellingen en bittere ontgoochelingen, die hem op die loopbaan ten deel waren gevallen, wijl hij in zijn schrijven de vaan van geloof en godsdienst hoog wilde verheffen tegenover het dieper en dieper om zich heen grijpend ongeloof dezer diepbedorven eeuw, sprak de kapitein vol wijsgeerigen ernst: ‘Ja, ja, amice, als gij een meer vrijzinnige richting waart gevolgd en in den stroom waart gaan varen onzer hedendaagsche letterkunde, die de *Dames aux Camélias* ten tooneele voert en zich bij uitstek toelegt op het naakt teekenen, dan zeker zoudt gij de bronnen uwer inkomsten weldra vermeerderd zien; want wat men er ook van moge zeggen, het getal katholieken in ons land is te gering en helaas ook te weinig bemiddeld, om aan letterkundigen een voldoend bestaan te geven; daarbij zijn er vele uitstekend geleerde mannen, die alleen schrijven voor de glorie van God zonder er geld aan te willen verdienen; en wat voor den katholieken schrijver nog het onaangenaamste is, velen in schijn goede geloovigen vinden de voortbrengselen dier pers vaak onbeduidend en kwezelachtig. Men leest liever de gepassioneerde, gekruide romanlectuur van onze vrijzinnige schrijvers.’

‘Inderdaad,’ antwoordde Gustaaf, ‘op wel treurige wijze heb ik de waarheid van de opgenoemde oorzaken bij het niet slagen mijner pogingen ondervonden; maar toch, ondanks elke désillusie, bleef ik volharden bij het innige bewustzijn, dat ik, gehoor gevende aan die innerlijke aandrift, zeker eenmaal slagen zou. Ondanks alle spanning en zenuwachtige haast in het afwerken, ondanks den wrevel, die ons wel eens overvallen kan, wanneer men na weken en maanden van onverdroten arbeid niets verneemt over zijn werk, zelfs geen woord van aanmoediging, veel minder stoffelijk voordeel, gevoelt men zich schrijver en langzamerhand keeren rust en

kalmte weder, en men schrijft, men schrijft evenals de vogel, die zingt. Waarom zingt de vogel?'

'Wel zeker, zeker,' antwoordde nu de kapitein, die vooral na het hooren dezer laatste woorden diep overtuigd was, hier een man voor zich te hebben, die volkomen wist wat hij wilde, 'men moet niet zoo spoedig het hoofd laten hangen, zooals sommige bloemen wel doen als zij een enkelen dag geen water of zonneschijn hebben gehad, en wie geboren is om een man te zijn, moet en kan niets edelers, grooters en beters wezen dan een man, maar juist om niets minder te worden moet hij er steeds naar streven, meer te zijn!

'Maar,' zoo vervolgde nu Margareta, 'het moet toch wel een genot zijn zijn, eigen geschreven gedachten en woorden gedrukt te lezen!'

'Och mejuffrouw,' hernam Gustaaf met een zucht, 'vooraleer men zoover is gekomen, heeft men al zoovele bittere ontgoochelingen ondervonden, dat deze kleine voldoening daarvoor moeilijk een vergoeding kan geacht worden.'

'Ik begrijp u volkomen,' antwoordde de kapitein. 'Ja, ja, men bindt geen schoon bouquet van rozen samen, alvorens zich te wonden aan de vele doornen.'

'O dat is dan al net als met ons,' antwoordde nu Margareta, terwijl zij vervolgde: 'wanneer wij in de keuken een of ander heerlijk gerecht hebben gereed gemaakt, waaraan de genoodigden zich vergasten, dan is ons alle lust tot eten vergaan; is het zoo ook niet bij uw schrijverswerk, mijnheer Gustaaf?'

'Inderdaad mejuffrouw, het heeft er veel van, en vooraleer de eerste roos geurig te voorschijn schiet, zijn al vele knoppen verdord ter aarde gevallen.'

Op deze wijze ging het gesprek nog eenigen tijd voort en nadat beide vrienden een recht genoeglijk uurtje in de huiskamer bij den kapitein en zijn dochter hadden doorgebracht, werd wederzijds onder hartelijk genoegen de uitnoodiging gedaan, het bij die eerste kennismaking niet te laten.

Zoodra beide vrienden buiten waren gekomen, sprak Gustaaf tot Eduard: 'Nu amice, als uw genegenheid beantwoord mag worden, feliciteer ik je van ganscher harte, dan ben je de gelukkigste man ter wereld.'

Hoe welgemeend deze woorden waren, die door Eduard stilzwijgend werden gehoord, bleek duidelijk, toen Gustaaf dienzelfden avond in zijn dagboek het volgende schreef over Margareta: 'Zoo ooit een meisje waardeering verdient, ware hoogachting en liefde, dan zeker is zij het; zoo iemand mij volkomen begrijpt, dan zeker zij. Maar verbannen wij alle dwaze droomen, want ik wil en mag geen verraad plegen jegens een vriend, die eer dan ik recht heeft op zulk een echt gouden meisjeshart.'

Gustaaf geloofde dat Margareta Eduards genegenheid zou beantwoorden, alhoewel hij dien morgen geen spoor daarvan ontdekt had Hem, den menschenkenner, zou anders zulks terstond zijn opgevallen; maar genoeg, hij hoopte het voor hem. Wat Margareta zelve betrof, wie haar op dien avond na het vertrek der vrienden tegenover haar vader had hooren uitweiden over het degelijke karakter en de uitstekende begaafdheden van Gustaaf, welke zoozeer afstaken bij de wel altoos luimige, maar toch naar haar oordeel wat al te lichtzinnige levensopvatting van Eduard, zou spoedig moeten bekennen, dat, zoo er in haar hart al eenige genegenheid huisde, deze zeker veeleer Gustaaf dan Eduard zou gelden.

Haar vader hoorde haar vol belangstelling aan; ook in zijn oogen was Gustaaf juist de man van karakter, dien hij voor zijn Margareta begeeren zou.

Toen dus een paar dagen later de beide vrienden weer op het slot verschenen, was Gustaaf hoofdzakelijk hier de meest welkome persoon.

Op eigenaardige wijze wist hij zich de vriendschap te verwerven van den kapitein, door, evenals deze, zeer veel belang te stellen in die heerlijk schoone kinderen der natuur: de bloemen.

Daar hij over alles veel had gelezen, was hem de botanie ook geen geheel vreemde wetenschap gebleven. Daarvan had hij vooral het dichterlijke, het legendarische gedeelte zich eigen gemaakt, en zoo wist hij van zeer veel planten en bloemen een legende te verhalen, waarnaar de kapitein met zichtbare belangstelling luisterde.

(*Wordt vervolgd*.)

Op de verrijzenis des Zaligmakers
Door
Pastoor Nanning, 1756.

Gods Bruid, de Kerk, heeft groote reden,
Om heden op dit plechtig feest
Te jubelen in blijden geest,
Bij wierookgeur en dankgebeden.

Haar Bruigom, die ten dood verwezen
Den bittren beker had gesmaakt,
Wiens lichaam werd in 't graf bewaakt,
Is op den derden dag verrezen.

De Heilzon is nu doorgebroken
Met grooten glans en heerlijkheid,

En heeft de wolken ras verspreid,
Waarachter Hij scheen weggedoken.

Hij had de wereld overwonnen,
Den dood ontwapend door Zijn dood,
En heeft in 't graf, dat Hem besloot,
Het nieuwe leven zelf begonnen.

Geen tombe kon Zijn almacht stuiten:
Hij drong met Zijn bezielde leên,
Door de allerhardste steenrots heen,
Herlevend uit het graf naar buiten.

Dit wonder moest het zegel hangen
Aan Jesus' Evangelie-leer,
Herstellen Zijnen naam en eer,
En ons de heilhoop doen erlangen:

Zóó zal ons lichaam ook verrijzen
Ten leven in den jongsten dag,
Wanneer de Rechter, vol ontzag,
Het vonnis over de aard' komt wijzen.

Dit wonder moest ten voorbeeld strekken
En leeren, hoe wij uit den dood,
Die ons van Gods genade ontbloot,
Door 's Hemels kracht zijn op te wekken:

Verrezen uit den staat der zonden
In waarheid, en niet slechts in schijn
Moet nieuw ons aller leven zijn
En al het oude zijn verslonden.

Dan zullen wij den dood niet vreezen,
Daar hij zijn kracht verloren heeft
En voor den Overwinnaar beeft,
Die zegepralend is verrezen.

Dien we uit den doodslaap zien ontwaken
Zal door Zijn goddelijke kracht
Ons lichaam, schoon tot stof gebracht,
Verheerlijkt, als het Zijne, maken.

DE LEERLINGEN VAN EMMAÜS
naar de schilderij van REMBRANDT, in het Louvre te Parijs.

[Nummer 47]

EEN OUD LIED, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CL. WALTHER.

Drie huwelijken in den Achterhoek
Door
J. Heuvels.
(*Vervolg*.)

Aooral echter had een kleine gebeurtenis, dezer dagen voor gevallen in het stadje, Gustaaf in beider achting doen stijgen en zijn edel karakter in een helder daglicht gesteld. En aangezien deze episode voorgevallen was in het hotel, waarin Gustaaf en Eduard hun intrek hadden genomen en dus in nauw verband staat met alle personen, die hier reeds genoemd zijn, is het noodzakelijk ze even te vertellen.

Juffrouw Jetje, de rentenierster, wier portret door Eduard geschilderd was, had de eigenaardige gewoonte, elken dag een wandeling te maken naar.... het kerkhof. Van daar teruggekeerd placht zij dan een bezoek te brengen aan hare nicht, die een kleine herberg hield en dus van al het mogelijke nieuws in het stadje uit de eerste hand op de hoogte was.

Op zekeren morgen had zij weer haar wandeling ten einde en stond als naar gewoonte nog even in de gang te praten met haar nicht. Toevallig stond de deur der gelagkamer een weinig open. Juffrouw Jetje, die wel nooit naar ‘manslui’ zag, maar toch zeer nieuwsgierig was, zag daar twee heeren onder vertrouwelijk gesprek zitten praten. De een, zij herkende hem dadelijk, was de rijke mijnheer Adolf, de aanstaande van Theresia, de andere was haar onbekend. Dadelijk dacht zij nu bij haar zelve: ‘Hoe komt zulk een voornaam heer in een herberg van zoo gering gehalte? Daar zou ik gaarne meer van willen weten,’ en zonder op het gesprek van haar nicht te letten, luisterde zij het gesprek der heeren af. Het bleek haar nu weldra, dat de beminde van Theresia niet zoo rijk was als hij voorgaf en dat hij hier sprak met zijn voornaamsten schuldeischer, wien hij beloofde weldra te zullen voldoen, zoodra hij met Theresia gehuwd was.

Juffrouw Jetje had nu genoeg gehoord en nam afscheid van haar nicht. Zij bezat geen kwaad hart, maar ze was niet ingenomen met die, rijke familie van mevrouw Hooge; zij kon die verwaande lui niet uitstaan, die haar nooit of heel uit de hoogte groetten, alsof zij niets beteekende. Het kwam dus niet bij haar op, dit afgeluisterd gesprek aan de betrokken familie mee te deelen, te minder daar zij er nimmer den voet in huis had gezet en men haar misschien nog bij het verhalen van dit alles zou beschuldigen van vitzucht. Ook streelde het wel een weinig haar teruggezet gevoel van eigenwaarde, nu eens te zien hoe leelijk die trotsche mevrouw later op haar neus zou kijken.

Het is wel gelukkig hier te mogen melden, dat naast dat gemis aan ware menschenliefde nog een ander gebrek in haar karakter lag: zij kon namelijk niet lang zwijgen.

Ternauwernood immers had zij het huis verlaten van haar nicht, of daar liep zij bijna regelrecht aan tegen Gustaaf en Eduard, die van hun wandeling huiswaarts keerden.

Hoezeer het tegen haar gemoed streed, zich met ‘manslui’ in te laten, bij het zien van Eduard gevoelde zij zich verplicht hen te groeten en even stil te staan. ‘Mijnheer Eduard!’ aldus ving zij aan, ‘wat ben ik blij u eindelijk eens te mogen ontmoeten, om u nogmaals mijn hartelijken dank te betuigen voor dat mooie schilderij; wat is

het juist geteekend, dat huis, dit ouderlijke huis!' En met een smachtenden blik ten Hemel legde zij op dat woord allen nadruk en zij ging toen voort, eventjes, maar ook slechts heel eventjes, haar blik slaande op Gustaaf: 'Mijnheer is zeker de vriend van den schilder en u is beiden gelogeerd in het hotel, waar ook die deftige familie Hooge is, niet waar?'

'Juist mevrouw,' antwoordde Gustaaf.

'O mijnheer, noem u mij maar geen mevrouw, ik ben maar een eenvoudige juffrouw, maar van een mevrouw gesproken, daar zult u eerstdaags meer over vernemen, u weet wel, wie ik bedoel, mevrouw Hooge. Nu ik wensch haar veel geluk met de verbintenis van haar dochter met dien rijken mijnheer.'

'Wat dan, juffrouw?' vroeg Eduard nu verbaasd.

'Ja mijnheer Eduard,' antwoorde zij, 'ik zal maar zwijgen, dat is beter dan spreken!'

'Nu kom juffrouw,' sprak Eduard, wiens nieuwsgierigheid eenigszins geprikkeld werd, 'wees niet zoo achterhoudend, al zijn wij geen vrouwen, zij willen toch ook wel iets weten, vertel ons iets naders.'

Juffrouw Jetje gevoelde zich thans ontwapend; het gehoorde nieuws brandde haar toch al op de tong en zij sprak: 'Als u het dan met alle geweld verlangt, welnu dan...' En thans vertelde juffrouw Jetje het geheele afgeluisterde gesprek, terwijl zij eindigde met het gewone refrein: 'Ik weet er niets van hoor! ik wil er de zegsman niet van zijn.'

Toen juffrouw Jetje vertrokken was en beide vrienden weer samen voortwandelden, zei Gustaaf: 'Het is toch wat erg, aldus een meisje, zij moge zijn wie zij wil, prijs te geven aan de willekeur, van een man, die haar niet alleen niet bemint, maar haar geld wil aanwenden om daarmee zijn schulden te vereffenen.'

'Ja, amice, dat is zoo, maar wat kunnen wij daaraan veranderen?' vroeg Eduard op zijn gewonen luchthartigen toon, 'men zal ons toch niet gelooven en wat zou juffrouw Jetje wel zeggen als wij haar geheim aldus verklapten?'

'Hoor eens, beste vriend,' antwoordde Gustaaf kortaf, 'voor al die maar's blijf ik ongevoelig, ik wil en zal alles aan mevrouw Hooge gaan vertellen (over juffrouw Jetje heb ik mij niet te bekommeren); ik kan immers dat gesprek even goed hebben gehoord als zij!'

'Nu amice!' hervatte Eduard, 'ik mag u niet tegenhouden, maar begin dan maar spoedig met te zeggen wat u op het hart ligt; anders denkt mevrouw Hooge dadelijk dat je al om de hand van Adelheid komt vragen.'

Deze raad scheen inderdaad niet overbodig; want zoodra Gustaaf den volgenden morgen belet liet vragen, ontving mevrouw Hooge hem op uiterst innemende wijze. Wie toen in haar hart had kunnen lezen, zou met haar gezegd hebben: 'Dat is al gauwer dan ik verwachtte.'

Naar het oordeel immers van mevrouw Hooge was Gustaaf, zoo dikwijls hij aan tafel met Adelheid in aanraking was gekomen, in het oogvallend oplettend geweest tegenover haar; ook had hij haar reeds aangeboden deel te nemen aan de wandelingen, welke de vrienden zich hadden voorgesteld.

In hare ijdelheid zag zij over het hoofd, dat de kennismaking van een paar dagen nog geen liefdesverklaring ten gevolge kon hebben, althans niet van de zijde van een ernstig en degelijk man gelijk Gustaaf. Maar genoeg, zij hoopte op zulk een verklaring en verzocht Gustaaf, toen hij binnentrad, aanstonds plaats te nemen, terwijl een liefelijke glimlach haar lippen plooide.

Bij zijn binnentreden in den salon zag hij Theresia achteloos gelegen op een canapé, bezig met het verslinden van een roman. Daar zij wel begreep, dat het hier geen

gewoon beleefdheidsbezoek gold, verliet zij de kamer, maar bleef aan de deur luisteren; van zoo iets belangrijks moest zij het fijne weten. Ook Adelheid, die met eenig huiswerk bezig was, verliet na een beleefde buiging het vertrek en liet Gustaaf alleen met haar mama.

Gustaaf gunde zich nauwelijks den tijd plaats te nemen; hij viel, om zoo te zeggen, met de deur in huis en ving dadelijk aan: 'Mevrouw, ik kom hier met een zeer kiesche boodschap,' en zonder op de verdere plichtplegingen van mevrouw acht te slaan, vervolgde hij: 'Het spijt mij zeer, op grond van een gisteren toevallig opgevangen gesprek, uw schoone verwachtingen ten opzichte van juffrouw Theresia den bodem te moeten inslaan.'

'Hoe zoo! mijnheer Gustaaf,' zei mevrouw ten hoogste verbaasd, 'ik begrijp u niet.'

'Welnu mevrouw, ik zal het u zeggen.' En thans verhaalde Gustaaf in korte woorden alles wat hij wist, en eindigde met deze woorden: 'Mevrouw, u kan het opnemen, zooals u verkiest, maar ik meende volgens mijn geweten, verplicht te zijn u tijdig te waarschuwen, ten einde u later vele bittere ontgoochelingen te besparen.'

Mevrouw was natuurlijk ten hoogste verbaasd; zóó uit den hemel harer blijdste verwachtingen te worden neergeslingerd in een afgrond van twijfel ten opzichte van het geluk harer oudste veelgeliefde dochter, dat was verschrikkelijk, en zij wist in het eerst geen woorden te vinden om haar verwondering daarover uit te drukken. Zij bleef eenige oogenblikken zwijgend zitten, dankte daarna Gustaaf geheel uit de hoogte voor het haar meegedeelde nieuws en zeide aanstonds daarover met haar dochter te zullen spreken. Gustaaf vertrok in het zoete bewustzijn, zeker zijn plicht te hebben vervuld.

Theresia, die alles gehoord had en bij Gustaafs vertrek plotseling in een zijkamertje verdwenen was, kwam nu te voorschijn en vroeg met het onnoozelste gelaat ter wereld wat mijnheer Gustaaf toch wel voor belangrijke tijding was komen brengen. Haar moeder verhaalde haar nu alles, terwijl ook Adelheid inmiddels was binnengekomen en vol aandacht luisterde. Zij zag haar moeder en haar zuster diep weemoedig aan, wischte heimelijk een traan weg en verzuchtte toen: 'Maar mama, het kon toch wel eens waar zijn!'

'Wat jij! wat weet jij van zulke dingen?' onderbrak Theresia haar bits, 'het is alles laster, de schandelijkste lastertaal!'

De Cassandra, die altoos waarheid sprak, maar nimmer werd geloofd, zweeg nu, terwijl Theresia voortging: 'Mama, ik wilde het u juist zeggen: dezen morgen ontving ik een kort briefje van Adolf, waarin hij mij verzocht u eenige oogenblikken te mogen spreken over een belangrijke zaak.'

Allen zwegen nu en kort daarna werden zij uit dit zwijgen opgeschrikt door het dienstmeisje, dat mijnheer Adolf aandiende. Zoodra hij bij mevrouw alleen was gelaten, poogde hij in de sierlijkste bewoordingen van mevrouw Hooge eenig geld te ontvangen onder voorgeven dat hij landerijen, huizen enz. had gekocht en op dit oogenblik niet bij kas was.

Mevrouw Hooge had nu genoeg begrepen. In even sierlijke woorden zeide zij, helaas niet bij machte te zijn aan zijn verzoek te kunnen voldoen.

Den volgenden dag ontving de familie Hooge opnieuw een bezoek van den grooten mijnheer Adolf; hij kwam thans afscheid nemen en vertelde, dat een dringend telegram hem riep naar Amsterdam.

Zoodra hij afscheid had genomen, ging hij nog even de gelagkamer binnen, die nu juist goed bezet was. Op luiden toon riep hij den kastelein toe: 'Hospes, ik moet

onmiddellijk vertrekken, maar ik kom gauw weer terug; boven op mijn kamer staat nog een koffer, zorg er goed voor, want hij bevat vele kostbaarheden. Het geld voor mijn verblijf hier kunt gij desnoods wel boven bij mevrouw Hooge ontvangen; adieu, ik heb geen tijd meer.'

Met deze woorden was hij reeds vertrokken, voor nog de kastelein recht tijd had gehad naar dit alles te luisteren.

Twee personen waren in de gelagkamer, die zeer goed dat overhaaste vertrek van mijnheer Adolf begrepen, het waren Gustaaf en Eduard.

Glimlachend keken zij elkaar aan en zeiden: 'Daar gaat de rijke mijnheer.'

***

Hoezeer Gustaaf aan Eduard zijn verlangen te kennen gegeven had, over dit alles niet te

spreken op het kasteel en Eduard ook inderdaad niets daarvan had verteld, was toch dit alles met kleuren en geuren reeds binnengedrongen in de woning van den kapitein. Anderen hadden die gebeurtenis al meegedeeld als elk nieuwtje, dat in zulk een klein plaatsje gelijk een loopend vuurtje zich verspreidt. Geen wonder dus, dat de kapitein en Margareta om het zeerst het edele karakter van Gustaaf moesten bewonderen en hij beider hart reeds als stormenderhand had ingenomen.

Vol belangstelling luisterden allen weer naar Gustaaf en onder gezelligen kout werd de avond doorgebracht in den prachtigen bloementuin.

Toen het uur van scheiden aangebroken was, drukte de kapitein op de hartelijkste wijze de hand van Gustaaf, terwijl hij daarbij zeide: ‘Ik kan niet meer zulke groote wandelingen doen, maar bij dezen schenk ik Margareta groot verlof om met u en mijnheer Eduard de omstreken op te nemen.’

Wie op dit oogenblik Margareta's van vreugde stralend gelaat had gezien en den dankbaren blik, dien zij op haar vader wierp, zou aanstonds reeds begrepen hebben, hoe welgevallig deze uitnoodiging van haar vader was aan haar hart.

Onder hartelijke begroetingen namen de vrienden nu afscheid en kwamen onder de plechlige stilte, die reeds allerwegen heerschte, in het stadje in hun hotel aan.

Onderweg sprak Gustaaf nog tot Eduard: ‘Amice, wij willen toch vragen of Adelheid ook van de partij mag zijn, niet waar?’

Wel zeker, zeker,’ zeide Eduard, ‘hoe meer zieltjes hoe meer vreugde, en het zal haar een welkome afleiding wezen, en zij is een aardig meisje.’

Toen zij in het hotel aankwamen, was de familie Hooge reeds aan het avondmaal. Aanstonds richtte nu Eduard aan mevrouw zijn verzoek om morgen met haar beide dochters, - beleefdheidhalve moesten zij ook Theresia uitnoodigen - en Margareta van het kasteel de omstreken eens nader te gaan bezichtigen.

Mevrouw zag haar dochters even aan en zeide toen: ‘Nu, zooals zij willen, ze mogen gerust meegaan.’ Adelheid, die, al bevreesd voor een weigering, Eduard min of meer treurig aanzag, was nu een en al verrukking en sprak: ‘O, dolgaarne wil ik van de partij zijn.’ Theresia echter, die nog eenigszins ontstemd scheen over het onverwacht vertrek van Adolf en wat verlegen was, zei bits: ‘Ik heb genoeg van die hooge bergen en hoop maar dat mama weer spoedig naar Amsterdam vertrekt.’

Dat dit antwoord juist in den geest der vrienden viel, bleek wel toen bij het binnengaan hunner kamers de een opmerkte: ‘Ik ben blij dat die nut niet meegaat.’ - ‘En ik niet minder,’ zei de ander.

***

Voor onze jongelieden braken nu een reeks van dagen aan, vol onschuldig vermaak en een zich blij vermeien in het ongekend natuurschoon, dat zich hier allerwegen bij schoone kleurenpracht van allerlei bloemen, in den zomer als een heerlijk panorama voor ieders blikken ontrolt. Hoe liefelijk schoon strekten zich daar die lachende korenvelden uit, doorstikt met hemelsblauwe korenbloemen, welriekende kamillen, rozenroode papavers langs de glooiing der bergen! Hoe schitterden zij daar, als de zachte avondwind bij het ondergaan der zon die halmen bewoog!

Bij deze wandelingen leerde men onwillekeurig elkander beter kennen, hoogachten en... liefhebben. Margareta bleef bij voorkeur aan de zijde van Gustaaf, terwijl Eduard,

die dat als vanzelf sprekend vond en volstrekt niet jaloersch was, zich meer uitsluitend bemoeide met Adelheid, op wier onbevangen gemoed de prachtige natuur niet naliet een diepen indruk te maken.

Gustaaf vooral gevoelde zich bij dit alles een geheel ander mensch. Zóó uit het midden eener woelige wereldstad, zich als bij tooverslag te zien overgeplaatst, was juist iets wat hij begeerde. En wanneer Margareta, die hem hier vooral tot gids diende, daar zij zoo ten volle was bekend met alle bosschen en bergen uit den omtrek, hen door de bosschen, waar een sombere duisternis heerschte, naar de een of andere hoogte of open vlakte had geleid, kon Gustaaf zijn bewondering niet bedwingen over de rustige kalmte, die hem hier van alle kanten omgaf en in niets zijn aandacht afleidde.

Zoo vlood onder aangename wandelingen en vroolijk stemmende gesprekken de eene dag na den anderen voorbij, en Gustaaf, die zich eigenlijk had voorgenomen hier ijverig te arbeiden, bepaalde er zich toe, zoo nu en dan iets in zijn dagboek aan te teekenen. Gustaaf beklaagde zich daarover bij Eduard en zeide: ‘Kerel, met al die wandelingen voer ik hier eigenlijk veel te weinig uit, morgen blijf ik thuis hoor, ik moet schrijven.’

‘Kom, kom, amice, smijt die boeken en schriften nog wat op zij en geniet van de schoone natuur, dat doe ik ook, mijn penseelen zijn geheel verstijfd, en ik weet niet eens meer waar mijn palet is en waar mijn ezel staat.’

‘Ja voor u, amice,’ antwoordde Gustaaf hierop met zijn gewonen, zwaarmoedigen toon, ‘voor u is dit wat anders; jij bent dilettant, maar ik, ik moet er later van leven.’

‘Ja, dat is wel zoo,’ antwoordde Eduard, ‘maar je moet toch ook wat over hebben voor je gezondheid. Je waart bij je komst hier wel wat overspannen en kijk nu eens in den spiegel, je ziet er al veel beter uit; dus tracht nog wat op je verhaal te komen, dan kunt ge later je schade inhalen.’

Gustaaf moest hem inderdaad gelijk geven en, wat hier meer zegt, hij gevoelde zich steeds meer aangetrokken tot het lieflijke beeld van Margareta, die hem vaak vergezelde bij die heerlijke wandelingen. Hij gaf zich dus gewonnen en zoo ging men voort, door allerlei uitgestrekte wandelingen in de omstreken dag aan dag, onder vroolijken kout en aangename scherts zich het leven zoo aangenaam mogelijk te maken.

***

Gustaaf bezat niet het karakter en den gemoedsaard van Eduard; want in dat geval zou er geen maand behoeven te verloopen, eer hij zich op bijzondere wijze had aangetrokken gevoeld tot de beminnelijke Margareta. Toch kwam ook hij ondanks zichzelven tot de bekentenis dat hoe beter hij Margereta leerde kennen, hij haar des te meer bewonderde en vereerde, niet enkel om haar vele stille, huiselijke deugden en echt godsdienstig leven, maar ook om haar degelijke kennis, uitmuntende gaven des geestes, door haar vader tot heerlijken bloei en vollen wasdom gebracht, en vooral ook door de goede opleiding, welke zij had genoten in het pensionnaat van het stadje.

In waarheid, zoo hij ooit dacht aan een huwelijk, dan had hij in Margareta zijn ideaal gevonden, in haar, die hem zoo volkomen in alles begreep.

Maar hij, de arme schrijver, mocht vooralsnog niet aan een huwelijk denken; daarvoor was hij niet hierheen gekomen. En, zoo hij met zijn werkkring al een reine, onschuldige liefde kon vereenigen, hier bestond een ander, grooter bezwaar: de genegenheid namelijk, die Eduard koesterde voor Margareta. Als man van eer en karakter mocht hij zeker in het minst zijn vriend niet bedriegen.

Welke gevoelens Margareta koesterde tegenover Eduard, daarover had hij zich niet te bekommeren; wel was het hem niet ontgaan, dat Margareta steeds vol belangstelling naar hem luisterde en op de wandelingen zich steeds bevond aan zijn zijde; kortom, zoovele dier kleine, voor anderen soms onmerkbare bewijzen van genegenheid zeiden hem wel eens, dat meer dan gewone vriendschappelijke belangstelling hier in het spel was. Ook was het hem in de laatste dagen bijzonder opgevallen, dat haar vader aan zijn gezelschap blijkbaar de voorkeur gaf boven dat van Eduard.

Met deze en dergelijke gedachten hield Gustaaf zich bezig op een avond, toen hij weer in gezelschap van Margareta een wandeling had afgelegd en de oude kapitein hem nogmaals vriendelijk de hand had gereikt onder de woorden: 'Tot weerziens!' Eduard zag hij bijna niet aan en Margareta! zij vroeg on middellijk: 'Mijnheer Gustaaf, je komt toch overmorgen weer, want morgen kan ik niet, dan is het kamerdag, wij gaan dan eens naar Montferland.'

Gustaaf beloofde haar dit en vertrok met zijn vriend naar het hôtel. Onderweg sprak Eduard op luimigen toon: 'Nu, amice, je begint hier al een aardig wit voetje te krijgen, ik zou haast jaloersch worden.'

Gustaaf stond nu even stil, reikte diepbewogen zijn vriend de hand en zei: 'Eduard,' en daarbij blikte hij hem met zijn heldere oogen diep in het gelaat; 'Eduard! denk je nu van mij, dat ik u, mijn besten vriend, zou willen berooven van uw liefste genegenheid? Denk je inderdaad dat ik u hier, zooals men dit noemt, het voetje wil lichten of je onderkruipen?'

'Wel neen, kerel,' hervatte Eduard, 'daarvoor ken ik je veel te goed, en wat haar aangaat, zij is immers vrij en kan haar hart schenken aan wie zij wil. Ga gerust je gang.'

Onder dergelijk schertsend gesprek hadden beide vrienden hun hotel bereikt en begaven zich naar hun kamer.

Gustaaf had thans echter genoeg begrepen. Hij bleet eenige oogenblikken in diep nadenken verzonken en peinsde in zich zelven. Daarna stond hij op en sloeg zijn dagboek nog eens open. Alleen dat dagboek had hij bijgehouden, maar voor het overige schreef hij niets. Toen hij dit inzag, kwam het hem voor alsof Margareta daarin een grooter plaats innam, dan wel mocht zijn. En dat dagboek, zoo had hij wel eens schertsend gezegd, dat dagboek loog nooit. Onwillekeurig viel zijn oog op de passage, die hij kort na zijn komst alhier had opgeteekend en welke de lezers reeds kennen.

Hij dacht nu verder na: zijn arbeid ging hier ook niet meer zoo rustig, hij meende zelfs veel beter en ijveriger te zullen werken te midden van het gewoel eener groote wereldstad zooals Amsterdam, dan hier in de volkomen rust en kalmte eener landelijke natuur, maar eenigszins gehuld in den lichten nevel eener zoete genegenheid.

Nadat deze en dergelijke gedachten in zijn ziel waren omgegaan, zei hij vastbesloten: 'Het moet, ik gevoel het, het is beter, ja noodzakelijk voor mij, ik moet vertrekken!'

Toevallig viel hierbij nog even zijn blik op het portret van Margareta, dat zij hem had geschonken. Bij het beschouwen van dit portret glinsterde een traan in zijn mannelijk oog en hij sprak: 'Vaarwel, Margareta, vaarwel! Evenals Eduard zich buiten de verleiding wil stellen voor zijn uitgaven, zoo wil ik het doen voor genegenheid en liefde.'

Hij zette zich nu weer neer en dacht verder voort: ‘Eduard,’ zoo dacht hij, ‘zal niet nalaten, vroeg of laat de hand van Margareta te vragen, dan moet zij zich verklaren en weigert zij, welnu, dan is het nog altoos tijd.’

Heerlijk denkbeeld voor Gustaaf, als zij Eduards aanzoek eens van de hand wees! Bij dat denkbeeld glinstert weer een straal van vreugde over zijn gelaat, maar als een booze bekoring werpt hij die gedachte verre van zich en voelt zich meer dan ooit doordrongen van de noodzakelijkheid om zijn vertrek te verhaasten.

Hij had zijn plan vastgesteld. Hij moest en wilde van hier vertrekken. Tusschen zijn voornemens en de volvoering van een gevormd plan lag niet meer zooals vroeger zulk een lang tijdsverloop.

Maar toch, toch... Het viel nog zoo gemakkelijk niet, een geschikt voorwendsel te vinden voor zijn onverwacht vertrek. Immers, hij had beloofd minstens drie maanden hier te zullen vertoeven. Eduard zou zeker op zijn verblijf blijven aandringen en een zelfde verlangen stond hem nog veeleer te wachten van den kant

EEN DRONK NA HET SPEL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. LESREL.

HET DOCHTERTJE VAN DEN JAGER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN O. BECKER.

van Margareta en haar vader. Peinzensmoede en nog niet wetend wat hierin voor te wenden, begaf hij zich eindelijk te ruste in de zoete hoop, dat wellicht de nacht hem te hulp zou komen en anders... Voor morgen waren er toch geen plannen beraamd voor buitengewone tochten, dus dan kon hij nog eens ernstig overwegen. Hij sliep nu den slaap der rechtvaardigen.

Toen hij des morgens ontwaakte, kwelde hem weer dezelfde gedachte van gisteren, maar een gelukkig toeval kwam hem nu te hulp. Zoodra hij namelijk beneden kwam, lag er op zijn ontbijttafel een brief voor hem uit Amsterdam. Dadelijk herkende hij aan het adres de hand zijner moeder, - welk rechtgeaard kind herkent de hand zijner moeder niet onder duizend andere? Hij opende den brief en verslond gretig den inhoud. Zooals altoos bevatte deze brief niets anders dan de teedere ontboezemingen van een minnend moederhart, dat droevig klaagde over de eenzaamheid, nu zij haar lieven eenigen zoon moest missen. Zij hoopte maar dat de drie maanden spoedig voorbij zouden zijn. Kon hij ze verkorten - maar zij mocht er niet op aandringen, daar stille, landelijke rust hem zoo noodzakelijk was - dan wenschte zij dit om harentwille, want ach, zij gevoelde zich zoo verlaten, zoo eenzaam en het werkte reeds op haar gestel.

'Mijn arme, goede moeder,' zuchtte Gustaaf, terwijl hij den brief kuste, 'u doet mij het voorwendsel, dat ik zocht, aan de hand. Ik zal het dadelijk aanvatten om mijn vertrek te bespoedigen, immers uw verlangen, wellicht gepaard met een ongesteldheid, die uw moederlijke bezorgdheid niet zoo wil of durft melden, is voorwendsel genoeg om allen tevreden te stellen.'

Aanstonds ving Gustaaf nu aan, toebereidselen te maken voor zijn afreis. Het eerst schreef hij aan zijn moeder om haar gerust te stellen en te beloven dat hij dadelijk zou overkomen. Als teederminnende zoon, die zijn moeder innig en vurig liefhad, wilde hij haar alle verdere tranen sparen over zijn afwezigheid.

Daarna dacht Gustaaf aan zijn afscheidsbezoeken.

Eduard was juist afwezig. Tegen zijn gewoonte in was hij nu eens vroeg opgestaan en met een landbouwer meegereden naar het bijgelegen dorp Didam. 'Zoo'n Geldersche paardenmarkt,' had hij aan den kastelein gezegd, 'wil ik ook wel eens bijwonen; daar zijn voor dezen dag toch geen plannen gevormd voor groote wandelingem met de dames, en anders' zoo voegde hij er lachend bij, 'is Gustaaf er toch nog.'

Adelheid, zoo vernam Gustaaf van den kastelein, had ook wel gaarne mee willen gaan, maar haar mama had gezegd: 'Als de juffrouw van het kasteel niet meegaat, dan moet jij ook tehuis blijven.' Daar Margareta echter dien dag verhinderd was, omdat het kamerdag was, had Eduard zijn vriend maar stilletjes laten slapen en was er heimelijk van door gegaan, terwijl hij zeide bij het instappen: 'Zoo'n boerenkermis heeft voor zulk een wijsgeer toch niets aantrekkelijks, zeg hem maar, dat ik van nacht om twaalf uur weerkom, bonjour!'

Gustaaf ging na het hooren dezer woorden van den kastelein nu eerst een kort bezoek brengen aan mevrouw Hooge. Zij was zeer vriendelijk en voorkomend tegenover hem, doch merkte nog even aan, dat zij maar niet begrijpen kon, waarom Adolf, de beminde van Theresia, toch maar niets van zich liet hooren. Dit begreep Gustaaf natuurlijk zeer goed, maar hij wilde daarover maar liefst zwijgen. Theresia kwam ook nog even binnen; zij boog beleefd maar stijf en zei, toen zij hoorde, dat Gustaaf weer naar Amsterdam ging:

‘O, mama, ik wou dat wij allen met hem konden meegaan.’

De lieve Adelheid bleef alles stilzwijgend aanhooren, maar bij zijn afscheid dankte zij hem onder de hartelijkste bewoordingen voor de vele genoegens, die zij in het gezelschap der beide vrienden had gesmaakt. Zij deed hem uitgeleide tot aan de deur en vroeg nog even: ‘Gaat Eduard ook met u mede?’

‘Neen, juffrouw, Eduard blijft nog hier, vaarwel.’

‘Adieu, mijnheer Gustaaf,’ voegde Adelheid hem bij 't afscheid toe; maar wie bij zijn antwoord op haar vraag de gelaatstrekken van Adelheid had kunnen aanschouwen, zou gezien hebben, dat een lichte blos haar wangen overtoog en gehoord hebben, hoe zij bij het sluiten der deur nog even verzuchtte: ‘Goddank, Eduard blijft ten minste nog hier!’

$_*$

Toen Gustaaf het vertrek van mevrouw Hooge had verlaten, zeide hij met een zucht: ‘Nu moet ik nog naar den kapitein en naar Margareta, dat afscheid valt mij het zwaarst.’ In volle bekoorlijkheid rees daar op eens het beeld van Margareta hem voor den geest, van die Margareta, zooals zij zich op de wandelingen en in de gesprekken had doen kennen. Hoe gaarne zou hij wenschen in haar bijzijn te blijven vertoeven! Hoe gaarne... Zou hij maar niet hier blijven? Zoo sterk toch had zijn moeder niet aangedrongen op zijn wederkomst, en Eduard! hij was volstrekt niet jaloersch en had zelf gezegd: ‘Ga gerust je gang, zij is vrij haar hart te schenken aan wien zij wil.’

Ach ja, zoo is het menschelijk hart; in de verte zijn wij helden, die leeuwen kunnen bevechten, terwijl wij de vliegen in onze nabijheid vaak niet kunnen afweren.

Gustaaf wilde echter held blijven en onder de gedachte: ‘Ik mag geen verraad plegen aan mijn besten vriend en ik moet vertrekken,’ was hij nu het slot genaderd.

De kapitein zat in het prieeltje, waarin Gustaaf, Eduard, Margareta en haar vader zoo menigen avond genoeglijk hadden doorgebracht.

(*Wordt vervolgd.*)

Een bange nacht,
Vertelling uit Nieuw-Mexico.

Ongeveer twintig jaar geleden nam ik een *rancho* of boerderij over in het verre westen van Nieuw-Mexico aan den oever van den Rio del Norte, omtrent vijf Afrikaansche mijlen ten noorden van Santa Fé. Daar was voortreffelijk weiland voor mijn kudden, zoodat ik er een overvloedig bestaan kon vinden. Alleen lag mijn woning zeer afgelegen, daar mijn landerijen het laatste stuk vruchtbaren grond besloegen naar den kant van Arizona. Toch bracht ik zonder aarzelen mijn jonge vrouw met onze drie kinderen en dienstboden naar mijn nieuwe woonplaats over en richtte mij zoo goed in als de omstandigheden het toelieten.

De *rancho* bevond zich in uitmuntenden staat, daar de vorige eigenaar er zijn dollars niet aan gespaard had. Het woonhuis was groot en gerieflijk, en de bijgebouwen waren eveneens van alle gemakken voorzien. Eenmaal had de *rancho* als een soort voorpost gediend, door de Spanjaarden tegen de Indianen opgericht. Van onder tot boven uitsluitend van steen gebouwd en met talrijke schietgaten voorzien, geleek ze meer op een kleine vesting. Toch hadden vele jaren geleden de

Indianen zich daarvan meester gemaakt en allen, die zij daarin vonden, gescalpeerd. Daarna lag het huis gedurende geruimen tijd zoo goed als in puin, tot mijn voorganger, toen het land bij het grondgebied der Vereenigde Staten werd ingelijfd, de *rancho* overnam, het huis en al wat daarbij hoorde flink opknapte, en ten slotte alles in uitstekenden staat aan mij overdeed.

Hier leefde ik tien jaar lang tevreden en door het geluk begunstigd. Al dien tijd was ik geen enkelen keer door de Indianen lastig gevallen, ja, ik had de Roodhuiden, die tot den stam der Apachen behoorden, zelfs nooit gezien. Zij waren toen reeds naar het Indianen-Territory verbannen, waar de soldaten van *Uncle Sam* hen bewaakten. Waagden zij het een enkele maal, een strooptocht te ondernemen naar het naburige gebied, dan dreven de troepen hen steeds met bebloede koppen terug, zoodat zij nooit tot in mijn nabijheid kwamen.

De *rancho* lag te dicht bij Santa Fé en bij de goed bevolkte districten, zoodat ik al in de overtuiging leefde, die gevreesde kleurlingen nooit te zullen ontmoeten.

Op zekeren middag reed ik naar een afgelegen gedeelte van mijn weiland. Een groot eind liep de weg evenwijdig met de rivier. Voor ik nog half weg was, ontmoette ik een van mijn veehoeders, een ouden, trouwen, dienaar, Jake geheeten.

‘Holla, meester,’ zei de veehoeder, toen hij mij dicht genoeg genaderd was, ‘ik heb daar zoo even een soort rook naar boven zien stijgen, zooals ik hem niet graag zie. Ik zou haast durven wedden, dat verder op, waar de weg zich splitst, Indianen aan het werk zijn.’

‘Indianen?’ hernam ik ongeloovig, maar toch zette ik mijn oogen wat beter open. ‘Neen, Jake, hier heeft zich nooit een Roodhuid laten zien.’

‘'t Kan zijn, meester,’ antwoordde hij, ‘maar dat is nog geen reden, dat de Apachen deze streek altijd van een bezoek zullen verschoonen.’

‘Het zal het vuur van een trapper geweest zijn, Jake,’ zei ik opnieuw, vastbesloten mij niet zoo gemakkelijk schrik te laten aanjagen. ‘Maar wat er ook van zij, uit voorzichtigheid zal ik in allen geval mijn dienstvolk last geven, het vee naar huis te drijven.’

Ik reed nu verder, in de overtuiging, dat de oude man zich vergist had, hoewel ik wist, dat hij van kindsbeen aan de grens had geleefd en met de gewoonten der Roodhuiden geheel op de hoogte was. Juist daarom bekroop mij toch een onbehaaglijk gevoel en ik spoorde mijn paard tot een snelleren stap aan, om al mijn volk spoedig thuis te hebben, want dan waren wij sterk genoeg om een bende Apachen, indien ze ons wilden overrompelen, het hoofd te bieden. Ik verliet nu den oever der rivier en reed een tamelijk breed, door steile rotsen ingesloten dal binnen, waar aan weerskanten eikeboomen, pijnboomen en jeneverstruiken het uitzicht beletten. Ongeveer halfweg het dal vond ik reeds een van mijn veehoeders dood en gescalpeerd op den grond liggen. Door dit gezicht zenuwachtig geworden, keek ik overal rond, maar werd geen levend wezen gewaar. Nog overlegde ik bij mij zelf, of ik doorrijden en mijn mannen waarschuwen zou, toen reeds een pijl mij langs de ooren snorde en in een nabijzijnden boomstam bleef steken.

Nu was er geen twijfel meer mogelijk, of hier lagen Indianen verborgen. Ook was het te laat, mijn dienstvolk te verwittigen, want de Apachen hielden het dal bezet. Ik dacht aan vrouw en kinderen, die zonder bescherming alleen thuis waren, keerde mijn paard om en drukte het de sporen in de flank. Voort ging het nu in dollen galop, maar reeds op hetzelfde oogenblik doken de Roodhuiden achter de boomen en uit het struikgewas op, en zaten mij, brullend als gevleesde duivels, op de hielen. Het was een wedren op leven en dood, want de Indianen loopen zoo snel als een paard

in de prairieën. En daarbij vuurden zij zonder ophouden, zoodat de kogels mij om de ooren floten. Ik had geen wapen bij mij en kon hun vuur niet beantwoorden. Mijn eenige redding lag dus in de vlucht. Werd mijn paard getroffen, dan was het met mij en de mijnen gedaan.

Als een pijl vloog mijn getrouwe klepper, die het dreigende van het gevaar scheen in te zien, langs den oever der rivier, en omtrent vierhonderd passen van mijn huis haalde ik nog den ouden Jake in, die, toen hij de geweerschoten hoorde knallen, kwam toegeijld. Te voet had hij het lijf niet meer kunnen bergen, en daarom riep ik hem toe, zich aan de riemen der stijgbeugels vast te klemmen, en zoo sleepte ik hem over bulten en bulten

mee. Op vijftig schreden afstands van de beschuttende! muren kreeg mijn paard een kogel in de dij en stortte op den grond. Nu was het loopen zoo vlug de beenen ons konden dragen, maar toch zouden wij het er niet levend hebben afgebracht, als de Indianen niet, volgens hun gewoonte, nabij het huis halt gehouden en bedekking gezocht hadden. Ze zonden ons een laatst salvo achterna, toen wij de huisdeur bereikt hadden, waarbij Jake een ernstige, doch ik slechts een onbeduidende wonde opliep.

Onmiddellijk werd de deur stevig gesloten en gebarricadeerd. Daarna overzag ik den toestand en onze middelen tot tegenweer. Naar mijn schatting konden de Roodhuiden twaalf tot vijftien man sterk zijn, Zooals ik later vernam, waren zij door een groote bende gestuurd, om ons vee en zoo mogelijk onze scalps te halen. Wij bezaten wel wapens en ammunitie in overvloed, en ook een stevig steenen huis met schietgaten, maar waren slechts drie man sterk, ik zelf, Jake en een veehoeder, Tom, die toevallig dien middag in de nabijheid der *rancho* iets te doen had. Bovendien waren twee van ons gewond, en de een zelfs tamelijk ernstig. Daarentegen hadden wij, met inbegrip van mijn vrouw, vijf vrouwen en drie kinderen te verdedigen, zoodat de vooruitzichten niet gunstig waren.

Toch wanhoopten wij niet. Eerst moesten wij de vrouwen tot bedaren brengen, die in geween en geweeklaag uitbraken, toen zij wisten in welken toestand we ons bevonden. Nadat echter mijn vrouw den eersten schrik, meer om de kinderen dan om zich zelf, was te boven gekomen, toonde zij zich een echt kind van de grens. Nog een andere vrouw, een meisje uit Texas, Maria, hield zich kloek, maar de overige scholen bij de kinderen weg en jammerden zonder ophouden.

Het huis had een verdieping, die eveneens met schietgaten was voorzien. Wij mannen bleven beneden en namen den vijand buiten zoo goed waar als wij konden. De achterkant van het huis was naar de rivier gewend, waarop een zeilbootje op en neer schommelde. Aan den voorkant bevonden zich de stallingen en schuren, eveneens van schietgaten voorzien, die een rechten hoek met het woonhuis maakten, zoodat wij ze met ons vuur konden bestoken. Eigenlijk hadden wij ook deze gebouwen. moeten bezetten en verdedigen, maar wij kwamen daartoe handen te kort, en nauwelijks waren wij tien minuten binnen, of daar begonnen de Indianen ons reeds uit schuur en stal te beschieten.

Wij beantwoordden dit vuur natuurlijk, nu uit den eenen dan uit den anderen hoek, hoewel wij den vijand evenmin konden zien, als hij ons. Aan beide kanten werd naar de wederzijdsche schietgaten gevuurd, maar de Roodhuiden hadden het voordeel der overmacht. Kogel op kogel drong fluitend ons huis binnen. Mijn vrouw en Maria wilden ons met haar geweren ondersteunen, maar ik wilde het niet toestaan, daar het gevaarlijk was, dicht bij de schietgaten te komen. Ik stuurde ze dus naar boven, om de rivier en de boot in het oog te houden, en dit was een gelukkige gedachte, want nauwelijks waren ze daar, of Maria zag een Indiaan naar de boot sluipen. Maar voor hij ze bereikt had, had het wakkere meisje hem al een lading lood in zijn lichaam gejaagd. De eenige mogelijkheid toch om te ontkomen was in het ergste geval nog die boot.

Het vuren duurde intusschen bijna tot zonsondergang voort, maar toen begon het ongeluk ons pas voorgoed te treffen. Het eerst werd Jake buiten gevecht gesteld. De krasse oude man had de pijn, die zijn wonde hem veroorzaakte, weten te onderdrukken, maar ten laatste was hij door bloedverlies zoo verzwakt, dat hij niet meer op zijn beenen kon blijven staan. Machteloos viel hij op den grond. Nog eenmaal

poogde hij al zijn krachten te verzamelen en zijn geweer ter hand te nemen, maar op hetzelfde oogenblik viel hij weer neer en wij beijverden ons hem naar een ander vertrek over te brengen en hem daar, zoo gemakkelijk het in der haast ging, op een rustbed uit te strekken.

'Meester,' fluisterde hij mij toe, terwijl hij mijn hand greep, 'vlucht met de vrouwen en kinderen in de boot. Laat mij hier maar liggen en bekommer u niet om mijn oud lichaam. Ik geloot, meester, dat ik naar de mate van mijn krachten mijn plicht gedaan heb en niet bang hoef te zijn, als Hij daarboven rekenschap aan mij vraagt.'

Dit was nog maar het begin der rampen. Een kwartier later werd Tom op de plaats doodgeschoten, juist toen hij wilde losbranden. Nu was de bezetting van het huis tot één man versmolten. Toch liet ik den moed niet zinken. Zoolang wij de boot nog hadden, wanhoopte ik niet. Doch ook deze troost zou mij ontnomen worden. Ik hoorde een angstig gillen van de vrouwen op de bovenverdieping. 'De boot! de boot is weg!' Ik sprong de trappen open zag nog, hoe het vaartuig de rivier afdreef. Een dier verwenschte Roodhuiden had, onder het water zwemmend, de boot bereikt en het touw doorgesneden. Daarmee scheen onze laatste hoop verdwenen!

Ik begreep dat de Indianen met het vallen van den nacht het huis opnieuw zouden beschieten. In dat geval bezat ik geen middel, om hun binnendringen in de benedenverdieping langer te verhinderen. Daarentegen geloofde ik, dat de bovenverdieping nog eenigen tijd met goed gevolg kon verdedigd worden. Een steenen trap verbond de twee verdiepingen en maakte boven een scherpen draai. In de bovenverdieping bevonden zich eenige schietgaten, die de trap, waar zij draaide, bestreken, zoodat het elken indringer moeilijk zou vallen, tegen het geweervuur in, naar boven te komen. Eén geluk was het nog, dat de Roodhuiden het huis niet in brand konden steken, zelfs niet wanneer zij de benedenverdieping waren binnengedrongen, want aan de heele woning was geen stukje hout gebruikt.

Ik bracht nu eerst Toms lijk naar boven, om de Indianen, wanneer ze binnendrongen, niet te laten zien, dat wij verliezen geleden hadden. Daarna keek ik, voor ik boven bleef, nog eens overal rond, en daar viel mijn blik op een vaatje whisky, dat tegen den muur stond. Mijn eerste gedachte was, het vaatje den bodem in te slaan, en den inhoud te laten wegvloeien, want ik wist, dat de Roodhuiden, als de brandewijn in hun handen viel, nog tienmaal erger zouden huishouden. Op het laatste oogenblik evenwel viel mij een gedachte in, die mij deed sidderen, want ze deed mij weer hoop vatten, toen een zekere dood ons aller einde scheen te zijn.

Ik bezat namelijk een groote hoeveelheid van een mengsel, dat voor uitwendig gebruik bij runderen bestemd was, maar een snelwerkend vergif bevatte. Nog kort geleden had een veehoeder bij vergissing een beetje daarvan ingenomen, en een uur later was hij al dood. Dit herinnerde ik mij nu, en onmiddellijk toog ik aan het werk. Binnen vijf minuten had ik de spon uit het vaatje genomen, de heele hoeveelheid van het mengsel daarin gegoten en het daarna weer zorgvuldig gesloten. Toen rolde ik het eenige keeren heen en weer, om den inhoud goed dooreen te menge, en legde er voor het gemak der Roodhuiden nog eenige kroezen naast.

Het was donker geworden, en mijn vrouw, Maria en ik stonden op wacht bij de schietgaten. De huisdeur hadden wij zoo goed het ging gebarricadeerd, maar wij hadden helaas niet veel bij de hand. Daar werd eensklaps met een boomstam de deur gerammeid, een vreeselijk gekraak volgde en onder oorverdoovend getier stormden de Indianen naar binnen. Ons toevluchtsoord hadden zij spoedig bemerkt, doch toen zij de trap wilden beklimmen, kreeg een hunner een kogel in het hoofd, zoodat de anderen verschrikt afdeinsden. Voorloopig vergenoegden zij zich nu met beneden

alles te stelen of te vernielen wat hun in handen viel. Ook wisten zij licht te maken en na weinige minuten begreep ik uit hun woest geschreeuw, dat zij het brandewijnvaatje ontdekt hadden. Ik was niet bang dat de vreemde smaak hen van het drinken zou afhouden; want magen, die zulk een helschen drank verdragen kunnen, als bij de Indianen gewoonlijk verkocht wordt, wijzen ook het walglijkste vocht niet af.

Omtrent een uur lang duurde het drinkgelag met wild roepen en tieren, nu en dan zelfs met een woesten dans. Met angstig hart stonden wij boven op wacht, nog altijd vreezend, dat de wilden in hun dronkenschap een stormloop zouden beproeven In dat geval zouden wij ons de overmacht niet van het lijf hebben kunnen houden. Na nog een half uur werd het langzamerhand stiller en ten laatste heerschte er volkomen rust. Tot het aanbreken van den dag bleven wij op wacht, 'daar wij nog immer een krijgslist vreesden. Toen het licht werd, keken wij door de schietgaten naar buiten. Daar lagen twee Roodhuiden levenloos voor het huis. Na eenig aarzelen waagde ik mij voorzichtig naar beneden, om te zien wat er van den vijand geworden was. Mijn voorzichtigheid bleek onnoodig, want dertien man lagen, dood als een pier, op den vloer uitgestrekt. Wij waren gered!

Bij de Platen.

Een oud lied. -

Wie heeft nooit ondervonden, welk een reeks van herinneringen uit lang vervlogen dagen soms eensklaps kunnen opgewekt worden enkel door de toevallig opgevangen tonen van een lang vergeten lied? De oude dame op ons tafereel ondergaat dien geheimzinnigen invloed der muziek. Het spel harer jeugdige kleindochter voert haar in den geest terug naar den gelukkigen tijd, toen zij zelf aan het clavecimbel diezelfde melodie speelde. Die tijd is lang voorbij; toen was ze jong en bevallig, gelijk het meisje, dat nu vóór haar aan het speeltuig zit, en nu is ze oud en gerimpeld. Maar haar hart toch is nog niet verouderd; zij kan nog in behaaglijke overpeinzing van het heerlijk verleden glimlachen zonder een zweem van bitterheid. Zij heeft haar tijd gehad; zij benijdt het jonge meisje haar frissche jonkheid niet. Zij kan zich, in dankbaar herdenken van het eenmaal genotene, gulhartig verheugen in het geluk harer kleindochter, zonder spijt dat het voor haar lang vervlogen is.

Een dronk na het spel. -

Ook hier is een lied gespeeld en kennelijk van vroolijker, luchtiger aard dan de weemoedige tonen, die straks de oude dame tot het verleden terugvoerden. Te oordeelen ten minste naar het voorkomen der beide luitspelers, mag men wel aannemen dat zij een lustig deuntje hebben gevedeld. En het lied zelf zullen ze er wel bij gezongen hebben; want nu schijnen hun kelen droog en voelen zij hehoefte aan een verfrisschenden dronk.

Het tafereeltje verplaatst ons in den opgewekten, levenslustigen tijd der Renaissance, op de een of andere schitterende en weelderige adellijke huizing. Dat bewijst ons de rijkdom der costumes en de kwistige pracht van huisraad en tafelgerei.

Bracht de vorige gravure ons de achttiende eeuw met haar sentimenteele droomerijen te binnen, uit dit kloek schilderij waait ons de frissche geest tegen van een mannelijker tijd en een krachtiger geslacht.

Het dochtertje van den jager. -

De honden kennen haar zoo goed als haar vader, en hoe vurig ze ook opspringen als de jager zelf zich vertoont en zijn helpers tot het lustige weispel roept, nòg vroolijker gaan ze te keer als het meisje hun den lang verbeiden schotel brengt, waarop ze straks als wolven zullen aanvallen. Ze zouden het kind in hun begeerigheid haast omverloopen; maar een enkel zacht vermanend woord uit den vriendelijken mond is voldoende om de onstuimige beesten tot de orde te roepen, zoodat zij nederig de portie afwachten, die de kleine meesteres hun zal toebedeelen.

Een drama in de diergaarde.

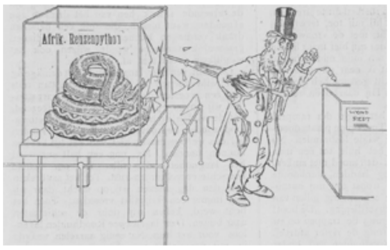

Een klein ongelukje, dat groote gevolgen kan hebben.

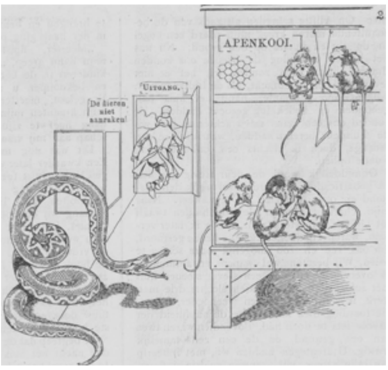

Gelegenheid maakt den dief.

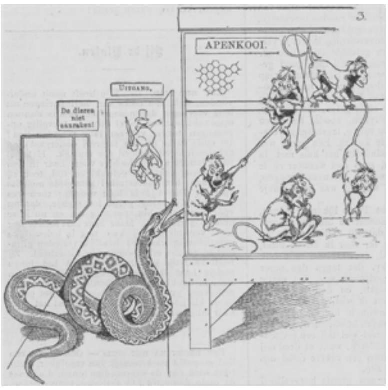

Al etende, komt de appetijt.

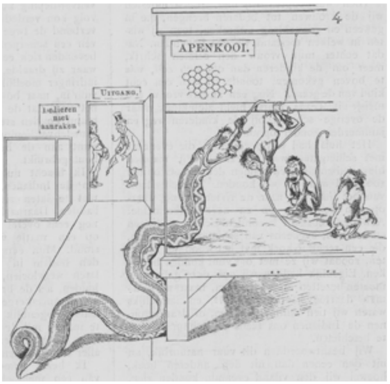

Nadeelen van te groote aanhankelijkheid.

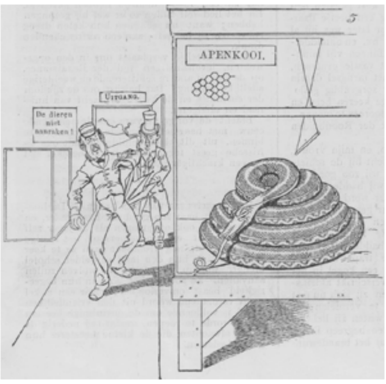

Waar zijn de apen gebleven?

Algemeene hulde aan den held van het stuk.

[Nummer 48]

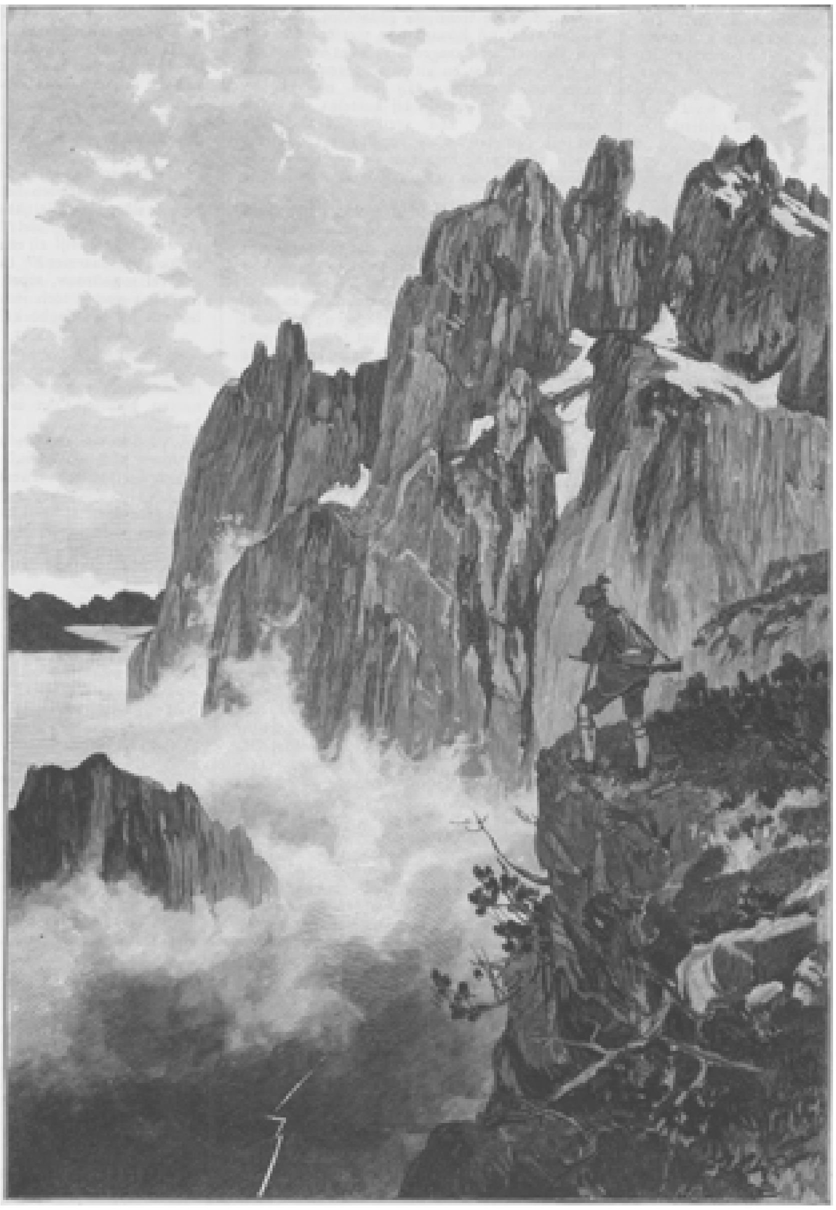

BOVEN HET ONWEDER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. SCHMITZBERGER.

Drie huwelijken in den Achterhoek
Door
J. Heuvels.
(*Vervolg*.)

Wat tal van gedachten maakten zich thans meester van zijn ziel, en nog zou hij wellicht bezweken zijn voor de bekoring, indien de kapitein hem niet als het ware had overrompeld en tot Gustaaf zeide: 'Ik heb voor vandaag maar troost gezocht bij mijn bloemen in den tuin, want daar binnen ligt alles onderst boven, je weet het is van daag kamerdag.'

Gustaaf hoorde hem stilzwijgend aan en drukte hem vriendelijk de hand. Doch toen de kapitein daarbij het bedrukte gelaat van Gustaaf zag, vroeg hij vol deelneming: 'Maar kerel, wat scheelt je? Wij zijn niet gewoon, zoo vroeg met een bezoek van je vereerd te worden, is er iets niet goed?'

Gustaaf deelde nu in korte woorden zijn voornemen mede om te vertrekken, en de kapitein, hoezeer hij het ook betreurde, zijn vriend, want zoo wilde hij hem gaarne noemen, te moeten missen, sprak nu: 'Waar plicht gebiedt daar moet de neiging zwijgen, - ik kan uw vertrek slechts goedkeuren, uw moeder wil het, dus... Maar,' zoo vervolgde hij, 'je zult toch zeker Margriet nog wel eventjes goeden dag willen zeggen, niet waar?'

Na het hooren dezer woorden was het Gustaaf, als verzonk hij in den grond, maar hij herstelde zich spoedig, hij had zijn strijd gestreden en sprak: 'Zij is misschien in drukke bezigheden?'

'Och kom, dat is allemaal gekheid! Dat is immers niets voor ons, wij kennen elkaar, zij zal wel niet in groot tenue zijn, maar zij zal u toch gaarne goeden dag komen zeggen.'

Na deze woorden liet de kapitein zijn Margriet - zoo noemde hij haar bij voorkeur - in het prieel komen.

Daar kwam zij aan, die lieve Margareta; zóó in haar huiselijk gewaad, met een plumeau in haar hand; met nog hooger blos op het gelaat dan anders, scheen zij Gustaaf nog bekoorlijker dan vroeger toe. Zij lachte hem vriendelijk toe en zei op haar plumeau wijzend: 'Neen, mijnheer Gustaaf, ik ga vandaag niet mee wandelen, het is kamerdag, niet waar, vader?'

Op eenigszins treurigen toon zeide nu Gustaaf: 'Mejuffrouw, ik ben thans ook niet gekomen om u uit te noodigen tot een wandeling, maar ik kom hier een afscheidsvisite maken.'

'En dat zoo op eens?' vroeg Margareta verwonderd.

'Ja, mejuffrouw, het moet, anders zou ik nog zoo gauw hier niet vandaan gaan.'

'Zijn moeder is ongesteld, hij moet dus gehoorzamen, Margriet, neem daar een voorbeeld aan,' zeide nu de kapitein kortaf.

Margareta zweeg nu stil, vooral bij het zien van het barsche gelaat haars vaders, die zich hier weer zoo echt den oud-militair toonde.

Bij het zien echter van het bedrukte gelaat van Gustaaf, sprak zij vol deelneming: ‘Mijnheer Gustaaf, ik hoop dat uw moeder spoedig herstelt en u weer in ons midden verschijnt’

‘Dat hoop ik ook van ganscher harte,’ sprak nu de kapitein; hij vatte Gustaafs beide handen hartelijk in de zijne en sprak: ‘Vaarwel tot spoedig wederzien!’

Gustaaf was diep bewogen, hij drukte de hand van den kapitein en zei: ‘Vaarwel kapitein, hartelijk dank voor uw vriendelijke gastvrijheid en u, mejuffrouw, evenzeer; ik moet u betuigen, dat de dagen, in uw bijzijn doorgebracht, immer onvergetelijk voor mij zullen blijven.’

Na deze woorden reikte Gustaaf nog eens de hand aan den kapitein, die ze hartelijk drukte en met beide handen omvatte. Daarna reikte hij de hand aan Margareta, in wier oogen thans een traan glinsterde. Beiden zagen elkander een korte wijle in het gelaat, maar die blik, het was een dier blikken, waaruit duidelijk straalde, hoe hier op dit oogenblik twee edele zielen elkaar ontmoet en volkomen begrepen hadden! Een onbeschrijfelijke aandoening had zich nu meester gemaakt van de ziel van Gustaaf en hij haastte zich, onder de hartelijke begroetingen en een luid geroep: ‘Tot ziens!’ uit beider mond, het slot te verlaten.

Toen hij het hek achter zich had gesloten, begaf hij zich naar het logement, eenzaam en alleen onder de treurigste gedachten. Daar gekomen vond hij Eduard nog niet tehuis. Dit was Gustaaf zeer aangenaam, want nu behoefde hij geen tekst en uitleg te geven over zijn onverwacht vertrek. Hij kon nu volstaan met een briefje, waarin hij kortelijk de reden meedeelde van zijn vertrek. Dit briefje gaf hij den hospes in handen, rekende met dezen af en ging toen met de omnibus naar Emmerik, om van daaruit naar Amsterdam te vertrekken.

Zoodra Gustaaf in den trein, welke hem daarheen moest vervoeren, had plaats genomen, zuchtte hij: ‘Vooruit man, dat is alweer een schoone droom voorbij uit mijn leven, vooruit nu maar naar Amsterdam!’

Eduard was 's avonds natuurlijk in zeer vroolijke stemming tehuis gekomen; hij stond verbaasd op te zien over het plotseling vertrek van zijn vriend Gustaaf; maar toen hij het briefje las, moest hij de reden eerbiedigen: het verlangen namelijk eener oude en eenigszins ziekelijke moeder. Bij het lezen van dit briefje ontwaakte ook in zijn hart het verlangen, naar Amsterdam terug te keeren; maar hij moest nog langer dan een maand zuinig leven en dat kon hij nu eenmaal niet in Amsterdam, wel hier.

Nog meer werd dat verlangen bij hem gewekt, toen hij vernam dat ook de familie Hooge welhaast naar Amsterdam ging vertrekken.

Als een loopend vuurtje had zich al ras het gerucht verspreid, dat het engagement van juffrouw Theresia met mijnheer Adolf verbroken was; daarvoor had natuurlijk juffrouw Jetje gezorgd. Theresia begon zich nu te vervelen - op Adelheids gevoelen werd natuurlijk geen acht geslagen - en mevrouw wilde nu niet langer blijven in zulk een akelig, babbelachtig gat, waar iedereen wat te zeggen had en haar als met de vingers nawees. Zij besloot dus maar weer spoedig naar Amsterdam te vertrekken, een besluit, dat zij dan ook weldra ten uitvoer bracht.

Een paar dagen verstreken eer Eduard bericht ontving van Gustaaf. Deze verzocht hem vriendelijk hem zijn dagboek te willen overzenden, dat hij zeker in der haast had vergeten. Eduard zette zich dadelijk aan het zoeken op de kamer, die door Gustaaf betrokken was, maar hoe hij zocht, hij kon het niet vinden. Hij mompelde nu op zijn gewonen luimigen toon bij zich zelf. ‘Ik vind dat ding hier niet, hij heeft het zeker uitgeleend aan Margareta, ik zal maar eens bij haar gaan vragen; intusschen wel amusante lectuur voor jonge dames, zoo'n dagboek! Het begint gewoonlijk: van

morgen zoo laat opgestaan, vergeten te bidden, gaan wandelen, loopen denken over dit of dat voor het practisch leven onmogelijk onderwerp en dan weer: voor het eerst nieuwe aardappelen gegeten, dit of dat meisje gesproken, in de courant gelezen over de politiek van die en die. Dan volgen eenige aanhalingen uit boeken om die later uit te geven voor eigen werk en aan het einde van den dag het schijnen der zilveren maan, het flonkeren der sterren en een geheimzinnige oog- en oorbenevelende stilte van geheel de natuur, afgewisseld door het geblaat van hongerige geiten en schapen en van kinderen, die op bloote voeten loopen te knabbelen aan een stuk droog roggebrood. Ten slotte: nu toch in den avond nog even gebeden en dan naar bed om morgen weer precies met hetzelfde aan te vangen en te eindigen; juist als de fabel van den boer met den uil: de boer keek naar den uil, toen keek de uil naar den boer, daarna keek de boer weer naar den uil en toen de uil weer naar den boer en.... *sic in infinitum*.'

Na deze alleenspraak ging Eduard op weg naar Margareta. 'Zij,' zoo ging hij voort, 'zij scheen nogal met Gustaaf op te hebben, zij heeft er misschien nogal schik in gevonden, ik zal het haar maar eens gaan vragen,....' Zoodra Eduard binnengelaten was, viel het hem aanstonds op, dat Margareta veel stiller en afgetrokkener was dan anders; het kwam hem voor als verkeerde zij onder den indruk van iets, dat haar kwelde. Terstond bij zijn binnentreden vroeg zij het eerst of hij reeds tijding had gekregen van Gustaaf.

'Ja mejuffrouw,' antwoordde Eduard nu lachend, 'en het is juist naar aanleiding daarvan dat ik reeds zoo vroeg een bezoek bij u kom brengen.'

'Wat is er dan met mijnheer Gustaaf aan de hand?' vroeg Margareta verbaasd.

'O mejuffrouw, niets bijzonders, hij is goed en wel in orde, maar hij vraagt mij slechts om hem na te zenden het stuk zijner ziel, dat hij naar alle waarschijnlijkheid hier heeft gelaten.'

'Het stuk zijner ziel!' vroeg Margareta nu verwonderd, terwijl zij een weinig bloosde, 'wat bedoelt hij daarmee?'

'Wel mejuffrouw, moet ik u dit nog vertellen? Dat weet u toch immers ook wel, daarmee bedoelt hij zijn dagboek.'

'Och kom, mijnheer Eduard!' zeide nu Margareta op eenigszins teleurgestelden toon. 'Zulk vertrouwen om zijn dagboek te mogen lezen, heb ik van mijnheer Gustaaf nog nooit mogen genieten, het is heusch niet in mijn bezit'

'Nu dan weet ik jandorie ook niet waar het gestoven of gevlogen is,' zei Eduard; 'misschien heeft juffrouw Theresia dat geheimzinnige boek wel op den kop getikt, maar die zit weer in Amsterdam; enfin ik zal aan Gustaaf dadelijk berichten, dat het hier nergens is te vinden.'

Eduard keerde nu weer naar het hotel terug en schreef aanstond aan zijn vriend:

'Amice.

Het dagboek is nergens meer te vinden; misschien hebt ge het op een onzer vroolijke wandelingen wel hier of daar in een sloot laten vallen. Nu, er zal ook niet veel aan verbeurd zijn. Je moet het maar voortaan zonder dat stuk van je ziel zien te stellen. Het gemis daarvan loopt toch niet zoo erg in het oog als het missen van een arm of van een been. Vale.'

Toen Eduard dezen brief geëindigd had, ging hij in de gelagkamer, waar op dit oogenblik veel gasten waren vereenigd om naar den altoos luimigen schilder te luisteren, die hen vaak deed schateren van 't lachen.

Zoodra allen waren vertrokken, zette de kastelein zich naast hem neer en zeide: ‘Wel, wel mijnheer Eduard, nu zijn al mijn gasten op eens vertrokken: eerst mijnheer Adolf, toen je vriend Gustaaf en nu de heele familie Hooge.’

‘Ja man, dat is nu 's werelds beloop, ik wou dat ik ook weer naar Amsterdam kon gaan, maar weet je,’ en hier maakte hij met duim en wijsvinger een welsprekend gebaar; ‘weetje, dat ontbreekt me nog, de oomes zijn nog niet wakker, kom schenk me maar een glas bier in en troosten we ons in ons lot! Maar à propos,’ zoo ging nu Eduard voort, toen hij een versche sigaar opgestoken en zijn glas bier had aangesproken, ‘hoe is het toch met mijnheer Adolf afgeloopen? Heb je al iets van hem gehoord?’

‘Nog niets, mijnheer Eduard.’

‘En heeft hij u alles betaald?’

‘Dat nu juist niet, maar mevrouw Hooge wilde bij haar vertrek gaarne alles voor hem voldoen; ik heb dit evenwel geweigerd,

wijl hij hier nog een koffer met kostbaarheden heeft achtergelaten.'

'Nou kerel, ik had het geld maar aangenomen' zei Eduard en vroeg toen: 'Of heb je dien koffer al eens nagesnuffeld?'

'Neen, waarachtig niet,' zeide de kastelein met groote oogen; 'neen, heusch niet, ik had het wel kunnen doen, want ik heb sleutels genoeg, maar ik heb er nog geen hand aangeslagen.'

'Maar als die koffer nu eens niets bevatte?'

'Och kom, mijnheer Eduard!'

'Nu ja, ik wil je geen wantrouwen inboezemen, maar die mijnheer beviel me toch niet.'

'Ja,' zeide nu de kastelein eenigszins nadenkend, 'nu u dit zoo zegt, begin ik ook wel wat te twijfelen; maar laten wij samen eens gaan zien.'

'Komaan dan maar,' zei Eduard en beiden klommen naar boven.

Zoodra zij op de kamer waren gekomen, vonden zij daar den koffer nog staan, en de kastelein voelde bij het aanvatten dat er iets in was. Hij zei dus aan Eduard: 'Nu, wat ik u zeg, voel zelf maar eens, daar zit wat in.'

'Ja, inderdaad, maar wat?' vroeg Eduard lachend.

'Nu dan in Godsnaam,' zei de kastelein, 'dat willen we eens zien,' en met behulp van een paar vreemde sleutels opende hij nu in Eduards bijzijn den koffer, terwijl Eduard in zichzelven lachend zijn sigaar zat te roóken. Toen de kastelein de schatkist 'met de vele kostbaarheden' had geopend, bleek deze niets anders te bevatten dan eenige oude couranten en wat vuil linnengoed.

Bij het zien daarvan barstte de kastelein los: 'Wat een gemeene schooier, wat een oplichter! en dan nog dertig gulden schuld aan vertering, en dat voor een koffer, die nauwelijks geschikt is voor brandhout!'

Beiden zetten zich nu in de nabijheid van den koffer neer en verdiepten zich in een beschouwing over de ontzettende breedheid van sommige menschengewetens. Op eens echter kwam het kamermeisje hen opwekken uit die min of meer humoristische beschouwingen; zij hield een boek in de hand en sprak aanstonds Eduard aan met deze woorden: 'Gut, mijnheer Eduard, ik heb heelemaal vergeten u dit boek te geven; gisteren vonden wij het bij het opruimen der kamer; 't is zeker nog van uw vriend mijnheer Gustaaf, die voor eenige dagen vertrokken is!'

Eduard nam het boek aan en zei dadelijk: 'Waarachtig Lientje, (hij gaf het meisje maar een naam, want in werkelijkheid heette zij Cato) dat is het verloren schaap, ik zal het hem dadelijk met de belletjes nazenden, ik dank u wel, want het is inderdaad Gustaafs dagboek. Nu kastelein, laat ons maar rustig gaan slapen en alle zorgen verdrijven; wie weet wat ons de dag van morgen weer voor miseries brengt, elke dag heeft toch genoeg aan eigen zorgen.'

Na deze woorden begaf Eduard zich met het dagboek van Gustaaf naar zijn kamer.

***

Eduard zette zich nu in zijn armstoel neer en begon onwillekeurig dat gevonden dagboek te doorbladeren. Voor hem, dat wist hij, daar Gustaaf hem al zoo vaak een en ander uit dat dagboek had laten lezen, bevatte dit boek geen geheimen; hij mocht er gerust in snuffelen. Hij ving dus aan, het zoo hier en daar te doorlezen. Terwijl

hij daarmee bezig was, werd hij opeens aandachtiger, toen de passage over Margareta hem in het oog viel: ‘Zoo ooit een meisje waardeering verdient, dan zeker is zij het, zoo iemand mij begrijpt dan zij. Maar verbannen wij alle dwaze droomen, ik mag geen verraad plegen jegens een vriend, die eer dan ik het recht bezit op zulk een edel en gouden hart!’

Bij het lezen dezer woorden ging er voor den geest van Eduard eensklaps een licht op. Hij had het toch al zoo vreemd gevonden, dat zijn vriend zoo onverwachts vertrokken was, en dit nu in verband gebracht met de zonderlinge woorden, door Margareta gesproken, met haar vraag het eerst naar Gustaaf, haar stille afgetrokkenheid, zoo geheel in tegenspraak met haar vroegeren vroolijken, opgeruimden aard, zie, dit alles kwam hem wel een weinig verdacht voor en hij vroeg zich zelven af: ‘Zou er wellicht in haar hart niet eenige genegenheid wonen voor Gustaaf?’

‘Ja ja, amice,’ zoo ging hij op zijn gewonen luimigen toon voort, ‘dat is de eigenlijke reden van je vertrek geweest, je gevoelde je verliefd op Margareta; nu, hoe kan het ook anders voor wie met haar kennis heeft gemaakt! En zij, och zij sprak toch zoo gaarne met hem, zij was altoos aan zijn zijde en liet mij maar voortsukkelen met Adelheid, die toch ook een heel lief meisje is. *Fine finaliter* en alles nu samen genomen, hier is meer dan zuivere vriendschap of belangstelling in het spel. Gustaaf is verliefd op Margareta, maar hij wilde mij mijn genegenheid niet ontrooven. Dit is van hem een edele trek, wie weet hoe ik later die heldhaftige daad nog beloonen kan!’

Na deze alleenspraak zette Eduard zich neer in zijn gemakkelijken armstoel en peinsde. Wanneer Eduard peinsde, dan kon men er zeker van zijn, dat de zaak hoog ernstig was. Dit was ook nu het geval.

Eduard had van het oogenblik af, waarop hij Margareta had leeren kennen, een innige genegenheid voor haar opgevat, welke hij dacht dat ook door Margareta werd beantwoord. Alleen in de laatste dagen was dat vermoeden wel wat verzwakt, vooral sinds hij gelezen had, hoe Gustaaf in haar zijn ideaal had gevonden.

Over dit alles nog verder nadenkend, staakte hij op eens zijn overpeinzing en stond op, terwijl hij in zich zelven sprak: ‘Daar moet ik eerstdaags meer van weten; ik sta hier voor een aardig dilemma: bemint Margaretha mij, dan komt Gustaaf toch voor een gesloten deur, want dan heeft zij mij eer dan hem bemind; bemint zij mij niet, hoe beminnelijk ik overigens ben, dan is Gustaaf haar uitverkorene. Dus een van ons beiden is dan gelukkig, hij of ik, want wijst zij mij af, dan deel ik hem aanstonds die gelukkige tijding mede. Ik weet nu wat mij te doen staat; morgen ga ik haar hand vragen; het is hier tegenwoordig toch znlk een miserabele boel en zulk een vervelend leven, dat zoo'n verkeering mij nu juist zou passen en mij een aangename afleiding zou wezen. Maar,’ zoo eindigde hij zijn alleenspraak, ‘ik geloof dat voor mij alles wel op niets zal uitdraaien, enfin ik wil het toch wagen.’

Den volgenden morgen stond Eduard vroeger op dan gewoonlijk. Aanstonds zette hij zich aan den arbeid om naar de attributen te zoeken voor een galacostuum, nl. hoogen hoed en glacé handschoenen. Zijn hoogen hoed vond hij weldra, maar... geplaatst op een doodshoofd, dat hem in zijn sombere buien eens tot model had gediend. Toen hij dezen gevonden had, zeide hij lachend in zich zelven, terwijl hij hem er afnam en het doodshoofd hem grijnzend aanstaarde: ‘Grijns nou maar niet zoo, aanstonds krijgt ge hem weer op.’ Daarna vervolgde hij: ‘Nu zullen mijn glacé handschoenen zeker ook niet ver weg zijn; want deze twee, hoed en handschoenen,

zijn onafscheidelijke gezellen bij al het plechtig lief en leed des levens: trouwen en begraven.'

En inderdaad, niet ver van het doodshoofd stond een opgezet aapje op een voetstuk, dat prijkte met de spreuk: 'In uw leven hebt gij ons alles nagedaan, het sterven zullen wij allen u eens nadoen.' Dat aapje was versierd met de glacé handschoenen van zijn meester, die ze hem, 's avonds in een vroolijke bui tehuis gekomen, had aangetrokken

Eduard ging zich nu in gala kleeden en na talloos vele wederwaardigheden daaraan verbonden, begaf hij zich op weg naar het slot, terwijl de kastelein, die Eduard nog nooit zoo fijn uitgedost had gezien, hem vol bewondering naoogde en hem toeriep bij het zien van den regen: 'Mijnheer Eduard, neem toch een paraplu mee.'

'O ja, kastelein, geef maar hier, zij is noodig voor mijn hoogen hoed; ik voor mij heb wel wat afkoeling van doen.'

Welke gedachten, zoo het ten minste nog gedachten waren, thans omwoelden in het hoofd van Eduard, behoeft hier niet te worden gezegd. Het was een bont mengelmoes van allerlei verwarde en door elkaar geworpen denkbeelden. Nu zou hij dit, dan weer dit zeggen, nu zou hij zus, maar neen, toch bij nader overwegen liever zóó aanvangen. In 't kort, wij weten allen genoeg hoe bij dergelijke plechtigheden de meest juist gekozen woorden op de ongenadigste wijze in het water plegen te vallen.

Zoodra Eduard de hooge stoep was opgestegen van het slot en de lange gang doorgegaan was, wier lage deuren telkens zijn hoogen hoed in gevaar brachten van een deuk, besloot hij dezen maar af te zetten op gevaar af daardoor een verkoudheid op te loopen, en weldra stond hij op het alleronverwachtst in de huiskamer en wel vlak tegenover het vermeende voorwerp zijner liefde.

Een liefelijke geur van seringen en rozen kwam met een zoelen wind door het geopend raam naar binnen, terwijl Margareta in een zomercostuum, dat haar vooral dezen morgen in Eduards oogen juist allerliefst stond, bezig was de bloemen te verzorgen in een daar staande keurige bloemenmand.

Zoodra zij Eduard in vol galacostuum zag binnenkomen, keek zij hem verwonderd aan en zeide, terwijl zij hem lachend de aangeboden hand reikte: 'Mijn hemel, zoo vroeg reeds in groot tenue, dat ben ik niet gewoon van u, is er iets bijzonders aan de hand?'

Eduard boog beleefd en statig; over zijn anders vroolijk wezen lag nu iets ernstigs, ongewoons verspreid en hij antwoordde: 'Mejuffrouw, deze kleedij is inderdaad niet mijn geliefkoosde dracht, maar' - zoo vervolgde hij weer eenigszins glimlachend en daarna nam zijn gelaat weer een ernstiger plooi aan - 'daar breken in ons aller leven oogenblikken aan, waarin de noodzakelijkheid dringend gebiedt ons zoo te kleeden.'

'Wel, wel, wat een ernst, wat ben je van morgen zwaar op de hand! Daar is u toch niets overkomen?' hernam zij, terwijl zij van haar schertsenden toon in een gevoeliger en medelijdender toon overging en vervolgde: 'Of hebt u soms een treurig bericht te brengen over Gustaafs moeder?'

'Ja mejuffrouw, juist gisteren,' maar hier onderbrak Eduard zijn eigen woorden en vervolgde: 'Vergeef mij, hoe aangenaam anders uw bijzijn is, ik zou nu gaarne eens een oogenblik willen spreken met mijnheer uw vader.'

'Nu, mijnheer Eduard,' antwoordde Margareta lachend, 'het is volstrekt niet noodig, dat zoo hoog ernstig en op zulk een aansprekerstoon te zeggen, ik zal hem terstond gaan roepen; ik dacht dat u mij kwam uitnoodigen voor een bruiloft, maar thans nu ik u zoo hoog ernstig zie, begrijp ik dat er iets anders aan de hand is en ga ik dadelijk vader roepen.'

Margareta verliet nu het vertrek om even haar vader het bezoek aan te kondigen van mijnheer Eduard.

Eduard bleef nu alleen, hij oogde haar door de geopende deur nog een oogenblik na en verzuchtte in zichzelven: ‘Wat is zij toch een lief meisje!’

De vijf minuten wachtens, die hem wel een dag toeschenen, besteedde hij nu om zijn hoogen boord, die door de diepe buiging voor Margareta wel iets had geleden, weer in de rechte stemming te brengen, zijn manchetten op de juiste hoogte te plaatsen, te kuchen en nog eens te kuchen, om daarna met verbazend groote stappen het vertrek op en neer te loopen, niet echter zonder telkens te luisteren of hij nog geen voetstappen vernam.

Margareta was intusschen naar de kamer van haar vader gegaan en zei: ‘Vader, daar is Eduard, hij verlangt u over iets heel ernstigs te spreken, ik heb hem in de huiskamer gelaten,’

ONTMOETING MET EEN ELAND, NAAR DE TEEKENING VAN JOHN CHARLTON.

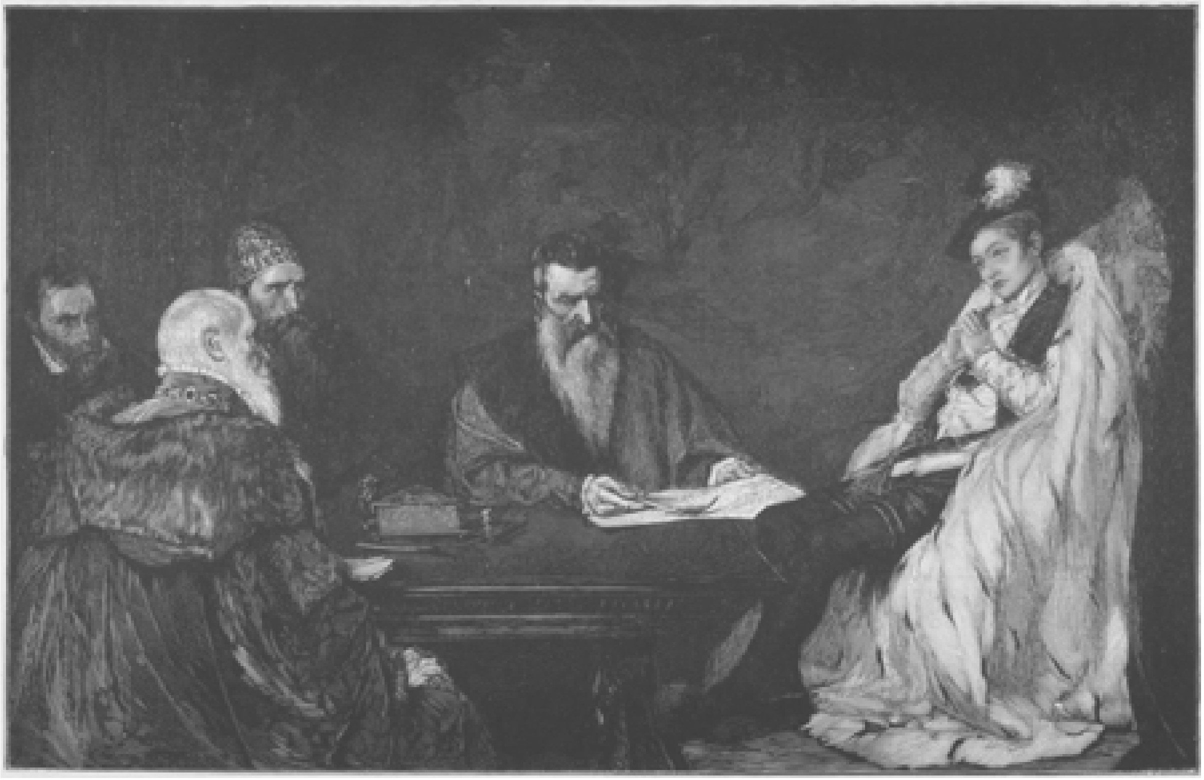

KONING EDUARD VI VAN ENGELAND VÓÓR DE ONDERTEEKENING VAN ZIJN EERSTE DOODVONNIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. PETTIE.

'Zoo, zoo, Margriet, dat is goed, ik kom dadelijk, ik begrijp wel wat dit wezen zal; had hij een hoogen dop op?'

'Ja vader en hij had ook glacé handschoenen aan, en zag veel ernstiger dan gewoonlijk.'

'Juist, juist, Margriet, ik begrijp alles al, mijnheer Eduard komt' - en hier maakte hij een eigenaardige beweging met vinger en duim - 'hij komt zeker om wat geld bij mij te leenen; nu dat is nog zoo erg niet, zijn familie is er goed voor.'

Na deze woorden gezegd te hebben, begaf hij zich aanstonds naar de kamer, waar Eduard in de pijnlijkste onzekerheid vertoefde. Zoodra hij na de eerste begroeting het ontstelde gelaat van Eduard, die nog staande was gebleven, had gezien, zeide hij: 'Mijnheer Eduard, zet u neder, wees kalm, mijn dochter zei mij daareven, u kwam over ernstige zaken spreken; welnu, ernstige zaken moeten op kalme wijze worden besproken; ik begrijp alles al, u is vrijgezel, u is kunstenaar, u wil weer naar Amsterdam, dus.... u wil met mij een kleine leening sluiten, is het niet zoo, mijn jongen, mijn vriend? Kom, bloos nu maar niet, de kapitein kent zijn luitjes wel, zeg mij maar hoeveel verlang je, honderd gulden?'

Eduard staarde op het hooren dezer woorden den kapitein vol verbazing aan en zei dat hij daarom toch eigenlijk niet was gekomen.

'Maar waarom dan, amice?' vroeg de kapitein op zijn beurt verbaasd, terwijl hij vervolgde: 'Men zet toch maar zoo niet voor niets een hoogen dop op.'

'Mijnheer kapitein,' stotterde nu Eduard, 'ik kom hier een aanzoek doen om de hand van uw lieve dochter Margareta, ik bemin haar en ook zij is, geloof ik, mij niet ongenegen.' Na het hooren dezer woorden kwam de beurt aan den kapitein om thans Eduard met wijd geopende oogen verbaasd aan te staren; hij bracht zijn hand achter het oor, streek zich over het voorhoofd en zei toen:

'Dat is waarachtig een hoogst ernstige zaak, mijnheer Eduard, ik had veel liever gewild dat je me om een honderd gulden had gevraagd; daarover ben ik meester, maar over haar hart, dat is heel wat anders. Intusschen zal ik er haar dadelijk over spreken, wacht nog even.'

De kapitein vertrok nu en liet Eduard voor eenige oogenblikken over aan een wereld van blijde verwachtingen en bange vrees.

De kapitein, Margareta's vader, begreep al aanstonds dat hij in deze onderhandeling een vergeefsche poging zou aanwenden, maar.... hij wilde zijn Margriet toch zelve laten beslissen. Toen hij bij haar kwam en haar alles had meegedeeld, kon Margareta haar verbazing niet bedwingen; zij bloosde en viel schreiende in de armen haars vaders, terwijl zij uitriep: 'Maar lieve vader, tot zulk een aanzoek heb ik mijnheer Eduard toch nooit aanleiding gegeven, is het wel?'

'Wel neen, Margriet, wel neen, zeker niet en wees nu ook maar bedaard,' zeide haar vader, terwijl hij haar uit zijn omarming losliet, haar hartelijk kuste en lachend zeide: 'Eduard is een flinke jongen en hij zal over uw weigering de tering niet zetten.'

Na deze woorden begaf de kapitein zich naar Eduard en zeide op zijn gewonen krijgsmanstoon: 'Mijnheer Eduard, de vesting is al veroverd, u begrijpt, ik kan of mag daaraan niets veranderen.'

Eduard toonde zich nu natuurlijk teleurgesteld, maar hij troostte zich spoedig bij het denkbeeld, dat dus zijn voorgevoel en vermoeden waarheid was en zijn vriend Gustaaf onwillekeurig zijn mededinger was geworden. Beiden gevoelden zich nu te weinig op hun gemak om nog langer praatjes aan te knoopen en Eduard verliet het

vertrek. Zijn hoogen hoed, dien hij nu dadelijk opzette, moest het ditmaal misgelden, daar hij onder elke deur een deuk bekwam. Buiten gekomen nam hij hem nog even deftig af voor de kamer, waar hij meende dat Margareta verbleef, en ging toen, ondanks den regen, met de paraplu onder den arm en de handen op den rug naar het logement, terwijl hij bij zich zelven mompelde: 'Een mooi ding in de wereld, de hand te gaan vragen van een meisje en dan naar huis gestuurd te worden met de boodschap, dat zij die al voor een ander heeft bestemd.'

De kapitein kwam nu weer bij Margareta en zei: 'Margriet, nu wij toch over dergelijke zaken spreken, je ben, dunkt mij, in den laatste dagen sinds het vertrek van Gustaaf in het oog vallend stil en afgetrokken geworden; zeg mij eens oprecht, nu je Eduard hebt afgeslagen, gevoel je neiging voor Gustaaf?'

'Lieve vader', antwoordde het meisje, terwijl zij zich in zijn armen liet zinken en hevig bloosde: 'Bij uw grondige menschenkennis is het u zeker niet onbekend, dat Gustaaf reeds dadelijk een gunstigen indruk op mijn hart heeft gemaakt, doch zooals u wil!'

Haar vader wist thans genoeg en was recht verheugd, daar zij door deze liefde ook zijn wensch vervulde.

(*Wordt vervolgd.*)

De Samenzweerder
Humoreske van Jan Rombout.

Mijnheer en mejuffrouw Hopstaken leidden een heel kalm, gemoedelijk en onbezorgd leventje. Ze hadden jarenlang een drukken komenijswinkel gedaan en leefden nu van hun centjes. Wel konden ze daar geen groote bokkesprongen van maken; want ze hadden een zoon, die luitenant was en maar moeilijk van zijn kaal traktementje kon rondkomen, en een getrouwde dochter, die het ook al niet breed had, zoodat allebei nogal eens bij de oude luitjes kwamen aankloppen.

Maar mijnheer en mejuffrouw Hopstaken waren aan wijze spaarzaamheid gewend en stelden ook geen buitensporige eischen aan het leven. Een hartige kluif op tafel, een vaatje bier in den kelder met een ankertje wijn voor extra gelegenheden, en daarbij het bewustzijn, dat hij zijn schaapjes op het droge had, waren voor den rentenier voldoende om zich heel tevreden te voelen.

Zijn vrouw van haar kant mocht voor het model van een verstandige en zorgvuldige huismoeder doorgaan. Op haar rond, vriendelijk gezicht stond de vergenoegdheid te lezen en het boezemde ieder bij de eerste ontmoeting vertrouwen in. Ze gaf niets om mode of opschik, die ze minachtend 'malle nesterijen' noemde, maar uit haar kraakheldere keuken ontsnapten altijd geuren, waaraan ook de neus van den fijnsten lekkerbek zou te gast zijn gegaan. Nu, voor een goeden smakelijken pot te zorgen was ze aan haar zelf en haar besten man wel verplicht.

De eenige weelde, die mijnheer en mejuffrouw Hopstaken zich veroorloofden, bestond hierin dat zij er een aanmerkelijk getal kranten op na hielden. Aan tijdschriften en illustraties deden ze niet; want wat daarin stond, zei Hopstaken, waren allemaal maar sentimenteele flauwiteiten. Neen, zijn geliefkoosde lectuur bestond uit bladen, die aan de politiek deden.

Op dit punt stemde Hopstaken niet te best met zijn vrouw overeen; want het goede mensch las nog wel eens graag een aardigheidje en volgde daarom de feuilletons, die haar man minachtend oversloeg. Hij verdiepte zich uitsluitend in de politiek en

in de berichten over dynamietaanslagen en anarchistische samenzweringen. Dat was zijn hartstocht, die, zooals alle ongeregelde neigingen, zijn eigen straf met zich voerde; want de prikkelende lectuur werkte soms zoo geweldig op zijn zenuwgestel, dat hij er heelemaal door van streek raakte, ja zelfs zijn vrouw, die anders niet veel last van zenuwen had, uit haar evenwicht bracht.

'God zal me zegenen, nou weer een aanslag op den keizer van Rusland!' riep hij soms, driftig van zijn stoel opspringend en zijn kop koffie of de melkkan over het schoone tafelservet stootend. 'En het is waarachtig overal tegenwoordig met die anarchisten! Vandaag ontploft er een bom hier, morgen daar.'

'We mogen ten minste God danken, dat we hier in zoo'n rustig stadje wonen,' pleegde dan juffrouw Hopstaken te zeggen, terwijl ze dankbaar de handen vouwde en de oogen naar het plafond opsloeg.

'Ja, zeg dat wel,' stemde haar man met een zucht van verlichting in.

Eerst als hij de kranten ter zij legde, waagde zij er op baar beurt een blik in te slaan, en zoo gebeurde het dat zij op zekeren keer uitriep:

'Heb je dat gezien, Hein, wat hier onder de advertenties staat?'

'Die kijk ik nooit in,' zei hij daarop uit de hoogte.

'Ja maar, dat was toch wel iets voor ons,' ging de juffrouw op levendigen toon voort.

'Nou wat staat er dan?'

'Luister hier: Een heer van middelbaren leeftijd, die zich met wetenschappelijke studies bezig houdt, wenschte voor de zomermaanden kost en inwoning bij een net, stil gezin, liefst in een plattelandstadje. Geen huiselijk verkeer, maar eenvoudige goede bediening.'

'Nu, en wat zou dat voor ons wezen?' vroeg Hein.

'Ja, zie je, me dunkt, nu de kinderen de deur uit zijn, hebben we eigenlijk wel wat ruimte over,' hernam zijn zorgzame eega, 'twee kamers staan geregeld leeg. Ik maak er zonde van telkens als ik ze zie. Daar was toch, dunkt me, wel wat geld uit te slaan. Onze Jet weet soms met haar leegen tijd geen raad, want in zoo'n kippenhuishoudentje is haast niets te doen, te meer daar ik zelf de handen nog goed uit de mouw kan steken. En daarom heb ik er al eens over geprakkezeerd, maar ik weet natuurlijk niet hoe jij er over denkt.'

'Nou zeg maar ronduit wat je bedoelt,' riep Hein ongeduldig, 'mijn hoofd staat er nu niet naar om raadseltjes op le lossen. Dat laatste complot van die valsche bankbiljetten, dat de politie nu juist op het spoor is gekomen, kan ik nog maar niet uit mijn gedachten zetten. Het schijnt dat daar ook weer anarchisten achter zitten. Je leest tegenwoordig telkens van bacillen, die je in je lijf kan krijgen; maar ik hou die anarchisten voor veel gevaarlijker; je kan er je niet tegen in acht nemen; ze schuilen overal.'

'Och laat nu de bacillen en anarchisten maar wat rusten; daar is nou heelemaal geen sprake van,' viel juffrouw Hopstaken haar man in de rede. 'Laat ons liever eens verstandig over onze eigen zaken praten. Zie je, die kamers hebben we toch, als we ze nou eens tegen een goeden prijs verhuren konden, dat was toch altijd meegenomen. En ik zeg altijd, waar er drie eten kunnen, kan gemakkelijk een vierde man meedoen. Daarbij zou het nog een beetje gezelligheid geven in huis. Je praat nogal eens graag over politiek en je hebt niemand om mee te converseeren dan den ouden schoolmeester en dien vervelenden afgedankten koster. Dat is toch eigenlijk geen gezelschap voor je.'

'Waar wil je toch eigenlijk naar toe, mensch?' vroeg Hein wantrouwig.

‘Wel, me dunkt, we konden wel eens op die advertentie schrijven. Als die mijnheer, die aan wetenschappelijke studies doet, onze kamers wil huren, dan winnen wij er een mooi centje mee, en hij heeft meteen wat hij zoekt.’

‘Kom mensch, waar denk je aan! Wat zullen we een vreemde hier over den vloer halen! Neen, daar moet ik niks van hebben,’ protesteerde Hopstaken heftig.

‘Maar waarom niet?’ bracht de juffrouw in 't midden. ‘Daar zou je toch niets geen last van hebben. Ik voor mij, als ik aan de kinderen denk, kan ik er kortaf zonde van maken, dat we zoo'n mooie gelegenheid om wat te verdienen ongebruikt voorbij zouden laten gaan. Maar natuurlijk, als je er -wat tegen hebt, is de zaak afgedaan.’

Zoo sprekend, pakte zij het koffiegerei van de tafel met een heftigheid, die een geweldi-

gen storm in haar binnenste verried, zoodat Hein meende verzachtende olie op de woest bewogen golven van haar gemoed te moeten gieten. Hij zei daarom, ofschoon aarzelend en met tegenzin:

'Nou, als jij er plezier in hebt.'

'Plezier in hebt, dat is het woord niet. Ik zou het waarachtig niet doen voor mijn plezier; want ik haal er natuurlijk maar last mee op mijn lijf. Maar ik zou denken, als we er een kleinigheid mee verdienen kunnen, dat we, met het oog op de kinderen, om zoo te zeggen verplicht zijn, het niet af te slaan.'

'Nu, doe dan in vredesnaam je zin,' bracht hij met moeite uit, 'maar dat zeg ik je op den voorgrond, ik moet er niets mee te maken hebben; ik hou me op onzijdig terrein; in mijn isolement ligt mijn kracht, zeg ik met Dr. Kuyper. Geen vast bondgenootschap met andere partijen. Wij moeten onze zelfstandigheid behouden.'

'Heb daar maar geen vrees voor, laat dat gerust aan mij over.'

Hiermee had de zaak haar beslag gekregen. Juffrouw Hopstaken schreef aan de administratie van het blad, en een paar dagen daarna meldde de steller der advertentie zich in persoon aan.

F.G. Jaspers stond er op het kaartje, dat hij de meid had laten afgeven; meer niets.

Juffrouw Hopstaken ontving hem met een eenigszins beklemd hart; het was de eerste maal in haar leven, dat zij zich met dergelijke onderhandelingen inliet. Zij stond tegenover een schraal mannetje, met diepliggende blauwe oogen en een zwaren rossigen baard.

Gauwer dan zij had durven denken, waren zij het over de voorwaarden eens. De vreemdeling verklaarde zich bereid de twee kamers te betrekken en daarvoor den prijs te betalen, dien juffrouw Hopstaken tamelijk hoog gesteld had, in de meening dat hij zou afdingen. Van zijn kant vorderde hij evenwel een huissleutel en verlof, een soort van fornuis, dat hij bij zijn wetenschappelijke onderzoekingen noodig had, in de kamer te plaatsen en de pijp daarvan met den schoorsteen in verbinding te brengen.

De verhuurster meende dat zonder bedenking te kunnen toestaan, en zoo betrok dan na eenige dagen de heer Jaspers zijn nieuwe woning.

De vrees van Hein, dat hij door den kostganger gehinderd of gestoord zou worden, bleek volkomen ongegrond. De vreemdeling bleef stilletjes op zijn kamers, die hij zelfs zorgvuldig afsloot als hij de deur uitging. Jetje de meid bracht hem op gezette tijden zijn koffie en thee, zijn middageten en souper, en meestal moest ze wel driemaal kloppen, eer haar opengedaan werd.

Dat ging zoo een week of vier door, tot de gewezen komenijsman op zekeren morgen, bij het ontbijt, tegen zijn vrouw zei:

'Een zonderlinge vent, die mijnheer Jaspers.'

'Ja, een vreemde man,' stemde zijn vrouw toe.

'Men zou zeggen, hij moest er toch prijs op stellen eens kennis te maken met de menschen, bij wie hij in huis is,' ging Hopstaken voort.

'Neen, daar schijnt hij heelemaal niet aan te denken,' hernam zijn zorgzame echtgenoote, terwijl ze haar man een geurig gebraden worstje op zijn bord lei. 'Maar ik dacht dat je niet op zijn kennismaking gesteld was.'

'O neen, in het minst niet; de man heeft iets geheimzinnigs en teruggetrokkens, ik zou haast zeggen, iets verdachts over zich. Is je dat nog niet opgevallen?'

‘Dat kan ik nu juist niet zeggen.’ hernam juffrouw Hopstaken en ze voegde er na een korte pauze bij. ‘Stroop hem het vel af, Hein.’

‘Wat?’ riep Hein, uit zijn diepe gepeinzen als uit een droom opschrikkend

‘Nou, ik bedoel natuurlijk het worstje. Je meet met je maag een beetje voorzichtig zijn.’

‘O,’ hernam Hopstaken en volgde zwijgend den gegeven wenk.

‘Je ben vandaag zoo kort aangebonden,’ begon de juffrouw weer na een poosje.

‘Och, er woelen mij allerhande dingen door het hoofd,’ zei Hein en greep weer naar de kranten, die hem juist zoo'n bron van ergernis waren. Nauwelijk had hij er even in gebladerd, of daar vloog hij op, alsof hij op een voetzoeker getrapt had.

‘Dat wordt toch verschrikkelijk!’ riep hij uit. ‘Zoo iets lezend, voelt een mensch zich in zijn eigen huis niet veilig meer.’

‘Maar wat is er dan om Godswil gebeurd?’ informeerde juffrouw Hopstaken.

‘Verbeeld je, daar hebben zich van die vervloekte anarchisten in een heel fatsoenlijk huis genesteld. De politie heeft er een menigte ontplofbare stoffen en opruiende geschriften gevonden, waar natuurlijk beslag op gelegd werd. Maar ondertusschen zijn ook een aantal personen gearresteerd, die later doodonschuldig bleken.’

‘Goeie God, dat moet ook iets voor die menschen geweest zijn,’ jammerde de juffrouw. ‘'t Is een zegen van onzen Lieven Heer, dat we aan zoo iets ten minste hier niet blootstaan.’

Op dat oogenblik trad Jetje binnen en deelde mee dat mijnheer Jaspers visite had gekregen.

‘Er zijn maar eventjes vijf heeren bij hem,’ zei ze, ‘en nu laat hij vragen of er voor gezorgd kan worden, dat die hier blijven eten.’

‘Zoo ineens maar vijf man meer!’ riep juffrouw Hopstaken verslagen uit. ‘Ja, dan moet die rollade maar gebraden worden, die we tot Zondag bewaren wilden. Ga eens vragen of mijnheer Jaspers het niet beter zou vinden, met zijn gasten hier bij ons aan tafel te eten; want op zijn kamer is het wel een beetje bekrompen voor zoo'n groot gezelschap.’

(*Wordt vervolgd.*)

De hyena's der zee.

Het vergaan van de *Elbe* heeft opnieuw bewezen, welke schatten aan goederen in den gapenden muil der vraatzuchtige zee verzinken. Stranddieven zijn menschen, die zich bij manier van beroep met het opvisschen der lading van vergane schepen en van strandgoed bezighouden, en deze worden nergens talrijker aangetroffen, dan aan de zuidwestkust van Noord-Amerika, waar de 350 kilometer lange, met riffen bezaaide kust van kaap Florida tot Dry Tortugas door het grootste aantal schipbreuken berucht is. Hier bereikt dus het beroep der stranddieven den hoogsten bloei. Het oprichten van vuurtorens langs de geheele kust is natuurlijk voor hun bedrijf zeer nadeelig geweest, en de stranddief van den tegenwoordigen tijd, die een wettelijke concessie heeft, staat in zijn inkomsten bij den wilden strandroover van vóór vijftig jaar ver ten achteren.

Tusschen de Bahama eilanden en de kust van Florida beweegt zich de groote Golfstroom met een snelheid van vier zeemijlen in het uur naar het Noorden. Om zooveel mogelijk de kracht van dezen stroom te ontgaan, houden de stoomschepen van de noordelijke of buitenlandsche havens, die voor Key West, Galveston,

Nieuw-Orleans, Mexico, Middel-Amerika en Cuba bestemd zijn, zich zoo dicht mogelijk bij de kust.

Nu en dan stoot een stoomschip met een krijschend geraas op een ondiepte of een onder het water verborgen klip, waarop de kapitein niet gerekend had, of een door de windstilte overvallen zeilschip wordt, zonder dat het tegenstand kan bieden, door bedrieglijke stroomingen meegesleurd tot het een offer wordt van de loerende gevaren. Deze riffenketen is ook de geschiktste plaats ter wereld, om boven de waarde verzekerde schepen te ‘verliezen,’ wier eigenaars, begeerig om er van ontslagen te worden, even eerlooze kapiteins als zij zelf zijn, aanwerven, die het risico op zich nemen, het schip te laten stranden.

Van den anderen kant weten gewetenlooze kapiteins, zonder met de reeders onder één deken te liggen, schipbreuken te veroorzaken, in de hoop, door onderhandelingen met de stranddieven een mooien duit te verdienen.

Is er ook geen schipbreuk in zicht, dan zijn er toch altijd veel overblijfselen van vorige schipbreuken en strandgoederen van alle soort, die vooral naar de kust gedreven worden, welke zich 50 tot 65 kilometer ten noorden van kaap Florida uitstrekt. Bijna alles, wat langs de heele riffenlijn in het water terecht komt, wordt eerst door den Golfstroom een eind weegs naar het Noorden en daarna door den passaatwint naar den oever gedreven.

Katoen is steeds het meest begeerde artikel, want zelfs wanneer het nat en met zand verontreinigd is, brengt een baal toch altijd nog tusschen de dertig en veertig gulden op. Zoodra zich dan ook het gerucht verbreidt, dat er katoen in den omtrek van het strand ronddrijft, ontwikkelt zich dadelijk een koortsige bedrijvigheid. Wie maar armen en beenen kan bewegen, vaart in elke boot, die hij machtig kan worden, de bocht rond en waadt daarna naar den oever terug. Ieder teekent de baal, die hij het eerst machtig werd, als zijn eigendom, door er iets van wat hij aan heeft, aan te bevestigen, - een hoed, een zakdoek, een mes, soms zelfs zijn hemd. Evenzoo is een stuk hout met daarop gekrasten naam voldoende, om de aanspraken van den strandvonder in quaestie te verzekeren, en het strandgoed door die na hem komen, te zien geëerbiedigd. Zijn de balen door den golfslag reeds naar den oever gedreven, dan hebben zij, die het hardst kunnen loopen, natuurlijk den rijksten buit. Meestal echter worden zij door de branding heen en weer geslingerd, waaruit men ze eerst moet halen, om ze over de hoogwaterlijn in veiligheid te brengen. In de branding echter houden zich nogal dikwijls haaien op, zoodat het beroep van strandvonder niet geheel zonder gevaar is.

Groote vierkante stukken mahoniehout en Spaansch cederhout behooren tot hetgeen dagelijks gevonden wordt, en Amerikaansch rood pijnboomenhout drijft in zulke massa's aan, dat alle huizen in den omtrek daarvan zijn opgebouwd. Op de veranda's der huizen vindt men ook dikwijls stoelen uit de salons van stoomschepen.

Elke bewoner der riffenstreek, die een boot van vijf en meer tonnen inhoud bezit, kan tegen betaling van omtrent vijf gulden 's jaars strandvonder worden, en krijgt als zoodanig een akte (*licence*) van de *United States Admiralty Court* te Key West. Er zijn daar dan ook maar weinig menschen, die van dit voorrecht afzien. Met zijn akte in den zak ligt de strandvonder dan zoo ijverig op den uitkijk naar gestrande of in nood verkeerende schepen, dat deze nauwelijks een punt van den riffengordel kunnen naderen, of verscheidene kleine schoeners van de daarachter liggende zandbanken komen er op aangezeild. Wil de kapitein geen hulp aannemen, dan moet de strandvonder zich verwijderen en mag in allen geval niet aan boord komen. Dan gaat hij in de nabijheid voor anker en wacht de verdere dingen af. Heeft de kapitein

zijn eigen hulpmiddelen uitgeput en verlangt hij hulp, dan wordt de eerste met een akte voorziene strandvonder, die den voet op het dek zet, ‘wrakmeester’ en heeft nu de leiding over de werkzaamheden, om het schip weer vlot te maken of ten minste de lading te redden.

Iedere tusschen hem en den kapitein gemaakte afspraak betreffende het bergloon is voor de strandvonders even bindend als voor de eigenaars van het schip. Wordt het schip prijsgegeven en alleen de lading geborgen, dan moet deze naar Key West getransporteerd worden, waar ze door een bijzonder ambtenaar (*marshall*) der Vereenigde Staten bij opbod verkocht wordt. Van de opbrengst krijgt de assurantie maatschappij de eene helft, en de andere wordt onder de booten der strandvonders en de manschap zoodanig verdeeld, dat ieder man aan boord een even groot aandeel krijgt.

Het meest gewenscht is voor de strandvonders een *general cargo wreck*, een schipbreuk,

waarbij de heele lading te water geraakt, zooals in 1890 met het stoomschip *City of Alexandria* van de Ward-line het geval was, toen het heele strand over een groote lengte met mondvoorraad, kleedingstukken, piano's, naaimachines, kasten en duizend andere handelsartikelen was bezaaid. Dat was toen voor de strandroovers van Kaap Florida een oogst, zooals hun in geen jaren was te beurt gevallen.

Zooals altijd en overal is ook hier het ongeluk van den een het geluk van den ander!

Bij de Platen.

Boven het onweder. -

Wij bewoners van het lage, vlakke land kunnen ons haast geen denkbeeld maken van de oneindige verscheidenheid in verrassende en aangrijpende natuurtafereelen, die het bergland aanbiedt. Wij kennen alleen de wisseling der jaargetijden, die elkaar geregeld opvolgen. Het hooggebergte daarentegen biedt de liefelijkheden van lente en zomer tegelijk aan met de barste winterkou. Naarmate men toch in hoogere luchtlagen doordringt, neemt de warmtegraad af en terwijl bij voorbeeld de voet van den berg in vollen zomertooi prijkt, wordt men hoogerop de guurheid van den herfst gewaar en ziet men zich op zijn top van ijs en sneeuw omringd.

Nog verrassender voor den toerist uit het lage land zijn misschien de snelle verwisselingen in de weersgesteldheid, die hij in de korte tijdruimte van enkele uren kan doormaken alleen door zich van lager naar hooger te verplaatsen. Beneden in het dal bij voorbeeld zal men het mooiste weer van de wereld hebben. Ternauwernood wordt het blauw van den hemel onderbroken door enkele donkere wolken, die den top der naaste bergen onzichtbaar maken. Wie nu die bergen beklimt, zal zich weldra in een dichten, vochtigen nevel gehuld zien; hij wandelt namelijk te midden van een donderwolk. Stijgt hij verder dan verdwijnt de nevel rondom hem, maar blikt hij achter zich op den afgelegden weg, dan ziet hij dezen in de nevelen schuil gaan. Hij is namelijk de wolkenlaag gepasseerd en staat er nu boven. Wat wij in het lage land nooit anders dan boven onze hoofden waarnemen, ziet hij aan zijn voeten. En zoo kan zich het verrassend grootsche schouwspel aan hem voordoen, dat de wolk zich in een onweer oplost en hij donder en bliksem ziet woeden diep onder hem.

Dat ontzaglijk natuurtafereel geeft ons de teekening van J. Schmitzberger op de eerste bladzijde van dit nummer te aanschouwen. Geen toerist, maar een moedigen jager, die in zijn vervolging van den buit tot de ontoegankelijkste rotspunten is opgeklauterd, zien wij hier getuige zijn van het onweder, dat schrikkelijk onder zijn voeten raast. Hij blikt van een vooruitstekend rotsblok in de diepte af als in een kokende zee en ziet de bliksemflitsen door de wolkenmassa's schieten als lichtende visschen door bruisende wateren. Onwillekeurig roept ons dat schouwspel de woorden van Uhlands ‘zoon der bergen’ te binnen:

Snort onder mij het bliksemvier,
Ik sta in 't blauw des hemels hier.
Ik ken den donder, en gebied:
Sla in het huis mijns vaders niet!
Ik ben de zoon der bergen!

Ontmoeting met een eland. -

Ziedaar weer een ander avontuur, dat wij in ons rustig vaderland evenmin beleven zullen. Het toonee speelt in New-Hampshire in de Vereenigde Staten en het geval wordt ons volgenderwijze verhaald.

VERDIEPT IN DE LECTUUR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. HENTE.

Laat in den herfst bracht een Fransch-Cana-deesche *squatter* een kano of bootje per slee van het dorp Magalaway naar Lake Parmachini, welke beide paatsen gelegen zijn in den staat New-Hampshire. Zijn flinke kleine pony had die taak ten naaste bij ten einde gebracht toen de meester van het moedige dier werd opgeschrikt door het uitdagend gebrul van een eland, gereed tot den kamp met een van zijn natuurgenooten, die deze streken bewonen. De *squatter* had maar een klein geweer bij zich, juist groot genoeg om een vogel te schieten, maar hoopte toch, als hij het beest dicht genoeg onder schot kon krijgen, het met dit totaal ongeëvenredigde wapen te kunnen neervellen. In elk geval wilde hij de kans wagen en toen het woedende dier zoo wat op vijf en twintig el afstand genaderd was, trok hii den haan over. Onmiddellijk merkte de schutter dat hij zich deerlijk vergist had, want de eland kwam bijna op hetzelfde oogenblik als razend op hem toegesprongen. Hij smeet zijn geweer op den grond en zocht in allerijl een schuilplaats op een pijnboom. Vandaar kon hij het

aanzien hoe zijn wakkere kleine pony onder de geweldige horens van den getergden eland bezweek en zijn kano tot splinters geslagen werd.

Toch mocht hij nog blij wezen er zelf heelhuids te zijn afgekomen. De teekenaar heeft het gevaarlijk avontuur met pakkende levendigheid weergegeven.

Koning Eduard VI van Engeland voor de onderteekening van zijn eerste doodvonnis.

- Toen koning Hendrik VIII van Engeland, onzaliger gedachtenis, in 1547 was gestorven, werd hij op den troon gevolgd door zijn eenigen mannelijken nakomeling Eduard VI, een tienjarig knaapje, de zoon van Jane Seymour, die de wellustige dwingeland tot zijn gemalin had gemaakt, nadat hij baar voorgangster Anna Boleyn op het schavot had doen sterven.

Op onze gravure zien wij het beklagenswaardige koningskind in den staatsraad op het oogenblik dat hem het eerste doodvonnis ter onderteekening wordt voorgelegd. De vorstelijke knaap vouwt biddend de handen om de aarzeling van zijn hart te overwinnen; want hij vreest een onrechtvaardigheid te begaan en zijn geweten met een moord te beladen. Somber staren de leden van den staatsraad hem aan, vooral de hertog van Somerset, Eduard Seymour, de oom des konings, die feitelijk voor hem regeert en met het koninklijk gezag als een schild al de gruweldaden dekt, waartoe zijn eerzucht hem drijft. Diezelfde hertog van Somerset, welke nu zijn jeugdigen neef een doodvonnis ter onderteekening aanbiedt, zal na korten tijd zelf het hoofd op het bloedschavot moeten neerleggen.

Het was een schrikkelijke, bloedige tijd, waarin de arme Eduard tot den troon geroepen werd. Te midden van al de sombere gruwelen, welke Engeland toenmaals tot een hel maakten, verschijnt ons de zachtaardige knaap als een lichtende gestalte in de duisternis. De geschiedenis vermeldt, dat de jonge koning, die in 1553, nog geen zestien jaar oud, aan de tering stierf, een edele en schrandere knaap was, die er ernstig naar streefde, zijn plicht te leeren kennen en al het goede te doen, waartoe hij in staat was.

Men ziet het hem aan, dat hij gaarne de duif des vredes zou laten zweven over het schrikkelijk door godsdiensttwisten verdeelde en geteisterde land, dat hij gaarne tegenover den veroordeelde het woord genade zou uitspreken. Maar zonder genade ziet hem zijn sombere Mentor aan, zonder genade zijn de oogen van zijn raadslieden op hem gericht. Tegen die pressie is de zwakke knaap niet bestand, en als straks zijn gevouwen handen elkander loslaten, zal hij naar de pen moeten grijpen om, inwendig sidderend, aan het doodvonnis de bekrachtiging van zijn koninklijken naam te hechten.

Verdiept ra de lectuur. -

Een aardig plaatje, dat, moge het op het oog al niet veel zeggen, omdat het een alledaagsch moment uit het leven weergeeft, toch rijk is aan beteekenis. Wie toch voelt niet dikwijls het verlangen bij zich opkomen, het inspannende werk voor een oogenblik ter zij te leggen of zich aan het vermaak te onttrekken, om zich in stille afzondering door het lezen van een goed boek te verfrisschen en te verpoozen? Zoo is ook het jonge meisje op onze gravure, naar de schilderij van H. Hente, geheel

verdiept in de lectuur, en ze zal stellig het boek niet uit de hand leggen, zonder daaruit nut en leering te hebben getrokken.

[Nummer 49]

ESTHER VOOR KONING ASSUERUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. MARIANI.

Drie huwelijken in den Achterhoek
Door
J. Heuvels.
(*Vervolg*.)

Bustaaf had er zich intusschen in Amsterdam met allen ijver op toegelegd om, zoo al geen grooten naam, ten minste een zeltstandige positie in de maatschappij als schrijver te verwerven. Gemakkelijk valt het te begrijpen dat Gustaaf, die het leven toch nogal van een ernstige zijde opnam, wel eens somber en zwaarmoedig gestemd was en met zeker heimwee terugdacht aan de heerlijke, genotvolle dagen, daar in de vrije natuur doorgebracht, en - waarom dit verzwegen? - aan de zijde en in het bijzijn van Margareta, wier beeld hij om den wille zijns vriends uit zijn hart poogde weg te wisschen, maar dat toch steeds weer in alle levendige trischheid te voorschijn trad.

'Die lieve Margareta toch!' zuchtte hij vaak en vervolgde dan in zich zelven: 'Wat zijn sommige menschen toch gelukkig, zooals Eduard, die zich verheugen mag in een ge negenheid, die hem als het ware aangeboden is, terwijl ik bij al mijn ingespannen arbeid niet eens aan liefde mag denken! Hoe gemakkelijk, hoe licht zou mij elke arbeid vallen, als ik naast mij een wezen had, dat mij in alles zoo volkomen begreep als Margareta. Wat leef ik thans toch eenzaam en verlaten! Het is waar, mijn goede, oude moeder bemint mij wel innig en vurig, maar zij kan zoo niet deelen in hetgeen ik gevoel, in hetgeen omgaat in mijn ziel, zij kan als vrome moeder slechts hartelijk voor mij bidden, en dit doet zij ook, maar overigens is hier niemand, met wie ik innig sympathiseer.'

Zoo peinsde thans Gustaaf op zijn kamer en na nog velerlei droeve overwegingen van dien aard begon hij zijn vol gemoed uit te storten tegenover zijn vriend Eduard. Hij schreef dezen een brief.

Toen Eduard dien des avonds op zijn kamer vond liggen, opende hij hem bij het erkennen van Gustaafs hand dadelijk en zei: 'O hemel, een brief van Gustaaf, nu, die zal zeker ook wel ouder gewoonte vol jeremiades zijn.' Halfluid las hij nu den brief onder de opmerking: 'Ja zoo waar, had ik het niet gedacht! Gustaaf begint weer te spreken over levensmoeheid, onbeloonde moeite, machteloos streven naar een onbereikbaar ideaal etc. etc. Die goede idealist,' zoo ging hij lachend voort, 'denkt zeker dat men zijn geknutsel maar dadelijk met goud betalen zal! Neen mannetje, dan moet je naar het woord van Multatuli nog eerst wat meer sprinkhanen gegeten hebben. Maar waarom gaat de kerel niet liever lichte romannetjes schrijven, die in den smaak vallen van den grooten hoop? Als ik enkel van mijn penseel moest leven, dan teekende ik uithangborden voor herbergen en ik smaakte ten minste nog de voldoening, dat de een of andere drinkebroer mijn werk met een straal van vreugde op het gelaat bewonderen zou.'

'Maar,' zoo vervolgde Eduard, 'laat ik nu verder lezen,' en hij ging voort, na een oogenblik uitroepend: 'Nu komt er Latijn voor den dag en nog wel verzen: *O terque quarter que beati, quorum jam moenia surqunt*.'

Hier borst Eduard in een luid lachen uit: ‘Dat vers heb ik eens vertaald met de woorden: drie-, ja viermaal zullen zij zalig zijn, die helpen om kerken te bouwen, - ik herinner mij dit nog zeer goed; wat was die professor toen kwaad, boos, nijdig! Maar wat bedoelt Gustaaf i Godsnaam daarmede?’ - Eduard las verder: ‘Ha, nu begrijp ik alles’ zei hij, ‘hij denkt waarachtig dat ik hier zit te rentenieren en alle avonden met Margareta in de plantage loop te wandelen, en hij schijnt bij slot van rekening nog jaloersch ook; nu, een mooie brief, ik zal hem bewaren.’

Na deze en dergelijke koddige uitvallen zette Eduard zich neer in zijn armstoel en peinsde. Daar moest dus weer iets ernstigs voor den dag komen. En inderdaad, na eenige oogenblikken stond Eduard op en zei, terwijl hij met groote schreden zijn kamer op en neer liep: ‘Zie zoo, nu ben ik de held van het stuk geworden: Gustaaf gevoelt zich daar in Amsterdam ‘niet gelukkig, want hij is nu eenmaal op Margareta verliefd, Margareta laat het hoofd hangen, omdat zij op Gustaaf verliefd is, en deze om mijnentwille niets van zich laat booren, en ik, ik verlang na dit alles weer vurig naar Amsterdam; maar ik heb nog geen geld. Doch ik heb nu een idee en dat is vaak meer waard dan geld, ik ga het dadelijk uitwerken. Tusschen alle regels van dien brief door lees ik toch wel, dat Gustaaf van Margareta houdt en dat Margareta... nu ja, men mag alles zoo niet ronduit zeggen - bij haar zelve denkt: laat Eduard maar loopen, misschien loopt hij dan in zijn vaart nog wel tegen Adelheid aan.’

***

Den volgenden dag toog Eduard weer uit met zijn hoogen dop op en glacé handschoenen aan, om een bezoek te brengen aan den kapitein. Bij zijn aankomst scheen deze niet meer zoo levenslustig als vroeger, hij was eenigszins treurig gestemd. Na het aanzoek immers van Eduard en Margareta's openhartige bekentenis had zij, de schoonste bloem in den tuin zijns levens, haar hoofd laten hangen. Zijn lieve Margareta was niet meer het opgeruimde, levenslustige meisje van vroeger. Het was als scheen zij zich eenigszins beschaamd te gevoelen, nu zij begon te bespeuren, dat haar genegenheid door Gustaaf in het geheel niet beantwoord werd. Gustaaf immers sprak in zijn brieven aan haar vader nooit over haar, en wanneer hij soms haar naam noemde, dan geschiedde dat als uit de verte. Nooit kwam een aangenaam woord voor haar in die brieven voor, nooit een korte herinnering aan die genoeglijke dagen van weleer. En toch, zoo had hij zelf eens verklaard, deze zouden hem onvergetelijk blijven, en Gustaaf, had Eduard eens gezegd, ‘vleide nooit.’ Hoe moest zij dit nu begrijpen? Over dit alles zuchtte zij vaak, barstte dan in tranen los en wierp zich in haar bidstoel.

Eduard werd bij den kapitein binnengelaten en deze verhaalde hem alles in ronde woorden. Fduard, die nu alles zeer goed begreep, gevoelde zich verplicht, een openhartige bekentenis af te leggen over het edele karakter van Gustaaf en verhaalde den kapitein de heele geschiedenis van het dagboek.

Bij het hooren daarvan ging ook den kapi tein een licht op; hij begreep nu waarom Gustaaf zich schijnbaar zoo weinig aan Margareta liet gelegen zijn en kon niet nalaten diens karakter te hooger te achten.

Dit was dien morgen het onderwerp van het gesprek, dat beide heeren met elkander voerden. Toen de deur geopend werd en Eduard reeds in de gang stond, schoot Margareta nog even uit haar kamer om Eduard te groeten. Zoodra haar vader haar bespeurde, glinsterde een straal van vreugde op zijn gelaat, en Eduard zei lachend: ‘Mejuffrouw, u schijnt in den laatsten tijd een weinig ongesteld, ik heb met uw vader

even gesproken en hij heeft van ganscher harte het plan toegejuicht, een zeer bekwamen arts voor u uit Amsterdam te ontbieden. Vaarwel!'

En na deze woorden was Eduaro plotseling verdwenen, voordat Margareta den tijd had hem nader te ondervragen.

Maar buiten dit een en ander was ook nog iets anders het onderwerp dier besprekingen geweest, immers, toen Eduard op weg naar huis ging, klopte hij vroolijk op zijn zak, waarbij de klank van zilvergeld vernomen werd, en sprak lachend bij zichzelven: 'Zie zoo, nu is de wensch vervuld van den kapitein, die toen zeide: ik wou liever dat u mij om honderd gulden had gevraagd, die zou ik je dadelijk geven.'

***

Zoodra Eduard bij den kastelein kwam, zette hij zich in de gelagkamer neer, plaatste zijn hoogen hoed op tafel in een plas gestort bier, legde zijn manchetten er in, en zei toen, op zijn gewonen luimigen toon: 'Kerel, ik heb vandaag goede zaken gemaakt met den kapitein, hoor maar eens - hier liet hij zijn zak rammelen? hoor maar eens hoe ik nu weer een man in bonis geworden ben. Schenk me maar gauw een glas bier in en drink er zelf ook een, want morgen of overmorgen ga ik vertrekken'

'Och kom, mijnheer Eduard, gaat u nu ook al weg?' vroeg de kastelein vol verbazing, nadat hij de twee glazen bier had neergezet - 'wat zal het hier dan saai en vervelend worden! Ik had gedacht dat u hier nog een paar maanden zou blijven, en ik had het plan al opgevat, hier een klein liethebberijtooneel op te richten en u daarvan als president te mogen beschouwen.'

'Nu, kastelein, wacht maar wat, er zullen van dezen winter nog wel eenige voorstellingen worden gegeven, waarvan ik de held ben, geloof mij, wat ik je zeg.'

Na deze woorden ging Eduard naar zijn kamer. Hij was, daar hij alleen Geldersch bier had gedronken, nog goed bij zijn stukken en zette zich aanstonds aan zijn schrijftafel, die met een dikke laag stof overdekt was; want brieven schrijven, of schrijven in het algemeen was nu juist Eduards geliefkoosde arbeid niet.

Eerst wierp hij een dik vlies schimmel uit zijn inktkoker, daarna nam hij één twee, drie pennen, waarmee hij niet schrijven kon en die hij nu juist niet met een schietgebedje voor een ander verwisselde; ook het papier deugde niet, twee, drie verschillende soorten had hij voor zich, maar het een was te glad, het ander te ruw. Eindelijk was hij klaar. Een doodsche stilte heerschte om hem heen. Hij stak zijn meerschuimen pijp aan en schonk zich nog een glaasje klare in. Daarna draaide hij zich nog eens en nog eens vaster aan voor het tafeltje, waarvoor hij zat en begon als volgt te schrijven:

'Amice Gustaaf, alias wijsgeer.

'Alhoewel de dagen nog niet verstreken zijn, dat ik weer bij de oomes mag aankloppen om centen, ben ik toch, dank de goedwilligheid van den kapitein (je kent hem wel, nietwaar, en vooral zijn dochter Margareta) weer een man *in bonis* geworden. Wees dus zoo goed ergens in Amsterdam kamers voor mij te huren en een geschikt atelier vooral; want ik wil nu eens ijverig gaan schilderen oftewel penseelen. Uw reis naar hier is tusschen twee haakjes nog niet zoo vergeefsch geweest als jij je dit wel voorstelt. Ja, kijk nu maar niet zoo boos en zoo akelig somber, zoo menschenhatend, net als wijlen je voorvader Multatuli, - brrr. wat een akelig mensch is dat toch geweest! Ik weet nou alles en ik heb gelezen in de diepste plooien van de diepste verborgenheid uwer ziel, je dagboek lag immers voor mij open. Dat prul heb ik je destijds oyergestuurd als postpakket, ik moest er nog drie 'stuvers' voor betalen,

dus twee glazen bier, maar ik deed het, ja, omdat je nou eenmaal mijn vriend was. Intusschen lees daaruit nog eens de passage over Margareta, die je daarin geklad hebt, ik weet de juiste pagina niet meer, maar je zult ze gemakkelijk terugvinden, omdat ze van. alle kanten beduimeld en bevlekt is. Je hebt er zeker mee in de lichte maan op de plantage liggen te grienen. Intusschen voor mij hoef je niet meer bang te wezen, ik ben

eervol ontslagen. Alleen ben je nog schuldig het opstrijken van mijn hoed, een paar glacé handschoenen en een paraplu, nieuwerwetsche stijl, satanella met gebogen knop, die onderweg omgekeerd en 'bui' geraakt is.

Wat overigens Margareta betreft, ik kan je gerust verzekeren dat je gevoel door haar wordt gedeeld. In korte woorden: zij houdt van je en zegt van mij: 'Nou, Eduard moet maar zien dat hij een ander krijgt'

Dus, amice, na het vele, dat naar uw oordeel een schijver moet weten, zult gij ook weldra de genoegens van een verlovingsfeest in alle kleuren en geuren kunnen beschrijven. Zit dus nu niet langer te suffen, te mijmeren en allerlei onmogelijke wijsgeerige verhandelingen samen te flansen, die toch niet gelezen worden; want het leven is leven, en geen bespiegelende wijsbegeerte. Vale.

tt.

EDUARD.

P.S. Wanneer je spoedig overkomt, wacht ik uw komst nog af en gaan wij samen naar Amsterdam.'

***

Niet zoodra had Gustaaf dezen brief ontvangen, of blijde verrassing teekende zich af op zijn gelaat. Zijn voorgevoel was dus inderdaad bewaarheid en Margareta was hem niet onverschillig. Gustaaf gevoelde zich nu uitermate gelukkig in de blijde zekerheid, dat alle levensgeluk voor hem nog niet vervlogen was.

Doch - zoo dacht hij verder na - met de beantwoording zijner genegenheid door Margareta waren alle bezwaren nog niet uit den weg geruimd. Immers, zoo Eduard zijn uitzicht al had laten varen op Margareta's hand, hier bleef nog altoos een ander, een grooter bezwaar bestaan; Gustaaf had namelijk nog geen voldoende vooruitzichten, zijn naam als schrijver was nog niet genoeg gevestigd om daarop een huwelijk te durven aangaan.

Dat denkbeeld pijnigde hem; maar toch, bij dit alles gevoelde hij zich nu verplicht, zoowel aan den kapitein en aan Margareta als aan Eduard zijn ware gevoelens bloot te leggen.

Met ridderlijke openhartigheid en zonder omwegen verklaarde hij nu in zijn schrijven aan den kapitein, dat Margareta van haar eerste ontmoeting af niet had nagelaten een diepen indruk te maken op zijn hart. Maar hij had vernomen, dat Eduard het oog op haar had laten vallen. Zoolang Margareta zich dus niet had verklaard, achtte hij elke bekentenis als een verraad jegens zijn vriend. Dit was, hij bekende het nu vol openhartigheid, de voornaamste reden geweest van zijn vertrek. Eduard had zich nu verklaard, maar was afgewezen. (Of dit Gustaaf gegriefd had, daar over schreef hij niet, hij liet dit geheel in het midden.) Verder bekende hij rondweg, dat er nog een ander bezwaar bestond. Gustaaf achtte het nl. zijner onwaardig, te dingen naar de hand van een meisje, zoolang hij haar naast zijn hart en hand niet de noodige vooruitzichten kon aanbieden voor hun beider geluk. Dit vooruitzicht nu miste hij nog altoos zelfs bij zijn beste pogen om zich als katholiek schrijver een positie te scheppen.

Toen de kapitein dezen brief had gelezen, zette hij zich op zijn gemak in zijn armstoel. Hij was juist alleen; Margareta was naar het Lof; hij stak een sigaar op en

een blijde glimlach plooide zijn lippen. Aandachtig las hij den brief nog eens over. Daarna nam hij een boek ter hand, getiteld: *Les fleurs de la Hollande*. Hij doorbladerde dat boek en sprak toen onwillekeurig: ‘Wacht, ik zal dien vrijer van Margareta eens aan het vertalen zetten.’ Na deze woorden ging hij weer in zijn armstoel zitten en begon nu ootjes te blazen uit zijn geurige havanna. Wie den kapitein hier zoo had zien zitten, zou gedacht hebben, dat hij een der schoonste avonden zijns levens beleefde.

En inderdaad, zoo hij voor zijn Margareta iemand wenschte, die haar gelukkig kon maken, dan zeker was het Gustaaf, dien hij uit dezen brief meer dan ooit als een man, die wist wat hij wilde, had leeren kennen; en wat het bezwaar betrof, dat Gustaaf opwiep, daarover had hij na het doorbladeren van dit boek reeds zijn plan beraamd. In het gunstige vooruitzicht dat ook Margareta in hem, in Gustaaf den man harer keuze zeker zou vinden, wachtte de kapitein met zekere spanning haar terugkomst af.

Margareta kwam spoedig tehuis en bij het zien van de blijde gelaatstrekken haars vaders, die nog altoos met den brief van Gustaaf in zijn armstoel zat, terwijl het Fransche werk geopend voor hem lag, legde zij dadelijk hoed en mantel af en trad op hem toe, terwijl zij een kus drukte op zijn voorhoofd en sprak: ‘Maar hoe, lieve vader, wat schijnt u van avond opgeruimd! In langen tijd heb ik u zoo niet gezien. Heeft u soms uit dezen brief de tijding ontvangen, dat de 100.000 mark in de Hamburgsche loterij op uw lot gevallen is?’

‘Neen, Margriet,’ antwoordde de kapitein, terwijl hij als uit zijn gelukkige soes ontwaakte, ‘de 100 000 mark in geld is mij door dezen brief wel niet ten deel gevallen, maar wel de voldoening van mijn lieve Margriet gelukkig te zien door de bekentenis uit Gustaafs mond; daar lees zelt den brief maar eens.’

Met gretige blikken verslond thans Margareta den inhoud van den brief en na het lezen daarvan slaakte zij de verzuchting: ‘Ach, wat heb ik Gustaaf toch verkeerd beoordeeld! hoe edel heeft hij gehandeld! Na alles wat ik nu lees mocht en kon hij ook niet anders handelen.’

Haar vader zat haar glimlachend in zijn armstoel aan te staren, en bij het zien van het blozend gelaat zijner lieve Margareta, zei hij al bij zich zelven: ‘Alles gaat goed.’

Toen zij den brief nog eens en nog eens (want dergelijke brieven laten zich niet zoo op eens lezen) had doorloopen, richtte haar vader zich uit zijn gemakkelijke houding op en zeide: ‘Nu, Margriet, wat zeg je van dien brief?’

Margareta zag haar vader aan met een gelaat, dat van vreugde straalde, en sprak, terwijl zij den ouden man om den hals viel: ‘Lieve vader, u weet hoe ik over Gustaaf denk! Maar hoe denkt u over dat andere bezwaar?’

‘Kom, kom lieve Margriet,’ antwoordde hij, terwijl hij haar in zijn armen drukte, haar blonde lokken streelde en haar vaderlijk kuste, ‘maak daarover maar geen bezwaar, of denk je dat ik nog langer mijn schoonste bloem zóó het hoofd wil zien laten hangen en verflensen? Gustaaf is ook juist de man van mijn keuze voor u, en om u beiden aldus gelukkig te zien, daarvoor heb ik nog wel wat over.’

‘Maar wat dan, vader?’ vroeg Margareta, terwijl zij zich uit zijn omarming losmaakte en een kus op zijn wangen drukte; ‘hoe zal u dat andere bezwaar opheffen, want Gustaaf is niet de man om....’

‘Hoor reis Margriet,’ zoo onderbrak hier de kapitein, ‘laat dit alles nu maar aan mij over en wees gerust; hier ligt een boek in het Fransch geschreven, getiteld: *Les fleurs de la Hollande*. Jij met al je Fransch, hier op de kostschool geleerd, kunt dit

boek nog niet eens fatsoenlijk, laat staan draaglijk vertalen. Dit nu zal ik aan hem opdragen, en voor de uitgave zal ik dan zorgen; wat zeg je van zulk een plan?'

Vol verbazing en met open oogen zag Margareta haar vader aan; zij kuste hem opnieuw en een blik van innige dankbaarheid met de woorden: 'Lieve vader, wat zijt u toch goed voor mij!' was het wel verdiende loon voor zijn vaderliefde. De kapitein begaf zich nu ter ruste, en Margareta?

***

Voor het eerst na vele dagen van angstige spanning kon de wandelaar, die des avonds voorbij het slot ging, weer de reine tonen opvangen van een zuiver en melodieus gezongen *Magnificat*, dat daar uit een meisjesmond ten hemel opsteeg.

Eduard ging juist dien avond ook nog door de plantage; hij had en een grooten hond aan een ketting bij zich, en met dezen was hij juist bij gebrek van ander levend gezelschap in samenspraak. Bij het hooren dier welluidende muziek en van dat gezang zeide hij eenigszins barsch tot den hond: 'Stil Cesar, koest ik moet luisteren!' Daarna vervolgde hij bij zich zelven: 'O zij heeft zeker bericht ontvangen van dien beroemden arts uit Amsterdam! Nu het beteekent toch ook niet veel, bij sommige ongesteldheden voor dokter te spelen!'

Toen Eduard thuis of liever in de gelagkamer was gekomen, reikte de kastelein hem een brief over. Eduard brak hem open en zei schertsend tot den kastelein: 'Kerel, ik begrijp al wat deze brief bevat, schenk maar gauw een glas bier in. Morgen komt de dokter om juffrouw Margareta te bezoeken; dat is al het nieuws.'

'Maar mijnheer Eduard!' vroeg de kastelein met de hoogste verbazing, 'is, juffrouw Margareta daar ginds op het hof wezenlijk zoo ziek? Ik dacht wel bij mij zelven, zij ziet er niet meer zoo vroolijk en opgeruimd uit als vroeger, maar ik meende toch niet dat zij zoo erg ziek was, zij is toch niet bedlegerig?'

'Wel neen, zij is nog goed gezond en ik beloof u, als die hooggeleerde professor uit Amsterdam haar maar eventjes den pols komt voelen, dan is zij weer zoo frisch als een hoentje.'

Na deze woorden ging Eduard in zijn kamer om zich onder allerlei blijde vooruitzichten te verdiepen in zijn jongelingsdroomen en weldra na Gustaafs aankomst naar Amsterdam te vertrekken.

Gustaaf kwam nu ook spoedig zelf over en het behoeft niet gezegd te worden, dat er dien avond in de groote zalen van het slot feest werd gevierd. Eduard deelde niet het minst in aller vreugde. Hoezeer hij ook van Margareta hield, bij nader inzien moest hij toch bekennen, dat zij beter voor Gustaaf was geschikt dan voor hem, en hij besloot met bij zich zelven te zeggen: men kan toch ook wel dansen al is 't nu juist niet met de bruid; een voorrecht, dat hem voor dezen avond echter wel vergund was.

Nadat de feestviering afgeloopen was, nam de kapitein Gustaaf even ter zijde en sprak, zoodra hij met hem in het zijkamertje was:

'Maar nu wil ik u nog eventjes spreken over dat andere bezwaar, hoewel dit in mijn oogen geen bezwaar is; want ik heb u te veel leeren kennen als de man, die weet wat hij wil, dan dat ik zelfs maar in de verste verte zou willen twijfelen aan den goeden uitslag van uw pogen. Doch ik wil u daarin eenigszins te hulp komen. Ik heb wel niet veel verstand van schrijf- of vertaalwerk, maar toch geloot ik u op den goeden weg te kunnen helpen. Voor eenigen tijd geleden kreeg ik een boek in handen over bloemen, het is in het Fransch geschreven, en ook, naar ik geloof, prachtig mooi in

sierlijken stijl en met veel kennis van het vak in elkaar gezet. Maar ik lees nu eenmaal niet graag Fransch; je begrijpt, bij mij gaan de fijne puntjes er wel een beetje af. Toon dus nu als schrijver je kunst eens door het te vertalen niet alleen, doch door omwerking het geheel tot het uwe te maken. Dit is aan u, dunkt mij, wel toevertrouwd; voor de uitgave zal ik zorgen.'

Gustaaf gevoelde zich bij dit vriendelijk aanbod ten hoogste verrast en vol dankbaarheid aanvaardde hij een opdracht, die hem dubbel aangenaam was, èn omdat zij kwam van den vader zijner Margareta èn ook omdat hij zelf een vurig beminnaar was van die kinderen der natuur.

Zij kwamen nu weer in de huiskamer, waar Margareta, overgegeven aan de schoonste meisjesdroomen, in stilte zat na te denken, wat toch wel het plan haars vaders zou zijn. De kapitein vroeg aan Gustaaf: 'Niet waar! je blijft dus dezen winter hier, en laat ook uw moeder overkomen?'

Bij deze vraag overtoog een waas van treurigheid Gustaafs gelaat. 'Wa's dat?' vroeg de kapitein, aan wiens scherpziend oog dit niet was ontgaan; 'waarom kijk je bij die vraag zoo benauwd?'

'Kapitein' antwoordde Gustaaf vol fierheid, terwijl hij een liefdevollen blik op Margareta sloeg, 'ik ben ten hoogste erkentelijk voor uw vriendelijk aanbod, maar toch geloof ik rustiger in Amsterdam, dan hier te zullen arbeiden.'

'Ei zoo' zei Margareta teleurgesteld, 'pas verloofd en nu alweer heen willen gaan! En dezen zomer kwam je juist naar hier om rustiger te kunnen arbeiden!'

'Ja, mijn liefste' antwoordde Gustaaf, terwijl hij Margareta's hand vatte en haar een oogenblik innig teeder in het gelaat blikte en toen vervolgde: 'maar de omstandigheden zijn sinds dien tijd zeer veel veranderd! Daar komt nog iets bij. Ik gevoel een zedelijke verplichting tegenover Eduard; de dienst, dien hij mij bewees, is wel een offer waard. Hij verlangt weer naar Amsterdam terug te gaan, en, zooals u bekend is, is hij een jongen met een gouden hart, maar zeer vatbaar voor indrukken. Welnu, in mijn bijzijn, - het is nu niet om mij als zedenmeester er op te beroemen: u, kapitein, weet zelf te goed wat de eene mensch op den ander vermag, - welnu, in mijn bijzijn zal Eduard eenigszins bewaard zijn voor de vele strikken, die elk jongmensch en vooral een kunstenaar in een groote wereldstad worden gespannen.'

KRUISGANG IN HET DOMINICANERKLOOSTER, NAAR EEN AMATEUR-PHOTOGRAPHIE.

DE ZIEKE MOEDER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. NIEDMANN.

De kapitein en ook Margareta, hoewel deze nog wat tegenstribbelend, moesten zulk een edelen karaktertrek in Gustaaf opnieuw bewonderen en wilden hem niet langer tegenhouden, daar zij beiden zulk een offer op den waren prijs wisten te stellen.

Toen beide vrienden nog eens op het slot kwamen om afscheid te nemen, blonk er in Margareta's oog wel een traan van stillen weemoed, maar Eduard en vooral Gustaaf wist Margareta spoedig te troosten met het blijde vooruitzicht, dat zij nu ook eens de heerlijkheden van Amsterdam te aanschouwen zou krijgen.

***

Beide vrienden zetten zich in Amsterdam ijverig aan den arbeid; Gustaaf vertaalde, schreef en werkte dat het een lust was; wie het Fransche werkje naast zijn geschrift zag liggen, zou niet gezegd hebben, dat het vertaalwerk was: door taal, stijl, inkleeding, beelden, poëtische vormen, rijkdom van gedachten, was dit werkje geheel en al zijn eigendom geworden. Gustaaf had zich van de stof volkomen meester gemaakt; van de oorspronkelijke Fransche afkomst viel niets meer te zien. Het was een door en door Hollandsch boek geworden.

Eduard van zijn kant schilderde ijverig en bleef onder de leiding van Gustaaf, in wien hij steeds en niet ten onrechte zijn besten vriend erkende, al verschilden zij in jaren, in fortuin en in levensopvatting; door dien omgang bleet hij bewaard voor de vele gevaren, die in een groote wereldstad den rijken jongeling, vooral den kunstenaar te wachten staan.

Langzamerhand begon ook in zijn

hart een onbestemd gevoel te ontwaken naar een meer huiselijk leven. Hij zat vaak uren achtereen peinzend voor zijn ezel en dacht dan, ja waaraan dacht hij? Genoeg, op een dier sombere avonden trad Gustaaf onverwacht zijn atelier binnen en zei, toen hij den anders zoo luimigen Eduard daar zoo diep in gedachten zag nederzitten: 'Maar kerel, waar denk je nou aan, wil je een meesterstuk scheppen à la Rafael of Rembrandt ot een Van Dijk?'

'Zoo, amice, ben jij daar, dat doet me plezier, hier neem een stoel, steek een sigaar op en drink een glaasje.' Daarmede reikte hij zijn vriend de hand, zette sigaren neer, schonk twee glaasjes in en zei: 'Proost, amice.' Toen vervolgde hij: 'Weet je waarover ik nu juist zat te denken?'

'Och, zeker aan een nieuwe schepping à la Jan Steen.'

(*Wordt vervolgd.*)

De Samenzweerder.
Humoreske van Jan Rombout.
(*Slot.*)

De dienstbode verdween, maar kwam kort daarop weer terug met de boodschap:

'Complimenten van mijnheer Jaspers en hij laat vriendelijk bedanken voor de attentie; maar hij wou liever op zijn kamer blijven, want er was zooveel te bepraten, en hij zou wel bellen als hij het eten wou hebben. Tot zoo lang wou hij liefst niet gestoord worden.'

'Ook goed,' zei de zorgzame huisvrouw, die in haar geest nu al het heele menu voor den middag ontwierp. Maar toen de meid weer heengegaan was en zij zich onwillekeurig omwendde, riep ze verbaasd: 'Máar Hein, wat ga je nou doen?' De gewezen koomenijsman stond met het oor aan het sleutelgat gebogen van de deur, die toegang gaf tot de kamer van den commensaal, eu wenkte haar zwijgend, zich stil te houden.

'Luistervink spelen, Hein, foei dat is gemeen. Hoe kom je er op? Voor zoo nieuwsgierig had ik je nooit aangezien.'

'Hou je stil,' fluisterde haar man met een uitdrukking van angst dat de arme vrouw van schrik haast ineenzakte en op den eersten den besten stoel neerviel.

Hein bleef nog lang staan luisteren in zijn ongemakkelijke positie, die aan een half dichtgeslagen knipmes deed denken; daarna richtte hij zich op en kwam op de teenen naar zijn vrouw geloopen.

'Ik heb zoo goed als niets kunnen verstaan; ik weet niet wat voor koeterwaalsch die lui praten.'

'Maar wat kan het je toch schelen, waarover zij het hebben?' vroeg juffrouw Hopstaken.

EEN MEINEEDIGE TER DOOD GELEID, NAAR DE SCHILDERIJ VAN VAN DER OUDERAA.

'Wat me dat kan schelen? Dat wil ik je wel eens gauw zeggen, lieve ziel.'Hierop vatte hij haar bij den arm, trok haar mee naar een aangrenzende kamer en ging toen met een uitdrukking van den hoogsten ernst voort. 'Ik heb maar enkele woorden kunnen opvangen, maar die versterkten me in het vermoe-

den, dat we een anarchistenbende in ons rustig huis hebben gehaald.'

Juffrouw Hopstaken dreigde half een beroerte te krijgen van den schrik en had het wel willen uitschreeuwen van angst, als haar man haar niet gauw met zijn hand den mond gesloten had.

'Stil, stil, mensch, hou om Gods wil je mond, we mogen ons niet verraden,' dus vermaande hij.

'Het komt er nu op aan ons goed te houden. De schurken moeten in de meening blijven dat ze veilig zijn tot ik de politie heb gewaarschuwd. Ik hoorde zoo iets van samenzwering, van ontplofbare stoffen, en van een bijzondere rol, die ieder te vervullen zou hebben. In een groot kwartier ben ik op het commissariaat van politie en geef den boel aan.'

'Heer in den hemel, het is mijn dood, als ik alleen in huis moet blijven,' steunde de arme vrouw, bevend als een juffershondje.

'Komaan, wees nu niet kinderachtig. Moed gehouden!' gebood Hein, terwijl hij met een vastberaden gezicht zijn *chambercloak* uittrok; maar zijn vrouw sloeg haar armen om hem heen en jammerde: 'Hein, Hein, pas toch op. Dat mogen we nooit wagen; denk eens aan, wat er gebeuren kon, als het anarchisten-co-mité het op ons wreekte.'

Hein bleef staan, als was hij gelijk de vrouw van Loth in een zoutpilaar veranderd. Daar had hij niet aan gedacht. En zijn vrouw had gelijk. Het schoot hem te binnen hoe hij gisteren pas in de krant gelezen had dat een woningverhuurder in Parijs, die eenvoudig een anarchist de huur had opgezegd, een dreigbrief van het comité had gekregen; in een hoek van het papier stond een arm met een uitgetogen dolk. Het ding lag 's morgens op zijn nachttafeltje, alsof het uit het plafond was komen vallen.

'Ja, daar zeg je zoo iets,' zei Hopstaken tot zijn vrouw. 'Je kan met dat gespuis niet voorzichtig genoeg zijn. Als het om mijn leven alleen te doen was,' voegde hij er dapper bij, 'zou ik geen oogenblik bang zijn, maar jouw leven staat er ook bij op 't spel. Jou mag ik aan zoo'n gevaar niet blootstellen..... Maar als de politie nu achterdocht krijgt?.... Als de schurken misschien al gesurveilleerd worden en men ons...'

'Lieve God, als zij ons voor medeplichtigen hielden en naar het spinhuis brachten.'

Juffrouw Hopstaken dreigde flauw te vallen. Haar man moest haar ondersteunen. Eenige minuten heerschte er in het vertrek diepe stilte. Daarop vermande zich de diep geschokte vrouw en zei met edele zelfbeheersching: 'Hoor eens hier, Hein, ik zal je trouw ter zijde staan in dit verschrikkelijk geval. Ik heb nergens meer hekel aan, dan aan valsche streken; maar nu moeten we wel list gebruiken. Ik heb een plan bedacht.'

'Laat hooren,' zei Hopstaken deemoedig.

'Wij moeten ons net zoo houden alsof we niets gehoord hadden, en ondertusschen zal ik wel maken, dat die gevaarlijke vent hier het huis uitgaat. Maar ik doe het ongemerkt alsof ik er niets mee voor heb. Zegt hij dan de kamers op, dan zijn wij gered.'

'Dat was misschien nog het beste,' knikte Hein.

'Laat het maar gerust aan mij over,' zei de juffrouw, en tusschen doodsangst en heldhaftige bezieling zwevende, sloop zij naar de keuken.

‘Ik ben nog van mijn leven niet zoo gejaagd als vandaag,’ mopperde Jetje, toen zij voor de derde maal in den winkel naast de deur om een boodschap kwam. ‘Als daar ondertusschen maar geen ongelukken gebeuren.’

En werkelijk waren er tijdens haar afwezigheid ongelukken gebeurd: de rollade was tot pulver verbrand en de soep zóó verzouten dat ze wel met zeewater gekookt leek.

‘Heer in den hemel,’ riep de in haar een gekrenkte keukenmeid, ‘dat kunnen wij de heeren toch niet voorzetten.’

‘Het zal hun netjes voorgezet worden,’ besliste juffrouw Hopstaken, vast besloten haar commensaal en zijn gasten een kostje op te scheppen, waarvan zij ineens den buik vol zouden hebben. Het ging haar aan haar hart, de kostelijke rollade en de heerlijke soep zoo met opzet ongenietbaar te maken, maar.... hun veiligheid, hun leren stond immers op het spel, en in zulke gevallen ontziet men niets. Met kloppend hart wachtte zij af hoe de gerechten daarbinnen ontvangen zouden worden, maar als zij zich had voorgesteld, dat de heeren driftig zouden opgestoven zijn en Jaspers op staanden voet zijn kamers opgezegd had, vergiste zij zich deerlijk. Hij stak heel bedaard zijn hoofd buiten de deur en verzocht, op zoo beleefd mogelijken toon, of Jetje, daar er met het eten een ongelukje gebeurd scheen, in de naaste restauratie niet het noodige mocht bestellen en zorgen dat het gebracht werd. Hij speelde niet op, ja hij klaagde niet eens, en een zoo billijk verzoek kon hem dus niet geweigerd worden.

Eerst laat in den avond gingen de gasten naar huis, maar den anderen morgen nam juffrouw Hopstaken weer zelf de keuken waar, en de heer Jaspers, die anders over de bediening volstrekt geen klagen had, kreeg nu een kop koffie, die wel vuil slootwater leek, met een oudbakken, groezelig kadetje.

Met bewonderenswaardig geduld liet hij zich de hem opgelegde ontberingen welgevallen, maar toen zij zich dag op dag herhaalden, kwam hij toch op zekeren keer in de huiskamer en verzocht de juffrouw beleefd, in het vervolg wat beter op de bediening te willen letten.

‘Och mijnheer,’ wat zal ik zeggen, bracht zij met een echt arme-zondaarsgezicht in het midden. ‘We zijn allebei oude menschen, die alles zoo niet meer kunnen nagaan, en als u soms van de kamers mocht willen afzien, dan neem ik het u volstrekt niet kwalijk’

‘Neen, neen, we zijn immers voor den heelen zomer overeengekomen,’ hernam mijnheer Jaspers.

‘O, daar hoeft u het niet om te laten,’ viel de voorkomende huisvrouw hem in de rede. ‘We zijn volstrekt niet van die inhalige lui, die tot den laatsten cent hun huur willen hebben, als er iets tusschenbeide komt. We zullen u geen stroobreed in den weg leggen. Als u vandaag uw koffers nog pakken wil, staat het u volkomen vrij. We verlangen volstrekt geen schadevergoeding en de twee gaten in den schoorsteen zullen we wel voor eigen rekening laten dichtmaken.’

‘Dat wil met andere woorden zeggen, dat u eigenlijk blij zou wezen, als u van me verlost was,’ hernam de heer Jaspers op de teenen getrapt, en juffrouw Hopstaken meende een verdachte flikkering in zijn diepliggende blauwe oogen op te merken. Zou hij haar bedoeling geraden hebben en merken dat hij ontdekt was? Dat zou bovenmate bedenkelijk wezen.

‘O neen,’ haastte zij zich te zeggen, ‘het zou ons erg spijten, als wij u moesten verliezen. Ik wil maar zeggen dat u heelemaal vrij is, dat wij u tot niets dwingen willen, en dat, als het u hier niet langer bevalt....’

‘O het bevalt mij hier best,’ viel de heer Jaspers haar in de rede, ‘en ik denk er volstrekt niet aan, om zulke kleinigheden te verhuizen. Als u mij nog langer als huurder houden wil, is het goed; anders....’

Juffrouw Hopstaken wachtte het einde van den volzin niet at. Dat woordje ‘anders’ had op haar zenuwen ongeveer dezelfde uitwerking alsof haar een geslepen dolk op de borst gezet werd.

‘Alles blijft dus bij het oude,’ haastte zij zich te zeggen, en met een beleefde buiging ging de gevreesde samenzweerder weer naar zijn kamer.

Weer verliepen er weken, en ondertusschen scheen de verdachte commensaal op zijn fornuis allerlei wonderlijke en geheimzinnige praeparaten te bereiden. Dikke, zwarte rookwolken stegen uit den schoorsteen ten hemel, en als juffrouw Hopstaken dat merkte, school zij soms angstig bij haar man en fluisterde: ‘God weet of daar geen dynamietbommen worden klaar gemaakt.’

‘Dat komt me meer dan waarschijnlijk voor,’ zei Hopstaken dan telkens met vreeselijken ernst.

‘Konden we er maar iemand over aanspreken,’ zuchtte de beangste vrouw.

‘Zoodra we dit doen, riskeeren we ons leven,’ hervatte Hein somber.

Aldus verliep de eene dag na den anderen, zonder dat het echtpaar tot een besluit kon komen, tot Jetje opeens de kamer binnentrad en met sidderende hand een paar snippers papier vertoonde.

‘Dat heb ik onder de schrijftafel van mijnheer Jaspers uitgeveegd,’ zei ze zachtjes, terwijl ze schuw omkeek. ‘Ik dacht dat ik door den grond ging, toen ik las wat daarop staat.’

Geheel in strijd met haar anders zoo eerbiedige houding, liet de meid zich nu op den naastbijzijnden stoel neervallen.

Juffrouw Hopstaken doorliep met een vluchtigen blik wat er op de stukjes papier geschreven stond, reikte ze bevend haar man over en zei met half gesmoorde stem:

‘Lees dat om Gods wil eens.’

Hij deed wat hem verzocht werd en het spaarzame kransje haar, dat hem nog was overgebleven, ging op zijn hoofd recht overeind staan. Daar stond toch zwart op wit: ‘Binnen acht dagen moet de slag geslagen worden. Wij moeten noodzakelijk bloed vergieten....’ En op den anderen snipper: ‘Welaan gezellen, dood moeten wij hem aan onze voeten zien, en wel...’ een fabelachtige groote inktvlak maakte de rest onleesbaar.

‘Dat is een rooverhoofdman,’ zei Jetje, die veel rooversgeschiedenissen gelezen had.

‘Neen, het is een anarchist,’ besliste Hopstaken.

‘Heer in den hemel, een van die lui, waarvan mijnheer altijd vertelt, dat ze alles in de lucht laten vliegen?’ krijschte de goede meid, half dood van angst.

‘Stil,’ zei de juffrouw. Ze had een zacht geklop aan de deur gehoord, en nauwelijks had ze ‘binnen’ gezegd, of daar stond de verschrikkelijke samenzweerder in levenden lijve voor haar. Met gehuichelde bescheidenheid zei hij:

‘Ik verwacht van avond weer een paar vrienden. Zou u zoo goed willen zijn voor een koud souper en wat flesschen bier te zorgen, juffrouw?’

‘Ja wel,’ bracht zij met moeite uit en haar eigen stem klonk haar vreemd.

Beleefd buigend ging de gevaarlijke commensaal heen en zwijgend keken de drie huisgenooten elkaar in de oogen.

‘Het schandelijke plan moet verhinderd worden,’ zei Hopstaken, die bijna geen asem kon geven, maar toch een vastberaden gezicht zette.

‘Ik zal niet toelaten, dat je je leven waagt,’ riep de juffrouw, wier tanden op elkaar klapperden.

‘En ik ga op staanden voet uit mijn dienst,’ zei Jetje; ‘dat ik in de lucht vlieg kan niemand van me verlangen.’

‘Wat, wou je je menschen nou in den steek laten? Dat is leelijk en ondankbaar gehandeld,’ zei de heer des huizes berispend. En zijn vrouw voegde er met zacht verwijt bij: ‘Daar hebben we je niet naar behandeld, Jetje. Heb ik je laatst nog niet van mijn eigen droppels gegeven, toen je maagkramp had?’

Diep bewogen en rouwmoedig droogde de goede dienstbode met haar voorschoot de oogen af en reikte mijnheer en de juffrouw zwijgend de hand. Het was een treffend oogenblik, waarin bij de nadering van het groote, bijna onvermijdelijk schijnende gevaar de slagboom wegviel, dien het onderscheid van stand anders tusschen meesters en dienstboden pleegt op te richten. Het zuiver menschelijke kwam hier op het schoonst tot zijn recht.

Een luid geklingel met de bel onderbrak de plechtige stilte. Jetje ijlde naar de voordeur en bracht, toen ze terugkwam, een brief mee.

‘Van onzen Hendrik,’ riep juffrouw Hopstaken, naar het schrift oordeelend. ‘Wat

schrijft die?' Hopstaken doorliep de weinige regels en zei daarop, terwijl een glans van genoegen zijn gezicht verhelderde. 'Hij komt naar huis. De jongen heeft drie dagen verlof. Van middag om vijf uur arriveert hij.'

'Wel dat is een geluk,' jubelde juffrouw Hopstaken, alle zorgen vergetend, maar daarop voegde ze er bij. 'Hij mag niets van onzen kostheer weten. God neen, mijn jongen zijn leven is me dierbaarder dan mijn eigen.'

'Nou, ik zal wel zwijgen,' beloofde Hopstaken, 'ofschoon de bijstand van zoo'n wakker militair misschien onze redding kon zijn.'

'Neen, man, ik wil den jongen er niet aan gewaagd hebben,' verklaarde de bezorgde moeder. 'We moeten zorgen dat Hendrik niet merkt dat wij over iets in de war zitten. En daarom zullen we den schoolmeester en den koster voor van avond vragen. Jetje, loop eens gauw naar de heeren, om te vragen of ze plezier hebben, ter eere van onzen luitenant hier den avond te passeeren.'

De dienstbode, die nu alle zelfzuchtige vrees van zich geworpen had, haastte zich aan dit bevel te voldoen.

De avond brak aan. In de kamer van den anarchist werd een koud souper en een heel regiment flesschen bier klaar gezet. De gasten verschenen en weldra was daarbinnen een drukke, maar met gesmoorde stem gevoerde woordenwisseling in gang.

'Ze hebben voor later in den avond ook nog warme pons besteld. Zou ik er misschien muizentarwe in doen?' vroeg Jetje, klaarblijkelijk tot het uiterste bereid.

'God meid, waar denk je aan?' riep haar juffrouw ontzet. 'Wat een ijselijk idee!'

Ook de luitenant en de twee vriendelijk genocde gasten lieten niet op zich wachten, maar er heerschte in de huiskamer van de familie Hopstaken een vreemde, gedwongen stilte, zoo iefs als de zwoelheid, die een onweer voorafgaat. Het gesprek bleef telkens haperen.

'Mijn hemel, wat scheelt er aan vandaag?' vroeg Hendrik op 't laatst. 'Jet zet van avond een gezicht alsof ze ons allen den giftbeker moest toedienen, en jullie, vader en moeder, ziet er ook zoo betrokken uit.'

'Och jongen, vraag daar maar niet naar,' zei juffrouw Hopstaken.

'Mij is het ook al opgevallen, dat er iets niet in orde schijnt,' meende de schoolmeester, die erg verkouden was en zich met groot misbaar den neus snoot. De koster van zijn kant zei op zalvenden toon: 'Kom, goede vrienden, schudt alle zorgen van je af. Onze Lieve Heer is met de zijnen.'

'Och, er is niets,' betuigden Hopstaken en zijn vrouw als uit één mond. ''t Is niets als verbeelding van je.' Maar Jetje was niet in staat, aldus haar gevoel te bedwingen, en ging snikkend de kamer uit. De schoolmeester zag haar verbluft na, want ze had in haar ontsteltenis vergeten, zooals gewoonlijk voor de tweede maal de kalfslapjes te presenteeren.

Weer werden er eenige pogingen aangewend, om het gesprek vlot te krijgen. De luitenant vulde het glas van zijn vader en riep: 'Komaan laten we eens klinken op de gezondheid van Hare Majesteit onze jeugdige koningin Wilhelmina.'

'Stil, st.... niet zoo hard,' vermaande Hopstaken.

'Wa's dat nou! Ik zal toch mijn gevoelens voor ons geëerbiedigd vorstenhuis hier wel vrij uiting mogen geven.'

‘Natuurlijk! Leve vorst en vaderland!’ stemde de schoolmeester in, die niet graag een gelegenheid verzuimde om te klinken. Maar juffrouw Hopstaken bracht zijn vaderlandsche geestdrift tot bedaren.

‘Hou je om Gods wil toch een beetje stil!’ fluisterde zij.

‘Maar waarom toch?’ vroeg nu de koster. ‘We mogen toch wel op vorst en vaderland drinken, dat strekt goede burgers tot eer.’

‘Als u niet dadelijk ophoudt, mijnheer, vliegen we allemaal in de lucht,’ zuchtte Jetje achter hem.

‘Maar wat beteekent dat toch van avond?’ informeerde de luitenant. En Hopstaken, die door den wijn wat spraakzamer was geworden, liet zich ondanks de wenken van zijn zorgzame gade, eindelijk het schrikkelijke geheim ontsnappen.

‘Wat! heb je anarchisten in huis?’ fluisterde de luitenant. ‘En die zitten daar met hun zessen te complotteeren? Wel, dat is een prachtige gelegenheid om het heele nest ineens te vangen. Wel zijn we maar met ons vieren mannen, maar we zullen de schurken toch wel klein krijgen.’

‘Hoor eens,’ stotterde de schoolmeester, ‘ik ben huisvader en meen mij dus, in het belang van mijn vrouw en kinderen, er buiten te moeten houden.’

‘Neen, neen, in zulke gevallen staat het niemand vrij zich terug te trekken,’ protesteerde de luitenant, wiens krijgshaftige geest onder den invloed van den wijn zijn hoogste ontwikkeling had bereikt. ‘Ieder wapene zich zoo goed hij kan.’

‘Om de liefde van God, beste jongen, begin dat toch niet,’ smeekte juffrouw Hopstaken met gevouwen handen.

‘Wie weet, moeder, of zoo'n moedige daad me geen medaille of minstens bevordering bezorgt,’ fluisterde haar de jonge krijgsman in het oor. ‘Ik mag de gelegenheid om mij te onderscheiden niet ongebruikt laten voorbijgaan. Is er geen mogelijkheid om de tusschendeur van dezen kant zonder geraas open te maken?’

‘De sleutel hangt in de gang aan den spijker,’ zei Jetje, ‘hij is wel een beetje verroest, maar als ik er wat olie aan smeer, zal het misschien wel lukken,’ voegde ze er klappertandend bij.

‘Goed, smeer hem dan maar eens goed in.’

‘Heer in den Hemel, wat zal ons nog overkomen,’ kermde juffrouw Hopstaken, terwijl de koster nog gauw een glaasje leegdronk om zijn moed te sterken. Er heerschte een beklemmende stilte in de kamer, enkel gestoord door den verkouden schoolmeester, die driemaal krachtig niesde. Daarop kwam Jetje terug; de sleutel, dien zij haar jongen meester aanbood, glom of hij in de boter gebakken was.

Met de lippen op elkaar gedrukt, als kon hij daardoor elk verraderlijk geluid onderdrukken, stak de luitenant den sleutel in het sleutelgat. Achter den jongen held hield de gewapende schaar zich opgesteld. Hopstaken en de koster hadden ieder hun tafelmes gegrepen en de schoolmeester de voorsnijvork. Naast de mannen stonden, met de vastberadenheid op het gezicht, bereid zich tot het uiterste te verdedigen, de beide vrouwen: juffrouw Hopstaken den laarzeknecht zwaaiend en Jetje met de tang in de hand.

Den getrokken degen gereed houdend, draaide de luitenant zacht den sleutel om, trok toen met een ruk de deur open en riep met stentorstem: ‘In naam van H.M. de koningin neem ik u gevangen.‘

Het gezelschap vloog van de stoelen op en staarde den binnentredende verrast aan.

‘Wat moet dat beteekenen?’ vroeg Jaspers eindelijk. ‘Je hebt toch geen vastenavondgrappen in je hoofd? Daarvoor is het nog een beetje te vroeg in den tijd.’

‘Geen praatjes,’ hernam de wakkere verdediger der orde. ‘Ik spreek in ernst, in hoogen ernst. In naam der koningin, geef u over.’

‘Geef u over,’ klonk het in koor achter den luitenant.

‘Dat is de dolste historie, die ik nog ooit beleefd heb,’ dus schaterde een der gewaande anarchisten het uit. ‘Zeg, Jaspers, woon je hier soms in een gekkenhuis?’

‘Ik weet waarachtig niet wat ik van dit gevalletje denken moet,’ zei Jaspers. ‘Wees zoo goed mij daar een kleine opheldering van te geven, heeren,’ dus wendde hij zich tot zijn overrompelaars.

‘Die kan je gegeven worden,’ antwoordde Hopstaken, sterk in het bewustzijn van zijn recht. ‘Al sinds weken heb ik ontdekt, dat jij lid bent van de anarchistische partij en dit fornuis gebruikt om je dynamietbommen te bakken. Ik weet heel goed, aan welk gevaar ik mij en mijn familie blootstel, door je geheime complotten te openbaren, maar dat zal me niet beletten....’

Een schaterend gelach brak de woorden van den vaardigen koomenijsman af. ‘Wij anarchisten!’ gierden de gasten van den heer Jaspers het uit. ‘Wie heeft het ooit beleefd! Wij, de rustigste en vreedzaamste van alle belastingbetalende burgers.’ Er scheen aan het gelach en de uitroepen van de vroolijke gasten geen einde te komen, maar Jaspers bracht den storm der hilariteit tot bedaren.

‘Een beetje kalm, heeren,’ zei hij. En zich daarop tot den aanvoerder van den kleinen troep wendende, voegde hij er bij: ‘Mijnheer de luitenant; steek uw degen asjeblief weer in de schee. Het spijt me dat ik tot zoo'n betreurenswaardig misverstand aanleiding heb gegeven. Dit fornuis daar, waarop ik volgens uw papa dynamietbommen zou bakken, dient me een voudig voor mijn scheikundige onderzoekingen. U moet weten dat ik in Amsterdam een groote zaak heb in chemicaliën en verfstoffen, Jaspers & Co. Daar staat mijn compagnon, mijnheer Lagers; de andere heeren doen in hetzelfde vak, ze staan allen als soliede, respectabele burgers te boek. Ze komen mij, terwijl ik voor mijn gezondheid den zomer hier buiten doorbreng, eenvoudig als goede vrienden opzoeken. Als u soms benieuwd ben, waar ik in de laatste dagen mee bezig was, wil ik het u wel uitleggen: het was me om een nieuw mengsel te doen voor duurzame vloerverf, kijk het boeltje maar gerust na.’

Half twijfelend, half overtuigd liet de luitenant zijn opgeheven wapen zakken. Maar Hopstaken riep: ‘En wat beteekenen dan de woorden, die op deze verscheurde stukken papier te lezen staan? Hier is toch duidelijk sprake van een complot, van een beraamden moord.’

Nogmaals werd hij door een homerisch gelach onderbroken. Alleen Jaspers hield zich met moeite goed. ‘Ook dat kan ik u ophelderen, beste mijnheer Hopstaken. Dat is niets anders dan een comediestukje, dat wij samen instudeeren voor het feest bij gelegenheid van het vijfjarig bestaan van onze vereeniging *De Vertpot.* We hebben van avond juist de rollen gelezen; laat je rollen maar eens zien, heeren.’

Aldus geschiedde.

De luitenant krabde zich verlegen achter het oor. ‘Nou pa,’ fluisterde hij tot zijn ouden heer, ‘je hebt er me leelijk in laten loopen; als de kameraads dat maar niet te hooren krijgen.’

‘Komaan, laten we blij zij, dat alles zoo bevredigend is afgeloopen,’ zei de koster.

‘Ik ben er heusch mee verlegen, mijnheer,’ stamelde juffrouw Hopstaken, ‘ik hoop dat u het ons niet kwalijk zal nemen.’

‘Het komt allemaal door die verwenschte kranten,’ voegde haar man er bij, ‘als je zoo iederen dag een dozijn gruwelen leest, vertrouw je op 't laatst je eigen broer niet meer.’

De heer Jaspers bleek gelukkig niet kwalijknemend uitgevallen.
‘Om je te bewijzen, heeren, dat ik niet den minsten wrok over het geval koester, noodig ik je allemaal uit, een glaasje warme pons mee te drinken.’
En zoo eindigde de schrikkelijke avond met een gezellig samenzijn, waarbij de eerzame burgerluitjes met de gewaande samenzweerders nog menig glaasje op elkanders gezondheid dronken.

Bij de Platen.

Esther voor koning Assuerus.

- Het treffende bijbelsche verhaal is reeds vroeger, naar aanleiding van een andere voorstelling, uitvoerig in herinnering gebracht, zoodat wij er hier niet meer op behoeven terug te komen. Het mag trouwens van algemeene bekendheid geacht worden en een blik op onze gravure zal den beschouwer de bijzonderheden der ge-

schiedenis weer in eens voor den geest roepen.

Esther, het eenvoudige Israëlitische meisje, door den koning, na het verstooten zijner trotsche gemalin Vasthi, uit duizenden tot zijn koningin verkoren, waagt zijn genade in te roepen voor haar arm verdrukt volk. Israël zucht onder de wreede vervolging van Haman, des konings gunsteling. En ofschoon het op doodstraf verboden is, ongeroepen voor den vorst te verschijnen, heeft Esther, op aansporing van haar oom Mardocheus, toch besloten, om den wille van haar volk tot den koning door te dringen. Drie dagen heeft zij met hoel haar volk gebeden en gevast om zich op dien heldhaftigen stap voor te bereiden. Zij heeft zich met haar rijkste sieraden getooid, opdat zij in de oogen des konings genade moge vinden.

Eindelijk is zij tot voor zijn troon genaderd. Vlammend van toorn springt hij op wegens die stoute overtreding van het strenge verbod. En Esther zinkt op den aanblik van den vergramden heerscher machteloos in de armen barer vrouwen.

Dat schouwspel verteedert het hart des konings en minzaam treedt hij op haar toe, om haar den schepter te doen aanraken ten teeken van zijn koninklijke gunst. Deelnemend vraagt hij haar het doel harer komst en staat haar voorkomend alles toe wat zij te verzoeken heeft. Het volk Israël is gered en de trotsche Haman vernederd.

Herhaaldelijk heeft de kunst dit aantrekkelijk tafereel tot onderwerp gekozen: het aandoenlijke van het geval, de pakkende tegenstelling tusschen de bevallige schuchterheid der jonge koningin en den hoogen trots des konings, de rijkdom der costumes, dit alles leent zich tot een alleszins dankbare voorstelling.

Die op onze eerste bladzijde, van den schilder P. Mariani, munt vooral uit door een streven naar historische trouw in costume en stoffeering. Hij heeft getracht ons een Assyrisch paleis te aanschouwen te geven, waarin natuurlijk het fantastische gedrocht, de gevleugelde sfinx niet mocht ontbreken. Ook het hoofddeksel des konings, de gewaden zijner omgeving, de waaiers en tapijten beantwoorden aan de voorstelling, die wij ons, op grond der jongste onderzoekingen, van het tijdvak kunnen maken.

DAT IS DE KWESTIE.

Kruisgang in het Dominicanebklooster te Ragusa.

- Ziedaar een zonnig en schilderachtig kijkje, dat wij aan den kunstzin en de bedrevenheid van een amateur-photograaf te danken hebben. Een der schilderachtigste hoekjes van het oude vermaarde Ragusa, den kruisgang in het Dominicanerklooster, geeft hij ons in al zijn strenge schoonheid te bewonderen.

Op blz. 215 van den 26[en] jaargang hebben wij, naar aanleiding eener plaat, voorstellende de bouwvallen van een paleis te Ragusa, reeds het een en ander verteld van dat merkwaardige ruïnenplaatsje, dat eenmaal een der machtigste havens was aan de Adriatische zee Het klooster, waarvan wij hier een der kruisgangen zien afgebeeld, dagteekent ongetwijfeld uit dien gouden tijd; want het is kennelijk een vorstelijk gebouw.

De zieke moeder. -

Van den zonnigen kloosterhof naar de schamele hut, waar de moeder op het ziekbed ligt uitgestrekt, - het is zeker een schrille overgang. Toch wordt ook in dit tafereel de poëzie niet gemist: zij ligt in de teere genegenheid, die moeder en kinderen wederkeerig aan elkander bindt en zelfs in de treurige ziekekamer nog het zonnetje van geluk doet schijnen. Zie, hoe de kleinen, anders zoo druk en levendig, zich nu stil en ingetogen houden om de zieke moeder niet te hinderen. Zij denken er niet aan,

als anders buiten te gaan spelen; trouw houden zij moeder gezelschap, en de oudste knaap heeft het boek opgezocht, waaruit moeder hem zoo graag hoort voorlezen.

Met liefdevollen blik rust betoog der moeder op den kleinen lezer, terwijl zij aandachtig de lectuur aanhoort, die trouwens ook de anderen blijkbaar boeit. Wellicht echter dwaalt haar geest af van het gehoorde om in angstige bekommering te denken aan de toekomst, die haar kinderen wachten zou, wanneer zij eens niet genezen mocht en zij hen als weezen zou achterlaten.

Een meineedige ter dood geleid.-

Slechts weinigen onzer hedendaagsche schilders weten de aangrijpende momenten uit het maatschappelijk leven onzer vaderen zoo trouw in het karakter van den tijd weer te geven als de Antwerpsche kunstenaar Van der Ouderaa, van wiens vruchtbaar penseel wij onzen lezers reeds menig meesterwerk hebben doen bewonderen.

Op het tafereel, door de gravure van blz. 389 weergegeven, heeft hij tot onderwerp gekozen het ter strafplaats leiden van een meineedige. Meineed gold terecht bij onze strenggeloovige vaderen voor een afgrijselijke misdaad, die met den dood moest worden uitgeboet. En om de plaats, waar die gruwel tegen God gepleegd was, als het ware te zuiveren, werd de schuldige, onder begeleiding van gewapende macht, van een priester en de leden der rechtbank, door den beul op de schandkar door de stad geleid om voor het beeld des Gekruisten een laatste gebed te storten en Gods vergeving over zijn zondige ziel af te smeeken.

Dat oogenblik heeft Van der Ouderaa ons voorgesteld. Wij zien den schuldige deemoedig voor het kruisbeeld neergeknield, terwijl de priester en de omstanders zich godvruchtig bij zijn gebed aansluiten. Allen staat de heilige ernst der treffende plechtigheid op het gelaat te lezen: afgrijzen voor de misdaad, maar tegelijk medelijden voor den schuldige teekenen zich op aller trekken. Het tooneel verplaatst ons in werkelijkheid naar die vroom christelijke tijden, toen de misdaad nog algemeen werd beschouwd niet alleen als een gevaar voor de samenleving, maar vooral als een beleediging van den rechtvaardigen God, waardoor zijn gramschap over een heele stad werd afgetrokken, en waarvoor dan ook de heele gemeente Hem voldoening en eereboete schuldig was.

Dat is de kwestie. -

Wat nu eigenlijk de kwestie is, waarover die twee het zoo druk hebben, valt moeilijk uit te maken. Te oordeelen naar hun uiterlijk, zou men in den eene, met het schootsvel voor, een werkman zien, terwijl het welgedaan uiterlijk van den ander meer doet denken aan zoo iets als een aannemer. En dit onderscheid eenmaal tot uitgangspunt genomen, hoeft men niet lang te gissen naar liet onderwerp van het gesprek. De werkman windt zich op voor de brandende kwestie van den dag, het loonvraagstuk, terwijl de ander, als werkgever, daar minder over te spreken is.

Ondertusschen maakt de dikke waardin bij zich zelve de wijsgeerige opmerking dat men met al die praatjes weinig verder komt. Zij zou liever zien dat de gasten wat ij veriger hun bier aanspraken en haar elk nog een potje bestelden en betaalden. Dat is voor haar de kwestie.

[Nummer 50]

DE DUITSCHE KEIZERIN EN HAAR JONGSTE KINDEREN, NAAR EEN PHOTOGRAPHIE.

Drie huwelijken in den Achterhoek
Door
J. Heuvels.
(*Vervolg.*)

Rom, kom, allemaal gekheid dat gekladder, daar denk ik in het minst niet meer over, maar weet je waar ik nou over zit te denken? Zie, jij bent nu onder dak. Als je dat boek over bloemen, over het begieten van uien en knollen goed hebt vertaald - en dat kan je heel makkelijk - dan is je naam als schrijver gemaakt en je gaat met Margareta trouwen. Nu, dat misgun ik je in het minst niet, maar als ik nu zoo uren lang voor mijn ezel heb zitten turen, zou ik ook wel eens graag willen, dat een lief vrouwtje haar armen om mijn hals sloeg en zei: Kom, manlief, de aardappelen zijn gaar, laat ons gaan eten.'

'Nou, het is voor jou, die gefortuneerd zijt, toch zoo moeilijk niet om een meisje te krijgen,' zei Gustaaf.

'Ja, een meisje en een meisje,' zei Eduard eenigszins nadenkend, 'dat zijn er twee, maar ik houd nu eenmaal niet van stadsmeisjes.'

'Nou, neem dan een dorpsmeisje; als zij weten wie en wat je bent, loopen ze je met hoopen na.'

'Kom, Gustaaf, dat meen je nou niet, je wil van avond met me schertsen, maar zeg me nu eens in vollen ernst, weet je ook of Adelheid al getrouwd is?'

'Adelheid! Adelheid?' vroeg Gustaaf verwonwonderd, 'wie is dat?'

'Och kom, dat weet je toch ook wel, die dochter van mevrouw Hooge, die altoos aan mijn zijde liep als jij met Margareta je liep te verdiepen in allerlei onmogelijke wijsgeerige droomen, die nu bij slot van rekening tot werkelijkheid zullen komen door een huwelijk, is het niet mannetje?'

'O ja,' zei Gustaaf, 'nu herinner ik mij die lieve Adelheid heel goed, zij was de zuster van Theresia.'

'Zeg, spreek jij nou maar niet langer over die l i e v e Adelheid. Daar heb ik alleen het recht toe, ken je haar niet meer? Zie, daar is haar portret' Hiermee bracht Eduard haar portret prachtig in crayon geteekend te voorschijn en zei: 'Zeg mij eens, als ik haar nu ten huwelijk ging vragen?'

'Wel amice,' antwoordde Gustaaf, 'doe dat, dan is ten minste je genegenheid niet gevestigd op een voorwerp, dat je onwaardig is!'

'O dat was mijn genegenheid dus wel, toen ik mijn oog op Margareta had geslagen?' vroeg Eduard spottend.

'Amice,' hernam de ander, 'dat was een uitzondering en, zooals je weet, de uitzondering bevestigt den regel. Intusschen weet ik heusch niet of Adelheid al gehuwd is, maar zij woont in Amsterdam. Zie haar woonplaats op te sporen, dat zal je toch niet moeilijk vallen.'

'Ja vriend,' zei Eduard, 'dat ben ik ook van plan. Adelheid leek mij wel een lief meisje en ik zal zien dat ik haar hier in Amsterdam opduik.' Na deze woorden zetten beide vrienden zich nog eenigen tijd onder gezelligen kout neder, en toen Gustaaf vertrok, nam Eduard zijn hoed en wandelstok ter hand en zei: 'Kom, het is zulk mooi weer: ik ga nog een eindje met je mee; dan keer ik langs het Vondelpark weer naar huis.'

***

Zoodra Eduard zijn vriend huiswaarts had geleid, begaf hij zich naar het Vondelpark. Hij wilde daar mijmeren en zich eenzaam, onbespied op een bank nederzetten, maar alle banken waren bezet, uitgezonderd nog eene, waarop juist drie dames in haast kwamen aanloopen. Vol hoffelijkheid ruimde Eduard, die het eerst de bank had bereikt, zijn plaats in voor de dames en zette zich op het eind der bank neder. Een oogenblik zaten allen in diep stilzwijgen te kijken. Eduard verbrak dit het eerst. 'Heb ik niet de eer en het genoegen de dames Theresia en Adelheid aan te treffen, die zoo lang in het logement "de Vriendschap" te's-Heerenberg hebben gewoond?'

'O heden, mijnheer Eduard,' riep Theresia. 'Is u dat? Wel aangenaam weer kennis te maken, mijnheer Eduard; hoe gaat het met Gustaaf den schrijver?'

Dat beroep van schrijver scheen zij nog altoos erg interessant te vinden. Eduard begon nu te verhalen, terwijl haar moeder en Theresia met de meeste belangstelling toeluisterden en Adelheid in gedachten met haar parasol eenige krabbels in het zand zat te trekken. Wie die hierogliefen aandachtig had nagegaan, zou er misschien den naam Eduard uit hebben gelezen.

Eduard vertelde dat Gustaaf sinds eenige weken verloofd was met Margareta, iets waarin de dames groot belang bleken te stellen.

Na nog een kwartiertje als oude bekenden gepraat te hebben, maakten de dames, vooral mevrouw, aanstalten om huiswaarts te keeren, en Eduard bood zich aan, haar te begeleiden. Daarna liep hij nog even bij Gustaaf aan, die vol ijver zat te arbeiden aan zijn werk over de bloemen. Niet zoodra had deze zijn vroolijk en opgeruimd gelaat opgemerkt, dat zoozeer afstak bij zijn straks zoo sombere stemming, of hij zei: 'Wel hoe, amice, ben jij daar nog en dat zoo laat in den avond!'

'Ja en ik heb je een verrassend nieuwtje mee te deelen, ik heb van avond toevallig Adelheid ontmoet in het Vondelpark en meer dan ooit ben ik nu besloten morgen haar hand te gaan vragen, maar' - zoo ging hij na een oogenblik heel nadenkend voort - 'zij is de mijne nog niet. Je weet, haar moeder is een heel eigenaardig mensch, die nu eenmaal het zwak heeft, eerst Theresia en dan Adelheid uit te huwelijken. Daarbij doet Theresia niets in het huishouden en dus zal zij Adelheid niet graag willen missen.'

'Ja,' zei Gustaaf, 'dat zijn inderdaad nog al bezwaren, voor haar ten minste; maar,' zoo ging hij na eenig nadenken voort, 'ik weet nog wel raad; ga jij zelf morgen de eerste poging wagen; mislukt die, dan heb ik nog een middel.'

Eduard zag Gustaaf verwonderd aan en zei lachend: 'Jij bent net als de oude Judels in zijn tijd, die op alles wat hij hoorde of zag maar zei: "daar heb ik ook een liedje op gesmaakt!" En dan begon hij te zingen. Nu ik heb het wel aan je verdiend, doe maar zooals je zegt, adieu!'

***

Den volgenden avond zag men Eduard loopen zoeken naar het huisnummer van mevrouw Hooge in een niet al te aanzienlijk straatje. Alhoewel de dames het hem op dien avond goed hadden aangeduid, was hij het in zijn vroolijke bui geheel vergeten.

Na veel moeite had hij eindelijk het huisnummer gevonden; hij belde vrijmoedig aan en staarde met de handen op den rug in het luchtruim, dat hier echter niet groot

zichtbaar was. Zoodra hij voetstappen vernam, wierp hij zijn eindje sigaar weg en vroeg, toen hem opengedaan was, aan het meisje: 'Woont hier mevrouw Hooge?'

'Ja wel, mijnheer, wie mag ik zeggen dat er is.'

'Zeg maar Eduard, de kunstschilder; dan kent mevrouw mij wel.'

'O zoo, mijnheer, gelief maar even in het kamertje te gaan, dan zal ik terstond mevrouw waarschuwen.'

Eduard bleef nu eenige oogenblikken in de voorkamer, terwijl het dienstmeisje licht poogde te ontsteken, maar alle pogingen daartoe mislukten òf wel omdat de lucifers te vochtig waren, òf wel omdat wellicht de hoofdkraan van het gas nog niet was opengezet.

'Hoor eens Lina,' zei Eduard, 'laat mij gerust in het donker, ik hoef hier niet te zien, ga mevrouw maar even waarschuwen.'

'Maar mijnheer, hoe weet u dat ik Lina heet?' vroeg het meisje nu lachend.

'Nou, daar raad ik maar naar, heet je dan inderdaad Lina?'

'Ja, mijnheer, inderdaad, ik heet Lina.'

'Nu,' antwoordde Eduard grappig als altoos, 'als ik dan zoo goed de straat en het huisnummer geraden heb en zelfs den naam van het dienstmeisje, zal al het overige ook wel gaan; dien mij maar aan.'

Lina ging nu heen en weldra kwam mevrouw Hooge met een klein petroleumlampje in de kamer. Na een korte verwelkoming en een klein excuus over die domme meid, die nog niet eens het gaslicht kon aankrijgen, werd hij in de huiskamer gelaten, waarin beide jonge dames zaten; Theresia bezig met niets doen, Adelheid zooals altoos ijverig in de weer met het verrichten van eenige huiselijke bezigheden.

De beide dames verwijderden zich, mevrouw bood Eduard een stoel aan en zeide: 'Nu, mijnheer Eduard, u zijt uw belofte goed nagekomen om mij eens spoedig te komen bezoeken; wees hartelijk welkom, maar u moet niet te veel rondkijken in dit armzalig verblijf; in de volgende maand is onze nieuwe woning gereed en dan krijg ik ook een heel stel nieuwe meubels uit Parijs. Ik zal u aanstonds de teekening er eens van laten zien.'

Eduard toonde evenwel weinig lust om zich nu daarmee bezig te houden, hij zei op alles maar ja en amen en kwam zonder omwegen met zijn aanzoek voor den dag. Mevrouw Hooge luisterde met zichtbare belangstelling, en toen hij uitgesproken had, zei zij lachend:

'Ja, mijnheer Eduard, toen ik u zag binnenkomen, dacht ik in mij zelve al zoo iets - och, een moeder immers voelt zoo fijn' - voegde zij er met een sentimenteel lachje bij; 'maar ik dacht, dat uw oog op Theresia was gevallen en geloof mij,' zoo ging zij met eenige geestdrift voort, 'ik zou niets liever wenschen dan haar gehuwd te zien met iemand, die als kunstenaar haar eigenaardig karakter, dat door niemand wordt begrepen, op den waren prijs wist te stellen. Maar ziet u, u zal het mij niet ten kwade duiden, nu u om de hand van Adelheid komt, voel ik mij als moeder verplicht te weigeren. Eerst Theresia en dan Adelheid; dat is nu eenmaal mijn principe en daarvan ga ik zoo gemakkelijk niet af. Daarbij is Theresia zeer goed opgevoed, heel naar de tegenwoordige wereld, van haar opleiding beleef ik niets dan genoegen; zij spreekt Fransch, Duitsch, Engelsch, zij speelt piano en kan met iedereen converseeren; Adelheid kent dat alles ook wel, maar heeft er zoo geen pleizier in; zij is meer, ja, hoe moet ik het juist uitdrukken, zij is meer een huismoedertje, ziedaar het echte woord.'

'Precies, mevrouw,' antwoordde Eduard, die er tot nog toe geen enkel woord had tusschen kunnen krijgen, 'zoo iemand zou ik juist als echtgenoote verlangen en

ondanks uw weigering geef ik den moed niet op. Wie weet hoe u zelve later nog van inzicht verandert en hoe de omstandigheden gunstiger worden. Kortom mevrouw, al uw redenen verhinderen mij niet, nu eens en voor goed mijn genegenheid op Adelheid gevestigd te houden.'

Na deze woorden greep hij zijn hoed en maakte zich gereed om te vertrekken. Mevrouw riep Theresia nog even om binnen te komen met de teekeningen voor het nieuwe meublement, maar zoodra hij hoorde dat Adelheid daarvoor niet geroepen werd, uit wier lieve handen hij anders die teekening nog wel gaarne in oogenschouw had genomen, verontschuldigde hij zich en vertrok liever.

Toen hij beneden kwam, stond Lina juist met haar huzaar te praten, en daar hij het meisje toevallig bij haar naam noemde, scheelde het maar bitter weinig of hij had een pak slaag op den koop toe beloopen, wegens zijn vrijpostigheid.

Hij ging met zijn handen op den rug verder en mompelde in zichzelven, terwijl hij

een sigaar opstak: ‘Het wordt hoe langer hoe mooier; eerst krijg ik tot bescheid dat een ander me al vóór is geweest, en nu kan ik heengaan met de boodschap: neen hoor reis, eerst de oudste en dan de jongste.’

Hij ging nog even bij Gustaaf aan en zei: ‘Amice, het is mis geweest, mevrouw heeft mij afgewezen, dus nou moet jij je kunsten maar eens gaan vertoonen; ik ben wel benieuwd wat er van komen zal!’

Gustaaf vatte de hand van zijn vriend en vroeg op den man af: ‘Maar kerel, ben je dan zoo verliefd op Adelheid?’

‘Ja, zeker, net zoo goed als jij op Margareta.’

‘Nu, dan is het al heel erg, jongen, maar.... wees gerust, je krijgt Adelheid tot vrouw, wat ik je zeg.’

Gustaaf noodigde hem nu uit zich neer te zetten, maar hij voelde er geen lust toe. ‘Neen,’ zei hij, ‘ik ga liever naar huis.’

Zoodra Eduard was vertrokken, schreef Gustaaf nog een kort briefje aan mevrouw Hooge, wier adres hij van Eduard had vernomen.

***

Den volgenden morgen deelde mevrouw Hooge het heele gesprek aan Theresia mee; des avonds te voren had zij dit niet willen doen omdat Adelheid er bij was. Theresia zei daar bits op: ‘Maar mama, daarmee heeft u mij geen dienst bewezen; of meent u dat ik zou willen trouwen met iemand als Eduard, die zijn vrouw als voetveeg wil hebben. Geef hem gerust aan Adelheid, ik zal er niet jaloersch over zijn.’

‘Nu, bedaar maar, meisje, je moet je niet zoo opwinden!’ antwoordde mevrouw, ‘wie weet wat er voor jou nog verborgen ligt in de toekomst! Zooeven heb ik een briefje ontvangen van mijnheer Gustaaf, die mij voor dezen morgen belet vraagt.’

‘Van Gustaaf den schrijver?’ vroeg Theresia verbaasd, terwijl een licht rood haar wangen overtoog.

‘Ja, van hem en hij vraagt mij een oogenblik over een hoogst ernstige zaak te mogen spreken.’

‘Maar mama, hij zal toch mijn hand niet komen vragen, hij is immers verloofd met Margareta?’

‘Kind, mijn lieve Theresia,’ hernam haar moeder op eenigszins verwijtenden toon, ‘je zegt altoos zooveel te weten en zoo diep te zijn doorgedrongen in allerlei verborgenheden van een menschenhart, en kan je u dan niet eens voorstellen dat zulk een verbintenis nog wel te verbreken is!’

Hier zweeg mevrouw een oogenblik en zag haar dochter oplettend aan; toen zij merkte hoe bij die woorden Theresia's oogen glinsterden, ging zij voort: ‘En zoo Gustaaf nu eens uw hand kwam vragen! Zoo hij....’ hier vatte zij Theresia's hand en zag haar aan met een blik vol oprechte moederliefde, ‘zoo hij daarvoor nu eens hier kwam, zou je u dan niet gelukkig voelen?’

‘O mama,’ antwoordde Theresia en liet zich met smachtende blikken in haar moeders armen vallen. ‘O lieve mama, ja zeker dan was mijn zielewensch vervuld; in hem zou ik iemand ontmoeten, die mij volkomen begrijpt en dat onbestemd gevoel naar iets hoogers. naar iets meer dan het gewone alledaagsche leven ten volle bevredigen kon!’

Haar moeder liet haar nu uit haar omarming los: ‘Welnu, mijn kind,’ zei ze, ‘wees dan bedaard en maak je niet ongerust, wie weet wat u op dezen avond te wachten staat! Hoor.... er wordt gescheld!’

Terwijl mevrouw nog bezig was aldus haar hart te ontboezemen, werd inderdaad door het dienstmeisje mijnheer Gustaaf aangediend.

Theresia verwijderde zich met kloppend hart en Gustaaf trad binnen

Zonder op de verontschuldigingen van mevrouw over haar kleine woning eenigszins acht te slaan, ving Gustaaf aanstonds aan en zei na een beleefde buiging: ‘Mevrouw, ik kom thans een klein beroep doen op uw vriendschappelijke erkentelijkheid; in het voorjaar heb ik, naar ik meen, u een geringen dienst bewezen door een kleine waarschuwing ten opzichte van mijnheer Adolf....’

‘O mijnheer Gustaaf!’ zoo onderbrak hem mevrouw, terwijl zij de handen vol verbazing in elkaar sloeg, ‘u heeft mij daarmee niet een kleinen, maar een zeer grooten dienst bewezen, want daardoor heeft u mijn dierbare Theresia van den ondergang gered; verbeeld u, kort na uw bezoek kwam hij bij mij en verzocht mij te spreken. Onder allerlei schoonschijnende voorwendsels beproefde hij geld van mij te leenen; hoewel ik natuurlijk,’ ging mevrouw Hooge op hooghartigen toon voort, ‘aan zijn verzoek wel kon voldoen, weigerde ik toch mij als vrouw met zulke aangelegenheden in te laten. Den volgenden morgen kwam hij met een ontsteld gezicht weer bij mij met een telegram, dat hem dringend en onverwijld opriep naar Amsterdam. Na dien tijd hebben wij hem niet weergezien, maar toevalliger wijze vernamen wij dezer dagen dat hij nu voor schuld in de gevangenis zit; ik weet dus waarlijk niet, hoe ik daarvoor u ooit genoegzaam mijn hartelijken dank zal betuigen.’

Zonder te letten op al die buitengewone plichtplegingen en dankbetuigingen antwoordde Gustaaf kalm: ‘Welnu mevrouw, als u dit ernst is, dan zal u nu zeker mij die erkentelijkheid wel willen toonen, te meer, daar u dit zoo gemakkelijk valt, door de hand van Adelheid te schenken aan mijn vriend Eduard.’

Mevrouw was blijkbaar verrast. In werkelijkheid had zij nog een enkel oogenblik de zoete hoop gekoesterd dat Gustaaf aanzoek kwam doen om Theresia's hand, maar alras zag zij het onredelijke dier veronderstelling in en, hoewel schoorvoetend, mocht zij niet weigeren haar toestemming te geven. Te meer daar Theresia zóó zeer haar afkeer had te kennen gegeven voor Eduard, en Adelheid daarentegen in al haar gesprekken niet onduidelijk haar genegenheid voor hem had laten doorschemeren.

Na een hartelijk afscheid vertrok Gustaaf, en, was hij zelf verloofd met Margareta, thans kon hij aan zijn vriend gaan berichten, dat die op zijn beurt Adelheid mocht begroeten als zijn aanstaande bruid.

***

Beide vrienden kwamen in het najaar weer samen in hun geliefkoosd logement, waar zij zoovele genoeglijke avonden gezellig hadden doorgebracht. Gustaaf kwam om Margareta te bezoeken en Eduard om met Adelheid, die nu op het slot bleef logeeren, persoonlijk zijn verloving bekend te maken en feestelijk te vieren. Zoodra zij plaats hadden genomen, zei Eduard tegen Gustaaf op schertsenden toon, terwijl zij de volgeschonken glazen tegen elkander lieten klinken: ‘Prosit amice!’ Daarna vervolgde hij: ‘Het kan toch raar loopen in de wereld: bij slot van rekening heb ik uw meisje en jij mijn meisje gevraagd.’

‘Ja,’ antwoordde Gustaaf hierop, zooals altoos hoog ernstig, ‘dat getuigt wel voor de wijze leiding der Voorzienigheid; ik twijfel niet of wij beiden zullen in die keuze

ons toekomstig geluk vinden, want het zijn uitmuntende vrouwen, en een goede vrouw is ons mannen toch maar alles waard op onzen levensweg.'

Na deze woorden zette Gustaaf zich op zijn gemak als wilde hij een diepzinnige verhandeling laten volgen over de vrouw, iets, wat met de opgeruimde stemming van Eduard volstrekt niet strookte. Hij was dus recht blij toen hij juist den kastelein zag binnentreden, die aanstonds met zijn joviaal uiterlijk, het mutsje op zijde en de lange pijp in den mond, zich tegenover beide heeren neerzette.

'A ha! heeren!' zoo begon hij na een beleefde buiging, 'ik ontmoet u nu anders dan in het voorjaar, allebei nu verliefd tot over de ooren toe! Nu,' voegde hij er op meer ernstigen toon bij, 'ik wensch de heeren van harte geluk; maar hoe is het met juffrouw Theresia, is die ook al getrouwd?'

'O wat een grappige kastelein!' riep Eduard en vervolgde: 'Maar alle gekheid op een stokje, hospes, dat zou nog een goede partij voor u zijn, je bent immers weduwnaar!'

'Helaas, ja, heeren,' antwoordde de man met een diepen zucht.

'Ik ben sinds meer dan een jaar weduwnaar en alle gekscheren ter zijde gezet, gelooft mij, voor een zaak als deze is het moeilijk zóó alleen te blijven, dat dacht ik van de week nog zoo. Het was eergisteren juist een jaar geleden dat mijn goede vrouw Trees gestorven is. Ik zat dien middag bij de nagedachtenis van haar afsterven dan ook weer te huilen als een klein kind in de gelagkamer, maar daar kwamen weer gasten lachend en schertsend, die om een borrel vroegen, en ik moest weer man voor de zaak zijn. Maar anders, neen heeren, je kan je niet begrijpen hoeveel een goede vrouw waard is en vooral in een zaak. Het doet mij nog zoo goed aan het hart eens over haar te kunnen spreken, vooral tegenover de heeren, die nu zulk een goed vrouwtje krijgen; ach dien nacht van haar dood zal ik nooit vergeten! nooit, nooit!'

Hier barstte de kastelein tegenover beide vrienden in luid weenen uit en verzuchtte: 'Ach goede Trees, waarom ben je toch zoo vroeg naar den hemel gegaan en heb je mij hier zoo heel alleen laten zitten! maar het was Gods wil!'

Eduard, die aanstonds begreep dat het den goeden man wèl deed aan zijn hart, nog eens over zijn overleden vrouw te kunnen spreken, zei hartelijk: 'Hospes, spreek maar gerust op, wij beiden, niet waar Gustaaf? - Gustaaf knikte welwillend - wij beiden genieten thans zulk een overmaat van geluk, dat het wellicht goed voor ons is, iets te gevoelen van het tegendeel.'

'Zeker, zeker,' gaf Gustaaf ten antwoord op den min of meer vragenden blik van den kastelein, die daarop voortging: 'Welnu, zooals de heeren dan wenschen.' Hij zette zich op zijn gemak neer, terwijl hij een roodbonten zakdoek voor den dag haalde, en begon te vertellen:

'Mijn vrouw, mijn goede Trees was een door en door christelijke vrouw, een goede, brave, nette vrouw, een lieve vrouw,' sprak hij met nadruk, 'zij was soms wel een beetje bits, knorrig, kortaf, hanig, zooals men dit hier noemt, maar dat moest zij wel zijn, anders liep de boel heelemaal in het honderd. Zij was van geboorte hier niet van daan, zij kwam uit Leiden; in het eerst kon zij hier dan ook volstrekt niet aarden, het was haar te stil, te ongezellig, zij had met niemand omgang; want de menschen hier wisten alleen te praten over hun vee en over hun groenten. Ik merkte dit wel, maar wat moet men doen voor zijn brood? Natuurlijk deed ik maar of ik er niets van begreep. En als ik haar soms vroeg: Trees willen we liever maar weer naar Leiden vertrekken? dan zag zij mij zóó verwonderd aan als wilde zij vragen: maar lieve man, wat zou je daar dan beginnen? Kom, kom, als manlief het maar naar den zin gaat, dan is het mij ook wel! Zie zoo, sprak zij dan. En in waarheid heeren, zoo zijn de

vrouwen, de goede ten minste. Later kreeg zij hier meer schik en zij had nu niet eens graag naar een andere plaats willen trekken.

'En bij de hand, geestig en vlug dat zij was! O heeren, dat is niet te vertellen! Ik verzeker u, daar viel hier heel wat te doen, en dan met vier kinderen en maar één meid! Soms bromde zij wel eens en ik zei dan met een grapje: Kom vrouw lief dat alles zal wel weer terecht komen, maak je maar niet zóó druk! Maar zij er dan dadelijk overheen: Ja, jelui mannen willen er niets van weten, jelui laat ons maar slaven van 's morgens vroeg tot 's avonds laat en soms nog in den nacht, je zit je pijp te rooken en je glaasje te drinken, en als dat leeg is, dan kijk je ons nog wel eens vriendelijk aan om een ander, maar anders, je kunt niet eens het kind zoet houden als ik naar de late kerk ga.'

(*Wordt vervolgd*.)

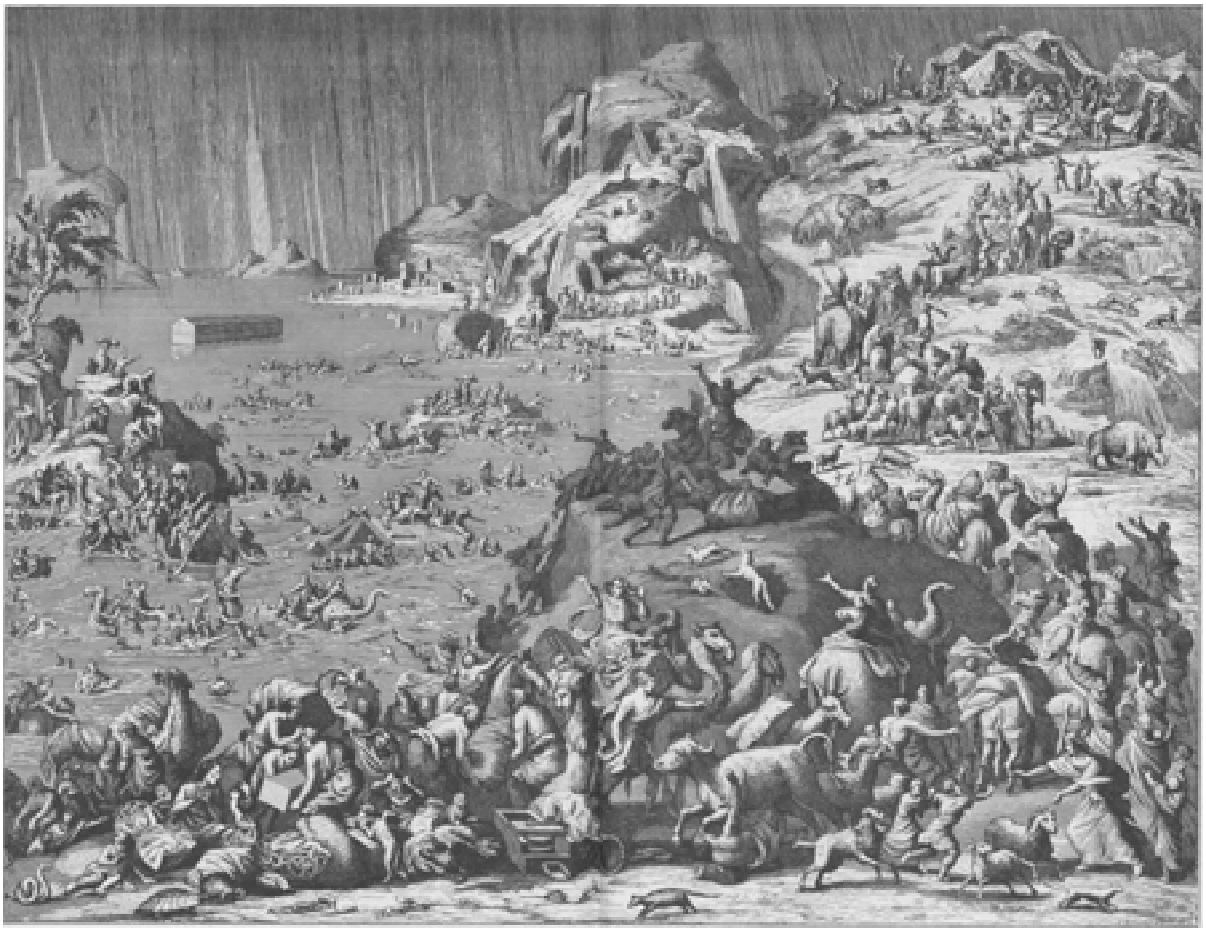

DE ZONDVLOED, NAAR EEN OUDE GRAVURE.

De laatste troost.

Het was een heldere lentemorgen, en de donkerblauwe hemel van Italië welfde zich als een groote kristallen bol over het van de natuur zoo rijk gezegende en door zijn geschiedenis zoo beroemde land. In den tuin der even buiten de stad gelegen villa van den fabrikant Lugano, bloeiden en geurden tallooze bloemen op keurig onderhouden perkjes, waarboven bonte vlinders zweefden, en in de met bloemen bedekte struiken kweelden en jubelden vroolijke zangvogeltjes. In een kleinen vijver, waarin goud- en zilvervischjes heen en weer zwommen, wierp een marmeren dolfijn den straal eener prachtige fontein omhoog, zoodat het water als schitterende paarlen en fonkelende diamanten op het heldere vlak terugviel. Alles ademde geluk en vrede, geen wolkje verdonkerde het doorschijnend azuur, - slechts de hooge, zwarte schoorsteenen der fabriek, die op eenigen afstand zichtbaar waren, staken ongunstig af bij dit betooverend plekje grond. Hier poözie, glans en welstand - daar het naakte proza, schoorsteenen zwart van roet en de harde strijd om het bestaan.

Een jonge, bloeiende vrouw, de echtgenoote van den fabrikant, trad in haar morgengewaad op het balkon, dat met geurige rozen begroeid was; zij zelf geleek een roos onder de rozen. Haar gelaat herinnerde in zijn frischheid en schoonheid aan de Romeinsche vrouw Vignarola, die Rafaël tot model zijner *Madonna della Sedia* diende. Het profiel was teer en fijn gesneden; de mond geleek op een ontluikenden rozeknop, en haar groote, zwarte oogen, die met de waterparelen in glans wedijverden, straalden van geluk en tevredenheid. Aan de hand hield zij een kleinen jongen van omtrent vier jaar, het getrouwe evenbeeld zijner moeder, die vroolijk keuvelend zijn moeder met een bloeienden oranjetak plaagde.

Een heer, met een zwarten baard en een breedgeranden strooien hoed op het hoofd, trad nu ook naar buiten aan de zijde der vrouw en streek met de hand zacht over de lange, zwarte lokken, die golvend over haar schouders hingen. De blik van den man was ernstig en zijn trekken verrieden bezorgdheid en verdriet.

‘Je moest vandaag liever niet naar de fabriek gaan, Umberto, ik heb dezen nacht zoo akelig gedroomd, en je zei gisteren immers, dat deze opgewonden gemoederen tot alles in staat zijn.’

‘Dat zou lafheid zijn, Julia, en iedere zwakheid van mijn kant zou de werklieden aansporen hun eischen nog te verhoogen. Die menschen zijn door vreemd gespuis opgehitst, en nu is het zaak, vast en beslist tegen hen op te treden. Ik voor mij vrees niets; want ik ben altijd vriendelijk en toegevend jegens mijn arbeiders geweest - aan mij zal niemand zich vergrijpen en, zou het tot het uiterste komen, dan kan ik op de hulp der politie rekenen. Adieu!’

Lugano drukte een kus op het voorhoofd zijner vrouw, streek over den krullekop van zijn kleinen jongen en ging heen. In Julia's oogen blonk een traan; zij had zoo gaarne ieder gevaar van haar echtgenoots hoofd afgewend, maar zij was van den anderen kant ook trotsch op haar man, die het gevaar zoo moedig het hoofd bood. Neen, een lafaard moest haar man niet zijn!

De arbeiders der fabriek van den heer Lugano hadden het werk gestaakt; de machines stonden stil, de raderen draaiden niet meer, en geen rook rees meer op uit de hooge schoorsteenen. De gisting, die reeds eenige weken onder de arbeiders geheerscht had, en die door vreemde oproerstokers kunstmatig aangewakkerd werd, was nu ten top gestegen, en reeds waren bedreigingen geuit, die het ergste deden

vreezen. De eischen der arbeiders, - minder werkuren en meer loon, - waren den chef der fabriek bekend gemaakt door een deputatie, aan wier hoofd de werkmeester Carlo Caprani stond; hij was de ziel der beweging, terwijl de vreemde agenten der ‘Internationale’ door toespraken en geschriften de hoofden der arbeiders op hol hadden gebracht.

Lugano had een kleine verhooging van werkloon toegestaan, de overige eischen echter zeer beslist verworpen.

Een dof gedruisch drong hem in het oor, toen hij in de straat kwam, waar de fabriek lag. In dichte drommen zag hij de stakende werklieden bij elkander staan en hij mompelde bij zichzelf: ‘Dus, zoo ver is het dan al gekomen; het giftige zaad van die anarchisten heeft spoediger vruchten gedragen, dan ik verwacht had. Misschien is er nog mogelijkheid het ergste te voorkomen.’

Hij ging midden door de menigte, die voor hem op zij week; niemand groette, en vele onheilspellende blikken volgden hem. Aan de poort stond Carlo Caprani, die zijn chef om een laatste onderhoud verzocht. ‘Volg mij naar binnen,’ zeide Lugano en de poort sloeg dreunend achter hem in 't slot.

‘Ik had nooit kunnen gelooven, dat het zoo ver zou komen, meester Caprani. Jij ben de ziel van de beweging en toch nog meer de verleide dan de verleider; want je ben maar het werktuig in de handen van revolutionnairen, die de werkstaking als middel gebruiken, om nog veel erger onheil te stichten; de bedrogen werkman gelooft zich zelven te dienen, maar hij dient enkel de geheimzinnige aanvoerders, die er op rekenen, dat in troebel water goed visschen is. Jij, Caprani, ben altijd een vlijtig en bezadigd arbeider geweest; het spijt mij zeer, je als aanvoerder der bende te zien, - heb je mij nog iets te zeggen?’

De werkmeester haalde een blad papier uit den zak, dat hij zijn heer overhandigde. ‘Dat zijn onze laatste condities,’ zei hij, ‘indien u ze niet aanneemt, sta ik voor niets in.’

‘Onbeschaamden,’ riep de heer Lugano uit, nadat hij het geschrift had gelezen. ‘Zij willen mij bedreigen met hun wraak? Ik veracht alle bedreigingen!’ Daarmee wierp hij het opgerolde papier op den grond, vertrapte het onder de voeten en riep uit: ‘Dat is mijn antwoord!’

Bleek en bevend van woede stormde Caprani uit de kamer, vol angst volgden hem de oogen der klerken in het belendend kantoor.

Met ongeduld had de menigte op de straat het resultaat van het onderhoud afgewacht; nu echter brak een storm van ontevredenheid en verontwaardiging los; duizend verwenschingen werden geuit, duizend vuisten verhieven zich en, dicht als hagel vlogen de straatsteenen tegen de ramen en deuren der fabriek.

‘Slaat hem dood, schiet hem neer!’ schreeuwde de menigte wild door elkander en achter de ramen van het gebouw vertoonden zich eenige oogenblikken de ontstelde gezichten der klerken. Plotseling vloog de deur open en Lugano verscheen op den drempel; niets verried de opgewondenheid en aandoening, die hij inwendig gevoelde, en met luide stem, die het gebrul der menigte een oogenblik deed verstommen, riep hij: ‘Wat wil jullie! Geloof je met straatsteenen te....’

Verder kwam hij niet. Hij had zijn invloed op de arbeiders te hoog geschat; want in hetzelfde oogenblik trof een zware steen zijn voorhoofd, en hij zonk stervende ter aarde neder.

Nu drongen van alle kanten soldaten en politieagenten op tegen de tierende menigte; er ontstond een gevecht, waarbij de stokken en steenen zoowel als sabels en bajonetten tot wapenen dienden; er vielen ook eenige revolverschoten, die met geweerkogels

werden beantwoord. Enkele dooden en vele gewonden lagen op de straat; maar de teugellooze menigte kon het tegen de goed geoefende soldaten niet lang volhouden; de ergste schreeuwers werden gevat, en de overige werklieden vluchtten naar alle kanten.

Onder de gevangenen bevond zich ook Caprani, die een sabelhouw had gekregen over den rechterarm. Lugano was dood. De steen had hem in den slaap getroffen, zijn hersenen verbrijzeld. Toen men het ontzielde lichaam naar de villa bracht, zonk Julia bewusteloos naast den beminden doode ter aarde.

Maanden waren sedert dien dag verloopen. Door een getralied raampje viel een zonnestraal in de cel eener gevangenis en bescheen de gedaante van een man, die, met zijn hoofd in de rechterhand, op een steenen bank zat en onbeweeglijk naar den grond staarde. Het was Carlo Caprani, de vroegere werkmeester in de fabriek van Lugano. Bij het onderzoek was het wel niet gebleken, dat hij den doodelijken worp op den fabrikant gedaan had, maar Caprani was, als aanvoerder der muiters, door het gerecht ter dood veroordeeld, en den volgenden dag zou het vonnis aan hem voltrokken worden. De veroordeelde was een flink man van omtrent veertig jaar en van buitengewone spierkracht. Toen echter de directeur der gevangenis hem aankondigde, dat hij nog maar vier en twintig uren had te leven, werd zijn gezicht vaal, en een siddering overviel geheel zijn lichaam. Maar slechts een oogenblik had de zwakheid de overhand; daarop was hij weer dezelfde stijfhoofdige oproermaker, en met een korte beweging van de hand had hij de vraag van den directeur, of hij de zijnen nog eens wilde zien, ontkennend beantwoord. 'Ik wil geen troost en ook geen afscheidsgeween,' kwam over zijn saamgeperste lippen.

Uren waren verloopen, en iedere seconde bracht den ongelukkige nader tot het beslissend oogenblik.

Nu eens liep hij in wilde opgewondenheid in zijn cel heen en weer, balde de vuisten, rammelde aan de ijzeren poort, terwijl hij zich zelven en de heele wereld verwenschte, dan weer zonk hij uitgeput op de harde bank neer. Toen ging plotseling de deur open, en een oude eerbiedwaardige pater met sneeuwwitten baard trad de cel binnen. Het vriendelijke oog, het hooge voorhoofd, de ernstige trekken en de witte pij boezemden achting en eerbied in.

'Wat wil je van mij?' barstte Caprani los, 'ik heb nooit iets van papen en monniken willen weten en kan ze ook nu missen.'

'Mijn lieve vriend, ik ben gekomen om u den laatsten troost te brengen, u voor te bereiden tot den moeilijken gang naar de eeuwigheid.'

'Ha! ha! ik dank je voor je troost; de eeuwigheid, waarvan je spreekt, is maar een hersenschim.'

'Ik breng u de groeten van uw vrouw en kinderen, die voor u bidden, en van mevrouw Lugano, niettegenstaande zij u voor den moordenaar van haar echtgenoot houdt. Als ware Christin heeft zij den man vergeven, die de hoofdoorzaak is van het groote verlies, dat zij geleden heeft. Ik zelf ben de oom van uw vroegeren heer, en desniettegenstaande, of juist daarom, ben ik bij u gekomen, niet om u verwijten te doen, maar om de ziel te redden van den man, die mijn geliefden Deef gedood heeft.'

Caprani beefde en viel sprakeloos op de bank neer; zijn linkerhand lag gebald op de knie, met de rechterhand bedekte hij zijn gelaat.

'U noemt de eeuwigheid een hersenschim,' ging Pater Bruno voort, 'maar als je morgen ochtend om acht uur, de vreeselijke poort der eeuwigheid binnengaande, voor den eeuwigen rechter staat, zal je uw verblinding, helaas! te laat inzien.... Lieve vriend, de anarchistische denkbeelden, waarmee heden ten dage, helaas! zooveel

arbeiders besmet zijn, hebben ook u op een dwaalspoor gebracht, dat een zoo verschrikkelijk einde heeft genomen. De menschelijke rechtvaardigheid eischt voldoening, je ben het slachtoffer van den goddeloozen tijdgeest geworden. Maar de lichamelijke dood, dien je binnen weinige uren zal ondergaan, is niet het ergst te vreezen; veel erger zou het zijn, als je onsterfelijke ziel eeuwig verloren ging. Ik wil u maar één ding zeggen: of de Kerk, die ons leert, dat er een God is, en dat wij zijn geboden moeten onderhouden, heeft ongelijk, en dan doen wij geen kwaad, indien wij haar leer volgen; of zij heeft gelijk, en dan gaan wij eeuwig verloren, als wij niet volgens haar leer leven! Wat wij moeten gelooven van de zoogenoemde vrienden des volks, die de werklieden van hun geloof

berooven en bun de breekijzers in de hand drukken, dat heb je aan je zelf ondervonden, en niemand, van al die vurige vrienden der omwenteling, zal u morgen voor den rechterstoel van den Alwetende verdedigen. Wel zullen zij u een martelaar noemen, maar de verstandige menschen noemen u een oproerling, en wat zal het vonnis van den hoogsten rechter zijn?'

Caprani antwoordde niet; zijn ademhaling was langzaam en diep, zijn oog staarde naar den grond in zijn cel. Hij scheen in tweestrijd met zich zelf; toen viel hij plotseling op de knieën, en tranen rolden over het bleeke gelaat.

Een uur later verliet Pater Bruno de donkere cel; hij had den veroordeelden misdadiger den *laatsten troost* gebracht, en deze had hem gevonden.

Bij de Platen.

De duitsche keizerin en haar jongste kinderen.

- Moge de Duitsche keizerin, wanneer ze aan de zijde van haar gemaal in het openbaar optreedt, meer indruk maken, meer het denkbeeld van majesteit wekken, dat men zoo graag, aan het begrip monarch vastknoopt, hier aanschouwen we ze stellig van haar innemendste en lieftalligste zijde. De keizerin wijkt op den achtergrond voor de zorgzame en gelukkige moeder. Want gelukkig is ze te midden van haar jongste lievelingen, aan wie zij zich nog geheel mag wijden, terwijl haar drie oudere zoontjes, de prinsen Wilhelm, Eitel en Adelbert, reeds onder de strenge militaire tucht staan, waaraan de Hohenzollerns sedert den ouden Frits van hun tiende jaar af gewend worden, als wanneer ze voor het eerst in de uniform worden gestoken.

Met een glimlach van moederweelde beschouwt Keizerin Augusta haar eenig dochtertje, prinses Victoria Louise, den 13en September 1892 geboren. Men kan het dit lieflijke keizersdochtertje aanzien, dat zij er van overtuigd is, dat al haar zes broers haar eens op de handen zullen dragen. En hoe manhaftig zien er de van gezondheid blozende vorstelijke knapen in hun marinepakjes uit. De oudste der drie, prins August Wilhelm, vierde den 29en Januari zijn achtsten verjaardag; prins Oscar is den 27en Juli 1888 en prins Joachim den 17en December 1890 geboren.

Het geheel, met de nog betrekkelijk jeugdige moeder in het midden, vormt een bevallig tafereel van stil huiselijk geluk, dat vooral door onze lezeressen met levendige belangstelling zal worden bekeken.

De zondvloed. -

Het schrikkelijk tafereel, dat onze groote middelplaat, naar een oude gravure vervaardigd, ons voor oogen stelt, brengt ons in al zijn ontzettende grootschheid het vreeselijk wraakgericht te binnen, waardoor de rechtvaardige God de aarde zuiverde van de gruwelen, waarmee de boosheid der menschen haar had bezoedeld.

'De aarde was verdorven voor Gods aangezicht,' dus lezen wij in de H. Schrift, 'en vervuld van ongerechtigheid; want alle vleesch had zijn weg verdorven op de aarde.' Daarom besloot Hij het geheele toenmaals levende menschengeslacht te verdelgen, doch opdat de goddeloozen nog tijd zouden hebben door hun bekeering en boete de dreigende straf af te wenden, stond Hij hun een uitstel toe van honderd

en twintig jaren. Gedurende dien tijd moest de aartsvader Noë hun den naderenden dag der wraak aankondigen en hen aansporen de hemelsche gramschap te verbidden.

Noë was een 'rechtvaardig en volmaakt man en wandelde met God.' Hij met zijn gezin zou alleen uitgesloten blijven van het schrikkelijke vonnis, dat aan de geheele menschheid zou voltrokken worden. Tot hem sprak God: 'Bouw u een ark van geschaafd hout; maak afgeschoten vertrekken in de ark; bestrijk haar van buiten en van binnen met pek. En aldus zult gij ze maken: de lengte der ark zal driehonderd ellen zijn, hare breedte vijftig ellen en hare hoogte dertig ellen.'

Na hem over den bouw en de inrichting dezer ark de nauwkeurigste inlichtingen te hebben gegeven, sprak God verder: 'Zie, ik zal een watervloed over de aarde brengen om alle vleesch, waarin een geest des levens is, te verdelgen; alles wat op de aarde is zal sterven. Maar met u zal Ik mijn verbond gestand doen; gij zult in de ark gaan, en met u uwe zonen, uwe vrouw en de vrouwen uwer zonen. En van alle dieren zult gij één paar in de ark brengen, opdat ze met u in het leven blijven. Van de vogelen naar hunne soort en van het vee naar zijne soort en van al het kruipend gedierte der aarde naar zijne soort zullen er van elk twee met u ingaan, opdat zij het leven behouden. En gij zult met u nemen en verzamelen van alle voedsel, dat gegeten kan worden, en het zal zoowel u als hun tot spijze zijn.'

Honderd jaren bouwde Noë aan de ark en al dien tijd hield hij niet op de menschen tot boetvaardigheid te vermanen; maar zij sloegen zijn woorden in den wind en spotten met zijn bedreigingen. Eindelijk was het houten gevaarte voltooid, maar tevens Gods lankmoedigheid ten einde. Hij beval Noë met de zijnen en de dieren in de ark te gaan. 'Want,' zoo sprak God, 'nog zeven dagen, en Ik zal het doen regenen op de aarde, veertig dagen en veertig nachten, en al wat bestaat, wat Ik gemaakt heb, zal Ik van de oppervlakte der aarde verdelgen.'

Toen de zeven dagen voorbij waren, begon de Zondvloed de aarde te overstroomen. Het was in het zeshonderdste levensjaar van Noë, den zeventienden dag der tweede maand (volgens onze tijdrekening in het begin van November) in het jaar na de schepping der wereld 1656. Al de fonteinen des grooten afgronds braken los, de watersluizen des hemels werden geopend en er begon een regen te vallen, die veertig dagen en veertig nachten onafgebroken aanhield. Op denzelfden dag ging Noë met zijne vrouw, zijn drie zonen Sem, Chain en Japhet en hun vrouwen in de ark en 'de Heer sloot achter hen toe,' zegt de H. Schrift, wat wij zeker niet alleen hebben te verstaan als de eenvoudige afsluiting van den toegang, maar ook als de bescherming Gods tegen de goddeloozen, die, nu de werkelijkheid van het aangekondigde gevaar ziende, wel gepoogd zullen hebben, zich met geweld van de ark als het eenige middel ter redding meester te maken.

De vereenigde krachten der natuur volvoerden nu het strafvonnis Gods. De zee verheft zich uit haar diepten en jaagt haar golven met de wateren van stroomen en rivieren, die in hun loop werden teruggedrongen en gestuit, de velden in; aardbevingen scheuren den grond en de bodemlooze kolken des afgronds open; alle sluizen des hemels worden opengezet; de wolken breken en veranderen in een oogenblik velden en akkers in onafzienbare meren; de stortregens vallen zonder verpoozen dag en nacht.

'De wateren vermeerderden,' zegt de H. Schrift, 'en hieven de ark van de aarde omhoog; want de wateren namen geweldig toe en bedekten alles op de oppervlakte der aarde, en de ark dreef op de wateren; de wateren namen zeer sterk de overhand op de aarde en al de hooge bergen, die onder den geheelen hemel zijn, werden bedekt; vijftien ellen klom het water boven de bergen, die het bedekt had.'

Alzoo moest alles wat op aarde leefde, menschen en dieren, reddeloos vergaan, terwijl alleen Noë met de zijnen en de dieren in de ark behouden bleef. De H. Schrift spreekt niet van het geweeklaag en de radelooze wanhoop der rampzaligen, die zoolang mogelijk met het vernielende element worstelden, dat al hooger en hooger steeg en dat zij tot zelfs op den hoogsten berg niet konden ontvluchten. Maar onze verbeelding kan zich eenigermate voorstellen wat er moet omgegaan zijn in die vreeselijke dagen, toen al wat leefde zonder genade den dood moest vinden in de golven. Een beschouwing onzer gravure kan daarbij ons voorstellingsvermogen te hulp komen. Hoe aangrijpend dat tooneel evenwel is, toch kan het ons maar een flauw denkbeeld geven van het ontzaglijk wraakgericht, dat zelfs de stoutste fantasie zich in al zijn verschrikking niet zou kunnen droomen.

Honderd en vijftig dagen bedekte het water de aarde. Toen eindelijk werden de fonteinen des afgronds en de sluizen des hemels gesloten; het water begon te dalen en de wind deed de bergtoppen opdrogen. Op den zeven-en-twintigsten dag der zevende maand bleef de ark rusten op den berg Ararat in Armenië. Van daar kon Noë allengs de hoogste bergruggen in den omtrek boven het zinkende water zien uitsteken; maar over de lager gelegen landen, die aan zijn blik waren onttrokken, kon hij niet oordeelen. Daarom liet hij een raaf uitvliegen, die echter niet terugkwam, daar de vogel denkelijk overvloed van voedsel vond in de op het water drijvende overblijfselen van menschen en dieren.

Zeven dagen later liet Noë een duif uitvliegen, die spoedig terugkwam, kennelijk geen droog plekje vindende, waarop zij zich kon nederzetten. Nog zeven dagen later, liet hij de duif voor de tweede maal uitvliegen en nu keerde zij met een groen olijftakje in den bek terug; weer zeven dagen daarna opnieuw uitgelaten, bleef zij voorgoed weg: de aarde was dus droog.

Toch verliet Noë de ark niet voor God hem verlof had gegeven de aarde weer te betreden. Dit geschiedde op den eersten dag van het nieuwe jaar. Een nieuwe wereld ging beginnen; Noë en zijn zonen zouden de stamvaders zijn van een nieuw menschengeslacht.

De St.-Bonifacius-fontein te Dokkum.

Onder alle bedevaartplaatsen en heiligdommen in ons vaderland is er geen wellicht zoo oud en eerbiedwaardig als Dokkum, waar op Pinksterdag (5 Juni) van het jaar 755 de groote Apostel van Nederland, de H. Bonifacius onder de bijl der verwoede heidenen zijn leven ten offer bracht voor Christus.

Men kent de treffende geschiedenis, die ook in onze *Illustratie* al meermalen in herinnering werd gebracht. In den vroegen morgen van den genoemden dag wachtte de bisschop op een veld buiten de stad de nieuwbekeerden af, wien hij het Sacrament des Vormsels zou toedienen. In plaats echter van de verdachte schaar geloovigen, verscheen kort na den opgang der zon een groote menigte heidensche Friezen in de legerplaats der geloofspredikers. In blinde woede vielen zij met bijlen op den bisschop en zijn priesters aan en met een vijftigtal zijner gezellen stierf de moedige apostel den marteldood.

Nog heden wijst men, buiten de voormalige Woudpoort te Dokkum, het veld aan, dat met het bloed der martelaren werd doorweekt. En in de on middellijke nabijheid van dat veld bevindt zich de aloude St.-Bonifacius-bron, die volgens de onafgebroken overlevering der geloovigen door den staf van den grooten bisschop is ontstaan.

Van die bron of fontein bieden wij onzen lezers in dit nummer een paar afbeeldingen aan, die een duidelijke voorstelling geven van den huidigen toestand. Bezien wij eerst den plattegrond:

> *A* is de eigenlijke bron met aanduiding van de verschillende wellen. Voor zoover de heer A. Jorritsma te Bolsward [...], aan wien wij de teekening met de volgende bijzonderheden te danken hebben, heeft kunnen nagaan, zijn die wellen negen in getal. Een daarvan is zoo wijd, dat hij er den ontblooten arm in kon steken tot aan den ondergrond, die uit kleine vuursteenen of grind, met wit zand vermengd, bestaat. De andere wellen zijn van geringen omvang, maar vloeien toch.
>
> De heele bron heeft den vorm van een waterbekken of vijver, ongeveer 1.80 meter diep, en waarvan de bodem, uit hard, donkerbruin zand bestaande, bijna 2.5 meter beneden de oppervlakte van het omringende weiland ligt. In het geheel moeten er in dien bodem wel een veertigtal grootere en kleinere gaten zijn, ter diepte van 70 of 80 centimeter, waaruit gestadig het water opborrelt. Op de genoemde diepte treft men weer een tweeden even harden en zandigen bodem aan, en tusschen die beide harde zandbodems vindt men een groote hoeveelheid kiezel of kleine vuursteenen, met wit zand vermengd, waardoor het water op natuurlijke wijze gefiltreerd wordt. Bij verreweg de meeste wellen wordt het witte welzand met het water tegelijk omhooggevoerd; slechts een paar en wel de meest watergevende leveren het water kristalhelder.

B is het kanaal, ter lengte van ongeveer 240 meter, waarlangs het water wordt geleid van uit de bron tot aan de stadsgracht, waar het door schuiten kan atgehaald worden. Zooals men ziet, vertoont het een eigenaardige overeenkomst met een bisschopsstaf.
C is een dam van opgestapelde, ongemetselde steen tusschen een rooster van hout, en van binnen gevuld met grind, dienende tot zuivering van het water. Deze dam is in 1868 aangelegd, en van dat jaar dagteekent ook de daar opgestelde pomp met het ijzeren hek, op ons tweede plaatje afgebeeld.
D stelt een trap voor, bestemd voor degenen, die daar met emmers van het water komen putten en *E* den houten koker, die het water onder den grond geleidt naar den vergaarbak of put, waar eveneens het water geput kan worden en die op de teekening door *F* wordt aangeduid.
G is een houten koker, die onder den rijweg van Dokkum naar Kollum en Groningen doorloopt en ten doel heeft, het water gemakkelijk te laten afvloeien in vaartuigen, die het langs de stadsgracht komen halen.
H is een wiptoestel, te bezigen door hen, die een groote hoeveelheid water in eens noodig hebben en ook voor de bierbrouwers om hun het putten gemakkelijk te maken. Deze wiptoestel is echter sedert de oprichting der boven bedoelde pomp in 1868 weggebroken.
I stelt de voormalige Woudpoort voor, thans enkel een brug, terwijl *K* de indijking aanduidt, die beletten moet dat er ander water dan dat der bron in het kanaal dringt. Reeds in de dertiende eeuw verordende hertog Albrecht van Saksen dat de bron door dijken zou beschermd worden tegen het zeewater, dat soms de omgelegen landen overstroomde. De vlakken eindelijk, met *L L* aangeduid, zijn zeer vruchtbaar weiland, dat in het jaar 1866 gedeeltelijk door de stad is aangekocht. Bij die gelegenheid werd zij ook eigenares van de Bonifaciusbron met haar bedijking, die sedert onheuglijke tijden het eigendom waren geweest van het brouwersgilde te Dokkum.

DE ST.-BONIFACIUS-FONTEIN TE DOKKUM. - POMP EN AFSLUITHEK.

Dit gilde verheugde zich voorheen in grooten bloei; Dokkum telde talrijke brouwerijen en het Dokkumer bier was beroemd om zijn zuiverheid, een eigenschap die het wel hoofdzakelijk zal te danken hebben gehad aan het water der Bonifacius-bron. Dit toch werd door de commissie, in 1867 van wege de regeering benoemd tot het onderzoek van het drinkwater in Nederland, en aan welker hoofd de heer Beijerinck stond, als het beste bronwater geroemd, dat in ons vaderland te vinden is.

DE ST.-BONIFACIUS FONTEIN TE DOKKUM. - plattegrond.

Het Dokkumer bier was niet alleen hier te lande gezocht, maar werd ook tot ver in het buitenland verzonden. Met Delft, Weesp en andere plaatsen behoorde Dokkum tot de hoofdzetels der brouwnijverheid. Tot voor weinige jaren kon men te Amsterdam dan ook op de voormalige Weesper bierkade, op den hoek van den Nieuwezijdskolk en den Voorburgwal, nog een huis zien staan, in welks trapgevel het wapen van Dokkum (een halve maan met drie sterren) omringd van biertonnen prijkte. Die

buitengewone bloei van het Dokkumer brouwersgild behoort tot het verleden; in 1866 waren er van de talrijke brouwerijen maar twee overgebleven, en daarom besloot het gild zijn eigendomsrecht over de bron maar aan de stad af te staan, die de schenking aanvaardde.

Op last van het stedelijk bestuur werd nu de bron schoongemaakt, het daarbij behoorende kanaal tijdelijk gesloten, de dijken van nieuwe afschuttingen voorzien, de boven vermelde grinddam gelegd en eindelijk de pomp met de fraaie ijzeren afsluithekken aangebracht, die men op ons plaatje ziet afgebeeld. Dat hek draagt in vergulde letters het opschrift: Bonifaciusfontein.

Ondanks de ontzaglijke stroomen water, door die bron in den loop der eeuwen geleverd, blijft ze nog altijd even rijkelijk vloeien en is een weldaad niet enkel voor de bevolking van Dokkum, maar voor den ganschen omtrek en niet het minst voor de schippers. Geen schip bijna, dat langs het groot scheepvaartkanaal van Harlingen tot de Dokkumer Nieuw-Zijlen deze plek passeert, of het legt hier aan om zijn watervaten te vullen.

Gedurende den drogen zomer van het jaar '93 werden, volgens nauwkeurige aanteekeningen, in de maand Juni daar dagelijks 3200 emmers water gehaald en op den 19en van genoemde maand de verbazende hoeveelheid van niet minder dan achtduizend emmers. In den avond van dien dag kwam er nog een boot om van het kristalheldere vocht te putten, maar de burgemeester had den toegang tot de fontein laten afsluiten om de bron rust te geven tot nieuwen aanvoer. Den volgenden morgen kon de boot echter weer een lading water innemen en daarmee vertrekken.

Wanneer men nu den inhoud van een emmer gemiddeld op maar tien liters schat, moeten er dus dien dag 80 000 liters water zijn gehaald. Neemt men daarbij in aanmerking dat in de maand Juni van het jaar '93, volgens de waarnemingen der Rijkslandbouwschool te Wageningen, slechts 25 millimeter regen is gevallen, tegen 91 millimeter in '94, dan springt de bijna wonderbare onuitputtelijkheid der bron nog te meer in het oog.

[Nummer 51]

LUTTENANT-GENERAAL J.A. VETTER, DE HELD VAN LOMBOK

De helden van Lombok.

Er moge indertijd verschil van gevoelen hebben geheerscht over de vraag of de expeditie naar Lombok noodzakelijk, of zij wenschelijk was, zeker is het, dat, toen eenmaal tot de expeditie was besloten, geheel Nederland met zijn beste wenschen de dapperen volgde, wien de eer onzer wapenen was toevertrouwd. Doch spoedig kwam naar het moederland het bericht, dat het zwaard in de scheede zou kunnen blijven rusten, daar de radja en de rijksgrooten, door ons machtsvertoon verschrikt, besloten hadden, het hoofd in den schoot te leggen en de gestelde eischen te aanvaarden.

Mocht dit misschien een teleurstelling zijn voor menig brave, die van lauweren en oorlogsroem had gedroomd, het vaderland juichte, dat de overwinning zonder bloed was gekocht en honderden moeders dankten God, dat haar zonen voor een kennismaking met het lood en het staal der Baliërs waren gespaard.

HERINNERINGSMEDAILLE AAN DE EXPEDITIE OP LOMBOK. Uit de Kon. Utrechtsche fabriek van zilverwerken van den heer C.J. Begeer.

Maar dat juichen en danken bleek, helaas! voorbarig. De sluwe Baliërs hadden enkel onderwerping gehuicheld, om de onzen in slaap te wiegen, en waar de dapperheid onzer krijgers spoedig den vijand zou hebben ten onder gebracht, werd nu de goede trouw en de argeloosheid der bevelhebbers verschalkt door de geslepenheid van den inlander. Deze zon op verraad, en toen hij zich machtig genoeg achtte en de *blanda's*, geen kwaad vermoedend, zich in den muil van den leeuw bevonden, kwam die onvergetelijke nacht van jammer en wee, van bloed en dood.

Toen de zon weer opging over het heerlijke landschap, bevonden de onzen zich op den aftocht, door de razende Baliërs achtervolgd en telkens op nieuwe vijanden stuitende. Wonderen van dapperheid werden door onze moedige soldaten verricht, maar wat vermocht dapperheid en heldenmoed tegen de verpletterende overmacht, tegen den listig gelegden valstrik, in een land, waar van alle kanten het verraad dreigde?

Toch bereikten de Baliërs hun doel niet. Zij hadden gehoopt, al de gehate blanken in hun ijzeren omarming te doen omkomen; zij hadden gedacht, dat de weinigen, die aan het bloedbad zouden ontsnappen, haastig het eiland zouden ontruimen.

In deze hoop zagen zij zich echter weldra teleurgesteld. Zij kenden onze soldaten niet, die nu meer dan ooit van verlangen brandden, om den geleden smaad uit te wisschen; zij kenden de bevelhebbers niet, die, thans voor het verraad op hun hoede, met vaste hand en scherpen blik den aanval zouden leiden; zij kenden het Nederlandsch-Indisch bestuur niet, dat onmiddellijk met loffelijke doortastendheid alle noodige maatregelen nam; zij kenden eindelijk Nederland niet, dat bereid was zelfs de zwaarste offers te brengen, om zijn gezag in den Archipel te handhaven en de geheele wereld te toonen, dat het in staat was, zijn rang van tweede koloniale mogendheid wraardig op te houden.

De expeditie werd gereorganiseerd; nieuwe troepen, blakend van strijdlust, kwamen de helaas! zoo gedunde gelederen aanvullen, en, aangemoedigd door het fiere woord der koningin, die van verre de krijgsbedrijven harer wakkere soldaten volgde, ging het nu op den vijand los. Doch met de grootste behoedzaamheid werd geageerd, vooreerst omdat men nog altijd nieuwe verrassingen van den kant der Baliërs vreesde, en verder om zoo weinig mogelijk kostbare menschenlevens op te offeren.

Nu eerst toonde zich de groote str tegische bekwaamheid van den opperbevelhebber in het volle licht; nu eerst zag men welk een ervaren krijgsoverste den veldtocht leidde. Langzaam maar zeker ging het vooruit, altijd dieper het land in, voet voor voet, want de Baliërs verdedigden zich met waren heldenmoed. Zij begrepen, dat zij ten slotte het onderspit moesten delven, en daarom wilden zij hun leven en dat der hunnen zoo duur mogelijk verkoopen.

Maar de eene versterking voor, de andere na viel in de handen der onzen, die niet alleen door het vuur van den vijand werden bedreigd, maar ook in den bodem, in het klimaat, in de lucht geduchte vijanden vonden. Doch geen hinderpaal werd geacht, niets kon den moed onzer soldaten aan het wankelen brengen, niets de energie der bevelhebbers breken. Zij wisten, dat geheel Nederland het oog op hen gevestigd had, dat van hun volharding, hun dapperheid onze toekomst in Indië afhing.

En toen eerst Mataram, daarna het haast onneembare Tjakra-Negara in hun banden was gevallen, toen eindelijk de radja met de zijnen was gevangen genomen, toen was het pleit beslist.

Met groot gejuich en dankend opzien tot God, die onze wapenen had geleid, werd de tijding der schitterende overwinning in Nederland ontvangen. De namen der helden

waren in aller mond; de oude geestdrift vlamde weer op, men voelde, dat Nederland het roemrijke verleden waardig was.

Met algemeene voldoening werden dan ook de onderscheidingen begroet, door H.M. de koningin aan de dapperen van Lombok toegekend, van generaal Vetter af tot den minsten fuselier toe. Allen hadden hun plicht gedaan, allen gedeeld in de gevaren, het was billijk, dat zij nu ook deelden in den roem en de eer. Een schitterende bladzijde hebben zij geschreven in de krijgsgeschiedenis van Nederlandsch-Indië, en de namen van generaal Vetter, van generaal Segov, van generaal Swart, van generaal De Moulin, van luitenant-kolonel Scheuer, van luitenant-kolonel Hamerster, van majoor Rost van Tonningen, van de kapiteins Christan en Lindgreen, van zooveel andere officieren zullen naast die van tal van minderen daaraan onafscheidelijk verbonden blijven.

Daar in den opperbevelhebber het geheele leger geëerd wordt, bieden wij onzen lezers hier het portret aan van luitenant-generaal Vetter, als een algemeene hulde aan ons moedig Nederlandsch-Indisch leger, waarmee - daarvan zijn wij overtuigd - allen zullen instemmen.

Maar naast deze hulde aan de overwinnaars is het plicht, hen te gedenken, die bij de expeditie het leven lieten en wier heldendood door zoovelen wordt betreurd. En evenals generaal Vetter het dappere leger vertegenwoordigt, dat na ongehoorde bezwaren en moeilijkheden van allerlei aard de Nederlandsche vlag plantte op de sterkten der Baliërs, zoo wenschen wij in generaal Van Ham allen te huldigen, die op Lombok het leven lieten voor vaderland en koningin. Een gevoel van weemoed overmeestert ons, als wij denken aan de vele braven, die met zooveel hoop den tocht hadden aanvaard, maar onder het moordend lood van den vijand vielen. Veel had het vaderland nog van hen verwacht, hun dood heeft rouw gestort in menig hart, maar be moedigend is het denkbeeld, dat zij niet zullen worden vergeten. Naast die der overwinnaars zullen ook de namen van generaal Van Ham, luitenant-kolonel Lawick van Pabst, luitenantkolonel Frackers, kapitein Scheib, de luitenants Alting von Geusau, Van der Staay, Broekman, De Graaf, Van der Heijden, Musquetier en zooveel anderen met eere genoemd worden.

Met belangstelling zal ongetwijfeld in dit nummer de groep beschouwd worden, die den ouden radja van Lombok met zijn zonen en kleinzonen voorstelt. Toen de negentigjarige vorst, na de onzen met gehuichelde gastvrijheid te hebben ontvangen, het verraad smeedde, waarvan zoovelen het slachtoffer werden, zal hij stellig niet gedacht hebben, dat hij zoo spoedig onze gevangene zou zijn.

Jammer is het, dat Goesti Djilantik, de sluwe Balinees, wiens portret wij eveneens geven, ook niet onze gevangene is. Men houdt het er toch algemeen voor, dat Djilantik, die van Karang Asam op Bali, waar hij als vazal van den Lombokschen radja regeerde, naar Lombok was overgestoken, om zijn leenheer te hulp te komen, de ziel van het heele verraad was. Toen wij, na de ramp van 25 op 26 Augustus, een nieuwe expeditie organiseerden, wist Djilantik, die zich op Lombok blijkbaar niet meer veilig achtte, naar Bali te ontkomen, en toen de gouverneur-generaal hem, na den afloop der expeditie naar Batavia ontbood, om zich te komen verantwoorden, verscheen hij niet. Wij zullen dus wèl doen met tegen hem op onze hoede te zijn, want de geslepen Baliër zal geen middel en geen kans onbeproefd laten, om ons onaangenaamheden of erger te berokkenen.

Ten slotte bevat dit nummer een reproductie der herinneringsmedaille, in de bekende ko ninklijke Utrechtsche fabriek van zilverwerken van den heer C.J. Begeer

geslagen. De voorzijde stelt den Nederlandschen leeuw voor, die den Balischen panter onder zijn machtigen klauw van schrik doet ineenkrimpen, terwijl de Hollandsche Maagd, met schild en zwaard gewapend, de verdrukte Sasaks tegen den Balinees beschermt. De keerzijde bevat de merkwaardigste datums uit de expeditie, waarboven een helm rustend op geweren, sabels en lansen, bekranst met laurier- en eikebladeren.

Deze medaille, waarvan de groote zilveren f 10, de kleine zilveren f 4, de groote bronzen f 3, de kleine bronzen f 2 kost, moge de herinnering aan het roemrijke wapenfeit lang levendig houden!

Drie huwelijken in den Achterhoek
Door
J. Heuvels.
(*Vervolg*.)

‘Dat is ook zoo, heeren, dat is zoo, waarachtig daar had zij volkomen gelijk in, wij mannen laten eigenlijk de vrouw veel te veel doen. Maar hoe kunnen wij dat gebeteren? Wij kunnen nu eenmaal de kinderen niet zoet houden, niet wasschen of strijken, aan de meid niet zeggen: dit of dat moet je zus of zoo doen. Het is al mooi als wij wat aardappelen kunnen schillen of een kopje wasschen zonder het te breken.

‘Overigens leefden wij heel gelukkig met elkaar, maar het huishouden werd al grooter en grooter en ik merkte al gauw dat mijn lieve Trees het zóó niet langer zou kunnen volhouden. Trees lief, zei ik toen, nou is het genoeg, je overspant je hier, je moet er een andere meid bijnemen, hoe je ook tegenstribbelt, ik wil het. Als ik zóó sprak en zóó vreemd uit mijn oogen zag, dan wist zij wel, dat er niet langer viel tegen te spreken. Dus er kwam nog een meid bij, een flinke meid ook, dat moet ik zeggen, iemand, die hart had, zoowel voor mijn vrouw als voor de zaak en in alles getrouw haar plicht betrachtte. Wij waren met haar net zoo vrij als met onze eigen kinderen, en als zij een jaar vroeger was gekomen, dan leefde nu wellicht mijn lieve Trees nog.

‘Maar nu was het al te laat; ik liet den dokter komen en die zei aanstonds: Hoor eens vrouwtje, rust houden, volkomen rust, precies doen of je hier logeert, je alles laten aanbrengen evenals een rentenierster. Ik zei nu ook: Trees, doe in Godsnaam zooals de dokter u zegt, de zaak zal toch wel loopen. Dat vond zij eindelijk goed en zij hield eenige dagen rust; maar het duurde niet lang. Op een goeden morgen stond zij weer in de gelagkamer achter het buffet; ik zag haar verwonderd, eenigszins boos aan, maar zij zei lachend: Ja, man, het gaat nu weer heel goed, ik voel mij weer veel beter; 't is maar goed dat ik weer op de been ben, want al is Harmke nog zulk een beste meid, 't is mij toch net of de kinderen er heel anders uitzien en of er minder menschen dan vroeger in de gelagkamer komen, laat mij dus begaan.

‘Met een zucht, als wilde ik zeggen: zij heeft gelijk, liet ik haar in Godsnaam maar begaan, er was toch geen raden aan haar. Maar het duurde niet lang, zij begon weer erg te hoesten. Ik liet den dokter komen. Die had mij eens in vertrouwen gezegd: uw vrouw heeft de tering onder haar leden en daaraan is niets te doen; geef haar maar zooveel mogelijk in alles haar zin. Spoedig daarna kreeg zij een hevige bloedspuwing, zij kon of mocht niet meer opstaan, zij moest zelfs terstond worden bediend, want vliegende tering, zooals de dokter nu constateerde, dat gaat als een weerlicht, dit weten de heeren zeker ook. Maar om nu op dien treurigen nacht te komen, den volgenden morgen was zij weer iets beter, en ik vleide mij weer met een hoop, die later helaas ijdel bleek; want al spoedig werd zij minder en minder; haar krachten begonnen haar te begeven en 's avonds liet zij mij roepen. Het zal zoo wat acht uur zijn geweest; de lichten waren op en de kinderen naar bed. Ik zat hier in de gelagkamer, want ik moest hier zijn, zei zij, anders verliep de boel. Ziet heeren, zóó was zij nog bij de zaak. Ik kwam bij haar bed staan, ach hoe was zij veranderd in die weinige oogenblikken! Bleek, haar wangen ingevallen, het doodszweet al op haar gelaat; in haar zakdoek, dien zij boven de dekens hield, zag ik bloed. En wat was zij toch nog lief, die goede Trees! Zij lachte mij toe met een lach evenals vroeger.

‘Gradus, zei ze, ik ga naar onzen Lieven Heer, ik voel het, mijn voeten worden al koud; laat dus den pastoor of den kapelaan nog even roepen en de kinderen bij mij komen.

‘Dadelijk stuurde ik de meid naar de pastorie en zelf ging ik naar boven om de kinderen te halen. Die sliepen boven; drie lagen er naast elkaar, de jongste aan het voeteinde. Ach! zij sliepen zoo rustig, het waren precies engeltjes en hen nu voor zoo iets droevigs te moeten wekken, zie dat was verschrikkelijk! Maar het moest. Den jongste droeg ik op mijn armen, en zoo kwamen ze één voor één achter elkaar op hun bloote voetjes - mijn vrouw had nog gezegd: laat ze toch hun kousjes aantrekken maar ik vergat dit te zeggen, - aan haar bed slaan. Zoo lieve kinderen, ben je daar! vroeg zij. Geef mij een handje! De kinderen gaven haar nu stil en eenigszins slaapdronken de hand. Kussen durfde zij ze niet vanwege haar ziekte, die anders eens op de kleinen mocht overslaan. Zij bedwong dus haar moederlijke liefde en teederheid om haar kinderen te vrijwaren voor besmetting.

‘Bij hun bedremmeld gelaat lachte zij hen nu nog vriendelijk toe; zij noemde elk kind bij den naam en zei: Lieve kinderen, ik ga naar onzen Lieven Heer. Het woord sterven gebruikte zij niet, dat zou te akelig zijn geweest, dat begreep zij ook wel. Wordt allemaal brave, gehoorzame kinderen en bidt veel voor mij, ik zal ook veel voor u bidden en vooral vragen dat je weer spoedig een moeder terugkrijgt, die evenveel, ja nog meer van u houdt dan ik; want ik knorde wel eens wat al te veel op u, zei vader. Bij deze woorden zag zij mij weer aan, glimlachend door haar tranen heen en vervolgde: Maar ik moest dit wel doen, het was voor uw bestwil, later zal je dit beter begrijpen.

‘Daarna zag zij mij weer aan en lachte nog even; doch ik, ik kon niets zeggen, ik huilde maar. De kinderen zagen mij aan en begonnen ook te huilen. Nu wenkte zij mij; ik liet de kinderen in den steek, die ik overgaf aan de zorg van Harmke, en plaatste mij aan haar ziekbed. Wat zij toen tot mij sprak, o God! dat zal ik nooit vergeten! Gradus, zei ze, kom nu eens dicht bij mij staan, want ik kan niet meer zoo luid spreken - Gradus, - en hier vatte zij mijn hand in de hare, die al klam voelde - Gradus, wil je me nu op mijn sterfbed nog iets beloven, hier in tegenwoordigheid van die lieve kinderen?

‘Beloven, lieve Trees! beloven, antwoordde ik, wel zeker, ik beloof u alles wat je vraagt!

‘Welnu beste Gradus, sprak zij nog eenigszins glimlachend, je moet me beloven om na mijn dood weer gauw te hertrouwen!

‘Hertrouwen! Trees! met een andere vrouw, hoe komt dat in je op! Hertrouwen! barstte ik uit en stikte haast in mijn tranen, neen, dat nooit meer!

‘Zij zag mij nu even glimlachend aan, juist met denzelfden blik als waarmee zij in haar meisjesjaren mij eens had aangezien, en sprak toen kalm: Ja Gradus, dat meen ik nu oprecht, ik voor mij weet toch wel hoezeer je me hebt liefgehad en nog bemint; maar het is noodig voor de kinderen, voor de zaak, voor je eigen welzijn. De menschen zullen dan misschien wel zeggen: die Gradus is zijn vrouw ook gauw vergeten, maar dan mag en moet je gerust zeggen, dat ik u dit alles op mijn sterfbed heb laten beloven; zie, als ik maar kon, zou ik het nog wel willen opschrijven.

‘Ik drukte haar nu de hand, kuste haar nog eens op de wangen en zei: Nu lieve Trees, ik beloof het u plechtig!

‘Zoo is het goed, zei ze en vervolgde: Ik ben nu gerust, breng die lieve kinderen maar weg, die hinderen mij wel wat. Ach zij zijn zoo op hun bloote voetjes en ik had

je nog zóó gezegd, ze hun kousjes te laten aantrekken; zie je nu zelf wel dat een vader, hoe goed hij het overigens meent, toch nooit een moeder is, hé?

'Daarop glimlachte zij mij nog even tegen en viel toen in zwijm. Ik nam nu het jongste kind weer op mijn armen en de anderen volgden. Bij het gedruisch daardoor ontstaan en vooral bij het schreien van het jongste kind ontwaakte zij uit haar bezwijming en oogde mij na: wel te rusten lieve kinderen, zei ze nog, tot wederziens, daarboven in den hemel. Zoolang de kamer groot was, oogde zij haar kinderen, haar lieve kinderen na, zij hief zich zelfs nog uit haar kussen omhoog om ze tot het laatste te zien.

'Daarna zonk zij in het kussen en barstte in luid snikken uit, terwijl zij uitriep: Ach Gradus, mijn lieve Gradus, en mijn allerliefste kinderen, o mocht ik toch bij u blijven! Maar het is Gods H. Wil en daarin moeten wij berusten.

'Zoodra ik de kinderen aan de meid had overgegeven, zette ik mij weer aan het ziekbed en begon te weenen en te bidden.

'Mijn lieve vrouw werd het eerst hare aandoening meester en zoodra zij nu beneden eenig gedruisch vernam, wendde zij zich naar mij om en zei: Gradus! er is volk. - Neen, Trees, dat kan niet, antwoordde ik, want ik heb al vroeg laten sluiten.

'Maar zij had toch nog veel scherper gehoord dan ik; dit bleek toen de kapelaan nu op eens binnen kwam, gevolgd door onzen knecht, die ook al zijn pet voor de oogen hield om zijn tranen te verbergen. Och hij was zulk een goede jongen voor de zaak en hij was zoo gehecht aan mijn vrouw! De kapelaan kwam binnen, besproeide haar gezicht met wijwater, en daarna gingen wij allen op zijn korten wenk uit de kamer. Hij bleef eenige oogenblikken met haar alleen. Daarop riep hij ons allen weer binnen om de gebeden der stervenden te bidden. Onder die gebeden begon zij weer hevig te hoesten, zij gaf weer bloed op; zij hield haar oogen gesloten. Ik steunde haar in mijn armen. Daarbij opende zij nog even haar oogen en zag mij aan, o God! met welk een blik! Neen heeren, dien blik zal ik nooit vergeten, in dien blik lag een heel leven van liefde besloten! Zij knikte nog even glimlachend met haar hoofd, terwijl zij het bloed liet zien, als wilde zij zeggen: Gradus, beste Gradus, het is met mij gedaan. En inderdaad, heeren, zoo was het ook, zij hoestte nog eens en nog eens, zij snikte en weg was zij, mijn lieve Trees, zij bleef dood in mijn armen.

'Wat er toen verder met mij gebeurd is, wreet ik niet meer, ik was heel en al van mijn stukken. Toen ik weer eenigszins op mijn verhaal was gekomen, zat ik in een andere kamer, ik dacht dat ik gedroomd had; want ik kon mij niet voorstellen dat alles zoo schielijk zou afloopen, maar helaas! het was zoo, mijn lieve vrouw Trees was dood en ik bleef alleen zitten!

'Maar de akelige nacht, die nu volgde, is nog veel verschrikkelijker; verbeeldt u, daar komen den volgenden morgen de kinderen naar beneden, vroeger dan anders en... lachend en blij. Daar begreep ik niets van en ik keek hen zeker wat knorrig aan. Mijn oudste meisje kwam lachend voor mij staan, zij klapte in haar handjes en zei: Neen, vader, kijk maar niet zóó boos, moederlief is nog niet weggegaan, ik heb haar nog op bed zien liggen, zij sliep.

'Ziet, heeren! dat sneed mij weer door de ziel, ik begreep nu alles; dat oudste meisje, die nog al bij de hand is, was in den vroegen morgen even op de sterfkamer geweest en toen zij haar lieve moeder daar zoo rustig zag liggen, had zij gezegd tot haar broertjes en zusjes: Kom, moeder slaapt, laat ons maar stilletjes naar beneden gaan.

'Die arme kinderen! zij konden zich nog geen denkbeeld vormen van den dood en ik, ik was te veel versuft om hen dit aan het verstand te brengen. Gelukkig kwamen

nu juist twee zusters uit het gesticht hiernaast binnen; zij hadden het treurige nieuws al vernomen en zij zijn zoo gewoon om overal te komen, waar verdriet en ellende heerscht.

'Mijn kinderen gingen ook bij de zusters school en omdat ik hier weinig of geen familie heb, boden zij mij bereidwillig aan, de kinderen bij haar te houden, zoolang tot moeder was begraven. Ik was daar erg blij mee, want ik had toch al zooveel aan mijn hoofd en dankte ze hartelijk.

‘'s Avonds kwamen zij met bloemen, kransjes, linten en strikjes om het lijk op te sieren of te ‘peelen’ zooals dat hier heet. Zoodra zij met haar arbeid gereed waren, riepen zij mij. Vol godsvrucht baden zij den rozenkrans, terwijl ik aan het voeteneinde der fraai versierde kist stond. Ik drukte nog een kus op haar voorhoofd, op haar handen, maar mijn Trees was en bleef dood. Vol ontroering bleef ik voor de kist staan en beschouwde haar nog eens oplettend; ach wat lag zij daar mooi! geheel in het wit, haar handen saamgevouwen met den rozenkrans er in, den trouwring had zij nog aan den vinger. Haar gezicht was bleek, maar niet akelig bleek, o het stak zoo mooi at bij haar prachtig gitzwart haar, zij geleek juist een wassen beeld. Och wat was zij een mooien doode!

‘De kinderen kwamen haar het eerst zien en zeiden allen eenparig: O moeke, lieve moeke, wat lig je daar mooi en waarom blijf je nu zoo stil en rustig slapen! Kom toch weer op en naar beneden, wij beloven u voortaan in alles gehoorzaam te zullen zijn!

‘Ik verwijderde ze onder tranen, dat kan u begrijpen, en zei: Lieve kinderen, gaat nu maar naar de zusters, moeder is dood, zij is voor altoos hier van de wereld weggegaan, zij bidt voor jullie. De kinderen gingen zwijgend en weenend met een der zusters mee, nog telkens omziende naar de kist, die zooveel, o zooveel niet uit te spreken moederliefde tusschen die planken verborgen hield!

DE RADJA VAN LOMBOK MET ZIJN TWEE ZOONS EN TWEE KLEINZOONS.

‘Later kwam bijna de heele gemeente om haar nog eens te zien, een vaderonsje te bidden en mij te condoleeren. Allen kwamen, zelfs juffrouw Jetje niet uitgezonderd. Zij, die anders zoo afkeerig was van manslui, gaf mij toen zelfs een hand, ik zal het nooit vergeten, zij zag mij heel bedroefd aan en zei: Wat God doet is wel gedaan, wij moeten in zijn H. Wil berusten, uw vrouw is een brave ziel geweest, zij is nu zeker in den Hemel! Toen ik haar zóó zag en zóó hoorde spreken, dacht ik aanstonds bij mijn eigen: die juffrouw Jetje is toch zoo kwaad niet als de menschen haar wel afschilderen, zij is wel een hartelijk mensch.

GENERAAL-MAJOOR P.P.H. VAN HAM. Gesneuveld 26 Aug 1894.

‘Intusschen, om tot een eind te komen, op den vierden dag werd mijn lieve vrouw begraven. De lijkmis werd gezongen en na de H. Mis hield de pastoor een kort puntje, waarin hij de deugden van de doode herdacht en allen aanspoorde, voor haar te bidden. Maar zijn ‘Amen’ kwam er zóó vreemd en zóó onverwacht uit en hij keerde zich zóó snel om, in 't kort, de pastoor scheen zeker ook te veel aangedaan en begreep dat hier niet veel aansporing noodig was.

‘Nu werd het lijk naar het kerkhof gebracht; de bidder voorop met een grooten zwarten mantel om, daarna mijn drie oudste kinderen, geheel in het zwart met een krans in de hand; dat is hier zoo de gewoonte. Daarna volgde de lijkbaar, gedekt meteen zwart kleed en met nog een krans er op van mij.

Twaalf man droegen ze, en wij, de familie volgden. Bijna de heele gemeente liep achter het lijk, terwijl de vrouwen, die thuis moesten blijven bij haar kinderen, met deze op haar armen bij groepjes aan de deur stonden om het lot dier arme schapen

van kinderen te beklagen, die nu zonder moeder waren, en ook mij, die zulk een goede vrouw in haar verloor!

'Wij gingen uit de kerk voorbij ons huis naar het kerkhof. De meiden stonden met het jongste kind op de stoep. Zoodra het mij gewaar werd, strekte het zijn handjes naar mij uit en riep hardop: Vader! Wat ik toen gevoelde, heeren, neen, dit is met geen pen te beschrijven! Anders ging zij zoo uit de kerk regelrecht in huis naar de kinderen en nu? Daar ging zij stil voorbij, voor altoos voorbij! Neen dat was te schrikkelijk! Dat greep mij te diep aan en ik raakte geheel buiten westen. Hoe wij op het kerkhof gekomen zijn, weet ik niet meer, ik zag niets, ik hoorde niets, alleen voelde ik zoo nu en dan dat ik tegen iemand aanliep; mijn zwager Frènis liep naast mij. Het was net of ik dronken was! Op het kerkhof hoorde ik nog even bons, bons, bons, de drie schoppen zand op de kist en daarna het indrukwekkend: *Requiescat in pace!* Daarna was alles voorbij; het was gedaan, heeren, het was uit met mijn levensgeluk.'

* * *

Hier zweeg de kastelein en wischte zijn tranen af. Ook Gustaaf en Eduard zwegen een wijle. Eduard verbrak het eerst het stilzwijgen.

'Maar mijn waarde vriend,' vroeg hij, 'waarom heb je de belofte niet vervuld, die je aan het sterfbed van je vrouw hebt afgelegd?'

GOESTI DJILANTIK, vazal van den radja van Lombok te Karang Asam op Bali.

'Wat zal ik zeggen, heeren?' antwoordde de kastelein. 'Het valt zoo gemakkelijk niet om voor vier kinderen en voor zulk een zaak een geschikte vrouw te vinden: een jong meisje wil er niet aan, een weduwe heeft zelve soms kinderen en dan gaat het toch nooit goed, en een oude vrijster, nu ja, die is gewoonlijk te veel gesteld op haar gemak. Het moet er al juist een zijn, die graag wat te doen zou hebben en hart bezit.

Zooals nu kan het niet gaan op den duur,' vervolgde de kastelein, terwijl hij zuchtend en peinzend zijn hoofd in beide handen liet steunen, 'neen zoo gaat het niet langer. Ik heb wel een goede huishoudster; zij doet alles wat ik zeg, bestuurt alles ordelijk

VERSTOOTEN. - 'Neen, vader, 't is uw wil....'

en goed, is braaf en godsdienstig, laat de kinderen niet loopen voor evenveel; maar wat zal ik zeggen? het blijft altoos maar huurspul, het hart' - en hier sloeg hij met zijn vuist op de borst - 'het hart is er zoo niet.'

'Maar juffrouw Jetje dan?' vroeg Eduard, 'heb je over haar nooit gedacht?'

'Om u de waarheid te zeggen, heeren, ja wel zeker heb ik aan haar gedacht; dat heb ik al dadelijk nadat zij toen zoo hartelijk geweest was voor mij. En zij zou voor mij ook wel een geschikte vrouw zijn; zij is jaren lang huishoudster geweest bij een rentenier, zij kan goed koken en houdt veel van kinderen; maar.... maar zij heeft zoo iets eigenaardigs over zich, zij is zoo afkeerig van manslui, zegt men altoos; om rechtuit te spreken: ik durf het niet aan.'

'Kom! kom!' hernam Gustaaf, 'dat is alles misschien maar verbeelding van je; wellicht heeft het mensch gegronde redenen om zoo te zijn; ken je haar levensloop?'

'Ja, zoo wat,' hernam de kastelein. 'Er gaan vreemde praatjes over haar, maar daar weet ik alles van; booze tongen hebben wel eens willen beweren, dat zij vroeger niet zoo bang voor de mannen was en dat zij heel mooi geweest is, nu dat is haar ook nog wel aan te zien; zij is een knappe vrouw en zeer godsdienstig, soms wel een beetje overdreven, maar dat is haar zaak.'

'Naar alles wat je daar vertelt,' zei Gustaaf, 'zou zij juist een zeer geschikte vrouw voor je zijn, zij wil immers wel graag wat om handen hebben en zij bemoeit zich graag met iedereen en met alles; dat komt hier net te pas; hier zal zij genoeg te doen vinden. Dus ik zou den stap maar wagen!'

'Ja, nu de heeren dit zoo zeggen,' antwoordde de kastelein, 'en ik voeg mij graag naar hun raad, wil ik daar wel eens over nadenken.'

'Maar ik ga ze niet voor je vragen,' zei Eduard schertsend, 'ik heb genoeg van het meisjes vragen.'

'Dat hoeft ook niet,' antwoordde de kastelein lachend, 'daarvoor ben ik zelf mans genoeg.'

* * *

Eenige dagen later vervoegden beide vrienden zich weer bij den kastelein, die hen aanstonds met opgeruimd gelaat te gemoet kwam en lachend zei: 'Nu heeren, ik heb den stap gewaagd, alles is goed afgeloopen en ik geloof thans nog eer getrouwd te zullen zijn dan u; bij voorbaat verzoek ik u al op de bruiloft.'

Deze uitnoodiging werd door Gustaaf en Eduard met alle vreugde aangenomen en Eduard zei: 'Kom kastelein, breng er nu een fijne flesch op, dan zullen wij allen eens hartelijk drinken op de gezondheid onzer aanstaande vrouwtjes.'

Toen allen gezeten waren onder een glaasje wijn en zij de geurige dampen uit hun havana lieten omhoog stijgen, nam Eduard weer het eerst het woord en zei plechtig: 'Hospes, ik beloof u voor deze gelegenheid een extra fijn schilderij te zullen schilderen als een pendant van het ouderlijk huis, dat zij al van mij bezit.'

De kastelein dankte den kunstschilder warm voor dat blijk van hartelijke genegenheid; hij hield beide vrienden nog een poosje gezelschap, maar toen er weer meer volk in de gelagkamer kwam, stond hij op om die te bedienen.

Op den avond van den trouwdag van den kastelein met juffrouw Jetje kwamen Gustaaf met Margareta en Eduard met Adelheid om mee bruiloft te vieren.

Het beloofde schilderstuk was kant en klaar. Eduard had in deze nieuwe schepping van zijn talent zich zelf overtroffen. Ze stelde een gezicht voor op de kerk met omgeving, het dagelijksch doel van juffrouw Jetjes morgenwandelingen en het tooneel van haar ijverige vroomheid.

Gustaaf, die den schilder dit onderwerp, als het meest passende, had aangeraden, was door zijn vriend met de taak belast, dit geschenk met een mooie toespraak aan de bruid te overhandigen. ‘Mejuffrouw,’ zei hij, ‘de zware taak, die u thans zoo vrijwillig en liefdevol op uw schouders heeft genomen, zal het u voor het vervolg wel een beetje moeilijk maken, zooals tot dusver elken dag naar de kerk te gaan. Wij hebben gemeend geheel in uw geest te handelen door u een afbeelding aan te bieden van het kerkgebouw, waar u zoo vaak en zoo vurig gebeden heeft, en waar heden morgen het huwelijk voltrokken is, dat, naar wij vertrouwen, de kroon zal zetten op uw levensgeluk. Aanvaard ons geschenk met de oprechte betuigingen van vriendschap en de hartelijkste wenschen dat het u welga op uw verderen levensweg.’

Na deze woorden reikte Gustaaf aan de bruid het schilderstuk over. Juffrouw Jetje bezag het van alle kanten en was bij de beschouwing er van een en al verbazing. De tranen schoten haar in de oogen, terwijl zij zeide: ‘Inderdaad heeren, geen mooier geschenk had u mij kunnen aanbieden, want naast dat ouderlijk huis is geen plek mij dierbaarder dan de kerk, die mij als een tweede ouderhuis was. Ik dank er u hartelijk voor.’

Meer kon zij in haar aandoening niet zeggen; zij reikte Eduard en Gustaat de hand, terwijl zij dezen nog toevoegde: ‘U, mijnheer Gustaaf, zal wel een goed schrijver worden, daar u, door de keuze van dit onderwerp, zoo fijn toont te voelen wat er in een menschenhart omgaat.’

Het schilderstuk werd algemeen hoogelijk geprezen; ieder roemde de keurige uitvoering, de zachte kleuren, de treffende stemming.

Maar Eduard maakte aan al die loftuigingen een einde en kwam haastig tusschenbeide met een voorstel om nu eens vroolijk en lustig op aller welzijn te klinken en te drinken.

* * *

Toen die feestelijkheid alweer achter den rug was, keerden onze vrienden nog eenigen tijd naar Amsterdam terug; want eerst tegen de lente zou beider huwelijk worden voltrokken.

Gustaaf zag meer en meer zijn pogen met den meest gewenschten uitslag beloond. Met voorbeeldeloozen ijver had hij gearbeid en zijn vertaling van dat boek over bloemen was alom gunstig ontvangen.

Voor den schrijver van talent bestaat er geen onderwerp zóó droog, zóó afgetrokken, of hij kan er den adem zijns geestes over laten gaan en het de volheid des levens schenken. Hoeveel te beter moest dan Gustaaf slagen, nu hij zich mocht wijden aan een arbeid, hem opgedragen door iemand, welke hem bij welslagen met het hoogste loon wilde vergelden, aan een arbeid, die hemzelven daarbij zoo bijzonder aantrok!

(*Slot volgt.*)

Verstooten.
Tiroler vertelling door Jan Rombout.

I.

De Lahnstein was een mooie, welvarende hoeve, en de Lahnsteiner, zooals naar landsgebruik de bewoner genoemd werd, een flinke, welgestelde boer. Hij had evenwel een groot gebrek: hij was trotsch op zijn rijk gedoe en begeerig, zijn bezit altijd te vermeerderen.

‘Sanderl,’ zei hij dikwijls tegen zijn oudsten jongen, een wakkere, rechtschapen borst, ‘neem een voorbeeld aan mij. Ik was een arme jongen, die geen cent in de wereld bezat; maar ik werkte en spaarde, en toen ik aan trouwen dacht, keek ik goed uit mijn oogen. Je moeder bracht mij den Lahnstein mee ten huwelijk. Het was toen maar een armzalig hoefje, maar door vlijt en spaarzaamheid heb ik ze tot de eerste hofstede van den omtrek gemaakt. Doe jij ook zoo. Ik kan je, als je tot een huwelijk komt, een mooien duit meegeven; zie jij nou, dat je er een vrouw bijkrijgt, die minstens het dubbele meebrengt. Geld trouwt geld, zegt het spreekwoord, en zoo hoort het ook. Ik weet een goede voor je; de dochter van den Karlhofer...’

‘Och, vader,’ zei Sanderl dan, ‘ik denk nog niet aan trouwen. En als ik er aan dacht, zou die pronkzieke mammesel van den Karlhof me zeker het allerminst aantrekken.’

‘Dat komt er niet op aan; in haars vaders geld zit de grootste aantrekkelijkheid,’ grinnikte de oude boer.

‘Kom, vader, praat toch niet altijd over geld. Dat brengt immers toch geen geluk aan.’

‘Maar geluk zonder geld is een vogel in de lucht; ik zeg maar: hebben is hebben.’

Daar bleef het dan gewoonlijk bij en Sanderl ging weer bedaard aan den arbeid. De jongen dacht nog niet aan trouwen en nog minder aan geldspeculaties.

Lustig en vroolijk trok hij in het voorjaar met het vee naar de hooge bergweide, fluitend en jodelend als elke gezonde jonge Tiroler. En keer op keer ging hij kijken of de kudde, die daarboven den zomer moest overblijven, het ook goed maakte. Ze was aan de hoede toevertrouwd van Traudel, een arm meisje van een jaar of achttien, een weesje, dat de Lahnsteiner uit medelijden in zijn dienst genomen had.

Uit medelijden, is het eigenlijke woord niet; want weekhartigheid en geldzucht gaan slecht samen. Maar de Lahnsteiner bedacht dat Traudel allicht haar kost zou waard zijn; ze zag er gezond en krachtig gebouwd uit, hoewel erg verarmoed, en ze kon dus een flinke *Sennerin* worden, die hij niet hoefde te betalen. Maakte ze later pretenties, dan kon hij altijd nog zien of hij ze houden wilde.

Traudel nu had de *Sennhütte* boven op de bergweide betrokken, een klein hutje, waarin zij overdag kon schuilen, als het boos weer was in het gebergte, waar zij haar potje koken en 's nachts op stroo slapen kon. Veel was het schepseltje niet gewend, en in dit leven van ontbering en vermoeienis kon zij zich best schikken. Zij was nog liever eenzaam met de koeien boven op de *Alm*, dan beneden in het dal op de hoeve. Want daar werd ze dikwijls maar afgesnauwd door den ouden Lahnsteiner, wien ze nooit iets naar den zin kon doen en die haar altijd verweet, dat hij haar als wees van de straat had opgeraapt.

Het vee toonde zich ten minste erkentelijk voor de zorgen, die zij er aan besteedde; de koeien kenden haar en likten haar de handen, en wanneer zij aan de deur van haar hutje, bij haar werk, in den zonneschijn zat te zingen, dan was het of zij belangstellend naar haar luisterden. Het meisje kon soms in haar eentje heele redenaties tegen de gemoedelijke beesten houden, en die schudden dan met de koppen van ja, alsof zij alles begrepen, wat zij hun vertelde.

Maar een waar feest was het voor Traudel als Sanderl naar de kudde kwam kijken, en de jonge boer haar naar alles ondervroeg wat de *Sennerei* betrof. Dat was een

heele afleiding in haar eenzaamheid; en de jongelui praatten niet altijd precies over koetjes en kalfjes. Soms raakten ze verdiept in een heel vertrouwelijk gesprek, en vergat Sanderl wel eens dat het tijd werd naar huis te gaan.

De zomer ging voorbij en de herfst kwam in het land. Het vee werd weer uit de bergweide gehaald en Traudel moest het eerst nog een tijd in het dal weiden en daarop, den heelen winter door, in den stal verzorgen.

Dat was een treurige tijd voor haar; want den heelen dag kreeg zij grauwen en snauwen van den Lahnsteiner. Zijn vrouw, de goede boerin, poogde dat wel goed te maken, door haar nu en dan iets in het geheim toe te stoppen of haar het een of ander te zwaar werk uit de handen te laten nemen. Maar dat verbitterde gewoonlijk den baas nog meer tegen haar.

Op zekeren keer dat zij weer zoo onbillijk bejegend was, zat zij eenzaam achter in den koestal te schreien. Toevallig moest Sanderl daar wezen om het een of ander te zoeken en zag toen de arme Traudel, met haar voorschoot voor de oogen, troosteloos zitten snikken.

‘Wat scheelt er aan, Traudel?’ was zijn deelnemende vraag.

En nu klaagde hem het arme kind haar nood.

De jonkman hoorde haar meelijdend aan en zei toen driftig:

‘Hoor eens, Traudel, daar moet een eind aan komen. Ik wil niet dat je hier mishandeld wordt. Ik zal het vader rechtuit zeggen. Droog je tranen maar af. Reken er op, ik zal zorgen dat het anders wordt.’

Maar het werd niet anders; want de Lahnsteiner nam het hoog op, toen Sanderl voor de verschopte Traudel opkwam. Hij vroeg waar hij zich mee bemoeide, en of er aan zoo'n opgeraapte deern zooveel gelegen was. Daarop vatte Sanderl vuur, en zei dat Traudel een braaf, goed meisje was, waar niets op te zeggen viel, en die haar kost dubbel en dwars waard was; dat ze voor het vee zorgde alsof het haar eigen was en dat zijn vader beter zou doen met haar behoorlijk in eere te houden; want dat hij niet licht zoo'n degelijke vertrouwbare meid meer zou vinden.

Het was allemaal olie in het vuur en Traudel doorleefde een treurigen winter. Vurig verlangde zij naar den zomer, als zij met het vee weer naar de bergweide kon trekken. Helaas, het arme kind wist niet wat haar in dien zomer boven het hoofd hing.

Het bleef op de hoeve niet onopgemerkt dat Sanderl, zoodra de kudde weer op de *Alm* weidde, zoo graag naar de bergweide klauterde en dan zoo lang weg bleef. Er liepen praatjes onder de knechts en meiden, en op zekeren keer vroeg Steffel, zijn jongere broer, aan zijn vader of hij al gehoord had, dat Traudel algemeen als zijn aanstaande schoondochter werd aangezien.

Op die vraag kreeg de oude boer haast een beroerte van schrik en van kwaadaardigheid. Aanstonds nam hij Sanderl onder handen en vroeg hem wat er was van de praatjes, die er liepen over hem en.... die opgeraapte meid.

Sanderl wist niet hoe hij het had; hij kreeg een kleur en zag zijn vader verbaasd aan.

‘Praatjes?’ vroeg hij, ‘ik weet van geen praatjes’....

‘Nou, ik zooveel te meer. Je gaat niet meer naar de *Alm*, dat zal Steffel wel doen.’

‘Goed, vader,’ zei Sanderl en hij klauterde niet meer naar de bergwei. Maar nu eerst merkte hij hoe het gezelschap der goede Traudel, meer nog dan de belangstelling voor het vee hem daarheen trok. Doch Traudel leed nog meer onder het verbod; want van Steffel kreeg zij, als hij op de *Alm* kwam, geen goed woord te hooren.

Tegen dat de zomer ten einde liep, zei de Lahnsteiner kortaf, dat als Traudel uit de *Sennhütte* kwam, hij ze niet meer op de hoeve wilde hebben. Ze moest maar een ander heenkomen zoeken.

Sanderl kwam daar verontwaardigd tegen op. Hij wist niet wat het arme meisje misdaan had; hij prees haar ijver en toewijding in zijns vaders dienst, haar gewilligheid en zorg, haar handigheid voor alle werk, maar bedierf door al die lofspraken haar zaak nog meer.

‘Ik zie wel,’ zei de Lahnsteiner stug, ‘dat ik die meid al lang aan de deur had moeten zetten; en nu ze er eenmaal uit is, komt ze er ook niet meer in.’

‘U zal ze toch niet de straat opjagen voor. ze een ander heenkomen heeft?’

‘Wat gaat het mij aan, waar ze blijft!’

‘Nu, dan zal ik voor haar uitzien, schoon het moeilijk zal vallen tegen den winter iets voor haar te vinden.’

‘Jij! wat heb jij met die deern te maken?’

‘Ik wil niet dat een meisje, dat ons trouw gediend heeft, als een dievegge zal weggestuurd worden.’

‘Daar zal ik jouw goedvinden niet voor vragen.’

‘Vader...’ riep Sanderl, driftig wordend; maar hij hield wijselijk de woorden in, die hem naar de lippen drongen. Hij ging heen en zocht overal op de naburige hoeven of er geen schuilplaats was voor de arme verschoppeling. Maar tegen den winter, die ophanden was, wilde niemand zijn personeel nog met een eter meer vergrooten, voor wien men toch geen werk zou hebben. Men schreef het aan gierigheid van den Lahnsteiner toe, dat hij Traudel, nu hij ze niet meer noodig had, kwijt wou zijn, en zei dat als hij ze 's zomers zoo goed gebruiken kon, hij ze 's winters ook best den kost kon geven.

Intusschen was Traudel al van de *Alm* op de hoeve teruggekomen; had de baas haar onmiddellijk willen wegzenden, de vrouw had zich over haar ontfermd, en de toegenegen deelneming van Sanderl maakte haar het verblijf op den Lahnstein, ondanks alle kwellingen, draaglijk. Toch zag ook zij reikhalzend uit naar een anderen dienst, maar hoe dien te vinden midden in den winter, nu al de hoeven lagen ingesneeuwd en ieder als op zijn eigen gedoe gevangen zat.

Weken en maanden verliepen. De Lahnsteiner sprak niet meer van Traudel; hij scheen haar geheel vergeten te hebben; trouwens het meisje kwam hem haast niet onder de oogen: zoo bescheiden en schuchter hield ze zich op den achtergrond. Maar Steffel bracht hem op een keer haar aanwezigheid op een gevoelige manier in herinnering.

‘Is het waar, vader, wat ze zeggen,’ vroeg hij, ‘dat u den heelen Lahnstein aan Sanderl denkt te geven om er met Traudel als baas en vrouw op te wonen?’

Op die vraag liep de kort aangebonden boer recht op het meisje toe, dat, niets vermoedend, juist de huiskamer binnentrad.

Hij vatte haar ruw bij den arm en zei barsch:

‘Zie zoo, nou is het lang genoeg geweest; als de weerlicht de deur uit! Pak je boeltje maar bij mekaar. En gauw, of ik smijt je den rommel na.’

Met den voorschoot voor de oogen en luid snikkend ijlde Traudel naar haar slaapvertrekje achter in den koestal, om met zenuwachtig bibberende handen de weinige kleinigheden, die ze bezat, bij elkaar te zoeken.

Intusschen keken de vrouw, Steffel en de andere huisgenooten haar verbluft na. Ze durfden geen woord zeggen, maar Sanderl stond van de tafel op en zei, doodsbleek, maar kalm:

‘Hoor eens, vader, als u Traudel zóó op straat zet, dan ga ik met haar mee.’

‘Je zal wel wijzer zijn.’

‘Ik wou liever dat u wijzer was. Waar moet de meid blijven, midden in den winter?’

‘Dat raakt me niet.’

‘Mij zooveel te meer.’

Intusschen was Traudel met haar kleine bagage in de kamer teruggekomen. Afscheid nemen van de vrouw en de verdere familie kon ze niet; het was haar niet mogelijk een woord te uiten; ze kon slechts onsamenhangende klanken uitbrengen, maar haar behuilde oogen en radelooze blikken waren meer dan welsprekend.

De vrouw kon het haast niet aanzien, en was graag voor haar tusschenbeide gekomen; maar de angst voor den giftig woedenden boer hield haar de keel als dichtgekneld.

Ook Sanderl had, ijselijk kalm, het een en ander bij elkaar gepakt, en trad nu op de deur toe.

‘Kom maar mee, Traudel,’ zei hij, ‘we zullen onzen weg wel vinden?’
‘Je zal toch niet gek zijn?’ bulderde de boer.
‘Gek of wijs, zooals u het nemen wil, maar ik laat die arme meid niet alleen gaan.’
‘En waar denk je met haar naar toe te gaan.’
‘Ergens waar we het beter hopen te hebben dan hier.’
‘Goed, ga dan voor mijn part. Maar dat zeg ik je: de deur gaat achter je dicht en ze gaat in der eeuwigheid niet meer voor je open.’
‘Vader, trek dat woord terug. Daar zal u spijt van hebben.’
Hij had den drempel der ouderlijke woning al overschreden. De oude was hem tot buiten de deur gevolgd en hield dreigend de hand uitgestrekt. De moeder poogde hem te verbidden en greep hem schreiend bij den arm.
‘Moet Sanderl zoo weggaan, onze oudste?’ schreide zij.
‘'t Is zijn eigen verkiezing,’ krijschte de boer, ‘ik ken hem niet meer.’
Steffel stond dat tooneel met de handen in de zakken en een gluiperigen blik aan te zien. Zijn zusters en de meiden stonden verslagen in de deuropening en sloegen de handen van schrik in elkaar.
‘Neen, vader 't is uw wil,’ zei Sanderl nog, ‘maar u zal er spijt van hebben. Ik hoop dat onze Lieve Heer het niet op u wreken zal, wat u een arme wees aandoet; maar u verdiende dat u eenmaal Traudel nog eens om een onderkomen zou moeten bidden.’
Schel en hard klonk de schampere lach, waarmee de boer zich schichtig omdraaide, en, zijn weeklagende vrouw voor zich uitdrijvend, de deur binnentrad, die hij nijdig achter zich in het slot trok.
Sanderl stond met Traudel buiten op den eenzamen weg in de sneeuw. Hij was uit de vaderlijke woning verstooten.
(*Slot volgt.*)

De verrader.
Episode uit den Fransch-Duitschen oorlog.

Geboren in de wouden der Vogezen, had vader Laverdure, - zoo stond hij in de streek bekend - vijf en-zeventigmaal de struiken en boomen om de bergen van Remiremont zien uitloopen en groen worden. Uitgeput door het afmattend beroep, dat hij uitoefende, was hij vóór zijn tijd oud geworden; zijn armen misten de kracht om de zware bijl te hanteeren, en zijn beenen de vlugheid om in de boomen te klimmen.
De jongeren zeiden dikwijls tegen hem:
‘Kom, vader Laverdure, je moet in het dorp komen wonen; je weet wel, wij zullen zorgen dat je niets te kort komt.’
Maar de oude wilde zijn hut niet verlaten, die hij met eigen handen had gebouwd onder de groene takken en slingerplanten, waar zijn vrouw en zijn zoon gestorven waren. Hij beminde het woud, het mooie woud, waarvan hij alle boomen en voetpaden kende, waaraan voor hem de dierbaarste herinneringen verbonden waren.
De jongelui, die hem hoogachtten, moesten maar voortgaan met hem 's morgens en 's avonds een gedeelte van hun maaltijd te brengen en hij zou tevreden den dag verbeiden, waarop hij naar het nederig dorpskerkhof werd gebracht, waar vrouw en kind hem waren voorgegaan.
Alles ging goed tot aan het gruweljaar 1870. Maar toen, toen het bevel tot mobilisatie gegeven werd, en men reeds aan de grens het kanon hoorde dreunen, vertrokken de houthakkers ofwel naar het leger of naar de mobiele garde; de vrouwen

en kinderen bleven in het dorp om den geesel des oorlogs te laten voorbijgaan; maar de oude vader Laverdure wilde zijn dierbaar woud nog niet verlaten.

Hij bleef er alleen; vruchteloos bleven de pogingen om hem een woning in het dorp te doen betrekken. 'De Pruisen zullen hier niet komen,' zeide hij, 'het woud is een doolhof, waarin ze zeker zouden verdwalen; ze zullen er zich niet in wagen, en bovendien, een ouden stakkert als mij zullen ze geen kwaad doen'

Het derde regiment zouaven, dat deel uitmaakte van het leger der Vogezen, dat na de rampen van het begin des oorlogs was georganiseerd, trok raar Remiremont en kwam nabij het dorp kampeeren. Het moest zich vereenigen met de troepen, die generaal Cambriels te Epinal commandeerde.

Het woud scheidde het Duitsche leger van het dappere zouaven-regiment. Maar de Pruisen, door hun spionnen onderricht, hadden het plan opgevat het woud door te trekken en den zouaven den terugtocht af te snijden; om dat plan ten uitvoer te brengen, zou 's nachts eerst een verkenning plaats hebben.

Vader Laverdure, die van alles onkundig was, deed zijn morgenwandeling in het bosch,

toen hij opeens tot zijn groote verwondering het geluid van voetstappen hoorde.

Wie kon daar in het woud zijn?.... Ongetwijfeld een deserteur, die zich zocht te verbergen?.... Een spion misschien.

De oude stond stil. Hij verschool zich achter een dikken boomstam en beloerde uit zijn verborgen schuilplaats den onbekende, die meer naderbij kwam.

Hij hoorde een dof geluid en zijn geoefend oor herkende het gedreun van bijlslagen in het hout. Dat geluid wekte zijn nieuwsgierigheid en weldra zag hij op het smalle voetpad een man, dien hij aanstonds herkende. Het was een zekere Jan Riolla, die drie jaar geleden wegens diefstal uit het dorp was gejaagd. Hij ging daarheen, gewapend met zijn bijl, waarmee hij de boomen langs het voetpad teekende.

‘Ellendeling,’ bromde de oude houthakker, ‘jij bent een verrader, jij bakent den weg af, dien de Pruisen moeten nemen.’

Als de grijsaard een karabijn onder zijn bereik had gehad, zou hij den verrader hebben neergeschoten, maar hij wachtte, totdat hij op een goeden inval kwam. Toen Riolla ver weg was en het geluid van de bijlslagen niet meer gehoord werd, stond vader Laverdure op; hij liep naar zijn hut en greep insgelijks naar zijn bijl, een oud en stevig werktuig. waarmee hij zoo lange jaren den kost had verdiend. Daarna keerde hij terug naar de boomen. die de verrader gemerkt had. De weg, dien deze had afgebakend, voerde recht naar den heuvel, waar de zouaven kampeerden. Als de Pruisen dien weg volgden, konden zij ongezien het kamp bereiken en de soldaten overvallen.

Toen begon de grijsaard zijn arbeid; op zijn beurt merkte hij de boomen met een kruis, gelijk de verrader had gedaan, maar volgde een heel anderen weg, tot aan een kalkkuil, die met den grond gelijk was uitgegraven en die aan het einde lag van een breeden weg.

Een sombere glimlach plooide zijn gelaat en zijn grijze oogen schitterden, toen hij naar de ongebluschte kalk keek, die den kuil tot den rand vulde. Rondom hakte hij eenige lange, buigzame takken af en wierp ze over de groeve om de opening te bedekken. Hij voegde er wat bladeren bij en vormde aldus een zwakken bodem, die bij de minste drukking zou wijken en waarop een onbekende niet verdacht zou zijn. Over de bladeren wierp hij nog eenige schoppen aarde en wierp links en rechts wat doode takken neer, opdat niets bijzonders achterdocht zou wekken. Toen hij niet zijn werk gereed was, ging hij heen, verborg zich in de struiken en wachtte.

Toen de avond gevallen was, hoorde hij voetstappen, die snel naderden. Het waren de Pruisen, die een verkenning kwamen doen en den weg volgden, door den spion afgebakend. Zij naderden en, bedrogen door de teekens, die Laverdure op de boomen had aangebracht, sloegen zij den weg in naar den kalkkuil.

Laverdure telde ze; zij waren met twaalven, aangevoerd door een onderofficier.

Zij liepen met het geweer onder den arm, enkel verlicht door de maan, die slechts zwak door het dichte bladerdak heendrong.

De onderofficier verkende den weg en liep eenige schreden vóór hen uit. Hij ging den kalkkuil voorbij, daar hij op den rand van het voetpad liep.

Eensklaps hoorde men een dof geluid, een geschreeuw en gegil. De Pruisen waren in den brandenden afgrond gevallen, waaruit er niet een zou ontsnappen.

Verschrikt keerde de onderofficier zich om.

‘Bravo!’ riep vader Laverdure met machtige stem, terwijl hij met de bijl in de vuist op den Pruis aanvloog.

En voor dat deze den tijd had van zijn wapens gebruik te maken, zwaaide de oude houthakker, die al de kracht der jongelingsjaren had herkregen, zijn zware bijl, terwijl hij riep: ‘Deze bijl is niet die van een verrader.’

Met verbrijzelden schedel stortte de Pruis neer. De zouaven waren gered.

Twee dagen later werd de verrader Riolla op aanwijzing van vader Laverdure gegrepen en in diens tegenwoordigheid terechtgesteld.

De slimme Chinees.

Die weergasche straatbengels! Niets is hun heilig, zelfs niet de staart van een Chinees.

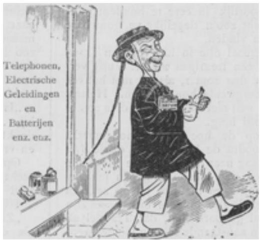

Maar de slimme Chinees weet raad. Hij beschermt zijn staart eenvoudig door een electrische geleiding.

Daar heeft de deugniet geen erg in. Maar de Chinees houdt bedaard den vinger op het knopje van de batterij.

Nauwelijks steekt de bengel de hand naar den staart uit, of een vingerdruk van den Chinees is voldoende om zijn belager door den electrischen stroom uit elkaar te doen springen.

[Nummer 52]

DE KEIZER VAN OOSTENRIJK EN DE JONGSTE HABSBURGERS. Naar een photographie.

Drie huwelijken in den Achterhoek
Door
J. Heuvels.
(*Slot.*)

Bustaaf vatte zijn roeping intusschen wel wat te ernstig op. Hij redeneerde aldus: ‘Om schrijver te worden, moet men zoowat van alles in de wereld hebben ondervonden.’

‘Maar kerel,’ zei daarop Eduard, ‘als jij je verbeeldt zulk een tweetal te moeten zijn om iets draaglijks te kunnen leveren, hoor dan eens een oogenblik naar mij. 't Is waar, je hebt je talent nu getoond door duidelijk te beschrijven hoe knollen, uien, rozen enz. moeten worden begoten om te groeien; je hebt ook getoond dat je een klein sikkepitje verstand hebt van philosophie, van theologie en de hemel weet van welke ie's meer; je hebt, geloof ik, ook nog een poosje pillen gedraaid, niet waar? dus van die “ie”, de pharmacie, weet je ook wat. Maar wat nu het overige betreft, weet je iets van onze edele schilderkunst, weet je iets van het vak van timmeren, van metselen, van behangen, van kleeren- of van schoenmaken?’

‘Neen,’ zei Gustaaf, ‘daar weet ik bitter weinig van af. Hoogstens heb ik eenig begrip van de algemeene beginselen; van de practijk weet ik zoo goed als niets. Maar dit is ook voor een schrijver onmogelijk.’

‘Ah zoo,’ hervatte Eduard lachend, ‘*habeo confitentem reum*, de beschuldigde klaagt zich zelven aan; van dit alles weet je alzoo niets. Ik raad je dus aan, dezen winter nog maar eens geducht les te gaan nemen bij lui van dat vak, dan kan je later beschrijven hoe zulke arme menschen den kost verdienen en dan dood gaan. Het vak van stukadoor is daarbij een alleszins aanbevelenswaardig vak voor jou, want je kijkt nogal graag naar boven, naar de sterren. Naar de maan ben je haast geweest, dat was toen je me eens dien sentimenteelen brief schreef over Margriet en dacht dat ik alle avonden met haar liep te wandelen in de Plantage. Ten slotte zou ik je ook aanraden wat muziekles te nemen; vroeger zei je altoos: ik heb geen gehoor of mijn gehoor sluimert, welnu, misschien is dat sluimerende gehoor eindelijk wel ontwaakt. Het is toch waarachtig, dunkt me, niet plezierig als men bij voorbeeld over muziek moet schrijven, zoo vlak weg te liegen. En als je dan eenmaal met de muziek bezig ben, dan kan je er ook nog wel wat dansles bij nemen; want is dit niet noodig voor je zoo hooggeroemde loopbaan als schrijver, het kan toch nog dienstig zijn voor je bruiloft. Niet waar, wat zeg jij er van, Adeltje?’ dus wendde Eduard zich op eens tot haar, toen hij bij het uitspreken dier laatste woorden het aardige kopje van zijn lieve Adelheid om het hoekje van de deur zag gluren.

‘Och, kom,’ zei het meisje, ‘wat weet ik er nu van waarover jullie het hebt; ik had liever gewild dat je woord had gehouden en met mij wat was gaan wandelen in het Vondelpark. Kom, ga nu maar gauw mee; stapt mijnheer Gustaaf ook mee?’

Gustaaf stond lachend op, bood Adelheid een stoel aan en zei nadat hij zich op de meest voorkomende wijze had geïnformeerd omtrent haar familie: ‘Neen, juffrouw Adelheid, ik ga niet mee; iemand, die, zooals ik daar te recht van vriend Eduard moest vernemen, nog zooveel te leeren heeft, moet zijn tijd anders besteden.’

‘Kom, Adeltje,’ zei Eduard, ‘dan gaan wij maar samen.’

‘Maar waar zijn je handschoenen, waar is je stok? En moet je met zulk een hoed op met mij naar het Vondelpark?’

Eduard keek haar met bedremmeld gezicht aan.

‘Och, Gustaaf,’ zei hij, ‘leen jij mij even je glacé handschoenen, je stok en je hoogen hoed; de mijne liggen natuurlijk in mijn atelier, morgen komt alles terug.’

Bereidwillig voldeed Gustaaf aan het verzoek en liet beide verloofden uit. Bij het uitgaan zei Eduard nog stil tot Adelheid: ‘Wacht eens, Adeltje, ik moet mijn vriend nog even wat vragen.’

‘Wat dan? Och dat kan je morgen immers ook wel vragen,’ mopperde zij knorrig en trok hem al mee.

‘Neen, stil, laat mij begaan.’ Hij kwam weer bij Gustaaf en vroeg: ‘Zeg, wanneer denk je nu te trouwen met Margriet?’

‘Wel zoo tegen de lente,’ was het antwoord.

‘Tegen de lente?’ vroeg de ander verwonderd, ‘tegen zulk een gewonen tijd? En dat voor zoon buitenmodel-mensch! Welnu,’ zoo vervolgde hij, ‘dan zal ik maken, dat ik met jou omstreeks denzelfden tijd het huwelijksbootje bestijg, adieu.’

* * *

Welhaast was weer de lieve lente aangebroken, en daarmee tevens de tijd voor het trouwen van Gustaaf met Margareta. De huwelijksinzegening van Eduard met Adelheid zou in Amsterdam worden gevierd.

Wijl men den goedhartigen kapitein hier in den achterhoek algemeen een diepe hoogachting toedroeg en zijn dochter, de lieve Margareta, die steeds zóó lief was voor de armen en zieken van het stadje, nog veel meer alom vereerde, verrezen er weldra overal eerebogen en van alle huizen wapperden de vlaggen. Helder scheen de zon, als was zij verheugd zulk een feest te mogen beschijnen, de vogels zongen, de nachtegaal kweelde en een zoele morgenwind ademde van alle kanten een lieflijken geur van rozen en seringen. Eduard kwam met Adelheid reeds vroegtijdig aan in het provinciestadje.

Daar hij toch al feestelijk was gestemd, bracht het zien van al die eerebogen en vlaggen hem in verrukking; hij drukte Adelheid nog vaster aan zijn arm en zei: ‘Kom Adeltje, laten we ons wat haasten; hoor hoe het plechtig klokgebrom ons al verkondigt dat de feestelijkheid een aanvang zal nemen.’

De zilveren tonen van het kerkklokje luidden inderdaad de bewoners van alle kanten reeds samen om getuigen te zijn van de verheffende plechtigheid, waarbij twee edele zielen, die elkaar zoo goed verstonden, voor altoos met elkaar zouden worden verbonden.

Zoodra Eduard en Adelheid op het slot waren aangekomen, schaarden allen zich in orde om kerkwaarts te gaan.

De bruid ging voorop met Gustaaf aan haar zijde. Zij was getooid in een zwart zijden kleed met wit kanten sluier, Gustaaf droeg een wit vest, een witte das en een kwikstaart; natuurlijk had hij ook een hoogen hoed op. Achter haar volgden de kapitein met mevrouw Hooge aan den arm (voorbarige tongen wilden toen al beweren dat dit nog een paar worden zou). Daarna kwam Eduard met Adelheid; zij liepen maar te lachen en te giegelen; want Eduard had nog nooit zoo'n pret gehad als nu; en het laatst van allen volgde de sentimenteele Theresia, maar toch ook met iemand aan haar arm, al was dit maar ‘huurspul,’ namelijk een neef van den kapitein.

Daarna volgde nog een heele stoet van verre familie, van vrienden en genoodigden.

Het oude eenvoudige kerkje was rijk met bloemen gesierd; het scheen als was het er trotsch op, zulk een paar binnen zijn muren te ontvangen. Welluidend klonken de

zuivere tonen van het '*Veni Creator*, door een koor van knapen aangeheven, langs het nederig gewelf.

De eerbiedwaardige herder der gemeente hield met de hem eigen welsprekendheid een korte, maar gevoelvolle toespraak tot de jonggehuwden, die; zooals daar de gewoonte was, binnen de communiebank de Mis voor gehuwden bijwoonden en zeker ten volle instemden met de hoog verheven gebeden, de blijde zangen, zoo roerend schoort, zoo vol van moederlijke wijsheid en teederheid, waarmee de H. Kerk ons allen door het leven begeleiden wil van de wieg tot aan het graf. Op het hart van Theresia echter scheen die plechtigheid weinig indruk te maken, zij verveelde zich blijkbaar en keek gedurig om. Daarbij maakte zij, hoewel het niet te warm was, een druk gebruik van haar waaier, dien zij van Eduard ten geschenke ontvangen had en waarop hij iets had geschilderd.

Na afloop der trouwplechtigheid had er natuurlijk een groote receptie plaats op het slot.

Eduard was de eerste, die het jonge paar begroette. Hij nam zijn hoed af, legde zijn glacé handschoenen daar in, kuchte eens, kuchte nog eens en zei toen, terwijl hij de hand van Gustaaf en van Margareta greep - als hij nog meer handen had gehad, zou hij ook de hand van den kapitein, van mevrouw Hooge en Adelheid en van wie weet nog hoeveel anderen hebben gevat - 'Amice, je bent nu getrouwd voor God en voor de wereld, ik wensch je van harte geluk; van nu af aan zal je ook de genoegens en miseries van het huwelijksleven naar waarheid kunnen beschrijven. Zie, dat ontbrak nog aan uw vorming, tracht er uw voordeel mee te doen.'

Daarna liet hij aan de overigen vrij spel om hun gelukwenschen af te steken. Hij zocht zijn hoogen hoed op en daarna zijn Adeltje. 'Nou, Adeltje, heb ik er dit nu niet eens fijn afgebracht?' vroeg hij, zoodra hij haar teruggevonden had.

'Ja, stil nu maar,' zei ze, terwijl zij op haar stoel heen en weer schoof en hem aankeek, als wilde zij zeggen: 'De hemel geve dat je er de rest ook zoo goed afbrengt.' Hardop vervolgde zij: 'Wat ben je van middag toch opgewonden! luister liever eens naar de andere menschen; jij hoeft toch hier het hoogste woord niet te voeren; want wat zij zeggen is heel wat anders dan wat jij hebt verteld!'

Eduard zette zich na deze vermaning aanstonds met een bedremmeld gezicht aan Adelheids zijde en sprak geen woord meer.

De kapitein stond ten laatste het eerst op; hij greep Eduard bij den kraag en zei opzijn gewonen luimigen toon: 'Komaan, amice, nu kan het bal een aanvang nemen; aan jou de eerste partij; jij mag van avond met de bruid dansen, is het niet zoo, Gustaaf?'

De bruidegom was op dit oogenblik in gesprek met Adelheid en gaf op die vraag ten antwoord: 'Wel zeker! zeker, Eduard met Margareta, ik met Adelheid.'

Eduard sprong als een gat in de lucht; hij zette zijn hoogen hoed af, legde zijn manchetten er in en zei tot het dienstmeisje: 'Zeg eens, Lientje, jij heet immers Lientje?'

'Ja, mijnheer, dat is precies geraden.'

'Nu dan, Lientje, bewaar dien hoed op zijn best, want aan dat hoofddeksel zijn velerlei herinneringen verbonden, en zorg vooral dat ik hem morgenochtend weer op het juiste oor krijg.'

In een oogenblik was het bal gearrangeerd en daar zwierden allen rond in lustigen zwaai. Mevrouw Hooge en Theresia, die geen danser konden bekomen, stonden het tooneel lachend aan te zien, maar Theresia beet toch wel eenigszins op haar lippen.

De maan was al ondergegaan; slechts enkele sterren flikkerden nog, maar het bruiloftsfeest was nog in vollen gang.

Ten laatste kwam ook daaraan, zooals aan alles, een einde, en Eduard begon te zoeken naar zijn hoogen hoed; maar niemand wist waar die gebleven was; hij riep uit alle macht. ‘Lientje, Lientje, waar is mijn hoed gebleven?’

Maar Lientje verscheen niet meer.

Toen kwam Adelheid tusschenbeide: ‘Kom, zet hem maar een hoed op,’ zei ze, ‘het komt er niet op aan welken, als hij er maar mee thuis komt.’

Men bracht een grooten Tyroler hoed te voorschijn en plaatste dien op Eduards hoofd, dat daarin verzonk, terwijl van alle kanten het refrein weergalmde:

Zet nu dien boer een hoedje op,
Een hoedje met een kwastje.
Dan is die boer content.

Dat bleek ook te gelden van Eduard, want nauwelijks had hij dien hoed op het hoofd, of hij begon weer rond te springen, en - zoo zou onze Geldersche boer hier zeggen - ‘daor ging het weer her’ op de maat der muziek.

Het bruiloftsfeest was nu afgeloopen. Ter elfde ure of liever om klokke drie kwam Lientje aandragen met Eduards hoogen hoed, dien zij weer fijn had opgestreken, en onder het refrein:

Wie zijn hoed is dat?
Wie zijn hoed zou dat wel zijn?
Het is de hoed van Eduard.

beijverde ieder zich hem den hoed op het hoofd te drukken. Eindelijk behoorlijk gedekt met zijn eigen hoed en ondersteund door Adelheid, had Eduard het geluk om onopgemerkt en zonder eenig procesverbaal naar zijn hotel te sukkelen.

Toen hij daar was aangekomen en Adelheid, Theresia en mevrouw Hooge naar haar apartementen waren vertrokken, gevoelde hij nog niets geen lust om naar bed te gaan. Bij het afzetten van zijn hoed, die er allerdeerniswaardigst uitzag, keek hij eerst tevergeefs rond naar het doodshoofd, waarop hij hem vroeger zoo dikwijls geplaatst had. Ook zijn handschoenen kon hij zijn geliefkoosd opgezet aapje niet meer aantrekken; ‘maar,’ zoo troostte hij zichzelven: ‘overmorgen is het weer feest, dan ga *ik* trouwen!’

Hij zette zich in een armstoel neer, stak een sigaar op en begon hardop te zingen:

Wie zijn hoed is dat?
Wie zijn hoed zou dat wel zijn?

Maar op eens werd er aan zijn deur geklopt.

‘Binnen!’ roept Eduard.

Daar verschijnt het joviale gezicht van den kastelein aan den ingang, die hem toeroept: ‘Mijnheer Eduard, pas op, de marechaussees loopen langs de straat; maak geen burengerucht.’

‘Kom kerel, geef me nog een afzakkertje en neem jij er ook nog een.’

‘Nou nog eentje, maar wees dan stil.’

De kastelein kwam nu nog even boven met een karafje en twee glaasjes; eenige oogenblikken ging alles zeer rustig, maar daarna werd het weer zoo luidruchtig dat mevrouw Hooge in haar witte nachtjapon, op hooge beenen kwam vragen wat er toch in 's hemels naam gaande was; zij kon geen oog dicht doen.

Beiden sprongen verschrikt op: ‘O hemel! een spook, een spook,’ riep Eduard; de kastelein vermaande hem tot stilte en eindelijk ging het gezelschap uiteen.

Of Eduard dien nacht zijn boordje heeft afgelegd kan niet met juistheid worden vermeld.

* * *

Eenige weken later werd er in de pas gebouwde St.-Magdalena-kerk te Amsterdam weer een paar getrouwd. Die verbintenis, ook in den achterhoek van Gelderland tot stand gekomen, werd hier voltrokken tusschen Eduard en Adelheid.

De bruiloft van Eduard werd gevierd in zijn atelier. Het behoeft niet te worden gezegd dat hij op de grappigste schilderstukjes voor dien avond was bedacht geweest. Onder meer had hij geschilderd een hemel vol sterren en een volle maan. Daarvoor lag een meisje met smachtende, in tranen zwemmende oogen en wijd uiteengestrekte armen neergeknield, terwijl naast de maan, die blijkbaar lachte, stond geschreven: ‘toch kom ik voor al je tranen niet naar beneden.’ Ook het logement was niet vergeten, in alle heerlijkheid stond het daar op den achtergrond, terwijl (altoos in schilde ring natuurlijk) de kastelein met juffrouw Jetje het opgezette aapje van Eduard in de hoogte hieven, het aapje, dat nu nog in duidelijker schrift en met nieuw vergulde letters de zinspreuk te lezen gaf:

‘In uw leven hebt gij ons alles nagedaan, uw sterven zullen wij u allen eens nadoen!’

Toen na dit bruiloftsfeest allen weer naar den Achterhoek vertrokken, was er een oude eerbiedwaardige dame onder dit gezelschap. Zij was de hoogbejaarde moeder van Gustaaf, die nu in alle stilte en rust zich nog eenige jaren verheugen mocht in het geluk harer kinderen, om eindelijk, uitgeput in krachten, niet in levensgeluk en liefde, in de armen harer dierbare kinderen den laatsten adem uit te blazen.

Eduard vestigde zich als schilder in Amsterdam, terwijl mevrouw Hooge met Theresia bij hem bleef inwonen. Mevrouw Hooge beleefde meer vreugde van Adelheid dan van Theresia, en zij gevoelde er geen berouw over, dat zij voor ditmaal maar eens was afgeweken van haar anders zoo vaste en onwrikbare levensbeginselen.

En Theresia? - Och arme! Zij diende zoowel Eduard den schilder als Gustaaf den schrijver tot model, als zij een beeld moesten schetsen van verveling of levenszatheid en een zeker hopeloos streven naar een onbekend, onbereikbaar ideaal.

Verstooten.
Tiroler vertelling door Jan Rombout.

II.
(*Slot.*)

Twaalf jaren zijn er voorbijgegaan en in dien betrekkelijk korten tijd is er ontzaglijk veel veranderd. Sedert lang is de oude Lahnsteiner niet meer de baas op zijn hoeve. In zijn plaats voert daar het commando over knechts en meiden zijn tweede zoon Steffel. Deze is getrouwd met de dochter van den Karlhofer, die de Lahnsteiner zoo graag als echtgenoote van zijn oudste op den Lahnstein had begroet.

In elk geval mag hij haar nu toch zijn schoondochter noemen, al is dit in eenigszins andere omstandigheden dan hij gedroomd had. Vooreerst heeft hij zijn hoeve aan Steffel moeten afstaan; want dat had de Karlhofer als onmisbare voorwaarde gesteld tot het huwelijk; van den anderen kant is de partij zelf, die hem zoo schitterend voorkwam, leelijk tegengevallen.

De Lahnsteiner en de Karlhofer hadden elkaar wederkeerig overschat. Zoo kwam het dat de jonge vrouw volstrekt niet meebracht wat van haar verwacht werd en ook in haar nieuw tehuis evenmin vond wat zij er gehoopt had.

En daar nu op deze we lerzijdsche verwachtingen het huwelijk alleen gegrond was, viel natuurlijk met die begoochelingen het heele huwelijksgeluk in duigen.

Steffel en zijn jonge vrouw leefden spoedig als kat en hond; zij konden elkaar niet uitstaan en zochten elk op eigen hand hun voldoening; *hij* in den drank, *zij* in haar opschik en pronk, beiden in het ontladen van hun wrevel op knechts en meiden. Dezen konden het er met den besten wil niet uithouden en zochten zoo gauw het hun eenigszins mogelijk was een rustiger dienst. Sinds de jonge vrouw op den Lahnstein regeerde, had men daar een gestadige wisseling van personeel, dat onder die veranderingen allesbehalve verbeterde. De heele boel liep in het honderd. De baas noch de vrouw hadden hart voor de boerderij en hun gehuurde helpers natuurlijk nog minder.

Zoo moest de eens zoo welvarende hoeve van zelf tot verval komen, en hoe meer Steffel achteruit boerde, hoe meer hij zijn troost in den drank zocht.

Zijn vader had er hem al meermalen ernstig over aangesproken; maar dat had Steffel den ouden man gauw afgeleerd. Hij wierp hem in zijn dronkenschap zulke grofheden naar het hoofd, en het minste woord lokte zulke heftige tooneelen uit, dat de voormalige Lahnsteiner niet beter wist te doen dan zich zuchtend in een hoekje terugtrekken en daar met bedroefde oogen het treurig verval aanzien van zijn hoeve, eenmaal zijn lust en leven.

Zijn goede vrouw, die tegen het aanhoudend gekrakeel niet was opgewassen en daarbij de onbarmhartige verbanning van haar geliefden oudsten zoon uit het vaderlijk huis niet had kunnen vergeten, had het onder den nieuwen staat van zaken niet lang meer gemaakt.

De brave ziel, die na haar Sanderl achtereenvolgens al degenen, aan wie zij gehecht was, uit het huis had zien drijven en daar vreemden den baas zag spelen, was aan het kwijnen geraakt en ging op haar beurt heen uit de woning, waar zij vroeger zoo gelukkig in huiselijken vrede en welvaart had geleefd, maar waar zij zich nu als een vreemdelinge voelde. Het eenige, wat haar het sterven bitter maakte, was dat zij in haar laatste uur niet den troost mocht smaken, haar diep betreurden Sanderl aan haar sponde te zien.

Waar was hij? Ach hoe menigmaal had zij zich in treurige mijmeringen die vraag gesteld. Maar als zij den naam van haar zoon durfde uitspreken, dan werd haar van alle kanten het zwijgen opgelegd. Noch haar man, noch Steffel wilden van den verstootene hooren.

Nu zij dood was en de oude Lahnsteiner met haar de laatste toespraak in zijn huis verloren had, kwam hem, als hij eenzaam in zijn verloren hoekje zat, het beeld der goede vrouw, die hij nooit genoeg gewaardeerd had, nog dikwijls voor den geest als om hem de verwoesting te verwijten van hun huiselijk geluk, dat hij aan dwaze geldzucht had opgeofferd.

Dan bedacht hij met smart, hoe heel anders het op de hoeve had kunnen wezen, als hij naar haar verstandige en liefderijke taal had willen hooren; hoe hij zelfs na zijn onbesuisd en hardvochtig optreden tegen Sanderl alles nog goed had kunnen maken, als hij maar gewild had.

Hij bracht zich die eerste dagen na het vertrek van zijn jongen te binnen; hoe zijn vrouw hem schreiend gesmeekt had, Sanderl toch te laten terugroepen; maar hij had haar barsch den mond gesnoerd.

Toen was de pastoor uit het afgelegen dorp gekomen en had hem ernstig vermaand, het onbillijke, harde vonnis, over zijn zoon uitgesproken, in te trekken en den jonkman weer in zijn huis op te nemen. De waardige dorpsherder keurde het goed, dat Traudel

van de hoeve verwijderd zou blijven, al moest hij het verontwaardigd veroordeelen, dat de boer haar midden in den winter op straat had gezet, zonder dat hij haar een heenkomen bezorgd had. Maar nu ze eenmaal weg was, wilde hij er niet op aandringen dat de Lahnsteiner ze terugnam; hij vond het zelfs beter dat zij bij anderen in dienst kwam en nam op zich, daarvoor te zorgen. Maar in geen geval mocht de boer om haar zijn jongen verstooten, die zich steeds een rechtgeaarde zoon voor zijn ouders had getoond en die zich bereid verklaarde, wat hij misschien in drift tegen zijn ouders miszegd had, door verdubbelde gehoorzaamheid en toewijding goed te maken.

De brave priester had al het mogelijke aangewend om het verstokte hart van den ontaarden vader te vermurwen. Ondanks zijn hoogen leeftijd en het barre jaargetij was hij tot driemaal toe op de hoeve teruggekomen. Maar al die pogingen hadden den ouden koppigen boer nog meer verbitterd en ten laatste had hij ook den waardigen priester onbeschaamd de deur gewezen.

Sedert dien dag had hij nooit meer iets van Sanderl gehoord. In de eerste drukte met het huwelijk van Steffel had hij heel niet meer aan den jongen gedacht. Maar sedert die korte vreugde op zoo'n bittere teleurstelling was uitgeloopen, kwam hij hem telkens weer voor den geest.

De oude man maakte onwillekeurig een vergelijking tusschen Steffel, die, nu hij eenmaal

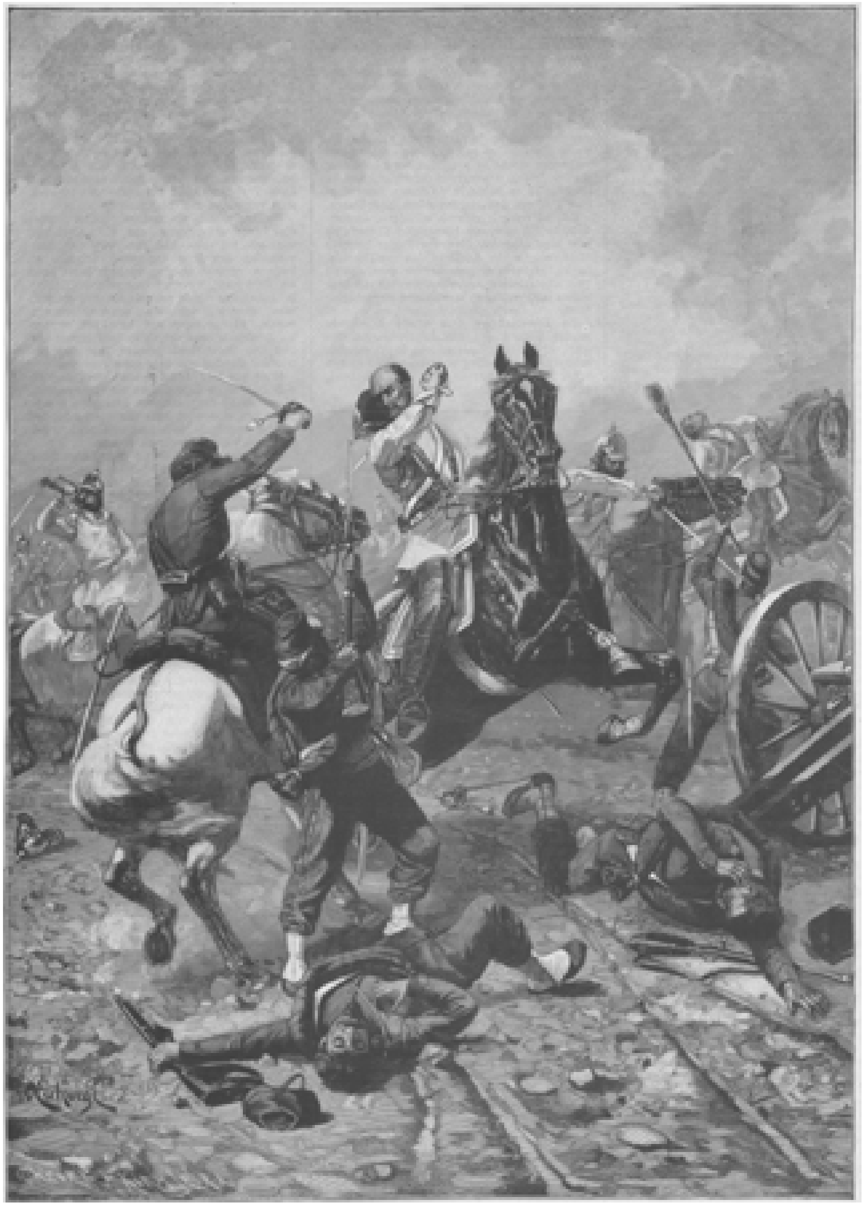

EPISODE UIT DEN SLAG VAN VIONVILLE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. VON ESCHWEGE.

BIJ MANESCHIJN IN DE HAVEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RENOUF.

als baas op het gedoe zat, zijn ouden vader haast geen woord meer waardig keurde, en Sanderl, die altijd een en al liefde en eerbied voor zijn ouders geweest was; tusschen de jonge vrouw, die niets uitvoerde en ieder af snauwde, en de goede, gewillige Traudel, die voor alles zorgde, terwijl ze voor zich zelf met het geringste tevreden was.

Wat had het anders kunnen zijn, wanneer die twee baas en vrouw op de hoeve geworden waren!

Maar al liet de gedachte aan den zoon, dien hij verstooten had, hem geen rust, toch wachtte hij zich wel, ooit tegenover iemand den naam van Sanderl uit te spreken. Dat liet zijn koppige trots niet toe. En liever trok hij zich eenzaam terug in het hoekje van den koestal om daar te mijmeren over zijn verspeeld geluk, - hetzelfde hoekje, waar de arme Traudel zoo vaak in stilte had geschreid.

III.

Op een heerlijk landgoed in een der schilderachtigste streken van het gebergte stond, onder groen loof verscholen, aan den oever van een heldere beek een alleraardigst huisje, de woning van den opzichter der vorstelijke bezitting.

Op den drempel der deur zat een blozende jonge vrouw met een kind te spelen, dat kraaiend de armpjes om haar hals sloeg. Een paar grootere jongens en meisjes dartelden om haar heen op het grasperk voor de deur.

'Pas op, Sanderl, niet te dicht bij de beek,' riep de bezorgde moeder, toen het oudste knaapje zich wat te dicht aan den steilen, steenigen kant waagde.

'Ik zal niet vallen, moeder,' zei de kleine deugniet.

'Ja, maar je moet, gehoorzaam wezen; je weet wel wat vader gezeid heeft. Kijk, daar komt hij juist aan.'

Op dat woord staakten de kinderen oogenblikkelijk het dartel spel en ijlden onder luid gejuich het voetpad op, dat naar de woning leidde.

Daar kwam vader hen met uitgestoken armen te gemoet. Het was een jonge, krachtige man in een soort jagerslivrei, grijs met groen afgezet, met hertshoornen knoopen. Hij droeg een Tiroler hoed met opstaande veer op het rijkgelokte hoofd.

'Zoo kinderen, zijn jullie daar, Sanderl, Sepperl, Liesl, heb je goed opgepast?'

Sanderl sprong tegen zijn vader op, als had hij hem wel op den schouder willen klauteren. Zijn zusje hing zich aan haar vaders arm en drukte zijn forsche hand lief koozend tegen haar zacht gezichtje.

Van de springende kleinen omringd, stapte de opzichter op zijn vriendelijke woning aan, waar zijn jonge vrouw, met het kleinste kind op den arm, hem met een kus verwelkomde.

'Je ben vroeg thuis, Sanderl,' zei ze.

'Ja, maar ik moet weer weg. De baron heeft mij noodig. Ik kom maar een uurtje naar huis om wat uit te blazen. De baron moet morgen op reis en ik moet hem tot het station vergezellen; maar eerst valt er nog zooveel in te pakken. Het zal dus wel laat worden, eer ik van avond thuis kom, Traudel.'

'In vredesnaam,' zei de jonge vrouw, 'de baron is zoo goed voor ons, dat we ook wel wat voor hem mogen overhebben. Hij heeft toch maar uitstekend voor ons gezorgd. Wie had kunnen denken, toen ik bij je vader de koeien hoedde en in den

koestal slapen moest, dat ik nog in zoo'n mooi huis zou komen te wonen, opzettelijk nieuw voor ons gebouwd, en waar we volop alles hebben,wat we maar kunnen verlangen!'

'Ja, zeg dat wel, Traudel,' zei de jonge man, terwijl hij zich vertrouwelijk naast zijn vrouw op den dorpel neerzette en op zijn beurt het kleinste kind op zijn schoot nam. 'Wie had gedacht, toen we op dien barren winterdag samen als vagebonden op straat werden gezet, dat we zoo goed onzen weg zouden vinden. Onze Lieve Heer is zichtbaar met ons geweest.'

'Dat denk ik zoo dikwijls,' hernam Trau del, 'als ik daar onze kinderen gezond en vroolijk zie spelen. Rijkeluiskinderen kunnen het met beter hebben, en wij zijn onder elkaar zoo gelukkig als iemand ter wereld maar wezen kan.'

'Ja, één ding hindert me toch wel,' zei Sanderl nadenkend.

'O spreek daar niet van, ik weet wat je bedoelt; je wil zeggen die hardheid van je vader. Denk maar niet, dat ik dat vergeet. Ik bid onzen Lieven Heer iederen dag dat hij den ouden man tot inkeer mag brengen. Dan zou er werkelijk niets ontbreken aan ons geluk.'

Sanderl schudde mistroostig het hoofd.

'Daar schijnt toch maar niets aan te veranderen. Hoe dikwijls heb ik den ouden pastoor verzocht, er nog eens werk van te maken. Zelf kan de brave man er niet meer naar toe gaan; dat laten zijn hooge jaren niet toe, maar ik weet dat hij herhaaldelijk door anderen gepoogd heeft, vader tot verzoening te bewegen. Het helpt allemaal niets. Vader wil zelfs mijn naam niet hooren uitspreken. En zoo vrees ik dat hij het graf zal ingaan zonder mij gezegend te hebben, net als moeder.'

'Maar uw moeder heeft stellig op haar doodsbed wel aan je gedacht, Sanderl. En ik ben zeker dat zij nu in den hemel voor ons en voor haar man bidt. Want in den hemel is ze zeker, de brave ziel. Wat ze hier op de wereld misschien door te groote zwakheid mocht misdreven hebben, dat heeft ze zwaar uitgeboet. Ik kan mij voorstellen wat het mensch moet geleden hebben, sinds jij de deur uit was. Het is zeker haar dood geweest. Maar nu is ze gelukkig bij onzen Lieven Heer en ik reken er stellig op, dat haar gebed en het mijne eenmaal zal verhoord worden. Me dunkt, Sanderl, je moest zelf nog eens een poging wagen om vader te verbidden...'

'En hij heeft mij de deur achter den rug dichtgesmeten en gezegd dat ik er nooit meer in zou komen.'

'Daar heeft hij tegenwoordig weinig meer over te zeggen,' hernam Traudel met een meelijdenden glimlach, 'sedert Steffel baas is op de hoeve, heeft hij niets meer in te brengen; dat weet je heel goed.'

'Maar denk je dan dat Steffel me zal ontvangen?'

'Och, je kan het in elk geval probeeren. 't Is niet zeker dat je hem thuistreft.'

''t Is goed,' zei Sanderl na eenig nadenken. 'Als de baron op reis is, krijg ik wat vrijen tijd. Daar denk ik gebruik van te maken om den ouden pastoor nog eens op te zoeken. De man is wel waard dat wij hem in eere houden. Wat heeft hij zich al moeite voor ons getroost! Weet je nog Traudel, hoe hij ons opnam op dien dag, toen wij, van den Lahnstein verjaagd, radeloos bij hem aanklopten?'

'Ja, dat staat me nog goed voor. Wat een zegen, dat ik op het denkbeeld kwam, hem om hulp en raad te vragen. In 't eerst was hij allesbehalve goed te spreken, toen wij met ons beitjes daar op eens voor hem stonden. Het was hem lang niet naar den zin; maar toen hij vernomen had, hoe alles in zijn werk was gegaan, schafte hij aanstonds raad. Ik kon voorloopig bij hem blijven als een hulp voor zijn oude huishoudster, en voor jou zou hij wel een baantje vinden....'

‘In 't eerst leek dat niet veel bijzonders,’ ging Sanderl voort, zich in die herinnering verlustigend. ‘Ik werd op pastoors voorspraak hier op het goed aan het houthakken gezet en mocht nog blij wezen dat ik zoo den kost verdiende. Toen ondervond ik op een gevoelige manier dat ik vaders huis ontloopen was. Soms vergeleek ik me zelven bij den verloren zoon, als ik op een stuk omgehouwen boom mijn hard stuk brood opknabbelde; en als ik had kunnen denken, dat vader me weer in genade zou aangenomen hebben, zou ik wel op mijn bloote knieën naar huis hebben willen kruipen. Vooral moeder miste ik verschrikkelijk. Ik begreep hoe de goede ziel om mij schreien moest. Maar.... vader wilde me niet meer zien. In Gods naam dacht ik, maar moed gehouden; 't is nu zaak op eigen beenen te staan, en onze Lieve Heer heeft mij daarbij boven verwachting gesteund. Wie had kunnen denken dat ik op hetzelfde goed, waar ik als een arme daglooner uit medelijden was opgenomen, nog opzichter zou worden!’

‘Je trof het bijzonder, dat juist de oude opzichter zoo schielijk kwam te sterven en dat de jonge baron zoo'n schik in je had.’

‘En jij zeker niet,’ hernam Sanderl schalks lachend, ‘toen hij dit woonhuisje voor mij liet bouwen en zei, dat ik nu maar gauw trouwen moest om er met mijn vrouw in te kunnen trekken?’

Tot eenig bescheid sloeg Traudel den arm om Sanderls hals en trok hem met hartelijke teêrheid naar zich toe.

‘Weet je wel, hoe blij de oude pastoor was,’ herinnerde zij nog, ‘toen hij eindelijk ons huwelijk kon inzegenen? De goede man schreide, toen wij voor hem op de knieën lagen.’

‘Geen wonder! hij had toen nog weer zóó zijn best gedaan om vader bij de plechtigheid te hebben. Maar niemand was willen komen, vader niet, Steffel niet, alleen de meiden, die al lang van den Lahnstein vandaan waren. Dat was een schaduw op ons geluk en die schaduw is gebleven,’ ging hij met een zucht voort. ‘Voor 't laatst wil ik nu nog eens probeeren of die niet weg te krijgen is. Als ik toch den pastoor opzoek, kan ik licht even op den Lahnstein aangaan.’

‘De pastoor zal er u zijn zegen toe geven,’ zei Traudel, ‘en wie weet....’

In gedachten verdiept staarden beiden eenige oogenblikken voor zich uit. Daarop zei Sanderl:

‘Nu, Traudel, wordt het mijn tijd. Ik moet gaan. Roep de kinderen binnen; want kijk eens, hoe de lucht daar betrekt. Ik vrees dat we zwaar weer zullen krijgen van avond.’

Met die woorden nam hij afscheid van vrouw en kinderen en sloeg den weg in naar het kasteel.

IV.

Een uur later woedde een schrikkelijk onweer over het uitgestrekte landgoed. Het was pikdonker, maar nu en dan zette de bliksem het bosch en de omliggende bergen in hellen gloed. Bij stroomen plaste de regen neer en de wind schudde de boomen rondom Traudels huisje als had hij gezworen, ze uit den grond te rukken en het schilderachtige gebouwtje met al wat het bevatte daaronder te verpletteren.

Traudel zat daarbinnen met de kinderen, die angstig bij de moeder scholen. Zij stak de kaarsjes op bij het kruisbeeld in den *Herrgottswinkel*, het als huisaltaar ingerichte hoekje, dat in geen rechtgeaard Tirolergezin gemist wordt.

‘Kinderen, laat ons bidden,’ zei ze, ‘dat er geen ongelukken gebeuren. Gelukkig dat vader op het kasteel is. Daar is hij goed bezorgd. Maar wie weet hoeveel menschen buiten door dit weer zijn verrast.’

De kinderen knielden neer en treffend klon ken de eenvoudige stemmetjes in de stilte der kamer te midden van het gesuis en gebruis van den daarbuiten woedenden storm.

Eensklaps werd er op de deur geklopt.

Traudel schrikte op en luisterde. Kon daar wezenlijk iemand zijn? Of was het de wind, die haar misleidde?

Maar daar klonk het geklop opnieuw en nu luider dan eerst.

Traudel vloog op, nam een der kaarsen in de hand en ijlde daarmee naar de deur. Vóór ze opende vroeg ze nog even:

‘Is daar iemand?’

‘Ja,’ riep een vreemde stem.

‘Wie is dat?’

‘Ik....’

‘Wie is ik?’

Een oogenblik aarzelde de onbekende en Traudel vernam niets dan het gehuil van den wind in de boomen boven het huis.

‘Wie is er?’ vroeg ze nogmaals.

En daarop klonk het als een noodkreet:

‘Je vader, Traudel.’

Nu herkende zij de stem. Het was die van den ouden Lahnsteiner, haar voormaligen baas, den vader van haar man.

Met bevende hand haastte zij zich de deur te openen en liet het volle licht op het verweerde, afgetobde gezicht van den grijsaard vallen. Hij was het wel, dezelfde, die haar op den kouden winterdag de straat opgejaagd had, maar neen, niet dezelfde. Was die gebogen, neergedrukte gestalte de trotsche Lahnsteiner, die om haar zijn eigen zoon uit zijn huis verstooten had?

Daaraan dacht zij niet. Zij had Sanderl's vader herkend en dat was haar genoeg. Hij kwam tot hen uit eigen beweging, terwijl zij zelf nog geen uur geleden overlegd hadden, dat Sanderl voor het laatst nog eens beproeven zou tot hem te gaan. Was dat niet Gods beschikking? Was dat niet de verhooring van haar gestadig gebed?

‘Kom binnen, vader,’ zei ze eenvoudig, kalm weg. ‘O wat zal Sanderl blij zijn u te zien, als hij thuiskomt!’

‘Is Sanderl niet thuis?’ vroeg de oude, met gejaagden blik de kamer rondziende.

‘Hij is op het kasteel bij den baron,’ antwoordde zij, ‘en als het zulk weer blijft, zal hij vooreerst niet naar huis komen. Maar dat is hetzelfde, u is hier thuis vader; ga zitten, laat ik u dat buis helpen afdoen; 't is doornat. Ik zal er u een van Sanderl geven.’

Zij wenkte haar oudste jongske, het kleedingstuk te halen, en toen hij er mee terugkwam, bleef hij met groote oogen den vreemden ouden man aanstaren. Zijn broertjes en zusjes verscholen zich achter hun moeder en hielden zich aan haar rokken vast.

‘Weest niet bang, kinderen,’ hernam Traudel, ‘dat is grootvader, geef hem eens een handje.’

De kleine Sanderl trad als de moedigste naar voren en legde zijn mollig kinderhandje in de vereelte hand van den ouden boer.

Deze drukte het met warmte en wreef het zachte knuistje tusschen zijn knokkelige vingers. Daarop bracht hij het kinderhandje opeens als in vervoering aan de lippen en barstte in tranen los.

De kinderen verschrokken en trokken zich terug. Traudel boog zich over den grijsaard, die daar ineengedoken op den stoel, waarop hij neergevallen was, zat te snikken.

‘Traudel,’ zei hij, ‘'t is gebeurd, zooals Sanderl gezegd heeft, dat ik jou eenmaal nog een onderkomen zou moeten vragen.’

En weer stroomden de tranen hem over het verweerde gezicht en druppelden tusschen de stramme vingers door, waarmee hij zijn gelaat poogde te bedekken.

‘Schrei niet, vader,’ zei Traudel, ‘daar is nu geen reden meer voor. Door uw komst vervult u den liefsten wensch van Sanderl en van mij. U zal eens zien, hoe blij hij is u te zien.’

Zachtjes aan bedaarde het onweer. De wind ging liggen en men vernam nog slechts het gesijpel uit de doornatte boomen boven het huis. Allengs werd alles stil in het rond; alleen het gezwollen beekje klaterde luid langs zijn steenigen oever. Traudel opende de deur, ten einde naar buiten te zien.

De maan ging op en voorspelde een heerlijken zomernacht. De frischheid deed haar goed na het roerend tooneel, dat haar, hoe kalm ze zich ook gehouden had, heftig had aangegrepen.

Vurig verlangde zij dat Sanderl naar huis zou komen. Daar weerklonken voetstappen in de verte. Zij luisterde met gespannen aandacht. Het was zijn tred.

'Vader, daar komt Sanderl,' zei ze, en weinige oogenblikken later drukten vader en zoon elkander aan de borst.

Het was een treurige geschiedenis, die de oude Lahnsteiner te verhalen had. Steffel had de hoeve al meer en meer verwaarloosd, om zich geheel aan den drank over te geven. Nu was hij door het gerecht gehaald om voor schuld in de gevangenis geworpen te worden. De hoeve zou verkocht moeten worden. Zijn vrouw was naar haar vader geloopen, zonder zich om iet te bekommeren; en nu aan zijn lot overgelaten, had de oude boer eindelijk besloten, een toevlucht te zoeken bij zijn oudsten zoon Sanderl, dien hij eenmaal zoo hardvochtig uit het vaderlijk huis gestooten had.

Met liefde werd hij er ontvangen en mocht nog gelukkige dagen beleven in het vriendelijke huisje, tusschen Sanderl en Traudel en hun lieve kinderen. Menigmaal vereenigde hij die vaderlijk rondom zijn knieën en zei dan:

'Kinderen houdt altijd veel van je vader en moeder en houdt ook veel van elkander; want er gaat niets boven liefde en vrede: liefde alleen brengt geluk.'

Bij de Platen.

De keizer van Oostenrijk en de jongste Habsburgers. -

Het heeft altijd een eigenaardige bekoorlijkheid, den beheerscher van een machtig rijk als liefhebbend huisvader in den kring der zijnen te beschouwen. Dit schouwspel valt echter slechts weinigen ten deel, want als de grooten der aarde, na maandenlang den last der staatszorgen gedragen te hebben, zich in de eenzaamheid van een idyllisch landgoed terugtrekken, vergeten zij maar liefst, dat zij gekroonde hoofden zijn.

Zoo trekt zich ook keizer Frans Jozef, die straks een halve eeuw de zware kroon der Oostenrijk-Hongaarsche monarchie torst en die zoowel in zijn staatkunde als in zijn huiselijk leven zoo zwaar bezocht is, als misschien geen vorst in deze eeuw, des zomers in zijn heerlijke villa te Ischl terug, om daar uitsluitend voor zijn gezin te leven.

Hier is ook de keizerin gewoon van haar onverpoosde reismanie te komen uitrusten en brengt de kroonprinses-weduwe Stephanie met haar dochter, de aartshertogin Elisabeth, haar schoonouders jaarlijks een bezoek. Maar nog meer gasten, komen er op het gastvrije, patriarchale slot. Vooreerst de oudste keizersdochter Gisela, gehuwd met den Beierschen prins Leopold, tweede zoon van den prins-regent Luitpold, die geen zomer overslaat, om met haar kinderen haar ouders te Ischl te bezoeken. Maar het regelmatigst komt en het langst blijft 's keizers jongste dochter, aartshertogin Maria Valeria, het nestvalkje van het Oostenrijksche keizershuis en de bijzondere lieveling van den grijzen monarch. Zij is gehuwd met aartshertog Frans Salvator van Oostenrijk-Toscane, wiens overgrootvader een jongere broer was van den grootvader des Oostenrijkschen keizers. Zooals men weet, kwam Toscane bij den vrede van Weenen aan Oostenrijk en werd tot de inlijving bij Italië geregeerd door een jongeren tak van het huis Habsburg-Lotharingen, waarvan aartshertog Frans Salvator een afstammeling is.

Is keizer Frans Jozef dikwijls, zij het ook kort, een gast op het heerlijke slot Lichtenegg bij Wels, dat hij zijn schoonzoon als bruiloftsgift schonk; het aartshertogelijk gezin vertoeft weken lang op de keizersvilla te Ischl. Den afgeloopen zomer liet de vorst zich overhalen, zich met de kinderen van zijn dochter Valeria te laten photographeeren, en de opneming geschiedde door den Weener hofphotograaf Rudolf Krziwanek.

Het portret stelt den keizer voor met zijn drie jongste kleinkinderen. De kleine prinses Elisabeth, zoo genoemd naar haar grootmoeder, is den 27en Januari 1892, prins Frans Karel Salvator den 17en Februari 1893 geboren, en het jongste kleinkind, dat de keizerlijke grootvader met de bezorgdheid van een jonge moeder op den schoot houdt, was, toen het portret werd genomen, nog maar een paar maanden oud, daar het in April 1894 geboren is.

Wij zijn overtuigd, dat onze lezeressen dit groepje met nog meer belangstelling zullen beschouwen, dan voor een paar weken de Duitsche keizerin met haar kinderen; want de schalke, vragende gezichtjes der vorstentelgen met hun diepzwarte kijkers en het grootvaderlijk geluk, dat den zwaar beproefden keizer op het gelaat weerspiegeld ligt, trekken onweerstaanbaar aan.

Episode uit den slag bij Vionville.

- De Fransch-Duitsche oorlog blijft, ofschoon de vrede nu al ten naaste bij vijf en twintig jaar geteekend is, nog krachtig in de herinnering leven van allen, die het *année terrible*, het schrikkelijke jaar 1870, zooals de Franschen zeggen, hebben meegeleefd. De Duitsche kunst put er nog steeds nieuwe aanleiding uit tot het scheppen van krijgshaftige tafereelen. In dit nummer geven wij er een weer, dat een der aangrijpendste episoden voorstelt uit dien bloedigen krijg.

Maarschalk Bazaine wilde met zijn leger uit den gevaarlijken strik, waarin hij bekneld zat, de vesting Metz ontsnappen. Dat moest van Duitsche zijde tot elken prijs verhoed worden. Den 14en Augustus 1870 hadden het zevende en eerste Pruisische corps hem reeds bij Colombey-Nouilly aangevallen en gepoogd hem tegen te houden. Hij rook lont en trok na den slag al zijn corpsen door Metz heen op den linker Moezel-oever samen.

De Duitsche troepen, die hem daar vóór wilden zijn, moesten in een grooten boog om de vesting heen marcheeren. Dat kostte veel tijd. En daarom stonden den 16en Augustus reeds vier Fransche corpsen in den omtrek van Vionville gereed, toen prins Frederik Karel eerst twee afdeelingen ruiterij en zijn derde legercorps tot zijn beschikking had. Toch waagde hij den aanval. 'Dertig duizend Pruisen houden het wel tegen tachtig duizend Franschen uit, tot er hulp komt,' sprak hij. 'Het moet.'

En zoo gebeurde het ook. Wel schenen de dappere Duitschers den kamp tegen de overmacht te moeten opgeven. Zij hadden nog maar één reserve, de ruiterij-brigade Bredow. De Franschen daarentegen kregen van Bazaine voortdurend nieuwe hulptroepen. Reeds weerstond het heele corps Frossard het Pruisische corps Alvensleben II in het front, terwijl het corps van maarschalk Canrobert den linkervleugel der Pruisen omvat hield en er nog twee Fransche corpsen in reserve waren.

'Zullen wij zwichten?' vroegen de Duit schers. 'Dat nooit! Het tiende corps is in de nabijheid; het moet binnen een uur aanruk ken; een uur houden wij het nog wel uit.'

Intusschen hadden zelfs de aaneengesloten liniën der Pruisen den schok met de heele overmacht der Franschen niet meer kunnen doorstaan. Daarom moest die tot elken prijs verhinderd worden, en prins Frederik Karel liet zijn brigade Bredow den aanval wagen.

De generaal, de beide regimentscommandanten en vele officieren wisten dat zij den dood te gemoet reden, maar zij begrepen ook dat die aanval de redding kon zijn van hun kameraden, en wellicht de zege kon voorbereiden.

'Met God voor koning en vaderland!' weergalmde de strijdleus. 'Hoera, hoera, hoera!' En daar stormden de uhlanen en kurassiers op den vijand los. Aan de spits der laatsten dringt graaf Schmettow tot midden in de vijandelijke artillerie. Zijn sabel slaat den chef der batterij uit het zaal; zijn kurassiers vellen alles neer wat weerstaat.

Daarop gaat het weer tegen de Fransche infanterie los, tegen een tweede colonne en nog weer eens tegen de artillerie. Nu kunnen ruiter en ros niet meer, en juist op dit oogenblik hebben zij behoefte aan de meeste kracht. Zij moeten voor de overmacht der frisch aanrukkende Fransche ruiterij bezwijken. Nauwelijks de helft keerden uit den strijd terug.

Hopeloos was voor deze braven de aanval geweest; maar hun doel hadden zij bereikt. De Franschen waagden geen beslissenden slag, het tiende Pruisische corps kwam nog tijdig aan, de zege was bevochten.

Het geluk was den dapperen commandant der kurassiers gunstig geweest. Tweemaal was zijn helm doorschoten, maar hij zelf was ongedeerd gebleven.

Bij maneschijn in de haven. -

Ter afwisseling van het wild bewogen tooneel der vorige bladzijde een kalm vredig maneschijntje. De visscherssschuiten, die in de ruime haven voor anker liggen, gereed om morgen bij de eerste bries uit te zeilen, wiegelen droomerig op de haast onmerkbare deining. Slap en slaperig hangen de zeilen neer. Van de bemanning is niets te zien; zij is al lang te kooi gekropen om zich te sterken tegen de reis, die zij in het verschiet heeft. Alles is stil en rustig, alles sluimert. Alleen de maan waakt. Met vriendelijken glans staat zij aan de nevelig grijze lucht en werpt een zachten gloed over schepen en tuigage, die fantastische schaduwen tooveren op het matzilveren, licht bewogen watervlak.

Schooltje spelen. -

Om te besluiten nog een aardigheid voor de kleintjes, die ook den grooten plezier zal doen. Want wie ziet niet met genoegen het jonge goedje aan als het zich in onschuldig, vroolijk spel vermaakt? Ja, als ze maar zoet zijn, hooren we hier een huismoeder zeggen, die nogal eens last heeft van de uitgelaten luidruchtigheid harer lieve telgen. Zoet nu is het groepje op onze laatste bladzijde boven mate; bijna onnatuurlijk zoet, en we vreezen dan ook dat het zoo niet lang duren zal. Als de jongens op eigen houtje school doen, is de schooltijd gewoonlijk gauw om.

Allerlei.

De toorn met betrekking tot de gezondheid.

Wanneer de toorn zijn hoogste punt (paroxysme) bereikt, kan hij een plotselingen dood ten gevolge hebben. Voorbeelden hiervan zijn niet zeldzaam, en de geschiedenis heeft er een aantal van opgeteekend. Zoo stierf de Romeinsche keizer Nerva bij een hevige opwelling van toorn, toen hij eensklaps een senator voor zich zag, die hem zwaar had beleedigd. Een van zijn opvolgers, Valentinianus I, trof hetzelfde lot. Hij wierp een deputatie Duitschers hun ondankbaarheid jegens het Romeinsche volk met groote heftigheid voor de voeten, toen plotseling te midden van zijn toespraak een groot bloedvat sprong en hij dood op den grond viel. Maar ook de latere tijd kent voorbeelden van deze soort. Zoo werd de groote Engelsche chirurg sir John Hunter het offer van zijn opbruisend temperament. Bij een wetenschappelijken twist met een van zijn collega's, die zijn meening niet deelde, wond hij zich zoo op en geraakte dermate in woede, dat er een bloedvat sprong en hij aan verbloeding stierf. De beroemde Russische arts Bogdanowski te St.-Petersburg stierf op dezelfde wijze te midden van een heelkundige operatie. Hij was bezig een been af te zetten, en met de operatie bijna klaar, toen hij woedend werd over de onbeholpenheid van een zijner leerlingen, die hem daarbij ter zij stond. Plotseling viel hij neer en stierf, zonder weer tot zich zelf gekomen te zijn.

Opwellingen van toorn, gerechtvaardigd of niet, hebben gelukkig niet altijd zulk uiterste gevolgen, maar het is toch zeker, dat zij grooten invloed hebben op ons lichaam, en niet minder op de spijsvertering.

Vochtige woningen. -

Op het oogenblik dat vele onzer huismoeders nog bezig zijn met de groote schoonmaak, kan het zijn nut hebben er op te wijzen dat het overtollige waterplassen, waarin sommige zich daarbij verlustigen, heel nadeelig kan zijn voor de gezondheid. Vele huizen toch worden door de stroomen water, over keuken en gangen uitgestort, voor altijd bedorven ten gevolge van vochtigheid. In een vochtig huis kan men niet gezond blijven.

Om zich te overtuigen of een huis al dan niet door vocht schadelijk is voor de gezondheid, sluite men de verschillende kamers goed af en zette in ieder vertrek een

nauwkeurig afgewogen hoeveelheid versch gebrande en fijn gestooten kalk. Na vier en twintig uren weegt men de kalk opnieuw; is zij dan meer dan één procent in gewicht toegenomen, dan blijkt daaruit dat de woning wegens te groote vochtigheid onbewoonbaar moet heeten, zoodat er maatregelen moeten genomen worden om die vochtigheid te verhelpen.

SCHOOLTJE SPELEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN M. PHILIP.

Slotwoord.

Ziedaar ons weer ongemerkt aan het slot van den jaargang gekomen. Als men den heelen bundel van twee en vijftig weeknummers eens terugbladert, dan moet men zeggen dat wij daar heel wat in hebben afgehandeld. Maar is het den lezer gegaan als ons, dan zal hij moeten bekennen, dat het hem verrast, nu het jaar alweer geëindigd te zien.

Van harte hopen wij dat dit inderdaad de indruk is, dien de aanblik van dit slotwoord op onze lezers en lezeressen maakt. Verwondert het hun toch dat de jaargang wederom uit is, dan mogen wij daarin het stellig bewijs zien, dat hij hun niet lang gevallen is, met andere woorden niet verveeld heeft.

En daarom toch is het ons te doen. Want al waren wij nog zoo degelijk, zoo leerzaam, zoo nuttig en stichtend geweest als maar eenigszins. mogelijk is, - wanneer wij er niet in geslaagd waren, de lezers te gelijk aangenaam bezig te houden, dan hadden we eenvoudig fiasco gemaakt.

We durven evenwel vertrouwen dat geen onzer lezers, of hij moest al een buitengewoon ‘onaangenaam mensch in den Haarlemmerhout’ zijn, zulk een bar vonnis over ons strijken zal. Voorzeker is het niemand gegeven, het allen naar den zin te maken; maar hebben we niet juist iedereen kunnen bevredigen, de groote meerderheid, dus vleien we ons, zal toch met onzen arbeid wel voldaan zijn.

Wij hebben er ons toch immer op toegelegd, elk op zijn beurt wat wils te geven, ouden en jongen, eenvoudigen en meer ontwikkelden, kleinen en grooten; kortom wij hebben getracht, de *Illustratie* werkelijk te doen zijn, wat zij wezen moet: het ontspanningsboek voor het heele gezin.

Het katholieke publiek heelt dit jaar alweer getoond dat streven op prijs te stellen. Niettegenstaande er tegenwoordig nieuwe snuifjes in overvloed worden aangeboden, bleef het zijn *Belgische Illustratie* trouw. Het moet gezegd worden, dat aan dat nieuwe meestal een luchtje is, met andere woorden, dat de lectuur, in de laatste jaren dikwijls met de groote trom aan den man gebracht, niet te best is te vertrouwen, terwijl men van de *Illustratie* uit een ondervinding van lange jaren weet dat zij nimmer iets bevat wat niet onder ieders oogen mag komen. Vandaar dat ook niet-katholieken, die voor hun gezin op onschadelijke, werkelijk gezonde lectuur gesteld zijn, aan onze *Illustratie* boven de zoogenaamd neutrale tijdschriften de voorkeur geven.

Maar genoeg. Wij twijfelen er niet aan of allen, die dezen jaargang met belangstelling gevolgd hebben, zullen met gelijke ingenomenheid naar den nieuwen uitzien, waarvan het eerste nummer hier alvast is bijgevoegd.

Het Prospectus zal hun voldoende zeggen wat die nieuwe jaargang wezen zal. Zelf kunnen ze er intusschen veel toe bijdragen om hem nòg beter en mooier te maken, en wel door niet alleen zelf hun abonnement te vernieuwen, maar ook door onder de vrienden en kennissen nieuwe inteekenaren aan te werven. Want zoo ergens, dan geldt hier het spreekwoord: hoe meer zieltjes hoe meer vreugd; dat wil zeggen hoe meer inteekenaren ons tijdschrift heeft, hoe meer genoegen het hun verschaften kan.